SC.21.Pl.5.

37
31 C
20

MAG 1900

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

P. PELLIZZARII
TRACTATIO
DE MONIALIBUS.

Digitized by Google

TRACTATIO
DE MONIALIBUS
IN QUA REFERUNTUR
OMNES FERE QUÆSTIONES

De Receptione, Novitiatu, Dote, Renunciatione bonorum, Professione, Velo, Consecratione, Votis Religiosis, Clausura, Obligationibus, Prohibitionibus, Pœnis, Privilegiis, ac Gubernatione, quoad earum Prælatos, Abbatissas, & Confessarios ordinarios, ac extraordinarios:

AUCTORE

FRANCISCO PELLIZZARIO

PLACENTINO SOCIETATIS JESU.

Editio novissima, aucta, & correcta

JUXTA ANIMADVERSIONES

SACRÆ INDICIS CONGREGATIONIS

A JOANNE FRANCISCO MONTANI

EJUSDEM SOCIETATIS THEOLOGO

CUM APPENDICE CONSTITUTIONUM

SS. D. N. BENEDICTI PP. XIV.

AD EAM MATERIAM PERTINENTIUM.

ROMÆ MDCCLV.

EX TYPOGRAPHIA GENEROSI SALOMONI.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO PATRI

IGNATIO VICECOMITI

PRÆPOSITO GENERALI SOCIETATIS JESU

GENEROSUS SALOMONI

FELICITATEM.

ETsi libera ſolent eſſe judicia eorum, qui Opera quæ vulganda ſuſceperunt, præſtantiſſimi Viri alicujus nomini inſcribunt; tamen hoc Franciſci Pellizzarii Opus *de Monialibus*, ut Tibi, Reverendissime Pater, nuncuparem, non tam

Digitized by Google

tam arbitrio meo factum est, quam necessitate quadam, qua, ne aliud statuerem, omnino prohibebar. Nam & Auctor doctissimus, qui illud jamdiu elucubravit, recensque alius Theologus, qui illud restituit, ex illa sunt Religiosa Familia, cui Tu summa omnium consensione electus qui præsideres, eam nunc singulari Integritatis, Justitiæ, & Prudentiæ fama gubernas; & quo ita restitueretur, consilium fuit unius ex Decessoribus Tuis in suprema ista Societatis Præfectura, qui hoc illi ipsi, cujus nunc opera factum prodit, faciendum commisit. Accedit, Societatem, cui praees, in Virginibus istis, qui se Monasteriis incluserunt, vitamque susceperunt Deo devotam, regendis, informandisque ad pietatem, adeo esse felicem, ut, quoniam perpetuo non potest, ut per intervalla faciat, expetatur ab omnibus; atque etiam commendatissima sit sanctissimæ Virginis Mariæ Magdalenæ de Pazzis egregio, & singulari præconio. Non ergo facere aliud poteram, nisi ut in ejus nomine appareret, cui tam multis, justissimisque de caussis omnino debebatur. Quamquam, si libera optio fuisset, non video, quem potissimum mihi,

Digitized by Google

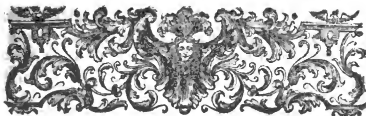
mihi, aut Operi huic Patronum adlectum, conciliatumque mallem. Equidem sic existimo, eum esse debere hujusmodi, qui & eximia scientia præditus dijudicare de Opere ipso possit, & auctoritate illud sua, si necesse sit, defendere, atque tueri. Jam vero, quantum Tu utraque laude floreas, testantur munera tibi commissa, quæ fuerunt hujusmodi, ut vel litteraria in Braydensi Collegio, id est in maximo Mediolanensi, florentissimo omnium optimarum Artium, & Scientiarum Athenæo, obtineres omnia, cum esses ibidem Philosophiæ, & Theologiæ Professor, divinarum litterarum Interpres, ac demum generalis Studiorum Præfectus constitutus; vel quæ ad regendos alios pertinent præclarissima, præstantissimaque, Præfecturam nimirum Domus Professæ Mediolanensis, Provinciæ totius, Italiæ, ac demum Societatis universæ consequereris. Quem ergo mihi, quem Operi huic Patronum præoptarem? nisi quem summa tantarum, sive omnium potius præclarissimarum rerum scientia peritissimum æstimatorem faceret; collecta vero summis Societatis suæ muneribus, & nunc in supremo imperio auctoritas idoneum

Digitized by Google

neum redderet, qui me, & conatus in hoc Opere edendo meos tueretur: non enim dicam Opus ipsum, quasi vero videar ei diffidere, quod satis cum Auctor suus, tum communis omnium utilitas commendavit. Cum ergo & necessitas quædam ad hoc Tibi dedicandum adduxerit, & mea etiam sponte, si liceret, Tibi essem consecraturus; restat, ut in eo quidem Societati Tuæ, quæ tam eximia Opera protulit, profertque assidue, gratuler; pro altero vero tuum mihi, REVERENDISSIME PATER, patrocinium deposcam: quod si obtinuero, satis magnum me vel impensarum mearum, vel curæ fructum tulisse putabo.

LECTO-

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO.

Rodit iterum in lucem, Lector benevole, P. Francisci Pellizzarii de Monialibus tractatio, non eadem omnino, quæ aliàs fuerat multorum typis vulgata. Sincerum, ac vehemens studium reddendi minus difficilem vitam Religiosam Sacris Deo Virginibus, & hominis facilitas quædam, Scriptorem ceteroqui bonum in opiniones interdum plus æquo benignas, tamquam in syrenum scopulos abripuerunt. Ob has autem, quamquam non exiguam de reliquo visus est utilitatem Sanctimonialium Cœtibus, eorumque Moderatoribus contulisse, adeo tamen sapientum virorum animadversionem non effugit, ut etiam postmodum fuerit in proscriptorum librorum Indice publicatus. Quoniam vero, cum illa quoque sententiarum nimis libere procurrentium admixtione, plurima erant & scitu necessaria, & sapienter explicata, non abs re visum fuit Tractatum eumdem e tenebris ad aspiciendam iterum lucem sine ullo legentium periculo revocare. Quod ut securius facerem, Sacræ

 Con-

Digitized by Google

Congregationis censuram impetravi , ut possim loca , quæ correctione digna judicata fuerant , emendare . At qua illa ratione emendata sunt ? Poterant fortasse rescribi loca universa fideliter , & immutata , adjecta infra , ubi res postularet , opportuna singulis correctione : poterant etiam ea , quæ minus probarentur expungi ; sic ut eodem in honore esset opus , atque statuæ antiquiores , brachiis , aut capite ob vetustatem temporis decurtatæ . Utrumque tamen a proposito alienum . Cavendum quippe fuit , ne aut licentius opinantes , magis doctrinæ prioris lenocinio , quam ipsius castigatione detinerentur , aut propter frequentiora intervalla perpetuitas orationi debita , contextusque deficeret , neve aliquid ad plenam materiæ totius cognitionem desideraretur . Commode igitur me facturum putavi , si partes omnes ad absolutionem suam , perfectionemque deducerem , non eam profecto , quam sibi Auctor statuit , dum scripsit , sed quam in præsentia mallet , si adhuc vitam inter nos ageret , secundisque , ut ajunt , curis lucubrationes recognosceret suas . Transegi proinde rem totam hoc ferme pacto , ut quæ male affecta essent quoquo modo sanarem , versaque in contrariam partem sententia , opportunam adjungerem , ubi necesse esset , palinodiam . Neque propterea parum æquus Pellizzario dicar , perinde ac si in alienam picturam audacter manus injecerim . Enimvero quid aliud hoc fuit , nisi tabulam minus bene antea constitutam in bono lumine collocare ? Quid aliud , nisi nævos illi detergere , quamobrem in eam deinceps possent intuentium oculi obtutum sine ulla suspicione defigere . Quidquid certe præstiti , id unice studui , ut non solum amicorum consiliis , sed illorum etiam obse-

obſequerer auctoritati, qui id jubere poterant, ſuumque deſiderium ſignificaverant, ut Pellizzarii lectio eſſet in poſterum ad omnium uſum accomodata. Tu interim, humaniſſime Lector, qualicumque hac induſtria noſtra fruere, & diu vive.

Digitized by Google

IGNATIUS VICECOMES

Præpositus Generalis Societatis JESU.

CUM librum, cui titulus: *Tractatio de Monialibus, in qua resolvuntur omnes fere Quæstiones de Receptione, Novitiatu, Dote, Renunciatione bonorum, Professione, Velo, Consecratione, Votis Religiosis, Clausura, Obligationibus, Prohibitionibus, Pœnis, Privilegiis, ac Gubernatione, quoad earum Prælatos, Abbatissas, & Confessarios ordinarios, ac extraordinarios. Auctore Francisco Pellizzario Placentino Soc. Jesu. Editio novissima, aucta, & correcta juxta animadversiones Sacræ Indicis Congregationis a Joanne Francisco Montani ejusdem Societatis Theologo. Cum Appendice Constitutionum SS. D. N. BENEDICTI XIV. ad eam materiam pertinentium*, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facultatem facimus, ut typis mandetur, si iis ad quos pertinet ita videbitur: cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 5. Decembris 1754.

Ignatius Vicecomes.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

F. M. de Rubeis Patriarcha Conſtantinop. Viceſg.

EX commiſſione Reverendiſſimi Patris Sac. Apoſt. Palatii Magiſtri legi Tractatum *De Monialibus* R. P. Franciſci Pellizarii ex Societate Jeſu Theologi; ac diligenter a me examinatum, ita correctum, & expurgatum reperi, ut nihil in eo deprehenderim, quod vel ſanæ Theologiæ principiis, vel Eccleſiaſticæ diſciplinæ regulis ſit contrarium. Laudandus vero doctiſſimus ejuſdem ſacræ Societatis Theologus, a quo manus admota, Opus expulitum, egregia, eaque neceſſaria additamenta ſunt appoſita. Quam ob rem nil prorſus obſtare, immo & æquum eſſe cenſeo, ut poſſit iterum typis evulgari.

Datum ex Cœnobio S. Mariæ de Aracæli die 25. Julii 1753.

Fr. Cherubinus a Roma S. Theologiæ Lector Jubilatus, ejuſdemque Cœnobii Guardianus.

A ma-

Digitized by Google

A Maximis viris splendidis laudibus celebratam, & publico exceptam plausu amplissimam Tractationem *de Monialibus* a Cl. Theologiæ Moralis Lectore Francisco Pellizario Societatis Jesu Presbytero olim exaratam, & pluries exinde recusam; nunc autem ab altero ejusdem inclitæ Societatis eximio Theologo a mendis, quæ irrepserant, expurgatam, pluribus in locis egregiis auctam additionibus, illustratam, & numeris vere omnibus absolutam, sedula, qua par erat, attentione lustravi, mandatis obsequens Reverendissimi Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri, & summa voluptate relegi, itidemque suspexi: non modo nihil in ea stigmate censorio notandum reperi, sed oppido commendandam, & dignam plane, quam serio lectitent omnes Monialium Prælati, & Confessarii, ut hinc in cunctis, quæ ad earumdem regimen, & directionem spectant, probe, & scite instructi, gravissimo suo muneri, & oneri faciant satis: Ea propter æquum censeo, ut præclarum Opus publici fiat juris; nam ut præmonuit Augustinus ad Bonifacium de correct. Donatist. *Cogunt multas invenire medicinas multorum experimenta morborum*.

Romæ ex Collegio S. Mariæ de Victoria die 14. Maii 1753.

Fr. Aloysius Maria a Jesu Carm. Excalc.
Sac. Congreg. SS. Reliquiarum, & Indulgentiarum Consultor, ac Sac. Rom. Inquisit. Qualificator.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena Ordinis Prædicatorum, Magister Socius Rm̃i Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri.

INDEX

Digitized by Google

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.

De

Digitized by Google

APPENDIX

TRA-

TRACTATIO
DE MONIALIBUS.

RATIO DICENDORUM.

D complementum Manualis Regularium, quod a nobis conscriptum est, & primo editum fuit Venetiis; par erat, ut præsentem institueremus Tractationem de Monialibus: cum præter ea, quæ in dicto Manuali a nobis explicantur, tam de statu religioso in communi, quam in particulari, & sunt communia Religiosis utriusque sexus; plurima de Monialibus in specie occurrant, quæ maximam habent difficultatem, & aliàs non possunt resolvi ex doctrinis generalibus, ut quotidiana ostendit experientia. Tractationem dividemus in decem capita, in quorum 1. agemus de statu religioso Monialium in genere: in 2. de earum receptione ad Novitiatum, ipso Novitiatu, ac bonorum renunciatione: in 3. de Professione religiosa, dote solvenda Monasterio, velo professionis, ac consecratione: in 4. de Votis substantialibus religionis: in 5. de Clausura, ad quam tenentur: in 6. de aliis earum obligationibus: in 7. de Prohibitionibus: in 8. de Pœnis: in 9. de Privilegiis: in 10. de earum gubernatione.

CAPUT I.

De statu Religioso Monialium in genere.

1. *UNde deducatur nomen Monialis.*
2. *Qualis origo Monialium.*
3. *Qualis Monialium institutio ab initio.*
4. *In quo consistat essentia status Religiosi illarum.*
5. *Debent militare sub certa aliqua regula.*
6. *Qualis varietas, & distinctio inter Moniales.*
7. *Aliquo modo distinguuntur in Clericales, & Laicales.*
8. *Moniales Choristæ transferri possunt ad statum Monialium Conversarum; & e contra.*
9. *Moniales Tertiariæ quæ? votum Castitatis earum nequit commutari a potente commutare votum Castitatis.*
10. *Moniales communiter profitentur vitam contemplativam.*
11. *Quo tempore status Monialium fuerit primò approbatus.*
12. *Clausura non est de essentia Monialium.*
13. *Status Monialium decorus Ecclesiæ, & utilis ipsis Monialibus.*
14. *Puellæ allici possunt ad statum Religiosum Monialium.*
15. *Dari potest Ordo Monialium, quæ sine Religiosæ sine Professione solemni.*

A Quæres

Digitized by Google

Quæres 1. *Unde deducatur nomen Monialis, seu Monachæ.*

1. *Resp.* Educi a verbo μονάζω quod est in solitudine vivere; unde & deductum est nomen Monachi. Notat autem *Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 7. qu. 1. n. 1.* Moniales aliis item nominibus vocari a Scriptoribus sacris; nimirum Sanctimoniales, Nonnas, Nonnones, Nunnas, Nunnales, Deo consecratas, seu dicatas, velatas Christi sponsas, Dominicas, Castimoniales, sacræ perpetuæ continentiæ sectatrices.

Quæres 2. *Qualis fuerit origo status Religiosi Monialium.*

2. *Resp.* Eas, proprie loquendo, in lege Evangelica traxisse originem ex Institutoribus Religionum, quorum saltem aliqui simul cum Regula Religiosorum virorum instituerunt etiam Monialium regulam, ut notat *Suarez tom. 4. de relig. tr. 9. l. 1. c. 10. num. 11.* de SS. Pachomio, Basilio, Augustino, Dominico, Francisco: addens, quod licet de aliis Ordinibus, tam Monachorum, quam Mendicantium non ita certo constet, quo tempore cœperint habere Monasteria fœminarum sibi subjecta, aut suam regulam profitentia; probabile tamen est in iis incœpisse simul Monasteria virorum, ac fœminarum. Quin etiam in ipsa lege veteri status religiosus Monialium fuit adumbratus, cùm in mulieribus ad ostium tabernaculi excubantibus *Exod. 38.*, tùm in virginibus extra templi Salomonici loca degentibus in illius conclavibus, Deumque assidue colentibus, 2. *Machab. 3.*, tùm in Juditha, quæ cum esset vidua, modesta veste induta, suumque corpus cilicio, ac inedia affligens in precatorio suæ domus tabernaculo cum puellis suis (quas virgines fuisse probabile est) clausa morabatur, Deumque timens, sacris precibus, & rerum divinarum meditationi vacabat, tùm in Anna vidua, sanctitate, ac vaticinandi dono illustrissima, & a Cyrillo Hierosol. *Cathech. 10.* nomine Monialis religiosissimæ vocata, quæ in templi conclavibus cum virginibus, ac viduis Deo inservientibus secundum aliquos habitavit, id colligens ex *Luc. 2.*: tum maxime in B. V. M., quæ tertio ætatis anno fuit in templo præsentata, ibique Deo serviens toto mentis affectu, usque ad annos nubiles mansit cum aliis virginibus ibi degentibus, omnium virtutum forma effecta.

3. Notat autem *Suarez num. 3.* incertum esse, qualis fuerit institutio, ac professio hujusmodi virginum Deo dicatarum ab initio, etiam in lege Evangelica; num scilicet ex se adstrinxerint omnibus votis substantialibus religionis; an solo voto castitatis (sicut modo fit a multis); num servarent talem statum in Monasteriis, vel in privatis domibus; quem habitum deferrent; & qua vivendi forma uterentur: dicitque probabile esse varios fuisse modos talis status, & quidem non solum in diversis temporibus, aut locis, sed etiam in eisdem; sicuti nunc de facto sunt in Ecclesia.

Quæres 3. *In quo consistat essentia status religiosi Monialium.*

4. *Resp.* Consistere in tribus votis substantialibus religionis, paupertatis scilicet, castitatis, ac obedientiæ; patetque ex eo, quod status religiosus est unus, ac idem tam in viris religiosis, quam in Monialibus, quantum patitur conditio sexus illarum. Cum ergo status religiosus consistat in tribus votis substantialibus religionis, in iis consistet & status religiosus Monialium. Verum tamen est ad essentiam hujus, aut illius Ordinis spectare etiam quodlibet aliud votum, quod juxta leges proprii Instituti solemniter emittatur: idque tam respectu Monialium, quam virorum regularium.

Quæres 4. *An sit de substantia status religiosi Monialium, ut amplectantur aliquam ex Regulis approbatis a Sede Apostolica; vel certe ratio, & modus vivendi, quem illæ observant in hac, aut illa Congregatione, specialiter approbetur a Papa.*

5. *Resp.* Esse, & consequenter alterum ex his necessario requiri: ita *Suar. supra num. 10.* hinc inferens, quod, si quis velit erigere Monasterium Monialium, & non sub aliqua regula approbata (nisi ratio vivendi in eo servanda specialiter approbetur a Papa) tale Monasterium erit quidem Congregatio honesta mulierum, non tamen

vera

vera Religio, seu religiosa professio, juxta *cap. un. de relig. dom. in 6.* cum notatis ibi per *Jo. Andr.*, *& Panorm. 1. par. cons. cons. 55.* Probatur autem responsio, quia quod statutum est *in c. ult. de rel. dom.*, *& c. unic. eod. titul. in 6.*, ut nulla religio instituatur, nisi sub regula approbata a Sede Apostolica, servari debet etiam in Monasteriis Monialium; priusque fuerat statutum ab *Innoc. II. in c. perniciosum 18. q. 2.*, ubi statuit abolendam esse detestabilem consuetudinem quarumdam Mulierum, quæ licet non profiteantur regulam aliquam approbatam, nihilominus Sanctimoniales vocari volunt; sicque *in c. indemnitatib. §. supradicta de elect. in 6.* in hoc sensu videtur supponi Moniales, quæ vere sunt religiosæ, debere vivere sub aliqua religione approbata: siquidem nulla extat regula a Sede Apostolica pro solis Monialibus, vel pro illis principaliter approbata, ideoque necesse est, ut profiteantur secundum aliquam ex regulis approbatis Religiosorum, sive postea sint subjectæ ipsis Monachis, sive Episcopis: sicut enim Monachi erant subjecti Episcopis, non obstante professione suæ regulæ, ita & nunc esse possunt Monasteria Monialium; sic *Suar. supra n. 9.*, & cum illo *Tamb. supra d. 13. q. 1. n. 3. & 4.*

Quæres 5. *An, & qualis varietas, ac distinctio reperiatur in Monialibus.*

6. *Resp.* Quod, quamvis in illis non habeat locum distinctio religionis in religionem Laicorum & Clericorum; cum hoc posterius membrum in ipsis reperiri non possit; id tamen non facit, quin aliqua varietas inveniri possit in Monialium Institutis cum aliqua proportione ad religiones virorum. Nam aliquæ proprie sunt Ordinis Monachalis, utpote profitentes regulam S. Benedicti sub proprio nomine, & accomodato habitu: aliæ sunt Ordinis Mendicantis, quæ profitentur regulam alicujus ex Ordinibus Mendicantibus: aliæ sunt veluti Canonicissæ, quæ vivunt sub regula Sancti Augustini, & fortasse peculiari modo imitantur assistentiam in Choro, & curam circa obsequium, & ministeria divina: aliæ denique sunt Ordinis militaris, quæ degunt sub regula alicujus Ordinis militaris cum insignibus, & habitu illius, (etsi alias finis Ordinis militaris videatur omnino repugnare sexui fœmineo) unde notandum est, ad hoc, ut Moniales possint dici hujus, aut illius Ordinis, non esse opus, quod in omnibus assimilari possint viris dicti Ordinis; sed sufficere, quod profiteantur regulam illius, ac obedientiam, utantur ejus habitu ac insignibus, imitentur ejus mores, seu constitutiones: quod bene advertit *Suar. sup. n. 8.*

7. Addo, quod, licet inter Moniales non adsit distinctio Laicalium, & Clericalium (sicut paulo ante diximus) talis tamen distinctio inter eas reperitur æquivalenter, quatenus aliquæ illarum admittuntur tanquam Choristæ (nimirum ut vacent Choro) & recipiunt in professione velum nigrum: aliæ admittuntur solum ut vacent ministeriis temporalibus Monasterii, & communiter vocantur Conversæ, quas proinde possemus vocare simpliciter Laicas, ad differentiam Monialium, quæ vacant Choro, & dicuntur Choristæ. Quod autem diximus Moniales Choristas in professione velum nigrum recipere, audio non procedere universaliter quoad Moniales tertii Ordinis Minorum Sancti Francisci: siquidem harum aliquæ hodie recipiunt velum nigrum, aliæ album, aliæ utrumque, ut ad me rescripsit P. Bordonus dicti Ordinis olim Provincialis.

Utrum vero Monialis addicta Choro transferri possit ad statum Monialium Conversarum (ut vocant) & e contra.

8. *Resp.* Posse; nisi quoad translationem Monialis Conversæ ad statum Monialium Choro addictarum obstet decretum Sac. Congregationis jussu Clementis VIII. editum 19. Maii 1603. super receptione, & educatione Novitiarum, quod ita habet: *Sed qui ad Conversorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum statum transire, etiam durante tempore probationis, non possint.* Ratio assertionis est, quod per talem translationem non variatur status substantialis religionis, sed solum acciden-

cidentaliter : cum Moniales Laicæ, seu Conversæ, & Moniales vacantes Choro adstringantur iisdem votis substantialibus, immo & iisdem obligationibus, excepta obligatione recitandi horas canonicas, ad quam tenentur Moniales vacantes Choro. Quæ exceptio procederet etiam de Moniali Chorista, quæ forte transferretur ad statum Conversarum, ut bene advertit *Sanchez l.6.mor.c.7.n.*80. monens hinc sequi, Prælatum regularem posse Religiosum eximere ab onere recitandi divinum officium, non directe, & per se, sed per accidens, removendo religiosum subditum a statu religiosorum Choro vacantium.

9. Præterea inter Moniales enumerantur etiam Tertiariæ, quarum aliæ emittunt tria vota substantialia religionis sub proprio Prælato, ac propria regula, & vivunt in congregatione, suntque vere, ac proprie religiosæ: aliæ vero vivunt extra congregationem in suis domibus, & non faciunt tria vota essentialia; & hæ non sunt vere religiosæ; ideoque non gaudent privilegiis Monialium, nisi eo modo, quo dicemus *cap.9.* sub finem. Illud autem hic obiter moneo, votum castitatis simplex, quod emittunt Tertiariæ non posse commutari ab habente privilegium commutandi votum simplex castitatis, idque ob doctrinam *Suarez to.4. de relig. n.*8 *l.2. cap.*12. *num.*4. nimirum vota status, quæ scilicet fiunt ex vi peculiaris alicujus Instituti, non cadere sub generali facultate commutandi similia vota, juxta regulam juris: *Non cadunt sub generali concessione, quæ specialem rationem habent, & difficultatem*; ideoque verisimiliter in specie non concederentur: constat autem votum Castitatis, quod faciunt Tertiariæ, esse votum status; quippe quod sit ex speciali Instituto Ordinis Tertiarii. Quod item procedit de quocumque voto alio, quod fiat in aliquo Ordine a Monialibus Tertiariis ex peculiari ipsarum Instituto.

Quæres 6. *Quod genus vitæ profiteantur Moniales, activæne, an contemplativæ, aut mixtæ.*

10. *Resp.* Regulariter profiteri vitam contemplativam, ac monasticam; ideoque fere omnes Moniales in proprio gradu Monachorum contineri (unde fortasse communiter vocantur Monachæ), ita *Suar.* in terminis *to.4.tract.9.lib.1.cap.10. n.7.*; & patet, quia certum est vitam mixtam ex contemplatione, & actione spirituali versante in ministeriis erga proximos, non habere locum in religionibus fœminarum: cum fœminæ non solum sint incapaces Ordinum, sed etiam docendi munus ipsis denegetur, juxta *1.Cor.14.*, ubi dicitur: *Mulieri docere non permitto*, & merito; siquidem (ut ingeniose adnotavit Chrysost. *in Cathec.* ibi) *semel docuit, & cuncta pervertit*: si quid vero actionis participat, ordinarie solum est quoad laborem manuum, quæ operatio etiam propriis Monachis viris, & præsertim contemplativis communis fuit, & est moraliter necessaria hominibus aliqua corporis exercitatione indigentibus: præterquam quod aliud actionis genus consistens in usu operum misericordiæ corporalis, est minus accommodatum religioni fœminarum, sicque regulariter minus decet illud assumi ab iis, ut proprium finem: licet alioqui dicta opera commode exerceri possint a fœminis, juxta illud *1.Corint.5. Vidua eligatur in operibus bonis testimonium habens* & infra: *Si hospitio recepit, si Sanctorum pedes lavit &c.* obstat quippe obligatio clausuræ, per quam Moniales prohibentur exire extra claustrum ad exercenda dicta opera: quod tamen esset omnino necessarium. Si ergo vita, quam Moniales profitentur, non potest esse activa, neque mixta; sequitur necessario illam esse contemplativam, ut jam nos diximus.

Quæres 7. *Quo tempore in Ecclesia primo inductus, & legitime approbatus fuerit status religiosus Monialium.*

11. *Resp.* Quod cum idem sit judicium de origine, & antiquitate religionum Monialium tam in generali, quam in particulari, quod de religionibus virorum, proportione servata, ut innuimus *qu.2.* consequenter sustinendum est religiosum statum Monialium exortum fuisse simul cum statu religioso virorum; sicque eodem tempo-

tempore fuisse utrumque institutum, & approbatum: simulque cum singulis fere Monachorum Authoribus, Virginum etiam Conventus incœpisse, ut ostendit *Suarez n.21.* de SS. Pachomio, Basilio, Augustino, Dominico, & Francisco: addens verisimile esse, quod idem etiam in aliis religionibus servatum sit, & quidem ita, ut sub eodem Ordine virorum varia Monialium Instituta processerint, ut videre est in religione Fratrum Minorum, cui præter religionem S. Claræ subjicitur item religio Conceptionis diversam regulam profitens.

Quæres 8. *An sit de intrinseca ratione status religiosi Monialium, quod eæ teneantur ad specialem clausuram, sive proprio voto promissam, sive jure positivo inductam.*

12. *Resp.* Non esse, quamvis alias observantia clausuræ sit convenientissima statui religioso fœminarum, maxime profitentium in communi, seu conventuali vita; prout nunc est in usu Ecclesiæ, veritatem hanc satis confirmante: idque ex naturali conditione, ac fragilitate sexus fœminei: ita *Suarez tom.4. de relig. tract.8. lib.1. cap.8. n.1.* alliique communiter; & probatur, quia ex una parte tria vota substantialia religionis sufficiunt ad statum religiosum constituendum, tam quoad fœminas, quam quoad viros: sicque olim solebant sacræ virgines in propriis domibus religionem profiteri, ut constat ex Canon. 33. Concilii III. Carthaginensis, ex alia parte nulla lege Ecclesiastica determinatum est de ratione intrinseca status religiosi Monialium esse clausuram; & consequenter non est inducta obligatio clausuræ, tanquam de ratione essentiali dicti status: præterquamquod absque lege, aut voto clausuræ servari potest etiam a Monialibus castitas, & regula religiosa, seu modus vivendi secundum consilia Evangelica; sicque dicendum est eam non esse necessariam ad statum religiosum Monialium.

Quæres 9. *Quantum deceat status religiosus Monialium in Ecclesia, quantumque expediat ad bonum spirituale ipsarum.*

13. *Resp.* Et maxime decere in Ecclesia, & maxime expedire ad bonum spirituale ipsarum Monialium: decere quidem, eo quod Ecclesia sic habet plura agmina fidelium utriusque sexus, Deo quam studiosissime famulantium die ac nocte, ejusque cultui specialiter dicatorum, quod utique cedit in magnum Dei honorem, ac Ecclesiæ decus; expedire vero ad bonum spirituale ipsarum Monialium, eo quod sic sexus fœmineus ex se valde fragilis, atque inconstans, per susceptionem status religiosi, ac emissionem trium votorum substantialium religionis, mirifice roboratur, ac confirmatur ad Christianarum virtutum acquisitionem, vitiorum extirpationem, ac bonorum operum impletionem; quo pacto e Monialium Cœnobiis processerunt innumeræ fœminæ vitæ sanctimonia insignes, immo & egregiis miraculis conspicuæ: præterquamquod Moniales in Ecclesia maxime conferunt etiam ad bonum spirituale proximorum, quatenus in eorum Monasteriis educari solent puellæ, quæ ibi Christianis moribus imbutæ, filios, quos postea nuptæ procreant, pie erudiunt, & in timore Dei, ejusque mandatorum observantia sollicite enutriunt: cum teste *Tullio orat.2. in Verrem*, nullum munus Reipublicæ afferre majus, meliusve possumus, quam si docemus, atque erudimus juventutem.

Quæres 10. *An liceat, immo expediat allicere puellas ad statum religiosum Monialium.*

14. *Resp.* Licere, immo & quam maxime expedire, si agnoscatur eas esse præditas illis dotibus, quæ ad statum religiosum requiruntur: sic enim utiliter geritur negotium spirituale ipsarum; dum alliciuntur ad percipienda bona, quæ ex statu religioso consequuntur, & mox hic breviter referentur. Monialis quippe Dei servitio dicata evitat innumeras occasiones delinquendi, quæ sunt in sæculo; commodius, ac facilius deservit Deo, ejusque mandata observat; uberiorem recipit gratiam ad exercendos actus virtutis; in bonis operibus majus acquirit meritum etiam ex vi ipsius status; vivit tranquillius, & moritur confidentius; eximit se ab

Digitized by Google

ab ærumnis, quibus communiter subsunt fœminæ conjugatæ, dum a viris improbis sævissime tractantur, ut vilissima mancipia, & sæpissime habent, unde graviter doleant, sive ex morte proprii viri, aut filiorum, sive ex dispendiis rei familiaris, sive ex pravis moribus filii, aut filiæ, sive ex aliis calamitatibus, quæ domesticis creberrime obveniunt: voluntarie, ac meritorie amplectitur statum vitæ cœlibis, quem multæ filiæ magnorum Principum coguntur suscipere, eo quod illis non se offerat sponsus illarum conditioni, ac statui proportionatus: innumera denique, & singularia bona, quæ ex statu religioso proveniunt, acquirit.

Quæres II. *An possit dari Ordo Monialium, in quo nulla fiat Professio solemnis, aut certe non fiat, nisi post plures annos Probationis, emissis interim tribus votis substantialibus Religionis simplicibus, sicque cum libertate, ut Religio posset eas dimittere.*

15. *Resp.* Posse dari, non tamen expedire ratione sexus muliebris, quem utique minus deceret posse dimitti e Religione post dicta vota simplicia emissa: idque ex multis rationibus, quæ consideranti facile occurrent. Probatur responsio, quia potest dari talis Religio virorum, ut bene ostendit *Suar. to.4. de relig. tract.10 lib.3. cap.3. n.3. & seqq.*; imo datur de facto in Societate Jesu; non est autem major ratio, cur dari possit talis Religio respectu virorum, & non respectu mulierum, cum substantia status religiosi sit una, ac eadem in utrisque. Confirmatur, quia datur in Ecclesia Ordo Monialium profitentium Castitatem solum conjugalem, (cujusmodi sunt Moniales aliquorum Ordinum Militarium) & tamen hæ sunt veræ Religiosæ, & tales dici possunt simpliciter, ut docet *Suarez sup. tr.9. lib.1. cap.4. n.9. ex Navarro, & aliis*. Quod si dari possunt, & dantur tales Moniales, quæ tamen sunt veræ Religiosæ; poterunt dari & Moniales, quæ sint veræ Religiosæ, etsi non faciant professionem solemnem, sed solum faciant vota simplicia.

CAPUT II.

De Novitiatu Monialium, aliisque ipsi annexis.

IN præsenti capite agendum nobis est de Novitiatu Monialium: &; cum ad ipsum prærequiratur legitima receptio, soleatque subsequi bonorum temporalium renunciatio facienda ante professionem, de his etiam hic differemus: Caput dividemus in tres Sectiones, in quarum 1. agemus de Receptione Monialium ad Novitiatum: in 2. de ipso Novitiatu: in 3. de bonorum renunciatione facienda ante religiosam professionem.

SECTIO I.

De Receptione Monialium ad Novitiatum.

1. *QUid sit recipere ad Novitiatum.*
2. *Qualis esse debeat ista receptio.*
3. *Debet fieri suffragiis secretis: digna non potest libere excludi: & ut excludatur indigna debet constare de indignitate.*
4. *Eam non præcedit exploratio voluntatis juxta plures DD., quod alii negant.*
5. *Dato, quod talis exploratio semel fieri debeat, expedit illam fieri ante professionem, quod alii negant. Talis exploratio facienda diligenter; & in ea fiunt variæ interrogationes.*
6. *Non datur expectativa loci primo vacaturi.*

7. *Monia-*

Quæres 1. *Quid intelligatur hic nomine receptionis.*

1. *Resp.* Quod cum probatio novitiatus inchoari non soleat in religionibus, nisi Novitius prius legitime fuerit admissus ad religionem modo inferius explicando; hic nomine receptionis intelligimus admissionem illam, per quam Monialis legitime recipitur ad probationem novitiatus, ad effectum scilicet, ut Monialis probet religionem, & religio ipsam.

Quæres 2. *Qualis debeat esse ista receptio, ut sit legitima.*

2. *Resp.* Debet fieri capitulariter, & quidem una cum consensu proprii Prælati, nimirum Episcopi, aut ejus Vicarii generalis, si Moniales, quarum interest, non sint exemptæ; aut Prælati regularis, si sint exemptæ: ita *Suarez tom.4. de relig. tr.9. lib.1. cap.11. num.1.*, dicens communem usum juri, ac rationi consentaneum esse, ut potestas recipiendi Novitias inter Moniales sit in Conventu ipsarum Monialium, simul tamen requiri licentiam, seu consensum Prælati, probat; quia talis receptio, prout est ad communem vitam, ac societatem cum Monialibus, æquum est, ut ipsæ voluntarie in eam consentiant; quatenus vero dicta receptio est actus jurisdictionis, oportet, ut Prælatus, apud quem est propria jurisdictio, concurrat. Cum *Suar.* sentit *Miranda qu.8. de Monial. art.1.* dicens hanc conclusionem esse certissimam de jure communi, & in omnium Monialium Monasteriis quarumcumque reli-

religionum receptionem Novitiarum pertinere ad proprios Prælatos; affertque ad id speciale indultum a Nicolao V. concessum Fratribus Minoribus, & relatum a *Cæsarubio in comp. priv. v. Abbatissa* §.8. his verbis: *Idem Nicolaus V. statuit* (& quidem per Bullam) *quod Abbatissæ, nec simul omnes Moniales possint aliquam ad religionem, vel professionem recipere, nisi de Provincialis, aut Visitatoris expressa licentia.* Idem sentit & *Peyr. in form. litt. M. cap. 6. num. 1.* monens, præfatam concessionem Nicolai V. cum sit favorabilis, extendi ad alias omnes religiones.

Quæres 3. *An talis receptio debeat fieri suffragiis secretis, & in quo numero.*

3. *Resp.* Videri expedire, ut fiat suffragiis secretis (quamvis jure communi non constet, id esse simpliciter necessarium) iisque excedentibus majorem partem Capituli, sicut declaravit Sacra Congreg. Episcoporum ann. 1603. teste *Gavanto in Manual. Episcop. v. Moniales §. receptio Monialium num. 30.* Ratio autem responsionis est, quod sic liberior est consensus Monialium, quam si receptio fiat votis publicis: sicque verificatur receptionem fieri a Capitulo juxta regulam generalem, qua dicitur fieri a Capitulo, quid quid fit a majori parte Capituli: & hæc de jure communi; nam in Diœcesi Mediolanensi teste *Gavanto sup. num. 28. & 29.* fuit per Concilium Provinciale IV. statutum, ut dicta suffragia determinate dentur tacita, etiam in Monasteriis Regularium curæ subiectis, & quod concurrant saltem duæ partes suffragiorum, quamquam cum tale jus sit proprium Provinciæ Mediolanensis, extra illam non obliget. Unum porro hic moneo ex notatis in nostro *tract. de Novitiatu cap. 2. n. 28.*, quod, licet, concurrentibus omnibus requisitis tam ex parte puellæ recipiendæ ad novitiatum, quam ex parte religionis, ut receptio fiat convenienter, ac utiliter; tenentur Moniales sub mortali illam admittere, & quidem tum ex charitate in religionem, ac proximum, tum ex officio: nihilominus si concurrat justa causa illam repellendi, repelli potest sine culpa: ut si Conventus non possit sine gravi onere alere novam religiosam: aut aliæ plures puellæ æque dignæ petant admitti, & omnes simul recipi non possint; aut denique res sit dubia, vel utrinque probabilis, an expediat recipi puellam illam: tunc enim ea potest non admitti: & quidem eò facilius, quò magis id cedit in bonum Conventus, ut notat *Suar. tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 10. n. 28.*

Ad hoc autem, ut puella excludatur tanquam indigna, requiritur moralis certitudo de indignitate illius: sicque Moniales in tali eventu de moribus puellæ petentis ingressum capere debent informationes judicio prudentis viri competentes: in quibus sumendis, sicut puella, teste *Suar. to. 4. de relig. tract. 10. lib. 2. cap. 3. n. 5.* interrogata tenetur aperire proprios defectus etiam graviores, & cum aliquali suæ famæ præjudicio (quamvis in tali casu nulla, aut levissima infamatio sequi possit) sic etiam quicumque interrogantur de moribus puellæ, licite possunt aperire similes defectus illius sive naturales, sive morales, licet graves, ac infamatorios: idque ex doctrina *Less. 2. de just. cap. 11. num. 59.*, quam hic omitto brevitatis causa.

Quæres 4. *An sit necesse, quod ante talem receptionem præcedat exploratio voluntatis puellæ, quæ debet recipi, & quando.*

4. *Resp.* Quod, quamvis de rigore juris talis exploratio præcedere debeat, ex decreto *Concil. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 17.* quod sic habet: *Libertati professionis Virginum Deo dicandarum prospiciens S. Synodus, statuit, atque decrevit, ut, si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam exploraverit Episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus Vicarius, aut aliqui eorum sumptibus ab eis deputatus virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit; an sciat quid agat; & si voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta Monasterii, & Or-*

dinis

dinis regulam, necnon Monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat: Aliqui tamen *Miranda sup. a. 4., Tambur. de jur. Abbatiss. d. 4. qu. 2. n. 4. Sanchez l. 5. moral. cap. 4. n. 84. Rodriq. to. 3. qu. 12. art. 2. Peyrin. sup. n. 2. Lezana to. 1. cap. 25. n. 12., & Diana p. 3. tract. 2. resol. 47.* docent, decretum illud Concilii usu, ac consuetudine receptum fuisse, ut unica puellæ admittendæ ad religionem exploratio præmittatur, quacumque ætate sit, nimirum quando emissura est professionem: alii vero cum *Barbosa alleg. 100. n. 4.* sustinent, voluntatem puellæ explorandam esse non solum quando emissura est professionem, sed etiam quando est susceptura habitum religionis, afferentes ad id declarationem factam a Sacr. Congregatione. Propterea hac in re videndum est quis usus, ac praxis unaquaque in Diœcesi, eaque omnino servanda est: siquidem consuetudo habet vim legis.

5. Dato autem, quod præfata exploratio semel tantum fieri debeat; existimat Miranda consultius esse, eam fieri potius ante probationem, quam ante professionem: idque esset conformius menti Concilii, dictam explorationem præscribentis: siquidem per explorationem factam tempore professionis non ita bene judicari potest, num Novitia sponte, & plena voluntate eligat profiteri; an coacta, aut seducta, aut certe ex verecundia deferendi habitum religiosum, vel ex metu parentum, vel ex Monialium ipsarum suasionibus, ac precibus importunis inducta: unde fit, ut non paucæ Moniales fere involuntariæ profiteantur, sicque postea, sin minus toto vitæ tempore, saltem per multos annos inquiete vivant, regularis vitæ observantiam maxime aversantes. Alii vero existimant, longe consultius fore dictam explorationem fieri tempore professionis, cum tunc Novitia experta fuerit asperitatem vitæ religiosæ, sicque majori cum maturitate, ac prudentia possit deliberare: quod maxime procedit de Monialibus profitentibus vitam arctiorem: ut de Capuccinis.

Certe talis exploratio (quocumque demum tempore fiat) facienda est ab Ordinariis, non cursim, & crassa Minerva, sed summo studio, ac diligentia, sicut indicatur in citato Decreto Concilii Tridentini per verbum *diligenter*: Cum hinc potissimum pendeat, & bona existimatio status Monialium, & pax Monasteriorum, & quies Monialis profitentis, ejusque profectus spiritualis; sicut e contra, si Novitia invita, aut ægre profiteatur, non solum vivit ipsa inquieta, sed etiam inquietat socias, molestat Superiorissam, facessit negotium Prælato, perturbat Monasterium, tempus inutiliter insumit, Deumque identidem non leviter offendit.

Exploratio autem hæc in eo consistit, ut puella interrogetur de nomine, patria, parentibus, ac ætate: num sciat legere, scribere, canere &c. quot, & qui sint fidei articuli, quæ præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ: quid intendat per susceptionem status religiosi: an sponte, & ex Dei spiritu, vel ex parentum, Monialium, aut alterius cujusvis personæ consilio, ac suasione: a quo tempore senserit se vocatam ad religionem: an a pueritia animum ad pietatem, ac ad religionem habuerit propensum: num corpore, ac mente sit sana, vel occultum aliquem defectum habeat, & quem, & a quo tempore: an sciat, & bene intelligat tria vota Religionis, sitque parata abdicare a se dominium rerum omnium temporalium per votum paupertatis, vivereque in communi, si vita communis inducatur: abstinere ab omni delectatione carnis, voto castitatis repugnante; suamque voluntatem omnino subjicere voluntati suorum superiorum per votum Obedientiæ: an sit parata Crucem Domini ferre, abnegare se ipsam, & sequi Christum, juxta ipsius Christi consilium. In his, inquam, interrogationibus, & in aliis similibus, quas Spiritus Sanctus suggeret juxta conditionem puellæ explorandæ, consistit præsens exploratio.

Quæres 5. *An Moniales possint dare puellæ, petenti ingressum religionis, expectativam loci primò vacaturi per mortem Monialis, decedentis intra numerum legitime præfixum.*

6. *Resp.* Non posse ex decreto Sacræ

Congreg. Concilii, quod refert *Quaranta in Bullar. pag.462.* his verbis: *Eadem Sacra Congregatio districte prohibet, ne loca Monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura cuiquam puellæ ad habitum regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, nisi secuta vera, & reali illorum vacatione; atque ita demum, & non antea de eis disponi, ac in Monialis demortuæ locum, promissionem, aut receptionem in Capitulo, seu quovis alio modo fieri jubet; si quid vero contra a quoquam fieri contigerit, irritum & inane, ac nullius roboris, & momenti fore, & esse decrevit; ac nihilominus Abbatissas, Priorissas, & alios quoscumque Monasteriorum Superiores, qui cujusvis puellæ receptioni, vel admissioni, aut locorum vacaturorum promissioni, seu concessioni adversus præsentis decreti dispositionem consenserint, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque arbitrio ejusdem Congregationis infligendis pœnis obstrictas, & obnoxias fore declarat.*

Quæres 6. *An Moniales possint recipere in quocumque numero puellas petentes religionis ingressum, si aliàs sint præditæ requisitis dotibus.*

7. *Resp.* Non posse, si in Monasterio extet jam numerus Monialium taxatus, juxta *cap.unic. §.fane de statu Regul. in 6.*, & juxta decretum *Concilii Trident. sess.25. cap.3. de Regul.*, *ac Constitutionem Pii V. circa Pastoralis*, quibus statuitur, ut receptio Monialium non fiat, nisi intra numerum præscriptum Monialium, quæ ex redditibus, aut consuetis eleemosynis sustentari possint commodè, quod expresse statuitur in citata Constitutione Pii V. §.6. *Limita*: nisi puella, quæ petit ingressum, secum ferat dotem, ex qua commode sustentari valeat; nam talis dos computari potest inter eleemosynas, aut redditus Monasterii, sicque cessat ratio præsentis prohibitionis, ut bene notarunt *Suar. ubi sup. Nav. lib.de redd.Eccles. qu.1.mon.62. Lezana sup. num.6., & alii*. Addo, quod quamvis *in cap.unico* superius relato (quod certe loquitur solum de Monialibus Ordinum non Mendicantium) irritetur professio Monialis contra dispositionem dicti capitis admissæ; talem tamen irritationem putat *Sanchez lib.7.Moral.cap.23. num.4.* non esse in usu, sed videri consuetudine abrogatam; quod minus approbat *Castrus Palaus tract.16. d.1. qu.7. §.6. n.5.*, dicens sibi constare de tali consuetudine: unde censeo quoad hoc inspiciendam esse regionum consuetudinem, eamque servandam.

8. Notat tamen Lezana, & bene, in tali casu non sufficere, quod solvatur dos ordinaria, sed duplum dotis solvendum esse, & Monialem sic receptam computandam esse tanquam supranumerariam (ut vocant) idque ex declaratione Sac. Congreg. facta 6. Septembris 1604., in qua additur, Moniales, quæ supra numerum præfixum in quocumque Monasterio recipiuntur, in locum Monialium morientium non subrogari, nec obstare, quin aliæ in locum earumdem ex numero constituto demortuarum recipi eodem modo possint, quo in unoquoque Monasterio admitti possunt intra numerum; quinimmo præfatas Moniales sic supra numerum receptas semper quoad hoc manere supranumerarias; esto in cæteris nihil differant ab aliis, & iis sint pares in omnibus.

Majus dubium est, quod movet *Portell. de dub. reg. v. Monial. in addit n.1.*, utrum taxato numero Monialium recipiendarum in aliquo Monasterio, possint duæ, aut tres recipi intra dictum numerum, si contingat redditus annuos ita crescere, ut etiam illæ possint ex iis commode sustentari absque dispendio Monasterii.

9. Respondet *Portellus ubi supra* posse, probatque *ex cap. cum M. Ferrariensis de Const.*, ubi Innoc. III. decernit, quod si aliquod Capitulum habet numerum taxatum tot Canonicorum, ut ultra non possit crescere, & hoc per Papam confirmatum sit, si postea reditus temporales ita crescant, ut duo, vel tres Canonici ulterius commode sustentari possint, hi etiam poterunt recipi, ac superaddi, non obstante statuto illo per Papam confirmato; cum alias nostro in casu par ratio militare videatur, ideoque locum habere possit & eadem

Digitized by Google

eadem juris dispositio: sic *Portellus*, qui tamen postea *in addit. n.18.* citatis pro hac sua sententia affirmante *Reginaldo*, *Navarro, & Suarez*, eam non parum moderatur, ac limitat dicens, quod, licet Provincialis, qui in casu proposito fœminam cum duplicata dote reciperet, judicio ipsius non esset condemnandus, nec censendus incurrisse pœnas latas contra recipientes ultra numerum taxatum: si tamen ipse esset Prælatus, præfatam fœminam non reciperet absque legitima licentia, ob expressam prohibitionem factam &c. Quin etiam *in addit. ad additionem num.1.* absolute ait; *Nunc dico, ne omnino id fiat cum tali dote, absque expressa licentia Papæ, quia sic usus postea invalit*; addens immediate post: *Si vero aliquis in hoc facto vellet se excusare, posset pro se adducere cap. cum M.Ferrariens de Const.* Ex quibus illud certo inferri potest, in hoc spectandam, ac servandam esse uniuscujusque regionis, ac Diœcesis consuetudinem, cum consuetudo habeat vim legis, & sit legis optima interpres; sicque censeo explicandos esse Doctores allegatos a Portello.

„ *Nota*. Plures extare declaratio-
„ nes Sac. Congreg. Episcop. & Regul.,
„ relatas *a Niceolio in Flosculis, verbo*
„ *numerus*, quibus cavetur, ne Episcopi
„ numerum taxatum Monialium augeant
„ sine licentia ejusdem Sac. Congrega-
„ tionis; licet contingat redditus annuos
„ Monasterii ita auctos esse, ut sine illius
„ incommodo major possit earumdem
„ numerus sustentari. Ita in Brundusina
„ die 12. Martii 1602., in Lauretana
„ 27. Julii 1604., & 23. Julii 1649. Non
„ solet autem Sacra Congregatio hanc li-
„ centiam concedere, nisi Monasterii red-
„ ditus adeo creverint, ut quotannis ul-
„ tra triginta aureos annuos quid super-
„ sit, ut in Rhegiensi 29. Novembris 1600.

10. Illud etiam hic moneo obiter *ex Moscovio de majest. milit. Eccles. lib.1. par.4. cap.4.* Clementem VIII. statuisse, ne in unoquoque Monialium Monasterio numerus Monialium, quas vocant Conversas, tertiam partem excedat, & quidem merito, ne aliàs Monialibus addictis Choro omnino subtrahatur materia se exercendi in vilioribus ministeriis, & consequenter vacandi abnegationi sui ipsius.

Quæres 7. *An puella semel, ac iterum capitulariter exclusa ab admissione in religionem, coacto iterum Capitulo, admitti possit: & e contra possit capitulariter excludi jam per Capitulum admissa.*

11. *Resp.* Posse: & quidem quod exclusa possit admitti postea, constat, quia nullum extat jus prohibens, aut irritans talem admissionem; quin potius occurrere possunt de novo rationes, quibus id suadeatur: quod vero admissa possit excludi, probatur tum ex modo dictis, tum quia quod dicitur *in capit. nulli licere de elect. in 6.* post publicationem scrutinii non esse locum variationi, procedit solum in electione, per quam publicato scrutinio, acquisitum est jus ei, qui est electus, quod certe non militat in casu nostro, in quo agitur de contractu faciendo inter Novitium, ac religionem, in quo nullum jus acquiritur Novitio ex eo, quod capitulariter concluditur, petentem admittendum esse in Religionem. Ita *Peregrin. p.2. Constit. c.5. litt.R. §.11. & 12.*

An autem puella capitulariter admissa ad religionem, si diutius differat ingressum, ingredi possit absque nova admissione capitulari.

Resp. Videri non posse, si sponte distulit ingressum, & probabiliter timeri possit contigisse aliquid novi, vel manifestatum fuisse aliquid antiquum, quod cognitum retraxisset Capitulum ab ea admittenda; Et ratio est, quod sic Capitulum non censetur persistere in priori voluntate admittendi puellam, sicque opus est, ut iterum præmissis de jure præmittendis, statuat, an debeat illam iterum admittere necne: Quanta autem debeat esse ista dilatio, relinquendum est judicio viri prudentis, consideratis omnibus circumstantiis.

Quæres 8. *Quæ conditiones requirantur in puellis admittendis ad religionem.*

12. *Resp.* Requiri, ut non sint scandalosæ, non petulantes, non excommuni-

catæ, non hæreticæ, aut schismaticæ, non flagitiosæ, ut probat *Majol. de irreg. l.1. c.29. n.50.*; immo ut sint irreprehensibiles, ut decet sponsas Christi, & immunes a quocumque defectu, qui aliis virginibus intra Monasterium degentibus obesse possit, sive ratione mali exempli, sive ex imitatione delicti, sive quovis alio modo: idque juxta *cap.1. de stat. Reg. in 6.* ita *Tambur. sup. q.3. num.1.* addens *num.2.* item cavendum esse, ne in quovis Monialium genere sit aliqua contagiosa, morbosa, dæmoniaca, aut furiosa; surdas vero, cæcas, claudas, mutas, & gibbosas nullo jure impediri, quin recipi possint ad religionem, præsertim, si in iis spectetur major religio.

Moneo hic obiter, motum proprium Sixti V. editum anno 1587. de non admittendis ad religionem personis ære alieno gravatis, aut obnoxiis reddendis rationibus, non militare in monialibus: sic enim ipsemet Sixtus declaravit in alio motu proprio, edito in prioris declarationem §. *Cæterum*: unde fit, ut in casu, quo mulier ære alieno gravata, aut ratiociniis obligata vellet ingredi religionem, posset admitti, si alias potest de jure communi.

Quæres 9. *An possint recipi ad religionem fœminæ viduæ, stando in jure communi.*

13. *Resp.* Posse, & constat ex usu Ecclesiæ antiquissimo, quem probat *Suarez tom.4. de relig. tract.9. lib.1. cap.11. n.2.* tum *ex cap. vidua 20. qu.1.* ubi de vidua dicitur, quod si velit religionem profiteri, admitti potest, & debet, recepto habitu religioni conveniente; ita *Suarez loc. cit.*, *Lezana tom.1. cap.25. num.9.*, *Tambur. sup. d.6. qu.3. num.7.*, *& alii*, quamvis alioqui minus conveniat viduam admittere ad habitum Monachalem virginum, sicut teste *Gavanto in man. Episcop. v. Monial. receptio num.7.* declaravit Sacra Congreg. Episcopor. 29. Januar. 1585. Ut proinde in præsentia Sacra Congregatio non det fœminæ viduæ indultum suscipiendi statum Monialium, nisi cum his conditionibus: nimirum, ut solvat dotem ordinariam, si suscipienda sit intra numerum præfixum, aut duplicatam, si supra numerum: & quidem servatis iis, quæ in licentiis supranumerariarum ab eadem Sacra Congregatione præscribuntur: item, ut non possit eligi in Abbatissam, aut Superiorissam ullius Monasterii sine speciali licentia Sedis Apostolicæ.

Quæres 10. *An, attento jure communi, possint recipi ad religionem fœminæ illicite corruptæ, post pœnitentiam peractam, etiam in consortium Virginum.*

14. *Resp.* Posse, nisi id in specie prohibeatur per proprias Monasterii Constitutiones: siquidem in jure communi nulla lex extat, qua tales Mulieres excludantur a consortio virginum: unde, qui dicunt fœminas hac macula, aut nota laborantes non debere recipi in conventu virginum, dicendi sunt loqui secundum decentiam, & convenientem honestatem, non secundum incapacitatem, aut absolutam prohibitionem; sicut bene notavit *Suarez supr.* hinc inferens, quod, si lapsus talis fœminæ fuerit publicus, ac infamis, esto postea convertatur, non est admittenda in consortium virginum; ideoque pro hujusmodi fœminis reperta est peculiaris religio, quam vocant mulierum pœnitentiæ, seu S. Mariæ Magdalenæ, seu Conservatorium Convertitarum: si autem lapsus sit occultus, & non genuerit infamiam, nihil impediet, per se, moraliter loquendo, immo licet interdum lapsus esset publicus, si semel tantum ex fragilitate contigisset, cohonestari, & compensari posset tot circumstantiis personæ, generis, ac emendationis, ut talis persona convenienter admitti posset: ita *Suarez*, *& cum illo Lezana*, *& Tambur. in locis supra citatis.*

Quæres 11. *An jure communi possint admitti in Monasteria virginum mulieres conjugatæ, quæ forte de consensu proprii viri petant admitti, servatis aliàs servandis.*

15. *Resp.* Posse, cum jure communi id specialiter non prohibeatur; non decere tamen ob varias rationes, quæ facile occurrent consideranti, & maxime ob declarationem Sacræ Congregationis relatam *qu.9.*, quæ in fœminis conjugatis utique militat, & quidem a fortiori.

Conce-

Digitized by Google

Concedo tamen puellam, quæ matrimonium contraxit, sed non consummavit, posse intra primum bimestre ingredi religionem; idque ex jure Ecclesiastico ab Apostolorum temporibus instituto, ut colligitur *ex c. ex publico de convers. conjugat.*, quod jus procederet etiam in casu, quo sponsa invita cogeretur consummare matrimonium, ut late probat *Sanchez l.2. de Matrim. d.23. num.6.*, monens *num.7.* per accidens posse fœminam in proposito casu impediri a religionis ingressu: videlicet ratione prolis ex ea copula secutæ, quæ sine matris ope non posset commode educari.

Quod si hac occasione quæras, an Maritus sine culpa mortali possit propriam sponsam cognoscere invitam in primo bimestri, si ea non cogitet de ingredienda religione.

Respondet *Diana p.9. tract.8. res.18. ex Texeda, Castro Palao, Coninche, & Perez*, non peccare, & probat, tum quia a tempore initi matrimonii vir jus habet in corpus suæ uxoris; adeoque non peccat utendo illo per vim; cum nemo peccet utendo re propria, ac jure suo, etsi alteri sequatur injuria: tum quia jura concedentia bimestre ad deliberandum de meliori statu, non important præceptum, ut Conjuges per bimestre abstineant a copula, sed solum iis permittunt, ut intra illud possint abstinere ad deliberandum de meliori statu; sic vir in isto casu nullum violat præceptum; tum quia *in cap. ex publico de convers. conjugat.*, ubi solum, & non alibi, conceditur illud bimestre, non suspenditur obligatio reddendi debitum, nisi iis, qui agunt de ingressu religionis, sicque non suffragatur sponsæ in præsenti casu privilegium dictæ suspensionis. At dissentiunt *Glossa, Sylvester, Rosella, Armilla, Sanchez, & Poncius* relati ab ipso *Diana*, qui addit *ex Perez*, fieri injuriam sponsæ volenti statim ingredi religionem, si post elapsum bimestre invita cogatur consummare matrimonium; siquidem, quantumvis temporis elapsum sit ab inito matrimonio, modo non sit consummatum (sive jure, sive injuria id contigerit) uterque conjux habet jus ingrediendi religionem: ita *Diana*, & bene, præterquamquod ait, consummato matrimonio per injuriam, conjugem innocentem non retinere jus ingrediendi religionem: quod ego negavi paulo ante, & iterum nego.

Quæres 12. *An Hermaphroditi possint recipi in religione Monialium, & quando.*

16. *Resp.* Posse, si in iis judicio Medicorum, aut peritarum, ac honestarum matronarum prævaleat sexus fœmineus: posse inquam, valide, non item licite, uti late ostendimus *in tract. de profess. cap.2. qu.12.*; interim consulantur *Tambur. sup. d.6. q.7., & Portell. de dub. regul. v. professio hermaphroditi*, ubi fuse, ac docte differens de præsenti controversia expresse docet, professionem puellæ, habentis sexum fœmineum tantum ab initio Novitiatus usque ad tempus professionis inclusive, esse validam, ac omnino subsistere; non obstante, quod postea erumpat in sexum masculinum; quamquam in tali casu probabile sit obligationem talis professionis prorsus evanescere, ut dicemus *cap.3. num.32.*, & expresse docet *Diana p.5. resol.49.* aliis citatis.

Quæres 13. *An possint admitti ad religionem puellæ etiam infra annum ætatis duodecimum.*

17. *Resp.* Videri satis probabile, quod possint, si attendatur solum decretum *Concil. Trident.* relatum *sess.25. de Regul. c.17.* his verbis: *Sancta Synodus statuit, atque decrevit, ut, si puella, quæ statum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam exploraverit Episcopus &c.* & ratio est, quod in isto *cap.* nihil decernitur de ætate puellæ admittendæ ad religionem (ut constat ex titulo ipsius capitis, qui est *de exploranda voluntate virginis, quæ Deo sacratur.*) sed de examine voluntatis præmittendo, quando puella ingrediens fuerit major duodecim annis; sicque textus loquitur sub conditione, dum ait; *si major duodecim annis fuerit*: constat autem, quod conditio nil ponit in esse. Quin etiam (quod amplius est) citatus textus vide-

videtur ſupponere puellam minorem duodecim annis poſſe recipi ad habitum religionis,alioqui non loqueretur ſub ea conditione, *ſi major duodecim annis fuerit*: neque diceret: *nec poſtea ipſa, vel alia profeſſionem emittat, quam exploraverit Epiſcopus virginis voluntatem*; ſicque dictio *alia* diverſitatem importat, & facit hunc ſenſum; nec ipſa, quæ major duodecim annis eſt ingreſſa, nec alia minor ea ætate profiteatur ante dictam voluntatis explorationem: nam ad nullam aliam puellam referri poteſt ea dictio *alia*, cum omnes puellæ majores duodecim annis comprehenſæ ſint in præcedenti particula *ipſa*; ita in terminis *Sanchez l.4. mor. cap.18. n.34.*, *Suarez to.3. de relig. lib.5. cap.1. num.9.*, *Miranda qu.8. de Monial. art.2.*, *Portell. de dub. reg. v. clauſura Monial. §.cujus ætatis puellæ &c. num.1.*, aliique relati *a Diana p.3. tr.2. reſol.47.*, inter quos Michael Medina, (qui interfuit promulgationi dicti decreti, & ſtudioſiſſime attendit ad ſuffragia omnium, ac ſingulorum Epiſcoporum, qui in illud concurrerunt) dicit nihil alienius a mente Concilii Trident. excogitari poſſe, quam quod Concilium in præſenti decreto intenderit prohibere, ne puella minor duodecim annis recipiatur ad habitum religionis, ſicuti docent *Rodriq.*, *Azor.*, & *Nald. allegati a Diana ubi ſupra*.

18. Dixi ſub initium reſponſionis, *ſi attendatur ſolum decretum Concilii Tridentini*, ut innuerem, quod, ſi declaratio Sacræ Congregationis Concilii, quæ in contrarium adducitur *a Vecchio in praxi novit. D.2. d.6. num.16.* eſt legitima, authentica, & in uſu (uti de facto eſt in aliquibus Diœceſibus) ea omnino ſervari debet, ſicque non haberet locum doctrina hic tradita, quæ (ut dixi) nititur ſolum verbis Concilii, & abſtrahit a quacumque declaratione: Declaratio autem Sac. Congregat. hic adducta eſt talis: *Sacra Congregatio reſcripſit,aliquam puellam non debere admitti ante duodecimum annum ad habitum ſuſcipiendum, cujus cauſa requiritur voluntatis puellæ exploratio; non eſt autem voluntas Congregationis, neque Concilii, ut ante illam ætatem puella admittatur*, unde *Lezana ſup. n.11.* in hoc, ait, caute procedendum eſſe.

„ Nota, quod ex Decreto S. Con-
„ greg. Epiſcop. edito 23. Maii 1659.,
„ & relato apud Monacelli formul. par.1.
„ ad formul.7. num.3. tit.11. ſine facultate
„ ſedis Apoſtolicæ nulla nunc puella po-
„ teſt admitti ad habitum, niſi compleve-
„ rit ætatem quindecim annorum.

19. Quod vero addit *Sanchez n.18. ex cap. addidiſtis 20. q.1.* parentes poſſe offerre puellas monaſteriis pro futura vita monaſtica, etiam in ætate infantiæ (quæ in puella eſt infra quinque annos) probabiliter videtur poſſe in aliquo valde extraordinario caſu, admitti, non obſtante motu proprio Pii V., & Gregorii XIII. interdicente ingreſſum clauſuræ etiam puellis impuberibus, & ſtylo Sacr. Congreg., modo regulariter requirentis, ut puella admittenda ad educationem intra Monaſterium Monialium jam expleverit ſeptimum annum; ſiquidem, ut colligitur *ex Sanchez ſup. num.34.* Motus ille proprius, & ſtylus Sacr. Congreg. allegati non extenduntur ad caſum, in quo puella impubes ingreditur clauſuram cauſa religionis ſuſcipiendæ (ſicut in caſu noſtro) ſed quando ingreditur ſolum cauſa educationis. Quin potius puto, puellam in propoſito eventu poſſe ingredi Monaſterium abſque licentia Sacræ Congregationis (quæ tamen requireretur, ſi ingreſſura eſſet ſolius educationis cauſa) quo modo ſine præfata licentià ingredi poſſet quæcumque alia puella jam pubes ad recipiendum habitum religionis: non enim adeſt major ratio de una, quam de alia.

20. Addit *Sanchez num.9.*, & cum *eo Portel. ſupr. num.8.* ita parentibus competere jus offerendi puellas monaſteriis ad effectum, ut poſtea ſuſcipiant ſtatum religioſum, quod puellæ ſic oblatæ non poſſunt reſilire, niſi poſt annum completum pubertatis; eo autem completo liberum ipſis eſt vel perſeverare in Monaſterio, vel redire ad ſæculum, donec faciant profeſſionem tacitam, aut expreſſam.

21. Utrum autem expediat,quod puel-

læ ætatis adeo tenellæ ingrediantur monasteria Monialium, ut sic tanto magis, & facilius alliciantur ad suscipiendum statum religiosum: possent afferri rationes pro parte tam affirmante, quam negante: certe Miranda supra affirmantem probat, tum quia alioqui non tot puellæ amplecterentur statum religiosum, brevique temporis spatio Monialium status tolleretur: tum quia experientia docet puellas monasteria ingredientes in tenella illa ætate uberiores postea fructus facere in Dei servitio, minusque affici ad bona præsentis vitæ: idque juxta illud Lyrici Poetæ. *Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu*.

Quæres 15. *An plures sorores recipi possint in unum ac idem Monasterium Monialium, & quo modo*.

22. *Resp.* Non posse recipi, nisi duas, seclusa dispensatione Sacræ Congregationis, ideoque si tertia soror velit ingredi, ibique profiteri, debere secum deferre duplum dotis; necnon suffragio carere in Capitulo, quousque altera ex duabus sororibus primis decesserit e vita: idque ex decreto Sacræ Congregationis edito 26. Augusti 1616., & adducto *a Gavanto in man. Episcop. v. monial. novitiarum alimenta num.8.*, per quod idem statutum est in casu, quod quarta soror modo dicto velit in eodem Monasterio recipi ad habitum religionis, teneri solvere triplum dotis, & modo supradicto carere suffragio in Capitulo. Quod utique pie, ac prudenter statutum est ad tollendas dissensiones, ac factiones, quæ alias non minus quam frequenter excitari possent in Monialium monasteriis, si in unum, ac idem Monasterium possent libere recipi sorores in quocumque numero. Quin etiam stylus Curiæ habet, ut tertia, aut quarta soror non recipiantur in idem monasterium, absque speciali licentia Sacræ Congregationis Episcoporum, ac Regularium.

Quæres 16. *An, & qualiter expediat, quod puella degens in Monasterio educationis causa, inde ad aliquot tempus extrahatur, casu quo velit apprehendere statum religiosum, ibique fieri Monialis*.

23. *Resp.* Quod quamvis adduci possint rationes in utramque partem (quarum non paucæ occurrere poterunt consideranti) absolute tamen loquendo, videtur expedire, ut puella in casu proposito extrahatur e Monasterio, antequam ibi admittatur ad habitum religiosum. Moveor, quod sic melius consulitur libertati puellæ admittendæ; quippe quæ manens intra Monasterium minus audebit denegare consensum Monialibus, sive consanguineis, sive affinibus, sive amicis ejus ingressum enixe ab ea efflagitantibus, & forte etiam importune procurantibus, idque vel ex metu reverentiali erga dictas Moniales, vel ex verecundia qua suffunditur in deficiendo a promissione ipsis facta de suscipiendo statu religioso, vel ex alio simili motivo non parum obstante ejus libertati, quæ tamen summa requiritur in electione status. Nec obstat, quod per talem egressum e Monasterio puella aliàs ingressura religionem exponitur periculo amittendi vocationem religiosam, sive ex suasione parentum, aut consanguineorum, sive ex dæmonis suggestione, sive ex illectu deliciarum, ac luxus, quæ ex occasione egressus abundantius ei conceduntur; si quidem hic effectus est accidentalis dicto egressui, debetque imputari puellæ interius minus affectæ statui religioso, aut improbitati illorum, qui eam modo dicto seducunt, ac subornant: præterquam quod minus malum est eas hac ratione recedere a proposito vitæ Monachalis amplectendæ, quam illas invitas, & quasi coactas apprehendere, sicque vivere in perpetua animi molestia, ac inquietudine: constat autem, quod ex duobus malis semper minus est eligendum: ut proinde pie, ac sapienter statutum sit in Concilio Provinciali Mediolanensi I. quod quæcumque puella admissa ad educationem intra Monasterium, ubi voluerit fieri Monialis, antequam examinetur ab Ordinario ad effectum illam recipiendi, redeat ad suos, ibique maneat saltem per mensem.

24. Verum tamen est, quod puellæ modo dicto egressæ, dum interim commorantur in domo paterna ad maturius deliberan-

berandum, num ipsæ debeant suscipere statum religiosum, necne: non deberent interim liberius vacare præsentis vitæ oblectationibus, tempus terendo in vanis conversationibus, choreis, ac ludis, interessendo comœdiis, ambitiosius se ornando, per urbem sive curru, sive pedibus discurrendo; cum potius eo tempore deberent se omni studio disponere ad statum religiosum majori cum fructu suscipiendum, sibi, & Deo studiosius vacantes, frequentius orantes, piorum librorum lectioni insistentes, crebrius confitentes, ac communicantes, vitamque solitariam traducentes: ne aliàs statum religiosum suscipientes transeant ab extremo ad extremum, sibique magis difficilem, ac gravem reddant regularem observantiam, paulo post amplectendam.

Quæres 17. *An expediat, quod puellæ suscipiant habitum religiosum in eo Monasterio, in quo degunt causa educationis.*

25. *Resp.* Videtur primo aspectu non expedire, tum quia sic incertum magis est, unde vocentur ad religionem, num a Deo, an a Moniali, cujus educationi commissæ sunt, aut ab aliqua alia, quæ forte ex motivis temporalibus illas ad vitam religiosam induxerunt, sicque magis dubitari potest de perseverantia: tum quia nimia familiaritas parit contemptum; ideoque puella manens in Monasterio, cum identidem videat aliquas Moniales deficere in hac, aut illa regulari observantia, præstantiam status religiosi longe minoris æstimat, quam par esset, & ad ipsum accedit minori cum affectu, ac desiderio proficiendi in illo, cum ab assuetis non fiat passio; tum quia omnia nova placent, & ipsa rerum novitas majores sui amores excitat, magisque impellit ad agendum; sicut e contra minus afficimur ad ea, quibus assuescimus: unde puella assueta vivere inter Moniales, minori animi alacritate inter ipsas amplectitur statum Monachalem, minusque ferventer in eo se exercet ad religiosam perfectionem acquirendam.

„ Allatis tamen rationibus non ob- „ stantibus, approbandum esse censeo, ut „ in eodem Monasterio puellæ suscipiant „ habitum, in quo educationis causa de- „ gunt: hunc enim morem approbat Sa- „ cra Congregatio in decreto relato *a* „ *Barbosa de officio Episcopi alleg.* 102. „ *n.64.*, de quo iterum infra dicemus „ *cap.5. sect.4. n.82.*, ubi statuit, puellæ, „ quæ complevit in Monasterio vigesi- „ mum quintum annum ætatis, consti- „ tuendum esse ab Episcopo terminum „ vel ad egrediendum ex illo, vel ad ha- „ bitum Monialis suscipiendum, & præ- „ terea quia per explorationem volunta- „ tis puellæ faciendam ab Episcopo juxta „ supradicta, & alia media opportuna, „ potest tolli incertitudo vocationis, etsi „ quem contemptum vitæ religiosæ ani- „ mo forte concepit puella ex nimia fa- „ miliaritate cum Monialibus, atque ex „ defectibus observatis in aliquibus ea- „ rum, hoc præjudicium poterit facile „ emendari, tum fervore divinæ gratiæ, „ & vocationis ad illud Monasterium, „ tum aliarum Monialium ad perfectio- „ nem incumbentium exemplo. Acce- „ dit ad hæc, quod puella experta jam „ modum vivendi alicujus Monasterii, & „ assueta regulari observantiæ, quæ in eo „ viget, majori cum facilitate, & animi „ quiete certa erit de sua vocatione, & „ constans in observantia regulari. Et de- „ mum vera esse hæc omnia praxis ipsa „ quotidiana confirmat, qua videmus sæ- „ pissime puellas habitum suscipere in eo- „ dem Monasterio, in quo fuerunt edu- „ catæ, nec propterea reddi vitæ religio- „ sæ minus affectas, & regularum minus „ observantes.

Quæres 18. *An parentes puellæ admittendæ ad religionem, vel alii possint impedire, quin ea recipiatur, & sub qua pœna id prohibeatur.*

26. *Resp.* Non posse, &, si impediant, incurrere excommunicationem majorem ipso facto latam *in Concilio Tridentino sess.25. cap.18. de regul.* his verbis: *Simili quoque anathemati subjicit eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem Veli accipiendi, vel Voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint*: ita in terminis *Suarez tom.3. de relig.*

Digitized by Google

relig. lib.5. cap.9. n.11., *Filliuc. tract.14. num.90.*, *& Bonac. de Censur. in partic. d.2. qu.2. p.3. num.3.* id inde probantes, quod non potest fœmina profiteri in religione, nisi prius habitum suscipiat; sicque impediens susceptionem habitus, consequenter impedit etiam voluntatem veli accipiendi, ac professionem religiosam emittendi: idque juxta regulam: *Qui vult antecedens, vult etiam consequens, quod ipsi est annexum*. Dissentit tamen *Sanchez lib.4. mor. cap.4. n.15.*, putans probabilius esse, non incurri in isto casu præfatam excommunicationem, ea ductus ratione, quod decretum pœnale (quale est hoc) non debet ampliari, illud extendendo ad remotum professionis obstaculum, cujusmodi est in præsenti eventu impedire susceptionem habitus religiosi: cum alioqui textus loquatur solum de impediente voluntatem veli suscipiendi, idest faciendi professionem religiosam. Præterquam quod Concilium in citato decreto superius loquens de cogentibus, volensque comprehendere cogentes ad ingressum, aut professionem, utrumque expressit verbis satis claris, & bis repetiit.

27. Notant porro citati Doctores in allegato textu, nomine Veli, aut emissionis Voti intelligi professionem religiosam; sive fiat per Veli susceptionem, sive absque Veli susceptione cum tribus Votis substantialibus religionis; hincque inferunt, non subjici huic excommunicationi illum, qui injuste impedit fœminam, ne faciat votum ingrediendi Monasterium, aut assumendi habitum religiosum, cum hoc sit nimis remote, ac indirecte impedire professionem, adeoque non comprehendatur sub præfato decreto, quod cum sit odiosum, non debet ampliari, sed restringi. Ita *Bonacin. supra num.4.* addens *num.6.* subjacere dictæ excommunicationi illum, qui dolose retrahit fœminam a religione: quod tamen negant *Suarez to.3. de relig. lib.5. c.9. num.14.*, *& Castro Palao tract.16. d.1. p.9. num.11.*, eo quod dolo impediens, proprie non impediat voluntatem profitendi: cum ad hoc requiratur, ut voluntas immutata perseverans, impediatur ab ejus executione, & dolus impediat solum, ne sit voluntas.

28. Incurrunt autem istam excommunicationem (quæ tamen non est reservata) quicumque impediunt fœminam, ne religionem assumat, aut professionem faciat: nam textus loquitur indistincte, ac indefinite: ubi vero jus non distinguit, nec nos distinguere debemus: intellige, dummodo impediant injuste, cum textus loquatur de impedientibus sine justa causa, quod in specie notavit *Sanchez supra num.10.*, & cum eo *Bonacina num.9.*

Quæres 19. *An possit cogi fœmina ad ingrediendum religionem, & sub qua pœna id prohibeatur.*

29. *Resp.* Non posse cogi, cum id expresse prohibeatur sub pœna excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ, non tamen reservatæ, quæ fuit lata in Concilio Tridentino supra his verbis: *Anathemati S. Synodus subjicit omnes, & singulas personas cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos, quam Laicos, sæculares, vel regulares, aut etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo ei actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint.*

30. Circa cujus textus intelligentiam notandum est, quod, cum cogere idem sit, ac per vim, aut metum gravem inducere, huic excommunicationi non subjacent, neque ii, qui cogunt per metum levem, non cadentem in constantem virum (cum ista lex tamquam pœnalis stricte intelligi debeat, ideoque explicanda sit solum de illo metu, de quo in jure habetur ratio, cujusmodi utique non est metus levis, *l. nec timorem ff. de eo, quod metus causa*) neque ii, qui juste incutiunt me-

 tum

Digitized by Google

tum gravem, cum sic non interveniat injuriosa coactio; neque ii, qui inducunt precibus importunis, cum sic non inferatur ulla vis, modo non adsint minæ; neque ii, qui ingressum religionis suadent injecto metu privationis alicujus boni, ad quod alioqui fœmina non habet jus, cum hoc non sit inferre vim, vel metum, sed denegare id, quod libere potest tradi, ac denegari: ita *Bonacin. supra part.2. n.1. 2. 3. 4. & 5.*, monens *num.6.* ad incurrendam istam pœnam non sufficere, quod quis cogat fœminam ad ingrediendum Monasterium quoquo modo (v. g. in educationem) sed requiri, ut cogatur ingredi in ordine ad assumendum statum religiosum; (sed de hoc infra, cum de educatione puellarum) unde ista coactio debet fieri in ordine ad habitum religionis suscipiendum per modum novitii, aut ad faciendam professionem religiosam, idque disjunctive, cum textus utatur clausula disjunctiva *vel*, ut bene advertit idem Bonacina.

31. Cæterum actiones, quæ sub ista excommunicatione prohibentur, sunt non solum cogere (ad quod requiritur, ut revera sequatur effectus sub ea pœna prohibitus), sed etiam dare auxilium, consilium, aut favorem ad ingrediendum Monasterium, modo supradicto, aut ad suscipiendum habitum, aut ad profitendum in religione; immo & quoquo modo interponere propriam præsentiam, consensum, aut auctoritatem ad præfatos actus, modo id fiat scienter ab illo, qui novit fœminam invitam ingredi Monasterium, aut suscipere habitum, aut emittere professionem, & modo dicto sequatur effectus, juxta ea, quæ tradunt *DD. cum Bonacina de Cens. in comm. d.1. qu.1. p.6. n.2.*

32. Monet autem *Sanchez n.21.*, & bene, quod licet in textu dicatur, *quoquo modo huic actui præsentiam interposuerint*; non ideo intelligendum id est de eo, qui obiter aspiciat, (cum non dicatur quis suam præsentiam interponere, nisi quando ex proposito assistit) sicut nec de eo, qui alia ex causa esset præsens (v. g. ad comitandum suum dominum, ad audiendam Missam in eo loco, in quo fit professio) immo nec de eo, qui assisteret animo impediendi illam professionem involuntariam, utpote advocatus in testem violentiæ tunc illatæ.

33. Quod vero dicit textus: *præterquam in casibus in jure expressis*, indicat dari aliquos casus, in quibus juxta jus Canonicum fœmina potest cogi ad ingrediendum religionem; nimirum 1. si fœmina publice, ac privatim fecit votum religionis, de quo constet. 2. Si fœmina post duos menses conjugata renuat consummare matrimonium ad deliberandum de religione. 3. Si post quinquennium dicat professionem suam fuisse nullam. 4. Si damnata sit in pœnam delicti ad carcerem perpetuum, & ipsi detur optio, aut suscipiendi statum religiosum, aut manendi in perpetuo carcere, ita *Portell. de dub. reg. v. Monial. num.7.*

Quæres 20. *An Moniales possint admittere ad habitum religionis, ejusque probationem puellam ingressum religionis petentem, etiamsi ipsarum Abbatissa, seu Priorissa renuat consentire in talem receptionem.*

34. *Resp.* Posse, dummodo in talem receptionem consentiat proprius Prælatus Monasterii, eo modo, quo diximus *qu.3.* Colligitur *ex Suar. tom.4. de relig. tract.9. lib. 10. cap. 11. num. 1.* dicente, communem usum juri, & rationi consentaneum esse, ut potestas recipiendi aliquam in Monialem sit in ipso Conventu Monialium, simul tamen requiratur Prælati licentia, seu consensus. Ubi noto, quod, cum Suarez nullam hic faciat mentionem de Abbatissa, signum est, illam venire sub nomine Conventus, ejusque consensum in præsenti casu non requiri, nisi eo modo, quo requiritur consensus cujuscumque alterius Monialis degentis in Monasterio: unde fit, ut, sicut renuente hac, vel illa Moniali nihilominus valida fieri potest receptio, si interveniat debitus numerus suffragiorum; sic & valida receptio fit, etiamsi contradicat Abbatissa, dummodo aliàs non desit necessarius numerus suffragiorum: rationem hujus assertionis innuit *Suar.* dum *loc.cit.* subdit: *Quatenus receptio est aliquo modo actus jurisdictionis, oportet, ut Prælatus, apud*

quem

quem est propria jurisdictio, concurrat, quasi dicat, quod cum Abbatissa Monialium sit incapax jurisdictionis propriè dictæ, consequenter etiam est incapax faciendi actum recipiendi ad religionem, sicque nec potest, nec debet ad illum concurrere, ut Abbatissa, sed solum, ut Monialis talis Monasterii.

Quod si quæres: *An Prælatus Monasterii Monialium, sive regularis respectu Monialium exemptarum, sive non Regularis (qualis est Episcopus quoad Moniales non exemptas) possit invitis Monialibus alicujus Monasterii recipere aliquam in Monialem dicti Monasterii.*

35. Respondet *Miranda tom.*1. *man. qu.*15. *art.*1. ex Lappo, Calderino, Jo. Monacho, Card. a Turrecremata, & Archidiac. non posse, & si reciperet, Moniales posse ab eo appellare, reclamando contra talem receptionem: probat ex *cap. cum Eccles. Vulterrana de elect.*, ubi ait Papa, Canonicos quosdam nullam fecisse injuriam proprio Episcopo, nolendo recipere quosdam Canonicos ab ipso Episcopo solo creatos: idque indè probat, quod illorum creatio pertineret etiam ad Capitulum; qui enim utitur jure suo, nulli facit injuriam: quæ ratio utique facit etiam ad probationem præsentis casus, si bene ei adaptetur, sicut revera potest adaptari; unde sic habet Miranda: *Creatio Monialium adeo pertinet ad Abbatissam, & Conventum Monialium simul, quod Episcopus, etiam si sit ipsarum Superior, non potest per se, nec nllus alius Prælatus, etiam Generalis recipere, & creare Moniales sine Conventu; neque præcipere Abbatissæ, aut Conventui, ut, ipsis invitis, aliquam Monialem recipiant*; Sed de hoc *capit. seq. qu.*25., ubi constabit hanc responsionem pati aliquam limitationem.

SECTIO II.
De Novitiatu Monialium, & aliis ei annexis.

36. *Ddmissio puellæ ad habitum Religiosum non facienda statim post receptionem.*
37. *Puella recipienda ad habitum deduci debet sine pompa ad Conventum.*
38. *Cur tondeantur capilli Novitiæ ad habitum receptæ.*
39. *Cur immutetur ei nomen, & imponatur nomen alicujus Sanctæ.*
40. *Ea confirmanda priusquam recipiatur ad habitum.*
41. *Quæ expensæ permitti debeant ex occasione recipiendi ad habitum.*
42. *Qualis esse debeat habitatio Monialium novitiarum:*
43. *Qualis eorum instructio.*
44. *Ex quibus bonis eæ ali debeant.*
45. *A quo ætatis anno incipere debeat annus probationis.*
46. *Novitiæ probatio durat per annum integrum: valide profitetur, qui partem novitiatus facit, ut Laica, & partem, ut Chorista.*
47. *Indicatur, qualiter annus novitiatus debeat esse continuus, & completus.*
48. *Ostenditur, qualis debeat esse ista continuatio.*
49. *Probatio de rigore non fit in habitu regulari, nec intra Conventum.*
50. *A quo tempore annus probationis formaliter incipiat. Novitiatus juxta aliquos peragi potest in habitu sæculari, sicque incboatur in Soc. Jes.*
51. *Qualiter interrumpatur annus probationis.*
52. *Sine causa non protrahitur; at non interrumpitur per transitum ad alium Conventum,*
53. *Puella recipienda ad habitum, recipipitur libere intra Clausuram.*
54. *Si post habitus receptionem fugiat, iterum libere recipitur.*
55. *Ei resilienti a religione, omnia restituenda.*

Quæres 1. *Quantum temporis debeat interponi inter receptionem puellæ monachandæ, ejusque actualem admissionem ad novitiatum.*

36. *Resp.* Videri satis rationabile, ac pium id, quod hac de re fuit statutum in Concilio Provinciali Mediolanensi I., nimirum quod post sex menses a receptione detur puellæ receptæ Regularis habitus, nisi citius, aut tardius

id præstandum esse judicaverit Episcopus, aut Monialium Superior, idque, ut puella recepta tanto majus, & maturius deliberet, num sibi expediat assumptio status Religiosi, habeatque in bonis, unde turrim Religiosæ perfectionis, quam est incœptura ædificare, & consummare possit; aliàs enim de ea non immerito dici posset: *Cœpit ædificare, & non potuit consummare*. Certe antequam puella cum sponso sibi oblato contrahat sponsalia (quæ tamen etiam contracta in multis casibus rescindi possunt) multas petit informationes, multorum consilia exquirit, dotes sponsi attentius meditatur, quæcumque ipsi proponuntur accuratius perpendit, omnem denique adhibet diligentiam, ne in re tanti momenti erret, ac decipiatur: quod si cum tanta maturitate contrahuntur sponsalia cum sponso terreno, eò quod sit proxima præparatio ad vinculum insolubile matrimonii; an non pari cum maturitate, immo etiam majori procedendum erit in assumptione status Religiosi, consummanda per vinculum Religiosæ professionis omnino indissolubile?

Quæres 2. *An expediat, quod puella monachanda cum pompa, & magno comitatu deducatur ad Monasterium eo die, quo assumptura est habitum Regularem, & admitti debet ad probationem novitiatus.*

37. *Resp.* Non expedire, ideoque sancte, ac laudabiliter statutum fuisse in Concilio Provinciali Mediolan.I., quod puella deducatur mane, nulla pompa, & sola introducatur in Ecclesiam, ubi Missa audita, & sumpta Communione, vestiatur a Superiore, vel Confessario, addito sermone: Et ratio est, quod, cum status Religiosus sit status pœnitentiæ, non decet ad illum accedere cum pompa, vano fastu, & ambitioso apparatu, sed cum humilitate, modestia, ac omnimodo præsentis vitæ bonorum contemptu; sic enim Zacharias Jerosolymorum Antistes videns Heraclium Imperatorem, ut erat auro, & gemmis ornatus, non posse ulterius progredi in deferenda Christi Domini Cruce a Persis recuperata, & quò magis progredi conabatur, eò magis retineri, non sine magna ipsius Heraclii, & aliorum admiratione, dixit ei: *Vide Imperator, ne isto triumphali ornatu in Cruce ferenda parum Jesu Christi paupertatem, & humilitatem imitare*: Præter quam quod puella, quæ tanto cum fastu ducitur ad Monasterium, inde exponitur periculo satis probabili, ne illecta vanitatibus hujus sæculi respiciat retro, saltem affectu, sicque postea vitam degat inquietam. Quamquam non ideo damnanda sit consuetudo, quæ multis in locis quoad hoc viget in contrarium, si ex piis finibus cohonestetur.

Quæres 3. *Cur puellæ ad habitum Monachalem admissæ tondeantur capilli.*

38. *Resp.* Tonderi multis de causis; & quidem primò, eo quod Moniales teneantur deferre tonsuram capillorum inferius, usque ad aures, sicut *ex Panorm:* notavit *Sylv. v. Clericus 2. num.2. & alii.* Secundò ad indicandum in Religione resecanda esse vitia, & inordinatos carnis affectus in capillis significatos. 3., ut sic significent se esse paratas ad opprobrium Crucis sustinendum, & abrenunciare universis vanitatibus sæculi. 4., ut se eximant ab onere comendi capillos, & ornandi caput, sicque ipsis subtrahatur occasio terendi tempus inutiliter. 5., ut assumentes statum pœnitentiæ statim incipiant se punire, in quo forte majori cum propensione deliquerunt, videlicet in ornando capite.

Quæres 4. *Cur soleat immutari nomen puellæ assumptæ ad habitum Religiosum, qualeque debeat esse nomen de novo imponendum.*

39. *Resp.* Solere immutari, tum, ut hinc agnoscat se debere renunciare omnibus, quæ in sæculo possidebat, etiam proprio nomini, memor illius, quod dixit olim Christus *Luc.12.*: *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; tum quia sic debet mutare mores in melius, ut omnino fiat alia, sicque nec de nomine agnoscatur juxta illud *1. Reg. 10. mutaberis in virum alium*: tum quia assumptio status Religiosi a Sanctis Patribus comparatur baptismo, ideoque par est, ut, sicut baptizato imponitur nomen, sic

sic & immutetur assumpto ad statum Religiosum: tum quia immutatio nominis in divinis scripturis fieri solet, quando quis eligitur ad munus aliquod valdè dignum (quo modo fuit immutatum Abrahæ electo in Patriarcham credentium, & Petro Apostolo assumpto in Summum Pontificem, ac Christi Vicarium) ut vel hinc arguatur præstantia, ac dignitas status Religiosi, ad quem puella Monachanda assumitur: tum denique ut nomen impositum in baptismo, quod forte est prophanum, convertatur in sacrum, sicque etiam ex ipso nomine puella excitetur ad imitandas virtutes illius Sanctæ, cujus nomine donata est: unde sancte statutum est in Concilio Generali Mediolanen. I., ut Moniali assumptæ ad habitum Regularem imponatur nomen alicujus Sanctæ, non autem fœminæ infidelis, aut aliud prophanum; cum nomen respondere debeat rei nominatæ, & non deceat misceri sacra prophanis. Ad quod faciunt quæ habet *Cathechismus Romanus p.2. cap.2. num.75.* his verbis: *nomen*, baptizato, *imponitur, quod quidem sumendum est ab aliquo, qui in Sanctorum numerum relatus est, ita enim facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad virtutis, & Sanctitatis imitationem excitetur, ac præterea, quem imitari studeat, eum quoque precetur, & speret sibi Advocatum ad salutem tum animæ, tum corporis defendendum venturum esse*; Siquidem, ut ait *Cassiodorus lib.6. var. ep.6. in nomine cognoscitur quid sit de moribus judicandum, quia nominis sui gravitate perfunctus ornat actibus principatum* (dixerim ego *Monachatum*) quomodo *Cælius Rodiginus lect.antiquit. l.24. cap.5. initio* dicit, nomen esse rei organum, nec forte oblatum, sed naturæ congruum, ut quod res discernat, & indicet naturam.

Quæres 5. *An puellæ Monachandæ debeat conferri Sacramentum Confirmationis antequam recipiatur ad habitum Regularem.*

40. *Resp.* Debere, si id commode fieri possit, & hoc ex decreto Concilii Provincialis Mediolanensis I., quod licet non obliget extra Provinciam Mediolanensem, æquum tamen est, ut etiam alibi observetur: cum ipsa receptio dicti Sacramenti, maxime possit prodesse ad statum Religiosum majori cum fructu suscipiendum.

Quæres 6. *Quales expensæ permitti possint, & debeant fieri a puella assumpta ad habitum Religiosum.*

41. *Resp.* Non posse, nec debere permitti, nisi illas, quæ fuerint a proprio Episcopo præscriptæ, aut saltem toleratæ; sic namque refert *Campanil. rubr.12. cap.16. num.13.* decisum fuisse, Episcopum debere præscribere expensas, & sumptus occasione habitus; & quidem merito, ne alioqui ex immoderato excessu talium expensarum retrahantur puellæ, earumque parentes a susceptione status Religiosi; & actus summus Religionis (qualis est assumptio Religiosi status) paulatim resolvatur in luxum, ac sæcularem vanitatem.

Quæres 7. *Qualis debeat esse habitatio Monialium quandiu sunt in probatione novitiatus.*

42. *Resp.* Ex Decreto Sacr. Congregation. relato *à Gavanto in man. Episcop. v. Monialium receptio num.39.* debere manere in loco separato: quod utique pie, ac prudenter statutum est, communiterque servatur non solum in Monasteriis Monialium, sed etiam virorum; & quidem merito, ut sic vitam magis solitariam ducentes mereantur audire vocem Sponsi Cælestis *Oseæ.2.* dicentis: *Ducam in solitudinem, & loquar ad cor ejus*: sicque evitent intueri aliqua minus bona exempla, quæ forte præberentur ab aliqua Monialium, non sine gravi ipsarum novitiarum dispendio spiritualis profectus; siquidem natura hominis corrupta magis propendet in malum, quam in bonum, & fortius trahitur malis exemplis, quam bonis: unde & Logici dicunt, conclusionem sequi debiliorem partem.

Quæres 8. *Sub qua Magistra, & quo modo instrui debeant Moniales novitiæ, dum manent in probatione.*

43. *Resp.* Debere instrui a Magistra, quæ illas magis doceat exemplo, quam verbo, easque instruat juxta normam præscri-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

scriptam in regula, aut Constitutionibus propriis Ordinis: & quidem eo modo, quo *in tract. de novitiat. cap.5. per tot.* ostendimus, & anno 816. in Concilio Aquisgranensi *can.23.* statutum est his verbis: *Religio Ecclesiastica docet, ut puellæ, quæ in Monasteriis erudiuntur, cum omni pietatis affectu, & vigilantissimæ curæ studio nutriantur: ne si lubricæ ætatis annos, indisciplinatæ vivendo transegerint, aut vi x, aut nullatenus corrigi postea possint; quapropter præferantur eis in Sanctimonialibus tales magistræ, quæ utique, & probabilis sint vitæ, & erga eas talem exhibeant curam, ut nequaquam huc, atque illuc possint habere progressum, & aut desidiæ, aut lasciviæ vitio maculentur; quin potius sacris imbuantur disciplinis, quatenus his mancipatæ vagandi otio careant &c.*

Quæres 9. *Ex quibus bonis ali debeat Monialis novitia, num ex propriis, an ex bonis Monasterii.*

44. *Resp.* Quod, quamvis melius esset illam ali ex bonis Monasterii, cum Monialis, etiam novitia, in multis Monasterio inserviat, & aliàs deceat vivere de altari eos, qui inserviunt altari: nihilominus multis in locis permittitur, quod Monasteria Monialium exigant ordinaria alimenta Novitiæ manentis in probatione a consanguineis illius, ut satis aperte innuitur etiam *in Concilio Tridentino sess.25.c.16. de regul.* his verbis: *Sed neque ante professionem, excepto victu, & vestitu novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus Monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur.* Quin teste *Gavanto sup. v. Monialium novitiarum alimenta num.2.* Sacra Congregatio Episcoporum 13. Septembris 1583. statuit, tempore novitiatus ultra dotem depositam præbenda esse Moniali novitiæ alimenta, idque forte ad sublevandam pauperum Monasteriorum indigentiam: ad quem finem etiam inductum est, ut Monasteriis Monialium regulariter solvatur dos competens, juxta consuetudinem loci, aut statutum proprii Ordinarii; unde, cum juxta dicenda inferius non solvatur dos durante anno probationis, loco fructuum illius solvuntur necessaria alimenta, sicut jam diximus.

Quæres 10. *A quo ætatis anno inchoari debeat annus probationis necessariò præmittendus professioni, casu, quo puella recipiatur ad habitum regularem statim post pubertatem, nempe post annum 12.*

45. *Resp.* Posse inchoari statim post receptionem, quamvis id non sit necessarium: cum professionis emissio necessario differri debeat usque ad annum 16. completum, ex decreto *Concil. Trid. sess.25. de Regul. cap.15.*, ita *Miranda in Man. tom.1. qu.22. art.3.*, aliique communiter; & patet ex dictis *a Sanchez lib.5. Moral. cap.4. num.22.*

Quæres 11. *An omnes, ac singulæ Moniales necessario debeant facere integrum annum novitiatus, antequam profiteantur.*

46. *Resp.* Debere ex decreto *Concilii Tridentini sup. c.15.*, ubi id expresse deciditur: exceptis tamen Monialibus (quas vocant Convertitas) de quibus notat *Tambur. de jure Abbatiss. d.7. q.6. n.5.*, eas posse profiteri statim, ac ingrediuntur Monasterium, adeoque non teneri præmittere annum probationis: idque ex concessione bullata, non revocata *in Concilio Tridentino sess.25. de Regul. c.18.*, ut colligitur ex verbis illis: *Ab his tamen excipiuntur Mulieres, quæ Pœnitentes, aut Convertitæ appellantur, in quibus Constitutiones earum serventur*; & constat ex declaratione Sac. Congreg. Cardinalium, qua id fuit decisum. Quamquam (cum *Tamburin.* non adducat concessionem illam bullatam; immo nec dicat, a quo fuerit facta; & aliàs praxis plurium Diœcesum habeat, quod dictæ Moniales sine licentia Papæ non profiteantur ante præmissum annum probationis) parum fundata videatur talis exceptio, ideoque rejicienda.

An autem valide profiteatur Novitia, quæ per aliquot menses fuit in novitiatu probata, ut Laica, & translata ad statum Monialium Choristarum, reliquum novitiatum in hoc statu peregit.

Respondet *Diana p.9. tr.6. ref.12.* ex

ex *Tamburino*, *Lezana*, *Sanctorio*, *Portello*, *& Bordono* valide profiteri, & probat, tum quia, ut Novitius valide profiteatur, sufficit illum per annum unum manere sub obedientia Prælati, nec est opus illum experiri omnes asperitates Religionis in specie; tum quia quod statuit *Clemens VIII. in decret. de Novit. recept.*, *& educat.* §.*Tempore*, ne recepti ad habitum Conversorum ad Clericalem statum transeant, etiam durante tempore probationis: id fecit prohibendo factum, sed non irritando: nec abstulit Superiori facultatem transferendi ad altiorem statum, sed negavit subdito, ne propria authoritate transire possit ad superiorem gradum, nisi prius vocetur, ut notavit *Diana* me citato ex *Sanctorio*, & *Bordono*, addens ex *Peyrino*, & me item citato, declarationem Sac. Congreg., quæ in contrarium affertur, vel non esse veram, vel non esse usu receptam.

Quæres 12. *An probationis annus, quem Moniales debent præmittere ante professionem, debeat esse continuus, immo & completus de momento in momentum.*

47. *Resp.* Debere esse & continuum, & completum de momento in momentum; ideoque computandum esse ab hora diei, in qua Monialis recipit habitum, usque ad eamdem horam ultimi diei ejusdem anni: ita *Miranda sup. art.*2. *&* 4., *Suarez tom.*3. *de relig. l.*5. *c.*15. *n.*1. *&* 3., *Less. l.*2. *cap.*41. *n.*59., aliique communiter; & patet quoad primam quidem partem ex dictis in nostro *tract. de novitiatu c.*1. *qu.*7.: quoad secundam vero partem ex dictis ibidem *qu.*22. Addo hic ex eodem *Suarez sup. cap* 14. *num.*13. decisum fuisse a Sac. Congreg. Cardinalium, novitiam Monialem, durante probationis anno, curandæ valetudinis causa a Monasterio egressam, & postea reversam, professionem emittere potuisse, ac si numquam egressa fuisset: quod est dicere per hujusmodi egressum non censeri annum probationis moraliter interruptum; sicut innuit idem *Suarez num.*14. *ex August.*, *Sylvestr.*, *& Navarro*.

An autem continuitas probationis debeat esse usque ad professionem intrinsece (ut sic dicam) vel sufficiat annum esse integrum, esto proxime non sequatur professio.

48. *Resp.* Sufficere, quod annus sit integer, non autem necessario requiri, ut post annum completum immediate sequatur professio: ideoque si contingat Novitiam, expleto anno probationis, nolle profiteri, sed egredi e Monasterio, sed postea redire iterum, prior annus probationis sufficiet ad valide profitendum, nisi forte conditio personæ egredientis, aut religionis, aliæque circumstantiæ interim essent adeo immutatæ, ut judicio prudentis non censerentur sufficienter exploratæ difficultates religionis. Colligitur *ex Sylv. v. Novitius n.*15., *Miranda sup. art.*4., *& aliis*: a quibus dissentit *Suarez supra cap.*15. *n.*8. dicens, hinc sequi posse nunc inchoari annum probationis anno ætatis decimoquarto, & finiri initio anni decimiquinti, & postea redire ad sæculum usque ad complementum ætatis sexdecim annorum, tuncque regredi ad Monasterium, & absque alia probatione profiteri: quod statim per se absurdum apparet. Probatur autem nostra responsio; tum quia sic annus probationis vere est integer, ac continuus; nec ullum jus extat, quod petat illum continuari cum professione, aut quod vetet fieri professionem, si inter illam, & novitiatum tempus aliquod vitæ sæcularis intercedat; tum quia per limitationem a nobis appositam sub initium hujus responsionis videtur sufficienter evitari absurdum allegatum a Suarez, ut consideranti facile constabit; tum quia in casu proposito Novitia vere experta est difficultates religionis, ad quod institutus est novitiatus.

„ Confirmatur responsio tradita ex
„ decreto Sac. Congregat. Concilii edito
„ die 12. Februarii 1598. Proposito enim
„ dubio in Sacra Congregatione: An No-
„ vitia, quæ post finitum annum proba-
„ tionis exivit e Monasterio sine licen-
„ tia Ordinarii, possit postea reversa,
„ admitti ad professionem sine nova pro-
„ batione: *Sacra Congregatio censuit posse*,

nisi

„ nisi conditio Religionis , aut personæ sit „ immutata , idque a Superioribus Monasterii diligenter esse dispiciendum .

Quæres 13. *An de essentia novitiatus sit , ut puella monachanda illum faciat induta habitu regulari , & quidem distincto ab habitu Monialium professarum : necnon intra Monasterium .*

49. *Resp.* Quod , quamvis de rigore Juris neutrum videri possit esse de essentia novitiatus , ut infra probabimus; communior tamen sententia (inquit *Suarez supra cit. c.13. n.3.*) est , de substantia novitiatus esse , ut fiat in habitu proprio Religionis, ad quam quis probatur ; idque videtur supponi *in cap. statuimus de regul.* , ubi Papa statuit , ut habitus professorum sit aliquo modo distinctus ab habitu novitiorum , saltem in benedictione : & talis de facto est consuetudo omnium Religionum, quæ debet servari . Et quidem , quod delatio habitus regularis non sit de substantia novitiatus , in rigore loquendo , (saltem ita, ut deferri debeat toto anno probationis) constat tum ex dicendis *quæst. sequenti,* tum quia nullibi hoc præcipitur: tum quia , quod aliqui dicunt delationem habitus religiosi esse unam ex potissimis austeritatibus religionis,ad quas experiendas ordinatur novitiatus ; non probat sufficienter novitiatum non posse inchoari absque dicto habitu, sicut advertit Suarez, id inde sibi suadens , quod non est opus Novitium experiri per totum annum continuum singulas asperitates religionis . Quod vero habitus novitiorum non necessario debeat esse distinctus ab habitu professorum docet *Suarez sup. cap. 14. n.10.* , & cum eo *Castrus Palaus tract.16. d.1. part.12. §.4. num.4.* contra plures ab ab ipso *Castropalao* relatos ; probantque ex eo , quod ista distinctio habitus non est necessaria , ut Novitius experiatur hanc asperitatem, cum teste *Sanchez l.5. moral. c.4.n.28.* de ratione probationis sit solum, ut degat sub jugo obedientiæ ; non ut distinguatur a sæcularibus , cum aliis modis distingui possit: non denique,ut distinguatur a professis , cum in aliquibus Ordinibus nulla sit novitiorum , & professorum in habitu distinctio . Quoad ultimam partem probatur assertio : tum quia degens extra Conventum de Prælati licentia censetur esse in Monasterio : tum quia esto clausura sit præcipua asperitas Monialium, non ideo tamen ea necessario est experienda (ut putat *Rodriqu.tom.3.q.15.art.10.* , ideo a nobis dissentiens): non enim opus est,ut novitius experiatur in specie omnes asperitates Religionis , ut jam dictum est : qua de re consulantur dicta *qu.12.* in ipsa respons.

Addo ex *Sanchez l.5. Moral. cap.4. n.28.* Monialem cum debita licentia facientem novitiatum extra Monasterium , valide illum facere : idque non obstante decreto Clementis VIII. de faciendo novitiatu solum in certis Conventibus designatis ; quippe quod solum loquitur de novitiatu virorum religiosorum .

Quæres 14. *A quo tempore , formaliter , & præcise loquendo , incipiat annus novitiatus .*

50. *Resp.* Incipere ab eo puncto , in quo ex intentione Religionis , & ex consensu Novitii aliquis admittitur ad talem Religionem in statu novitiorum , & ut in ea probari incipiat ; *Suarez sup. cap.13. num.6.* , probatque ex eo , quod hic intervenit quidam velut contractus inter Religionem , & novitium , per quem conveniunt in sumendo experimento de se invicem in ordine ad talem finem , tali modo , & pro tali tempore : ergo ex eo puncto, in quo perficitur talis contractus ex mutuo consensu, & tempus designatum inchoatur , incipit annus probationis , & non aliter . *Miranda* vero *supr. quæst.22. art.3.* , *Barbos. de offic. Episcop. alleg.101. num.14.* , & alii docent , probationis annum sive in viris , sive in fœminis , modo incipere a die sumptionis habitus , sive ab illo die , qno communem sequuntur aliorum Religiosorom vitam , & incipiunt experiri asperitates Religionis . Ubi noto , Suarium nullam mentionem facere de assumptione habitus religiosi , forte inhærendo illi doctrinæ , quam tradit *Abb.* , *& Gregor. Lopez num.2.* , nimirum non esse de substantia novitiatus , seu probationis ,

tionis, ut fiat in habitu regulari, sed fieri posse etiam in habitu proprio, & quidem etiam post *Concil. Trident. sess.25. cap.15. de Reg.*, statuens, in quacumque Religione tam virorum, quam mulierum nullum ad professionem admitti debere, qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit: siquidem per talia verba non videtur tolli quin, si in aliqua Religione extaret usus recipiendi ad verum novitiatum in habitu sæculari proprio, id fieri possit, sicut de facto fit in Societ. Jesu, in qua inchoatur novitiatus in habitu proprio sæculari, nempe a tempore primæ probationis,quæ per quindecim, aut viginti dies regulariter solet fieri in proprio habitu sæculari.

Quæres 15. *Qualiter censeatur Monialis novitia interrumpere annum probationis.*

51. *Resp.* Censeri interrumpere, si dimisso habitu religionis exeat e Monasterio animo deserendi Religionem: ita *Tamburinus sup.d.4. q.8.n.4.*, ex Vecchio, & aliis, addens, quod si postea Novitius resipiscat, & iterum admittatur ad Religionem, tunc inchoandus est novitiatus ex integro, nihil ei suffragante residuo novitiatus antea peracto; quod an sit verum, necne, constat ex dictis *qu.12.*: probatur autem responsio ex eo, quod ea est propria interruptio status, qua cessat status assumptus: ex depositione autem habitus religiosi animo relinquendi vitam religiosam cessat status probationis, cum novitiatus consistat in assumptione habitus animo experiendi vitam religiosam, ut notat *Suarez cap.15. num.5.*, dicens *num.6.* Si quis dimisso Religionis habitu egressus est, eo ipso interrumpi annum probationis, etiamsi paulo post intra diem pœniteat; siquidem eo ipso amittit statum, quem habebat, & eget nova admissione, ut iterum possit esse Novitius.

52. Quamquam *Navarr. l.3. conf. de regul. conf.32. alids 42.*, dicens triduanam interruptionem sufficere ad discontinuandum annum novitiatus, tacite indicet minorem interruptionem non sufficere;quod non reprobat *Less. lib.2. cap.41. n.59.*, dicens, paucorum dierum interpolationem non impedire novitiatum,cum non sit moralis interruptio, nec impediat, quin novitius experiatur Religionis asperitates, Religio Novitium.Immo subdit *Rodriquez to.3. qu.15. art.8.* ex Julii II. privilegio concesso Minoribus, posse compleri novitiatum ex duplici parte interpolata, dictumque privilegium non fuisse revocatum in Concilio Tridentino; quod tamen tanquam probabile admittit *Castr. Pal. tract.16. d.1. p.12. §.2. n.5.*, dum dicit oppositum(quod sustinet *Sanchez sup. cap.4. num.35.*) esse verius, idest probabilius.

Immo puto Novitiam ex causa transeuntem ab uno Conventu ad alium ejusdem Ordinis, ibi professionem emissuram, si transeat de licentia Prælati, non interrumpere novitiatum; sicut nec interrumperet Novitius, qui a Superiore mitteretur ad prosequendum novitiatum in Conventu alio ab eo, in quo per aliquot menses fuit in probatione: est enim par ratio de Novitia,ac de Novitio, ut patet. Colligitur ex doctrina data *a Sanchez l.5. mor. cap.4. n.28.*, nimirum Novitium de licentia Abbatis extra Conventum commorantem per unum, aut duos menses non interrumpere novitiatum, quæ doctrina a fortiori procedit in casu nostro. Quem casum admitto etiam in eventu, quo Conventus, ad quem Novitia transit, esset in alia Civitate; idque ob rationem adductam, quæ hic etiam procedit: non item in eventu, quo Novitia transiret ad Monasterium alterius Ordinis militantis sub eadem regula; & hoc ob doctrinam traditam *a Sanchez sup. n.12.*, quæ a fortiori procedit in præsenti casu. In casibus autem, in quibus diximus per transitum Novitiæ non interrumpi novitiatum, existimat *Sanchez n.29.* requiri, ut illa transeat in habitu Ordinis, cum putet esse de substantia novitiatus, ut peragatur in habitu illius Ordinis; quod cum alii apud ipsum *Sanchez loco modo cit.* negent, negabunt consequenter requiri in casibus propositis, quod Novitia transeat in habitu Ordinis: sed de hoc *in tract. de Novitiatu*.

Digitized by Google

Quæres 16. *An tempus probationis possit protrahi differendo professionem Moniali novitiæ, & qualiter*.

53. *Resp. Miranda qu.8. de Monial. art.3.* Sacram Congregationem Concilii statuisse, quod elapso tempore novitiatus, Moniales statim admittantur ad professionem, si inveniantur habiles: sin minus, e Monasterio ejiciantur: additque, si habiles sint, iis ab Ordinario præfigendum esse terminum quindecim, aut viginti dierum ad deliberandum, num velint profiteri necne: &, si renuant profiteri, continuo remittendas esse ad parentes, aut consanguineos; idque juxta decretum *Concil. Trident. sess.25. cap.16. de Regul.*, intellige, nisi adsit justa causa differendi, juxta dicenda *cap. seq. qu.7.*

Quæres 17. *An puellæ possint recipi a Monialibus intra clausuram ad habitum Religionis suscipiendum absque licentia Papæ*.

54. *Resp.* Posse, dummodo id faciant de licentia proprii Ordinarii, ejusque Vicarii generalis. Ratio responsionis est; tum quia non apparet, ex quo jure ad id requirenda sit licentia Papæ, (cum tamen talis obligatio induci non debeat absque jure aliquo sufficienti) tum quia jure communi potest Episcopus dare facultatem ingrediendi clausuram Monialium in casibus necessitatis: talis autem est casus, de quo in præsentia loquimur: tum quia Doctores agentes de receptione puellarum ad habitum Religionis, nunquam dicunt ad id desiderari licentiam Papæ, quod tamen non omisissent, si ea requireretur.

Difficultas est, an Monialis novitia, quæ, dimisso habitu religioso, occulte recessit a Monasterio animo ad ipsum non amplius revertendi, possit iterum recipi in Monasterium sine licentia ipsius Ordinarii, si ea, pœnitentia ducta, velit redire, & habitum reassumere.

55. *Resp.* non posse, nisi forte petitio talis licentiæ caderet in notabilem infamiam præfatæ Monialis, pro qua evitanda cedit jus positivum; patetque, quia per talem recessum a Monasterio Monialis definit esse novitia, juxta dicta *qu.15.*, & perinde se habet, ac si numquam fuisset novitia: constat autem, quod si numquam fuisset novitia, non posset recipi intra clausuram sine licentia proprii Ordinarii. Secus si Monialis novitia, dimisso habitu regulari egrederetur e Monasterio intentione regrediendi ad illud post aliquot dies; tunc enim cum non interrumpatur novitiatus, juxta *Suar. tom.3. de relig. l.5. cap.15. num.6.*, & consequenter adhuc sit novitia Monasterii, poterit suo jure in illud iterum recipi proportionaliter, ut posset recipi Monialis professa, quæ dimisso habitu religioso occulte egrederetur e Monasterio, & postea ad illud reverteretur. Dixi *sine licentia ipsius Ordinarii*, ut innuerem, quod si Monialis illa novitia in priori casu iterum admittatur ad habitum religionis cum debito consensu Monasterii; ea tunc utique posset iterum recipi intra Conventum de licentia solius Ordinarii; cum non sit major ratio, quod vi talis licentiæ potuerit recipi prima vice, & modo non possit.

Quæres 18. *Quænam reddi debeant Moniali novitiæ ante professionem resilienti a Religione*.

56. *Resp.* Debere restitui ea omnia, quæ ipsa dedit Monasterio in ipso ingressu Religionis, & quidem una cum fructibus, si qui collecti sunt, excepto tamen victu, ac vestitu: idque ex decreto *Concil. Trid. sess.25. de Regul. cap.16.*, ubi id expresse statuitur; ita *Zerola 1.p. praxis v. Moniales n.3.*, *Peyrin. de R. S. 5. qu.1. cap.29.*, *Tambur. supr. d.6. qu.4. num.5.* aliique communiter, inter quos *Barbos. num.39.* notat ex declaratione Sac. Congreg. Moniali, & cuicumque alii Novitio recedenti a statu religioso non esse restituendum habitum regularem, sed ejus pretium.

SECTIO

SECTIO III.

De Bonorum renunciatione a Monialibus facienda ante religiosam Professionem.

57. *Quid statuerit Concilium Tridentinum de bonorum renunciatione.*

58. *Quæ obligationes, donationes, ac renunciationes contineantur sub hoc decreto.*

59. *Sub eo non comprehenduntur puellæ degentes in educatione apud Moniales, immo nec admissæ ad Religionem, nondum tamen ingressæ.*

60. *Idque maxime si non renuncient intuitu religionis.*

61. *Sub eo comprehenduntur etiam Novitiæ majores 16. annis.*

62. *Renunciatio facienda de licentia Ordinarii, & quidem etiam, ut sit valida.*

63. *Qualiter facienda intra bimestre proximum professioni: & præsertim si Novitia ante ultimum bimestre novitiatus incurrat morbum periculosum.*

64. *Dominium rei renunciatæ transfertur solum post professionem in renunciatarium.*

65. *Res tamen renunciata tradi potest, & debet renunciatario statim.*

66. *Idque, etsi renunciatio fiat in favorem Monasterii.*

67. *Renunciatio hæreditatis Patris viventis facta extraneo, ut habeat effectum, non petit consensum, ac cessionem Monasterii.*

68. *Fructus rei renunciatæ a die renunciationis usque ad professionem sunt renunciantis.*

69. *Renunciatio legitime facta non potest revocari ante professionem.*

70. *Limita, nisi Novitia testetur de bonis renunciatis.*

71. *Renunciatio non corruit per mortem renunciantis secutam ante professionem, etsi alii id negent.*

72. *Corruit vero, si ea facta, Novitia recedat a Religione, & iterum redeat, aut transeat ad alium Ordinem.*

73. *Non firmatur per professionem invalidam.*

Quæres 1. *Quid statuerit Concilium Trident. de hac renunciatione.*

57. *Resp.* PRæscripsisse formam servandam in ea facienda, & quidem ita, ut aliter facta, sit eo ipso irrita, ut habetur expresse *in Concil. Trid. sess. 25. de Regul. c. 16.*, ubi dicitur: *Nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarii, fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter vero facta, etiamsi cum hujus favoris expressa renunciatione, etiam jurata, sit irrita, & nullius effectus*: hæc Concilium; quæ clarius constabunt ex sequentibus.

Quæres 2. *Quæ renunciatio, obligatio, ac donatio comprehendatur sub hoc decreto.*

58. *Resp.* Comprehendi omnem illam, quæ natura sua est irrevocabilis, & difficilem reddit egressum e religione: sicque sub eodem decreto non comprehenditur testamentum, donatio causa mortis, & donatio facta sub conditione, *si perseveravero in Religione*, non contractus onerosus emptionis, venditionis, conductionis, aut locationis, in quibus tantumdem, quantum datur, recipitur; cum ex talibus contractibus, moraliter loquendo, nihil deperdatur, sicque non impediatur liber egressus e religione: non contractus societatis, ac ludi, quibus contrahens se exponit lucro, & damno ex æquo, sicque non minus minuitur patrimonium, nec difficilior efficitur egressus. E contra sub præfato decreto comprehenditur donatio, utpote patrimonium minuens notabiliter, ac obligans donantem donatario; item fidejussio, etiam pretio accepto, cum obligatio inde proveniens semper terminetur ad assecurandam majorem quantitatem, quam sit pretium acceptum, adeoque semper adsit periculum jacturæ, & pau-

paupertatis; item & mutuum, juxta aliquos (& quidem etsi non detur sine sufficienti cautione, vel fidejussione) cum per illud transferatur dominium, ac usus rei mutuatæ in mutuatarium, absque potestate revocandi, quousque adveniat tempus solutionis; quamvis teste *Rodriq. tom.2. summ. cap.7. num.ultimo* graves Doctores non audeant talem contractum condemnare, aliàs existimantes ab eo esse abstinendum: qua de re *Sanchez lib.7. moral. c.5. n.15. 20. 31. 33.*, *Castro Pal. tr.16. d.1. part.17.*, *Suarez to.3. de Rel. l.5. c.9. n.16.*, *& c.16. n.11.*, aliique apud ipsos, quibus adde *Barbos. de off. Episcop. alleg.66.*

Quæres 3. *An comprehendantur sub hoc decreto puellæ, quæ recipiuntur in Monasteriis Monialium educationis, & solius institutionis gratia, aut admissæ sunt ad Religionem, sed nondum receptæ ad habitum religionis, ac probationis?*

59. *Resp.* Neutras comprehendi, non puellas receptas in educationem, cum hæ non sint Novitiæ, nec de iis agat Concilium, ut constat ex tenore illius, & advertit *Sanchez supr. num.5.* ex Azorio: non puellas admissas ad religionem, sed nondum receptas ad habitum, ac probationem: cum dictio *quoque*, quæ habetur in decreto sit copulativa, ac proinde sequentem dispositionem conjungat cum præcedentibus *l. tutores quoque ff. de pactis*: ideoque denotet ibi sermonem esse de renunciationibus Novitiorum, de quibus solis textus præcedens loquutus fuerat, non autem de iis, quæ fiunt ante ingressum Religionis; idque etsi fiant intuitu ipsius Religionis: præterquam quod non ideo vana, ac illusoria redditur dispositio præfati decreti, ex eo, quod ante ingressum possit Novitius renunciare sua bona, prout sibi placuerit; quia talis renunciatio est rara, & propterea a Concilio relicta dispositioni juris communis, intendente annullationem renunciationis, & donationis post habitum susceptum factæ, utpote frequentius contingentis: ita *Garz. p.11. de benefic. c.9. n.15.*, *Barbos. supr. n.17.*, *Rodrig. to.3. q.16. art.1.*, *Sanchez n.4.*, *Castr. Pal. n.5.*, aliique contra *Molinam tract.2. d.139.*, *Sà v. religio n.5.*, *Lessius l.2. cap.41. n.39. & 40.*, *Azor. to.1. lib.13. cap.9. qu.2.*, & alios plures apud *Sanchez n.3.*, existimantes contineri ejusmodi renunciationem sub prædicto decreto Concilii, idque multis rationibus probantes.

60. Dixi, idque *etsi fiant intuitu ipsius Religionis*, ut indicarem, quod si quis non habens animum ingrediendi Religionem bonis renunciet, aut aliam quamcumque donationem faciat; de tali donatione, aut renunciatione sine dubio non loquitur Concilium, cum nullus respectus Religionis tunc temporis habeatur: ita *Sanchez n.2.*, addens, esse sibi omnino certum, quod si renuncians habeat animum ingrediendi Religionem, si tamen non renunciet intuitu Religionis, talis renunciatio non comprehenditur sub decreto Concilii, quippe quod noluit auferre libertatem faciendi renunciationes, quæ fiunt independenter ab ingressu Religionis, utpote non obstantes libertati egressus tempore novitiatus, cui voluit Concilium consulere in eo decreto.

An autem decreto illo comprehendantur solum Novitii 16. ann., vel etiam omnes talem ætatem excedentes.

61. *Resp.* Comprehendi etiam Novitios majores 16. annis, & probatur, tum quia ratio eadem militat ad irritandam renunciationem factam post 16. annos, ac antea: cum in omni renunciatione timeri possit fraus, ac metus parentum, & aliorum, quæ Concilium intendit evitare: tum quia verba illa, quæ habentur in allegato decreto: *nulla quoque renunciatio*, solum conjungunt præsentem dispositionem cum præcedenti, ut loquatur de his, de quibus loquitur præcedens dispositio, nempe de Novitiis, ac Regularibus, non autem ita, ut statuat omnes qualitates petitas ad professionem debere extare tempore renunciationis; alioqui renunciatio deberet fieri post annum 16. completum, & finito anno novitiatus: quod sine dubio est contra dispositionem allegati decreti: ita aliqui penes *Sanchez n.7.*, *Castro Pal. n.5.*, aliique ab ipsis relati contra *Menoch. de arbitr. lib.2. casu 436. n.8.*

Quæ-

Quæres 4. *De cujus licentia fieri debeat renunciatio bonorum ad hoc, ut sit firma, & valida.*

62. *Resp.* Debere fieri de licentia Episcopi, seu ejus Vicarii: idque, etsi Monialis renuncians aliàs sit exempta: nomine vero Episcopi venire etiam Episcopum electum, & confirmatum, licet nondum consecratum: item Abbates, aliosque Prælatos exemptos, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes in sua Diœcesi: item Vicarium generalem non foraneum Episcopi, immo & Capituli, sede vacante: non item Archiepiscopum respectu Suffraganeorum, nisi in casu appellationis: ita *Barbos. alleg.99. a n.3.*, *Castro Pal. sup. n.10.*, aliique bene addentes, dictam licentiam non necessario quidem concedendam esse in scriptis, debere tamen præcedere, nec sufficere, quod sit petita, sed debere esse obtentam, cum requiratur ad valorem actus. Addit *Barbos. n.9.*, facultatem concedendi talem licentiam posse delegari alteri, cum ratione officii competat, ideoque sit ordinaria, & consequenter delegabilis; licentia tamen ipsa, ait *Barbosa n.10.* sufficere, quod sit tacita ex ratihabitione de præsenti.

Quæres 5. *Quo tempore fieri debeat talis renunciatio.*

63. *Resp* Quod cum Concilium petat illam fieri intra duos menses proximos professioni, clare indicat, eam posse fieri quolibet die illius ultimi bimestris: quamquam, si professio ultra annum novitiatus ex causa differatur, non sit opus renunciationem fieri intra bimestre proximum Professioni, quo fieri poterat, ita *Sanchez sup. n.81. & 82.*, *Castro Palao supr. n.9.*, *Barbos. n.11.*, aliique, inter quos *Castrus Palaus* credit in casu, quo Novitius ex dispensatione Papæ profiteretur ante 16. annum expletum, & ante finitum novitiatus annum, posse illum renunciare intra bimestre ante professionem: non quod dispensatio ætatis, & novitiatus extendatur ad renunciationem; sed quod data ea dispensatione sine ulla alia potest Novitius renunciare intra bimestre proximum professioni; siquidem Concilium petit solum, ut renunciatio fiat intra bimestre proximum professioni, sive professio post annum differatur, sive ex privilegio anteponatur: id tamen negat *Sanchez*, & *Barbos.*, & quidem probabilius: addit *Sanchez n.81.* dictum bimestre debere computari de momento in momentum; quod negant *Zecchius*, & *Zerola* ab eo relati.

An autem Novitia incidens in morbum periculosum immediate post primum quadrimestre probationis possit renunciare bonis de licentia Ordinarii.

Resp. Videri posse, si ex Pii V. concessione, referenda hic *cap.9. qu.11.* est emissura professionem; idque ob modo dicta: secus, si non est emissura professionem; nam tunc urget decretum Concilii, prohibens, ne renunciatio fiat ante bimestre proximum professioni, id est ante decimum mensem probationis expletum; & aliàs non apparet, quo titulo Novitia eximi debeat a præfato decreto: verum tamen est, Novitiam in isto casu posse libere disponere de suis bonis per viam testamenti, aut donationis causa mortis, ut constat ex dictis *qu.2.*

Quæres 6. *Ex quo tempore dominium rei renunciatæ transferatur in renunciatarium.*

64. *Resp.* Non transferri, nisi secuta professione valida: nam Concilium expresse dicit, ut renunciatio non intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, quod non verificaretur, si antecedenter ad professionem dominium rei renunciatæ transiret in renunciatarium, licèt revocabiliter, ita *Sanchez num.62.*, *Castro Pal. num.13.*

Quæres 7. *An facta renunciatione, bona tradi debeant renunciatario ante professionem, & is ea statim capere possit.*

65. *Resp.* Debere tradi, juxta *Castr. Pal. n.15.*, posseque renunciatarium ea capere ante professionem, idque, etsi renunciatio fieret in favorem Conventus: ratio est, quod jure antiquo id fieri poterat quolibet tempore novitiatus, eo quod valida esset renunciatio. Concilium autem non immutavit, sed approbavit valorem renunciationis factæ intra bimestre proximum

mum professioni, & de licentia Episcopi; ergo ex vi illius tradi debent, & possunt bona renunciatario: id tamen negat *Sanchez n.53.*, eo quod Concilium prohibeat, irritet, & annullet omnes donationes ex bonis Novitii factas ante professionem, ne sic impediatur liber egressus illius e Religione (sicut videtur impediri, concessa hac doctrina Castri Palai) cum aliàs ipsemet *Sanchez* concedat *num.11.*, renunciantem bonis in Soc. Jesu favore illius, posse ea statim tradere, ut advertit idem Castrus Palaus dicens, ipsum debuisse dicere idem etiam in præsenti casu; cum ratio, quam Sanchez affert pro Societate (quod scilicet Concilium Novitiis Societatis liberam permittendo bonorum renunciationem; & traditionem hanc, quæ est quid minus, permittit;) militet etiam in nostro casu, ut consideranti facile constabit.

66. Dixi, *idque etsi renunciatio fieret in favorem Conventus*, ut innuerem, quod quando Concilium in citato decreto prohibet donationes ex bonis Novitii, factas ante bimestre proximum professioni, non loquitur de iis, quæ fiunt de licentia Ordinarii intra dictum bimestre, & consequenter nec prohibet illarum traditionem, ut recte notavit *Castrus Palaus n.15.*, monens *n.16.*, quod, etsi detur, nasci eandem difficultatem ex tali traditione bonorum, ac ex renunciatione facta absque licentia Ordinarii; non ideo sequitur, dictam traditionem fuisse prohibitam in Concilio; sed potuisse, ac debuisse prohiberi; quamquam negari possit in nostro casu eandem nasci difficultatem, sicut de facto negat *Castrus Palaus ubi supra*.

Quod si quæras, an, ad hoc ut renunciatio hæreditatis paternæ a Novitio facta, patre adhuc vivente, in favorem alicujus extranei, a Monasterio distincti, habeat effectum, præter solemnitatem in Concilio præscriptam, requiratur consensus Monasterii, ejusque cessio.

67. *Resp.* Videri probabiliter non requiri: & ratio est, quod Novitius in præsenti casu renuncians hæreditatem, seipsum privat jure succedendi, illudque transfert in renunciatarium, qui proinde ex hoc jure acquisito succedit, ideoque non eget cessione, aut consensu Monasterii: cum ipsum Monasterium jus succedendi non habeat, nisi quatenus repræsentat Religiosum habentem dictum jus: unde sicut Religiosus, etsi esset sui juris, nullum jus haberet succedendi, utpote per renunciationem a se abdicatum: nec ullum jus habebit Monasterium, sicque superflua esset ejus cessio; ita *Sanchez supr. cap.6. n.2.*, & *Castro Pal. n.18. ex Covar.*, *Guttier.*, *Baza*, *Gama*, & alii, monentes, quod cum opposita sententia, quæ est plurium, ac gravium DD., sit probabilis, ad vitandas lites, convenientissimum est, ut Monasterium faciat dictam cessionem: quippe eam facere potest sine præscripta solemnitate juris in alienatione rei ecclesiasticæ, cum sit hæreditatis non delatæ, seu deferendæ.

Quæres 8. *Ad quem spectent fructus rei frugiferæ renunciatæ, ex ea collecti tempore intermedio a die renunciationis, usque ad professionem.*

68. *Resp.* Spectare ad ipsum renunciantem, adeoque renunciatarium non lucrari, nisi solos fructus a tempore professionis perceptos: ita *Sanchez supra cap.5. n.63.*; & probat, quia tunc solum impletur conditio apposita renunciationi (quam *n.62.* ostendit de mente Concilii esse suspensivam, non autem resolutivam, sicque nihil ponere in esse) & tunc solum incipit esse dominus rei renunciatæ; constat autem rem quamlibet fructificare suo Domino.

Quæres 9. *An renunciatio hæc semel facta legitime, possit revocari a Novitio perseverante in Religione, antequam profiteatur.*

69. *Resp.* Videri certum eam non posse modo dicto revocari; & probatur, tum quia, si libere revocari posset, ut quid ad obligationem adeo levem, ac infirmam requirerentur tam graves circumstantiæ, sicut licentia Ordinarii, & certi temporis determinatio, cum quolibet tempore Novitiatus, absque licentia Episcopi fieri possit renunciatio, donatio, ac obligatio revocabilis? tum quia conditio apposita renunciationi ex intentione Concilii suspendit quidem effectum donationis, non item ejus

Digitized by Google

ejus valorem, ac firmitatem conditionalem ob jus donatario acquisitum: ita *Sanchez supr. n.*58. & cum eo *Castro Pal. n.*12.

70. Concedit tamen *Sanchez sup. n.*58. hujusmodi renunciationem posse revocari a Novitio, testando, ut habeat eventum revocatio, casu, quo Novitius moriatur ante professionem: Cum enim in eo eventu cesset valor prioris renunciationis, perinde est, ac si non fuisset facta; quare Novitius de iis bonis aliter potest disponere in eventu mortis, secutæ ante professionem. Immo addit Sanchez, talem dispositionem non indigere solemnitate præscripta in citato decreto Concilii Tridentini, cum sit ultima voluntas, & Novitius non possit se obligare irrevocabiliter; itaut, non secuta professione per mortem, aut alio modo, non possit variare; siquidem Concilium statuit, nullam obligationem Novitii vim habere, nisi secuta professione.

Quæres 10. *An corruat renunciatio, si contingat Novitium renunciantem mori ante professionem.*

71. *Resp.* Non corruere, sed manere omnino firmam: & ratio est, quod quamvis in decreto Concilii Trident. relato dicatur, renunciationem factam a Novitio non aliàs intelligi sortiri suum effectum, nisi secuta professione; cum tamen finis Concilii sit consulere libertati egressus Novitiorum, conditio, *nisi secuta professione*, idem videtur importare, ac si diceret, *nisi perseverante Novitio in Religione*: ex eo enim, quod post mortem Novitii non sint reddenda bona illius hæredibus, non impeditur libertas egressus; unde, cum ille permanserit in Religione, præfata renunciatio sortiri videtur suum effectum; maxime cum tacens, moriendo ipsam renunciationem confirmare censeatur: ita *Sanchez n.*48., & post illum *Castrus Palaus sup. p.*16. *n.*2., qui tamen putat contrariam opinionem esse satis probabilem.

Quæres 11. *An renunciatio corruat casu, quo Novitius, ea facta, recedat a Religione, & postea ductus pœnitentia redeat.*

72. *Resp.* Corruere, & quidem etsi recedat finito anno novitiatus; nec reviviscere, Novitio ad religionem redeunte: cum talis renunciatio irrita reddatur per illum egressum; & nullo jure cautum sit illam convalescere per reditum ad Religionem; quare, sicut inchoari debet novitiatus, sic inchoandum est tempus renunciationis, & solo bimestri ante professionem, finito anno probationis faciendam, fieri debet: ita *Sanchez n.*48. addens, quod, si Novitius finito anno novitiatus egrediatur, indiget quidem nova renunciatione, cum prior illa, etsi legitimo tempore facta, corruat per egressum e Religione; eam tamen poterit facere statim, & non tenetur facere intra præfatum bimestre: idque, sive differatur professio, sive non; quod non concedit *Castrus Palaus supra p.*17. *n.*9. dicens in tali casu & repetendum esse novitiatum (quod negat Sanchez) & renunciationem faciendam esse intra bimestre proximum professioni, ac si numquam renunciatio facta fuisset.

Puto autem hanc responsionem a fortiori procedere in casu, quo Novitius post factam bonorum renunciationem transeat ad alium Ordinem, animo ibi perseverandi, idque ob rationem allatam in præcedenti responsione, quæ utique procedit in præsenti casu, ut facile constabit consideranti; ubi autem habet locum ratio legis, ibi habet locum & ejus dispositio, *l. illud ff. ad l. Aquil.*, *l. si postulaverit* §.2. *ff. ad leg. Jul. de adult.*, *l. quidam numularios ff. de edendo.*

Quæres 12. *An renunciatio firmetur per professionem invalidam.*

73. *Resp.* Non firmari; cum Concilium debeat intelligi non de præsumptione professionis, sed de vera professione; qualis utique non est professio invalida: ita *Sanchez n.*56., & *Castrus Palaus n.*13. addentes dictam renunciationem firmari hoc ipso, quod ratificatur professio, dummodo renunciatio fuerit valida ab initio, idest facta juxta formam præscriptam in Concilio Tridentino, nimirum ex licentia Ordinarii, ac in ea ætate, & eo tempore novitiatus elapso, ut Novitius profiteri possit intra bimestre; alioqui renunciatio esset nulla (sicut & esset nulla, si fieret absque Ordinarii licentia) nec firmaretur ex ratificatione professionis, sed opus esset illam iterum facere.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

De Religiosa Professione Monialium.

Cturi in hoc Capite de professione religiosa Monialium, non possumus non aliqua etiam tractare de solutione dotis, quæ solet exhiberi Monasterio ad alendam Monialem professuram, nec non de velo professionis, ac benedictione, seu consecratione Monialium; quippe quæ magnam habent connexionem cum ipsa professione; hinc Caput dividemus in tres sectiones, in quarum prima agemus de ipsa professione Monialium, suppositis tamen iis, quæ *in tract. de Professione* diximus *cap.* 1. *per totum*: in secunda differemus de solutione dotis; in tertia de Velo professionis, ac de Benedictione, seu Consecratione Monialium; sicque totum Caput absolvemus.

SECTIO I.

De Professione religiosa Monialium, & circumstantiis ipsi annexis.

1. *Professio alia est expressa, alia tacita.*
2. *Voluntas Novitiæ professuræ exploranda ab Ordinario intra quindecim dies a monitione.*
3. *Talis exploratio non est de valore professionis: de ea facienda præmoneri potest Episcopus per aliquot dies ante, aut post tempus præscriptum: tuncque Episcopus potest prohibere ne fiat professio, non item determinare tempus illam faciendi.*
4. *Quorum consensus petatur ad professionem Novitiæ.*
5. *Abbatissæ consensus qualiter requiratur.*
6. *Ea in hoc debet audire, & sequi consilium Conventus.*
7. *Professio Novitiæ admittitur proprie ab Abbatissa, & a Prælato Monialium, idque de Abbatissa præcipue procedit quoad Moniales Conversas.*
8. *Ætas annorum sexdecim requiritur ad valorem professionis.*
9. *Integer annus probationis est de essentia professionis, præterquam si fiat in periculo mortis.*
10. *Ex causa differri potest professio, assignatur, unde sit præcedentia inter Moniales.*
11. *Aliqualis literatura petitur ad professionem Novitiæ Choro destinatæ.*
12. *Quæ expensæ permitti possint ex occasione professionis: indicatur quid sint propinæ vetitæ Monialibus.*
13. *Excommunicatur cogentes Novitiam profiteri.*
14. *Item impedientes eam, ne profiteatur.*
15. *Monialis professa transit ad ordinem strictiorem.*
16. *Non sufficit licentia proprii Prælati.*
17. *Quid de hoc statuerit Sacra Congregatio.*
18. *Videndum, an obstent aliqua privilegia Religionum.*
19. *Ad talem transitum necessaria est facultas Sedis Apostolicæ.*
20. *Moniales non sunt ejiciendæ propter incorrigibilitatem.*
21. *Neque transferendæ ratione incorrigibilitatis de uno Monasterio ad aliud, inconsulta Sede Apostolica.*
22. *Possunt Episcopi reducere Moniales a Monasteriis extra mœnia intra ipsas Urbes.*
23. *Quare hæc facultas non sit ipsis sublata per Bullam S. Pii V.*

Quæ-

Digitized by Google

Quæres 1. *Quot modis possint Moniales profiteri*.

1. *Resp.* Quod cum juxta communem DD. sententiam duplex sit professio; alia expressa, & alia tacita: & non sit major ratio, cur hæ duæ species professionis admittantur inter viros regulares, & non inter Moniales; consequenter dicendum est, Moniales posse his duobus modis profiteri; nimirum expresse, & tacite, sicut in terminis docet *Tamburin. de jure Abbatis. d.9. quæst.1.*

Quæres 2. *An, & qualiter explorari debeat voluntas Monialis novitiæ antequam emittat professionem religiosam*.

2. *Resp.* Debere explorari ab Ordinario ad cognoscendum, num spontanee, an coacta, & seducta se accingat ad profitendum; idque, ut sic consulatur libertati Novitiæ professuræ, & impediatur vis, quæ in hoc posset ei inferri a parentibus, aut aliis: patet *ex Concilio Trid. sess.25. cap.17. de Regul.*, ubi id expresse statuitur, sicut vidimus *cap. præced. sect.1. qu.4.* Unde, & idem Concilium præcipit loco citato, ut Præfecta Monasterii, in quo Novitia est professura per mensem ante diem professionis certiorem faciat Episcopum de tempore professionis, & hoc sub pœna suspensionis ab officio duratura ad arbitrium ipsiusmet Episcopi; quamquam, si is modo dicto certior factus intra dies 25. explorationem præfatam non perficiat, non debeat amplius se in hoc intromittere, cum sic decisum referant *Armendar. Gallet., & Campanil.* relati a *Barbosa de offic. Episcop. alleg.100. n.3.*, qui monent hujusmodi explorationem faciendam esse ab Episcopo, aut, ipso impedito, ab illius Vicario generali non intra clausuram, sed extra fenestellam cancellorum, in collocutorio. Dixi, *aut, ipso impedito, a Vicario generali*, ut indicarem, quod notat idem *Barbosa n.8.* dictam voluntatis explorationem non posse fieri a Vicario generali, nisi in casu, quo Episcopus sit impeditus, aut illum deleget ad tale munus: quod sine dubio potest facere Episcopus, cum id possit facere per quemcumque alium idoneum, ut advertit *Miranda qu.8. de Monial. art.4.*

Verum tamen est, quod si Episcopus omittat dictam explorationem; non ideo professio emissa erit invalida, ut bene advertit, & probat *Sanchez lib.5. moral. cap.4. num.84.*, & declaravit Sacra Congregatio penes *Barbos. supra n.9.*, statuens contra virgines, a quibus non solum habitus regularis est susceptus, sed etiam facta professio, absque dicta exploratione, nihil per Ordinarium debere suscitari, sed sinendum esse, eas in statu suo remanere. Quamquam aliàs possit Episcopus non solum censuris, ac pœnis sibi bene visis prohibere Abbatissis, & Superioribus regularibus Monialium, ne puella professionem emittat, nisi prius explorata ipsius voluntate (quod fuisse decisum refert *Barbos. l.1. de jure eccles. cap.44. n.10.*) sed etiam punire contrafacientes tum pœnis a Concilio Tridentino statutis, tum etiam Ecclesiasticis censuris, & aliis juris remediis, non obstantibus quibuscumque privilegiis: quod notat idem *Barbos. de offic. Episcop. alleg.100. n.9.* quod cum ipse non probet, non est facile admittendum ob dicenda *cap.8. qu.3.* immo rejicitur expresse *a Sanctorio in Constit. Min. cap.11. stat.7. q.1.* docente, Episcopum non posse punire Prælatum regularem, ipso inconsulto, consentientem professioni emittendæ, cum nullam in eum jurisdictionem Concilium ei tribuat quoad hoc, sed totam obligationem imponat Præfectæ Monialium, ut constat ex dictis §. *præcedenti*, & quidem merito, cum Prælatus in majoribus occupetur; ideoque non debet cogi ad faciendam illam certiorationem.

An autem Præfecta Monialium in hoc satisfaciat, si dictam faciat certiorationem ante mensem, aut post.

Respondet *Sanctorius supra d.3.* satisfacere, & probat, tum quia, secluso contemptu, plus, aut minus in hoc casu non infert gravem culpam: tum quia effectus prætensus a Concilio in hoc casu per anticipationem, aut postpositionem quindecim dierum sufficienter habetur, ut considerandi facile patebit.

Addit *Sanctorius sup. d.7.* Episcopum facta exploratione posse prohibere, ne Novi-

Digitized by Google

Novitia, cujus voluntas fuit explorata, faciat professionem, si reperiat illam esse indeliberatam, & minus libere profiteri; alioqui inutilis esset exploratio; &, si contra inhibitionem Episcopi fiat professio, dicit *Sanctorius*, illam declarari debere nullam, cum facta sit contra voluntatem illius, qui eam potest impedire; & Concilium intenderit delegare Episcopo legitimæ Professionis cognitionem, ac impeditionem.

Monet item *Sanctorius d.5.* Episcopum, explorata voluntate Novitiæ exemptæ, ac completo novitiatu, non posse determinare tempus profitendi, aut e Monasterio exeundi; cum Concilium Episcopo solum tribuat facultatem explorandi voluntatem, & reliquum spectet ad Prælatum regularem, cui subest Novitia: nec obstat quædam Sacræ Congregationis declaratio, quæ in contrarium circumfertur; siquidem ea loquitur de Monialibus Episcopo subjectis, non autem de exemptis.

Quæres 3. *De quorum consensu admitti debeat Monialis novitia ad religiosam professionem.*

4. *Resp.* Debere admitti de consensu majoris partis Capituli Monialium, apud quas Novitia emissura est professionem: quod est dicere de consensu Monasterii: siquidem Monasterium dicitur facere, quod facit major pars Monialium in eo degentium, & hoc est ita verum, ut consensus Abbatissæ Monasterii in tali admissione non requiratur formaliter, prout est Abbatissa, sed ut est pars Capituli, eo scilicet modo, quo requiritur consensus cujuslibet alterius Monialis dicti Monasterii; sicque potest contingere, Novitiam admittendam esse ad professionem, omnino dissentiente, atque repugnante Abbatissa, etsi quatenus est caput Monasterii debeat consentire in professionem Novitiæ profitentis, uti dicemus infra *quæst.27.* Patet ex praxi communi Monialium tam exemptarum, quam non exemptarum, saltem in hisce nostris regionibus; & suadetur ex eo, quod, cum in admissione Monialis novitiæ ad professionem agatur de notabili commodo, ac utilitate Monasterii, & interveniat veluti quidam contractus utrinque obligatorius inter Novitiam profitentem, ac Monasterium, æquum est, ut, sicut ex parte Novitiæ requiritur consensus, sic & requiratur ex parte Monasterii, juxta *regulam 29. Juris in 6., quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.* Quæ doctrina ostendit ad validam admissionem professionis Novitiæ desiderari etiam consensum Prælati Monialium; sive is sit Ordinarius, loquendo de Monialibus immediate subjectis; sive Superior regularis loquendo de exemptis; idque maxime attenta concessione Nicolai V. quoad hoc per Bullam factam Minoribus, & relatam *capite præcedenti num.2.* Præterquamquod receptio Novitiæ ad professionem, cum sit res gravissima, maxime tangens bonum Monasterii, par est, ut non fiat absque consensu illius, cujus prudentiæ commissa est administratio ipsius Monasterii; unde & puto praxim Monialium communem esse, ut sine proprii Prælati facultate nullam recipiant Novitiam ad professionem.

5. Quod si DD. communiter dicunt, creationem Monialium (quæ utique fit per emissionem professionis) pertinere ad Abbatissam, & Conventum, id solum probat pertinere ad Abbatissam tanquam ad acceptantem, ut postea dicemus, non autem ita, ut consensus illius determinate requiratur per suffragii ipsius præstationem. Quo pacto *Tambur. sup. qu.5. n.4.*, aliique ab eo relati dicunt, neque totum Conventum, repugnante Præfecta, neque Præfectam, repugnante majori parte Monialium, posse recipere Novitiam ad professionem. Quod tamen non facit, quin totus Conventus possit admittere ad professionem Novitiam, si Prælatus Monasterii dictam professionem admittat loco Præfectæ: cum, juxta dicta, consensus Præfectæ sit necessarius ad professionis admissionem non ratione suffragii, quod ferat cum aliis Monialibus, sed ut juridice recipiat professionem, quod in præsenti casu supplet Prælatus.

6. Unde quis bene inferet (quod notavit *Sanchez sup. n.65. ex Rodriq. & aliis*) Supe-

Superiorem Monasterii in admittenda Novitia ad professionem teneri non solum audire consilium sui Conventus, sed etiam illud sequi, ob doctrinam *Bart. in l.* 11. §. *plures num.* 7. *de exer. act.* communiter receptam; nimirum, quod, quando requirendum est consilium ab alio tamquam a collega, & participe officii (ut in præsenti casu) tunc consilium non solum requirendum est, sed etiam sequendum; quod est bene advertendum.

Quæres 4. *Ad quem spectet acceptare professionem Monialis novitiæ profitentis.*

7. *Resp.* Quod cum actus acceptandi professionem non sit proprie actus jurisdictionis, sed superioritatis pertinentis ad potestatem œconomicam, seu dominativam, quæ potest competere etiam fœminæ; professio Monialis novitiæ poterit acceptari a Superiorissa Monasterii, cum sit capax exercendi talem actum; & alioqui talis actus ipsi ex officio incumbat: quippe in quo agitur de notabili commodo, ac utilitate Monasterii, cui illa præest; & onus procurandi bonum Monasterii incumbit immediato Superiori illius una cum majori parte Monasterii. Unde professio Monialis potest valide acceptari, tum ab ejus Abbatissa, tum ab ejus Prælato, sicut notavit *Sanchez n.*76., monens, professionem Monialium in Monasteriis Episcopo subjectis hoc tempore solere fieri coram ipso Episcopo, ejusve generali Vicario: sicut e contra in Monasteriis exemptis solet fieri coram proprio Prælato regulari, sive delegato, & hoc forte, ut tanto certior sit valor professionis, quæ emittitur: stante quod *Suarez loco sup. cit.*, & alii censent, consensum Prælati proprii non solum requiri ad valorem professionis, quam emittit Novitia Monialis, sed etiam, ut professio fiat in manibus illius, & ab ipso acceptetur, cum apud ipsum tantum sit propria jurisdictio, *ex c. statuimus* 20. *qu.*2., quasi vero acceptatio professionis sit actus jurisdictionis, cujus sit incapax fœmina (quod tamen paulo ante negavimus): patet autem responsio tum ex dictis, tum etiam *ex c. consuluit*, *qui Clerici*, *vel voventes*, ubi deciditur, fœminam quamdam, quæ dimisso habitu regulari nupserat, valide nupsisse, eo quod professa non fuerat in manu alicujus Episcopi, vel Abbatissæ: quod est supponere Abbatissæ potestatem extendi ad professionem valide acceptandam, ut notavit Bonacina. Quare cum Abbatissa Monasterii, & Prælatus illius, quoad acceptandam professionem Monialis Novitiæ, se habeant cumulative, adeoque inter illos dari possit velut præventio: servanda est in hoc consuetudo uniuscujusque Ordinis, Provinciæ, aut loci, quæ est varia.

Notat autem *Ciarlinus p.* 2. *contr. cap.*194. *n.*34. dato, quod Abbatissa non posset admittere professionem Novitiæ, posse adhuc acceptare professionem Novitiæ conversæ, cum ei non detur Velum, quod dare nequit Abbatissa, juxta *c. consuluit*, *qui Clericus*, *vel vovent.* Sicque cessant rationes, quod Abbatissa non possit recipere Professionem: sic ille.

Quæres 5. *Cujus ætatis debeat esse Monialis Novitia, ad hoc, ut validam faciat professionem.*

8. *Resp.* Debere esse annorum 16. completorum: idque ex decreto *Concilii Tridentini sess.* 25. *de regul. cap.*15. id expresse statuentis his verbis: *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum professio non fiat ante* 16. *annum expletum: professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel Religionis, vel Ordinis observationem, aut alios quoscumque effectus*: cum alias jure antiquo ad profitendum, in viro quidem sufficeret annus 14. completus, in fœmina vero annus 12. item completus, ut constat *ex c. ad nostram c. significatum de Regul. Clem. eos. eodem tit.*, aliisque juribus.

Quæres 6. *An sit de essentia Religiosæ professionis, ut ei præmittatur integer annus probationis.*

9. *Resp.* Esse, stando præcise in jure communi; patetque ex dictis *cap. præced.* §.2. *q.*11. secus attento indulto Pii V. facto per bullam Monialibus S. Dominici, per quod conceditur iis, ut possint profiteri solemniter, etiam nondum expleto

Digitized by Google

integro anno novitiatus, si judicio Medicorum ægrotent cum periculo mortis, moraliter certo; & jam expleverint annum ætatis 16. De hoc privilegio (quod non fuisse revocatum a Gregorio XIII., docet *Rodriqu. to.3. q. 15. articul.16.*) participant non solum Moniales, sed etiam viri religiosi aliorum Ordinum, alias participantes de privilegiis Ordinis S. Dominici: privilegium referemus, & paulo latius explicabimus infra *cap.9. qu.11.*

Addo hic non solum annum probationis debere esse completum de momento in momentum (ut ostendimus *cap. præced. sect.2. qu.12.*), sed etiam in anno bissextili illum duplicem diem debere computari pro uno; itaut si Novitia inchoavit novitiatum 24. Februarii, non possit anno sequenti bissextili 24. Februarii priori profiteri, sed debeat expectare alterum 24. juxta *Sanchez lib.5. mor. cap.4. n.4.*, aliique contra *Sylv. Henric.*, *& Ricc.*, quos refert, & sequitur *Barbos. alleg.101. n.20.*

Quæres 7. *An, & quomodo Moniali Novitiæ protrahi possit tempus professionis, etiam post expletum annum integrum probationis.*

10. *Resp.* Posse eo modo, quo diximus *cap. præced. sect.2. qu.16.* nimirum si interveniat justa causa id faciendi: ut si Novitia nondum recte divinum Officium recitet, aut dotem non habeat paratam, aut non plene satisfecerit in probatione peracta, ita *Rodriq. tom.3. q.17. art.10. Sanchez l.5. mor. cap.4. n.21. Less. l.2. c.41. n.59. Mirand. tom.2. manual. qu.25. art.11.* aliique communiter, quos refert & sequitur *Tambur. sup. qu.7. n.2* monens *n.8.* supponi a Doctoribus (quorum aliquos allegat) ad protrahendum annum probationis exigi consensum Novitii; quippe qui toto tempore probationis potest libere recedere a Religione, nec potest in ea invitus detineri; patet autem responsio, tum ex dictis *in tract. de Novitiatu cap.1. q.24.* tum quia a jure antiquo non est recedendum, nisi quatenus ab eo receditur per jus novum expresse aliquid innovans per *l. preces C. de appellat.* at de jure antiquo ante Concilium Tridentinum ex justa causa poterat differri professio Novitii ultra integrum annum probationis; & ipsum Concilium quoad hoc nihil innovavit (cum verba illius, quæ habentur *sess.25. de Regul. cap.16. finito tempore novitiatus Superiores, Novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e Monasterio eos dejiciant*, loquantur solum de Novitiis, qui elapso probationis anno inveniuntur habiles, non vero de iis, qui tunc reputantur inhabiles ob aliquam causam amovibilem, speratur tamen probabiliter, quod brevi futuri sint habiles) ergo sicut ante Concilium differri poterat professio Novitii modo dicto, poterit & differri in præsentia, si justa intervenerit causa.

Notat autem *Barbos. l.1. de tripl. jure Eccles. c.44. n.56.* ex decreto Sac. Congregationis præcedentiam inter Moniales desumi debere a die professionis, non autem a die susceptionis habitus religiosi: si vero duæ simul eodem instanti professionem emittant, eam puellam debere præcedere, quæ prius ad habitum, data item paritate professionis, in Capitulo fuerat admissa.

Quæres 8. *An, & qualiter literatura requiratur ad hoc, ut Novitia Monialis admittatur ad professionem religiosam tanquam Chorista.*

11. *Resp.* Requiri, ut saltem sciat legere: sic enim fuit decisum a Sac. Congregatione Cardinalium in una Girgen. 12 Januarii 1604., ita *Tambur. sup. n.3. ex Barbos.*: qui tamen intelligendi sunt loqui de Moniali deputanda ad Chorum, non autem de Conversa, ut patet.

Quæres 9. *Quæ, & quales expensæ possint permitti, ut fiant a Moniali Novitia ex occasione professionis ab ipsa emittendæ.*

12. *Resp.* Ex declaratione Sac. Congregationis facta 5. Novembris 1616., & relata *a Gavanto in Manual. Episcop. v. Monialium professio n.23.* posse permitti, ut faciant Sacristiæ, aut Infirmariæ eleemosynas ex longa Monasterii consuetudine hac occasione dari solitas; non item propinas, quæ alicubi solebant præstari Superioribus; neque quod fiant in Monialium foresteriis convivia alias consueta parari a consanguineis Novitiæ professuræ.

Quin

Digitized by Google

Quin etiam addit *Gavantus n.25.* ab eadem Sacra Congregatione decisum fuisse, expensas occasione professionis emittendæ faciendas debere taxari ab Episcopo,ita ut, ablatis sumptibus superfluis, non concedantur nisi ii, qui sunt necessarii, & conformes modestiæ,ac parsimoniæ religiosæ.

Puto autem propinas(de quibus hic) fuisse donativa a Moniali ingrediente dari solita Abbatissis: *propino* enim apud Calepinum significat *poculum prægusto,& deinde alteri trado*: popinæ vero apud eundem significant tum culinam, tum cibos delicatiores: sicque in præallegato decreto forte fuit posita dictio *propino*, loco dictionis *popina*,

Quæres 10. *Quam pœnam incurrant,qui injuste cogunt Monialem Novitiam emittere professionem religiosam*.

13. *Resp.* Incurrere excommunicationem ipso jure latam *in Conc. Trid. sess.25. de regul. c.18.*, & a nobis f se explicatam *cap. præc. sect.1. qu.10.*; unde facile peti possunt, quæ ad præsentis responsionis probationem possunt conferre: sicque non est, cur ea hic iterum repetamus.

Quæres 11. *Quam pœnam incurrat,qui injuste impedit Monialem Novitiam, ne libere emittat professionem religiosam*.

14. *Resp.* Incurrere ipso facto excommunicationem majorem, item latam *in Concilio Tridentino loco citato*, & a nobis latius declaratam *cap.præced. sect.1. q.18.*: ubi plura diximus, quæ multum possunt deservire in præsentia.

Quæres 12. *An Monialis vinculo professionis religiosæ ita adstringatur, ut non possit recedere a Monasterio, in quo profitetur, neque ad ingrediendam Religionem arctiorem*.

15. *Resp.* Non adstringi,adeoque Moniales professas in Ordine laxiori posse jure communi transire ad Ordinem perfectiorem, servatis tamen servandis; nimirum conditionibus a nobis recensitis *in tractatu de Profess. c.4. sect.3. q.5. §. quod si*, ibique in qq. sequentib. explicatis: ita *Suarez tom.4. de relig. tract.8. lib.3.c.10. n.1.*, *Sanchez lib.6. moral. cap.7. num.6.*, *Rodriqu. to.3.qu.52. artic.6.*, *Lezan. to.1. cap.25. n.41.*, *Bonac. qu.2. de Clauf. p.9. §.2. n.41.*, aliique communiter, & patet tum ex dictis *in cit. tract. de profess.*, *ubi sup. qu.7. §. de Moniali 6.*: tum quia rationes,quæ probant dictum transitum esse licitum viris religiosis, cum aliquali proportione procedunt etiam quoad Moniales, ut colligitur *ex 20. qu.4. cap.1.*, & bene animadvertit *Rodriq. sup. ex Cardin., Abbat., & Natta* generaliter dicens, ea, quæ sunt disposita de viris religiosis proportionaliter censeri constituta, & de Monialibus.

„ Dixi *cum aliquali proportione*: Mo-
„ niales enim sunt specialiter obligatæ ad
„ perseverandum in Monasterio, in quo
„ professionem emiserunt ratione clausu-
„ ræ perpetuæ, ad quam tenentur aliquæ
„ ex voto, & omnes ex præcepto Eccle-
„ siæ, & quæ tanto rigore servatur, ut
„ in hac ipsa materia, transitûs scilicet
„ ab una Religione ad aliam, regulariter
„ numquam concedi consueverit a Sacra
„ Congregatione Monialibus facultas
„ transeundi, ut ex responsione Sacræ
„ Congregationis probat *Nicolius lucubr.*
„ *Can. lib.3. tit.31. n.12.*

Difficultas est, de cujus licentia debeat fieri talis transitus, Abbatissæne tantum, an proprii Prælati, & Ordinarii (idque ratione clausuræ, ad quam Monialis speciali obligatione tenetur), vel utriusque?

16. Respondet *Bonacina sup. §.3. diffic.1.n.11.* ad talem transitum exigi licentiam Prælati,cui Monialis transitura subest (sive is sit Episcopus, sive Prælatus regularis) non autem sufficere licentiam Abbatissæ. Probat, tum quia Abbatissa proprie non est Prælata Monasterii; tum quia in concessione talis licentiæ judicandum est, num Monialis transitura ducatur bono spiritu ad talem transitum; quod judicium videtur excedere capacitatem fœminæ; tum quia iste transitus non potest fieri absque egressu clausuræ, ad quam Monialis strictissime tenetur; Abbatissa autem non potest dare facultatem exeundi e clausura: sic Bonacina citans pro se Sanchez, qui tamen expresse negat esse necessa-

Digitized by Google

cessarium, quod in præsenti casu Monialis obtineat a proprio Prælato licentiam transeundi, putans sufficere illam ab ipso peti, ea ductus ratione, quod Concilium Tridentinum,& alia jura prohibentia Monialibus egressum e clausura absque consensu Superioris in scriptis, non loquuntur in hoc casu, sed solum ad tollendam Monialibus materiam vagandi.

„ Sed dicendum est,quod neque sufficit licentia solum petita, ut vult Sanchez, neque licentia petita, & obtenta, ut vult Bonacina. Tria igitur circa hoc punctum nunc sunt certa.

17. Certum est 1., quod decretum Sacræ Congregat. de mandato Urbani VIII. in decretis 21. Septembris 1624. editis *de Regularibus apostatis,& ejectis* (nimirum, *ut de cætero nullus permittatur ad arctiorem religionem transire, nisi prius Superiori legitime constiterit eam religionem paratam esse illum recipere,qui licentiam petit, tuncque Regularis recta se transferat ad arctiorem: quod, ut reipsa adimpleatur, idem Superior omni studio, ac diligentia invigilet.*) a fortiori habet locum in Monialibus, ideoque debet omnino inviolabiliter servari.

18. Certum est 2., quod cum juxta dicta *in tract. de profess. cap.4. sect.3. qu.6.* extent multa privilegia concedentia Religionibus, ne earum religiosi possint transire ad Ordinem, etiam arctiorem, absque licentia proprii Prælati petita, & obtenta; immo nec sine facultate Sedis Apostolicæ; & de dictis privilegiis participent Moniales per viam communicationis; dicendum est, quod licet ex transire possint ad Religionem arctiorem, licentia petita a Superiore, & obtenta, stando in jure communi; secus est, attentis istis privilegiis,siquidem ea sint in usu apud ipsas Moniales: quod proinde in contingentia facti esset accuratius inquirendum.

19. „ Certum est 3. quod facultas, „ qua olim de jure communi pollebant „ Episcopi, vel Monasteriorum Superio- „ res transferendi Moniales de uno ad „ aliud Monasterium strictioris observan- „ tiæ, vel ad alicujus Monasterii funda- „ tionem, seu Monialium instructionem; „ & reformationem, vel in aliis casibus a „ jure, seu Concilio Tridentino permis- „ sis, nunc est iisdem sublata, & fieri non „ potest, nisi speciali licentia Sedis Apo- „ stolicæ. Constat 1. ex Bulla S. Pii V., „ quæ incipit *Decori*, edita calendis Fe- „ bruarii 1570., in qua statuitur *nulla* „ *occasione,aut prætextu* licitum esse Mo- „ nialibus egredi de Monasterio, aut li- „ centiam illis concedere ad exeundum, „ præterquam in casu magni incendii, vel „ infirmitatis lepræ, aut Epidemiæ. Con- „ stat 2. ex decreto Pauli V. publicato a „ Sacra Congregatione Episcoporum, & „ Regul. 22.Decembris 1617., & intima- „ to omnibus Procuratoribus generali- „ bus Ordinum, per quod decretum Mo- „ niales non possunt quacumque occasio- „ ne transferri de Monasterio ad Mona- „ sterium sine speciali licentia Sedis Apo- „ stolicæ, toties quoties obtinenda, ut „ videre est apud *Dian.3.part.n.2. resol.99.* „ *& apud Nicol. in lucubrat. can. lib.3.* „ *tit.31. n.12.*, *& apud Fagnan. in c. Re-* „ *colentes de statu Monachor. n.51*. Con- „ stat 3., quia sic pluries declaravit Sacra „ Congregatio Episcopor. videlicet in li- „ teris scriptis Nuncio Hispaniarum 8. „ Novembris 1594., in quibus nomine „ Epidemiæ quemcumque morbum popu- „ larem contagiosum intelligendum esse „ respondit, ut *refert Monacellus par.2.* „ *tit.15. adnot. ad formul. 15. n.15.* & in „ aliis litteris eidem Nuncio missis refer- „ tur Decretum ejusdem Sac. Congrega- „ tionis 15.Januarii 1616., quod refert „ *Monacell. par.2. n.13. in adnotat. ad for-* „ *mul. 5. n.16*, quod sic habet: *SSmus* „ *D.N. ejus in Hispaniarum Regnis Nun-* „ *cio literas dari mandavit, ut omnes Ar-* „ *chiepiscos, aliosve Ordinarios inferiores,* „ *tam sæculares, quam regulares Mona-* „ *steria in eisdem Regnis habentes certio-* „ *ret, ut absque Sedis Apostolicæ authori-* „ *tate Monialibus e Monasterii septis egre-* „ *diendi licentias nullatenus concedant,* „ *minusque easdem de uno ad aliud Mona-* „ *sterium (tribus casibus in Bulla san. me.* „ *Pii V. nominatim expressis, exceptis)* „ *trans-*

„ *transferant*. Referunt demum alia ejusdem Sacræ Congregationis decreta idem statuentia apud *Nicol. loco cit. a n.7. ad 12.*

Quæres 13. *An Monialis professa possit ejici e Monasterio propter incorrigibilitatem, & quidem inconsulta Sede Apostolica:*

20. „ *Resp.* Non posse, tum quia talis ejectio esset res nova, ac inusitata, ideoque afferret scandalum non vulgare, gravemque ansam Monialibus inquietis, & vitam claustralem aversantibus præberet se fingendi incorrigibiles, ut Monasterium desererent, sicque ex delicto reportarent commodum, ut advertit *Sanchez lib.6. Moral. cap.9. n.6.*; tum quia, ut idem dicit, praxis huc usque non recipit, Monialem expelli tamquam incorrigibilem, nec ullum invenit ipse Doctorem id dicentem, neque ex aliqua historia constat, aliquam ejectam esse; tum demum, quia ista ejectio reprobatur, & prohibetur in pluribus declarationibus, & decretis Sacræ Congregat. relatis *a Nicolio sup. cit. n.7.*, in quibus ad consulendum bono communi, statuitur, ut Moniales licet sint incorrigibiles omnino, nec illarum emendatio speretur, non propterea ejiciantur; sed in Monasterii carceribus includantur, & severe coerceantur, ne aliis sint offendiculo.

„ Quæres 14. *An Monialis post professionem transferri possit ab uno ad aliud Monasterium, ut ibi melius corrigatur, & resipiscat.*

21. „ *Resp.* Non posse, inconsulta Sede Apostolica: Sic enim infertur clare ex supra allegata Bulla Pii V., & decreto Pauli V., & aliis declarationibus Sacræ Congregationis ibi adductis, & aliis, quas allegat *Nicolius loco supra citato n.7.*, quibus adde declarationem Sacræ Congregationis relatam a *Barbosa in Collect. Bullar. v. Monialium translatio*, sub his verbis: *Monialem nullam sibi subjectam ex uno Monasterio ad aliud transmittere possunt locorum Ordinarii, vel Superiores regulares, etiam ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati.* Neque dicas cum *Tambur. de jure Abbatiss. d.21. qu.3. n.1.* Urbanum IV., ut videre est apud *Mirandam*, approbasse hujusmodi translationem Monialis per speciale statutum, illudque non fuisse revocatum per Concil. Trid., nec per Bullam S. Pii V.: nam omnino falsum est, prædictum statutum non fuisse revocatum, ut ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis fuse probat *Fagnan. in C. Recolentes de statu Monachorum n.49.*

22. „ Dices. Per supracitat. Bullam Pii V. non est sublata Episcopo facultas illi tributa in Tridentino *sess.25. cap.5. de Regul.*, reducendi scilicet Moniales a Monasteriis extra Urbes ad Monasteria intra mœnia, adeoque non erit per eandem Bullam sublata Episcopo facultas transferendi Moniales ab uno Monasterio ad aliud strictioris observantiæ. *Resp.* Conc. Ant. cum *Fagnano supra allegato n.52.*, & nego sequelam.

23. „ Disparitas desumitur primo ex eo, quia reductio Monialium ad Monasteria intra mœnia proprie loquendo, non est translatio, ut asserit laudatus Fagnanus; unde Concilium cum non utatur verbo *transferantur*, sed verbo *reducantur*, per Extravag. S. Pii V., in qua est sublata Episcopis facultas transferendi Moniales de uno Monasterio ad aliud, non intelligitur sublata facultas reducendi intra mœnia Monasteria sita extra Urbes. Desumitur 2. ex speciali ratione, quam habuit Papa non corrigendi suâ Bullâ decretum Concilii. Reductio enim intra mœnia est necessaria ob publicum bonum Monasterii, ne scilicet Sanctimoniales incustoditæ remaneant, & expositæ prædæ, & aliis periculis, quæ provenire possunt a malis hominibus; ideoque a Concilio non solum est permissa, sed etiam præcepta, si fieri possit. Transitus vero alicujus Monialis ad strictiorem regulam, est solum permissus, accedente legitima facultate, & nulli Moniali præceptus, nisi quando propter demerita ad illum adstringa-

„ ſtringatur. Non debuit ergo Papa revocare utramque facultatem, & ex eo, quod non revocaverit primam, non ſequitur, quod non revocaverit ſecundam.

24. *Profeſſio facta ex metu non ſemper tenet.*
25. *Ex metu reverentiali interdum irritatur profeſſio.*
26. *Profeſſio facta ex errore, aut ignorantia, aut dolo, non tenet ſemper.*
27. *Item non tenet ſemper facta ex ira, vel alia animi perturbatione.*
28. *Non tenet profeſsio facta ſine intentione obligandi.*
29. *Tenet vero facta a reticente aliquod impedimentum, quo detecto, non fuiſſet admiſſa Monialis Novitia.*
30. *Tenet facta ab ægrotante toto tempore probationis.*
31. *Item, quæ recipitur ab admittente ex metu gravi.*
32. *Non tenet profeſsio hermaphroditi facta inter Moniales, ſi poſtea erumpat in virum, etſi antea eſſet valida; ſicque non tranſit ad religionem virorum: ſi Religioſus profeſſus dubitans de validitate ſui baptiſmi rebaptizatur, debet profiteri iterum, aut ratificare profeſsionem jam factam.*
33. *Tenet profeſsio Novitiæ ab Ordinario in exploratione voluntatis repertæ indignæ, ideoque prohibitæ admitti, ſed non ſemper.*
34. *Tenet item profeſsio admiſſa contra expreſſam proprii Prælati prohibitionem, ſed non in omni caſu.*
35. *Moniales non poſſunt cogi recipere Novitiam ad profeſsionem, ſi ſint invitæ rationabiliter; ſecus, ſi irrationabiliter.*
36. *Prælatus Monialium in aliquo caſu per ſe recipit profeſſionem Novitiæ, contradicentibus ipſis, & Abbatiſſa.*
37. *Prælatus, & Abbatiſſa cogi interdum poſſunt recipere profeſſionem Novitiæ capitulariter admiſſæ a Monialibus: & e contra Moniales cogi nequeunt recipere ad profeſſionem Novitiam cognitam indignam.*
38. *Moniales reclamare poſſunt contra nullitatem profeſſionis.*

Quæres 15. *An, & quando teneat profeſſio facta a Moniali ex metu.*

24. *Reſp.* Non tenere, ſi fiat ex metu cadente in conſtantem virum: qui ſcilicet ſit de malo (judicio viri prudentis) gravi, & qui reſpectu fœminæ ſit rationabilis, ideſt fundatus in vero, ac probabili periculo: idque non jure naturæ, ut bene probat *Suarez tom.3. de relig. l.6. cap.4. n.8.*, ſed jure Canonico; prout habet communis ſenſus Eccleſiæ; quo talis profeſſio judicatur invalida (qui conſenſus teſte *Suarez n.9.* magni faciendus eſt in hac materia) & colligitur ex *Concilio Tridentino ſeſſ.25. cap.15. de reg.*, ubi cum dicatur: *Quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem &c.* clare ſupponitur ex hoc capite invalidam reddi profeſſionem; ſicque profitenti conceditur jus reclamandi, ſervatis tamen ſervandis. Notant autem aliqui, quod, ſicut, ſi quis non amplius moveatur ex metu gravi, quam alius ex levi: non videtur vi talis metus irritari profeſſio: ſic, ſi quis non minus moveatur interius ex objecto levi, quam vir conſtans ex gravi, profeſſio in foro conſcientiæ erit irrita, etſi in foro exteriori aliter judicetur: at hoc non admittit *Suarez n.13.*, dicens, ejuſmodi doctrinam tunc demum fortaſſe habituram aliquam probabilitatem, ſi verum eſſet metum naturà ſuà irritare profeſſionem; quod tamen non admittit ipſe Suarez, ut conſtat ex dictis.

25. Addo, metum reverentialem (qui includit non ſolum imperium paternum, cui ex reverentia non contradicitur, ſed etiam coactionem aliquam, per quam puella non audet contradicere voluntati Patris) irritare profeſſionem, ſi præcedant minæ, ſive formales, ſive etiam ſolum virtuales (ut ſic loquar) quatenus ſcilicet puella habet cauſam, & indicia, ob quæ grave

Digitized by Google

grave aliquod malum sibi timeat a patre, si ei contradicat: quale malum esset, si ei auferretur spes nuptiarum, sive simpliciter, sive proprio statui conformium; si perpetuo detinenda esset domi,ita ut numquam posset egredi; si ei denegaretur decens sustentatio, & debita dos; si crebrioribus verberibus afficeretur: si ei prohiberetur omnis conversatio; si cogeretur obire servitia abjectiora contra decentiam suæ conditionis, & alia id genus, ut notavit etiam *Laym. l.4. tract.5. num.6.*, dicens, quod, licet metus reverentialis ob preces, aut imperium Prælati, aut consanguineorum plerumque sit insufficiens ad irritandam professionem, secus habet, si concurrant alia, quæ difficile repelli possint: puta precum, aut imperii sæpius repetiti importunitas; frequentes blanditiæ, quibus resisti nequeat, gravis offensio, aut diu duratura indignatio, v. gr. consanguineorum, a quibus vita, aut fortuna puellæ dependet &c.

Quæres 16. *An, & quando teneat professio facta a Moniali ex errore, ignorantia, aut dolo.*

26. *Resp.* Non tenere, si error, ignorantia, ac dolus versentur circa substantialia Religionis (ut si Novitia profiteatur putans se non obligari in perpetuum, vel per professionem non privari dominio rerum, vel regulam sui Ordinis non esse adeo asperam, & quidem asperitate vires ejus moraliter excedente); non item si versentur circa accidentalia, cujusmodi sunt alia omnia, quæ vel sunt extrinseca, ut sunt motiva, seu causæ Religionis; vel, si sunt intrinseca,gradum illum non attingunt, ut sunt aliæ observantiæ Religionis. Ratio est, quod ignorantia, & error causant involuntarium, vel saltem non voluntarium, quia hoc ipso, quod objectum non est cognitum, non est volitum: ignorantia autem facit, ut objectum non sit cognitum, & consequenter facit, ut operans non consentiat, nec velit illud: professio autem non potest esse valida, absque consensu voluntatis, loquendo de substantialibus Religionis, quod non procedit, versante ignorantia circa accidentia, cum sic non excludatur consensus substantialis; ita *Suarez sup. cap.5. n.4. 5. & 6.* addens *n.9.* hac in re parum referre, sive error, aut ignorantia procedant ex injuriosa deceptione, sive ex quavis alia causa naturali, aut extrinseca: cum in tali casu impedimentum oriatur ex defectu consensus, qui impediri æque potest ex ignorantia, aut errore, ac ex injuriosa deceptione: qua ratio probat item,parum referre, quod ignorantia sit probabilis, vel quod intercedat aliqua negligentia, modo ignorantia non sit affectata.

Quæres 17. *An, & quando teneat professio facta a Moniali ex ira, aliave animi perturbatione.*

27. *Resp.* Non tenere, si ira, aut alia passio sit tanta, ut rationis judicium obtenebret, ac impediat deliberationem requisitam ad peccandum, quæ non censetur adesse, nisi profitens præmeditetur passionem illam ad profitendum impellentem, & finem, quo ducitur; idque conferendo illud, de quo deliberat, cum ejus opposito: ad quod tamen non exigitur mora temporis, cum momento fieri possit; nec quod deliberatio tempore præcedat, sed solo ordine naturæ: colligitur *ex Sanchez l.4. mor. cap.1. n.2. & 3.* patetque, cum sit contractus humanus, de cujus valore est libertas, ut tradunt Doctores communiter.

Quæres 18. *An teneat professio facta a Moniali sine intentione se obligandi.*

28. *Resp.* Non tenere,& probatur,tum quia omnis obligatio, quæ non provenit ex lege, oritur ex privata voluntate hominis; ergo ubi deest voluntas se obligandi, deficit obligatio: Tum quia obligatio promissionis consurgit ex lege privata, quam promittens sibi imponit;nulla autem lex obligat, nisi legislator intendat obligare. Colligitur *ex Sanchez l.1. de matr. d. 9. n.4.*, & plurium DD., qui tamen tenentur concedere,sic profitentem in foro externo posse cogi ad servandam professionem, etsi non teneatur in conscientia, & secluso scandalo; ut recte advertit *Castr. Pal. tract.16. d.2. p.4. n.3.*

Quæres 19. *An teneat professio facta a*

 Monia-

Moniali reticente aliquod impedimentum, quo manifestato, non fuisset admissa.

29. *Resp.* Tenere, & inde patet, quod cum tale impedimentum neque ex jure communi, neque ex speciali constitutione Ordinis (ut suppono) professionem irritet, ejus ignorantia n n facit, quin libera sit ejus admissio cum dicta ignorantia versetur circ accidentalia, & professio annulletur solum ex ignorantia versante circa substantialia, ut constat ex dictis *qu.16.* ita *Rodriq.tom.3.p.17. art.9.*, *Castrus Palaus sup. p.2. §.2. n.3.*, & alii: quorum aliqui censent taliter profitentem posse expelli in pœnam culpæ gravis in hoc commissæ: alii vero id negant, eo quod talis culpa non videatur adeo gravis, ut ob eam infligi possit expulsio a Religione, quæ est pœna gravissima.

Quæres 20. *An teneat professio facta a Novitia toto tempore approbationis ægrotante: sicque non experiente asperitates Religionis.*

30. *Resp.* Tenere, & suadetur, quia ad Novitiatus valorem non requiritur experientia omnium asperitatum Religionis in specie, sed sufficit eas experiri in genere, vivendo sub obedientia toto anno Novitiatus; ut expresse docet *Sanchez l.5. mor. cap.4.n.52. ex Navar., & Rodriquez:* Quæ ratio proportionaliter probat valide admitti ad professionem Novitiam, quæ ex morbo, aut senectute sit omnino impotens ad servanda regulæ præcepta: siquidem obligatio ad substantialia status Religiosi, quæ sunt tria vota essentialia, nullis eget viribus corporis, sed solo voluntatis affectu: alia vero præcepta regulæ non sunt substantialia Religionis, sed obligant, justa causa non excusante, qualis esset morbus, aut gravis senectus.

Quæres 22. *An teneat professio facta a Moniali, si ab admittente recipitur ex metu gravi cadente in constantem virum.*

31. *Resp.* Videri tenere: & probatur, quia metus non annullat professionem jure naturali, sed positivo, ut ostendi *qu.15.*; jus autem positivum non annullat professionem ob metum Prælato eam admittenti incussum, utpote rarum, aut numquam contingentem, sed solum ob metum incussum profitenti: sicque hic solus metus irritat professionem, & non alius: nam in decretis non est facienda extensio de uno casu ad alium; maximè quando non procedit eadem ratio, & quando sumus in materia odiosa; ita *Suarez tom.3. de Relig. lib.6. cap.4. n.19.* aliique contra *Lessium lib.2. cap.41. n.61.* obiter contrarium sustinentem.

Quæres 22. *An teneat professio facta inter Moniales ab hermaphrodito, etiam postquam erupit in virum.*

32. *Resp. Diana par.5. tract.14. resol.49.* ex Texeda, non tenere, & probat, quia hermaphroditus in casu proposito non emisit professionem, nisi ut vera fœmina; nec Prælatus admisit ejus professionem sub alia ratione: constat autem valorem professionis pendere ex intentione tam profitentis, quam admittentis: præterquamquod in Hispania, teste ipso Diana, sic declaratum est in contingentia facti. Hoc tamen non facit, quin hermaphroditus valide possit profiteri in Conventu Monialium, si in ipso prævaleat sexus fœmineus: idque ob dicta *cap. praced. sect.1. qu.12.*, & quæ habet *Sanchez sup. n.41.*, dicens tamen hermaphroditum non esse admitendum ad professionem, neque in Monasterio sexus in ipso prævalentis.

Quod si hermaphrodito in virum erumpente modo dicto evanescit vinculum Religiosæ professionis, sequitur illum non teneri transire ad Religionem virorum, sed posse manere in sæculo, ac inire matrimonium, ac si professionem non fecisset: patet, tum quia actus agentium non extenduntur ultra intentionem illorum *l. non omnis ff. si certum petatur*: tum quia vota non obligant, eorum materia postea notabiliter mutata, ut tradunt communiter DD. apud *Sanchez lib.3. moral. cap.18.*, quæ certe militant in casu nostro: ita *Diana supra* contra *Portell. de dub. regul. v. profess. hermaphroditi in addit. ad addit. n.9.* mordicus sustinentem ejusmodi hermaphroditum in casu proposito debere ejici e Conventu Monialium, & teneri servare in sæculo vota essentialia professionis

Digitized by Google

sionis eo modo, quo poterit. Cum *Diana* sentit *Thesaur. p.2. praxis v. Religiosi c.12.* citans pro se *Merlin.*, quanquam sustinens *ex Andr. Laurent. l.2. histor. anatom. q.8., & Delrio l.1. disquis. qu.22.* conversionem sexus fœminei in masculinum esse naturaliter impossibilem, ob rationem mox afferendam; consequenter sustineat probabile esse, professionem factam ab hermaphrodito inter Moniales postea erumpente in virum irritam fuisse ab initio: quippe quæ revera est professio viri inter Moniales, quæ sine dubio non tenet: probant autem allegati DD. conversionem sexus fœminei in masculinum esse naturaliter impossibilem ex eo, quod genitalia maris, ac fœminæ differunt forma, structura, nervorum numero &c. ac proinde casu quo hermaphroditus e sexu fœmineo in ipso prævalente erumpat in virum, id inde provenit, quod virilia, quæ ob defectum caloris, aut obstaculum alicujus membranæ intus latebant, postea aucto calore, aut ex conatu aliquo, sive ex copula, effracta membrana, foras prodeunt. Ita Thesaurus, addens tamen Sacram Pœnitentiariam de tali casu consultam nihil decernere voluisse: quod est signum non esse improbabilem sententiam illorum, qui docent professionem in tali casu ab initio fuisse validam.

Addo hic obiter *ex Carena tract. de mod. proced. in causa S. Officii tit. 5. 12. n. 49.* Religiosum professum dubitantem de validitate sui baptismi, si rebaptizetur sub conditione, debere cogi ad iterum profitendum, vel certe ad ratificandam professionem jam factam: & ratio est, quod ex una parte status perfectionis (qualis est status Religiosus) supponit statum salutis (quod scilicet per baptismum homo fit incorporatus Ecclesiæ) ex alia parte in dubio melior est conditio possidentis, adeoque cum Religio sit in possessione Religiosi hujus, vi professionis emissæ, habet jus illum retinendi usque dum plene constet illum non esse baptizatum, & consequenter, ubi est modo dicto rebaptizatus, potest illum adstringere, ut vel iterum profiteatur, vel ratificet professionem jam emissam.

Quæres 23. *An Abbatissa valide recipiat professionem Novitiæ, si interveniat consensus sui Conventus, ac Ordinarius in exploranda illius voluntate judicet eam esse indignam, ac nullo modo admittendam, sicque expresse prohibeat Monialibus, ne eam admittant.*

33. *Resp.* Valide recipere; etsi illicite, si Moniales illius Conventus sint exemptæ ab Ordinario: vel certe, si ei subsunt, prohibitio illa fiat sine decreto irritante, & iis verbis, quæ ostendant ipsum nihilominus consentire in talem admissionem. Moveor, tum quia de jure communi admissio ad professionem non spectat ad Ordinarium, sed ad Abbatissam, & ad Capitulum, ut videre est apud *Tambur. sup. d.6. qu.5. n.3. & Sanchez l.5. moral. cap.4. n.65., & 76.*; tum quia exploratio voluntatis non est de valore professionis, ut constat ex dictis hic *qu.2. §. verum tamen est:* & alioqui multa prohibentur, quæ facta tenent, dummodo prohibitioni non sit annexum decretum irritans, sicut re vera non est annexum in præsenti casu, ut patet ex *Concil. Trident. sess.25. de regul. cap.16.* Verum tamen est, quod si Ordinarius post explorationem, seu exploratam Novitiæ voluntatem constanter deponat illam esse seductam, aut coactam, & non libere profiteri, vel non habere conditiones necessarias ex regula Monasterii, tunc omnino audiendus esset, & alioqui professio esset nulla, si depositio esset vera; & hoc, non quidem, quod Ordinarius contradiceret, sed quod deessent libertas, & alia substantialia. Quod item procederet in casu, quo Monasterium subsit Ordinario, & is prohibeat dictam admissionem cum decreto irritante, vel certe illis verbis, ut ostendat se aliter in eam non consentire; sic enim deest consensus Prælati Monasterii, qui tamen requiritur ad valorem professionis, ut ostendemus *qu. sequenti*: Sic mecum senserunt *Jo. de Lugo, Baldel., Sanctar. Nald.*, & alii viri docti a me per litteras consulti.

Quæres 24. *An Abbatissa de consensu Monialium valide recipiat professionem Novitiæ, si id ei expresse prohibeatur a proprio Prælato.*

34. *Resp.* Non recipere valide, si Prælatus jurisdictionem habeat in Monasterium (ut suppono) & ex causa rationabili prohibeat receptionem, sive cum decreto irritante, sive iis verbis, ut ostendat se aliter in eam non consentire: colligitur ex doctrina, quam tradit *Sanchez lib. 3. moral. cap. 4. n. 71.* aliis relatis, Prælatum scilicet superiorem posse in aliquo casu præcipere Prælato locali, ne quem recipiat ad professionem, idque cum decreto irritante; &, si communi bono conventus expediret non admittere aliquam Monialem, posse Prælatum illarum suspendere potestatem admittendi tum ipsi Abbatissæ, tum Conventui, ita ut admissio esset irrita ex defectu potestatis in admittente: quæ duæ doctrinæ utique probant Abbatissam non posse, neque de consensu Conventus, valide recipere professionem Novitiæ contra expressam prohibitionem proprii Prælati, modo supradicto factam: cum sic potestas admittendi in Abbatissa, & Conventu jam sit suspensa, ideoque non possit exire in actum.

Quæres 25. *An Moniales cogi possint a proprio Prælato, ut invitæ Novitiam recipiant ad professionem.*

35. *Resp.* Videri non posse, si sint rationabiliter invitæ: ducor ex doctrina, quam tradit idem *Sanchez supra n. 65.* cum Lapo, Dominico, Franco, & aliis dicens, Episcopo jubente recipi Monialem ad professionem in Conventu sibi subdito, non recipiendam, contradicente majori parte Conventus, &, si Episcopus compellere velit, posse appellari ad Superiorem; idque, ne alias injuste priventur jure sibi competente contra textum *Instit. de his qui sunt sui* in fine, cum similibus.

Dixi, *si sint rationabiliter invitæ*, ut indicarem, secus dicendum in casu, quo essent irrationabiliter invitæ, & constet de injustitia: idque ob dicta a *Sanchez sup. n. 71.* Episcopum videlicet, etsi nequeat solus creare Moniales in Conventu subdito, at, si penuriam Monialium patiatur, & Conventus monitus, assignato termino, nolit admittere, posse illum supplere Conventus consensum; quod est dicere, Prælatum Monialium posse eas cogere, ut recipiant aliquam Novitiam ad professionem, si eam sine ratione rejiciant: Confirmatur ex eo, quod Moniales in tali casu Novitiam rejicientes delinquunt; certum est autem ejusmodi delictum, sicut & cætera subjacere correctioni Prælati, ne aliàs delicta maneant impunita: ita *Nald. Baldell., Sanctarell.*, & alii a me per litteras consulti; contra quos sentit *Jo. de Lugo* item a me consultus, dicens, se non audere concedere id, quod concedunt illi Doctores, eo quod consensus Conventus in casu proposito videatur esse de substantia professionis, & consequenter omnino necessarius ad valorem illius: quod nos etiam concedimus, addentes, in casu proposito videri adesse dictum consensum hoc ipso, quod Prælatus illum supplet, juxta doctrinam Sanchez paulo ante traditam, quæ non apparet cur in casu præsenti admitti non possit, aut non debeat; præsertim, si Monialium injustitia facile probari possit in foro externo.

Quæres 26. *An Prælatus Monialium possit per se recipere professionem Novitiæ injuste rejectæ a Conventu, & Abbatissa, aliàs solita recipere professionem suarum Monialium.*

36. *Resp.* Videri posse, stante doctrina *præcedenti qu.* allata *ex Sanchez*, quamquam tunc in formula professionis nomen Prælati exprimendum esset loco nominis Abbatissæ, quod aliàs in ea solet exprimi: ita *Nald., Baldell., Sanctarell.*: aliique a me consulti, patetque ex dictis; si moneuero Novitiam taliter profitentem nihilominus teneri ex voto obedire Abbatissæ: quippe quod obligat ad obediendum cuicumque legitimo Superiori, cujusmodi est sine dubio etiam Abbatissa.

Quæres 27. *An Moniales possint cogere Prælatum, aut Abbatissam, ut recipiant professionem novitiæ ab ipsis capitulariter admissæ; si aliàs illam renuant recipere.*

37. *Resp.*

Digitized by Google

37. *Resp.* Videri posse, (si constet illos injuste repugnare admissioni), & quidem recurrendo ad Prælatum superiorem; colligitur ex *Sanchez sup. num.65.* dicente in casu simili licere appellare ad Superiorem: e contra non possunt Moniales cogi a Prælato, ut recipiant ad professionem Novitiam ab ipsis cognitam indignam: &, si cogantur, ei possunt resistere recurrendo ad Superiorem Prælatum; alias cogerentur facere contra conscientiam, quod est omnino inconveniens.

Quæres 28. *An, & qualiter Moniales possint reclamare contra nullitatem propriæ professionis vigore* Concil. Trident. sess.25. cap.19. de Reg.

38. *Resp.* Posse, cum Concilium dicat: *quicumque Regularis*, & masculinum contineat, fæmininum, ut colligitur *ex capit. si quis suadente v: si quis 17. qu.4.* præsertim concurrente identitate rationis. Verum tamen est Moniales, ut licite utantur hoc indulto Concilii, debere tria servare; videlicet, ut non deponant habitum Religiosum ante reclamationem; ut deducant causas nullitatis professionis coram Ordinario, si sint ei immediate subjectæ, vel coram Ordinario, & Prælato regulari simul, si sint exemptæ; ut reclament solum intra quinquennium computandum a die professionis. Quamquam si Moniales ex ignorantia nullitatis professionis, aut alio impedimento intra quinquennium non reclament, possint reclamare etiam post quinquennium; ut notant *Rodriq. tom.3. qu.17. art.16.*, & alii a nobis relati *in tractat. de profess. cap.5. n.43.*, ubi ex *Portello*, & *Barbosa* notavimus hodie, ut Religiosus admittatur in tali casu ad reclamandum, debere obtineri rescriptum a Papa, sicque praticari.

SECTIO II.
De Dote solvenda ante Monialium Professionem.

39. *Quid veniat nomine Dotis.*
40. *Quo titulo dos recipienda ne receptio sit simoniaca.*
41. *Recipi potest etiam a Monasterio divite; idque ex consuetudine, quæ multum potest.*
42. *Taxanda a Prælato Monialium de jure antiquo.*
43. *Modo taxatur a Sacra Congregatione.*
44. *Quanta esse debeat.*
45. *Non potest recipi major taxata, etsi detur major ad vitanda officia Conventus pro Moniali; ea interdum ad hæc cogitur.*
46. *Solvenda pro quacumque Moniali, sed non pro Conversa, & Chorista necessaria.*
47. *Traditur a patre.*
48. *Ex quibus bonis constitui possit.*
49. *In defectum patris, a quo tradi debeat.*
50. *Pater eam tradit filiæ, ipso invito, ingredienti religionem: datur minor, quam si ea nuberet.*
51. *Ea solvenda in professione, & non ante.*
52. *Apud quem deponenda usque ad emissionem professionis, & unde valor monetæ illius,*
53. *De bonis Monialis Novitiæ juxta aliquos interdum Conventus recipit.*
54. *Alii id negant, & probant.*
55. *Proponitur sententia Suarez.*
56. *Intuitu Novitiæ possunt alii dare Conventui de suis bonis.*
57. *Excommunicantur dantes, & recipientes de bonis Novitiæ ante professionem.*
58. *Ex amore Dei Novitia nequit dare Conventui de suis bonis ante professionem.*
59. *Conventus recipit aliquid supra sortem ob dilatam dotis solutionem.*
60. *Dos solvenda in pecunia: etsi in aliquo casu oppositum non videatur improbabile.*
61. *De jure communi alienatur sine solemnitate dos ordinaria Monialium.*
62. *Interdum non recipitur quidquam supra sortem ob dilatam dotis solutionem.*
63. *Quæ requirantur ad alienandam dotem probibitam alienari.*
64. *Ea implicatur in Monasterii ædificio.*
65. *Non item in solvendis debitis, aut in extinguendo censu; etsi alii dissentiant.*

66. Item

66. *Item in parandis alimentis necessariis, si brevi tantumdem pecuniæ impliecandum in bonis immobilibus sperestur probabiliter.*
67. *Remissio debiti gravantis Monasterium non datur, nec recipitur loco dotis.*
68. *Indebite alienantes dotem puniuntur.*
69. *Translata Moniali ad alium Conventum, dos juxta aliquos etiam transfertur.*
70. *Idque maxime in aliquo casu.*
71. *Dos perpetuo acquiritur Monasterio.*
72. *Ea non soluta, Monialis adhuc alenda a Monasterio.*
73. *Non item, si dos a fisco rapiatur.*

Quæres 1. *Quid intelligatur hic nomine dotis.*

39. *Resp.* Quod, sicut nomine dotis, quæ solet solvi marito, intelligitur id, quod datur a muliere proprio viro in sustentationem, juxta *l. si rem æstimatam ff. de jure dot.* (sive illud solvatur a patre mulieris, sive ab extraneo, ut *in §. accedit l. un. C. de rei uxor. act.*), sic nomine dotis, quæ pro Moniali professura solvi consuevit Monasterio, in quo fit professio, intelligitur certa summa pecuniæ, taxata a legitimo Superiore, quæ dari solet Monasterio in sustentationem Monialis in eo profitentis; unde jura decreverunt, Patrem teneri constituere congruam dotem non solum filiæ nubenti, sed etiam Monasterium ingredienti: sicut communiter notant Canonistæ, & juris civilis Doctores.

Quæres 2. *An, & quo titulo recipi possit dos pro admissione Monialis ad professionem religiosam absque vitio simoniæ.*

40. *Resp.* Posse, & quidem etiamsi Monasterium, cui dos solvitur, sit valde opulentum, ita *Miranda qu.8. de Monial. art.8., Laym. l.4. tract.10. cap.ult. n.39., Tambur. de jure Abbatiss. d.5. qu.3. n.3. Diana p.3. tract.2. resol.79.* aliique penes ipsos. Et quidem quod possit solvi dos, absque vitio simoniæ, probatur: tum quia, sicut in matrimonio carnali potest attendi ratio Sacramenti, & onus sustentandi conjugem, ac familiam, cujus intuitu exigitur dos a puella; sic, & in matrimonio spirituali, nempe in professione religiosa, considerari potest status spiritualis, & onus alendi personam profitentem, quorum posterius est temporale, ac pretio æstimabile: sicut ergo in matrimonio carnali recipitur dos, immo & ex pacto exigitur, (licet pro Sacramento non possit recipi absque simonia) ita, & in præsenti casu, cum sit par ratio: tum quia Innocent. VIII. ad tollendum omnem scrupulum concessit Monialibus Ordinis Minorum (quippe quæ nesciunt discernere inter intentionem primariam, quæ causat simoniam, & secundariam, quæ excusat a labe simoniæ) ut in recipienda dote numquam incurrant simoniam, nisi in casu quo paciscantur de aliquo dando, vel solvendo pro ingressu, aut recipiant inhabiles ex spe habendi aliquid. Quin etiam Clemen. VII. teste *Cæsarub. in comp. v. Moniales §.31.* (qui etiam refert *num.16.* concessionem Innocent. VIII. modo citatam) concessit præfatis Monialibus, quod nullam incurrerent simoniam ex pactionibus, ac conventionibus, quas faciunt in receptione intrantium Ordinem ipsarum, super dotibus recipiendarum pro congrua, ac sufficienti earum sustentatione.

41. Dixi, *& quidem etiamsi Monasterium, cui solvitur dos, sit valde opulentum*; ut innuerem dotem in casu proposito posse recipi, sive Monasterium sit inops (quod omnes concedunt) sive sit opulentum, (quod negant aliqui cum *Rodriq. tom.2. qu.48. art.2.*, qui tamen postea se retractavit *in addit. ad summ. tom.3. capit.144. num.8.*), & ratio est, quod expedit Monasteria Monialium habere sufficientes redditus, ne alioqui ipsis præbeatur ansa vagandi, & communicandi cum sæcularibus; unde raro accidet, ut non habeant probabilem titulum exigendi moderatam dotem, præsertim existente de hoc diuturna consuetudine; idque, ut sic securiores sint de sufficientia redditu um, & præterea plures recipere possint Moniales, quam alioqui deberent. Notat autem *Layman ubi supra*, consuetudinem diuturnam in hujusmodi rebus facilius co-

hone

honestare, quam statutum; eo quod statutum, ut aliquid detur in ingressu religionis in prima sua origine exactionem quamdam contineat; consuetudo vero originem trahere potuerit voluntariam, ipsis scilicet ingredientibus in talem consuetudinem sponte consentientibus, sicque diuturni temporis progressu firmari.

Quæres 3. *Ad quem spectet dotem Monialium taxare.*

42. *Resp.* Quod sicut spectat ad Principes temporales taxare dotem solvendam pro puellis matrimonio carnali copulandis, id exigente bono communi, ut ostendit *Rodriq. supr. qu.*48. *art.*3.; sic & taxatio dotis solvendæ pro Monialibus spirituale matrimonium per professionem religiosam cum Christo contrahentibus dicenda est spectare ad Superiores ipsarum Monialium: qui quantitatem dictæ dotis debent definire juxta uniuscujusque Regni, Provinciæ, aut loci consuetudinem, valorem rerum concernentium victum, ac vestitum, & aliarum concurrentium circumstantiarum dispositionem; ita *Rodriq. loc. cit. Miranda sup. art.*8., *Tambur. sup. qu.*4., & alii; inter quos Miranda notat, præfatos Superiores Monialium, inscíis, immo & repugnantibus ipsis Monialibus, simpliciter loquendo, posse immutare taxam dotis, eam in aliquo casu diminuendo, si adsit justa causa id faciendi, & alioqui remaneat quantitas sufficiens ad decentem sustentationem Monialis cum tali dote diminuta recipiendæ: quamvis regulariter id non expediat; immo potius consultum sit id facere de consensu saltem majoris, ac sanioris partis Monialium Monasterii, nempe Discretarum, idque ad vitandas tricas, ac importunas Monialium querimonias. Probatur autem responsio tum ex dictis, tum quia taxatio dotis est res maximi momenti, adeoque non videtur relinquenda arbitrio fœminarum, quæ quantumvis in suo genere sint prudentes, semper tamen sunt fœminæ, idest deficientes, imperfectæ, ac judicii minus sufficientis, (ut olim sapienter effata est quædam Domina non minus prudentia, quam generis nobilitate conspicua forte alludens ad id quod dicit *Plutarchus libr. de tranquillit. animæ*: ubi inducit virum prudentem sic loquentem; *noveram mihi esse probam mulierem, sed mulierem*) tum quia supposito, ut certo, quod dos non possit recipi in pretium admissionis ad professionem religiosam, absque labe simoniæ, si ipsæ Moniales præfatam dotem taxare deberent, non raro exponerentur probabili periculo committendi simoniam, utpote minus bene scientes discernere inter pactionem dotis per modum pretii ingressus, & inter pactionem dotis per modum debitæ sustentationis. Unde fit, ut taxatio dotis respectu Monialium subditarum Ordinario, aliàs spectaret ad ipsum Ordinarium; respectu vero exemptarum ad Ordinarium, ac Prælatum regularem, saltem in multis locis.

Quod si quæras, ad quem Superiorem in præsentia spectat præfata taxatio dotis, num ad Ordinarium loci, etiam respectu Monialium exemptarum.

43. *Resp.* In præsentia id spectare ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, sicque communiter modo observari, ut mihi testatus est Reverendissimus Bonafides Vicarius generalis Ferrariæ.

Quæres 4. *Qualis dos solvi debeat pro unaquaque Moniali professura.*

44. *Resp.* Pro Moniali quidem admittenda ad professionem intra numerum præfixum debere solvi dotem ordinariam modo supradicto taxatam: pro supranumeraria vero, & tertia sorore recipienda duplicatam, nomine dotis duplicatæ intelligendo duplicatam summam illius pecuniæ, quæ ex statuto, seu consuetudine ibi solet recipi pro admissione Monialium intra numerum præscriptum, ita ut, si summa ordinaria sit scut. 200. aureorum, tunc solvantur saltem 400. aurei, & non minus; & hoc ex declaratione Sacræ Congregationis facta 5. Septembr. 1604. quæ 26. August. 1616. (teste *Gavanto in Manual. Episcop. v. Monialium Novit. alimenta num.*8., *&* 9.) item declaravit non solum pro tertia sorore Moniali in eodem Monasterio intra numerum designatum sol-

solvendam esse dotem duplicatam, sed etiam triplicatam pro quarta sorore petente admitti in idem Monasterium; & quidem etiam cum hoc, quod ista in Capitulo careat suffragio, quousque altera ex duabus primis ejus sororibus moriatur. Statuit e contra eadem Sacra Congregatio die 30. Septembris, in dotibus recipiendis nullam differentiam admittendam esse inter puellas terrerias, quæ petunt admitti ad religionem, & inter advenas: quod notavit *Tamburinus supra qu.7. n.5. ex Gavanto*.

45. Addo ex *Tambur. supr. qu.5. n.4.* quod si Monasterium Monialium recipit pro ingressu Novitiæ dotem majorem ea, quæ de facto fuit taxata; tenetur restituere illam quoad excessum: & ratio est, quod juxta indulta Apostolica Monialibus non permittitur quidquam recipi ultra taxam præscriptam, nisi quod offertur liberaliter absque pacto expresso, aut tacito, seu præsumpto, cujusmodi utique non est, quod in tali casu solveretur nomine dotis ultra taxam præscriptam: si quidem talis excessus reputaretur simoniacus, ut advertit *Rodriq. supr. art. 6.*, inde probans excessum illum debere restitui, quod accepta simoniace non possunt retineri, sed debent restitui, sicut dictum est.

Quod si hac occasione quæras; An Monialis, quæ duplicatam dotem solvit Monasterio, ut se eximat ab obligatione exercendi consueta officia Conventus, & quidem ex pacto hac de re inito cum ipso Monasterio, possit nihilominus in aliquo casu cogi ab Abbatissa, ut exerceat tale aliquod officium.

Resp. Posse in casu urgentis necessitatis: & probatur, tum quia stante etiam dicto pacto, adhuc in Moniali viget obligatio obediendi in omnibus, quæ non sunt supra, aut contra Regulam, (cum habeat votum Obedientiæ); exercere autem ordinaria officia Conventus non est supra, nec contra regulam, ut patet: tum quia pactum illud initum a Moniali cum Monasterio id solum operatur, quod de lege (ut sic loquar) ordinaria, Monialis non obligetur ad exercenda officia Conventus, non autem quod simpliciter, & absolute ad ea non possit adstringi, neque in casu urgentis necessitatis: quo modo *Sanchez lib.7. Moral. capit.8. num.18. ex Rebello p.2. lib.1. qu.7. sect.1. num.12.* docet, si Prælatus rem aliquam Monacho concedat ad usum, promittens fore, ut non revocet ex rationabili causa, adhuc posse revocare; cum Prælatus ex rationabili causa possit Religioso non servare promissa, sed revocare (ut loquitur *Rebellus loco citato*): currit autem paritas in præsenti casu, ut consideranti facile constabit; sicque procedit regula juris: *Ubi militat eadem ratio, militat & eadem juris dispositio*: tum quia teste *Sanchez supr. cap.17. num.4.* relictum Monacho ea lege, ut ad eum pertineat, non autem ad Monasterium, nec possit Superior in id se intromittere, nec auferre, debet benigne interpretari ut nihil facti pertineat ad Monasterium, secus autem de jure: sic ergo in nostro casu pactum initum a Moniali cum Monasterio benigne interpretandum est, ut intelligatur in casu ordinario, non item in extraordinario; qualis esset, si in Conventu non esset alia Monialis, quæ tunc hoc, vel illud officium exerceret; sic ego in contingentia facti interrogatus respondi, & responsionem approbarunt *Bordonus, & Zannettus*, viri doctissimi a me postea consulti: quam puto procedere etiam in casu, quo officium Conventus exerceri deberet cum magnis expensis ipsiusmet Monialis, illas Monasterio nequaquam suppeditante: hoc enim ipso, quod bona omnia, quæ singulæ Moniales habent, sunt in dominio Monasterii, potest Monialis cogi ea in casu extraordinario expendere in exercitio officii ei a Superiorissa impositi, etsi faciendo prædictum pactum cum Monasterio intenderit se a talibus expensis eximere.

Quod autem ad me rescripsit *P. Bordonus*, ejusmodi pactum esse turpe, utpote contrarium voto Obedientiæ, ac proinde haberi pro non adjecto *cap. fin. de condit.*, & esse nullius valoris, ac efficaciæ; immo & videri simoniacum, Monasterio ven-

dente

dente jus obedientiæ, ex voto circa hoc, vel illud officium Conventus exercendum, sicque ab iis Monialem eximere vigore pecuniæ ad hunc effectum solutæ; quæ utique est quid temporale, cum alioqui jus præcipiendi sit spirituale, utpote fundatum in voto religiosæ Obedientiæ: hoc, inquam, quod dicit *Bordonus* mihi non probatur. Et quidem quod dictum pactum non sit turpe, si intelligatur eo modo, quo nos dicimus esse intelligendum, probatur, tum quia simile pactum inter Moniales passim fit in aliquibus locis, scientibus earum Prælatis, & non contradicentibus, cum facile possent contradicere (quod est signum illud non esse turpe: alias illud non permitteretur); tum quia non apparet, in quo sita sit talis turpitudo, cum licite possimus medio licito procurare exemptionem ab hac, aut illa obligatione, & in casu proposito collatio pecuniæ non sit medium illicitum, utpote facta ad servandum Monasterium indemne, ut scilicet possit alere alias Moniales, quæ exerceant officia, a quibus eximitur Monialis conferens pecuniam; tum quia hoc pactum non videtur adversari voto Obedientiæ; si Monialis sit simpliciter parata exercere officia Monasterii, occurrente casu urgentis necessitatis, & Superiorissa id ei præcipiente; siquidem Monasterium admittens pactum illud, cedit juri suo; quilibet autem potest cedere juri suo, cum volenti, & consentienti non fiat injuria. Quod vero tale pactum non sit simoniacum, probatur, quia pecunia in casu isto non datur ad emendum jus præcipiendi, quod utique est spirtuale, sed ad emendam exemptionem ab obligatione exercendi officia Conventus, quæ obligatio cum sit quid temporale, & exemptio illius erit quid temporale, adeoque per pecuniam, quæ est bonum temporale, emitur jus quoddam temporale; nempe exemptio ab obligatione exercendi officia Conventus.

Quæres 5. *An Moniales, si velint, possint unanimiter admittere aliquam Novitiam ad professionem absque solutione debitæ dotis, aut certe cum solutione dotis minoris taxata.*

46. Respondet *Tamburinus qu.7. n.1. ex Barbos.* Moniales quidem velatas non posse, nec debere admitti sive intra, sive extra numerum absque dote (adde tu, nec cum dote minori ea quæ est taxata, cum sit eadem ratio): pro Monialibus autem Conversis non semper spectandam esse dotem, sed interdum necessitatem Monasterii: quod est dicere hujusmodi Moniales admitti posse, etiam absque dote, si illarum opera necessaria sit usibus Monasterii; idque ex declaratione Sacræ Congregationis facta 20. Maji 1596. quæ fuit non minus necessaria, quam prudens; maxime ad coercendam nimiam facilitatem Monialium in recipiendis novis Monialibus, sicque consulendum bono temporali Monasteriorum, quæ inde paterentur non vulgare detrimentum. Quanquam minus mihi placeat, quod ait *Tamburinus*: putant enim aliqui, si contingat adolescentulam esse valde necessariam ad bonum Monasterii, (v. gr. ad pulsandum organum) posse illam sine dote admitti, etiam ut Choristam, cum respectu illius militet ratio intenta hic a Sacra Congregatione, sicque procedat regula Juristarum: *ubi militat eadem ratio, militat & eadem juris dispositio*: sic illi; at videndum est, ne obstet Curiæ stylus.

Quæres 6. *An, & ex quibus bonis teneatur pater constituere dotem taxatam filiæ ingredienti Religionem.*

47. *Resp.* Teneri, & quidem etiam ex bonis alias strictissime vinculatis: quæ, sicut possunt distrahi pro dote descendentis a testatore ad contrahendum carnale matrimonium, sic, & possunt ad ingrediendum Religionem: cum favorabilior sit ingressus Religionis dote ad matrimonium temporale, juxta *Authent. de sanctiss. Episcop. §. sed & hoc præsenti, collat.9.* ita *Sanchez l.4. de matrim. d.26. n.7. ex Baldo, Felin., Everard., Avendano, & Menochio*, quos citat, & sequitur *Tamburinus supr. qu.2. n.3.*; patetque ex dictis, si solum probetur patrem teneri sive jure obligationis, sive ex potestate Judicis, dotare filiam in quantitate necessaria ad debita alimenta si aliunde ei non suppetant:

G siqui-

Digitized by Google

siquidem alimenta, & dos in jure æquiparantur, valetque optime argumentum ab alimentis ad dotem: probatur autem *ex l. qui liberos ff. de ritu nuptiar. & l. final. C. de dotis promiss.* in quibus juribus habetur expresse patrem teneri constituere dotem filiabus, quas in matrimonio collocat.

48. Dixi sub initium responsionis, *& quidem etiam ex bonis alias strictissime vinculatis*; ut innuerem interdum posse distrahi bona arctissimo fideicommisso subiecta, in subsidium, ad effectum constituendi dotem Moniali pro spiritualibus nuptiis, si videlicet fideicommissum institutum sit ab uno ex ascendentibus hæredis gravati: non item, si a collaterali, aut omnino extraneo, sicut bene advertit ex communi DD. sententia noster *Molina tract. 2. d. 648. n. 1.*, qui, etsi loquatur de dote tradenda pro nuptiis carnalibus; idem tamen concederet etiam in casu nostro: cum militet par ratio; immo causa spiritualium nuptiarum sit favorabilior; probat autem *Molina* istam doctrinam ex variis juribus, quæ refert, indicans *n. 1.* dictam distractionem bonorum non permitti, si dos aliunde tradi possit ex bonis hæredis gravati. Quæ doctrina non videtur procedere quoad bona hæredum mariti, modo dicto vinculata, in ordine ad restituendam dotem uxori superstiti: sicque ex præfatis bonis eis dos restitui non poterit. Moveor quia eadem ratio non militat in utroque casu, ne scilicet mulier descendens ex testatore vinculante bona sua maneat indotata, quod de pio affectu illius erga suam descendentem non debet præsumi: siquidem in isto casu mulier non est descendens præfati vinculantis bona, sicque non habet locum ratio prioris casus.

Quis vero teneatur in defectum patris constituere dotem Moniali.

49. *Resp.* Teneri illum qui de jure teneretur constituere illi dotem ad matrimonium carnale contrahendum: sive is sit mater, sive patruus, sive alius, prout tradunt DD. agentes de dote; est quippe par ratio de matrimonio spirituali, quod fit per ingressum Religionis, ac de carnali; immo favorabilior est causa Religionis, ut jam dictum est.

Dubium esse posset, an pater teneatur dotare filiam ingredientem Religionem contra ipsius voluntatem.

50. *Resp.* Teneri, & probatur, tum quia filia nubens digno, absque patris consensu, & dotis promissione, debet dotari a Patre juxta communem sententiam, apud *Ripam lib. 1. n. 57., & 68. ff. soluto matrim.*; ergo a fortiori dotanda erit, si ingrediatur Religionem, quantumvis invito patre: tum quia pater in hoc casu est irrationabiliter invitus, cum filia eligendo statum Religiosum utiliter, pie, & sancte suum peragat negotium: non ergo ea debet de bono opere lapidari, ammittendo jus dotis alias sibi debitæ; tum quia non desunt multi Doctores apud *Sanchez lib. 1. de matr. d. 34. n. 12.* asserentes, quod si Titio legentur ducenta, si uxorem duxerit; centum vero, si Religionem, ingrediatur; Titio ingredienti Religionem debentur ducenta, eo quod conditio annexa tali legato tamquam adversa Religioni sit invalida (quod tamen alii negant apud eundem *Sanchez n. 13.*, & probabilius judicio ipsius); ergo multo magis solvenda est dos filiæ ingredienti Religionem contra voluntatem patris, cum ea sit debita ex justitia, non autem ex sola liberalitate, a qua provenit dictum legatum.

Notat autem *Giovagnonus lib. 1. respons. 50. n. 48.* ex decisione Rotæ Romanæ 22. Junii 1602. coram Ludovisio, puellam ingredientem Religionem non posse petere eandem dotem, quæ ei daretur in casu nuptiarum carnalium: adeoque Monasterium esse debere contentum dote scutorum 500. data juxta consuetudinem, nec posse petere supplementum, etsi aliæ filiæ in matrimonio carnali habuissent summam scutorum quatuordecim millium.

Quæres 7. *Quo tempore solvi debeat dos pro Moniali ingrediente Religionem, num ante professionem sub initium Novitiatus, an in ipsa professione, vel alio tempore.*

51. *Resp.* Debere solvi in ipsa professione, non autem ante, cum id non solum prohibeatur *in Concil. Trident. sess. 25. de regul.*

Digitized by Google

regul. cap.16. iis verbis: *Sed neque ante professionem, excepto victu, & vestitu Novitii, vel Novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus Monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur: ne hac occasione discedere nequeat, quod totum, vel majorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat, nec facile, si discesserit, recuperare possit*; sed etiam multo expressius a Sacra Congregatione Cardinalium, quæ, teste *Suarez to.4. de Relig. tract.9. lib.1. cap.11. n.4.* declaravit neque dotem tribuendam esse Monasterio ante professionem, sed in deposito retinendam; quanquam, (subdit *Suarez*) si necessitas, vel aliqua major commoditas ipsiusmet Novitiæ intercederet, & judicium, ac licentia Episcopi interveniret, posset (ut opinor) dos recipi a Monasterio, data certa cautione, & securitate illam integre & sine difficultate restituendi, si Novitia velit abire; ita enim satisfit intentioni Concilii: sic ille, & non improbabiliter, saltem, quoad forum conscientiæ.

52. Notat autem *Tamburinus sup. qu.7. n.3.* ex declaratione Sacræ Congregationis facta 15. Maii 1594., dotem puellæ, quæ ingressura est Religionem, nullatenus debere relinqui penes consaguineos illius, sed antequam suscipiat habitum regularem, deponendam esse penes aliquem divitem campsorem, vel certe, si non adsit campsor, apud aliquem mercatorem, aut alium virum fide, ac divitiis idoneum, qui se obliget ad eam actu solvendam quandocumque Moniales illam petierint, & quidem absque ulla exceptione, ac difficultate.

„ Quod iterum declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regular. die 16. „ Junii 1615., sic rescribendo Collectori „ Lusitano: *Dotales eleemosynæ apud Mo-„ nialium Consanguineos, vel affines, nulla-„ tenus relinquantur, sed antequam puel-„ læ habitum suscipiant, deponantur actua-„ liter apud Mercatorem, vel penes aliam „ personam fide, & facultatibus idoneam, „ ut statim professione emissa in emptionem „ bonorum stabilium Monasterii commodo „ convertantur*, ut refert Sperellus *part.1. „ decis.84. n.61.*

Addit *Lezana v. dos n.3. ex Tamburino*, Sacram Congregationem declarasse in solutione dotis Monialium, & annuarum præstationum ipsis debitarum valorem monetæ debere attendi juxta tempus contractus.

Quæres 8. *An stante decreto Concilii Trident. relato qu. præced., possint Moniales ex bonis puellæ admittendæ ad Religionem, ante ejus professionem aliquid recipere saltem titulo mutui, aut commodati.*

53. Respondet *Emmanuel Rodriq. t.2. qu.48. art.5., Miranda supr. art.9., Tambur. supr. qu.5. n.1.*, & alii (a quibus non omnino dissentit *Sanchez lib.7. cap.5. n.24.* dicens se non audere damnare illorum sententiam, & quidem non improbabiliter), Moniales posse aliquid modo dicto recipere ex bonis puellæ absque transgressione decreti Concilii Tridentini, si in tali receptione interveniant pignora, aut fidejussio sufficiens: idque inde probant, quod sic cessat finis prohibitionis Concilii, qui est, ne aliàs Novitia cogatur manere in Religione, etiam invita ob difficultatem recuperandi, quod ex suis bonis datum est Monasterio titulo mutui, aut commodati. Verum in praxi sequenda est opposita sententia, utpote favorabilior statui Religioso, conformior menti Concilii Trident. & communior Doctorum, nempe *Suarez to.3. de relig. l.5. cap.9. n.16. Sanchez loco citat., Velasc. de part. cap.16. n.32.* aliorumque apud *Tamburin.*; nimirum Moniales non posse ex bonis puellæ recipiendæ ad Religionem quidquam recipere, neque titulo mutui, aut commodati, neque alio quovis titulo, seu quocumque prætextu, ut loquitur Concilium, quod proinde (dicit *Suarez*) per verbum *tribuendi* intellexisse credendum est quamcumque actualem traditionem bonorum Novitii, per quam in potestatem, usum, administrationem, aut etiam dominium Religionis deveniant, non obstante quacumque obligatione ea reddendi, si Novitius habitum dimittat.

54. Probatur autem hæc posterior sententia, tum ex verbis illis quibus utitur Concilium in decreto: *quocumque prætex-*

tu : & infra : *ne hoc ullo modo fiat* : quæ satis clare videntur excludere etiam titulum mutui, ac commodati : tum quia esto verbum *tribuatur* sumptum secundum rigorem verborum importet actum diversum a datione facta per modum mutui, aut commodati ; & aliàs lex odiosa, (cujusmodi est decretum illud Concilii) debeat coarctari ad rigorem verborum ; nihilominus tale decretum non videtur posse explicari; ita ut non comprehendat mutuum, & commodatum absque eo, quod magna fraus committatur contra dictum decretum, juxta *l. non dubium C. de leg.*, ubi dicitur : *Non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem* : cum tamen aliàs satis aperte constet mentem Concilii esse excludere quamcumque dationem etiam per modum mutui, & commodati, stante quod non minus ex his, quam ex alia largitione aliquo modo impeditur libertas Novitii; cum etiam dato pignore, aut præstita fidejussione, possit Novitius retardari a libero recessu Religionis, sive ex timore non molestandi fidejussorem, exigendo fidejussionem datam ; sive ex metu offendendi Religiosos Monasterii, repetendo pignus ab illis depositum : unde & ipsi parentes Novitii non audebunt compellere Religionem ad solvendum : sed in gratiam Novitii connivebunt.

55. *Nonnulla quidem*, (inquit Suarez supra) *verisimilitudo esse posset, si in casu proposito bona mutuo darentur Monasterio, restituenda ante tempus professionis, ut v. g. ad 4. vel 6. menses; tunc enim non solum in particulari casu, sed etiam per se, & ex vi talis actionis cessare videtur finis Concilii, nec videtur illa esse largitio simpliciter etiam juxta subiectam materiam; quia non concedunt talia bona sub ea tantum conditione, nisi Novitius retrocedat; sed ut restituantur ante professionem, etiam si ipse perseveret. Sed nihilominus* (subdit Suarez) *existimo talem mutuationem esse alienam ab intentione Concilii, & non carere scrupulo, quia saltem retardare potest Novitiam, ne ante solutum a Religione debitum Religionem dimittat; etiamsi id desideret : item quia post acceptum tale mutuum facile est Religioni solutionem differre spe retinendi Novitium : & e converso difficile erit parentibus Religionem compellere, ut solvat, sed potius in gratiam Novitii connivebunt. Sic Suarez* : ita concludens; *quapropter ab omni actione hujusmodi, vel specie illius abstinendum est*.

56. Concedit *Suarez* (& a fortiori admittunt *Sanchez supra n. 23.* aliique qui sentiunt cum *Rodriq.*) non agere contra decretum istud Concilii parentes, propinquos, & amicos Novitii, vel Novitiæ, si de suis propriis bonis aliquid tribuere velint Monasterio in gratiam Novitii, ad effectum, ut is benevolentius tractetur, aut suspiciatur ; nam textus expresse dicit *de bonis ejus* (idest Novitii) tuncque non habet locum ratio Concilii, cum per hoc non minuatur libertas Novitii, quatenus ea bona ad ipsum non pertinent, neque ea ipse potest, aut debet recuperare, sicque ei non redditur difficilior egressus e Religione, si voluerit redire ad sæculum. Quamquam hæc doctrina non videatur admittenda omnino absolute, sed cum limitatione, quam apponit *Sanchez ubi sup.* nimirum, dummodo parentes ea bona non dent Monasterio in dotem Novitiæ, eo quod alioqui computanda essent in legittimam ipsius Novitiæ, quod sine dubio ex communibus accidentibus regulariter præsumi poterit; nisi parentes protestentur, ea bona se dare omnino ex propriis, aut non dare in dotem filiæ, nec computare in legitimam filii : quare ex doctrina *Suarez* potest inferri, parentibus fore semper licitum modo dicto dare bona Monasterio, quoties non habent bona propria filiorum; cum in dubio censeri debeant ita contrahere, ut non delinquant, nec censeantur de legitimis filiorum quidquam disponere.

57. Illud demum hic monent *Sanchez n. 26. Suarez loc. cit. Tambur. supr. n. 4. Peyrin. de R. S. qu. 1. cap. 29.*, & alii, quod cum excommunicatio, quæ fertur in *Concil. Tridentin.*, *ubi supr.* contra dantes ex bonis Novitii aliquid Monasterio, excepto victu, ac vestitu ante professionem, & contra id recipientes, feratur sub his verbis :

verbis: *sub anathematis pœna*,quæ arguunt excommunicationem non latæ sententiæ (sicut censent *Velasc.*, *& Rodriq.* allegati *a Sanchez*) sed ferendam; proinde dicendum est in præsenti casu non incurri excommunicationem ipso facto, sed tantum per sententiam Judicis: quod non esset, si Concilium dixisset *sub anathematis pœna ipso facto incurrenda*: aut aliud verbum æquivalens addidisset, ut tradunt DD. communiter suo loco.

58. Addit *Peyrin. supr.* (& quidem meo judicio non parum probabiliter) Novitium si sit sui juris, & non habeat parentes, non posse in ingressu Religionis præter victum, ac vestitum donare quidquam Monasterio ex amore Dei, unde retrahi possit ab egressu libero Religionis: siquidem id expresse interdicitur in citato decreto Concilii Tridentini iis verbis: *ne quocumque prætextu aliquid Monasterio tribuatur*; sicut, & ibi interdicitur, ne Novitius in ingressu Religionis donet seipsum, & omnia sua bona Monasterio, ut olim fiebat; idque ex quadam declaratione Sacræ Congregationis, quam dicit *Peyrin.* de hoc in specie fuisse factam.

„ Hæc tamen *Peyrini* doctrina, sicut, „ & declaratio Sacræ Congregationis, „ quam allegat, non adeo rigorose; & „ stricte sunt intelligenda, quasi vetitum „ sit in Monialium receptione, aut tem„ pore professionis aliquid dare, vel re„ cipere Sacristiæ; sive Infirmariæ Mona„ sterii applicandum; Extat enim de hoc „ declaratio Sac.Congreg.Episcop. in una „ Ulyssiponen. 5.Novemb.1616. ex Papæ „ oraculo facta, apud *Monacell. part.1.* „ *titul.XI. in adnot. ad Formul.7. n.9.* te„ noris sequentis. *SSmus D. N. censuit* „ *eleemosynas, quæ per pactum Sacristiis,* „ *& Infirmariis Monasteriorum Monialium* „ *dari solent, non comprahendi in decreto,* „ *quo propinarum solutio per Moniales* „ *dum ad habitum, vel ad Professionem* „ *admittuntur fieri solita, interdicitur.*

Quæres 8. *An Monasterium possit exigere, ac recipere aliquid supra sortem dotis ratione damni emergentis, aut lucri cessantis ipsi provenientis ex dilatione ipsius dotis solvendæ pro Novitia professura.*

59. *Resp.* Posse exigere, ac recipere damnum emergens, quod revera ex dilatione dotis ipsi proveniat, proportionatum tamen ipsi damno, & nullo modo excedens (& quidem etiam expresse paciscendo de solutione dicti damni) non item lucrum cessans: ita *Rodriq. sup. art.7. Mirand. art.10. Tambur. qu.6.* aliique,& probatur ex eo, quod conventio solvendi damnum emergens admittitur in omnibus contractibus, & ab omnibus approbatur, ut licita, habetque locum in omnibus personis cujuscumque status, & conditionis sint; cum omnes jure possint se servare indemnes, dummodo in evitando damno non excedantur metæ juris divini, naturalis, aut etiam humani, e contra conventio solvendi lucrum cessans non est adeo generalis, sed permittitur solum mercatoribus, atque negotiatoribus (idque cum certis conditionibus, quas Doctores assignant proprio loco): unde cum Monialibus, & viris Religiosis jure ecclesiastico sit interdictum negotiari (ut ostendemus infra *cap.9. qu.26. n.31.*) ii non possunt neque pacisci, neque recipere quidquam ratione lucri cessantis, cum ipsis vere non cesset ullum lucrum, saltem licitum: quo pacto *in cap. fraternitas 12. qu.2.* dicitur, *Absit, ut Ecclesia eum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere,& lucra damnis quærat.* Quæ doctrina fundatur *in cap. salubriter de usuris*: ubi Innoc.III. decidit, Generum ad fructus possessionem, quæ sibi a socero pro numerata dote pignore obligatæ sunt, computandos in sortem principalem non esse compellendum, cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda; unde arguunt DD. communiter apud *Covar. lib.3. var. cap.1. n.3.* maritum cum promissione dotis posse pacisci de certa quantitate sibi quotannis solvenda ultra sortem, dum non fuerit soluta dos: constat autem licere philosophari a matrimonio carnali ad spirituale quod fit per ingressum Religionis: loquendo de iis, in quibus inter ipsa concurrit paritas rationis, ut defacto concurrit in isto casu.

Quæres 9. *In quibus bonis debeat solvi dos pro Moniali professura.*

60. *Resp.*

Digitized by Google

60. *Resp.* Debere solvi in ære, seu pecunia, non autem in bonis stabilibus, qualia sunt domus, agri, census, & alia similia: idque ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert *Gavant. in Man. Episcop. v. Monialium alimenta num.6., & Tambur. sup. qu.7. num.2.*, & quidem jure optimo cum pecunia præsens sit pluris æstimabilis, ac utilior, possitque commodius deservire occurrentibus Monasterii necessitatibus. Quamquam doctissimus Magister putet, quod cum Sacr. Congregatio nitatur præsumptione fraudis, quod stabilia nimio pretio valutentur a dantibus dotem, si vere cesset fraus, cessabit & dispositio Decreti, saltem pro foro conscientiæ, & maxime, si id fiat de consensu Prælati Monialium, ex Epicheja mentem Sacræ Congregationis sic interpretantis.

Quæres 10. *An, & quomodo possit alienari dos tradi solita Monasterio pro puella novitia admittenda ad professionem, stando in jure communi.*

61. *Respond. Tambur. sup. num.6.* ex Gavanto, & Aldano Sacram Cardinalium Congregationem 6. Junii 1615. declarasse dotes Monialium, etiam Conversarum, ut vocant, intra præfixum numerum existentium emissa ab eis professione, posse expendi in usus communes Monasterii necessarios; Monialium vero supernumerariarum dotes post illarum professionem debere implicari in emptione bonorum stabilium fructiferorum; & hoc ut ex fructibus inde provenientibus ex sustentari valeant absque dispendio Monasterii. „ En verba Sacr. Congreg. relata *a Sperello decis.84. num.62. Eleemosynæ dotales, si sint Monialium, vel Conversarum intra numerum existentium, emissa ab eis professione, expendi possunt in usus communes necessarios Monasterii, supranumerariarum autem dotes post eamdem professionem omnino in emptionem bonorum stabilium Monasterii commodo convertantur:* „ Verum in aliquibus locis usus est in contrarium: & quidem etiam ex statuto Prælatorum præcipientium dotes Monialium, etiam receptarum intra numerum præscriptum implicari in emptione bonorum stabilium: quod innuit *Rodriqu. supr.* dicens tamen id raro executioni mandari punctualiter ac rigorose, eo quod Monasteria adstringantur præfatas dotes implicare in solvendis debitis, & comparandis necessariis ad sustentationem Monialium; inde se excusantes, quod necessitas non habet legem *l. unic. ff. de off. proconsul.*, & necessitatis causa multa sunt permittenda, quæ alias non permitterentur: *cap. si quis propter de furt.*, mihi certe constat in aliquibus locis id non permitti, & merito, cum in argumentum trahi non debeant, quæ propter necessitatem aliquando concessa sint, *regul.78. de reg. jur. in 6.*

62. Unum etiam hic obiter moneo, quod item advertit *Rodriqu. supr.* in casu scilicet in quo dos Monialis implicatur in solvendis debitis, sive contractis, sive contrahendis, statim ac recepta est, non posse tunc recipi quidquam titulo damni emergentis (quod *qu.9.* diximus absolute loquendo, non esse illicitum): & ratio est, quia in tali eventu nullum vere emergit damnum, quod habeat modo dicto resarciri, sicque cessat ratio recipiendi aliquid supra sortem principalem dotis debitæ Monasterio.

Quæres 11. *An possit sine debita solemnitate alienari dos, quæ traditur Monasterio pro Moniali admittenda supra numerum taxatum.*

63. *Respond.* Non posse, si aliàs supponamus eam cadere sub prohibitionem non alienandi bona Ecclesiastica: quomodo vere cadit, stante decreto Sacræ Congregationis superius allato: ita *Lezana tom.2. cap.19, num.57. ex Bonacina*, & patet, quia dos Monialis supranumerariæ consistit in pecunia destinata ad emptionem rei fructiferæ immobilis: constat autem ex variis juribus pecuniam taliter destinatam non posse alienari absque debita solemnitate: ex alia parte hoc ipso, quod pecunia data in dotem Moniali implicatur in emenda re immobili fructifera, expenditur ad usum illum, ad quem est destinata, sicque cessat finis prohibitionis, cum ea detur, ut de fructibus illius Monialis admissa sustentari valeat.

Diffi-

Digitized by Google

Difficultas est, an dicta pecunia implicari possit in ædificando Monasterio, aut emenda domo contigua ipsi Monasterio ad eam inhabitandam.

64. *Resp.* Videri posse, & quidem sine licentia Sacræ Congregationis, colligitur *ex Peyrino in Formul. litt. B. cap. 11. num. 2.* quatenus docet summam pecuniariam implicandam in annuis redditibus posse expendi tam in fabricanda domo, quam in ea emenda (intellige, si Monasterium illa indigeat) patetque ex eo, quod domus est ex natura sua fructifera, dicique potest de facto fructificare; quatenus liberat Monasterium a solvendo pretio locationis domus, quam alioqui cogeretur conducere.

Major difficultas est; an dicta Dos Monialium, inconsulta Sacra Congregat. possit implicari in dissolvendis debitis quotannis solventibus interesse, aut etiam in extinguendo annuo censu:

65. *Resp.* Quod, licet aliqui recentiores docti, secluso Curiæ stylo (qui forte obstat) affirmantem sententiam in utroque casu amplectantur, ut probabilem; quia tamen valde dubito, ne obstet stylus Curiæ, & alias versamur in re ad forum contentiosum facile deducibili; saltem ad vitandos rumores, ac tricas, contraria sententia videtur sustinenda: probant autem recentiores illi dotem Monialium posse implicari in dissolvendis debitis solventibus interesse, ex eo, quod sicut onerare Monasterium dictis debitis est alienare; sic illud exonerare tali onere est acquirere; cum contrariorum eadem sit disciplina; sicque videtur impleri mens legis prohibentis alienationem. Quod vero præfata dos expendi possit in extinguendo censu annuo, docet expresse Peyrinus loco supracitato, adducens pro se Trimarchum, & posset probari ex ratione paulo ante allata. Dixi *in dissolvendis debitis solventibus interesse*, ut indicarem secus dicendum de debitis non solventibus interesse; in his enim solvendis non potest insumi dos Monialis: cum ea extinguere non sit acquirere, sicut nec ea contrahere est alienare; præterquamquod sic aperiretur via alienandi bona Ecclesiastica sine solemnitate, & faciendi fraudem contra legem prohibitionis alienandi: cum hujusmodi debita fieri possint sine solemnitate; &, dato, quod liceret alienare absque debita solemnitate ad ea extinguenda, passim fieri possent alienationes bonorum Ecclesiasticorum ad illa dissolvenda, idque cum magno dispendio Monasteriorum, quorum bono Summi Pontifices intenderunt consulere, prohibendo alienationem bonorum Ecclesiasticorum: ita docti Neoterici a me consulti, & satis probaliter.

Dubitari hic etiam potest; An Moniales censeantur indebite alienare, si pecuniam traditam in dotem alicujus Monialis insumant in emendis necessariis ad victum, ac vestitum Monasterii, eo quod in præsentia non habeant occasionem paratam illam implicandi, & alioqui sint moraliter certæ se tantundem pecuniæ habituras statim, ac occurrerit commoditas illam expendendi in emptione bonorum immobilium.

66. *Resp.* Probabile videri, quod in tali casu non censeantur alienare: & ratio est, quod pecunia computatur inter bona, quæ recipiunt functionem: sicque non repugnat summam pecuniariam substituere loco alterius summæ obligatæ, nec in hoc proprie intervenit alienatio, maxime cum tali casu salvetur finis intentus a Superiore in prohibenda alienatione bonorum Ecclesiasticorum, qui est consulere indemnitati Monasteriorum, & in præsenti eventu habetur quatenus loco pecuniæ obligatæ, quæ modo dicto distrahitur, substituitur alia non obligata (ut suppono) sicque fit debita compensatio: ita Magistri valde docti consulti.

Utrum vero Moniales possint admittere ad professionem Novitiam, cui datur in dotem non pecunia effectiva, sed remissio cujusdam debiti pecuniarii correspondentis quantitati dotis taxatæ, & solvendi a Monasterio parentibus Novitiæ modo dicto admittendæ.

67. *Resp.* Quod, quamvis speculative videri possit probabilis pars affirmans, cum sic dos solvatur in ære, & quæ implicari possit in emptione bonorum stabilium;

Digitized by Google

lium; practice tamen amplectenda est pars negans, eo quod moraliter impossibile sit, Moniales de facto deventuras ad statum, ut possint implicare summam illam pecuniæ assignatam in dotem, ut docet experientia.

Quæres 12. *An Moniales alienantes dotem Novitiæ ad professionem recipiendæ incurrant pœnas latas contra alienantes bona Ecclesiastica sine debita solemnitate.*

68. *Resp.* Incurrere, sed hoc infra *cap.7. qu.24.*, *& cap.8. quæst.18.*

Quæres 13. *An translata Moniali de uno Monasterio ad aliud, debeat transferri etiam dos tradita priori Monasterio.*

69. *Resp.* Aliquos cum *Socino, Baldo, Tapia, & Manuel adduct. a Sanchez lib.7. mor. cap.32. num.12.* sustinere dotem in tali casu debere transferri; & probant, tum quia *l. si is qui ff. de jur. dot.* dicitur ibi dos esse debere, ubi onera matrimonii sunt: tum quia dos datur accessorie ad personam, & sub tacita conditione, *dum Monialis in eo Monasterio perstiterit*; ideoque cum per legitimum transitum ad aliam religionem prior professio dissolvatur, ea reddenda erit, sicut & redditur dos tradita viro ob carnale matrimonium, si hoc legitime dissolvatur. Oppositum tamen videtur sustinendum, & de facto sustinent *Sanchez ubi supr. Rodriquez tom.2. qu.79. art.2. Navar. com.4. de Reg. num.24. Bonacin. qu.2. de clausf. qu.9. §.4. diff.2. n.6. Tambur. supr. D.21.quæst.7. num.2.*, aliique penes ipsum: nimirum dotem traditam Monasterio, ad quod Monialis professa legitime transeat: idque si posterius Monasterium sit ejusdem, sive diversi Ordinis: probant, tum quia dos non fuit data sub conditione: *si Monialis in eo Monasterio manserit*, sed solum sub conditione: *si professio sequatur*; unde, hac secuta, dos perpetuo manet illius Monasterii: tum quia posterius Monasterium spontanee admittens talem Monialem (ut suppono) debet sibi imputare hoc incommodum, quod teneatur illam alere sine dote: tum quia diversa est ratio de dote, quæ solvitur pro matrimonio carnali: hæc enim dissoluto matrimonio per mortem viri, aut mulieris restitui debet; eo quod pertineat ad virum solum pro tempore matrimonii (intellige, nisi aliter disponant peculiaria statuta locorum) at, dissoluta professione per mortem Monialis, non restituitur dos parentibus illius, cum ejus dominium perpetuo transierit in Monasterium, in quo emissa fuit professio. „ Tum demum quia sic declaravit „ Sacr. Congregat. prout refert *Suarez* „ *tom.4. de Relig. v. 8. lib.3. c.14. n.16.* „ & sic etiam determinavit in una Neapolitana, ut testatur *Card. de Luca de* „ *regul. disc.39.*, dicens, hanc esse praxim & stylum Sacræ Congregationis, „ & in una *Hispalen. 23. Januarii 1699.*, „ ut videre est apud *Monacell. p.1. tit.11.* „ *in adnotat. ad formul.7. num.12.*

70. „ Ratio fundamentalis est, quia, „ ut advertit *Cardin. de Luca loco sup. citato num.6.* Dos non solvitur propter „ admissionem ad Monasterium, vel pro„ fessionem, cum id saperet simoniam, „ sed datur in recompensationem alimen„ torum, & aliorum onerum tempora„ lium, quæ Monasterium in se suscipit „ pro sustentatione Monialis. Est proin„ de dotis solutio reciprocus quidam con„ tractus emptionis futuræ incertæ aleæ „ æqualiter se habentis ad commodum, „ vel incommodum; potest enim Mo„ nialis diu vivere, & quidem adeo in„ firma valetudine, ut magnum afferat „ Monasterio incommodum, & potest „ cito mori, magno cum Monasterii „ lucro. Propterea valida professione „ sequuta, nulla datur probabilis ratio „ ad repetendam dotem, ne quidem in „ casu quo secundum Monasterium coga„ tur ad recipiendam Monialem transeun„ tem; tunc enim juxta praxim hodier„ nam teste eodem *Cardin. de Luca n.7.*, „ *& Sperel.* infra citando primum Mona„ sterium solum tenetur subsidiariè (quan„ do alio modo ob paupertatem transe„ untium Monialium illis consuli non po„ test) eisdem suppeditare moderata ali„ menta, juxta ea, quæ docet *Card. de Luca de dot. discurs. 167. & Sperel. par.2.* „ *decis.136. n.48.* solum posset oriri du„ bium

Digitized by Google

„ bium super hoc, in casu, quo prius „ Monasterium instet pro translatione suæ „ Monialis ad aliud Monasterium, ea vel „ invita, vel solum permittente; sed tunc „ sicut erit necessaria Sacræ Congrega- „ tionis licentia, sic ad eamdem pertinebit „ determinare, spectatis omnibus, an dos „ sit restituenda, vel sola alimenta præ- „ standa, vel alio modo providendum se- „ cundo Monasterio.

Quæres 14. *An dos, quæ datur Monasterio pro Moniali admittenda, moriente ipsa Moniali, maneat apud Monasterium, aut certe reddi debeat relictis ascendentibus, vel descendentibus.*

72. *Resp.* Manere perpetuo apud Monasterium; idque ex consuetudine legitime inducta, quæ est optima legum interpres: non enim alia ratio hujus assignari potest, ut advertit *Sanchez sup. cap.9.n.23.* ostendens id non posse oriri ex eo, quod Monasterio traditur dos in pretium alimentorum, quæ Monasterium debet suppeditare Moniali; siquidem etiam in matrimonio carnali dos costituitur, & traditur viro ob onus, quod habet alendi uxorem, & ad alia onera matrimonii sustentanda, *l. pro oneribus C. de jure dot.* & tamen soluto matrimonio, dos non manet perpetuo ap d virum, ut jam dictum est; quamquam *Ciarlinus part.2. controv. cap.194. n.39.* me citato, dicat optimam rationem hujus assertionis esse posse, quod Monasterium stat loco filii; adeoque sicut filius est hæres matris, eique succedit in dote, sic Monasterium succedit in dote Monialis defunctæ.

Quæres 15. *An Monasterium teneatur alere, ac retinere Monialem, si hujus parentes, aut alii non solvant dotem promissam, & conventam.*

72. *Resp.* Teneri, esto possit alimenta Monialis exigere a parentibus illius, implorato Judicis officio: ita *Rodriq. tom.2. qu.48. art.8.* ex Navarro dicens, quod licet in judicio denegentur præfata alimenta, non ideo potest Monialis ejici e Monasterio: quippe quæ cum sit membrum Monasterii, jus habet, ut ex bonis illius, etiam ipsa sustentetur; unde non currit paritas, quod, sicut vir non tenetur recipere uxorem, illamque alere, donec dos ei solvatur; immo & eam receptam potest expellere (prout post alios annotavit *Panormit. in capit. per vestr. de donat. inter vir., & uxor. n.4.*), sic & Monasterium possit ejicere Monialem, quæ non solvit dotem, cum non deceat Monialem degere extra clausuram; & alias æquum sit ministrantem ad altare vivere de altari, cum sit dignus operarius mercede sua.

An autem Monasterium teneatur alere Monialem, cujus dos fuerit rapta a Fisco ob delictum ipsius Monialis (v. gr. ob hæresim).

73. Respondet *Fagundez lib.5. decal. cap.13. n.24.* aliis pluribus citatis, non teneri, si Monialis sit extra Monasterium, & Monasterium nolit eam iterum recipere; probatque tum *ex l. pro oneribus C. de jure dot., & l. dotis fructuum ff. eodem*; tum quia non apparet, quo jure Monasterium teneatur illam alere: non enim tenetur ratione dotis, cum jam fuerit rapta a Fisco, ut supponimus: non ratione servitii, ac obsequii præstiti Monasterio, cum non admittatur, & Monasterium vere non teneatur illam admittere, ut item supponimus.

SECTIO III.

De Velo Professionis, necnon de Benedictione, seu Confecratione Monialium.

74. *Quotuplex sit Velum Monialium.*
75. *Ad quid detur.*
76. *Quod genus veli modo sit in usu.*
77. *Quæ requirantur ad recipiendum velum Consecrationis juxta jus commune: & quæ ætas requiratur in Moniali consecranda.*
78. *Fœmina occulte corrupta, simpliciter loquendo, potest consecrari.*
79. *An, & quando possit, ac debeat rejici a Consecratione.*
80. *Non consecratur fœmina per vim corrupta, & si alii id limitent: Episcopus juxta aliquos non dispensat cum corrupta, ut consecretur: etsi corruptio sit occulta.*
81. *Consecratur, quæ contraxit, sed non consummavit matrimonium.*

82. *Item polluta per voluntariam seminis effusionem, claustro manente integro.*
83. *Item quæ ante annos discretionis commisit turpia.*
84. *Non item cognita in amentia, aut ebrietate, aut somno.*
85. *Consecratur ea, cui ex causa sanitatis fractum est claustrum.*
86. *Item cognita a viro præposterè, aut sodomiticè a fœmina, etsi non semper.*
87. *Item polluta in somno.*
88. *Consecratur nondum confirmata.*
89. *Consecratio Monialium qualiter fiat.*
90. *Non reiteratur.*
91. *Cujus sit consecrare Moniales solemniter.*
92. *Non fit consecratio, nisi statis temporibus: fieri autem potest in Ecclesia exteriori Monialium, nisi obstet consuetudo.*
93. *Per illam confertur gratia, & remittuntur venialia ex opere operantis, non ex opere operato.*
94. *Velum Consecrationis aufertur in pœnam.*
95. *Immo, & ipsæ Moniales possunt ad tempus eo se privare.*

Quæres 1. *Quid hic significetur nomine Veli professionis.*

74. *Resp.* Quod, eum teste *Suarez to.4. de relig. tract.9. l.1. cap.11. n.5.* in Monialibus attendi possit usus multiplicis veli; nimirum probationis (quod alii vocant receptionis) professionis, consecrationis, prælationis, & continentiæ: per velum Professionis hic intelligitur velum, quod in actu professionis Religiosæ imponi solet capiti Monialis profitentis cujuscumque ætatis, ac conditionis: velum Probationis est, quod datur a principio Novitiæ, & solet esse album: velum professionis est, quod datur in actu professionis Religiosæ cuicumque fœminæ profitenti, sive ea sit virgo, sive vidua: Velum Consecrationis est, quod olim dabatur Moniali post annum 25. ætatis juxta *c. placuit causa* 10. *qu.1.*, & quidem illi soli, quæ esset virgo, & haberet propositum servandi virginitatem (sed de hoc infra): Velum Ordinationis est, quo Monialis ordinanda in Diaconissam alias decorabatur 40. ætatis anno, juxta *c. Diaconissam 27. qu.1.*, idque ut posset inchoare horas in choro, & legere homilias (quod aliis Monialibus non erat permissum): velum Prælationis est, quod anno ætatis 60. dabatur Abbatissis, juxta *cap. juvenculas 20. qu.1.*, tamquam in præmium antiquæ professionis, & conversationis laudabilis, ac diuturnæ, rerumque Monasterialium peritiæ. Velum Continentiæ est, quod viduis solum imponitur, ultra velum ipsis datum in professione, ex *cap. vidua 27. q.1. ita Miranda qu.7. de Monial. art.8.*, *Rodriq. tom.1. qu.64. art.1.*, *Portel. de dub. reg. v. velum Monialium n.1.*, *Tambur. de jure Abbatiss. d.27. qu.2.*, & alii, inter quos *Majolus l.1. de irregul. cap 29.*, addit aliam speciem veli, quod vocat pœnitentiæ, & datur Monialibus, quas vocant Convertitas.

Quæres 2. *Ad quid detur velum Moniali facienti professionem Religiosam, & quale sit hoc velum.*

75. *Resp.* Dari, tum ut Monialis profitens agnoscat se vi Religiosæ professionis assumi in veram Christi sponsam: siquidem apud veteres Sponsa, quando tradebatur viro, solebāt velare caput: sicque idem est viro tradi, ac nubere, idest velare caput; tum ut observet consilium Apostoli 1. *Corint.11.*, dicentis: *Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum:* tum ut sic indicet se abrenunciare mundo, ac omnibus pompis ejus, prorsus negligendo ornatum capitis, cui fœminæ alioqui solent adeo insistere: tum ut ostendat se per Religiosam professionem apprehendere statum pœnitentiæ significatæ in velo nigro; quale solet esse, quod imponitur Moniali profitenti: quamvis aliqui putent olim fuisse purpurei coloris, id colligentes ex *S. Hieronymo epist.8. ad Demetriadem*: quod non admittit *Suarez tom.4. de relig. tract.9. l.1. cap.11. n.5.*

Quæres 3. *An modo sint in usu hæ omnes species veli Monachalis, & quæ?*

76. *Resp.* Non esse omnes, cum jam abie-

abierint in desuetudinem velum Prælationis,& velumOrdinationis(ut notavit *Suar. n.*15.) immo & velum Continentiæ: de velo autem Consecrationis (de quo hic aliqua dicenda sunt) refert *Barbos. lib.*1. *de jure Eccles. cap.*44. *n.*21. Sacram Congregationem 5. Decembris 1597. declarasse, quod licet non sit in usu, sicubi tamen est in usu, potest, ac debet concedi; non tamen Monialibus Ordinum Mendicantium, ut eadem Sacra Congregatio declaravit 30. Septembris 1616.

Quæres 4. *Quæ requirantur in Moniali, ut licite possit recipere velum Consecrationis.*

77. *Resp.* Requiri, ut sit virgo, ut expleverit 25. annum, ut non sit ex Ordine Mendicantium, ut sit professa in Ordine approbato: & quidem, quod debeat esse virgo, habetur *in c. devotis* 20. *q.*1., ubi Gelasius Papa ait: *Viduas velare Pontificum nullus attentet*; necnon *in Concilio Triburiensi cap.*25., & *Rotomagensi can.*9. relatis a *Suarez sup. n.*6. addente, hujusmodi decreta non debere sic intelligi, ut nullum velum viduis imponi possit, ac si essent incapaces Religiosæ professionis (quod est falsum, & repugnat aliis decretis) sed debere intelligi de velo Consecrationis. Quod vero debeat explevisse 25. ætatis annum, habetur clare in Pontificali, *rubrica de Consecrat. virginum*, & decidit Sacra Congregatio apud *Tambur. sup. qu.*3. (quidquid alii dicant apud eundem Tamburinum putantes de universali consuetudine Moniales posse consecrari ante 25. ætatis annum). Quod denique debeat esse ex Ordine non Mendicantium, constat ex dictis *q.præced.*: solum moneo, quod spectat ad ætatem Monialis consecrandæ, magnam in Ecclesia extitisse varietatem; nam in Concilio Romano sub Sylvestro *cap.*10. significatur,non esse sacrandam virginem usque ad ætatem annorum 27. in quibus probet suam castitatem: *S.Gregor. l.*3. *ep.*11. sexagenariam voluit esse virginem consecrandam: in *Concilio Carthagin.* 3. *can.*4. aliisque Conciliis, relatis a Tamburino, solum postulatur ætas 15. annorum, sicut & *in cap. placuit* 20. *quæst.*1. quod sic habet: *Placuit, ut ante* 25. *annum ætatis neque Diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur.*

Quæres 5. *An fœmina occulte corrupta, cum a parte rei non sit virgo, possit nihilominus recipere velum Consecrationis.*

78. *Resp.* Quod licet aliqui cum *S. Thoma in* 4. *d.*38. *qu.*1. *art.*5. *ad* 5. absolute sustineant partem negantem, ea ducti ratione, quod propter vitandum scandalum non debent Ecclesiæ Sacramenta, vel Sacramentalia variari: alii tamen probabilem putant partem affirmantem, & quidem etiam in casu,quo talis Monialis petat consecrari,nullam habens necessitatem hujusmodi consecrationis ad evitandum periculum infamiæ: probant, quia jura non imponunt hoc impedimentum tamquam pœnam, aut irregularitatem ipso jure incurrendam, sed præcipiunt Prælatis, ne consecrent fœminam corruptam, sicque quandiu res est occulta, non tenetur fœmina se abstinere, sed potest in exteriori foro se gerere, sicut in communi opinione habetur: ita *Suarez* in terminis *supr. n.*11.; idemque plane supponunt *S. Thom. loc. cit.* aliique DD., qui asserunt dictam fœminam in proposito casu posse consecrari, mutato nomine virginitatis in nomen castitatis; quod tamen notat *Suarez n.*8., non esse necessarium ad vitandum mendacium, quod committeretur in tali forma consecrationis: illud enim mendacium, non est formale mendacium, sed potius materialis dissimulatio, aut occultatio, facta ex justa causa ad vitandam infamiam proximi; illudque ipsum, quod fieret, haberet suum usum proprium licitum, ac bonum, & posset habere significationem veram, nimirum sanctificationis, & oblationis illius personæ,quæ ad divinum cultum, ac perpetuam continentiam ex tunc Deo dicaretur; alia vero falsa significatio, quæ ab aliis concipi solet, non esset intenta, ideoque nullum in tali casu apparet mendacium.

Difficultas est, an Prælatus, ad quem accedit præfata Monialis occulte corrupta, ut recipiat velum Consecrationis, possit, & debeat illam repellere, si notitiam habeat

Digitized by Google

lapsus, vel certe teneatur illam consecrare.

79. *Resp.* Cum distinctione: vel Prælatus notitiam illam habet ex confessione Sacramentali, & sic nec potest, nec tenetur dictam Monialem repellere; cum id non fieri possit absque violatione sigilli confessionis: vel habet eam notitiam extra Sacramentum per secretam revelationem Monialis, & sic non tenetur repellere, cum jus commune non obliget ad judicandum de re adeo occulta, sive ad operandum ex scientia adeo privata, ac occulta, præsertim cum periculo scandali; posset tamen se subtrahere ab illa consecranda, se excusando ab illo munere, vel alio colore, Monialem præfatam non recipiendo ad professionem (quod est illum non teneri eam consecrare per se loquendo, & ex lege justitiæ, modo id non cedat in infamiam Monialis, aut præjudicium boni spiritualis illius): vel denique Prælatus eam notitiam habet aliunde, & quidem moraliter certam, & sic, cum res non sit adeo occulta, posset Prælatus dictam Monialem non consecrare, semper tamen consulendo illius famæ, quantum fieri potest: *Suarez supr. n.*10.

Quæres 6. *An Monialis, quæ per violentiam, & sine sua culpa fuit corrupta, sit capax veli Consecrationis.*

80. *Resp.* Non esse; ita *S. Thom. sup. ad* 4., aliique communiter cum eo, & probatur tum ex *S. August. lib. de bono conjugali cap.*18. qui dicit: *Etiam si violenta corruptio virginis baptismum antecedat; non potest etiam post baptismum inter virgines consecrari*: tum quia in consecratione virginum non attenditur, an culpa præcesserit, sed an subsistat virginitas etiam corporalis, seu materialis, quæ sic per ipsam consecrationem significatur, speciali honore afficitur, ac repræsentat integritatem Ecclesiæ triumphantis, ut ait *Glossa in cap. acutius d.*26. tum quia amissio virginitatis, etiam materialis, importat veluti quandam irregularitatem, quæ licet contrahatur sine peccato, impedit talem consecrationem. Cum *S. Thom.* sentiunt alii plures relati a *Thesauro de pœnis part.*2. *v. Monialis capit.*3. addente *Less. lib.*4. *cap.*2. *n.*15. *Fillicium tract.*30. *n.*21., & 25. id melius limitare, ut procedat, si violata consentit in actum, vel si violatio est publica: quia tunc pro foro externo præsumitur in actum consensisse; alias, si violatio sit occulta, poterit violata tuta conscientia recipere consecrationem: idque ex *S. Thom.* 2. 2. *quæst.*15. *art.*3. dicente virginitatem non amitti per materialem virginalis veli fractionem, seu reserationem alio casu contingentem, si voluntas interim abstineat a delectatione venerea.

Addit *Thesaurus sup.* se non putare verum, quod dicunt *Sylv.*, *Navarr.*, & alii, Episcopum scilicet posse dispensare cum Moniali corrupta, ut accipiat velum virginitatis in casu occulto, ratione scandali; & probat, quia Episcopus nequit alterare formam, aut materiam Sacramentalium, quæ ab Ecclesia, seu Papa instituta sunt: ut ostendit idem *Thesaur. v. ritus cap.*1.

Quæres 7. *An Monialis recipere possit velum Consecrationis, si ingrediatur religionem post contractum matrimonium ratum, non tamen consummatum.*

81. *Resp.* Posse, & patet, quia, esto illa dici possit vidua, & viduæ consecrari nequeant, *cap. vidua* 20. *q.*1., ista tamen cum sit ita vidua, ut vere sit virgo, non comprehenditur sub dicto jure, quippe quod loquitur de viduis corruptis, & quæ non sunt amplius virgines: ita *Tamburin. sup. d.*27. *qu.*3. pro se adducens *c. Valentino d.*34., & *c. debitum de bigamia*.

Quæres 8. *An possit consecrari Monialis, quæ per voluntariam seminis effusionem polluta est, integro tamen remanente claustro.*

82. *Resp.* Videri probabile, quod possit; & probatur; tum quia Ecclesia ad recipiendum velum Consecrationis solum requirit integritatem carnis, sicque in Romano Pontificali, ubi agitur de ista consecratione, non dicitur, Monialem debere interrogari de aliqua contaminatione, sed de vita, conscientia, ac integritate: in præsenti autem casu salvatur integritas carnis; tum quia talis Monialis licet non sit virgo coram Deo, neque habitura sit

aureo-

aureolam; apud homines tamen virgo censetur in foro externo, hoc ipso quod virginale claustrum servat illæsum, & (ut loquitur *Cajet. v. virginum consecratio*) est virgo non virtute, sed statu; quod utique sufficit ad hoc, ut sit capax veli Consecrationis: ita *Lessius lib.4. c.2. n.120.*, *Sà v. consecratio n.6. Sylv. v. consecratio virginum n.2.* aliique, quos refert *Tambur. sup. quæst.4.*, addens, Monialem in casu proposito posse consecrari, etiam si modo dicto fuerit polluta, etiam accedente contactu externo. Quod certe non admitterent Doctores citati ab eodem Tamburino sustinente cum S. Thoma supra, Monialem rejiciendam esse a consecratione, si ex vehementi cogitatione, concurrente calore naturali, voluntarie semen effunderet: idque, etsi carnis integritas in ea servaretur illæsa, & claustrum pudoris integrum: qua de re *Navarr. lib.3. de reg. cons.4.*

Quæres 9. *An possit consecrari Monialis, quæ ante annos discretionis commisit aliquem actum turpem contra castitatem.*

83. Respondet *Tambur. loco cit. supr. ex Rosella. v. virginitas, & Lessio n.121.* posse consecrari, probatque ex eo, quod cum præ defectu ætatis non insit puellæ potestas seminandi, ea per nullum actum turpem amittere potest corporis integritatem, sicque adhuc remanet virgo modo superius explicato; dicit tamen Lessius, contrarium forte verius esse, si in puella adsit usus rationis perfectus; quod etiam alii putant esse satis probabile.

Quæres 10. *An possit consecrari puella, quæ in somno, amentia, aut ebrietate fuit carnaliter cognita.*

84. *Resp.* Non posse, & patet ex dictis *qu.6.*

Quæres 11. *An possit conferri velum Consecrationis Moniali, cui juxta Medicinæ artem ad sanitatem tuendam fuit fractum claustrum virginale.*

85. Respondet *Tambur. sup. ex S. Thoma, & Majolo* posse; probatque, quia sic nullum illatum est præjudicium virginitati, ac proinde non adest ratio, cur ipsi denegetur velum Consecrationis, quod dari solet in præmium virginitatis: siquidem fractio claustri virginalis, quæ hic intervenit, non opponitur integritati corporis, quam diximus supra requiri ad consecrationem: hæc enim consistit in eo, quod claustrum virginale non frangatur per actum libidinosum.

Quæres 12. *An possit consecrari Monialis, quæ vel fuit carnaliter cognita a viro in vase præpostero, vel sodomiticè a fœmina.*

86. *Resp.* Posse: & probatur ex eo quod, quamvis juxta modo dicenda per tales actus obscænos probabile sit ammitti virginitatem, etsi per accidens (v. gr. ob debilitatem naturæ, aut ratione morbi) non sequatur pollutio, integrum tamen manet claustrum Monialis, sicque ea est capax consecrationis; cum ad illam requiratur, & sufficiat sola claustri integritas, ut ostendimus *qu.8.* Et quidem, quod præfati actus obscæni, etiam seclusa pollutione, sufficiant ad amittendam virginitatem, patet, quia ad hoc sufficit, ut ii ordinentur ad pollutionem, & ex se sint apti ad illam efficiendam in tali ætate; sicut advertit *Lessius loc. sup. citat. ex Rosell. v. virg., & Cajetan. in summa v. eod.*, dicens, non videri dubium, quin per sodomiam deperdatur illa carnis puritas, quam postulat virginitas, etiam si fortasse non adsit pollutio; quia actus ille ob eam causam fit, & est ex se sufficiens ad hoc in tali ætate. Responsio tamen hæc non procedit in casu, quo Monialis sodomiticè cognita fuisset ab alia fœmina medio aliquo instrumento, sive ligneo, sive vitreo in vase naturali, ita ut claustrum fuisset fractum: tunc enim Monialis sic cognita non posset consecrari, utpote carens integritate carnis, quam diximus requiri ad consecrationem: quod idem procederet in casu, quo Monialis in vase naturali fuisset cognita ab alia fœmina, habente nimphium magnum in vulva, idest carunculam quandam sic excrescentem, ut erigatur ad modum virgæ virilis, sicque excitet ad coitum, reddatque fœminam potentem ad deflorandam aliam fœminam, etiam nullo adhibito instrumento, ut notavit *Decian. lib.8. crimin. cap.7. n.28.*, addens Ægyptios omnibus

Digitized by Google

nibus virginibus dictam carunculam præcidere solitos, ne, ea excrescente, illis postea præberetur occasio abutendi aliis fœminis. Immo addo, assertionem procedere etiam in casu, quo Monialis, se ipsa, medio aliquo instrumento, aut digitis sibi claustrum integritatis violasset, cum sit eadem ratio, ut patet.

Quæres 13. *An consecrari possit Monialis, quæ in somno passa est pollutionem.*

87. *Resp.* Posse, sive pollutio fuerit involuntaria, sive voluntaria, saltem in causa procurata, scilicet in vigiliis ratio est, quod juxta dicta *qu. præcedenti*, ad hoc, ut Monialis licite possit consecrari, sufficit, illam retinere carnis suæ integritatem; hæc autem retinetur quandiu claustrum fœminæ manet integrum; quod utique verificatur in præsenti casu, ut suppono, etsi alias per talem pollutionem deperdatur virginitas modo superius explicato.

Quæres 14. *An Monialis possit solemniter consecrari, estò nondum receperit Sacramentum Confirmationis.*

88. *Resp.* Posse; cum nullum extet jus, quo prohibeatur dari velum Consecrationis Moniali nondum confirmatæ: sicut notavit *Tambur. supra qu.3. n.2.*, monens tamen Episcopos, regulariter debere curare, ut confirmentur virgines, priusquam solemniter consecrentur; si enim omnis fidelis debet confirmari, ut plene Christianus inveniatur, *c. omnes de consecrat. d.5.*; a fortiori debent id facere, quæ debent desponsari, & consecrari Sponso Christo.

Quæres 15. *Qualiter fiat consecratio Monialium.*

89. *Resp.* Fieri cum quibusdam benedictionibus, ac cæremoniis, quæ habentur in Pontificali Romano, & late proponuntur a *Tambur. ubi sup. qu.26.* per totam.

Quæres 16. *An solemnis consecratio Monialium possit reiterari.*

90. *Resp.* Non posse: ita *Miranda q.7. de Monial. art.7.*: & probatur, tum quia Abbates semel benedicti, si postea eligantur ad aliam Abbatiam, non debent iterum benedici, ex *Rodriq. tom.1. qu.12. artic.3. Azor. tom.1. lib.2. cap.20. qu.4.* & aliis relatis a *Tamburino sup. qu.8.*; tum quia conjuges, si semel acceperunt benedictionem nuptialem, non solent iterum benedici *cap.3. de secund. nupt.*; ergo a simili nec debet iterari virginum consecratio.

Quæres 17. *Ad quem spectet solemnis consecratio Monialium.*

91. *Resp.* Jure communi spectare ad solum Episcopum, eumque consecratum: ita *Suarez supr. n.12.*, aliique relati *a Tambur. qu.5. n.1.* & probatur tum ex *c. devotis 20. qu.1.*, quod solet ad hoc communiter allegari: tum quia in aliis decretis, in quibus fit mentio Ministri hujus consecrationis, solus Episcopus nominatur: tum quia in Romano Pontificali idem supponitur in titulo hujus consecrationis: tum quia hujusmodi consecratio est spiritualis quædam desponsio cum Christo, per quam repræsentatur desponsatio ipsius Christi cum Ecclesia quoad illius incorruptionem; ideoque decet solum Episcopum, cui cura Ecclesiæ committitur, virgines desponsare velando, non sibi, sed Christo, quasi sponsi paranymphum. Unde fit, ut quamvis ista consecratio per Papam committi possit simplici Præsbytero, non tamen censeatur commissa per solam jurisdictionem Episcopalem; cum ea sit actus ordinis, & non tantum jurisdictionis, ac proinde neque Episcopo solum electo, & confirmato competat, & multo minus Provincialibus Religionum, aut aliis similibus Prælatis inferioribus, habentibus jurisdictionem Episcopalem, nisi speciali privilegio Pontificio id eis concessum sit. Quo modo *Tambur. n.8* refert Generalem Ordinis tam Vallumbrosani, quam Camaldulensis solere a tempore immemorabili consecrare Moniales sibi subditas, idipsum approbantibus Sede Apostolica, & Sac. Congreg. Rituum; cujus declarationem de hoc factam sub die 1. Julii 1601. adducit *Tambur.* his verbis: *Moniales consecrare, si spectet ex privilegio ad Superiores regulares, debent servari in earum consecratione omnes cæremoniæ, quæ in consecratione virginum ab Episcopo facienda præscribuntur.*

Quæres 18. *Quo tempore, & loco fieri debeat consecratio Monialium.*

92. *Resp.*

Digitized by Google

92. *Resp.* Quod quidem spectat ad tempus, non debere fieri, nisi temporibus a jure statutis, ut habetur in *c. devotis* sæpius citato, *c. virgines* 20 *q.*1., ubi prohibentur virgines consecrari, nisi in Epiphania Domini, aut in Albis Paschalibus (idest intra hæbdomadam Paschæ Resurrectionis, ut Gloss. exponit, licet alia litera habeat in Sabbato Paschæ) vel etiam in natalitiis Apostolorum; quamquam in Concilio Lateranensi, prout habetur in *c.*1. *de temp. Ordin.* concessum sit, ut omnibus diebus Dominicis liceat consecrare Virgines, & hoc ipsum consuetudo extenderit etiam ad alias solemnes festivitates, ut notavit *Turrecrem. in cit. c. devotis qu.*4.; unde in hoc consulenda, & servanda est consuetudo. Quod autem spectat ad locum, in quo fieri debeat Monialium consecratio, Sacra Congreg. Rituum 27. Julii 1627. decrevit, illam fieri posse in Ecclesia exteriori, referente *Tambur. qu.*6., qui tamen addit, in aliquibus locis ex justis, ac rationabilibus causis, ex rescripto ejusdem Sacræ Congregationis inductum fuisse, quod Monialis consecranda nequaquam egrediatur à Clausura, sed consecretur in Ecclesia interiori a Prælato existente ad fenestellas. Quod autem diximus, consecrationem Monialium non posse fieri, nisi statutis temporibus, intelligendum est, seclusa necessitate, ac iminente aliqua infirmitate mortali, quo casu posset fieri consecratio quocumque die, ut bene advertit *Suarez n.*13. *ex cap. virgines* 20. *qu.*1..

Quæres 19. *An consecratio Monialium conferat gratiam, remittatque peccata venialia, & quomodo.*

93. *Resp.* Conferre gratiam, & remittere peccata venialia, non quidem ex opere operato (aliàs enim consecratio esset Sacramentum, quod est falsum) sed ex opere operantis, sicut evenit in quocumque bono opere operantis; ita *Suarez supra num.* 14., monens, quod licet concurrente ista consecratione una cum solemni professione Monialis (quod potest fieri) dicta consecratio vi professionis, tamquam nobilissimi actus participet aliquam majorem vim obtinendi gratiam, aut remissionem pænarum; si tamen consecratio fiat separatim, eo quod detur virgini jam professæ, non est tanta ratio, aut fundamentum alicujus extraordinarii effectus: cum in tali actu non insit tanta excellentia perfectionis; & sola significatio non sufficiat, cum non sit Sacramentum.

Quæres 20. *An Monialis possit privari usu veli Professionis in pænam alicujus delicti commissi saltem ad tempus.*

94. *Resp.* Posse, patetque tum ex praxi Prælatorum, qui interdum imponunt Monialibus talem pœnam; tum quia id nullo jure constat esse prohibitum, ideoque præsumi potest concessum.

Utrum vero ipsæ Moniales possint saltem pro certo tempore se privare usu veli Professionis, aut Consecrationis, sive ad sui humilitatem, sive ad alium effectum, etiam minus necessarium.

95. *Resp.* Posse, dummodo interveniat licentia Superiorum, saltem tacita, ac interpretativa: & patet, tum quia nullum extat Jus in contrarium, quod ego sciam; tum quia id suadet praxis Monialium, quæ interdum solent deponere velum Professionis ad repræsentandas varias personas in scena, & quidem scientibus, ac tacentibus Prælatis.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Votis Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ ad quæ tenentur Moniales vi Professionis.

Uoniam Moniales vi professionis Religiosæ, quam emittunt principaliter obligantur ad tria vota substantialia Religionis, nimirum Paupertatis, Castitatis, ac Obedientiæ: par est, ut, explicatis in præcedenti Cap. iis, quæ pertinent ad professionem Religiosam, agamus in præsenti Cap. de ipsismet Votis. Caput dividemus in tres Sectiones, in quarum 1. agamus de Voto Paupertatis; in 2. de Voto Castitatis; in 3. de Voto Obedientiæ, sicque totum Caput expediemus.

SECTIO I.

De Voto Paupertatis ad quam tenentur Moniales.

1. *Quæ paupertas sit accommodatior statui Monialium.*
2. *Ad quid obliget Votum Paupertatis.*
3. *Moniales possunt retinere annuos redditus, sed non excedentes.*
4. *Quid de hoc statuerit Concilium Tridentinum.*
5. *Moniales de rigore juris debet servare vitam communem.*
6. *Non tamen consuetudine ex justis caussis tolerata.*
7. *Vita communis utilissima Religiosis, & suadetur Monialibus.*
8. *Et adstringi possunt ad eam amplectendam, si aliàs necessaria illis suppeditentur: & interdum etiam reluctantes.*
9. *Non possunt habere quidquam ad usum irrevocabilem.*
10. *Non potest licite auferri, quod iis legitime concessum est.*
11. *Et quidem nec a Successore concedentis: item recipiunt ea lege, ut illæ solæ ea utantur; sed non debet id permitti.*
12. *Acquirunt de novo cum licentia Superioris.*
13. *Conventus, in cujus favorem bona renunciantur, obligari potest ad certam pensionem ipsis solvendam.*
14. *De licentia Prælati relinquitur Moniali legatum non auferibile.*
15. *Moniales succedunt ab intestato.*
16. *Qualiter subsistat legatum relictum Moniali pro se, ac sua famula.*
17. *Moniales probibentur habere superflua.*
18. *Non possunt expendere in usibus illicitis peculium absolute concessum: quod alii negant.*
19. *De Prælati licentia faciunt moderatas eleemosynas, ac donationes.*
20. *Absque licentia dant suam pitantiam; etsi alii id negant, & melius.*
21. *Si sint officiales Conventus, non dant de ejus bonis eleemosynas sine licentia.*
22. *Item non dispensant ejus bona pro arbitrio.*
23. *Moniales in morte non disponunt de bonis proprio usui permissis.*
24. *Non testantur de bonis antea reservatis ad talem finem.*
25. *Nec de bonis alicujus extranei, nisi eligendo pauperes.*
26. *Non revocant testamentum antea factum, illud tamen declarant.*
27. *Faciunt recamaturam amico, sed cum certis conditionibus.*
28. *Ampliatur assertio.*
29. *Non occultant Superiori bona aliàs concessa, ex timore, ne auferantur.*
30. *Ad nutum Prælati abdicant bona concessa.*
31. *Immo & ad nutum Ordinarii, si non sint exemptæ.*
32. *Non remittunt pensionem annuam sibi debitam, & quidem nec Moniali* Con-

Digitized by Google

Conventus: at remittunt pretium fornicationis concessæ licet promissum.

33. *Qualiter curare possint dari tertio pecuniam ipsis oblatam.*

34. *Licentia expendendi ad unum usum licitum, non semper extenditur ad alium.*

Quæres 1. *Quæ ratio Paupertatis censeri debeat magis expediri ad bonum spirituale Monialium.*

1. *Resp.* Quod licet aliquibus Religionibus virorum sit magis expediens Paupertas non solum privans dominio bonorum in particulari, sed etiam in communi, & ea de facto servetur in aliquibus Ordinibus cum singulari ædificatione totius Ecclesiæ, Monialibus tamen non videtur expedire talis modus Paupertatis, eo quod illarum honestas, & Clausura non possit tam integrè, & perfectè servari, nisi a Monasterio habeant necessaria ad vitæ sustentationem: Unde factum est, ut, cum Religione S. Claræ sub observantia talis Paupertatis instituta in principio, paulò post Innocentius IV. in ea dispensaverit, permittendo potius quam præcipiendo, ut non servaretur: quin etiam postea Urbanus IV. omnino servari voluit regulam absque tali paupertate. Pius vero V. suo motu proprio, qui incipit *circa pastoralis* (& est 8. *in ordine*) & Gregor. XIII. in sua Constitut. 13., in ordine, cujus initium est *Deo sacris*, omnibus modis providere studuerunt, ut Monialium Monasteria habeant unde sustententur, ita ut, si eleemosynis egeant, ex potius Prælatorum providentia habeantur, quam ipsarum Monialium sollicitudine, ac postulatione. Quare, cum hoc ipsum, experientia teste, sit difficillimum, & quicumque alius modus mendicitatis Monialium statui sit periculosus; ideo concludit *Suarez tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 12. num. 2.* simpliciter consultius esse Monasteriis Monialium, quod habeant communes redditus, quam quod Paupertatem in communi profiteantur, ita *Suar. loc. citi Laim. lib. 4. tractat. 10. cap. ult. num. 39. Lezana tom. 1. Cap. 25. num. 7.* & alii, inter quos notat *Suar.*, quod, cum *Concil. Trid. sess. 25. de regul. cap. 3.* solum Fratres Capuccinos, ac Observantiæ excipit a generali concessione possidendi bona stabilia fructifera in communi, quantum est ex vi dicti Concilii, Moniales Capuccinæ possunt gaudere præfata concessione, & consequenter habere in communi bona stabilia: immo, si vellent renunciare dictæ concessioni, non possent id facere absque approbatione Papæ, cum post moderationem illam Urbani V. non inveniatur modus ille Paupertatis a Sede Apostolica approbatus pro fœminis, quod tamen esset necessarium ad eum licite servandum: qua de re consulantur, quæ habet *Tambur. de jure Abbatiss. D. 8. qu. 9.*

Quæres 2. *Ad quid obliget Votum Religiosæ Paupertatis.*

2. *Resp.* Obligare ad hoc, ut Religiosus vi illius teneatur a se abdicare quorumcumque bonorum pretio æstimabilium sive mobilium, sive immobilium proprietatem, idest liberam, ac independentem de iis disponendi facultatem, seque in perpetuum reddat incapacem; ita ut omnis dispositio, ac distractio bonorum dictorum, facta sine Prælati consensu, sit & illicita & invalida. Colligitur *ex cap. ne dicatis aliquid proprium 12. qu. 1. cap. Monachi cap. super quandam, & cap. cum ad Monasterium de statu Monachi*: quæ jura satis aperte indicat per votum Religiosæ Paupertatis interdici Religiosis non solum dominium quarumcumque rerum pretio æstimabilium, sed etiam usum proprietarium illarum, ut bene advertit *Suarez tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 15. n. 1.*

Quæres 3. *An Moniales, non obstante voto Paupertatis, retinere possint annuos redditus ex bonis parentum assignatos, & quales.*

3. *Resp.* Posse, modo sint moderati; idque ex consuetudine inducta permittentibus Prælatis ipsarum Monialium; eo quod illarum Monasteria non habeant suf-

ficientes redditus, quibus necessaria ad victum, ac vestitum tempore sanitatis, aut infirmitatis suppeditentur; & aliàs iis non suppetat tempus, ut suo labore manuum possint supplere talem defectum; cum hoc tamen, ut usus talium redditutum sit dependens a Superiore, & serventur, quæ hac de re disponuntur *a Concilio Trident. sess.25. cap.2. de regul.* ita *Miranda qu.9. de Monial. art.1. Azor. tom.1. l.12. c.9. qu.2. Barbos. de offic.Episc. alleg.103. n.5. Tambur. in sup. qu.6. & alii*.

Dixi sub initium responsionis, *modo sint moderati*, ut innuerem, absque concessione Sedis Apostolicæ non posse Moniales detinere annuos proventus excedentes statum, ac conditionem regularem: idque ex vi Concilii Trident., quod cum vetet concedi Regularibus mobilia superflua, prohibet item ne eis concedatur peculium superfluum, sicque eorum Prælati nequeunt iis concedere redditus immoderatos. Etsi moderatio, quæ in præsenti materia attenditur, admittere possit aliquam latitudinem juxta statum, gradum, ac conditionem Monialium, prout indicabimus infra *cap.4. qu.10.*

4. Quando autem *in Concil. Tridentin. loc. cit.* dicitur: *Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usum fructum, usum, administrationem, vel commendam*; intendit Concilium ibi solum prohibere, ne Regulares habeant redditus, ut proprios, ac irrevocabiles per Prælatos, ac sine horum licentia distrahendos, ut exponit Barbosa; non autem quod Regulares nullo modo habeant annuos redditus, sicut bene advertit, & probat *Sanchez l.7. mor. cap.22. num.11. ex Navarr. Sa Rodriqu. Graff. & alii*.

Quæres 4. *An Moniales vi voti teneantur observare vitam communem in victu vestitu, & aliis spectantibus ad corporis sustentationem*.

5. *Resp.* De rigore juris teneri, nimirum ex Decreto Concil. Trident. supra citato, quod sic habet: *Nemini Regularium tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere, vel tenere: sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur*: Ubi notat *Miranda tom.1. manu. qu.28. art.8.*, quod, cum Concilium prohibeat Regularibus, ne dicta bona possideant, etiam nomine Conventus, & paulò post subdat, *ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur*; ne dicatur sibi contradicere, ejus verba interpretari debent eo modo, quo nos *§.præced.* illa explicavimus.

6. Dixi *de rigore juris*, quia damnare non audeo consuetudinem toleratam a Pontificibus, Ordinariis, ac Prælatis Regularibus scientibus, & consentientibus ad evitanda majora mala; idque etiam postquam Clemens VIII. dictum jus Concilii innovavit in decretis pro reformatione Regularium,& confirmavit Urban.VIII. in Decreto *de apostatis, & ejectis*.

7. Expediret quidem quam maxime, ut in Monasteriis Monialium servaretur vita communis in victu, vestitu, lectisterniis, & aliis à Superiore distributis pro uniuscujusque Monialis necessitate, sicque singularum Monialium peculium (quod vocant usum annuum) communi massæ annuorum redditutum Monasterii incorporaretur; expediret, inquam, & multis ex capitibus; 1. quia sic singulis Monialibus convenientius posset provideri de necessariis, etiam iis, quæ modo nullum habentes peculium ob inopiam consanguineorum esurire coguntur, dum aliæ pingui peculio donatæ abundant juxta illud 1.Corint.11. *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est*: 2. quia hac ratione auferretur occasio fovendi munusculis, aut largitionibus amicitias, etiam personarum sæcularium, & forte interdum minus bonas, immo etiam valde perniciosas bono ipsarum spirituali: 3. quia sic tollerentur innumeræ distractiones, quibus distinentur in parandis, & conservandis rebus sibi necessariis; siquidem ubi thesaurus noster est, ibi & cor nostrum erit: 4. quia hoc pacto

pacto vitam minus inquietam ducerent, Deo, & sibi vacantes, totam sui, ac rerum suarum curam ipsi committentes: 5. quia sic melius inter Moniales servarentur humilitas, & mutua charitas, cum aliàs carentes peculio despiciantur ab habentibus, quæ proinde etiam intumescunt, & tamquam ditiores ambiunt præferri cæteris, & præ aliis honorari: 6. quia sic accuratius vacarent exercitiis vitæ spiritualis, frequentius assisterent choro, & tanta anxietate non inhiarent lucris captandis, sicut adstringuntur inhiare, dum vident minus sufficienter provideri propriis necessitatibus ex bonis communibus Monasterii. In quorum confirmationem faciunt, quæ habentur in Constitutionibus Augustinianorum cap.40. his verbis: *Ex particulari vita Fratrum Conventus confunditur, & Fratres rapere, & furari coguntur, & ad communem utilitatem, in qua Ordinis status, & salus animarum & pax, & tranquillitas corporum consistit, redduntur tepidi, & ad murmurationem, & detractionem, a quibus confusio Ordinis, & perditio animarum dependet, sunt omni hora parati, & prompti.*

Utinam ergo Moniales, aliique Religiosi bene agnoscerent, quanta sit felicitas nihil habere, & omnia possidere juxta illud *Apostoli 2.Cor.6. Nihil habentes, & omnia possidentes*. Utinam intelligerent, quam bonum, & jucundum sit habitare in unum, vivere de communi mensa, indui ex eodem vestiario, omnem temporalium rerum sollicitudinem abjecisse, prout Christus ipse adhortatur: *Matth.6. Nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis*: utinam a se omnino ablegarent *meum, ac tuum, frigidum illud verbum, & quidquid est malorum in vitam nostram invehens, innumeraque gignens bella*, sicut loquitur *Jo.Chrysostom. Oration. de S.Philogono*; utinam sæpius excogitarent, quantum sit bonum, esse omnino liberum a molestia comparandi necessaria ad vitæ præsentis sustentationem, seque totum committere divinæ providentiæ.

Difficultas est, an Moniales adstringi possint ad amplectendam vitam communem casu quo Prælati velint de novo illam inducere.

8. *Respond.* Videri posse: & colligitur *ex Sanchez l.7. mor. cap.19. num.27.* asserente cum S.Antonino, ac Sylvestro, quod sicut Prælatus Regularium non est in bono statu, si in quantum potest absque gravi scandalo, non nititur Religiosos in communi vivere, ac superfluos usus vitare; sic nec sunt in bono statu subditi resistentes, non quod nequeant sufficienter vivere; sed quod velint abundare, & liberius disponere: hoc enim adversatur voto Paupertatis. Quæ assertio confimari potest ex doctrina, quam tradunt plures DD. apud eumdem *Sanchez supr. l.6. cap.2. num.26.* nullam scilicet consuetudinem valere contra regulam, prout includit tria vota substantialia Religionis; ideoque, si ea reformetur per legitimam potestatem, teneri eam servare etiam Religiosos antea professos: quæ utique procedunt in præsenti casu de Monialibus; sicque cogi poterunt amplecti vitam communem, si aliàs communibus bonis suppeditetur decens sustentatio.

Unde quis bene inferat, quod si major pars Monialium alicujus Conventus ultro se offerat ad amplectandam vitam communem alias valde relaxatam, reliquæ Moniales etiam invitæ a proprio Prælato ad hoc idem possunt adstringi, si ex bonis communibus Conventus necessaria sustentatio Monialibus vere possit suppeditari. Colligitur clare ex *Sanchez lib.7. mor. cap.22. n.15. dicente cum Navarra, Rodriq. & Lessio* esse contra Paupertatis votum, si Religiosus Superiori, volenti concessum sibi peculium revocare, resistat, aut paratus non sit a se ad ejus nutum abdicare: cum tunc sit proprietas, quando, renuente Superiore, Religiosus vult aliquid retinere: etsi subdat, bene hoc limitandum, modo aliunde Religioso satis provideatur: iis enim Superiore jubente, non tenetur dimittere, nisi constet alia ratione ex communi penu ei prospectum fore: ita *Sanchez* addens, quod si a Superiore legitimo alia

Digitized by Google

certa ratio instituatur, per quam juxta formam vitæ communis necessitatibus Religiosorum satis consulatur, non esset eis integrum huic reformationi resistere, etsi priorem vivendi formam in ingressu invenissent: probat *n.14.* ex eo, quod si Superior ex abrupto præciperet hanc reformationem, antequam institueret officia, & instrumenta vitæ communi necessaria, non opportune præciperet, & posset Religiosus appellare, adjecta causa excessus modi debiti reformationis. Quæ omnia præsentem probant illationem, si addidero, quod sicut Prælatus Monialium posset modo supradicto cogere omnes Moniales, præsertim præfati Conventus ad amplectendam vitam communem, quantumvis repugnantes (ut probat *Sanchez cit. n.14.*) a fortiori, concurrente majori parte illarum in vitam communem, poterit ad id adstringere reliquas Moniales, quæ in hoc sunt renitentes; cum æquum sit, ut minor pars majori se accommodet, maxime in re adeo justa, ac rationabili.

Quæres 5. *An Moniales de licentia suorum Superiorum possint retinere aliquid ad usum irrevocabilem.*

9. *Resp.* Non posse, & quidem neque de licentia ipsiusmet Papæ, nisi is intendat, Monialem per talem concessionem absolvere a voto Paupertatis: ita *Sanchez lib.7. mor. cap.17. n.28. ex Silv.*; *Navarr.*; *Rosell.*, *& aliis*, patetque ex eo, quod talis usus esset proprietarius, & consequenter omnino contrarius voto Paupertatis, in quo solus Papa potest dispensare; & certe quod talis usus esset proprietarius, constat ex ipsa natura voti Paupertatis Religiosæ, quæ jure communi reddit voventem inhabilem ad acquirendum cujuscumque rei dominium, illudque transferendum in alium; ut bene notavit *Sanchez l.5. mor. cap.1. n.9.*, & tradunt communiter DD.

At difficultas est, an Superior possit pro libito auferre Moniali id, quod ei concessit promittens, se non revocaturum.

10. *Resp.* Non posse licite auferre, quamvis ablatio foret valida; & ratio est, quod, cum Prælatus obligetur Religioso subdito naturaliter ex sua promissione: in præsenti casu tenetur servare promissionem factam Moniali, &, si non servet, rem concessam auferendo sine justa causa, peccat tanquam fidei datæ reus, poteritque Monialis reclamare coram alio Superiore, allegando revocationem injuste factam, ita *Navarr. l.3. cons. de Regul. cons. 20. n.13., & cum eo Sanchez l.7. moral. cap.17. n.32. & 33.* addens *n.34.* non esse universaliter verum, quod ait *Surdus de aliment. tit.8. privil.79. nu.5.* Superiorem scilicet regularem posse pro libito auferre Monacho, quod semel illi permisit; id enim dicit *Sanchez* solum esse verum, quando nulla intercessit promissio non revocandi, sed mera licentiæ concessio; aut certe quando aliunde consuleretur necessitati Religiosi juxta moderationem statui religioso debitum.

11. Ex hoc ego puto esse verum, etiam respectu Prælati successoris, istum videlicet non posse absque justa causa revocare rem concessam a suo Prædecessore; & ratio est, quod Prælatus successor tenetur stare contractibus Prædecessoris, & quidem illo eodem genere obligationis, quo tenetur Prædecessor: unde, cum in præsenti casu Prædecessor teneatur stare promissioni solum ex fidelitate, sic & successor solum ex fidelitate tenebitur; & sicut Prædecessor valide potuisset revocare, quamvis illicite, sic & successor valide revocabit, sed illicite: valide inquam, eo quod religiosus non habeat, neque velle, neque nolle, sicque ei nullum jus competat.

Notat autem Thomas a Jesu *part.3. de statu Monach. cap.6. n.3.*: quod licet in rigore non sit contra Paupertatis votum accipere ab extraneis librum, aut aliam supellectilem, ea conditione, ut nullus alius ex religiosis Monasterii iis utatur; hic tamen abusus non debet permitti in Religionibus reformatis, & consequenter neque inter Moniales, utpote maxime præjudicialis vitæ communi, & maximam præbens ansam peccati.

Quæres 6. *An Moniales, stante voto solemni Paupertatis religiosæ, quod emittunt, possint de novo acquirere bona temporalia*

poralia tam licite, quam valide; & quo modo.

12. *Resp.* Posse, & licite, & valide, si acquirant de Superioris licentia saltem tacita ac interpretativa (quamquam non acquirant sibi, sed Monasterio juxta illud: *Quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio*) secus si sine licentia: tunc enim acquirunt illicite, sed valide: est communis Doctorum, & patet ex iis, quæ habet *Suarez to.3. de relig. l.8. c.11.*.

Quæres 7. *An Monialis Novitia in renunciatione bonorum fieri solita ante Religiosam professionem, relinquens bona Monasterio possit illud obligare ad sibi solvendam certam pensionem annuam.*

13. *Resp.* Posse, & quidem ita, ut Monasterium teneatur ex justitia ei solvere dictam pensionem: ita *Peyrin. de R. S. q.2. cap.2. §.1. ex Ledesma de statu relig. in commun. cap.4. d.14.* & cum illis *Tambur. supra qu.8.* patetque tum quia Monialis præfata in actu renunciandi est domina suorum bonorum, adeoque potest de iis libere disponere, ea reliquendo, cui maluerit, sive absolute, sive cum onore aliquo annexo: constat autem, quod hæres tenetur ex justitia implere onera sibi juncta: tum quia, si Monialis in casu proposito obligasset Monasterium ad pensionem illam solvendam alicui extraneo, Monasterium utique ex justitia tenebitur solvere. Ergo & ex justitia tenebitur solvere ipsimet Moniali: cum in utroque casu par ratio procedat. Verum tamen est, quod Monialis dicta pensione non potest independenter a consensu Superioris uti, sicut dictum est, & bene notavit *Peyrin. ubi supra.*

Quæres 8. *An Monialis, attento voto Paupertatis, possit acceptare legatum ea conditione ipsi relictum, ut casu, quo Superior Monialis renuat illam frui dicto legato, hoc ipso legatum transferatur ad alium, & amittatur a Monasterio, idque in pœnam.*

14. *Resp.* Posse, dummodo id faciat de licentia Superioris: ita *Molina to.1. d.140. Tamburin. supr. qu.5. Sanchez supr. cap.17. n.16.*, aliique contra alios relatos a *Sanchez n.15.*, sustinentes tale legatum pertinere ad Monasterium, rejecta illa conditione tanquam turpi: & patet, quia talis conditio admitti potest tanquam licita, utpote adjuncta actui licito, qualis est quod Superior consentiat, Monialem frui commoditate legati, relicto ejus domimio penes Monasterium, sicque non apparet, cur dicta conditio debeat rejici tanquam turpis. Immo *Sanchez n.21.* existimat probabilius esse, præfatum legatum non amitti in casu quo Superior Moniali auferat fructus perceptos, non autem contradicat ei respectu fructuum deinceps acquirendorum: cum enim hæ conditiones sint odiosæ, utpote tendentes ad perfectam Religiosæ Paupertatis diminutionem, ac restringendam Prælatorum facultatem in res possessas a Religiosis subditis, non debent ampliari, sed restringi; sicque conditio illa apposita debet intelligi de fructibus in posterum percipiendis, non item de jam perceptis. Excipe, nisi forte Superior in fraudem voluntatis testatoris velit permittere Moniali acquisitionem, ut semper, & statim ac res acquisita est, eam illi auferat: tunc quippe per indirectum contraveniret voluntati testatoris, sicque amitteretur legatum, secus si semel, aut iterum id fieret.

Quæres 9. *An Monialis, non obstante voto solemni Paupertatis, possit succedere ab intestato in aliquam hæreditatem, aut eam recipere aliquod legatum ipsi ex testamento relictum, & quo modo.*

15. *Resp.* Posse, si Ordo illius sit capax hæreditatis, aut legati, ea tamen lege, ac conditione, ut hæreditas, & legatum acquirantur Monasterio juxta regulam generalem desumptam ex *l. placet ff. de acquirend. hæred.*: *quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio.* ita *Sanchez supr. cap.25. n.1., & cap.26. n.3.* aliique penes ipsum, & patet *ex l. fin. §. hoc etiam c. de Episcop., & Cleric.*.

16. Hoc unum moneo ex *Sanchez sup. n.3.* legatum annuum relictum Moniali pro se, & pro una famula, deberi Monasterio quoad partem Monialis, non item quoad partem famulæ; siquidem Monasterium non permittat famulas, quamquam, si adsit usus concedendi singulis quinque Monia-

Digitized by Google

Monialibus unam famulam; tunc ex eo legato deberetur pro famula pars stipendii respondens huic Moniali:cum *Sanchez* sentit *Rodriq. tom.3. qu.16. art.5.* addens, non esse improbabile deberi Monasterio aliquid ex præfato legato pro famulis toti Monasterio inservientibus, necessariis ad onera Monialium sublevanda: at hoc non admittit *Sanchez*, eo quod legans in casu proposito non intendat providere famulis Monasterii communibus, sed præcise hujus Monialis in particulari.

Quæres 10. *An Moniales vi voti Paupertatis prohibeantur retinere bona superflua, etiam de licentia proprii Superioris.*

17. *Resp.* Quod cum juxta dicta *qu.2.* peculium concessum Moniali regulariter debeat esse moderatum *Concil. Tridentin. sess.25. cap.2.de Regul.* interdicente mobilia superflua concedi Regularibus, nedum peculium rei stabilis superfluum; consequenter dicendum est, Moniales de licentia proprii Superioris non posse retinere superflua bona,scilicet ipsis minime necessaria, habita ratione Religionis, Monasterii status, muneris, nobilitatis, gradus, & aliarum similium circumstantiarum hic, & nunc non concurrentium in dictis Monialibus; sicut bene adnotavit *Sanchez supr. cap.22. n.17.* assignans *n.18.* aliquos modos, quibus excusari possint Religiosi retinentes superflua, & monens, quod si dicti Religiosi sint in bona fide, nec de hoc rogent Confessarium, nec speretur fore, ut admonitio prosit, potest Confessarius tacere, ac ipsos absolvere, dummodo dicta bona non expendant sine licentia, aut in malos usus.

Quæres 11. *An Monialis habens ex legitima Superioris licentia peculium expendendum in quosvis usus;implicare illud possit etiam in usibus inutilibus, immo, & illicitis, ac malis.*

18. *Resp.* Non posse, & si taliter expendat, teneri ad restitutionem: colligitur *ex Sanchez supr. cap.19.n.81. Clavi Regia l.11. c.12. n.16.* aliisque relatis *a Peyrino de R. S.qu.2. cap.2. §.7.*, & patet, quia Superior regularis est administrator bonorum Religionis, non autem dominus, sicque ea non potest distribuere, nisi in usus honestos, & conformes Religioni.

Oppositum tamen admittit *Jo. de Lugo d.3. de just. n.142.*; non esse improbabile nimirum, quod quando Prælatus dat subdito plenam, & liberam facultatem expendendi aliquid pro suo arbitrio, non censetur limitasse suam intentionem solum ad usus honestos, ac pios, sed potius abstulisse, quantum erat ex parte sua, totum impedimentum, ut usus ille non esset contra votum Paupertatis, ob defectum licentiæ; ideoque recipientem ab illo non teneri quidquam restituere, citat pro se Bannem, Lopes, Rebellum, Salas, Sayrum, & Dianam; probatque, quia in aliis materiis licentia generaliter concessa non intelligitur limitari ad solos usus aliunde non turpes, nec illicitos sed in iis etiam tollit malitiam, quam posset habere ex defectu talis licentiæ, remanente in iis turpitudine ex alio titulo: idem ergo dicendum est in casu nostro.

Quæres 12. *An Moniales ex bonis ipsarum usui permissis possint facere eleemosynas, & donationes, & quas.*

19. *Resp.* Posse; dummodo sint moderatæ, & fiant ex licentia superioris saltem tacita, quæ maxime potest colligi ex usu uniuscujusque Monasterii: siquidem, quod passim fit a Religiosis subditis etiam timoratis, scientibus, & consentientibus Prælatis:censetur fieri de ipsorum licentia saltem tacita, seu interpretativa, si possint commode impedire; ita *Tambur. supr. d.9. qu.3. n.13.*, aliique penes ipsum; inter quos *Diana p.1.tract.6.resol.19.* ex Beja, Cenedo, & Valero putat hanc responsionem maxime habere locum in casu, quo Monialis, seu alius Religiosus parcius vivendo sibi non pauca subtrahant, alias ipsorum usibus concessa a Prælatis, animo ea elargiendi sive pauperibus, sive amicis, aut consanguineis: & ratio est, quod sic nullum damnum infertur Monasterio, cum potius id cedat in præjudicium ipsiusmet religiosi elargientis, sibi subtrahentis ea, quæ alias licite, ac decenter posset usurpare.

An autem Monialis sine licentia Superioris

Digitized by Google

rioris elargiri possit suam rationem, seu pitantiam absque violatione voti Paupertatis.

20. Respondet *Diana supra resol.*28. *ex Sylv. Arag. S. Anton. Turrecrem.*, & aliis posse; & probat, quia in rebus, quæ unico actu consumuntur, non potest secerni usus a dominio; sicque cui confertur unum, consequenter confertur & aliud; ut colligitur ex *Extravag. Jo.*22. *ad conditorem* §. *quod autem de verbor. signif.* Contrarium sustinent alii cum *Salonio* 22. *to.*1. *qu.*61. *tract. de dominio qu.*1. *art.*2. *concl.*1. *coroll.*3., asserentes nullum Religiosum posse ex iis, quæ ipsi conceduntur ad suos usus, aliquid erogare absque particulari licentia proprii Superioris, idque etsi parcissime vivat ad talem effectum; ut scilicet sibi subtrahat ea, quæ aliis donare intendit: cujus rei illam afferunt rationem, quod Religiosus non potest esse dominus alicujus rei; immo nec usufructuarius, sed solum usuarius: usuarius tamen solum habet usum rei pro se, nec potest eum cedere alteri, cum hoc sit proprium domini, & usufructuarii. Et hanc sententiam posteriorem puto in praxi sequendam esse, nisi in proprio Monasterio extet consuetudo in contrarium, eaque a Superioribus scientibus, & volentibus tolerata, sicque probabiliter præsumi possit adesse tacita ipsorum licentia; in quo casu constat, opinionem Dianæ esse probabilem, & tutam in conscientia, quem proinde existimo non dissentire a nobis; cum in fine resolutionis citatæ dicat: *Limitatur, nisi Prælatus ex causa rationabili ad vitandum excessum, & abusum Religiosorum, vel propter paupertatem Monasterii circa tales largitiones, præceptum, vel censuras in contrarium imposuisset.*

Quæres 13. *An Moniales, quæ sunt Cellerariæ, seu Syndicæ Monasterii, possint ex bonis communibus Monasterii facere aliquas eleemosynas pauperibus, aut etiam aliqua elargiri amicis, ac benefactoribus ipsius Monasterii sine licentia Superiorum.*

21. *Resp.* Non posse nisi juxta ipsorum commissionem, aut saltem juxta tacitam illorum licentiam hic, & nunc probabiliter præsumptam; ita in terminis *Tambur. sup. n.*16. *ex S.Thom.* 2.2. *qu.*32. *art.*8., aliisque Doctoribus, addens *n.*13., Secus dicendum de Superioribus Monasteriorum, qui cum habeant legitimam administrationem bonorum sui Monasterii, & conveniens administratio non solum permittat, sed exigat dictas elargitiones; utique & possunt & debent facere tales elargitiones, moderatas tamen juxta vires facultatum Monasterii.

Quæres 14. *An Moniales, quarum interest distributio bonorum Monasterii ex officio, possint ex illis largius distribuere amicis Monialibus, quam aliis, animo iis gratificandi, & quidem propria auctoritate.*

22. *Resp.* Non posse, & patet *ex Suarez to.*3. *de relig. lib.*8. *cap.*15. *n.*9. 10. si hic advertero dictas Moniales Monasterii Officiales non posse ex bonis Monasterii sibimetipsis aliquid amplius assumere, eam possint dare aliis, aut certe probabiliter sibi persuadere possint libenter permitti a Superiore; & ratio est, quod præfatæ Moniales sunt meræ administratrices bonorum Monasterii: administrator autem non debet administrare bona commissa, nisi juxta rationabilem voluntatem Domini qui in casu nostro est Superior Monasterii, & ipsum Monasterium.

Quæres 15. *An, & quomodo possint Moniales in morte disponere de propriis bonis, ea relinquendo huic, aut illi.*

23. *Resp.* Quod, cum Religiosus non habeat nisi merum usum illorum bonorum, quæ ipsius usibus permittuntur, & usus finiatur in usuario: consequenter non potest Monialis disponere de bonis ipsi concessis ante mortem; nisi forte rogando Superiorem, ut velit ratam habere dispositionem illam, eamque postea exequi: in quo casu Superior teneretur naturaliter, & in foro conscientiæ servare promissionem, ut recte notavit *Sanchez l.b.*7. *moral. cap.*8. *n.*18. excipiens tamen casum, in quo promissio distribuendi esset circa alterum Religiosum sibi etiam subditum; sicut enim tunc Superiorem datam posset illi auferre, ita & posset non dare; quod est bene notandum.

Huc

Digitized by Google

Huc facit, quod Sacra Congregat. 26. Jan. 1604., & 10. April. 1615. declaravit, facultatem disponendi de propriis cellis post mortem nulli Monialium concedendam, sed eas dum vacaverint, arbitrio Superiorum aliis Monialibus in Ordine senioribus distribuendas: ita *Barbosa l. 1. jur. Ecclesiastic. cap. 44. n. 59.*

Quæres 16. *An Monialis possit testari, si forte tempore professionis aliqua bona sibi reservavit cum potestate testandi de illis.*

24. *Resp.* Non posse, neque ex permissione proprii Superioris, ita *Sanchez n. 19.*, dicens, quod licet Religiosus ex Abbatis permissione revocabili possit sibi servare aliquam quantitatem ad suos usus, vel ut de ea tempore vitæ disponat: at nequit, ut de ea testetur, quia disponere in vita potest ex Abbatis licentia, non item testari; quod est contra *Jasonem Authent. ingressi num. 37. C. de sacrosf. Eccl.*, sustinentem, Monachum sibi reservantem tempore professionis aliqua bona cum potestate testandi de illis, non posse id facere, nisi ex permissione Abbatis revocabili, quandocumque velit. Ratio præsentis responsionis est, quod testamentum est jus, & facultas, qua Testator explicat suam voluntatem post obitum suum exequendam; quod interdixit jus Ecclesiasticum, tanquam sapiens naturam dominii; at non interdixit donationes modicas in vita ex Superioris licentia; id enim posse fieri, est valde necessarium convictui humano.

Majus dubium est, An Monialis posset testari ex licentia sui Superioris de rebus, quæ nec sunt Monasterii, nec ipsius Monialis, si accedat consensus illorum, quorum sunt propriæ.

25. *Resp.* Quod, quamvis prima facie in isto casu solum exerceri videatur munus procuratoris, aut executoris alienæ voluntatis, quod fieri potest a Religioso ex licentia Superioris; revera tamen dicendum est, neque in hoc eventu Monialem, aut quemcumque alium Religiosum posse testari: patet, tum quia exequi, & procurare innituntur personæ alterius, ejusque nomine fiunt: at in præsenti casu testamentum fieret proprio nomine, & esset proprium personæ testantis, perinde, ac si sæcularis proprium conficeret testamentum disponens de aliqua re aliena ex consensu domini; tum quia alioqui Religiosus, consentiente Prælato, posset testari de rebus Monasterii ad opera pia, sicut posset Prælatus illas impendere aut dare facultatem impendenti inter viros: ita *Navarr. Comm. 2. de Regul. n. 57.*, & cum eo *Sanchez sup. n. 6.*, addens, quod licet hujusmodi testamentum non valeret, tamen posset, consensum præstans, cogi ad implenda relicta in tali testamento, non quidem, ut debita ex ultima voluntate Monachi, quæ fuit inefficax, sed ex quadam executione mandati concedentis præfatam facultatem testandi ei, qui aliàs est incapax. Concedit præterea *Sanchez n. 8.* ex Paciano, posse aliquid relinqui Monacho cum facultate disponendi de eo inter consanguineos tempore mortis, non per modum testamenti alicujus solemnis, sed per electionem personarum, ad quas pertinere debeat, quod ita relictum fuerit.

Quæres 17. *An Monialis possit revocare, aut saltem declarare testamentum a se factum ante Religiosam professionem.*

26. *Resp.* Non posse revocare, cum eadem potestas exigatur in dissolvendo actu, quæ in eo constituendo; ideoque testamentum solum possit revocari ab eo, qui potest illud condere: posse tamen illud declarare, si ob obscuritatem egeat interpretatione voluntatis illius; cum declarans nihil de novo faciat, sed jam factum aperiat: ita *Sanchez supr. cap. 11. n. 15.*, *&* 16. aliique penes ipsum: qui addit *n. 20.* non valere potestatem revocandi testamentum a Religioso sibi reservatam ante professionem.

Quæres 18. *An, & quomodo Monialis absque violatione voti Paupertatis possint facere amico, aut consanguineo insignem aliquam vulgo recamaturam, aut aliud opus artificiosum, magno pretio æstimabile.*

27. *Resp.* Posse, si id faciat de licentia Superioris, & amicus, aut consanguineus

neus, pro quibus Monialis elaboratura est, subministret materiam, & alia necessaria ad conficiendum tale opus: secus, si id faciat absque licentia Superioris, aut opus artificiosum conficiat expensis Monasterii; tunc enim neque sine licentia Superioris potest illud opus fieri, neque cum licentia, si expensæ illæ sint adeo excedentes, ut Superioris potestas non extendatur ad illarum permissionem: ita *Tambur. sup. d.9. qu.3.* ex Bonacin., & Scortia, quos cum Valero refert, & sequitur *Diana part.1. tract.6. resol.6.* patetque ex eo, quod in priori casu non agitur de alienanda re, quæ jam sit Monasterii, sed tantum de non acquirendo, & quidem de consensu Prælati, qui utique licite potest ab eo præstari, si justa interveniat causa, ut tradunt communiter Doctores apud *Sanchez lib.6. de Matr. d.4. n.13., & 14.*; in posteriori vero casu agitur de alienanda re, quæ est Monasterii, utpote facta expensis illius; adeoque non potest alienari sine licentia Prælati. Nec dissentit *Jo. de Lugo d.3. de just. num.149.*, inde probans priorem partem hujus responsionis, quod Religiosus sine præjudicio Paupertatis potest alteri inservire, eique gratis operam suam præstare: sicque tu poteris uti opera Monialis ad faciendam recamaturam, quæ consequenter non acquiretur Moniali, sed tibi, cui Monialis quasi operarius gratuitus laborat.

28. Et hæc responsio procedit, sive Monialis, de qua agitur hic, degat in Monasterio, in quo vigeat præceptum, aut consuetudo, ut Moniales operas suas, & lucra inde percepta conferant in bonum commune Conventus; cum sic Monasterio indebite subtrahatur lucrum ipsi competens modo dicto: sive degat in Monasterio concedente Monialibus, ut pro se laborent, & sibimetipsis lucrentur; sic enim adhuc Monialis in casu proposito faciens amico recamaturam sine licentia, subtrahit Monasterio operam suam, quæ est pretio æstimabilis, & per professionem una cum persona Monialis translata est in jus Monasterii, ipsumque defraudat lucro aliàs debito illi recamaturæ, quod utique ad ipsum spectat juxta vulgarem regulam: *Quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio.*

Quæres 19. *An Monialis peccet contra votum Paupertatis, si res acquisitas cum legitima Superioris licentia postea occultet, sive eidem Superiori, sive alteri v.gr. Prælato Canonicè visitanti Monasterium.*

29. *Resp.* Peccare, si occultet, eo quod timeat illas, aut illarum aliquam sibi auferri, si inveniantur a Prælato; sic quippe vult contra Superioris voluntatem res illas possidere; & arguit animum proprietarium, quatenus sic res dictas occultando impedit, ne auferantur, cum tamen aliàs debeat esse parata eas a se abdicare, quandocumque Superior maluerit: quam animi præparationem sine dubio habere non potest, dum illas modo dicto occultat, ac celat. Secus si res præfatas occultet, non quia credat fore, ut ex auferantur a Superiore, si ab eo reperiantur, sed solum ne patiatur confusionem, ac verecundiam, Superiore eas reperiente, aut etiam ab illo non reprehendatur; interim parata res illas tradere Superiori, si forte eas petat; nam sic non retinet quidquam, invito Superiore saltem quoad substantiam, & solum intendit evitare confusionem illam, seu reprehensionem, quam timet inde sibi eventuram: ita *Sanchez 7. moral. cap.19. n.60. & 61.*, plurimis aliis relatis, quos citat, & sequitur etiam *Tamburr. supr. qu.3. num.6.* patetque abunde ex dictis.

Addo ex *Jo. de Lugo sup. num.156.*, non peccare contra votum Paupertatis Monialem, quæ habens rem aliquam de licentia proprii Prælati, illam occultat, ne videatur ab Abbatissa, sicque ipsa curet illam ei auferri per dictum Prælatum; & ratio est, quod Abbatissa in tali casu se habet, sicut Monialis privata, quæ non potest revocare facultatem Prælati; ac proinde sicut Monialis potest rem illam occultare Monialibus inferioribus, ne insistent apud Prælatum ut illam auferat; sic & eam potest occultare Abbatissæ ob dictum finem; si quidem Monialis rem illam habet indipendenter ab Abbatissa, & in ac-

K cep-

ceptione, & in retentione, dependenter tamen a Prælato: sicque dici non potest eam detinere independenter a consensu Prælati, dum illam ei non occultat, sed ipsum relinquit cum tota libertate ad auferendum: quod forte non eveniret (subdit Jo. de Lugo) si Prælatus inferior, aut Officialis ei subordinatus jussu Prælati superioris visitaret cubiculum &c. quod bene notandum.

Quæres 20. *An, & qualiter Monialis ex voto Paupertatis teneatur esse parata relinquere ad nutum Prælati, aut Abbatissæ ea, quæ habet de ipsorum licentia.*

30. *Resp.* Teneri, & consequenter non posse resistere Superiori volenti ea auferre, si sint superflua, & alioqui sufficienter ejus necessitatibus aliunde provideatur: ita *Lessius lib.2. cap.4. n 31., & Rodriquez tom.3. qu.29. art.12. Navarr. l.3. de restitut. cap.1. p.3. n.160. & 162., Sanchez sup. cap.22. n.15., Tambur. supr. d.8. qu.2.*, aliique apud ipsum; & constat ex dictis *qu. præced.*, si advertero ex *Peyrin. de R. S. qu.2. cap.2.* Religiosum non teneri se privare rebus aliàs sibi legitime concessis, si Superior eas velit auferre, ut sibi retineat: vel certe illi soli auferat, non aliis Religiosis ejusdem Monasterii, & quidem sine justa causa peculiariter tangente Religiosum, cui res illæ auferuntur: quæ doctrina, etsi speculative videri possit in aliquo casu probabilis, eo quod Superior non censeatur auferre, ut Superior; practice tamen raro continget eam posse sustineri, cum subditus possit dubitare ignotam sibi esse causam, ob quam Prælatus illas res aufert, & in dubio præsumendum sit pro Superiore.

Quod si quis quærat, an Monialis teneatur a se abdicare res suas, si Ordinarius loci attentet illas auferre.

31. *Resp.* Teneri, si ejus Monasterium sit immediate subjectum Ordinario; secus, si Monasterium sit exemptum: & ratio est, quod Religiosus vi voti Paupertatis tenetur solum esse paratus relinquere res suas ad voluntatem proprii Superioris, ut constat ex dictis; in priori autem casu respectu Monialis Ordinarius est Superior; non item in posteriori: ergo.

Quæres 21. *An Monialis absque transgressione voti Paupertatis possit parentibus, aut aliis, inscio, ac invito Superiore, remittere ex causa portionem annuorum redditum, sibi debitam ex pacto justitiæ.*

32. *Resp.* Non posse: & probatur; tum quia talis remissio est species alienationis, omnis autem alienatio interdicta est Religiosis per votum Paupertatis: tum quia præfati redditus sunt Monasterii, juxta illud: *Quid quid acquirit Monachus, acquirit Monasterio*: & remissio illa est quædam donatio: constat autem Religiosum non posse sine licentia donare de bonis Monasterii, quantumvis ipsius usui concessis, ut constabit ex infra dicendis.

Quæ doctrina procederet etiam in casu quo Monialis remitteret alii Moniali ejusdem Conventus summam aliquam pecuniæ ei mutuatam; & ratio est, quod, quamvis facta tali remissione dominium pecuniæ remissæ maneat apud Monasterium, Monialis tamen sic remittens sibi usurpat usum illius independentem a Superiore; ideoque exercet actum dominii repugnantem voto Paupertatis, si remissionem illam faciat sine Superioris licentia, sin minus expressa saltem tacita, seu rationabiliter præsumpta.

Puto tamen non esse improbabile, quod Monialis ex pretio convento sui corporis usuram faciens, post factum sine volatione Paupertatis, posset propria authoritate remittere dictum pretium: cum teste *Diana p.2. tract. 16. resol.40. v. his tamen*: probabile sit pretium fornicationis non deberi fœminæ, etsi promissum fuerit: unde, si Moniali in præsenti casu non debetur pretium fornicationis, poterit ipsa illud remittere, quasi declaratione, stante præfata probabilitate: cum sic pretium non acquisitum sit Monasterio hoc ipso, quod non est debitum.

Quæres 22. *An delinquant contra votum Paupertatis Moniales si absque licentia pecuniam sibi oblatam curent dari alii tertio.*

33. *Resp.* Delinquere, si expresse, aut

Digitized by Google

aut tacite acceptent oblatam pecuniam, & postea curent eam dari illi tertio; secus, si nullo modo illam acceptent, & ratio est, quod in priori casu, posita acceptatione Monialis vere dicitur donare mittendo donum per eum, qui dedit pecuniam, sicque censetur donare pecuniam Conventus: quippe quæ hoc ipso quod fuit acceptata a Moniali, transit in jus ipsius Conventus: in posteriori autem casu, cum nulla sit Monialis acceptatio, nihil ipsa donat, sed solum intercedit ut alius donet; quæ intercessio utique non adversatur voto Paupertatis, quamvis esse possit contra regulam, aut obedientiam intercessionem prohibentes: ita *Suarez tom.3. de Relig. l 8. cap.11. n.45. Sanchez sup. cap.19. num.74.* aliique plurimi apud *Dianam p.1. tract.6. resol.8.* contra *Sorbum in comp. privil. in expos. Bullæ Clemen. VIII. de Largit. Mun.* oppositum sustinentem.

Quæres 23. *An Monialis habens facultatem expendendi summam aliquam notabilem in usu aliquo licito determinato, illam possit expendere in alio usu licito, & quidem inscio Superiore.*

34. *Resp.* Non posse absque expressa, aut saltem præsumpta Superioris licentia; ita *Tambur. sup. d.9. qu.3. n.19. ex Peyrin. supr.*, & ante illos *Sanchez num.68. cum Mendosa*; patetque, quia hoc ipso quod licentia obtenta non extenditur, neque præsumptive ad illum usum, perinde est, ac si summa illa expenderetur sine licentia: quod utique esset contra votum Paupertatis. Idque puto esse verum etsi dicta summa expendatur in usum longe meliorem (dummodo non adsit licentia Superioris, saltem præsumptiva, ut dixi) & hoc ob doctrinam, quam in re non dissimili tradit *Sanchez lib.4. Moral. cap 49. n.4.* homini scilicet non semper satisfieri solvendo rem meliorem ea, quæ debetur, utpote respicienti suam peculiarem utilitatem, & interdum etiam voluntatem; cum Deus semper malit, quod aperte est melius: ut patet in voto: sicque potest contingere Superiorem dantem licentiam distrahendi aliquam pecuniam in usu licito, simpliciter nolle eam expendi in alio usu, licet longe meliori.

35. *Sine licentia non acquirunt Moniales rem pretio æstimabilem.*
36. *Qualis licentia ad hoc requiratur.*
37. *Non sunt proprietariæ, si absque licentia recipiunt non sibi, sed Conventui.*
38. *Libere recipiunt ab extraneis allas danda a Conventu.*
39. *Necessaria item sibi recipiunt ex bonis communibus; si injuste negantur.*
40. *Comestibilia ex bonis Conventus interdum usurpant sine mortali, sicut, & alia, quæ usu non consumuntur, sed non semper; item ex communibus bonis surripiunt, ut compensent.*
41. *Qualiter peccent usurpando sibi ex loco communi aliquid ad proprium usum.*
42. *Sine licentia non recipiunt ad usum rem, ejus dominio penes dantem relicto.*
43. *Curant deponi pecunias apud tertium, ut iis postea utantur de consensu Superioris.*
44. *Petunt aliqua ab alio, animo tamen ea non acceptandi sine dicto consensu.*
45. *Accipiunt interdum sine licentia Superioris immediati aliqua, animo non utendi iis sine licentia Prælati mediati, & quidem brevi obtinenda.*
46. *Accipiunt sub conditione, si Superior det licentiam.*
47. *Peccant interdum, si minima paulatim accipientes indebite deveniant ad quantitatem notabilem.*
48. *Sine licentia non distrahunt bona Conventus, aut data ad usum proprium.*
49. *Licentia distrahendi data a priori Abbatissa juvat, etsi præsens Abbatissa illam nullo modo concederet.*
50. *Idque etsi Monialis habens talem licentiam statuisset ea non uti.*
51. *Moniales nequeunt sibi invicem commodare, aut mutuare sibi concessa.*

Digitized by Google

52. *Item nequeunt recipere ab extraneis mutuum, aut commodatum.*
53. *Non permutat concessa ad suum usum sine licentia, saltem præsumpta.*
54. *Non peccant contra Paupertatem, si absque causa recusent oblata.*
55. *Sine licentia recipiunt pecuniam distribuendam pauperibus per ipsas eligendis.*
56. *Non peccant contra Paupertatem recipiendo in depositum alienam pecuniam.*
57. *Licentia dandi extenditur ad accipiendum; immo & ad vendendum; non tamen semper concessa ad dandam rem aliquam, aut uni, extenditur ad aliam rem dandam &c.*
58. *Deputatæ ad aliquod officium eo ipso ab amicis recipere possunt pecuniam necessariam.*
59. *A pluribus Superioribus petunt facultatem recipiendi, ut sic colligant majorem summam.*
60. *Unde colligenda violatio Paupertatis & ejus gravitas.*
61. *Violantes votum Paupertatis non incurrunt pœnas ante sententiam.*
62. *Quæ licentia excuset a violatione voti Paupertatis.*
63. *Licentia tacita, quæ dicatur.*
64. *Sufficit ea, quæ dicitur præsumpta.*
65. *Unde colligatur licentia præsumpta.*
66. *Licentia debita, sed negata non semper excusat.*
67. *Abbatissa dat licentiam accipiendi, retinendi, ac distribuendi.*
68. *Cujus Superioris sit dare Monialibus præfatam licentiam.*
69. *Qualiter epicheja excuset a vitio proprietatis.*
70. *Si rem aliquam accipiant, aut distrahant ex epicheja, non semper id postea aperiunt Superiori.*
71. *Qualiter consuetudo excuset a vitio proprietatis.*
72. *Accepta a Monialibus indebite, per se loquendo, non possunt retineri.*
73. *Secus si a sæculari data sunt ad illum finem, ut scilicet Monialis eas insumat in usu illicito: sic non restituit, qui refundit tantundem a Moniali, a qua indebite accepit.*
74. *Qualiter teneantur Moniales restituere si indebite distrahant bona Conventus.*
75. *Rem sine licentia acceptam interdum restituunt danti, sed non semper.*

Quæres 24. *An, & qualiter Moniales ex voto Paupertatis prohibeantur acquirere pecunias, & alia pretio æstimabilia.*

35. *Resp.* Prohiberi, nisi id faciant ex legitima licentia proprii Superioris modo inferius explicando; & probatur, tum *ex cap. cum ad Monasterium de statu Monach.*; ubi id satis aperte insinuatur, ut advertit *Suar. to. 3. de Relig. l. 8. cap. 11. n. 1.*, tum quia contractare bona temporalia proprio nomine, & auctoritate ad ea possidenda, ac retinenda de se est actus dominii, ac proprietatis: tum quia vovens Paupertatem, sicut vovet non habere, sic & vovet non accipere aliquo modo, cum accipere ordinatur ad habendum; ergo maxime vovit non accipere aliquo modo, ac tali modo, idest sine licentia.

Quod si quæras, qualis licentia ad talem effectum requiratur.

36. *Resp.* Requiri licentiam expressam Superioris, si Monialis procedere velit optime, ac sincere (id quippe petit religiosa regula, & conveniens ac ordinatus modus procedendi) & alias licentia commode peti possit; si vero commode peti nequeat, sufficere licentiam præsumptam, seu interpretativam; ut si Superior absit, vel sit occupatus, & urgeat necessitas, aut moralis commoditas accipiendi, tunc enim si Monialis probabiliter credat Abbatissam daturam fuisse licentiam, si posset conveniri, sine culpa proprietatis accipi potest; quamquam, ut rectius procedatur, oporteat acceptionem fieri cum habitudine ad ordinatam retentionem, ac dispensationem, cum intentione scilicet manifestandi rem Abbatissæ, quando occurrerit commoditas, ut sic eam expresse ratam habeat acceptationem, vel irritet, si voluerit, maxime cum eo modo sit necessaria expressa licentia ad retinendum, quo est ad recipien-

piendum; ac proinde, si ea non præcessit acceptionem ob impedimentum, eo ablato, postea peti debeat saltem ob retentionem: intellige, si res accepta jam non sit usu consumpta; tunc enim cessaret necessitas petendi dictam licentiam, per se loquendo, & ratione paupertatis, cum ad rem omnino præteritam, & quæ in futurum non pendet, impertinens sit licentia, aut consensus Superioris, ut patet.

Quæres 25. *An Moniales libere possint accipere saltem ad communes usus Monasterii, non autem ad proprium usum.*

37. *Resp.* Suarez non posse, &, si accipiant, peccare non solum contra obedientiam, sed etiam contra Paupertatem, utpote nomine proprio, ac propria authoritate accipientes, si id faciant absque licentia, ut supponitur: quamvis si res statim tradatur communitati, eaque intentione accipiatur, acceptio regulariter excusetur a culpa mortali, non tam ex parvitate materiæ, quam ex præsumpta voluntate Superiorissæ, cui displicet quidem modus, non item ipsa acceptio quoad substantiam: quæ conjectura videtur moraliter sufficiens, quando aliquid in particulari non occurrit, quod vehementem conjecturam faciat in contrarium, aut nisi ex consuetudine aliud constet: ubi autem moraliter constaret, aut valde probabiliter præsumeretur non esse voluntatem Superiorissæ, ut aliquid accipiatur, etiam, ut tradatur Conventui, non apparet unde talis acceptio excusari possit a mortali: ita *Suarez n.*30. à cujus sententia non immerito recedit *Sanchez lib.*7. *mor. cap.*19. *n.*15., dicens, absolute religiosum, qui accipit sine licentia, non ut sibi approprier, sed ut tradat Monasterio, non esse proprietarium; cum voto Paupertatis solum voverit nil sibi acquirere, aut appropriare sine Prælati licentia, & in præsenti casu nil sibi acquirat, sed solum Monasterio, ut supponitur.

Quæres 26. *An Moniales sine licentia possint accipere ab extraneis ea, de quibus alias ipsis providendum esset ex bonis Monasterii.*

38. *Resp.* Posse (saltem quod spectat ad peccatum mortale proprietatis) modo rem acceptam non retineant cum majori proprietate, aut reservatione, quam similem tenerent, si a conventu illam accepissent: & ratio est, quod in tali casu perinde est rem acceptam ad suum usum tenere, ac eam deputare usui communi: cum communis usus talium rerum non aliter sit communitatis, nisi quatenus divisus est per singulas personas, ita ut apud nullum sit res similis tanquam propria, quippe quæ semper auferri potest a Superiore: præterquamquod Religiosi habent a Superiore licentiam tacitam, aut expressam, ut tali re in communi utantur; (v. gr. veste), ac proinde, quod illam generalem facultatem applicent ad hanc rem particularem proprio arbitrio, & sine Superioris voluntate, aut non est proprietas, cum semper servetur respectus ad aliquam voluntatem Superioris, & ad usum communem, aut certe est levis, ac insufficiens ad peccatum mortale, ita *Suarez supr. n.*28. monens, secus dicendum in casu, quo sine licentia recipiatur res aliqua extraordinaria ad proprium usum peculiarem, ac extraordinarium, ut pretiosa imago &c.

Quæres 27. *An Moniales sine licentia ex bonis communibus Monasterii capere possint sibi necessaria, si ea ipsis a Priorissa denegentur.*

39. *Resp.* Posse, si ea injuste denegentur, cum sic facultas utendi bonis communibus Monasterii devolvatur ad Religiosum subditum; quippe, qui hoc ipso, quod præsentem habet Superiorem abutentem sua potestate, censetur esse quoad illud quasi sine Superiore; non item si ea juste denegentur, eo quod conventus egestate laboret, ideoque vere non possit consulere omnibus necessitatibus Religiosorum: sic enim cessat ratio allata, cum in tali casu licentia non sit debita: ita *Sanchez supr. n.*54., aliisque citatis.

40. Addit *Suarez supr. n.*41 quod, quamvis usurpatio comestibilium, ac poculentorum facta ex bonis communibus Monasterii ad proprium usum actualem, (ut ita dicam), & transitorium, regulariter non sit peccatum mortale, nisi damnifica-

nificatio Conventus esset nimia, ac in re extraordinaria, & pretiosiori: siquidem Religiosi quoad usum talium rerum tractantur, ut filii, & inter parentem, ac filium similis actio non reputatur gravis: si tamen præfatæ res in magna quantitate accipiantur,& occulte retentæ paulatim consumantur, talis acceptio posset esse gravis culpa, etsi ad id discernendum in particulari magna prudentia opus sit. De aliis autem rebus, quæ statim usu non consumuntur, subdit Suarez, quod si non accipiantur, ut occulte, & tanquam propriæ possideantur, sed solum ad usum publicum, ac expositum arbitrio Superioris, sicut retinentur aliæ res; ordinarie in tali acceptione adest solum culpa venialis, nisi interveniant peculiares circumstantiæ inducentes deformitatem graviorem; utsi id fiat frequenter, & quasi ex animo deliberato applicandi eo modo res Conventus, ad suum usum, vel, si alii inde priventur usu talis rei cum magno incommodo.

Dixi sub initium hujus §. *ad proprium usum*: ut indicarem, quod notat *Sanchez lib.7. moral. cap.21. n.31. ex Lessio lib.2. de just. cap.12. n.48.* nimirum furta modica esculentorum a Religiosis facta de bonis Conventus ad ea donanda alteri, aut vendenda, censeri moraliter continuari in unum furtum grave, quando pervenitur ad quantitatem notabilem, & adfuit intentio ea continuandi usque ad quantitatem ejusmodi: & ratio est, quod idem docet *Lessius supra* de similibus furtis famulorum, & quoad ea nulla præsumitur intervenire voluntas Superiorum, resque ipsæ, quæ surripiuntur modo dicto, non cedunt in usus Religiosorum,ad quos sunt destinatæ: Non dissentit *Diana p.1. tract.6. resol.34. & 35.*, alios pro se allegans.

An antem Monialis,quæ cogitur exercere aliquod officium Conventus, requirens magnas expensas, non obstante, quod Superiorissæ suam exposuerit impotentiam quoad hoc, possit ex bonis communibus Monasterii compensare expensas factas, aut faciendas in exercitio præfati officii.

41. *Resp.* Posse, si ex proprio peculio vere non potest sustinere illas expensas: sic enim locum habet compensatio rationabilis: cum impossibilium non sit obligatio: *ff. de reg. jur. l. impossibilium*, & necessitas non habet legem: *l. un. ff. de offic. consu.*, multaque necessitatis causa permittantur, quæ alias non permitterentur, *c. si quis propter de furt.* secus, si Monialis aliunde possit æque bene sibi consulere quoad dictas expensas (v. gr. ex proprio peculio); nam tunc de talibus bonis censetur sic dispositum a Superiorissa: & alioqui per coactionem ad dicta bona expendenda non fuit violata justitia, aut fidelitas, ut esse possit locus licitæ compensationi: quod non procederet, si Monialis iis bonis egeret ad suos usus necessarios, quibus aliter nequit consulere.

Cæterum, quod ait *Azorius tom.1. lib.12. cap.12. qu.3.* non peccare contra votum Paupertatis Religiosum, qui ex communi bibliotheca, aut communi loco aliquid usurpat ad suum usum temporalem: peccare vero, si usurpet ad usum perpetuum: negat *Sanchez sup. cap.19. n.57.*, cum in utroque eventu absque Superioris licentia usurpetur usus rei pretio æstimabilis;& solum adsit in hoc differentia,quod facilius præsumitur licentia ad usum temporalem, & tunc interveniat materiæ parvitas excusans a mortali, non item a veniali.

Quæres 28. *An Moniales sine licentia possint recipere aliqua ad proprium usum, relicto dominio penes dantem.*

42. *Resp.* Non posse: cum per talem receptionem acquiratur usus rei acceptæ, qui est pretio æstimabilis, ideoque prohibitus acquiri a religioso sine debita licentia, ut constat ex dictis *qu.2.*, & inde suadetur, quod parum referret Religiosum non habere rem propriam quoad dominium, si posset pro suo arbitrio de communibus bonis disponere: ita *Sanchez supra n.49.*, addens secus dicendum, si Religiosus ex licentia Superioris usum rei accipiat, relicto dominio apud dantem: idque, etsi Religiosus consulto hoc faciat, ne res accepta sibi auferatur a Prælato, aliique Religioso detur, vel applicetur communitati: si enim vere dominium maneat

neat omnino penes dantem, Religiosus nihil sibi usurpat tanquam proprium, sed solum usum, huncque ex licentia Superioris; quod sine dubio nullam importat speciem proprietatis contra Religiosam Paupertatem.

43. Quin etiam addit *Sanchez n.50.*: & bene, non facere contra votum Paupertatis Religiosum, qui sine licentia Prælati ab aliquo petit, ut pecunias deponat apud aliquem, non habens voluntatem acquirendi ullum jus in illas, & totum illud relinquens apud dantem cum libera facultate illas repetendi, solumque intendens habere opportune pecunias, ex quibus, cum indiguerit, de licentia Superioris accipiat necessaria, non aliter accepturus; & hoc licet deponens pecunias intendat transferre dominium in Religiosum: cum talis translatio fieri nequeat sine acceptatione Religiosi, quæ in præsenti casu non adest. Quia doctrina procedit item in eventu, quo Religiosus dictas pecunias servaret apud se in depositum eodem prorsus modo, quo erant apud amicum: siquidem illas non habet aliter, quam si essent apud externum depositarium, & alioqui non pugnat cum voto Paupertatis esse depositarium rei alienæ.

44. Sic non facit contra votum Paupertatis Religiosus, qui aliquid petit ab alio, sed cum intentione illud non accipiendi absque licentia, hac ratione intendens explorare voluntatem dantis, ne frustra licentiam postulet; vel quia facilius eam obtinebit (quamvis id esse possit contra regulam): & ratio est, quod tunc vere nihil accipitur sine licentia: ita *Sanchez n.52.*, limitans tamen assertionem, nisi probabiliter credatur fore, ut Prælatus simpliciter negaret facultatem rem illam accipiendi, si nosset illam antea petitam fuisse, & solum concedit, eo quod putet eam sponte oblatam: tunc quippe ea licentia esset involuntaria, utpote dolo extorta, & consequenter invalida.

Quæres 29. ***An Moniales sine licentia accipere possint aliquam rem animo non utendi illa sine licentia Prælati mediati, a quo brevi sperant illam obtinere, non audentes interim illam petere a Prælato immediato, aut ab Abbatissa.***

45. *Resp.* Posse, si modo supradicto præfatæ rei dominium apud dantem relinquant una cum administratione, tali re non usuræ, nisi post obtentam legitimam facultatem, eamque interim detinentes quasi in deposito: patetque ex dictis *qu. præcedenti*, ubi etiam indicavimus talem modum accipiendi posse esse contra regulam, quæ forte ipsum vetet: non item, si rem illam sine licentia tacita, aut expressa recipiant, retenturæ ad breve tempus: tunc enim acceptio non fiet sine culpa veniali contra Paupertatem Religiosam, cum ei aliquo modo adversetur, etsi leviter, quo pacto *S.Bonaventur. in spec. discipl. ad Novit. p.1. cap.4.* ait, talem receptionem non esse tutam, ut notavit *Sanchez num.51.*, ita *Diana part.1. tra.6. resol.42.* ex ipso *Sanchez, & Fausto contra Jo. de la Cruce.*

Quæres 30. ***An Moniales recipere possint aliquid sub conditione, si Superior concesserit licentiam.***

46. *Resp.* Posse, si adsit animus rem acceptam restituendi casu, quo negetur licentia, & nullum sit periculum eam tunc reddendi: colligitur ex *Sanchez n.69.*, & patet, quia conditio nihil ponit in esse, & acceptio ista non est absoluta, sed conditionalis: quæ ratio ostendit posse Religiosum item aliquid alienare sub dicta conditione, ut in terminis docet *Sanchez loco cit.*, & post illum *Jo. de Lugo d.3. de justit. n.161.*

Quæres 31. ***An Moniales peccent mortaliter contra Paupertatem, si absque licentia Abbatissæ minima recipiant, aut expendant, aut usurpent ex bonis Conventus, aut aliunde, & tandem perveniant ad notabilem quantitatem.***

47. *Resp.* Peccare, si minima illa sint pecuniæ: & hoc, licet numquam habuerint animum plus, quam illud minimum recipiendi; secus, si sint commestibilia: idque, etsi intendant continuare dicta furta minima: & ratio est, quod in priori casu Superior est rationabiliter invitus; non item in posteriori, ut facile constabit consideranti: ita *Diana supr. resol.35.*, aliis citatis, inter quos bene notat *Sanchez sup.*

Digitized by Google

*sup. cap.*21. *n.*33. multo majorem quantitatem horum comestibilium peti, ut eorum usurpatio sit mortalis, quam in aliis rebus, eamque arbitrio viri prudentis esse taxandam, attenta rerum ipsarum qualitate, & aliis circumstantiis; sicque addit *Sanchez n.*35. in casu quo Religiosus minima esculenta accipiat ab externis, majorem quantitatem exigi, ut acceptio fiat mortalis; siquidem hoc cedit in bonum Conventus, quatenus ille Religiosus tanto minus ex bonis illius insumet.

Quæres 32. *An Moniales peccent contra votum Paupertatis, si ex bonis Conventus, aut etiam ad proprium usum concessis sine debita licentia alienent, donando, aut aliter ea distrabendo.*

48. *Resp.* Peccare, cum sic usurpent rem independenter a voluntate Superioris, & consequenter de ea disponant, ut domini: cum revera habeant solum facti usum, & usuarius nec ipsum rei usum, ne dum dominium possit alii concedere; ita DD. communiter apud *Sanchez supra cap.*19. *n.*64.

Difficultas modo est; An Monialis, quæ ab Abbatissa obtinuit licentiam rem aliquam alienandi, ea amota ab officio, adhuc possit illam alienare vigore præfatæ licentiæ, si certo credat modernam Abbatissam non concessuram talem licentiam, si nosset.

49. *Resp.* Posse; & probatur, quia concessio dictæ licentiæ est gratia facta: gratia autem facta non spirat per mortem concedentis, nec per ejus amotionem ab officio: ex alia parte ea dispositio habitualis modernæ Abbatissæ eam de facto non revocet, cum intus retentum nihil operetur: ideoque etiam modo durat, ac durabit usque dum actu revocetur a moderna Abbatissa, aut ab alio Superiore competente. Quæ ratio ostendit idem dicendum esse in casu, quo Monialis similem licentiam habuisset a præsenti Abbatissa, & nosset illam omnino velle dictam licentiam revocare, sive quia omnes aliàs similes licentias de facto revocavit, sive quia ea id significavit Moniali amicæ, sive quia cuidam ex Monialibus Discretis præcepit, ut præfatam revocationem Moniali licentiam habenti juridice intimet, quæ tamen non dum illam intimavit: quandiu enim dicta revocatio non intimatur juridice, durat licentia; ut in simili docet *Sanchez l.*3. *de Matr. d.*30. *num.*12., & *d.*36. *num.*9.

Dices, quid si Monialis, obtenta illa licentia, jam mutaverat consilium, & statuerat rem illam amplius non alienare: potest ne nihilominus eam libere alienare?

50. *Resp.* Posse: & inde suadetur, quod sicut teste *Sanchez lib.*8. *de Matr. d.*32. *n.*6. duo consanguinei post obtentam dispensationem simul contrahendi, si alter, aut uterque aliis nuptiis copulentur, vidui postea effecti, vi prioris dispensationis, possunt jungi inter se matrimonio: cum semel ablatum sit impedimentum, nec obstet tacita illa renunciatio per transitum ad alias nuptias inducta, quippe quæ non fuit acceptata a concedente: sic in nostro casu per concessionem licentiæ sublatum est impedimentum obstans, ne Monialis rem illam alienare posset; nec potest dici revixisse ob renunciationem illam licentiæ tacite factam in ea mutatione consilii, cum talis renunciatio vere non fuerit acceptata a concedente, ut suppono: quare par ratio procedit in utroque casu.

Quæres 33. *An Moniales sine licentia possint sibi invicem mutuare, aut commodare res propriis concessas usibus.*

51. *Resp.* Non posse, quamvis aliàs sæpe excusentur a mortali ob parvitatem materiæ: quatenus (inquit *Laiman. lib.*4. *tract.*5. *cap.*7. *num.*4.) etsi liber v.gr. valeat 10. ducatis, quem sibi, ut proprium vendicare mortale esset, usus tamen libri non perpetuus, sed temporalis (qui conceditur per contractum commodati) non æstimatur tanti, ut sit materia peccati mortalis: præterquam quod in rebus parvis, & crebro occurrentibus præsumi potest adesse tacitam Superioris licentiam, saltem ad breve tempus, ut notat *Sanchez lib.*7. *Mor. cap.*19. *n.*65., addens non fore mortale Religioso sic commodare res ad proprium usum destinatas, si ille sit securus

Digitized by Google

curus de earum restitutione, ac conservatione, ita citati Doctores, a quibus non dissentit *Suarez to.3. de Relig. l.8. cap.15. n.4.*, *& Diana supr. resol.37.*, dicens ex Layman & Fagundez, Religiosos posse invicem dare tunicam, caligas, calceos, & etiam cucullam ad usum: dummodo dans provisus sufficienter remaneat, & omnino voto Paupertatis servato. Probatur autem assertio quoad primam partem ex eo, quod Religiosus rerum ipsius usibus concessarum est merus usuarius, ideoque non potest propria authoritate concedere alteri usum illarum, & multo minus dominium: quorum hoc transfertur in alium per mutuum, & ille per commodatum: quæ ratio a fortiori probat, Religiosum sine debita licentia non posse modo explicato mutuare, aut commodare personis extraneis res ipsi concessas, & multo minus bona communia Monasterii, cum quoad dictas personas & ejusmodi bona præsumi rationabiliter possit Superior magis invitus, ut consideranti facile constabit.

Quæres 34. *An Moniales sine licentia possint recipere mutuum, ac commodatum etiam a personis extraneis.*

52. *Resp.* Quod cum per mutuum, transferatur dominium rei mutuatæ in mutuatarium, & per commodatum usus rei commodatæ in commodatarium: & alioqui per votum Paupertatis sit prohibita acquisitio cujuscumque dominii, aut usus rei pretio æstimabilis, facta independenter a voluntate Superioris, ut constat ex supradictis; hinc sequitur, Moniales sine legitima licentia non posse recipere mutuum, aut commodatum, maxime ab externis: quamvis facilius excusari possint a culpa mortali, quoad commodatum (cum quoad illud facilius præsumi possit tacita licentia Superioris, quam quoad mutuum), & in ipso mutuo ad peccandum mortaliter requiratur major quantitas, quam si hæc dono acciperetur; cum revera juxta moralem æstimationem minus sit id, quod accipitur, ut recte advertit *Suarez supr. cap. 11. num.44.* ex quo colligitur magna ex parte præsens responsio.

Quæres 35. *An Moniales sine licentia possint permutare res propriis usibus concessas etiam cum externis.*

53. *Resp.* Quod, quamvis Lopez, & Rodriquez relati a *Sanchez num.65.* sustineant partem affirmativam, si ex tali permutatione magna jactura non proveniat Conventui; id probantes, tum quod adsit interpretativa licentia Superioris, tum quod talis commutatio non est proprie distractio, aut consumptio, cum æqualia recipiantur pro commutatis; quia tamen actus commutandi est actus dominii, qui recte potest exerceri solum ab habente dominium, aut legitimam rei administrationem: propterea si res, quæ commutatur sit magni pretii, commutatio videtur esse mortalis, ita *Sanchez loco citato, & cum eo Laym., ubi supr.*, addens Religiosum sic commutantem sæpe excusari a mortali, eo quod sæpe præsumi possit Superiorem non esse invitum, ut quæ Religioso concessa sunt ad suum usum (v. gr. breviarium, aut vestem) cum aliis commutet, quæ sibi magis accommodata videntur, præsertim si permutatio fiat cum domesticis, immo etiam cum externis, si quæ recipiuntur, sint similia, aut æqualia: præterquam quod interdum, etsi Superior sit invitus quoad modum, quia talia fiunt absque ejus licentia, non est tamen invitus quoad rem ipsam; sicque commutatio non est mortalis, licet repugnet Paupertatis perfectioni, & aliquando præbeat ansam gravius delinquendi contra votum, qua de re *Diana part. 1. tract.6. resol.38.*, citans alios.

Quæres 36. *An Moniales peccent contra votum Paupertatis, si absque licentia Abbatissæ recusent res sibi donatas, & quidem sine causa.*

54. *Resp.* Non peccare: cum Religiosus ex voto Paupertatis non teneatur acquirere, sed solum alienare: peccare tamen contra charitatem, cum sine justa causa impediant bonum Conventus, cui res illa donata ipsis acceptantibus fuisset acquisita: non secus ac peccat in Proximi charitatem, qui rogat volentem legare alicui, ne leget, rogatque, nulla justa

 causa

Digitized by Google

causa ductus: ita *Sanchez supr. num.75.*, & cum illo *Fagundez lib. 7. in Decalog. cap.7. num.5.* monens causam justam recusandi dona oblata posse in proposito casu reputari, ne Superiores putent Religiosum habere nimiam familiaritatem cum externis, aut ut non maneat obligatus ad rem donatam remunerandam &c.

Quæres 37. *An Moniales peccent contra votum, si absque debita licentia accipiant pecuniam ab ipsis libere distribuendam cuicumque pauperi maluerint, nomine tamen ejus, qui dedit.*

55. *Resp.* Videri non peccare: & probatur, quia votum Religiosæ Paupertatis solum obligat Religiosum, ne inscio Superiore acceptet dominium, aut usum proprietarium alicujus rei: in nostro autem casu non acceptat dominium, aut usum proprietarium pecuniæ datæ, cum ea detineat, ac distribuat nomine dantis; ergo: ita *Sanchez sup. cap.30. n.4.*, aliique doctissimi viri ab eo consulti, quos sequitur *Diana supra resol.29.* una cum Fausto contra plures alios ab ipso Diana relatos, oppositum sustinentes, ex eo, quod Religiosus in isto casu sibi usurpat jus aliquod pretio æstimabile, nempe administrandi istam pecuniam, & quidem independenter a Superiore; quod tamen nos negamus, cum illa sola possessio, & administratio pecuniæ independens a Superiore sit proprietaria, quæ exercetur nomine proprio.

Quæres 38. *An Moniales delinquant contra votum Paupertatis, si authoritate propria recipiant in depositum pecunias alienas.*

56. *Resp.* Non delinquere ob rationem *qu. præced.* datam, quæ item procedit in præsenti casu, peccare tamen aliunde, si absque consensu saltem tacito, ac præsumpto Prælati depositum grave accipiant, idque ob contractum initum, ac obligationem propria authoritate susceptam: quamvis aliàs Monasterium non teneatur de deposito culpa Religiosi depositarii amisso, aut deteriorato, tametsi suscepto ex licentia Superioris: siquidem licentia solum facit, ut licite Religiosus recipiat depositum, non item, ut Prælatus, aut Conventus inde obligentur: quod procedit etiam in eventu, quo ipsemet Prælatus accipiat depositum sine Monasterii consensu; tunc enim Monasterium non tenetur in eo, cum in illud non consenserit: ita *Molin. tract.2. d.525. Sanchez lib.6. mor. ca.14. num.27. Castr. Pal. tract.16. d 4. part.13. §.4. n.3.*, monens Religiosum depositarium, cujus culpa amittitur, aut deterioratur depositum, teneri solvere, si aliquando sit solvendo; ut si habeat peculium suæ dispositioni relictum, ex quo sine gravi incommodo solvere possit.

Quæres 39. *An Monialis recipiens aliquid ab alia Moniali ejusdem Conventus habente licentiam dandi, egeat nova licentia ad recipiendum*,

57. Respondet *Sanchez lib. 7. mor. cap.19. num.72.* egere, nisi ex conjecturis probabiliter colligatur oppositum: & probat, quia per votum Paupertatis impediuntur Religiosi non solum, ut non dent propria authoritate, sed etiam ut non accipiant sine debita licentia, sicque concessio licentiæ est ablatio talis impedimenti; cum ergo ista impedimenta sint diversa, & Superior possit de facto auferre unum, alio non ablato, (etsi simpliciter posset auferre utrumque) consequenter auferens impedimentum ex parte dantis non censetur auferre etiam ex parte accipientis, nisi se declaret. Oppositum sustinet *Jo. de Lugo d.3. de justit. n.164.* ex sententia R. admodum P.N.Vitelleschi; nimirum, quod, licet stando in rigore juris, duplex licentia requiratur in casu proposito, de facto tamen ea videtur esse mens Superioris, ut data subdito licentia dandi, aut accipiendi, alii, ejusdem Prælati subditi, possint ab eo accipere aut ei dare, dummodo nihil in fraudem fiat: qualis fraus interveniret, si quis, mediante eo, qui dictam licentiam haberet dandi, & accipiendi, vellet dona sua transmittere ad alios, sic enim casus non censeretur comprehensus in ea generali intentione Superioris: idem sentit Diana a me consultus.

E con-

Digitized by Google

E contra putat *Jo. de Lugo loco citat. n.59.* Religiosum habentem a Prælato licentiam dandi, aut accipiendi, vigore illius regulariter posse absque alia facultate vendere, ac emere; probatque, quia licentia dandi, & accipiendi non requiritur inReligioso,nisi,ut possit acquirere & transferre dominium, in quibus ille pendet a voluntate Prælati: quod autem emptio, ac venditio addunt peculiare, non videtur necessarium petere novam licentiam; si enim ablatum est impedimentum abdicandi dominium pretii, & acquirendi dominium rei, jam votum Paupertatis non obstabit, quo minus fiat contractus emptionis, ac venditionis; totum autem impedimentum est per licentiam dandi, & accipiendi sublatum; sicque non requireretur alia licentia ad dictos contractus: Sic *Jo. de Lugo* monens tamen *n.160.* se hic loqui de Religioso habente facultatem dandi, & accipiendi: qui enim solum haberet facultatem dandi, non posset vendere, cum venditio contineat acquisitionem prætii, quæ acquisitio non est datio, sed acceptio: monet item licentiam dandi, & accipiendi præfatam ex intentione Prælati non extendi ad emptionem, & venditionem talem, quæ esset negotiatio, ut haberet speciem negotiationis; cum in his appareat specialis turpitudo,aut indecentia,quæ non adest in simplici datione, & acceptione.

Addo violare votum Paupertatis Monialem, quæ habens licentiam dandi rem aliquam, aut uni, dat aliam, aut alteri, cui dandi scit Abbatissam non daturam fuisse facultatem,ita *Barcus in speculo cap.6.*, & patet, quia licentia data non extenditur ad hos alios casus, sicque Monialis censetur dare sine licentia.

Quæres 40. *An Moniales hoc ipso, quod deputantur ad officium Monasterii exigens multas, & graves expensas, ab ipsis faciendas, sine licentia ab amicis, & consaguineis recipere possint pecunias ad talem effectum.*

58. *Resp.* Videri posse ex tacita, & interpretativa voluntate Superiorissæ deputantis ad tale officium: moveor ex doctrina, quam in simili casu tradit *Suarez tom.3. de relig. lib.8. cap.11. n.7.* Superiorem scilicet dantem Religioso facultatem ad peregrinandum,& non prohibentem aliquid recipere,virtualiter censeri dare facultatem ad recipienda ea, quæ alias prudenter, &.cum decentia religiosa recipi possunt; facultas enim una intelligitur implicite contineri in alia: quæ doctrina utique potest adaptari ad præsentem casum, &, si applicetur, probabit intentum. Quamquam alias Superiores Monialium deberent coercere nimiam licentiam, quæ in aliquibus Monasteriis quoad hoc reperitur, iis omnino interdicendo expensas non necessarias, ac nimis excedentes, quæ utinam non ordinentur ad luxum, ac fastum inanem.

Quæres 41. *An Moniales delinquant contra votum Paupertatis,si indigentes majori summa pecuniæ, quam concederetur ab uno tantum ex suis Superioribus, recipiunt illam modo de licentia Abbatissæ, modo cum facultate proprii Prælati, usque dum perveniant ad summam ab ipsis intentam.*

59. *Resp.* Non delinquere,cum sic acceptio non fiat sine licentia legitimi Superioris; & Monialis modo dicto eam petens a pluribus Superioribus non posset dici facere fraudem, sed utatur jure suo, iis cumulative concurrentibus, quoad facultatem concedendi dictam licentiam: quæ ratio inde etiam confirmari potest, quod *Sanchez lib.8. de Matrim. d.23. n.1.*, aliis citatis, probabile putat indigentem dispensari in pluribus impedimentis matrimonii, posse petere, & obtinere dispensationem super uno illorum, & postea super alio,idque,etsi in priori petitione consultò omittat proponere posterius impedimentum: innuitque satis aperte, ligatum voto castitatis,si velit ducere consanguineam, posse prius petere ab Episcopo dispensationem voti (si is possit dispensare) postea dispensationem consanguinitatis a Papa: quæ faciunt ad nostrum casum, maxime cum concessio licentiæ ad accipiendum, juxta *quæst.34.*, sit veluti ablatio impedimenti obstantis, ne Religiosus libere possit accipere.

Quæres 42. *Quale peccatum faciant Moniales violando votum religiosæ Paupertatis.*

60. *Resp.* Committere peccatum mortale, si quantitas rei indebite usurpatæ, alienatæ sit gravis: talem autem gravitatem juxta *Mirand. tom.1. Manual. qu.28. art.17.* determinandam esse in particulari pro temporum, locorum, Religiosorum, personarum, & aliarum circumstantiarum, hic, & nunc concurrentium varietate: supponendo tamen in præsenti materia differendum esse de Religiosis,ac de filiis, itaut eorum furta dicenda sint æquiparari furtis filiorum; sicut notat *Fagundez sup. cap.5. n.1.* hinc inferens *num.2.* quantitatem sufficientem ad peccatum mortale esse summam quinque argentorum: *Diana resol.36.* ex Sanchez, & Jo. de la Cruz putant summam 4. argentorum ad talem effectum sufficere: quod non admittunt neque Cenedo, neque Petrus de Ledesma apud ipsum Dianam, sustinentes Religiosum surripientem 8.,aut 9. regales ex bonis communibus Conventus, aut Religiosi particularis non peccare mortaliter: neque *Rodriq. in summ. tom.4.cap.118.n.27., & 29.* putans Religiosum tunc committere furtum mortale, quando pervenit ad summam 2. aureorum: quod licet Diana dicat sibi non placere, ait tamen admitti tum a Soto, tum ab Aragono. Verum in materia paupertatis Religiosæ, sicut abstinendum est a doctrinis nimis laxis, ne inducatur relaxatio regularis disciplinæ; sic, & cavendum a nimis rigidis, ne Religiosorum conscientiæ illaqueentur, ut notat *Suarez supr. n.40.*

Notat autem Jo. de Lugo *supr. n.162.* contra Sanchez, non peccare contra votum Paupertatis Religiosum, qui dat alteri Religioso non habenti licentiam accipiendi: probatque ex eo, quod sicut habens votum castitatis non peccat contra suum votum, quando est causa, quod quis cum alia fornicetur, eum votum solum obliget voventem, ut ipse sit castus, non autem, ut alii sint casti: sic meum votum Paupertatis me solum obligat, ut ego sim pauper, non autem, quod procurem, ut alii sint pauperes: unde fit, ut, licet in casu proposito contrahi possit malitia scandali,quatenus Religiosus cooperatur peccato alterius contra suum votum, non tamen peccet contra suum votum Paupertatis.

Quæres 43. *Quas pœnas incurrant Moniales violantes votum Religiosæ Paupertatis.*

61. *Resp.* Incurrere eas, quas afferemus infra *cap.8. qu.36.*: moneo hic ex *Castro Palao sup. d.3. part.24. n.4.* dictas pœnas incurri solum post judicis sententiam, & a Religiosis retinentibus proprium;non item ab iis, quæ sine debita facultate aliquid alienant, aut accipiunt, etsi alias delinquant contra votum Paupertatis.

Quæres 44. *Quæ licentia excuset a violatione voti Paupertatis.*

62. *Resp.* Excusare licentiam, quæ sit voluntaria, ac justa: sive sit expressa, sive tacita, seu præsumpta, ac interpretativa, ut notant communiter Doctores: & ratio est, quod, posita tali licentia, Religiosus non operatur nomine proprio,sed alieno, nempe Superioris; ea autem non erit voluntaria, si sit ex metu, coactione, dolo, vel fraude, ejusmodi esset etiam illa, quæ extorqueretur tacitis iis, quibus declaratis, licentia solet denegari, vel falso expressis iis, vi quorum licentia conceditur, alias deneganda, hæc enim actum reddunt simpliciter involuntarium. Præterea licentia debet esse justa, idest concessa sine injustitia; sicque Religiosus surripiens aliena cum licentia Prælati violat votum Paupertatis, non quia utitur alienis præcise, sed quia utitur sine licentia legitima: quod procedit etiam de Religioso ex licentia Prælati expendente in usibus illicitis, cum talis licentia dari ab eo non possit, ac proinde sit nulla, utpote data a non habente potestatem, ut notat *Sanchez lib.7. mor. cap.19. n.31.*, id tamen intelligendo juxta dicta in hoc *cap. n.18.*

63. Tacita autem dicitur illa licentia, quæ virtute continetur in alia expressa, ut in

ut in casu proposito *quæst.*35.; item si consuetudine inductum sit, Religiosum posse aliqua recipere, retinere, aut expendere; & Superior consuetudinem non revocet, cum facile possit: item, si Superiore conscio, nec prohibente, cum facile possit, aliquid recipiat, retineat, aut expendat Religiosus; cum in tali dissimulatione virtualiter contineatur quædam approbativa voluntas, ut patet.

64. Addo, excusari Religiosum a vitio proprietatis, si det, aut recipiat de licentia Superioris solum præsumpta, præsumens scilicet ipsum daturum esse licentiam, si peteretur, sed Religiosus omittit petere ex erubescentia, aliove respectu humano: cum ad vitandam proprietatem sufficiat Religiosum operari nixum voluntati Superioris saltem futuræ, quo pacto ad vitandum furtum sufficit ea præsumptio de voluntate domini, ut constat ex *l. inter omnes* §. *recte ff. de furtis*. Quamvis aliás in tali receptione, ac bonorum dispositione fere semper venialiter peccetur, eo quod Superior cum commode adiri possit, ægre ferat modum illum accipiendi, ac disponendi de rebus clandestinum: ita *Navarr. tom.*2. *de regul.n.*20. *Suarez sup. cap.*11. *n.*11. *Sanchez lib.*7. *mor. cap.*19. *n.*13.; & cum iis *Castro Pal. par.*23. *n.*8., *&* 9. docens ex Nav., Less., Mendoza, Suarez,& Sanchez in præsenti materia sufficere probabilem cognitionem præsumptæ voluntatis Superioris, non autem requiri certam; cum sic operans moraliter certus sit de voluntate Prælati, nec exponatur morali periculo operandi sine licentia, tametsi physico periculo exponatur, quod parum refert.

65. Cæterum voluntas præsumptiva Superioris ex multis capitibus colligi potest; & maxime si constet experientia ipsum solere libenter concedere aliis talem licentiam, nec notabiliter ægre ferre, ut non petatur: item si scias illum esse Superioris affectum in te, ut libenter tibi daret, si id ab eo peteres, aut nosse, te eo indigere, aut desiderare.

66. Rursus licentia debita, sed negata non semper excusat Religiosum a vitio proprietatis, sed solum quando Superior negat ea, ad quæ Religiosus habet jus a Religione (cujusmodi sunt necessaria ad victum, & vestitum juxta receptum morem Ordinis) & insuper negat licentiam ea recipiendi ab externis; tunc enim licentia censetur concedi ipso jure a Religione, utpote injuste negata a Superiore.

An autem Abbatissa possit Monialibus subditis concedere licentiam accipiendi, retinendi, ac distribuendi, & in qua quantitate.

67. *Resp.* Posse,cum ipsa vere habeat administrationem Conventus, eique promittatur obedientia; ut inter alios notavit *Laym. supr. n.*15. ex Sanchez, assertionem bene limitans, nisi consuetudine, aut constitutione Religionis talis potestas restricta sit. Quantitas autem, si aliunde non taxetur sive statuto, sive consuetudine, definiri debet arbitrio prudentis, considerata occasione, seu necessitate, facultate Conventus & aliis circumstantiis, sicut in simili advertit *Suarez cap.*15. *n.*13. Quamquam, quod spectat ad dandam licentiam accipiendi, Monialium Superioribus restringenda non videtur facultas, cum ex ipsa acceptione Monasterium ditescat, nec appareat ratio, cur dicta facultas restringi debeat, ut consideranti facile constabit.

68. Quando ergo in materia paupertatis quærimus,an Moniales de licentia Superioris possint facere hoc, aut illud, nomine Superioris intelligimus tum propriam ipsarum Superiorissam, tum illarum Prælatum, sive sæcularem,si sint immediate subiectæ Sedi Apostolicæ, aut Ordinario loci; sive regularem, si sint exemptæ; quod est bene notandum.

Quæres 45. *Qualiter epycheja excuset a vitio proprietatis.*

69. *Resp.* Excusare, si duo concurrant; nimirum, quod res urgeat, & quod superior absit, vel certe non ita præsto adiri possit: ita *Less. l.*2. *cap.*41. *n.*79. *Lopez lib* 2. *de contr. cap.*40. aliique,quos sequitur *Fagnnd. supr. cap.*5. *n.*20, monens epychejam in eo consistere, quod subditus rationabiliter præsumit & judicat, Superio-

periorem hic, & nunc concessurum talem licentiam; quo modo epycheja coincidit cum licentia præsumpta.

70. Constat autem, quod sicut, quando tota ratio accipiendi, aut alienandi ex epycheja fuit, non fuisse præsentem Prælatum, aut non potuisse commode adiri ob aliquod impedimentum, tenetur Religiosus rem totam aperire Superiori: sic e contra ad id non tenetur, si ratio accipiendi, aut alienandi fuit, quia Religiosus probabiliter credidit Prælatum sibi facile concessurum licentiam, si peteret, juxta dicta *qu. præcedent. §. cæterum:* idque, & si res extet apud se in consumpta: ita *Fagundez supr. n.22.* ex Sanchez, Navarr., Mendoza, & Graphio.

Quæres 46. *Qualiter consuetudo excuset a vitio proprietatis.*

71. *Resp.* Quod licet multi DD. asserant consuetudinem communem dandi, & accipiendi aliquid in Religione absque licentia non excusare a vitio proprietatis, eo quod voti obligatio sit de jure naturali, contra quod non prævalet consuetudo; si tamen vidente, & non contradicente Superiore, vigeat consuetudo dandi, & accipiendi, aut expendendi in usus licitos non petita expressa licentia, valebit talis consuetudo, & excusabit a vitio proprietatis; cum sic interveniant licentia tacita, & voluntas Superioris, explicata per eam consuetudinem receptam, sicque nil capiatur, renitente Superiore, aut contra votum: ita aliis citatis *Sanchez lib.7. moral. cap.19. n.7.* quem sequitur *Fagundez sup. n.12.*, addens *n.13.* eandem consuetudinem, quæ excusat ab acceptione, excusare etiam a retentione, ac expensione; cum præcipuum signum proprietatis sit possidere, seu detinere aliquid absque legitima Superioris licentia. Quare & Moniales, & viri Religiosi attendere debent, in quibus rebus, & quousque in proprio Monasterio, ac Ordine extet facultas generalis, & consuetudo circa danda, & accipienda; id enim sufficit, ut excusentur a vitio proprietatis, ac violatione voti: modo distractio bonorum non fiat ad usus inhonestos, ac illicitos: in quo casu utique non excusaret consuetudo, cum nec excuset licentia expressa Superioris, si forte daretur, utpote illegitima, & invalida, quantumvis daretur de consensu totius Monasterii, ut recte advertit *Fagundez n.33.* idque juxta dicta hic *n.18.*

Quæres 47. *An recipiens a Monialibus in quantitate notabili absque licentia possit rem acceptam retinere, vel debeat restituere.*

72 *Resp.* Per se loquendo, teneri restituere rem sic acceptam, utpote datam ab uno, qui dare non poterat, & contra voluntatem nedum Monasterii, sub cujus dominio est res accepta. Sed præcipue eorum, qui jus habent, atque legitimum in Monasterii bona dominium. Hinc hac nostra etiam ætate BENEDICTUS XIV. Constitutiones innovans Clementis VIII. aliorumque Romanorum Pontificum, queis munerum largitationes iteratò gravissimis pœnis vetantur, in Constitutione quæ incipit *Pastor Bonus* Idibus Aprilis 1744. vulgata §.26.. sic habet: *Accipientes munera a Regularibus, exceptis rerum medicinalium, seu devotionis muneribus ultra valorem decem scutorum monetæ contra præscriptum a Prædecessoribus nostris Clemente VIII. ac Urbano VIII. in suis Constitutionibus 13. Kal. Julii 1594., ac 16. Kal. Novembris 1640. respective editis, non absolvantur, nisi facta restitutione, vel si eam de præsenti nequeant adimplere, cum obligatione eamdem quamprimum poterunt faciendi. Qui vero infra prædictum valorem ejusmodi munera acceperint, eos injuncta arbitrio ipsius Confessarii eleemosina, quæ in Beneficium Religionis, seu Conventus una de jure facienda esset restitutio, si caute fieri possit, erogetur, absolvere, seu absolvi mandare possit.* Hæc BENEDICTUS XIV., qui insuper in sua Instructione directa Pœnitentiariis Urbis pro anno Jubilæi 1750. casus parte secunda enumerans, a quibus vigore Bullæ Jubilæi pœnitentes a laudatis Pœnitentiariis absolvi minime valeant; nonnullos in particulari recenset, generatim vero eos omnes amplecti decernit, qui in nuperrima emanata Constitutione *Pastor bonus* comprehenduntur, a quibus absolven-

Digitized by Google

ſolvendis Majorem ipſum Pœnitentiarium facultate deſtitui declarat; omneſque ſubinde Pœnitentiarios eadem in ſua Inſtructione §.26. *n.39.* ad præfatam amandat Conſtitutionem: per ſe ergo omnino qui recipit a Regularibus munera, grave committit peccatum, & tenetur reſtituere. Quamquam *Caſtr. Pal. tract.16. d.3. p.23. n.5.* ex Rebello dicat, per accidens frequenter indebite recipientem a Religioſo excuſari a reſtitutione, eo quod, facta alienatione, præſumi poteſt Religionem conſentire, ne ſibi reſtituatur taliter res accepta: quod ea facere poteſt, ne alias honor illius, ac ſui Religioſi periclitetur. Unde *Fagundez ſup. c.6. n.36.* hæc habet: ***Ex uno tamen principio forte poterimus excuſare illos, qui rem bona fide a Religioſo acceperunt, & jam apud illos non extat, ſed conſumpta eſt: ex eo ſcilicet, quod bona fide acceperint, & melior ſit conditio poſſidentis; quare hoc animadvertant Confeſſarii, ne conſcientiis hominum injiciant ſcrupolos: nam ſi pœnitentes bona fide poſſident, & bona fide acceperunt, diſſimulari poterit, maxime ſi res jam non extet, & hoc juxta aliquos, mihi tamen omnino contrarium videtur:*** Sic ille.

73. Addit *Sanchez ſup. n.15.* quod ſi ſæcularis daret aliquid Monacho non ſibi retinendum, nec ad libitum conſumendum, ſed dandum fœminæ, cum qua ipſe Monachus fornicaretur, ſi is de facto illud tradat fœminæ; hæc non tenetur reſtituere, cum illud cenſeatur accepiſſe non a Monacho, ſed ab illo ſæculari, Monacho in ea datione ſe habente ſolum, ut executore: nec appareat ullus titulus, ex quo illud dici debeat acquiſitum Monaſterio.

Addo ego, quod ſi recipiens a Moniali indebite dante, tantundem rei refundat, quantum accipit (& quidem in re utili) videtur liberari ab onere reſtituendi: quippe qui etſi non habeat expreſſam intentionem compenſandi damnum ſua cauſa illatum Monaſterio, habet tamen virtualem, quæ ſufficit; cum lex abſolute præcipiat actum, non autem, quod fiat tali intentione, & alias teſte *Sanchez num.100. ſupr.*, poſſit talis reſtitutio fieri Religioſo danti, niſi timeatur illum vane, & contra Prælati voluntatem iterum conſumpturum eſſe, in quo caſu facienda eſſet Monaſterio: nobiſcum ſentit *Diana p.5. tract.13. reſol.94. v. At negativam.*

Quæres 48. ***An, & quomodo Moniales diſtrahentes bona, ſive ſibi conceſſa ad uſum, ſive communia Conventus teneantur reſtituere.***

74. *Reſp.* Teneri, ſin minus reſtitutione proprie dicta, (quæ non fit, niſi ex propriis bonis) ſaltem reſtitutione improprie dicta, nempe abdicando a ſe uſum proprii peculii, ſi quod habent, & eo minus egent pro rebus neceſſariis: & ratio eſt, quod Monialis in caſu propoſito non excuſatur a reſtitutione, niſi ex impotentia; impotentia autem non excuſat, niſi eo modo, quo eſt: unde, cum in hoc caſu non adſit impotentia abſoluta, (ſtante quod Monialis poteſt modo dicto reſtituere) eam abſolute non excuſabit ab onere reſtituendi, ſed ſolum in eo, quod non teneatur reſtituere ex bonis ſimpliciter propriis. Colligitur ex *P. Navarro lib.3. de reſtit. cap.1. num.198.*, quem ſequuntur *Fagundez l.7. in decal. cap.5. n.35.*, & alii; quorum aliqui addunt, Religioſum obligatum reſtituere Monaſterio, ſi non habeat peculium, ex quo reſtituat modo ſupradicto, teneri vel magis laborare, vel ſibi ex conceſſis aliqua minus neceſſaria ſubtrahere, vel aliunde ab amicis, aut conſanguineis procurare bona, ex quibus debitam faciat reſtitutionem: ſed hæc duriora ſunt, ideoque magis conſulenda, quam præcipienda: unde *Alphonſ. de Leone de offic., & pot. conf. recoll.11. n.292.* ait, Religioſum, ſi non habeat redditus, in caſu propoſito non teneri ad quidquam, niſi quod inducat eum, cui dedit, ut reſtituat; quæ ſunt bene notanda, quia facient ad praxim: præterquam quod *Roſella v. Monachus n.7.*, *Armilla ibi n.12.*, *Tabiena ibi n.11.*, *& Sylv. v. Religio 8. qu.3.* negant Religioſum abſque licentia Superioris aliquid dantem, aut diſpenſantem teneri ad reſtitutionem: cum reſtitutio fieri debeat ex proprio, & Religioſus nihil proprii habeat.

Quæres

Quæres 49. *An Monialis rem acceptam sine licentia Superioris debeat tradere Monasterio, vel certe reddere ei, qui dedit.*

75. *Resp.* Debere tradere Monasterio, si donatio ex parte dantis facta fuit cum absoluta voluntate donandi. Ita in terminis *Suarez supra cap.*11. *n.*35., probatque ex eo, quod, cum donatio hæc cedat in bonum religionis, quantumcumque ea contradicat acceptioni, postquam tamen facta est, semper censetur illam acceptare, quatenus potest sibi prodesse, & non obesse: sicque res donata censetur acquiri ipsi religioni, juxta regulam communem juris: *Quidquid acquirit Religiosus, acquirit religioni: c. Statuimus* 18. *qu.*1.; præterquam quod dici potest, donationem esse ipso jure validam, & acceptatam: quælibet autem res tradi debet suo domino, ut patet. Secus dicendum esset, si dans non habeat voluntatem absolutam donandi, sed solum sub conditione expressa, aut tacita, quod res data cedat in proprium usum, ac dominium Monialis, cui datur, & ab ea possideatur independenter a Superiore: tunc enim Monialis debet rem acceptam restituere danti; quippe qui illius dominium numquam a se abdicavit, (idque ex defectu sufficientis voluntatis, conditione illa apposita, impediente translationem dominii), & alias quælibet res debetur suo domino.

SECTIO II.
De Voto Castitatis, ad quam tenentur Moniales.

76. *Ad quam Castitatem teneantur Moniales.*
77. *Ad quid obligentur ex voto Religiosæ Castitatis.*
78. *Ejus violatio sub qua pœna ipsis vetita.*
79. *Violator Monialis quibus pœnis plectatur.*
80. *Violatio Monialis est mixti fori.*
81. *Jure Ecclesiastico quomodo prohibentur Moniales nubere.*
82. *Qualis sit violatio Monialis quoad malitiam.*
83. *Quibus in casibus contingat violatio voti Castitatis: ea non includit malitias, quas violans ignorat, aut non advertit; siquam tamen taliter ignoratam confiteatur, bene confessus est: violatio item voti annexa peccato luxuriæ potest seorsim aperiri in confessione, si inculpate sit omissa. Culpa habita cum muliere dormiente est Raptus; Bestialitas vero, si cum mortua.*
84. *Custodia Clausuræ summe confert ad observantiam Castitatis Monialium: idque ex variis capitibus, quæ recensentur.*
85. *Qualiter procurata in Ecclesia.*
86. *Fuga conversationis sæcularium utilis Castitati.*
87. *Moniales debent abstinere ab ornamentis superfluis.*
88. *Debent amovere occasiones peccandi, etiam minimas.*

Quæres 1. *Ad quam Castitatem teneantur Moniales vi hujus voti.*

76. *Resp.* Quod, cum Castitas dupliciter considerari possit; nimirum, vel, ut importat perpetuam abstinentiam ab omnibus voluptatibus carnis tam licitis, quam illicitis, & dicitur Virginalis; vel ut respicit Viduas, aliasque fœminas non virgines, & dicitur simpliciter Castitas: votum Castitatis, quod faciunt Moniales, obligat illas ad virginitatem quidem, si tunc sint virgines; ad castitatem vero simpliciter dictam, si tunc non sint virgines: ita in terminis *Tambur. de jure Abbatiss. d.* 10. *qu.* 1. *num.*3., & patet, quia votum Castitatis importat abstinentiam cujuscumque delectationis venereæ, sive licitæ, sive illicitæ, ut jam dictum est; ergo & importat obligationem conservandi virginitatem, si vovens illam habeat, cum ea non possit deperdi, nisi per delectationem aliquam veneream, quæ ei omnino est prohibita vi talis voti: ex alia parte votum Castitatis, quod facit fœmina non virgo, nequit obligare ad virginitatem servandam, cum virgi-

virginitas semel amissa non possit recuperari, juxta communem DD. sententiam cum *S. Thoma* 2. 2. *qu.*152. *art.*3. *ad* 3., alias obligaret ad impossibile, cum tamen impossibilium non sit obligatio.

Quæres 2. *Ad quid obligentur Moniales vi voti Castitatis.*

77. *Resp.* Obligari ad perpetuo abstinendum ab omni actu venereo tam interno, quam externo, castitati contrario, & consequenter a morosa, & voluntaria delectatione de actu turpi; esto illa sit absque desiderio, immo cum proposito non committendi talem actum exteriorem; ita *Suarez tom.*3. *de relig. lib.*9. *cap.*2. *n.*2. & patet ex ipsa natura virtutis castitatis simpliciter dictæ, ut constabit eam bene consideranti.

Quæres 3. *Sub qua pœna prohibeantur Moniales violare votum Castitatis.*

78. *Resp.* Prohiberi sub pœna, quod si se violari permittant, perpetuo carceri mancipentur; idque ex *cap. impudicas* 27. *qu.*1. & quidem merito, cum teste *Alexandr. ab Alex. lib.*5. *dier. gen. cap.*12., Virgines Vestales, quæ antiquitus diis falsis virginitatem vovebant, ex jure scripto, in casu, quo permitterent se violari virgis cæderentur, & postea vivæ in terram defoderentur in pœnam tanti sceleris commissi.

79. Notat autem *Tambur. supra d.*11. *qu.*2. abutentem Moniali contra castitatem, jure quidem pontificio in foro contentioso puniri pœna depositionis ab Ordine, & amissionis beneficiorum, si sit Clericus, debereque includi perpetuo in Monasterio ad agendam pœnitentiam; si vero sit laicus, debere excommunicari, *c. si qua Monachar.*27. *qu.*1.; jure autem civili puniri pœna mortis, *Authent. de Sanctiss. Episco.* §. *penult.* bonaque ejus, si vis, aut raptus in tali sacrilegio interveniet, debere applicari Monasterio, in quo degebat Monialis modo dicto violata; idque juxta *l. raptores* §. *bona autem*, *c. de Episc.*, *& Cleric.*, quod notavit *Farin. delic. carn. qu.*146. §. *sacrilegium n.*10., & cum eo *Tambur. n.*6., addens *qu.*3 *n.*3., Moniales in proposito casu mitius puniri, quam mares sacrilegii complices, eo quod ipsis tanta culpa non insit, sicut maribus: qui eas inclusas attentarunt, illarumque pudicitiam sollicitarunt: præterquam quod Moniales, cum non raro invitæ includantur Monasteriis, & addicantur statui Religioso contra dispositionem Sacrorum Canonum, in foro externo, sin minus in totum, saltem ex parte videntur posse excusari, si ex fragilitate interdum delinquant.

Cæterum sacrilegium commissum cum Moniali est mixti fori, adeoque æque principaliter de illo contra laicum cognoscere potest Judex sæcularis, atque Ecclesiasticus, ita ut inter eos sit locus præventioni, juxta *c. proposuisti de foro comp. c. fælicis de pœnis in* 6., *& c. cum sit generale de judic.*, ita *Farinac. in praxi crimin. quæst.*8. *n.*132., *Gutier in pract. l.*3 *qu.*1. *n.*13., aliique DD. fere communiter teste *Tamburin. sup. qu.*5. *n.*1. contra Baldum, & Navarrum apud eundem *Tambur. n.*2. sustinentes cognitionem dicti delicti principaliter, & privative pertinere ad Ecclesiam, etiam contra laicos.

Quæres 4. *An, qualiter, & quo jure Moniales vi voti solemnis Castitatis prohibeantur contrahere matrimonium.*

80. *Resp.* Prohiberi ita ut jure solum Ecclesiastico invalide contrahant: ut plurimis citatis ostendit *Sanchez l.*7. *de matr. d.*26. *n.*2., & quidem ita ut non solum illicite, sed etiam invalide contrahant, si forte attentent contrahere: est de fide, cum sit definita in pluribus Conciliis, & præsertim *in Trident. sess.*24. *de matrim. can.*9. communisque DD. & quidem, cum Religiosi, relicto statu imperfectiori, transeant ad perfectiorem, magna deliberatione præmissa, & annua probatione, ac publice populo inspectante se Deo per vota consecraverint, æquum erat, ut Ecclesia saltem provideret eos non posse postea valide matrimonium contrahere, ne alias daretur ansa descendendi ad statum imperfectiorem, & ex priori fide violata scandala multa, & gravia identidem pullularent.

81. Notat porro Lezana *tom.*1. *cap.*25. *n.*15. *ex Toleto l.*1. *cap.*39, eos qui scien-

ter contrahunt matrimonium cum Monialibus, & Moniales ipsas contrahentes incurrere excommunicationem latam in *Clem.*1. *de Consang.*, *& affinit.* additque ex eodem Toleto *lib.*7. *cap.*15., eum, qui Monialem recipit in uxorem, in pœnam tanti sacrilegii prohiberi contrahere cum quacumque alia: idque ex 26 *qu.*1. *can.* si ergo.

Quæres 5. *An violatio voti Castitatis respectu Monialis, ut sic importet plures malitias in confessione necessario exprimendas.*

82. *Resp.* Non importare, nisi malitiam sacrilegii, ideoque Glossam (dum ait) *in cap.Virginibus* 27. *qu.*1., eum qui copulam habet carnalem cum Moniali, illaqueari tribus criminibus; nempe Sacrilegio (quod nos etiam admittimus) adulterio spirituali (quatenus violat Sponsam Christi), & incestu (cum Monialis sit Sponsa Dei, qui est Pater noster, & consequenter consanguinea nostra, cum omnes simus filii Dei) sano modo intelligendam: nimirum violationem Monialis præter malitiam sacrilegii, quæ necessario exprimi debet in confessione, involvere alias duas rationes, quæ aliquo modo aggravant delictum, dicique possunt veluti circumstantiæ aggravantes; hinc tamen non sequitur eas importare diversa crimina simpliciter dicta, & consequenter necessario exprimenda in confessione: cum probabile sit circumstantias aggravantes intra eandem speciem non esse necessario distincte confitendas, ut suo loco tradunt Doctores. Et certe, quod violatio Monialis importet malitiam Sacrilegii, constat, quia Monialis vi Religiosæ Professionis est persona Deo sacra, qui autem peccat contra personam sacram, committit sacrilegium, ut colligitur *c. impudicas*, *c. Virginibus*, *& c. si qua Monacharum* 27. *qu.* 1.

Concedo tamen, quod si Monialis violans Castitatem cum Sacerdote invincibiliter ignoret, aut non advertat per votum Castitatis a se, & a complice emissum, duplicem induci rationem sacrilegii actui luxuriæ a se commisso; non tenetur talem circumstantiam confiteri, quam aliàs confiteri deberet, teste *Less. l.*4. *de just. cap.*3. *n.*84., eum, data hypothesi, violatio Castitatis per accidens annexam non habeat duplicem illam rationem sacrilegii: & hoc ob doctrinam traditam a *Sanchez l.*1. *mor. cap.*16.*n.*10., illum scilicet, qui carnaliter cognoscit fœminam, quam noscit non esse suam, ignorat tamen invincibiliter esse ipsius consanguineam (cum vere sit consanguinea) esse reum fornicationis, non item incestus: cum malitia incestus non possit ei imputari ad culpam, utpote incognita, adeoque involuntaria. Quæ doctrina bene notanda est a Confessariis, tamquam favorabilis rudioribus pœnitentibus: cum enim ii ex ruditate ingenii, aut defectu scientiæ, vel etiam advertentiæ in peccatis luxuriæ, plerumque apprehendant solum rationem generalem peccati contra Castitatem, nullo modo advertendo malitiam adulterii, incestus, sacrilegii &c. non tenentur postea confiteri has tales malitias (etsi post factum illas advertant), sed sufficit eos confiteri se peccasse contra Castitatem, seu peccato Luxuriæ.

Accedit, quod si Monialis fornicetur cum viro Conjugato invincibiliter non advertens se ex parte complicis committere adulterium; & tamen dicat in confessione se committere adulterium (quod vere non commisit, dato, quod in actu peccandi non adverterit hanc talem malitiam) si postea doctior facta cognoscat copulam a se habitam cum viro conjugato non habuisse malitiam adulterii formalis, sed solum materialis, ideoque non culpabilis, non tenetur in alia confessione manifestare: cum sufficienter confessa sit suum peccatum, nempe simplicem fornicationem, (loquendo de malitia consurgente ex parte complicis) hoc ipso, quod confessa est se adulterium commisisse; quod continet in se totam malitiam fornicationis simplicis, superaddendo illi aliam malitiam oppositam justitiæ, per quam constituitur in esse adulterii: sicque non est opus illam confiteri

fiteri se commisisse fornicationem; cum confitens adulterium implicite confessa sit & fornicationem.

Adde ex *Card. de Lugo d.16. de Pænit. num.640.*, *& aliis* ab ipso relatis *num.645.*, quod si adstrictus voto Castitatis fornicetur, & in confessione dicat se fornicatum fuisse, omissa inculpate circumstantia voti: sufficit illum postea confiteri se violasse votum in re gravi: & ratio est, quod violatio voti secundum se habet suam malitiam ultimo completam, & in specie atoma independenter a malitia opposita Castitati; ideoque malitia violationis voti sufficienter potest explicari, non explicata malitia, quæ adversatur Castitati.

Quæres 6. *In quibus casibus Moniales violent votum Castitatis.*

83. *Resp.* Violare, si quem ex actibus sequentibus exerceant: & quidem 1. si deliberate capiant delectationem morosam de rebus venereis; si propriam pollutionem procurent, aut de ea aliunde secuta turpiter delectentur: si munusculis, literis, aut nunciis turpes foveant amicitias, sive cum aliis Monialibus, sive cum personis laicis: si ex malo fine obscænos habeant sermones, aut ex aliis audiant, librosve turpes, & amatorios legant: si retineant obscænas imagines, vel etiam proprij amasii imaginem: si aspiciant objecta impudica, & valde provocantia ad libidinem, vel se inspiciendas exhibeant iis, a quibus sciunt se turpiter amari: si lasciva canant, aut etiam indifferentia animo excitandi audientes ad turpem sui amorem: si a somno excitatæ delectentur de somniis obscænis noctu habitis: si turpes habeant conversationes, sive cum aliis Monialibus, sive cum sæcularibus: si carnaliter delectentur osculis, amplexibus, & aliis tactibus obscænis; si indebite se ornent ad malum finem: si voluntarie se detineant in occasione proxima violandi votum Castitatis; in his, inquam, omnibus casibus violatur votum Castitatis a Monialibus.

Unum hic obiter moneo, amicissimum *P. Dianam p.9. tract.9. resol.2.* videri minus sufficienter impugnasse, quod dico *tract.4. cap.3. num.70.* copulam scilicet habitam cum fœmina dormiente, in eam ante somnum non consentiente habere malitiam Raptus formalis: impugnat enim, tum quia in hoc casu non videtur intervenire injuria, ac violentia, quæ supponitur ad raptum; cum absit fraus, & ea ipsa injuria, quæ fit fœminæ, ei non sit nota, utpote concubitum non sentienti ratione somni, quo est consopita: tum quia alioqui sequeretur cum, qui haberet talem copulam, incurrere pænas a Sacris Canonibus latas contra Raptores, attenta doctrina *Less. lib.4. cap.3. num.66.* extendentis pænas Raptorum ad illos, qui non traducunt fœminam de uno loco ad alium ad illam violandam. Neutra autem harum rationum videtur probare intentum: non prior, cum injuria sit juris alieni violatio, quæ adest in præsenti casu hoc ipso, quod quis abutitur corpore mulieris sine ejus consensu: nec tollitur ex eo, quod fœmina non sentiat concubitum, ut patet: præter quam quod hic non deest vis, seu violentia; cum vis dicatur rei majoris impetus, qui repelli non potest, *l.1., & 2. ff. quod vi, metusve cau. fi.* quod in nostro casu verificatur, ut consideranti facile constabit: non posterior ratio probat intentum, cum copula, de qua hic, habeat formalem malitiam raptus solum per participationem, non autem in toto suo rigore, quod tamen requiritur ad incurrendas pænas: quippe quæ non debent ampliari, sed restringi.

Addo item minus sufficienter improbari ab eodem *P. Diana supr. resol.2.*, quod dico *tract.4. cap.3. n.70.*, copulam videlicet habitam cum muliere mortua includere malitiam bestialitatis: ex eo enim impugnat hanc assertionem, quod bestialitas sit concubitus cum re animata non ejusdem speciei, ac est homo; & copula habita cum muliere mortua non sit concubitus cum re animata, ut patet, idque juxta communem sensum DD. modo dicto definientium bestialitatem: quasi vero *S. Thomas 2. 2. qu.145. art.11. in Cor-*

por. Cajetan. ibi, *Tabien.*, *& Armilla v. beſtialitas*; *Ang. v. Luxuria*; *Azor. p.3. l.3. cap.22.*, *Layman l.3. ſect.4. n.14.*. *Bonacin. de Matrim. qu.4. part.12. n.1.*, *Geſuald. de Bonon. tom.2. tract.11. cap.1. num.34.*, *Binsfeld part.2. cap.8. §.9. Enchir.*, & alii beſtialitatem non definiant, quod ſit conjunctio carnalis cum re alterius ſpeciei, non exprimentes quod ea res ſit vivens, aut animata, ſicut vult *P. Diana*. Unde infero, quod cum tot graves Doctores definiant beſtialitatem eo modo, quo ego definivi; non video, cur talis definitio non debeat admitti, ut probabilis: hac autem admiſſa, ut probabili, admitti debet, ut probabilis doctrina a me data, quam impugnat *P. Diana*: cujus doctrinam ego item admitto ut probabilem.

Quæres 7. *Unde Clauſura adeo conferat ad votum Caſtitatis*.

84. *Reſp.* Conferre 1. quia per eam vitantur multa, & gravia pericula violandi illam: 2. quia per illam Moniales facilius retrahuntur ab exceſſibus, in quos aliàs facile ruerent: 3. quia liberior converſatio iis auferret ſanctam ſimplicitatem, ac oſtium aperiret carnis ſuggeſtionibus: 4. quia pulchritudo neglecta ſolet efficacius allicere, & communiter nitimur in vetitum, juxta illud *Proverb.9. Aquæ furtivæ dulciores ſunt*; quæ cum locum habeant in Monialibus, facile apparet, quam acriter irritari poteſt impudentia hominum ſceleſtorum, ſi eæ frequentius paterent illorum aſpectibus, iiſque concederetur libere confabulari cum illis, diutius converſari, & ad illarum familiaritatem admitti: quæ ſine dubio evenirent non raro, ſi Moniales non adſtringerentur lege Clauſuræ; ut vel hinc patet, quod in præſentia, eſto Moniales teneantur manere perpetuo intra Clauſuram, nihilominus interdum non deſunt homines adeo impudentes, ut aliàs habentes copiam explendi propriam libidinem cum fœminis ſæcularibus, ſacrilege audeant accedere ad Monaſteria Monialium animo alliciendi aliquam illarum minus cautam ad turpiſſimos actus, & ad violandam fidem Chriſto ipſarum Sponſo datam in Religioſa Profeſſione: ex his ergo capitibus, & aliis ſimilibus, quæ facile occurrere poterunt conſideranti, ſequitur obſervantiam Clauſuræ ſummopere conferre ad ſervandam Caſtitatem, ideoque jure optimo fuiſſe præſcriptam Monialibus.

85. Hinc Summi Pontifices ſemper quam maxime invigilarunt circa cuſtodiam Clauſuræ Monialium, multiſque mediis curarunt eam integram, ac inviolatam ſervare; modo ferendo excommunicationem latæ ſententiæ, reſervatam Papæ, cum aliis pœnis contra Moniales egredientes e Clauſura, nec non contra alios iis in hoc faventes, licentiam indebite concedentes, comitantes, aut recipientes (quod fecit Pius V. anno 1569.): modo reſervantes Sedi Apoſtolicæ violationem Clauſuræ Monialium ob malum finem contra Caſtitatem (quod præſtitit Clemens VIII. anno 1602.): modo prohibendo Monialibus, ne admittant intra Clauſuram proprii Monaſterii quamcumque perſonam, cujuſcumque generis, conditionis, aut ſexus (quod factum eſt in *c.periculoſo* ſuperius citato, & in *Concil. Trident. ſeſſ.25. de Regul. cap.5.*: modo interdicendo quibuſcumque perſonis tam Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, ne ſine debita facultate accedant ad Monaſteria Monialium (quod fuit ſtatutum in citato *c.periculoſo*, & innovatum a Pio V. in Bulla, quæ incipit *Circa Paſtoralis Officii*): modo præcipiendo, ne fœminæ aliàs habentes facultatem ingrediendi Monaſteria Monialium a Sede Apoſtolica, id faciant ſine conſenſu ipſarum Monialium, præſtando capitulariter, & per ſecreta ſuffragia (quod præſcripſit Urban. VIII. anno 1624.): modo committendo Ordinariis locorum, ut procedant contra Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum Monialium, & quidem quoad omnia delicta etiam non notoria, nec cum ſcandalo populi (quod ſtatuit Gregor.XV. in Bulla, quæ incipit *Inſcrutabili Dei providentia*): modo alia ſimilia ſtatuendo,

quæ

quæ ad servandam Clausuræ custodiam non parum prodesse poterant, & *cap.sequ.* proponentur.

Quæres 8. *Quantum conducere possit ad servandum votum Castitatis, ut Moniales quam maxime abstineant a conversationibus Sæcularium.*

86. *Resp.* Ita conducere, ut sit valde difficile Castitatem servari illibatam, si adsit frequentia conversationum Sæcularium: quomodo *S. Bernard. serm.* 40. *in Cant.*, sic Religiosum alloquitur. *Sede solitarius, ut turtur, nil tibi cum turbis, nil cum multitudine cæterorum: etiam ipsum oblivi∫cere populum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Cujus rei ea est ratio, quod in conversatione sæcularium interveniunt, & colloquia interdum minus bona (corrumpunt autem bonos mores colloquia prava) & aspectus minus cauti (cum tamen mors intret per fenestras), & alia id genus, quæ paulatim ignem accendunt concupiscentiæ, & virtutem ipsam Castitatis manifesto exponunt periculo. Ut proinde merito Sacra Congregat. ad tollendam quamcumque occasionem sæcularium conversationum præceperit tum ne sub prætextu docendi sonum Cymbalorum, aut alterius instrumenti, aut musicam, vel cantum, permittatur accessus ad crates Monialium, *Lezana tom.*1. *cap.*25. *n.*36. ex Gavanto; tum ut rota, seu fenestella ex qua Moniales exponunt sacras vestes ad usum sacrificii Missæ duplici clave obseretur, quarum altera sit penes Abbatissam, altera apud Confessarium, *Nald. v. Monialis num.*10.; tum ut clavis fenestellæ, ex qua Moniales sacram sumunt Communionem perpetuo maneat apud Confessarium, *Gav. in man. v. Monialium Eccles. n.*7. tum ne Regulares de mandato Superioris accedentes ad Moniales causa concionandi, aut celebrandi Missam, ullo quæsito colore, Sorores, aut quamlibet aliam personam intra Clausuram degentes alloqui possint, *Bonacina qu.*3. *de Claus. p.*4. *n.*3.

Quæres 9. *Quo modo Moniales ad servandum votum Castitatis teneantur abstinere a superfluis ornamentis.*

87. *Resp.* Teneri abstinere tum quoad vestes, quas induunt, ne scilicet sint ex materia pretiosiori, vanæ, ac excitantes ad libidinem, sed modestæ, decentes, ac conformes paupertati, quam profitentur; sicut enim asperior cardo facit pannum leniorem, inquit *S.Bernar. ep. ad Gulielm.* sic asper habitus carnem facit castiorem: tum quoad ornatum capitis, ne videlicet comam nutriant, sic habetur *in Clem. attendens de statu Monach.* his verbis: *Visitatores autem hujusmodi sollicitudinis studium diligenter impendant, ut Moniales ipsæ, quarum nonnullas dolentes audivimus in subscriptis excedere, pannis sericis variorum foderaturis, sandalitiis, comatis, & cornutis crinibus, virgatis caputiolis non utantur.* Qua de re *Tambur. supr. d.*10. *qu.*2. *num.*16., & 17. monens ex *Navarr. cap.*23. *num.*18. quod, si Monialis novitatem inducat in se ornanda, & sic ornata se ostendat sæcularibus, qui inde graviter provocentur ad libidinem, non videtur excusari a peccato mortali; secus, si ex levitate, ac vanitate muliebri absque prava intentione.

Quæres 10. *Quam sollicite, ac studiose debeant Moniales declinare quamcumque minimam occasionem delinquendi contra Castitatem.*

88. *Resp.* Quod cum juxta communem SS. Patrum sententiam conservatio Castitatis maxime pendeat ex fuga occasionum: quo pacto *S. August. lib. de honest. mulier. cap.*2. ait: *Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere*: ad hoc, ut Moniales votum Castitatis exactius observent, in eo maxime debent insistere, quod quamcumque minimam occasionem ejus observationi adversantem omni diligentia, ac studio declinent. Sic Clemens VIII. teste *Gavant. supr. in addit. manual. v. Monialium clausura n.*10. prohibuit, ne catelli admittantur intra Monialium Monasteria: sic in Concilio Romano sub Innocentio III. *cap.*27. cautum est, ne Moniales unà cum Canonicis,

nicis, & Monachis conveniant in Ecclesia, & in Choro ad psallendum, ut habetur *in c. perniciosum 25. qu.2.*; sic in *Nicæna Synodo 2. c.20.* prohibita fuerunt Monasteria duplicia, in quibus sub eodem tecto habitarent Monachi, & Moniales: sic *Conc. Trident. sess.25. de regul. c.5.* prohibet, ne hodie Monialium Monasteria construantur extra Civitates; & hortatur, ut ea, quæ sunt extra mænia, in Civitatem, aut oppidum revocentur: sic Sacra Congregatio anno 1584 censuit Monasteria Monialium non esse erigenda, nisi in locis muro munitis, ut refert *Tambur. supr. d.34. q.2. num.3.* sic eadem Sacra Congregatio anno 1590. teste *Bonacin. sup.* interdixit Regularibus deputatis in Confessarios Monialium, *ne in ædibus Monasterii*, seu domus, vel Monasterio, seu domui Monialium, aut sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alios secum retineant, neve extra tempora generalium confessionum (quibus soli tantum Confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum sua habitatio, aut virorum domus, vel Monasterium, in quo degit, a Monialium, seu sororum Monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen, & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, *reficiant, aut cibum sumant*; idque *sub pœnis privationis officii, ac vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrendis, aliisque ejusdem Congregationis arbitrio.* Sic Gregorius XIII. apud *Bonacin. supr. p.2. n.5.* sub pœna excommunicationis ipsofacto incurrendæ prohibuit quibusdam Regularibus, ne scriberent literas Monialibus sui Ordinis (quamquam talis prohibitio non extendatur ad Religiosos aliorum Ordinum, cum fuerit limitata, sicut notavit idem Bonacin., & ante illum *Navar. cons.19. de sent. excom.* Sic Gregor. XIII. anno 1582. decrevit, ne ii, quibus cura est Monialium, ingrediantur clausuram, nisi in casibus necessariis, & tunc cum paucis, senioribus, ac Religiosis, idest devotis viris. Sic denique Concilia, Summi Pontifices, Sacræ Cardinalium Congregationes, Ordinarii locorum, ac Prælati regulares plura alia, & valde salubria statuta juxta præsentium temporum necessitatem ediderunt ad effectum, ut Monialibus auferretur omnis occasio delinquendi contra Castitatem, quantumvis valde remota, parva, & ex se non multum æstimabilis, idque, ut hinc Moniales ipsæ intelligerent, quanta diligentia, ac studio debeant evitare quamcumque minimam occasionem violandi votum Castitatis, memores illius consilii quod traditur *Eccles.21. Quasi a facie colubri fuge peccatum*: & illius, quod habetur *1. cor.6. Fugite fornicationem.*

89. Multa alia, quæ hic quæri possent de Castitate Monialium, proponuntur, & explicantur in nostro *Tract. de votis cap.3. per totum*: ideoque ea in præsentia consulto omittimus.

SECTIO III.
De Voto Obedientiæ, ad quam tenentur Moniales.

90. *Moniales vovent Obedientiam Abbatissæ, aut proprio Prælato juxta consuetudinem.*

91. *Ad quid obligentur ex voto Obedientiæ.*

92. *Votum Obedientiæ Religiosæ ex genere suo obligat sub mortali, non item ex usu Religionum.*

93. *Moniales, quibus teneantur obedire vi voti.*

94. *Vi illius tenentur obedire Papæ.*

95. *Item Ordinario si non sint exemptæ.*

96. *Qualiter subjaceant ei, quoad Clausuram, quantumvis exemptæ sint.*

97. *Papæ, ac Ordinario parent solum in iis, quæ sunt juxta regulam.*

98. *Parent Prælato regulari, si sint exemptæ.*

99. *Item Abbatissæ, seu Priorissæ.*

100. *Et quidem interdum sub mortali; etiam secluso præcepto formali.*

101. *Non item Vicariæ, seu Priorissæ Monasterii parent ex voto Obedientiæ.*

102. *Neque Vicariis ad earum gubernationem deputatis.*

103. *Exemptæ potius obediunt Prælato regulari, quam Ordinario.*

104. In

Quæres 1. *Cui, proprie loquendo, faciant Moniales votum Obedientiæ.*

90. *Resp.* Quod cum juxta dicta hic *cap.3. sect.1. qu.4.* Moniales emittere possint Religiosam professionem in manibus sive Abbatissæ, sive proprii Prælati respective (servata tamen in hoc consuetudine uniuscujusque Ordinis, aut loci, quæ potest esse varia; cum Prælatus, & Abbatissa quoad hoc dici possint concurrere cumulative, ideoque detur quasi locus præventioni) consequenter dicendum est, Moniales emittere votum Obedientiæ sive Prælato proprio, sive propriæ Abbatissæ, prout professionem emittunt in manibus hujus, aut illius: neque vero ex eo, quod Moniales votum Obedientiæ emittant Abbatissæ, sequitur istam posse iis præcipere in virtute sanctæ Obedientiæ, ut bene notavit *Sanchez lib.6. Moral. cap.1. num.21*, & nos ipsi ostendemus inferius *qu.14.*

Quæres 2. *Ad quid obligentur Moniales vi voti Obedientiæ.*

91. *Resp.* Obligari ad obediendum legitimo Superiori, sive immediato, sive mediato, in iis, quæ sunt juxta regulam, exequendo ea, quæ ipsis debite præcipiuntur: non quidem per Obedientiam formalem (nimirum implendo præcepta Superioris, prout sunt præcepta) sed per Obedientiam materialem tantum, videlicet ea quacumque ratione exequendo: ita *Sanchez sup. n.6.*, & patet, quia alioqui Monia-

Moniales tenerentur parere præceptis Superioris sub ratione, quod præcepta sunt: & hoc autem nemo dicet.

Quæres 3. *An votum Obedientiæ obliget Moniales sub peccato mortali, & quando.*

92. *Resp.* Quod, quamvis ex genere suo obliget sub mortali, & usu communi Religionum receptum sit, ut, si Superior solum simplici verbo præcipiat, quantumvis materia præcepta sit gravis, non censeatur velle obligare sub mortali, quantum est ex suo præcepto positivo, ac voto Obedientiæ, nisi forte in virtute sanctæ Obedientiæ, aut alia æquivalenti forma indicet se intendere obligare in præsenti materia, quantum potest, ut advertit *Suarez tom.3. de relig. lib.10.c.4.n.11.* id tamen fallit quoad Moniales, & hoc ob dicenda *qu.15. & 16.*

Quæres 4. *Quibus Superioribus teneantur Moniales parere ex vi voti Obedientiæ.*

93. *Resp.* Teneri parere in iis omnibus, quibus per tale votum se subjiciunt, sive immediatis, sive mediatis, sive Regularibus, sive non Regularibus; videlicet Papæ, Ordinario (modo tamen inferius explicando) Prælatis regularibus (si iis immediate subjiciantur) & propriæ Abbatissæ: est communis DD., & constabit ex dicendis in quæstionibus sequentibus.

Quæres 5. *Quomodo Moniales teneantur parere Papæ vi voti Obedientiæ.*

94. *Resp.* Teneri parere, non quidem in omnibus, quæ ipse quomodocumque præcipit, sed solum in iis, quæ præcipit, tanquam specialis Prælatus religionum, in iis exigendo Obedientiam sibi debitam ex promissione voti Obedientiæ, & quæ sunt juxta propriam regulam; ita *Sanchez supra num.8.*, & probatur ex eo, quod cum ipse sit caput omnium Prælatorum regularium, & ab eo pendeat eorum jurisdictio, decet obligationem illis ex voto acquisitam ei efficacius acquiri.

Quæres 6. *Qualiter teneantur parere Ordinario loci vi voti Obedientiæ.*

95. *Resp.* Distinguendo, vel ex immediate subjiciuntur Episcopo; & sic tenentur ei obedire eo modo, quo tenerentur parere Prælato Regulari, si illi immediate subjicerentur, utpote exemptæ ab Ordinario loci; cum Episcopus respectu illarum sit ipsarum Prælatus instar Prælatorum Regularium, & aliàs votum Obedientiæ obliget ad parendum cuicumque proprio Prælato: vel ex sunt exemptæ ab Ordinario, & sic non tenentur obedire illi ex voto Obedientiæ; cum ex ipsi non subdantur tamquam proprio Prælato, sed tantum Prælatis sui Ordinis; ideoque cesset ratio obediendi illi ex obligatione voti, nisi quoad observantiam Clausuræ a *Concilio Tridentino sess.25. de Regul. cap.5.* Ordinariis commissæ, etiam quoad Monasteria exempta, modo infra explicando.

96. Dixi, *nisi quoad observantiam Clausuræ*: ut innuerem, quod cum teste *Suarez supr. cap.11. num.18.* votum Obedientiæ obliget ad parendum etiam illi, cui a proprio Prælato delegatur facultas præcipiendi; & ex alia parte de facto jam competat Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ delegatis cura Clausuræ Monialium, aliàs exemptarum, dicendum est, Moniales, etiam exemptas teneri obedire Ordinario præcipienti in materia concernente Clausuram, non solum ex virtute generalis Obedientiæ, sed ex ipso voto Obedientiæ, quod emittunt: ita docti viri consulti.

97. Quod autem diximus *qu. præced.* de Papa, Moniales scilicet non teneri ei parere ex voto Obedientiæ, nisi in iis, quæ sunt juxta propriam regulam, & quando præcipit tamquam specialis Prælatus Religionum, (quod non facit semper) a fortiori dicendum est de Ordinariis, quoad Moniales ipsis immediate subjectas: sicque illas non peccare contra votum Obedientiæ, si transgrediantur leges generales quas illi faciunt pro tota Diœcesi; par siquidem ratio militat in utroque casu.

Quæres 7. *Quo pacto Moniales teneantur parere Prælatis Regularibus sui Ordinis ex voto Obedientiæ.*

98. *Resp*

98. *Resp.* Teneri, si sint exemptæ ab Ordinario, & quidem eo pacto, quo tenentur viri Religiosi ejusdem Ordinis, cum votum Obedientiæ, quod emittunt Moniales, sit ejusdem rationis, ac votum quod faciunt Religiosi ejusdem Ordinis; sicque inducat eamdem obligationem: secus, si Moniales sint immediate subjectæ Ordinariis locorum; hæ enim ex voto Obedientiæ tenentur parere Ordinario, non propriis Prælatis Regularibus, ob rationem allatam *qu.6.*

Quæres 8. *Quomodo Moniales teneantur ex Obedientiæ voto parere Abbatissæ, seu Priorissæ Monasterii.*

99. *Resp.* Quod, cum Moniales per Obedientiæ votum voveant parere Abbatissæ juxta potestatem, cujus ipsa est capax; & potestas, cujus est capax Abbatissa ratione sexus, sit potestas non spiritualis, sed domestica, ac civilis (qualem habet materfamilias in filios, & magistratus civilis in cives) consequenter Moniales debent ei præcipienti parere, etsi non possit præcipere in virtute sanctæ Obedientiæ (quod ostendimus *qu.14.*) & quidem sub peccato mortali, si constet illam præcipere animo taliter obligandi, & aliàs qualiter rei, & materiæ præceptæ hic, & nunc, judicio prudentis viri censeatur gravis; ita *Sotus in 4. d.20. qu.1. art.4. Sanchez supr. n.17., & 18. Tambur. de jure Abbat. d.12. qu.4.* aliique penes ipsum: & probatur ex eo, quod quamvis sexui fœmineo, utpote non ita prudenti, non deceret communicari ab Ecclesia potestatem spiritualem, necessarium tamen erat ad bonum regimen Monialium degentium in Monasteriis, ei committi aliquam gubernandi potestatem, cum Moniales immediate, & proxime regi non possint per viros ob periculum cohabitationis cum fœminis, & ex alia parte necessario indigent dirigi per aliquam potestatem proximam, & immediatam; ad hoc autem præstandum non requiritur absolute potestas spiritualis (cujus est incapax fœmina jure Ecclesiastico) sed sufficit potestas civilis, ac domestica: sicque Moniales vi hujus tenebuntur obedire Abbatissæ præcipienti juxta limites talis potestatis, modo infra explicando.

100. Nobiscum sentit *Suarez tom.4. de Relig. tract.9. l.1. cap.12. num.9.*, dicens, quod cum Moniales promittant Obedientiam Abbatissæ, seu Priorissæ (ut constat ex formulis profitendi) si Abbatissa ita præcipiat, ut fidem datam exigat, obligabit in conscientia: vel (si modus loquendi magis placet) votum ipsum Obedientiæ obligabit, posita tali jussione, quæ est quasi applicatio materiæ voti, in quo eadem est ratio potestatis, & obligationis in fœmina, quæ in viro: hæc ille, quæ magis etiam constabunt ex infra dicendis. Unde fit, doctrinam illam, quam communiter tradunt DD. (videlicet votum Religiosæ Obedientiæ non obligare sub mortali Religiosos, etiam data gravitate rei præceptæ, nisi in casu, quo Superior participat in virtute sanctæ Obedientiæ, aut sub alia forma æquivalenti: idque ex usu Religionum) doctrinam, inquam, illam non procedere quoad Moniales respectu propriæ Superiorissæ; cum hæc non possit imponere formalia præcepta Obedientiæ, sicque respectu ipsius cesset ratio dictæ doctrinæ: quare quotiescumque Superiorissa Monialium præcipit ipsis aliquid grave, verbis judicio prudentis viri indicantibus illam intendere obligare sub mortali, Moniales eo ipso sub mortali tenentur ei parere.

Quæres 9. *An Moniales ex voto Obedientiæ teneantur parere Vicariæ, seu Subpriorissæ Monasterii.*

101. *Resp.* Non teneri quidem ex voto, cum Vicaria Monasterii non sit Prælata Monialium, cui sit votum Obedientiæ; teneri tamen obedire ex potestate civili, ac politica, quæ utique competit dictæ Vicariæ (cum & ipsa sit Superiorissa Monasterii, quamvis subordinata Abbatissæ), & justa superius dicta sufficit, ut Moniales obligentur ad obediendum sub peccato etiam mortali, si res præcepta sit ex objecto gravis, & modus illam præ-

Digitized by Google

cipiendi indicet intentionem præcipientis esse, obligare sub culpa gravi: ita docti Neoterici a me consulti.

Quæres 10. *An Moniales vi voti Obedientiæ teneantur parere iis, qui interdum ipsis deputantur in Vicarios.*

102. *Resp.* Non teneri, regulariter, cum illi revera non sint Prælati Monialium, & consequenter cesset obligatio illis obediendi: ita in terminis *Miranda tom.2. Manual. qu.21. art.2.*, & cum eo *Lezana tom.1. cap.25. num.2.*, qui tamen intelligi debent de iis Vicariis, qui præcise sunt Vicarii, non autem simul Priores, aut Guardiani, & quidem etiam Delegati ad tale munus Vicarii a Provincialibus vel Generali: sicut in specie advertit idem Miranda; his enim utique tenentur obedire ex voto.

Quæres 11. *Cui Moniales debeant potius obedire, Ordinario loci, an proprio Prælato Regulari, vel e contra.*

103. *Resp.* Cum distinctione, vel loquimur de Monialibus exemptis; & hæ potius debent obedire Prælato Regulari, quam Ordinario, exceptis iis, in quibus ipsæ subjiciuntur Ordinario, qualis est in primis observantia Clausuræ; si quidem posita exemptione, quoad alia non subduntur Ordinario, & consequenter nec tenentur illi obedire: vel loquimur de Monialibus immediate subjectis Ordinario, & hæ simpliciter debent ipsi obedire in omnibus, non autem Prælato Regulari, utpote quæ revera nullo modo subjiciuntur illius jurisdictioni: colligitur ex *Sanchez l.6. moral. cap.1. n.13.*

Utrum vero Moniales debeant potius obedire Ordinario, quam Abbatissæ, vel e contra.

104. *Resp.* Juxta distinctionem datam *qu. præced.* debere potius obedire Ordinario, quam Abbatissæ, si eæ immediate subjaceant ipsi Ordinario: obedire, inquam, & quidem non solum in iis, quæ spectant ad Ecclesiasticam disciplinam, ac criminum punitionem, sed etiam in iis, quæ concernunt regularem observantiam: Colligitur ex *Sanchez loco sup. allegat.*, & probatur, quia Ordinarius vere est Prælatus talium Monialium, eæque ipsi subsunt una cum Abbatissa, non minus quam subsint Prælato Regulari Moniales exemptæ, una cum sua Abbatissa: sicut ergo hæ debent potius parere Prælato Regulari, quam Abbatissæ etiam quoad Regulares observantias; ita & Moniales subjectæ Ordinario, ei debent potius obedire, quam Abbatissæ, etiam quoad Regularem observantiam.

Quæres 12. *In quibus teneantur Moniales parere ex voto Obedientiæ.*

105. *Resp.* Teneri parere in omnibus iis, quæ sunt juxta regulam proprii Ordinis, & sunt proportionata proprio ipsarum sexui: idque etsi solum indirecte, aut implicite in ipsa regula contineantur, quod advertit *S. Thomas 2. 2. quæst.104. art.1.*, & concedunt etiam alii Doctores apud *Castr. Pal. tract. 16. d. 4. par. 4. num. 4.*

Quæres 13. *An vi voti Obedientiæ, quod emittitur Abbatissæ, possit ipsa imponere Monialibus præcepta spiritualia, idest in ordine ad finem spiritualem, eæque teneantur illa implere sub peccato.*

106. *Resp.* Non posse, nisi forte Prælatus ipse Monialium illis præcipiat, ut obediant Abbatissæ jubenti hanc, vel illam rem concernentem finem spiritualem, & quidem in materia gravi: ita *Rodriqu. tom.1. qu.15. art.1. Sotus in 4. d.20. q.1. art. 4.*, aliique, quos refert ac sequitur *Sanchez n.19.*, & probatur, quia Abbatissæ non competit nisi sola gubernatio domestica, & politica, instar potestatis civilis, & matris familias: hujusmodi autem potestas solum extenditur ad imponenda præcepta temporalia, ordinata ad bonum temporale, ac politicum, nempe ad tranquillam reipublicæ, & domus gubernationem: ergo & idem dicendum est de Abbatissa, cum de ea sit par ratio, ut patet.

107. Ex quo bene infert *Sanchez num.30.*, quod, quamvis Prælato Regulari præcipiente suis Religiosis, ut quotidie audirent Missam ex eodem fine, quo Eccle-

Ecclesia præcipit Fidelibus auditionem Missæ, & quidem animo obligandi sub mortali peccato, mortaliter peccarent Religiosi vel unico die Missam omittentes; secus esset, si Abbatissa suis Monialibus hoc idem præciperet sub peccato (quod posset facere) tunc enim Monialis semel omittens Missam non peccaret mortaliter. Et ratio diversitatis est ex ratione diversi finis intenti a Prælato Regulari, & Abbatissa in dicto præcepto, ex quo fine gravitas materiæ pensari debet ad obligationem sub mortali, aut veniali peccato: siquidem finis intentus a Prælato est spiritualis (nempe spiritualis profectus Religiosorum) finis vero intentus ab Abbatissa est temporalis (idest bona gubernatio, & pax Monasterii): constat autem, quod omissio unius Missæ est materia gravis respectu finis spiritualis, non item respectu finis temporalis.

108. Dixi sub initium responsionis, *nisi forte Prælatus Monialium illis præcipiat, ut obediant Abbatissæ &c.*, ut innuerem Moniales in tali casu teneri sub mortali obedire præcepto spirituali imposito ab Abbatissa, quia tale præceptum sic obligans non oriretur ab Abbatissa, sed a Prælato; sicque Abbatissa solum esset velut conditio determinans illud Prælati præceptum, ut sine qua illud non obligaret. Quo modo, si in regula Religionis extaret præceptum obligans sub mortali ad obediendum Abbatissæ, in aliquo casu esset mortale ei non obedire, etiamsi materia præcepti ab illa facti esset spiritualis: idque non præcise ob Abbatissæ præceptum, sed ob præceptum regulæ, quod determinaretur per præceptum Abbatissæ, ut per conditionem sine qua non: ita *Sanchez num. 25.* addens *num. 26*, præfatam vim obligandi in casu proposito non tribui præceptis Abbatissæ ex eo solum, quod ea confirmarentur a Provinciali; nam innovatio, vel confirmatio nullum jus novum tribuit, sed antiquum conservat, ut tradit *Gloss. in c. cum dilecta, v. non videremus de confir. utili, & cap. quia v. forma de concess. præb.*

Quæres 14. *An Abbatissa, stante voto Obedientiæ, quod ei faciunt Moniales, possit eis præcipere in virtute Spiritus Sancti, aut in virtute sanctæ Obedientiæ, & facere præcepta formalia obligantia sub mortali.*

109. *Resp.* Non posse, &, si, taliter præcipiat, non tenere factum: quamvis *Rodriqu.*, *Salas*, *Azor.*, *Cornejo*, *Lezana*, *& Nald.* relati a *Diana p.5. tract.9. resol.16.* oppositum sustineant: ita *Val. tom.4. d.7. qu.16. part.3.*, *Sylv. v. Abbatissa num.1.*, *Sanchez supr. num.21.*, *Portel. de dub. regul. v. Abbatissa n.1.*, *Baldell. l.5. d.6. num.1.*, aliique tum apud ipsum, tum apud *Dianam resol. cit.*, & probatur, quia ex Ecclesiæ usu præcepta prædicta imponere pertinet ad solos Prælatos Ecclesiasticos spirituali potestate præditos: unde constat Principes, & alios Superiores sæculares numquam sic præcipere: præter quam quod præfata præcepta non possunt imponi, nisi ab habente potestatem spiritualem; hæc autem non potest competere fœminæ, cum ad eam requiratur status Clericalis, & aliqua spiritualis eminentia gradus, quæ significatur, ac efficitur per Sacramentum Ordinis, aut saltem per primam tonsuram, cujus tamen status, & gradus Clericalis fœmina est incapax, utpote ex ipsa qualitate sexus habens statum subjectionis, ut notant communiter DD.

A nobis cum supra citatis Doctoribus dissentit *Sanctorus in Const. Minor. cap.11. stat.7. ex Mirand. de Monial. qu.6. art.4. Concl.3.*, & probat ex eo, quod præcipere in virtute sanctæ Obedientiæ non spectat ad Ordinem, aut potestatem spiritualem, dependentem ab Ordine; & aliàs fœmina simpliciter dici nequit incapax rerum spiritualium: cum de facto recipiat gratiam, characterem Baptismi, & habitus infusos, qui sunt res spirituales; nec possit assignari, cur sit capax ejusmodi rerum spiritualium, & non possit esse capax jurisdictionis spiritualis, & correctivæ, siquidem par ratio militat de utrique: nec obstat *cap. nova de pænit., & remiss.*, cum ibi solum decerna-

tur de potestate clavium, benedictione, & lectione ex potestate clavium dependente; & alioqui jurisdictio præceptiva non sit usus clavium, utpote competens etiam Laicis in ordine Minorum munere Guardiani fungentibus: præterquam quod durum est, quod Moniales in manu Abbatissæ voveant Obedientiam, & non sit, qui votum Obedientiæ ab illis immediate possit exigere; stante quod Episcopus, aut Prælatus, quibus respective subsunt Moniales, non sunt immediate Superiores earum, sed solum superintendunt ad directionem, ac emendationem eorum, quæ Moniales per se facere non possunt: ita *Sanctorus*.

110. Nec obstat dictis, quod Moniales votum Obedientiæ emittunt Abbatissæ, sicque ipsa videtur posse exigere Obedientiam virtute talis voti debitam: quod est præcipere in virtute Obedientiæ; nam votum obediendi alteri intelligitur prout moris est obtemperare; nempe si Laico fiat: sicut obedientia deberi potest Laico, qui nequit facere spirituale præceptum: quod omnino evenit in casu nostro, in quo cum Moniales voveant Abbatissæ obedientiam juxta potestatem, cujus ipsa est capax (quæ est instar potestatis domesticæ & civilis) consequens est, quod ipsa non possit imponere Monialibus subditis præceptum spirituale; quale est, quod fit in virtute sanctæ Obedientiæ, aut sub alia simili forma: ita *Sanchez supra num.21.*

111. Advertendum tamen est hic unum ex eodem *Sanchez supra cap. 4. num.45.*, quod si Abbatissa præcipiat Moniali subditæ in virtute sanctæ Obedientiæ aliquid ita grave, ut merito posset illud præcipere sub peccato mortali, Monialis revera sub mortali teneretur illud implere, & ratio est, quod utens forma illa præcipiendi, etsi excedat ipsius potestatem, adeoque usus illius sit ineptus, satis explicat suam mentem esse velle illo suo præcepto obligare secundum totam suam potestatem, & eo modo quo Superiores habentes jurisdictionem spiritualem intendunt præcipere, dum utuntur simili forma præcipiendi: cum Sanchez sentit *Tambur. supr. qu.5. n.4.* monens *num.6.* se non negare, quin Abbatissa possit præcipere in virtute Odedientiæ sibi debitæ ea ratione, qua Principes sæculares possunt præcipere in virtute Obedientiæ, seu (quod in idem recidit) sub pæna Obedientiæ sibi debitæ a subditis, quatenus talibus: in quo casu utique Monialis peccaret mortaliter non obediendo, si alias res præcepta esset gravis ex objecto.

Quæres 15. *An Abbatissa possit imponere Monialibus subditis præcepta obligantia ad peccatum mortale.*

112. *Resp.* Quod, cum Abbatissæ erga Moniales subditas competat potestas civilis, ac domestica, non minus quam competat matrifamilias erga filios, ut jam vidimus: sicut materfamilias potest ex sua potestate injungere filiis præcepta obligantia etiam sub mortali pro gravitate rei præceptæ: sic & Abbatissa similia præcepta imponere poterit Monialibus subditis; itaut, si hæ illa non impleant, mortaliter peccent: non secus ac peccant mortaliter filii non exequendo præcepta matrisfamilias spectantia ad domesticam gubernationem, dummodo interveniat materiæ gravitas, ac intentio obligandi ad illa sub mortali: est communis DD. apud *Tambur. sub qu.4. n.2.*, qui pro se adducit Sanchez asserentem absolute, nolle obedire Abbatissæ, esse peccatum mortale, quia tenentur Moniales ei obedire in spectantibus ad gubernationem domesticam, sicut filii suis parentibus.

113. Unde quis bene inferat, quod, quamvis juxta dicta possit Abbatissa præcipere Monialibus in virtute sanctæ Obedientiæ; si tamen eæ detrectent illi obedire in materia gravi pertinente ad domesticam gubernationem, possunt interdum peccare mortaliter contra votum; non secus ac contra votum simplex Obedientiæ peccaret ille, qui, emisso voto obediendi Confessario, postea renueret exequi illius præcepta; siquidem etiam Moniales emittunt votum obediendi Abbatissæ, ut jam vidimus. Quare, ad hoc, ut quis dicatur transgredi votum Obedientiæ,

tiæ, non requiritur, quod necesset exequi præcepta facta in virtute sanctæ Obedientiæ, aut sub alia simili forma, sed sufficit, quod simpliciter omittat obedire ei, cui emisit votum Obedientiæ: cum præceptum factum in virtute sanctæ Obedientiæ solum deserviat ad indicandam gravitatem obligationis, quæ tamen aliter potest declarari etiam ab eo, qui est incapax Jurisdictionis spiritualis, & consequenter ab Abbatissa: &, si declaretur, Monialis tenebitur obedire ex obligatione voti, quod est bene advertendum.

Addo ex *Card. de Lugo d.23. de just. n.52.*; quod si in Regulis, ac Constitutionibus alicujus Ordinis dicatur non obligari subditum sub mortali, nisi interveniat præceptum: per hoc fit quidem, quod Religiosus subditus non tenetur sub mortali facere id, quod jubetur; non tamen fit, quod ille Superiori præcipienti sine expresso Obedientiæ præcepto possit ei non parere, dicendo -- *nolo parere* -- certum enim est, eum obligari etiam sine ejusmodi præcepto sub mortali ad non contemnendum graviter Superiorem, aut Obedientiam: cum alioqui verba illa -- *nolo parere* -- contineant gravissimum contemptum, ac irreverentiam contra Superiorem, ut Superior est, & consequenter contra ejus dignitatem, ut advertit idem *Cardinalis sup. n.49.*, monens *n.53.*, quod licet sub appellatione generica inobedientiæ non veniret ita proprie illa, qua Religiosus Superiori præcipienti sine expresso præcepto dicit: *nolo parere*: tamen in reservatione, qua in Religione reservetur peccatum inobedientiæ expresse, qua quis dicit se nolle parere videtur comprehendi: cum sic non dicatur reservari inobedientia mortalis, sed inobedientia illa, qua quis dicit se nolle parere, quasi diceret illam, quæ constituitur in ratione inobedientiæ per pertinaciam, & contemptum, qua quis dicit: *nolo parere*.

Quæres 16. *An Abbatissa vi voti Obedientiæ, quod ipsi emittunt Moniales subditæ, possit facere leges perpetuas per se obligantes ad mortale, saltem de consensu ipsarum Monialium.*

114. *Resp.* De lege ordinaria non posse: ita in terminis *Suarez cap.21. supr. n.8.* dicens non posse Abbatissam, nec totum Monialium conventum propriam legem condere, vel præceptum ferre, per quod constituatur actus in propria specie virtutis specialis: nam hoc est proprium potestatis jurisdictionis, quæ non potest competere Abbatissæ, nec toti conventui Monialium; sicut enim vovens parere consiliis alicujus, non ideo illi daret potestatem, aut jurisdictionem vere, ac proprie præcipiendi; sed relinquendo illum in sola potestate dandi consilium, ipse se solum obligaret ex voto ad acceptanda, & sequenda illius consilia: sic neque ex eo, quod Moniales voveant Obedientiam Abbatissæ, possunt illi tribuere veram jurisdictionem spiritualem ad condendas veras leges Ecclesiasticas, aut ad præcipiendum in virtute sanctæ Obedientiæ, sed solum se obligant ad parendum ei ex virtute Religionis, quando illa præceperit ex sua potestate temporali, & domestica: quod bene notavit *Baldel. supr. n.10.*, addens *n.11.* ex plurium DD. sententia, probabilissimum esse, saltem de potentia absoluta, delegari jurisdictionem ecclesiasticam ad ferendas leges per se obligantes ad mortale, & ad præcipiendum directe in virtute sanctæ Obedientiæ: cum præsertim oppositum non sit positive de jure Divino, neque talis potestas spectet ad Ordinem, cui mulier est incapax, & alias cum muliere sancta, & sapiente dispensari possit, ut in Ecclesia publice doceat: ut de facto fuit dispensatum cum S. Catherina Senensi, quæ non semel dicitur habuisse sermonem ad Papam, & ad Cardinales.

Quæres 17. *An, & quomodo Abbatissa possit cogere Moniales subditas ad servandas regulas Ordinis, & quidem vi voti Obedientiæ.*

115. *Resp.* Posse, non tamen in ordine ad progressum spiritualem Monialium, & profectum in virtutibus, ac perfectionem (quomodo potest cogere Prælatus regularis) sed solum in ordine ad bonum politicum Communitatis, ut pacifice, & sine scandalis, ac perturbationibus

bus observetur, & ut recta sit gubernatio: is quippe est finis præceptorum potestatis civilis, ac domesticæ, quæ competit Abbatissæ: cum alioqui profectus spiritualis subditorum sit finis præceptorum potestatis spiritualis, cujus est incapax fœmina: ita *Sanchez supr. n.30.*

Quæres 18. *An Abbatissa ex voto Obedientiæ ei emisso possit præcipere Monialibus ea omnia, quæ potest Prælatus regularis præcipere suis Religiosis.*

116. *Resp.* Non posse, & quidem etiam loquendo de iis, quæ congruere possunt sexui fœmineo: ita *Sanchez* in terminis *supra*, & probatur, quia Abbatissa est executrix regularum, & solum potest imponere ea præcepta, quæ sunt necessaria, ut Monasterium quiete, & absque scandalis, ac perturbationibus gubernetur; at Prælatus regularis potest præcipere ea omnia, quæ ad majorem profectum spiritualem subditorum conducunt, dummodo non sint præter, nec supra regulam, sed ad illam directe, aut indirecte pertineant.

Quæres 19. *An, & quando Moniales ex voto Obedientiæ teneantur parere in iis, quæ aperte ipsis præcipiuntur contra regulam.*

117. *Resp.* Non teneri, nisi taliter præcipiens habeat legitimam facultatem, & causam dispensandi super regula, contra quam præcipit: ita *Miranda tom.1.Man. qu.26. art.8.*, *Less. lib.2. cap.41. n.74.*, *Suarez tom.3. de relig. lib.10.cap.11.n.7.*, aliique cum *Cajetano 2. 2. qu.104. art.5.*, dicente Religiosum non teneri obedire Prælato contra regulam præcipienti, nisi in eo casu, in quo ipse potest in regula dispensare. Ratio responsionis est, quod ex una parte actus præceptus contra regulam, etsi simpliciter non sit malus (dato quod regula non obliget ad peccatum) in tali tamen statu est impeditivus majoris boni, adeoque non potest esse materia voti Obedientiæ: ex alia parte dato quod Prælatus sic præcipiens possit dispensare in regula, actus modo dicto præceptus contra illam non est formaliter contrarius, sed solum materialiter, ut bene advertit *Suarez ubi supra*; sicque potest dici juxta regulam, quatenus teste *Castr. Pal. tract.16. d.4. p.4. n.4.*, ea omnia dicuntur esse juxta regulam, quæ in ea continentur, sive expresse, sive tacite, ut moraliter necessaria ad observantiam regulæ: quale esse potest interdum id, quod modo dicto præcipitur contra regulam.

Quæres 20. *An Prælati Monialium ex voto Obedientiæ possint illis imponere novas austeritates in regula non præscriptas.*

118. *Resp.* Posse, tum in justam pœnam violationis regulæ, aut alterius delicti commissi; tum in casu, quo nova austeritas injungatur in cautelam ad præcavendum recidivum in aliquod peccatum: ita *Sanchez lib.6. Moral. cap.2. num.25.*, *Less. lib.2. cap.41. n.75.*, & alii: patetque ex dicendis *cap. seq. n.3.*, si monuero ex relatis Doctoribus non posse Monialibus imponi novas austeritates præcise ad exercitium virtutis, si ex sint omnino extra regulam secundum se, & in sua integra observantia sumptam, & ad eam non sint necessariæ, nec per se conducentes.

Quæres 21. *An Moniales teneantur implere præcepta Superiorum, etiam cum periculo vitæ, saltem ex voto Obedientiæ.*

119. *Resp.* Quod quamvis lex humana ordinarie non obliget cum periculo mortis, mutilationis, gravis infamiæ, aut bonorum magnæ jacturæ, ut tradunt DD. communiter apud *Layman. lib.1. tract.5. cap.14. num.5.*, & sumitur *ex cap. consilium de observant. jejunii*, ubi dicitur: *cum non subjaceat legi necessitas*: absolute tamen potest contingere casus, quod Monialis teneatur parere Superiori etiam cum periculo vitæ, ut si jubeatur inservire Monialibus peste infectis in temporalibus, curam illarum gerendo, iisque cibaria, ac necessaria medicamenta præbendo: & ratio est, quia ad conservationem, & bonum regimen Monasterii spectat, quod Moniales mutua sibi obsequia exhibeant, mutuoque succurant in necessariis: quando autem ratio boni communis, & conservatio boni status religiosi id exigit, tenetur Religiosus obedire etiam cum periculo

riculo vitæ: quo pacto etiam sæcularis jussus a Principe ire ad pugnandum, debet parere cum probabilissimo vitæ periculo: ita *Rodriqu. tom.3. qu.31.art.3.*, *Sanchez lib.6. Mor. cap.2. n.56.*, *Castr. Pal. tr.16. d.4. p.4. n.7.* & alii, qui tamen bene notant, Religiosum in casu proposito non teneri obedire, si tamen tenui corporis valetudine utatur, ut eum longe majori periculo contagionis, quam alii, id munus obeat; aut sit vir insignis conditionis, cujus vita sit valde utilis communi bono religionis: cum enim talis religiosus imprudenter exponatur ejusmodi periculo, & (ut suppono) adsint alii Religiosi, per quos absque tanto proprio, & boni communis discrimine possit ei malo succurri, non tenetur hic obedire. Nec obstat, quod Religiosus tenetur parere ex voto; licet enim hæc obligatio non sit proprie ex lege humana, sed ex voto; quatenus tamen per voluntatem humanam, & suo modo præceptivam applicatur, de ea quoad hanc partem procedit assertio proposita.

Quæres 22. *An Moniales teneantur parere sub mortali in præcepto facto a Superiore de re levi, si is intendat obligare sub mortali.*

120. *Resp.* Teneri, si res, quæ præcipitur, aut prohibetur, secundum se quidem sit levis, relata vero ad pacem communitatis religiosæ, disciplinam regularem, bonam famam servandam, & scandalum cavendum sit gravis, & tantæ obligationis capax; quomodo in religionibus interdum ponuntur præcepta obedientiæ, & sub excommunicatione de rebus minimis, quæ vere obligant: cum inter Religiosos frequentius occurrere possit ob altiorem finem perfectionis ab ipsis intentæ, ut res in specie levis, in tali statu, & in ordine ad finem ei consentaneum jure gravis censeatur: ut proinde immerito *Alphons. a Castro l.1. de leg. pœnal. cap.5. docum.2.* reprehendat religiosos Prælatos res leves (puta silentium, tardum accessum ad chorum) præcipientes, aut prohibentes sub pœna excommunicationis, vel alio modo gravem obligationem indicante: ita *Laym. sup. n.3.*, *Suarez l.3. de leg. cap.25.*, *Salas d.10. de leg. sect.6.*, & alii: qui tamen oppositum sustinent in casu, quo res præcepta, aut prohibita absolute sit levis: idque ob varias rationes, quas affert *Suarez sup. n.2.*, maximeque ex eo, quod neque lex naturalis, aut divina obligat sub mortali in re levi; ergo multo minus id potest facere lex humana: alioqui lex esset in destructionem, scandalum, & occasionem ruinæ.

121. E contra si Superior velit, potest suis subditis religiosis præcipere, aut prohibere grave aliquid solum sub culpa levi, cum obligatio legis, aut præcepti humani sit effectus moralis, qui non potest fieri absque consensu voluntatis humanæ: & alias voluntas præcipientis in præsenti casu possit quidem, si velit, inducere obligationem gravem, de facto tamen non inducat: quippe quæ non operatur, nisi quod vult, juxta *l. non omnis ff. si cert. petat. Actus agentium non trascendunt intentionem eorum*: ita *Suarez supr. cap.27. n.6.* ex communi sensu DD. *Laym. sup. n.2.*, & alii contra Vasquez, Bellarminum, & Bartholomæum Medinam, apud ipsum Layman. sustinentes, non esse in potestate legislatoris obligare sub culpa levi, si materia, quæ præcipitur, sit gravis.

Quæres 23. *An Moniales ex voto Obedientiæ teneantur parere Superiori præcipienti indifferentia.*

122. *Resp.* Quod, cum ab homine præcipi possint solum res honestæ (sub honestis tamen comprehendendo omnes actus non malos, qui possunt esse utiles ad finem honestum, etsi sint ex objecto indifferentes, ut bene notavit *Suarez to.3. de relig. l.10. c.8. n.2.*) siquidem constet Superiorem præcipere Moniali indifferentia vane, inutiliter, & sine bono fine, ea non tenetur in his obedire; secus si ea præcipiat ex bono fine, v. g. ad illam exercendam in virtute Obedientiæ: ita *Layman. l.4. tract.5. n.5.*, & ante illum *Suarez ubi supra*, monens quidquid non apparet satis turpe, honestum reputandum esse, si a Superiore præcipiatur: quia in dubiis melior est conditio Superioris, & ratio petit, ut pro eo præsumatur.

Quod

Digitized by Google

Quod si hoc occasione quæras, an dari possit casus, in quo Monialis ex voto Obedientiæ cogi possit ad contrahendum Matrimonium.

123. Respondet *Suarez supra cap.*10. *n.*1., quod, etsi fingatur casus, in quo Papa ob urgentem Ecclesiæ necessitatem, licite, & valide posset Religioso (& consequenter etiam Moniali) præcipere transitum ad statum sæcularem, (v.g. contrahendo Matrimonium) non ideo posset illud præcipere ex voto Obedientiæ, sed solum ex potestate supremæ jurisdictionis, quam habet: Obedientia quippe religiosa non habet pro materia talem transitum, sed potius quantum est ex se, ei repugnat: nec pertinet ad perfectionem status religiosi peculiaris obligatio ex voto obediendi Papæ præcipienti statum matrimonialem, cum illud non sit bonum supererogationis, sed necessitatis, per se non spectans ad perfectionem, sed potius quantum est ex se, illam impediens; ideoque toleretur in casu proposito ob necessitatem, cui sufficienter succurritur per obligationem præcepti sine voti adjectione: quare negandum est absolute posse dari ullum casum, in quo Monialis ex voto Obedientiæ cogi possit ad contrahendum Matrimonium.

Quæres 24. *An Moniales ex voto Obedientiæ teneantur servare omnia contenta in regula: itaut quælibet violatio illius sit culpa sive mortalis, sive venialis.*

124. *Resp.* Non teneri, sed solum eo modo, quo ea continentur in regula: nempe si continentur tamquam præcepta obligantia sub mortali, teneri sub mortali: si solum, ut obligantia sub veniali, teneri sub veniali: si solum, ut consilia sub nulla culpa obligantia, sub nulla culpa teneri: idque, etsi Religiosus in professione promittat, ac voveat servare regulam, aut obedientiam secundum regulam: & ratio est, quod Religiosus promittens servare regulam, aut Obedientiam juxta regulam, non promittit singula in particulari, & collective, sed solum componere mores juxta præscriptum regulæ, seu obedire juxta regulam; ergo eo modo intelligitur obligari, quo regula præscribit, & obligat: alias religiosus status esset periculosissimus, ac expositus multis occasionibus delinquendi, cum in regulis Ordinum plura minutiora præscribantur, quæ facillimum est violari: ita *Sanchez supr. c.*4. *n.*1. *ex Henrico, Ang. Sylv. & Vasquez* docens *n.*2. id procedere, etsi vovens observare regulam intenderit se obligare sub mortali, aut veniali ad singula contenta in regulis, ex errore putans ita exigere professionem sui Ordinis; in re enim solum intendit profiteri id, quod ejus Ordinis professio petebat, & major obligatio est involuntaria, utpote orta ex errore, ideoque non tenet.

125. Ex quibus inferre possumus, quod sicut Religiosus violans jejunium sub mortali præscriptum in regula, non minus peccat contra Obedientiæ votum, quam si actuale præceptum Prælati violaret, quandoquidem regula in proposito casu non est minus præceptiva, quam vox Superioris: sic e contra Religiosus violans regulam ad nullum peccatum obligantem ex bono fine: (ut si extrà tempus loquatur cum socio ad sublevandam ejus tristitiam) facit opus virtutis, etsi materialiter operetur contra regulam, ut notat *Sanchez n.*14., & cum eo *Layman. n* 8., addens Religiosum in tali casu debere pœnam subire, si injungatur a Prælato; quippe quæ etiam ob defectum non culpabilem coram Deo inferri potest ad regularem disciplinam magis, ac magis conservandam.

126. Notant autem *Sanchez, & Laym. loc. cit.*, *Suarez tom.*4. *de relig. tract.*8. *l.*1. *cap.*3 *n.*12., *& Castr. Pal. supr. p.*3. *n.*3. *ex S. Thom.* 2.2.*qu.*186. *art.*9. quod, quamvis transgredi regulas, aut constitutiones ad nullum peccatum obligantes, nulla sit culpa, ea sola ratione, quod est transgressio regulæ: at potest ibi adesse culpa ex malo fine, quo movetur transgrediens; sicque is regulariter peccabit venialiter, tum quia non bono fine ducitur, sed ex ociositate, torpore, aut libidine: tum quia occasionem præbet labefactandi disciplinam religiosam: quod est bene notandum.

127. Cæ-

Digitized by Google

127. Cæterum pœna, quam paulo ante diximus teneri subire Religiosum, qui violat regulam non obligantem ad peccatum, non est proprie pœna, sed potius quædam pœnalitas: quippe quæ imponitur ob culpam non moralem, sed regularem. Immo notat *Suarez tom.3. de relig. lib.10. cap.7. n.16.* Religiosum in tali casu obligari posse in conscientia, & ex voto Obedientiæ, alias gubernatio esset inefficax, & regula a mero consilio non differret; non tamen ex vi regulæ, aliàs falsum esset, regulam illius Ordinis absolute non obligare ad culpam, cum subire pœnam ob violationem regulæ sit quædam regula, & quidem obligans sub culpa, ut supponunt Adversarii.

Quæres 25. *An Monialis violans v.g. jejunium sub mortali præscriptum in regula, & item præceptum ab Ecclesia, committat duplex peccatum.*

128. *Resp.* Committere unicum: & probatur, quia peccata multiplicantur, & distinguuntur specie per ordinem ad diversas virtutes oppositas malitiis actuum humanorum, ut tradunt DD. communiter ex *S. Thoma* 1. 2. *qu.72.*: at jejunium in regula Monialium præscribitur sub motivo temperantiæ, & sub eodem motivo præcipitur ab Ecclesia: ergo Monialis illud violans unicum facit peccatum: ita in terminis *Bordonus resol.18. n.13.*

Quæres 26. *An Moniales stante voto Obedientiæ absque Superioris licentia valide possint contrahere, & hinc obligari saltem naturaliter.*

129. *Resp.* Posse, si contrahant de propriis actionibus personalibus, & Superior postea non contradicat: Et ratio est, quod sic nulla res resistit, & ratio, quæ ostendit Religiosum teneri votis a se emissis absque licentia Prælati, dum ab eo non irritantur, probat illum teneri etiam promissione facta homini, dum Superior illam non cassat. Secus si contrahant de re spectante ad materiam voti paupertatis: sic enim neque naturaliter obligantur, cum obligatio hic proveniens sit iniqua, & adversetur voto Paupertatis: quippe quod obligat Religiosum, ut sicut non potest sine consensu Superioris dare, aut recipere, sic nec possit absque dicto consensu se obligare ad dandum, aut recipiendum, quod fit per contractum: ita *Castr. Pal. tract.16. d.3. p.15. n.3. ex Navarr. tom.2. de regul. n.42.* contra plures alios ab ipso Castro Palao allegatos, sustinentes, Religiosum contrahentem sine licentia Superioris non obligari neque naturaliter, neque civiliter, quod probabile putat etiam *Sanchez lib.7. Moral. cap.31. n.37.*, dum ait, contrariam sententiam esse probabiliorem.

Quod si Moniales de licentia Superioris contrahant, etiam de materia concernente votum paupertatis, tunc utique obligantur & naturaliter, & civiliter; cum sic nihil ad firmitatem talis contractus petitum desit, & voluntas Religiosi pendeat ex arbitrio Superioris: ita *Sanchez n.40.*, aliis citatis.

An autem Superior, qui dictam licentiam concessit, aut ejus successor, aut alius eo Superior possit talem contractum postea irritare.

130. Respondet *Sanchez n.41.* contra Arragonam, non posse (quamvis Religiosus subditus, ob renitentiam Superioris injustam non implens contractum possit excusari a culpa, interim manens obligatus resarcire damnum, quod forte intulerit alteri contrahenti injuste, si aliàs sit solvendo) ratio autem responsionis est, quod, cum ex tali contractu oriatur obligatio naturalis, ac civilis, non potest Superior auferre tertio jus inde ei acquisitum: præterquam quod Prælatus successor tenetur stare contractui prædecessoris, ut citatis juribus, ac Doctoribus docet *Rodriq. tom.3. qu.26. resol.1.*, & cum eo *Sanchez n.41*, docens *n.39.* posse Prælatum etiam sine causa irritare contractum sine ejus licentia initum a Religioso sibi subdito: quod negat Rebellus.

131. Verum tamen est, quod si Abbatissa det Moniali subditæ licentiam expendendi summam notabilem pecuniæ in re juste prohibita a Prælato Monasterii, &

O Monia-

Digitized by Google

Monialis de facto illam expenderit in aliquo contractu; potest Prælatus irritare talem contractum, cum ipse sit Superior etiam Abbatissæ, adeoque possit, & debeat corrigere delictum Abbatissæ, si quod ab ea committitur, & alias doctrina §.*præcedenti* tradita intelligi debeat de legitima licentia (sicut innuit *Sanchez n.40.*, dum ait, *quod si ex legitima Superioris licentia Religiosus contractum ineat*), qualis utique est licentia data ab Abbatissa in casu præsenti. Unde patet bene me olim respondisse, Ordinarium quemdam Monialium licite, & valide potuisse irritare contractum emptionis planetæ pretiosæ de licentia Abbatissæ factum a Moniali sacrista de more aliarum sacristarum; cum ipse Monialibus expresse prohibuisset, ne in obeundis officiis Conventus expenderent ex propriis pecuniis, sed solum ex communibus Monasterii; quod non procederet, si Monialis emisset planetam illam, non ut Sacrista, sed ut Monialis privata per modum eleemosinæ factæ Conventui.

Quæres 27. *An Moniales teneantur obedire in dubio, num in tali casu obediendum sit.*

132. *Resp.* Teneri, si dubium sit ex parte rei præceptæ, an sit licita, sic enim possessio stat pro Superiore (ut ostendit *Sanchez l.6. Mor. cap.3. n.3.*), & in dubio melior est conditio possidentis. Secus, si dubium sit de potestate Superioris, an sit legitimus necne: tunc enim Superior non dicitur esse in possessione superioritatis erga subditos; & sic possessio stat pro libertate subditi: ita *Sanchez supr. cit.*, monens subditum Religiosum habentem opinionem probabilem se hic, & nunc non teneri obedire, posse non obedire, etsi credat opinionem oppositam esse probabiliorem. *Bresserus* tamen *l.4. de consc. cap.15. n.159.* docet, in dubio parendum esse Superiori regulari, etiam fœminæ; cum communis fidelium sensus sit, Religiosos teneri magis obedire suis Prælatis, quam sæculares suis; & quidem tam extensive, quam intensive: quippe qui se plenius tradunt suis Prælatis regendos, ac dirigendos, præsertim in dubiis; & Superiores eo fine a Deo recipiunt peculiarem gratiam.

Consentit *Fragos. par.2. lib.11. d.4. §.9. n.15.* ex pluribus aliis citatis, monens *n.17. ex Petro Ledesma, & Rodriq.*, secus dicendum in casu, quo Religiosus subditus dubitat, an res præcepta sit licita: & scit ipsum Superiorem dubitare, an præcipiat rem licitam: tunc enim non potest, nec tenetur parere, cum nec Superior tunc petat obedientiam sibi debitam: quomodo, dubitante utroque conjuge de valore matrimonii, neuter potest alteri petenti reddere debitum, *Sanchez l.2. de Matrim. d.41. n.55.*

Addit *Fragos. n.19. ex Sayro in Clavi Regia cap.12. n.4.*, quod si sit diversitas opinionum, an Superior possit hoc, aut illud jubere, & an subditus teneatur parere: tunc subditus adhærens opinioni contrariæ potest parere, sed non tenetur; cum non detur obligatio parendi in inferiore, nisi quando datur in Superiore jus præcipiendi: quod non procedit, si sit diversitas opinionum, an id, quod præcipitur ex se liceat nec ne: sic enim Superior habet jus præcipiendi, & subditus tenetur obedire.

Concedit tamen *Fragos. num.17.*, si subditus in re valde difficili præcepta dubitet, an ea sit licita, aut supra potestatem Superioris: posse illum non exequi statim rem præceptam, sed supersedere, donec constet de justitia Superioris præcipientis rem adeo austeram, & quasi impatibilem: ita *Fragos.*, addens *n.18. ex Sayro sup. n.2.*, *Sylvest. v. conscientia qu. ult.*, & aliis subditum probabiliter opinantem rem sibi præceptam esse illicitam, teneri adhuc obedire, non solum, quia Superior est in possessione imperandi, sed quia magna esset confusio in Religione, & Communitate, si agi posset vi opinionis probabilis contra Obedientiam, & Superiores præcipientes; siquidem datur occasio spoliandi Superiorem possessione imperandi: præterquam quod opinans aliquid esse malum, non habet eviden-

Digitized by Google

evidentem certitudinem mali, cum de natura opinionis sit, ut non sit assensus undequaque certus, ac evidens, sed cum formidine appositi; sicque quamdiu opinans non est omnino certus, tenetur obedire Superiori: quippe qui est in possessione præcipiendi ea omnia, de quibus non constat evidenter esse mala, aut extra limites suæ potestatis,

Quod demum aliqui dicunt cum *Sylv. v. Obedientia qu.2.* existente dubio, subditos posse consulere virum peritum de justitia rei præceptæ, si commode possunt, admittit *Fragos. n.16.*, ut valde probabile, dicens tamen *ex Navarr.*, *Val.*, *& Cab.* oppositum esse probabilius, eo quod subditi sit non investigare, sit ne licita res præcepta necne; sed rem præceptam exequi, quando eis non constat præceptum esse malum.

CAPUT V.

De obligatione Clausuræ, ad quam tenentur Moniales.

Xplicanda nobis est in præsenti Capite obligatio Clausuræ, quæ ultra Vota Religiosa substantialia est potissima inter Monialium obligationes, & ab aliquibus Monialibus sub expresso Voto promittitur. Et quidem cum Clausura Monialium spectari possit tam in genere, quam in specie, Capit dividemus in quinque Sectiones: in quarum prima agemus de Clausura Monialium in genere. In secunda: de egressu illarum e Clausura. In tertia: de ingressu extraneorum in Clausuram. In quarta: de receptione Puellarum intra Clausuram causa educationis. In quinta: de accessu quorumcumque externorum ad Monasteria Monialium.

SECTIO I.

De Clausura Monialium in genere.

1. *Quid sit Clausura Monialium.*
2. *Quibus juribus indicta.*
3. *Qualiter induci potuerit de novo.*
4. *Non est juris naturalis, sed positivi Ecclesiastici. Moniales S. Claræ vovent Clausuram: quod alii negant.*
5. *Ad quem finem inducta.*
6. *Episcopi est procurare ejus observantiam, etiam quoad Moniales exemptas.*
   Lex interpretaus in dubio intelligenda juxta illam, quæ interpretatur.
7. *Quibus remediis debeat procurari.*
8. *Ad ejus custodiam juvat Magistratus laicus.*
9. *Et quidem etiam non viso processu Judicis Ecclesiastici.*
10. *Ordinario commissa videtur custodia Clausuræ tum materialis, tum formalis.*
11. *Quam potestatem habeat Ordinarius contra delinquentes circa Clausuram.*
12. *Qualiter custodiri debeat Clausura.*
13. *Obligatio illius afficit omnes Moniales.*
14. *Quid si Monialis habeat facultatem degendi extra Conventum.*
15. *Ab ea eximuntur Moniales conversæ, ubi est consuetudo.*
16. *Clausura non obligat in omni eventu.*
17. *Monialis illam violans subest variis pœnis.*
18. *Quot, & quibus modis violari possit clausura.*
19. *An in ejus violatione detur parvitas materiæ.*
20. *Ejus violatio reservatur, si fit ad malum finem.*
21. *Solus Papa dispensat super lege Clausuræ.*
22. *Contra illam præscribi potest.*

Quæres 1. *Quid intelligatur hic nomine Clausuræ.*

1. *Resp.* INtelligi spatium illud, quod continetur intra januam Conventus semper clausam, seu, (quod idem est) intelligitur locus ille, qui continetur, Clausa Monasterii janua, ad quem externi nequeunt accedere, & extra quem Moniales non possunt egredi, patet ex Constitutione Gregor. XIII. edita anno 1572., quæ ait: *Nec ibidem licere Monialibus etiam Tertiariis, egredi e janua Monasterii, quæ est pro Clausura Monasterii ipsius, etiam ad claudendam aliam ulteriorem januam, qua patere solet aditus ad rotam, vel ad crates, seu ad loca colloquiis destinata, vel ad pulsandam ipsam januam Clausuræ: quæ loca cum saltem pro causis prædictis patere soleant sæcularibus, extra Clausuram censeri debeant, etiam pro tempore clausa sunt.*

Quæres 2. *Quibus juribus inducta sit Clausura Monialium.*

2. *Resp.* Primo fuisse sub præcepto inductam a Bonifacio VIII. *in cap. periculoso, de stat. regul. in 6. relato cap. præced. sect.2. qu.6.*, & eum ea non esset recepta, fuisse instaurata, ac innovatam a *Concilio Trid. sess.25. cap.5. de Regul.* his verbis: *Bonifacii VIII. constitutionem, quæ incipit periculoso renovans S.Synodus universis Episcopis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicæ authoritate Clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est conservari maxime procurent; inobedientes atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes.* Quin etiam postea Pius V. præfatam Constitut. Bonifac. VIII., & relatum Decretum Concil. Trident. confirmavit per specialem Bullam, quæ incipit *Circa pastoralis*; quam Gregor. XIII. confirmavit per aliam Bullam, cujus initium est *Deo sacris.*

Quæres 3. *Quomodo potuerit induci obligatio Clausuræ etiam quoad Moniales, quæ antea professionem Religiosam emiserant.*

3. *Resp.* Potuisse induci: tum quia assumens aliquem statum, virtualiter se obligat ad ea omnia, quæ expediunt, aut decent in tali statu, ut constat ex titulis *de vit., & hon. Cleric., & de cohabit. Cler., & mul., & ne Clerici, Vel Monachi* cum similibus: Clausura autem Monialium est moraliter necessaria ad paritatem status, quem illæ profitentur, & quidem non solum ad observandam castitatatem, sed etiam ad tollenda multa impedimenta perfectionis Religiosæ, ideoque potuit juste præcipi legitima potestate: tum quia, posito voto Obedientiæ, quod faciunt Religiosi, potest Prælatus præcipere illis aliquam austeritatem non contentam expresse in regula, si ad observanda ea, quæ continentur in regula, & præsertim si ad vota substantialia in sua integritate conservanda sit moraliter necessaria, vel ita utilis, ut aliter Religio difficile possit contineri; talis porro est Clausura respectu Monialium; ergo: ita *Suar. to.4. de Relig. tract.8. l.1. cap.8. num.8., Sanchez l.6. mor. cap.2. n.42., Mirand. qu.1. de monial. art.2., Rodriqu. tom.1. qu.44. art.1.*, aliique apud ipsos.

4. Ex quibus constat Clausuram Monialium inducta fuisse, non jure naturali, aut divino, sed humano positivo Ecclesiastico; siquidem jus naturale semper est idem, cum tamen Clausura Monialium olim non esset in usu; jus item divinum, si quod extaret circa dictam Clausuram, colligendum esset, sive ex sacris scripturis, sive ex traditione aliqua divina; quæ certe nullibi reperiuntur, ideoque necessario fatendum est, Clausuram Monialium esse solum de jure humano: ita *Bonacina de Clausur. qu.1. p.3.*, aliique communiter, & constat ex juribus allegatis *quæst. præced.*

Quod autem nos dicimus *in tract.4. cap.5. num.14.* Moniales S.Claræ teneri ad Clausuram ex voto, quod ex specialiter emittunt, negat *Bordonus part.2. resol.*

Digitized by Google

resol.93. num.6., non obstante, quod ex hac forma profitendi utantur. *Ego Soror N.N. voveo, & promitto Deo, & B. Mariæ Virgini, & Beatæ Claræ, & omnibus Sanctis, & tibi, mater, toto tempore vitæ meæ servare formam vitæ sororum pauperum S.Claræ traditam &c. vivendo etiam in obedientia, sine proprio, & in Castitate, servando Clausuram per Ordinis Constitutiones ordinatam*: suamque probat sententiam ex eo, quod non quid quid exprimitur in forma professionis, obligat sub voto; sed solum respectu Castitatis, Paupertatis, ac Obedientiæ, nisi verba ipsa id exprimant, (quod ipse *Bordonus* probat *resol.92. num.6.*, & 10.,) & alioqui verba illa, quæ adhibentur in forma Professionis Monialium S. Claræ, *servando Clausuram per Ordinis Constitutiones ordinatam*, posita in obliquo, referri videntur non ad dictionem *Voveo*, sed ad Constitutiones Ordinis, quarum obligationem Professio non alterat; ideoque non supponit eas debere observari sub voto, sed relinquit eas sub simplici præcepto: sic *Bordonus*, nec improbabiliter, nisi communis sensus voventium, & recepta consuetudo per tot sæcula oppositum suaderet: quo modo Doctores communiter dicunt Moniales S. Claræ teneri ad Clausuram sub voto.

Quæres 4. *Ad quem finem inducta fuerit Monialium Clausura*.

5. *Resp.* Fuisse inductam principaliter ad tollenda pericula honestatis violandæ, & auferendas Monialibus occasiones infringendi votum Castitatis, quæ, data libertate vagandi, & conversandi cum viris sæcularibus, non raro periclitaretur. Ad quod faciunt, quæ habet: *Dionys. Carthus. in Dial. de reform. Monial. art.3.* his verbis. *Fœminæ sunt specialiter, & naturaliter multum instabiles, fragiles, molles, ac debiles ratione: ideo periculosissimum esse Monialibus inter viros apparere, ipsosque inspicere, alloqui, audire: nec aliqua lingua potest exprimere quanta peccata, & scandala orta sint, atque assidue creantur ex hoc, quod Moniales Claustra sua egrediuntur, & personas visitant sæculares, viros quoque permittunt ingredi sua Claustra: utinam tumentes uteri, & argumenta currentia super terram non demonstrarent hoc ipsum*.

Quæres 5. *Ad quem spectet ex officio adstringere Moniales ad observantiam Clausuræ regularis*.

6. *Resp.* „ Spectare ad Episcopos, „ quoad Moniales quidem ipsis immediate subjectas ex potestate Ordinaria; „ Delegata vero erga subjectas Sedi Apostolicæ, & etiam erga exemptas subditas Prælatis Regularibus. Fundatur „ hæc responsio in *Concil.Trident. sess.25. de Regul. cap.5.*, ubi Episcopis præcipit, *ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis Ordinaria; in aliis vero Sedis Apostolicæ authoritate Clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter servent, & ubi innovata est, conservari maxime procurent*. Confirmatur ex verbis, quæ S. Pius V. adhibet in sua Bulla *Circa pastoralis* 8. videlicet: *Mandantes propterea in virtute sanctæ Obedientiæ sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, universis venerabilibus Fratribus Patriarchis &c. quatenus in Monasteriis Monialium sibi ordinario jure subjectis sua; in his vero quæ ad Romanam vel immediate, vel mediate spectant Ecclesiam Sedis Apostolicæ authoritate, una cum Superioribus eorumdem Monasteriorum Clausuram, ut præmittitur, quam primum poterit, servari procurent*: Non obstat, „ quod graves aliqui DD. *Sanchez lib.6. in Decal. cap.15. num.21.*, *Rodriqu. tom.1. qq. Regul. qu.47. art.10.*, *Bonacin.*, & alii, quorum loca allegat *Sperellus part.1. Decis.97. a n.15.*, sequuti *Navarrum de regul. comment.4. sub num.60.* doceant, in prædictis Decretis Concilii scilicet Tridentini, & S. Pii V., nullo modo committi Episcopis, ut Clausuram fieri, & conservari curent quoad Monasteria Monialium subjecta Prælatis Regularibus, „ eo fundamento innixi, videlicet, quod „ Decretum Concilii, & S. Pii V. Constitu-

„ stitutio solum sint renovativa, interpretativa, & confirmativa Constitutionis *Bonifacii VIII.*, *quæ habetur in C. periculoso de statu Regularium in 6.*, ubi §. ultimo, solis præfatis Regularibus committitur cura Clausuræ circa Monasteria sibi subjecta; unde sunt intelligenda conformiter ad dictam Constitutionem Bonifacii VIII., Constitutio enim ad aliam roborandam edita, juxta terminos legis roboratæ est intelligenda, & lex interpretans recipit omnes extensiones, ac limitationes, quas lex interpretata recipiebat; idque etiam si nova lex declarans loquatur strictius, ut multis probant præfati DD. Ista, inquam, ratio allata in contrarium non obstat; tum quia lex roborans, seu interpretans intelligitur quidem secundum terminos roboratæ, vel interpretatæ Constitutionis in dubio; secus vero quando apparet, Legislatorem voluisse Constitutionem ampliare; ut revera apparet ex modo loquendi generali adhibito in Decreto cit. Trident., & Constitutione Pii V.; tum quia indubitatam de hac Episcoporum authoritate, a praxi etiam stabilita, fidem faciunt quamplures declarationes Sacræ Congregationis, quæ videri possunt apud allegatum *Sperellum*, apud *Lezana* in novissima editione *part.1. summæ cap.* 24. *a n.65.*, apud *Monacelli par.1. tit.1. in adnot. ad formul.3. n.8.*, & apud *Pignatell. tom.6. consult.85.* Ex istis dua seligo, quarum primam refert idem *Sperellus num.27.* fuisse factam ad sui instantiam, cum ex speciali mandato Card. Estensis, cujus erat Vicarius generalis visitare vellet Clausuram cujusdam Monasterii Monialium Regularibus subjecti in Civitate Regiensi, & est tenoris sequentis: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trident. interpretum ad utrumque dubium respondit, non solum Episcopo, sed etiam generali ejus Vicario ad hoc speciale mandatum habenti, licere pro Clausuræ visitatione ingredi septa Monasteriorum Regularibus subjectorum; tametsi nulla rationabilis violatæ Clausuræ suspicio irrepserit, & acriter reprehendit Rodericum, quod de hac re tam audacter loquutus fuerit*: 2. refertur a *Lezana ex Barbosa in Collect. DD. ad cap.5. sess.25. num.13.* edita his verbis: *Sacra Congregatio Concilii censuit Episcopum Conimbricensem uti Sedis Apostolicæ Delegatum potuisse quoad Clausuram Monasterium Monialium Conventus de cellas Ordinis Cisterciensis Regularibus ejusdem Ordinis subjectum visitare, etiam assumpto secum Vicario generali, & Confessario earumdem Monialium; Monialesque ipsas in iis, quæ ad eamdem Clausuram pertinent, examini subjacere, remotis etiam suspicione violatæ Clausuræ, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis, atque irrequisitis.*

7. Addit *Concil. Trident. loco citato*, quod si opus sit ad cogendas Moniales ad Clausuram auxilio brachii sæcularis, adhuc invocandum est, atque a brachio sæculari præstandum: aitque: *Quod auxilium, ut præbeatur, omnes Christianos Principes hortatur S. Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda omnibus Magistratibus Sæcularibus injungit*: Unde infert *Sanchez n.22.* Principes absque justa causa dictum auxilium denegantes, attento præcise hoc Decreto Concil. Trident. non peccare: peccare tamen Magistratus sæculares, cum de utrisque loquatur Concilium diverso modo; nimirum priores solum exhortando (quod non importat præceptum *c. quis quis 14. qu.1.*) posteriores vero sub pœna excommunicationis latæ sententiæ jubendo præstare dictum auxilium: quamquam Principes in proposito casu denegantes auxilium peccarent ex altero capite, eo quod deficerent notabiliter in proprio officio, juxta notata *cap.1. de offic. Ordin.*, *& c. omnes principes de majorit.*, *& obedient.*, *& cap. duo*, *& cap. si Imperator d.96.*

Quod si quæras, quid significetur in citato Decreto Trident. per illa verba, omnibus Magistratibus Sæcularibus.

8. *Resp.*

8. *Resp.* Significari personas publicas sæculares, quæ non proprio jure jus dicunt; sed jure alterius Superioris, a quo dependent (quicumque demum ii sint, sive magni, sive medii, sive infimi), & quidem omnes, cum dictio *omnibus* sit universalis, adeoque nullum Magistratum sæcularem excludat *l. Julian.*, *& l. textorib. ff. de legat. 3.*, *& l. hoc articulo ff. de hæred. instit.*: ita *Bonacin. supr. p. 2. n. 4.* addens *num. 5.*, Ecclesiasticos etiam venire hic nomine Magistratuum, si sæcularem jurisdictionem exerceant titulo potestatis sæcularis: ut si a Principe sæculari constituantur Præsides, aut Consiliarii alicujus Magistratus, a quo Civitas, aut Provincia gubernetur: Concilium enim non respexit præcise ad circumstantiam personæ, sed ad qualitatem muneris, ac officii, a quo Magistratus nomen desumitur.

Utrum vero Sæculares Principes, ac Magistratus teneantur Judici Ecclesiastico imploranti brachium sæculare ipsorum opem ferre, etiam non viso processu, ac sententia Judicis Ecclesiastici.

9. *Resp.* Teneri, & probatur, tum quia facultas cognoscendi de justitia causæ competit Superiori: Magistratus autem sæcularis in causis Ecclesiasticis non est Superior, ut patet; tum quia sæculares hic non adsciscuntur, ut Judices, sed ut executores Ordinationis factæ ab Ecclesiastico Judice; ac officium executoris non est causam agnoscere, sed exequi, quoties non constat de ejus injustitia; tum quia in dubio, præsertim in facto Principis, non præsumitur delictum, *l. merito ff. pro socio*; ergo sæculares vocati ad ferendam opem Judici Ecclesiastico inique agunt negligendo auxilium ferre, eo, quod nondum cognita sit justitia causæ, & nondum examinati actus processus, utpote præsumentes delictum in facto Judicis Ecclesiastici: ita *Marta de jurisdict. part. 1. qu. 51.*, *Alciat. cap. 1. de Offic. Ordin.*, aliique apud *Bonacin. de centur. in partic. d. 1. qu. 20. §. 3. num. 2.* contra alios ab eodem allegatos: qui bene monet *qu. 1. de Clausur. part. 7. num. 6.*, excommunicationem, de qua agimus hoc loco, non esse reservatam Papæ: cum in Concilio, ubi fertur, nulla fit mentio de reservatione.

Quæres 6. *An cura custodiæ Clausuræ Monialium commissa Episcopis in Concilio Tridentino intelligatur de Clausura solum materialiter sumpta, (prout scilicet importat spatium, quod intra januam Monasterii semper Clausum continetur) vel etiam de Clausura formaliter (ut sic loquar) sumpta, (quatenus videlicet comprehendit etiam ingressum extraneorum intra Clausuram, egressum &c. ipsarum Monialium ab illa, & accessum aliorum ad ipsas Moniales causa eas invisendi, & alloquendi).*

10. *Resp. Barbosa allegat. 192. de offic. Episcop. n. 11.* ad auctoritatem Episcoporum in custodienda Monialium Clausura pertinere, ut impediant tum accessum ad ipsas Moniales, & colloquia cum eisdem, tum ingressum extraneorum intra septa Monasterii, tum egressum earumdem Monialium e Monasteriis: quod est dicere, curam commissam Episcopis de custodia Clausuræ Monialium non esse solum de Clausura materialiter sumpta, sed etiam de ea formaliter sumpta: idque ex Decreto Concil. Trident. superius adducto: ita Barbosa, aliique docti Recentiores a me consulti: attenta praxi Episcoporum multis in locis prohibentium sub censuris Ecclesiasticis accessum ad Moniales sine legitima ipsorum licentia, & quidem etiam exemptas: quod non facerent, si non præsumerent Monasteria Monialium, etiam aliàs exemptarum, ipsis subjici quoad custodiam Clausuræ tum materialiter, tum formaliter sumptæ: siquidem locus exemptus æquiparatur territorio posito extra Diœcesim.

11. „ Nec potest nunc ullo probabili
„ fundamento hæc potestas Episcopis de-
„ negari; nam certe Gregorius XV. in
„ sua Constit. *Inscrutabilis Dei providentia* edita 1622., dat Ordinariis loco-
„ rum potestatem puniendi, & coercen-
„ di tam Regulares, quam Sæculares de-
„ lin-

„ linquentes circa personas intra septa „ degentes, aut circa Clausuram, vel „ circa bonorum administrationem Mo- „ nasteriorum Monialium, etiam Regula- „ ribus subjectarum; & concedit, ut tan- „ quam Sedis Apostolicæ delegati id fa- „ cere valeant, quoties, & quando opus „ fuerit. Et præterea id multoties de- „ claravit Sacr. Congregat., ut videre „ est apud supracitat. *Pignattell.*, *& Ni-* „ *colium in floscul. v. Monialis num.*28., „ *& in lucubrat. Canon. lib.*3. *tit.*2. 3.: „ inter quæ decreta legitur unum editum „ a Sacra Congregatione Episcoporum, „ & Regularium 24. Augusti 1594. per „ hæc verba: *Sacra Congregatio censuit*, „ *quod Moniales Regularibus licet subje-* „ *ctas alloqui nemo possit absque licentia* „ *Episcopi, vel ejus Deputati.* Et alterum „ approbatum ab Urbano VIII., & re- „ fertur etiam in Bullario post Consti- „ tut. 18. Gregor.XV., quo Sacra Con- „ gregatio Concil. censuit Episcopum „ Diœcesanum tamquam Sedis Apostoli- „ cæ Delegatum coercere, & punire pos- „ se Regulares accedentes sine licentia „ ad Monasteria Monialium Regularibus „ subjectarum, ut legitur in Bullario „ post Constitutionem Gregorii XV.

Quæres 7. *Qualiter custodiri debeat Monialium Clausura per Ordinarios locorum, & alios Superiores.*

12. *Resp.* Debere custodiri, itaut sit circumsepta, & munita altis mœniis, ac excelsis undique parietibus, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi sint, Monasteria inspiciantur; præsertim si iis immineant Fratrum, aut Præsbyterorum ædes; quo casu curandum esset, ut parietes altius attollerentur. Quod si contingat muros clausuræ confringi, & Monasterii reddi- tus non sufficere ad illorum reparationem, tunc ii fidelium eleemosynis restaurari debent; &, si eæ sint minus sufficientes, ad hoc ipsum cogi possunt, ac debent Monialium consanguinei: ita *Barbosa sup. n.*10. ex Mosconio, & cum his *Tamburin. supra qu.*1. *n.*9. *&* 10., monens in defectu consanguineorum recurrendum esse ad illum, ex cujus authoritate, & voluntate fuit constructum Monasterium: sicut enim consanguinei Monialium, durante vinculo consanguinitatis, tenentur eas conservare in debita honestate, ut colligitur ex *c. si quis dereliquerit* 30. *dist.*, sic & iis quoad hoc succedit Fundator Monasterii; quippe qui potuit, & debuit prævidere hujusmodi necessitates futuras: sic citati DD., & bene: si addas, id etiam spectare ad proprium Episcopum, si redditus Episcopatus id ei permittant, aut aliunde possit consulere præsenti Monialium necessitati: cum ipse ex officio teneatur restituere clausuram Monialium, eamve conservare, suoque exemplo quam maxime possit alios excitare ad subveniendum tantæ Monialium necessitati; ne alioqui ipsi dicatur: *Qui alios doces, te ipsum non doces?* „ Ut „ autem locorum Ordinarii non errent „ in conservanda Monialium clausura, „ tum materiali, tum formali, multum „ juvari poterunt, si præ manibus ha- „ beant decreta tum generalia, tum par- „ ticularia edita a Sacra Congreg. Epi- „ scopor., & Regul., & a Sac. Congreg. „ Concilii, quæ referuntur *a Pignatello* „ *tom.*6. *consult.* 85., *& præsertim a* „ *num.*78.

Quæres 8. *An obbligatio Clausuræ astringat omnes Moniales.*

13. *Resp.* Adstringere omnes, & singulas Moniales cujuscumque Ordinis, etiam Militaris, quæ religiosam professionem emittunt, & vivunt in congregatione: ita *Sanchez sup. n.*10., *Miranda sup. qu.*1. *art.*3., *Bonacin. par.*2. *n.*1., aliique communiter: & probatur, tum quia *Concilium Tridentinum sess.*25. *de regul. c.*22. statuit omnia, & singula contenta in superioribus decretis servari in omnibus Cœnobiis, ac Monasteriis quarumcumque Sanctimonialium, etiam si illæ sub guberno Militiarum, etiam Hierosolymitanæ vivant, & quocumque nomine appellentur, sub quacumque regula, vel institutionibus: unum autem ex præfatis decretis ea sessione factis est de Clausura Monialium: tum quia Pius V. in sua Bulla *Circa pastoralis*, ait, *cujuscumque Ordinis*, *vel Militiarum*, *etiam si Hierosolymitanæ sint*; quæ

quæ dictio -- *etiam* -- in utroque decreto posita significat a fortiori comprehendi Moniales aliorum Ordinum Militarium.

14. Dixi in responsione, *& vivant in congregatione*; ut innuerem, quod, si quæ fœmina hodie licite profiteretur ea conditione, ut in domo propria maneret; prout permittitur *cap. fin. qui Clerici, vel vovent.* ea non teneretur ad clausuram; siquidem jura loquuntur de Monialibus viventibus in congregatione (ut aperte constat ex Constit. Pii V.) & cum sint odiosa, non debent ampliari, sed restringi: ita *Graff. 1. part. decis. lib.4. cap.23. n.17.*, *Mirand. sup. art.4.*, *Bonacin. n.5.*, aliique, inter quos recte notavit *Navar. com.4. de Regul. n.53.*, privilegia olim concessa Monialibus professis quoad exemptionem a Clausura, modo non suffragari, utpote revocata in Concil. Trident. supra, & Pii V. Constitutione.

15. Excipiendæ tamen sunt Moniales conversæ, quæ ex ejusdem Pii V. concessione in Monasteriis ad suam sustentationem indigentibus fidelium eleemosynis per dictas Moniales colligendis, possunt degere extra Clausuram ad effectum quaeritandi eleemosynam, dummodo sint ætatis annorum 40., degant in domo contigua Monasterio, non ingrediantur Clausuram Monialium, nisi in casibus expressis per suas Constitutiones; ac de suis domibus non exeant ad colligendas eleemosynas, nisi de licentia Ordinarii. Quamquam Gregorius XIII. in sua Constitutione *Deo sacris*, cupiens hanc ipsam exceptionem auferri, injungat Ordinariis, ut quacumque ratione cognoverint, posse convenienter Conventuum Moniales substentari, absque dicta eleemosynarum collectione, easdem Conversas sub eadem Clausura cum aliis Monialibus reducant, neque amplius permittant illas exire e suis Monasteriis.

Quæres 9. *An obligatio Clausuræ adstringat Moniales in quocumque eventu, & consequenter etiam cum gravi periculo vitæ.*

16. *Resp.* Quod cum observantia Clausuræ possit afficere, & de facto afficiat Moniales secundum duplicem respectum, nimirum ne ipsæ egrediantur e proprio Monasterio, & ne admittant intra illud personas extraneas absque debita licentia; quoad utrumque respectum dari possunt plures casus, in quibus cessat obligatio Clausuræ, ut aperte constabit ex dicendis in duabus sequentibus sectionibus: in quarum priori proponemus casus concernentes Clausuram sub priori respectu; in posteriori vero casus versantes circa Clausuram sub posteriori respectu. Hic unum solum adverto, quod cum necessitas non habeat legem, *l. unic. ff. de off. proconsul.*, & lex humana ordinarie non obliget cum tanto subditorum dispendio, ut probat *Laym. l.1. tract.4. cap.14. n.5.* ex communi DD. sententia; utique & lex Clausuræ non obligabit Moniales, neque cum gravi periculo vitæ (eo tamen modo, quo explicabimus *sect. seq. qu.8.*) neque cum alio gravi damno, sicut notavit *Sanchez l.6. Moral. cap.15. n.6.* ex Dominico Franco, Sylv., Rodriqu., & aliis.

Quæres 10. *Sub quibus pœnis teneantur Moniales servare Clausuram.*

17. *Resp.* Teneri servare sub pœna excommunicationis majoris latæ sententiæ Papæ reservatæ, necnon privationis officiorum, dignitatum, & administrationum, & inhabilitatis ad illas, sive ipsæ Moniales sine debita facultate egrediantur e Monasterio, sive alios ingredi faciant, aut permittant; idque quoad Moniales egredientes ex Bulla Pii V. declaratoria, quæ est 8. in ordine, de qua *sect. seq. qu.3.*, quo vero ad ingredi facientes, aut permittentes ex Bulla Gregorii XIII., in ordine 28., eo tamen modo, quo dicemus hic *sect.3. qu.3.*

Quæres 11. *Quot, & quibus modis contingere possit obligationem Clausuræ violari a Monialibus.*

18. *Resp.* Violari posse iis duobus modis, quos recensuimus *qu. præced.*, videlicet indebite egrediendo e proprio Monasterio, vel extraneos ingredi faciendo, aut permittendo intra Clausuram Monasterii: quod bene advertit *Portell. de*

 dub.

Digitized by Google

dub. regul. v. Clausura Monialium in addit. num.1.

An autem violatio Clausuræ Monialium excusari possit a culpa mortali ratione parvitatis materiæ.

Respondet *Nald. v. Clausura n.2. ex Graff. de cas. reserv. cap.5. num.45.*, quos adducit, & non reprobat *Diana part.3. tract.2. resol.52.*, posse excusari; adeoque Monialem ambobus pedibus se transferentem extra januam, terminos Clausuræ terminantem ad unum, vel duos palmos, non peccare mortaliter, si statim regrediatur: idem sentit & *Merolla* relatus *a Tambur. sup. d.19. qu.4.*, qui tamen oppositum sentit cum *Bonacin. sup. p.4. n.2.*, & aliis, alioqui concedens parvitatem materiæ in præsenti casu posse admitti, si Monialis toto corpore non egrediatur e Clausura, sed majori parte corporis manens intra septa Monasterii, pede, aut pedibus exeat: sic quippe non videtur consummari tota transgressio violationis Clausuræ in eo consistens, quod Monialis egrediatur e terminis definitæ clausuræ, quod utique verificatur, sive ea longe recedat a dictis terminis, sive tantum ad duos pedes, mox regressura: quæ est ratio, cur citati Doctores sustineant in violatione Clausuræ non debere admitti parvitatem materiæ.

„ Horum sententia negans parvitatem materiæ in egressu totius corporis e terminis Clausuræ, sine dubio est amplectenda, tum ob rationem supradictam, tum quia licet egressus a Clausura per duos palmos tantum videatur esse materia parva, si materialiter consideretur, formaliter tamen sumptus, prout est oppositus præceptis Clausuræ, gravem habet oppositionem cum lege, cum sit plenus, perfectus, & consummatus egressus, & maxime periculosus, si non prohibeatur sub gravi obligatione. Ita autem docent præter allegatos DD. *Sanchez lib.6. in Decal. c.16. n.70.*, *Thom. del Bene de Immun. Eccles. c.19. dub.13.*, *Lezana in summ. tom.2. vers. Clausura n.7.*

Quæres 12. *An violatio Clausuræ Monialium sit reservata, etiam seclusa reservatione pœnarum, quas incurrunt illius transgressores.*

20. *Resp.* Esse, si fiat ad malum finem contra castitatem: & hoc ex decreto Clementis VIII. edito 1601., in quo ultra casus contentos in Bulla Cœnæ abstulit Regularibus alias quoad hoc privilegiatis facultatem absolvendi ab aliis quinque casibus, inter quos enumeratur violatio Clausuræ Monialium ob malum finem.

„ Dicendum autem hujusmodi reservatione comprehendi etiam ipsas Moniales; licet enim per illud verbum *Monialium* videantur expressæ solum per modum termini, & ut se habentes mere passive ad dictam violationem, tamen comprehenduntur in illo verbo — *Violatio Clausuræ* —: in eo enim veniunt omnes violantes Clausuram; & tam sunt violantes illi, qui illicite ingrediuntur, quam qui illicite egrediuntur. Dixi *seclusa reservatione* pœnarum; Nam Moniales violantes Clausuram per egressum perfectum, & completum, etiamsi id non faciant ad malum finem, incurrunt, ut videbimus sequenti sectione, excommunicationem Papæ reservatam, & alias pœnas.

Quæres 13. *Quis dispensare possit cum Monialibus super obligatione Clausuræ, ut licite possint egredi ex illa, & alios admittere intra illam.*

21. *Resp.* Posse dispensare Papam absolute, & simpliciter loquendo: & inde patet, quod obligatio Clausuræ est juris humani, adeoque subjicitur Papæ potestati: in casibus vero gravissimæ necessitatis non patientis dilationem, in quibus non potest commode adiri Papa, posse dispensare Ordinarium loci, sive ex se solo, si Monialis dispensanda non sit exempta, sive de consensu etiam Prælati regularis, si Monialis sit immediate subjecta Prælatis Ordinis; idque ex *Concil. Trident. sess.25. cap.5.*, & ex Constitutione Pii V. *relata qu.10.*, prout notat *Lezana tom.1. c.25. n.21.*, addens tamen in Hispania videri usu receptum, ut pro licito egressu Monialium regularibus subjectarum in casibus

Digitized by Google

bus permissis nequaquam requiratur consensus Ordinarii: quod utique potest admitti, si constet dictam consuetudinem fuisse legitime inductam, juxta doctrinam generalem, quam tradunt DD. de praescriptione.

Quaeres 14. *An Moniales per contrariam consuetudinem possint derogare decretis indicentibus Clausuram.*

22. *Resp.* Quod, cum obligatio Clausurae Monialium sit de jure humano, ut dictum est *qu.3.*, & jus quodcumque humanum, simpliciter loquendo, possit abrogari; sequitur etiam Moniales posse alicubi derogare praefatae obligationi: ita in terminis *Sanchez lib.6. Moral. c.15. n.4.*, *ex Azor. tom.1. lib.13. cap.8. qu.1.*, aliique Doctores recentiores consulti: & puto, satis probabiliter, quidquid in contrarium sentiat Lamas relatus ab eodem Sanchez, sustinens contra obligationem Clausurae nullam posse praevalere consuetudinem, aut statutum, utpote tacite comprehensam in voto tanquam necessariam ad castitatis promissae observantiam; quod alii communiter negant, & nos etiam negamus, alioqui concedentes praesentem responsionem non procedere quoad illas Moniales, quae sub expresso voto se obligant ad Clausuram.

„ Est autem advertendum non habere locum traditam responsionem circa consuetudinem potentem abrogare decreta indicentia Clausuram, nisi dicta contraria consuetudo sit legitime praescripta, hoc est, nisi concurrant omnia ea, quae desiderantur, ad hoc, ut consuetudo legem vincat, inter quae illud est praecipuum, ut consuetudo introducta fuerit sciente, & patiente Principe, qui potest in his jus condere, ut cum communi docet *Fagnanus in cap. Utrum autem de cognat. spiritual. n.17. & 18.*

SECTIO II.

De Observantia Clausurae Monialium quoad non exeundum e septis proprii Monasterii.

23. *Egressus è Clausura vetitus Monialibus ex multiplici jure.*
24. *Si fiat indebite, interdum plures continet malitias, at non semper.*
25. *Monialis sic egrediens subditur excommunicationi reservatae Papae.*
26. *Incurrit etiam alias poenas, quae item incurruntur a cooperantibus.*
27. *Dicta excommunicatio incurritur ante sententiam, non item aliae poenae.*
28. *Quis absolvat a praefatis poenis.*
29. *Quae causa requiratur, & sufficiat, ut Moniales licentiari possint ad egressum.*
30. *Quale incendium sufficiat ad licitum egressum.*
31. *Qualis casus Leprae.*
32. *Qualis casus Epidemiae: quid sit Epidemia.*
33. *Juxta aliquos licentiari potest Monialis ad egressum ob morbum ei soli nocivum.*
34. *Alii communius negant contra Suarez, & juxta praxim.*
35. *Concedi potest egressus in casibus similibus.*
36. *In his tamen casibus semper requiritur licentia Praelati, nisi sit periculum in mora.*
37. *Cujus Praelati requiratur licentia.*
38. *Haec debet esse specialis, & expressa.*
39. *Item in scriptis, etiam pro foro conscientiae: quod alii negant.*
40. *An sit semper opus, quod sit in effectu obtenta.*
41. *Illicitus est egressus factus ex licentia injusta inferioris Papa.*
42. *Sic tamen egrediens Monialis non incurrit poenas; immo nec peccat juxta aliquos, si licentiam obtineat a Papa.*
43. *Licentia egrediendi, & dispensatio ad egressum inter se differunt.*
44. *Egrediens sine licentia in casu necessario,*

rio, id interdum significat Prælato.

45. *Egressus permittitur Monialibus in casu belli, inundationis, ac ruinæ Conventus.*

46. *Non ut eæ eligantur in Abbatissam alterius Conventus, aut ad aliud officium.*

47. *Nisi cum licentia Sedis Apostolicæ.*

48. *An Monialis sic egrediens redit postea ad suum Conventum.*

49. *An ad fundandum novum Conventum, aut reformandum alium jam fundatum egreditur de licentia Sedis Apostolicæ.*

50. *Consulto Papa Moniales egrediuntur ad habitandum novum Conventum.*

51. *Talis autem egressus faciendus in aurora.*

52. *Permittitur egressus Monialium causa correctionis.*

53. *Servatis tamen servandis.*

54. *Monialis professa transiens ad Ordinem strictiorem repetit probationem, ac professionem.*

55. *Egrediens cum licentia aliquantulum divertit licite.*

56. *Si indebite divertat, pœnis latis contra violantes Clausuram non subest.*

Quæres 1. *Quibus juribus interdictum sit Monialibus egredi e Clausura proprii Monasterii.*

23. *Resp.* Quod, quamvis in antiquis Canonibus multa extent hujusmodi Clausuræ præcepta (ut *in Canon.33. Concilii III. Carthaginen. can.46.* Trullano, qui attribuitur *VI. Synodo, & canon.65. Concilii Cabilon. II.*) ea tamen nullibi erat absolute injuncta, sed dependenter fere a legitima facultate Abbatissæ: sicque paulo major, ac rigidior Clausura imponebatur fœminis, quam viris. Primo *Bonifacius VIII. in cap. un. de stat. regul. in 6.* illam absolute præcipit Monialibus, nulla relicta facultate egrediendi quacumque ratione, aut causa, excepto tantum casu, in quo Monialem tanto, & tali morbo evidenter laborare constaret, ut non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari: quæ exceptio utique firmat regulam in contrarium. Cum autem tale decretum Bonifacii VIII. non fuisset usu receptum, vel certe per contrariam consuetudinem antiquatum (ut indicat *Concil.Trident. sess.25. cap.5. de regul.*, & Auctores passim testantur) a dicto Concilio fuit innovatum his verbis: *Nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire e Monasterio, etiam per breve tempus quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indultis, & privilegiis quibuscumque non obstantibus*; nec non approbatum, ac confirmatum a Pio V. *in sua Constit.8. in ordine*, in qua explicat, quæ loca comprehendantur sub clausura Monialium: cum Pius V. *in citata Constit.8.* latius declarasset decretum Bonifacii VIII. & Concil. Trident. superius allegatum, expressis in declaratione dictæ Bullæ casibus, in quibus Moniales possunt licentiari ad exeundum e Clausura, & latis variis pœnis adversus violantes ipsam Clausuram, de quibus ultra.

Quæres 2. *Qualiter peccet Monialis indebite egrediendo e proprio Monasterio, & quot peccata committat.*

24. *Resp.* Peccare mortaliter: committere vero unum tantum peccatum, idque inobedientiæ contra præceptum Ecclesiæ Monialibus Clausuram indicentis, si solo præcepto Ecclesiastico teneantur ad Clausuram: non autem etiam ex voto, sicut de facto aliquæ Moniales tenentur, quæ proinde exeuntes e Clausura sine debita facultate, duo peccata committunt, necessario exprimenda in confessione: unum scilicet contra præceptum Ecclesiæ, (quod est peccatum inobedientiæ) & alterum contra votum, quod est sacrilegium. Et ratio est, quod, cum præceptum Clausuræ impositum Monialibus sit de re gravissima, ejus violatio ex genere suo non potest non esse mortalis: ex alia parte in uno, ac eodem actu multiplicantur malitiæ specie diversæ, quando actus opponitur diversis specie virtutibus, ac perfectionibus: unde fit, quod si Clausura præscriberetur tum ab Ecclesia, tum a regula, non

non ideo ejus violatio duplicem contineret malitiam; cum sic opponeretur eidem virtuti, ac perfectioni, nimirum Obedientiæ.

Qua occasione obiter moneo, assertionem a me positam *tract.4. cap.5. n.21.* esse juxta mentem Rodriquez ibi citati, non autem juxta mentem meam; ut colligitur ex §. sequenti, ubi sustinens inter casus exceptos ab Urbano IV. comprehendi Epidemiam, etsi ab eo non exprimatur, tacite infero Moniales S. Claræ, non obstante voto Clausuræ, quod faciunt, posse in casu Epidimiæ egredi e Clausura, si id sit necessarium ad vitandum contagium, quod utique est contra Rodriquez.

Quæres 3. *Sub quibus pœnis prohibeantur Moniales egredi e Clausura proprii Monasterii.*

25. *Resp.* Prohiberi sub pœna excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ, eaque reservata Papæ: patet ex Pii V. Constit.8. superius adducta, quæ sic habet: *Aliter autem egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sive Laicas, aut Sæculares, vel Ecclesiasticas, consanguineas, vel non, excommunicationis latæ sententiæ vinculo, statim eo ipso absque aliqua declaratione subjacere, a quo præterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant. Et insuper tam egressas, quam præsidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam hujusmodi concedentes, dignitatibus, officiis, & administrationibus per eas, & eos tunc obtentis privamus, & illas, & illos ad obtenta, & alia in posterum obtinenda inhabiles* (supple) *decernimus.*

26. Ubi notandum vi istius Constitutionis, Moniales indebite egredientes e proprio Monasterio non solum incurrere excommunicationem majorem ipso facto absque alia declaratione, eamque Papæ reservatam, sed etiam remanere privatas dignitatibus, officiis, & administrationibus, quæ habent tunc temporis, immo, & inhabiles ad obtenta, & alia in posterum obtinenda: quin etiam talibus pœnis subjacent non Moniales tantum modo dicto Clausuram violantes, sed etiam Episcopi (cum de his expressa mentio fiat in citata Constitut. Pii V.) Prælatique Regulares, si fortasse sine justa causa illis dent licentiam exeundi e Monasterio; nec non ii, qui Moniales injuste egressas comitantur, aut recipiunt, si suo comitatu aut receptione cooperentur egressui Monialium ipsarum, aut sint in causa, quod non redeant ad Monasterium, sicut debent, quod bene advertit *Bonacina qu.1. de Clausf. par.4. n.4., & 5.*, hinc inferens cum Rodriqu., Sanchez, & Lamas non incurrere dictas pœnas illum, qui causa urbanitatis, amicitiæ, honoris, aut consanguinitatis Monialem illicite egressam comitaretur, aut reciperet, dummodo ejus delicto re vera non cooperetur; qua de re *Sanchez lib.6. Moral. cap.14. n.72.*

Difficultas est: utrum præfatæ pœnæ incurrantur ante sententiam judicis declarativam, sin minus pœnæ, saltem delicti.

27. *Resp.* Excommunicationem quidem incurri ante omnem sententiam Judicis, etiam declarativam delicti, (quod omnes concedunt) alias vero pœnas probabile esse non incurri, nisi post sententiam criminis declaratoriam, latam a Judice, qua scilicet declaretur juridice, Monialem violasse Clausuram, egrediendo e Monasterio absque legitima facultate; idque non solum ob doctrinam, quam tradit *Sanches supr. num.65. ex Navarr., Molin., & Sosa:* sed etiam, quia Clausula illa: *absque aliqua declaratione*, in relata Constitutione Pii V. ex tenore textus videtur referri solum ad excommunicationem non item ad alias pœnas; sicut & vi textus reservatio solum afficit excommunicationem, non autem reliquas pœnas: cum sic habeat: *Excommunicationis majoris latæ sententiæ vinculo statim eo ipso, absque aliqua declaratione subjacere: a quo præter quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeant; & insuper tam egressas*, (idest Moniales) *quam præsidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam hujusmodi concedentes, digni-*

Digitized by Google

dignitatibus, officiis, & administrationibus per eas, & per eos tunc obtentis privamus, & illas, illosque ad obtenta, & ad alia in posterum obtinenda, inhabiles decernimus. Ubi non Clausulam illam, *absque aliqua declaratione,* & illam aliam, *præterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeant*: solum apponi; ubi agitur de excommunicatione, non item postea, ubi agitur de aliis pœnis, quod est signum, Pium V. in dicta Constitutione noluisse cum tanto rigore obligare ad reliquas pœnas, atque obligat ad excommunicationem: si enim pari rigore voluisset obligare ad utrumque, id potuisset exprimere, & expressisset, juxta illud: *si voluisset expressisset*: quod maxime locum habet in odiosis, quæ non debent ampliari, sed restringi.

Quod si quæras, qui possit absolvere a præfatis pœnis.

28. *Resp.* Non posse absolvere nisi Papam solum, aut alium habentem ab eo facultatem: cum excommunicatio sit reservata Papæ, & doctrina generalis sit, inferiorem Papa non posse regulariter dispensare in pœnis ab ipso latis post secutam Judicis sententiam.

„ Hoc autem verum est, non so„ lum pro casu, quo violatio Clausuræ „ a Moniali commissa, fuerit publica, „ sed etiam pro casu, quo ea fuerit oc„ culta; ita enim declaravit Sacra Con„ gregat. teste *Fagnano c. Dilectus de tem„ por. ordinat. a num.* 32.; Nam cum du„ bitasset Archiepiscopus Florentinus, „ an vigore Concil. Triden. *cap.* 6. *sess.* 24. „ posset absolvere quamdam Monialem, „ quæ occulte, & ad malum finem frege„ rat Clausuram, non obstante Bulla „ Pii V., quæ videtur habere locum in „ casu publico; quæstio proposita fuit „ in Sacra Congregatione, & variatum „ est sententiis: Ex decem Cardinalibus, „ tres existimarunt Bullam intelligen„ dam esse etiam in occultis, quia illa „ loquitur generaliter, quia solum exci„ pit casum articuli mortis: quia jam „ declaratum est, prohibitionem absol„ vendi factam in Bulla Cænæ habere lo„ cum etiam in occultis: & demum, quia „ per Bullam S. Pii V. utpote confectam „ post Concilium, censetur fuisse Con„ cilio derogatum: Alii quatuor Cardi„ nales dixerunt, eam Bullam non ha„ bere locum in casibus occultis. Reli„ qui tres censuerunt consulendum esse „ Pontificem, qui dedit quidem faculta„ tem Archiepiscopo absolvendi prædi„ ctam Monialem, sed declaravit Bullam „ Pii V. habere locum etiam in occultis. „ Hinc Sacra Congregatione postea in„ terrogata in terminis generalibus: An „ si Monialis alicujus Monasterii jurisdi„ ctioni Regularium subjecti occulte vio„ laverit Clausuram, possit a tali pecca„ to in foro conscientiæ virtute supradi„ cti decreti absolvi ab Episcopo, cui „ tanquam delegato in iis, quæ ad Clau„ suram pertinent, authoritas tribuitur „ in Tridentino *cap.* 5. *sess.* 25. *de regul.*, „ Sacra Congregat., stante Bulla S. Pii „ respondit *Non posse*.

Quæres 4. *An, & ex qua causa Moniales licentiari possint ad egressum e Monasterio, non obstante obligatione Clausuræ.*

29. *Resp.* Ex vi quidem Constitut. Bonifacii VIII. citatæ in *capit. periculoso de stat. Regul. in* 6., posse tantum in uno casu ibi excepto, nimirum quando Monialis evidenter laborat tanto, ac tali morbo, ut non possit cum aliis commorari absque periculo, aut scandalo: ex vi vero Constitutionis Pii V. relatæ *q. præced.* posse exire in tribus casibus ab ipso ibi expressis: videlicet ex incendio, ex morbo lepræ, & ex infirmitate epidemiæ; immo & in aliis casibus similibus, aut urgentioribus, qui censentur comprehendi in tribus allatis, juxta dicenda *qu.* 8. Quare Moniales nequeunt licentiari ad egressum, nisi ex causa valde gravi, ac urgenti: ex simili relatis *in cap. periculoso*, & in Constit. Pii V.

Quæres 5. *Quando nam casus incendii sufficiat, ut Monialis licite possit exire e Monasterio.*

30. *Resp.* Non sufficere, nisi quando incendium est adeo magnum, ut Moniales

Digitized by Google

les sint moriturae, si non exeant: quamquam, ut omnes Moniales in tali eventu exire possint, opus sit, ut omnium vita periclitetur, nisi omnes exeant: Unde si contingat non imminere periculum omnium sed aliquarum tantum, eo quod una pars Monasterii incendatur, & in alia non sit periculum; tunc eae solum exire possunt, quae aliter mortem evitare non possunt: ut si fingamus, eas habitare in parte, quae inceditur, & non posse transire ad aliam, nisi per ignem: idemque erit de una tantum Moniali, si casus ad hoc restringatur, ut illa sola incendio periclitetur, ita *Suarez tom.4. de Rel. tract.8. lib.1. cap.9. num.11.*, hinc inferens casum incendii in praesenti eventu non respicere communitatem, ut communitas est, sed omnes personas ejus, ut singulas, & sufficere in unaquaque, si illam solam tangat.

Quaeres 6. *Quando casus Leprae sit sufficiens ad hoc, ut Monialis licite egredi possit e Monasterio.*

31. *Resp.* Tunc solum esse sufficientem, quando, Moniali tali modo infecta non egrediente, omnes aliae Moniales evidenti periculo infectionis exponerentur: unde, si cesset tale periculum, eo quod, Monasterium sit valde capax, ibique adsit commoditas medendi ei morbo absque periculo contagionis aliarum Monialium; tunc Monialis sic infecta non potest exire, cum cesset periculum, ratione cujus praecise licitus erat exitus, ut aperte colligitur ex *capite periculoso*, innovato per Concilium Trident., & Pii V. Constitut. fere hoc ipsum exprimentibus iis verbis, *quod non possit cum aliis absque gravi periculo commorari*: Ut proinde dicat *Sanchez num.32.* ad hoc, ut Superiores justam licentiam exitus concedant, non debere esse contentos sola probatione morbi, sed praeterea probandam esse incommoditatem Monasterii ad medendum sine periculo infectionis aliarum Monialium; quod etiam indicat *Tambur. sup. d.20. qu.1. num.4.*, dicens, ad hoc, ut Monialis ex leprae morbo licite possit exire e Monasterio, hujusmodi infirmitatem debere esse talem, ut homo saecularis ea infectus extraheretur e propria domo, & ad vitandum infectionis periculum duceretur ad locum segregatum, vulgo nuncupatum *Lazaretto*.

Quaeres 7. *Quid intelligatur hic nomine Epidemiae, ob quam Moniali eo morbo infectae, concedi potest, ut exeat e Monasterio.*

32. *Resp.* Intelligi non solum Epidemiam, quae est vera pestis, sed etiam Epidemiam simplicem, morbum scilicet communem adeo contagiosum, ut ab uno facile diffundatur ad alios cum ipso communicantes, si tamen non obstet declaratio quaedam Sacrae Congregationis facta anno 1609., & relata *a Diana par.2.tract.15. resol.23.*; nimirum in Constitutione Pii V. nomine Epidemiae venire solum veram, ac realem pestilentiam. Ita *Suarez supra n.3.*, *Sanchez n.35.*, *Rodriquez sup. q.49. art.3.*, *Miranda qu.3. de Monial. art.5.*, *Portell. de dub. regul. v. Clausura n.18.*, aliique, quos citat, & sequitur *Tambur. n.6.*, dicens, hujusmodi casum sic communiter explicari a Doctoribus, & probatur, tum quia intentio Pii V. in excipiendo isto casu, quae est consulere indemnitati Communitatis religiosae, aeque militat in morbis istis contagiosis, qui possunt inficere totum Monasterium, aut majorem illius partem: ubi autem procedit eadem ratio, procedit & eadem juris dispositio: tum quia verosimilius est nomen epidemiae hic sumi, non rigorose pro illa, quae pestis dicitur, & sic per contagium communicatur, ut majorem partem hominum, quos inficit, occidat, sed ut latius dicitur de quocumque morbo communi contagioso modo supradicto; Cum enim Pii V. Constitutio sit odiosa, ac restrictiva quoad hanc partem, ejus verba interpretari debent in mitiori significatione propria: unde cum juxta usum Medicorum vox Epidemiae absolute dicta significet quemcumque morbum contagiosum, secundum hanc significationem debet hic sumi: quae rationes faciunt istam sententiam satis probabilem; praesertim cum non constet authentice de declaratione illa

ne illa Sacræ Congregationis superius allegata ex Diana, sicut notavit ipsemet Diana, & innuit etiam *Lezana tom. 1. cap.25. n.10.*, dum nostram amplexus sententiam subdit: *Licet oppositum in praxi omnino sequendum sit, si authenticè constet de quadam declaratione Sac. Congr. in contrarium*.

„ Addo ex declaratione Sacr. Con-
„ gregationis, quam supra retuli *cap.3. sect.1. n.19. ex Monacell. part.2. adnotat. ad formul.15. tit.15.* potius constare veram esse nostram responsionem.

Utrum vero dari possit Moniali licentia exeundi e Monasterio in casu, quo ea laboret morbo ipsi soli nocivo, & tali, ut moraliter sit certum, non posse sufficienter curari, nisi exeundo e Monasterio (v. gr. eundo ad balnea.)

33. *Resp.* Quod, quamvis Azorius, Navarr., Graff., Zipæus, Bonacin., & alii relati a Diana supra sustineant, Moniali in tali casu posse concedi facultatem exeundi e Monasterio; idque admittat etiam *Diana p.5. tract.3. resol.137.*, & non improbabiliter, seclusa praxi, quæ viget in contrarium; absolute tamen dicendum videtur in isto casu non debere, nec posse concedi Moniali, ut exeat e Monasterio, ita *Sanchez n.39.*, *Barbosa de offic. Episcop. alleg.102.n.30.*, *Gutier. l.1. canon. qq. c.14.*, *Zerola part.1. praxis v. Moniales qu.16.*, aliique penes Dianam, ubi supra; & probatur, tum quia sententia Azorii, & illorum aliorum cedit in magnum detrimentum Clausuræ statutæ in commune bonum religionis, stante, quod morbi periculosi sunt frequentissimi, aviditasque Monialium exeundi e Monasterio est maxima, sicque facile attraherent Medicos ad judicandum egressum, vitando periculo mortis, esse ipsis necessarium, & ita passim concederetur facultas egrediendi: tum quia in citato *cap. periculoso* (cujus observantia maximopere commendatur in *Concil. Trident. sess.25. de regul. cap.5.*, & in Constitut. Pii V. sæpius relata) ob solam rationem communis boni Monialium permittebatur egressus, ut constat ex iis verbis: *nisi forte tanto, & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset, cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari*. Ergo casus respiciens solam Monialis utilitatem privatam non præbet causam sufficientem egrediendi: tum quia, esto Doctores, juxta inferius dicenda concedant, quacumque dictione exceptiva adjecta, non excludi casus similes, aut urgentiores: fatentur tamen universi, excludi casus dissimiles, aut minus urgentes, quia alioqui dictio exceptiva esset inutilis; constat autem, quod præsens casus est valde dissimilis, ac longe minus urgens, quam tres expressi in Constitut. Pii V., ut facile patebit consideranti.

34. Dissentit *Suarez n.9.* dicens, se non posse discedere a pia sententia Navarri substinentis in casu proposito concedi posse Moniali licentiam exeundi e Monasterio, probatque tum quia leges humanæ non obligant ad sui observationem cum gravi periculo mortis, nisi ubi honor fidei, aut Religionis, vel magna necessitas boni communis intercedit: nihil autem horum in præsenti intervenit, tum quia lex humana debet esse tolerabilis, adeoque non potest obligare cum gravi periculo mortis, nisi ex causa proportionata, qualis non est, nisi necessitas communis boni temporalis, aut spiritualis: tum quia id videtur satis aperte colligi ex quadam declaratione Sacræ Congregationis, quam idem *Suarez n.11.* refert his verbis: *Curandæ valetudinis causa ad balnea Monialem exire posse Sedes Apostolica concessit, dum tamen eat cum honesto comitatu personarum, quem Ordinarius dandum censuerit, atque tam eundo, quam redeundo nullum ad locum extra viam rectam divertat, neque diutius maneat apud ipsa balnea, quam ad curandam infirmitatem necesse fuerit*. Verum, quia praxis communiter est in contrarium, saltem in his nostris regionibus, non videtur recedendum a nostra sententia, esto opposita speculative censeri possit probabilis; præsertim cum dici possit præfatam declarationem Sacræ Congregationis non fuisse generalem, sed potius fuisse dispensationem cum ali-

qua

Digitized by Google

qua Moniali in particulari, ideoque non facere jus; maxime cum non constet eam fuisse authenticam: cum Suarez sentit *Castro Pal. tract.16. d.4. p.9. n.15.*

Quæres 8: *An prædicti tres casus excepti in citata constitutione Pii V. possint extendi ad alios similes, aut etiam urgentiores.*

35. *Resp.* Posse; & probatur, tum quia dictio taxativa non excludit casus similes, & in quibus militat eadem ratio, aut urgentior: sicut ex multis ostendit *Everard. in suis topicis legalibus loco a natura dictionum taxativarum n.4.*, ut colligitur ex variis juribus, quæ adducit *Sanchez n.37.*, tum quia Clemens VIII. in sua Constit. incip. *Religiosæ Congregationes*, ad puritatem paupertatis magis conservandam prohibuit munera a Religiosis dari, præterquam quod in casibus ibi exceptis: & tamen Sanchez supra cum Sosa putat præfatos casus extendi ad similes, in quibus militat eadem, vel major ratio: tum quia in novella Constitut. Justiniani *collat.4. sub titul. de nuptiis §. Sed etsi quis*, dicitur solis Clericis promotis ad Ordines minores Lectoris, & Cantoris integrum esse uxorem ducere: & nihilominus id etiam licitum est iis, qui initiati sunt aliis duobus Ordinibus minoribus: quinam autem sint casus, qui extendi possunt ad eos, qui recensentur in motu proprio Pii V. constabit ex quæstionibus inferius proponendis, ac solvendis.

„ Interim ad præcavendum periculum errandi in admittenda hac aliorum „ morborum similitudine cum morbis ex„ pressis a S. Pio V., aliquas super hoc „ adjungo Sacræ Congregationis respon„ siones. Prima est: Episcopus transtu„ lit ad alium Monasterium quamdam „ Monialem, quæ evaserat furibunda, „ & Sacra Congregatio respondit non „ potuisse Episcopum hoc facere, jussit„ que eidem, ut Monialem ad primum „ Monasterium reduci curaret, & vincu„ lis coerceri, si opus fuisset. Secunda „ est: Monasterium de Xixena situm erat „ in loco paludoso, & insalubri; unde „ propter periculosas infirmitates, quas „ Moniales contrahebant, dubitatum fuit, „ an comprehenderentur in Bulla S. Pii V. „ de Clausura Monialium, & Sac. Con„ gregatio censuit comprehendi. Tertia „ est: Monialis quædam obtenta faculta„ te exeundi e Monasterio curandi causa „ morbum Epidemiæ, post sex menses ab „ egressu, supplicavit in Sac. Congrega„ tione prorogari sibi terminum ad pro„ sequendam curationem. Sacra Congre„ gatio respondit, Oratricem, si vere „ laborabat morbo epidemiæ, non indi„ gere dispensatione Apostolica: est enim „ casus exceptus in Constitutione Pii V.: „ At vero si infirmitas tendebat ad epi„ demiam, ut dicebatur in licentia Mo„ niali per superiorem concessa, non po„ tuisse talem licentiam concedi, & eum „ qui concessit, incidisse in excommuni„ cationem. Refert has responsiones *Fagnanus in c. Recolentes de statu Monach. a n.49.* Addo quartam Sacræ Congre„ gationis declarationem, quam affert „ *de Alexandris in suo Confessario Monialium cap.7. §.9. qu.2.*, quæ sic habet: „ *Nomine epidemiæ eam tantum epidemiam intelligere, quæ est vera, & realis pestis, itaut ob alias infirmitates huic aliquo pacto consimiles, sed tamen beniginiores, etiamsi epidemiæ nomine nuncupentur, nullo modo Monialibus professis ex Monasterio exire liceat.* In hac „ autem responsione notandum, quod „ non dicit absolute *similes*, sed *aliquo pacto consimiles.*

Quæres 9. *An occurrente aliquo casu, in quo juxta dicta licitus est egressus Monialium e Monasterio: ea propria auctoritate possint egredi, vel certe requiratur legitima licentia Superioris.*

36. *Resp.* Requiri licentiam Superioris, idque ex decreto *Concilii Tridentini sess.25. de regul. cap.5.*, ubi dicitur: *Nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire a Monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda*; sed etiam ex Constitutione Pii V. superius citata, quæ incipit: *Decori*; & sic habet: *Quæ tamen infirmitas præter*

alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiamsi prædicta Monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum jurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & expresse in scriptis approbata sint: est communis DD., inter quos *Portel. sup. n.20.* bene advertit, quod quamvis in casibus allegatis a Pio V. expectanda est licentia ad egrediendum, si Superior adsit: secus est, si Superior absit, & periculum sit in mora, aut eam injuste deneget, & certo constet de injustitia.

At dices, cujus Superioris licentia requiritur, ut Monialis in aliquo dictorum casuum licite egrediatur.

37. *Resp.* In Monasteriis quidem subjectis Episcopo requiri, & sufficere licentiam solius Episcopi, aut Ordinarii loci, cum ipse respectu illorum sit & Episcopus, & Prælatus Religionis: in Monasteriis vero exemptis præter licentiam Episcopi, seu Ordinarii loci requiri etiam licentiam Prælati regularis proprii, Provincialis scilicet, aut Generalis, juxta uniuscujusque Ordinis Institutum. Patet tum ex Concilio Tridentino loco citato, quod, quamvis non requirat expresse licentiam Prælati regularis, respectu Monasteriorum exemptorum, illam tamen non excludit, sed potius supponit, ut jure communi necessariam, utpote semper loquens secundum jus, quando illud non immutat: tum ex Constitut. Pii V. §.*præcedenti* allegata, in qua id totum satis expresse deducitur, & deciditur: ita *Suarez supr. n.13.*, *Barbos. n.28.*, *Sanchez supr. n.24.*, *& seqq.*, aliique apud ipsos: qui recte monent, non immerito Pium V. in citata Constitutione dicere, *per Episcopum, seu alium loci Ordinarium*, ut innuat hujusmodi licentiam posse concedi non solum ab Episcopo proprie dicto, qui scilicet habeat ultra jurisdictionem Episcopalem, etiam potestatem Ordinis Episcopalis, sed etiam a quocumque habente jurisdictionem Episcopalem, qualis est Vicarius generalis Episcopi, immo & Vicarius generalis Capituli, sede vacante: qui utique veniunt nomine Ordinarii loci, ut in specie adnotavit *Barbosa ubi supra* ex Lamas, & Sanchez rejiciens, quod ait *Rodriquez supra art.6.*, Monialem scilicet exemptam in adductis casibus posse absque ullo scrupulo recedere e Monasterio cum sola licentia Prælati regularis, Generalis, aut Provincialis, & non requiri ullam approbationem Episcopi sæcularis, stante quod Prælatus regularis est etiam ipse Ordinarius talis Monasterii, sicque de illo possunt intelligi allegata verba Pii V. *per Episcopum, sive alium loci Ordinarium*; cum tamen secundum communem loquendi modum Prælatus regularis numquam dicatur loci Ordinarius, esto sit Ordinarius proprii Monasterii.

Quod si quæras, an licentia egrediendi e Monasterio in casibus permissis concedenda Monialibus, debeat esse specialis, ac expressa: idque ita, ut alias licentia sit eo ipso irrita, ac nulla.

38. *Resp.* Attenta Constitutione Pii V. debere esse, & specialem, & expressam; cum id ibi satis aperte explicetur iis verbis, *& expresse in scriptis approbata* (idest causa egrediendi e Monasterio) hoc enim ipso, quod talis causa debet expresse approbari ad dandam dictam licentiam, licentia non potest non esse specialis, utpote data hic & nunc in casu particulari, & quidem in scriptis, cum id disertis verbis exprimatur: quæ doctrina procedit tum in causis exitus expressis in dicta Constitutione Pii V., tum in aliis quibuscumque, ut notavit *Sanchez supra n.29.*

An autem, ut talis licentia sit valida, debeat necessario esse in scriptis, ita ut non valeat si concedatur verbo tenus.

39. *Resp.* Videri probabilius, quod necessario debeat esse in scriptis, etiam quoad forum conscientiæ; ita *Bonacina qu.1. de claus. p.8. n.5.*, *& Tambur. supr. qu.6. n.1.* ex Sanchez, Miranda, ac Vitorello, aliique communiter: & probatur; tum quia id satis clare significatur in citata Bulla Pii V. iis verbis: *aliter autem, quam, ut præfertur, egredientes excommunicationis latæ sententiæ vinculo statim eo ipso absque aliqua declaratione subjace-*

bjacere &c. tum quia ubi lege, contractus requirit scripturam, ea deficiente, irritus est contractus, *l. contractus 16. c. de fide Instrum.*, ergo & idem dicendum est in casu nostro; tum quia jure cautum est, ut talis licentia detur in scriptis, non solum, ut possit exhiberi, si petatur, sed ut maturius, ac rarius concedatur (quæ enim scripto tradi debent, maturiori consilio solent examinari, & rarius concedi) non ergo solemnitas scripturæ censeri debet levis, sed valde substantialis. Oppositum tamen sentiunt Homobon., & Belloch., quos refert, & non rejicit *Diana part.3. tract.2. resol.129.* ex Innocent., Abb., & Felino docentes, quod, quamvis licentia ad ingrediendum septa Monasterii Monialium ex decreto Concil. Trident. in scriptis obtenta requiratur, id intelligitur quoad forum exterius:nam in interiori foro animæ, in quo attenditur veritas, sufficit, quod interveniat consensus jure naturali requisitus, qualis est etiam,qui oretenus conceditur: est autem eadem ratio de licentia requisita ad licitum egressum Monialium e Monasterio, ut patet.

Quæres 10. *An occurrente causa legitima egrediendi e Monasterio possit Monialis exire absque licentia Superioris, si proposita causa egressus petat licentiam, & non obtineat.*

40. *Resp.* Quod cum ad licitum egressum Monialis requiratur approbatio causæ, & licentia exeundi: & hæ possint separari, quatenus potest ad aliquem pertinere approbatio causæ (quæ consistit in judicio de sufficientia illius) absque eo, quod possit dare licentiam: siquidem Monialis sit exempta, & Episcopus nolit approbare causam ab ea propositam ad exeundum; Prælatus vero regularis proprius eam approbet, ac det licentiam exeundi, constito evidenter de injustitia Episcopi: videtur Monialem posse exire, cum sic ratio Religionis proprie illam non obliget, & alias lex positiva in tali casu videatur non obligare: quippe quæ revera impletur, esto desit exterior solemnitas (quamvis forte in foro externo aliud præsumeretur.) Si vero e contra Episcopus approbet causam, & Prælatus regularis renuat dare licentiam, tunc, moraliter loquendo, non debet Monialis exire; cum sic obstet Constitutio Pii V. intrinseca obligatio religiosæ obedientiæ, & præterea tunc vix possit vitare grave scandalum, & periculum apostasiæ, vel certe species cum infamia religionis: Quod si Monialis egressura e Monasterio sit subiecta Episcopo; tunc, si ipse non approbet causam egrediendi propositam, adeoque etiam neget licentiam exeundi propositam, nullo modo potest Monialis exire: cum ex una parte obstet dispositio Concilii Tridentini, ac Pii V. Constitutio, & ex alia per modum defensionis, ac justæ excusationis id fieri nequeat sine magno scandalo, & in casu potius ficto, quam morali: ita *Suarez supr. c.9. n.16.*, monens juxta dispositionem Concilii Tridentini, & Constitut. Pii V. approbationem causæ exeundi quoad Monasteria exempta pertinere ad Episcopum, & sic Concilium nihil aliud dixisse, nisi causam ab Episcopo approbandam: licentiam autem proprii Superioris esse necessariam ex vi religiosi status.

Quæres 11. *An Monialis tuta conscientia exire possit e Monasterio, si a legitimo Superiore detur licentia exeundi sine justa causa.*

41. *Resp.* Non posse, si ei constet in conscientia justam causam egrediendi non subesse, & licentiam fuisse concessam ex favore, vel alia ratione iniqua: ita *Suarez n.14.*, & probat, quia talis licentia reipsa est nulla, & id non latet Monialem; siquidem Pius V. in sua illa Constit. dicit: *Aliter autem, quam, ut præfertur, egredientes*: prædictum autem fuerat, ut Moniales sine legitima causa, & probata non exeant.

42. Concedo tamen, quod si Papa sine justa causa daret hujusmodi licentiam, posset Monialis exire absque eo quod incurreret pœnas latas contra violantes clausuram: immo ne venialiter quidem peccaret, juxta plures Doctores, sustinentes utentem dispensatione valide data a Superiore sine causa non peccare, nec venia-

 liter,

liter, ut mox videbimus: esto Papa taliter dispensans peccaret saltem venialiter, ut tradunt plures Doctores penes *Sanchez lib.8.de matrim. d.18. n.6.* Ratio responsionis est, quod cum obligatio clausuræ sit de jure humano (ut jam probavimus) potest Papa in ea valide dispensare, etiam sine causa, ut innumeris Doctoribus citatis erudite probat *Sanchez disput. modo citata n.3.* contra plurimos alios ab eodem relatos *n.2.* quorum opinionem dicit *Castr. Pal. tom.3. d.6. pag.8. §.1. n.2.* non posse defendi, ut probabilem: alioqui sustinens *n.8.* ex communi Canonistarum probabile esse, utentem dispensatione valida, sed illicita, utpote data sine causa, non peccare, nec venialiter: quod tamen negant plures alii Doctores: aliqui quidem sustinentes in tali casu peccare mortaliter, alii vero solum venialiter; quod putat *Sanchez n.7.* esse probabilius.

43. Unum hic obiter moneo ex *Suarez supr. n.13.* in præsenti materia distingui facultatem, seu licentiam exeundi e Monasterio a dispensatione, quod, cum prohibitio non exeundi sit prohibitio non exeundi sine legitima facultate; concessio talis facultatis non est dispensatio in lege clausuræ, sed potius est pars materiæ ipsius legis; dispensatio autem proprie tunc contingit, quando præfata facultas datur sine justa causa, quod est bene notandum.

Quæres 12. *An, & quando Monialis ex urgenti necessitate exiens e Monasterio sine licentia teneatur postea id significare Superiori, cujus interest approbare causam exitus, & dare facultatem exeundi.*

44. *Resp.* Teneri: si potest quando degit extra Monasterium, ita *Bonacin. supr. pag.8. n.6.* ex Sanchez, & Zecchio, quos sequitur *Tamburin. supr. quæst.5. num.4.*, & patet, quia cognitio causæ exitus e Monasterio spectat ad Superiorem, fierique potest, ut causa, quæ Monialibus videbatur legitima, non approbetur a Superiore, & consequenter Monialis teneatur redire ad Monasterium; hoc autem præstari nequit, nisi Monialis modo dicto significet causam sui egressus. Secus, si cessante causa egressus, Monialis jam rediit ad Monasterium; tunc quippe non est opus, ut manifestet Superiori causam sui exitus, cum sic cesset finis talis manifestationis, Moniali non amplius indigente Superioris approbatione, ac facultate. Addit autem *Sanchez supra cap.15. n.70.* contra Zecchium, Monialem in priori casu non significantem Superiori causam sui exitus non incurrere pœnas latas contra Moniales indebite exeuntes: probatque ex eo, quod tales pænæ sunt latæ contra Moniales injuste exeuntes; tales vero non sunt Moniales in præsenti casu egredientes, cum talis casus per epichejam censeatur exceptus ratione necessitatis carentis lege.

Quæres 13. *An Moniales habeant justam causam exeundi in casu belli imminentis, aut inundationis, aut ruinæ totius Monasterii.*

45. *Resp.* Habere; ita *Suarez supr. cap.9. n.4. Tambur. de jur. Abbatiss. d.20. qu.2. n.2., & 3.* aliique apud ipsum; inter quos *Peyrin tom.2. de privileg. Constitut. B. Pii V. n.25.*, ait, subesse Monialibus justam causam exeundi, imminente casu belli: sive intentetur ab hæreticis, aliisve infidelibus, sive a Catholicis: siquidem in omnes militares regulariter cadit illud: *Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur*: & de militibus communiter verificatur, quod *Jocus, & ludus sunt in militia domus diripere, familias spoliare, virgines rapere, solidas urbes, atque oppida incendere: hæc sunt militum decora; profuisse nemini, nocuisse quamplurimis, nullo respectu, aut recordatione præsidentis Mundo Dei*. Ratio autem responsionis est, quod in istis casibus agitur de communi bono totius Monasterii; &, cum habeant similitudinem magnam cum casu incendii expressi in motu proprio Pii V., censeatur etiam ipsi per epichejam, ac æquiparationem excepti: dummodo alias serventur servanda, prout diximus *quæst.8.*

Quæres 14. *An justa sit egressio Monialis ad hoc, ut eligatur Abbatissa alterius Monasterii ejusdem sui Ordinis, ac habitus, vel Magistra Novitiarum, vel Præfecta januæ, seu rotæ.*

46. *Resp.* Esse: dummodo id fiat cum debita

debita licentia: ita *Miranda supra artic.2. Sanchez n.54., Bonacina pag.9. n.50., Barboss. de offic. Episcop. alleg.102. n.25.* aliique communiter; & probant, quia iste casus est similis exceptis in motu proprio Pii V., cum in eo agatur de bono communi totius Religionis, non autem particulari hujus, aut illius Monialis, sicque *Concilium Trident. sess.25. cap.7. de Regul.*, cum *cap.5.* valde commendasset clausuram, concedit exitum in casu, quo in proprio Monasterio non reperiatur Monialis prædita dotibus requisitis ad munus Abbatissæ.

47. Dixi, ***dummodo id fiat cum debita licentia***, ut innuerem, quod licet ad exitum Monialis in casu proposito non videatur peti consensus Sedis Apostolicæ: id tamen fallit attenta declaratione Congregationis Cardinalium allata a *Suarez n.5.* quæ ita habet: ***Monialis non potest transire de uno ad aliud Monasterium, etiam de consensu Episcopi, sine licentia Sedis Apostolicæ, etsi translatio fiat ad aliud ejusdem Ordinis.***

„ Et attentis sequentibus aliis declarationibus, quas refert *Fagnanus* in *c. Recolentes de statu Monachor. a n.51.* Prima est: Generalis totius Ordinis S. Augustini dubitavit in Sacra Congregatione, an post bullam S. Pii V. de egressu Monialium, licitum sit de uno Monasterio ad aliud Monialem transferre ad hoc, ut in eo fungatur munere Abbatissæ: Sacra Congregatio dixit pro decisione hujus dubii recurrendum esse ad Sanctissimum, & Papa censuit Bullam corrigere decretum *Trident. c.7. sess.25. de Regular.* & per eam esse sublatam facultatem Episcopo concessam ex *cit. cap. Trident.*; ideoque sine speciali licentia Sedis Apostolicæ non licet nunc extrahere Monialem de suo Monasterio ad hoc, ut fungatur munere Abbatissæ in alio. Secunda est illa, quam supra retuli *cap.3. sect.1. n.19.* per quam ex decreto Pauli V. Sacra Congregatio 22. *Decembris 1617.* declaravit, ***non posse Moniales transferri de Monasterio ad Monasterium sine speciali licentia Sedis Apostolicæ toties quoties obtinenda, neque ratione Prioratus, vel alterius officii, quibuscumque in contrarium non obstantibus.***

48. Notat hic *Sanchez n.46. Miranda supra Tambur. n.8., Rodriqu. tom.1. q.49. art.5.*, & alii, Monialem in casu proposito translatam ad aliud Monasterium, expleto suo munere, ac officio, posse de utriusque Monasterii consensu redire ad proprium Monasterium; quantumvis socia ipsi adjuncta in translatione renuat redire: sicut & e contra, renuente Moniali principali, posset reverti etiam socia. „ Sed hoc regulandum est, & decidendum „ juxta terminos licentiæ a Sede Apostolica circa translationem concessæ.

Quæres 15. ***An, & quomodo exire possit Monialis ad fundandum novum Monasterium, aut etiam ad aliud reformandum jam fundatum.***

49. *Resp.* Posse: modo id fiat de consensu Sedis Apostolicæ: idque ex decreto Sacræ Congregationis, quæ teste *Zer. p.2. Praxis v. Monialis d.8. & 12.* decidit, non licere hunc exitum causa reformationis, aut novæ fundationis, aut correctionis; sed in his omnibus casibus sedem Apostolicam esse consulendam: ita *Navarrus l.3. consil. de Regular. cons.48. n.7., Rodriquez sup. Sanchez n.47., Tamburin. n.7.*, & alii apud ipsos: Et constat etiam ex aliis Sacræ Congreg. decretis supra allegatis.

Quæres 16. ***An casu, quo totum aliquod Monasterium Monialium transferri debeat in aliud Monasterium de novo constructum, talis translatio fieri possit inconsulta Sede Apostolica.***

50. *Resp.* „ Nunc non posse, quia obstat in contrarium usus, & praxis Sacr. Congr., quæ, ut cum aliis docet *R. P. D. Cajetanus de Alexandris in Confessario Monial. cap.7. §.9. qu.11.* consuevit expresse has licentias concedere. Ubi notandum primo cum *Guttierez lib. 1. quæst. practicarum cap. 14.* dari posse hujusmodi licentias ex quacumque causa rationabili, ob quam concedi posset alicui Moniali transitus de uno Monasterio ad aliud.

„ Notandum secundo, extare quamdam

„ dam declarationem Sacræ Congregationis, editam 17. *Julii* 1615., quam refert *Barbosa in Collect. v. Monialium translatio*, his verbis: *Moniales transferri non possunt in Monasteria noviter erecta, nisi eadem Monasteria auctoritate Apostolica extructa fuisse prius constiterit: ipsaque prævia visitatione, earumdem Monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, ut cæmentariis, aliisque fabris nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur*. Ubi observo, quod cum auctoritas Sedis Apostolicæ solum requiratur ad construenda nova Monialium Monasteria: hoc ipso, quod ea intervenit in eorum constructione, ea non videtur necessaria ad faciendam postea Monialium translationem; cum in tali eventu ea expresse hic non requiratur, & alias procedit regula juris: *Qui concedit unum, concedit & medium necessarium ad illud*: cujusmodi est translatio Monialium ad inhabitandum Monasterium de novo constructum auctoritate Apostolica.

51. Cæterum in casu, quo facienda est talis translatio, fieri debet in aurora; & quidem ita, ut Moniales conspici possint a paucis, & associentur a personis gravioribus, honestis, ac consanguineis proximioribus: idque ex Decreto Sacræ Congregationis adducto a *Barbosa ubi supra*.

Quæres 17. *An, & quo modo Monialis possit dimitti e proprio Monasterio ad hoc, ut in alio Monasterio melius corrigatur, aut puniatur*.

52. *Resp.* Posse eo modo, quo diximus *cap.3. sect.1. qu.14.*

Quæres 18. *An, & quomodo, non obstante obligatione Clausuræ, possint Moniales dimitti e Monasterio ratione incorrigibilitatis*.

53. *Resp.* Non posse dimitti, nisi eo modo, quo diximus *supr. cap.3. sect.1. qu.13.*, ubi late egimus de hac re.

Quæres 19. *An Moniales, etiam stante lege Clausuræ, possint a proprio Monasterio transire ad Ordinem arctiorem*.

54. *Resp.* Posse, eo tamen modo, quo ostendimus *supra cit. sect.1. qu.12.* Addo hic solum Monialem in tali casu teneri facere novum novitiatum, & novam professionem: de novitiatu patet, quia annus probationis institutus est ad effectum, ut religio probet novitium, & novitius religionem, *cap. ad apostolicam de regular.* in nostro autem casu neuter probavit alterum, sicque peragendus est novus novitiatus, juxta *Concil. Trid. sess.25. cap.16. de regul.*, non distinguens ingredientes religionem a sæculo, & eos, qui ingrediuntur ab alia religione. De professione vero probatur, quia Monialis transiens ad alium Ordinem, debet in eo se obligare: hoc autem fit per professionem, quæ est contractus quidam reciprocus, per quem profitens se obligat religioni, & religio profitenti, pro ut, Deo dante, fusius ostendemus *in tract. de novitiatu*.

Quæres 20. *An Monialis ex legitima facultate exiens e suo Monasterio (v. g. ad fundandum aliquod Monasterium) violet legem Clausuræ, si ea occasione alio divertat causa invisendi aliquam Cognatam, aut visitandi devotam aliquam imaginem*.

55. *Resp.* Quod cum præceptum Clausuræ debeat moraliter intelligi, non ita rigorose obligat Monialem, ut in proposito casu non possit aliquantulum divertere a recto itinere, aut peracto negotio, ad quod conceditur exitus immorari extra Monasterium pro aliquo brevi tempore: idque, etsi deviet a recta via octo, aut novem leucis (quod in specie notat *Sanchez sup. cap.15. n.61.*) sic *Bonacina supr. p.9. n.21.* monens ex eodem Sanchez per tempus breve posse intelligi spatium unius, aut duplicis diei: *Nald. v. Clausura n.5.*, *Miranda sup. qu.2. art.20.*, *Barbosa de offic. Episcop. alleg.102. n.58.*, *Sorbus in comp. v. Ingredi Monast. Monial. §.34.* aliique, & patet, tum ex ratione adducta sub initium responsionis; tum quia illa deviatio, seu mora morali modo non videntur cedere in fraudem Clausuræ: tum quia, quod dicitur in motu proprio Pii V. *Sed nec in prædictis casibus extra illa Monasteria*,

Digitized by Google

via, nisi ad necessarium tempus, stare licet; non est interpretandum secundum regulas metaphysicas, sed morali modo, ut jam dixi: sicque solum indicat, seclusa parvitate materiæ, Monialem legitime egressam teneri sub peccato mortali redire, absoluto negotio, ad quod concessus est exitus, & non posse diutius commorari extra Clausuram ultra tempus revera necessarium; quod citati Doctores non negant, cum Monialem excusent a peccato mortali in præsenti casu solum ex parvitate materiæ: quæ maxime debet admitti in præceptis Ecclesiæ, cujus jugum suave est, & onus leve: nobiscum sentit *Castr. Pal. tract.16. d.4. p.9. n.19. ex Rodriqu. tom.1. p.47. art.11.*

56. Quin etiam notat *Sanchez n.70.*, quod si Monialis legitime egressa e Monasterio ita divertat a recta via, ad quam tendit, aut ultra tempus necessarium immoretur tam diuturno tempore, ut judicio prudentis censeatur peccare mortaliter, non adeo incurrit pœnas latas contra Moniales violantes Clausuram; quippe quæ non generaliter latæ sunt contra violantes Clausuram, sed stricte contra Moniales illicite egredientes: sicque non debent extendi ad illas, quæ licite egressæ sunt (idest cum legitima licentia) sed post egressum illicite divertunt alio, aut diutius morantur extra Monasterium, quam ferat necessitas: nam pœnæ non debent ampliari, se restringi, ut patet: dissentit *Castr. Pal. tract.16. dist.4. pag.9. num.21.*

Unde inferri potest, & bene, Moniales conversas deputatas ad quærendas eleemosynas pro Monasterio non peccare contra Clausuram, si occasione quæstuationis invisant suos consanguineos, & amicos: siquidem eæ non subjiciuntur obligationi Clausuræ, ut constat ex dictis *hic num.15.*, quamquam possit contingere illas aliunde peccare, si præfata visitatio Consanguineorum, aut alia similis diversio ipsis sub mortali sit aliunde prohibita; v. g. ex Constitutionibus, aut præcepto Superioris.

57. *Violat Clausuram Monialis transiens ad aliud Monasterium contiguum: duplex peccatum facit, & duplicem censuram incurrit.*

58. *Item si fugiat e carcere, cui perpetuo juste damnata est.*

59. *Item si ea fugeret ad vitandam mortem, aut mutilationem.*

60. *Secus si ad cavendam mortem sibi intentatam ab invasore.*

61. *Non exit ad edendum fætum illicite conceptum, sicque consulendum suæ famæ.*

62. *Non egreditur ad vocandum Medicum aut Confessarium.*

63. *Egreditur ad præstandum juramentum fidelitatis debitum ex feudo Conventus.*

64. *Non item ut graviter vexata ab Abbatissa adeat Prælatum.*

65. *Non ut subveniat gravi indigentiæ parentum.*

66. *Non, ut subveniat Nepotibus.*

67. *An egreditur, si sit energumena, ut exorcizetur.*

68. *An ad reclamandum coram Ordinario contra nullitatem professionis.*

69. *Violat Clausuram exiens ad spatium, quod interjacet inter ostium Clausuræ, & januam patentem sæcularibus.*

70. *Quid si joco impulsa transgrediatur ostium Clausuræ.*

71. *Violat, si in limine ostii Clausuræ ludat ludo navis.*

72. *Et si ponens se in rota, eam volvat ad partem patentem sæcularibus.*

73. *Si toto corpore consistat in liminari ostii Clausuræ.*

74. *Si ascendat supra tectum Conventus, & consistat intra partem respicientem ipsum Conventum, aut Ecclesiam interiorem.*

75. *Violat, si a tecto Conventus prætergrediatur ad tectum porticus exterius annexæ ipsi Conventui, factæ præcise in commodum externorum.*

76. *Item, si insideat muro Conventus virili more quasi equitans.*

77. *Vio-*

77. *Violat, si e fenestra toto corpore se suspendat viam publicam versus.*
78. *Item, si consistat super ramo arboris sitæ intra Clausuram omnino prominente extra illam.*
79. *Item, si magica arte feratur per aerem intra ambitum Clausuræ.*
80. *Violat, si prævidens se in somnis egressuram id non impediat.*
81. *Item, si ascendens equum ferociorem vi feratur extra Clausuram, hoc præviso.*
82. *Secus, si legitime degens in domo privata extra eam libere exeat.*
Limita, nisi jussu Superioris ibi degat cum obligatione Clausuræ.
83. *Non violat, si licentiata ad egressum exeat etiam ad malum finem.*

Quæres 21. *An Monialis censeatur violare Clausuram, si recedat e proprio Monasterio in aliud Monasterium Monialium immediate contiguum, sive ejusdem sui Ordinis, sive alterius; idque gratia recreationis &c.*

57. *Resp.* Violare: & probatur ex eo, quod Monialis non tenetur ad Clausuram in communi, sed ad Clausuram proprii Monasterii; sicque, esto in casu proposito transeat de Clausura ad Clausuram, itaut non possit vere dici, quod in tali transitu ullo tempore sit extra Clausuram: hoc ipso tamen, quod totaliter recedit a proprio Monasterio (intra cujus ambitum continetur ejus Clausura) eo ipso violat Clausuram, & incurrit pœnas latas contra Moniales violantes Clausuram: quæ ratio utique probat intentum, sive Monasterium, in quod Monialis ingreditur, sit ejusdem sui Ordinis, sive alterius: cum Monialis eodem modo non teneatur ad Clausuram in communi sui Ordinis, sed ad illam, quæ est propria sui Monasterii, in quo est professa: sic respondi in facti contingentia: nec obstat, quod docet *Sanchez supr. cap.16. n.10. v. secundus casus*; nam ibi non supponitur violatio Clausuræ ex parte termini a quo, sicut supponitur in casu, qui hic controvertitur.

Addo, quod, cum Moniali prohibeatur non solum egressus e propria Clausura, sed etiam ingressus in alienam; & hæ prohibitiones sint duæ numero diversæ: Monialis in tali proposito casu duo peccata committet in confessione necessario exprimenda, duplicemque incurret excommunicationem juxta doctrinam *Bonacin. d.1. de censur. in commun. qu.1. p.5. n.2.* tot scilicet incurri censuras, quot sunt moraliter, & formaliter actus commissi contra præceptum. Sic ego respondi, & responsioni postea subscripserunt *Pollacchus, Baldell., Stephanus a S. Gregor.*, aliique viri docti a me consulti: a quibus dissentit *Bordonus* item a me consultus, putans in isto casu unicam incurri excommunicationem: eo quod Bulla Pii V. præcise afficiat excommunicatione Moniales illicite egredientes, nulla mentione facta alterius loci, ad quem contingat accessus; & aliàs, regulariter loquendo, Moniales egredi non soleant ad ingrediendum aliud Monasterium, sed ad libere vagandum: ut proinde non fuerit opus sub lege Clausuræ comprehendere casum hunc adeo extraordinarium: cum lex ad ea, quæ raro accidunt non aptetur: *l. non ad ea ff. de legibus*, sic *Bordonus* alioqui concedens, Monialem, si ingrediatur conventum virorum Religiosorum subjacere excommunicationi latæ contra mulieres ingredientes claustra Regularium ex Pii V. Bulla, quæ incipit: *Regularium personarum*, juncta ejusdem alia Constitut. *Decet Romanum*: idque, etsi jus interdicens fœminis ingressum in claustra Regularium utatur verbo *Mulieres*; cujus significatio videtur restringi ad fœminas laicas: Monialis enim vere est mulier, & est exposita periculis non minus, quam qualibet fœmina sæcularis.

Quæres 22. *An Monialis violet Clausuram, adeoque subjiciatur pœnis latis contra Clausuram, si damnata in pœnam delicti commissi ad perpetuum carcerem intra proprium Monasterium, ab eo occulte recedat.*

58. *Resp.* Violare: & probatur a fortiori ex eo, quod docent *Navar. comm.4. de regul. n.64.*, *Rodriqu. tom.2. qu.22. art.6.*;

art.6., *Sanchez supr. c.8. n.13.*, & alii, virum scilicet religiosum condemnatum perpetuo carceri non posse licite fugere: cum frequentissima, & longe probabilior sententia Doctorum habeat, nulli perpetuis carceribus damnato licitum esse fugere, nedum Religioso, qui alias non potest exire e Monasterio absque Superioris licentia, lege Clausuræ ipsum ad id adstringente, ut ostendimus alibi: cum tamen lex Clausuræ strictius obliget Moniales, quam viros religiosos, ut patet.

Verum tamen est, quod sicut citati Doctores apud *Sanchez n.14.* concedunt virum Religiosum perpetuo carceri condemnatum a Superiore, posse inde fugere, si aut injusta sit condemnatio, aut injustus sit modus illam exequendi (ut si custos carceris ei injuste deneget cibum, vestitum, aut ignem ad vitæ sustentationem necessarium): idem proportionaliter concedendum videtur etiam de Moniali damnata perpetuo carceri, illam videlicet posse fugere, si constet vel sententiam esse injustam, vel injustum modum illam exequendi; nemo enim tenetur parere hujusmodi sententiæ, nec lex Clausuræ censenda est obligare in talibus circumstantiis.

Dubium gravius est: An Monialis possit licite fugere, si juste ipsi imponenda sit pœna mortis, aut mutilationis.

59. Respondeo dicendum non posse quia Monialibus nullo modo competit in hoc casu Jus naturale ad fugiendum causa conservandi vitam: Nam contra illud prævalet jus Divinum fundatum semper in voto Obedientiæ, & aliquando etiam in voto speciali servandi Clausuram: Nam per votum Obedientiæ intendunt se obligare ad obediendum omnibus justis præceptis Superiorum, inter quæ enumerandum certe est præceptum Clausuræ impositum a Bonifacio VIII., a Concilio Tridentino, & a S. Pio V., & per votum Clausuræ intendunt se abdicare, & privare Jure exeundi extra claustra extra casus permissos. Ita ex Suarez, & aliis Baldellus tract. de Lege *disput. 44. n.18.*

Quæres 23. *An Monialis licite possit egredi e proprio Monasterio, si ibi invasa ab hoste non possit vitare mortem nisi inde fugiendo.*

60. *Resp.* Posse: & probatur tum ex dictis *supra sect.1. n.21.*, & ex ratione allata *qu. praced.*; tum quia esto concedamus non posse dari facultatem exeundi, quantumvis Medici judicent juxta regulas medicinæ id esse simpliciter necessarium ad conservandam vitam Monialis ægrotantis (qua de re diximus *qu.7.*); id tamen non procedit in præsenti casu, quo periculum mortis violentæ est certissimum, & provenit a principio extrinseco: cum e contra periculum mortis proveniens ex morbo intrinseco non vitetur egressu, sed Monialem ipsam comitetur: præterquam quod Monialis in præsenti casu duplicem habet causam egrediendi, nimirum, ut impediat peccatum aggressoris ipsi mortem inferentis, & ut vitam propriam tueatur: quarum causarum solum ista posterior subest in ægritudine naturali; sic *Tamburin. sup. d.10. qu.3. num.2.*, & ante illum *Sanchez sup. d.15. n.39.*

Quæres 24. *An peccet contra præceptum Clausuræ Monialis, quæ ex illicita copula gerens uterum occulte exit e Monasterio ad fœtum edendum, ut sic consulat propriæ famæ, ac bonæ existimationi status religiosi.*

61. Respondet *Tamburin. supr. d.19. quæst.4. §. ad 12.* ex Victorello, Monialem in tali casu incurrere excommunicationem, & consequenter peccare, ita coherenter ad supradicta *n.59.* asserendum puto.

Quæres 25. *An Monialis licite possit exire ad vocandum Medicum, aut Confessarium pro alia Moniali Monasterii ex repentino morbo adducta ad extremum vitæ, si non possit alius reperiri, qui eos advocet.*

62. *Resp.* Talem casum in praxi vix posse contingere, & propterea non esse recedendum a sententia communi negativa propter rationes supra adductas *n.59.*, quæ multum urgent in præsenti casu, in quo alias aperiretur via innumeris scandalis, & absurdis contra Clausuram Monialium.

Digitized by Google

Quæres 26. *An Monialis fungens officio Abbatissæ, quæ ratione feudi tenetur præstare juramentum fidelitatis Domino sæculari, possit ad talem effectum exire de licentia Superioris, si, tali juramento non præstito, amittendum sit feudum cum notabili damno Monasterii.*

63. *Resp.* Posse, modo exeat cum honesta societate, & præstito juramento, statim revertatur ad proprium Monasterium. Patet responsio; tum quia hic agitur de bono communi Monialium; cum fieri possit, ut neglecto illo juramento Monasterium amittat illud feudum, eo quod præfatum juramentum fieri nequeat per Procuratorem. Pius autem V. in sua Constitutione indicens Monialibus Clausuram extra tres casus ibi exceptos, quemcumque egressum e Monasterio prohibuit, præterquam in casibus similibus tribus exceptis, juxta dicta *n.*35., in quibus commune bonum Conventus petat egressum; tum quia in ipso *cap. periculoso* sæpius allegato §. *verum* id expresse conceditur, nec fuit revocatum quoad præsens punctum: ita *Sanchez lib.6. Moral. c.*15. *n.*51., *Bonacin. sup. p.*9. *n.*9., *Tamburin. sup. d.*20. *qu.*2. *n.*5., *& Barbos. l.*1. *de jure Eccles. cap.*44. *n.*79., qui bene notant Abbatissam teneri quidem in isto casu petere a Superiore licentiam exeundi; si tamen is eam injuste deneget, & constet evidenter de injustitia negationis, posse nihilominus exire, cum Superior teneatur dare talem licentiam, eaque injuste negata, censeatur exire auctoritate ipsiusmet juris. Dixi, *& constet evidenter de injustitia negationis*; quia in dubio, & ubi res non est certa, judicium Superioris sequendum est, quippe cujus est causas egressus discutere, & approbare, sicut optime advertit Sanchez.

Quæres 27. *An Monialis dici possit delinquere contra Clausuram, si graviter vexata ab Abbatissa, & quidem injuste, sæpius accersito Episcopo, aut Superiore, sed frustra, tandem exeat e Monasterio ad effectum illos conveniendi, ut ipsis coram aperiat injurias sibi illatas, & ab iis opportunum obtineat remedium.*

64. *Resp.* Monialem in tali casu delinquere contra Clausuram, nisi forte aliàs immineat grave periculum vitæ; ita in terminis *Tambur. supr. d.*19. *qu.*4. §.*id.* 8. cum Victorello, & patet, quia talis casus non concernit bonum commune totius Monasterii, nec est expressus in Bulla Pii V., immo multum differt ab iis, qui ibi exprimuntur; sicque non apparet, quo titulo reputari debeat sufficiens ad legitime exeundum e Monasterio.

Quæres 28. *An Monialis exire possit licite ad sublevandam necessitatem suorum parentum graviter indigentium.*

65. *Resp.* Non posse; & probatur, tum ex ratione allata *qu. præced.*, tum quia, esto demus viros religiosos posse de licentia suorum Superiorum egredi e Monasterio ad sublevandam suorum parentum indigentiam, id tamen non videtur concedendum quoad Moniales: quippe quæ strictius tenentur ad observantiam Clausuræ, & ratione sexus, ac status minus opportune possent consulere necessitati suorum parentum, etiamsi ad talem effectum egrederentur; præterquam quod ex Monialium egressu, plura, & graviora timeri possunt inconvenientia, quam ex egressu virorum, ad quæ vitanda nullo modo permitti debet, Moniales exire e Monasterio, ut commodius succurrere possint indigentiæ suorum parentum; excepto tamen casu extremæ necessitatis illorum, in quo sine dubio eæ possent, & deberent exire, ut ostendimus in *tract. de profess. cap.*2. *qu.*22. „ prius semper ob„ tenta, regulariter loquendo, Superio„ ris, ad quem dare spectabit, facultate, „ ut colligitur ex responsione *Sacr. Con*„ *greg. Episcop., & Regul. in una Narbo*„ *nensi* 14. *Novembris* 1698. *apud Mona*„ *cell. par.*2. *tit.*16. *formul.*10. *n.*21.

Quæres 29. *An Monialis habeat justam causam exeundi, ut curam gerat suorum Nepotum omnibus aliis propinquis destitutorum.*

66. *Resp.* Non habere, & patet ex dictis *qu. præced.*

Quæres 30. *An Monialis Energumena licite possit licentiari ad exeundum e Mo-*

e Monasterio, ut possit extra illud exorcizari.

67. *Resp.* Posse; ex decreto Sacræ Congregationis Concilii, quod refert *Barbosa in collectan. v. Monialium Clausura circa egressum*, his verbis: *Monialis nulla energumena intra Monasterii septa a quocumque Præsbytero sæculari, vel regulari, etiam Confessario exorcizetur, sed ad Ecclesiam exteriorem ejusdem Monasterii, obtenta prius a Sacra Congregatione licentia, ea de causa deducatur, vel transferatur: in translatione autem hujusmodi, sicut & in actu exorcizationis honestæ personæ consanguineæ, vel aliæ mulieres provectæ ætatis, ac probæ conversationis energumenam comitentur; Exorcista sit ad actum hujusmodi ab Ordinario approbatus: exorcizatio minori quo poterit, fiat strepitu: Ecclesiæ janua eo usque occlusa remaneat, quousque exorcizatione completa ad Monasterium energumena reducatur: cæterum tam in reditu, quam in accessu ad Ecclesiam, & Monasterium respective, recta, & sine diverticulo tendatur*. Ita Sacra Congregatio. „ Unde si hujusmodi licentia peti non „ possit, vel petita, non obtineatur, ser„ vandum erit responsum editum in Sa„ cra Congregatione die 16. Julii 1585. „ super primo ex quinque dubiis propo„ sitis ab Illustrissimo Episcopo Coadju„ tore Pistoriensi; quod responsum ita se „ habet, ut videre est apud *Pignatellum* „ *to.6. consult.85. n.156.*: *Exorcizetur* „ *per bonos, & peritos ad fenestram, vel* „ *intra Clausuram, si erit necesse*.

Quæres 31. *An casu, quo dubitetur de validitate professionis alicujus Monialis, ea possit exire, inconsulta Sede Apostolica, ad effectum, ut audiatur ab Ordinario extra Monasterium, sicque liberius possit in hoc procedere*.

68. *Resp.* Visum est olim mihi, quod posset, & probabam, tum ex declaratione Sacræ Congregationis, quam *Marzilla ad sess.25. cap.17. de Regul.* refert his verbis: *Si Monialis, aut Novitia neget se esse professam, Ordinarius audire potest illam extra Monasterium*: tum quia sic de facto observatur in praxi pro matrimonio carnali, *capit. Cum olim de sponsal.*; cum tamen id potiori ratione faciendum sit in matrimonio spirituali, nempe in religiosa professione, quæ majorem petit libertatem: ita *Navarr. lib.2. consil. tit. de Confessis, & cum eo Portell. p.1. respons. mor. cas.9. n.9.*, bene monens in tali casu non requiri licentiam Sedis Apostolicæ ad exeundum, cum prohibitio exeundi afficiat solum Moniales, quæ vere sunt professæ, non autem illas, quarum professio aut est nulla, aut valde dubia: præterquam quod Monialis in tali casu dicitur exire de licentia tacita Sedis Apostolicæ, hoc ipso, quod Congregatio Cardinalium nomine Papæ declaravit, Monialem in isto eventu posse interrogari extra Monasterium. „ Visum est olim mihi, ut dixi: sed nunc „ mutata sententia, affirmo sola Episco„ pi authoritate id fieri non posse. Fun„ damentum desumo ex *Concilio Trident.* „ *sess.25. cap.19. de regul.*, & ex supra „ allegata *Bulla S. Pii V.*, quæ incipit: „ *Decori*; nam cum ibi Concilium mani„ feste decernat, Regulares prætenden„ tes professionem suam esse invalidam, „ debere deducere causas prætensæ nul„ litatis coram Superiore suo, & Ordi„ nario, ex ibi per Sanctam Synodum „ statutis, praxis inducta est in hujusmo„ di judiciis servanda tamquam forma, „ teste *Card. de Luca in adnot. ad Sacrum* „ *Concil. Trident. disc.41. n.2.*, ut Regu„ laris non audiatur extra Monasterium. „ Unde cum inter casus, in quibus per„ mittitur a S. Pio V. egressus Monialis „ de Monasterio, casus præsens non com„ prehendatur, & in aliis casibus sit per „ eundem Pontificem, ut supra dixi *cap.3.* „ *sect.1. n.19.*, sublata Episcopis facultas „ permittendi Monialibus egressum de „ Clausura sine facultate Sedis Apostoli„ cæ; sequitur, non posse in proposito „ casu Monialem audiri extra Monaste„ rium, inconsulta Sede Apostolica. Ne„ que obstant in contrarium primo decla„ ratio Cardinalium allegata a *Marzilla* „ *lib.1. cap.12. super cap.20. litt.G.* nam „ de illa non constat, & liber hujus Au„ thoris in Indice Librorum prohibitorum

„ relatus est. Secundo paritas desumpta „ ex matrimonio carnali: illud enim non „ obligat adeo stricte Conjuges ad coha- „ bitandum, sicut obligat ad Clausuram „ religiosa professio: & præterea aliquod „ est periculum incontinentiæ in Conju- „ ge dubitante de valore sui Matrimonii, „ & nequeunte petere debitum; nullum „ autem periculum imminet, per se lo- „ quendo, Moniali reclamanti intra Mo- „ nasterium adversus valorem suæ pro- „ fessionis.

Quæres 32. *An Monialis violet Clausuram si egrediatur ad spatium, quod est inter januam Monasterii clausum, & aliam sæcularibus patentem, & quidem, dum hæc exterius est clausa, itaut a Monialibus ipsis aperiri nequeat.*

69. *Resp.* Violare, & constat ex Gregor. XIII. Bulla quæ incipit: *Deo sacris*, & sic habet: *Nec itidem licere Monialibus, & Tertiariis egredi e janua Monasterii, quæ est pro Clausura ipsius Monasterii, etiam ad claudendum aliam ulteriorem januam, qua patere solet aditus sæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquiis destinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulsandum ipsam januam Clausuræ, quæ loca, cum saltem pro causis præfatis patere soleant sæcularibus, extra Clausuram censeri debent, etiam quo tempore clausa sunt.*

Quæres 33. *An violet Monialis Clausuram, quæ existens in ostio aperto Monasterii, per jocum compellitur a socia extra illud.*

70. *Resp. Tamburin. de jure Abbatiss. d.19. qu.4. §. ad* 10., non violare, dummodo Monialis eo modo compulsa perfecte non sit egressa: citatque pro sua sententia Portellum, & Naldum; addens idem dicendum etiam in casu, quo Monialis impulsu brachiorum, & per jocum invita compellatur extra septa Monasterii. Verum cum *sect. præced. qu.*11. §. *an autem* dixerimus in violatione Clausuræ non posse admitti parvitatem materiæ, in præsenti casu solum excusanda videtur Monialis a peccato, si compulsa statim regrediatur; quia hujusmodi violatio Clausuræ non videtur formalis violatio, sed solum materialis, utpote involuntaria respectu Monialis compulsæ, ut suppono.

Quæres 34. *An Monialis violet Clausuram, si appenso fune ex limitari ostii Clausuræ Monasterii, eoque manibus apprehenso, se toto corpore a terra elevatam agitet motu reciproco, modo intra Clausuram, & modo extra, idque ad longum tempus: qui ludus multis in locis est satis usitatus apud adolescentes, & alicubi vocatur ludus navis.*

71. *Resp.* Violari: adeoque Monialem tali genere ludi se exercentem peccare mortaliter, & incurrere pœnas latas contra violantes Clausuram. Moveor, quod cum in materia violationis Clausuræ non attendatur mora temporis, sed exitus corporis per sui partes; & in præsenti casu quælibet agitatio, seu delatio Monialis ipsam Monialem deferat extra ostium Clausuræ, videtur hic intervenire perfecta violatio Clausuræ, eaque gravis, ac proinde sufficiens ad peccatum mortale: præsertim cum ea censeri possit gravis, etiam ratione moræ, quatenus omnes eæ delationes, ex quibus consurgit talis ludus, constituunt moram notabilem, utpote continuatæ in unum quid notabile virtute intentionis, cui eæ subsunt, & per quam fiunt per modum unius actionis moralis: proportionaliter, ut multa furta parva coalescunt in unum magnum, si furans habet intentionem ea prosequendi usque dum perveniat ad quantitatem notabilem; quod bene advertit *Sanchez l.*1. *mor. cap.*4. *n.*10.; ita de Lugo, Diana, aliique docti viri a me consulti contra Naldum, Badellum, Sanctarellum, Bordonum, & Aversam item a me consultos oppositum sustinentes.

Quæres 35. *An Monialis faciat contra legem Clausuræ si ponens se in rota, eam volvat ad partem exteriorem, ad quam accedunt sæculares non tamen egrediendo e Rota, sed semper manendo in ea.*

72. *Resp.* „ Facere, & aliunde etiam „ peccare ratione periculi, cui se exponit: Ità cum *Comitolo lib.*6. *respons. mo- „ ral. qu.*3. *Portell. de dub. Regul. v. Clau-*

„ *Clausura n.25.*, *& Giballino de Clauf. disqu.1. cap.2. n.35. contra Diana par.3. n.2. resol.52.*, *Tamburin. de jure Abbatiss. disp.19. qu.4. ad casum 5.*,& alios. Ratio est quia ut advertit *Suarez tit.8. de Relig. lib.1. cap.10. n.8.* Finis præcipuus intentus a Summis Pontificibus, & Sacris Canonibus in statuenda Clausura Monialium est vitare, ne Moniales in iisdem receptaculis, seu locis possint cum exteris convenire. Id evincunt verba Bonifacii VIII. in sua Constitutione, quæ incipit: *Periculoso*: ubi ait: *Nullique aliquatenus ingressus pateat ad easdem*, scilicet Moniales; & decretum *Tridentini sess.25. de regul. cap.5.*, & Constitutio S. Pii V., quæ incipit *circa pastoralis*, in quibus illa Bonifacii VIII. innovatur, & confirmatur, & supra allegata Constitutio Gregorii XIII. *Deo sacris*, in qua prohibet accessum quemcumque Monialibus ad illa loca, quæ patere solent externis, *etiam quo tempore clausa sunt*. Supposito autem hoc fine per leges Clausuræ intento, clarum mihi videtur non posse Monialem sine violatione Clausuræ se in rota circumvolvere ad partem exteriorem, ad quam accedunt sæculares, & idem dicendum de externo, qui se in rota circumvolveret ad interiorem partem, in qua sunt Moniales; facta enim circumvolutione dicta, Monialis licet de rota non egressa esset in loco, in quo potest esse sæcularis sine violatione Clausuræ, & sæcularis licet de rota non egressus esset in loco, in quo sine violatione Clausuræ esse potest Monialis, adeoque uterque violaret Clausuram transgrediendo lineam diametralem ductam per centrum rotæ ad parietes; quæ linea est veluti terminus, ultra quem non possunt egredi Moniales, & sæculares non possunt ingredi. Præterea id fieret cum magno periculo, & scandalo, ut per se patet.

Quæres 36. *An Monialis delinquat contra Clausuram, si consistat in solo ostio intra claustra.*

73. *Resp.* „ Delinquere, si ita consistat perpendiculariter in ipso ostio, seu limine, ut a tergo sibi relinqueret Monasterii valvas: itaut valvis clausis, limen extra remaneat. Ita ex *Bartol. in l.1. ff. de Cloac.*, *& Franch. decis.402. n.11.*, *Pignatell. tom.6. Consultat.85. n.275.*, *& ante ipsum Comitulus lib.6. respons. moral. qu.3. in fin.*, *& Giballin. de Clausur. Sanctimonial. disqu.1. cap.2. §.17. n.30.* Ratio est, quia juxta supra allegatam Constitutionem Gregorii XIII. omnis locus, in quo possunt esse sæculares, est extra Clausuram, & tale est limen supradictum. Unde non habet hic locum *Glossa* ultima *in c. Cum Sanctam dist.2. de pœnit.*, dicens, eum, qui in porta est, esse partim intra, & partim extra, quia porta est partim intra, & partim extra.

Quæres 37. *An frangat Clausuram Monialis, si ascendat supra tegulas tecti Monasterii, & quando.*

74. „ *Resp.* Frangere; tum, si prætergrediatur ad alieni tecti partem, vel perambulet supra tectum Ecclesiæ exterioris, vel transeat ad tectum porticus exterioris ipsi Monasterio adnexæ, nullaque habentis habitacula clausurata, & constructæ non ad usum Monialium, sed Civium illic deambulantium; tum etiamsi consistat supra illam tecti partem, quæ Monasterium, & loca clausurata respicit, & ad illa pertinet. In probanda prima parte hujus responsionis non est difficultas; tunc enim violatur Clausura, quando Monialis prætergreditur ambitum proprii Monasterii: At Monialis dictis modis se transferens ad tectum alienum vel Ecclesiæ exterioris, vel porticus exterioris, prætergreditur ambitum Monasterii, ut inde constat, quod ambitus Monasterii comprehenditur parietibus ipsis Monasterii, ultra quos utique se extendunt præfata tecta: Unde & negandum est, illa se habere per modum unius cum Monasterio; siquidem hoc ipso, quod sunt extra ambitum Monasterii, non sunt pars Monasterii. Ita *Sanchez lib.6. Moral. cap.15. n.7.*, & alii recentiores.

75. „ Sed

75. „ Sed difficultas esse potest in secunda parte traditæ responsionis, in „ qua dixi violari Clausuram a Moniali, „ etiamsi consistat supra illam tecti partem, quæ Monasterium, & loca clausurata respicit, & ad illa pertinet; nam „ ut verificetur, Monialem non violare „ Clausuram, sufficit verificari illam esse „ intra Monasterium, aut saltem in Monasterio: Monialis autem existens supra „ tectum Monasterii, etsi non possit dici „ esse intra Monasterium, dicitur tamen „ esse in Monasterio: quo modo Christus „ Dominus, & Beati absolute dicuntur „ esse in Cœlo Empyreo, licet sint solum „ in extrema superficie illius, ut recte „ advertit *S. Thomas 3.par. qu.54. art.4.*: „ Unde habemus contrarios in hoc puncto *Sanchez supra cit.*, *Lezana tom.1.* „ *cap.25. n.18.*, *Tamburin. qu.4. disp.19.* „ *ad 4.*, *& Diana part.5. to.13. resol.88.* „ Sed quoniam sententia, & praxis Sacræ „ Congregationis est in contrarium, ut „ refert *Pignatell.to.6.consult.85.n.275.*, „ ubi refert Sacr. Congreg. in Comensi „ 18. Septembris *1609.*, & in Lycien. „ *16.* Septembr. ejusdem anni, mandasse „ absolvi cum pœnitentiis salutaribus ad „ arbitrium quasdam Moniales, quæ bona fide ascenderant supra tectum Monasterii ad siccanda frumenta, vel pastillos sua arte elaboratos, specialem „ addendo prohibitionem, ne illuc deinde ascenderent ex quacumque causa; „ propterea nostra sententia omnino tenenda est, & sequenda. Ratio autem „ pro eadem confirmanda hæc esse potest. Muri ambientes Monasterium, & „ totum illud spatium, seu locum, qui „ janua clausa intra murorum ambitum „ continetur, in tantum sunt limites Clausuræ non solum materialiter, sed etiam „ formaliter, in quantum, ut ita dicam, „ fulciuntur per Ecclesiæ præceptum prohibentis Monialibus præfixos limites „ prætergredi, ut per se patet. Unde si „ murus secundum aliquam sui partem cadat, & aperturam relinquat, nemo dubitat violari Clausuram a Moniali per „ illam exeunte, & a sæculari per illam „ ingrediente; & cum veritate dici potest, murum illum materialiter apertum, esse clausum formaliter per leges „ Clausuræ. Idem dicendum est in casu „ nostro: Licet ad tectum Monasterii pateat aditus, materialiter loquendo, tamen in sensu formali iste aditus est clausus per leges Clausuræ, quæ positis decretis supradictis Sacræ Congregationis ita sunt intelligendæ, ut egressum „ vetent Monialibus ad supradictas tecti „ partes. Unde Monialis egressa super „ tectum Monasterii, neque est intra Monasterium, neque est in Monasterio, „ formaliter loquendo, & prout requirunt leges Clausuræ, & sic corruit fundamentum contrariæ opinionis.

Quæres 38. *An faciat contra legem Clausuræ Monialis, si ascendat murum Monasterii, eique virili more quasi equitans insideat.*

76. „ *Resp.* Facere, & colligitur ex „ ratione adducta numero præcedenti.

Quæres 39. *An Monialis peccet contra Clausuram, si faciat se dimitti e fenestra respondente viæ publicæ patentis sæcularibus; ita tamen, ut non descendat totaliter, sed maneat suspensa in medio aere, pendens ex aliquo fune, idque ad multum tempus.*

77. *Resp.* Peccare, cum sic vere excedat terminos Clausuræ, & sit in loco, ad quem absque fractione Clausuræ per ingressum patere potest aditus personis sæcularibus media aliqua scala lignea parieti opposita: quæ utique arguunt violationem Clausuræ, ut constat ex dictis *qu.32.*: ita docti recentiores a me consulti, & maxime Cardinalis de Lugo.

Quæres 40. *An violet Clausuram Monialis, si ascendens arborem positam in horto Monasterii procedat ad ramum omnino prominentem extra murum Clausuræ, ibique causa recreationis, aut ex alio fine diutius consistat.*

78. *Resp.* Violare, & patet ex dictis *qu. præcedenti*, quæ item procedunt in præsenti casu, ut recte notarunt docti magistri a me consulti.

Quæres 41. *An faciat contra legem clausuræ Monialis, si magicis artibus curet ferri*

Digitized by Google

ferri per aerem supra proprium Monasterium.

79. *Resp.* Facere, & constat ex dictis *n.75.*

Quæres 42. *An peccet Monialis contra Clausuram, & incurrat pœnas jure statutas, si prævidens se inter somniandum exituram e Monasterio, non curet id impedire, tradendo v. gr. alteri Monasterii claves diligentius custodiendas, quas alioqui solet apud se noctu retinere*.

80. *Resp.* Peccare, eo quod violatio Clausuræ ei censeatur voluntaria indirecte, quatenus potest illam impedire tradendo alteri claves Monasterii, & debet, & sciens, ac volens intermittit, sicque ei ad culpam imputatur violatio, utpote moraliter, ac interpretative voluntaria, sicut colligitur ex *S. Thoma* 1. 2. *qu.6. art.3.*; immo & incurrere pœnas Ecclesiasticas juxta doctrinam, quam tradit *Sanchez lib.1. moral. cap.16. n.47. ex Vasquez 1.2. qu.71. art.5. d.94. cap.4.* tanquam communem, & omnium sententia sustinendam: nimirum peccata ante ebrjetatem, somnum, aut quando vitari poterant, prævisa, si in somno, aut ebrietate committantur, inducere irregularitatem, excommunicationem, ac restituendi obligationem, æque ac si in vigilia facta fuissent: quod tamen negaret Suarez consequenter ad illam doctrinam, quam tradit *tom.2. de relig. lib.3. de jura. cap.8. n.6.*

Quæres 43. *An delinquat contra Clausuram Monialis, quæ ex levitate ascendens equum ferociorem, quem sibi curavit adduci ad illum equitandum in atrio Monasterii, vi abripiatur extra portam Clausuræ tunc apertam*.

81. *Resp.* Delinquere: si id prævidit, & consequenter voluit saltem indirecte, ac interpretative; secus, si id non prævidit: patet responsio ex dictis *quæst. præced.* si monuero non videri improbabile, quod Monialis in isto casu evadat pœnas latas contra violantes Clausuram, idque ex doctrina, quam tradunt DD. communiter, teste *Bonacina qu.1. de censur. in com. p.3. n.7.*; nimirum non incurri censuram Ecclesiasticam, nisi actio, contra quam est lata, etiam externe sit talis, ut sit sufficiens ad peccatum mortale; ideoque percutientem leviter Clericum animo illum occidendi non incurrere excommunicationem, eo quod percussio sit mortalis solum quoad actum interiorem, non autem externe: siquidem etiam in præsenti casu violatio Clausuræ est quidem mortalis ratione actus interni, per quem fuit prævisa, ac volita, at non est talis ratione actus externi, quatenus, latente eo actu interno, externe censetur involuntaria, utpote facta ex violentia equi, per quam Monialis renitens fuit abrepta extra Clausuram: ita docti recentiores.

Quæres 44. *An Monialis violet Clausuram, si juste, vel injuste egressa e Monasterio, & inclusa intra aliquam domum privatam, inde egrediatur huc, & illuc divagatura*.

82. *Resp.* Non violare, ita *Navarr. tom.4. de regul. n.44. not.2. Sanchez lib.6. moral. cap.15. n.9., Tambur. supr. §. ad 8.*, aliique patetque, quia Moniales non tenentur ad Clausuram, nisi intra proprium Monasterium, domus autem illa privata non est Monasterium: unde cum obligatio Clausuræ sit odiosa, non debet extendi ad loca, quæ proprie non sunt Monasteria. Excipe, nisi fortasse Superior ex justa causa Moniali extra Monasterium aliquam domum privatam deputaret in habitationem, cum obligatione Clausuræ (sicut interdum fit ex auctoritate Papæ: & mihi constat factum fuisse cum quadam Moniali energumena hic Ferrariæ ubi hæc scribo) tunc enim Monialis, etiam in tali domo privata teneretur servare Clausuram, cum ea ibi per legitimam potestatem, cujus est indicere Clausuram, fuerit præscripta.

Quæres 45. *An Monialis peccet contra Clausuram, si habens legitimam facultatem exeundi ad aliquod opus honestum, exeat animo non solum efficiendi illud opus, sed etiam patrandi aliquod delictum, v.g. fornicandi*.

83. *Resp.* Videtur non peccare, & probari potest a simili ex doctrina, quam tradit *Sanchez supra cap.16. n.69. ex Zerola part.1. praxis v. Monialis quæst.8.*, videli-

Digitized by Google

videlicet non peccare contra præceptum Clausuræ illum, qui ingrediens cum legitima licentia Monasterium aliquod Monialium corruptam habet intentionem v. gr. fornicandi cum Moniali, ibique de facto fornicatur: siquidem præceptum Clausuræ obligat tantum, ne quis sine debita facultate ingrediatur, quod utique in præsenti eventu impletur: militat autem par ratio in casu hic proposito, cum Monialis revera non exeat sine debita licentia (quod solum ei interdicitur ex præcepto Clausuræ) esto aliunde peccet ratione corruptæ illius intentionis. Sed probabilius dissentit *Castr. Palaus tr.16. d.4. pag.9. n.21. ex Lamas in method. curat. in append. §.10., & Sanctorius in Constit. min. cap.11. stat.7. quæst.2.*, dicens se non videre quo modo non incurrat censuras Monialis, quæ sine causa moratur extra Clausuram, finito negotio, ad quod obtinuit licentiam exeundi; cum ab iis liberet sola causa egressus, non autem licentia, ut sic, quippe quæ data sine causa, est invalida; hincque inferens idem procedere de ingrediente cum licentia intra claustra Monialium, ibique fornicante, illum scilicet affici censuris; cum hic casus directe opponatur Clausuræ, & debeat censeri formalissime inclusus in rigore legum, nec ad eum unquam Prælati somniassent concedere ingressum.

SECTIO III.

De Observantia Clausuræ Monialium quoad non admittendas personas extraneas intra Monasterium.

84. *Variis juribus prohibetur extraneis ingredi Clausuram Monialium.*
85. *Juribus iisdem prohibentur Moniales illos admittere, necnon facere, aut permittere eos ingredi, sive sint Abbatissæ, sive aliàs præsint Clausuræ, sive sint Moniales privatæ.*
86. *Sub variis pœnis vetitus talis ingressus.*
87. *Quid veniat nomine Conventus in Bulla Gregorii XIII. Ubi gratiæ.*
88. *Quid sit facere, aut permittere ingredi.*
89. *Pœnæ latæ contra facientes, aut permittentes ingredi afficiunt Prælatos Monasteriorum.*
90. *Ad eas incurrendas petitur prætextus facultatum:*
91. *Bulla Gregorii XIII. afficit ingredientes ex licentia ab Episcopo obtentæ ante dictam Bullam.*
92. *In terminis dictæ Bullæ non incurrunt præfatas pœnas ingredientes sine licentia: quod tamen alii negant.*
93. *Dictas pœnas non incurrunt ingredientes prætextu facultatis invalidæ.*
94. *Item non incurrunt bona fide ingredientes prætextu facultatum.*
95. *Dictæ pœnæ incurruntur sine præsumptione, non item latæ a Paulo V.*
96. *Ex pœnis latis a Gregorio XIII. reservatur sola excommunicatio.*
97. *Illæ non incurruntur a Monialibus comitantibus personam indebite ingressam.*
98. *Non a Monialibus privatis, si ingressuris præbeant scalas, eos excipiant convivio, aut alia similia præstent; modo ingressus fiat sine prætextu facultatum.*
99. *Revocatio facultatum facta a Paulo V. extenditur solum ad licentias continentes facultatem conversandi, & prandendi intra Clausuram.*
100. *Et viri, & fœminæ prohibentur ingredi Clausuram Monialium.*
101. *Personæ laicæ cooperantes ingressui illicito non subsunt præfatis pœnis.*
102. *Abbatissa comprehenditur sub illis verbis Bullæ Gregorii XIII. (neve Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.*
103. *Prohibitio ingrediendi Clausuram Monialium afficit omnes fideles utriusque sexus.*
104. *Sed non infantes usu rationis carentes, qui tamen non possunt admitti.*
105. *Ut pluries declaratum est a Sac. Cong.*
106. *Fatui, & amentes puberes recipi nequeunt intra Clausuram.*

107. Mo-

107. *Monialis legitime egressa non hospitatur intra Monasteria Monialium.*

108. *Puellæ recipiendæ ad habitum religiosum non ingrediuntur sine Ordinarii licentia.*

109. *Non recipiuntur in educationem sine facultate Sacræ Congregationis, ac Prælati Monialium recipientium.*

110. *Eadem facultas regulariter requiritur ad recipiendas fœminas conjugatas.*

111. *Prælati Monialium soli ingrediuntur in casibus necessariis.*

112. *Et si aliter ingrediantur, subsunt excommunicationi.*

113. *Id tamen non procedit de Vicariis Episcoporum: quod impugnant alii, sed rejiciuntur.*

114. *Regulares Prælati incurrunt pœnas, quoties indebite ingrediuntur, etsi alii id negent non improbabiliter: item si ingressi expedito negotio statim non exeant.*

Quæres 1. *Quibus juribus interdictum sit ingredi Monasteria Monialium absque debita facultate.*

84. *Resp.* Fuisse interdictum absolute, & simpliciter, primo quidem a Bonifacio VIII. *in cap. periculoso de statu regul. in 6.*, ubi dicitur: *Nulli aliquatenus inhonestæ personæ, neque etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem*: ubi notat *Suarez tom.4. de relig. tract.8. lib.1. cap.10. n.2.*, hujusmodi præceptum quoad personas esse universale, cum nomine personæ honestæ tam fœminæ, quam viri, & tam Laici, quam Clerici, vel Monachi, ac Episcopi, (addo ego, & Moniales in ordine ad Conventus extraneos) comprehendantur. Secundo hoc idem fuit interdictum, & clarius *in Concilio Tridentino sess.25. de regul. cap.15.*, dum ait: *Ingredi autem septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Denique Gregorius XIII. hoc idem interdixit in sua Constitutione, quæ incipit: *Ubi gratia*, & sic habet: *Inhibentes eisdem*, (idest hominibus) *qui illa obtinuerunt* (idest facultates ingrediendi Monasteria Monialium) *sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua a nemine, nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, absolutionis beneficium possit impertiri, ne ipsarum licentiarum prætextu, hujusmodi Monasteria quovis modo ingredi audeant: Abbatissis vero, necnon Abbatibus, Conventibus, ac aliis Monasteriorum utriusque sexus Superioribus, & personis quocumque nomine vocentur, districte præcipimus sub eadem excommunicationis pœna, necnon privationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in Monasteria, domos, & loca sua quemquam prætextu hujusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant: quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscumque personis Ecclesiasticis, & sæcularibus, ac etiam Ordinum quorumcumque, etiam Mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum, ex decreto Concilii Tridentini tribuitur, ne Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus dumtaxat ingredi, aut Moniales sub eisdem pœnis illos admittere præsumant.* Pro cujus Constitutionis intelligentia advertere oportet, Gregorium XIII. in ea revocasse licentias, & facultates concessas quibuscumque, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & aliis cujuscumque status, & conditionis mulieribus ingrediendi Monasteria, domos, & loca Monialium, aut virorum; & quibuscumque viris, etiam ejusdem conditionis, & status ingrediendi Monasteria, domos, aut loca Monialium, licet a quocumque Pontifice, vel Legato, aut aliis concessa sint motu proprio, & ex certa scientia, & cum quibuscumque urgentissimis causis, &

licet iteratis vicibus renovata sint. Quin & Paulus V. 10. Julii 1612. similem edidit Constitutionem, in qua modo dicto revocavit omnes licentias ab ipso,& aliis Pontificibus concessas mulieribus cujuscumque status, ac conditionis quoad ingrediendum Monasteria Monialium, aut conversandum cum ipsis; & præterea prohibuit Abbatissis, seu Priorissis, ac Superioribus, ne dictas mulieres introducere, seu admittere, vel admissas quoquo modo retinere audeant, seu præsumant: idque sub omnibus pœnis contentis in citata Bulla Gregorii XIII. prohibito ingressu dictarum mulierum sub pœna excommunicationis majoris reservatæ Papæ.

Quæres 2. *Quid proprie interdicatur Monialibus vi prohibitionis contentæ in citatis juribus de non admittendis personis extraneis intra Clausuram.*

85. *Resp.* Interdici,si quidem sunt Abbatissæ, aut aliter ipsis incumbat custodia Clausuræ, ne prætextu facultatum concessarum ante bullam Gregorii XIII. supra relatam, extraneos ingredi faciant, aut permittant, (idque ex motu Gregorii XIII.): immo ne eos introducere, seu admittere, vel admissos quoquomodo retinere præsumant (& hoc ex Bulla Pauli V. modo relata). Si vero sint subditæ simplices, ne circa casus urgentis necessitatis admittere præsumant extraneos prætextu licentiarum obtentarum ab Episcopis, ac Superioribus ipsarum Monialium, idque ex citata Constitutione Gregorii XIII.

Quæres 3. *Sub quibus pœnis prohibeantur ingressus personarum extranearum intra Monialium Monasteria.*

86. *Resp.* Quod, cum talis prohibitio attendi possit tum respectu ipsorum ingredientium, (sive hi sint personæ privatæ, sive Prælati Monialium): tum respectu ipsarum met Monialium admittentium ingredientes: si quidem ingredientes sint personæ privatæ,& ingrediantur prætextu facultatum a Papa, Legato, Episcopo, aut aliis obtentarum ante Constitutionem ipsiusmet Gregorii, incurrunt excommunicationem latam ab eodem Gregorio, & reservatam Papæ, ut jam vidimus (quæ excommunicatio, licet non reservata, incurritur item vi *Concilii Tridentini sess.25. de regul. cap.5.* ab iis, qui sine licentia in scripto ingrediuntur, secluso quocumque prætextu facultatum): quin etiam, si dictæ personæ privatæ in casibus non necessariis ingrediantur prætextu licentiarum obtentarum ab Episcopis, vel Superioribus, qui eas possunt dare, incurrunt non solum excommunicationem præfatam Papæ reservatam, sed etiam privationem dignitatum, beneficiorum, ac officiorum, & inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda,latas in dicta Constitutione Gregorii XIII. non tamen reservatas, ut bene advertit *Sanchez lib.6. moral. cap.16. n.83. contra Confectium.*

Quod si ingredientes Monasteria Monialium sint Prælati seculares Monialium, & ingrediantur ultra casus necessarios, pro prima vice, qua ingrediuntur, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ;pro secunda suspensionem a munere pontificali, & a divinis; pro tertia vice, ac deinceps excommuuicationem ipso facto:Si autem sint Prælati regulares incurrunt excommunicationem, & simul privationem omnis officii, ac ministerii; idque ex alia Constitutione Gregorii XIII. edita 23. Decembris 1581. in qua tamen nulla fit mentio reservationis talium pœnarum.

Quod spectat ad Moniales indebite admittentes personam extraneam intra Clausuram, eæ incurrunt excommunicationem reservatam Papæ, una cum aliis pœnis relatis *qu.1.* sive ingredi faciant,aut permittant exteros prætextu facultatum concessarum ante Bullam Gregorii XIII.revocatoriam simul similium facultatum, & sint Superiorissæ Monialium. (quod bene advertit *Sanchez lib.6. moral. cap.16. n.78. 79., & 87.*): sive faciant, aut permittant ingredi intrantes prætextu licentiæ habitæ ab Episcopo, aut alio Superiore habentibus facultatem dandi talem licentiam solum ex causis necessariis, & ad hoc actione positiva concurrant (v. gr. invitando ad ingressum) sintque sive Moniales privatæ, sive Superiorissæ, sive ex officio

Digitized by Google

officio præsidentes Clausuræ (quod colligitur ex eodem *Sanchez supr. n.93.*, & *91. juncto n.90.*) non item si solum concurrant actione negativa , idest non impediendo , cum possint : tunc enim præfatas pœnas incurrunt tantum Abbatissæ, & illæ Moniales , quæ custodiæ Clausuræ præficiuntur, non autem Moniales privatæ, ut expresse notavit *Sanchez citato n.39.* colligitur assertio ex allegata Gregorii XIII. Bulla , quæ cum prohibeat duplex genus actionis cooperantis illicito ingressui Clausuræ , quarum una est *ingredi facere* , *aut permittere* prætextu facultatum concessarum ante Bullam Gregorii XIII. revocatoriam talium facultatum , & altera *præsumere admittere* prætextu licentiæ obtentæ ab Episcopo, aut alio potente illam dare; in prohibitione prioris actionis loquitur Bulla solum de Superiorissis Monialium, ac de Conventibus, ut infra videbimus §. *utrum autem* , sicque Bulla quoad hanc partem illos solum afficit : in prohibitione vero posterioris actionis loquitur indefinite de Monialibus, ut constat ex illis verbis , *neve Moniales sub iisdem pœnis aliter admittere præsumant* ; sicque comprehendit tam Superiorissas Monialium , ac Moniales præfectas Clausuræ, quam ipsas Moniales privatas : cum hac tamen differentia , quod Superiorissæ, ac Præfectæ Clausuræ comprehenduntur sub prohibitione , sive cooperentur ingressui positive , sive negative ; siquidem admittere , quod hic prohibetur, idem est, ac cooperari ingressui , sive directe (idest exercendo actionem positivam) sive etiam indirecte (idest negative se habendo , cum ex officio teneantur impedire) sicut revera tenentur impedire & Superiorissæ Monialium , & perfectæ Clausuræ : Moniales vero privatæ comprehenduntur sub dicta prohibitione solum in casu quo positive cooperentur ingressui ; negativa enim cooperatio dici non potest admissio, nisi respectu Monialis , quæ ex officio tenetur , potest impedire, & non impedit. Paulus denique V. sub iisdem pœnis prohibuit Superioribus , ac Superiorissis Monialium , ne ullam fœminam prætextu licentiarum Apostolicarum audeant introducere , seu admittere , vel retinere intra Clausuram ; intellige , ad conservandum , & ad sumendam refectionem cum ipsis Monialibus, ut dicemus qu.10. §. *quod si hic* .

Quod si quæras , quid intelligatur nomine Conventus in Bulla Gregorii XIII. relata qu.1. *dum ait* : Necnon Abbatibus, Conventibus &c.

87. *Resp.* Intelligi Religiosos cum Superiore in unum congregatos ; ideoque pœnas ibi latas incurri ab omnibus illis , qui inter eos modo dicto consenserunt in ingressum, aut certe non contradixerunt , cum commode potuissent : sic enim dicitur Conventus delinquere : ita *Sanchez n.85.*, & cum eo *Bonacina n.17. supr.* Immo addit Sanchez , quod si Superior non cogat Conventum , sed tractet solum cum suis Consultoribus de permittendo in gressu modo supradicto ; tunc Superior quidem incurret præfatas pœnas, cum in Constitutione Gregorii expressa mentio fiat de Superioribus; non item incurrent Consultores, cum tunc non veniant nomine Conventus, nec nomine Conventus suffragium tulerint . Quod etiam admittit Bonacina , addens tamen prædictos Consultores præfatis pœnis affici , quatenus sunt personæ permittentes ingressum , quem impedire poterant , & tenebantur : quod an sit verum , constat ex dicendis §. *sequ.*

Addo, quod, quando a Gregorio XIII. in præfata Bulla sub dictis pœnis prohibetur Superioribus utriusque sexus , ne in Monasteria faciant , aut permittant ingredi personas alioqui prohibitas prætextu facultatum; prohibitio hæc afficit Prælatos regulares solum in casu, quo fœminas modo dicto ingredi faciant , aut permittant in Monasteria Religiosorum sibi subditorum ; non item in eventu , quo , modo dicto faciant , aut permittant ingredi in Conventus Monialium ipsis subjectarum ; ut recte notavit *Sanchez sup. n.92.*

Difficultas modo est quis dicatur ingredi facere, aut permittere.

88. *Resp.* Juxta communem modum loquendi in præsenti materia illum dici *facere ingredi*, qui sua actione positiva est in cau-

in causa, ut alter ingrediatur (v. gr. aperiendo januam, jubendo, aut consulendo ingressum) illum vero dici *permittere ingredi*, qui ingredientem non impedit, cum commode possit, immo & teneatur ex officio: si enim sic non teneatur, non incurrit illas pœnas, esto non impediat commode valens impedire: ita *Rodriquez to.1. qu.47. art.3.*, *Miranda qu.2. de Monial. art.12.*, *Sanchez sup.n.84.*, & alii. Quamquam putem, quod, cum in hac parte textus solum sit sermo de Superiorissa Monialium; verba illa *ingredi facere, aut permittere* non extenduntur ad Præfectas januæ, etsi aliæ ex officio præsint custodiæ Clausuræ, cum simus in materia odiosa, quæ restringi debet.

Utrum autem dictis pœnis subjiciantur omnes, & singuli, qui viros, aut fœminas ingredi faciunt, vel permittunt in Monasteria Monialium.

89. *Resp.* Quod, cum pœnæ non debeant ampliari, sed restringi, quantum patitur proprietas verborum, sub quibus feruntur; probabile videtur hujusmodi pœnis subjici solos Superiores Monasteriorum utriusque sexus, non item alios Religiosos subditos: ita Rodriqu., Miranda, & Sanchez *loco citato*, Barbosa *de offic. Episcop. alleg.102.n.37.*, & alii contra Bonacin. *sup.n.3.* ex Lamas oppositum sustinentem ex eo, quod Gregorius XIII. in illa sua Constitutione, ubi dixit: *Abbatissis vero, necnon Abbatibus, Conventibus, ac aliis Monasteriorum utriusque sexus Superioribus*; statim subdit, *& personis quocumque nomine vocentur* sub quibus verbis videntur venire Religiosi utriusque sexus, etiam subditi: cum nomen personæ genericum sit, & comprehendat quascumque personas. Ducor, quod Moniales privatæ, ac simplices semper vocantur Moniales, nec gaudent variis nominibus; sicque de iis nequeunt verificari verba illa *quocumque nomine vocentur*; unde necessario debent intelligi de Superioribus Monialium, qui gaudent variis nominibus; quod bene advertit *Sanchez ubi supra*, monens *n.91.*, quod, licet in citata Constitutione Gregorii XIII. pœnæ latæ contra præsumentes admittere intra Clausuram expresse ferantur contra Moniales (ut constat ex iis verbis, *neve Moniales sub iisdem pœnis aliter admitti præsumant*; & nomine *Monialis* regulariter non veniat Abbatissa: in præsenti tamen casu Abbatissæ, si externos præsumant admittere intra Clausuram, subsunt dictis pœnis, & hoc ob rationes allatas a Sanchez.

90. Illud certe bene advertit Bonacina loco citato, quod, cum in Gregor.XIII. Constitutione pœnæ dictæ ferantur contra ingredi facientes, aut permittentes, prætextu licentiarum, & facultatum; illas non incurrent ii, qui sine tali prætextu dictum ingressum permittunt: secus, si qui ingrediantur simili prætextu, & hoc quantumvis admittentes protestentur se non admittere ex dicto prætextu; nam factum adversatur protestationi.

Addo, quod spectat ad Moniales mandantes, aut consulentes indebitum ingressum; siquidem ex illum mandent, aut consulant ipsis ingredientibus, incurrunt pœnas, cum sic cooperentur ingressui directe: non item, si non personis ingressis, sed aliis mandent, aut consulant; sic enim non incurrent, cum in tali casu cooperentur ingressui solum indirecte: qui modus cooperandi solum Superiorissis, ac Præfectis Clausuræ citatis juribus vetatur juxta dicta.

Dubitat hic etiam Sanchez n.76., *an excommunicatio lata a Gregorio XIII. contra ingredientes Monasteria Monialium prætextu facultatum usque tunc concessarum, comprehendat ingredientes virtute licentiæ obtentæ ab Episcopo ante Constitut. illam Gregorii XIII.*

91. *Resp.* Comprehendere, & satis clare videtur inde colligi, quod in priori parte dictæ Constitutionis sit sermo de licentiis quorumcumque Superiorum, ut constat ex illis verbis, *tam a Prædecessoribus nostris, quam etiam a Nobis, & a Sedis Apostolicæ Legatis, aut aliis*; dictio autem *aliis* indefinite posita, comprehendit quoscumque alios Superiores, qui possunt similes licentias concedere, & consequenter etiam Episcopos, alioqui esset super-

superflua: ita Sanchez, addens, non obstare, quod Gregorius XIII. in citata Constitutione excommunicat ingredientes ex licentia Episcopi, aut alterius legitimi Superioris, concessa ultra casus necessarios; cum prius excommunicet ingredientes virtute licentiarum, etiam concessarum in casibus necessariis. Id enim non involvit ullam contradictionem, esto dicamus hic Papam loqui de licentiis Episcoporum, ac inferiorum Prælatorum; siquidem Papa in hac priori parte illius suæ Constitutionis loquitur de licentiis a quocumque usque tunc concessis ex quavis urgentissima causa, easque omnes revocat, & adeo excommunicat illum, qui utitur iis jam revocatis: in posteriori vero parte loquitur de licentiis in posterum concedendis, illasque ibi non revocat; sicque solum excommunicat eos, qui illis utuntur extra casus necessarios; unde tollitur omnis contradictio.

Quæres 4. *An incurrant pœnas contentas in Constitutione Gregorii XIII. ii, qui Monasteria Monialium ingrediuntur absque ulla prorsus licentia, non autem prætextu alicujus facultatis, quam habeant.*

92. *Resp.* Sanchez cum aliis infra dicendis non incurrere, stando præcise in motu proprio Gregorii XIII. sæpius adducto; & probatur, tum quia Pius V., & Gregorius XIII. (qui sunt auctores dictarum pœnarum) expresse loquuntur de iis tantum, qui prætextu licentiarum ingrediuntur, aut admittunt: tum quia tales pœnæ, cum sint gravissimæ, non debent extendi ad casum in iis non comprehensum, etiam si alias sint in favorem animæ: id enim facit quidem, quod decreta pœnalia possint aliquantulum extendi, non tamen sufficit, ut protrahantur ad casum omnino diversum, ut recte notavit *Sanchez supr. n.*78.; ita *Sanchez n.*79. ex Suarez, Zerola, Rodriquez, Sayro, & Philiarco, addens *n.*80. non subjici istis pœnis illos, qui dictas facultates habent, si vere prætextu illarum non ingrediantur, sed quasi illis prorsus carentes: sicut nec subjiciuntur ii, qui taliter ingredientes admittunt: Oppositum sustinent *Nav. cap.*27. *num.*150. *Coriolan. de cas. reserv. part.*2. *cas.*3. *n.*40. *Beja* 1. *part. cas.*4. *Azorius to.*1. *lib.*13. *cap.*8. *qu. ult.*, & alii, quorum sententiam ait *Filliuc. tract.*29. *n.*170. comprobari stylo Curiæ, ac praxi Sacræ Pœnitentiariæ; quod si est verum, cum stylus Curiæ faciat jus, horum sententia amplectenda est: quamquam Bonacina allegans hanc doctrinam Filliucii hoc ipso, quod dicit illius sententiam esse tutiorem, tacite indicet opinionem Sanchez esse tutam, & consequenter minus sibi constare de stylo Curiæ.

Quæres 5. *An incurrat pœnas contentas in motu proprio Gregorii XIII., qui ingreditur Monasteria Monialium prætextu facultatis invalide a se obtentæ ob subreptionem, aut alia de causa.*

93. *Resp.* Videri non incurrere, esto subjiciatur excommunicationi latæ in Concilio Tridentino, & relatæ *qu.*1.; moveor, quod Gregor. XIII. ibi loquitur de ingredientibus prætextu facultatum, quas ipse tunc revocat, ut constat ex illis verbis *ipsarum licentiarum prætextu*: sicque videtur supponere dictas facultates esse validas, cum non possit irritari id, quod non subsistit, juxta illud: *Non entis nullæ sunt qualitates*: ita in terminis *Bonacina supr. p.*5. *n.*6. addens *n.*7., quod sicut excommunicatio ista Gegorii XIII. non afficit ingredientem vi facultatis ab Episcopo obtentæ post præfatum motum Gregorii XIII., cum eo irritentur solum facultates jam obtentæ, non autem in futurum obtinendæ: sic dictam excommunicationem non incurreret qui tempore ingressus fingeret se habere facultatem ingrediendi obtentam post prædictum motum Gregorii XIII., quamvis in isto casu incurreretur excommunicatio lata in Concilio Tridentino, utpote abstrahens a quovis prætextu facultatum.

Quæres 6. *An ingrediens Monasteria Monialium prætextu facultatum, sed bona fide putans id sibi esse licitum, subjiciatur pœnis contentis in motu proprio Gregorii XIII.*

94. *Resp.* Non subjici, & probatur: quia dictæ pœnæ latæ sunt contra præsumentes ingredi prætextu facultatum: constat

Digitized by Google

ſtat autem, quod præſumptio ſupponit ſcientiam, aut ſaltem ignorantiam conjunctam cum ingenti temeritate: ſic *Bonacin. n.*8. hinc inferens, non ſolum bonam fidem, ſed etiam ignorantiam vincibilem, craſſam, ac ſupinam excuſare a præfatis pœnis; quod etiam docet *Diana par.3. tract.6. reſolut.*7. aliis citatis: addit tamen Bonacin. & bene in caſu propoſito incurri excommunicationem latam in Concilio Tridentino, eo quod ibi abſolute interdicatur ingreſſus ſub pœna excommunicationis, abſtrahendo a quacumque præſumptione.

Quæres 7. *An requiratur præſumptio ad hoc, ut Moniales incurrant pœnas latas in Bulla Gregorii XIII., contra facientes, aut permittentes ingredi Monaſteria Monialium prætextu facultatum, & in motu proprio Pauli V. contra introducentes, ſeu admittentes intra Monialium Monaſteria, aut admiſſas quoquo modo retinentes.*

95. *Reſp.* Non requiri ad incurrendas pœnas contentas in Bulla Gregorii XIII. cum in ea nullum adhibeatur verbum importans præſumptionem; requiri vero ad contrahendas pœnas latas in motu proprio Pauli V., cum in eo adhibeantur verba *audeant, ſeu præſumant*, quæ important præſumptionem; ita expreſſe *Bonacina ſupra par.*6. *n.*19.

Quæres 8. *An pœnæ latæ in motu proprio Gregorii XIII. contra facientes, aut permittentes ingredi Monaſteria Monialium reſerventur Papæ.*

96. *Reſp.* Reſervari excommunicationem, non item alias pœnas, a quocumque demum incurrantur: & ratio eſt, quod Papa eaſdem infert pœnas facientibus, aut permittentibus ingredi, quas tulerat contra ingredientes, ut colligitur ex illis verbis: *Abbatiſſis vero &c. præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, nec non privationis dignitatum &c.* at contra ingredientes lata erat excommunicatio reſervata Papæ, aliis pœnis nemini reſervatis; ergo idem erit, quoad facientes, ſeu permittentes ingredi: ita *Sanchez ſupra n.*83. ex Confectio, Suarez, & Lamas.

Quæres 9. *An Moniales incurrant pœnas ſuperius relatas, ac explicatas, ſi cum perſona jam illicite ingreſſa in Monaſterium diutius confabulentur, & ipſam comitentur.*

97. *Reſp.* Videri non incurrere: idque ſive ingreſſus fiat bona fide, ſive mala, cum ſit par ratio in utroque caſu, ut conſtabit ratione mox adducenda. Probatur ergo aſſertio ex eo, quod Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione ſuperius allegata utitur verbo *admittere*: verbum autem *admittere* ſimpliciter, & ſine addito prolatum non ſignificat approbare jam factum, ut bene advertit *Sanchez lib.6.moral.c.16. n.*95.: ſicque ſub dicta Conſtitutione non comprehenditur Monialis, quæ non expellit perſonam jam ingreſſam, quantumvis indebite, ſed ſolum illam, quæ cum poſſit, & teneatur reſiſtere ingredienti, non reſiſtit: ita reſpondi in facti contingentia, & reſponſionem poſtea approbarunt viri docti valde e Societate Jeſu a me conſulti.

Quæres 10. *An Moniales ſubjiciantur præfatis pœnis tamquam poſitive cooperantes ingreſſui perſonæ extraneæ, ſi ad talem effectum deferant ſcalam ligneam, per quam illa deſcendat, ſi exhibeant ſcenicam repræſentationem, ſi excipiant convivio, ſi ſuaves coram ea inſtituant cantus, ſi ei oſtendant officinas, & habitacula Monaſterii, aliaque id genus præſtent.*

98. *Reſp.* Non ſubjici, ſi ſint Moniales privatæ, & iis conſtet perſonas illas extraneas ingredi, aut fuiſſe ingreſſas abſque prætextu facultatum, ſive ante Bullam Gregorii XIII. revocatoriam talium licentiarum obtentæ, ſive poſt ab Epiſcopo, aut Superiore Monialium conceſſæ ſint: ſecus ſi præſint Monaſterio, aut Clauſuræ, tunc enim incurrerent pœnas illas, cum in terminis Conſtitut. Gregorii XIII. prohibentis Abbatiſſis, ac aliis Monaſteriorum utriuſque ſexus Superioribus, & perſonis quocumque nomine vocentur, ne quemquam ingredi faciant, aut permittant, ſi ingrediens id faciat prætextu facultatis conceſſæ ante dictam Conſtitutionem Gregorii XIII., cum in terminis ſimilis Conſtitutionis Pauli V. interdicentis Abbatiſſis, ac aliis Superioribus Monialium,

lium, ne personas habentes facultates ingrediendi pontificias audeant introducere, seu admittere, vel admissas quoquo modo retinere: unde cum ista Constitutio loquatur solum de personis habentibus pontificias facultates ingrediendi Monasteria Monialium, posset quis inferri Prælatas Monialium non subjacere dictis pœnis, si admittant, aut admissam retineant personam aliquam extraneam, nullam talem facultatem habentem; siquidem in pœnis stricta fieri debet interpretatio: patet autem responsio ex tenore Constitutionum citatarum, quæ proinde in contingentia facti legi debent attentius, perpensis singulis illarum verbis; sic enim constabit, quænam prohibeant Monialibus subditis, & quæ Superiorissis; & quando hæ, aut illæ incurrant pœnas in eis contentas ob admissionem, aut detentionem personæ extraneæ intra Monasterium.

Quod si hic obiter quæras; an Paulus V. in sua Constitutione superius relata simpliciter revocaverit fœminis omnes licentias ingrediendi Monasteria Monialium; an vero solum eas, in quibus continebatur facultas ibi conversandi, & sumendi cibum, sicut videtur colligi ex verbis illis: omnes, & singulas licentias ingrediendi Monasteria Monialium ubique locorum existentium, ac cum Monialibus conversandi, & refectionem sumendi corporalem.

99. Respondet *Bonacina supra par. 5. n. 4.* videri posse non improbabile, revocasse licentias solum in hoc posteriori sensu: probatque ex eo, quod Paulus V. in citata Constitutione utitur forma loquendi conjunctiva per dictiones *ac*, *&*: quæ ratio inde magis confirmatur, quod cum revocatio dictarum licentiarum sit odiosa, non debet ampliari ultra propriam verborum significationem, uti diximus *quæst. 4.* Nec obstat, quod idem Paulus V. in dicta Constitutione paulo post imponens excommunicationem, mentionem facit simpliciter de ingredientibus; nam mentionem facit de ingredientibus prætextu licentiarum ab ipso revocatarum, ut colligitur ex verbis illis, *prætextu licentiarum hujusmodi*, quæ relationem habent ad præcedentia, nempe ad licentiam ingrediendi, conversandi, ac refectionem sumendi, de qua superius: ita Bonacina contra Cherubinum in suo Bullario ad citatam Constitutionem Pauli V., utens clausula disjunctiva *aut*, loco dictionum conjunctivarum.

Quæres 11. *An prohibitio non admittendi personas extraneas intra Monasteria Monialium extendatur tam ad fœminas, quam ad viros, ideoque Moniales prohibeantur admittere utrosque eadem prorsus ratione.*

100. *Resp.* Extendi; & ratio est, quod, quamquam Gregorius XIII. in sua Bulla in genere masculino dicat: *ne in Monasteria sua quemquam prætextu hujusmodi licentiarum ingredi faciant*: & Paulus V. in sua Constitutione expresse loquatur solum de fœminis, ut maxime constat ex verbis illis: *Inhibentes mulieribus prædictis licentias hujusmodi habentibus, ne Monasteria prædicta prætextu licentiarum hujusmodi ingredi audeant*: revera tamen & Gregorius XIII. sub verbo illo *quemquam* comprehendit tam fœminas, quam masculos, utpote ex grammaticorum institutione, ac usu loquentium utrosque significante; & Paulus V. sub nomine fœminarum dicendus est comprehendisse etiam masculos; (si qui tales licentias habebant) idque juxta communem illam doctrinam, quod lex odiosa, ac pœnalis extendi potest, & debet ad casum in ea non expressum, si ex negata extensione sequatur aliquod absurdum: ut de facto sequitur in præsenti casu, si dicamus Paulum V. intendisse solum comprehendere sub sua Constitutione fœminas, iisque solum vetare ingressum in Monasteria Monialium, non autem viris; de quibus tamen erat major ratio, quod comprehenderentur sub dicta prohibitione. Quin potius hic procedit, quod habetur *l. non dubium, C. de legibus*, in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem: & quidem merito, cum mens, & voluntas Legislatoris sit veluti spiritus, & anima legis; unde omnis vis obligandi per verba tamquam instrumentalia signa provenit: quo modo in *c. humanæ aures 22. qu. 5.* dicitur:

Non

Non debet aliquis verba considerare (intellige cum *Layman. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 18. *n.* 4. nude, & simpliciter) *sed intentionem, ac voluntatem: quia non debet intentio verbis deservire, sed verba intentioni.*

Quæres 12. *An præfatas pœnas incurrant viri, & fœminæ sæculares, si positive cooperentur illicito ingressui intra Monialium Monasteria, etiam prætextu licentiarum de quibus supra.*

101. *Resp.* Non incurrere, cum pœnæ non debeant extendi ultra casus expressos; & in juribus, in quibus statutæ sunt pœnæ contra violantes Clausuram Monialium, non fiat mentio de personis laicis modo dicto cooperantibus illicito alterius ingressui, ut facile constabit tenorem illorum legenti.

Quæres 13. *An sub nomine Monialium comprehendantur etiam Abbatissæ in iis verbis, quæ habentur in Bulla Gregorii XIII.*, neve Moniales sub iisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.

102. *Resp.* Comprehendi, & probatur, tum quia esto ibi non fiat expressa mentio Abbatissæ, & in materia odiosa (qualis est hæc) nomine Monachi non veniat Abbas, nec nomine Monialis Abbatissa, ut tradunt communiter Doctores *cap. final. de simonia*; quando tamen materia concernit salutem animæ, aut est pariter proportionabilis Prælato, ac subditis, nomine Monachi, & Monialis veniunt Abbas, & Abbatissa, ut ostendit, aliis citatis *Sanchez lib.* 6. *moral. cap.* 16. *n.* 91.: tum quia non est credibile Papam hic voluisse punire Moniales subditas, quibus non incumbit ex officio, & non Abbatissam, quæ magis delinquit, sicque procedit doctrina tradita *qu.* 11. sub finem: nobiscum sentit *Castr. Palao tract.* 16: *d.* 4. *part.* 10. §. 4. *n.* 3.

Quæres 14. *Quæ personæ ex juribus superius adductis, ac explicatis prohibeantur ingredi Monasteria Monialium sine legitima facultate.*

103. *Resp.* Prohiberi omnes, & singulos fideles utriusque sexus, cujuscumque demum ætatis, status, conditionis, & gradus fuerint; idque ex juribus relatis *qu.* 1., & maxime ex *Concilio Trid. sess.* 25. *de regul. cap.* 5., quod sic habet: *Ingredi autem intra septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint sine Episcopi, aut Superioris licentia in scriptis obtenta*: quamquam *Sanchez supr. n.* 3., aliique probabiliter putent, tali decreto non comprehendi Reges, Reginas, Imperatores, Imperatrices, & filios, & filias earum, ut videbimus infra *qu.* 39.

Quæres 15. *An Moniales possint admittere intra septa Monasterii infantes, non obstantibus juribus supra allegatis.*

104. *Resp.* Dixi olim posse; si ii careant usu rationis, & ratio est, quod respectu horum cessat, saltem magna ex parte, finis hujus prohibitionis, qui est evitare perturbationem Monasteriorum, ac incitamenta Monialium ad peccatum: præterquam quod cooperatio Monialium ad ingressum non est per se mala, sed solum supposita culpa ingredientibus: unde cum respectu dictorum infantium nulla sit culpa in ingressu, nec ulla aderit culpa ex parte Monialium admittentium, ut bene advertit *Suarez tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *l.* 1. *cap.* 10. *n.* 2. id inde colligens, quod prohibitio non admittendi extraneos intra Monasterium afficit Moniales solum indirecte; ideoque cum ea directe non cadat in infantes, nec indirecte cadere poterit in ipsas: ita *Azor. to.* 1. *l.* 13. *cap.* 8. *qu.* 5. *Henriqu. l.* 4. *de pœnit. cap.* 5. *n.* 2., *Riccius in prax. decis.* 648. *Mirand. qu.* 2. *de Monial. art.* 1., aliique penes *Tamburin. de jure Abbatiss. d.* 22. *qu.* 4. *n.* 1., qui bene notant, quod, quando Concil. Trid. excludit omnes cujuscumque ætatis, loquitur de habentibus usum rationis, & de iis, qui possunt movere Moniales ad peccandum.

105. „ Sed nunc, priori opinione relicta tanquam improbabili, contrariam
„ sententiam tenendam esse affirmo cum
„ *Comitolo lib.* 6. *respons. moral. qu.* 19.
„ *n.* 6., & *Naldo v. Clausura n.* 4., & *Scorzia in Select. const. theor.* 366.; nam ut
„ ipse Comitulus refert, Cardinalis S. Se-
„ verinæ, dum Summi Pœnitentiarii mu-
„ nere fungeretur, litteris datis ad Peru-

„ fiæ Epiſcopum, quas ipſe Comitulus legit, ſcripſit, excommunicationis reſervatæ Romano Pontifici laqueum non vitare eas Moniales, quæ trimos, quadrimoſque pueros, ſeu puellas intra Monaſterii ſepta recipiunt; & in Conventu Parochorum coram Archiepiſcopo Bononiæ Alphonſo Paleotto, eodem Comitolo audiente, dictum eſt, non ſecus a Romano Pontifice ea de re fuiſſe reſponſum. Demum quia pluries declaratum eſt in Sacra Congregatione incurrere in cenſuras violatæ Clauſuræ introducentes in Monaſteria Monialium infantes cujuſvis ſexus, vel ætatis, ut in Tudertina 7. Aprilis 1579., in Neapolitana 22. Martii 1580., in Taurinenſi 10. Junii 1650., in Piſtorienſi 24. Februarii 1579., & S. Severi 8. Maii 1595., ut refert *Pignatellus tom.6. conſult.85. num.243.*

Quæres 16. *An Moniales delinquant contra Clauſuram, & incurrant pœnas ſtatutas, ſi intra Monaſterium admittant fatuos, & amentes.*

106. *Reſp.* Delinquere, & incurrere pœnas, idque ſive habeant lucida intervalla, adeoque peccare poſſint, ſive ſint perpetuo amentes, ac proinde ſint incapaces formalis peccati; ita *Sanchez ſupr. n.8. ex Navarr., Rodriqu., Zerola, & Llamas, Suarez ſupra n.5., Barboſ. de off. Epiſcop. alleg.102. n.32., Bonacin. ſupra part.1. n.7.* Et probatur, tum ex iis, quæ ſupra diximus de infantibus, tum quia in talibus amentibus, cujuſcumque generis ſint, militat finis prohibitionis, quatenus ii poſſunt incitare ad peccandum, & præbere Monialibus occaſionem peccandi, Monaſterium perturbant, turpiter jocantur, inhoneſta loquuntur, aliaque agunt minus decentia honeſtatem religioſam: ubi autem militat eadem ratio, ſeu finis, militat & eadem juris diſpoſitio. Nec obſtat, quod perpetuo amentes, qui numquam uſi ſunt ratione, ſint incapaces peccati, ſicque videatur illos admitti poſſe a Monialibus abſque peccato, cum ipſi revera non peccent ingrediendo; ſiquidem, adultus per ſe loquendo, eſt capax præcepti, & quod in ætate per ſe ſufficiente ad uſum rationis habeat ejus impedimentum per accidens eſt; ſicque tale impedimentum excuſat quidem perſonam a tranſgreſſione præcepti, non tamen excludit, quin præceptum cadat in ipſum: unde eſto talis perſona non peccet ingrediendo Monaſteria Monialium, ſi admittatur, aut introducatur; peccant tamen aliæ, cum talis ingreſſus ſit contra præceptum Clauſuræ, & alioqui ſit liber non quidem amenti, ſed aliis illum admittentibus, aut introducentibus, qui proinde non excuſantur a peccato, licet ille excuſetur: ut ſi quis dormiens introducatur in Monaſterium Monialium, ipſe ſine dubio non peccat; & tamen peccant, qui illum introducunt: quia in illo carentia culpæ eſt ſolum per excuſationem, & non quia non ſit materia præcepti, quæ tamen excuſatio non habet locum in aliis, ut patet.

Quæres 17. *An, & in quibus caſibus Monialis legitime egreſſa e proprio Monaſterio admitti poſſit intra alia Monaſteria Monialium, ſive ſui, ſive alterius Ordinis.*

107. *Reſp.* Huic quæſtioni reſpondet *Sanchez* infra citandus, cum diſtinctione: vel iſta Monialis petit admitti intra Monaſterium ejuſdem Ordinis, & habitus; & ſic excipi poteſt abſque alia licentia Superioris non ſolum cauſa hoſpitii, ſed etiam in caſu, quo illa degeret in aliqua domo privata ad recuperandam ſanitatem, & vellet ingredi Monaſterium gratia recreationis v.g. ſic enim Monialis non cenſetur extranea, cum ſit ejuſdem Ordinis, ac habitus, ideoque non cadit in illam prohibitio ingrediendi Monaſteria Monialium, quæ comprehendit ſolum extraneos. Vel Monialis petit excipi in Monaſterium diverſi Ordinis, ac habitus; & ſic, ſi itineretur per loca, ubi non adeſſet Monaſterium ſui Ordinis, poſſet recipi intra Monaſterium diverſi Ordinis (de licentia tamen Superioris illius Monaſterii, & non aliter) cum id requirat & religioſa charitas, quæ debet maxime vigere inter perſonas religioſas, ac honeſtas ipſiuſmet ſtatus Monialis; ſecus, ſi ibi ſit ſolum cauſa recreationis, aut etiam ad inviſendum

Monialem consanguineam, velitque ingredi Monasterium diversi Ordinis, ac habitus: tunc quippe non posset in illud excipi, neque de licentia Superioris illius, cum Monialis itinerans respectu talis Monasterii vere sit extranea, adeoque ex hac sola causa non possit in illud admitti, sicut nec posset admitti quæcumque alia persona extranea: ita *Sanchez supra n.10.*, & cum eo *Peyer. tom.2.privil. Const.6. Pii V. n.28.*, *& Tambur. supra d.24. qu.15. contra Castrum Palaum tr.16. d.4. p.10. §.1. n.4.*, *& Llaman. in method. curat. in app. §.11.* „ Sed nunc hæc doctrina P.Sanchez „ non habet amplius locum, ut enim refert *Pignatellus supra cit. n.156.* interrogata Sacra Congregatio ab Episcopo „ Pistoriensi: An debeat permitti Moniales peregrinas occasione itineris hospitari intra Clausuram juxta solitum: Sacra Congregatio die 16. Julii 1585. respondit: *Nulla hospitetur intra Clausuram.*

Quæres 18. *An puellæ possint absque alia licentia admitti intra Monasterium ad suscipiendum habitum Religiosum, & peragendum Novitiatum.*

108. *Resp.* Non posse absque licentia proprii Ordinarii; & ratio est, quod ad licite ingrediendum non sufficit justa causa, sed requiritur debita Superioris licentia, sicut bene advertit *Sanchez num.74.* Non puto tamen ad id desiderari licentiam Papæ, idque ob dicta *cap.2. sect.2. quæst.17.*, ubi etiam ostendimus, an, & quando Novitia exiens e Monasterio sine legitima facultate, possit absque alia licentia illud iterum ingredi. „ Ubi notandum, requiri Episcopi licentiam etiam „ pro recipiendis puellis in Monasteria „ Regularibus subjecta: & ita declaravit „ Sacra Congregatio apud *Pignatellum tom.4. consult.171. n.4.*, & apud *Monacell. in Formular. part.1. tit.xi. formul.xi. adnot.14.*, in Vicentina 30. Septembris 1596.

Quæres 19. *An, & quo modo possint Moniales admittere intra Monasterium puellas causa educationis.*

109. *Resp.* Posse, eo modo, quo late dicemus infra *sect.4.*: interim consulantur *Sanchez supra n.61.*, *Bonacina supra qu.4. p.4. n.15.*, *Lezana tom.1. c.25. n.29.*, *& Tamburin. de jure Abbatiss. d.1. qu.1. 2.3.*

Quæres 20. *An possint admitti de licentia solius Ordinarii, aut Superioris Regularis intra Monasteria Monialium fœminæ conjugatæ a propriis viris sibi graviter timentes ex adulterio commisso, aut alia causa gravi hic, & nunc emergente.*

110. *Resp.* Videri non posse, nisi in casu valde raro, in quo non esset commodus recursus ad Papam, & esset grave periculum in mora. Ita *Rodriqu. n.1. qu.46. art.10.*, *Miranda supr. art.7.*, *Barbosa supra n.66.*, *Portell. de dub. regul. v. Clausur. Monial. in addit. n.2.*, *Sanchez n.64.*, aliique communiter; & probatur tum ex praxi, quæ modo viget, tum quia hic non agitur de communi utilitate Monasterii, in quo casu Ordinarius potest dare licentiam ingrediendi, juxta alibi dicta; tum quia de hoc extat specialis declaratio Sacræ Congregationis relata a *Zerola p.1. praxis v. Moniales qu.12.* his verbis: *Sacra Congregatio censuit, mulieres, quæ sunt in discordia cum marito, & ejus sævitiam timent, si extra culpam sunt, quamdiu justam causam timendi habuerint, debere, si sunt in Monasteriis, tolerari: in posterum vero non debere recipi: si vero mulier aliqua venerit in suspectionem marito, qua timet, ne ab eo aliqua vis ei inferatur, debet permitti, ut possit ingredi Monasterium Monialium, si modo Constitutiones Monasterii non repugnent, & accedat consensus Superiorum, Abbatissæ, & Monialium*; quamquam *Azorius supra qu.4.* dicat, eandem Congregationem declarasse, posse recipi intra Clausuram Monialium viduam bonæ famæ, cupientem honestatis causa degere in Monasterio; immo & fœminam de adulterio suspectam apud virum suum, ideoque sibi certo timentem de periculo vitæ: quæ declaratio ad minus probat nostram responsionem, quatenus admittit in aliquo casu valde raro posse mulierem conjugatam de licentia solius Ordinarii recipi intra Clausuram, cujusmodi casus utique proce-

Digitized by Google

procederet tempore belli, de quacumque fœmina, five nupta, five innupta ad consulendum earum pudicitiæ aliàs periclitanti.

Confirmatur assertio quoad hanc ultimam partem, tum ex doctrina, quam admittit *Sanchez lib.6. n.60.*, posse scilicet in aliquo casu concedi ingressum intra Clausuram Monialium ad deponendas ibi pecunias, si non sit alius locus tutus ad eas deponendas, charitas suadeat depositum illud admittere, & aliàs per Moniales ipsum commode non possit intromitti; (quæ doctrina utique potest a fortiori admitti in præsenti casu, in quo supponitur aliter non posse consuli fœminarum pudicitiæ, moraliter loquendo) tum quia non videtur probabile, quod Papa in casu tantæ necessitatis velit restringere Episcopis facultatem concedendi ingressum in Clausuram Monialium, iis competentem ex *Concil.Trident.sess.25. de regul.c.5.* his verbis: *Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis*: quæ verba cum sint generalia, non videntur absolute restringenda ad solam necessitatem Monasterii, aut Monialium, quin interdum possunt extendi ad alicujus extranei necessitatem; siquidem lex generaliter loquens generaliter debet intelligi: dicendum est ergo Episcopi facultatem extendi ad concedendum ingressum in præsenti casu, maxime stante doctrina, quam tradunt multi Doctores apud *Dianam p.5. tract.14. resol.18.* posse scilicet Episcopum in casu magnæ necessitatis dispensare etiam super impedimento dirimente matrimonium; quippe qui, etsi in lege Pontificia, aut Conciliari regulariter nequeat dispensare, potest tamen in casu urgentis necessitatis, si aditus non pateat ad Papam, sicut notat *Sanchez lib.2. de Matrim. d.40. n.3. ex 15. Doctoribus ab eo relatis*; quæ doctrina facilius potest admitti in casu nostro, in quo licentia petitur solum ad licite ingrediendum, quam in casu proposito a *Sanchez*, in quo dispensatio requiritur ad validandum matrimonium. Præterquam quod necessitatis causa multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, *cap. Si quis propter de fur.*, sicque in præsenti casu, in quo difficilis est accessus ad Papam, & est periculum in mora, ex Epicheja, ac interpretativa voluntate Papæ videtur concedenda Episcopo facultas dandi licentiam ad ingrediendum Clausuram Monialium, maxime attentis declarationibus Sac.Congregationis factis in casibus non dissimilibus, & a nobis modo relatis hic ex *Azorio*: quippe quæ sufficienter indicant, quæ mens Sacr. Congregationis in hac re præsumi possit, & debeat; attenta juris regula, quod ubi militat eadem ratio, militat ejusdem juris dispositio, quamquam in his, & similibus inspici debeat stylus Curiæ, & observari, si de eo constet.

Quæres 21. *An, & quando Episcopi, & alii Superiores Monialium possint ingredi Monasteria sibi respective subdita.*

111. *Resp.* Non posse, nisi in casibus necessariis, & si aliter ingrediantur, incurrere pœnas relatas *qu.3.*, patet ex Constitutione Gregorii XIII. die 23. Decembris 1581. edita, quæ sic habet: *Harum tenore auctoritate Apostolica declaramus, Prælatos omnes tam sæculares, quam regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & a paucis, iisque senioribus religiosis personis comitati.* Ubi notat *Suarez sup. n.23.* hinc satis aperte declarari præfatos Episcopos, & Prælatos comprehendi generali prohibitione Concilii Tridentini, ut non possint ingredi Monasteria Monialium subditarum, nisi in casibus necessariis; ac proinde illos, casu quo ingrediantur, censeri dare sibi ipsis licentiam, ac veluti se ipsos dispensare in lege generali; sicque eandem, seu proportionatam causam ad id requiri: quod certe satis clare explicult ipsum Concilium, dum *sess.25. de regul. c.7.* præcipit, ut is, qui electioni Abbatissæ præest Episcopus, seu Superior, Clausuram Monasterii non ingrediatur, sed ante cancellarum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat: si quis enim

ingressus videri poterat habere rationem aliquam, maxime is talis videtur; & tamen quia non habet necessitatem, deciditur in eo non licere ingressum.

„ Addendum hic restrictam fuisse facultatem Superiorum Regularium ingrediendi in Monasteria Monialium sibi subjectarum ab Alexandro VII. Constitutione 153., quæ incipit *Felici*, cujus tenor in ordine ad punctum præsens hic est: *Præsentibus perpetuo valituris, sancimus, ut in posterum intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, & quibuscumque aliis Superioribus Regularibus, quibus alioqui cura, & regimen Monasteriorum Sanctimonialium, quovis modo incumbit, intra septa eorumdem Monasteriorum, nullatenus ingredi liceat, nisi ex causa visitationis localis, & hoc semel tantum in anno, in quo unus ex memoratis Superioribus visitaverit, alius Superior a visitatione hujusmodi se omnino abstineat. Quod si ob Clausuram, quæ a Sancta Tridentina Synodo, etiam in Monasteriis exemptis, curæ, & vigilantiæ Episcopi in primis committitur, aut ob aliam urgentem, ac necessariam causam, oportuerit Superiorem regularem eodem anno pluries ingredi septa Monasterii, tunc non aliter ingrediatur, quam cum præsentia Episcopi Diœcesani, vel alterius personæ Ecclesiasticæ sæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis ab Episcopo ad hoc specialiter deputatæ. Visitet autem Superior regularis interiorem Clausuram per se ipsum, non autem per alium, etiamsi fuerit legitime impeditus, quo casu differatur visitatio in aliud tempus, quo cessaverit impedimentum, & visitationem celeriter, & unica die, debita tamen cum diligentia, absolvat; nec ante ortum solis eam incipiat, nec post occasum protrahat, neque ipse Visitator, neque ejus socii ullam sumant in Monasterio refectionem. Porro si visitet Generalis, possit secum habere duos socios sui Ordinis: si alius a Generali, unum tantum, exclusis omnibus aliis, etiam ratione officii; qui quidem socii assumantur exemplares, & maturæ ætatis, & in actu visitationis a Visitatore numquam separentur, sed eum aspicere, & ab ipso aspici semper possint. Ac præterea Visitatori assistant quatuor Moniales ex senioribus Monasterii, quæ similiter, Visitatione durante, numquam separentur a Visitatore, & sociis.*

112. Quod autem spectat ad pœnas, quas incurrunt Episcopi, & Prælati regulares ingrediendo in casu non necessario, recte notat *Bonacina supr. p.5. n.12.*, eos non affici excommunicatione, si ingredientes in casu necessario intrent soli, aut secum ducendo personas non religiosas (idest minus pias, & christianis moribus imbutas, ut explicat *Tambur. sup. d.24. qu.10. n.4.* ex Victorello) nec senes; & ratio est, quod dicta excommunicatio statuitur solum contra ingredientes in casibus non necessariis, non autem contra ingredientes absque debito comitatu, ut constat ex tenore textus, quod etiam prius notat *Sanchez l.6. moral. cap.16. n.100.*, addens *n.98.* præfatam excommunicationem non esse reservatam, cum in citata Constitutione Gregorii XIII. nulla mentio fiat reservationis, & alias reservatio induci non debeat sine ratione.

„ Sed etiam hæc doctrina, in quantum procedit de Prælatis regularibus moderari debet, & intelligi ad normam supracitatæ Constitutionis Alexandri VII., ubi sic statuitur: *Si quis vero prædictorum Regularium aliquid contra præsentium tenorem facere, vel moliri præsumpserit, aut adimplere neglexerit, ipso facto pœnam excommunicationis, omniumque officiorum privationis, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda, vocisque activæ, & passivæ absque alia declaratione incurrat.*

113. Addit *Sanchez n.99.*, quod, cum Gregorius in relata Constitutione statuens pœnas contra Prælatos sæculares ingredientes in casu non necessario, solum meminerit Prælatorum dignitatem pontificalem habentium, & quorumcumque Prælatorum Regularium (cum alioqui omnibus Prælatis interdicat talem ingressum):

Vica-

Vicarii Episcoporum, & Prælati sæculares habentes jurisdictionem quasi episcopalem ingredientes Monasteria Monialium sibi subdita præter casus necessitatis, nullis pœnis subduntur: quippe quæ non debent ampliari ultra casus necessitatis in jure expressos juxta regulam: *Odia restringi oportet*: „ Et idem sentit *Bonacina de Clauf.* „ *Monial. qu.4. pun.5. vers. Ex dictis pa-* „ *tet*, *& Ventrigl. in prax. p.1. annot.5.* „ *§.1. n.46.*, *& Pignatell. to.6. consult.85.* „ *n.264.* „ Dissentit *Cespedes d.335. n.3.*, dicens id sibi non placere, nec *Pasqualigo* a se viva voce consulto, eo quod absurdum videatur: at nullum tale absurdum affert, cum vere deberet afferre, ne videatur id gratis supponere: ideoque qua facilitate dicit hanc nostram doctrinam videri absurdam, eadem & rejicitur. Immo nec ullum absurdum affert *Pasqualigus ipse p.2. q.159.* ex proposito meam hanc doctrinam impugnans, quod non possit facile dissolvi.

Et quidem, quod sententia Pasqualigi non possit desumi ex ipsa Constitutione Gregorii XIII.; nempe ex iis verbis: *Prælatos omnes tam sæculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit*: quæ sunt universalia, ideoque comprehendunt etiam Vicarios, aliosque Prælatos Monialium inferiores Episcopo, ut patet ex dictione *omnis*; quæ omnes comprehendit, & nullum excludit: *l. Julianus testamentum de legat.3.*, & ex dictione *quovis modo*, quæ comprehendit etiam quæ alias non comprehenderentur, *Decius consultat.486. n.3.*, *Menoch. de recuper. possess. remed.6. n.16.*, *& cons.550. n.10.* Quod, inquam sententia *Pasqualigi* non desumatur ex præfata Constitutione, probatur, quia in periodo continente verba allegata non recensentur pœnæ latæ contra Prælatos Monialium indebite Clausuram ingredientes, sed in sequenti periodo, in qua fit mentio solum de Episcopis ac Prælatis Regularibus Monialium, non autem de Vicariis &c. ut constat ex iis verbis: *Quocirca universos, & singulos Episcopali, seu majori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumvis Ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscumque Superiores Regulares, serio monemus, ut facultate ejusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, ut præfertur, necessariis neutiquam utantur: quod si contra fecerint, eadem auctoritate Apostolica statuimus, atque decernimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos prima vice, qua contra fecerint, ingressu Ecclesiæ interdictos: pro secunda a munere Pontificali, & a divinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere: Regulares vero omni officio, ac ministerio privatos excommunicationi similiter subjacere*: Cum ergo in priori periodo solum proponatur prohibitio ingrediendi Clausuram Monialium, præterquam in casibus necessariis, non autem pœnæ sub quibus sit ea prohibitio, & fiat mentio de Prælatis Monialium inferioribus Episcopo; e contra vero in posteriori periodo hic relato proponantur dictæ pœnæ nulla mentione facta de Prælatis Monialium inferioribus Episcopo: dicendum est hos quidem comprehendi sub prohibitione, non autem sub pœnis; cum simus in materia pœnali, quæ ampliari non potest, neque debet ultra casus expressos; & a diversis non fiat illatio; Clausulaque posita in uno paragrapho, aut versiculo non referatur ad alium paragraphum, aut versiculum, ut notavit *Glossa c. unic. v. sic scilicet de postulat. Prælat. in 6.*, *& Sanchez l.2. de matr. d.11. n.3.* Et hoc fecit Gregorius, tum ex causis sibi bene visis, quæ nos latent; sive quia respectu legis latoris nonnumquam procedit, quod notat *Glossa Instit. de usu §. furtivæ quoque v. nam furtivarum: Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas*; sive quia Prælati Monialium inferiores Episcopo, ac Vicarii Episcoporum (quos diximus non comprehendi sub pœnis latis contra Prælatos Monialium extra casus necessarios ingredientes Clausuram earum) ab hoc excessu facilius retrahi poterant, etiam absque timore dictarum pœnarum: illi quidem, eo quod se agnoscentes Episcopis inferiores, & dignitate, & potestate, non ita

ità facile sibi arrogassent potestatem ingrediendi, sive quod plerumque in eorum territorio non sunt Monialium cœnobia, saltem iis subjecta: hi vero, eo quod assistentia Episcopi proprii, cujus sunt Vicarii, sufficere poterat ad eos retinendos, ne in casu vetito Monialium Monasteria ingrederentur.

Quod si dicas cum *Pasqualigo n.*10. extensionem legis attendendam esse ex verbis dispositivis, (cujusmodi sunt, quæ extant in priori periodo relata) non autem ex hortatoriis qualia sunt (quæ habentur in posteriori periodo) ut constat ex his *serio monemus*: non ideo infringitur nostra assertio, cum verbum *moneo*, & similia interdum sumantur pro verbis præceptivis, (ut ostendo *tract.*5. *Manual. cap.*2. *n.*29.) sicque negari possit, verba posterioris periodi esse hortatoria, non autem dispositiva, ut censet *Pasqualigus*.

Neque ex nostra assertione sequitur, quod supponit *Pasqualigus n.*10., aitque esse mostruosum, nempe Episcopum non posse libere ingredi septa Monialium, & posse Abbatem exemptum, ac Vicarium Episcopi in ejus absentia: nos enim solum dicimus hos non subesse pœnis, si in casu non permisso ingrediantur, quibus subesset Episcopus si ingrederetur; cum quo utique stat, quod neque ingredi possint extra casus necessarios: hæc autem duo sunt diversa, adeoque ex unius negatione non infertur negatio alterius.

Non obstat, quod finis præsentis prohibitionis æque militet in Vicariis Monialium, ac in Episcopis, ubi ut finis habet locum, locum habeat & dispositio legis, cum debeat attendi mens, ac finis legis, *l. scire leges ff. de leg.*, nam id procedit, si legis lator se sufficienter explicet: alioqui contra illum facit *regula* 57. *de reg. jur. in* 6. *Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, interpretatio est facienda*: & quod *mens in animo retenta nihil operatur l. si repetendi c. de condit. ob causam datam l. si majores c. de transact.*

Quod denique subdit *Pasqualig.n.*11. nomine Episcopi venire Prælatos habentes jurisdictionem quasi Episcopalem admitto in favorabilibus, non item in pœnalibus. Et certe, quommodo de Vicario Episcopi verificari possunt verba illa Constitutionis Gregorii XIII. superius relata: *Qui pontificalis dignitatis fuerint*: & illa: *a munere pontificali*: constat autem, ubi non habent locum verba legis, nec habere dispositionem, *l. illud ff. ad leg. Aquil. l. si postulaverit* §.2. *ff. ad leg. Jul. de adult. l. illud c. de Sacros. Eccl.*, & quod lex non dicit, nec nos dicere debere, nec esse præsumendum, *l. dissentientis c. de repud. c. illa ne Sede vacante.*

*Dubium paulo gravius est, an Prælati Regulares ingrediendo cænobia Monialium subditarum citra casus necessarios, incurrant pænas statutas non solum tertia vice (uti solum incurrunt Episcopi) an etiam prima, ac secunda vice; & ratio dubitandi est, quod Constitutio Gregorii XIII. loquens de Prælatis pontificali dignitate insignitis, statuit pro prima vice, & secunda vice diversas pœnas, & pro ulterioribus etiam excommunicationem; statimque subjungit pænas pro Prælatis Regularibus, unde Llamas relatus a Sanchez n.*102. *ex adjunctis putat dictas pœnas intelligi pro præfatis quando tertio, & ulterius ingrediuntur citra casus necessarios.*

114. *Resp.* Sanchez *loc. cit.* Prælatos Regulares dictas pœnas incurrere quacumque vice modo dicto ingrediuntur: probatque, quia Papa non meminit primi, ac secundi ingressus Prælatorum regularium, sicut fecit loquens de Episcopis, sed absolute imponit pœnam excommunicationis, ac privationis officii, & ministerii contra Prælatos regulares in casu non necessario ingredientes Monasteria Monialium, quod est signum ipsius intentionem esse, quod ii dictas pœnas omnes incurrant toties quoties indebite ingrediuntur: Dissentit *Bonacina sup.*, & cum eo *Tamburinus supra qu.*11. asserentes ex Llamas, & non improbabiliter, Prælatos regulares subjici dictis pœnis solum pro tertia vice, ac sequentibus; sicque probabiliter sustineri posse, illos prima vice, qua ingrediuntur, esse interdictos ab ingressu Ecclesiæ, pro secunda suspensos a Divinis, & pro

tertia

Digitized by Google

tertia, ac deinceps affici excommunicatione: ducuntur, quod in pœnis, mitior pars eligi debet, sicque servatur proportio inter pœnas indictas Episcopis, ac Prælatis regularibus.

„ Sed quidquid sit de modo incur-
„ rendi pœnas latas a Gregorio, certum
„ est, intra fines Italiæ, & Insularum adja-
„ centium, Prælatos regulares incurrere
„ excommunicationem statutam ab Alex-
„ andro VII., quotiescumque ingressi fue-
„ rint Clausuram contra formam præscri-
„ ptam in supra citat. Constitutione, quæ
„ incipit *Felici*.

Addo Prælatum Monialium sive sæcularem, sive regularem ex justa causa ingredientem Monasterium Monialium subditarum, expedito negotio, ad quod ingreditur, non posse libere vagari, sed teneri egredi, æque ac teneretur quilibet alius de ejus licentia ingrediens. Ducor, quod lex Clausuræ afficit etiam Prælatos Monialium, ideoque sicut cessante causa, cessat licentia data aliis ad ingrediendum, sic & cessat respectu Prælati facultas manendi intra Clausuram; cum par ratio militet in utrisque: ita *Pollacchus*, *Bordonus*, *Baldell.*, *Stephanus a S. Gregorio*, *aliique docti viri a me consulti*: inter quos *P. Baldellus* mihi testatus est extare in confirmationem hujus responsionis quandam Sacræ Congregat. declarationem.

115. *Confessarii Monialium ingrediuntur in variis casibus, immo & quicumque alius Sacerdos in casu necessitatis inopinato.*

116. *Medicus licite intrat in casibus necessariis; item Obstetrix.*

117. *Item Pharmacopola, ut doceat Moniales componere medicinam.*

118. *Item Barbitonsor in casu necessario.*

119. *Medicus non ingreditur solum, ut cognoscat, quæ Moniales debeant dispensari super quadragesimali observantia, extraordinarius non ingreditur libere, Medicus sine licentia speciali non ingreditur ad secandam Monialem mortuam ex morbo incognito.*

120. *Æconomi, Syndici, & Factores ingrediuntur solum urgente necessitate.*

121. *Ingreditur Notarius ad excipiendum testamentum Novitiæ ægrotantis.*

122. *Ingrediuntur Operarii in casibus necessariis cum debita tamen licentia.*

123. *Item Bajuli ad deferendas res extraneorum, sed non semper.*

124. *Deficiente Deputato ad ferenda onera, non libere sufficitur alius.*

125. *Rustici si plures associent currus tritico onustos, omnes ingrediuntur ad deferendum triticum.*

126. *Non delinquit Deputatus ad ferenda onera intra Clausuram, si singulis vicibus minora onera ferat, ut sic pluries ingrediatur.*

127. *Pictor licentiatur ad ingressum, ut pingat scenam jam factam intra Clausuram.*

128. *Quomodo licentiatur Mulier laica in servitium tum Conventus, tum Monialis singularis: & ex causa mutatur vi prioris licentiæ.*

129. *Recipiuntur admittendæ inter Conversas etiam ad aliquot menses, priusquam admittantur ad habitum.*

130. *Fœmina laica ingressa modo dicto in servitium libere recedit.*

131. *Famuli ingrediuntur ad servitia, quæ æque bene fieri nequeunt a Monialibus.*

132. *Moniales nequeunt recipere reum ad securitatem, etsi ipse alias possit ingredi.*

133. *Reus ipse ingressus inde potest expelli.*

134. *Debet tamen poni in loco tuto.*

135. *Fœminæ de licentia Papæ ingrediuntur ad prandendum, & conversandum.*

136. *Sed associatæ a fœminis tribus gravibus, ac nobilibus, & non aliter.*

137. *Quæ semel electæ variari nequeunt, quod alii limitant.*

138. *Hæ semper associant fœminam privilegiatam usque ad egressum.*

139. *Explicantur verba Indulti Papalis (tribus vicibus in totum, non autem*

tem eorum singula quolibet anno) idque sive in Brevi nominentur quatuor Monasteria (quod sit interdum) sive nominentur duo solum.

140. *Ad talem ingressum petitur consensus capitularis Monialium, & licentia Prælati.*

141. *Licentiata ad ingressum modo dicto non visitat cellas Monialium.*

142. *Potest eligere ad ingressum diem, qua in Conventu fit comædia.*

143. *Consensus capitularis Monialium debet esse majoris partis illarum semel dandus, ac simul quoad fœminam privilegiatam, & tres Matronas.*

144. *Licentiata non ingreditur iterum, si ingressa ex accidenti frustretur ex parte suo fine: secus si statim cogatur exire: si hoc anno semel intret unum ex Monasteriis, cum possit ingredi ter quolibet anno, non ideo quinquies intrabit anno sequenti.*

Quæres 22. *An, & in quibus casibus possint Confessarii Monialium ingredi Monasteria Monialium sibi commissa.*

115. *Resp.* POsse ingredi in iis casibus, quos referemus infra *cap.*10. *sect.*3. *subs.*1., & 2., ubi hac de re satis differemus ex proposito. Solum hic moneo ex *Mancino pract.*4. *p.*1. *d.*8. pro se citante Rodriqu., & Sorbum, quod si contingat simplicem Sacerdotem non deputatum ad Monialium confessiones, secus aliquod Monasterium transeuntem vocari ad audiendam Confessionem alicujus Monialis ex casu inopinato existentis in periculo mortis, potest, & tenetur ingredi Monasterium, etiam sine licentia Superioris; siquidem censeretur id facere de licentia interpretativa non solum Ordinarii, ac Superioris, sed etiam ipsius Papæ, qui non præsumuntur extendere obligationem Clausuræ ad talem casum: sicut nec præsumuntur extendi ad casum incendii, ruinæ Monasterii, violentiæ illatæ, & similium, in quibus constat licitum esse ingredi Monasteria Monialium absque ulla licentia; quæ omnia concedit etiam *Sanchez supra num.*34. ex Nav., & Graff. dicens, non desiderari licentiam neque in scriptis, neque oretenus, quandocumque, ea expectata, grave periculum adest in mora: quamvis alioqui dicat *n.*37. in similibus casibus exigi licentiam Abbatissæ, quæ poterit eam concedere ex præsupposita voluntate Prælati: sed de hoc infra.

Quæres 23. *An, & quando Medici, Chirurgi, Barbitonsores, & similes ingredi possint Monasteria Monialium ad effectum medendi ipsis Monialibus, prout hic, & nunc exigat ratio morbi occurrentis.*

116. *Resp.* Posse in casibus necessariis cum debita tamen licentia, ut inferius dicemus, & servatis aliàs servandis: est communis DD. apud *Sanchez n.*43., inter quos *Bonacin. supr. cap.*4. *n.*4. notat, probabiliter dici posse, Medicum posse accersiri ad lectum Monialis dubitantis de sua valetudine, ad ictum pulsus explorandum, esto ipsa posset sine magno salutis damno accedere ad januam: idque licet id faciat ex sola erubescentia. Quod admittit etiam *Tamburin. d.*24. *qu.*6. *n.*2. ex Sorbo, non posse Medicum habere socium, aut alios Medicos, nisi morbus Monialis sit valde gravis: idem advertit *Barbosa de offic. Episc. alleg.*102. *n.*52., monens Medicum debere associari a duabus, vel tribus Monialibus antiquioribus: addensque *n.*53. ex Miranda, ad hoc, ut Medicus ingredi possit, non requiri necessario, ut sit Doctor, aut graduatus, cum Medicus dicatur a medendo, & non a dignitate, ut tradit *Bartol. in L. sciendum ff. de delict.*

Moneo hic obiter, quod, si fœmina prægnans de licentia Superioris ingrediatur Clausuram, tempore partus ingredi poterit Obstetrix ad illam juvandam in partu: ita in terminis *Port. de dub. regul. v. Clauf. Monial. n.*18. ex Collectore & cum his *Monachus instruct. Monial. p.*5., patetque ex eo, quod in tali casu necessarius est ingressus obstetricis, ut facile constabit consideranti: ad talem tamen ingressum requiretur licentia Prælati: quod dicendum est supponi a citatis Doctoribus, licet expresse

presse id non afferant: cum Portello sentit *Tamburin. ubi supr. quæst.1. n.5.*

117. *Resp.* De Pharmacopola notant Sanchez, Bonacin., & Tamburinus locis citatis, eum quidem posse ingredi Monasterium Monialium, ut ipsas instruat ad componenda pharmaca, cum in hoc adsit justa causa necessaria; non item ad præbendam medicinam Moniali infirmæ, cum hoc a Monialibus æque bene præstari possit, ideoque quoad hoc non sit necessarius ejus ingressus.

118. Addit *Barbos. n.54.* ex Sorbo, quod, sicut Barbitonsor ingressurus ad minuendum Sanguinem Moniali ægrotanti, debet ingredi associatus eo modo, quo diximus de Medico, & solum postquam Medicus judicavit minuendum esse Sanguinem; sic, si quæ Monialis consuevit se aliquoties minuere ad præcavendum morbum, tunc debet intervenire consensus, & consilium tam præfectæ, quam discretarum Monasterii.

Quod si obiter quæras, an Medicus sub initium Quadragesimæ possit ingredi ad cognoscendum, quæ Moniales possint, & debeant dispensari super jejunio, & esu ciborum quadragesimalium.

119. *Resp.* Quod, cum talis cognitio haberi possit a Medico existente extra Clausuram, non videtur posse ingredi præcise ad talem effectum: cum sic cesset ratio ingrediendi, quæ est necessitas urgens, rationabilis, & manifesta, ut inferius dicemus agentes de licentia ad ingrediendum.

Addo ego, quod si Moniales habeant Medicum ordinarium, & alium extraordinarium; loco ordinarii non possunt pro arbitrio vocare extraordinarium, cum is concedatur solum in defectum Medici ordinarii, aut in casu, quo, morbo Monialis ingravescente, habendum sit Collegium, & utriusque Medici necessaria sit visitatio, aliàs Medicus extraordinarius idem esset ac ordinarius: & cum licentia ingrediendi data extraordinario sit limitata, non potest is vi illius ingredi illimitate, & in quocumque casu, ut notat *Barbus in Speculo Monial. cap.8.*

An autem Medicus sine licentia speciali ingredi possit ad secandam Monialem ex morbo incognito mortuam, ut cognoscat genus dicti morbi, & ex qua causa mortua sit Monialis.

119. *Resp.* Non posse, seclusa bona fide, ac inadvertentia, & probatur, tum quia licentia generalis ingrediendi ad curandas Moniales infirmas non extenditur ad hunc casum, utpote longe diversum, juxta juris regulam: *A diversis non fit illatio*; tum quia ad ingressum Clausuræ Monialium requiritur urgens necessitas, ac utilitas se tenens ex parte ipsarum Monialium; in isto autem casu non apparet talis necessitas urgens, & utilitas, quæ ex dicto ingressu posset provenire, nec tangit Moniales, sed Medicum, qui ex sectione Monialis mortuæ fiat peritior, ac magis instructus; tum quia finis, qui potest intendi in tali ingressu, solum dat causam justam petendi a legitimo Superiore licentiam ingrediendi, at non facit ingressum eo ipso licitum, ut patet: sic ego respondi in contingentia facti, & responsio fuit approbata a viris doctissimis, qui idem sentiunt.

Quæres 24. *An Æconomi, Syndici, aut Factores Monialium ingredi possint Monasterium, & quibus casibus.*

120. *Resp.* Posse ingredi cum debita tamen licentia, quotiescumque occurrit casus urgentis necessitatis, cui aliter æque bene non potest consuli: ut si in archivio quærenda sint aliqua instrumenta Monasterii, aut construendum sit notabile aliquod ædificium, aut fabricæ constructæ timeatur imminere magna aliqua ruina, cui judicio peritorum occurrendum sit ad illam evitandam, aut eveniat similis alius casus magnæ necessitatis. Colligitur ex *Sanchez supr. n.55., & Tambur. sup. qu.6. n.4.* pro se citante Llamas: patetque, tum quia olioqui minus sufficienter esset consultum bono Monialium, quod non debet præsumi de pia Matre Ecclesia: tum quia necessitas urgens Monasterii est ratio sufficiens dispensandi in lege Clausuræ, ut jam diximus.

Quæres 25. *An Notarius possit ingredi*

 Clausu-

Digitized by Google

Clausuram Monialium, si contingat Novitiam, aut puellam ibi commorantem causa educationis graviter infirmari, velleque disponere de suis bonis per modum testamenti.

121. *Resp.* Posse, & quidem cum necessariis testibus, dummodo id faciant debita cum licentia; ita in terminis *Nald. v. Monialis n.*14., & probatur tum ex dictis *quæst. præced.*, tum quia sic expresse declaravit Sac. Congregatio anno 1585., ut testantur idem *Nald.*, & cum eo *Gav. in enchir. v. Monial. educat. n.*14., *Monacus in instruct. Monial. p.*5.

Quæres 26. *An, & quando Operarii, seu artifices possint ingredi Monasteria Monialium ad exercenda opera suæ artis.*

122. *Resp.* Posse de legitimi Superioris licentia, & quidem ad exercenda omnia illa opera, quæ extra Monasterium nequeunt commode fieri; idque ob rationes adductas *qu.*24., & alibi. Sic possunt ingredi fabricatores, hortulani, fabri lignarii, putearii, putatores, molitores, & similes artifices: sic possunt ingredi bajuli ad ferenda onera, quæ a Monialibus non possunt commode gestari (quamquam sine speciali licentia, juxta Tamburinum supra, Barchium, & Pollachum ab eo relatos, non posset ad talem effectum ingredi aliquis alius loco bajuli; quod tamen non videtur ita certum, admissa doctrina tradenda hic *sect.*5. *n.*207., & casu, quo in tenore licentiæ non exprimatur hic, aut ille bajulus) sic ingredi possunt rustici ad deferenda ea, quæ ferri nequeunt a Monialibus, si aliàs ad id habeant debitam licentiam: Et contra non possunt ingredi Sutores, cum possint de calceorum mensura certiores fieri, sive ostenso eis calceo, sive declaratis punctis, quibus constat: immo nec Sartores, juxta communiorem DD. sententiam, quam sustinent *Miranda sup. art.*4., *Bonacin. n.*11., *Tambur. n.*9., & alii, ea ducti ratione, quod Sartor mensuram vestium capere possit vel ex aliis vestibus ejusdem Monialis, vel ex eadem Moniali existente prope januam Monasterii apertam: in quo dissentiunt *Nav. tom.*4. *de Reg. n.*59., *& Sanchez supra n.*43., putantes Sartorem habere justam causam ingrediendi ad vestes Monialium corpori dimetiendas, & panno forcipibus aptando: eo quod ista non possint fieri æque bene extra Clausuram: quæ opinio non videtur improbabilis, si talis sit Clausuræ usus, sciente, & consentiente Superiore.

Notat autem *Bonac. n.*8., quod, cum bajulis non permittatur ingressus in Monasterium, nisi ob utilitatem, seu necessitatem Monasterii) modo aliud non suadeat jus naturale, aut divinum) hinc ii non possunt ingredi, ut pecuniam alicujus in arca reconditam, aut alias res magni ponderis in Monasterio deponant, nisi forte id cederet in bonum Monasterii; aut res illæ essent benefactoris alicujus insignis Monialium, cui sine gravi dispendio Monasterii dictarum rerum custodia non posset negari, aut charitas oppositum suadeat: unde in hoc standum est prudenti judicio Superioris: quod etiam advertit *Tambur. n.*8., addens *n.*9. habentem licentiam ingrediendi pro uno servitio non posse ingredi ad præstandum aliud servitium, cum ad talem casum non extendatur licentia, ut suppono.

Sic *Barchus in speculo cap.*8. putat, & bene, quod si Moniales prohibeantur recipere in custodiam pecuniam, aut alia bona externorum; & ex nihilominus faciant illa deferri intra Clausuram per bajulos, aliàs generaliter licentiatos ad ferendas res Conventus intra ipsum, peccabunt contra Clausuram & Moniales bajulos admittentes, & ipsi bajuli prædicta introducentes; immo, & incurrent pœnas latas contra violantes Clausuram tam bajuli, quam ipsæ Moniales (intellige si concurrant ea, quæ diximus supra *qu.*3., & maxime *n.*86.): ratio est, quod licentia illa generalis ingrediendi concessa bajulis non extenditur ad præsentem casum: & hinc patet, quod Superior prohibens Monialibus, ne res externorum recipiant in custodiam, consequenter prohibet bajulis, ne dictas res deferant intra Clausuram. Constat autem, quod si ille ipsis expresse prohibuisset, tunc non possent eas introducere;

Digitized by Google

cere; ergo nec poterunt in præsenti casu, cum taciti, ac expressi eadem sit virtus: quæ ratio probat non licere præfatis bajulis deferre intra Clausuram res externorum a Monialibus custodiendas, etiam seclusa prohibitione, de qua hic; quamquam forte non ita facile convinci posset falsitatis, qui mallet sustinere licentiam generalem deferendi intra Monasterii Clausuram res Monialium, extendi ad res modo dicto ipsis committendas in custodiam, quatenus ex hac ratione formali dici possunt res Monialium; & versamur in materia favorabili, quæ debet ampliari, quo modo plures DD. apud *Bonacin. d.3. de controv. d.9. p. un. n.23.* putant furari res laicorum traditas Ecclesiæ in custodiam esse sacrilegium, eo quod tales res censeantur res Ecclesiæ: quod maxime admittendum esset, si talis custodia cederet in bonum etiam ipsarum Monialium, sicut cederet, si res illæ essent benefactorum Conventus &c.

Difficultas major est, an casu, quo Prælatus generaliter indulgeat Monialibus, ut onera usibus Monasterii necessaria faciant deferri per bajulos intra Clausuram, vi talis licentiæ generalis eæ ad effectum intentum possint semper uti opera ejusdem bajuli, vel certe debeant variare.

123. Respondet *Barchus supra*, & cum eo *Monachus par.5. instruct. Monial.* debere variare, utendo opera modo unius, modo alterius bajuli; sed revera intentum minus efficaciter probat: quare oppositum mihi probatur, & inde suadetur, quod beneficium Principis late interpretandum est, & ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus: cum ergo licentia generalis, de qua hic, sit gratia Principis, & in ejus concessione non distinguatur, num Moniales debeant semper uti opera ejusdem bajuli, vel non, neque nos distinguere debemus, licentiam arctando eo modo, quo illam arctat Barchus. Nec obstat, quod in tenore licentiæ dicitur in numero plurali *per bajulos*; siquidem non est novum usurpari numerum pluralem pro singulari, ut Jacobi 5. *Infirmatur quis ex vobis, inducat Præsbyteros*, cum tamen ad ministrandam extremam Unctionem inducatur unus tantum Sacerdos.

Dubitari hic posset, an casu, quo alicui artifici detur licentia ingrediendi cum suo famulo, is etiam sine artifice ingredi possit ad exercendam suam artem, ibique solus commorari.

124. Respondet *Barchus sup.* non posse, nisi in eventu, quo artifex ex impedimento occurrente non posset ingredi, aut ingressus cogeretur exire; dummodo tamen non omnino deserat opus assumptum, aut non sit absfuturus pro majori parte diei: hæc Barchus, sed mihi non placent, puto enim oppositum esse probabile, si aliter non constet de mente concedentis, aut aliud non suadeant occurrentes circumstantiæ. Moveor, quod tenor licentiæ in præsenti casu datæ non facit hunc sensum, quod artifex, & famulus debeant simul ingredi, & simul commorari, (quo pacto infra *qu.30.* dicimus fœminam nobilem licentiari ad ingressum Clausuræ cum comitatu aliquot Matronarum; unde & Barchus concedit in casu proposito, famulum posse in aliquo eventu ingredi, & commorari intra Clausuram etiam sine artifice; quod certe non potest concedi de fœmina nobili modo dicto licentiata ad ingressum, ut *qu. cit.* dicimus:) sed facit hunc sensum, quod artifex ille, & ejus famulus ingredi possunt ad exercendam suam artem: non secus ac dicens, Petrum cum Paulo esse domi, indicat & Petrum, & Paulum esse domi: cum ergo tenor concessionis possit facere hunc posteriorem sensum, cur eam restringit Barchus ad priorem sensum adeo rigidum, contra regulam juris, quod gratia Principis late debet interpretari?

Dices, quid si licentiatus ad ferenda onera intra Clausuram absit, aut ægrotet, nec possit æque bene differri gestatio dictorum onerum, eo quod v. gr. Coloni, qui curru ea detulerunt, volunt, & debent recedere; potest ne in tali casu absque speciali licentia Superioris substitui alius, qui tunc suppetias ferat gestando illa onera?

125. *Resp.* Videri non posse: cum ex una

Digitized by Google

una parte simus in materia valde zelosa, delicata, ac periculosa; & ex alia non videtur in proposito casu subesse justa causa utendi Epicheja, maxime in re, ad quam jura requirunt licentiam specialem, & in scriptis: ita docti viri consulti: sicque respondi in facti contingentia.

Dubitari hic etiam potest, an casu, quo Coloni suis curribus frumentum, aut aliud simile onus deferant, possint singuli eorum ingredi ad gestanda dicta onera intra Monasterium: si duo v. gr. possint sufficere ad præstandum tale servitium, pluries ingrediendo.

126. *Resp.* Simpliciter loquendo, non videri id necessarium, nisi forte aliud ferat consuetudo, cui tanquam optimo legis interpreti omnino standum est; ideoque posse omnes colonos ingredi suis vicibus, ut sic tanto citius se expedire possint, & minor singulis imponatur labor, justitia distributiva id exigente: ita Magistri admodum docti a me consulti, & suffragatur praxis multorum locorum, Prælatis scientibus, & consentientibus.

An autem censeri debeat delinquere contra Clausuram is, qui cum sit deputatus ad ferenda aliqua onera intra Monasterium, singulis vicibus minora onera sibi imponit, ut sic habeat occasionem pluries ingrediendi, cum aliàs posset sine suo gravi dispendio majora onera ferre.

127. *Resp.* Non videri delinquere; & ratio est, quod is vere ingreditur cum debita licentia; & aliàs ex vi legis Clausuræ de rigore juris non tenetur sibi imponere onera tanti ponderis, quanti simpliciter posset ferre, ut sic tanto citius se expediat: in quo ergo sensu censendus est iste delinquere contra Clausuram? sic ego sentio, &, ut puto, satis probabiliter.

Proponam modo casum, de quo olim in contingentia facti fui interrogatus. Quædam Moniales piam repræsentationem scenicam facturæ, petierunt ab Ordinario licentiam admittendi intra Monasterium Pictorem, qui sibi scænam depingeret, jam constructam: dubitatum est, an hæc esset justa causa concedendi ingressum dicto Pictori.

Resp. Quod, cum justa causa concedendi ingressum intra Clausuram Monialium sit urgens necessitas, & hæc non debeat esse talis simpliciter, & absolute, sed moraliter, judicio boni, ac prudentis viri, ut inter alios advertit *Miranda qu.2. de Monial. art.4.* in casu proposito videtur adesse justa causa concedendi ingressum, dato, quod rationabiliter soleat concedi Monialibus, ut similes exhibeant repræsentationes, sicut de facto communiter conceditur. Ducor, quod, quamvis bono Monialium non sit simpliciter necessaria exhibitio talium repræsentationum; posita tamen consuetudine eas permittente, necessarium est, ut eis concedantur illa omnia, quæ ad talem effectum sunt necessaria, juxta illud: *Qui vult finem, debet velle & media ad finem, sine quibus id obtineri nequit*: at dato, quod scena intra Monasterium jam sit constructa (ut supponit casus), necessarius est Pictoris ingressus, ut eam ibi pingat: ergo adest justa causa concedendi ingressum, justa, inquam, ex hypothesi facta: dico ex hypothesi, quia regulariter hujusmodi scenæ possunt per partes pingi extra Clausuram, antequam simul componantur: quod utique fieri potest æque bene extra Monasterium, & debet communiter sic observari: ita tunc respondi, & responsionem approbarunt viri satis docti postea a me consulti.

Quæres 27. *An, & quomodo Prælati Monialium possint ipsis concedere, ut intra Clausuram admittant fœminas sæculares in obsequium, & famulatum proprii Monasterii.*

128. *Resp.* „ Prælatos Monialium id „ concedere non posse sine speciali licen„ tia Sacræ Congreg., si sermo sit de mu„ lieribus sæcularibus admittendis ad ser„ vitium commune totius Monasterii: ita „ enim pluries declaravit Sacra Congre„ gatio, ut referunt *Gavantus in Enchy„ ridio v. Monialium receptio n.14., & „ Nicolius in flosculis verb. Ancilla n.2.*, „ addens Sedem etiam Apostolicam hanc „ licentiam regulariter denegare. Si ve„ ro sit necessaria aliqua Ancilla sæcularis

„ pro

„ pro servitio alicujus particularis Monialis, sive gravi senectute laborantis, sive affectæ prava valetudine, sive juxta sui status exigentiam alicujus famulæ opera indigentis, cui commode inserviri nequeat per aliquam ex Monialibus Conversis, tunc etiam ad eam admittendam requiritur facultas Sacræ Congregationis, quæ solet concedi, audita prius informatione Ordinarii, præsertim in Italia, ut constat ex aliis decretis Sacræ Congregat. relatis ab eodem *Nicolio n.6.*, dummodo dicta Ancilla intra Clausuram admissa, eandem servet.

Addo, quod si Sacra Congregatio concedat nobili fœminæ ingressum in Monasterium aliquod Monialium, ut ibi degat cum una famula, quæ sit virgo, ac ætate gravior; si primo electa ad talem effectum, ac ingressa Monasterium velit recedere, vi prioris licentiæ poterit ei substitui alia fœmina, quæ habeat easdem conditiones, modo licentia non fuerit limitata ad certam numero personam, sed data sit indeterminate: idque puto procedere, etsi mulier electa in famulam a fœmina nobili dimittatur invita, eo quod minus bene impleat suum famulatum; & hoc toties, quoties fœmina nobilis justam habeat causam faciendi dictam mutationem, secluso dolo quocumque. Ducor, quod talis præsumi potest esse mens Sacræ Congregationis, sicque exigit æquitas; cum famulæ istæ mercenariæ non raro mutata voluntate resilire soleant a priori famulatu, & id censeri possit advertisse Sacra Congregatio. Nec obstat, quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice *l. boves 5. hoc sermone ff. de verb. signif.*; nam regula hæc fallit: Primo in dispositione, cujus causa non restringitur ad primum actum: Secundo ex verosimili mente disponentis: Tertio quando ex primo actu non est satisfactum menti disponentis, ut notat *Tuschus concl.499. litt. d.n.30., 45., 46.*, quæ omnes limitationes videntur in præsenti casu militare.

129. De Monialibus certe Conversis jam admissis ait *Nald. v. Monialis n.14.* eas posse recipi intra Clausuram ad inserviendum Monialibus pro majori earum probatione, & quidem ad duo, aut tres Menses, antequam recipiantur ad habitum regularem, sicque decisum fuisse a Sacra Congregatione; „ Sed requiritur licentia Sacræ Congregationis juxta decreta relata „ a *Nicolio in flosculis v. Conventus n.11.*

130. Quod autem dixi sub finem responsionis: *dummodo servet Clausuram*, non ita debet intelligi, ut cessante necessitate famulatus ipsarum, eæ non possint recedere (sine dubio enim possunt, sicut possunt & Novitiæ, & puellæ, quæ educantur in Monasterio) sed sensus est, quod quandiu volunt vacare obsequio Monialium, non possunt libere ingredi, & egredi, sed debent manere sub Clausura, &, si exeant, absque nova licentia Superioris non possunt iterum introduci.

Quæres 28. *An, & quando famulus ordinarius Monasterii possit ingredi ad inserviendum Monialibus.*

131. *Resp.* Non posse, nec debere ingredi, nisi in iis casibus, in quibus Moniales se ipsis non possunt commode præstare illud servitium (quod est dicere in casibus necessitatis moraliter urgentis) &, si citra tales casus ingrediatur, delinquit contra Clausuram, & incurrit excommunicationem, quod bene debent advertere Moniales; quæ interdum sunt nimis faciles in admittendis propriis famulis, etiam ad ea obsequia, quæ judicio prudentis possunt commode præstari a Monialibus Conversis, cum tamen etiam ipsæ in hoc peccent, & subjiciantur pœnis superius explicatis, si non excusentur ratione inadvertentiæ, aut bonæ fidei, & alia concurrant, quæ diximus hic *n.86.*

Quæres 29. *An Moniales absque violatione Clausuræ possint admittere intra Monasteria malefactorem petentem ingredi ad evadendum periculum Judicis insequentis.*

132. *Resp.* Non posse, quamvis alioqui malefactor in tali discrimine positus non peccaret ingrediendo, si ostium inveniret apertum; quippe cui præsens periculum aufert ansam maturioris deliberationis, & jus tuendi vitam, aut vitandi grave corpo-

corporis damnum censetur reddere licitum talem ingressum; ita in terminis *Sanchez n.59. Bonacina n.14. Tamburin. sup. q.7.* aliique, & patet, quia statum Monialium dedecet tueri malefactorem intra Clausuram proprii Monasterii.

An vero in casu proposito adsit justa causa concedendi Judicibus, & aliis viris licentiam ingrediendi ad expellendum malefactorem nolentem exire e Monasterio.

133. *Resp.* Adesse, cum non deceat virum commorari inter Moniales, & ex alia parte ipsis Monialibus non suppetant vires ad illum vi expellendum: ita Sanchez Tambur., & Bonac. locis supra citatis; cum quibus sentit etiam *Rodriquez tom.1. quæst.47. art.4.*, addens in tali eventu non esse opus recurrere ad Superiores longe absentes, cum sit periculum in mora; sed sufficere consensum Abbatissæ, atque discretarum.

134. Advertit tamen Tamburinus, & bene, quod si malefactor in casu proposito vere gaudeat immunitate Ecclesiæ, non potest subjici examini, neque detrudi in carcerem, cum removeatur a loco sacro, immuni; & id non fieri debeat cum præjudicio ipsius immunitatis. Unde patet, olim me bene respondisse in casu, quo reus confugiat causa securitatis ad aliquam Ecclesiam Monialium, debere quidem inde removeri, etiam vi, si opus sit, ob rationem modo adductam; reponendum tamen esse in tuto loco, itaut gaudere possit etiam ibi privilegio immunitatis.

Quæres 30. *An, & quomodo fœminæ possint admitti intra Monasteria Monialium ad conversandum, immo etiam ad refectionem corporalem sumendam singulis annis pro certis vicibus.*

135. *Resp.* Posse, de licentia tamen Papæ, & non alterius, quam ille non solet concedere, nisi cum certis limitationibus, ut videre est ex litteris similis concessionis, quæ sic habent: *Tibi, quæ, ut asseris, Venerabilis Fratris nostri N. Cardinalis N. nuncupati consanguinea existis, ut a tribus Matronis, modesto, ac decenti habitu indutis; quas semel electas nec variare, nec mutare possis, nisi alicujus earum obitu eveniente, associata, & super veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita, Sancti N., ac Sanctæ N., & Sancti N. Monialium Monasteria Civitatis N. tribus vicibus in totum, non autem eorum singula quolibet anno de earumdem Monialium capitulariter, & per secreta suffragia præstando, & illarum Superiorum consensu, non tamen Dominicis, seu aliis festivis, aut vigiliarum diebus, neque Quadragesimæ, vel Adventus temporibus ingredi, ac cum eisdem Monialibus conversari, & refectionem etiam sumere corporalem; dummodo tamen Monialium particularium cellas, præter eas, quarum causa Monasteria hujusmodi ingrederis, non visites, neque tu, minusque dictæ Matronæ ibi pernocteris, libere, & licite possis, & valeas, Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus; non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Monasteriorum, & illorum Ordinum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque: præsentibus ad quinquennium tantum valituris.*

136. Circa cujus concessionis intelligentiam, ac usum aliqua nobis hic breviter notanda sunt, & quidem primo nomine *Matronarum* venire fœminas ætate, prudentia, ac pietate graves; immo & nobiles, si fieri possit: sic enim communi usu loquendi solet sumi nomen Matronæ, sicque præsumendum est sumi in præsenti concessione; cum quilibet loquens censeri debeat usurpare verba juxta communem significationem.

Suppono autem comitatum dictarum trium Matronarum hic ita requiri, ut, si qua ex electis nolit, aut non possit die præscripta ingredi, fœmina privilegiata ingredi nequeat cum reliquis duabus; & ratio est, quod associatio trium Matronarum a Papa præscribitur in brevi, veluti ad custodiam fœminæ privilegiatæ, & videtur spectare ad substantiam, ac solemnitatem rescripti, cujus forma non servata corruit concessio, *cap. cum dilecta 22. de rescript.*

Digitized by Google

script. cap. si cui 23. de elect. in 6., poterit tamen eligi alia in sociam juxta dicenda §. *sequenti*, imo & debebit ob rationem modo adductam, idque (stando in rigore juris) & absque consensu Ordinarii; quæ tamen requiri debet in ordine ad forum externum, ut sic constare possit in tali foro, quæ matronæ electæ sint in socias a fœmina privilegiata. Dixi *stando in rigore juris*, ut indicarem ex tenore brevis ad electionem trium Matronarum vere non requiri interventum Ordinarii loci, cum id ibi non exprimatur, & alias versemur in materia odiosa, quæ non debet ampliari.

137. Noto secundo, hujusmodi Matronas, ubi semel electæ sunt, non posse mutari, neque variari, nisi ex secuta morte alicujus illarum; *mutari* autem est, iis pro semper exclusis, alias eligere ad ingrediendum: *variari* vero est pro una vice assumere in sociam aliquam, quæ non sit ex electis, spreta aliqua ex electis. Quamquam *Peyrin. in formul. litt. m. cap. 3. n. 4.* putet præfatam variationem non ita prohiberi, quin ea licite interdum possit fieri (ut si aliqua ex electis sit absens, aut ægrota, aut non possit alias, vel etiam nolit associare licentiatam ad ingrediendum): probat, quia privilegium favorabile late interpretandum est; ideoque cum præsens concessio sit favorabilis, benigne potest interpretari, quod excludat solum mutationem, seu variationem sociarum voluntariam, non autem necessariam, per quam dicendum est potius loco alicujus ex sociis electis aliam supplere, quam illas mutari, seu variari; alioqui talis concessio facile redderetur inutilis, cum tamen tenor illius eam indicet esse perpetuam, & beneficium Principis deceat esse mansurum: ista doctrina videtur satis probabilis, modo in dicta mutatione non intercedat fraus, aut dolus.

Imo putant aliqui viri docti a me consulti, quod, si mulier aliqua cupit ingredi Monasterium aliquod Monialium tanquam socia, ideoque cupiens eligi in sociam a fœmina habente licentiam ingrediendi, & quidem loco alterius mulieris jam electæ in sociam, & adhuc viventis, curet, ut fœmina ista electa libere eligat nolle pro ea vice associare, & hoc ad effectum, ut illa alia mulier loco ipsius substituatur in sociam, juxta doctrinam *Peyrini* supra traditam (quam probabilem censet *P. Baldellus* a me consultus in casu veræ necessitatis) electio videtur licita, & valida, nec potest reprehendi: probant, tum quia in tali casu verificatur, sociam electam non velle ingredi (ad quod parum videtur facere, quod ea nolit ingredi motu proprio, & ex se, aut ex instigatione fœminæ cupientis substitui in sociam, dummodo libere eligat non velle ingredi), & consequenter adest justa causa faciendi præfatam substitutionem, aliàs concessam: tum quia mulier, quæ sic curat eligi in sociam, vere non potest dici facere fraudem; cum alioqui, simpliciter loquendo, eligi possit in sociam, & nullo jure prohibeatur indicare fœminæ jam electæ in sociam desiderium, quod habet ingrediendi; quantumvis prævideat ex tali notificatione, mulierem jam electam in sociam inductum iri ad nolendum tunc associare, ut ei gratificetur, quod est illam uti jure suo; non facit autem fraudem, qui utitur jure suo. Et hæc doctrina a fortiori procedit, etiam in sententia P. Baldelli, superius relata, in casu, quo mulier electa in sociam ingrediatur religionem, ideoque non possit associare fœminam privilegiatam; cum in tali eventu concurrat casus veræ necessitatis, non autem meræ voluntatis; & verba illa Brevis Pontificii *quas semel electas nec variare, nec mutare possis, nisi alicujus earum obitu occurrente*, benigne explicari possint, ita ut extendantur ad quemcumque alium casum similem: siquidem facultas ingrediendi Monasteria Monialium est beneficium, & gratia; beneficium autem Principis decet esse mansurum, & latam admittit interpretationem. Verum in his non recedendum a stylo Curiæ, qui proinde debet consuli, & servari.

138. Noto tertio, mentem concedentis esse, ut ejusmodi sociæ electæ comitentur fœminam licentiatam non solum in ipso ingressu, sed etiam quamdiu illa commora-

moratur intra Monasterium, sicque ipsam associens, dum circumit Monasterium, ac invisit illius officinas, dum prandet, dum conversatur; nam concessionis tenor copulat verbum *associata* cum *ingredi*, *conversari cum Monialibus*, *& refectionem etiam corporalem sumere*; præterquam quod finis præscribendi socias militat non solum in ingressu, sed etiam in ipsa commoratione: sicque procedit regula: *Ubi militat eadem ratio &c.*

139. Noto quarto, quod, dum dicitur in concessione, *de tribus Monasteriis*, *in quæ conceditur ingressus*, *tribus vicibus in totum*, *non autem eorum singula quolibet anno*: sensus est, quod vi talis concessionis non potest fœmina licentiata ingredi tribus vicibus quodlibet dictorum trium Monasteriorum, sed tantum pro una vice quodlibet illorum: idque juxta Bullam Pauli V. a nobis allatam supra *c.5.sect.3.qu.1.*

Ex quorum verborum intelligentia puto, quod si in brevi concessionis nominentur quatuor Monasteria (quod interdum fit) & nihilominus in eo dicatur *tribus vicibus in totum &c.* in tali casu fœmina privilegiata quolibet anno ingredi poterit solum tria ex dictis Monasteriis, uno illorum omisso, juxta electionem ab ea libere faciendam. E contra si in brevi nominentur solum duo Monasteria (quod etiam fit) & tamen apponatur Clausula *tribus vicibus in totum &c.* tunc mulier privilegiata quolibet anno poterit bis ingredi unum ex nominatis Monasteriis semel tantum ingrediendo aliud Monasterium item nominatum: alias, si semel solum liceret ingredi quolibet anno quodlibet dictorum duorum Monasteriorum, inutilis esset concessio trium vicium; cum alioqui actus semper explicari debeat potius, ut valeat, quam ut corruat, *l. quoties in actionibus ff. de rebus dubiis.*

At dissentit Bordonus, qui hac de re per litteras consultus ad me rescripsit in hæc verba: *Si nominentur in rescripto quatuor Monasteria, & Oratrix preces porrigit solum pro tribus, excludetur innominatum; si vero supplicavit pro quatuor, & rescriptum illa exprimit; uti potest gratia, non obstante Clausula tribus vicibus in totum &c. cum hoc vitium adscribi debeat scriptori, qui non advertit ad specialem gratiam factam, adeoque in reliquis adhibuit Clausulas generales, ac ordinarias.* Probat, quia Princeps solet se accommodare precibus sibi porrectis, *l. si preces ff. de leg. c. inter dilectos §. cæterum de fide instr.*: ubi *Gloss. v. petitioni*: cum ergo oratrix expresserit in petitione quatuor Monasteria, & obtinuerit, Clausula *tribus vicibus in totum* non obstabit quo minus illa ingredi possit unumquodque ex illis quatuor Monasteriis, sicque Clausula *pro 3. vicibus* ex mente Papæ interpretari debebit pro quatuor vicibus: & defectus attribuendus scribæ inadvertenter utenti stylo ordinario: e contra censet *Bordonus*, quod, si in concessione exprimantur solum duo Monasteria, & apponatur Clausula *pro tribus vicibus*; tunc oratrix semel tantum ingredi potest, cum certa detur regula non concedi duplicem ingressum; & gratia facta de duobus Monasteriis suum effectum sortiatur, & valeat: sic *P. Bordonus* mihi amicissimus, & admodum doctus: at mecum senserunt quatuor viri doctissimi e Societate nostra.

Addo, quod licet seclusa Pauli V. Constitutione paulo ante relata verba illa *tribus vicibus in totum &c.* benigne possent explicari, ut vigore concessionis mulier privilegiata uno anno ingredi posset bis unum ex Monasteriis nominatis, & semel aliquod aliud item ex nominatis uno illorum omisso, cum in tali eventu verificetur unico anno non fieri ingressum tribus vicibus in aliquod ex nominatis Monasteriis, sed solum duabus vicibus, data tamen ea Constitutione admitti non potest, nec debet talis interpretatio.

140. Noto quinto, ultra consensum Monialium capitulariter præstandum per suffragia secreta requiri ad ingrediendum vigore istius concessionis etiam consensum Superioris Monasterii, in quod conceditur ingressus; nempe Ordinarii, si Monasterium non sit exemptum, aut subjectum Sedi Apostolicæ; vel Prælati regularis, si Monasterium sit exemptum.

141. No-

Digitized by Google

141. Noto sexto: Per verba illa præsentis concessionis, *dummodo tamen Monialium particularium cellas, præter eas, quarum causa Monasteria hujusmodi ingrederis, non visites*, nequaquam prohiberi quo minus licentiatæ ad ingrediendum possint invisere officinas, & alia loca publica Monasterii; exceptio enim firmat regulam in contrarium, majorque adest ratio prohibendi visitationem particularium cellarum, quam locorum communium, ut patet: hæc tamen limitatio forte non est in usu.

142. Noto septimo: Hinc non improbabiliter posset inferri, licentiatam ad ingrediendum posse eligere ad ingressum diem illam, in qua Moniales illius Monasterii habituræ sunt spiritualem repræsentationem in refectorio, aut alio loco publico: ducor, quod potest libere eligere illam diem, prout ipsi magis libuerit, dummodo non sit ex diebus in concessione prohibitis; ex alia parte potest accedere ad locum, in quo facienda est repræsentatio, ibique libere commorari (ut suppono) quid ergo obstat, quin licite possit ingredi dicta die ad effectum interessendi illi repræsentationi? ita ego consului in contingentia facti, & approbarunt viri sane docti.

143. Noto octavo: Quod cum ad talem ingressum requiratur, juxta dicta, consensus Monialium capitulariter datus; necesse est, ut major pars Monialium in talem ingressum consentiat: alioqui non diceretur Capitulum consentire, cum illud solum dicatur fieri a toto Conventu, quod fit a majori parte illius., Et addo, incur-
„ rere excommunicationem mulieres ha-
„ bentes privilegium ingrediendi Clausu-
„ ram Monialium de consensu expresso
„ earumdem capitulariter præstando, si
„ consensum prædictum a singulis seor-
„ sim obtineant, & non capitulariter; ita,
„ ut refert *Bonacina de Clausura qu.4.*
„ *punct.5. n.8.*, declaravit Urbanus VIII.
„ suo Brevi edito 27. Octobris 1624.,
„ quod incipit: *Sacrosanctum Apostolatus*
„ *ministerium*, de quo infra *cap.5. sect.3.*
„ *n.172. qu.46.*

Censeo autem, consensum capitularem non esse præstandum a Monialibus quoad tres socias seorsim ab eo, qui præstatur quoad fœminam privilegiatam; nec requiri quoad utrasque, ut præstetur toties quoties faciendus est ingressus, sed sufficit illum præstari ab initio simul, & semel: ratio est, quod sic verificantur verba brevis, & si Papa aliquid aliud intendisset, expressisset; præterquamquod talis est praxis, saltem in multis Diœcesibus, & alias simul sumus in materia odiosa, quæ sine sufficienti fundamento non debet ampliari.

144. Noto nono, quod, si contingat fœminam vi talis concessionis ingredientem Monasterium non posse illa die ibi sumere refectionem corporalem, sicut statuerat, eo quod ex repentino accidenti fuerit domum revocata, ideoque non potuerit ibi diutius commorari; non propterea potest eodem anno iterum ingredi idem Monasterium ad prandendum, utpote alias frustrata fine concessionis sibi factæ ex illo accidenti emergente: moveor, quod cum tenor concessionis habeat, *ut ingredi, ac cum eisdem Monialibus conversari, & refectionem etiam corporalem sumere libere, & licite possis* ingressus is non videtur principaliter ordinatus ad corporalem comestionem (itaut persona licentiata in casu proposito dici possit frustrata suo fine, & concessio ipsa reddita inutilis) sicque non datur justa ratio præsumendi de mente concedentis, quod sit contentus eam iterum ingredi; præsertim cum simus in materia adeo zelosa. Secus dicendum, si fœmina privilegiata ex eventu inopinato statim, ac esset ingressa, cogeretur recedere; & hoc ex epicheja in eo fundata, quod verba intelliguntur cum effectu, qui in isto casu est conversatio cum Monialibus, quæ non est subsecuta.

Addo, quod si fœmina privilegiata hoc anno semel tantum ingrediatur unum ex Monasteriis concessis, cum possit ingredi ter quolibet anno, non ideo potest anno sequenti quinquies ingredi, quasi in compensationem, juxta illud: *Quod differtur, non aufertur, ff. de jure l. cum furiosus, & just. de sing. reper fideic. relict.*

Digitized by Google

§. *itaque contra c. de inoffic. testament. l. sancimus* §. *fin.* moveor, quod in brevi dicitur tribus vicibus in totum quolibet anno, quod utique non verificaretur in isto casu, si fœmina quinquies uno, ac eodem anno ingrederetur, & tamen causa limitata non potest producere, nisi effectum limitatum, *l. age c. de transact.*, & causa determinata determinatum parit effectum, *l. cum pater* §. *dulcissimis ff. de legat.* 2.: Quæ ratio item probat, non posse fœminam anticipare ingressum, ita ut hoc anno ingrediatur quinquies, animo ingrediendi anno sequenti solum una vice.

145. *Ad ingressum Clausuræ petitur licentia legitima.*
146. *Talis licentia datur ab Ordinario quoad Moniales non exemptas, & etiam quoad exemptas.*
147. *In casu, quo danda sit ab Ordinario, dari potest etiam ab ejus generali Vicario speciale mandatum ad id habente.*
148. *In eodem casu dari potest a Capitulo Sede vacante.*
149. *Quoad Moniales exemptas danda a Provinciali, non autem a Prælato locali, nisi ex commissione Provincialis, aut Generalis.*
150. *Requiritur ad ingressum Clausuræ consensus Abbatissæ, seu Conventus.*
151. *Facultas dandi talem licentiam committitur soli Superiori Conventus in capite.*
152. *Abbatissa jure ordinario nequit dare talem licentiam, posset ex delegatione.*
153. *Si Papa Moniales aliquas subderet alicui soli Prælato locali, dicta licentia ab eo solo dari posset, & non a Generali, & Provinciali, quibus eæ aliàs subessent.*
154. *In Conventu aliquarum Monialium conceditur ingressus a solo Papa.*
155 *Licentia ad ingrediendum extra casus necessitatis dari potest a solo Papa.*
156. *Ingressus Clausuræ non conceditur sine causa rationabili manifesta, ac necessaria; non tamen necessitate logica, sed morali judicio viri prudentis; & quomodo talis necessitas attendi potest ex parte proximi graviter indigentis.*
157. *Causa quando dicatur manifesta, & qualiter influat in validitatem licentiæ.*
158. *Licentia ingrediendi debet item esse specialis, & in scriptis.*
159. *Extenditur ad socium.*
160. *Non finitur primo actu, nisi aliter colligatur de mente concedentis.*
161. *Data Medico, & aliis officialibus Conventus renovatur quovis trimestri: quod alii extendunt ad semestre.*
162. *Qualiter ea debeat esse specialis.*
163. *Licentia generalis data iis omnibus, quos Abbatissa v. gr. judicaverit esse opus ingredi, etiam ipsa esse debet in scriptis.*
164. *In necessitate repentina, & gravi permittitur ingressus sine licentia, si Superior adiri nequeat, & periculum sit in mora.*
165. *Revocatio licentiarum facta a Gregorio XIII., & Paulo V. non ligat Imperatrices, Reginas, ac earum filias.*
166. *Ingrediens finito negocio, ad quod conceditur, nonnisi brevi ibi manet, si non sit usus contrarius: indicatur, quæ commoratio sit mortalis.*
167. *Non violant Clausuram ingredientes cum licentia, etsi habeant malum finem.*
168. *Violat, qui se ponens in rota eam vertit ad partem interiorem Clausuræ.*
169. *Et ascendens murum Clausuræ utroque pede ei insidet Clausuram versus.*
170. *An qui se statuit in ipso ostio Clausuræ.*
171. *Licentia ingrediendi quoad numerum vicium stricte explicatur, aliàs late interpretanda, idque ex Pauli V. decreto.*
172. *Qualiter Moniales consentire debeant in in-*

in ingressum ex Urbani VIII. decreto.

173. *Hoc decretum obligat solum quoad ingressum fœminarum, (non tamen in casu, quo ingressura sit Imperatrix, aut alia mulier privilegiata) & in casu, quo fiat ingressus, sine necessitate.*

174. *Violatio Clausuræ Monialium specialiter reservatur Papæ, sed non semper.*

Quæres 31. *Quid requiratur ad hoc, ut, non obstante generali prohibitione non ingrediendi Monasteria Monialium, possit quis ea licite ingredi.*

145. *Resp.* Requiri legitimam Superioris licentiam: idque ex *Concil. Trid. sess.25. de Regul. c.5.*, ubi dicitur: *Ingredi autem intra septa Monasterii nemini liceat cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.*

Quæres 32. *Cujus sit concedere licentiam ingrediendi Monasteria Monialium tam exemptarum, quam non exemptarum.*

146. Respondi olim sic distinguendo: vel loquimur de Monialibus immediate subiectis Episcopo, aut de iis, quæ subjiciuntur Sedi Apostolicæ; & concessio talis licentiæ spectat ad Episcopum, ejusque Vicarium generalem speciale mandatum ad hoc habentem: quoad illas quidem Moniales potestate ordinaria, quoad has vero delegata. Vel loquimur de Monialibus exemptis ab Ordinario, & subiectis Prælatis regularibus, & quoad has concessio licentiæ spectat ad ipsos Prælatos regulares, non autem ad Episcopum, aut ejus Vicarium. Ita *Navarr. comm.4. de Regul. n.60.*, *Azor. tom.1. lib.13. c.8. qu.7.*, *Rodriqu. tom.1. qu.46. art.6.*, *Sanchez lib.6. mor. cap.16. n.13.*, *Barbos. de offic. Episcop. alleg.102. n.40.*, aliique apud *Tamburin. de jure Abbatiss. d.13. qu.1. n.4.*, & probatur, tum ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert *Tamburin. n.6.* his verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii interpretum censuit, licentias ingrediendi intra septa Monialium ex vera tantum necessitate concedendas quoad Monasteria Regularibus subiecta pertinere tantum ad ipsos Superiores regulares.* „ Nunc „ vero mutata sententia assero, requiri „ etiam licentiam Episcopi pro licito in„ gressu in Monasteria quoque regulari„ bus subiecta. Primo, quia illius est da„ re licentiam ingrediendi Clausuram, „ cui est commissa cura indicendi, & con„ servandi Clausuram, juxta illud: *Per* „ *quas causas res nascitur, per easdem* „ *dissolvitur*. Atqui commissa est etiam „ Episcopo cura indicendi, & conser„ vandi Clausuram, etiam in Monasteria „ Monialium Regularibus subiecta, ut „ vidimus hoc capite *sect.1. n.6.* Ergo re„ quiritur etiam licentia Episcopi ad in„ grediendum Clausuram horum Mona„ steriorum. Secundo, quia Episcopi ma„ jorem notitiam habent qualitatis perso„ narum, & facilius punire possunt tran„ sgressores, quam Superiores Regula„ rium, & ex hoc motivo, ut refert *Pi*„ *gnatell. tom.6. consult.85. n.229.*, & „ *seqq.* Sacra Congregatio die 24. Augu„ sti 1593. denunciari jussit omnibus Pro„ curatoribus Ordinum, & Congregatio„ num Regularium decretum fuisse in Sa„ cra Congregatione, ut in posterum nul„ la admittatur persona ad colloquen„ dum cum Monialibus, neque intra „ Clausuram Monasteriorum earumdem „ Regularibus subiectorum sine licentia „ in scriptis Ordinarii locorum, præter „ illam, quæ ad hunc finem obtinenda erit „ a Superioribus Regularibus, non ob„ stante quacumque lege, statuto, & con„ suetudine in contrarium, cum mandato, „ ut ipsi Procuratores de hoc decreto „ certos redderent Generales, & Provin„ ciales omnes, ut illud ubique sine ulla „ exceptione servari facerent. Id ipsum „ pluries declaravit Sacra Congregatio „ & Episcoporum, & Concilii, ut vide„ re est apud *Nicolium in flosculis v. Clau*„ *sura a n.17.*, licet adesset in contrarium „ declaratio Sacræ Congregationis Con„ cilii (illa fortasse, de qua supra men-

 „ tio-

„ tionem fecimus eum Tamburino, & „ apud *Pignattell. tom.10. consult.41.*, „ ubi inter alia refert decretum editum „ 13. Novembris 1610. sequentis tenoris: „ *ut deinceps intra ejusmodi septa nemini* „ *ingredi, nec alloqui liceat, nisi licentia* „ *concedenda in casibus necessariis, quæ* „ *Moniales respiciant, nedum a Superio-* „ *ribus Regularibus dictorum Monasterio-* „ *rum, sed etiam a locorum ordinariis ob-* „ *tentæ fuerint, non obstantibus quibus-* „ *cumque contrariis legibus, statutis, &* „ *consuetudinibus immemorabilibus*. Et „ addit aliud decretum ejusdem Sacræ „ Congregationis die 21. Maii 1630. ap- „ probatum ab Urbano VIII., quo cave- „ tur, ut in illis locis, in quibus ex con- „ suetudine licentiæ hujusmodi ab Episco- „ pis tantum conceduntur, talis consue- „ tudo observetur, & ipsorum Episcopo- „ rum tantummodo licentia sufficiat etiam „ privative quoad ipsos Regulares.

Hoc autem verum est, & habet locum etiam præscindendo a supradicto decreto approbato ab Urbano VIII., ut notat *Bonacina in additionibus posthumis ad tom.1. disput. de Clauf. quæst.4. part.2. n.3.* in iis locis, in quibus facultas non solum alloquendi Moniales, sed etiam ingrediendi Monasteria Monialium Regularibus subiecta concedi potest, & solet ab Episcopis privative ad Superiores Regulares: id enim licite fit, si fiat ex consuetudine post Concilium Tridentinum inducta, cum consuetudo tribuat jus, ut declaravit *Sacra Congregatio Cardinalis sess.25. cap.5.*, ubi etiam explicat, an Episcopo aliqua facultas competat circa licentias a Prælatis Regularibus concessas, circa ingressum in Monialium Monasteria sibi subjecta dato, quod Superioribus Regularibus competat jus concedendi dictas licentias privative ad Ordinarios: ait enim servandam esse consuetudinem, juxta quam Superiores Regulares solent concedere ejusmodi licentias: si tamen Episcopus aliqua ex causa expedire judicavit præfatas licentias a Regularibus concessas improbare, poterit aliquam particularem impedire, quoties probabiliter ita expedire judicaverit, quia cura Clausuræ maxime spectat ad Episcopos.

147. Dixi in responsione *ejusve Vicarium Generalem speciale mandatum ad id habentem*, ut innuerem nomine Episcopi hic venire etiam Vicarium generalem; cum Sacra Congregatio Cardinalium, teste *Suarez to.4. de Relig. tract.8. lib.1. cap.10. num.11.* sic declaraverit, addens tamen, *dummodo mandatum speciale ad hoc habeat*: ostendendo concessionem licentiæ ingrediendi Clausuram Monialium esse casum adeo specialem, ut reputari non debeat in generali concessione nisi exprimatur.

148. Concedit tamen Suarez, & bene, nomine Episcopi hic venire, tum Capitulum Sede vacante, & consequenter Vicarium Capitularem, cum succedat in ordinaria jurisdictione Episcopali, & respectu Monasteriorum non exemptorum comprehendi possit etiam nomine Superioris: tum a fortiori Episcopum electum, & confirmatum, quamvis nondum consecratum, cum hujusmodi actus sit jurisdictionis Episcopalis quam ille potest exercere, *cap. transmissam de electione*: in Abbates sæculares, aut similes Prælatos inferiores jurisdictionem Episcopalem habentes, si habeant aliqua Monialium Monasteria sibi subjecta.

Difficultas est quoad Monasteria immediate subjecta Regularibus, quis debeat intelligi nomine Superioris ad effectum concedendi licentiam ingrediendi; an scilicet Generalis, aut Provincialis, aut Prælatus localis.

149. *Resp. Suarez n.13.* stando in jure Concilii Trident. sufficere licentiam Provincialis, quippe qui est quasi Episcopus, quoad jurisdictionem respectu suorum subditorum, non item Prælati localis; siquidem, cum Concilium sub disjunctione ponat Episcopum, & Superiorem, videtur cum proportione loqui de Superiore habente locum Episcopi, quoad jurisdictionem, cum quoad hoc adsit æqualitas rationis: constat autem Prælatum localem, simpliciter loquendo, non habere jurisdictionem Episcopalem: unde facultas concedendi præfatam licentiam non pertinet ad ju-

Digitized by Google

ad jurisdictionem ordinariam Prælati localis, saltem in Ordinibus Mendicantibus; quamquam si Provincialis, aut Generalis voluerit committere hujusmodi potestatem Prælato alicui locali, qui alias item sit immediatus Prælatus Ordinarius Monialium, possit id facere, etiam juxta mentem Concilii. Quod si ex vi regulæ alicujus Ordinis necessaria sit licentia Generalis, id non repugnat Concilio, cum Generalis tunc sit Superior quoad illum casum, & non alius, sicque de eo verificetur decretum Bonifacii VIII. statuentis ad ingrediendum Clausuram Monialium requiri licentiam specialem ejus, ad quem pertinent: in quo Concilium nihil innovavit. Quæ doctrina proportionaliter militaret etiam in casu, quo Constitutiones Regulares dictam facultatem restringerent ad Papam; cum per legem generalem non derogentur statuta particularia, quorum mentio non fit, præsertim, quando illorum rigor magis favet intentioni legis, & Concilium ipsum *supra cap.22.* declaret se non intendere per superiora decreta relaxare ulla ex parte arctiores regulas.

150. Cæterum notandum est, quod, quando dicimus ad ingrediendum Clausuram Monialium sufficere licentiam Episcopi, aut Superioris, non ideo excluditur consensus Abbatissæ, seu Monasterii; hic enim ex natura rei supponitur, & necessarius est, semperque sub intelligitur in facultate, quando non egreditur terminos facultatis; quamquam posset evenire talis casus, aut occasio, quod Prælatus posset non solum dare facultatem ingrediendi, sed etiam præcipere, etsi opus foret, etiam cogere Moniales, ut ingressum non impediant, quod pendet ex modo jurisdictionis, & causæ hic, & nunc occurrentis.

151. Addit *Suarez n.54.* Prælatum Regularem non posse committere facultatem concedendi dictam licentiam alicui, qui non sit Superior Monasterii in capite, ut vocant; probatque ex eo, quod Concilium Trid. vult solos Superiores posse habere hujusmodi facultatem: tales autem simpliciter dicuntur ii, qui sunt in capite.

Utrum autem Abbatissa possit in aliquo casu dare talem licentiam.

152. *Resp.* Jure ordinario non posse, & probatur, tum quia is solum potest dare licentiam ingrediendi Clausuram, qui potest illam indicere: At Abbatissa non potest indicere Clausuram: ergo: tum quia Concilium expresse statuit talem licentiam debere concedi ab Episcopo, aut Superiore, & postea subdit, *neque ullus ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi* (intellige, dare talem licentiam) sicque excludit Abbatissam; cum nomen masculini generis comprehendat etiam fœminas, ut est vulgaris regula: est communis DD. apud *Navarr. supra n.59.*, qui addit *n.60.* posse nihilominus Episcopus delegare Abbatissæ facultatem concedendi præfatam licentiam in casibus sæpius contingentibus, si id judicaverint expedire, & hoc ne Moniales cum magno suo incommodo cogantur passim recurrere ad Episcopos, quibus interdum non est ita facilis accessus: cum Navarro sentiunt *Sanchez n.23.*, *Rodriqu. art.2.*, *Bonacin. qu.4. de Clausura p.2. n.5. Tamburin. qu.4. n.4.*, & alii contra Suarez oppositum sustinentem, &, ut puto, conformius ad praxim; quamvis alioqui opinio Navarri sit satis probabilis. Quin etiam notat *Barbosa n.39. ex Rodriq. & Campanili*, quod, si Superior Monialium longe absit, potest præfecta Monasterii in casibus repentinis concedere licentiam ingrediendi, idque ex Prælati ratihabitione fundata in rationabilitate casus occurrentis: quamvis alias, simpliciter loquendo, non sit necesse obtinere talem licentiam ab Abbatissa, nisi eo modo, quo diximus *supra §. cæterum*, & advertit *Castro Pal. tract.16. d.4. part.10. §.2. n.8.*

153. Notant præterea *Sanchez n.56.*, *& Rodriqu. art.5.*, quod si auctoritate Papæ monasterium aliquod Monialium subderetur alicui soli peculiari Prælato conventuali, non posset Generalis, aut Provincialis dare licentiam ingrediendi tale monasterium, cum revera nullam in illud habeant jurisdictionem: possent tamen in visita-

visitatione inquirere, num talis Prælatus ea potestate usus fuerit licite, illumque punire, si in hoc deliquisset: cum in hoc non exerceatur jurisdictio in monasterium illud, sed solum in religiosum ipsis subiectum: quæ ratio probat, idem dicendum esse, etiam de Episcopo respectu Clerici sæcularis, cui modo dicto monasterium aliquod Monialium subderetur.

154. Quo modo autem ad ingrediendum monasteria Monialium S. Claræ, ac Conceptionis non sufficiat sola licentia Episcopi, aut Superioris, sed requiratur licentia Papæ, & hoc idem locum habeat in Fratribus Minoribus, bene ostendunt *Miranda art.3.*, *Rodriquez art.3. Sanchez n.20.* & alii, constatque ex dictis hac *qu. 5. difficultas est*, sub finem.

155. Quod autem spectat ad licentiam ingrediendi Clausuram Monialium, sicut certum est, eam posse dari ab Episcopo in casibus necessariis, juxta dicenda infra *n.156.*, sic solus Papa extra casus necessarios illam dare potest, & debet: non autem ullus ipso inferior, nec Legatus de latere in sua Provincia, ut non semel ex Curia Romana in casu occurrenti rescriptum est a Secretario Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, ut ego met audivi a viro in dignitate constituto, ac fide dignissimo. Et ratio est, quod licentiam illam non potest dare Legatus de latere, neque de jure communi, neque ex Brevi Legationis, neque ut Ordinarius totius suæ Provinciæ: non de jure communi, cum tale jus non extet (quod ego sciam): non ex Brevi Legationis, cum, ut talis habeat solum illam potestatem, quam habet quilibet Episcopus in propria Diœcesi, & alioqui licentiam talem dare non possit Episcopus in sua Diœcesi extra casus necessarios: ex nullo autem alio capite dici potest, quod Legatus de Latere dare possit dictam licentiam, ut consideranti patebit: sicque, me consulente, Eminentissimus quidam Legatus de Latere olim denegavit similem licentiam, alias paratus illam dare, si ejus potestas ad hoc se extendisset; & a viro fide digno intellexi, Legatum quemdam alium de Latere a Papa tunc regnante fuisse acriter redargutum, eo quod talem licentiam dedisset. Concedo tamen, quod sicut Episcopus in sua Diœcesi potest dare dictam licentiam in casibus necessariis, sic de rigore juris eam dare potest & Legatus de Latere in sua Provincia, cum in ea sit Ordinarius, imo major quocumque Ordinario, ut colligitur *ex cap.2. de offic. Legat. in 6. & cap. si Abbatem de electsion. in 6.*, etsi fortè id non semper expediat, multa enim licent, quæ non expediunt.

Quæres 33. *Quæ & qualis causa requiratur ad ingressum licite concedendum intra septa Monialium.*

156. *Resp.* Quod cum in *Concilio Tridentino sess. citat. c.5.* dicatur, *nisi rationabilis, & manifesta causa existat*, *ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia*: & infra, *dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis*: ita ut quod Bonifac.VIII. *in cap. periculoso de regul. in 6.* vocat causam rationabilem, *nisi rationabilis & manifesta causa existat*, Concilium vocet *necessariam*, consequenter dicendum est causam, quæ requiritur ad licite ingrediendum, debere esse & necessariam, & manifestam: necessariam inquam, non necessitate Logica, aut Metaphysica (quam alii vocant absolutam) sed morali, regulanda arbitrio Prælati, eaque majori, ad hoc ut ingrediantur viri, quam ut intrent fœminæ, ita *Sanchez supra n.40. Rodriquez art.4. Mirand. art.4. Barbosa num.48. Portel. de dub. regul. vers. clausur. monial. n.4.* aliique communiter apud *Tamburin. supra d.24. qu.1. n.1.*, qui aliis pluribus citatis, recte ait tunc recenseri posse dari necessitatem moralem admittendi extraneos intra clausuram, quando aliquid in Monasterio fieri debet, quod per solas Moniales fieri nequit commode: sive talis necessitas sit ex parte monasterii, sive Monialium. Probatur autem responsio; tum quia præcepta Ecclesiæ benigne debent explicari, eorumque obligatio regulariter suspenditur ex morali necessitate hic, & nunc adveniente: tum quia *in capite periculoso*, non requiritur strictissima necessitas,

Digitized by Google

sitas, sed causa rationabilis, quam supponit moralis necessitas: unde, cum Tridentinum in præsenti materia maxime inhæreat dicto textui, & Gregorius XIII. decreto Tridentini, sequitur ab ipsis ad ingressum clausuræ solum peti causam gravem, cui moraliter absque tali ingressu succurri non possit, quod est bene advertendum.

Porro, quod diximus, necessitatem sufficientem ad ingrediendum clausuram Monialium attendi debere, sive ex parte Monialium, sive ex parte ipsius Monasterii, non facit, quin etiam interdum attendi possit ex parte Proximi graviter indigentis, ut constat ex dictis supra *n.116. §. moneo*, & confirmatur ex doctrina, quam tradit *Sanchez lib.6. moral. cap.16. n.60.* videlicet in aliquo casu posse concedi facultatem ingrediendi clausuram Monialium causa deponendi pecuniam alicujus extranei intra illum, si attentis præsentibus circumstantiis, non sit alius locus tutus ad pecuniam deponendam; sicque charitas suadeat depositum illud debere admitti; & pondus pecuniæ sit tantum, ut commode per Moniales nequeat intromitti: in quo casu constat, causam concedendi ingressum non esse necessitatem monasterii, aut Monialium, sed personæ extraneæ, ut patebit consideranti verba a Sanchez posita *loco citato sub finem*.

„ Ne tamen Episcopi in danda hujusmodi licentia errent, quidquid sit de „ hac doctrina P. Sanchez, meminerint a „ Sacra Congregatione sæpius declaratum „ fuisse, quod causa necessaria propter „ quam permittitur Episcopis, & Superiori dare licentiam ingressus, solum „ intelligitur, quando necessitas militat a „ parte monasterii, non autem solum a „ parte externorum, qui intraturi sunt, „ ut videre est apud *Nicolium in lucubr.* „ *canon. lib.3. titul.5. n.6., & Pignattell.* „ *tom.6. consult.85. n.14.*

157. Addo ex Bonacina, hic causam dici manifestam non solum quando ea est nota toti populo, sed etiam quando nota est soli Prælato, qui concessurus est licentiam: non enim idem est *manifestum*, & *publicum, in capite autem periculoso* requiritur causa manifesta, non vero publica. Quin addit *Bonacina sup. p.4. n.3.* ad hoc, ut causa concedendi licentiam ingressus, judicetur sufficiens, non requiri, ut de ea certo, ac evidenter constet; sed sufficere, quod de ea constet probabiliter, aliàs aperiretur via infinitis scrupulis, & interdum in cognoscenda certitudine causæ tantum temporis insumeretur, ut existente periculo in mora, jam inutilis esset ingressus fini intento.

Monet autem *Sanchez supra n.90.*, quod sicut ingrediens clausuram Monialium cum licentia legitima incurrit pœnas latas a Gregorio XIII. in Constitut. *Ubi gratiæ*, si tunc temporis non subsistat causa, ex qua licentia data fuerat (quod idem clare significat *Suarez d.22. de Censur. sect.6. n.14.*) sic e contra præfatas pœnas non incurrit, qui ingreditur cum licentia data ex causa subsistente pro tempore ingressus, quæ vere non subsistebat pro tempore, quo data fuit licentia. Priorem partem hujus assertionis probat Sanchez, quia ex tenore allegatæ Constitutionis puniuntur ingredientes ex licentia, si absque causa urgenti ingrediantur, nec dicit textus, quando nulla fuit causa concessionis: hic autem fit ingressus sine causa, cum hæc cessaverit pro tempore ingressus; posteriorem verò partem probat, quia in tali casu ingressus verè non fit extra casus urgentes, & alioqui citata Constitutio parum curat in his pœnis de valore licentiæ (licentia enim hic data est irrita) sed solum punit ingredientes absque casu necessitatis vi licentiæ suorum Superiorum. Ita Sanchez addens, in hoc posteriori casu incurri excommunicationem lātam *a Concilio Trident. sess.25. de regul. c.5.*, & a nobis superius explicatam; cum ingressus fiat sine licentia, quippe quæ data fuit sine causa pro tempore concessionis subsistente, & fieri non potuit valida ex causa postea superveniente.

Quæres 34. *Qualis debeat esse licentia ad hoc, ut ingressus Clausuræ sit licitus, & legitimus.*

158. *Resp.* Quod cum Concilium Triden-

dentin. supra loquens de tali licentia dicat, *sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta*, communiter Doctores sustinent, ejusmodi licentiam debere esse specialem, & in scriptis, etiam quoad forum conscientiæ, idque ob dicta *sect. præced. qu.9.* ubi etiam retulimus aliquos Doctores sustinentes solum pro foro externo requiri a Concilio, ut præfata licentia sit in scriptis, quorum opinio regulariter quidem non videtur deducenda in praxim; eo quod in foro externo sequens oppositam sententiam minus benignam posset procedere contra taliter ingredientem; absolute tamen in aliquo casu gravioris necessitatis, in quo commode haberi non posset scriptura, non auderem damnare peccati mortalis dictum ingredientem, cum opinio illum excusans a peccato non sit omnino improbabilis tam a principiis intrinsecis, quam extrinsecis, ut vidimus *citata qu.9.*

Quæres 35. *An licentia concessa ad ingrediendum clausuram Monialium extendatur ad socium.*

159. *Resp.* Extendi, ideoque non esse opus, ut in ea exprimatur socius, quotiescumque persona ingrediens, aut finis, ad quem sit ingressus juxta decentiam status, aut conditionem rei requirunt socium: Colligitur aperte *ex Sanchez n.46.* probaturque tum *ex capite licet de privil. in 6.*, ubi deciditur, concesso alicui ingressu ad audienda divina tempore interdicti, censeri etiam concessum ingressum comitum decentium, ne alias privilegium sit inutile, ut advertit ibi *Glossa v. Non debent:* tum quia ipsemet Gregorius XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Dubiis, quæ emergunt*, id non obscure indicat, dum jubet Prælatis ingredientibus in casibus necessariis, ut comitati ingrediantur: tum quia accessorium sequitur principale, adeoque concesso principali, præsumitur concessum etiam accessorium; constat autem, quod socius in præsenti casu habet rationem accessorii.

Quæres 36. *An, & quando licentia ingrediendi Clausuram Monialium finiatur primo actu.*

160. *Resp.* Videri probabile non finiri, nisi ex concurrentibus circumstantiis aliter colligatur de mente concedentis; & ratio est, quod licet privilegium in odiosis, litigiosis, ac pœnalibus finiatur unico actu, in favorabilibus tamen, aut parum onerosis fieri potest extensio ad iteratos actus, quoties privilegium conceditur absolute, nisi aliter conjiciatur de intentione concedentis, juxta *l. placet ff. de liberis, & posthumis*: quæ ratio inde etiam confirmatur, quod modo, ex stylo Curiæ Romanæ, licentiæ ingrediendi Clausuram Monialium solent limitari & quoad numerum vicium, & quoad socios, & quoad tempus, & quoad alias similes circumstantias, ut sic tollatur omnis ratio illas interpretandi cum majori amplitudine: ita *Bonacina qu.3. de Clausur. part.5. n.8.* ex Navarro, Nugno, Sayro, Regin., & aliis contra plures alios ab ipso Bonacin. citatos, quos sequitur *Tamburinus supra d.23. qu.5. n.5.* dicens ex Riccio sic de facto judicatum fuisse.

Quæres 37. *An, & qualiter debeat renovari licentia ingrediendi Clausuram Monialium, quæ conceditur Medicis, Chirurgis, Hortulanis, aliisque similibus operariis.*

161. *Resp.* Debere renovari singulis quibusque trimestribus, & hoc ex decreto Sac. Congregationis Regularium 27. Martii 1588. allegato apud *Tamburin. supra d.24. qu.6. n.7.*, quamvis Reverendiss. Bonafides Vicarius Generalis Ecclesiæ Ferrariensis mihi testatus sit, se habere exemplar alterius declarationis ejusdem Sac. Congregationis, qua præcipitur solum, ut dicta licentia renovetur unoquoque semestri; sicque in Synodo Ferrariensi habita sub Emo Cardinale Magaloto *tit. de Sanctimonialibus* statutum fuisse, ut licentiæ Medicorum, ac Operariorum quolibet semestri renoventur: ut proinde dicendum sit, hac in re standum esse consuetudini uniuscujusque Diœcesis.

Quæres 38. *An licentia ingrediendi Clausuram Monialium necessario debeat esse specialis, & in scriptis.*

162. *Resp.* Sufficere, quod sit generalis, idque non obstante, quod *in cap.* peri-

periculoso sæpius citato requiratur specialis licentia iis verbis: *sine speciali licentia*; siquidem teste *Sanchez n.28.* Doctores ibi nomine licentiæ intelligunt, quod ea specialiter concedatur ad ingressum, non autem solum indirecte, & consequenter (quomodo Superior concedens facultatem fabricandi in Monasterio censeretur conferre cæmentariis, & aliis operariis facultatem ingrediendi ipsum Monasterium, juxta regulam: *Concedens principale censetur concedere & accessoria, sine quibus illud obtineri nequit*: At ista facultas non esset specialis in ordine ad ingressum, sed generalis, ideoque insufficiens) non autem intelligunt Doctores, quod dicta licentia debeat concedi toties quoties, & non generaliter (ad tres menses v. g.) vel quod non possit esse generalis, sive quoad Monasteria, sive quoad personas ingressuras: ut si concedatur alicui Medico generalis facultas ingrediendi omnia Monasteria Monialium existentia in aliqua Civitate: aut concedatur alicui Abbatissæ, ut possit intra Clausuram admittere omnes bajulos, medicos, fabros, & similes; hæ enim licentiæ essent speciales quoad ingressum (quod solum requiritur *in cap. periculoso*) licet generales quoad personas singulares, & Monasteria particularia, sicut bene notavit *Bonacina supr. p.3. n.1.*, & ante illum *Sanchez ubi supr.*, cum quibus sentit *Tamburin. qu.5. n.1.*, monens *n.2.* ingredienti non esse opus licentia scripta, sicut petit Concilium Tridentinum, si ingrediatur una cum ipso Episcopo, aut Superiore; sicque decisum fuisse in Concilio Mediolanensi VI.: Et certe, quod licentia ingrediendi non debeat esse specialis in eo sensu, ut concedi debeat toties quoties, constat ex communi praxi Episcoporum, ac Superiorum, qui ad certum tempus solent concedere Medicis, Chirurgis, & aliis similibus licentiam generalem ingrediendi Monasteria Monialium, quotiescumque illorum opera fuerit ipsis necessaria.

Addo ad hoc, ut licentia ingrediendi Conventum Artifici cum sociis dici possit specialis, non requiri, ut socii proprio nomine exprimantur: ducor, tum quia socii identidem mutantur, ideoque licentia crebro innovanda esset non sine tædio, ac molestia Superioris, si socii nominatim deberent exprimi: tum quia sic habet praxis in pluribus Diœcesibus, & maxime Ferrariæ, ubi Artifici principali in specie nominato licentia ingrediendi una cum sociis conceditur, apposita hac clausula: *quod si intra Clausuram a sociis aliquis excessus committatur, is imputetur ipsi Artifici*: idque, ut ille sit cautior in sociis suis tum eligendis, tum regendis: qui mos mihi plurimum probatur.

163. Qualiter autem talis licentia debeat esse in scriptis, constat ex dictis *sect. præced. n.39.* solum hic addo talem scripturam peti etiam in casu, quo Prælatus licentiam generalem ingrediendi det omnibus iis, quos Abbatissa v. gr. ingredi opus esse judicaverit: cum ista concessio sit vera licentia ingrediendi, ut notat *Castro Palao tr.16. d.4. p.10. §.2. n.6.* non item in casu, quo Abbatissæ generaliter concedatur, ut possit dare licentiam ingrediendi quibuscumque in casu necessario; hæc enim concessio non est vere licentia ingrediendi, sicque non debet esse in scriptis.

Quæres 39. *An dari possint aliqui casus, in quibus possit quis ingredi Clausuram Monialium absque debita licentia Superioris.*

164. *Resp.* Posse in necessitatibus repentinis, & quidem gravibus, in quibus periculosa est mora, & accessus ad Superiorem est moraliter impossibilis: quamvis in talibus casibus petenda sit licentia ab Abbatissa, sicut diximus *qu.32. §. cæterum*: ita *Sanchez n.34. Rodriquez to.1. qu.46. art.2. Azorius tom.1. lib.13. cap.8. Bonacina sup. qu.4. part.3. n.2.*, aliique; & patet tum ex dictis citata *qu.32. §. utrum vero*: tum quia necessitas caret lege: tum quia præcepta humana etiam Ecclesiæ non obligant cum tanto incommodo: tum quia impossibilium non est obligatio; talia autem reputantur, quæ sunt valde difficilia.

Quæres 40. *An generalis revocatio licentiarum facta a Gregorio XIII., & Paulo V. quoad ingrediendum Monasteria Mo-*

nialium, *afficiat etiam Imperatrices*, *Reginas*, *& filias illarum*.

165. *Resp.* Videri non afficere; & ratio est, quod cum revocatio dicta licentiarum sit odiosa, non debet ampliari ultra rigorosam verborum significationem, sed potius restringi; itaut sit quam minimum onerosa: in bulla autem Gregorii XIII. quæ incipit: *Ubi gratiæ* dicitur prohibitus ingressus in Monasteria Monialium quibuscumque personis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, nulla facta mentione de Imperatricibus, Reginis, & filiabus earum (quod item fit in motu proprio Pauli V. hac de re edito): quod est signum præfatis juribus non comprehendi personas status longe altioris, utpote dignas speciali nota: unde & *Concilium Tridentinum sess.25. de regul. c.5.* nomine personarum cujuscumque generis, & conditionis in præsenti materia utens eodem modo loquendi, non includit personas tantæ notæ (idque puto esse verum, etsi filiæ Imperatricum, ac Reginarum sint nuptæ Principi inferiori) ita *Sanchez lib.6. moral. cap.16. n.3.*, *Rodriquez tom.1. qu.48. art.1. Bonacina qu.4. de Clauf. part.1. n.4.* & alii contra alios oppositum sustinentes, & probabiliter, teste Bonacina.

Quæres 41. *An & qualiter ingrediens Clausuram Monialium cum debita licentia ad peragendum ibi aliquod ministerium, eo absoluto possit ibi ad aliquod tempus commorari curiositatis gratia.*

166. *Resp.* Dixi olim posse, & quidem etiam sine peccato veniali contra Clausuram, si commoratio sit brevis, (cujusmodi esset mora unius quadrantis horæ) juxta *Tamburin. supr. quæst.12. n.2.* pro se allegantem Villalobum, & Dianam, idem sentientes: ratio responsionis erat, quod, quamvis ingrediens Clausuram Monialium cum debita facultate, de rigore juris exire debeat finito negotio, ad quod concessus fuit ingressus; usu tamen receptum est, ut præceptum Clausuræ non intelligatur cum tanto rigore.

„ Nunc tamen responsio, & doctri-
„ na tradita non habet amplius locum;
„ usus enim contrarius invaluit, & licen-
„ tia, quæ conceditur ad ingrediendam
„ Clausuram, semper datur cum limita-
„ tione, & conditione apposita, ut in-
„ grediens ad aliquod ministerium, eo fi-
„ nito statim egrediatur de Monasterio,
„ & nullatenus in eo immoretur ad col-
„ loquendum cum Monialibus, & sic so-
„ let fieri cum Medicis, & aliis operariis,
„ a quibus etiam juramentum exigitur de
„ hac conditione inter alias servanda, ex
„ præscripto Sacræ Congreg. Episcopo-
„ rum, & Regularium, ut videre est apud
„ *Pignattell. tom.6. consult.85. n.78. 110.*,
„ *&* 112. Notandum præterea, eum, qui
„ intrat pro uno servitio, si postea va-
„ getur per Monasterium, plusquam requi-
„ rit ministerium, vel permittit licentia,
„ incidere in excommunicationem, sicut
„ & Moniales id permittentes: Ita Sacra
„ Congreg. in Assisiensi 4. Augusti 1602.,
„ in Sulmonensi 4. Septembris, & in aliis
„ responsionibus, quas refert *Nicolius in*
„ *flosculis v. licentia n.42.* „ Unde uni-
„ versaliter loquendo non est verum, quod possunt viri timorati absque scrupulo occasione ingressus alicujus Monasterii Monialium circumire officinas illius, ut docuerunt *Sanchez n.69.*, *Rodriquez sup. qu.47. art.11.*, *Miranda qu.2. de Monial. art.20.*, *Bonacin. p 4. n.22.*, *Peyrin. tom.2. privil. Constit.6. Pii V. n.32.*, *Diana part.3. tract.2. resolut.51.*, & alii.

Quæres 42. *An dici possit violare Clausuram, & subjacere pœnis indictis contra transgressores, is, qui legitimam habens licentiam ingrediendi Clausuram Monialium, ingreditur animo, & peragendi negotium ad quod fuit concessus ingressus, & simul fornicandi cum Moniali.*

167. *Resp.* Videri probabile, quod posset dici in isto casu neque violari Clausuram, neque incurri pœnas latas contra transgressores: colligitur ex Sanchez supra, & patet ex dictis *sect. præced. qu.45.*

Quæres 42. *An possit dici ingressus Monasterium Monialium is, qui se ponens in rota a parte exteriori patente sæcularibus, postea facit se volvi ad partem interiorem Clausuræ patentem solis Monialibus, & quidem deponens e rota ambos pedes, numquam*

quam tamen recedens ab ipsa rota, usque dum ea iterum volvatur ad partem exteriorem.

168. *Resp.* Istum debere dici in tali casu ingressum, ita ut incurrat pœnas, idque ob dicta *sect. praeced. qu.*35.

Quæres 43. *An violet Clausuram Monialium ingrediendo, qui per scalam ligneam ascendens ad parietem ipsius Clausuræ ipsi insidet, utroque pede deposito versus partem interiorem Clausuræ.*

169. *Resp.* Violare, juxta ea, quæ diximus *sect. præc. qu.*38.

Quæres 44. *An violet Clausuram ingrediendo, qui se statuit in ostio ipsiusmet Clausuræ.*

170. *Resp.* Non violare, docuit *Naldus v. Clausuram n.*14. dicens, Clausuræ ostio consistentem, ibique delinquentem non dici delinquere in Clausura, cum partim sit intra, & partim extra; sed standum est iis, quæ dixi in simili casu *sect. præc. qu.*36.

Quæres 45. *Strictene, an late interpretari debeant licentiæ, & facultates ingrediendi Monasteria Monialium concessæ a Papa.*

171. *Resp.* Quod quamvis stando in jure communi, debeant interpretari late, quantum patitur propria verborum significatio: Cum simus in materia favorabili, quæ debet ampliari, juxta regulam juris: *Favores oportet ampliari*: attenta tamen Constitutione Pauli V. edita 1. Septembris 1608., quæ incipit: *Facultatum*, ex debent stricte explicari quoad numerum vicium, pro quibus dictus ingressus conceditur, ita ut habens vi unius talis licentiæ facultatem ingrediendi plura Monasteria Monialium pluribus vicibus, non possit ingredi pluribus vicibus singula dictorum plurium Monasteriorum, sed solum semel unumquodque illorum: unde, si cui concedatur facultas ingrediendi plura Monasteria Monialium pluribus vicibus, non possit ingredi pluribus vicibus singula dictorum plurium Monasteriorum, sed solum semel unumquodque illorum: unde, si cui concedatur facultas ingrediendi plura Monasteria tribus vicibus, vi talis facultatis is non potest ingredi, nisi tria Monasteria, & consequenter unumquodque illorum trium semel tantum; idque, licet in concessione non apponeretur clausula *in totum, seu in universa, non autem in eorum aliqua, vel singula*; sic enim statuit Paulus V. in citata Constitutione his verbis: *Tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod nulla persona cujuscumque gradus, status, & conditionis, ac praeeminentiæ existat, etiam si Ducali, Marchionali, aut alia dignitate præfulgeat, vigore licentiarum plura Monasteria, domos, & loca Monialium pluribus vicibus ingredi, etiam absque clausula in totum, seu in universa, non autem in eorum aliqua, vel singula a nobis, vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, sub quovis tenore, vel forma, etiam motu proprio concessarum, & expeditarum, aut in posterum forsan concedendarum, & expediendarum, aliqua, vel singula Monasteria pluribus vicibus ingredi possit; sed licentiæ hujusmodi respectu universorum, non autem aliquorum, vel singulorum Monasteriorum suffragentur; ita ut cui bis in anno, seu amplius plura Monasteria ingredi conceditur, bis, vel amplius tantum universa, non autem eorum aliqua, vel singula ingredi liceat, etiamsi prædicta Monasteria in diversis Civitatibus, terris, Diœcesibus, & locis existant: iisdemque mulieribus aliter, quam, ut præfertur, easdem licentias interpretari, vel illis uti sub censuris, & pœnis a Concilio Tridentino, & Apostolicis Constitutionibus intra septa Monasteriorum Monialium absque licentia ingredientibus inflictis ipso facto incurrendis eadem auctoritate prohibemus*. Hæc Paulus V.; quæ ex dictis satis clare patent, si monuero, quod cum Paulus V. restrinxerit interpretationem præfatarum licentiarum solum quoad definiendum numerum vicium, pro quibus fieri potest ingressus vi dictarum licentiarum; & loquatur solum de licentiis obtentis a Papa ad præfatum ingressum: consequenter quoad alia particularia, ea etiam modo possunt, ac debent interpretari juxta regulas generales Doctorum de interpretatione legis favorabilis: & talis

Digitized by Google

restrictio non procedit quoad licentias obtentas ab inferioribus Papa.

Quæres 46. *An consensus, & qualis Monialium requiratur, ut fœmina habens legitimam licentiam ingrediendi aliquod Monasterium, possit licite ea uti, ac libere ingredi.*

172. *Resp.* Requiri consensum Monialium Monasterii, in quo faciendus est ingressus, eumque capitulariter præstitum per secreta suffragia majoris partis illarum: & hoc ex Constitutione Urbani VIII. hac de re edita 27. Octobris 1624., quæ sic habet: *Motu proprio, & ex certa scientia nostra, harum serie decernimus, atque declaramus, consensum dictarum Monialium* (in quarum Conventum ingrediendum est, vigore licentiæ Pontificiæ) *de cætero per easdem Moniales capitulariter, & per secreta suffragia præstandum esse, & præstari debere: aliàs licentiæ hujusmodi mulieribus, quibus concessæ fuerunt, nullatenus suffragentur, & quæ Sanctimonialium Monasteria vigore licentiarum prædictarum, absque consensu capitulariter præstito, ingredi præsumpserint, sententias, censuras, & pœnas contra Clausuras Monasteriorum Monialium violantes inflictas se noverint incursuras.* Dixi *per secreta suffragia majoris partis illarum*, ut indicarem, quod cum in citata Constitutione non determinetur expresse, num præfatus consensus præstari debeat ab omnibus, ac singulis Monialibus, an sufficiat eum præstari a majori parte Capituli: dicendum est, sufficere eum præstari a majori parte Monialium capitulariter congregatarum, juxta *cap.1. de his, quæ fiunt a majori parte*; hoc enim ipso, quod Papa de hoc nihil novi statuit, illud reliquit dispositioni juris communis, ut recte notavit *Tamburin. supra d.24. qu.19. num.2.*

An vero dictus consensus majoris partis Monialium capitulariter, & per secreta suffragia præstitus requiratur vi præfatæ Constitutionis Urbani VIII. in casu, quo vir aliquis ingrediatur Monasteria Monialium de licentia Papæ, aut etiam in casibus, in quibus viri, aut fœminæ de licentia Ordinarii, aut Superioris ingressuri sunt ratione urgentis necessitatis.

173. *Resp.* Quod cum in citata Constitutione sit mentio solum de licentiis concessis mulieribus a Papa (ut clare constat ex tenore textus), & alioqui versemur in materia odiosa, quæ non debet ampliari, sed restringi: dicendum est, consensum illum non requiri, neque in casu, quo vir aliquis esset ingressurus de licentia Papæ, cum ibi non sit sermo de licentiis, quæ conceduntur viris a Papa extra casus necessarios (forte quia vix, aut numquam solent concedi; ideoque non erat, cur comprehenderentur lege generali complectente solum casus communiter contingentes) neque in casu, quo de licentia Ordinarii, aut Superioris vir aliquis, aut aliqua fœmina ingredi debeat ratione urgentis necessitatis, juxta juris communis concessionem; cum ibi tantum sit sermo de licentiis, quæ conceduntur a Papa, non autem de licentiis, quæ de jure communi dantur in casibus necessariis ab Ordinario, aut Superiore. Quin etiam puto, dictum consensum Monialium non requiri in eventu, quo ingressura sit, sive aliqua persona privilegiata, v. gr. Imperatrix, aut Regina, (ad quas diximus non extendi prohibitionem ingrediendi Clausuram Monialium) sive aliqua puella admittenda ad habitum Religiosum, & probationem Novitiatus; sive fœmina aliqua conjugata, aut vidua de licentia Papæ ad commorandum ibi ex justa causa ad aliquod tempus. Ducor, quod vel in istis casibus nulla intervenit licentia Papæ (quæ tamen hic supponitur) vel, si intervenit, ea non videtur comprehendi citata Constitutione Urbani VIII; quippe qui loquitur de licentiis, quæ solent perturbare pacem Monialium, ut colligitur ex verbis illius, quæ habentur in proemio relatæ constitutionis; *qua Sanctimonialium quieti opportune consulitur*: tales autem videntur esse solum ex licentiæ, quæ a Papa conceduntur ad ingrediendum Monasteria Monialium absque causa, & ad aliquot horas v. gr. ad sumendum ibi prandium certo aliquo die, ad visitandam consaguineam,

ad

Digitized by Google

ad videndam fabricam Monasterii &c. ita docti viri a me consulti.

Quæres 47. *An, & quando violatio Clausuræ Monialium sit reservata Papæ quoad extraneos ingredientes.*

174. *Resp.* Esse, si fiat ad malum finem contra Castitatem, idque ex Decreto Sacræ Congregationis jussu Clementis VIII. edito 26. Novembris 1602. relato *a [illegible] in suo Bullario v. Casus reservati pag. mihi 199.*, [illegible] late explicando.

SECTIO IV.

De observantia Clausuræ Monialium quoad ingressum Puellarum in Monasterio ad tempus educandarum.

175. *Aliqua jura afferuntur, quibus videtur prohiberi talis educatio, vere tamen non extat talis prohibitio in præsentia.*

176. *Quid de hoc statuerit Sacra Congregatio Cardinalium.*

177. *Talis receptio non permittitur omnibus Monasteriis Monialium.*

178. *Ad eam petitur consensus Monialium Capitularis, & per suffragia secreta.*

179. *Petitur & consensus Prælati Monialium: immo, si nimis differatur ingressus, requiritur novus consensus Monasterii.*

180. *Puellæ non recipiendæ, nisi in numero taxato.*

181. *Illis non conceditur ancilla.*

182. *Non debent esse minores 7. annis, nec majores 25.*

183. *De rigore non videtur opus, quod septennium completum sit, etsi obstet praxis.*

184. *Ordinarius non dispensat, ut puella ultra annum vigesimum quintum maneat intra Clausuram.*

185. *Puellarum alimenta anticipate solvenda in pecunia quolibet semestri.*

186. *Eæ habitant seorsim a Monialibus.*

187. *Non tenentur ad Clausuram, nisi quod egressæ prohibentur reingredi sine licentia, præterquam quod in casu aliquo extraordinario, qui proponitur.*

188. *Debent incedere vestitu modesto.*

189. *Non excommunicatur cogens puellam ingredi Claustra in educationem.*

190. *Puellæ in Monasteriis exemptis degentes in educatione eximuntur ab Ordinario, quod tamen alii negant, & probabilius.*

191. *Subsunt reservationi casuum [illegible]narii, si sint in Monasterio item exempto.*

192. *Tempore interdicti assistunt Divinis Officiis, servatis tamen servandis.*

193. *Possunt intra Clausuram testari de bonis, si cum periculo vitæ ægrotent.*

Quæres 1. *An, & quo jure intra Monialium monasteria recipi possint puellæ educationis causa.*

175. *Resp.* Quod, quamvis in Concilio Aquisgranensi sub Leone III. *c.4. can.3.* expresse statuatur in Monialium monasteriis illas tantum virgines esse educandas, quæ in dictis monasteriis voluerint perseverare; & hoc idem sancitum sit in Concilio Aurelianensi V. sub Vigilio Papa, immo & *in capit. periculoso de regul. in 6.* iis verbis. *Nullique aliquatenus inhonestæ personæ, vel etiam honestæ ingressus, vel accessus pateat ad easdem* (idest ad Moniales) *ut sic a publicis, & mundanis aspectibus separatæ omnino servire Deo valeant.* Nihilominus dicendum est, puellas educationis causa posse admitti intra Monialium monasteria, dummodo id fiat cum debita licentia, & servatis servandis; idque non esse prohibitum neque a *Concilio Trident. sess.25. de regul. c.5.* per ea verba. *Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint*, neque ullo alio jure ex iis, quæ refert *Tamburinus de jure Abbatiss. d.1. p.1.n.1.* allegans plures Doctores nobiscum sentientes, & maxime *Rodriquez t.1. qu.46. art10.* ostendens id non solum esse lici-

Digitized by Google

licitum, immo & esse consulendum, tamquam valde utile & puellis ipsis, quæ educantur, & monasteriis, in quibus educantur; ex enim ibi sanctis moribus instituuntur, & inde ad religionem afficiuntur, & ad profitendum promoventur: quod si statum conjugalem assumant, majorem procul dubio virtutis, orationis, & misericordiæ operum curam habent, ac frequentius, & diligentius ad pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacrament[illegible]

176. Ratio autem præsentis responsionis maxime nititur decreto Sacræ Congregationis 31. Augusti 1575.: edito, quod refert *Quaranta v. Monasteria Monialium* in hæc verba: *Nullo Concilii decreto prohibetur quominus puellæ in monasteriis Monialium educentur, si tamen eadem monasteria ante Concilium consueverint hujusmodi puellas recipere, sicque a Superioribus monasteriorum scriptam licentiam obtinuerunt, atque Abbatissæ, & reliquarum Monialium consensus accesserit: tum vero hæ ipsæ puellæ eo vestitu in monasteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modestiæ conveniat, nullamque secum famulam adducant, nec manere in eis possint, nisi usque ad ætatis suæ annum 25. atque in eis, dum erunt, eandem servent clausuræ legem, quam Moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant ad eam revertendi facultatem.* Ubi notandum hic proponi illas omnes conditiones, quæ necessariæ sunt ad recipiendas, ac retinendas puellas intra monialium monasteria, ut ibi educentur; at ex melius explicabuntur in seqq. qq.

Quæres 2. *An de facto quælibet monasteria Monialium possint recipere Puellas ibi educandas.*

177. *Resp.* Non posse quælibet, sed solum ea, quæ habent talem consuetudinem, nec aliunde id ipsis prohibetur: unde neque monasteria S. Claræ, neque illa alia, quæ a principio, & a sua fundatione promiserunt clausuram, seu ad illam servandam voto, vel præcepto regulæ se obligarunt, possunt dictas puellas recipere (pro ut teste *Miranda qu.1. de Monial. art.6.* sæpius declaravit Sacra Congregatio) neque Monasteria Convertitarum; cum id non sit in usu, immo etiam fuerit prohibitum a Sacra Congregatione 12. Martii 1619. apud *Gavantum in Manu. v. Monial. educ. act. n.4.*

Quæres 3. *Qualis consensus Superioris, Abbatissæ, ac Monialium requiratur ad hoc, ut puellæ intra clausuram recipi possint ad educationem.*

178. *Resp.* Loquendo de consensu Monialium, requiri, ut detur capitulariter, & per suffragia secreta; ideoque non sufficere, quod Abbatissa in capitulo simpliciter proponat receptionem dictarum puellarum, sed requiri, ut præfatus consensus per occulta suffragia sigillatim, & capitulariter præstetur, tam ab Abbatissa, quam ab aliis Monialibus (intellige saltem a majori parte illarum, juxta *c.1. de his quæ fiunt a majori parte*) ita *Barbosa lib.1. de jure Ecclesiast. c.44. n.54.*, & cum eo *Tamburinus qu.2. n.5.* præsentem probantes responsionem ex quadam declaratione Sacræ Congregationis facta die 4. Ianuarii 1608. quibus accedit *Portell. de dub. regul. v. clausuræ §. cujus ætatis puellæ num.12.*

179. „ Adde præter consensum Abbatissæ, & Monialium, & licentiam Superioris scriptam (qui superior quoad hoc punctum est Ordinarius respectu Monialium non exemptarum, aut Prælatus Regularis respectu exemptarum) requiri etiam licentiam Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium; eamque obtentam præsentandam esse ei, cui directa fuerit, nec non in propriæ Cancellariæ regiſtris recondendam; alias enim invalida redderetur: idque ex declaratione ejusdem Sacræ Congregationis 27. Maii 1603. relata a *Gavanto supra n.8.*

„ Dixi quoad hoc punctum, nam ut testatur Monacell. in formular. p.1. Titul. XI. formula XI. num.16. in Monasteriis subiectis regularibus, obtenta licentia Sacræ Congregationis possunt recipi, & admitti Educandæ consensu Episcopi non requisito, cum sola licentia Superioris Regularis, ut declaravit

„ Sacra

„ Sacra Congregatio Episcoporum, & „ Regularium in Cremonen. Terræ Soncini 1. Septembr. *1690.* Si tamen Sacra „ Congregatio exequutionem prædictæ „ licentiæ Episcopis committat, ut „ aliquando solet; tunc erit necessarius „ consensus Episcopi, etiam pro Monasteriis Regularibus subiectis.

Accedit, quod si puella, obtenta facultate ingrediendi monasterium causa educationis, nimis differat ingressum, non videtur posse ingredi sine novo consensu monasterii: si concurrant proportionaliter, quæ diximus in simili *c.2. n.11. §. an autem*: par enim ratio militat in utroque casu.

Quæres 4. *In quo numero admitti possint puellæ intra monasteria Monialium ad educationem.*

180. *Resp.* Non posse admitti, nisi in eo numero, qui unicuique monasterio fuerit deputatus, juxta decretum Sacræ Congregationis editum 27. Maii *1603.* & relatum *a Gavanto n.7.*, quamvis alias nihil referat, quod in idem monasterium educandæ recipiantur duæ Sorores, aut etiam plures, ut advertit *Tamburinus n.6.* ex Barbosa.

Quæres 5. *An una cum puella admittenda ad educationem possit simul recipi aliqua socia, aut ancilla, quæ ei inserviat, si puella recipienda sit valde nobilis, ac dives.*

181. *Resp.* Non posse absque facultate Sacræ Congregationis; quæ teste *Tamburino n.7.* rogata, ut in hoc dispensaret cum quadam puella è familia Caracciola, respondit, non dari ancillam pro educandis: idque ex decreto ejusdem Sacræ Congregationis facto 12. Martii *1619.* & relato a *Barbosa supra n.55.*

Quæres 6. *Cujus ætatis debeant esse puellæ, ut licite possint intra Monialium monasteria admitti ad educationem.*

182. *Resp.* Non debere esse minorem 7. annis, nec majorem 25. ita *Barbosa de Officio Episcop. allegat.102. n.64.* aliis citatis, referens sic decisum fuisse a Sacra Congregatione, quæ teste eodem *Barbosa n.45.* item statuit, quod ubi puella tradita Monialibus in educationem explevit 25. annum, vel statim egrediatur, vel si non egreditur, statim Episcopus ei constituat præfixum terminum sive ad exeundum e monasterio, sive ad religiosum habitum suscipiendum. Quamquam si ea in tali casu non statim egrediatur, non ideo incurrat excommunicationem, commorando intra clausuram; sicut nec eam incurrunt Abbatissæ monasteriorum, illas post dictum tempus retinentes: Et ratio est, quod talis excommunicatio ligat illicite ingredientes clausuram Monialium, aut detinentes illicite ingressum: quorum nullum verificatur in præsenti casu.

Dubium esse potest, qualiter explicari debeat, quod diximus supra, puellam non posse admitti ad educationem intra Monialium clausuram, si minor sit septennio: num scilicet annus septimus debeat esse expletus de momento in momentum, vel solum moraliter: quo pacto puella dici possit 7. annorum, etsi illi deessent aliquot dies.

183. *Resp.* De rigore juris non videri necessarium, quod annus 7. sit expletus de momento in momentum, eo modo, quo ad valorem professionis Religiosæ requiritur, ut annus ætatis *16.* sit completus de momento in momentum; siquidem finis, ob quem præscribitur ætas septennii completi ad ingrediendum monasteria Monialium causa educationis, non est ita gravis, ac est finis, ob quem ad valorem professionis requiritur, ut annus ætatis *16.* sit completus; sicque mirum non est, admitti parvitatem materiæ in ætate requisita ad ingrediendum causa educationis, & non admitti in ætate præscripta ad valorem religiosæ professionis: idque etiam ex interpretativo consensu Superioris utramque illam ætatem præscribentis. Dixi *de rigore juris*, quia praxis videtur esse in contrarium, saltem in multis locis: nimirum, quod Ordinarii non sinant puellas ingredi ad educationem intra monasteria Monialium, nisi post septennium expletum, quantumvis ante illam ætatem completam a Sacra Congregatione obtinuerint facultatem ingrediendi, sicque jubeant illas differre ingressum, usque

que dum ætatem debitam septennii compleverint.

Dubium paulo majus esse posset, an Ordinarius loci, occurrente justa causa, ut puella commoretur ultra annum ætatis 25. completum intra Monasterium, possit cum ea in hoc dispensare: & ratio dubitandi est, quod hic agitur non de ingrediendo monasterium, ad quod concedendum requiritur major potestas, sed de permanendo post ingressum legitimum, ad quod utique requiritur longe minor potestas.

184. *Resp.* Ordinarium non posse in hoc dispensare, & ratio est, quod nullus inferior potest dispensare in lege Superioris; constat autem, quod Sacra Congregatio Episcoporum, quæ prohibet puellas intra clausuram commorari educationis causa ultra annum 25. ætatis completum, est Superior quocumque Ordinario, & quilibet Ordinarius respectu illius est inferior: ergo non poterit dispensare in dicta prohibitione. Quamquam negari non possit, in præsenti materia dari aliquam latitudinem, ideoque puellam degentem intra clausuram titulo educationis non teneri exire statim, ac explevit 25. ætatis annum, maxime attenta doctrina, quam tradit *Nald. v. verba n.22.* clausulam *statim illico* & similem solere intelligi cum aliquo intervallo temporis, idque juxta subiectam materiam, & quidem interdum etiam trium mensium, immo & quatuor juxta qualitatem rei, de qua agitur; quæ doctrina a fortiori hic locum habet, stante, quod in decreto allato Sacræ Congregationis non extat, (quod ego sciam) particula *statim*, aut alia similis.

Quæ doctrina proportionaliter procedit in casu, quo fœmina aliqua ingrederetur Monasterium ad serviendum fœminæ alicui nobili ibi de licentia Papæ degenti, & fœmina hæc nobilis ibi moreretur; tunc enim mulier admissa ad ejus famulatum debet egredi e Clausura: quippe quæ ibi erat accessorie, & cessante principali, cessat accessorium: quamquam si mulier ex alia justa causa detinenda esset intra monasterium, posset ibi permanere, usque dum obtineatur licentia, quæ Romæ procuretur.

Quæres 7. *Qualiter debeant ministrari alimenta puellis, quæ intra Monasteria Monialium educantur.*

185. *Resp.* Debere solvi anticipate in quolibet semestri, & quidem in pecunia, nec permittendum esse, quod parentes earum ipsis transmittant victum dietim; idque ex decreto Sacræ Congregationis facto 27. Maii 1603. & adducto *a Gavanto supra n.11.* quin etiam notat *Tamburinus n.17.* pro solutione dictorum alimentorum idoneam securitatem constituendam esse, & hoc, ut tanto cautius consulatur indemnitati monasteriorum.

Quæres 8. *In quo loco Monasterii habitare debeant puellæ receptæ in educationem.*

186. *Resp.* Debent habitare in loco separato tam a dormitorio Monialium, quam a loco, in quo ipsæ Moniales solent vacare operibus manuum: idque esse adeo necessarium, ut Monasteria non habentia loca propria destinata ad usum puellarum ibi educandarum, non possint hujusmodi puellas recipere in educationem ex decreto Sacræ Congregationis edito 16. Januarii 1615. quod refert *Barbosa lib.1. de jure Eccles. c.44. n.53.*

Quæres 9. *An, & quo modo puellæ admissæ in educationem intra Monasteria Monialium teneantur servare clausuram.*

187. *Resp.* Teneri, non quidem, quod sine debita licentia exeuntes incurrant excommunicationem latam contra Moniales violantes clausuram, (ut censet *Tamburinus n.14.* ex Pollacco, dicens, præfatas puellas non incurrere dictam excommunicationem etiam si exeant animo non revertendi amplius) sed quod ubi semel exierint, non possint iterum recipi absque nova licentia Sacræ Congregationis, quam petere debent, exprimendo se aliàs extitisse causa educationis in eodem, aut alio monasterio; prout notant *Barbosa in collect. v. puella, & Tamburinus n.15.* monens, quod ait *Rodriquez tom.1. qu.46. art.10.* puellam e Monasterio exeuntem ad balnea causa valetudinis, posse iterum reverti in idem monasterium, si recta via a balneis redeat ad clausuram, non habere.

verum.

Digitized by Google

verum, nisi in casu, quo de licentia Sacræ Congregationis ea recedat e Monasterio ad dictum effectum. Et certe quod dictæ puellæ non teneantur servare clausuram ita ut exeuntes incurrant excommunicationem, inde suadetur, quod neque Novitiæ tempore novitiatus eo rigore adstringuntur lege clausuræ, ut tradunt Navar. Aprius, Zerola, Sanchez, & alii, quos citat, & sequitur *Tamburinus supra d.18. qu.6. n.1.* id inde probantes, quod iura, quibus indicitur clausura, loquuntur solum de Monialibus tacite, aut expresse professis, quales utique non sunt Novitiæ, ut patet: quæ ratio sine dubio a fortiori intentum probat in puellis, quæ educantur intra Monasteria Monialium: unde non video, cur citati Doctores velint, illas subiicere legi clausuræ instar Monialium: quod si ad id moventur ex verbis illis, quæ habentur in decreto Sacræ Congregationis relato *qu.1. atque in eis, dum erunt, eandem servent legem clausuræ, quam Moniales ipsæ*: constat ex dictis eos niti fundamento minus firmo; siquidem sensus illorum verborum esse potest, illas non posse exire de Clausura cum jure iterum revertendi ad illam: unde & subditur in decreto, *& si semel exierint, nullam habeant ad eam revertendi facultatem*: quod est, teneri aliquo modo lege clausuræ, non tamen eodem prorsus modo, quo tenentur Moniales. Ita Docti viri a me consulti, & patet tum ex dictis, tum ex doctrina, quam Doctores tradunt cum *Sd v. interpretatio num.2.* nimirum, quod, ubi agitur de obligatione imponenda, stricta debet fieri interpretatio, *c.1. de jure jurando in 6.*

Quod si hac occasione quæras: An Puella educationis causa jam admissa intra clausuram, si ex causa gravi, necessaria, ac urgenti, ita ut sit periculum in mora, exeat jussu Episcopi proprii, regressura eadem die ad monasterium, possit sine nova licentia Sacræ Congregationis recipi iterum intra Clausuram.

Resp. Videri posse: etsi in licentia ingredi clausuram causa educationis dari solita puellis apponatur clausula; *& si semel exierint, nullam habeant ad eam revertendi facultatem*: posse, inquam, non de rigore juris, sed ex Epicheja, in præsentibus circumstantiis prudenter concepta. Ducor, tum quia clausula illa pie potest explicari de egressu puellæ spontaneo, atque simpliciter voluntario, non autem de necessario, qualis est egressus, de quo hic agitur: tum quia lex respicit casus communiter contingentes, non extraordinarios, ac insolitos; ergo & prohibitio illa non redeundi intra clausuram sine nova licentia non extenditur ad præsentem casum, adeo extraordinarium: tum quia lex vetans alienationem bonorum Ecclesiasticorum intelligitur de alienatione voluntaria, non necessaria; ergo & prohibitio non ingrediendi iterum clausuram, facta puellis in casu proposito, debet intelligi de puellis voluntarie egredientibus, adeoque non procedit in casu, quo egressus fit necessarius: tum quia brevi abfuturus habetur pro præsenti, & Religiosus de licentia sui Prælati manens extra Conventum, reputatur esse in Conventu, hæc autem proportionaliter in nostro casu procedunt: tum quia necessitas facit licitum, quod alias non erat licitum: *cap. quod non est licitum de regul. jur.*, & necessitas non habet legem *l. si quis propter C. de patrib.*, *qui fil. su. distrax.*: ita docti viri consulti, nec improbabiliter, si non obstet stylus Curiæ. Quibus non parum favet declaratio Sacræ Congregationis relata apud *Marsillam capit. de statu regul. tit. 12. c.20.* his verbis. *Ex puella, cujus deliberatio in dubium revocatur, Ordinarius diligentissime quærere debet, an Deo religiose inservire, atque inter Moniales, apud quas est, professionem emittere, aut nubere velit; & hoc fieri debet necessariis interrogationibus, & quid quid respondet, describi debet a publico Notario, præsentibus idoneis testibus: quæ quidem puella si ob aliquam causam probabilem videtur Ordinario non esse examinanda in monasterio, examinari debet in Ecclesia ejus Monasterii, vel alio religioso loco, qui aptior, & commodior videbitur*: puto autem nomine Ecclesiæ hic intelligi Ecclesiam exteriorem:

siquidem de interiori Monialium Ecclesia inutilis f isset hæc declaratio, cum nulla esset ratio dubitandi, quod illa exploratio non posset fieri de puella ad talem effectum conveniente in interiorem Ecclesiam. Unde, & eadem Sacra Congregatio item declaravit, Ordinarium non debere explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in Monasterio, ad petitionem illius, qui vult in uxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis; & tunc, si sit suspicio, quod instigetur a Monialibus, pro suo Officio eum curare debere eam duci in exteriorem Ecclesiam Monasterii, vel in alium locum propinquiorem, & commodiorem, prout magis convenire judicabit, ubi voluntatem ejus exquirere possit: quod si nulla sit suspicio, & nullam aliam justam causam subesse apparebit, tunc non in alio loco, quam ad crates ferreas Monasterii voluntatem puellæ explorandam esse. Ubi noto, quod cum Sacra Congregatio disertis verbis declaret se non solum indulgere, sed præscribere, ut puellæ voluntas in propositis casibus possit explorari extra clausuram, & consequenter concedere, quod ea possit egredi e Monasterio, & post exploratam ejus voluntatem ad illud redire sine nova licentia ipsius Sacræ Congregationis, utique habemus sufficiens fundamentum existimandi, ipsam Sacram Congregationem fore contentam, quod puella in educatione manens intra monasterium, in casu præsenti, aliisque similibus possit ex causa gravi, ac urgenti, egredi e clausura, &, peracto negotio, ad quod sit egressus, redire paulo post ad illam sine nova licentia ejusdem Sacræ Congregationis, idque ex epicheja rationabiliter fundata in citatis declarationibus, & in eo, quod sub generali prohibitione non veniunt quæ quis non esset verosimiliter in specie prohibiturus, si in specie peteretur, juxta regulam communem Juristarum; quæ sine dubio procedit in nostro casu, attentis præsentibus circumstantiis, ut consideranti patebit. Hæc tamen lubens, & volens subjicio stylo Curiæ.

Quæres 10. *Quali vestitu incedere debeant puellæ commorantes in Monialium Monasteriis, causa educationis.*

188. *Resp.* Debere incedere vestitu conveniente virginali ipsarum modestiæ, ac pudicitiæ: sic quippe præscripsit Sacra Congregatio in decreto adducto *qu.1.*, ut proinde S. Carolus in suis statutis Synodalibus *lib.6. §. de puellis sæcularibus n.4.* decrevit, ut dictæ puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non sericas adhibeant, & nullo prætextu exquisito utantur ornatu, nec cincinnatæ incedant, neque monilia, aut ejus generis inanes delicias ferant.

Quæres 11. *An sine periculo incurrendi excommunicationem latam* in Concil. Tridentino sess.25. cap.18. *puellæ cogi possint ad ingrediendum Monasteria Monialium educationis causa.*

189. *Resp.* Videri probabile, quod possint: modo talem ingressum directe, aut indirecte non ordinent ad habitum Religionis suscipiendum; idque sive puella nondum ad annos pubertatis pervenerit (quod est certum quoad parentes, aut tutores dictam vim inferentes, cum sic utantur jure, quod habent in filiam pro illa ætate) sive puella jam facta sit pubes: cum Concilium loquatur solum de ingressu, qui per se ordinetur ad susceptionem habitus religiosi, & aliàs talis ingressus non deroget libertati, quam Concilium intendit conservare in puellis ad statum religiosum admittendis, ut ex verbis illius constat: quamvis alioqui, regulariter loquendo, peccent parentes cogendo puellas ad ingrediendum Monasteria Monialium modo dicto, si eæ jam sint puberes; licet enim interdum excusari possint, si habitatio illa ad tempus credatur moraliter necessaria ad decentiam, aut custodiam puellæ: seclusa tamen tali necessitate, cum filia ætatis majoris in pertinentibus ad statum animæ sit sui juris, non potest licite cogi a parente ad tam arctam custodiam, seu Clausuram, talemque vivendi modum, etiam temporarium: Ita Suarez tom.3. de relig. lib.5. cap.9. n.4., addens puellam etiam impuberem non posse cogi ad ingrediendum Monasteria Monialium causa

causa educationis, ab eo, qui in ipsa non habet potestatem, & si cogatur, actionem esse injuriosam, ideoque malam. Dissentiunt autem plurimi alii DD. relati a *Diana part.2. tract.15. resol.56.*, quorum aliqui cum *Barbosa de offic. Episcop. alleg.104. n.5.*, *Zerola p.2. praxis v. Moniales qu.13.*, *Filliucc. tr.14. n.89.* sustinent, in casu proposito cogentes puellam puberem ad ingrediendum modo dicto incurrere excommunicationem, etiamsi non intendant illam ingredi ad habitum religionis sumendum, aut profitendum, sed solum, ut ibi maneat cum habitu sæculari, donec occurrat occasio nubendi; alii vero cum *Rodriquez tom.2. summ. cap.8. n.9.*, *Portell. de dub. regul. v. Moniales in addit. n.14.*, & *Sanchez lib.4. moral. c.4. n.12.* asserunt, tunc solum incurri dictam excommunicationem, quando ingressus ille ordinaretur ad susceptionem status religiosi; quas omnes opiniones dicit *Diana* esse satis probabiles, ac tutas in praxi; notans ex Portello, ac Villalobos in præsenti eventu non incurri excommunicationem, si ingressus procedat ex metu reverentiali puellæ in parentes, aut ex suasione importuna, cum sic vere non intercedat coactio, quæ tamen præsupponitur ad contrahendam dictam excommunicationem.

Quæres 12. *An puellæ manentes in educatione apud Moniales exemptas subjaceant excommunicationi proprii Ordinarii.*

190. *Resp.* Quod, cum juxta dicta a *Layman. lib.1. tract.4. cap.11. n.5.* locus exemptus, & locus extra Diœcesim æquiparentur ex *Glossa in Clement.1. de foro compet.*, non omnino improbabiliter posset quis asserere, dictas puellas non subjacere Ordinario, nisi in iis casibus, in quibus ei subjacent ipsæmet Moniales exemptæ; sicut neque subjacerent in casu, quo illæ essent extra Diœcesim: quamquam non desint, qui oppositum sustineant, & probabilius ex doctrina *Suarez d.1. de censur. sect.4. n.6.* dicentis, regulam illam (quod locus exemptus, & locus extra Diœcesim æquiparantur) non esse veram ratione personarum, quo modo exempta dicuntur Monasteria Regularium, sed ratione loci, ut sic (quo modo exempta dicuntur aliqua loca, quæ sunt Papæ immediate subjecta): verum nostra sententia non est improbabilis, & colligitur ex *Regnin. lib.9. n.154.*, *Nald. v. exemptio n.5.*, *Peyrin. t.1. privil. Constit.2. Sixti IV. n.9.*, & *Layman. loco sup. cit.*, dicente, se distinctionem illam Suarii apud alios non legisse.

Quæres 13. *An dictæ puellæ quamdiu commorantur in Monasteriis Monialium exemptarum subjaceant reservationi casuum factæ ab Ordinario loci.*

191. *Resp.* Differendo consequenter ad dicta *qu. præced.* videri posse probabile, quod non subjaceant; si enim non subjacerent casibus Ordinarii Ferrariensis v. g., si existerent extra Diœcesim Ferrariensem: sic nec illis subjacebunt, si existant in loco exempto, (cujusmodi est Monialium Monasterium exemptarum) siquidem locus exemptus æquiparatur loco extra Diœcesim.

„ Sed primo, etiam supposita supradicta probabilitate, ea non potest universaliter admitti quoad omnes casus ab Ordinario loci reservatos. Secundo in quæstione præsenti illa est omnino dubia, & carens sufficienti fundamento. Primo ea non potest universaliter admitti, sed est limitanda quoad casus reservatos, concernentes ipsam Clausuram, quos Episcopus sibi reservasset, comprehendendo ipsas puellas educandas; Sacra enim Congregatio in una Viterbiensi 26. Junii 1627. apud *Nicolium lucubrat. lib.3. tit.1. n.3.* declaravit, Episcopum ad Clausuram custodiendam in Monasteriis Regularibus subjectis, posse excommunicationis latæ sententiæ pœnam sibi reservatæ imponere, circa aperitionem ostii Clausuræ extra casus indigentiæ, nec non circa accessus, & colloquia cum Monialibus; dictamque excommunicationem ligare etiam ipsas Moniales, si facta fuerit de illis mentio. Secundo, ea, quam dixi probabilitas, est in quæstione præsenti omnino dubia, & carens sufficienti fundamento. Ratio est: Quamvis transmittamus regulam illam: *locus exemptus*,

Digitized by Google

„ *& locus extra Diœcesim æquiparantur*, „ esse intelligendam non solum de loco „ exempto ratione sui, sed etiam de lo„ co exempto ratione tantum persona„ rum; tamen indubitatum est, puellas „ educandas degentes in Monasteriis su„ bjectis Regularibus non fieri ratione „ talis loci omnino exemptas a jurisdi„ ctione Episcopi: non enim contrahunt „ proprie in Monasterio domicilium quo „ ad effectum variandi jura pastoralia, „ & parochialia in ordine ad contrahen„ dum matrimonium, & sepulturam, ut „ videre est apud *Pignatell. tom.7. con*„ *sult.63. n.7. & seqq.*, *apud Clericatum* „ *in decis. de Matrim. decis.35. n.15.*, *&* „ *in discordias forenses par.3. discord.18.* „ *n.5.*, *& 6.* Si ergo non sunt ratione lo„ ci exempti omnino ipsæ exemptæ a ju„ risdictione Episcopi, etiam dum degunt „ in tali loco; ad asserendum easdem, „ dum peccant in eodem loco, & confi„ tentur in eodem loco Confessario ap„ probato ab Episcopo, & non habenti „ ab eodem jurisdictionem in reservata, „ non subjacere reservationi peccato„ rum, requiritur aliquod aliud funda„ mentum, præter hoc, quod est illas „ peccare, & confiteri sua peccata in lo„ co exempto. Si enim præcisa exem„ ptio loci, & permanentia puellarum in „ illo, non facit easdem esse universaliter „ exemptas a jurisdictione Episcopi, eas„ dem præcisa exemptio loci, & commis„ sio peccati, atque ejusdem confessio „ facta in eodem, non faciet esse specia„ liter exemptas in hoc puncto a jurisdi„ ctione Episcopi illa peccata reservan„ tis. Addo, puellas educandas non su„ biacere reservationi factæ a Prælatis „ regularibus pro ipsis Monialibus: cur „ ergo debent esse immunes a reserva„ tione facta ab Ordinario loci?

Quæres 14. *An puellæ commorantes in Monialium Monasteriis causa educationis, possint tempore Interdicti, sive generalis, sive particularis audire Missam, & alia Divina Officia, recipere Sacramenta, & donari Ecclesiastica sepultura, sine pompa tamen.*

192. *Resp.* Videri posse, dummodo eæ non sint excommunicatæ, aut interdictæ, & alias serventur ea, quæ quoad hoc præscribuntur *in cap. Alma mater*; nimirum, ut prædicta fiant januis clausis, excommunicatis, ac interdictis ejectis, & campanis non pulsatis. Colligo ex *Sorbo in compend. privilegior. v. Interdictum 3. in annot. §. Quinto Tertiarii*, ubi sic ait: *Tertiarii, beatæ, famuli, familiares, domestici &c. Fratrum, & Monialium possunt tempore interdicti, sive generalis, sive particularis Missam, cæteraque Divina Officia audire, Ecclesiastica sepulturæ in nostris Ecclesiis sine pompa tradi, ibique omnia Sacramenta recipere: dummodo tamen nemo ex supradictis sit excommunicatus, vel interdictus &c. ac cæteris observatis limitationibus cap. Alma Mater.* Et notandum, quod secundum jus commune, & Regularium privilegia familares, & domestici dicuntur omnes, qui in eorum domibus vivunt, & per eos sustentantur, quamvis aliquo tempore pro alicujus negotii causa fuerint absentes; & sic domicellæ, & servientes, aliæque in Monialium Monasteriis degentes, hoc privilegio gaudent. Ubi noto verba illa: *aliæque in Monialium Monasteriis degentes*; putoque sub iis posse intelligi puellas commorantes in Monasteriis causa educationis: quippe quæ vivunt in domibus Monialium, & per illas substentantur (quamvis sumptibus suppeditatis a parentibus ipsarum puellarum), sicque vocari possint familiares, ac domesticæ; maximo cum simus in materia favorabili concernente bonum spirituale animæ, quæ juxta regulas generales & potest, & debet ampliari: ita Naldus, Baldellus, Bordonus, & alii a me consulti: sed de hoc iterum dicemus *c.9. qu.18. §. Difficultas.*

Quæres 15. *An casu, quo aliqua ex dictis puellis ægrotet cum periculo vitæ, possit de propriis bonis disponere per solemne testamentum.*

193. *Resp.* Posse, ut *sect. præc. qu.25.* diximus, posse de suis bonis disponere Monialem novitiam in periculo vitæ constitutam: ita in terminis *Tambur. supra d.1.*

Digitized by Google

d.1.qu.2.n.19. ex Naldo v. Moniales n.14. afferente ad id declarationem Sacræ Congregationis factam anno 1595.

SECTIO V.

De observantia Clausuræ Monialium quoad accessum extraneorum ad ipsas Moniales.

194. *VAriis juribus prohibitus accessus ad Moniales, & quidem etiam Regularibus.*
195. *Qualis accessus prohibeatur in dictis juribus.*
196. *In iis prohibetur accessus tum simplex, tum frequens.*
197. *Frequens accessus judicandus ex communi modo loquendi, & arbitrio prudentis viri.*
198. *Prohibitio accedendi ad Moniales afficit omnes fideles.*
199. *Obligat sub mortali ex genere suo.*
200. *Idque modo procedit etiam quoad Religiosos.*
201. *An levitas materiæ in hoc excusat a mortali.*
202. *Accessus ad Moniales indebitus est injuriosus Abbatissæ Monasterii.*
203. *Prohibitio præfata sub variis pœnis est lata pro diversitate accedentium.*
204. *Regulares indebite accedentes jure communi Ordinarii censuris subjacent.*
205. *Quo capite excusatur indebitus accessus a dictis pœnis.*
206. *Licentia accedendi ad Moniales exemptas datur vel a solo Ordinario, vel & simul a Prælato regulari juxta consuetudinem: quoad non exemptas autem a solo Ordinario.*
207. *Regularibus datur ab Ordinario, ac Prælato regulari simul, si Monialis invisenda sit exempta: exponuntur variæ formæ licentiæ.*
208. *Requiritur licentia, ut accedatur ad Abbatissam, Novitias, & alias mulieres sæculares degentes intra Clausuram.*
209. *Parentes, & filii sine licentia accedunt ad Filiam, & Matrem Moniales.*
210. *Hæc prohibitio afficit Episcopos, stando in rigore juris, non item ex consuetudine.*
211. *Afficit peregrinos etiam in alieno territorio, cum sit de jure communi; etsi alids peregrini non subsint legibus locorum, per quæ transeunt.*
212. *Non afficit pauperes Mendicantes quoad petendam eleemosynam a Monialibus.*
213. *Famuli sine licentia accedunt ad deferenda Monialibus dona.*
214. *Non violat istam prohibitionem, qui Monialem alloquitur e domo vicina.*
215. *Sed qui loquitur per interpretem, aut per nutus.*
216. *Nec qui loquitur idiomate Moniali ignoto.*
217. *Nec qui audit Monialem loquentem, nihil ipse dicens: violat vero, qui loquitur cum Moniali nihil respondente.*
218. *Non violat, qui scribit litteras Moniali.*
219. *Violat vero, qui cum licentia accedit ad unam Monialem, & loquitur cum alia.*
220. *Adiens Monialem exemptam non effugit pœnas latas a proprio Ordinario.*
221. *Prohibitio adeundi Moniales non ligat impuberes.*
222. *Magistri canendi, aut pulsandi Cymbala ordinarie non sinuntur adire Moniales causa docendi.*

Quæres 1. *Quo jure extranei, sive sæculares, sive regulares prohibeantur accedere ad Monialium Monasteria.*

194. *Resp.* PRohiberi tum *in cap. Monasteria de vita, & honest. Cler.*, ubi dicitur: *Monasteria Sanctimonialium si quis Clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, &, si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis; &, si laici*

laici excommunicationi subdantur, & a cœtu fidelium fiant penitus alieni: tum *in cap. periculoso de statu regular. in 6.*, quod ita habet. *Nequis absque speciali facultate, & sine rationabili, & manifesta causa ingrediatur, vel accedat ad Monasteria Monialium*: tum *in cap. definimus 18. q.2.*, ubi in specie prohibetur talis accessus iis verbis: *Si contigerit Monachum aliquam suam propinquam videre velle, in præsentia Abbatissæ huic confabuletur per modica, & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat*: tum denique in aliis juribus relatis *a Tamburino de jure Abbatis. d.25. qu.1.*, & præsertim in decreto Sacræ Congregationis de mandato Sixti V. edito anno 1590. per quod mandatur: *Nulli posthac Religioso cujuscumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore, cui Monasterii, seu domus cura incumbit, Visitatore, vel Visitatoribus, Confessarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere absque licentia expressa ejusdem Sacræ Congreg. accedere ad Monasteria, seu domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, sive sui, sive alterius cujusvis Ordinis ad colloquendum, sive tractandum cum eis*: quamvis eadem Sacra Congregatio non parum temperaverit rigorem dicti decreti jussu Urbani VIII., ut indicabitur infra *cap.10. n.20.*

Moneo hic, quod, cum in relatis verbis solum sit sermo de Monialibus, & nomine Monialium non veniant neque Novitiæ (stando in odiosis) neque aliæ fœminæ stantes intra Clausuram vi præfatorum verborum, videri posset alicui solum Regularibus vetari accessum ad Moniales professas, non item ad illas alias fœminas: „ *Sed ista opinio, & interpretatio prædicti* „ *decreti nullo modo potest admitti*, „ siquidem in decreto Sixti hic relato immediate post verba allegata subditur: *quod si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesiis mitti contigerit, prohiberi, ne dicti Religiosi ullo modo, aut quæsito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam personam intra claustra degentes alloqui possint*: per hæc enim verba: *aut quamlibet aliam personam &c.* constat venire etiam Novitias, & alias fœminas intra Clausuram degentes: „ Non solum pro casu, quo Regulares de „ mandato Superioris mittuntur ad Monasteria Monialium, ut ibi concionentur, „ aut celebrent; sed universaliter pro omni casu, quo ipsis sit vetitum accedere „ ad Monasteria Monialium, ut fit in priori parte decreti ejusdem Sixti: licet „ enim stando in odiosis, nomine Monialium non veniant neque Novitiæ, neque aliæ fœminæ intra Clausuram degentes, tamen hoc fallit, & limitatur, „ quando in eodem decreto apponitur in „ fine aliqua Clausula, quæ comprehendit etiam ipsas Novitias, & alias fæminas intra Clausuram degentes, & quæ „ ob identitatem rationis referre debet ad „ omnia præcedentia, ut docet *Sanchez* „ *lib.3. de Matrim. d.7. n.17.*, & dixi in „ manuali *tract.6. cap.6. n.21.* In presenti „ autem casu, & quæstione non modo eadem ratio militat pro priori parte decreti, ac pro posteriori; sed etiam major, stante quod, ut loco cit. dixi, plus est alloqui ex proposito, quam ex occasione, per accidens, & obiter; unde „ cum hoc ultimum prohibeatur expresse, „ quoad omnes degentes intra Clausuram, a fortiori etiam illud censebitur „ sub dicta prohibitione comprehensum „ per relationem, ut patet. Præterea quid. „ quid sit, an in priori parte decreti emanati sub Sixto comprehendatur accessus ad Novitias, & alias fœminas intra Clausuram degentes, indubitatum „ est, illum esse prohibitum per alia decreta Sacræ Congreg., quæ postea edita sunt, & infra allegabuntur.

Quæres 11. *Quid hic intelligatur per accedere ad Monasteria Monialium.*

195. *Resp.* Intelligi aditum, non quidem ad Monasteria Monialium materialiter sumpta, sed ad ipsas Moniales causa illas visitandi, aut colloquendi: ac proinde in ci-

in citatis Juribus non prohiberi accessum ad earum Ecclesias, sed ad illarum colloquia, & aspectum, quod satis clare indicatur *in cap. periculoso* superius relato, dum ibi loco *Monasterii* dicitur *ad Moniales* his verbis: *nulli pateat ingressus, vel accessus ad Moniales*: quod est dicere *ad Monasteria Monialium formaliter sumpta*; ita *Suarez tom.4. de religion. tract 8. lib.1. c.10. n.24. Sanchez lib.6. moral. cap.16. n.112., Bonacin. qu.3. de Clausur. p.1. n.1.*, aliique, qui consequenter docent, eum censeri accedere ad Monasteria Monialium contra jura id prohibentia, qui accedit ad Ecclesiam exteriorem Monialium, ibique ex fenestella communionis diutius loquitur, cum aliqua Moniali: cum hoc vere sit adire Moniales causa illas alloquendi, quod est prohibitum in citatis juribus: sed de hoc plura in *alleg. tract. de prohibit. c.6. qu.9.*

„ Quod si quis accederet ad domum „ contiguam Monasterio Monialium, & „ colloqueretur cum iisdem, ex eo, quod „ non omnis prospectus ad illas esset om„ nino remotus, & impeditus, tunc pos„ set dubitari an subjiceretur pœnis latis „ contra indebite accedentem ad Monia„ les, cum de tali accessu non loquatur „ lex vetans accessum ad Moniales, utpo„ te loquens de accessu, qui fit communi„ ter, & modo ordinario, non autem de „ hoc adeo extraordinario, ac insolito, „ lex non loquitur de communiter contin„ gentibus &, si sit odiosa non debet ex„ tendi ad casus in ea verosimiliter con„ tentos: oppositum tamen dicendum vi„ detur, cum *Diana p.3. tract.2. resol.48.* „ *v. nota 7.* ubi pro se citat *Henric. lib.13.* „ *cap.26. n.2.* probatque suam sententiam „ ex eo, quod in tali casu principaliter, „ & per se prohibetur locutio cum Mo„ niali, accessus vero ad Monialem per „ accidens.

Quæres 3. *Quotuplex accessus ad Moniales interdicatur in juribus relatis qu.1.*

196. *Resp.* Duplicem accessum interdici *in cap. quidem Monasteria de vita, & honest. Cleric.* frequentem accessum, quem DD. vocant frequentationem adeundi Monasteria Monialium, idque in iis verbis: *Monasteria Sanctimonialium si quispiam Clericus sine manifesta, & notabili causa frequentare præsumpserit &c.* in aliis vero juribus simplicem accessum, in quibus verbum accedere verificatur per unicum accessum, & non se habet, sicut frequentatio accedendi, quæ supponit accessum sæpius repetitum.

Quod si quæras quid intelligatur per frequentationem accedendi.

197. *Resp.* Non intelligi solum binum accessum, ut putant aliqui ex *cit. cap. ita nos 25. qu.1.* generaliter asserentes binum actum sufficere ad inducendam frequentiam, cum actus geminatus consuetudinem inducat, *cap.2. de Episc. audientia*; sed potius id judicandum esse ex communi usu loquendi, ac judicio prudentis viri, quo modo *Navarr. comm.4. de regul. n.61. Rodriq. to.1. q.45. art.2., Sanchez n.110. Bonacin. p.2. n.4.* aliique arbitrantur, eum non posse dici frequentare Monasteria Monialium, qui Moniales alloqueretur duodecies tribus annis, aut semel unoquoque trimestri: secus si ter alloqueretur tribus diebus continuis; quin etiam *Sanchez n.111.* addit, se credere, tunc demum censeri posse frequentiam in præsenti materia, quando quis semel singulis mensibus, aut ter tribus diebus continuis accederet ad Moniales: ut proinde *Suarez n.25.* generaliter dicat, tunc posse dici frequentiam, quando intra breve tempus sæpius acceditur; non item, si inter unum, & alterum accessum longum tempus interponatur.

Quæres 4. *Quæ personæ prohibeantur accedere ad Monialium Monasteria vi jurium relatorum qu.1.*

198. *Resp.* Prohiberi omnes tam laicos, quam Clericos, ac Regulares, ut constat *ex cap. periculoso*, in quo generaliter dicitur; *nequis absque speciali facultate, & sine rationabili, & manifesta causa ingrediatur, vel accedat ad Monasteria Monialium*, cum alioquin *cap. Monasteria sup. relato* non comprehendantur Regulares, quippe quod loquitur tantum de Laicis, & Clericis, nomine quorum non veniunt

Digitized by Google

veniunt Regulares in odiosis, sicut bene advertit *Bonacina n.3.* monens, dicto nomine non venire Episcopos, Prælatos, aut Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, utpote dignos speciali nota, nisi forte verba textus sint adeo generalia, ut extendantur ad quoslibet, quod etiam notavit *Sanchez sup. c.15. n.74.*

Quæres 5. *An accessus ad Moniales sit probibitus sub peccato mortali, si fiat absque debita licentia, & causa legitima.*

199. *Resp.* Esse, & quidem etiam seclusis circumstantiis extrinsecis scandali, pravæ intentionis, aut injuriæ, quæ fit Abbatissæ Monasterii, ad cujus Moniales acceditur sine ejus licentia, quod est contra jus Monasterii, ac ipsius Abbatissæ: ita *Rodriquez sup. art.4. Mirand. qu.4. de Monial. art.1.*, *Bonacin. p.3. n.1.* & alii, a quibus non videtur dissentire *Suarez n.27.* cum dicat se non dubitare, quin decretum Bonifacii, (quod scilicet edidit de hac re, & continetur *in cap. periculoso*) ex suo genere inducat obligationem sub mortali: esto postea subjungat, *si tamen illud consuetudine derogatum est, affirmare non possumus hoc esse peccatum mortale ex suo genere, quia nullum apparet aliud jus positivum, quo districte probibeatur, seclusa frequentia, quàm satis graviter prohibet cap. Monasteria, quod non potest dici derogatum.* Ubi ego noto, quod cum Suarez non asserat tanquam certum *cap. periculoso* fuisse derogatum, & alii DD. de facto supponant non fuisse derogatum; non negare Suarez accessum ad Moniales vigore *dicti capitis* esse prohibitum sub peccato mortali, cum revera solum ostendat se dubitare, num illud fuerit derogatum nec ne; Dissentit tamen *Sanchez n.120.* ex Navarro dubitante, num indebite accedens ad Moniales peccet saltem venialiter, aitque eum, qui frequentat Monasteria Monialium, non committere gravem culpam, nisi ab Episcopo monitus omittat desistere; quamvis subdat, quod sicut accessus sine causa, & absque licentia est venialis, sic frequentans Monasteria Monialium rarissime excusatur a mortali, attentis circumstantiis extrinsecis, & præsertim scandali, quod rarissime non inde consurget; sicut, & rarissime deficiet finis aliquis turpis: Ratio nostræ responsionis est, quod de ratione legis est, ut in materia gravi obliget sub mortali, ut tradunt communiter DD. in materia de legibus: constat autem, quod lex prohibens accessum ad Moniales ex genere suo est de re gravi, ut colligitur ex gravitate finis in ea intenti: unde solent Ordinarii dictum accessum prohibere sub gravibus censuris ecclesiasticis ipso facto incurrendis: vel reponere inter casus ipsi reservatos; quæ utique fieri non possent, si dictus accessus non esset mortalis.

A *Sanchez* non dissentit *Rodriquez supra*, quatenus sustinens, culpam accedentis ad Moniales sine licentia non esse majorem, quam culpa venialis ex materiæ exiguitate, & ex eo, quod talis accessus videtur insufficiens causa infligendi damnationem æternam, in fine articuli addit, aliam rationem esse de frequentantibus Monasteria Monialium sine manifesta causa, ac rationabili; dicitque esse peccatum (intellige mortale) nisi adsit hujus legis invincibilis ignorantia excusans a peccato: quomodo allegavimus supra ipsum *Rodriquez* pro nostra sententia; cum aliàs expresse dicat, accessum ad Moniales sine licentia tantum, aut sine licentia, & causa simul peccatum esse, sed non plusquam veniale; &, si utrumque deficiat requisitum, gravius peccatum esse veniale; levius autem, si alterum solum deficiat, vel licentia, vel causa rationabilis: cum *Rodriquez* sentiunt *Sanctorius in Const. Minor. 11. stat.7. qu.1.* dicens, quod cum *Rodriqu.* sit Doctor classicus in rebus Regularium, in aliquo casu faciem proferre poterit, & *Lezana to.1. c.25. n.26.* docens accessum indebitum ad Moniales esse peccatum veniale, amoto scandalo, & circumstantiis in malum qualificantibus. Monet autem *Rodriquez* non facere contra ipsum, quod in accessu ad Moniales non raro admiscentur vana, ac otiosa verba, adeoque videtur contineri in eo gravitas materiæ: nam id non procedit regulariter

in ac-

Digitized by Google

in accessu raro, sed solum in frequenti; præterquam quod verba otiosa, ac inutilia non sunt de intrinseca ratione accessus, sed sunt quid diversum, ut patet.

200. Certe, quod spectat ad Regulares, num videlicet ipsi peccent mortaliter accedendo sine debita licentia ad Moniales nec ne: esto alias non defuerint, qui sententiam negantem sustinuerint, ea ducti ratione, quod decretum Sacræ Congregationis relatum *qu.1.*, & de ipsis in specie editum sit pœnale, adeoque obliget solum ad pœnam, non ad culpam, ut notavit *Diana par.1. tr.10. resol.22.*: in præsentia tamen dicendum est in tali casu intervenire peccatum mortale, cum id expressis verbis declaravit Sacra Congregatio 1. Julii *1606.*, teste *Duard. l.3. in Bull. Cœnæ §.8. qu.2. n.45.* Declaratio autem Sacræ Congregationis sic habet: *Attentis narratis, ac dubio præfato mature discusso, & examinato, censuit Sac. Congregatio, ac declaravit, Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam decreti, quo hujusmodi accessus per Sacram Congregationem prohibetur, ultra pœnas privationis officiorum, ac vocis activæ, & passivæ, incurrere etiam pœnam peccati mortalis.*

201. „ Ne autem Regularis aliquis „ fallatur, putans se excusatum iri ex „ parvitate materiæ, aut ex alia rationa„ bili causa, aut ex eo, quod ex bono „ fine accedat ad colloquendum cum Mo„ nialibus, tria hic subdo Sacræ Congre„ gationis decreta ad hoc concernentia. „ Primum est: Die 11. Maii *1669.* Sacra „ Congregatio Emorum S. R. E. Cardi„ nalium Concilii Tridentini Interpre„ tum, *habita notitia, quod nonnulli Re„ gulares absque licentia crates Monaste„ riorum Monialium adire, & frequenta„ re non dubitent, prætendentes non esse „ interdictum per breve tempus etiam us„ que ad quadrantem horæ cum dimidio, „ quod horologio arenario aliquando me„ tiuntur, Moniales, aliasque personas in „ Clausura existentes alloqui, & hanc opi„ nionem tamquam tutam affirmant, & „ forsan etiam scriptis evulgant, proprias „ graviter illaqueantes conscientias, & „ scandala consoventes; ad hujusmodi per„ niciosos errores eliminandos, opinionem „ prædictam improbans, rejiciens, ac dam„ nans, declaravit, Regulares cujuscum„ que Ordinis, Militiæ, Societatis, Con„ gregationis, & Instituti, etiam de qui„ bus specialis mentio foret habenda, qui „ ad Monasteria Monialium quamvis ab „ Ordinarii jurisdictione quomodolibet „ exempta, ac ipsis etiam Regularibus „ subjecta, vel aliàs speciali mentione di„ gna, absque legitima facultate accedunt, „ colloquendo etiam per quodcumque mo„ dicum temporis spatium cum Moniali„ bus, aut aliis intra Clausuram degenti„ bus, peccare mortaliter, eosque sub ex„ communicationis, privationis vocis acti„ væ, & passivæ, aliisque contra Regula„ res accedentes sine licentia ad Monaste„ ria Monialium statutis pœnis posse ab Or„ dinario tamquam Sedis Apostolicæ dele„ gato coerceri. Et die 7. Junii ejusdem „ anni facta relatione SSmo D. N., San„ ctitas Sua præsentem declarationem ap„ probavit, ac typis dari, ac servari jus„ sit*: Ita ex *Pignatell. tom.6. consult.85. „ n.35.*, *Mattheuc. in offic. Curiæ cap.3.*, „ & *Monacell. in formul. to.1. in Append.* „ Secundum decretum relatum apud ci„ tatos Authores est: *Et si Sacra Congre„ gatio Emorum S. R. E. Cardinalium Con„ cilii Tridentini Interpretum sub die 11. „ Maii 1669. aperte declaraverit Regula„ res, qui ad Monasteria Monialium abs„ que legitima facultate accedunt, collo„ quendo etiam per quodcumque modicum „ temporis spatium cum Monialibus, aut „ aliis intra Clausuram degentibus, pecca„ re mortaliter, hancque declarationem „ SSmus D. approbaverit, ac typis dari, „ servarique jusserit; quia tamen nonnulli „ sunt, qui declarationem hujusmodi per„ peram interpretantes, verumque sen„ sum subvertentes, varia confingendo so„ phismata, asserunt accedentes ad bonum „ finem non peccare mortaliter, & declara„ tionem præfatam non obligare sub mor„ tali contendunt, ad omnem tollendam „ dubietatem resolvendum primo: At*

„ *Regulares accedentes ad colloquendum* „ *cum Monialibus sine licentia Episcopi* „ *peccent mortaliter*. *Secundo*: *An peccent mortaliter stante dicta declaratione* „ *Sacræ Congregationis Concilii cum approbatione SSmi*. *Die* 26. *Nov.* 1672. „ *Sacra Congregatio ad utrumque respondit affirmative*, *etiam si ex rationabili* „ *causa*, *quando non adest licentia*. Tertium decretum, quod pariter reperitur „ apud eosdem supra allegatos est sequens. *Edita vix lege, statim illam eludere malitia excogitat*. *Non ita pridem* „ *emanavit generale decretum arctissime* „ *prohibens colloquia Regularium cum* „ *Monialibus*, *quando jam super eo variæ* „ *interpretationes confingi cœperunt*, *aliæque nunc Bergomi suboriuntur*, *pro quarum resolutione supplicant Confessarii* „ *Monialium quærendo*. *Primo*, *An Regularibus missis ad crates Monialium pro* „ *munere prædicationis obeundo*, *prohibitum sit sub peccato mortali censuris*, & „ *pœnis &c. immediate post cum ipsis Monialibus absque expressa licentia ad colloquendum immiscere sermones cum* „ *quæstionibus*, *vel dubiis spiritualibus*, „ *aut materiis ipsius concionis*. *Secundo*, „ *An talis prohibitio intelligatur tam de* „ *colloquutione cum aliquibus Monialibus*, *quam cum una tantum* (*omnibus* „ *tamen aliis audientibus*) *immediate post* „ *concionem*. Die 21. Maii 1678. *Sacra* „ *Congregatio Emorum S. R. E. Cardinal.* „ *Concil. Trident. Interpretum ad utrumque respondit affirmative*.

202. Quod vero innui in responsione, accedere ad Moniales sine legitima licentia cedere in injuriam Abbatissæ Monasterii, ad quod acceditur, advertit expresse *Suarez sup.*, inde probans, quod etiam inter sæculares furtive accedere ad colloquendum cum virgine existente sub cura parentum, ex genere suo est gravis injuria; sicque a fortiori erit in virgine sacra, maxime si accessus sit ad loquendum per loca insitata, cum sic injuria sit major, & periculum scandali gravior.

Quæres 6. *Sub quibus pœnis prohibeatur accessus ad Moniales*, *stando in jure communi*.

203. *Resp.* Distinguendo: vel loquimur de laicis personis, & hæ nullam pœnam incurrunt accedendo ad Moniales, si non adsit frequentatio accedendi; nulla enim pœna reperitur jure communi lata contra laicos taliter accedentes; debent autem excommunicari ab Episcopo, si frequentent Monialium Monasteria, & ab eo moniti non desistant; idque ex *cap. Monasteria*, ubi dicitur: *Si laici*, *excommunicationi subdantur*, & *a cœtu fidelium fiant penitus alieni*, quod est dicere, *contra illos debere ferri excommunicationem*, *eosque declarandos esse excommunicatos*. Vel loquimur de Clericis, & hi si frequentent Monasteria Monialium, ac moniti ab Episcopo non desistant, debent suspendi ab officio Ecclesiastico, idest ab usu ordinis, ac jurisdictionis, (& hoc *ex citato cap. Monasteria*) immo & excommunicari, ac deponi, si nolint corrigi, ut constat ex *cap. Ut Clericorum, de vita, & honest. Cleric.*: si vero interdum accedant, sed non ita, ut dici possint frequentare, nullam pœnam incurrunt, cum adversus talem accessum nulla pœna in jure communi statuta sit. Vel denique loquimur de Regularibus, & hi, sive frequentent Monasteria Monialium, sive etiam semel tantum accedant, incurrunt pœnam privationis officiorum, & vocis activæ, ac passivæ ipso facto incurrendam, juxta decretum Sacræ Congregationis editum jussu Sixti V., & relatum *qu.1.*, quippe quod loquitur simpliciter de accedentibus absque licentia Sedis Apostolicæ, non vero de frequentantibus.

An autem Regulares accedentes sine licentia ad Moniales incurrant censuras ab Ordinariis statutas contra accedentes ad Monasteria Monialium sine ipsorum licentia.

204. *Resp.* Incurrere, si non gaudeant privilegio relato *a Sanchez lib.7.de Matrim. d.33. num.23.*, quod non possint censurari ab Ordinario locorum; & ratio est, quod licet ii sint exempti, in casu tamen proposito possunt contra eos procedere Ordinarii, etiam censuris, cum in eo procedant tamquam Sedis Apostolicæ delegati, adeoque non suffragetur exemptio,

Digitized by Google

ptio; quod fallit, si gaudeant dicto privilegio, utpote Regulares privilegiatos, eximente etiam a potestate delegata quoad hoc generaliter concessa. Quod tamen non facit, quin Religiosi sine debita licentia alloquentes aliquam Monialem puniri possint ab Ordinario, juxta Gregorii XV. Constitutionem *Inscrutabili*; immo & carcerari, tradendi ipsorum Prælatis, qui tenentur eos punire, & hoc ipsum significare tum Sacræ Congregationi, tum Ordinario; idque ex ejusdem Sacræ Congregationis decreto, quod refert *Tambur. de jure Abbatiss. d.25. qu.4. n.5.* Cum quo tamen stat, quod si Sacra Congregatio concedit Episcopo facultatem puniendi Regulares etiam censuris, tunc ille poterit ferre censuras contra eos, non obstante privilegio §. *præced.* adducto ex *Sanchez*; cum sic Sacra Congregatio censeatur derogare dicto privilegio: idque etsi non deroget expresse, ac signate, quod indicat ipse *Sanchez. sup.* dicens, *& hoc nisi expresse concedatur Episcopis, ut in iis casibus possint censuris latis contra exemptos procedere*.

Quæres 7. *An, & quibus ex capitibus excusari possint a culpa, & pœnis superius explicatis ii, qui accedunt ad Monialium Monasteria.*

205. *Resp.* Posse excusari ex legitima consuetudine inducta in contrarium, per quam usu receptum sit, ut fœminæ, ac viri, præsertim laici, absque conscientiæ scrupulo accedant ad Moniales, cum consuetudo habeat vim legis, tum ex legitima licentia obtenta a Superiore competenti, eaque data cum causa rationabili, ac manifesta, prout statuitur *in cap. periculoso, & cap. Monasteria* superius citatis: quæ licentia non est opus, quod detur in scriptis, cum in jure id non requiratur, & de ratione privilegii non sit scriptura, nisi ipsa jura aliter decernant, & non finitur primo actu, si detur indefinite, & absque temporis præfinitione; idque ob dicta superius *sect.3. qu.35.*, ita *Bonacin. sup. p.5. n.4. & 8.* addens *n.5.*, quod, licet in re præsenti non videatur sufficere licentia tacita, quæ conjicitur ex taciturnitate Superioris potentis reclamare, & non reclamantis contra accedentes ad Monasteria Monialium sine expressa ejus licentia; cum taciturnitas ut sic non sit sufficiens signum consensus præstiti, quatenus contingere potest, quod Superior justa de causa taceat, & tamen non consentiat, juxta regulam juris, *qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur*: si tamen ex signis, & conjecturis apparet, Superiorem consentire in talem accessum, tutus erit in conscientia talis accessus, utpote factus ex licentia tacita, quod a fortiori admittunt *Sanchez supra n.114.*, *& Rodriq. ubi sup.*, generaliter docentes, licentiam etiam tacitam sufficere, ut quis absque peccato accedere possit ad Moniales.

Quod si quæras, ad quem spectet dare hujusmodi licentiam accedendi ad Moniales tam exemptas, quam non exemptas.

206. Respondeo cum distinctione: vel Moniales, ad quas vult quis accedere, sunt immediate subjectæ Episcopo, & licentia debet dari ab ipso Episcopo, ejusque Vicario generali, quod est indubitatum apud omnes; vel Moniales sunt subjectæ Prælatis sive regularibus, sive sæcularibus, & licentia concedi potest, & debet vel a solo Episcopo, vel ab Episcopo simul, & Prælato proprio Monialium, prout fert consuetudo, ac usus uniuscujusque loci; in hoc enim statuit Sacra Congregatio, servandam esse locorum consuetudinem, ut bene advertit *Tambur. d.26. qu.2. n.1.* ex Barbosa, & Quaranta, monens hujusmodi licentias in aliquibus locis solere concedi solum ab Episcopo, vel ab Episcopo, & Prælato Monialium simul. Vide ea, quæ diximus supra *n.146.*

207. Quod autem spectat ad Regulares, ii non possunt accedere ad Moniales, juxta concessionem Urbani VIII., nisi ultra licentiam Ordinarii interveniat etiam consensus Prælati regularis, si Monialis, ad quem petunt accedere, sit exempta: idque colligo ex verbis illis, quæ sunt in decreto hac de re edito, *prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectat eam concedere*: quæ

Digitized by Google

quæ utique intelliguntur de Prælato regulari.

*Dubitari hic posset, an fœmina habens licentiam accedendi ad Moniales sub his terminis,*con le sue donne, *possit secum ducere mulierem aliquam extraneam, exclusa aliqua alia ex domesticis, quæ aliàs illam solet associare; idque ad gratificandum mulieri sic electæ.*

Resp. Videri posse, dummodo dicta extranea associet instar famulæ: & probatur: tum quia verba illa *con le sue donne*, commode possunt explicari non solum de mulieribus fœminam dictam ordinarie comitantibus; sed etiam de muliebri comitatu proprio statui illius convenienti, quo modo sub eo comprehendi possunt etiam fœminæ extraneæ: gratia autem Principis ampliari debet, quantum patitur verborum proprietas, tum quia ad præsentem casum facit doctrina, quam tradit *Sanchez lib.6. mor. c.16. n.49.* dicens, posse excusari fœminam, quæ ex sola curiositate videndi Monasterii Monialium illud cum debita licentia ingrederetur ad exercendum ministerium ipsius statui minus consonum, Monialibus tamen necessarium; quippe quod ab iis commode nequit exerceri, & de facto in eo occuparetur non minus quam famulæ,& aliæ viliores fœminæ aliàs ad talem effectum ingressuræ: siquidem revera ingreditur ex causa necessaria,eamque exequitur ingressa instar famulæ, etsi alioqui sit nobilis fœmina &c. quæ doctrina a fortiori probabilem facit præsentem responsionem, cum etiam in isto casu fœmina electa accedat ad Moniales instar famulæ, eique equiparetur: qui accessus utique est quid minus, quam ingressus clausuræ ut patet. Puto quidem, fœminam sic licentiatam ad accessum non posse in fraudem legis secum ducere plures fœminas, sive domesticas, sive extraneas, quam ducere communiter soleat profectura in alia loca; nam aliàs non videntur verificari verba illa *con le sue donne*; quæ intelligenda videntur solum de comitatu ejus ordinario.

Concedo tamen, quod si similis licentia concedatur fœminæ, quæ ordinarie solet incedere sola, potest fœminam aliquam nihilominus secum ducere; idque ex benigna interpretatione mentis Prælati licentiam dantis, & ex quadam æquitate, ac decentia.

Addo, quod si quis habeat licentiam invisendi aliquam Monialem semel pro quolibet mense: is non tenetur inter unam, & alteram visitationem interponere spatium unius mensis integri; sed potest v. g. invisere Monialem 27. Aprilis, & iterum die 2. Maji, dummodo in reliquo mense Maji iterum non invisat. Moveor ex eo, quod docet *Sanchez lib.8. de Matrim. d.34. n.36.*, videlicet, dispensatum a Sacra Pœnitentiaria cum onere confessionis mestruæ in perpetuum faciendæ, satisfacere, etsi ab ultima confessione plusquam mensis elabatur: ut si confessio præcedens facta sit 1. die Decembris, satisfaciet facta confessione ultima die Januarii: quocumque enim die Mensis fiat confessio, verificatur illam fuisse factam in eo mense: quæ ratio proportionaliter procedit in præsenti casu, cum invisens Monialem modo dicto semel tantum in quolibet mense vere dici posset invisere Monialem solum semel in quolibet mense, ideoque non excedere limites licentiæ ad hunc effectum obtentæ.

Quæres 8. *An requiratur licentia, ut quis possit sine peccato accedere ad Abbatissam Monasterii, nec non ad Novitias, puellas ibi commorantes in educatione, aut alias fœminas ibi degentes causa securitatis.*

208. „ *Resp.* Constare ex supradictis „ *n.194.* quid dicendum sit de Novitiis, „ & aliis intra clausuram degentibus. „ Circa accessum vero ad colloquendum „ cum Abbatissis, seu Prioriſſis, censui „ olim cum *Diana part.3. tom.2. resol.48.* „ *& Tamburino de jure Abbatiss. d.25.* „ *qu.8. §. ad 5.* licentiam non requiri. „ Ducebar eo fundamento, quod sicut „ nomine Monachorum non venit Abbas „ in odiosis (ut bene notavit *glossa in* „ *cap.fin. de Simon. & Panorm. ibid. n.2.*) „ sic nomine Monialium non venit Abbatissa. Sed eam quoque comprehendi dicendum est sub nomine Monialium in „ prohi-

„ prohibitione accessus ad Monasteria earundem,ut docent *Graffius de Casibus reservatis lib.2. c.5. n.38.*, & alii Recentiores; nam in odiosis, quando ea tendunt in favorem animæ, venit Abbas appellatione Monachorum, *per text. in c.1. §. porro de statu Monialium, & Monachorum lib.6.* & appellatione Monialium venit Abbatissa, ut sentit *Glossa in clement. Attendentes de statu Monachorum v.Moniales, & Graffius loco citato, & Bonaccina de Clausura Monialium qu.4.punct.6. n.9.* qui allegans *Panorm. Clement.2. num.3. de procur. Sanchez lib.6.c.16.n.91., Mandosium de privileg. ad instar gloss.7. n.28.* dicit venire Abbatissam sub nomine Monialium, pro omni casu, quo materia sit accommodata, & proportionata Monialibus, & Abbatissis, ut contingit in casu præsenti: & hoc quod dixi loquendo generaliter, majori cum fundamento dicendum est loquendo in specie de Regularibus, quibus cum prohibitione accedendi ad Moniales, intelligitur prohibitus accessus etiam ad Abbatissas: proposito enim dubio in Sacra Congregatione Concilii: *An Regulares ad Monasteria accedentes, & cum Abbatissa loquentes, incurrant pœnas in decretis inflictas, quas incurrunt Regulares, qui accedunt, & loquuntur cum aliis Monialibus:* Sacra Congregatio respondit *Incurrere*,ut ex lib.19. decretorum p.425. refert *Monacell. in formul. par.2. tit.15. formul.15. n.17. & Alexand.VII. in sua Constitut.* edita 30. *Martii* 1658. pro quiete Monialium Urbis Regularium curæ subjectarum, incipit *Sacrosancti Apostolatus*, idem statuit per hæc verba, *Præterea interdicimus omnibus, & singulis prædictis sub eisdem pariter pœnis colloquia quæcumque cum sanctimonialibus prædictorum Monasteriorum (comprehensis etiam Abbatissis, Priorissis, ac Officialibus) extra actum confessionum, concionum aut visitationum hujusmodi, adjecta sub similibus pœnis expressa prohibitione, ne quoquomodo permittant, ut eorum socii, aliique Regulares tam professi, quam non Professi sub quovis pretextu cum Monialibus colloquantur.*

Quæres 9. *An parentes, & Filii indigeant licentia, ut possint accedere ad Moniales, quæ sint ipsorum filiæ, aut matres.*

209. *Resp.* Non indigere ex declaratione Sacræ Congregationis facta 15. *Januarii* 1616.& relata a *Gavanto in manual. v. Monialium collocutio n.7.* his verbis, *Patres, & Matres Monialium possunt eos alloqui sine licentia, non tamen in diebus prohibitis: item filii Monialium proprias Matres*, quod declaravit eadem Sacra Congregatio 15. *Martii* 1619. teste eodem *Gavanto n.8.* Quamquam hujusmodi declarationes non sunt ubique in usu,cum in variis locis neque parentes ad filias Moniales, neque alii ad Matres audeant accedere absque licentia Superioris competentis; sive quia ignorant jus ipsis quo ad hoc concessum;sive quia Ordinarii præfatam declarationem justis de causis ad praxim non deduxerunt. Certe si demus præfatas declarationes esse in usu,puto,ut illarum parentes ac filios item posse accedere ad proprias filias, & matres respective quoquomodo intra Monialium Monasteria degentes, etiam si nullam ad id habeant licentiam, & alioqui ibi sit generaliter prohibitus accessus ad quascumque mulieres intra clausuram commorantes: idque juxta regulam juris *l. illud ff. ad leg. aquil. Ubi est eadem ratio, ibi idem jus statui debet.*

Quæres 10. *An Episcopi, aliique Prælati extra Diœcesim possint accedere ad Moniales sine licentia Ordinarii, aut Superioris illarum.*

210. *Resp.* Non posse (nisi forte præsumatur adesse tacita licentia dicti Ordinarii, aut Superioris, quam *qu.7.* diximus sufficere, ut quis accedere possit ad Moniales, & si indebite accedant, incurrere pœnas latas *in Concilio Tridentino sess.25. c.25. de regul.* utpote comprehensos *in cap. periculoso de regular. in 6.* innovato per dictum Concilium: non tamen posse excommunicari ab Ordinario loci, in quo sit accessus: idque non obstante declaratione

tione Sacræ Congregationis relata a *Tambur. supra d.*25. *qu.*2. *num.*4. his verbis: *Petitum fuit ab Illustrissimis Patribus Concilii Tridentini decreta interpretantibus declarari, an Prior Ecclesiæ Collegiatæ S. Nicolai Barensis, quamvis Episcopus, possit intuitione jurisdictionis Archiepiscopalis in casibus a Sacra Rotæ Romanæ auditorio resolutis, servatis servandis excommunicari; & an eidem Priori permissum sit ad Monasteria Monialium istius Civitatis accedere absque Amplitudinis tuæ licentia*, (nempe Archiepiscopi Barensis) *& absque eo, quod incurrat in censuras in edicto desuper publicato contentas. Sacra Congregatio licet censeret Amplitudini tuæ licere D. Priorem Barensem excommunicare ex authoritate tua ordinaria, illumque edicto contravenientem pœnis in eo contemtis subjacere; attamen tutius esse putavit, etiam S.D.N. annuente, ut Amplitudo tua tamquam Sedis Apostolicæ delegata contra dictum Priorem in casibus supra expressis ad censuras, & pœnas respective procedat.* Hæc enim declaratio non probat, quemlibet Ordinarium loci posse excommunicare Episcopos extraneos indebite accedentes ad Moniales ipsi subjectas; cum edita sit in favorem Archiepiscopi Barensis contra Priorem Barensem Episcopum, seu episcopali dignitate fulgentem, subditum dicto Archiepiscopo; contra quem proinde Sacra Congregatio declaravit, præfatum Archiepiscopum jure suo potuisse ferre excommunicationem, eo quod Episcopatus dicti Prioris contineretur intra Provinciam illius: quæ ratio non procedit quoad Episcopos extraneos, sicque in iis non habet locum talis declaratio. Immo *Diana p.*3. *tract.*2. *resol.*48. ex Graffio dicit, teste experientia, Episcopos absque scrupulo loqui cum Monialibus sine licentia Ordinarii, quibus eæ subsint.

Quæres 11. *An peregrini indigeant licentia Ordinarii loci ad hoc, ut licite possint accedere ad Moniales in locis, per quæ transeunt.*

211. *Resp.* Indigere: prohibitio enim Juris communis est lex communis, & consequenter obligat fideles etiam existentes extra proprium territorium, sicque non suffragatur doctrina, quam tradunt *Sanchez lib.*3. *de Matrim. d.*18. *n.*6. *Clau. Reg. l.*2. *c.*4. *n.*15. *aliique apud Laym. lib.*1. *tract.*4. *c.*12. *n.*4. *& Dian. part.*1. *tract.*10. *resol.*15. peregrinum non teneri servare leges locorum, in quibus obiter reperitur, dummodo non adsit periculum scandali; cum talis doctrina procedat solum de consuetudinibus, ac legibus locorum particularium, non autem de communibus, prout supponunt citati Doctores. Secus dicendum, si prohibitio accedendi ad Moniales supponeretur esse de jure particulari locorum, tunc quippe locum haberet doctrina modo indicata, quæ videri potest probabilis, maxime ex eo, quod jurisdictio requiritur ad obligandum aliquem legibus: peregrini autem ob brevem hospitii moram (qualem hic supponimus) non subjiciuntur jurisdictioni, seu non acquirunt forum, ut constat *ex l. hæres absens §. proinde ff. de judiciis.* Nec obstat, quod Ordinarius in causis concernentibus materiam Clausuræ Monialium procedit ut Sedis Apostolicæ delegatus; non enim hinc sequitur, peregrinos ei subjici in dictis causis, æque ac subjiciuntur Sedi Apostolicæ, ideoque teneri servare edicta Ordinariorum prohibentia accessum ad Moniales, non secus ac si essent edita a Papa; si quidem talis delegatio ipsis facta est solum in ordine ad Moniales exemptas, ad hoc scilicet, ut non obstante privilegio exemptionis, possint procedere contra illas in causis concernentibus clausuram; non autem in ordine ad peregrinos earum Monasteria adeuntes indebite: sicque in terminis sentit nobiscum *Diana part.*3. *tractat.*2. *resolut.*48.

Quæres 12. *An pauperes victum sibi ostiatim emendicantes sine peculiari licentia possint accedere ad Moniales causa quærendi eleemosynam.*

212. *Resp.* De jure communi videri posse, & quidem ex tacita licentia Ordinariorum, quæ rationabiliter præsumitur tum ex usu fere communi, tum quia talis accessus cum ex genere suo sit pro brevissimo tempore, non est comprehensus

in

in generali prohibitione accedendi ad Moniales; tum quia regulariter in hujusmodi accessu non militant rationes, ob quas inducta est præfata prohibitio.

Quæres 13. *An famuli, & famulæ sine speciali licentia possint accedere ad Moniales, ut ipsis deferant aliqua munuscula.*

213. *Resp.* Posse pro foro conscientiæ, & quidem etsi aliàs non paterentur grave aliquod incommodum, non obediendo Dominis ipsos mittentibus. Doceor, quia in tali casu facilius præsumi potest tacitus consensus Ordinariorum, qui non supponuntur velle obligare suis legibus cum tanto rigore; tum quia hic intervenit parvitas materiæ excusans a peccato: de minimis autem non curat prætor: tum quia famuli moraliter astringuntur obedire suis Dominis, nec possunt sine damno proprio detrectare illorum jussa: qui autem jussu Judicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, quia parere necesse habet, ita *Bellochius n.*178. & Graff. & Homobon., & Bonacina, nec improbabiliter, quamvis forum externum, utpote nitens præsumptionibus, dictos famulos puniret, si absque licentia invenirentur accessisse ad Moniales: unde omnino confulendi sunt non accedere absque debita licentia, vel certe, ut in hoc caute se gerant.

Quæres 14. *An delinquat contra prohibitionem accedendi ad colloquendum cum Monialibus, qui de domo sua posita prope Monasterium Monialium, loquitur cum aliqua illarum.*

214. „ *Resp.* Non delinquere, *Diana part.*3. *titul.*2. *resolut.*48., & cum „ eo *Tamburinus supra quæst.*8. §. *ad* 1. citans pro se Henriquez: patetque ex eo, „ quod pœnæ debent interpretari strictè: „ ideoque si latæ sint contra accedentes „ ad colloquendum cum Monialibus, non „ debent extendi ad eum, qui loquitur „ quidem cum Moniali; at non accedit ad „ ipsam, & consequenter non facit actum „ externe consumatum sub dictis pœnis „ prohibitum, prout requiritur ad incurrendas pœnas dictas. Sed contrarium „ puto tenendum esse cum *Graff. tom.*1. „ *Consil.*22. *de Excommunication. n.*23. ratio est: quia cum ex pluribus Sacræ Congregat. decretis, Clausura ita debeat „ custodiri, ut a vicinis ædibus nullus pateat prospectus in Monasteria Monialium, ne quidem a fenestris turris campanariæ alicujus Ecclesiæ vicinæ; & omnino claudenda sit quælibet apertura, „ aut foramen, ex quibus detur commoditas ulla videndi, alloquendi &c. Moniales, dici debet esse admittendam in „ lege prohibente accessum ad colloquendum cum Monialibus extensionem illam, „ quam apud *Suarez lib.*6. *de legibus c.*3. „ Doctores vocant extensionem comprehensivam, per quam ex identitate rationis lex extenditur ad casum non comprehensum in verbis legis, si constiterit rationem illam esse adæquatam, solamque animum legislatoris induxisse: „ quod ex materia, & circumstantiis, ac „ verbis legis inspiciendum est, juxta ea, „ quæ cum communi Canonistarum, & „ Legistarum docet citatus Suarez a n.16.

Quæres 15. *An modo dicto delinquat, qui accedit ad Monialem, sed cum ea loquitur solum per interpretem, aut tantum signis, aut nutibus.*

215. „ *Resp.* Diana supra & Tamburinus §. ad 4. expresse docent, non delinquere, si solum per interpretem loquatur, ea ducti ratione, quod loqui per „ interpretem non est proprie loqui, prout „ requiritur ad incurrendum pœnas contra loquentes, quippe quæ sunt strictæ „ interpretationis, ut paulo ante diximus: „ quæ ratio si valet in præsenti casu, videri posset alicui valere etiam in casu, „ quo quis Monialem alloquatur signis, ac „ nutibus. Sed absolute dicendum est delinquere contra prohibitionem accedendi ad colloquendum cum Monialibus „ tam illum, qui accedit ad colloquendum „ signis tantum, ac nutibus, quam illum, „ qui accedit ad colloquendum per interpretem, aut interpositam personam, dirigendo suam locutionem ad Monialem „ præsentem, & audientem. Ratio est, „ quia per decreta, & jura interdicentia „ accessum ad colloquendum cum Monia-

libus,

Digitized by Google

„ libus, duo copulative prohibentur, scilicet accessus ad Monasterium, & locutio ipsa; accessus prohibetur tanquam medium, loquutio facta cum tali medio prohibetur tanquam finis: Unde facit contra prohibitionem primo quotiescumque aliquis accedit ad Monasterium, & loquitur per signa, & nutus, quia illi nutus facti coram Moniali, & directi ad manifestandum eidem sensus internos, habent rationem veræ, & propriæ locutionis. Secundo quotiescumque aliquis accedit, & ita loquitur per interpretem, aut interpositam personam, ut dirigat suam locutionem ad Monialem præsentem, & audientem; nam etiam in isto casu accedit, & vere loquitur cum Moniali.

Quæres 15. *An modo supra dicto delinquat qui accedit ad Monialem, & cum ea loquitur idiomate, quod non intelligitur a Moniali.*

216, *Resp.* Videri non delinquere; & probatur ex doctrina, quam in simili tradit *Sanchez l.1. moral. c.10. n.51.* dicens legentem librum lingua sibi omnino ignota conscriptum, ac prohibitum non affici pœnis latis contra legentes libros prohibitos: est enim par ratio in utroque casu.

Quæres 17. *An modo dicto delinquat, qui accedit ad Monialem loquuturus cum illa, ipsa nihil respondente, vel certe illam loquentem solum auditurus, ipso nihil dicente.*

217. *Resp.* Diana supra, delinquere in priori casu: cum tunc revera loquatur cum Moniali (quod jure prohibetur) non item in posteriori: cum lex pœnalis non debeat extendi, & alias prohibitio loquendi cum Moniali proprie non sit prohibitio audiendi Monialem: unde cum in hoc posteriori eventu accedens non loquatur, sed solum audiat Monialem loquentem, (quod jura non prohibent) non potest dici delinquere contra prohibitionem, quæ præcise vetat loqui cum Moniali: ita *Diana*, & cum eo *Tambur. supra §. ad 2.*

Quæres 18. *An faciat contra prohibitionem accedendi ad Moniales causa colloquendi cum illis, qui ad ipsas scribit litteras.*

218. *Resp.* Non facere, & patet tum ex dictis *qu. præcedenti*, quæ hic applicari possunt proportionaliter: tum ex communi illa regula, quæ habetur *l.1. §. hæc autem verba ff. quod quisque juris, verba cum effectu intelligenda sunt*: quæ regula in præsenti casu non habet locum, stante quod scribere litteras non est idem ac loqui, sed quid omnino diversum, ut constat: ita *Navarr. cons.16. de sentent. excomm.*, *Sanchez l.6. moral. c.16. n.117.*, *Rodriquez to.1.qu.45.art.3.*, aliique apud *Tambur. §. ad 6.*

Quæres 19. *An violet prohibitionem supradictam, qui accedens cum debita licentia ad unam Monialem, loquitur postea etiam cum aliis Monialibus, sive sponte accurrentibus, sive ab ipso vocatis.*

219. *Resp.* Violare, si alias dictæ Moniales juxta statuta, ac locorum consuetudines non debeant ex munere suo interesse collocutioni Monialis, ad quam is accedit cum licentia: sic enim præsumitur adesse tacita licentia Superioris ad loquendum cum Monialibus ex munere suo interessentibus, (cujusmodi sint auscultatrices (idque ex regula connexorum, de quibus idem est judicium, *cap. translato de constitut.*

Quæres 20, *An accedens ad Moniales exemptas incurrat pœnas latas ab Ordinario contra indebite accedentes ad Monasteria Monialium.*

220. *Resp.* Incurrere, quia, ut diximus hoc *cap.5. sect.1. n.6.*, Monasteria exempta subduntur Episcopo, quoad Clausuram tanquam Sedis Apostolicæ delegato, ut constat ex rationibus, & declarationibus Sacræ Congregat. loco citato allatis.

Quæres 21. *An dici possint transgressores præsentis prohibitionis pueri, ac puellæ, si ante decimumquartum annum completum sine licentia accedant ad Moniales causa colloquendi cum illis, & diutius colloquantur.*

221. *Resp.* Posse quidem esse transgressores in ordine ad incurrendum culpam, quia, ut patet, etiam ante annos pubertatis tenentur pueri legibus Ecclesiæ, sed posse probabiliter dici eos non esse re-

putan-

Digitized by Google

putandos transgressores in ordine ad effectum incurrendi censuras: & probatur, tum quia respectu illorum non concurrunt causæ, ex quibus solet induci dicta prohibitio, sicque procedit doctrina, quod *cessante fine legis cessat lex*: tum quia Ecclesia non solet cogere quemquam suis censuris ante annos pubertatis, compatiens fragilitati illius ætatis; constat autem, quod talis prohibitio solet fieri sub aliqua censura: ita *Tamburin. §. ad 8. ex Bonac. Diana supra;*& alii contra *Graff. tom. 1. consf. 22. de sentent. excommun. n. 9.*, cujus opinio utique est probabilior.

Quæres 22. *An Ordinarii, ac Superiores Monialium possint permittere, ut Magistri canendi, aut pulsandi Cymbala, aliaque instrumenta musica possint accedere ad Moniales, ut eas doceant.*

222. *Resp.* Non debere, immo nec posse, cum id expresse prohibuerit Sacra Congregatio Episcoporum 13. Septemb. 1583. teste *Gavanto in manual. v. Monialium collocutio n. 4.*, qui hujusmodi prohibitionem refert his verbis: *Non permittatur accessus ad Moniales sub prætextu docendi sonum Cymbalorum, aut alterius instrumenti, aut musicam, cantumve ad crates,*

CAPUT VI.

De variis obligationibus, ad quas tenentur Moniales ratione status Religiosi.

1. *Moniales debent tendere ad perfectionem per media præscripta in regula.*
2. *Non tenentur tamen vi status esse perfectæ.*
3. *Implent hanc obligationem observando vota religiosa, ac præcepta.*
4. *Tenentur ad regulam eo genere obligationis, quo in ea præscribitur (non tenentur tamen statutis Ordinis, si subsint immediate Ordinario loci) sed non sub voto ad omnia in ea posita, etsi voveant regulam.*
5. *Quando peccent contra hanc obligationem statuendo non servare Regulam.*
6. *Peccant solum venialiter statuendo non servare Regulas obligantes ad veniale.*
7. *Interdum Moniales unius Conventus non obligantur ad legem generalem:*
8. *De jure communi tenentur solum ad confessionem annuam, & communionem Paschalem: nec ullo jure probatur oppositum.*
9. *Feria sexta Parasceve non communicant: nec in Missa in festo Nativitatis D. N. media nocte celebrari solita.*
10. *De jure communi non tenentur audire Missam frequentius, quam alii fideles: in ejus auditione, quæ sufficiat attentio, ac moralis præsentia: ejus obligatio admittit levitatem materiæ, quæ varie assignatur: ea interdum præveniendo impletur audiendo mediam Missam ab uno, & mediam ab alio: audiens Missam potest recitare horas debitas ex præcepto, immo confiteri sacramentaliter, juxta aliquos.*
11. *Debent curare, si possunt, ut in suis templis dicatur Missa Conventualis.*
12. *Recitant horas in Choro ex consuetudine, non tamen singulæ Moniales tenentur ad id.*
13. *Quid statuerit Leo X. de hoc: Abbatissa*

batissa dispensat quoad tempus recitendi horas in Choro.

14. *Recitare debent horas extra Chorum: nec id sine nota temeritatis potest negari, etsi aliqui id negent, non enim quidquid sustinent aliqui Doctores, censeri debet probabile.*

15. *Laicæ tamen loco horarum tenentur solum ad certas preces: verum non sub mortali.*

16. *Ex Indulto Clementis VII. Moniales Choristæ, si sint imperitiores, possunt recitare Officium Monialium laicarum, & quidem non sub mortali: alia item talia indulta iis concessa.*

17. *An satisfaciat recitans horas sine ulla attentione interna: item recitans officium pro officio: non omnis omissio partis horarum est mortalis: eæ interrumpuntur sine culpa gravi; idque procedit de invertente ordinem earum: earum syncopatio non est semper mortalis: in dubio, an recitatæ sint, non repetuntur: recitans cum alio satisfacit audiendo ab illo lectiones: recitanti certam orationem in fine horarum remittuntur defectus commissi in illis dicendis: omittens simul omnes horas unicum facit peccatum, sicut omittens Officium Defunctorum cum Officio de Octava in die Defunctorum: recitans horas lingua vulgari peccat mortaliter, etsi alii id negent.*

18. *Moniales exemptæ tenentur ad officia Sanctorum Ordinis; secus si subsint Ordinario: & si hæ possint ea recitare.*

19. *Extra Chorum non tenentur ad officia Defunctorum dici solita pro benefactoribus, nec ad Litanias in Rogationibus, etsi non intersint processioni, quod alii negant.*

20. *Non peccant omittendo preces indictas pro Benefactoribus.*

21. *Tenentur ad habitum Religiosum, ac tonsuram: prohibentur induere habitum virorum.*

22. *Tenentur ad Clausuram.*

23. *Jure communi tenentur solum ad jejunandum in jejuniis communibus omnibus fidelibus.*

24. *Ad jejunia Adventus regulariter non tenentur sub mortali.*

25. *Quinquagenariæ excusantur a jejuniis Ecclesiæ, & Regulæ, sicut & eæ, quæ vigesimum primum annum non expleverunt (quod alii negant) & hæ saltem dispensari possunt in jejuniis Regulæ sine magna difficultate: vovens jejunare post sexagesimum annum tenetur jejunare, si votum sit ad totam vitam.*

26. *Non tenentur ad jejunia Diœcesis, in qua degunt.*

27. *In die jejunii anticipant commestionem per horam cum dimidio ante meridiem: assignatur quantitas refectiunculæ vespertinæ, eaque major vigilia Nativitatis D. N., etsi sumatur hora prandii: generaliter sumi potest refectiuncula hora prandii, dilato prandio ad vesperam: in dicta refectiuncula sumi potest jusculum parum excedens octo uncias: inserviturus mensæ in die jejunii aliquid edit, prandium postea prosecuturus: talis prosecutio est licita post longum tempus, idque in variis casibus, qui proponuntur: accumbens mensæ potest edere, etsi plicato linteolo proposuerit non edere, & hoc interdum, licet finitum sit pran-*

sit prandium: quod a fortiori procedit, si prandium adhuc durat: jejunans extra prandium aliquid cibi sumit, ne potus noceat; is vero modicus est, si sit infra unciam: in refectiuncula nequit cibus coctus cum jusculo sumi in quantitate, in qua sumeretur crudus: uva sumpta per modum cibi, seclusa parvitate materiæ, violat jejunium.

28. *Observant festa, censuras, ac interdicta Ordinarii loci.*

29. *Juxta aliquos in die festo faciunt recbamaturas.*

30. *Ad Processionem in diebus Rogationum non tenentur strictè.*

31. *Solvunt debita contracta, nisi excuset impotentia: at recipientes ab iis ad illicita interdum non tenentur restituere.*

32. *Tenentur corripere proximum, & maxime Superiorissæ.*

33. *Possunt facere eleemosynas, sed non tenentur semper, & si sint Superiorissæ.*

34. *Sollicitatæ a Confessario ad turpia, tenentur eum denunciare.*

Quæres 1. *An, & quomodo Moniales debeant tendere ad perfectionem Religiosam.*

1. *Resp.* Debere tendere: non quidem per omnia, & singula media, quæ possunt deservire ad talem effectum, sed solum per ea media, quæ ipsis præscribuntur in Regulis, seu Constitutionibus propriis Ordinis: est communis DD. cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 186. *art.* 2., & probatur ex eo, quod nec Deus, nec Ecclesia, nec finis status religiosi, nec ipsa vota religiosa aliquid amplius petunt, quam ut Religiosus ducat vitam regularem juxta proprium Institutum a Sede Apostolica approbatum: id autem sufficienter impletur, si Moniales tendant ad perfectionem religiosam per media præscripta in propria Regula, seu Constitutionibus.

2. Ubi notandum ex eodem S. Thoma *qu.* 184. *art.* 5. *ad* 2. Moniales ex vi sui status non teneri esse perfectas, sed solum curare exequi ea, quæ conferre possunt ad acquirendam perfectionem religiosam consistentem in dilectione Dei, ac proximi, & in eo, quod per consilia Evangelica, & præsertim per tria vota substantialia Religionis Religiosus vacet studio Christianarum virtutum, harum exercitio removendo ea omnia, quæ acquisitioni ipsius religiosæ perfectionis obstare possunt.

Quod si quæras, ad quid absolute teneatur Monialis, ut dici possit implere obligationem, quam habet tendendi ad perfectionem religiosam.

3. *Resp.* Teneri intendere servare sua Vota integre, prout in sua Regula fiunt, & alia omnia præcepta proprii Ordinis ultra communia; ita *Suarez tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 11., & patet, quia si id faciat Monialis, vere tendit ad perfectionem, cum sic velit servare statum, qui secundum se est in consilio tantum, & non sub præcepto (in quo consistit tendentia ad perfectionem) non enim Religiosus debet habere intentionem currendi ad perfectionem, sed solum tendendi ad illam, ut bene advertit *Sylv. v. Religio* 1. *qu.* 3., quamvis alioqui teneatur retinere propositum utendi aliquo medio, quod non sit in præcepto, sicut jam indicavimus: unde infert idem *Sylv.*, Religiosum non esse extra statum salutis, si unum retineat medium conducens ad perfectionem, aliàs in malo statu futurus, si omnia media ad finem perfectionis a se omnino abdicat: quod est bene notandum; sed de hoc latius *in* 1. *tract. nostri Manual.*

Quæres 2. *An, & quo genere obligationis teneantur Moniales servare Regulam, seu Constitutiones, & Statuta proprii Ordinis.*

4. *Resp.* Teneri, & quidem cum obligatione sive ad culpam mortalem, aut venialem, sive ad pœnam, prout illarum Auctores instituerunt: Regula enim religiosa non est proprie consilium, sed ne-

cessitatem aliquam inducit operandi, per hoc participans de ratione legis, & differens a puro consilio: siquidem præter Regulam dantur alia multa, quæ fieri possunt a Religiosis ex consilio; cum tota perfectio non sit in sola regula, sicut recte notavit *S. Benedictus c. ult. suæ Regulæ*: unde ad cognoscendam obligationem regulæ Monialium, inspici debet ipsa Regula, & ex ejus tenore colligendum est, an obliget ad culpam sive mortalem, sive venialem, vel solum ad pœnam, & hanc sive determinate taxatam, sive commissam prudenti arbitrio Superioris. Ratio responsionis est, quod Moniales omnes profitentur Regulam, & promittunt Obedientiam juxta Regulam; unusquisque vero debet implere id, quod promittit, & quod competit statui, quem profitetur: ita *Suarez sup. tr.9. l.1. c.12. n.11.*; monens, quod quamvis Statuta Religionis non obligent ad culpam, possunt Moniales per suos Prælatos cogi ad illorum observantiam, cujus ipsi peculiarem curam habere debent in visitationibus earumdem Monialium.

Unum hic ego moneo (quod etiam noto *in tract. de oblig. c.2. qu.31.*) nimirum Moniales, quæ subjectæ sunt immediate Ordinario, & non amplius subjiciuntur regimini Prælati regularis, non teneri servare statuta, quæ postea fiant in ordine a Prælatis regularibus: siquidem lex non potest ferri, nisi in subditos; Moniales autem non sunt subditæ Prælatis regularibus, si, quo tempore fiunt illa statuta, sunt immediate subjectæ Ordinario: præterquam quod alioqui possint onerari statutis tam ab Ordinario, quam a Prælatis regularibus, sicque plus justo gravari contra leges æquitatis.

Et hoc puto procedere etiam quoad Statuta edita in Ordine, quo tempore Moniales subjacebant ejus jurisdictioni: cum eadem ratio sit de his, ac de illis, quæ eduntur, postquam exemptæ sunt a potestate Ordinis. Moveor, tum ex ratione paulo ante allata quoad statuta futura, quæ intentum probat etiam quoad præterita, tum ex regula, quam tradit *Sanchez lib.7. de Matrim. d.10. n.10. ex Dominico, & Franco*; nimirum, quod, quando duo sic se habent, ut unum sit mensura, & alterum res mensa, lex corrigens, vel limitans mensuram, censetur pariter corrigere, ac limitare rem mensam, si eadem ratio militet in utrisque: cum ergo respectu Monialium mensura obligationis ad observanda Statuta Ordinis sit subiectio ad ipsum Ordinem, & obligatio ad Statuta sit res mensa; eo ipso, quod tollitur subjectio ad Ordinem, (quomodo vere tollitur, quando Moniales ab ejus potestate eximuntur, tolleretur & obligatio Statutorum etiam antea editorum; adeoque Moniales amplius non obligabuntur ad eorum observantiam: quod tamen non procedit de observantia Regulæ; ad ea enim tenentur Moniales, quantumvis eximantur a potestate Ordinis; quippe quæ hoc ipso, quod manent Religiosæ, debent servare aliquam Regulam, & cum adhuc sint Religiosæ prioris Ordinis, debent servare Regulam præfati Ordinis: quod non procedit de Statutis Ordinis, cum ad illorum observantiam non requiratur solum professio religiosa talis Ordinis, sed actualis subjectio ad illum.

Addo, Moniales voventes regulam S. Claræ, v. gr. (ut faciunt Cappuccinæ Ferrariæ sub his verbis: *Promitto Deo me toto vitæ meæ tempore in perpetuum formam, & vitam pauperum Sororum Sanctæ Claræ*) non peccare contra votum, quoties violant dictam regulam, sed solum, quando illam violant in materia votorum substantialium Religionis, vel alterius voti, quod forte emittant ex speciali instituto, continetur in regula: ita *Peyr. de R. S. qu.1. cap.5. §. noto primo ex S. Thom.2.2. qu.185. artic. 9. ad 1. aliisque*, cum quibus sentit *Bordonus c.1. de profes. qu.48.*, & probatur, quia vovens regulam non vovet implere omnia, quæ continentur in regula, sed tantum vovet vitam regularem; quæ consistit in votis substantialibus religionis, alias religio, in qua vovetur, regula esset suis Religiosis in laqueum perditionis; quippe quæ plura continet minima,

ma; quæ ex humana fragilitate facillime solent violari.

5. Monet autem *Suarez supra tract.8. lib.1. cap.4. n.15.* quod, quamvis moraliter loquendo, non possit reperiri Religiosus adeo rectus in substantialibus, seu necessariis, ut illæsa ea servare statuat; qui in reliquis sit ita remissus, ut intendat nullam omnino regulam servare, aut semper, & in omnibus transgredi (quod vix potest contingere absque contemptu); potest tamen facile inveniri Religiosus sic remissus, ut contentus necessariis, nolit esse solicitus de aliis: adeoque statuat non semper servare regulam, sed solum quando disciplina ipsa, ac ordo religiosus morali quadam necessitate compulerit, vel quando id fieri possit absque gravamine, ac difficultate: cum quo proposito constat talem Religiosum velle in aliquibus actibus, vel secundum regulam, vel ultra illam operari multa opera supererogationis, ac meliora facere, sicque in tali intentione per se, & ex vi objecti, nullum videtur committi peccatum, si regula ordinis ad nullum obliget peccatum. Quæ dicta esse volo, non ut Monialibus, aliisve Religiosis occasionem tribuam remisse vivendi, seque exponendi periculo peccandi, sed ne injiciam laqueum, imponendo periculum peccandi mortaliter, ubi vere non est: ut habet ipsemet Suarez.

Dices: quid si regula obliget ad culpam venialem tantum, qualiter peccabit Monialis proponendo frangere illam oblata occasione?

6. *Resp.* Secluso periculo gravioris lapsus, & contemptu, non peccaturam mortaliter, sed solum venialiter, peccato tamen graviori in genere culpæ venialis; sicut enim transgredi talem regulam est peccatum veniale, sic & erit id proponere, gravius tamen, quatenus in eo proposito major malitia includitur, quam in qualibet particulari trangressione: ita *Suarez n.16.*, addens facile defendi posse, in dicto proposito non contineri tot malitias, quot sunt regulæ diversarum virtutum; sed unicam tantum contra generalem rationem obediendi legi: sicut enim observationes omnium regularum conveniunt in hac generali ratione, sic transgressio regulæ ut sic, præcise opponitur generali illi rationi, ideoque intentione voluntatis in eam præcise tendente, ex illa consurgit una specifica malitia, non autem multiplex: qua de re *Castro Pal. tract.16. d.4. pag.1. n.4.*

Placet hic resolvere dubium olim propositum: An scilicet in casu, quo lex aliqua generalis fiat pro omnibus Monialibus unius Diœcesis, si constet illam in aliquo Conventu Monialium non fuisse acceptatam a majori parte Monialium dicti Conventus, aut certe fuisse postea abrogatam, Monialibus aliorum Conventuum majori ex parte observantibus talem legem; an, inquam, ista lex obliget Moniales præfati Conventus.

7. „ Antequam respondeam: Suppo-
„ no primo, subditos, & consequenter
„ Moniales alicujus Monasterii peccare,
„ si absque sufficienti causa non acceptent
„ legem a suo Principe, & legitimo Su-
„ periore promulgatam, ut clare constat ex
„ *prop.28.* damnata ab Alexandro VIII..
„ *Populus non peccat, etiamsi absque ulla*
„ *causa non recipiat legem a Principe pro-*
„ *mulgatam.* Ratio hujus veritatis loquen-
„ do de Superiore Ecclesiastico clarissima
„ est; nam Superior Ecclesiasticus non ha-
„ bet a subditis potestatem ad leges feren-
„ das, & jurisdictionem, sed a Christo Do-
„ mino vel immediate, & proxime, ut
„ Romanus Pontifex; vel per Romanum
„ Pontificem, ut Episcopi. Suppono se-
„ cundo, quod licet populus, & subditi
„ peccent non acceptando legem justam
„ a Superiore latam; tamen si re ipsa non
„ acceptant, & a majori parte Communi-
„ tatis lex non observatur, tandem si hoc
„ Superior toleret, & inobservantes non
„ puniat post elapsum sufficiens tempus,
„ lex desinit obligare, si ea sit pure hu-
„ mana. Ita docet communis sententia,
„ & sumitur ex *cap. ultimo* de consuetu-
„ dine. Dixi, si ea sit pure humana; nam
„ si ea spectet ad res fidei, vel prohibeat
„ aliquid tanquam contrarium legi divi-
„ næ, aut naturali, tanquam pravum,
& scan-

„ & scandalosum, aut reprobet aliquam „ consuetudinem tanquam irrationabi- „ lem, tunc, ut omnes docent, non ces- „ sat obligare ex eo, quod non sit usu re- „ cepta. Suppono tertio, quod si lex mo- „ do nuper dicto pure humana ab aliqua „ communitate non observatur, sciente „ Legislatore, ut ea desinat obligare, „ sufficit, quod major pars communita- „ tis fecerit tot actus contrarios, ex qui- „ bus prudenter colligi possit, Superio- „ rem, qui inobservantiam suæ legis co- „ gnoscit, & inobservantes non punit, ta- „ cite quodammodo per suum silentium „ legem revocasse: Si vero Superior igno- „ rat legis suæ inobservantiam, ejus ob- „ ligatio sine dubio cessat, postquam est „ elapsum decennium a legis promulga- „ tione, & præterea est probabile, & tu- „ tum in praxi tantum tempus sufficere, „ quantum ex legis inobservantia per actus „ contrarios possit arbitrio prudentum ju- „ dicari legem non esse amplius utilem „ populo, & ideo juste præsumatur esse „ a Superiore revocatam. Ratio est, quia „ neque ex natura rei habemus funda- „ mentum sufficiens ad requirendum tem- „ pus decennii prædictum, ut cesset lex „ per positivum contrarium non usum, „ quando huic inobservantiæ, & non usui „ Superior non contradicit, quia illum „ ignorat. Ita *Suarez lib.4. de legib. c.16. „ n.11., & 12., Diana part.1. tract.10. „ resolut.7. Castro Pal. multos alios alle- „ gans part.1. tr.3. d.1. punct.13.* His præ- „ missis, & suppositis respondeo quæstio- „ ni propositæ, dicendo, videri, non ob- „ ligare, si revera certo constet legem, de „ qua est quæstio, fuisse abrogatam, saltem „ per tacitum Superioris consensum „, & inde suadetur, quod, quando dicitur acceptatio legis debere fieri a majori parte communitatis, id non intelligitur de communitate solum totali (v. gr. de toto aliquo regno) sed etiam de communitate particulari, & quidem, etsi non sit satis ampla) quod est contra *Baldellum lib.5. d.18. n.23.*, (requirentem in proposito casu, ut communitas sit satis ampla) qualis utique est etiam particularis Conventus Monialium unius diœcesis, quod satis aperte indicat *Bonacina d.1. de legib. qu.1. par. ult. §.3. n.15.*, dicens, communitatem fœminarum posse sua consuetudine jus inducere: Cum ergo lex non obliget, postquam est per tacitum Superioris consensum abrogata, si Moniales unius conventus pro majori parte non acceptent legem aliquam generalem latam a Superiore pro omnibus Monialibus illius Diœcesis; ex tandem ad illam non obligantur, si juxta dicta prudenter præsumi possit Superioris consensus, quamvis Moniales aliorum Conventuum communiter illam observent: utpote ab ipsis acceptatam, & postea non abrogatam: Colligitur responsio ex *Bonacina supra par.4. n.33.* pro se citante Glossam, Navarrum, & Azorium, Salas, Valent. Reginald., & alios.

Quæres 3. *Ad quam Sacramentorum frequentiam teneantur Moniales ex vi juris communis.*

8. *Resp.* De rigore præcepti fundati in jure communi, & obligantis sub mortali probabile esse eas non teneri, nisi ad confessionem annuam, & communionem in Paschate, sicut tenentur alii fideles *ex c. Omnis utriusque sexus de pœnit., & remiss.*; de consilio autem teneri ad confessionem, & communionem menstruam ex decreto *Concilii Trident. sess.25. cap.10. de Regular.*, ubi referens in margine Clementinam, *ne in agro de statu Monach.* (quæ juxta dicenda posset ingerere aliquam difficultatem) sic habet: *Attendant diligenter Episcopi, & cæteri Superiores Monasteriorum sanctimonialium, ut in Constitutionibus earum admoneantur sanctimoniales, ut saltem singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, ut eo se salutari præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter sustinendas.* Quæ verba, si bene perpendantur, indicant, Concilium neque imponere præceptum Monialibus, ut singulis mensibus confiteantur, & communicent, neque præcipere, ut illud imponatur; sed solum admonere Episcopos, & Superiores ipsarum Monialium, ut in earum constitutionibus illas moneant de dicta

Digitized by Google

cta Sacramentorum frequentia: quod est illam proponere per modum consilii, non autem sub obligatione præcepti adstringentis sub mortali, ut aperte colligitur ex verbo, *admoneantur*; ita contra *Navarrum cap.21. num.59. & alios Miranda qu.10. de Monial. artic.1. Fagund. præc.3. Eccles. lib.1. cap.6. n.8., Reginald. l.29. n.73.& alii apud Tamburinum supra d.16. qu.6. num.2.*

Nec obstat, quod in citata *Clement. §. fane*, dicitur; *singulis mensibus tam in Monasteriis, quam extra, sublata occasione quacumque ad confessionem saltem semel accedant omnes, & singuli Monachi, & in prima dominica Mensis cujuslibet in Monasteriis semper communicent &c.* quæ verba important non consilium, sed præceptum, nec videntur abrogata per Concil. Trident. quod potius, ea allegando in margine, indicat se illa approbare; (unde Cajetanus relatus a Miranda, putat Moniales teneri semel confiteri in Mense, etiam si habeant solum venialia, idque ad implendum præceptum dictæ Clementinæ: *Sotus vero in 4. d.18. qu.1. artic.3.* rejiciens hanc opinionem tanquam nimis rigidam, docet, præceptum positum in præfata Clementina solum abbreviasse tempus confessionis pro Religiosis, sive Monachis, ita ut, sicut fideles omnes tenentur singulis annis confiteri, si habeant mortalia, sic & Monachi teneantur confiteri singulis mensibus, si mortalia habeant) Non obstat, inquam; primo quidem, quia citata Clementina loquitur de Monachis nigris, ideoque non debet extendi ad alios Religiosos, & multo minus ad Moniales, ut colligitur *ex Glossa ibi v. singuli*: secundo, quia esto detur, dictam Clementinam extendi modo dicto, ea fuit moderata *per Concilium Trident. supra*, sicut constat ex verbo, *admoneantur*, quod adhibet, alioqui indicans se apponendo in margine dictam Clementinam, ad eam respexisse in conficiendo decreto a nobis relato in præsenti responsione.

„ Dixi probabile esse eas non teneri „ de rigore præcepti fundati in jure com„ muni: tum quia probabile etiam est, „ quod teneantur singulis mensibus, ut „ videre est apud *Clericatum de Euchari„ stia d.49. n.14.* tum quia possint esse „ obligatæ vel ex præcepto peculiari sua„ rum Constitutionum, vel ex præcepto, „ seu lege Episcopali, vel ratione scan„ dali, aut alio simili motivo ad frequen„ tiorem confessionem, & Communio„ nem.

Quod si hic obiter quæras: An Moniales possint communicare feria sexta parasceve, si occurrat justa causa, v. gr. festum Annunciationis B. Virginis.

9. „ *Resp.* Arbitratus sum olim, illas „ posse communicare, & probabam, tum „ quia hoc est per se bonum, nec extat „ prohibitio in contrarium; non ergo ap„ paret, unde debeat damnari, ac repro„ bari: tum quia, quod dicitur *in cap. Sab„ batho de Consecr. dist.3.*, Sacramenta eo „ die penitus non celebrari, manifeste in„ telligi debet de Sacrificio Missæ, non „ autem de communione laica; cum ce„ lebrare Sacramenta proprie loquendo „ non sit ministrare Eucharistiam populo, „ sed eam conficere: ita *Sà v. Eucharist. „ n.19. Suarez dist.80. de Sacram. sect.2. „ Fagundes præcept.1. Eccles. l.3. cap.15. „ n.16.* aliique, quos citat, & sequitur „ *Diana p.6. n.6. ref.19.* addens ex Vas„ quez, quemlibet ex causa, vel devo„ tione posse dicta feria sexta communi„ care, intellige, nisi subsit periculum „ scandali, quod sine dubio facile posset „ caveri.

Addebam Moniales, si vellent, posse communicare in Missa dici solita media nocte in Nativitate Domini: idque ex doctrina, quam tradit *Suarez d.69. de Euchar. sect.4. §. tandem inquiri potest. ex Angelo, ac Sylvestro, & sequuntur Laym. l.5. tr.4. c.6. n.19. Fagundez præcep. 3. Eccles. lib.3. c.7. n.13.* & alii; nimirum servato jejunio, secluso scandalo, ac per se loquendo, posse hominem qualibet hora diei communicare; & si communio frequentius dari soleat usque ad meridiem, eo quod illud tempus sit opportunius: nulla enim est lex, quæ ad hoc obliget; nec consuetudo hactenus ita introducta est,

est, ut præceptum induxerit: quæ doctrina in eo fundatur, quod dies, intra quem licet communicare, computatur a media nocte in mediam noctem. „ Nunc autem „ neutrum dici probabiliter potest, propter decreta Sacræ Congregat. quæ in „ contrarium emanarunt; siquidem Eucharistiam non esse ministrandam in die Parasceves, nisi infirmis, est Ecclesiæ consuetudo, eamque esse servandam declaravit Sacra Congregatio Rituum die „ 19. Februarii 1622. *apud Mendo in epitome v. Eucharistia n.8. & apud Nicolium in flosculis v. Eucharistia n.7.* eademque Sacra Congregatio die 20. „ Aprilis 1641., & 9. Augusti 1653. „ prohibuit administrari Fidelibus Eucharistiam in media nocte Nativitatis „ Domini Nostri Jesu Christi, apud *Monacell. in formulario to.2. tit.3. formul.3. a num.16.*

Quæres 4. *An Moniales teneantur audire Missam frequentius quam teneantur fideles.*

10. *Resp.* Quod, quamvis maxime deceat Moniales, aliosque Religiosos quam frequentissime audire Missam ob maximum fructum spiritualem inde provenientem, ut in specie notavit *S. Antonin. 3. p. tit. 19. c.7. §.2.* sicque communiter in regulis, seu Constitutionibus Religionum præscribi soleat quotidiana Missæ auditio, nihilominus, stando in jure communi, Moniales non tenentur frequentius audire Missam, quam teneantur alii fideles, nimirum in diebus Dominicis, ac festis ex præcepto, sive communibus toti Ecclesiæ, sive propriis uniuscujusque Diœcesis, idest ab Ordinario inductis, idque tum *ex capit. Omnes fideles de Consecrat. d.1.* sub quo utique comprehenduntur etiam Moniales, & alii Religiosi, cum etiam ipsi sint fideles.

Ex occasione autem obligationis audiendi Missam hic explicatam, placet modo proponere aliqua dubia practica de ipsa obligatione, quæ a Monialibus proponi possent suis Confessariis, ut si forte hi de iis interrogentur, prompte, ac bene respondere valeant.

Dico ergo primo: ad implendum præceptum Missæ non sufficere attentionem externam, nisi eo modo, quo infra *qu.7. §. moneo igitur 1.* diximus illam sufficere ad implendum præceptum horarum Canonicarum: *Diana p.1. tract.1. resol.2. ex Coninchо, & Layman. Cardin. de Lugo d.22. n.29. aliique ab ipso citati n.27.*

Dico secundo: ad satisfaciendum huic præcepto requiri moralem præsentiam in eo consistentem, ut assistens Missæ vel audiat, vel videat celebrantem, vel saltem societ alios videntes, aut audientes, surgendo, genuflectendo, ac pectus tundendo cum aliis, *Fagund. 1. præcep. Eccles. l.1. c.7. n.3. ex Sanchez, Ledesma, & Segura,* a quibus non dissentit *Cardinalis de Lugo supr. n.20.,* hinc bene inferens *n.21.* posse impleri hoc præceptum audiendo Missam e fenestra propriæ domus, si audiens inde videat Sacerdotem in Ecclesia ex adverso celebrantem, & altare, in quo celebratur, non ita distet a fenestra, ut impediat moralem præsentiam.

Dico tertio: Duriusculum videretur, si non obstaret praxis fidelium in contrarium, damnare de mortali illum, qui interveniret Missæ ab offertorio (unde principium Missæ desumi debet teste *Isidoro*) usque ab benedictionem Sacerdotis *Laym. lib.4. tr.7. c.4. n.3. ex Amalario,* monens tamen, se nihil definire contra communem sententiam: ex Doctoribus enim plures apud *Fagundez c.6. num.2.* censent non peccare mortaliter illum, qui a principio Missæ omittit usque ad Evangelium exclusive; alii vero apud *Bonacinam d.4. de Sacrament. qu.ult. p.11. n.17.* fere sustinent non peccare mortaliter eum, qui accedit ad Missam post recitatum Evangelium, si reliquum Missæ audit usque ad Evangelium S. Joannis inclusive.

Dico quarto: Monialem, quæ prævidet fore, ut Missam audire non possit per ultimas tres horas ante meridiem (eo, quod v. g. corripietur febri quartana) si possit absque notabili incommodo prævenire auditionem Missæ, teneri prævenire sub mortali: cum præceptum Missæ quoad horam, in qua illa audienda est, non statuat

tuat tempus omnino limitatum, sed solum Missam ea die audiri, quacumque hora moraliter loquendo, id fieri potest: colligitur *ex Lessio lib.4. c.2. n.55. Sanchez lib.1. Moral. c.12. n.32.*

Dico quinto: juxta plures, & graves Doctores relatos *a Diana p.2. tr.17. resolut.18.* non videri improbabile Monialem satisfacere præcepto Missæ, si audiat mediam Missam ab uno Sacerdote, v.gr. post consecrationem usque ad finem, audiendo postea ab alio Sacerdote aliam Missam a principio usque ad consecrationem exclusive, cum sic audiatur Missa integra, & ordo partium inter se non videatur esse de substantia præcepti: contraria tamen sententia in praxi amplectenda. Immo *Diana supra ex Molfesio, Hurtado, & S.Fausto*, putat impleri præceptum Missæ, si ea eodem tempore simul audiatur a duobus Sacerdotibus, ab uno a principio Missæ usque ad consecrationem, & ab alio a consecratione usque ad finem: additque *p.5. tr.14. resol.52. ex S. Fausto*, posse quem eodem tempore audire tres Missas ex triplici titulo diverso debitas v.g. ex voto, præcepto Ecclesiæ, ac pœnitentia imposita a Confessore.

„ Sed hæc opinio secundum id, quod „ asserit, satis fieri posse præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, audiendo „ simul plures ejus partes a diversis celebrantibus, reprobata est, & damnata „ ab Innocentio XI. propos.53. quæ sic „ habet: *Satisfacit præcepto Ecclesiæ de* „ *audiendo sacro, qui duas ejus partes* „ *imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.* Ratio inter alias est, quia „ Missa est aliquid successivum, unde „ ejus partes non possunt sumi simul; & „ præceptum de audienda Missa, est de „ non audiendis pluribus ejus partibus „ simul; & sic etiam opinio docens posse „ quem eodem tempore audire tres Missas „ ex triplici titulo diverso debitas, restringenda est etiam ipsa ad casum, pro „ quo non constet, cadere sub obligationem successivam auditionem illarum.

Dico sexto: Moniales tempore Missæ debitæ ex præcepto Ecclesiæ posse recitare horas canonicas ex debito professionis recitandas, vel alias preces debitas ex voto, aut pœnitentia, cum in auditione Missæ, aut recitatione precum sufficiat attentio mediocris, ideoque sufficienter eodem tempore attendi possit ad utramque: *Fagundez supra lib.2. c.7. n.10.* pro se adducens alios novem Doctores, addensque *c.9. n.12.* implere præceptum Missæ illum, qui eo tempore confitetur Sacramentaliter, quod item probabile putant *Reginald. lib.19. num14.*, & alii docti Recentiores non omnino dissentiente *Suarez d.83. de Euchar. sect.3.*, cum ibi dicat: *quidam putant, toto illo tempore* (loquitur de Missa) *necessariam esse attentionem ad ipsum Deum, vel orando, seu petendo, vel gratias agendo, vel etiam de peccatis dolendo, vel aliquid simile.*

Quæres 5. *An Moniales teneantur curare, ut in suis templis celebretur Missa Conventualis quotidie.*

11. *Resp.* Teneri, si commode possint, & non adsit impedimentum, quod obstet: & ratio est, quod *in cap. cum creatura de celebr. Miss. 5. rubric.* habetur, in Ecclesiis Collegialibus quotidie celebrandam esse Missam Conventualem, de festo, aut de feria juxta temporis convenientiam; Monasteria autem Monialium sunt Ecclesiæ Collegiatæ, ut ait rubrica *in cit. cap. cum creatura*, sicque comprehenduntur sub dispositione dicti juris: ita *Tamburinus supra dist.15. qu.6. n.1.* ex Corduba, & Sylv., monens Capellanos Monialium debere dicere Missam de Sancto, de quo fit Officium ab ipsis Monialibus (ex Missali tamen Romano), non vero teneri eam applicare pro benefactoribus vivis, atque defunctis, esto Religiosi Ordines id habeant in usu: ut notarunt etiam *Rodriq. tom.3. qu.6. art.7.*, & *Tortell. de dub. Regular. v. Missa n.7.*

Quæres 6. *An, & quo jure Moniales teneantur recitare horas canonicas in Choro.*

12. *Resp.* Teneri, si sint ex deputatis ad Chorum, idque non ex ullo præcepto canonico, quod extet, sed solum ex peculiari instituto, ac consuetudine ubique recepta, ut colligitur *ex Clem.1. de celebrat.*

Digitized by Google

brat. Miss. c. dolentes tit. eod. ita *Miranda q. 9. de Monial. art. 6.*, *Lezana to. 1. c. 25. n. 13.*, *Tamburinus sup. qu. 1. n. 2.*, & alii, patetque ex dictis, si advertero cum *Suarez lib. 4. de hor. Canon. c. 10. num. 15. ex obligatione chori* in toto corpore Monasterii existente non sufficienter nasci obligationem chori in singulis Monialibus: hæ enim vi legis obligantis sub mortali non tenentur recitare Divinum Officium in choro, nisi speciali Constitutione id ipsis præcipiatur; unde *Cajet. v. horæ canonicæ*, ait, *ubi contemptus deest, & propter meam absentiam non notabiliter læditur divini cultus officii, & Prelati dissimulant, non incurro mortale peccatum ex hoc, quod desum horis canonicis in Ecclesia mea, quia contra præceptum juris positivi proprie non venio, nec notabile damnum infero divino cultui.* Quod approbat etiam *Tamburinus n. 3.* his verbis: *quando Superior non imponit speciale, aut personale præceptum, non est talis obligatio* (videlicet frequentandi chorum) *in singulis ex præcepto*. Sed de hoc plura *Suar. ubi sup. n. 7. 8. 9. 15. & 16.*

13. Moneo solum ex *Rodriquez to. 3. q. 6. art. 6.* Leonem X. quoad obligationem persolvendi Divinum Officium in Choro decrevisse, etiam sanas Moniales S. Claræ non teneri semper Officium hujusmodi in Choro persolvere, ac exonerando conscientiam ipsarum Monialium, discretioni Abbatissarum pro tempore existentium comisisse, ut quando, & quomodo, sive cum quibus sit hæc remissio, sive exemptio toleranda, solerter invigilent.

Accedit, quod cum *Suarez sup. c. 15. n. 13.* dicat, Prælatos posse ex justa causa dispensare quoad tempus statutum recitandi horas in choro: sic occurrente justa causa, idem præstare poterunt & Abbatissæ quoad Moniales sibi subditas; cum etiam ipsis occurrere possit casus taliter dispensandi, nec adsit ratio eis negandi hanc potestatem.

Quæres 7. *An, & quo jure Moniales teneantur ad quotidianam recitationem horarum canonicarum extra chorum faciendam, si non possint, aut nolint interesse Choro.*

14. *Resp.* Teneri, si sint ex deputatis ad chorum, patetque tum ex communi sensu Doctorum, qui in moralibus maximi debet æstimari, (cum raro bene loquatur, qui contra omnes loquitur, ut ait *Bald. consf. 112. l. 2.*): tum ex antiquissimo usu omnium fere Monialium, & quidem inducto tanquam ex obligatione, juxta regulas a DD. tradi solitas ad dignoscendum, quæ consuetudo inducta sit ex obligatione, & quæ ex devotione: tum quia talis obligatio est communis omnibus religiosis addictis Choro; ergo & erit communis Monialibus vacantibus choro, cum etiam ipsæ vere sint religiosæ: ita *Rodriquez tom. 1. qu. 42. art. 20. Miranda sup. Sotus l. 10. qu. 5. art. 3. Diana part. 3. tract. 2. resol. 96.*, *aliique communiter*.

Nec refert, quod aliqui Doctores graves sustinent, Moniales non teneri extra chorum recitare horas canonicas: siquidem teste *Suarez lib. 7. de leg. c. 8. n. 7.* non videtur tutum in re morali discedere a receptissima sententia, præsertim si materia ex jure positivo pendeat, (adde tu vel ex consuetudine): præterquam quod ut sententia aliqua dicatur practice probabilis, non sufficit multitudo Auctorum sine ratione, aut fundamento probabili, maxime in re, quæ multum potest urgere contra bonos mores, ut recte advertit idem *Suarez lib. 2. de diebus festiv. c. 14. n. 2.* Ad quod faciunt, quæ habet *Baldellus lib. 4. d. 11. n. 14. ex Sanchez, & Salonio*, eos, scilicet, qui non sunt satis versati in materiis moralibus non posse tuta conscientia sequi id, quod invenerint antiquatum ex aliquo posteriori decreto, aut aliter sit factum improbabile. Quæ bene advertant ii, qui probabile putant quidquid inveniunt apud aliquem Doctorem, minus bene attendentes interdum occurrere multa falsa probabiliora veris.

15. Dixi sub initium responsionis, *si sint destinatæ ad Chorum*, quia de Monialibus, quas vocant Conversas, dicendum est, eas nequaquam teneri ad horas canonicas; quamvis alias teneantur recitare quotidie certas preces in regula præscriptas, aut certe legitima consuetudine inductas (quas

(quas appellant officium laicarum) : Puto tamen, & mecum idem senserunt viri docti a me consulti, hujusmodi obligationem non esse sub peccato mortali, quomodo est obligatio recitandi horas Canonicas respectu Monialium choro addictarum: & ratio est, quod ista obligatio oritur ex consuetudine inducta tanquam obligatoria; illa vero provenit ex regula religionis, quæ communiter quoad hoc non obligat ad culpam, sed solum ad pœnam: quæ ratio confirmari potest ex communi sensu ipsarummet Monialium qui est optimus legum interpres.

16. Quin etiam Clemens VII. teste *Casarubio in comp. v. Moniales n.30.* concessit vivæ vocis oraculo Monialibus degentibus sub cura Fratrum Minorum deputatis ad chorum, ut, si quæ illarum ob imperitiam nesciant perfecte recitare Divinum Officium, judicio Prælati, Confessarii, aut Abbatissæ, satisfacere possint obligationi recitandi horas Canonicas dicendo Officium Sororum Laicarum.

Pariter *Innoc.IV. per Bullam* 10., dictis Monialibus indulsit, ut casu quo ex rationabili occasione recitare non possint horas Canonicas, satisfaciant recitando Officium Sororum Laicarum. Verba autem Bullæ sunt hæc: *Et quæ*, loquitur Papa de Monialibus Choristis, *occasione rationabili non possunt aliquando legendo dicere horas suas, liceat eis, sicut aliæ Sorores, dicere Pater noster*. Ubi noto, quod cum juxta dicta superius, omnes Moniales Choristæ ex consuetudine teneantur recitare horas Canonicas; hoc ipso, quod Papa declarat, Moniales Sanctæ Claræ satisfacere recitando Officium Sororum Laicarum, (etsi ex sint Choristæ) si ex rationabili occasione non possint recitare horas Canonicas: censetur dispensasse super præfata consuetudine, concesso ipsis ad id speciali privilegio relato in earum regula: quæ tota inferitur in dicta Bulla. Quod privilegium ut hic, & nunc suffragatur Monialibus, non petit licentiam, ac consensum Superioris (ut constat ex illis verbis, *liceat eis, sicut aliæ Sorores, dicere Pater noster*, nulla limitatione apposita; & suffragatur etiam in casu, quo horarum Canonicarum recitatio fieri posset sine valde gravi difficultate: ut colligitur ex illis verbis *occasione rationabili*, & suadetur ex eo, quod dictum privilegium esset illusorium, si solum suffragaretur in eventu, quo illa rationabilis occasio est talis, & adeo gravis, ut ex se sufficiat ad excusandum ab onere recitandi horas Canonicas: tunc enim absque ullo privilegio non est opus supplere aliis precibus, sicque præfatum privilegium concedens, ut tunc possint recitare Officium Sororum Laicarum, esset onerosum; quod non est admittendum.

Videtur autem dictum privilegium suffragari etiam Monialibus aliorum Ordinum per viam generalis communicationis; non enim appareret, cur dici debeat non comprehensum in illa, cum non constet de exceptione, nec probetur illud indigere speciali nota, ut communicatum censeatur: quod si non est in usu, id forte provenit, quia Moniales illud ignorant, vel quia nesciunt, an habeant communicationem privilegiorum.

Addo, per verba illa, *rationabili occasione*, quæ sunt in dicto indulto, posse intelligi respectu Monialium hos casus; nimirum, si Monialis sit scrupulosa circa Divini Officii recitationem: si minus expedite sciat legere ex Breviario: si sit defatigata ex aliquo labore extraordinario: si præ manibus habeat extraordinariam aliquam occupationem, quæ illam angat, & similes.

Indultum autem Clement. VII. confert ad effectum, ut Monialis novitia, quæ sub finem novitiatus reperitur minus sufficienter instructa circa recitationem horarum Canonicarum, possit ad tempus dispensari modo dicto ad recitandum Officium Sororum Laicarum, usque dum scilicet sciat bene recitare horas Canonicas, & hoc ne ulterius ei de hac causa differatur religiosa professio. Ducor, quod ubi majus conceditur, etiam minus concessum esse videtur, *arg. c. ex p.27. de decimis*; ac proinde si Prælatus Monialium, sive sæcularis, sive regularis vi dicti in-

Digitized by Google

dulti potest modo dicto dispensare in perpetuum, a fortiori poterit dispensare etiam ad tempus, si justa occurrat causa, qualis in præsenti casu revera occurrere videtur: ita in facti contingentia interrogatus respondi, & responsio a viris doctissimis fuit postea approbata.

Monet autem *Tambur. n.13.* quod cum Clemens VII. concesserit per Bullam Clericis Regularibus, ut tempore gravis ægritudinis satisfacere possint obligationi Divini Officii, orationem Dominicam semel recitando in die, & septies salutationem Angelicam, hoc eodem privilegio uti possunt, Moniales si communicent de privilegiis Mendicantium, uti vere communicant.

17. Cæterum, quia in praxi plura, & gravia dubia de recitatione horarum Canonicarum occurrere possunt Monialibus, ut earum Confessarii de iis rogati illa facile solvere possint aliqua hic breviter noto.

„ Moneo igitur primo: gravissimos „ DD. relatos a *Sanchez lib.7. conf. c.2.* „ *dub.28. n.6.* & alios adductos a *Diana* „ *par.2. tract.13. res.2.* docuisse, ad im- „ plendum præceptum Officii Divini suf- „ ficere attentionem externam: quæ in „ eo consistit, ut recitans tunc non se „ occupet in actu externo incompossibili „ cum attentione orationis: sicque reci- „ tans, si in ipsa recitatione divagetur „ solum quoad actum internum, etsi con- „ sulto id faciat, non peccat mortaliter.

„ Quidquid autem sit de probabili- „ tate hujus doctrinæ, in ordine ad pra- „ xim communem, ea, ut mihi videtur, „ usui esse potest pro Monialibus scrupu- „ losis, & anxiis de interna attentione in „ persolvendis horis: ipsa enim anxietas „ est argumentum sufficiens Directoribus „ earundem ad credendum, illas Offi- „ cium recitare cum sufficienti attentione „ interna.

„ Moneo secundo: juxta 16. Do- „ ctores magni nominis relatos a *Diana* „ *resol.3.*, recitantem Officium pro Offi- „ cio, etiam sine causa, & ex quadam „ accidia animi, ut facilius, ac brevius „ Officium absolvat, peccare solum ve- „ nialiter, ut si dicatur Officium de San- „ cto loco Officii de feria; quamvis *Diana* „ *part.5. tract.5. resol.26.* hanc doctrinam „ limitet, (& meo judicio bene) nisi di- „ catur Officium Resurrectionis. Non „ enim censet posse admitti, quod ait *Ca-* „ *ramuel in reg. D. Benedicti d. 139.* „ *n.1387.*, nimirum quærentem dedita „ opera Officium totius Breviarii brevis- „ simum, & illud recitantem, adimplere „ præceptum Divini Officii secundum sub- „ stantiam, & deficere quoad modum, „ ideoque peccare venialiter, non mor- „ taliter. Nomine autem Officii brevissi- „ mi totius Breviarii non potest non in- „ telligi Officium Resurrectionis, cum „ hoc sit Officium totius Breviari brevis- „ simum, ut bene notavit *Diana par.7.* „ *tract.11. resol.7.* Fuisse autem prædi- „ ctam doctrinam sic limitandam constat „ indubitate ex proposit. 34. inter da- „ mnatas ab Alex. VII., quæ sic habet: „ *In die Palmarum recitans Officium Pa-* „ *schale satisfacit præcepto*. Quamquam „ *Caramuel inferius d.106. n.1438.* ob- „ servans P.Suarez fere omnibus diebus, „ octodecim horis studuisse, & dubitans, „ qualiter reliquis sex horis diei potuerit „ comedere, dormire, Missam celebra- „ re, & dicere horas canonicas: hoc ipso, „ quod ait, illum forte singulis diebus re- „ citasse Officium Resurrectionis, & id „ viros occupatissimos laudabiliter facere, „ sic aperte declarat, se existimare licitum „ esse loco Officii currentis recitare quo- „ tidie Officium Resurrectionis. Quod „ autem dicitur de Suarez, puto impro- „ babile, cum teste *Allegambe in Biblio-* „ *theca Scriptorum Societ. v. Franciscus* „ *Suarez*, is quotidie oraret per duas „ horas cum dimidia, & interdum dice- „ ret, si ipsi necessitas imponeretur amit- „ tendi vel horam orationis solitam fieri „ quotidie a Religiosis Societatis, vel „ scientiam tot annorum labore acquisi- „ tam, æquiori laturum animo hujus, quam „ illius amissionem: quomodo enim Sua- „ rez recitando quotidie Officium Re- „ surrectionis subtraxisset tempus oratio-

„ ni

Digitized by Google

„ ni debitæ ex præcepto Ecclesiæ, qui „ quotidie per duas horas cum dimidia „ vacabat orationi, quam sine ullo pec- „ cato omittere poterat? malo igitur po- „ tius dubitare, num sit verum illum stu- „ dio vacasse quotidie 18. horis, quam „ suspicari illum loco Officii currentis „ quotidie Officium Resurrectionis re- „ citasse.

Moneo tertio: ex *Diana par.2. tr.12. resol.4.*, pro se referente decem Doctores gravissimos, interrumpentem Divini Officii recitationem, etiam sine causa, & per multum tempus, non teneri repetere recitata, nec peccare mortaliter (immo nec venialiter, si interruptio fiat ex causa) sed solum teneri supplere omissa; cum sic vere solvetur substantia recitationis Divini Officii.

Moneo quarto: recitantem Matutinum diei sequentis, antequam absolvat Officium diei præsentis, non peccare mortaliter, etsi id faciat sine causa; immo nec venialiter, si cum causa: ita *Diana resol.15. ex Suarez, Vasquez, Regin., & Villalobos.*

Moneo quinto: recitantem horas Divinas syncopando non teneri repetere illas, nisi notabiliter sensum verborum corrumpat, quod raro accidere notat *Diana resol.22.* citans pro hac doctrina *Filliuccium, Asorium, atque Villalobum,* cum quibus sentit *Diana sup. d.17.* notans *n.3.* non oportere, Clericos nimis esse scrupulosos casu, quo putant se non integre pronunciasse, vel aliqualiter syncopasse, vel verba aliqua solo gutture dixisse, nisi defectus sit valde notabilis.

Moneo sexto: *ex Sanchez d.34.* pro se referente *Navarrum, Sandoval, Angles, & aliquos juniores*, recitantem horas non teneri repetere, quod non meminit se dixisse, modo non recordetur se non dixisse, & conjecturam justam habeat credendi, quod dixerit: qualem videtur habere is, qui scit communiter se non errare in tali hora. Immo addit *Sanchez n.4.* recitantem in hoc casu male facere, si repetat, cum det locum scrupulis, &, si recordetur se incepisse Psalmum, lectionem, aut talem horam, & postea casu distractus invenit se in fine talis horæ, legendo ex libro, vel memoriter dicendo ea, in quibus communiter non solet errare, juste potest credere se totum dixisse, & ultra progredi.

Moneo septimo: recitantem Divinum Officium cum alio privatim satisfacere, si lectiones omnes audiat a socio, nullam ipse dicens: ita *Diana sup. resol.12. ex Villalobo*, & conformiter praxi.

Moneo octavo: ex Indulto Leonis X. Monialibus, & aliis horas Canonicas ex obligatione recitantibus remitti omnes defectus, & culpas ex humana fragilitate contractas in recitando, si post recitationem devote dicant hanc Orationem: *Sacrosanctæ, & Individuæ Trinitati, Crucifixi Domini nostri Jesu Christi humanitati, & Beatissimæ, ac gloriosissimæ Virginis Mariæ fœcunditati, & integritati, ac omnium Sanctorum, Sanctarumque universitati, sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria, ab omni Creatura, nobisque remissio omnium peccatorum nunc, & semper, & per infinita sæcula sæculorum. Amen.*

℣. *Beata viscera Mariæ Virginis, quæ portaverunt Æterni Patris Filium.*

℟. *Et beata ubera, quæ lactaverunt Christum Dominum.*

Pater noster. Ave Maria.

Hanc autem Orationem placuit hic afferre, ut Confessarii Monialium omnino curent, ut post unamquamque recitationem Divini Officii eæ assuescant recitare, sicque fruantur gratia a Leone X. vigore illius concessa: ad cujus gratiæ consecutionem puto requiri, quod dicta Oratio post Divini Officii recitationem dicatur, itaut prudentis viri judicio Orationis præfatæ recitatio moraliter conjuncta reputetur cum recitatione Divini Officii; seu, (quod idem est) antequam recitans divertat ad actionem extraneam. Quod puto non procedere in casu, quo quis velit obtinere simile beneficium ex concessione Gregorii XV. facta in Indulgentiis quinque Sanctorum (ut vocant) recitando Psalmum *Laudate Dominum omnes*

nes gentes: cum enim in concessione dicatur, recitantes Psalmum prædictum supplere omnes defectus inadvertenter (idest solum cum semiplena deliberatione, seu advertentia ad rationem mali, quæ importat defectum plenæ deliberationis) commissos in recitando Officio, celebranda Missa, aut in aliis operibus spiritualibus ea die peractis; ad consequendum hoc beneficium videtur sufficere, quod in fine diei dicatur præfatus Psalmus post recitatum Officium, celebratam Missam, & alia spiritualia opera facta: id namque suadet particula *ea die*, & quod sumus in materia favorabili animæ, quæ debet ampliari.

Notant autem *Bordonus t.1. resol.29. n.27.*, ad obtinendam præfatam remissionem defectuum, requiri primo, quod ii defectus sint solum veniales, cum ea Oratio etiam ex voluntate Papæ non possit remittere culpam mortalem: Secundo, quod is, cui fieri debet remissio, non sit in mortali, cum non remittantur venialia, manentibus mortalibus. Tertio, quod ille ad dictam remissionem se disponat saltem per actum attritionis sufficientem ad destruendum peccatum veniale; siquidem hæc Oratio remittit præfatos defectus quoad culpam, quatenus est sacramentale; Sacramentalia autem non deleant venialia ex opere operato, cum non sint instituta a Christo; sed ex opere operantis, idque mediante actu contritionis excitato per sacramentalia, ut habet communis Doctorum sententia: unde hæc Oratio remittit defectus veniales commissos in recitatione horarum per modum cujusdam sacramentalis, non autem Indulgentiæ, quæ numquam remittit culpam, sed solum pœnam culpæ jam remissæ.

Addit *Bordonus n.28.*, si hæc Oratio in Choro recitatur ab uno tantum (v. g. ab hebdomadario) in fine cujuslibet horæ, sive etiam in fine omnium horarum unica vice, eam prodesse omnibus, qui in Choro recitant, ac si a singulis diceretur, cum favores animæ debeant ampliari, & favor præsentis concessionis nulli præjudicans multum prosit privilegiato: putatque illam etsi facta sit vivæ vocis oraculo, durare etiam modo, cum ea solum vivæ vocis oracula sublata fuerint, quæ aliquo modo alteri præjudicare poterant, qualis non est concessio præsens.

Moneo nono: Monialem omittentem recitare omnes, aut plures horas ejusdem diei, unicum peccatum mortale committere, loquendo de omissione externa, cum violet unicum præceptum, quo unicum integrum Officium constans septem partibus integratur. Quod non procedit de omissione interna; siquidem actus interni multiplicantur cum morali interruptione; adeoque tot erunt peccata, quot repetitæ voluntates cum morali interruptione unam, aut plures horas omittendi: immo non pauci Doctores probabiliter sustinent (etiam loquendo de omissione externa) tot esse peccata, quot horæ omittuntur; quod ab aliis probabilius negatur, & nos etiam negamus cum *Navarro, Vasquez, Suarez, Bonacina, & Garcia relatis a Castro Palao tr.7. d.2. par.5. n.1.*, cum quibus sentit *P. Tiberius in instruct. ordinand. qu.89.*, addens ex communi Doctorum sententia omittentes horas teneri in confessione exprimere quot horas omiserint: quod tamen dicit *Diana par.3. tr.13. resol.5.* debere negari ab iis, qui sustinent, in confessione circumstantias aggravantes non esse necessario exprimendas; sicque juxta hos Doctores sufficit, omittentem plures horas dicere in Confessione: *Peccavi mortaliter in omissione Divini Officii*.

Addo hic obiter, (quod non reperi decisum ab ullo Doctore) omittentem Officium Defunctorum in die Commemorationis Defunctorum, & Officium de Octava omnium Sanctorum, videri non improbabile, quod faciat unicum peccatum, cum illa die hæc duo Officia videantur præcipi per modum unius, in quo mecum sensit P. Zanettus, addens de rigore contrarium esse sustinendum.

Addit *Diana par.9. tr.7. resolut.67.* obligatum ad horas Canonicas, si eas recitet lingua Italica, seu vulgari, satisfacere

Digitized by Google

cere præcepto recitandi, cum recitet omnia verba quoad substantiam: peccare tamen graviter, eo quod sine dispensatione mutet antiquum, & communem usum Ecclesiæ; quæ proinde *in Tridentino sess.22. cap.8., & can.9.* decrevit, Missam non dici lingua vulgari; & in Indice librorum prohibitorum interdixit usum Bibliorum lingua vulgari scriptorum: sic *Diana*, alioqui concedens horas posse sine ullo peccato dici lingua hebraica, aut græca, etiam sine causa, cum Sacræ Scripturæ lingua hæbrea, græca, ac latina semper habitæ sint, & Apostoli Evangelium his solum linguis scripserint, etsi haberent donum linguarum. Unde *Sd v. Horæ Canonicæ n.10.* dicit, posse quem recitare horas lingua, qua velit uti, græca, vel hæbrea. A *Diana* dissentiunt *Bonac. de hor. canon d.1. qu.3. par.1. n.15., & Escobar. a Corro de hor. can. qu.4. §.2. n.5.*, sustinentes, Divinum Officium posse recitari quacumque lingua latina, vulgari, hæbrea, græca, aut alia, cum id nil referat quoad substantiam præcepti consistentem in significatione verborum, quæ est eadem in quavis lingua: qua de re *P. Baldellus tom.2. l.3. d.21. n.23.*

Quæres 8. *An Moniales possint, & teneantur recitare Officia propria Sanctorum.*

18. *Resp.* Posse, & teneri, si immediate subjiciantur Prælatis proprii Ordinis; etenim sic & gaudent privilegiis concessis suo Ordini, inter quæ adest facultas recitandi dicta Officia, & cum subjaceant jurisdictioni Ordinarii tenentur implere ea, quæ præscribuntur a Prælatis illius; cujusmodi est etiam recitatio illorum Officiorum: si vero exemptæ sint a potestate suorum Prælatorum regularium, & immediate subdantur Sedi Apostolicæ, aut Ordinario loci, tunc possunt quidem ea recitare, cum non deceat eas privari privilegiis sui Ordinis, non tamen tenentur, cum sic exemptæ sint a potestate sui Ordinis; ideoque non teneantur observare statuta, & consuetudines illius: ita docti recentiores a me consulti, a quibus videtur dissentire *Rodriquez sup. qu.42. art.21.*, dum ait, quod, cum Fratres Ordinis Minorum possint recitare Officia de Sanctis sui Ordinis ex privilegio ipsis concesso, & quilibet cedere possit juri suo; ii poterunt privatim recitare de Sanctis occurrentibus in Kalendario Romano, omisso Officio de Sancto sui Ordinis: quamquam cum dicat *privatim*, videtur indicare secus dicendum de publica recitatione Officii in Choro; cum sic renuncietur jus, prout tangit Ordinem, & consequenter renunciatio illa cedat in præjudicium tertii, ideoque sit illicita.

Quæres 9. *An Moniales teneantur recitare extra Chorum Officia Defunctorum, quæ pro benefactoribus solent certis diebus recitari in Choro, si eæ tunc culpabiliter, aut inculpabiliter non accedant ad Chorum.*

19. *Resp.* Non teneri, & quidem etiam si dicta Officia recitari debeant ex obligatione justitiæ (v. g. titulo legati ad hunc finem relicti): moveor, quod obligatio recitandi illa Officia non afficit singulas Moniales, ut singulas, sed ut faciunt corpus unum morale, quomodo *qu.6.* diximus, obligationem recitandi horas Canonicas in Choro non afficere singulas Moniales ut singulas, sed prout constituunt unum corpus morale, quod vocamus Monasterium: sicut ergo obligatio ista recitandi horas in Choro cumulate impletur, licet aliquæ Moniales non intersint; ita & plene satisfiet obligationi recitandi illa officia, si de facto a Monialibus recitentur in choro, esto non omnes tunc intersint, cum sic vere dici possint recitata officia a Monasterio, & impleta mens benefactorum: quos suppono voluisse imponere obligationem dictorum officiorum Monialibus eodem prorsus modo, quo solent imponi Monasteriis virorum Religiosorum; constat autem, quod si quis eorum non intersit choro, dum ibi talia officia recitantur, non ideo ea privatim recitat, nec ullum sibi facit de hoc scrupulum. Nec obstat, quod Moniales non recitantes horas in Choro tenentur eas recitare extra: siquidem lex ipsis præscribens recitationem horarum in choro ita illas obligat, ut si eas non recitent in choro, teneantur illas recitare extra,

tra, quod non evenit in præsenti casu, ut constat ex modo dictis. Quomodo ait *Suarez tom.4. de relig. tract.10. lib.8. c.2. n.4.* Religiosos nostræ Societatis ex legitimo impedimento, aut ex facultate Superioris, non interessentes recitationi Litaniarum, fieri solitæ a nostris in communi, non teneri postea per se dicere privatim: cum solum teneantur illas dicere cum Communitate, & alioqui ab hac obligatione simpliciter fuerint excusati. Immo addit *Suarez*, hoc procedere etiam in casu, quo ii contra obligationem obedientiæ omittant interesse dictæ recitationi; quamvis enim imperfecte egerint, tamen jam cessat materia illius obligationis, seu obedientiæ, nec tenentur aliam substituere loco illius: sicut non jejunans die præscripta ab Ecclesia, non tenetur jejunare alia die.

Addo non esse improbabile, Moniales in diebus rogationum minime teneri recitare Litanias privatim, etsi non intersint processioni: cum de facto id concedant *Diana p.2. tract.12. resolut.42.* ex Macigno, Vasquez, & Molfesio, aliique docti recentiores generaliter de obligatis ad horas canonicas; nec appareat ulla ratio id negandi de Monialibus, ut patet: contraria tamen sententia est communis, & probabilior.

Quod si quæras, an Moniales peccent, si omittant recitare preces, quæ interdum ab Abbatissa præscribuntur recitandæ privatim pro benefactoribus, aut alia occurrenti necessitate.

20. *Resp.* Videri non peccare, cum impositio talium precum non soleat transcendere obligationem simplicis regulæ, aut obedientiæ: sicut in simili notavit *Suarez to.4. de relig. tract.9. lib.8. c.2. n.4.*, loquens in specie de orationibus vocalibus, quæ in Soc. Jesu junguntur dicendæ pro Defunctis, aut Fundatoribus: quare nisi constet hujusmodi preces indici, sive ex obligatione justitiæ legitime imposita Monasterio, sive ex præcepto obligatorio, Monialis eas omittens non peccabit, saltem graviter.

Quæres 10. *An, & quomodo Moniales teneantur deferre habitum Religiosum, immo, & tonsuram ipsarum statui convenientem.*

21. *Resp.* Teneri deferre & habitum, & tonsuram: Habitum quidem *ex c.2. ne Clerici, vel Monachi in 6.*, ubi districtius inhibetur, *ne de cætero aliquis quamcumque Religionem tacite, vel expresse professus in scholis, aut alibi temere habitum Religionis suæ dimittat: si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.* Tonsuram vero ex *Clem. attendentes de statu Monachorum*, sicut ex Glossa, ac Panormitano advertit *Sylv. v. Clericus 2. n.1.* dicens, quod etiam Moniales deferre debent tonsuram capillorum inferius usque ad aures: & quidem quod spectat ad obligationem deferendi habitum Religiosum, dicit *Suarez supra tract.8. lib.1. cap.5. n.18.* Religiosum exuere se, absque animo deferendi habitum, non esse peccatum, seclusa regula, vel extrinsecis circumstantiis; nam de spoliatione habitus Religiosi facta sine animo dimittendi habitum, nihil statutum est in jure communi; & caput secundum *ne Clerici, vel Monaci in 6.* non loquitur de spoliatione prædicta, sed de mutatione habitus, cum qua status relinquitur. Unde ex vi juris communis sola spoliatio non est prohibita, neque etiam ex natura rei, aut ratione voti, seu status Religiosi: quare quo ad hoc consuli debent regulæ cujuscumque Ordinis, & ex ipsis colligi debet qualitas præsentis obligationis. Certe *Diana p.5. tract.14. resol.72.* ex Fabro, & aliis docet, Religiosos ob æstum, aut ad dormiendum deponentes Religiosum habitum non peccare mortaliter, cum debitum, quod habent regulares utendi semper suo habitu, non sit necessitatis, sed honestatis: quæ ratio probat idem dicendum in casu, quo deponatur habitus ad alios similes effectus (v. gr. ad melius currendum, ad faciendam aliquam repræsentationem ludicram) & procedit tam quoad Moniales, quam quod viros Religiosos.

Acccedit, quod si & demus cum *Suarez d.23. de censur. sect.4. n.34.*, & aliis, quos refert, sed non sequitur *Sanchez l.6.*

moral

Digitized by Google

moral. cap.8. n.62. & 63. Religiosum retinentem habitum sui Ordinis, sed illum ita occultantem absque justa causa, ut exterius nullo modo appareat, non incurrere præfatam excommunicationem: oppositum nihilominus dicendum videtur de Religioso, qui suum habitum plicatum gestaret sub brachio, alia veste extranea superindutus; cum in tali casu adsit non solum occultatio habitus, sed etiam dimissio, & quidem non solum moralis, sed etiam physica, ac temeraria (ut suppono) dans ansam vagandi, quæ requiruntur, & sufficiunt ad contrahendam dictam excommunicationem, nisi excuset materiæ parvitas: ut si habitus dimittatur ad dimidiam, aut etiam ad integram horam: quod in specie notant plurimi DD. apud *Sanchez num.55.*, hoc idem *num.56.* concedentem etiam in casu, quo dimissio fiat ex causa turpi, v. g. ad fornicandum.

Quæres 11. *An, & quomodo teneantur Moniales servare Clausuram.*

22. *Resp.* Teneri eo modo servare, quo ostendimus *cap. præc. per tot.*

Quæres 12. *Ad quæ jejunia teneantur Moniales de jure communi.*

23. *Resp.* Teneri solum ad ea, ad quæ tenentur reliqui fideles, & non ad alia, cum in jure communi non reperiatur ullum jejunium peculiariter injunctum Regularibus, nedum solis Monialibus; cum alioqui de Monachis in *Clement. exivi de verb. signif.* dicatur, Monachos propter jejunia, instituto Ordinis, & regulæ indicta, liberos non esse a jejuniis ecclesiasticis, quæ Christiani observare debent. Dixi *de jure communi*, quia de jure particulari tenerentur Moniales servare jejunia præscripta in propria regula, & quidem sub mortali, si ea obliget ad culpam mortalem.

Solum esse posset difficultas, an Moniales jure communi teneantur servare jejunium Adventus (ut vocant).

24. *Resp.* Quod cum jejunium sacri Adventus (ut vocant) non obliget Religiosos, & Monachos de jure communi, sed apud eos manserit partim ex propriis institutis, partim ex usu, ac more, ut notavit *Azorius par.1. lib.7. cap.27. qu.3.* ex propria regula, aut consuetudine, vel statutis sui Ordinis possunt, & debent Moniales colligere, nam ipsæ teneantur sub mortali servare jejunium Adventus, nec ne: nam de jure communi eæ non tenentur sub peccato mortali ad jejunia Adventus.

An autem Moniales quinquagenariæ eo ipso excusentur a jejuniis tum communibus ecclesiasticis, tum præscriptis in regula proprii Ordinis.

25. *Resp.* Quod cum *Sanchez lib.7. de Matrim. d.32. n.17.* consultis viris doctis dicat, se, dum aliud non apparuerit clarius convincens, tamquam probabiliorem eligere opinionem, quæ sustinet indiscriminatim de ætate viri, & fœminæ ad excusandum a jejuniis; loquendum esse, nec quidquam a ratione devium, aut alienum a probabilitate dicturum eum, qui fœminas quinquagenarias excusaret a jejunio (etsi tandem sic concludat: *Verumtamen licet prædicta ostendant, eam opinionem esse probabilem, speculative loquendo: at in praxi non censeo esse tutam*), contra quam limitationem facit doctrina, quam ex Sancio refert, & non refutat *Diana par.2.tr.13. resol.12.* Cum, inquam, *Sanchez* non improbabiliter asserat, fœminas quinquagenarias excusari a jejuniis communibus Ecclesiæ, probabiliter item dici potest, Moniales quinquagenarias excusari etiam a jejuniis præscriptis in regula. Moveor ex doctrina, quam tradit idem *Sanchez lib.4. moral. cap.11. n.54.*, nimirum ætatem sexagenariam sicut excusat viros a præcepto jejunii, ita excusare a voto jejunii, cum talia vota non obligent aliter, quam præcepta ecclesiastica de iisdem rebus, (si tamen aliter non constet de intentione voventis) quod si hæc doctrina procedit de obligatione jejunii ex voto, a fortiori procedet de obligatione proveniente ex professione religiosa, seu ex regula: & si admittitur de viris, admitti debet & de fœminis, cum sit par ratio de utrisque. Colligitur hæc doctrina satis aperte *ex Graffio qu.1. decis. lib.2. cap.37. n.42.* pro se citante

Bartholom. Medinam lib.1.instruct. cap.14. §.10., aliisque doctis viris probabilis visa est, etsi, teste *Diana p.1. tr.9. resol.16.* communiter a Doctoribus rejiciatur tamquam improbabilis. Colligitur item ex *Tamburino tom.2. de jure Abbatiss. d.12. qu.4. n.4.*, *Pasqualig. de jejun. decis.254.* & aliis relatis *a Sancio in select. d.54. n.3.*, sustinentibus, Religiosos infra annum vigesimum primum non teneri ad jejunia regulæ, & a fortiori *ex Sancio sup. n.8.*, *Rodriquez in Compend. resol.75. num.10.*, *Tambur. sup. qu.5. n.7.*, *& Pasqualig. ubi sup. decis.259. n.3.*, docentibus, Religiosos sexagenarios eo ipso eximi a jejuniis regulæ.

Consentiunt *Narbona*, *Zoesius*, *Machado*, *Medina*, *Trullench.*, *Parisius*, *Alphonsus de Leone* citati *a Diana par.9. tr.7. res.73.*, & quidem a fortiori, cum in casu isto concedant sufficere annum sexagesimum inchoatum, eo quod in favorabilibus annus inchoatus habeatur pro completo, *l. qua ætate*, *ff. de testam.*

Addit Diana ex Escobar., eum, qui vovit jejunare toto tempore vitæ suæ, post annum sexagesimum non teneri amplius jejunare, eo quod, cessante obligatione jejunii, cesset & obligatio voti, senisque vitam ad laborem jejunii termine tur in anno sexagesimo, dummodo (subdit *Diana ex Narbona*) votum non fuerit emissum post annum sexagesimum, sed antea; aliàs enim teneretur jejunare post annum sexagesimum, cum sic præsumatur voluisse ad hoc se obligare.

Doctrina autem supra data procedit etiam de Monialibus, quæ nondum expleverunt annum vigesimum primum: hæ enim, licet juxta communem Doctorum sententiam teneantur ad jejunia regulæ, aliàs exemptæ a jejuniis Ecclesiæ ordinariis: *Pasqualigus tamen decis.254. de jejun.*, *Tamburin. supra*, *aliique relati a Sancio sup. n.3. cum Graffio*, *& Medina* superius allegatis, putant eas non teneri ad jejunia regulæ; idque ob rationem paulo ante adductam ex *Sanchez* pro sexagenariis, quæ æque militat pro ipsis. Quin etiam monet *Pasqualigus n.6.*, dato, quod Religiosi ante vigesimum primum annum teneantur ad jejunia regulæ, posse Prælatum cum iis dispensare in præfatis jejuniis, & bene facere, si dispenset: idque, etsi aliàs nequeat dispensare super Constitutionibus Ordinis; talis quippe facultas illi competit tamquam Ordinario, & aliàs Ordinarii ex causa dispensare possunt super lege Pontificia jejunii: sic ille.

Dubium majus est: An Moniales teneantur servare jejunia, quæ a populis loci, in quo ipsæ degunt, observantur ex voto, aut etiam inducuntur a proprio Ordinario.

26. *Resp.* Videri probabile non teneri, ob ea, quæ in simili dicimus *in tract. de obligat. cap.5. qu.21.*; idque maxime, si Moniales sint exemptæ ab Ordinario, cum sic non subjiciantur ejus jurisdictioni, quod requireretur ad hoc, ut tenerentur servare jejunia ab ipso indicta, vel approbata: quamquam, dato etiam, quod Moniales immediate subjiciantur Ordinario, adhuc probabile sit, eas non teneri ad dicta jejunia, nisi lege sufficienter exprimantur: quippe quæ non veniunt nomine populi in odiosis, immo neque nomine Cleri, ut colligitur *ex Bonacin. d.5. de censur. in comm. par.1. n.11.*

27. Addo, quod cum Leo X., teste *Portello v. Jejunium num.4.*, concesserit Minoribus, ut in die jejunii possint prandere una hora ante horam consuetam: hinc quippe bene inferat *Diana part.1. tr.9. resol.27.* posse Religiosos per horam cum dimidio ante meridiem prævenire prandium sine ullo peccato; hoc eodem privilegio uti poterunt Moniales, etiam non exemptæ, juxta dicenda *cap.9. qu.1. & 2.*

Quod autem spectat ad refectionem vespertinam sumi solitam in die jejunii, moneo, quod cum *Fagundez præcept.4. Eccles. lib.1. cap.4. n.13. ex mente Suarez* concedat, sumi posse in ea octo uncias cibi (& has partim ex pane, partim ex fructibus, aut herbis) & alias *Diana par.5. tr.5. resol.11.* ex Turriano probabiliter doceat, ad violationem mortalem jejunii non sufficere quantitatem duarum unciarum

rum cibi communis: consequenter fatendum est juxta hos Doctores, solum venialiter peccare illum, qui in refectiuncula jejunii ultra octo uncias cibi licite concessas sumeret alias duas uncias: immo nec venialiter, juxta *Pasqualigum tom.2. decis.139. n.6.*, quatenus ibi concedens jejunantem posse primo mane sumere duas uncias cibi, & semel bibere ad jejunium facilius tolerandum, posteaque hora statuta prandere, ac noctu sumere consuetam refectiunculam (etsi hoc fiat ex causa rationabili, etiam sine peccato veniali) consequenter videtur concessurus, sumentem præfatas duas uncias ultra ordinariam quantitatem serotinæ refectiunculæ non peccaturum, neque venialiter, si excessum illarum duarum unciarum sumat ex causa rationabili, quæ utique potest occurrere. Probat autem *Pasqualigus*, parvitatem materiæ in re præsenti salvari in duabus unciis, ex eo, quod parvitas materiæ in fractione jejunii non debet attendi in ordine ad quantitatem prandii, aut cænæ, sed in ordine ad violationem abstinentiæ per jejunium præscriptæ; ac proinde quantitas cibi, quæ talem abstinentiam non lædit notabiliter, erit parvitas materiæ: ex alia parte dicta violatio non debet attendi comparative respectu hujus, aut illius, sed prout est formaliter læsio abstinentiæ per jejunium præceptæ, quæ est abstinentia a pluribus commestionibus: sicque abstinentia hæc per pluralitatem commestionum lædi potest notabiliter, cum per eas destruatur; secus si non interveniat pluralitas commestionum, cum sic notabiliter non lædatur dicta abstinentia. Unde fit, quod tota illa quantitas sit parvitas materiæ, quæ non sufficit ad instituendam commestionem: cum vero Ecclesia in jejunio vetans pluralitatem commestionum loquatur de iis, quæ solent institui, & alioqui præter prandium, ac cænam soleant institui solum leves quædam commestiones, quæ veniunt nomine jentaculi, aut alio nomine; ideo parvitas materiæ in re præsenti debet habere talem terminum, ut neque faciat aliquam harum leviorum commestionum, attendendo illam quantitatem, quæ magis universaliter sumi solet in iis: cum ergo eæ, quando sunt moderatæ, important uncias sex circiter cibi, ideo duæ unciæ censeri possunt materia levis, utpote non pertingentes ad medietatem talis commestionis, adeoque moraliter non sunt commestio, & consequenter non lædunt notabiliter abstinentiam a pluribus commestionibus, quæ præcipitur in jejunio.

Quod vero dicit *P. Diana par.9. tr.6. resol.15. ex Trullenko contra me tract.5. cap.5. n.15.* se non damnaturum de peccato mortali eum, qui quantitatem cibi permissam in refectiuncula jejunii totam sumeret in pane, mihi non placet, tum ob dicta *num.15. sup. cit.*, tum ex eo, quod quantitas, & qualitas præfatæ refectiunculæ maxime pendet ex consuetudine inducta apud viros doctos, ac timoratos: non puto autem apud illos inductam esse consuetudinem, ut in dicta refectiuncula sumi possint octo unciæ panis: immo puto, quod si ii viderent aliquem edere octo uncias panis in vespertina refectiuncula jejunii non leviter offenderetur, cum tanta panis quantitas videatur sufficere ad nutritionem non modicam, sicque finis Ecclesiæ intentus magna ex parte frustretur; unde & viri laici non adeo scrupulosi forte non auderent practicare ejusmodi doctrinam.

Accedit, quod in pervigilio Nativitatis Domini in refectiuncula vespertina sumi possunt sexdecim unciæ cibi, juxta *Fagundez supra n.19.*, *Dianam p.1. tr.9. resol.35.*, & alios: idque etiam in casu, quo, occurrente Festo Nativitatis in feria secunda, jejunium vigiliæ præveniatur in Sabbatho, ut advertit *Sanchez lib.5. consil. cap.1. d.26.*, addens, in vigilia Nativitatis sumi posse collationem duplo, & triplo majorem: qua de re plura in nostro *tract. de obligat. regul. cap.5. qu.5.*; ubi ostendimus, etiam Religiosis, & consequenter Monialibus permittendum esse, ut in vigilia Nativitatis sumant refectiunculam paulo majorem solita; quidquid contradicant *Villalob.*, *& Ledesma apud Dianam ubi supra*.

Digitized by Google

Addit *Pasqualigus supra decis.*103. *n.9.* quod licet *Sanchez supra n.6.* putet dictam refectiunculam non posse sumi adeo amplam, si sumatur hora prandii, cum nondum incæperit Festum, & id non habeat consuetudo: oppositum tamen tenendum est, cum hoc sit privilegium illius jejunii, cui hoc convenit, non quod festum incæperit, sed quod sit accessorium festi; adeoque sapiat lætitiam festi, etsi illud nondum incæperit; quod patet etiam ex modo celebrationis officii vigiliæ.

Putat idem *Pasqualigus decis.*102.*n.*5. *ex Angles, Sanrio, & Ledesma* posse hora prandii in die jejunii vespertinam sumi refectiunculam, dilato prandio in vesperam, idque sine alia causa, quam ob commodum jejunantis: & probat, quia lex jejunii exigit unicam comestionem, permissa refectiuncula in subsidium naturæ, & intendit corporis macerationem mediante abstinentia: quod totum salvatur in præsenti casu, cum sic habeatur finis jejunii, fiat unica commestio cum solita refectiuncula, & inter has solum mutetur ordo, qui est quid accidentale, ideoque non impedit, quin impleatur lex jejunii.

Addo, quod sicut *Azorius, Reginaldus, & Bonacina relati a Diana part.*3. *tract.*9. *resol.*34., *Bossius citatus ab eodem Diana part.*5. *tract.*14. *resol.*14., non improbabiliter docent in collatione serotina jejunii posse sumi jusculum ex aqua, & pane, aut herbis, etiam seclusa speciali indigentia: sic puto cum *Sanchez supra d.*24. *n.*2. Monialem, quæ v. gr. inservire debet mensæ in die jejunii, posse sumere aliquid cibi, etiam per modum sustentationis; quippe quæ ex tunc censetur inchoare prandium, postea interrumpendum ex occasione illius servitii, illud postea absolutura: quo pacto plures illæ commestiones moraliter reputantur una; non secus ac evocatus a prandio in die jejunii ob aliquod negotium, potest, peracto negotio, redire ab absolvendum prandium, etiam post duas horas, ut notant plures doctores apud Dianam supra resol.32. Immo *Pasqualigus supra decis.*121. *n.*5. putat posse rediri ad continuandum prandium post totum illud tempus, quo perseverat aliquid, ratione cujus commestio moraliter continuari censetur: (ut adsit intentio redeundi saltem virtualis, eo quod solita quantitas cibi sumpta non sit, vel supersint in mensa fercula destinata pro eo prandio &c.) sic enim tempus interpositum non tollit continuationem moralem unicæ comestionis; quin addit *Pasqualigus ex Sylvio* sine mortali culpa posse interrumpi prandium per horam, etiam sine causa, cum sic jejunium non lædatur graviter.

Docet item *Pasqualigus n.6.* cum doctis recentioribus consultis contra *Ghetium* surgentem a mensa, comestione non completa, & negotiis ita distentum, ut in iis totum diem insumat; posse inchoatam comestionem vespere complere, cum ea interruptio non sit voluntaria, adeoque secunda comestio pars, & complementum primæ comestionis, quæ relicta fuit imperfecta: hoc enim ipso, quod conceditur comestio unica completa, ac sufficiens intra meriedem, ac vesperam, currit tempus, in quo licitum est edere; ac proinde si comestio relinquitur imperfecta, ea semper compleri potest, si prius compleri non potuit, quandiu durat tempus præfinitum pro ea comestione: præterquam quod cibus prima vice sumptus non est sufficiens, sicque jejunans excusabitur a jejunio, si illud servare non possit.

Censet præterea *Pasqualig. decis.*123. *ex Molfesio* posse, quem domi comedentem in die jejunii adire domum amici ad complendam comestionem cum eo, sive invitetur ab eo, sive non; imo, & ire ad emenda alia fercula, posteaque domum redire, edere, cum tota hæc interpositio temporis censeatur medium ordinatum ad complendam comestionem inchoatam, adeoque continuativum illius: idque interponendo totum illud tempus, quod insumitur in via, & in præparando cibo, quem intendimus edere: siquidem totum hoc tempus est medium ordinatum ad complendam comestionem, ac proinde continuationem ponit stante intentione protrahendi comestionem ulterius: immo si interponatur aliquantulum temporis majus, eo quod est necess.

Digitized by Google

neceſſarium, parum curandum eſt, cum in moralibus parum pro nihilo reputetur.

Sic *Sanchez lib.5. conſ. cap.1. d.24. n.5. Ghetius v. jejunium cap.1. n.4. Trullench. lib.3. decal. cap.2. diſt.3. n.13.*, & alii ſuſtinent jejunantem, qui plicato linteolo, propoſuit nihil ultra edere, poſſe ſumere ex ferculis de novo appoſitis, cum adhuc perſeveret idem prandium, cui ille accumbit; ideoque ſi mutato propoſito, ſumit de novis ferculis, moraliter loquendo, non inſtituat novam comeſtionem, ſed aliquid ſuper addat priori, ita ut additamentum faciat unam comeſtionem cum priori, perſeverante unitate prandii communis. Conſentit *Paſqualigus* deciſ.122. inferens, jejunantem in hoc caſu a fortiori poſſe de novo edere ex ferculis antea appoſitis, quippe quæ ſunt pars illius prandii, imo & illius ferculi, quod inſervit prandio, ſicque eorum comeſtio ne novo repetita ſit pars ejuſdem comeſtionis, ita ut cenſeatur una comeſtio integra ex pluribus partibus.

Sic *Molfeſius, Filiucc., Bonacin. & Ghetius apud Dianam p.1. tract.3. reſol.32.* contra plures alios relatos a *Paſqualigo ſupra deciſ.125. n.1.*, docent jejunantem a menſa ſurgentem animo non amplius edendi, poſſe redire ad edendum, etſi prandium ſit completum, ſi modicum tempus interceſſit, & edat de iis, quæ prius fuerant appoſita: ſicut enim quæ edit ſunt pars illius prandii, quod ſumpſit, non autem novum prandium; ſic eorum comeſtio eſt pars commeſtionis præcedentis, moraliter loquendo: quod non procederet, ſi novum inſtitueret prandium, ſic enim eſſet nova refectio: ita *Paſqualigus* monens *n.5.* regulariter quartam partem horæ, & forte etiam tertiam non ſufficere, ut deſinere cenſeatur jus redeundi ad continuandum prandium, niſi concurrentes circumſtantiæ aliter ſuadeant: uti ſurgas a menſa iturus ad dormiendum, in quo caſu ſtatim cenſetur deſinere dictum jus.

Sic *Leſſius l.4. cap.2. n.11.*, *Layman lib.4. tr.8. cap.1. n.6.*, *Diana ſupra*, & alii ſuſtinent, jejunantem, qui a menſa recedit animo non edendi amplius, poſſe ad eam redire, & edere, ſi prandium adhuc duret: probant, quia cibus interruptim ſumitur, ita ut plures partiales ſumptiones unicam faciant commeſtionem, ſicque unitas moralis commeſtionis ſtare poteſt cum interruptione ſumptionis; ideoque debet deſumi ex unitate convivii: unde recedens a menſa, poteſt denuo accedere, durante eodem convivio, ſine violatione jejunii, etſi propoſuerit non amplius edere: cum enim edat de eodem prandio, cenſetur facere eamdem comeſtionem.

An autem, & quomodo jejunans ſi extra prandium, & refectiunculam velit bibere, poſſit ſumere aliquid cibi, ne potus noceat, & quidem pluries eodem die.

Reſp. Poſſe, dummodo id non fiat in fraudem jejunii; ita *Sanchez ſupra diſt.22. Laym. ſupra n.7. Azor. to.1. lib.7. cap.10. qu.7.*, aliique plurimi, & probatur, quia hoc ipſo, quod Eccleſia in die jejunii concedit potum per diem, cenſetur, & concedere neceſſaria, ne potus noceat, & conſequenter aliquid cibi, quo modo dicunt communiter Doctores, talem cibum non vetari, eo quod ſumatur per modum medicinæ. Dixi *dummodo id non fiat in fraudem jejunii*: ſi enim bibas non ad ſitim ſedandam, ſed ut poſſis ſumere modicum illum cibum, & is pluries ſumptus pertingat ad quantitatem ſufficientem ad violandum jejunium, vel non una tantum, aut altera vice, ſed ſæpius, ita ut tandem devenias ad prædictam quantitatem ſufficientem, violas jejunium; tunc autem cenſeri poteſt abeſſe fraudem, quando vere moveris ad bibendum ex ſiti. Conſentit *Paſqualig. ſupra deciſ.119.* notans *n.6.* modicum cibum, qui ſumi poteſt, ne potus noceat, regulariter dici poſſe illum, qui eſt infra unciam, cum talis quantitas ſit valde exigua, & ſufficiat ne potus noceat: addenſque *n.6.* modicum illum cibum ſumi poſſe a bibente, etſi credat potum ſine eo non nociturum, ſi mane bibat, cum ſtomachus ſit vacuus, adeoque ei ſemper potus noceat: non item, ſi poſt prandium bibat, & certus ſit ſe, attenta ſua complexione, non paſſurum

Digitized by Google

rum nocumentum ex potu; quod non procedit, si probabiliter timet nocumentum, aut de hoc dubitet: cum tunc stet in possessione sui juris ad sumendum, quamquam cum materia sit parva, & potus solus stomacho non conferat, putat *Pasqualigus* nemini injiciendum scrupulum peccati gravis, si sumat exiguum hunc cibum.

Addit *Pasqualigus decis.136.*, uvam recentem posse sumi die jejunii, quoties libuerit, non secus ac sumi potest vinum, cum succus uvæ in sua substantia sit vinum, habeatque rationem potus, quippe qui exprimitur ex acinis, dum uva dentibus conteritur, & in ore acquirit rationem potabilis, sicque in stomachum transmittitur per modum potus. Sed mihi non placet hæc doctrina, & videtur adversari illi doctrinæ, quam idem *Pasqualigus decis.141. n.2.* admittit, ut communem, videlicet ea, quæ habent rationem cibi, solvere jejunium, & si sumantur modo potabili, ut potus lactis: hinc inferens *n.3.* potionem cocholatæ frangere jejunium, etsi sumatur per modum potionis, eo quod illa ex natura sua sit cibus maxime nutritivus: ita ut unica ejus uncia sufficienter nutriat per horas 24. absque ulla corporis debilitatione: si quidem ex communi illa doctrina contra *Pasqualigum* argui potest: quæ habent rationem cibi, frangunt jejunium, etsi sumantur per modum potabilis; at uva, cujus succus solum in ore dentibus exprimitur e cortice, habet rationem cibi, & quidem maxime nutritivi, etsi detur eam sumi modo potabili; ergo illius sumptio frangit jejunium: dixi, *etsi detur illam sumi modo potabili*, quia secundum communem modum loquendi, ac moralem hominum existimationem non dicitur bibere, qui sumit uvam recentem, ejusque succum dentibus intra os exprimit, etsi dictum succum vere jam expressum, transmittat in stomachum, sed dicitur edere uvam, adeoque negari potest in hoc casu sumi uvam modo potabili; quo modo dicitur sumi, quando intra vas aliquod exprimitur succus uvæ, & sic expressus sumitur: sic enim dicitur sumi uva modo potabili, cum vere sit mustum, & habeat rationem potus: & tunc concedo per sumptionem uvæ recentis non violari jejunium Ecclesiasticum, cum talis sumptio sit potus, & potus non frangit jejunium Ecclesiasticum, ut omnes concedunt: & quidem, quod uva sit maxime nutritiva, patet experientia Rusticorum, qui in Autumno ex usu uvæ valde pingues apparent.

Quod si hac occasione quæras: An prohibitus vesci carnibus ex lege jejunii, aut alio titulo prohibeatur adhibere clysma a puro carnium jusculo; aut emplasma e carne contusa, vel contrita apposita umbilico, non quidem ad medicinam, sed ad carnem in legis fraudem mulcendam, ejusque lasciviam fovendam, cum succus clysmate immissus nutriat, & idem præstet emplastrum umbilico appositum vi caloris naturalis, & facultatis attractricis partibus insitæ aliquid per poros exugens, quod intromissum potest excoqui, & demum converti in sanguinem, unde fit nutritio, etsi exigua, sicut & exigua est materia, quæ attrahitur, & via per quam subit.

Resp. Raynald. in stylita mistico par.7. n.9. verius esse, quod in casu proposito vetitus est usus clysmatum, ac emplastri (concedens tamen *n.11.* quod spectat ad emplastrum materiæ paucitatem, quæ inde fugitur, valde tenuare peccatum, ita ut vix posset sufficere ad peccatum mortale) Assertionem probat, tum quia sic copiosa materia vetita apponi potest, maxime per iterationem, ac frequentationem, & potest contravenire fini legis præscribentis ciborum delectum, cum inde possit incendi corporis lascivia, concalefacta carne per tale nutrimentum: tum quia licet lex Ecclesiastica de ciborum delectu, spectato verborum cortice, vetet solum usum certorum ciborum, quem Doctores vocant manducationem; tamen spectato fine legis sub iis verbis æque vetatur omne nutrimentum ex materia vetita, sive ingeratur per os, sive alia via, ita ut usus clymatis ac emplastri ex carnibus dici possit æquivalens comestio carnium: maxime cum Canones solum mandent jejunium, & Docto-

Doctores interpretantes legem jejunii de commestione (quippe per quam jejunium ordinarie solvitur) non excludunt, nec possunt excludere sumptionem cujusvis alterius æque concitantis petulantiam corporis, quam Ecclesia intendit frænare lege jejunii.

Verum mihi non probatur hæc doctrina, putoque sustinendam esse oppositam, quam ipsemet *Raynaud* : non negat esse probabilem, dum ait suam esse veriorem. Ducor; tum quia finis legis non cadit sub legem, quippe quæ dirigit quidem ad finem, sed non est de fine : ut ostendit *Avila d.11. de leg. n.37. S.Thom. & Cajetan.* sicque corruit primum fundamentum *Raynaud.*; tum quia ubi agitur de obligatione imponenda, stricta fieri debet interpretatio, *Sd v. interpretatio 2. l. quid quid adstringendæ ff. de verb. oblig.*; adeoque lex prohibens comestionem carnium intelligenda est de comestione simpliciter dicta, non autem de æquivalenti; cum tamen Doctores de jejunii obligatione loquentes dicant, eam solum cadere in manducationem, & is tantum dicatur manducare, qui ore haurit nutrimentum : tum quia, quod succus per clysma injectus, aut emplastro attractus nutriat est per accidens, nec a lege attenditur; quomodo potus vini licet nutriat, non vetatur in jejunio de communi sententia Doctorum; idque etsi sumatur in fraudem ad sedandam inediam, ac tamen, ut docent *Pasqualigus de jejunio decis.117. & 18.* Doctoribus relatis, aliique viri graves; & inde suadetur, quod Ecclesia non vetat potum, adeoque nec nutrimentum ex eo provenientem (sicut vetat nutritionem ex cibo capto, eo quod cibus sit vetitus) sicque intendens nutritionem provenientem ex potu vini, non violat legem jejunii, cum eam intendat solum ut provenientem ex actu licito, idest ex potu vini : quod est signum, mentem Ecclesiæ præscribentis delectum ciborum non spectare quemcumque usum rei idoneæ ad irritandam carnem (id quod constat fieri a vino largius hausto, ac puro), sed solum spectasse curam carnis per esculenta, & incentiva libidinum præcise per manducationem admota: tum quia in præsenti casu non procedit, quod q .i facit in fraudem legis non minus delinquit, quam si legem directe violet, etsi salvis verbis legis ejus sensum circumveniat, *l. contra legem ff. de legib.* cum fiat, quod ea noluit fieri, licet, attento cortice verborum extimo, id non vetuerit : siquidem tunc solum fit in fraudem legis, quando ex tali facto provenit effectus vetitus a lege, adeoque ipsum factum vetitum censeretur, utpote causans effectum a lege vetitum (ut si pluries in die jejunii capias cibum in quantitate parva, de se non frangente jejunium : tunc enim fieret fraus legi jejunii, quatenus esto quælibet e dictis comestionibus seorsim non auferat effectum a lege intentum, ob parvitatem materiæ, omnes tamen simul auferunt; ideoque Ecclesia hoc ipso, quod intendit macerationem corporis per cibi subtractionem, item præsumitur vetare concursum plurium illarum comestionum parvarum in eodem die, tanquam causam obstantem effectui intento):quod utique in præsenti casu non procedit, in quo cum non vetetur potus in quavis quantitate ad sedandam sitim, nec vetatur effectus hinc causatus, idest nutritio, ac sedatio inediæ; ac proinde licet potus adhibeatur in hunc finem, non fit fraus legi, cum non adhibeatur, ut impeditivus effectus intenti a lege : si enim impediret, esset vetitus etiam in ordine ad sedandam sitim (sicut est vetitus potus lactis etiam ad refrigerandum, ac extinguendam sitim, cum impediat effectum intentum a lege jejunii) quare lex jejunii intendit solum vetare nutritionem provenientem ex cibo, & sedationem inediæ per modum cibi, quem solum prohibet, ac proinde, cum in isto casu intendatur solum sedatio inediæ per potum, non contravenitur menti Ecclesiæ indicentis jejunium.

Sicut ergo *Raynaud. supra n.7.* concedit jejunium præscriptum ad Eucharisticam communionem non violari, assumpto clysmate e carnium jusculo, aliove quovis succo, licet apto ad nutriendum (q :od late

late probat *Raynaudus n.3.*) cum præscriptio dicti jejunii solum spectet reverentiam debitam Corpori Christi, & referatur ad cavendam prægravationem corporis: sic videtur dicendum, usum clysmatis e puro jusculo carnium, ac emplastri e carnibus contusis non vetari per legem vetantem esum carnium, etsi hæc adhibeantur non in medicinam (quo pacto etiam *Raynaudus n.14.* nobiscum sentit, etsi morbus non sit tantus, ut posset excusare a jejunio) sed ad curandam cuticulam, carnisque lasciviam fovendam; idque ob rationes superius allatas, ex quibus etiam destruuntur fundamenta, quæ pro se affert *Raynaudus*.

Quod vero addit *n.13.* Carthusianum facere contra statutum prohibens carnium usum, etiam in mortis periculo, si in morbo periculoso utatur clysmate e carnium jusculo, aut emplastro e carnibus contusis ad curandum morbum (cum id insimili casu concedat de quocumque alio ægroto, qui non sit Carthusianus) mihi non placet, sicut nec placet ratio, quam adducit pro sua sententia, dicens, Carthusiani longe aliam esse rationem, cum ille vi legis privatæ amoveat a se facultatem utendi talibus remediis ad cujusvis morbi sublevationem, nec nisi omni alio cibo deficiente assumere possit præfata clysmata, aut emplastra ex pura carne, etsi paulo post subdat *Raynaud.* non esse quod Carthusiani scrupolo tangantur de pauxillis carnibus, quæ in certis medicamentis adhibentur admixtæ aliis materiis, adeoque transmutantur, ut sicut carnis nomen abjiciunt, sic, & pristinam carnis naturam exuere videantur: nam de minimis non curat prætor; & jus obligans ad carnium abstinentiam non censetur inductum cum extensione ad tales materias.

Mihi, inquam, non placet, quod loco citato addit *Raynaudus*, & facile videtur posse confutari ex verbis ipsiusmet statuti in ordine Carthusiano de abstinentia carnium, editi anno 1582., & a me relati *tract.5. cap.5. n.538.*, quod sic habet: *Omnem esum, & sumptionem carnium, & omnium quæcumque ex carnibus quomodolibet constant, sive per modum cibi, sive per modum potionis, aut sorbitionis sumantur, a nostro proposito abjecimus:* & infra: *Statuimus, ut quicumque Ordinis nostri professus hujus tam laudabilis institutionis transgressor extiterit*, carnes videlicet comedendo, & alicui personæ Ordinis ministrando, vel ministrantibus consentiendo, vel non prohibendo, cum poterit prohibere &c. Ubi noto, quod, cum statutum hoc non prohibeat quemcumque usum carnium, sed solum illarum, qui fit per modum cibi, aut potionis, aut sorbitionis, & sub his non comprehendantur assumptiones clysmatis, aut emplastri ex pura carne, non video, quo modo *Raynaudus* dicat, Carthusianum vi legis privatæ amovere a se facultatem utendi talibus remediis ad cujusvis morbi sublevationem; cum sub relato statuto Ordinis Carthusiani non extet (quod ego sciam) ulla alia lex, quæ vetet usum præfatorum remediorum, nec ab ipso *Raynaudo* afferatur, qui tamen debuisset illam afferre, si extaret: Cum ergo Carthusianus nulla lege peculiari prohibeatur uti c ysmate, aut emplastro ex pura carne, & alias *Raynaudus* usum talium remediorum concedat cuicumque alii in die jejunii, debet hoc idem concedere & Carthusiano, cum sit eadem ratio de ipso, ac de illis, & ubi militat eadem ratio, militare debeat item eadem juris dispositio.

Imo puto Carthusianum non facere contra statutum superius adductum, si clysma, aut emplastrum ex pura carne assumeret ad curandam cuticulam: cum vi dicti statuti solum prohibeatur uti carnibus per modum cibi, aut potionis, aut sorbitionis, & sub his non contineatur assumptio clysmatis, aut emplastri ex pura carne; aliasque lex etiam favorabilis animæ, si sit obligatoria, & consequenter odiosa, non debeat ampliari ultra propriam verborum significationem, ut probat *Sanchez lib.10. de Matrim. d.4. n.3.*

Quæres 13. *An Moniales teneantur observare Festa præscripta ab Ordinario loci, nec non censuras, & interdicta ab eo lata.*

28. *Resp.*

28. *Resp.* Teneri ex decreto *Concilii Tridentini sess.25. de regul. c.2.*, quod sic habet: *Censuræ, & interdicta, nedum a Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata mandante Episcopo a Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque serventur*. Ubi notandum, quod licet in isto decreto non fiat mentio expressa de Monialibus, eæ tamen in illo comprehenduntur sub nomine Regularium, quod est commune tam Monialibus, quam viris Religiosis.

An autem Moniales possint die festo exercere se in faciendis recamaturis ad vitandam otiositatem.

29. *Resp.* Armillam, Azorium, Villalobum, Jo. de la Cruz, Sà, Marchantium, Sylvestrum, ac Ghilinum relatos a *Diana part.6. tract.6. resol.15.* sustinere partem affirmantem ob rationes adductas ab ipso Diana; quin nec omnino ab iis dissentit *Sanchez lib.5. cons. c.2 d.18. n.13.*, quatenus asserens opinionem contrariam esse veriorem, indicat sententiam horum doctorum non esse improbabilem. Certe si hæc doctrina admittatur de puellis(quomodo admittunt citati DD.), & admitti poterit respectu Monialium,præsertim juniorum,quæ difficilius sciunt vitare otium. Quod autem dicunt præfati Doctores de recamaturis,admittent etiam de thecis ex serico confectis,cum cera sancta collo gestari solitis, aliisque similibus rebus devotionis, qua de re *Pasqualigus decis.148.*

Quæres 14. *An Moniales in diebus rogationum, ac Jubilæi intra proprium Monasterium teneantur facere processiones ab Ecclesia præscriptas, & quo genere obligationis.*

30. *Resp.* Quod quidem spectat ad Monialium communitatem, seu Conventum, id debere colligi ex communi ipsarum Monialium sensu, & conceptu: proportionaliter, ut dicit *Sanchez lib.6. moral. c.4. n.27.* ad dignoscendam quantitatem obligationis hujus, aut illius regulæ multum conferre communem existimationem Religiosorum, communemque sensum, ac judicium illorum, quibus incumbit regularum observatio, sic, aut sic illas accipientium, ac intelligentium: puto autem Moniales existimare consuetudinem faciendi dictas processiones esse solum ex devotione, adeoque a toto Monasterio illas posse omitti absque peccato mortali; quod si eæ de hoc dubitent,id debent conjicere ex quatuor conjecturis relatis a *Bonacina dist.1. de leg. qu.1. part. ult. §.3. n.21.*; nimirum consuetudinem præsumi inductam tanquam obligatoriam, si Superior puniat, aut arguat aliter facientes, si populus graviter scandalizetur ob violationem dictæ consuetudinis, si materia & obligatio illius multum conferant ad bonum commune, si denique consuetudo sit majoris partis illius communitatis. Quod vero spectat ad præsentem obligationem respectu singularum Monialium, puto illam non esse majorem ea, qua *hic qu.6.* diximus singulas Moniales teneri ad assistentiam chori, & consequenter non excedere culpam venialem.

Quæres 15. *An, & quomodo Moniales teneantur solvere debita realia contracta, sive ante ingressum Religionis, sive post.*

31. *Resp.* Distinguendo,vel debita sunt contracta ante professionem, & hæc debebant solvi a Moniali ante emissionem professionis,si erat solvendo,& si non solvit, peccavit quidem reddendo se impotentem ad solvendum; modo tamen excusatur ratione impotentiæ, quatenus per professionem facta est incapax acquirendi bona propria, ex quibus solvat, quod bene notavit *Sanchez lib.4. moral. c.19. n.14.* addens,cum sit medium extraordinarium, ac difficile cogi acquirere bona in Religione ad solvendum creditoribus, Monialem in præsenti casu non teneri manibus suis laborare ad acquirendum unde solvat æs alienum, nec Superiorem teneri ei dare licentiam sic laborandi:quæ ratio cum procedat etiam quoad petendam eleemosynam a parentibus,aut consanguineis ad effectum satisfaciendi creditoribus, neque ad hoc ipsa tenebitur. Puto tamen, quod si Monialis habeat peculium ejus usibus concessum tenetur ex eo solvere debita: cum *Sanchez lib.8. moral. c.9. n.38. ex Molin.*, *ac Lessio* dicat, Religiosum teneri resarci-

re damnum injuste illatum, cum restituendo fuerit, & quidem modo possibili; & alias Monialis sit restituendo eo ipso, quod habet peculium ejus usibus permissum, ut patet: intellige, nisi id ei prohibeatur a Superiore, ut de facto prohiberi potest, teste *Sanchez supra n.*113. ubi supponit, Superiorem non teneri concedere Religioso subdito licentiam expendendi proprium peculium in solvendo ære alieno, & concessam posse auferre, cum peculium sit Monasterii, & Monasterium non teneatur illud expendere in resarciendo damno per suum Religiosum illato; qui proinde Religiosus eatenus tenebitur solvere creditoribus ex suo peculio, quatenus libera illius administratio ei permittitur. Quod autem dixi de peculio, procedit etiam de donatione, aut eleemosyna factis Moniali, si hæ usibus illius permittantur; nempe eas debere expendi a Moniali, in solvendis debitis, de his enim militat eadem ratio, ut patet. Vel debita contracta sunt a Moniali post professionem, & hæc ea tenetur solvere eo solum modo, quo diximus, illam post emissam professionem teneri solvere debita contracta ante illam, videlicet, implicando ad talem effectum peculium ipsi libere concessum, vel etiam donationem aliquam liberæ dispositioni illius relictam a Superiore, ita ut illam insumere possit in usibus licitis, non autem laborando, aut procurando eleemosynas &c. idque ob rationes supra allatas, quæ militant etiam in hoc casu. Nec obstat, quod *Sanchez supra n.*38. ait, Religiosum teneri damnum culpabiliter illatum resarcire modo possibili, nam explicari debet, illum loqui de mediis ordinariis, non autem extraordinariis.

An autem Monasterium teneatur solvere debita a Moniali contracta sive ante professionem, sive post.

Resp. Loquendo de debitis contractis ante professionem teneri Monasterium ea solvere ex bonis, quæ ratione Monialis ei obvenerunt, aut obvenient in futurum (non tamen supra vires dictorum bonorum) & ratio est, quod cum per professionem Religiosam non derogetur juri creditorum, sicut Monialis tenebatur ante professionem ex bonis illis solvere creditoribus, sic tenetur Monasterium succedens in ea bona: quo pacto ait *Sanchez l.*7. *moralium c.*31. *n.*4., regulam illam, *quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio*: intelligi debere, nisi Religiosus ære alieno gravatus sit admissus ad professionem; tunc enim non Monasterio, sed creditoribus acquirit, quidquid arte, industria, donatione, aut hæreditate comparat. Loquendo vero de debitis contractis post professionem, hæc solvi non debent a Monasterio, nisi ea contracta sunt ex legitima Superioris licentia, aut Monasterium inde sit factum locupletius; (tunc enim tenebitur quoad eam partem, ut advertit *Sanchez n.*9.), & ratio est, quod personæ delictum non est convertendum in Ecclesiæ damnum, *cap. si Episcopi* 16. *qu.*6., quæ ratio item probat, Monasterium non teneri restituere mutuum pecuniarum a Religioso acceptum cum licentia Superioris, sed sine consensu capituli, si Superior non poterat disponere de tanta summa sine dicto consensu, sicque in concedenda ea licentia excessit limites suæ potestatis; quod advertit etiam *Sanchez n.*10.

Addo hic obiter ex *Cardinali de Lugo d.*3. *de just. n.*142. pro se citante *Bannez*, *Rebellum*, *Lopez*, *Salas*, *Sayrum*, *& Dianam*, recipientem a Moniali ad usus illicitos, non teneri summam acceptam restituere, si Monialis, quæ dedit, habeat facultatem plenam, ac liberam expendendi dictam summam pro libito; cum Prælatus dans talem facultatem non censeatur limitasse illam ad usus honestos, sed potius abstulisse pro parte sua totum impedimentum, ut usus ille non esset contra votum paupertatis ex defectu licentiæ, etsi maneat turpitudo ex alio capite. Quod si Monialis potuit dare dictam summam: ergo & ille alius potuit illam recipere, & potest eam retinere. Præter quam quod, ut notat idem *Card. n.*143. etsi donatio illa ab initio fuisset nulla ob malum titulum, postea tamen Monialis, si alias habet licentiam dandi illam summam ad usus lici-

tos,

Digitized by Google

tos, mutato animo potest illam donare illi eidem personæ alio titulo honesto, v.g. quia pauper est, vel ex gratitudine: ad quam donationem licitam sufficientem habet licentiam. Nec obstat, quod Prælatus est administrator bonorum Monasterii, ideoque non potest dare licentiam, & ad usus illicitos expendendi, cum id jure prohibeatur: id enim procedit, quando inde damnificatur monasterium, quod non militat regulariter in præsenti casu, in quo Monialis potest libere insumere illam summam, adeoque sine utilitate Monasterii, etsi de facto illam expendat ad usus illicitos.

Quæres 16. *An, & qualiter Moniales teneantur ad correctionem fraternam proximorum.*

32. *Resp.* Teneri: Cum præceptum hac de re latum a Christo *Matth.18. Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum*; afficiat omnes, & singulos fideles, & consequenter etiam Moniales, si quidem concurrant debitæ circumstantiæ; nimirum, quod certo constet de peccato Proximi, & probabile credatur illum non resipuisse, quod subsit spes fructus ex correctione, quod non adsit alius æque idoneus, qui correpturus credatur, & quod locus, tempus, aliæque similes circumstantiæ judicio prudentis viri suadeant correptionem profuturam. Quæ circumstantiæ cum raro omnes concurrant, raro item evenit, quod præceptum correptionis obliget, præsertim homines vulgares, ac minoris authoritatis, ut ait *Valentia t.4.d.2.qu.10. p.2.* & confirmat *Granadus in 2.2.tract.12. d.1. Controv.3. n.6.*, monens, non facile credendum esse, timoratos præsertim viros peccare mortaliter ob omissionem correptionis fraternæ: cum præcepta charitatis non ita stricte obligent, adeoque omittentem corripere ex quadam tepiditate, aut simili affectu, non autem ex intentione, aut proposito, nequaquam peccare mortaliter, nisi damnum spirituale Proximi ex tali omissione proveniens esset tale, ut graviter imputaretur omittenti correptionem.

Obligatio autem correptionis fraternæ est sub mortali, si delictum super quod ea debet cadere, sit grave, cum sic materia obligationis sit gravis, & finis in ea intentus sit gravissimus. Secus si materia correptionis sit peccatum veniale, tunc enim hæc obligatio non adstringit sub mortali, quidquid dicant aliqui apud *Castrum Palaum tract.6. d.3. p.3. n.1.* quorum doctrinam puto solum procedere de iis, qui habent curam aliorum, quales sunt Superiores Regularium utriusque sexus: hi enim teste *Sanchez lib.1. moral. c.6. n.19.* peccant mortaliter, si permittant frequenter violari regulas Ordinis, obligantes solum ad veniale: quippe qui ex officio tenentur curare bonum progressum religionis, qui ex dicta permissione non mediocre damnum pateretur: quod docet etiam *Naldus v.Prælatus n.11.* monens, non esse mirum Superiores in isto casu peccare mortaliter, cum subditi in violatione regularum peccent solum venialiter; nam etiam custos vineæ, si videns ingredientes vineam seorsim, ut singuli racemum unum, aut alium asportent, & non impediat, (cum ex officio teneatur impedire) mortaliter peccat ob damnum notabile illatum vineæ, iis solum venialiter peccantibus: sic & evenit in casu nostro, ut consideranti constabit. Et hanc doctrinam bene debent Confessarii inculcare Superiorissis Monialium, ut ex hinc excitentur ad regularum observantiam procurandam: etsi interdum Superiorissæ excusentur sive ob inadvertentiam, sive ex bona fide, sive quia non sperant fructum ex admonitione, immo timent majora mala inde eventura: quæ interdum erunt magnæ consolationis Superiorissis timoratis, ideoque opportune iis suggerenda erant a Confessariis.

Quæres 17. *An, & quo modo teneantur Moniales facere eleemosynas ex proventibus Monasterii redundantibus.*

33. Quod quamvis *Sanchez, Emanuel, & Hieronymus Rodriquez, & Sotus apud Dianam p.5. tract.8. resol.33.* doceant, sicut Episcopi tenentur arctissime præcepto eleemosynæ, sic debent Monasteria Regularium, in quibus proventus redundant: & *Reginaldus lib.4. n.283.* dicat, Abba-

Digitized by Google

tem, vel authoritate simili præditum in domo, & familia religiosa non modo posse facere eleemosynam, sed etiam teneri, quidquid superest ultra necessitates Monasterii, erogare in pias causas (respiciendo tamen necessitates Monasterii etiam futuras, quæ probabiliter possunt occurrere) idque ex intentione fidelium, qui bona sua elargiti sunt Regularium Monasteriis, non ut ii divites efficerentur, cum profiteantur paupertatem, sed tantum, ut sustentarentur, & quæ supersunt in alios pauperes erogarent: Quamvis, inquam, Doctores sic differant circa præsentem quæstionem; mihi tamen magis placet, quod ait *Suarez tom.4. de Religion. tract.8. lib.2. cap.26. n.13.* nimirum regulariter non esse necessarium, nec conveniens, Prælatos Regularium omnes superabundantes redditus dare in eleemosynam, etsi interdum possit esse laudabile, imo & aliquando præceptum: hoc enim pendet ex necessitatibus Proximorum hic, & nunc occurrentibus; nam si hæ sint extremæ, non solum superflua, sed etiam aliqua ex necessariis dari debent, habita ratione aliorum, qui solent concurrere ad sublevandam talem necessitatem: si vero necessitas sit gravis, omnia superflua dari debent, nisi ex aliorum concursu minuatur necessitas: quod si necessitates sint communes, licet tunc aliquid dari debeat ex superfluis ob bonum exemplum, dare tamen omnia non est necessarium; immo nec in Prælato religioso esset consilium: sicque regulariter loquendo non est in ejus potestate id facere, cum melius sit, si commode potest, augere, ac perficere ipsum Monasterium, sive quo ad pertinentia ad cultum divinum, aut habitationem, sive quoad perpetuos redditus, quibus plures religiosi ali possint, quod cedit in majus Dei obsequium, quam abundans eleemosyna in communibus necessitatibus, ut advertit *Navarrus comm.3. de regul. n.7.* ex quibus habent Confessarii Monialium quid respondere debeant Superiorissis ipsos in specie interrogantibus de obligatione, quam habent faciendi eleemosynas ex bonis communibus Monasterii, cui ex præsunt.

Quod autem spectat ad Moniales particulares: hæ non tenentur facere eleemosynam, regulariter loquendo, cum nihil habeant proprii, ex quo illam faciant: & ex illis ipsis bonis, quæ iis conceduntur ad usum, sine licentia Superioris, saltem tacita, ac interpretativa donare non possint: possunt tamen eleemosynam facere in pluribus casibus relatis a *Sanchez lib.7. moral. cap.19. n.69. usque ad* 100. inclusive, qui *n.95.* expresse nobiscum sentit, probatque suam assertionem tum *ex capit. cum ad Monasterium de statu Monachi, & capit. non dicatis l.2. qu.1.* tum quia religiosus non habet neque dominium, neque ullam bonorum administrationem, sed solum usum facti; ideoque si absque licentia faceret eleemosynam, peccaret contra votum paupertatis, utpote exercens actum dominii. Monialis ergo, cui absque ulla restrictione concessa sunt aliqua bona ad usum suum, ac dispositionem, potest facere eleemosynas, & alias donationes religiosum statum decentes ex licentia saltem tacita Superioris, ut notavit *Sanchez supra n.104.* monens *n.106.*, quod quamvis Superior interdicat Religiosis subditis largiri eleemosynas, non videtur interdicere moderatas, sed tantum videtur velle, ne modum excedant: sicut de uxore, cui vir interdicit eleemosynas, asserunt communiter Doctores, quod notat etiam *Rodriquez to.2. qu.57. art.2.* addens, Superiori expresse vetanti etiam eleemosynas moderatas obediendum esse a Religiosis subditis.

Porro ad cognoscendum, utrum eleemosyna facienda hic & nunc a Moniali censeri debeat moderata nec ne: habenda est ratio tum facultatum Monasterii, tum peculii concessi ad usum Monialis, tum operis pii, in quo implicanda est eleemosyna, tum necessitatis, cui per illam consulendum est, tum aliarum similium circumstantiarum, quæ hic, & nunc concurrunt; si enim Monasterium sit valde dives, Monialis habeat pingue peculium, opus pium cedat in magnum Dei hono-

Digitized by Google

honorem, immo in bonum non vulgare ipsiusmet Monasterii, tunc major eleemosyna dari poterit a Moniali de licentia Superiorissæ, aut saltem Prælati Monasterii: ex quo patet in contingentia facti me bene respondisse, Moniales cujusdam Monasterii potuisse convenire inter se, ut ex pecuniis ipsarum usui permissis constituerent dotem cuidam puellæ inopi inter ipsas admittendæ ad Religionem, quæ maxime necessaria erat bono communi Monasterii. Dixi *aut saltem Prælati Monasterii*: ut indicarem, Moniales de licentia proprii Prælati posse majorem summam elargiri ex bonis ipsis concessis titulo eleemosynæ, aut donationis, quam de licentia solius Superiorissæ Monasterii, cum quoad hoc major potestas supponatur in Prælato, cui subest etiam ipsa Superiorissa, quam sit in Superiorissa; quod pro praxi est bene advertendum, licet id non approbet *Sanchez n*,42. dicens, quod si consuetudine, aut statuto Ordinis, aut præcepto Superioris mediati quoad hoc non sit restricta facultas immediati Superioris, non est cur ad certam summam arctetur, & ad majorem adiri debeat Provincialis, sed qualiscumque est Superior potest concedere licentiam ad quantitatem moderatam arbitrio prudentis viri elargiendam, id colligentis ex quantitate redditaum, ac necessitate pauperum: ita *Sanchez ex Molina tom.2. dist.266. column.2.*

Quæres 18. *An, & quo modo Moniales teneantur denunciare Confessarium sollicitantem ad turpia, si forte (quod Deus avertat) in Sacramento pœnitentiæ id contingat.*

34. *Resp.* Teneri, cum Gregor. XV. in sua Constit. *Universi Dominici gregis*, edita anno 1622. 30. Augusti, onus denunciandi Confessarium sollicitantem ad turpia imponat personis modo dicto sollicitatis, *quæcumque illæ sint*, & sub hac clausula generalissima comprehendantur etiam Moniales. Tenentur autem denunciare, sive sollicitatio fiat in actu Confessionis sacramentalis, sive ante, sive post immediate, vel etiam occasione prætensæ Confessionis, sive id fiat extra occasionem Confessionis, sed in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiuntur, seu electo ad audiendas confessiones (siquidem Confessarius ibi simulet audire confessionem) sive id ad committenda turpia cum ipso sollicitante, sive cum aliis. Denunciatio autem hæc, etsi cumulative fieri possit tum Ordinario, tum Inquisitori, (quod spectat ad Moniales) regulariter videtur commodius fieri posse Ordinario, seu Vicario ejus generali, sub alio prætextu ad Monasterium accito, aut accedenti; sic enim suavior, & minus gravis fiet denunciatio, quam si ad talem effectum advocandus esset Inquisitor. Quod si Monialis induci nequeat ad faciendam hanc denunciationem per se ipsam, posset Ordinarius concedere Confessario, ad quem tunc accedit Monialis, ut ipse excipiat denunciationem per scripturam juratam ab ipsamet Moniali confectam, eamque Ordinario statim tradat; idque ex decreto Sacræ Congregationis S. Officii Urbis de mandato Urbani VIII. die 27. Septembris 1624. edito, quod refert *Nald. v. Confessio* 41., addens, eamdem Sacram Congregationem statuisse, quod, si pœnitens sollicitata adhuc denunciare recuset, tunc ad Papam tota res deferri debet, ejusque responsum omnino implendum.

CAPUT

CAPUT VII.

De Prohibitionibus jure communi latis contra Moniales.

1. *Prohibitiones jure communi facta Regularibus, aut Ecclesiasticis, afficiunt Moniales.*
2. *Moniales nequeunt confiteri cuicumque Sacerdoti approbato.*
3. *Ubi Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis indulti non eligunt Confessarium.*
4. *Moniales in sua Ecclesia interiori non asservant Eucharistiam.*
5. *Nec illis est collocanda in fenestella, ex qua communicant.*
6. *Indultum Clementis VII. est abrogatum per Tridentinum.*
7. *In suis Templis non admittunt libere Sacerdotes ad celebrandum.*
8. *Earum Cappellani recitant Missam de festo, de quo ipsæ recitant Officium.*
9. *Eæ non admittunt laicos ad canenda Officia in suis templis cantu simplici, aut figurato: immo & ipsis vetita cantus figuratus, & instrumenta ad sonum.*
10. *Non recipiunt laicos ad sepulturam in sua Ecclesia interiori, aut exteriori.*
11. *Ipsæ possunt sepeliri in sua Ecclesia exteriori, si adsit consuetudo.*
12. *Tangunt Calices, Corporalia, & Agnos Dei.*
13. *Non exeunt e propria Clausura.*
14. *Non recipiunt extraneos intra Clausuram.*
15. *Non admittunt Puellas in educationem, aut alias mulieres, nisi servatis servandis.*
16. *Non recipiunt fœminam ad conversandum intra Clausuram sine certis conditionibus.*
17. *Non retinent Ancillas in Conventu absque certis conditionibus.*
18. *Earum Conventus non erigendi extra loca murata, & quæ degunt extra loca murata, consultum est, ut reducantur intra loca murata*
19. *Non erigunt novos Conventus absque certis conditionibus.*
20. *Non retinent ostium a propria Clausura ad Ecclesiam exteriorem.*
21. *Non habent singularem habitationem.*
22. *Quælibet Monialis debet dormire sola.*
23. *Non recipiant Novitias, nisi juxta numerum taxatum, nec plures duabus Sororibus.*
24. *Recipiunt Conversas, non obstante Pii V. prohibitione.*
25. *Non admittant Novitiam ad professionem, nisi ejus voluntate prius explorata.*
26. *Non recipiunt fœminas renuentes profiteri, & servare Clausuram.*
27. *De bonis Novitiæ non accipiunt ante professionem.*
28. *Retinent peculium, etiam post Concilium Tridentinum.*
29. *Non alienant bona Conventus sine solemnitate, (quod non procedit de Bibliotheca librorum latinorum iis legata, vel alia re inutili) nec accipiunt pecuniam ad cambium, aut mutuo, cum pacto solvendi: vasa item pretiosa oppi-*

oppignorari non possunt, nisi urgente gravi necessitate: etsi in tali casu interdum requiratur specialis licentia Papæ, si solvendum sit interesse pecuniæ datæ pro pignore.

30. *Non faciunt donationes, nisi servatis servandis ex Clem. VIII. decreto.*

31. *Non exercent negotiationem.*

32. *Non appellant a proprio Prælato.*

33. *Immo nec ab Abbatissa proprie loquendo.*

34. *Non appellant neque ad Judices competentes, neque ad incompetentes.*

35. *Illis tamen non denegatur defensio naturalis, nec recursus ad Prælatum majorem.*

36. *Testificantur contra Moniales Conventus, etiam in criminalibus, immo & in causis criminalibus personarum laicarum.*

37. *Non fiunt Commatres per Baptismum, aut Confirmationem: sunt executrices testamentariæ.*

38. *Non habitant in eodem Conventu cum Religiosis Ordinis.*

39. *Non accedunt ad loquendum cum externis sine licentia.*

40. *Non scribunt litteras, nec recipiunt sine debita licentia.*

41. *Non utuntur lineis: si tamen utantur, peccant solum venialiter.*

42. *De jure communi edunt carnes, cum jus earum abstinentiam solum consulat.*

43. *Non nutriunt comam, nec vestiunt superbe.*

44. *Non prohibentur uti larvis, & choreis intra Conventum, saltem sub mortali.*

45. *Non induunt habitum virorum ex occasione repræsentationis, quam faciant.*

49. *Non eligunt Abbatissas perpetuas.*

47. *Terminus triennii Abbatissatus includis primum diem: & si elapso triennio confirmarunt Abbatissam ex concessione Sacræ Congregationis, non possunt sine nova licentia iterum eligere pro tertio triennio immediate sequenti.*

46. *Moniales non parant, nec vendunt cibos externis.*

49. *Non imprimunt libros sine debita approbatione, ac licentia.*

50. *Non erigunt Confraternitates in suis Templis.*

Quæres 1. *An prohibitiones jure communi latæ contra Religiosos, seu Regulares, aut Ecclesiasticos indefinite afficiant Moniales.*

1. *Resp.* Afficere; & inde probatur, quod lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, & sub masculino genere comprehenditur etiam fœmininum in materia, quæ æqualiter congruit viro, ac fœminæ: ex alia parte secundum omnem proprietatem loquendi Moniales sunt, & dici possunt personæ religiosæ, regulares, ac ecclesiasticæ; sicque non apparet, quo titulo excipi possunt a prohibitionibus generaliter latis contra Religiosos, regulares, ac ecclesiasticos, loquendo de iis, quæ pro ratione sexus, ac conditionis Monialium possunt cadere in ipsas.

Quæres 2. *An Moniales possint confiteri cuicumque Sacerdoti approbato generaliter ad confessiones in Diœcesi, in qua ipsæ degunt.*

2. *Resp.* Non posse, etsi aliàs fine exemptæ a Prælatis regularibus proprii Ordinis. Constat ex Bulla Gregorii XV. edita 5. Februarii 1622., quæ incipit: *Inscrutabili*, & sic habet: *Confessores vero sive regulares, sive sæculares, quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii ad confessiones Monialium etiam regularibus subjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & appro-*

approbationem , quæ gratis concedatur , obtineant. Quin etiam Sacra Congregatio Concilii de mandato Urbani VIII. declaravit, Confessarios extraordinarios semel deputatos ad audiendas Monialium confessiones pro una vice infra annum ad præscriptum Sacri Concilii Tridentini, non posse virtute dictæ approbationis pluries audire illarum confessiones, sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit : sed de hoc plura inferius, ubi de Confessario Monialium.

Quæres 3. *An Moniales possint in virtute Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis privilegii eligere Confessarium, & per eum absolvi ab omnibus reservatis, sicut possunt personæ sæculares*.

3. *Resp*. Non posse , nisi indultum eligendi Confessarium , aut obtinendi absolutionem reservatorum contineat clausulam sufficientem derogantem prohibitioni , quam Clemens VIII. die 23. Novembris 1599. quoad hoc tulit contra Moniales per Bullam relatam *a Rodriqu. in Bullario, nonam in ordine* , his verbis : *Concessionem S. Cruciatæ , & aliorum indultorum particularium , quantum ad articulum eligendi Confessorem , & absolvendi a casibus reservatis cum Fratribus , & Sororibus Monialibus Ordinis prædicti(idest B. Mariæ de Carmelo), ac aliorumcumque Ordinum , & Congregationum cujusvis Instituti Mendicantium , tam Provinciæ Hispaniæ , quam extra eam ubilibet locum minime habere , nec censeri , sed nostræ intentionis existere , quod iidem Fratres , & Moniales quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ , seu Confessionis administrationem dispositioni suorum Prælatorum subjecti sint , Apostolica auctoritate , tenore præsentium perpetuo declaramus : eisdem tamen Prælatis, ut in usu hujusmodi potestatis se cum subditis benignos , & faciles exhibeant , præcipimus*.

Quæres 4. *An Moniales possint detinere intra propriam Ecclesiam interiorem Venerabilem Eucharistiam*.

4. *Resp*. Non posse , ex decreto *Concilii Tridentini sess.25. de Regul. cap.10.*, ubi dicitur : *Quod vero Sanctissimum Christi Corpus intra Chorum , vel septa Monasterii , & non in publica Ecclesia conservetur, prohibet S.Synodus , non obstante quocumque Indulto,aut privilegio*. Immo *Barbosa in collect. v. Moniales* , refert , Sacram Congregationem censuisse , clavem custodiæ Sanctissimæ Eucharistiæ non committi debere Monialibus , sed retinendam esse semper penes Sacerdotem , ad quem spectat illam ipsis administrare: quod item notavit *Tambur. disp.24. de jure Abbatiss. qu.2. n.5.*, addens, eamdem Sac. Congregationem statuisse , sacras Reliquias non esse asservandas intra Ecclesiam interiorem , aut septa Monialium ; quod tamen non videtur esse in usu , saltem in multis locis ; eo quod forte vasa pretiosa , in quibus Reliquiæ repositæ sunt , extra Clausuram Monasterii minus tuto custodiri possunt .

5. „ Advertit autem *Quintanad.tr.4.* „ *singul.3. n.7.* ,neque per unam, aut duas „ horas , Eucharistiam collocandam esse „ in fenestella , ex qua Moniales commu- „ nicant,cum Sacra Congregatio expres- „ se id prohibuerit , teste Bellarmino .

6. Addit *Quintanad. n.2.* , Indultum Clementis VII. , quod Moniales sub obedientia Ministri generalis Fratrum Minorum existentes,possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori , ut videri potest *in comput. privil. Mendicantium v. Moniales* §.26. fuisse omnino abrogatum *in Trident. supr.* iis verbis : *non obstante quocumque Indulto , aut privilegio* , quamvis *Rodriquez tom.1. qu.47. art.4.* putet , non contraveniri Concilio , si Eucharistia simul in Choro Monialium, & in Ecclesia exteriori conservetur : quod pluribus rejicit *Quintan. n.3. 4. , & 5.* , monens *n.3.* , *teste Soteallo* , Sacram Congregationem declarasse, Eucharistiam non in Choro Monialium reservandam, sed in Choro exteriori,non obstante quacumque consuetudine contraria .

Quæres 5. *An Moniales possint facere in propriis Ecclesiis celebrare Missas per quemcumque Sacerdotem*.

7. *Resp*.

Digitized by Google

7. *Resp.* Non posse, idque ex Clementis VIII. Constitutione relata *a Moscónio de majest. milit. Eccl. p.1. lib.4.*, in qua hæc habentur: *Nulla Monialis, vel alia persona sæcularis audeat celebrare facere in Ecclesiis Monialium privatas Missas, præter eas, quæ a Capellanis deputatis celebrari solent, sine licentia Ordinarii.* Cui Constitutioni conformis est praxis fere communis, a qua nullo modo videtur recedendum, cum sit valde rationabilis, & originem traxerit ex Constit. Pontificia.

„ Ubi notandum: Sac. Congregationem Concilii in una Placentina 9. Decembris 1651. censuisse per Episcopum fieri posse præceptum Regularibus, ne absque sua licentia accedant ad Ecclesias Monasteriorum Monialium pro celebrandis ibidem Missis, ut refert *Nicolius in flosculis v. Missa n.25.* Præterea declarasse eamdem Sacram Congregationem Concilii in Hieracensi Visitationis 26. Januarii 1692. *in resp. ad 7. apud Monacell. tom.1. formul. tit.11. formul.23. n.4.*, Presbyteros sæculares, qui advocantur pro celebratione Missarum in Ecclesiis Monialium, posse ab Episcopo prohiberi ne accedant, quamvis Moniales exemptæ sint, aut Regularibus sint subjectæ; nam hoc spectat ad custodiam Clausuræ. Demum in eadem Hieracensi *in respons. ad 9.* dixisse Sacram Congregationem sufficere, quod Cappellanus Monialium approbetur a Superiore Monasterii.

8. Addo hic obiter ex decreto Sacræ Congreg. sub 20. Novembris 1628., Capellanos Monialium posse Missam celebrare de Sancto, de quo ipsæ Moniales recitant Officium, sed cum Missali Romano de Communi, si de eo Sancto non extet propria Missa in Romano Missali; Moniales vero non posse quidquam mutare *in Confiteor*, neque posse in eo dicere, *& tibi Mater*, *& vobis Sorores*: cum hoc expresse fuerit prohibitum ab eadem Sacra Congreg. 18. Augusti 1629.

Quæres 6. *An Moniales possint per sæculares personas canere Divina Officia cantu simplici, aut figurato.*

9. *Resp.* Non posse, attenta declaratione Sacræ Congreg., quam refert *Gavant. in manual. v. Monialium Ecclesiæ n.12.* sub his verbis: *Ne permittatur in Ecclesiis Monialium cantus simplex, vel figuratus a personis sæcularibus*; quamquam talis declaratio justis de causis non sit in usu, saltem in multis locis; nisi quod talis cantus ibi non fit absque licentia Ordinarii. Quod autem statuit Clemens VIII. in Constitut. relata *qu. præced.* quod scilicet Monialibus prohibeantur cantus figurati, & instrumenta omnia ad sonum, organis tamen permissis in Ecclesia ipsarum exteriori; non est in usu in pluribus locis; quia Episcopi censuerunt, mentem Sacræ Congregationis esse, in talibus circumstantiis obligare.

Quæres 7. *An Moniales possint in propria Ecclesia interiori concedere sepulturam personis laicis.*

10. *Resp.* Non posse, cum id prohibuerit Sacr. Congreg. 1. *die Martii* 1585. apud *Tambur. supra d.34. qu.1. n.2.*, declarans in Monialium sepulchris non debere tumulari corpora laicorum, etiam mulierum nobilium, quæ in propriis testamentis legatum relinquentes, mandaverint se sepeliri in sepultura Monialium. Ad quod idem facit declaratio Gregorii XIII., quam refert *Portell. de dub. regular. v. sepultura n.14.*, dicens, illum declarasse corpora vo lentium sepeliri in Monasterio Monialium debere sepeliri in Ecclesia exteriori, & non intra claustra: hinc indicando sine licentia Papæ non posse eligi sepulturam intra Clausuram Monialium, aut certe absque facultate alterius Superioris competentis. „ Ubi est advertendum, quod non obstante hac declaratione Gregorii XIII. (de qua, ut advertit *Pignatell. to.4. consult.177. n.3.* non constat authentice) non possunt in Ecclesia exteriori Monialium sepeliri, aut eligere sepulturam exteri, cujusvis sint conditionis, nisi ea Monialium Ecclesia habeat jus sepulturæ, vel ex privilegio, vel ex speciali indulgentia, ut ex pluribus Sacræ

„ Congregationis responsionibus firmat „ allegat s Pignattellus.

Quod si quæras: An Moniales possint sepeliri in Ecclesia exteriori.

11. *Resp.* Posse, si extet consuetudo, qualis extat apud Moniales Congregationis Vallis umbrosæ, teste *Tamburino sup. n.5.*, qui *n.1.* in probationem præsentis responsionis affert quamdam declarationem Sac. Congregationis sub 21. Septembris 1594.: non extat tamen talis consuetudo, saltem communiter, sicque Moniales regulariter debent sepeliri in propria Ecclesia interiori.

Quæres 8. *An Moniales possint absque peccato tangere vasa sacra, Purificatoria, Corporalia, Agnos Dei benedictos, ac reliquias Sanctorum.*

12. Respondet *Sanchez l.2. mor.c.43. n.27.*, quod cum *Sot. in 4. dist.13. qu.2. art.3. ad 3.*, & multi Neoterici ipsum sequentes dicunt, fœminas tangere Corporalia, & Calices absque contemptu, aut nullam esse culpam, aut levissimam venialem: ea ducti ratione, quod Canones id prohibentes loquuntur de consilio: a fortiori tangere Agnos Dei non excedet culpam venialem; immo nulla est culpa, eo quod usus obtinuerit, ut a laicis etiam fœminis tangantur: hæc Sanchez, & non improbabiliter, quæ utique maiori aliqua ratione locum habere possunt in Monialibus, quæ vel exercent officium Sacristæ, vel se occupant in Agnis Dei artificiose compingendis ex panno serico, aut alia simili materia, quamvis consultius sit, immo & consulendum, ut abstineant a supradictis tangendis ob reverentiam ipsis debitam: nobiscum sentit in terminis *Persicus l.1. de praecip.Sacerdot.offic. c.9.n.56.*, & aliis relatis.

Quæres 9. *Quomodo Moniales prohibeantur egredi e Clausura proprii Monasterii.*

13. *Resp.* Prohiberi eo modo, quo ostendimus *cap.5. sect.2. per tot.*

Quæres 10. *Qualiter Moniales prohibeantur admittere personas extraneas intra Clausuram sui Monasterii.*

14. *Resp.* Prohiberi, sicut dictum est *cap.2. sect.3. per tot.*

Quæres 11. *Qua ratione prohibeantur recipere intra septa Monasterii puellas in educationem, aut etiam viduas, & alias fœminas conjugatas, ut ibi ad multum tempus commorentur.*

15. *Resp.* Prohiberi ea ratione, qua docuimus *cap.5.*, de puellis quidem *sect.4. per totum*, de aliis vero fœminis *sect.3. quæst.20.*

Quæres 12. *An, & quo pacto Moniales possint recipere intra Monasterium fœminam aliquam nobilem ad sumendam ibi corporalem refectionem, & conversandum per plures horas cum ipsis Monialibus.*

16. *Resp.* Non posse, nisi eo pacto, quo late indicavimus *cap.5. sect.3. qu.20.*, ubi de præsenti difficultate ex professo egimus.

Quæres 13. *Qualiter possint Moniales retinere intra Monasterium ancillas sæculares.*

17. *Resp.* Non posse, nisi eo modo, quo ostendimus *cap.5. sect.3. qu.27.* Qui vult, consulat *Barbosam de offic. Episcop. alleg.102. n.60.*

Quæres 14. *An Moniales libere possint habitare etiam in locis muratis.*

18. *Resp.* Quod quamvis olim Monasteria Monialium construerentur in solitudinibus, ne ex frequentia externorum ad ipsas accedentium impediretur earum devotio, & Monastica quies turbaretur, juxta *cap. luminoso* 18. *qu.2.*, in præsentia tamen ex decreto *Concil. Trident. sess.25. de regul. cap.5.* ad consulendum decori, ac pudicitiæ Virginum Christi monentur Episcopi, & alii Superiores Monialium, ut ex Monasteriis extra mœnia Urbis, aut Oppidi constitutis, si ita videbitur expedire, eas reducant ad nova, vel antiqua Monasteria intra Urbes, aut Oppida frequentia. Quin teste *Barbosa l.2. de jur. Eccles. c.12. n.10.* Sac. Congregatio ejusdem Concilii 13. Septembris 1583. censuit, Monialium Monasteria non esse erigenda, nisi Ordinariis locorum consentientibus, iisque solum in locis, quæ muro muni-

Digitized by Google

munita sunt, & in quibus adest copia Sacerdotum, sive sæcularium, sive Regularium ad audiendas illarum confessiones, nisi forte Monasterium habeat: unde ex suis facultatibus sustentare valeat Confessarium aliunde ascitum.

Quæres 15. *An Moniales possint erigere nova Monasteria, prout maluerint, vel certe solum aliquibus servatis.*

19. *Resp.* Non posse, nisi habeant paratum reditum annuorum scutorum 300. qui sufficiat ad competentem sustentationem duodecim Monialium una cum lucro, quod ipsæ acquirant ex propria industria, & laboribus manuum suarum (sic enim explicanda videtur declaratio Sac. Congregationis, quam adducit *Gavant. in man. v. Monalium Monast. n.1.* his verbis: *Nova ne erigantur, quibus ad minus 300. scutorum reditus annuus non assignetur pro duodecim sustentandis*). Quin addit idem *Gav. n.3.*, dicta Monasteria non posse erigi absque speciali Indulto Sedis Apostolicæ ex decreto Sacræ Congregationis edito 12. Aprilis 1615., quæ apud eumdem Gavantum *n.5.* die 13. Septembris 1583. statuerat, Monialium Monasteria non esse multiplicanda in iis locis, in quibus jam erecta laborant inopia, nec habent unde possint commode sustentari.

Quæres 16. *An Moniales possint habere ostium, per quod e propria Clausura pateat accessus ad Ecclesiam ipsarum exteriorem.*

20. *Resp.* Non posse ex Constitutione Gregorii XIII., quæ est in ordine 8., & §.6. sic habet: *Declaramus præterea nullis Monialibus, etiam Tertiariis, licere habere ostium, per quod ex Monasterio introiri possit in ipsarum Monialium Ecclesiam exteriorem, in quam sæcularibus ad Missam, & Divina Officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruendum.*

Quæres 17 *An Moniales possint habere singularem habitationem, in qua maneant, comedant, ac dormiant.*

21. *Resp.* Non posse, sed debere omnes habere communem Ecclesiam, refectorium, ac dormitorium; idque ex 18. *qu.2. cap. perniciosum*: ubi sub pœna excommunicationis prohibetur Monialibus, ne sibi faciant propria receptacula, & privata domicilia; sed tam in Ecclesia, quam in refectorio, atque dormitorio communiter sint, quamquam ista excommunicatio non sit latæ sententiæ, sed ferendæ, ut constat ex tenore verborum, quibus fertur, & non amplius videatur esse in usu.

22. Adde ex Constitutione Clementis VIII. adducta *qu.5.*, unamquamque Monialem debere solam dormire, ideoque tot cellas in unoquoque Monasterio faciendas esse, quot ibi degunt Moniales. Sic etiam Sacra Congregatio apud *Zerolam in praxi v. Moniales ad 11.* statuit, puellas commorantes in Monasteriis Monialium causa educationis debere habere locum separatum a Monialibus pro earum dormitione, sicut & pro operibus.

Quæres 18. *An Moniales possint recipere ad habitum religionis in quocumque numero, & quidem etiam Sorores plusquam duas.*

23. *Resp.* Non posse recipere, nisi juxta numerum taxatum a Superioribus: sic quippe statutum est variis juribus allatis *cap.2. sect.1. qu.6.*, quæ tamen non prohibent, quin possit recipi aliqua supernumeraria, dummodo concurrant ea, quæ ibidem indicavimus: non posse vero recipi Sorores plusquam duas, seclusa dispensatione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, quæ non solet concedi, nisi cum certis conditionibus, ut constat ex dictis *citata sect.1.qu.15.* „ Addo, „ extare decretum Sacræ Congregationis „ Episcoporum, & Regularium, editum „ anno 1605. apud *Monacell.par.2.tit.13.* „ *formul.5. n.5.*, ubi quinto loco sic sta„ tuitur: *Supra autem numerum nec Mo„ niales velatæ, nec Conversæ recipiantur, „ nisi obtenta Sacra Congreg. licentia.*

Quæres 19. *An Moniales possint recipere Conversas, etiam post Pii V. Constitutionem, quæ incipit:* Circa pastoralis, *& prohibet earum receptionem.*

24. Respondet *Sanchez lib.6. moral. c.15. n.59.*, quod, quamvis stando in rigore litteræ recipi non possint, cum receptio expresse prohibeatur a Pio V., quia tamen

tamen consuetudine receptum est,ut etiam modo Conversæ recipiantur in Conventibus Monialium, & quidem satis rationabiliter ob rationes adductas ab ipso Sanchez, potest talis consuetudo tuto servari, dummodo dictæ Conversæ legitimam faciant professionem: qua de re consulantur quæ diximus supra *cap.2. n.10.*

Quæres 20. *An Moniales recipere possint ad Novitiatum puellas, priusquam illarum voluntas exploretur ab Ordinario.*

25. *Resp.* Non posse: & constat ex dictis *cap.2. sect.1. qu.4.*

Quæres 21. *An possint admitti ad probationem religionis fœminæ in Monasteriis vivere volentes absque professionis emissione, ac observantia Clausuræ.*

26. *Resp.* Non posse, cum id expresse prohibuerit Pius V. in sua Constitutione *Circa pastoralis*, 8. in ordine, quæ §.4. sic habet: *Cæteris autem omnibus sic absque emissione professionis, & Clausuræ vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant: quod si contra hujusmodi nostram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet professiones, & receptiones irritas facimus, & annullamus.*

Quæres 22. *An Moniales possint ex bonis Novitiæ aliquid recipere ante ejus professionem, & quid.*

27. *Resp.* Non posse recipere, nisi ea, quæ spectant ad ejus victum, ac vestitum: idque ex decreto *Conc. Trid. supr. cap.16.* relato *cap.2. sect.2. qu.9.* Quin etiam Clemens VIII. in Constitutione *qu.5.* relata, prohibuit munera dari solita in ingressu Monialium, ac susceptione habitus, jussitque, quod sponte offertur a Consanguineis Novitiæ ingredientis asservari in communi, nullaque convivia fieri inter Moniales, & multo minus cum sæcularibus: ista tamen Constitutio non videtur esse in usu, saltem in multis locis, & maxime quoad convivia facienda inter Moniales, quæ, quamvis difficile possint omnino relegari, deberent saltem moderari quoad exuberantem excessum.

Quæres 23. *An Moniales possint retinere peculium, & quale.*

28. *Resp.* Quod quamvis usus peculii videatur prohibitus Regularibus, & consequenter etiam Monialibus ex decreto *Concil. Tridentini supra cap.2.*, usus tamen obtinuit, ut Moniales possint habere certos reditus annuos, moderatos tamen eo modo, quo diximus *cap.4. sect.1. qu.3.*

Quæres 24. *An Moniales possint alienare bona Monasterii, & in specie dotes earum, quæ recipiuntur ad Religionem.*

29. *Resp.* Non posse nisi servata forma in jure præscripta: & quidem quoad bona Monasterii generaliter sumpta (loquor de immobilibus, aut mobilibus pretiosis, quæ servando servari possunt) constat ex Bulla Pauli II. edita hac de re 1. Martii 1468., quæ cum generaliter loquatur de omnibus personis Ecclesiasticis, ut patet ex illis verbis: *si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem de bonis, & rebus eisdem quidpiam alienare præsumpserit*: utique sub ea comprehenduntur etiam Moniales, attenta doctrina superius tradita, quod sub masculino continetur fœmininum, quando in utroque procedit par ratio, ut in præsenti casu: quo vero ad dotes, constat ex dictis *cap.3. sect.2. qu.11.*

Addo, quod si Monialis ex mutuo recipiat mille aureos cum pacto solvendi quinquaginta quotannis ex annuis reditibus ipsi Moniali ad vitam concessis, & hoc, usque dum restituantur dicti mille, & ex titulo lucri cessantis; vere non dicitur alienare, nec incurrit pœnas latas contra alienantes bona Ecclesiastica, & ratio est, quod quando Sacra Congregatio prohibuit, ne Regulares recipiant mutuo pecunias, cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis; loquitur solum in casu, quo fundus, unde colligi debent annui reditus, obligetur, & ipse fundus sit Monasterii. Unde fit, ut, quamvis in casu proposito de licentia domini obligaretur fundus a consanguineo Monialis ei assignatus ad solutionem præfatorum redituum; non ideo interveniret propria alienatio, nec incurrerentur pœnæ latæ contra

Digitized by Google

ƭra alienantes bona Ecclesiastica. Ita Baldellus, Naldus, Bordonus, & alii docti viri a me consulti.

Concedit tamen *Portellus p.1. resp. mor. cas.7. n.5.* quod si alicui Conventui Monialium ex legato relinquatur Bibliotheca librorum latinorum, ea absque licentia Sedis Apostolicæ posset ab illis alienari, ejus pretio implicato in bonis fructiferis emendis; sicque in regno Portugalliæ in facti contingentia decisum fuisse a Collectore Apostolico, & quidem non per modum dispensationis, sed per modum rationabilis declarationis in eo fundatæ, quod bibliotheca librorum latinorum est omnino inutilis Monialibus, ideoque cessat finis legis vetantis alienationem bonorum Ecclesiasticorum. Ita *Portellus*, addens eodem modo sine licentia Sedis Apostolicæ potuisse vendi quosdam pannos pretiosos Monasterio cuidam Monialium relictos pro ornatu parietum, qui erant Conventui omnino inutiles, & ex vetustate jam corrumpi incipiebant.

Unum hic moneo ex decreto Sacræ Congregationis, Moniales, & quoscumque alios Regulares prohiberi sub pœnis ex alio decreto inferius referendis recipere pecunias ad cambium, aut mutuo cum pacto solvendi lucrum cessans, aut damnum emergens: cum enim decretum loquatur generaliter de Regularibus, utique comprehendit etiam Moniales, ut patet ex dictis hic in responsione. Decretum autem jussu Urbani VIII. editum fuit 21. Maji 1626. *Cum post editum decretum de rebus Regularium non alienandis compertum sit Regulares, qui eodem decreto prohibentur census imponere super bonis ad eorum Monasteria pertinentibus, loco censuum hujusmodi pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum solutione lucri cessantis, & damni emergentis: cumque ex hujusmodi contractu eludatur mens Sacræ Congregationis, cui in primis in votis fuit consulere Regularium indemnitati, quæ ex impositione censuum hujusmodi plurimum læderetur; S. D. N. approbante, decrevit, ac declaravit hujusmodi contractum esse contra mentem decreti ut supra editi, ideoque non licere Regularibus pecunias, ut proponitur, accipere, ac si acceperint, in ipsius decreti pœnas ipso facto incidere.* Decretum vero, de quo loquitur præsens decretum, editum fuit a Sacra Congregatione jussu Urbani VIII. die 7. Sept. 1624., continetque ultra pænas contentas in Paulina, *Ambitiosæ*, privationem omnium officiorum obtentorum, vocisque activæ, & passivæ, & perpetuam inhabilitatem ad illa in posterum obtinenda (& quidem ipso facto incurrendas absque alia declaratione, ac soli Papæ reservatas) declaratque ipso jure nullum, ac irritum quidquid contra hujusmodi prohibitionem actum fuerit.

Addo, Moniales non posse oppignorare mobilia pretiosa proprii Conventus, ut lampades, & candelabra, & alia vasa argentea sine facultate Sacræ Congregationis: & probatur, tum quia oppignoratio teste Quaranta *vers. alienatio n.20.* est quædam alienatio (maxime si res tanti obligetur, ut difficile possit redimi, ideoque exponatur periculo probabili alienationis) ergo comprehenditur sub juribus prohibentibus alienationem bonorum Ecclesiasticorum: tum quia prohibita alienatione a Jure, prohibetur oppignoratio *l. fin. c. de rebus alien., & non alien.* idque ratione periculi, cui exponitur res oppignorata, ne omnino alienetur: ita *Diana p.5. tract.13. resol.6. ex Molina, Quaranta, Layman, Lezana, Bonacina, Castro Palao, Barbosa, Rodriquez, & Lessio*; qui tamen limitant assertionem, nisi urgeat summa necessitas, & sit periculum in mora: tunc enim oppignorari possunt vasa pretiosa, inconsulta Sacra Congregatione; cum lex non urgeat, quando de facto servari non potest *l.1. §. dies ff. quando appellandum sit*, & necessitas non habeat legem *l. un. ff. de offic. cons.* sic Diana ex Peryno addens oppignorationem in hoc posteriori casu fieri posse absque consensu Ordinarii, etsi facile haberi possit.

Quod si talis oppignoratio facienda sit super Monte ex gente quotannis interesse correspondens pecuniæ mutuatæ pro

pro pignore depoſito; tunc dato etiam, quod ea oppignoratio eſſet licita, requireretur Sedis Apoſtolicæ facultas ad illam faciendam ratione obligationis, quam ſubiturus eſt Conventus de ſolvendo præfato intereſſe: cum talis ſolutio ſit Regularibus ſpecialiter vetita ex decreto Urbani VIII. paulo ante relato, adeoque ſpecialis licentia requiratur, ut ſuſcipiatur talis obligatio.

Quæres 25. *An, & quando, ſeu quas donationes & largitiones munerum poſſint facere Moniales ex bonis proprio uſui conceſſis.*

30. *Reſp.* Non poſſe, niſi de licentia propriæ Superioriſſæ, & in caſibus permiſſis in decretis *Sacræ Congregationis de largit. muner. edit.* juſſu Clementis VIII., & noviſſime confirmatis, ac innovatis ab Urbano VIII. prout oſtendimus *in tract. de prohibit. cap.9. per totum*. Addo hic, Prælatos Monialium ex Conſtitutione ejuſdem Clementis VIII. relata *qu.3.* teneri prohibere, ne ab illis fiant munera ſæcularibus, niſi quæ charitatis cauſa judicaverit Præfecta de bonis communibus nomine & de licentia Conventus, & quod mellariis penitus abolitis tantummodo concedantur eſculenta, & poculenta munuſcula ab iis fieri, & modo, & forma, quibus in dicta Conſtitutione præſcribitur.

Quæres 26. *An & quo pacto Monialibus prohibita ſit negotiatio.*

31. *Reſp.* Eſſe prohibitam eodem pacto, ac eſt prohibita viris Religioſis, idque *ex cap. ſecundum ne Cleric. vel Monac.* quod licet loquatur ſolum de Clericis, vel Monachis, nulla mentione facta de Monialibus, ut conſtat ex illis verbis: *Sub interminatione anathematis prohibemus ne Monachi, vel Clerici cauſa lucri negotientur*) comprehendit tamen etiam Moniales, cum juxta ſæpius dicta fœmininum comprehendatur ſub maſculino, etiam in odioſis, ac pœnalibus, quando par ratio procedit: ſed de hoc plura *Tract. de prohibit. cap.10.*

Quæres 27. *An, & qua ratione poſſint Moniales appellare a correctione ſuorum Superiorum.*

32. *Reſp.* Non poſſe, niſi in caſu, quo evidenter conſtet, Moniali notabilem inferri injuriam in fama, honore, aut vita a proprio Superiore, & hoc non ſolum *ex cap. ad noſtram, & cap. reprehenſibilis de appellat.* ubi generaliter interdicitur Religioſis, & per conſequens etiam Monialibus (quæ utique comprehenduntur ſub nomine Religioſorum juxta dicta *qu. præced.*) ne appellare præſumant a correctione ſuorum Superiorum ad Judices extraneos, ſed etiam ex conceſſione bullata Julii II., quam refert *Caſarub. in comp. v. appellare n.3.* his verbis: *Julius II. prohibuit ſub excommunicationis pœna Fratribus, & Sororibus Ordinis Prædicatorum, ne a mandatis, & ordinationibus Prælatorum dicti Ordinis appellare valeant. Judicibus vero quarumcumque Curiarum ſub præfata pœna ſtricte inhibuit, ne appellationes hujuſmodi recipere, aut illas cognoſcere quoquo modo præſumant: decernens irritum, & inane quidquid ſecus attentari contigerit.* Quæ conceſſio ſine dubio eſt communis Monialibus etiam aliorum Ordinum, quippe quæ licet ſit odioſa Monialibus in particulari, eſt tamen favorabilis toti communitati; ideoque dicenda eſt cadere ſub generali communicatione privilegiorum, prout alibi advertimus.

An autem proprie dari poſſit appellatio a correctione, & mandatis Abbatiſſæ, quo modo poteſt dari a correctione, & mandatis Prælati Regularis in caſibus permiſſis, & a nobis ſuo loco explicatis.

33. *Reſp.* Non poſſe, cum Abbatiſſa ſit incapax juriſdictionis propriæ dictæ, & alias in eo, a quo appellandum eſt, ſupponatur propria juriſdictio, ut vel hinc patet, quod alioqui licitum eſſet filiis familias appellare a matre familias, ejuſque correctione, ac mandatis: quod eſt omnino inauditum, cum in familiam, cui ea præeſt, ſolum habeat poteſtatem dominativam, non autem veram, ac propriam juriſdictionem, quæ, ut diximus, præſupponitur in eo, a quo appellandum eſt: ita docti viri a me conſulti.

34. Notat porro *Lezana to.1. c.9. n.6.* non ſolum Religioſis, & conſequenter

ter etiam Monialibus interdictum esse appellare ad Judices non competentes, cujusmodi sunt Magistratus sæculares, ac Judices laici (de qdibus loquuntur jura superius adducta, & alia non pauca, quæ referuntur a Doctoribus) sed etiam ad Judicem competentem: nimirum ad Sedem Apostolicam, Legatos, Nuncios, & Sacram Congregationem Regularium; quo modo Cisterciensibus, Canonicis Regularibus, ac Fratribus Minoribus sub pœna excommunicationis interdicta est appellatio etiam ad Sedem Apostolicam, intellige præter quam in casibus, in quibus DD. concedunt, licitum esse Religiosis appellare a correctione, ac mandatis suorum Superiorum, non obstantibus quibuscumque privilegiis in contrarium collatis.

35. Illud item bene notat *Suarez to.4. de relig. tract.8. l.2. c.11.n.4.* ex eo, quod in pluribus eventibus appellatio denegetur Religiosis, non recte inferri, iis item denegari defensionem naturalem, siquidem illi tunc possunt recurrere ad Superiorem per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtinere justitiam, aut gratiam, quod est remedium sufficiens, diversum ab appellatione. Ad quos autem possint Moniales licite appellare: quo ordine, in quibus casibus, quo modo, & similia, quæ hoc loco quæri possent, colligenda sunt ex dictis *tract. de prohibit. c.7. per totum* ubi ex professo egimus de appellatione.

Quod vero ait *Suarez to.4. de Relig. tract.8. l.2. cap.11. n.7.* recursum ad Prælatum superiorem esse licitum, non solum quando inferior Prælatus excedit in pœna imponenda modum debitum, sed etiam si illa sit justa, & secundum regulam, dummodo materia sit talis, ut Prælatus altior juste possit gratiam, aut dispensationem concedere, & in hoc non contingat subreptio: quod, inquam, ait *Suarez loc. cit.* explicari potest de pœna quidem moderata, sed graviori, ne alioqui recursus nimis facilis ad Prælatum superiorem, justum disciplinæ Regularis rigorem labefactet: quamvis dici posset non esse necessariam ejusmodi explicationem: siquidem quod differtur non aufertur, & interdum etiam cum fœnore, si irrationabilis fiat recursus etiam pro petenda gratia, & non justitia: quod utique potest sufficere ad retrahendum Religiosum, ne sine justa causa, & ratione dictum recursum faciat, utpote hic & postea graviori pœna puniendus.

Quæres 28. *An & qualiter possint Moniales testificari in causis sive civilibus, sive criminalibus.*

36. *Resp. Rodriquez to.2. q.11. art.3.* quod quamvis de jure Canonico fœmina non possit esse testis idoneus in causis criminalibus, ut ostendit *Tiraquell. tract. de leg. connubial. l.8. n.43.*, dicens, neminem de hoc dubitare pręter Philippum Decium (quod idem putant aliqui apud *Marantam de ordin. judic. p.4. n.43.* dicendum esse etiam de jure civili); nihilominus dicendum est Moniales posse testificari contra alias Moniales, etiam in criminalibus; cum mulieres laicæ etiam de jure canonico in criminalibus admittantur in testes, quandocumque aliter constare non potest de veritate, & delicta Monialium non nisi per alias Moniales probari possint, ut patet: præterquam quod longe pejus, & magis contrarium est Canonibus Sanctorum PP., quod contra personas Religiosas admittantur Laici in testes. Hæc Rodriquez, addens non esse concedendum de Monialibus, quod ait Decius duarum mulierum testimonium non sufficere, ut quis possit juste condemnari: eæ enim licet sint mulieres, tamen sunt Religiosæ, ac timentes Deum, sicque duæ illarum sufficienter probarent, si alioqui essent omni exceptione majores. Quæ doctrina magna ex parte ostendit Moniales posse admitti ad testificandum, etiam in causis criminalibus personarum sæcularium, si occurrat casus, in quo alias non possit constare de delicto: quamvis ad id non possint cogi, si agatur de condemnatione, quod bene advertit de viris Religiosis *Lezana supra c.11. n.24.*, docens eos nec posse compelli ad testificandum in civilibus, nisi quando aliter haberi nequit veritas, idque *ex c. cum super, & c. dilectorum de test. cog.*

Quæ-

Quæres 29. *An Moniales possint sibi facere commatres per Sacramentum Baptismi, & confirmationis.*

37. *Resp.* Non posse: & probatur *ex c. pervenit el.1. d.18.qu.2.*, ubi id expresse prohibetur Religiosis: tum quia Commatres assumuntur in partem sollicitudinis infantis; quam impartiri non potest Monialis, cum non sit domina sui ipsius, sed subjiciatur obedientiæ Superioris; ita in terminis Zerola *v. Monial.* §. *ad* 7.

Utrum vero Monialis esse possit executrix testamenti, & quidem de licentia solius Abbatissæ.

Resp. Posse, & probatur, quia inter Regulares quilibet Superior ejusmodi licentiam concedere potest Religioso subdito, ut habet *Sanchez l.6. moral. c.11. n.15.*; & potestas, quam habet Abbatissa in Moniales subditas, est potestas debita quibusdam aliis Superioribus, ut habet idem *Sanchez l.6. moral. c.1 n.22.* adeoque ipsi Abbatissæ competet nomen Superioris: ergo & poterit dare præfatam licentiam: ex alia parte, nullum extat jus prohibens Moniali dictum munus executoris; cum nullum afferatur: nec obstat, quod potestas Abbatissæ non est spiritualis, sed temporalis, ut notat idem *Sanchez supra n.17. & 19.*: Cum enim talis licentia spectet potius ad temporalitatem, quam ad spiritualitatem, seu finem spiritualem, juxta dicta citato *n.19.* superioritas Abbatissæ erit sufficiens ad dictam licentiam concedendam.

Quæres 30. *An Moniales cum Monachis sui Ordinis habitare possint in eodem Monasterio.*

38. *Resp.* Non posse, cum id in specie prohibeatur *c. diffinimus c. in nullo 18. qu.2.*, ubi dicitur: *In nullo loco Monachos, & Monachas permittimus unum Monasterium habitare, sed nec quæ duplicia vocant, &, si quod tale est, Religiosus Episcopus mulieres Monasterium ædificare cogat: si autem plurima sint talia Monasteria, separentur in aliis Monasteriis Monachæ, & in aliis Monachi: res autem, quas habent communes, secundum jura eis competentia distribuantur.*

Quæres 31. *An Moniales libere possint accedere ad collocutorium, ut loquantur cum extraneis ad ipsas accedentibus.*

39. Non posse: Cum *juxta c. in decima 15. qu.2.* Monialis non debeat loqui sola cum aliquo, sed associata a duabus, vel tribus Sororibus, quas vocant Auscultatrices: itaut rara sit accessio, & brevis locutio, quod etiam communiter solent Ordinarii præscribere in propriis edictis, sed minus communiter observatur; & quidem interdum cum gravi dispendio boni nominis Monialium, quæ, remotis arbitris, audent aliqua perpetrare, quæ non auderent, si assistentes haberent auscultatrices: felix enim necessitas, quæ ad meliora compellit. Quam maxime ergo vigilent Prælati Monialium in observantia hujus adeo necessarii, ac utilis statuti, curentque, ut Moniales, præsertim juniores, solæ non accedant ad loquendum cum personis extraneis ad illas accedentibus. Audiant Moniales, quæ habet *S. Bernardus epist.114.*, eaque ad rem præsentem applicent: *Agnosco, filia, inquit, agnosco; utinam & tu mecum agnoscas serpentis virus, fraudolenti dolum, versipellis astutiam: si sola ovicula umbras penetras, præda vis esse lupo: sed audi me filia, noli te separare a grege, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.*

Quæres 32. *An Moniales possint scribere literas, cuicumque maluerint, aut eas recipere a quocumque.*

40. *Resp.* Non posse, cum id in terminis prohibitum fuerit a Clemente VIII. in Bulla sæpius allegata his verbis: *Litteræ, seu Epistolæ nullo modo a Monialibus scribantur sine licentia Superiorum, nec recipiantur, nisi prius lectæ fuerint a Præfecta Monasterii:* quamquam talis prohibitio parum videatur esse in usu, cum tamen sit sancta, utilis, ac necessaria; ideoque in viridi observantia deberet manuteneri, aut certe restitui. Utinam Prælati Monialium curarent servari id, quod pie statuit Sanctus Carolus in Concilio Mediolan. I. sub his verbis: *Ne scribant literas, nisi ad Superiorem, & Episcopum, sine licentia Præfectæ, neque ad se missas aperiant, nisi Præfecta prius eas aperuerit, legeritve, sub pœna scribenti, vel recipienti, ne per duos*

Digitized by Google

duos menses exeat e cella, & jejunet in sextis feriis in pane & aqua, si literæ suspicionem criminis habent, eaque præterea privetur facultate loquendi cum exteris per sex menses, & velo; idcirco non habeant privatim atramentum, nec calamum.

Quæres 33. *An Moniales uti possunt lineis.*

41. *Resp.* Quod licet ex *c. cum ad Monaster. de statu Monachor.* prohibeatur Monachis, & consequenter Monialibus lineis uti, eum habitus Monachorum etiam interior debeat esse laneus, nihilominus *Sylv. v. religio 7. n.15., Graff. p.1. decis. l.3. c.5. n.69., & 70. Lezana supra c.9. n.21. Nald. v. Monial. n.11.*, & alii docent regulariter loquendo, Moniales utendo lineis peccare solum venialiter; immo nec venialiter, si extet communis usus in contrarium, & a fortiori si id fiat ratione infirmitatis; siquidem (ut advertit Sylv. ex Archidiacono) hujusmodi prohibitio non est sub præcepto, ac proinde non obligat sub peccato: unde ait Nald. posse tolerari usum, cujus initii memoria non extat, ut contra regulas proprii Ordinis Moniales utantur linteaminibus, & subuculis, non laneis, non prætermittendo tamen, quæ sunt substantialia regulæ; intellige, stando præcise in jure communi: quod enim spectat ad jus peculiare uniuscujusque Ordinis, attendenda sunt specialia statuta, ac consuetudines singularum Religionum: quo pacto Lezana subdit ex Marchante, fratrem Minorem peccare mortaliter utendo lineis camisiis, eo quod illis id in sua regula pie prohibeantur.

Quæres 34. *An Moniales possint edere carnes.*

42. *Resp.* Videri posse, secluso jure particulari proprii Ordinis, idque esto in citato *c. cum ad Monasterium* esus carnium prohibeatur Monachis, & per consequens etiam Monialibus, præterquam in infirmitate: nam juxta dicta *qu. præcedenti* talis prohibitio non fuit inducta jure communi tanquam obligatoria sub præcepto, ut bene advertit *Sylv. ubi sup.*

Quæres 35. *An Moniales possint nutrire comam, ac superbe vestire.*

43. *Resp.* Non posse cum iis id interdicatur *in Clement. attendentes de statu Monachor.*, ubi dicitur: *Visitatores autem hujusmodi sollicitudinis studium diligenter impendant, ut Moniales ipsæ, quarum nonnullas dolentes audivimus in subscriptis excedere, pannis sericis, variorum foderaturis, sandalitiis, comatis, & cornutis crinibus scaccatis, & virgatis caputiolis non utantur.* Circa quæ verba notat *Tamburinus supra dist.10. qu.2. n.17.*; quod quamvis Glossa dubitet, num hic simpliciter prohibeatur Monialibus habere comam, si eam honeste, ac occulte deferant, vel certe solum interdicatur fucata compositio crinium, sicut videtur colligi ex verbis *utantur comatis, & cornutis* (idest tortis) *crinibus*: re vera tamen Glossa oppositum sentit, & fatetur usu receptum esse, ut Moniales potius tondeantur, & deformato capite Deo vivant, potius quam crines poliendo humani generis hosti deserviant.

Quæres 36. *An & qualis usus larvarum, ac chorearum sit prohibitus Monialibus.*

44. *Resp.* Quod, quamvis DD. communiter dicant, Religiosos peccare mortaliter tum deferendo larvas, si id faciant extra Monasteria, & sine rationabili causa (ut recte advertit *Baldel. l.3. d.32. n.14.* ex Armilla, Vbaldo, & Comitolo) tum choreas ducendo publice, & in præsentia sæcularium (sicut indicat idem *Baldel. n.16.*) regulariter tamen eum Moniales soleant gestare larvas intra propria claustra pro honesta recreatione, & ducere choreas secreto, & solum coram ipsis Monialibus, propterea dicendum videtur, illas posse facere utrumque sine peccato saltem mortali, eum sic cesset periculum scandali, & interveniat parvitas materiæ excusans a peccato: colligitur ex Baldello pro se alios Doctores citante.

Quæres 37. *An Moniales possint habitum mutare occasione alicujus repræsentationis, quam faciant assumendo habitum virorum.*

45. *Resp.* Non posse, si sit in usu prohibitio illis hac de re facta a Sacra Congreg. 27. Aprilis 1604. & relata *a Barbo-*

fa l. 1. *de jure Eccles. c.*44. *n.*57. at ea non videtur esse in usu, saltem in multis locis, & quidem scientibus, ac plerumque non contradicentibus Prælatis ipsarum Monialium; unde cum alias dimissio proprii habitus Religiosi, & susceptio alterius ad breve tempus, etiam pro aliqua actione ludicra, teste *Suarez dist.*23. *de censur. sect.*4. *n.*29. excusari possit a peccato: non peccabunt Moniales modo dicto assumendo habitum virorum, proprio dimisso.

Quæres 38. *An Moniales possint eligere Abbatissas ad vitam, quæ scilicet perpetuo durent in munere abbatissatus.*

46. *Resp.* Non posse, id prohibente Gregorio XIII. in bulla hac de re edita 1. Januar. 1583., qua præcipitur Monialibus quorumcumque Ordinum in universa Italia, & præsertim in utriusque Siciliæ regnis consistentibus, ut non eligant Abbatissam, nisi solum ad triennium, alias electio sit nulla. Quod tamen non facit, quin Abbatissæ singulis annis mutari possint juxta declarationem Sac. Congregat. quam affert *Tamburinus d.*30. *qu.*1. *n.*10. addens *n.*11., Abbatissas, absoluto triennio suæ præfecturæ, teneri illam renunciare: & tunc ei succedere in potestate Monialem professione antiquiorem, uti Vicariam (nisi aliter ferat consuetudo) & quidem usque ad electionem novæ Abbatissæ, quamquam præfata Constitutio Gregorii non obliget extra Italiam ac insulas adjacentes, ut constat ex tenore illius.

Addit *Naldus v. Abbatissa n.*5., quod cum in citata Constit. dicatur *a die finitæ administrationis*, & hæc verba contineant favorem, terminus ille triennii includit primum diem; sicque Abbatissa poterit iterum eligi illo eodem die, quo antea desierat, recurrente triennio suæ electionis.

Majus dubium est, an in casu, quo Abbatissa post elapsum triennium præfecturæ ex indulto Sacræ Congregat. confirmetur ad aliud triennium immediate sequens, elapso hoc alio triennio possit a Monialibus jure proprio iterum eligi ad aliud triennium immediate sequens.

47. Dixi olim mihi videri non improbabile quod possit in rigore loquendo & probatur: tum quia alias favor converteretur in odium contra regulam juris 61. tum quia privilegium, & gratia Principis debet aliquid operari supra Jus commune: ideoque cum Monialis spatio annorum novem bis eligi possit in Abbatissam de jure communi; non videtur dicendum hic tolli per concessionem Sac. Congreg., quatenus indulget, ut alio triennio intermedio eligatur. Ita in simili Diana, Naldus, Bordonus, & alii a me consulti contra Cardinalem de Lugo, Baldellum, Sanctarellum, & alios item a me consultos oppositum sustinentes.

„ Sed obstat huic sententiæ decre„ tum Sac. Congreg. deputatæ ab Inno„ centio XII. pro causis Congreg. Cassi„ nensium 26. Februarii 1694. in respon„ sione ad quintum dubium apud *Mona„ cell. in formul. par.*1. *tit.*11. *formul.*22. „ *n.*12.; ex hac enim responsione habetur, „ quod Abbatissa confirmata pro secundo „ triennio ex gratia Sacræ Congreg., non „ potest iterum eligi ad tertium trien„ nium sine nova dispensatione. Ratio „ est, quia, ut advertit *Pasqualigus in „ controv. ad Franc. part.*1. *n.*717. officium „ Abbatissæ tale est, ut de jure eo exple„ to debeat subsequi vacatio. Hanc natu„ ram, quam de jure habet hoc munus, non „ alterat concessio facta, ut expleto pri„ mo triennio illud non vacet pro secun„ do triennio. Unde expleto secundo „ triennio, nisi fiat nova concessio, de„ bet subsequi vacatio ab officio. Neque „ ex hoc sequitur, quod favor converta„ tur in odium, & quod privilegium, & „ gratia Principis nihil operaretur supra „ jus commune; nam aliquid operaretur „ pro secundo triennio, & pro tertio „ triennio, ea non converteretur in „ odium: illa enim regula potissimum va„ let, quando gratia, seu privilegium con„ cessum est a Principe motu proprio; „ confirmatio autem Abbatissæ pro secun„ do triennio solet concedi ad instantiam „ Monialium, quæ dum petunt illam, cen„ sentur petere secundum naturam, quam „ habet de jure officium Abbatissæ; sci„ licet,

Digitized by Google

„ licet, ut subsequatur vacatio pro triennio immediate sequenti.

Quæres 39. *An, & quomodo Moniales parare possint cibos, aut illos vendere externis.*

48. *Resp.* Non posse, exceptis rebus minimi momenti pro infirmis, parentibus, atque consanguineis: idque ex Sac. Cong. decreto, quod refert *Barbos. l.1. jur. Eccles. c.44. n.58.*

Quæres 40. *An dato, quod Monialis velit imprimere aliquem librum, ultra examinationem, & approbationem Ordinarii, debeat obtinere licentiam proprii Prælati regularis, cui subest, & libri approbationem factam in Ordine, juxta decretum* Concil. Trid. sess.4.

49. *Resp.* Debere obtinere utrumque; & inde probatur, quod Concilium loquitur generaliter de Regularibus, dicens: *Etsi Regulares fuerint, ultra examinationem, & approbationem hujusmodi* (idest Ordinarii loci) *licentiam quoque a suis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, juxta formam suarum ordinationum.* Constat autem ex dictis hic *qu.1.*, Moniales subjacere prohibitionibus jure communi latis contra Regulares: præterquam quod finis prohibitionis hujus (qui est impedire, ne in libris, qui imprimuntur disseminentur errores contra fidem, aut bonos mores) maxime militat in Monialibus, quæ licet interdum sint instructæ doctrina excedente ordinariam conditionem sexus muliebris, facilius tamen errare possunt, adeoque majori egent directione. Concedo quidem, quod si Monialis, quæ imprimit librum, sit exempta ab Ordine, cujus institutum profitetur; tunc non tenetur petere licentiam imprimendi librum a Prælato regulari Ordinis, cum is respectu dictæ Monialis non possit dici Prælatus illius (quod requirit Concilium) sed sufficit librum approbari ab Ordinario loci, cui Monialis subest, & de ejus licentia imprimi. Quod si Monialis imprimit librum, non servatis servandis, incurrit illas easdem pœnas, quas respective incurreret vir religiosus in tali casu: idque ob dicenda *cap. seq. qu. 1.*

Quæres 41. *An possint in Templis Monialium erigi Confraternitates laicorum.*

50. *Resp.* Non posse. Ita *Rota coram Coccino decis.472. n.3. & 4., & Sac. Cong. Episcopor. in una Barensi 6. Aprilis 1595. apud Ricciullum lib.4. lucubrat. Ecclesiastic. c.3. n.4.* patetque, quia Monialibus interdicta est conversatio *cap. Provenit 18. q.2.* quam tamen difficile evitarent, si Confraternitates in earum templis erigerentur. Sic apud priscos Romanos, teste *Servio in 7. Æneid.* cum non posset senatus cogi, nisi in loco augurato, templum Virginum Vestalium non fuit consecratum, ne Senatus illuc accederet.

CAPUT VIII.

De Pœnis jure communi latis contra Moniales.

1. *Moniales subsunt pœnis latis jure communi contra Regulares, aut Ecclesiasticos.*
2. *Proponitur, & solvitur objectio.*
3. *Subsunt pœnis latis in specie contra Religiosos Ordinis, si sint exemptæ.*
4. *Si sint exemptæ, non subsunt pœnis latis ab Ordinario.*
5. *Limita, nisi pœna feratur ab eo, ut Sedis Apostolicæ Delegato.*
6. *Quod tamen fallit, attentis privilegiis Regularium, quæ etiam competunt Monialibus.*
7. *Moniales sunt capaces suspensionis Ecclesiasticæ.*
8. *Non item irregularitatis proprie dictæ: sunt capaces degradationis aliquo modo.*
9. *Variis pœnarum generibus subjacent.*

Digitized by Google

Quæres 1. *An Moniales subjaceant pœnis jure communi latis contra Regulares, seu Religiosos, aut Ecclesiasticos.*

1. *Resp.* Subiacere, si versentur circa materiam ipsis Monialibus proportionatam: & probatur, tum quia Mulieres ligantur statutis generalibus, ac indefinite latis æque ac masculi, nisi specialiter excipiantur: ut notant aliqui Doctores cum *Baldo in l. ne passim C. de jur., & fact. ignorant.* Tum quia sub sexu masculino semper intelligitur fœmininum præsertim in statutis factis per Prælatos, quæ sint proportionata masculis, ac fœminis; sicut advertit *Graff. conf. 22. num. 2. & 4. de sentent. excomm.* tum quia *Menoth. de adipisc. possess. num. 61. & sequent. Tiraquell.*, & alii penes *Sanchez l. 6. Moral. cap. 16. num. 89.* ajunt, frequentissimam sententiam esse in legum dispositione, etiam in materia odiosa, ac pœnali sub masculino claudi fœmininum: quod etiam admittit *Bonacina quæst. 4. de Clausur. part. 6. n. 18.* in simili: cum alioqui *d. 2. de censur. in particul. qu. 5. par. 7. n. 10* oppositum sentiat, dicens in materia pœnali censurarum strictam verborum interpretationem debere fieri, & non valere argumentum a minori ad majus, vel e contra, sed standum esse propriæ verborum significationi; ideoque Moniales non affici a pœna a Pio V. lata contra Clericos tam sæculares, quam regulares interessentes agitationi taurorum, eo quod illæ non sint Clerici sæculares, aut regulares: quam opinionem sustinent alii Doctores, & non improbabiliter; quamvis opposita sit communior, probabilior, & praxi conformior.

2. Neque ex eo, quod interdicto Clerico, non censentur interdicti regulares secundum probabilem sententiam, quam sequuntur Henriqu., Sayrus, Ugol., & Avila apud *Bonacin. d. 5. de Censuris in comm. part. 1. n. 11.*, sequitur, Moniales in pœnis non venire nomine Religiosorum, aut Ecclesiasticorum; siquidem, cum ipsæ vere, ac proprie sint personæ ecclesiasticæ, ac religiosæ, non apparet ex quo titulo excipi debeant a pœnis latis generaliter contra personas religiosas, aut Ecclesiasticas.

Quæres 2. *An Moniales subjiciantur pœnis latis contra Religiosos sui Ordinis, sive jure Pontificio, sive proprio ipsiusmet Ordinis.*

3. *Resp.* Subjici, si ex sint exemptæ ab Ordinarii jurisdictione, & immediate subjiciantur Prælatis regularibus: secus, si immediate subjiciantur Sedi Apostolicæ, aut Ordinario loci, & sint exemptæ a Prælatis regularibus. Ratio responsionis est, quod pœnæ non possunt ferri, nisi in subditos, utpote provenientes ex jurisdictione, quæ solum exercetur in subditos: & ex alia parte non debent extendi ultra personas in illis comprehensas, juxta propriam verborum significationem, cum sint odiosæ, & odia debeant restringi. Cum ergo Moniales immediate subjectæ Sedi Apostolicæ, aut Ordinario non sint amplius subditæ Prælatis Ordinis; immo, nec censeantur esse ex Ordine quoad odia, ne aliàs nimis graventur, non subjacebunt pœnis latis contra Religiosos sui Ordinis, jure ipsius Ordinis: sicut e contra, si sint immediate subjectæ Prælatis Ordinis, cum sic vere sint subditæ, & membra illius, subjacebunt dictis pœnis, sive jure proprio Ordinis, sive Pontificio latis.

Quæres 3. *An Moniales subjiciantur pœnis, ac censuris latis ab Ordinario locorum.*

4. *Resp.* Non subjici, si sint exemptæ ab illorum jurisdictione (excepto tamen casu inferius apponendo) sic enim non sunt subditæ Ordinariis; ideoque non subsunt illorum pœnis, ac censuris, maxime attento privilegio, quod habent Regulares (& consequenter etiam Moniales per communicationem) ne possint excommunicari ab Episcopo (de quo suo loco); secus si immediate subsint jurisdictioni Ordinarii: tunc quippe sicut sunt subditæ, sic subjiciuntur pœnis ab eo latis, si ex tenore verborum sufficienter constet, eas sub illis comprehendi; non enim apparet, cur ab illis ex eximi debeant, cum illæ generaliter ferantur, & sic procedant generales regulæ juris, lex gene-

generaliter loquens generaliter intelligenda, & ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus.

5. Casus autem, in quo Moniales etiam exemptæ subjiciuntur pœnis, ac censuris latis a Conciliis provincialibus, aut edictis Episcopalibus est, quando Ordinarii dictas pœnas ferunt tamquam Sedis Apostolicæ delegati, aut ex speciali facultate ipsis ad talem effectum commissa. Sacra Congregatio 29. Januarii 1633., teste *Barbosa in Collect. v. Moniales*, declaravit, Moniales regularibus subjectas loquentes cum regularibus etiam ejusdem Ordinis, licentiam legitimam non habentibus, incurrere pœnas, & censuras a Conciliis provincialibus, vel edictis Episcopalibus in similibus appositas; unde infert *Tamburinus de jure Abbatiss. d.25. qu.8. §. ad 9.* a fortiori præfatis pœnis affici omnes alias Moniales Episcopis subjectas mediate, seu immediate, si contra ipsorum edicta loquantur cum Regularibus.

6. Quod autem dixi, Moniales etiam exemptas subjacere censuris latis ab Ordinario, si eas ferat tamquam Sedis Apostolicæ delegatus; non habet verum in sententia eorum, qui dicunt, Episcopos non posse ferre censuras contra Regulares, neque in casu, quo procedant ut delegati Sedis Apostolicæ, nisi id ipsis expresse concedatur: quod notat *Sanchez lib.7. de Matrim. d.33. n.23.*, idque ex variis privilegiis Bullatis, a nobis relatis *in tract. de privil. c.6. sect.1. qu.19.*, quæ sine dubio sunt communia etiam Monialibus; quale est illud, quod Paulus III. concessit Societati Jesu in sua Constitutione *Licet debitum*, relata *in Bullar. Societatis fol.28.* qua de re Sanchez supra, ex dictis inferens posse stare, quod Episcopus jurisdictionem habeat in exemptos, & tamen eos ligare non possit censuris.

Quæres 4. *An Moniales sint capaces suspensionis Ecclesiasticæ.*

7. *Resp.* Esse: cum de facto *in Concil. Trident. sess.25. de regul. c.17.* contra Præfectas Monialium feratur suspensio ab officio, quamdiu Episcopo videbitur, si Episcopum certiorem non faciant ante mensem de professione a Moniali Novitia facienda: quod est signum, Moniales non esse incapaces suspensionis Ecclesiasticæ; non quidem cujuscumque, sed illius, quæ juxta conditionem status, ac sexus illarum ipsis possit adaptari.

Quæres 5. *An, & quomodo Moniales sint capaces alicujus irregularitatis inductæ, immo & degradationis.*

8. *Resp.* Quod, cum juxta communem sensum Doctorum, irregularitas sit canonicum impedimentum ex facto, aut defectu proveniens, quod directe impedit susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum, aut usum illorum ob divinam reverentiam; hoc ipso, quod fœmina est incapax ordinis, est & incapax irregularitatis proprie dictæ; *Suarez to.4. de relig. tr.9. lib.1. c.11. n.7.* caute dixit, quod fœminam violenter corruptam non posse recipere velum consecrationis est quasi quædam irregularitas, quæ licet sine peccato contrahatur, impedit talem consecrationem. Dixi tamem *est & incapax irregularitatis proprie dictæ*, ut innuerem fœminam, & per consequens etiam Moniales posse affici irregularitate aliqua minus proprie dicta, qualis est illegitimitas natalium, bigamia, infamia juris, aut facti, & similes respectu prælationis acquirendæ inter Moniales; quas constat a Doctoribus recenseri inter species irregularitatis, & suo modo cadere etiam in Moniales.

Quod autem spectat ad degradationem, putat *Martinus Delrio l.5. disquisit. sect.16. §. De his ultimis*, eam posse cadere in Moniales, aitque ad id videri sufficere, quod Moniali auferatur velum cum habitu monastico supremo, ac vestis laica ipsi injiciatur, nec non ab Ordine, cui se addixerat, ejecta, ac spoliata omni privilegio religioso, fortis laicæ effecta, declaretur, sicque Curiæ sæculari tradatur: sic ille, addens tamen se praxim hujus casus nondum vidisse, sed suspicari, hanc esse, vel esse debere.

9. Et quidem, cum Moniales possint incurrere non solum excommunicationes, sed etiam suspensiones, interdicta, privationes officiorum, dignitatum, ac vo-

Digitized by Google

cis activæ, & passivæ, aliasque similes pœnas, etiam corporales; propterea, ut de illis omnibus, ac singulis constet clare, & distincte, eas sigillatim hic explicabimus sub suis propriis titulis. Nimirum Primo Excommunicationes. Secundo Suspensiones. Tertio Interdicta. Quarto Privationes officiorum, dignitatum. Quinto Varias alias pœnas, etiam corporales.

De Excommunicationibus latis contra Moniales.

10. *Moniales apostatantes a Religione excommunicantur. Indicatur qualiter procedendum cum Moniali fugitiva per plures annos in habitu viri, ac redeunte ad pœnitentiam.*

11. *Item, si appellent ad Judices incompetentes, aut competentes in casu vetito.*

12. *At non subsunt excommunicationi Julii II., si appellant ab Ordinario, cui immediate subsunt.*

13. *Appellatio Regularibus vetita, sed non absolute.*

14. *Differunt jus commune & jus privilegii prohibens Regularibus appellationem.*

15. *Excommunicantur Moniales procurantes alienum abortum: item si proprium procurent.*

16. *Excommunicantur inducentes ad promittendam sepulturam apud ipsas.*

17. *Item dantes aliquid in receptione Novitiæ, aut recipientes, aut petentes.*

18. *Item impedientes proprium Prælatum, ne visitet: excommunicantur in Bulla Cœnæ (quod alii negant) Prælatus regularis, cum, Episcopo ingrediente ad visitandum Moniales dicto Prælato subjectas, ipso Episcopo invito, cum eo non ingreditur.*

19. *Impedientes in casu proposito incurrunt aliam excommunicationem non reservatam.*

20. *Excommunicantur cogentes fœminam ad ingressum Religionis, aut ab ea retrahentes.*

21. *Excommunicantur Moniales, si temere dimittant habitum.*

22. *Item, si violent interdictum, vel cessationes a Divinis.*

23. *Item, si decimas indebite usurpent.*

24. *Item, si Professæ de facto ineant matrimonium; & fiunt bigamæ.*

25. *Item, si sine licentia Papæ recipiant nova Monasteria, vel alienent recepta.*

26. *Proponuntur, quæ Urbanus VIII. statuit de receptione novorum Conventuum.*

27. *Excommunicantur Moniales, si indebite alienent bona Conventus.*

28. *Item, si in electione non abstineant ab iis, qui gignere possunt discordias.*

29. *Item si faciant privata domicilia ad excipiendos hospites.*

30. *Incurrunt excommunicationem ferendam, si de bonis Novitiæ accipiant ante Professionem.*

31. *Item, si vacent Negociationi.*

32. *Immo & tunc amittunt exemptionem a gabellis, quamdiu negotiantur.*

33. *Prohibitio negotiandi ligat Moniales, etsi in ea non exprimantur.*

34. *Excommunicantur Moniales percutientes Monialem quamcumque, aut violantes Clausuram: Non item interessentes agitationi Taurorum.*

Quæ-

Quæres 6. *Quam excommunicationem incurrant Moniales apostatando a Religione.*

10. *Resp.* Quod quamvis Religiosus apostatando a Religione non incurrat jure communi excommunicationem ratione apostasiæ præcise, cum talis excommunicatio non extet in jure, ut aliis citatis recte notavit *Bonacina in quæst.2. de Clauf. p.12. §.4. num.1.* jure tamen proprio Religionum in præsentia omnibus fere Ordinibus Religiosis, & consequenter etiam Monialibus competente, sive directe sive per privilegiorum participationem, hoc ipso, quod aliquis est apostata a Religione, incurrit excommunicationem ipso facto; eamque Papæ, aut Superiori Religionis reservatam: sic per Bullam concessit Pius V. anno 1565. Soc. Jesu, quod, si quis ipsius Societatis, sive professus, sive Scholaris, sive Coadiutor post emissa vota secundum Societatis Constitutiones ab ea ad sæculum recesserit, etiam prætextu cujusvis indulti concessi, aut concedendi, absque expressa sui Superioris licentia ad id ab eo specialiter obtenta; ipso facto sit excommunicatus, & absolvi nequeat, nisi a Romano Pontifice, aut Superiore Societatis; prout colligitur *ex Compend. Soc. v. apostatæ §.1.* Ubi notandum, quod cum hæc concessio favorabilis sit toti Religioni, utique cadit sub communicatione privilegiorum, adeoque illa gaudent etiam Moniales juxta dicenda *cap. sequenti.* Nomine autem Superioris, cui conceditur facultas absolvendi a tali excommunicatione, puto venire etiam Prælatum localem, & non solum Generalem, aut Provincialem, cum Prælatus localis vere sit Superior, adeoque veniat nomine Superioris generaliter prolato: maxime in materia ita favorabili animæ, qualis Superior sine dubio esset Episcopus respectu Monialis non exemptæ, & Prælatus Regularis localis respectu Monialis exemptæ.

Quod si quæras, qualiter procedi debeat cum Moniali, quæ ex malo fine egressa e Monasterio cum amasio per plures annos vagatur sub habitu viri, & demum resipiscens accedit ad Confessarium Regularem intra ejus Conventum, eique in primis manifestans se revera esse fœminam, illum consulit, quid debeat facere, ut animæ suæ salutem ponat in bono statu, & dignos fructus agat pœnitentiæ.

Resp. In isto casu curandum esse, ut Sacra Pœnitentiaria (ad quam in hoc eventu recurri debet ad consulendum famæ Monialis) cum hac dispenset, ut possit ad alium Conventum transire, siquidem non tenetur redire ad Monasterium, in quo antea professionem fecerat, ne suam manifestet turpitudinem, & se infamet; cum alias in præsentia credatur mortua, & sit moraliter certum ejus delictum omnino occultum mansurum esse: interim vero potest Monialis degere extra clausuram reassumpto habitu honestæ fœminæ, & commendari probatæ alicui matronæ, apud quam vivat usque dum obtenta sit dispensatio, & alia de jure præstanda jam sint præstita: cum hoc tamen, ut præfata omnia efficiantur sine dispendio famæ Monialis, cui item procuranda erit dos tradenda posteriori Monasterio, in quod Monialis ingressura est.

An autem in casu proposito, ubi Confessarius agnovit esse revera fœminam, quam sub ementito viri habitu credebat virum, debeat illam dimittere e Monasterio in Ecclesiam, ibi cum ea diutius locuturus: idque ad servandam legem Clausuræ fœminas excludentis e claustris virorum Religiosorum.

Resp. Debere, si id fieri possit sine dispendio famæ Monialis; & ratio est, quod lex Clausuræ excludit generaliter omnes fœminas, & consequenter Monialem hanc, cum vere sit fœmina, licet errore credatur vir; nec apparet ex quo titulo respectu illius obligatio Clausuræ suspendatur. Ita in contingentia facti mihi propositi ego censui, sicque antea fuit in simili eventu practicatum.

Quæres 7. *An, & qualem excommunicationem incurrant Moniales appellando in casu non permisso a correctione regulæ, & a mandatis suorum Superiorum.*

11. *Resp.* Incurrere ipso facto excom muni-

Digitized by Google

municationem, eamque Papæ reservatam, sive appellent ad Tribunalia (idque ex Bulla Clementis VIII. in ordine 110. prohibentis Carmelitis, ne ad tribunalia quovis prætextu, aut quæsito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audeant, vel præsumant, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, a qua nonnisi a Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo absolvi possint, nec non privationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia quæcumque dicti Ordinis Officia exercenda, ac vocis tam activæ, quam passivæ eo ipso absque alia declaratione incurrendis pœnis) sive appellent a Generali, aut Visitatoribus per ipsum deputatis ab eorum reformationibus, seu correctionibus ad quodcumque Tribunal, etiam Judicis competentis, etiam ad Sedem Apostolicam; præterquam in casu, quo appellatio fieret a generali Congregatione, & in casu denegatæ justitiæ aut pro notoria injuria; & hoc ex concessione facta Cisterciensibus relata *in comp. Soc. v. appellatio* §.2. quæ extenditur solum ad casum, in quo appellatio fiat a Generali, aut Visitatoribus. Bulla vero Clementis VIII. uti possunt alii Ordines per communicationem, si velint.

12. Quod si Moniales immediate subjectæ Ordinario appellent ab ipso Ordinario in casu non permisso ad tribunal Judicis competentis, posset quis dubitare an tunc incurrant excommunicationem, quam olim tulit Julius II. contra Fratres, & Sorores Ordinis Prædicatorum appellantes a mandatis, ac ordinationibus Prælatorum Ordinis, & refert *Casarub. in comp. v. appellare n.3.* notans talem concessionem esse bullatam. Verum puto in tali casu non incurri dictam excommunicationem, cum Ordinarius non sit vere Prælatus Ordinis, neque respectu Monialium ipsi immediate subditarum, esto sit earum Prælatus; & alias indultum loquatur de Prælatis Ordinis: pœnæ autem non debent ampliari. Non nego tamen quin si qua extat excommunicatio lata contra Religiosos appellantes a proprio Prælato, tunc Moniales subjectæ Ordinario eam incurrant in casu, quo indebite appellent; siquidem Ordinarius respectu talium Monialium vere est earum Prælatus; sicque verificaretur illas appellare a proprio Prælato; quod requireretur, & sufficeret ad contrahendam talem excommunicationem.

13. Moneo hic unum, privilegia concessa Regularibus quoad hoc, ut non appellent a suis Superioribus, non auferre illis jus appellandi, nisi in casu, quo nullum ipsis illatum sit gravamen, aut certe leve; adeoque si iis inferatur notabile aliquod gravamen, posse appellare a Superiore illud inferente, non obstantibus præfatis privilegiis; alias talia privilegia essent iniqua, & foverent injustitiam, ut patet.

14. Addit autem *Sanchez lib.7. mor. c.8. n.110.* & bene, illud esse discrimen inter jus commune, & jus privilegii interdicens Regularibus appellationem, quod jus commune illam non tollit, quando gravamen est dubium; privilegia vero eam tollunt, etiam in tali eventu; & solum concedunt, quando gravamen est manifestum, & magni momenti.

Quæres 8. *An, & quo casu Moniales incurrant excommunicationem latam a Sixto V. contra procurantes abortum.*

15. *Resp.* Incurrere semper, & in omni casu, in quo incurrunt omnes aliæ personæ, quæ exprimuntur in prima, & secunda parte Bullæ *Effrenatam* editæ a Sixto V. in Bullario 87. videlicet omnes procurantes abortum per se, vel per alios, aut cooperantes ope, consilio, vel alia ratione, cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis existant, tam laici, quam Clerici, Sæculares, aut Regulares cujuscumque Ordinis, ac etiam mulieres ipsæ prægnantes, quæ scienter præmissa fecerint, etiamsi Moniales professæ sint. Licet enim in secunda parte Constitutionis, in qua Pontifex pœnam excommunicationis statuit, & loquitur clare de Monialibus, non exprimat clare ipsam abortus procurationem factam in se ipsa a Moniali

niali prægnante; tamen hoc sufficienter exprimit illis verbis: *qui*, *vel quæ*, *vel uti principales*, *vel ut sociæ tale facinus perpetraverint*. In quibus verbis, ut *causæ principales* ipsæ mulieres procurantes abortum in se ipsis comprehenduntur. Ita sententia communis apud *Diana par.7. tract.5. resol.7.* cum *Dicastillo*, *Filliuccio*, *& Bonacina de censuris in partic. disput.2. qu.2. punct.10. n.12. & 13.*

Quæres 9. *Quam excommunicationem incurrant Moniales inducendo aliquem ad promittendam electionem sepulturæ apud ipsas.*

16. *Resp.* Incurrere excommunicationem ipso facto Papæ reservatam, & latam in Clement. *Cupientes de pœnis*; sub qua docet *Suarez d.22. de censur. sect.4. n.26.* comprehendi etiam Moniales, quippe quæ secundum omnem proprietatem loquendi veniunt nomine Religiosorum, de quibus expresse loquitur dicta Clementina: quæ autem conditiones requirantur ad contrahendam istam excommunicationem, recensentur a *Suarez sup. & Sayr. l.3. de censur. cap.29. n.40.* aliisque, & a nobis exponuntur in *tract. de pœnis c.2. sect.6.*

Quæres 10. *Quam excommunicationem incurrant Moniales si directe, aut indirecte dare, petere, vel exigere quoquomodo præsumant in novitiarum receptione, sive ante, sive post, prandia, seu cœnas, pecunias, jocalia, aut alia etiam ad usum pium deputata, aut deputanda.*

17. *Resp.* Eo ipso incurrere excommunicationem Papæ reservatam, si dantes, aut recipientes sint personæ singulares; suspensionem vero ab omni actu, seu officio capitulari requirente jurisdictionem, & administrationem Ecclesiasticam (eamque reservatam, ut constat ex Extrav. *sane de Simon.* ubi hæ pœnæ inducuntur) si recipiens sit Collegium seu Conventus. Constat enim ex dictis *qu.1.* Moniales subjacere huic excommunicationi: quamquam ut hujusmodi censuræ incurrantur a Regularibus in propositis casibus requiratur, ut ex pacto prævio aliquid detur, aut recipiatur pro ingressu religionis, idest pro religiosa professione: sicuti advertit *Bonac. d.2. de censur. in partic. qu.3. p.29. n.11.* ex *Suarez*, monens *n.12.* quod cum in textu bis repetatur verbum *præsumunt*, ad contrahendas pœnas præfatas præsupponitur præsumptio, qua de re qui plura vult, consulat *Bonacinam loco cit. per totum punctum.*

Quæres 11. *Quam excommunicationem contrahant Moniales si impediant proprium Episcopum, aut Prælatum Regularem accedentem ad ipsarum visitationem, quo minus uti possint sua jurisdictione ordinaria.*

18. *Resp. Fuscus lib.2. de visitat. c.32. n.10.* Moniales in tali casu non solum posse excommunicari juxta *cap. dilecto de sent. excommun. in 6.* sed de facto affici excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, & consequenter reservata Papæ: idem sentit etiam *Ghilin. v. clausura n.20. de Monialibus* sic dicens, *Recusantes visitari possunt excommunicari tamquam impedientes jurisdictionem Episcopi*; imo excommunicantur in Bulla Cœnæ. Tenor autem Bullæ sic habet: *Nec non qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscumque Judices Ecclesiasticos ordinarios, quomodolibet hac de causa, directe, vel indirecte, carcerando, vel molestando, eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines impediunt, quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundum quod Canones, & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, decreta Conciliorum Generalium, & præsertim Tridentini statuunt &c. anathematizamus.* Ubi suppono tamquam certum sub nomine Prælatorum venire etiam Prælatos regulares respectu Monialium sibi respective subditarum, quippe qui vere sunt Prælati ipsarum, & ordinariam habent jurisdictionem in illas. Sic citati Doctores, & non improbabiliter, si canon præfatus Bullæ loqueretur de quibuscumque impedientibus etiam auctoritate privata: cum tamen *Bonac. sup. d.1. qu.17. p.1. n.7.* ex *Navarr. Suarez, Graff. Duardo, Filiuc. & Alterio* contra aliquot

Digitized by Google

alios probabiliter dicat, posse sustineri sub dicto canone comprehendi solum impedientes auctoritate publica, quippe qui continuari videtur cum præcedenti canone, in quo tantum est sermo de personis publicam auctoritatem laicam exercentibus,

19. Verum tamen est, quod, quamvis Moniales in casu proposito effugiant excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ, si doctrinam hanc Bonacinæ tamquam probabiliorem sequamur (sicut sequi debemus, cum simus in materia pœnali, quæ non debet ampliari, sed restringi) non tamen effugient excommunicationem latam in *c. attendentes de statu Monac.* his verbis: *Si quis vero Visitatores ipsos* (idest Monialium) *in præmissis impedire præsumpserint, seu aliquo præmissorum, nisi moniti resipiscant, ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursuros, privilegiis, statutis, & consuetudinibus quibuscumque in contrarium minime valituris*. Ex quibus constat, hanc excommunicationem esse quidem latæ sententiæ (ut colligitur ex clausula *ipso facto*) non tamen reservatam, cum in textu nulla fiat mentio reservationis: imo nec incurri, nisi impedientes visitationem Monialium prius legitime moneantur eo modo, quo explicabimus infra *cap.10. sect.1. subs.3. quæst.11.*

Quod si hac occasione quæras, an Prælatus Regularis possit ingredi cum Episcopo ingrediente ad visitandam clausuram Monialium dicto Prælato aliàs subjectarum, renuente ipso Episcopo.

Resp. Non posse: & probatur: quia Ordinarius tamquam Sedis Apostolicæ delegatus habet jus visitandi clausuram Monialium aliàs exemptarum, illudque illimitatum; sicque ad hunc effectum potest ingredi, quoties judicaverit expedire: ex alia parte non apparet ex quo jure, aut titulo possit Prælatus Regularis in tali casu etiam ipse ingredi cum Ordinario, quantumvis repugnante: ergo dicendum est, illum non posse ingredi cum Ordinario, si is repugnet (qui tamen posset illum, si vellet, admittere ut socium, at non tenetur.) Præter quam quod Prælatus Regularis ingrediens cum Episcopo ad visitandam clausuram Monialium ipsi Prælato subjectarum non conferret ad finem intentum in visitatione, sed potius illum posset impedire (ut consideranti facile patebit) adeoque credendum est id ei non permitti. Quod si Prælatus Regularis cumulative concurrit cum Episcopo, quoad visitandam clausuram Monialium illi subjectarum; & ipse etiàm judicat esse necessariam visitationem clausuræ, quo tempore illam visitat Episcopus, non ideo jus habet ingrediendi cum Episcopo visitante, si is contradicat, sed solum potest illam postea visitare, & sic uti jure suo, quod utique non est ad visitandam clausuram una cum Episcopo, ut constat ex dictis. Ita interrogatus respondi; &, ut puto, bene; sicque censeo practicari.

Addo, quod si Prælatus Regularis in tali casu, renuente Episcopo, ingrederetur incurreret excommunicationem, & alias pœnas latas contra Prælatos Monialium in casu non necessario clausuram ingredientes, & relatas *cap.5. qu.3.* cum sic vere ingrediatur in casu non necessario, ut constat ex supra dictis.

Quæres 12. *Quam excommunicationem incurrant Moniales cogendo fœminam ad ingrediendum religionem, aut illam retrahendo ab illa.*

20. *Resp.* Incurrere excommunicationem ipso facto latam in *Conc. Trid. sess.25. de regul. c.18.* non tamen reservatam Papæ, ut advertimus *cap.2. sect.1. qu.19.* ubi late ostendimus in quibus casibus, & per quas actiones incurratur præsens excommunicatio.

Quæres 13. *Cui excommunicationi subjaceant Moniales, si habitum religiosum dimittant, & quæ requirantur ad illam incurrendam.*

21. *Resp.* Subjici excommunicationi latæ *in cap. periculoso ne Cleric. vel Mon. in 6.* non tamen reservatæ: quamvis aliàs ipso facto incurratur, si Monialis dimittens habitum sit professa; si habitus, qui dimittitur, sit proprius illius religionis; si dimissio sit temeraria (idest sine causa rationa-

tionabili) talisque, ut attentis præsentibus circumstantiis, judicio prudentis censeatur apta ad vagandum. Colligitur ex *Sanch. l.6. Mor. c.8. n.38.* & patebit ex dictis *in tract. de pœnis c.2. sect.3. qu.3.* Moneo hic solum, quod, quamvis in jure relato ad incurrendam istam excommunicationem videatur requiri, ut dimittatur habitus, & simul vacetur studio physicæ, aut legum sine Superioris licentia, ut colligitur ex verbis illis: *si quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam*, (quæ duo cum regulariter non possint simul cadere in Moniales, consequenter dicendum videtur in eas non posse cadere istam censuram) revera tamen communis DD. sententia, teste *Suarez supr. d.23. sect.4. n.26.* cum Glossa habet, ad incurrendam istam excommunicationem sufficere, quod religiosus temere dimittat habitum (quod utique cadere potest in Monialem) sicque verba illa: *Si quis horum violator temerarius extiterit*, sumi debent disjunctive, casu plurali adhibito pro singulari, sicque notavit *Bonac. supr. d.2. q.8. p.6. n.31.*

Quæres 14. *Qua excommunicatione afficiantur Moniales non servando interdictum, aut cessationem a divinis, alias observanda juxta Clem.1. de sent. excommunic. in 6.*

22. *Resp.* Affici excommunicatione contenta in dicta Clementina, & quidem ipso facto, non tamen reservata, cum de reservatione talis excommunicationis nullibi fiat mentio; & alioqui reservatio tamquam odiosa debeat quam maxime vitari: intellige, si interdictum sit generale, latum auctoritate Pontificia, & servetur ab Ecclesia matrice, seu parochiali, constetque de hoc Monialibus; hæ enim omnes conditiones supponuntur in *citata Clem.* Quamvis *Avil. p.5. de censur. d.5. decis.3.* notet, Regulares violantes Interdictum, quod ipsis constet esse legitimum, affici pœnis latis *c. fin. de excess. Prælat. c. auctor. c. Episc. de priv. in 6.* etsi illud non observetur a Matrice.

Quæres 15. *Quæ excommunicatio jure communi imposita sit contra Moniales indebite sibi usurpantes decimas, earumve solutionem impedientes.*

23. *Resp.* Impositam esse excommunicationem latam in *Clem.1. de decimis*, incurrendam quidem ipso facto (quamvis non statim, ut mox subjiciam) non tamen reservatam. Constat *ex cit. Clem.* in qua expresse habetur, istam excommunicationem non incurri statim ac religiosi fecerunt aliquam ex actionibus ibi prohibitis, sed solum post duos menses, si decimas usurparunt, & intra tale tempus non exhibent debitam satisfactionem; post unum vero mensem, si decimas prohibuerunt, aut non permiserunt solvi, & intra tale tempus post monitionem de hac re ipsis facta non satisfaciunt. Qua de re late *Bonac. sup. qu.8. p.12.* monens in specie etiam Moniales subjici præsenti excommunicationi, si aliquam faciant ex actionibus sub ea prohibitis; quæ sunt appropriare sibi novalia, usurpare decimas, non permittere, aut etiam prohibere, ne solvantur: dixi *non tamen reservatam expresse*, ut innuerem eam virtualiter reservari hoc ipso, quod non potest tolli per absolutionem, nisi præstita debita satisfactione.

Quæres 16. *Quæ excommunicatio contrahatur a Monialibus post religiosam professionem matrimonium de facto contrahentibus.*

24. *Resp.* Contrahi excommunicationem ipso facto latam *in Clem.1. de consang. & affin.* non tamen reservatam: idque sive illud consumment, sive non: constat ex dictis *in tract. de pænis ubi sup. qu.10.* & habetur expresse in *cit. Clem.* iis verbis: *Nec non Religiosos, & Moniales, ac Clericos in Sacris Ordinibus constitutos matrimonia contrahentes refrænare metu pœnæ ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subjacere.*

Addo, Moniales matrimonium contrahentes fieri bigamas ex *c. quotquot 27. qu.1.* sicque Glossa, & Archidiaconus, ibi dicunt, illas eo ipso fieri inhabiles ad gradus, ad quos Moniales virgines assumuntur.

Quæres 17. *Quæ excommunicatio statuta sit contra Moniales absque licentia Papæ nova Monasteria admittentes, aut jam recepta alienantes.*

25. *Resp.* Jure communi statutam esse excommunicationem, ipso quidem facto incurrendam, non tamen reservatam, quæ extat *cap. unic. de excess. Prælat. in 6.* quamquam ea incurratur solum a Monialibus Ordinum mendicantium; sicut dicemus in *tract. de pœnis infra qu.12.* ubi agemus de hac re ex professo, monentes, suppositis privilegiis postea concessis Regularibus, hujusmodi excommunicationem fuisse abolitam, quoad non recipienda nova loca sine licentia Papæ, sicque amplius eam non contrahi, si absque dicta licentia Papæ nixi præfatis privilegiis nova loca recipiant.

26. Urbanus certe VIII. in sua Constitutione 25. in ordine, omnium Ordinum, etiam mendicantium Superioribus, cæterisque personis, ad quos spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœna privationis vocis activæ, & passivæ, nec non officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, nec non etiam excommunicationis ipso facto incurrendis pœnis prohibet, ne licentiarum, seu facultatum ab ipso annullatarum, sive quovis alio pretextu, vel causa, etiam quantumvis privilegiata, nova Monasteria, ac alia loca regularia, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac servata in omnibus, & per omnia Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, nec non Constitutionis Clementis VIII., quæ incipit *Quoniam ad justitiam*, ac decretorum de mandato ejusdem Clementis, nec non Gregorii XV. desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absolvere audeant.

Quæres 18. *Quæ excommunicatio jure communi inducta sit contra Moniales alienantes bona Monasterii prohibita alienari.*

27. *Resp.* Inductam fuisse excommunicationem eo ipso incurrendam, non tamen reservatam, ut constat ex Bulla Pauli II. *Ambitiosæ*, in qua fertur talis excommunicatio his verbis: *Et tam qui alienant, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat.* Certum est autem, quod cum ista excommunicatio lata sit contra quascumque personas Ecclesiasticas alienantes bona ecclesiastica prohibita alienari; & aliàs Moniales vere, ac proprie sint personæ ecclesiasticæ, etiam ipsæ sub ea comprehenduntur, illamque incurrent, si de bonis immobilibus communibus Monasterii, aut etiam privato ipsis usui concessis indebite alienent: sed de hoc plura *Bonac.d.2.de censur.in partic.qu.4. p.11.*

Quæres 19. *Quam excommunicationem incurrant Moniales, si vocatæ ad dirigendas ipsas Moniales in electione, non abstineant ab iis, ex quibus oriri possunt discordiæ, aut ortæ enutriri circa electiones.*

28. *Resp.* Ipso facto incurrere excommunicationem latam *in c. indemnitatibus de elect. in 6.*, ut colligitur ex tenore textus, qui sic habet: *Postremo hi, quos ad dirigendas in hujusmodi electionibus Moniales, easdem deinceps contigerit evocari, ab his prorsus abstineant, quæ inter eas super faciendis ipsis electionibus oriri possit discordia, vel exorta nutriri; aliàs eo ipso excommunicationis sententiæ se noverint subjacere.* Ubi notat *Bonac. sup. qu.2. p.5. n.4.* dispositionem hujus juris procedere non solum in Prælatis ex officio interessentibus dictis electionibus, sive id faciant ex potestate ordinaria, sive delegata (siquidem hi possunt dici vocati ad dirigendas Moniales in electionibus, prout supponitur in textu), sed in aliis omnibus tam viris, quam fœminis, atque adeo in ipsis etiam Monialibus, quæ forte modo dicto evocentur ad dirigendas Moniales Conventus in aliqua electione: siquidem textus loquitur generaliter; lex autem generaliter loquens, generaliter debet intelligi.

Quæres 20. *Quæ excommunicatio jure communi inducta sit contra Moniales propria sibi ædificantes receptacula, & privata domicilia, in quibus sub hospitalitatis prætextu passim adversus Sacros Canones suscipiant hospites, & minus religiosos.*

29. *Resp.*

29. *Resp.* Inductam esse excommunicationem, non tamen latæ sententiæ, sed ferendæ, ut colligitur *ex* 18. *qu.2. cap. Perniciosam*, ubi fertur ista excommunicatio sub his verbis: *Hoc tam inhonestum, detestandumque flagitium, ne ulterius fiat, omnimodis prohibemus, & sub pœna anathematis interdicimus*. Ubi notandum, sub præsenti censura non prohiberi præcise habitacula singularia Monialium, sed in ordine ad ibi non excipiendas personas minus honestas: forte, quia tunc non extabat obligatio Clausuræ.

Quæres 21. *Sub qua excommunicatione prohibeantur Moniales aliquid recipere ex bonis Novitiæ, quam admittunt ad probationem, supra victum, ac vestitum; & jubeantur ei ante professionem abeunti restituere omnia, quæ sua erant.*

30. *Resp.* Et illud prohiberi, & hoc præcipi sub pœna excommunicationis ferendæ, ut constat ex Concilio Tridentino *sess.25. de regul. c.16.*, quod ita habet: *Quin potius præcipit S. Synodus sub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat, & ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant*: qua de re *Peyrin. de R.S. qu.1.c.29. Lezana to.1. c.24. n.32.*, *& Tambur. d.6. de jure Abbatiss. qu.4.n.5.*, ibi monens ex Naldo, & Galleto, non solum reddenda esse omnia bona Novitiæ, si ea recedat a Monasterio, sed etiam in casu, quo illa moriatur; nisi forte, cum sit sui juris, aliter de dictis bonis disponat ante mortem.

Quæres 22. *Quam incurrant excommunicationem Moniales, si vacent negotiationi jure communi prohibitæ personis Ecclesiasticis.*

31. *Resp.* Incurrere excommunicationem, non tamen ipso facto, sed per sententiam judicis: & hoc *ex cap. Secundum ne Cler.*, *vel Mon.*, quod sic habet: *Secundum instituta Prædecessorum nostrorum sub interminatione anathematis prohibemus, ne Monachi, vel Clerici causa lucri negotientur*; quamquam cum verbum *negotiatio* indicet frequentiam actuum, non possint Moniales, aliique Ecclesiastici dici subjacere præfatæ censuræ, si semel, aut iterum tantum negotientur, secluso scandalo, parvitate materiæ sic excusante. Imo Tabiena, Armill., Aragon., Salon., Medina, Molin., Rebell., & Less., quos citat *Filliuc. tract.35. n.25.*, & sequitur *Sa-ias tract. de empt.*, *& vend. 2. n.8.* putant jure allegato, & similibus solum prohiberi negotiationem in propria persona; ideoque non incurri pœnas latas contra negotiantes, si Clericus, aut Religiosus negotietur per alios; cum sic cesset ratio prohibitionis, nempe distractio, ac periculum peccandi: quod tamen non admittit *Filliuc. n.26.*, nisi interveniat justa aliqua excusatio, paupertatis v. gr., aut necessitatis: cum etiam in negotiatione facta per alium intercedat aliqua indecentia ratione status, aliàs solum excusanda ex aliqua dictarum causarum.

32. Addunt DD., personas Ecclesiasticas, & consequenter Moniales, si vacent illicitæ negotiationi, amittere privilegium immunitatis ab oneribus in se, & in bonis propriis; exemptionem scilicet a tributis, & gabellis; idque *ex cap. fin. de vit.*, *& honest. Cler.*: quod tamen non habet locum, nisi post trinam monitionem (ut bene advertit *Sylv. v. Clericus qu.3.*) & solum quamdiu non desistitur a negotiatione; sicque privilegium dictæ immunitatis recuperatur statim, ac desistitur a negotiatione, prout bene colligunt DD. ex verbis illis, *dum iis se implicant*, quæ sunt in jure citato.

33. Neque ex eo, quod jura prohibentia negotiationem Ecclesiasticis solum loquuntur de Clericis, aut Monachis, non facta mentione de Monialibus, hæ excluduntur a dictis juribus; siquidem non est novum fœmininum includi sub masculino, etiam in odiosis, ac pœnalibus, sicut ostendimus *qu.1.*, & multis aliis in locis.

Quæres 23. *An Moniales se invicem percutientes incurrant excommunicationem, & quam.*

34. *Resp.* Incurrere illam, quæ lata est in *c.Si quis suadente diabolo* 17.*qu.4.*, cum Moniales in *citato cap.* veniant nomine *Monachi*, ut supponitur *in cap. de Monialibus de sentent. excommunic.*, idque sive

sint

sint professæ, sive novitiæ, sive conversæ, ut inter alios notat *Suarez d.22. de censur. sect.1. n.19.* Incurrent autem hanc excommunicationem Moniales, si per vim aliquid eripiant e manibus alterius Monialis: si injuriose illam detineant in loco aliquo clauso: si percutiant, aut violentiam faciant rei adhærenti ipsi (v. gr. lacerando vestem): si in eam projiciant lapidem, librum, aut aliquid aliud: si illam impellant: si venenum propinent, & venenum operari incipiat: si eam injuriose insequantur; sicque cogant, illam se præcipitem dare in locum aliquem profundum: si in eam conspuant; aut lutum, vel aliquid aliud sordidum projiciant: in his, inquam, casibus, & aliis similibus incurrent excommunicationem, si actus, quem exercent adversus Monialem, sit violentus, injuriosus, ac extrinsece mortalis. Non item, si in Monialem solum verba injuriosa effundant: si per metum, absque vi, aut tactu eam cogant exire ab aliquo loco: si percutiant ad justam defensionem cum debito moderamine, vel ad correctionem: si ex bono zelo ab Ecclesia illam ejiciant, eo quod alias perturbet: si percutiant ex joco: in his enim, & aliis casibus non incurrunt. Ita communiter DD., quorum aliqui putant, Monialem se percutientem injuriose, affici hac excommunicatione: alii negant, & non improbabiliter, ut notat *Bonacin. d.2. de censur. in comm. quæst.4. par.2. n.4.* Qua de re *c.10. n.303. §.un.*

Addo juxta Cajetanum *v. Excommunicatio c.10.*, Monialem, quæ potione, aut scissione venæ procurat proprium abortum, non incurrere hanc excommunicationem: eo quod talis injectio manus in se ipsam comparatione sui non sit injuriosa, nec violenta, nec contumeliosa: (siquidem volenti, & consentienti non fit injuria) immo *nec injuriosa statui Ecclesiastico*, subdit Cajetanus: quod tamen negant alii DD.; ideoque sustinent probabilius, Monialem in proposito casu affici hac excommunicatione. Cum Cajetano sentiunt Bellochius, Capeavilla, Mazuchellus, Avila, Bonac., & Alphons. de Leone relati a Diana *par.7. tr.5. resol.40.*

Quam autem excommunicationem incurrant Moniales violando Clausuram, constat ex dictis *cap.5. qu.10.* Utrum vero subjaceant excommunicationi latę a Pio V. contra interessentes agitationi taurorum, aliqui affirmant, alii probabilius negant; ut videre est penes *Bonac. d.2. de censuris in partic. qu.5. p.7. n.10.*

De suspensionibus latis contra Moniales.

35. *Suspenduntur ab omni actu capitulari, si ex pacto, & capitulariter aliquid recipiant pro Professione: indicatur quid sint jocalia vetita Monialibus.*

36. *Suspenduntur ab officio ad arbitrium Ordinarii, si sint Abbatissæ, & eum non præmoneant de professione facienda a Novitia.*

37. *Suspenduntur ab officio, si ad certum tempus bona Conventus alteri concedant, præsidentes Monasterio.*

38. *Suspenduntur a receptione Religiosarum in eodem Ordine, si admittant ad professionem nondum finito anno probationis.*

39. *Ligat hæc suspensio etiam in casu, quo Monialis transeat ad alium Conventum ejusdem Ordinis; non item, si ad Conventum alterius Religionis.*

Quæres 24. *An Moniales incurrant suspensionem latam* in Extrav. Sane de simon. *si in Novitiarum receptione directe, aut indirecte dent, petant, aut recipiant prandia, cænas, pecunias, jocalia & similia, sive ante, sive post.*

35. *Resp.* Incurrere: & patet, quia exprimuntur in citata Extravagante exprimuntur, & aliàs habent jurisdictionem petitam ad accipiendam aliquam in Monialem (de qua acceptione ibi est sermo) sive talis jurisdictio sit proprie talis, (quæ non

non cadit in Moniales) sive solum improprie, sicut revera est: de qua suspensione consulantur dicta superius in hoc ipso *cap. quæst.* 10.

Censeo autem nomine *jocalium* hic significari munera dari solita Monasterio a Moniali ingrediente religionem; cum jocalia proprie sint munera, quæ sponsalitia largitate Sponsi invicem sibi tradebant. Colligo id ex *Sanch. l.6. de matr. d.25. n.11., d.18. n.4. 9. 11., Julio Claro tr. de donat. v. Jocalia in Indice alphabetico, Menoch. de arbitrar. judic. v. Jocalia,*& in terminis *ex Ognate to.2. de contr. d.35. n.1.*, *ubi dicit: Quæ mittunt Sponsi Sponsabus suis gratis, & liberaliter ad eas ornandas, vel e contra (nam etiam Sponsæ largitate sponsalitia ornare solent Sponsos, licet non ita frequenter) sponsalitia largitas appellatur, & a pluribus Doctoribus sponsalitium vocatur, ac si dicas donum inter Sponsos. Quin etiam jocalia nostrates vocant, a quo nomine parum corrupto vocabulo nostri etiam* Joyas, *hæc* jocalia *dicunt, quasi ludat, & jocetur recens nubentium fervor, quia gemmæ, & monilia, & torques, & inaures, & anuli, & universus mundus muliebris, quibus ludit, & delectatur recens Sponsorum amor, potius puerorum næniæ, & jocus, quam seria, & solida bona sunt*: hæc Ognate: sed de hoc consulatur *Diana p.8. tr.7. resol.29. v. Non posse, & v. Sequenti*: Cum ergo Monialis ingrediens Monasterium desponsetur Christo, ad imitationem Sponsarum Monasterio tradere solebat sua jocalia, idest sua munera sponsalitia: quamvis postea justis de causis prohibita fuerint Monialibus, ut constat ex citata Extravagante.

Quæres 25. *Quam suspensionem contrahat Monialis Abbatissa, si ante mensem certiorem non faciat Ordinarium loci de professione facienda a Novitia degente in suo Monasterio.*

36. *Resp.* Incurrere suspensionem ab officio ad arbitrium Episcopi, cujus interest admoneri, eamque latam *in Concil. Trid. sess.25. de regul. c.17.* his verbis: *Cujus professionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur præfecta Monasterii eum ante mensem certiorem facere: quod si præfecta certiorem Episcopum non fecerit, quamdiu Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit*; quod est dicere hujusmodi suspensionem esse reservatam ad arbitrium Episcopi. Verum tamen est, quod si Præfectæ Monasterii certo constaret, Episcopum optime recordari Novitiam post mensem professuram esse, tunc prædicta Præfecta non teneretur illum de hoc monere; cum sic cesset finis legis, & alioqui nulla lex obliget ad actum inutilem.

Quæres 26. *Qua suspensione afficiantur Moniales, si præsidentes Monasterio alicui, concedunt alicui jura, redditus, aut possessiones ipsius Monasterii ad vitam dantis, aut recipientis, vel ad aliud certum tempus.*

37. *Resp.* Affici suspensione lata *in Clem.1. de reb. Eccl. non alien.*, quæ est suspensio ab officio (non tamen reservata) quamquam ea non incurratur, si dicta bona concedant ratione necessitatis, aut utilitatis ipsiusmet Monasterii: in quo casu debent expectare consensum sive Capituli, sive proprii Prælati. Colligitur *ex citata Clem.* quæ sic habet: *Ne quis Religiosus Monasterio, Prioratui, Ecclesiæ, seu administrationi cujusvis præsidens jura, redditus, aut possessiones ejusdem alicui ad vitam ejus, seu aliud certum tempus, pecunia etiam inde recepta, quovis modo concedat, nisi necessitas, aut utilitas Monasterii &c. hoc exposcat, Conventus sui, aut si Conventum non habeat, Prælati proprii assensu ad hoc nihilominus accedente: si quis autem contra hoc fecerit, pœnam suspensionis ab officio eo ipso incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti jus aliquod acquiratur*: Circa quem textum notat *Bonac. sup. d.3. qu.8. p.7. n.6.* quod cum loquatur generaliter, dicens *ne quis Religiosus*, & talis forma loquendi comprehendat omnes Religiosos tam mares, quam fœminas; hujusmodi pœna extenditur ad religiosos utriusque sexus, & consequenter etiam ad Moniales: præsertim cum materia, quæ sub tali pœna prohibetur sit communis etiam Monialibus. Unde quis bene inferat, quod dum ista suspensio dicitur suspendere ab officio; nomine officii non venit solum officium

ficium ordinis, ac jurisdictionis proprie dictæ (quæ non possunt cadere in fœminam) sed aliquid latius, prout scilicet etiam comprehendit munus Abbatissæ:alias vana, ac inutilis esset ista suspensio respectu fœminæ, in quam tamen, docet *Bonac.* eam posse cadere; cum alioqui censeat hic nomine officii intelligi tam officium ordinis, quam jurisdictionis.

Quæres 27. *Quam suspensionem incurrant Moniales, si ad professionem admittant aliquam Novitiam, nondum expleto anno probationis.*

38. *Resp.* Incurrere suspensionem a receptione Religiosarum in eodem Ordine (non tamen reservatam) si Moniales sint ex Ordine Mendicantium;de his quippe tantum loquitur *c. non solum de resul. in 6.* ubi fertur ista suspensio his verbis: *Quod si forte contra hanc nostram prohibitionem quemquam recipere præsumpseritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus vestro esse Ordini alligatum: vosque a receptione quorumlibet ad professionem ejusdem Ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper pœnæ subjiciendos, quæ fratribus ipsius Ordinis pro culpis infligi gravioribus consuevit*: Ita in terminis *Bonac. p.5. n.13.* contra alios oppositum sententes apud Sylvestrum *v. Religio 3. qu.3.* & patet ex ipso textu, si advertero hujusmodi suspensionem incurri ipso facto, ut aperte colligitur ex verbis illis *ipso facto suspensos*: non ligare tamen, nisi intra eumdem Ordinem, ut constabit ex dicendis §. sequenti.Notat autem *Bonacin. n.14.* hujusmodi suspensionem incurri non solum ab iis Religiosis,qui primo concurrunt ad aliquem recipiendum ad professionem, sed etiam ab iis,qui dant suum suffragium post præstitum numerum sufficientem suffragiorum, cum hi vere dicantur recipere: quod forte non admitterent Doctores relati *a Diana p.5. tr.3. res.16.* sustinentes concurrentem suo suffragio ad damnum alterius injuste illatum, postquam sufficiens numerus suffragiorum præstitus est, non teneri ad restitutionem, cum non possit dici concurrere ad præfatum damnum jam plene per alios illatum: par enim ratio procedit in nostro casu.

Quod si quæras, an dispositio istius juris procedat in casu, quo Monialis ex Monasterio proprii Ordinis legitima potestate transiret ad gubernandum aliud Monasterium, sive ejusdem, sive alterius Ordinis.

39. *Resp.* Distinguendo; vel Monialis transit ad gubernandum aliud Monasterium ejusdem sui Ordinis,& sic puto præfatam dispositionem procedere, cum tunc verificentur verba ipsius dispositionis, videlicet; *vosque a receptione quorumlibet ad professionem ejusdem Ordinis fore ipso facto suspensos*: Sicque subsistat dispositio. Vel transit ad gubernandum aliud Monasterium alterius Ordinis, & sic non procedit dicta dispositio:cum in tali casu non verificentur verba dispositionis modo adducta, & alioqui versemur in materia pœnali, quæ juxta communem doctorum sententiam a nobis sæpius repetitam non debet extendi ultra rigorosam verborum proprietatem.

De Interdictis jure communi latis contra Moniales.

40. *Interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, si violent interdictum generale locale.*

41. *Item, si ad Divina Officia recipiant publice excommunicatos, ac interdictos.*

42. *Interdici debent, si renuant confiteri ad Confessionale positum in Ecclesia exteriori.*

Quæres 28. *Quod, & quale interdictum incurrant Moniales violando interdictum generale locorum.*

40. *Resp.* Incurrere interdictum ab Ingressu Ecclesiæ latum in *cap. Episcop.de privil.in 6.* & durans usque dum præstent debitam satisfactionem ei, cujus censura violata est; sic enim habet textus: *Qui vero contra præsumpserint,præter alias pœnas a jure statutas,ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum, donec de transgressione hujusmodi ad arbitrium ejus, cujus senten-*

sententiam contempserunt, satisfecerint competenter: Incurrent autem Moniales tale interdictum ipso facto, si quam ex actionibus hic prohibitis faciant v. gr. faciendo celebrare in loco interdicto, aut admittendo excommunicatos publice, aut interdictos ad divina officia, quæ sunt actiones communes viris, ac fœminis, & possunt cadere in Moniales, ut patet: quamvis ad incurrendum ejusmodi interdictum requiratur præsumptio: ut constat ex verbis illis *qui contra præsumpserint*. Et quidem quod Moniales subjaceant huic interdicto, inde suadetur, quod textus generaliter loquitur de omnibus Religiosis, quantumcumque exemptis, adeoque comprehendit etiam Moniales, quæ vere, & proprie sunt, & dicuntur Religiosæ: & sic, si faciant aliquam ex actionibus hic prohibitis, ipsarum sexui, ac conditioni proportionatam, manebunt interdictæ ab ingressu propriæ Ecclesiæ interioris, sicque eam non poterunt ingredi ad audienda divina officia, immo neque ad faciendas privatas orationes iuxta aliquos Doctores (quorum opinionem fatetur *Suar. d.35. de censur. sect.4. n.23.* de rigore juris esse probabilem): hos quippe effectus gignit Interdictum ab ingressu Ecclesiæ.

Quæres 29. *Quale Interdictum contrahant Moniales, si scienter admittant publice excommunicatos, aut interdictos ad Divina Officia.*

41. *Resp.* Incurrere Interdictum ab ingressu Ecclesiæ statutum in *c. Episcoporum de regul. in 6.* & explicatum *qu. præced.* ex quo proinde petenda sunt, quæ hic dici possent, & deberent. Addo solum *ex Bonac. sup. d.9. qu.2. p.6. n.5. admittere* (prout hic sumitur) importare tum recipere ad aliqua ex supra dictis, tum non prohibere, cum possit, & debeat.

Quæres 30. *Quale interdictum incurrant Moniales, si renuant confiteri Sacerdoti ad Confessionale collocatum in Ecclesia exteriori.*

42. *Resp.* Incurrere Interdictum simpliciter dictum, non tamen ipso facto, sed ferendum; idque ex decreto Sacræ Congreg. referendo inferius *c.10. sect.3. subs.1. qu.14.* quod tamen videndum est an sit in usu.

De Irregularitatibus, quæ jure communi cadere possunt in Moniales.

43. *Si sint illegitimæ, sunt incapaces Abbatissatus; quod alii negant probabiliter.*
44. *Saltem in hoc dispensari possunt a suo Prælato.*
45. *Si sint Viduæ, aut aliter corruptæ, eligi nequeunt in Abbatissas, etsi alii negent: dispensatæ ad Monachatum intrant plura Monasteria.*
46. *Item, si sint bigamæ, eligi non possunt in Abbatissas.*
47. *Item, si sint infames.*
48. *Non item, si descendant ex genere maculato.*

Quæres 31. *An Monialis illegitima sit irregularis quoad prælationes Religionis, & quomodo.*

43. *Resp.* Quod, quamvis probabilior, & conformior praxi sit pars affirmans, quam sustinent plures Canonistæ *apud Tambur. sup. d.28. qu.11. n.1., Suar. d.50. de censur. sect.5. n.15., Clayr. l.6. thesauri c.11. n.3., Laym. in qu. can. c. ult. qu.229., Naldus v. Abbatissa n.1., Sanchez l.5. mor. c.5. n.19., Nav. consl.2. de regul. n.60.*, aliique penes eundem Tamburinum sustinentes, seclusis Religionum privilegiis Monialem illegitimam non posse absque Apostolica dispensatione eligi in Abbatissam; eo quod Abbatissa quandam quasi prælationem obtineat inter Moniales, quam natalium defectus obscurat, nisi aliunde insignes dotes cohonestent; probabilis tamen etiam videtur pars negans, quam sequuntur *Miranda qu.6. de Monial. art.3., Rodriquez to.1. qu.13. art.21., Portell. de dub. regul. v. Abbatissa n.6., Lezana to.1. c.26. n.6.* aliique absolute docentes Monialem illegitimam posse eligi in

Digitized by Google

Abbatissam, etiam sine ulla dispensatione: probant autem tum ex quadam declaratione Sacræ Congreg. relata a *Tambur. n.2.* per quam fuit decisum Moniales ex illegitimo toro genitas non comprehendi in constitutione Sixti V. edita contra illegitimos, quominus eligi possint ad munus Abbatissæ, & alia Monasterii officia: tum quia in jure nullus extat canon, quo vetetur, ne fœmina illegitima eligi possit in Abbatissam; cum jura illegitimis solum interdicant habere officium cum jurisdictione ordinaria; cujusmodi utique non est officium Abbatissæ, cujus prælatio non est ordinaria, sed quasi ex commissione.

44. Dixi in priori parte hujus responsionis, *seclusis Religionum privilegiis*, ut indicarem, quod si Monialis illegitima indigeret dispensatione ad hoc ut eligi posset in Abbatissam, talis dispensatio ei posset concedi a proprio Prælato: sed de hoc *c. seq. qu. 17.*

Quæres 32. *An Monialis vidua, aut aliter corrupta dici possit irregularis quoad prælationes Religionis, ita ut eligi possit in Abbatissam absque legitima dispensatione.*

45. *Resp.* Quod licet Sanchez loco supra citato *n.22.* putans ad officium Abbatissæ non requiri virginitatem, nisi ubi adesset usus impertiendi Abbatissis benedictionem, & consecrationem propriam virginum, censeat Monialem viduam, aut aliter corruptam ex hoc solo capite non esse incapacem, ut eligatur in Abbatissam; & hoc idem sustineant Rodriquez apud Tamburinum *sup. qu. 12. n.4.* dicens huic sententiæ subscripsisse Suarez, dum viveret. *Palud. in 4. dist. 21. qu. 3. art. 3. n. 60. & S. Antonin. 3. p. tit. 17. c. 22. §. 1.* ea ducti ratione, quod neque de jure divino, neque naturali, neque ecclesiastico est, ut Abbatissa debeat esse virgo: & dato quod extaret tale aliquod jus humanum, per contrarium usum jam fuisset abrogatum: in praxi tamen opposita sententia sustinenda est, utpote conformis praxi saltem in Italia; ubi ait Tamburinus se nunquam audivisse Monialem, quæ non esset virgo (intellige in communi æstimatione) fuisse electam in Abbatissam: & quidem merito, cum indecens sit non virginem præesse virginibus, & minus efficax futura sit adhortatio ad virginitatem, quæ fiat a non virgine, ut proinde non pauci Canonistæ relati a *Tamburino n.1.* nobiscum sentiant, & ipsamet Sacra Congregatio 15. Julii 1616. declaraverit, quod, si vidua monasticum habitum assumat, ad Abbatissæ, aut Priorissæ munus obeundum absque Sedis Apostolicæ dispensatione eligi non possit: cui etiam conformatur stylus Sacræ Pœnitentiariæ, teste eodem Tamburino; dum absolutionem concessam Moniali ob corruptionem, illam limitat, ut non propterea ea eligi possit in Abbatissam vi talis absolutionis, &, si eligatur, non possit consecrari, etsi corruptio sit occulta: intellige juxta dicta hic *c. 3. qu. 5.* qui vult videat *Portellum sup. §. an Monialis, quæ fuit vidua n. 1.*

Addo hic obiter, quod, si vidua juxta dicta *c. 2. n. 13.* a Sacra Congregatione dispensetur ad suscipiendum statum Monialium, si ingressa aliquod Monasterium ad talem effectum ibi non posset perseverare, vi dictæ dispensationis ingredi potest aliud: dummodo dispensatio non fuerit limitata ad certum Monasterium, &, si sic esset limitata, & Novitia pertæsa status Religiosi recederet ab illo Monasterio, mutata voluntate posset iterum ad illud redire, ibique denuo suscipere habitum Religiosum. Et ratio est, quod privilegium favorabile, aut parum onerosum extenditur ad iteratos actus, quoties illud absolute conceditur, & aliter non colligitur de mente concedentis, duratque finis privilegii; ut bene advertit *Sanch. l. 8. de matr. d. 31. n. 8.* aliis citatis remissive: hæc autem omnia militant in casu nostro, ut suppono.

Quæres 33. *An Monialis bigama hoc ipso sit irregularis quoad prælationes Religionis.*

46. *Resp.* Quod, cum juxta dicta *qu. præced.* communis praxis, saltem in Italia, habeat, ut Monialis corrupta non eligatur in Abbatissam: a fortiori non poterit eligi

Digitized by Google

eligi Monialis bigama (quomodocumque demum dicatur bigama) ita *Sanchez sup. n.23. Majol. l.1. de irreg. c.29. n.14.* aliique, & patet ex dictis *qu. praeced.* si advertero Monialem matrimonium de facto contrahentem fieri irregularem ex bigamia similitudinaria.

Quæres 34. *An Monialis, quæ est infamis infamia sive juris, sive facti, sit irregularis quoad prælationes Religionis.*

47. *Resp.* Esse, ideoque non posse absque dispensatione eligi in Abbatissam. Ita *Vivald. n.11. Majol. n.12. Nau. n.60. Lezana n.7. Tambur. qu.15. n.4.* aliique communiter, & probant tum ex *c. infames 6. qu.1.* aliisque juribus, in quibus statuitur infames non posse eligi ad honores, ac dignitates; tum quia non decet præfici virginibus assumptis in Sponsas Christi fœminam infamem sive juris, sive facti infamia, idque etiam post emendationem: quamquam, si infamia esset solum facti, simpliciter posset Monialis hoc modo infamis post emendationem eligi in Abbatissam ob ea, quæ tradunt DD. de infamia facti, & præsertim *Bonac. d.7. de censur. in gen. qu.3. p.1. n.5.*

Quæres 35. *An Monialis descendens ex maculato genere, v. gr. Judæorum, Saracenorum, &c. sit irregularis quoad prælationes Ordinis.*

48. *Resp.* Non esse, stando præcise in jure communi; nullum enim tale jus extat, quod ego sciam.

De variis aliis pœnis, quas Jure communi possunt Moniales incurrere.

49. Privantur voce ad biennium, *si contra Concilium Tridentinum delinquant circa paupertatem.*

50. *Si sint proprietariæ, privantur Ecclesiastica sepultura, & communione Altaris.*

51. *Subsunt privationi vocis, & aliis pœnis, si dent expectativam Puellæ recipiendæ ad Religionem.*

52. *Privantur officiis, ac dignitatibus, si indebite alienent.*

53. *Item si donent contra Bullam Clementis VIII., non tamen ante sententiam.*

54. *Si renuant profiteri, & servare Clausuram, nulliter recipiunt ad Professionem.*

55. *Invalide reciperent Conversas, si decretum id vetans non esset abrogatum.*

56. *Privantur jure eligendi Abbatissam ea vice, si illam indebite eligant.*

57. *Puniri possunt ab Ordinario Prælati regulares, si ipsum non præmoneant de electione Abbatissæ sibi subjectæ.*

58. *Nulliter eligunt Abbatissam, ejusque acta non tenent, si eligant ultra triennium.*

49. *Abbatissa valide non eligitur ultra triennium, nec ad beneplacitum Monialium.*

60 *Ea tamen, expleto triennio, eligi potest in Præsidentem Conventus usque ad novam electionem.*

61. *Dicta non procedunt de Abbatissis, quæ eliguntur per præsentationem, ac institutionem.*

62. *Cadunt jure suo, si electæ in Abbatissas contra Monasterii consuetudinem non curent benedici.*

63. *Perpetuo carcere includuntur, si Professæ consentiant se violari.*

64. *Puniuntur, quæ sinunt se eligi in Abbatissas contra formam Concilii Tridentini.*

65. *Item, quæ in Choro non canunt hymnos jussu Urbani VIII. correctos.*

66. *Item incorrigibiles.*

Digitized by Google

Quæres 36. *Quas pœnas incurrant Moniales, si delinquant contra dispositionem Concilii Tridentini in materia Religiosæ paupertatis.*

49. *Resp.* INcurrere privationem vocis activæ, & passivæ ad biennium latam in *Conc. Trid. sess.* 25. *de reg. c.* 2. sive retineant bona immobilia, aut mobilia tamquam propria, ac irrevocabilia (uti exposuimus *sup. c.* 4. *sect.* 1. *n.* 1. *ex Sanch.*) sive tanquam Superiorissæ concedant Monialibus subditis bona stabilia ad usum, aut usum fructum, aut administrationem, vel commendam: sive retineant superflua, habeantque supellectilem mobilium repugnantem statui paupertatis: in his enim casibus incurritur dicta suspensio, quæ tamen non durat, nisi per biennium; sicque peracto biennio, eo ipso absque alia absolutione cessat juxta communem DD. sententiam apud *Suar. d.* 29. *ee cens. sect.* 1. *n.* 1.

Quod si hac occasione quæras, quas alias pœnas incurrat Monialis proprietaria ultra privationem vocis activæ, & passivæ.

50. *Resp.* Incurrere etiam privationem Ecclesiasticæ sepulturæ, juxta *cap. Cum ad Monasterium de statu Monac.* nec non privationem communionis Altaris *c. Monachi eod. tit.* non item expulsionem e Monasterio, sicut statuitur in *c. Cum ad Monasterium* superius citato, quod correctum est per *c. fin. de Reg.* ubi habetur Religiosum, aliàs expellendum e Monasterio, debere deputari ergastulo Monasterii, ut ibi agat pœnitentiam: quæ juris dispositio maxime convenit statui Monialium, ut patet.

Quæres 37. *Quam pœnam incurrant Moniales, si præfectæ Monasterio dent expectativam puellis admittendis in religionem ad loca vacatura contra prohibitionem Sacræ Congregationis.*

51. *Resp.* Incurrere privationem vocis activæ, & passivæ ipso facto una cum aliis pœnis arbitrio Sacræ Congregationis Episcoporum infligendis; idque ex decreto Sacræ ejusdem Congregationis a nobis relato *sup. c.* 2. *sect.* 1. *qu.* 5. ex Quaranta; per quod decretum item declaratur irritum quidquid contra ipsius dispositionem fuerit effectum.

Quæres 38. *Quas pœnas ultra excommunicationem relatam quæst.* 18. *incurrant Moniales, si alienent indebite de bonis Monasterii.*

52. *Resp.* Incurrere ipso facto privationem officiorum, ac dignitatum, & quidem absque ulla declaratione; præterquamquod contractus sic irriti sunt nullius valoris. Habetur expresse *in extravag. Pauli II. Ambitiosæ*, patetque ex dictis, si monuero ex *Sanch. l.* 6. *mor. c.* 15. *n.* 66. nomine dignitatum, ac officiorum hic, & in aliis Constitutionibus, seu decretis Pontificiis, aut Sac. Congregationis Cardinalium intelligi solum dignitates, ac officia habentia conjunctam aliquam superioritatem (cujusmodi inter Moniales est officium Abbatissæ, seu Priorissæ, imo, & munus Superiorissæ, ac Magistræ novitiarum, non item Sacristæ, Janitricis, & similia; quæ, sicut notat *Suar. to.* 4. *de Relig. tr.* 10. *l.* 6. *c.* 7. *n.* 14. in materia non dissimili, magis sunt oneris, quam honoris.)

Quæres 39. *Quas pœnas incurrant Moniales faciendo donationes contra decreta Clementis VIII. de largit. muner.*

53. *Resp.* Incurrere illas omnes, quæ in dicto decreto exprimuntur his verbis. *Quod si quis ex prædictis Regularibus utriusque sexus, cujuscumque gradus, ordinis, ac dignitatis, ac ubilibet locorum existentibus, conjunctim cum cæteris, seu divisim nostrarum hujusmodi prohibitionum statutorum, ordinationum, jussionum, decretorum, mandatorum transgressor fuerit, statuimus, ut omnibus, & singulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus, & officiis eo ipso privatus, ac ad illa, & alia similia, vel dissimilia in futurum obtinenda inhabilis perpetuo, & incapax, ac perpetua infamia, & ignominia notatus existat. Et præterea privationem vocis activæ, & passivæ absque ullo Superioris decreto, aut ministerio ipso facto incurrat, nec non ultra hujusmodi pœnas etiam tam-*

quam

Digitized by Google

quam contra furti, & simoniæ criminum reum tam per viam denuntiationis, accusationis, aut querelæ, quam etiam ex officio procedi, & inquiri, condignisque suppliciis affici debeat. Circa quæ notat *Nald. v. Religiosus n.37*, tales pœnas non obligare in conscientia ante sententiam, saltem declaratoriam delicti, cum merus etiam detentor, ac prædo manuteneri debeat in possessione, dum de principali cognoscitur. Quamquam hæc doctrina non procedat quoad illam pœnam, quæ in iisdem decretis statuitur contra recipientes dona a Regularibus in casu non permisso (nimirum, *quod si vel ab aliquo particulari Religioso, vel a Superiore quopiam Generali, Provinciali, aut aliquo quocumque officio fungente, aut a Conventu, Capitulo, vel Congregatione, sive ab universo Ordine, & Religione quidquam receperint, id, quod acceperint, suum non faciant, verum ipso facto absque aliqua monitione, decreto, sententia, aut declaratione ad illius restitutionem omnino in utroque foro teneantur, adeo ut, restitutione ipsa realiter non facta, neque etiam in foro conscientiæ absolvi possint*: hoc enim ipso, quod res donatas non faciunt suas, tenentur eas restituere; cum res aliena semper intetpellet pro Domino, & maneat obnoxia restitutioni.

Quæres 40. *An, & qua pœna afficiantur Moniales, si omnino volentes vivere absque emissione professionis, & clausura, aliquam aliam in futurum recipiant in suum Ordinem, ac Congregationem.*

54. *Resp.* Ea affici pœna, quod sic receptæ ad taliter vivendum omnino inhabiles reddantur, & illarum quælibet professio, ac receptio irrita est, ac nulla, ita statuente Pio V. in Bulla *Circa Pastoralis* 8. in ordine.

Quæres 41. *Quam pœnam contrahant Moniales, si contra prohibitionem Pii V. factam in Bulla modo citata recipiant Conversas professas.*

55. *Resp.* Quod, cum juxta dicta hic *cap.7. qu 19.* ejusmodi prohibitio per contrariam consuetudinem legitime abrogata sit: consequenter pœna dictæ prohibitionis transgressoribus imposita (videlicet quod dictarum Conversarum receptio esset nulla, irrita, & inanis) etiam ipsa abrogata est; sicque Moniales in præsentia recipientes Conversas nulli pœnæ subjiciuntur, stando in jure communi.

Quæres 42. *Quæ pœna statuta sit contra Moniales, si Abbatissam eligant, non servata forma ad talem effectum præscripta* in cap. quia propter de elect. in 6.

56. *Resp.* Quamvis in citato *cap. quia propter* dicatur *Qui vero contra præscriptas formas eligere attentaverint, eligendi ea vice potestate priventur*; Nihilominus quia ignorantia juris excusat mulieres *l. regula ff. de jur. & fact. igno.* si Moniales ignoranter eligant, non servata illa forma; non ideo in pœnam debent privari per Superiorem jure eligendi pro ea vice, sed debent manuteneri in possessione talis juris, excusante eas conditione sexus, ac ignorantia. Ita *Tambur. d.28. de jure Abbatiss. qu.5.n.8. ex Menochio conf.67. n.27.* qui proinde, consequenter differendo, dicerent Moniales subjacere præfatæ pœnæ, si scienter, & advertenter eligerent Abbatissam, non servata illa forma: sic quippe cessaret ratio illas excusandi, ut patet: puto quidem, quod si Moniales nossent formam illam eligendi, sed eam non adverterent in ipso actu electionis, possent probabiliter excusari a dicta pœna, cum inadvertentia æquipararetur ignorantiæ, teste *Suarez sup. d.4. sect.8. n.11.* & disposita de hac procedant etiam quoad illam.

57. Addo, quod, cum hodie præter Superiorem possit Ordinarius interesse electioni Abbatissæ sive per se, sive per alium, ut patet ex Constit. 18. Greg. XV. debent Regulares significare dicto Ordinario diem electionis Abbatissæ, eumque expectare usque ad tempus præfinitum, si ipse antea expresse declaravit se velle interesse vigore facultatis quoad hoc sibi attributæ; alioqui potest Ordinarius animadvertere in Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænuntiata ad Abbatissæ electionem procedunt: sic enim declaravit Sacra Con-

Congregatio explicans Bullam præfatam in *resp. ad dubium* 15. Unde quis potest inferre tali casu non dari facultatem puniendi Moniales modo dicto procedentes ad electionem, sed solum Religiosos, quibus Moniales sunt subjectæ: de his quippe loquitur declaratio, non autem de iis, quæ subjacent Ordinario.

Quæres 43. *Cui pœnæ subjiciantur Moniales, si contra Constitutionem Greg. XIII. editam* 1. *Jan.* 1583. *& ex parte relatam* c. præced, qu.38. *eligant Abbatissam ultra triennium.*

58. *Resp.* Subjici huic pœnæ, quod electio, & præfectio hujusmodi, ac omnia,& singula, quæ inde sequuntur,irrità, nulla, & inania, nulliusque roboris, ac momenti sunt: sic namque expresse habetur in dicta Constitutione. Ubi *Tambur. sup. d.*3. *q.*1. *n.*4. aliis citatis notat Abbatissam electam ultra triennium contra formam istius Constit. non posse suum munus exercere, neque per triennium: probatque, tum quia Constitutio Pontificia dat formam electionis, ob quam redditur actus individuus; sicque procedit regula *Vtile per inutile vitiatur*: tum quia *Farinac. tom.*1.*p.*1. *decis.*30. & alii in simili docent locationem bonorum Ecclesiasticorum factam ultra triennium non valere,neque per triennium: est autem par ratio in præsenti casu.

Vtrum vero attenta dicta Constit. Gregorii XIII. possit eligi Abbatissa saltem ad beneplacitum Monialium, saltem valide.

59. *Resp. Tambur. n.*9. Non posse, cum officiales non possint eligi ad beneplacitum, quippe qui alias dicerentur perpetui; cum tamen in præfata Constitutione talis perpetuitas omnino reprobetur. Ita Tamburinus, aliis citatis,monens *n.*10. ex Decreto Sacræ Congregationis facto 18. Nov. 1595. per dictam Constitutionem non prohiberi, quin Abbatissæ quotannis mutari possint.

Illud etiam hic controverti potest, an, attenta Constit. Gregorii XIII. paulo ante relata, possit Abbatissa completo triennio sui Abbatissatus obtinere munus præsidentis, donec eligatur nova Abbatissa: & ratio dubitandi est, quod in ea Constitutione de Abbatissis statuitur, *ut postmodum, elapso triennio, suis officiis perfunctæ præesse desinant, omnique prorsus careant auctoritate, ac a regimine, & administratione Monasterii per triennium a die finitæ administrationis inchoandum abstineant.*

60. *Resp.* Videri probabile quod possit; cum id cedat in magnum commodum Monasterii, ut notavit *Miranda qu.*7. *de Monial. art.*9., & aliàs Constitutio citata Gregorii possit benigne interpretari; sicut aliam similem Sixti V. interpretatur idem *Miranda*; nimirum, quod Abbatissæ, expleto triennio sui Abbatissatus, non possint habere quodcumque aliud officium ad aliud triennium; non vero, quod eligi non possint ad breve tempus in Præsidentem Monasterii modo dicto: ita viri docti a me consulti, & in terminis *Tamb. qu.*3., pro se allegans etiam Lavorium. Nobiscum sentit *Sanctorus in comment. ad Constitut. Minorum c.*11.*stat.*7., & cum illo *Diana par.*7. *tr.*12. *res.*19., & hoc, non obstante declaratione Sacræ Congregationis adducta a *Gavanto in Manual. v.Monialium Officiales n.*20. his verbis: *Officium Abbatissæ finito triennio expirat, nec Episcopus potest illud prorogare*: quæ declaratio benigne potest explicari, sicut modo explicavimus Constitutionem Gregorii.

61. Monet præterea *Tambur.qu.*2.*n.*1. Constitutionem præfatam Gregorii XIII. non habere locum in Abbatissis, quæ fiunt per præsentationem,ac institutionem;cum talis institutio, & confirmatio sit perpetua: quod etiam docet *Portell. de dub.regul. v.Abbatissa n.*10. addens, Abbatissam primam fundatricem alicujus Monasterii S. Claræ posse continuare in officio Abbatissæ per viginti annos in vim statutorum illius Ordinis;quod tamen non video, quo pacto subsistere possit, stante plenissima derogatione quarumcumque consuetudinum, Constitutionum Apostolicarum, statutorum, ac privilegiorum, quæ fit in dicta Constitutione.

Quæres 44. *Quæ pœna imposita sit jure communi contra Moniales, si electa in Abba-*

Digitized by Google

Abbatissas solitas benedici intra annum a tempore suæ confirmationis, munus benedictionis non suscipiant.

62. *Resp.* Illas cadere jure suo; non quidem ipso facto, sed per illos, ad quos pertinet providere Monasterium de Abbatissa. Habetur expresse in *Clem. attendentes de statu Monach. §. Statuimus*, ubi dicitur: *Statuimus insuper, ut quævis ad regimen Abbatiarum assumpta in Monasteriis, in quibus Abbatissæ sunt solita benedici, intra annum a suæ confirmationis tempore computandum munus benedictionis suscipiant, alioquin a jure suo, nisi subsit causa rationabilis, prorsus se noverint cecidisse per illos, ad quos id pertinet, provisione de Abbatissa Monasteriis ipsis canonice facienda*. Ubi notanda sunt verba illa: *se noverint cecidisse per illos &c.*, quæ indicant ejusmodi pœnam esse ferendam, utpote requirentem alterius actionem, ad hoc, ut incurratur, qnod est signum censuræ ferendæ, ut bene observavit *Bonac. d.1. de censur. in comm. qu.1.p.1. n.6.*

Quæres 45. *Qua pœna puniantur Moniales, si post emissam religiosam Professionem permittant se violari.*

63. *Resp.* Puniri pœna perpetui carceris, *ex cap. impudicas 77. qu.1.*, cum alioqui violator longe graviori supplicio plectatur, ut ostendimus *cap.4. sect.3. qu.3. §. Notat*, ubi de hac re ex proposito egimus.

Quæres 46. *Quam pœnam incurrant Moniales, si permittant se eligi in Abbatissas, aut Priorissas contra formam eligendi præscriptam* in Concil.Trid. sess.25.c.6. de Regul.

64. *Resp.* Talem electionem esse irritam ipso facto; & taliter electam manere inhabilem ad quælibet officia Conventus obtinenda; idque sive permittant se eligi per suffragia non secreta, sive constituant Abbatissas, Priorissas, aut alias quascumque titulares ad effectum electionis obtinendæ, sive suppleant voces, ac suffragia absentium: habetur expresse in Concil. Tridentino *loc. cit.*, si monuero irritationem quidem electionis sequi etiam ante Judicis sententiam declaratoriam, sive pœnæ, sive delicti, & hoc ob ea, quæ habet *Suar. lib.5. de leg. c.32. n.1.*) non item inhabilitatem ad officia Conventus; quæ utique requirit sententiam Judicis, juxta doctrinam traditam *a Sanchez l.9. de matr. d.3. num.1.*

Quæres 47. *Qualiter puniri possint Moniales, si non recitent in Choro hymnos jussu Urbani VIII. correctos.*

65. *Resp.* Posse puniri ab Ordinario, tamquam Sedis Apostolicæ delegato censuris, ac pœnis Ecclesiasticis, aliisque opportunis juris, ac facti remediis, & quidem appellatione postposita; idque ex Constitutione ipsius Urbani VIII. *Cum alias supremi*, edita 27. Aprilis 1643.

Quæres 48. *Qualiter puniantur Moniales incorrigibiles.*

66. *Resp.* De jure communi debere tradi in arctius Monasterium, juxta *c. Si qua Monachorum 27. qu.1.*, quamquam, ut notat *Tambur. sup. d.21. qu.4. n.5.* melius esset illas includere in Monasterii carcere, ne alioqui sint aliis offendiculo, & ut tanto citius resipiscant, vexatione dante intellectum: sed de hoc plura superius *cap.3. sect.1. qu.13. & 14.*

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT IX.

De Privilegiis, quæ Monialibus competunt sive per se, sive per viam communicationis.

1. *Moniales, etiam non exemptæ, gaudent privilegiis sui Ordinis.*
2. *Communicant item de privilegiis aliorum Ordinum.*
3. *Viri Religiosi communicant de privilegiis Monialium.*
4. *Moniales non exemptæ fruuntur privilegiis, ad quorum usum petitur ministerium Prælati regularis ex tenore concessionis.*
5. *Moniales exemptæ ab Ordinario, sed non omnes.*
6. *Eximuntur a foro sæculari.*
7. *Idque procedit etiam quoad Tertiarias viventes extra Communitatem.*
8. *Quod si hæ vivant in communi, certior est assertio.*
9. *Eximuntur a foro sæculari viri laici, qui assumpto habitu religioso serviunt Monialibus.*
10. *Non item Puellæ degentes intra Clausuram in educatione.*
11. *Dictæ tamen Puellæ gaudent Immunitate Ecclesiæ, sicut & ipsæ Moniales; non tamen intra Monasterium.*
12. *Moniales gaudent privilegio Canonis (etsi Novitiæ a Monialibus senioribus ad correctionem possint percuti) hoc privilegio gaudent fœminæ sæculares degentes sub Clausura, mutato habitu cum velo albo, & obligatione recitandi certas preces: quæ fœminæ licite admittuntur in aliquo loco ad servitia Conventus, & gaudent privilegio fori.*
13. *Eodem privilegio fruuntur Tertiariæ, si servent aliqua.*
14. *Eo fruuntur famuli in habitu religioso Monialibus servientes, etsi sæculares.*
15. *Eximuntur Moniales a jure Parochiæ.*
16. *Item a gabellis, & a quavis contributione.*
17. *Item a decimis, & a Seminarii contributione.*
18. *In articulo mortis profitentur solemniter, etiam anno probationis non absoluto: idque si admissæ ante ingressum lethaliter decumbant, & extra Conventum de licentia Superioris incipiant novitiatum. Conventus lucratur dotem Novitiæ profitentis in morte, inscio Ordinario, sed finito anno novitiatus, cum professio facta in morte teneat; imo succedit Novitiæ ab intestato, etsi dicat hæc se id nolle.*
19. *An absolvantur a quinque casibus Clem. VIII. per Confessarios Regulares.*
20. *Tempore Jubilæi non eligunt Confessarium, æque ac aliæ fœminæ laicæ.*
21. *Et conformiter praxi plura hic notantur de Jubilæo.*
22. *Non utuntur Bulla Cruciatæ, aut alio simili indulto concedente reservata.*
23. *Bis, aut ter in anno iis assignandus Confessarius extraordinarius.*
24. *Absolvuntur a reservatis juxta indulta Regularium, si confiteantur*

Digitized by Google

teantur Sacerdoti Regulari, & subsint Prælatis Ordinis: secus si confiteantur Sacerdoti sæculari, & subsint Ordinario; quod tamen interdum fallit: non subsunt reservatis ab Episcopo nisi quoad Clausuram.

25. *Si subsint Ordinario, per eum absolvuntur a reservatis vigore indulti petentis ad sui usum Prælati Regularis ministerium.*

26. *A casibus Bullæ Cœnæ quomodo absolvuntur per Prælatum Regularem, aut Ordinarium, quibus respective subdantur.*

27. *Adjungitur alia limitatio.*

28. *Absolvuntur a reservatis, etiam invito Prælato, si Confessarius petat facultatem, & non obtineat.*

29. *Idque etsi subsint Ordinario, ac proinde earum Prælatus sit ipsemet Ordinarius.*

30. *Et hoc procedit, etiam quoad reservata, quorum facultas competit Prælatis ex delegatione, aut ratione necessitatis: etsi aliàs quædam indulta ad absolutionem reservatorum data fuerint revocata.*

Quæres 1. *An Moniales gaudeant privilegiis sui Ordinis, sive sint exemptæ a potestate Ordinarii, sive non.*

1. *Resp.* Gaudere loquendo de illis privilegiis, quorum ipsæ sunt capaces ex conditione proprii status, ac sexus, ita *Rodriq. tom.1. qu.13. art.22. Suar. l.8. de leg. c.19. n.3. Castrus Pal. tr.3. d.4. p.12. n.1. Tambur. d.17. de jure Abbatiss. qu.1. n.1.* alii contra Barbosam *l.1. de jur. eccl. c.41. n.117. Sanch. l.6. mor. c.7. n.116.* Probatur autem responsio tum ex variis privilegiis ad talem effectum concessis Monialibus diversorum Ordinum, quæ videri possunt apud *Tamb. n.3., & seq.* tum, quia in concessione privilegiorum non attenditur sexus, sed qualitas, idest talis status Religiosus, qui æqualiter adest in Monialibus, ac in viris Religiosis uniuscujusque Religionis, tum quia in materia favorabili fœmininum comprehenditur sub masculino in iis, quæ possunt accomodari fœminis, nisi forte in ipsa concessione privilegii expresse dicatur factum viris Religiosis: quo casu privilegium non extenderetur ad Moniales, intellige de jure communi: nam secus dicendum, posito privilegio bullato Leonis X. concesso Monialibus, & relato a *Casarub. in comp. v. communic. privil. n.18.*

Hæ porro rationes suadent intentum, sive Moniales immediate subjiciantur proprio Ordini, sive sint subditæ Ordinario loci, aut Sedi Apostolicæ: & probatur, tum quia ubi est eadem ratio, debet adesse eadem juris dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil., l. a Titio ff. de verb. oblig.*: est autem eadem ratio quoad usum privilegiorum sui Ordinis tam de Monialibus exemptis, quam non exemptis: cum non deceat Moniales, quæ tamquam exemptæ gaudebant privilegiis sui Ordinis, modo privari usu dictorum privilegiorum, & simul favore exemptionis aliàs ipsis competente: præsertim cum privilegium tollens unum non tollat aliud, *l. si domus tua ff. de servitut. præd. urban., & cap. pastoralis de privil.*, tum quia Sixtus IV., teste *Casarub. sup. §.2.* concessit Monialibus S. Dominici, & S. Francisci privilegia suorum Ordinum; nec distinxit, vivant ne sub cura, ac regimine dictorum Ordinum, nec ne: tum quia Bonifacius VIII., teste *Rodriqu.* in suo Bullario Bulla 5. dicti Bonifacii, concessit Monialibus S. Claræ, ut gaudere possint omnibus privilegiis, ac indulgentiis Fratrum Minorum; & quidem non solum concessis, sed etiam concedendis in posterum: & tamen tempore talis concessionis præfatæ Moniales non erant sub cura, ac regimine Fratrum Minorum, ut advertit *Portell. p.2. resp. mor. casu 14. n.3.*; quod est signum non esse denegandum usum dictæ concessionis Bonifacii VIII. Monialibus S. Claræ, etsi postea commissæ regimini, ac curæ Fratrum Minorum ab Eugenio IV. iterum

Digitized by Google

subtractæ sint ab eorum gubernatione, ac subjectæ Ordinariis (quod item competet Monialibus aliorum Ordinum per viam communicationis privilegiorum), tum quia Leo X., & Sixtus IV., qui in contrario allegantur, utpote statuentes, privilegia Fratrum Minorum suffragari solum Monialibus S. Claræ sub obedientia illorum degentibus, interpretari possunt, concessisse quidem præfata privilegia in specie Monialibus S. Claræ viventibus sub obedientia Fratrum Minorum, (eo quod forte de illis in specie interrogati fuerunt) sed non ideo negasse, quin dicta privilegia item suffragari possint iisdem Monialibus, quantumvis non existentibus sub regimine dictorum Fratrum; qua de re *Tambur. sup. qu.2.*, *Portell. ubi sup.*, *& Pasqualig. decis.179. n.4.* nobiscum sentiens.

Dixi sub initium responsionis: *quorum ipsæ sunt capaces*; ut indicarem dari aliqua privilegia, quæ non suffragantur Monialibus, eo quod hæ illorum sint incapaces ratione sexus. Quamquam si respectu hujus, aut illius Monialis cesset talis incapacitas, iis possint suffragari talia privilegia: v. gr. privilegium legendi libros prohibitos, quod detur competere Regularibus, (sicut de facto aliàs competebat) non suffragatur in actu secundo Monialibus, eo quod sint conscripti idiomate latino, aut alio ipsis ignoto, vel quod contineant materias doctrinales, quæ non intelliguntur a Monialibus: si tamen de facto aliqua Monialis ita profecit in studiis, ut bene intelligat dictos libros, ea vigore dicti privilegii posset illos legere: quod idem dicendum est de libris idiomate Italico compositis, qui sint prohibiti, hos scilicet posse legi a Monialibus, si privilegium illos legendi adhuc duraret respectu Regularium virorum. Moveor, quod juxta dicta, privilegia concessa viris Religiosis competunt etiam Monialibus, si eæ sint illorum capaces; ergo cum de facto eæ in casu proposito sint capaces legendi libros prohibitos, privilegium illos legendi iis suffragabitur, quippe quod competit Monialibus per se, & solum per accidens cessat iis suffragari, idest ratione incapacitatis, quæ potest tolli, imo & de facto tollitur in casu proposito.

Quæres 2. *An, & quomodo Moniales diversorum Ordinum simul communicent de privilegiis concessis unicuique illorum.*

2. *Resp.* Communicare; & probatur ex eo, quod juxta dicenda *qu. seq.*, viri Religiosi per viam communicationis participant de privilegiis Monialium sui Ordinis; & vigore talis participationis dicta privilegia fiunt propria præfatorum virorum Religiosorum; perinde ac si ipsis fuissent per se primo concessa, ut recte notavit *Portel. de dub. regul. v. Privilegia n.12.*, nosque alibi probabimus: ex alia parte Moniales ipsæ gaudent omnibus privilegiis sui Ordinis, quorum sunt capaces, ut probatum est *qu. præc.*; sicque Moniales unius Ordinis fruentur privilegiis Monialium etiam aliorum Ordinum, si non per immediatam communicationem, saltem per mediatam, quam scilicet habent a Religiosis sui Ordinis: quamquam probabile est, id ipsis Monialibus competere etiam per immediatam communicationem; quatenus ea concessa viris Religionis alicujus, hoc ipso censentur concessa Monialibus illius ob rationes adductas *qu. præc.*: ita docti viri a me consulti, & novissime *Pasqualig. decis.178. n.3.*

Quæres 3. *An, sicut Moniales gaudent privilegiis virorum Religiosorum, sic & hi gaudeant privilegiis Monialium.*

3. *Resp.* Gaudere: & probatur, tum quia equum est, ut, sicut Moniales fruuntur privilegiis concessis viris Religiosis, sic & hi fruantur privilegiis, quæ sunt concessa Monialibus, debita tamen servata proportione: tum quia hæc est natura dispositionis favorabilis, ut sub masculino comprehendat fœmininum, & masculinum sub fœminino; siquidem favores debent ampliari. Ita *Peyrin. tom.2. privileg. Constit.8. Pii V. §.2. n.3, ex Peregrino*, & bene.

Quæres 4. *An, & quomodo Moniales imme-*

Digitized by Google

immediate subjectæ Ordinario uti possint privilegiis, ad quorum usum ex tenore concessionis requiritur ministerium Prælati Regularis, cui aliàs deberent esse subditæ, cujusmodi v. gr. est privilegium dispensandi &c.

4. *Resp.* Posse uti, si in tenore concessionis habeatur præfata privilegia suffragari Regularibus per ministerium proprii Prælati, abstrahendo, quod Prælatus sit Regularis, aut non Regularis; cum enim Ordinarius sit proprius Prælatus Monialium non exemptarum, in dicto tenore concessionis venit nomine Prælati: secus si in tenore concessionis supponatur privilegia suffragari Religiosis per ministerium Prælati Regularis; sic quippe Ordinarius respectu Monialium non exemptarum dici non potest venire nomine Prælati Regularis, cum vere non sit Regularis.

Quæres 5. *An, & qualiter Moniales gaudeant privilegio exemptionis ab Ordinario loci.*

5. *Resp.* Quod, cum non possit in specie determinari, quæ Moniales tali gaudeant privilegio, & quæ non (cum hæc sit quæstio facti, non juris, & de facto non respondeat Jurisconsultus, *l. eum quem §. 7. ff. de judic.*) illud solum hic generaliter dici potest, solutionem præsentis quæstionis desumendam esse ex tenore privilegiorum uniuscujusque Monasterii, juxta *cap. porro de privil.*: sicque dicere possumus illas omnes Moniales esse exemptas ab Ordinariorum jurisdictione, quæ vel immediate subsunt Sedi Apostolicæ, vel subduntur gubernationi Prælatorum Regularium, etsi aliàs illæ subsint Ordinario quoad Clausuram *ex Concil. Trident. sess. 25. de regul. c. 5.*, hæ vero saltem de facto, ut innui *c. 5. sect. 1. qu. 5.* Ordinariis id sibi arrogantibus forte ex consuetudine legitime præscripta, & decreto Sacræ Congregationis relato *a Naldo v. Monialis n. 3.*, & a nobis indicato *c. seqq. num. 22.*

Quæres 6. *An, & quo jure Moniales fruantur privilegio exemptionis a potestate fori sæcularis.*

6. *Resp.* Frui illo eodem jure, quo fruuntur viri Religiosi, nimirum jure Pontificio fundato in jure Divino: Ita *Molin. tom. 1. d. 31.*, aliique plures Canonistæ, ac Theologi apud *Castrum Palaum tract. 12. d. un. p. 1. n. 4.* Probatur ex eo, quod Moniales revera sunt personæ Ecclesiasticæ: personæ autem Ecclesiasticæ gaudent privilegio fori, ut constat *ex tota 11. qu. 1. cap. Non minus de immunit. Eccl.*, & aliis juribus; sicque Moniales omnes sunt exemptæ a solutione tributorum, quæ imponuntur a potestate sæculari, ab obligatione legum civilium, ac punitione delictorum, quæ fiat a Judice non Ecclesiastico: hæc omnia sequuntur ad talem exemptionem.

An autem isto privilegio gaudeant etiam Moniales Tertiariæ.

7. *Resp.* Gaudere, etsi non vivant in communitate; & probatur, tum quia personæ annexæ Ordini confirmato a Sede Apostolica sunt, & dici possunt personæ Ecclesiasticæ, ac Religiosæ, teste *Rodriqu. tom. 2. qu. 65. art. 5.*, sicque gaudebunt privilegio fori competente omnibus personis Ecclesiasticis; tum quia omnes Conversi dicuntur personæ Ecclesiasticæ, ac devoti Deo, ut habetur *in cap. quisquis 17. qu. 4.*: tales autem sunt Tertiariæ, cum ad Deum sint conversæ, mutent habitum, ac statum, & traditam sibi regulam observent; sicque frui poterunt privilegio fori, personis Ecclesiasticis competente: tum quia, quod de aliquibus participat, censetur esse de natura illius extremi, cui plus assimilatur: at Tertiariæ magis assimilantur fœminis Religiosis, ut constat ex modo dictis; ergo censeri debent personæ Ecclesiasticæ, ac Religiosæ; sicque dicendæ sunt frui privilegio fori. Ita *Rodriq.*, *Tuscus litt. E. concl. 470.*, aliique penes ipsos, & non improbabiliter, nisi forte obstet praxis.

8. Dixi, *etsi non vivant in communitate*; si enim vivant in communitate, *Mol. to. 4. d. 50. n. 4.*, *Graff. lib. 2. decis. c. 49. n. 27.*, *Suar. d. 22. de censur. sect. 1. n. 20.*, *Barbosa de offic. Ep. alleg. 12. n. 41.*, aliique fere communiter supponunt tamquam certum, illas gaudere privilegio fori,

Digitized by Google

cum sic vel sint Religiosæ, vel æquiparentur Religiosis, vitam religiosam imitantes, ut indicat *Castr. Pal. sup. p.2. n.10.*, quoad hoc nobiscum sentiens; alioqui sustinens, Tertiarias viventes in propriis domibus carere tali privilegio, ideoque ut laicas posse judicari, ac puniri.

9. Imo *Bonac. d.1. de censur. in partic. qu.16. sect.1. p.3. n.18.*, & cum eo *Diana p.4. tr.1. resol.31.*, aliique, & non improbabiliter sustinent, homines laicos, qui assumpto habitu religioso adhibentur ad obsequia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam, gaudere hoc eodem privilegio fori: quippe in materia favorabili censentur quasi Religiosi, utpote intimius pertinentes ad personas Religiosas, & speciali quadam ratione Deo devoti: quod, juxta superius dicta, videtur sufficere ad hoc, ut quis dicatur gaudere privilegio fori, quamvis aliàs sit laicus.

Dubitari hic etiam posset, an puellæ causa educationis degentes in Monasteriis Monialium fruantur privilegio fori, quamdiu ibi commorantur.

10. *Resp.* Non frui; cum eæ non sint personæ Ecclesiasticæ; neque formaliter, ut patet; neque per æquiparationem; cum non mutent habitum, nec possint dici specialiter Deo devotæ juxta *cap. quisquis 17. qu.4.* quare non apparet quo titulo dicendæ sint gaudere privilegio fori, nisi forte ratione familiaritatis, seu commensalitatis, aut educationis: quæ non videntur sufficere ad participandum de privilegio fori: ita docti Neoterici a me consulti.

Quod si hac occasione obiter quæras an præfatæ puellæ casu, quo intra Monasterium committerent grave aliquod delictum (v.gr. homicidium) possint inde extrahi, non obstante beneficio immunitatis Ecclesiasticæ concessæ Ecclesiis, ac Monasteriis omnium Religiosorum utriusque sexus.

11. *Resp.* Quod, eum Doctores in quæstione, qua quærunt, an Clerici, ac Religiosi in propriis Ecclesiis, ac Monasteriis gaudeant immunitate respectu suorum Superiorum, alii partem affirmantem sustineant cum Innocentio Deciano, aliisque Canonistis, & alii negantem cum *Covarr. Sylv. Nav. Suar.* & aliis pluribus; ut videre est apud *Bonac. sup. d.2. qu.3. p.16. §.5. n.5.* qui utramque partem censet esse probabilem, adhærens tamen neganti tamquam probabiliori, consequenter in præsenti casu dicendum est puellas præfatas intra Monialium Monasteria dici posse frui beneficio immunitatis, si velimus amplecti partem affirmantem; secus, si adhæreamus parti neganti, quam plures amplectuntur tanquandiu probabiliorem; siquidem in utroque casu procedit par ratio, ut constabit bene perpendenti rationes utriusque partis propositæ; ubi autem militat eadem ratio, militat & eadem juris dispositio: ita recentiores sane docti a me consulti, & probabiliter; quamquam (ut ingenue fatear quod sentio in hoc) mihi non displicet sententia *Bordoni resolut.1. n.8.* sustinentis Religiosos gaudere immunitate tam intra proprias Ecclesias, quam in Monasteriis aliorum Regularium, non autem intra proprium Conventum: idque ne aliàs impunita remaneant delicta Religiosorum: quod regulariter eveniret, eum ii semper habitent in proprio Monasterio. Et quidem quod gaudeant immunitate in propria Ecclesia, imo & in Monasteriis aliorum Ordinum patet, tum quia sic cessat absurdum modo adductum; tum quia indultum immunitatis concessum fuit locis Ecclesiasticis, ut debitus honor Dei in iis conservetur, abstrahendo ab hoc, vel illo genere personarum: locus autem Ecclesiasticus injuria afficitur, sive extrahatur Religiosus, sive Sæcularis. Unde inferri potest, etiam Moniales, & puellas, quæ apud ipsas educantur, gaudere immunitate in propria Ecclesia, non item intra suum Monasterium.

Quæres 7. *An Moniales gaudeant privilegio Canonis, & quæ.*

12. *Resp.* Gaudere, sive eæ sint professæ, sive Conversæ (ut vocant) sive etiam novitiæ: est communis DD. & patet, quia in *cap. si quis suadente 17. q.4.* ubi tale privilegium conceditur personis Ecclesiasticis, etiam Moniales comprehenduntur sub nomine Monachi in illis verbis:

bis: *Si quis, suadente diabolo, manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerit*: Siquidem in materia favorabili, (qualis est hæc) sub masculino comprehenditur fœmininum, ut sæpius dictum est: & certe, quod spectat ad novitias, inde probatur responsio, quod novitii in favorabilibus veniunt nomine Religiosi. Quin etiam docet *Filliuc. tr.15. n.14.* Oblatas Monasterii Speculorum de Urbe frui hoc eodem privilegio: & tamen eæ vere non sunt Religiosæ: quippe quæ ex vi status, & modi vivendi, quem assumunt, vel nulla vota emittunt, vel ad summum non emittunt nisi duo, nempe stabilitatem, & conversionem morum, ac obedientiam juxta consuetudinem Congregationis, ut constat ex tenore oblationis, quam faciunt, & ad me rescripsit P. Baldellus, addens tamen illas gaudere privilegio Canonis, eo quod vere sint Oblatæ Ordinis Olivetani, & illarum oblatio sit approbata a Sede Apostolica: ex alia vero parte *cap. quisquis 17. q.4.* dicatur facere sacrilegium, qui facit injuriam Clericis, vel Monachis, vel etiam personis Deo devotis. Unde fit, ut Ursulinæ degentes Parmæ, & Virgines Castilione habitantes dici possint item gaudere privilegio Canonis, si revera dici possint personæ Deo devotæ, & vita ipsarum communis sit approbata saltem ab Episcopo; ut advertit idem P. Baldellus a me consultus.

Addo privilegium Canonis competere fœminis, quæ mutato habitu sub Clausura cum velo albo, ac obligatione recitandi quotidie certas preces admittuntur adfamulatum Monasterii absque emissione votorum substantialium Religionis: idque ob doctrinam traditam supra *c.9. n.3.* quæ juxta dicta *ibidem n.9.* probat dictas fœminas gaudere etiam privilegio fori. Tales autem fœminas cognovi admitti Forlivii in Monasterio Monialium S. Claræ, & S.Catharinæ de licentia solius Ordinarii ex antiqua consuetudine, ac putata immemorabili, quæ utique talem admissionem reddere potest licitam; cum consuetudo det ordinariam jurisdictionem, *l. inspeximus in gloss. v. consuetudine de mancip.*, & consuetudo, cujus initii memoria non extat, vim habeat privilegii, etiam in quæ sibilibus solo privilegio, *cap. super quibusdam de verb. significat.* sic ego in specie interrogatus, respondi; addens, quod cum nemini debeat abstrahi jus suum, *Instit. de his, quæ sunt sui, §. fin.* talis consuetudo potest continuari, cum non sit abrogata (ut suppono), Idque non obstante Bulla Pii V. relata *sup. c.7. n.26*, in qua expresse derogatur consuetudinibus etiam immemorabilibus: nam derogatio cadit supra consuetudines tunc inductas, easque contrarias observantiæ clausuræ, cujus restitutio in dicta Bulla principaliter intenditur, ut colligitur ex verbis illis Bullæ §.9. positis, *præmissis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus*: quæ referuntur ad §.1. ubi solum est sermo de consuetudine contraria observantiæ clausuræ, ut constat ex illis verbis; *nec umquam in earum Monasteriis, seu domibus etiam ab immemorabili tempore ea servata non fuerit* (idest clausura) quod repetitur etiam §.2. a diversis autem non fit illatio, & aliàs dicunt plures Juristæ, hoc ipso, quod consuetudo est immemorialis, præsumi honestam, & censeri debere habuisse ortum ex privilegio; vel ex quocumque alio meliori principio.

Quod si ejusmodi fœminæ essent admittendæ ad novitiatum, tunc puto non solum debere explorari earum voluntatem juxta dicta *cap.2. sect.1. qu.4.* cum respectu illarum militet finis explorationis, sed etiam debere admitti cum dote debite deponenda juxta dicta; & de consensu capitulari Conventus; cum consensus capituli præmitti solitus, quando admittuntur modo dicto ad famulatum Monasterii, non sufficiat ad hoc, ut eæ dicantur admissæ ad novitiatum: hæc enim admissio plura supponit, quam admissio ad simplicem famulatum Monasterii: a diversis autem non fit illatio.

Utrum vero Moniales, quæ vulgo dicuntur Tertiariæ, gaudeant privilegio Canonis, etiamsi seorsum habitent in propriis domibus.

13. *Resp.*

13. *Resp.* Filliucius supra, gaudere, si virginalem aut cœlibem, vel castam vidualem sub voto expresso vitam degant, deferendo habitum suum religiosum; probatque tum ex quadam declaratione Sacræ Congregationis Concilii, qua decisum fuit dictas Tertiarias gaudere privilegiis Religiosorum, & esse exemptas a Jurisdictione Ordinarii; tum quia, ut recte notavit *Suarez d.22. de censur. sect.1. n.20.* juxta intentionem, ac interpretationem Juris hujusmodi Tertiariæ comprehenduntur *in citato cap. si quis suadente*; quippe quod accipitur non pro solis Religiosis vere professis, sed etiam pro omnibus, qui secundum aliquem modum participant illum statum; ita ut vi talis participationis sint peculiariter Deo dicati, & devoti juxta formam loquendi adhibitam in *cap. quisquis 17. qu.4.* ubi dicitur sacrilegium committere eum, qui injuriam facit Clericis, vel Monachis, sive Deo devotis: unde, cum præfatæ Tertiariæ sint Deo dicatæ secundum quandam participationem status Religiosi approbatam ab Ecclesia; etsi non sint proprie Religiosæ, nihilominus comprehenduntur sub latitudine personarum Ecclesiasticarum, & per consequens in dicto *cap. si qui* veniunt nomine Monachi.

Moneo hic unum, quod dicunt *Suarez d.22. de censur. sect.1. n.48.* & alii Doctores; senioribus Clericis, qui zelo devotionis percutiunt juniores Clericos, solum permitti, ut possint id facere erga pueros, aut juvenes in minoribus constitutos turbantes divinum Officium; posse extendi ad Moniales seniores respectu Monialium novitiarum, quippe quæ æquiparantur Clericis in minoribus constitutis: ideoque licite has posse percuti a Monialibus senioribus causa correctionis, ut bene advertit P. Zannettus a me de hoc interrogatus; addens, quod, cum in *c. cum voluntate de sent. excommun. §. Si quis vero* dicatur: *Quod de his dicendum est, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut cohibeantur a suis insolentiis, & scientia, bonisque moribus informentur, duxerint corrigendos*. Hinc colligitur limitationem illam, quod possint percuti Clerici in minoribus constituti solum in casu, quo interturbent divina Officia, non videri necessariam, cum textus loquatur absolute, & non solum in ordine ad delictum turbationis divinorum Officiorum: unde fit, ut Moniales seniores ad correctionem possint leviter percutere Moniales novitias quocumque genere delicti delinquant: non item Moniales Professas, etsi juniores: cum hæ comparentur Clericis in majoribus ordinibus constitutis, de quibus non loquitur textus citatus. Quare si Monialis senior in aliquo casu judicet ejusmodi correctionem esse necessariam respectu Monialis Professæ, talem facultatem obtineat ab Abbatissa, aut a proprio Prælato, etsi regulariter id non expediat.

14. Quin etiam docet *Bonac. d.2. de censur. in com. qu.4. p.1. n.9.* homines illos, qui, assumpto habitu religioso, adhibentur ad servitia, ac obsequia Monialium, & ad petendas pro ipsis eleemosynas, frui privilegio canonis; & hoc maxime ob rationem paulo ante allatam ex Suarez.

Quæres 8. *An, & quomodo Moniales fruantur privilegio exemptionis a juribus parochiæ, intra quam habent Monasterium.*

15. *Resp.* Frui, non quidem de jure communi, vi cujus Moniales subjiciuntur juribus parochiæ, intra quam degunt; sicut etiam olim subjiciebantur Monasteria Monachorum Episcopo Diœcesis, in qua degebant: sed ex privilegio concesso omnibus Religiosis utriusque sexus, & consequenter etiam Monialibus: quibus proinde solet deputari Sacerdos, qui fungens munere Capellani ministret eis Sacramenta, etiam in articulo mortis, sicque eis deserviat instar proprii Parochi. Ita *Tamb. d.33. de jure Abbatiss. qu.4.*

Quæres 9. *An, & quo jure Moniales sint exemptæ ab onere solvendi gabellas, & quascumque contributiones, & hospitandi milites.*

16. *Resp.* Esse ex concessione Pii V. bullata 29. Junii 1566. facta Religiosis Ordinum Mendicantium utriusque sexus, & per

& per viam communicationis privilegiorum extensam ad Religiosos utriusque sexus, etiam Ordinum non Mendicantium: in qua Pontifex non minus re, quam nomine vere Pius declarat Fratres, Monachos, Moniales, ac pias regulares personas, eorumque Monasteria, Cœnobia, Conventus, Ecclesias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona, necnon laboratores, colonos, arrendatarios locatarios, affictuarios, ac gestores, esse libera, immunia, ac exempta ab omnibus præfatis oneribus: prohibetque in virtute sanctæ obedientiæ, ac excommunicationis majoris latæ sententiæ, nec non duorum millium ducatorum auri de Camera, ne Fratres, Monachos, Moniales, & alias Religiosas personas, aliosque supradictos super præmissis quomodolibet molestent, & perturbent, neque permittant per quoscumque quomodolibet molestari. Quæ concessio est amplissima, eaque dicit *Tamb. sup. d.17. qu.5. n.14.* ex Barbosa, Gratiano, Gutier., & Rodriquez gaudere etiam Moniales Tertiarias, si gestent habitum Religiosum, & collegialiter vivant, ac habitent.

Quæres 10. *An, & quo jure Moniales sint exemptæ ab onere solvendi decimas, aut contribuendi seminario, aut solvendi quartam funeralem.*

17. *Resp.* Esse, quo ad contribuendum quidem seminario ex declaratione Sacræ Congregationis Episcoporum facta anno 1593. & relata a Gavanto in *manu. v. Monialium cura in temporalibus n.9.* quo ad solutionem vero decimarum ex Bulla Pii V. edita 3. Aprilis 1566. in qua sub pœna excommunicationis latæ sententiæ districtius inhibet ne Abbatissas, Priorissas, Ministras, Moniales, & Sorores, domos, & Monasteria, & loca prædicta, etiam vigore quarumcumque licentiarum a Sede Apostolica emanatarum, etiamsi in eisdem contineatur, quod ad quævis exempta, & non exempta, domos, Monasteria, & loca se extendant, vel alterius cujuscumque tenoris existant &c. ad solvendum decimas, seu subsidia, aut onera hujusmodi quovis modo cogere, aut compellere, seu alias præmissorum occasione eas molestare, seu inquietare præsumant. Præterquamquod extant varia alia privilegia apud *Portellum de dub. regul. v. decimæ n.3.* quibus Moniales, sive per se, sive per viam communicationis privilegiorum eximuntur a solutione decimarum: sed de his plura alibi *in tract. de privilegiis*. Quod deinde Moniales sint exemptæ a solutione quartæ funeralis, expresse advertit *Portellus de dub. regul. v. canonica portio n.8.* probatque tum quia Pius V. in Bulla hac de re edita generaliter dicit, Monasteria non teneri solvere quartam funeralem (intellige juxta dispositionem *Conc. Trid. sess.25. cap.13.*) Conventus autem Monialium vere sunt Monasteria: tum quia Pius V. in Bulla citata expressam mentionem facit de Monialibus dicens: *Non autem de Missis, vel aliis Fratribus ipsis, seu Monialibus relictis*: qua de re plura *Rodriquez to.1. qu.39. per totum*.

Quæres 11. *An, quando, & quo jure possint Moniales facere solemnem professionem ante absolutum tempus probationis, non obstante decreto Concilii Tridentini in contrarium edito* sess.25. de regul. c.15.

18. *Resp.* Posse, quando aliqua ex illis nondum professa de alicujus medici consilio de hoc sæculo transitura conspicitur; si tamen alias sit in ætate legitima ad professionem dictam emittendam, idque ex indulto bullato Pii V. edito 23. Aug. 1570. & relato a Rodriquez in suo bullario constit. Pii V. in ordine 11. quæ sic habet: *Eisdem Monialibus Novitiis nunc, & pro tempore existentibus, & earum singulis, ut quando, & quoties aliqua ex eis nondum professa, de alicujus medici consilio, de hoc sæculo transitura conspicitur, ipsa pro consolatione animæ suæ professionem prædictam ante tempus requisitum, quatenus tamen in ætate legitima constituta sit ad illam emittendam, in manibus Abbatissæ, seu Priorissæ, vel alterius Superioris Novitiarum ipsius Monasterii, seu domus: ita tamen quod ipsæ Moniales Novitiæ sic decedentes indulgentiam, & alias gratias, quas Moniales vere professæ decedentes consequuntur, consequi possint, emittere in articulo mortis libere,*

Digitized by Google

bere, & *licite valeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo concedimus*, & *indulgemus: necnon eisdem Monialibus Novitiis, ita tunc professis decedentibus plenariam peccatorum suorum indulgentiam*, & *remissionem in forma Jubilæi misericorditer in Domino eisdem auctoritate*, & *tenore elargimur*. Ita concessit Pius V. Monialibus S. Dominici, & per viam communicationis privilegiorum Monialibus etiam aliorum Ordinum, ut bene advertit *Tam. sup. d.4. qu.6. n.14.*, & nos ostendimus *in tract. de profess. c.2. qu.3.* ubi etiam probamus hujusmodi concessionem non fuisse a Gregorio XIII. revocatam in bulla, quæ incipit. *In tanta rerum*; nec esse opus, ut Novitia sic profitens, si postea convalescat, iterum profiteatur; neque pro foro externo, neque pro interno: denique non esse improbabile, quod Monasterium succedat in bonis Monialis taliter professæ decedentis; quamvis alii dissentiant, ut videre est apud Tamburinum *citata qu.* ubi hæc omnia tractat.

Difficultas esse potest, an casu, quo Novitia in casu proposito profitens ante professionem protestetur Monialibus se non intendere, quod vi suæ professionis ullum jus supra ipsius bona acquirat Conventus, nullam tamen faciat dispositionem de suis bonis: nihilominus Conventus succedat in dictis bonis tanquam ab intestato.

Resp. Videri succedere; & probatur, quia stante etiam ea protestatione, Novitia vere ante professionem non disponit de suis bonis, & alioqui per eam protestationem non potest derogare juri, quod conventus capax bonorum (ut suppono) habet ad succedendum in bonis suæ Religiosæ tanquam ab intestato, eique competit etiam per professionem in isto casu factam juxta non solum probabilem, sed etiam communissimam DD. sententiam, ut loquitur doctissimus *Ciarlinus p.2.c.192.n.23.* unde cum Conventus habeat jus succedendi in bonis suæ Religiosæ, quæ ante professionem de iis non disponat, succedet & in bona hujus Novitiæ profitentis, quæ revera non disposuit de suis bonis, nec illa sua potestate juri illius potuit præjudicare; Siquidem corruit actus, qui non innititur debitæ potestati, *l. nolle ff. de acquir hæred.*, & *l. 2. C. communia de lege*: sic ego respondi in contigentia facti.

Addo Novitiam in hoc casu profitentem acquirere jus præcedentiæ, ac si profiteretur post elapsum annum Novitiatus: qui enim vult consequens, & vult omne necessarium antecedens; & e contra volens antecedens necesse est ut velit omne necessarium consequens *l.2. gloss. doctores ff. de jurisd. com. judic.*: Unde cum cum jus præcedentiæ sequatur ad professionem, hoc ipso, quod Papa concedit indultum profitendi in proposito casu, & non restringit effectus professionis, censetur item concedere jus præcedentiæ: nec in hoc derogat iuri alterius; cum præcedens in profitendo præcedat in sedendo, & aliis actibus præcedentiam concernentibus.

Moneo hic posse frui dicto indulto Pii V. puellam, quæ admissa ad Religionem, ante ingressum Monasterii in domo paterna corriperetur morbo periculoso; si alias decimumsexum ætatis annum explevit, & de consensu Superioris Novitiatum inchoet in ipsamet domo paterna; quod posse fieri constat ex dictis hic *c.2. n.49.*: & ratio responsionis hujus est, quod sic puella vere est Novitia, ideoque frui potest indulto Pii V. utpote concesso veris Novitiis. Nec obstat, quod in tenore indulti dicitur, *professio fiat in manibus Abbatissæ, seu Priorissæ* (quæ verba in præsenti casu non videntur posse verificari) siquidem in ipso indulto subditur, *vel alterius Superioris Novitiarum ipsius Monasterii*: sicque indicatur professionem in proposito casu posse admitti a proprio Prælato Novitiæ, ut bene advertit Bordonus hac de re a me consultus, addens, quod si extet statutum negans viris dictam admissionem, tunc Abbatissa posset committere ejusmodi munus honestæ alicui fœminæ: cum talis admissio non sit actus jurisdictionis, sed Superioritatis, & consequenter delegabilis fœminæ, ut diximus *sup. c.3. n.7.* ita consultus respondi, & postea responsionem meam approbarunt Bordonus, Pollacc., Baldell., Zannett., Stephanus

nus

Digitized by Google

a S. Gregorio, aliique viri doctissimi a me consulti.

Dices, quid si Novitia ex præfato indulto Pii V. profiteatur ante annum Novitiatus expletum; potest ne ante emissionem professionis testari de dote ipsius intuitu deposita penes campsorem, aut in alio loco tuto?

Resp. Non posse; & probatur, quia nemo potest testari de re non sua: dos autem in præsenti casu non acquiritur puellæ Novitiæ, quamdiu non profitetur, ut constat ex dictis *c.3. sect.2. qu.6.* quippe ob illam eamdem rationem, ob quam dos non acquiritur Monasterio, nec acquiritur puellæ Novitiæ, & quidem neque quo ad legitimam, quæ non est debita, nisi post mortem parentum, respective ad legitimam paternam, aut maternam; unde fit, ut puella in nostro casu præmoriente parentibus, ipsa non acquirat jus ad illam, sicque ab ea dos transferri nequeat in alium.

Quod si hac occasione quæras, an Monasterium acquirat jus supra dotem Novitiæ profitentis in articulo mortis inscio Ordinario (cui Monasterium immediate subest) post expletum tamen probationis annum superabundanter.

Resp. Videri acquirere: & ratio est, quod tale jus acquiritur ex professione valida Novitiæ in eo probatæ, ut constat: in nostro autem casu professio fuit valida; cum ad ejus valorem nihil defuerit, neque ex parte profitentis (cum integrum Novitiatus annum peregerit, & ex parte illius concurrerint omnia, quæ spectant ad substantiam professionis, ut suppono) neque ex parte admittentis professionem; cum Superiorissa etiam se sola valide recipiat professionem, ut ostendi *sup: c.3. n.7.*, & licentia Ordinarii, quo ad hoc non sit de substantia, ut indicavi *loc. cit. n.3.* Nec obstat, quod professio facta in articulo mortis conferre videtur solum ad lucrandas indulgentias: nam id procedit ad summum de professione facta vigore indulti Pii V. paulo ante relati; non autem de professione facta in præsenti casu, in quo ea facta est, prout de jure communi, cum facta sit post annum novitiatus expletum. Non obstat item, quod professio facta sit in articulo mortis: hoc enim non impedit valorem professionis, ut colligitur ex *Sanch. l.5. mor. c.4. n.52.*, & ex eo, quod etiam matrimonium carnale (cui æquiparatur professio religiosa, quæ est matrimonium quoddam spirituale) valide contrahitur in articulo mortis, ut tradunt DD. communiter: ita ego respondi in contingentia facti interrogatus.

Quæres 12. *An Moniales per suos Confessarios ordinarios absolvi possint a quinque casibus specialiter reservatis a Clemente VIII. in decreto edito 9. Januarii 1691.*

19. *Resp.* Videri non posse, attento citato decreto Clementis; nihilominus si admittatur declaratio illa Sacræ Congregationis, quam de facto admittunt *Naldus in edit. Bonon. Summæ v. reservato, Vecchius d.9. de Novitiatu d.7., & Bordonus resolut. n.17.* (etsi Confessarii aliàs sint privilegiati) decretum scilicet præfatum prohibens absolutionem a reservatis esse contra Confessarios respectu sæcularium pænitentium, non regularium; quod est dicere, Confessarios regulares modo non posse ab illis quinque casibus absolvere pænitentes sæculares; posse tamen absolvere pænitentes regulares: & consequenter Moniales, cum & ipsæ sint pænitentes regulares, poterunt Moniales absolvi a dictis quinque casibus reservatis a Clemente VIII.: Dixi, si Confessarii aliàs sint privilegiati: si enim sint simplices Confessarii, Moniales non possunt absolvi a dictis quinque casibus, qui annexam habent reservationem, etiam secluso decreto Clementis VIII. supra relato; qualis est percussio Clerici, simonia realis &c., qui in jure sint reservati, ab iis absolvi nequeunt Moniales per Confessarios sæculares: quæ est causa, cur Moniales per hos ab iis non possint absolvi; quamvis aliàs demus, præfatum decretum Clementis illas non afficere: quod est dicere, illud non obstare, quin Moniales ab iis possint absolvi per quemcumque Confessarium, etiam sæcularem: intellige, si aliàs illi non sint reservati; si enim sint,

Digitized by Google

ſimplex Confeſſarius Moniales ab iis nequit abſolvere: non quidem, quod reſerventur in præfato decreto Clementis, (quod illas non afficit, ut jam dictum eſt) ſed quod aliunde reſerventur, ut diximus. Unde non licet ſic argumentari: Sacra Congregatio declaravit, reſervationem præfatorum quinque caſuum non afficere Regulares, & conſequenter nec Moniales; ergo quilibet Confeſſarius illas abſolvere poterit ab iis, ac ſi ii ſimpliciter non eſſent reſervati, cum reſervatio illa reſpectu Monialium perinde habeat, ac ſi non eſſet facta ſimpliciter: conſtat autem, quod ſi non fuiſſet facta ſimpliciter, quilibet Confeſſarius poſſet Moniales abſolvere a dictis quinque caſibus: non licet, inquam, ſic argumentari: cum Sacra Congregatio in ea declaratione ſolum locuta ſit de reſervatione, quæ illis quinque caſibus inerat ex vi decreti Clementis VIII. (nam de hac ſola controvertebatur, ut colligitur *ex Naldo loc. cit.*) non autem generaliter de quacumque reſervatione aliunde afficiente præfatos quinque caſus.

Quæres 13. *An Moniales tempore Jubilæi poſſint eligere in Confeſſarium Sacerdotem non approbatum in ſpecie ad audiendas Monialium confeſſiones.*

20. Huic quæſtioni reſpondent *Diana p.5. tr.12. reſol.12.*, *Bonacina d.5. de Sacram. qu.7. p.4. §.1. n.25.*, *Boſſius tract. de tripl. Jubil. ſect.3. caſ.2. n.2., & Peyrin. tom.3. privil. c.4. n.4.*, quamvis plures Doctores cenſeant, partem negantem in hac quæſtione amplectendam eſſe; partem affirmantem videri probabilem, nempe Moniales tempore Jubilæi concedentis omnibus fidelibus utriuſque ſexus, etiam Regularibus, generalem facultatem eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, poſſe eligere ſibi in Confeſſarium Sacerdotem a ſolo Prælato regulari approbatum, ſi electus ſit Regularis, aut certe ab Epiſcopo, ſi electus ſit ſæcularis: & hoc, ſive Monialis eligens ſit ſubjecta Ordinario, ſive Prælato regulari: probant, tum quia Jubilæum eſt favor ampliſſimus Supremi Principis; privilegium autem Principis debet quammaxime ampliari: tum quia ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, præſertim in materia favorabili animæ: tum quia Conſtitutio Gregorii XV., quæ incipit *Inſcrutabili*, (& poſſet adduci in contrarium) loquitur de caſibus ordinariis, non vero de caſu adeo ſpeciali, & cum exorbitet a jure communi, quam ſtrictiſſime debet interpretari: tum quia declaratio Sacræ Congregationis (quam aliqui allegant contra præſentem doctrinam) eſt minus certa, & minus ſufficienter conſtat de illa: tum denique, quia Urbanus VIII. in Bulla generalis Jubilæi conceſſi anno 1625. de facto Monialibus omnibus expreſſe indulſit, ut Confeſſarium ſæcularem, aut cujuſvis Ordinis regularem ab Ordinariis locorum approbatum eligere poſſent: unde infert Peyrin., præſentem punctum non habere amplius difficultatem.

21. Verum nunc iſta ſententia non poteſt ullo modo ad praxim deduci, nec poteſt dici probabilis, ſed omnino ſequenda eſt opinio contraria, quam ſequuntur Molf., Alph. de Leone, Bartol. a S. Fauſto, Jo: Franc. Suarez, & Georg. Pollach. relati *a Diana reſol. cit.*: ducor, tum quia talis eſt praxis fere communis, contra quam prudenter procedi non poteſt; præſertim cum agatur de re ad forum externum facile deducibili, in quo Ordinarius ſuſtineret munus & Judicis, & partis, poſſetque judicare, immo & judicaret juxta opinionem ſibi magis favorabilem: tum quia non poteſt Sacerdos approbatus ad confeſſiones accedere ad Monialium Monaſteria abſque licentia Ordinarii loci, ſimpliciter loquendo, & conſequenter neque ad audiendam confeſſionem Monialis, quæ forte illum eligat vigore Jubilæi; ſicque non poteſt præſumi, Papam intendere Juriſdictionem conferre Sacerdoti aliàs habenti aliquod impedimentum; & hoc juxta regulam: *Non veniunt in generali conceſſione, quæ quis non eſſet veroſimiliter conceſſurus, ſi in ſpecie peterentur*: quæ regula in præſenti caſu videtur omnino procedere ad vitanda plura, ac gravia inconvenientia, quæ ſeque-

Digitized by Google

sequerentur, si quælibet Monialis vi Jubilæi eligere posset in Confessarium quemcumque Sacerdotem approbatum mallet: „ tum demum quia ex Constitutione *Superna* Clementis X. edita 1670. habemus, quod approbatus ad audiendas „ confessiones generaliter, non est eatenus approbatus ad audiendas Monialium confessiones. Unde sicut juxta sententiam communem, & in praxi sequendam, approbatus tantum limitate „ ad certum locum, tempus, aut personas, censetur reprobatus saltem negative, relate ad alia loca, tempora, aut „ personas, nec est universaliter eligibilis ab omnibus tempore Jubilæi; sic quia „ approbatus tantum generaliter, est ex „ dicta Constitutione Clementis X. limitate approbatus, hoc est non in ordine „ ad Moniales; propterea non potest eligi a Monialibus virtute Jubilæi, sed est „ necessarium, quod sit pro ipsis, & determinate pro illo Monasterio approbatus, & quidem ab Episcopo, seu loci „ Ordinario, juxta dicenda inferius c. 10. „ *sect.* 3. *subsect.* 1. *qu.* 11. *n.* 163. „ Quare tempore Jubilæi solent Moniales congregari ab Abbatissa, & interrogari, quos Confessarios libentius acceptarent; sicque nominant duos, aut tres, qui postea proponuntur ab Ordinario, & approbantur. Neque ex eo, quod Urbanus VIII. in anno Jubilæi universalis dictam fecit concessionem; bene infertur, id esse supponendum etiam in Jubilæis ordinariis: cum concessio Jubilæi Anni Sancti (qualis fuit concessio Urbani VIII.) sit longe favorabilior, ideoque requirat majorem ampliationem.

Unum hic obiter moneo, quod sicut Ordinarii debent esse valde circumspecti in deputandis Monialium Confessariis; sic non debent esse valde difficiles in concedendo Confessario a Monialibus electo vigore Jubilæi, si aliàs ipsis constet de idoneitate, ac integritate Confessarii modo dicto electi.

Cum autem hic inciderit sermo de Confessario extraordinario Monialium, ipsis concedendo pro tempore Jubilæi; & occasione ipsius Jubilæi plura, ac gravia dubia occurrere possint Monialibus, placet hic aliqua ex illis summatim explicare; sicque.

Moneo primo: juxta *Filiuccium tr.* 8. *n.* 267., aliosque Doctores *a Filiuccio* allegatos tacito nomine, ad hoc ut Moniales consequi possint Jubilæum, sufficere, in rigore loquendo, quod sciant certo illud fuisse publicatum Romæ; requiri tamen, ut ab Ordinario loci designetur Ecclesia ab iis visitanda (sicut juxta citatos Doctores requiritur etiam quoad sæculares:) idque etsi Monialibus unica sit Ecclesia; adeoque illa sola ad illum effectum designari possit ab Ordinario; nam ex tenore Bullæ Jubilæi ad ipsum consequendum requiritur visitatio Ecclesiarum designatarum ab Ordinario; quod non verificaretur, si Moniales ad illum effectum visitarent Ecclesiam ab Ordinario non designatam.

An autem Ordinarius quoad Moniales possit paulo tardius publicare Jubilæum ad effectum, ut commodius, ac utilius uti possint beneficio Confessarii extraordinarii; stante quod, teste experientia, Sacerdotes, qui tunc deputari solent in extraordinarios Monialium, difficile possunt vacare confessionibus earum audiendis pro eo tempore, quo Jubilæum sumunt Incolæ loci, in quo sunt Moniales.

Resp. Videri posse ex interpretativo consensu Papæ Jubilæum concedentis; & inde suadetur, quod, sicut in aliquibus Diœcesibus Jubilæum non publicatur eodem tempore pro Incolis Civitatis, & pro degentibus in Oppidis, ac Villis, sed pro his solum publicatur post elapsam unam hebdomadam a die, qua fuit publicatum pro Incolis Civitatis; (idque etsi eodem tempore posset commode publicari tam pro Civitate, quam pro Oppidis, ac Villis illius) & aliàs in Bulla Jubilæi dici soleat, ut Ordinarii *statim absque ulla mora, retardatione, aut impedimento per suas Ecclesias, Diœceses, Civitates, Oppida, Terras, & loca publicent, & publicari faciant Jubilæum*: & hæc ex aliqua justa causa occurrente dictis Ordinariis, præ-

bente justam rationem interpretandi clausulam illam *statim* cum aliqua latitudine; sic & in casu nostro ex interpretativo consensu ejusdem Papæ poterunt Ordinarii differre publicationem Jubilæi quoad Moniales per quindecim dies ob causam superius indicatam, utpote valde rationabilem; maxime cum clausula illa *statim &c.* in literis Jubilæi excludat negligentiam Ordinariorum, non autem dilationem temporis ex causa, ut notavit *Bordonus* a me de hoc consultus; qui nobiscum sentit una cum *Baldello*, *Pollarco*, *Steph. a S. Gregorio*, & aliis doctis recentioribus a me item consultis; & hanc doctrinam scio interdum fuisse practicatam in aliqua Diœcesi.

Moneo secundo: ad hoc, ut Moniales lucrentur Jubilæum, non esse opus, quod intersint Processionibus tunc temporis fieri solitis in Monasterio: idque ex doctrina *Filiucc. sup. n.263.*

Moneo tertio: Orationem, quæ præscribitur ad consecutionem Jubilæi, debere quidem fieri in Ecclesiis deputatis, cum id expresse soleat præscribi in Bulla Jubilæi: posse tamen fieri sive vocalem, sive mentalem, ut notat *Diana p.5. tract.12. resol.44.*, nec requiri, ut fiat tanto temporis spatio, si in Bulla Jubilæi solum dicatur, *ibique* (idest in Ecclesia deputata) *Deum oraverint*: quæ verba verificantur, etsi oratio sit brevis; cum conditio orationis indefinite præscripta per quamlibet orationem impleatur, juxta illud *Aristot. lib. perhiermeniat*, *ad propositionis indefinitæ veritatem, sufficit qualibet singularis*: ita *Diana sup. res.33.* ex Suar., Filiucc., Pollacco, Bossio, Conincho, & aliis.

Moneo quarto: Monialem, si non habeat conscientiam peccati mortalis, non teneri sacramentaliter confiteri ad Jubilæum comparandum, nisi in ejus Bulla præscribatur confessio, tamquam opus injunctum: hæc enim tunc præscribitur non absolute, sed ex hypothesi, quod quis habeat conscientiam peccati mortalis, cum Ecclesia regulariter solum præscribere soleat confessionem de mortalibus: *Filiucc. sup. n.14.*, *Regin. sup. n.147.*, *Laym. l.5. tr.7. c.6. n.7.*, *& c.8. n.6.*, *Coninch. d.12. de Sacram. n.38.* Quod si Monialis confessa sacramentaliter post sumptam Eucharistiam in aliquod mortale incurrat, consultius faciet, si iterum confiteatur ad lucrandum Jubilæum, etsi nondum impleverit omnia requisita ad ejus consecutionem; licet enim juxta aliquos ad lucrandum Jubilæum sufficiat esse in gratia, & hoc ipsum haberi possit per solum actum contritionis elicitum, ut notarunt *Granadus*, *Jo. Præpositus*, *& Nugnus* apud *Dianam supr. res. 1.* cum ipsis sentientem; tamen sententia contraria *Suarez disp.52. de pænit. sect.3. n. 7.* tutior est, & probabilior, quia ex vi verborum concessionis indulgentiæ requiritur confessio omnium peccatorum, quæ usque ad tempus indulgentiæ commissa sunt.

Moneo quinto: Ad hoc ut Moniales consequantur Jubilæum, non esse opus, ut ipsæ in particulari ex peculio sibi concesso faciant eleemosynam, sed sufficere, quod pro omnibus illis fiat ab Abbatissa ex communibus bonis Monasterii: talisque est consuetudo in multis Ordinibus, etiam Observantibus; &, si Abbatissa nollet facere in præsenti casu ullam eleemosynam, tunc ex bonis Conventus possent facere eleemosynam, etiam inscia Abbatissa, utpote irrationabiliter invita; vel certe, (quod tutius esset) possent petere commutationem eleemosynæ in aliud opus bonum, ut bene notavit Diana ubi supra.

Moneo sexto: Moniales, ut consequantur Jubilæum, teneri visitare propriam Ecclesiam, & aliud etiam Oratorium forte existens intra Monasterium, si utriusque visitatio præscribatur ab Ordinario, & in bulla Jubilæi requiratur plurium Ecclesiarum visitatio. Colligitur *ex Diana sup. resol.55.* ubi addit *ex Bossio* in casu, quo Papa plurium Ecclesiarum visitationem præscribat, si Ordinarius unam tantum deputaret, ut fit in aliquibus locis parvis, tunc sufficere, quod illa una visitetur.

Moneo septimo: Ad consecutionem Jubilæi implenda esse jejunia præscripta in

in bulla: quamvis, si ea commutentur in aliud opus bonum, non sit necesse tale opus impleri ea ipsa die, qua jejunandum esset. *Ita Alph. de Leone p.2. de jubil. n.154. Diana supr. resol.25. ex Polacco, Bossio, ac Henriq. Sanchez l.4. mor. c.54. num.28. & aliis*.

Moneo octavo: Confessarium a Monialibus electum posse commutare omnia, & singula requisita ad consecutionem jubilæi, si confessionem excipias: non enim dari potest causa illam commutandi, sed solum differendi extra Statutum tempus; quamvis melius esset, quod sicut confessio prorogatur, sic & prorogarentur jejunia &c. ut docet *Filliuc. sup. n.271.*

Moneo nono: commutationem hanc fieri posse quoad Moniales etiam a Confessario ipsarum Ordinario, etsi extraordinarium eligant ad confitenda sua peccata, ut expresse docent *Sanchez sup. n.17., Henriquez l.7. c.10. num.4.* aliique penes *Dianam resol.50.* qui notat *resol.36.* ex indulto Jubilæi commutationem, ac dispensationem fieri posse extra Sacramentum Pœnitentiæ.

Moneo decimo: Quod licet ad lucrandum Jubilæum consultius, ac tutius sit omnia opera impleri una, ac eadem hebdomada, probabile tamen putant *Jo: Præpositus, Laym. & Nald. adducti a Diana par.5. tract.12. resol.24.* ea impleri posse partim in una hebdomada ex duabus deputatis, & partim in alia: sicque respondisse Patres Sacræ Romanæ Pœnitentiariæ testatur *Diana supra ex Naldo*.

Moneo undecimo: Quod si Monialis aliqua ægrotet tempore Jubilæi, potest Confessarius ab ea electus, si brevi sit convalitura, ei differre consecutionem jubilæi ad aliud tempus proximum (idque ob verba illa Bullæ Jubilæi: *In quibus ad proximum tamen tempus* differre valeant) vel durante tempore Jubilæi opera præscripta, quæ a Moniali ratione ægritudinis impleri nequeunt, commutare in aliud opus pium; sic enim statuitur regulariter in literis Jubilæi; commutata visitatione Ecclesiarum in recitationem alicujus brevis orationis coram aliqua imagine, & commutatis jejuniis in aliquas breves preces: aut etiam in ipsam sufferentiam infirmitatis; hæc enim duo solum communiter egere possunt commutatione: cum communio Eucharistica, & confessio Sacramentalis regulariter fieri possint ab infirmis: quod si communio fieri non posset, commutari posset in communionem spiritualem faciendam eo modo, quo dicemus infra *cap.10. sect.3. subs.2. qu.25. sub initium*.

Moneo duodecimo: Monialem, quæ comparat Jubilæum in priori hebdomada, si velit illud item lucrari in hebdomada posteriori, posse iterum illud acquirere, si iterum impleat requisita ad ejus consecutionem: idque etsi in Bulla Jubilæi dicatur *hac vice tantum*; hæc enim verba non important Jubilæum semel tantum posse comparari; sed illud non posse acquiri, nisi quamdiu duraverit tempus talis concessionis: ita ut ly *hac vice tantum* non referatur ad Jubilæum, sed ad tempus, aut locum Jubilæi; ut notavit *Alph. de Leone p.2. de Jubilæo n.196.* quem pro hac sententia adducit *Diana sup. resol.28. una cum Naldo Benzonio, Zerolla, Sanctarell., Lavorio Fernand., & Florono*.

Moneo decimotertio: Ad lucrandum Jubilæum sufficere quod Monialis præstet opera ad ejus consecutionem præscripta, etsi ea alio ex titulo sint debita v. g. aut præcepto Ecclesiæ, vel Confessarii: cum non repugnet uno, ac eodem actu satisfieri pluribus obligationibus, modo materia talium obligationum id patiatur. Ita *Pollachus, Sanct., Fern., Comi. & Laym. apud Dianam resol.54.*

Moneo decimoquarto: Quod, licet Confessarius non possit annuere Moniali petenti commutationem operum, aut dilationem consecutionis Jubilæi ob id solum, quod non vult tempore deputato illud comparare, cum alias commode posset; ea enim non est capax talis commutationis; cum voluntarie omittens non dicatur impeditus *cap. fin. de elect. & cap. commissa eod. in 6.* si tamen Monialis ex malitia tempore deputato renueret implere

plere opera Iubilæi, & ultima die facti pœnitens statuat lucrari Jubilæum, ideoque vere contrita accedat ad Confessarium, is poterit ei vel injuncta opera commutare, vel concedere dilationem ad illa implenda: sic quippe Monialis vere est involuntarie impedita, & impedimentum est necessarium ex suppositione: ita *Filliuc. tract.8. num.268. & 273. Alph. de Leone sup. num.168. Pollach. de Jubil. sect.42. n.65. & 66. aliique docti recentiores*.

Moneo decimoquinto: Quod si Monialis tempore Jubilæi non petiit commutationem alicujus voti, aut absolutionem alicujus reservati, eo quod exciderint e memoria; post elapsum tempus Jubilæi potest obtinere eam commutationem, & absolutionem, si vere implevit omnia præscripta ad consecutionem Jubilæi; sic enim vigore Iubilæi comparati jus acquisivit ad utramque; ut bene notavit *Diana sup. resol.40. ex Sanch., Portello, Bossio, Sanctarel., & Alph. de Leone*: qui *Diana resol.41.* aliis citatis docet vota commutata tempore Jubilæi non reviviscere, esto vovens, mutata voluntate, postea non impleverit omnia requisita ad Jubilæum, & consequenter illud non obtinuerit: non tamen vigore Jubilæi posse ei postea commutari vota, quæ antea non fuerunt commutata; quod tamen non procedit de reservatorum absolutione: si enim quis tempore Jubilæi habens intentionem illud comparandi absolutus est a reservatis, & tunc ex oblivione non est confessus aliquod reservatum, nihilominus potest ab eo absolvi per quemcumque Confessarium; ut expresse docet *Diana resol. cit. ex Portello, & Philippo de la Cruz*. qui *Diana p.3. tract.1. resol.147. ex Bartol. a S.Fausto, Sanctarello, & Alph. de Leone* sustinet pœnitentem accedentem ad Confessarium ultima die Jubilæi, si præ temporis angustia non possit ei integre confiteri, post elapsum tempus Jubilæi posse absolvi etiam a reservatis, in quæ incidit post elapsum Jubilæum: Papa enim per talem dilatationem intendit inducere pœnitentes ad lucrandum Jubilæum, quod utique nequit comparari sine absolutione reservatorum; & aliàs concessio Jubilæi est gratia Principis nulli præjudicialis, quæ restringi non debet absque sufficienti textu, aut ratione.

Moneo decimosexto: Ad lucrandum Jubilæum sufficere fieri in gratia ultimum opus, quod impletur ad ejus consecutionem; & hoc est ita verum, ut *Diana sup. resol.148. ex Henriq., Fernand., & Barthol. a S.Fausto* sustineat suscipientem Eucharistiam in mortali, aut facientem sacrilegam confessionem, si nihilominus in ultimo periodo Jubilæi per actum contritionis redeat in gratiam, & tunc opus ultimum ex præscriptis (Ecclesiæ visitationem) impleat, vere lucratur Jubilæum: quod tamen negant alii penes *Diana*.

An autem Moniales possint sibi eligere Confessarium, & absolvi a reservatis vi Bullæ Cruciatæ, aut similis alterius indulti particularis.

22. *Resp.* Non posse ob varia decreta Pontificia, etiam Bullata, quæ refert *Lezana tom.1.c.19.*, & præsertim ob Constitutionem Clementis VIII. relatam *sup. cap.7. qu.3.* quam postea Urbanus VIII. die 19. Jun.1630. innovavit; prout videre est *in Bullario tom.4. Bulla ejus 105.* quæ sic habet: *Quantum ad articulum eligendi Confessarium, & absolvendi a casibus reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatisque, & Instituti Mendicantium tam Provinciæ Hispaniæ, quam extra eam ubilibet constitutorum, locum minime habuisse, neque habere, nec illis ullo modo suffragari potuisse, neque posse; sed nostræ intentionis fuisse, & esse, quod iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramenti pœnitentiæ, seu Confessionis administrationem ordinariæ dispositionis suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ quo ad sibi reservata subjecti sint, tenore præsentium perpetuo declaramus*. Ubi noto ex eo, quod hic dicitur, Bullam Cruciatæ non potuisse suffragari Regularibus, non sequi absolutiones reservatorum antea vi illius collatas fuisse irritas: siquidem,

stante

ſtante probabilitate opinionis; quod Regulares poſſent uti beneficio Bullæ Cruciatæ, quæ antea ſupponebatur, ejuſmodi abſolutiones fuerunt validæ probabilitate opinionis ſupplente juriſdictionem, ut in ſimili notat *Diana p.3. tr.41. reſol.153.* qui cum *p.1. tract.11. reſol.14.* aliquantulum propendiſſet in ſententiam aliquorum Doctorum ſuſtinentium Regulares ſine licentia ſuorum Prælatorum poſſe frui beneficio Bullæ Cruciatæ, poſtea *in 3. p. in addit. ſecund. reſol.9.* viſa hac Conſtitutione Urbani rejicit dictam ſententiam.

Quæres 14. *Quoties in anno debeat aſſignari Monialibus Confeſſarius extraordinarius ex decreto* Concilii Trid. ſeſſ.25. de regul. c.10,

23. *Reſp.* Debere deputari bis, aut ter in anno: ſic enim præcipit Concilium his verbis: *Præter Ordinarium autem Confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat*: ſed de hoc *cap. ſeq. ſect.3. ſubſ.2.*

Moneo hic ex Decreto Sacræ Congregationis ſpecialiter deputatæ ab Innocentio XIII. quod Decretum ſervari præcipit BENEDICTUS XIV. in ſua Conſtitutione *Paſtoralis curæ* ſuper deſignatione Confeſſariorum pro Monialibus: teneri Prælatos Regulares quoad Monaſteria Monialium ipſis ſubjecta ſaltem ſemel in anno ad id munus eligere Sacerdotem Sæcularem, aut Regularem alterius diverſi Ordinis Profeſſorem: quod ſi facere omiſerint, ad Epiſcopos Diœceſanos omni appellatione remota devolvatur jus ſupplendi eorumdem Prælatorum defectum, & deputandi Confeſſarium Extraordinarium aut e Clero Sæculari, aut ex alio Regulari Ordine.

Quæres 15. *Quæ privilegia conceſſa ſint Monialibus quo ad abſolutionem reſervatorum.*

24. *Reſp.* Cum diſtinctione; vel Moniales ſubſunt immediate juriſdictioni Prælatorum Regularium Ordinis; & poſſunt abſolvi ab omnibus iis reſervatis, a quibus poſſunt abſolvi viri Religioſi ejuſdem Ordinis vigore ſuorum privilegiorum, ſi quidem utique confiteantur Sacerdoti Regulari, & facultas abſolvendi tenore conceſſionis reſtricta ſit ad Confeſſarios Ordinis (quod propterea diligenter obſervandum eſt illud colligendo ex verbis conceſſionum,) & ratio eſt, quod dicta privilegia conceſſa ſunt Religioſis Ordinis; tales autem ſunt etiam Moniales illius, ſicque non apparet, quo titulo eæ debeant excludi ab uſu præfatorum privilegiorum. Vel Moniales ſunt exemptæ a poteſtate Prælatorum Regularium Ordinis, & immediate ſubjectæ Ordinario, & confitentur apud Sacerdotes non regulares; & ſic, ſi quidem tenor conceſſionis eſt, ut Religioſi Ordinis poſſint abſolvi ab his, vel illis reſervatis, nulla reſtrictione appoſita, poſſunt Moniales ab iis abſolvi, etiam per Sacerdotes non Regulares, qui ſint deputati ad earum confeſſiones; ſecus ſi tenor conceſſionis eſt, ut a prædictis abſolvi poſſint per Confeſſarios Ordinis, aut cum aliqua alia ſimili limitatione: tunc enim Moniales non poterunt a præfatis abſolvi; cum ſic facultas cenſeatur conceſſa non pœnitenti, ſed Confeſſario Regulari, qualis utique non eſt Sacerdos Sæcularis deputatus ad Monialium confeſſiones: unde patet in uſu talium privilegiorum attendendum eſſe tenorem ipſarum conceſſionum, perpendendo num conceſſio ſit facta Regularibus tanquam pœnitentibus, an vero tanquam Confeſſariis, ut paulo ante dictum eſt. A quibus autem poſſint Moniales vi ſuorum privilegiorum abſolvi, conſtat ex iis, quæ dicimus in *tract. de privil. c.2. ſect.1. ſubſ.2.* ubi ex profeſſo agimus hac de re adductis variis indultis, quæ refert *Rodriquez tom.1. qu.20. art.22.*

Quod vero ſpectat ad caſus Epiſcopales; puto Moniales exemptas iis non ſubjacere, niſi in ordine ad clauſuram: moveor, tum quia reſervatio eſt actus juriſdictionis, quæ ſolum exerceri poteſt in ſubditos; Moniales autem exemptæ non ſunt ſubditæ Epiſcopo; tum quia locus exemptus æquiparatur loco extra territorium, ut conſtat ex dictis *c.5. n.190.*: adeoque ſicut

Digitized by Google

ficut Epiſcopus nequit facere reſervationem extra territorium;ſic nec poteſt in loco exempto: Monaſterium autem Monialium exemptarum utique eſt locus exemptus, ut patet. Dixi, *niſi in ordine ad Clauſuram*: ſi enim fiat aliqua reſervatio in hac materia; tunc procedit doctrina tradita ſupra *c.6.n.5.*, *& 6.*, quam brevitatis cauſa hic non repeto.

Difficultas eſt, an Moniales immediate ſubjectæ Ordinario poſſint vi ſuorum privilegiorum abſolvi a reſervatis per ipſum Ordinarium caſu, quo tenor privilegii habeat, ut Religioſi Ordinis poſſint ab illis abſolvi per proprium Prælatum, ſive immediatum, ſive mediatum.

25. *Reſp.* Videri poſſe, ſi tenor privilegii habet indefinite,quod Religioſi Ordinis poſſint abſolvi a proprio Prælato; non item, ſi habet, quod poſſint abſolvi a proprio Prælato Regulari, ſeu Ordinis; & ratio diverſitatis eſt, quod Ordinarius reſpectu dictarum Monialium eſt quidem, & dici poteſt proprius Prælatus earum,non tamen dici poteſt Prælatus Regularis, ſeu Ordinis: ſicque mirum non eſt, ipſum venire nomine proprii Prælati Monialium quoad privilegia prioris generis,non item quoad privilegia poſterioris generis, cum alias privilegium non ſuffragetur ultra intentionem concedentis verbis ſufficienter expreſſam.

Illud etiam hic poteſt controverti, per quem ſuperiorem debeant Moniales abſolvi ab iis, quæ ſpecialiter reſervantur Papæ, ut a caſibus bullæ Cœnæ v. gr.

26. *Reſp.* Quod cum perpetuo impediti, ac impotentes juxta communem DD. ſenſum poſſint per proprium Ordinarium loci etiam extra articulum mortis abſolvi a quibuſcumque caſibus, ac cenſuris Apoſtolicæ Sedi reſervatis,ſi ſint ſæculares per proprios vero Prælatos Regulares, ſi ſint Religioſi; & ex alia parte Moniales Ordinario immediate ſubjectæ quoad hoc æquiparentur perſonis ſæcularibus; conſequenter dicendum eſt Moniales debere abſolvi a præfatis reſervatis, per Ordinarium quidem loci, ſi immediate ſubſunt illius jurifdictioni (cum jure communi per ſe id ei competat) per Prælatum vero Regularem proprium, ſi ſint exemptæ ab Ordinarii juriſdictione; idque præſertim ex conceſſione Pii V. bullata facta fratribus Ordinis prædicatorum, & relata *a Rodriquez in bullario conſtitutione Pii V. in ordine 13.* per quam Priori Dominicano, & conſequenter etiam prælatis aliorum Ordinum indulgetur, ut erga Religioſos ſuos ſubditos pro foro conſcientiæ (per ſe ipſos tamen tantum) omnem illam poteſtatem abſolvendi,ac diſpenſandi exerceant,quam Epiſcopi exercere poſſunt erga proprios ſubditos. Colligitur ex *Tamburino ſup. d.16. qu.8. n.7. 8. & 9.* ubi addit ex Navarro, ac Ugolino taliter impeditos, & conſequenter Moniales ſic excuſari ab obligatione adeundi Papam pro abſolutione dictorum reſervatorum, ut neque teneantur id facere per alium (mittendo v. gr. procuratorem, aut nuncium ad talem effectum), etiamſi commode id facere poſſent; quod negant *Bonacin. d.1. de cenſur. in comm. qu.3. p.2. n.4.*, & alii: inter quos *Theſaurus de pœnis par.1. c.24. reſp.2. ampl.3.* dicens: *Horum ſententiam eſſe veriorem, & eam ſervari in Praxi babendo recurſum ad Sacram Pœnitentiariam:* „ De quo Theſauri teſtimonio non „ eſt dubitandum: fuit enim ad plures „ annos Pœnitentiarius Apoſtolicus in „ Baſilica S. Petri, & in praxi S. Pœni„ tentiariæ verſatiſſimus. Sed quamvis „ demus priorem ſententiam eſſe pra„ ctice probabilem, limitanda tamen ea „ certe eſt, itaut ea non valeat pro caſi„ bus, qui reſervantur Papæ ſpecialiter; „ & expreſſe reſpectu Monialium, quas „ minime ignorat ſummus Pontifex non „ poſſe Romam accedere, uti nec ignorat „ Epiſcoporum facultates. Ab iſtis ergo „ caſibus modo dicto Papæ reſervatis, „ non poſſunt Moniales per proprium Præ„ latum abſolvi, ſed eo, quo poſſunt, mo„ do tenentur ad S. Sedem, ſeu Sacram „ Pœnitentiariam recurrere utique per „ litteras. Hujuſmodi eſt caſus violatio„ nis Clauſuræ quoad egreſſum Monialis, „ ut conſtat ex Bulla S.Pii V., quæ incipit „ *Decori*,& aliis juribus directe ipſas Mo„ niales

„ niales afficientibus; ita Donatus, quem „ citat, & sequitur Felix Potestas *tom.1. par.4. cap.5. n.3512.* Confirmatur hæc „ responsio ex rescripto Sac. Congregationis, quod refert *Fagnanus ad c. dilectus de temp. ordinat. n.33.* interrogata „ enim Sac. Congregatio Concilii: *An si Monialis alicujus Monasterii jurisdictioni Regularium subjecti secreto deliquerit in materia Clausuræ, in foro conscientiæ absolvi possit vigore decreti in cap.6. sess.24. de reformatione ab Episcopo, cui tamquam delegato in iis, quæ ad Clausuram pertinent, authoritas tributa est, decreto c.5. sess.25. de regularibus, stante prædicta Bulla B. Pii V. Decori* respondit: „ *Non posse.*

27. „ Limitanda est secundo illa prior „ sententia affirmativa, itaut præscindendo a specialibus privilegiis, & concessionibus, ea non sit extendenda ad absolutionem hæresis externæ occultæ, & ad alios casus ad S. Officium pertinentes; ab istis enim casibus Moniales nequeunt absolvi, neque ab Episcopis, neque a Prælatis Regularibus. Non ab Episcopis; licet enim plures graves DD. existiment Episcopos in vigore Tridentini habere facultatem absolvendi ab hæresi externa occulta; tamen alii, nec numero, nec authoritate inferiores, ut advertit Mendo in Epitome, verbo *Episcopus n.10.* hanc facultatem Episcopis negant, & horum sententia sine dubio tenenda est post declarationes Inquisitionis Romanæ, & Pontificum S. Pii V., Gregorii XIII. Clementis VIII., & Innocentii X., de quibus *cit. Mendo, & Viva in prop.3. damnatam ab Alexandro VII. n.4.*, & post damnationem prædictæ tertiæ propositionis, per quam damnationem sententia affirmativa multum decidit a sua probabilitate, quam antea habebat, quæcumque ea esset. Non a Prælatis Regularibus, siquidem juxta declarationem Sac. Congregationis die 17. Novembris 1528. de qua *Mendo in epitome, v. Prælatus Regularis n.1.*, & juxta damnationem supradictæ *propos.3.* Prælati Regulares nequeunt „ absolvere subditos ab hæresi externa „ occulta. Neque dicas ista fundamenta „ non habere locum in casu præsenti, in „ quo est sermo de facultate absolvendi „ illos, qui ratione alicujus impedimenti „ sive perpetui, sive diuturni, nequeunt „ adire Pontificem; nam certe videtur dicendum prædicta fundamenta habere locum tum in casibus specialiter reservatis, & expresse respectu Monialium, „ propter rationes supradictas; tum in casu hæresis externæ licet occultæ, & in „ aliis ad S. Officium pertinentibus propter praxim, quam dixi ex Thesauro esse „ in contrarium.

Quæres 19. *An, quo jure, & quando Moniales possint absolvi a reservatis, etiam non obtenta facultate a proprio earum Prælato.*

28. *Resp.* Videri posse in casu, quo illarum Confessarius petat facultatem reservatorum, sive ab Ordinario loci, si Monialis absolvenda sit ei immediate subjecta: sive a Prælato Regulari, si illa sit exempta ab Ordinario. Idque ex Indulto Clementis VIII. facto Regularibus, quod postea innovavit Urbanus VIII. in sua Bulla 26. in ordine his verbis: *Quod si Regularium Confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus Superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarii illa vice pœnitentes Regulares absolvere, etiam non obtenta a Superiore facultate.* Circa cujus indulti intelligentiam illud in primis occurit notandum, quod dum in eo dicitur *illa vice*, non est sensus, unumquemque Regularem vi illius non posse modo dicto absolvi, nisi semel tantum: sed sensus est, Confessarium pro unaquaque vice, qua petit facultatem reservatorum, & non obtinet, vi talis petitionis semel tantum posse absolvere a reservatis suum pœnitentem: cum quo tamen stat, ut si iterum petat dictam facultatem, & non obtineat, iterum possit absolvere, & sic deinceps. Quæ doctrina maxime nititur illa alia doctrina, quam tradunt *Alph. de Leone de Jubilæo p.3. q.27. n.197. Naldus v. indulg. n.4. Diana p.3. tract.4. resol.151.*, & alii, nimirum vigore Jubilæi posse aliquem absolvi a reservatis,

Digitized by Google

in posteriori hebdomada, etiam eo obtento in priori hebdomada, si repetat præscripta ad consecutionem illius: & hoc, quamvis in concessione Jubilæi sit apposita Clausula taxativa *hac vice tantum*: siquidem talis doctrina a fortiori habebit locum in præsenti casu, quo solum dicitur *hac vice* omissa dictione *tantum*: sed de hoc plura *in nostro tract. de privil. c.2. sect.1. subs.2. qu.13.*

29. Dixi in responsione *sive ab Ordinario loci, si Monialis absolvenda sit ei immediate subjecta*, ut innuerem quod quamvis concessio hic proposita per se primo videatur loqui de Prælato Regulari denegante facultatem reservatorum, & Ordinarius non sit Prælatus Regularis, neque respectu Monialium sibi subditarum: nihilominus probabile est sub illa comprehendi etiam Ordinarium quoad Moniales ipsi subjectas: utpote qui vere est illarum Superior, idque venit sub iis verbis concessionis: *Quod si Superior dare noluerit*, præsertim cum simus in materia favorabili animæ (quæ maximam admittit ampliationem) & ratio præfatæ concessionis potiori ratione militet in Monialibus ex conditione sexus fragilioribus, aliasque certum sit eas comprehendi sub dicta concessione; quippe quæ indefinite loquitur de Regularibus; sub quorum nomine sine dubio veniunt etiam Moniales, ut patet.

Utrum vero præfata concessio procedat non solum quoad casus superioribus Monialium peculiariter reservatos, sed etiam quoad illos, quorum facultas ipsis competit jure delegationis, aut ratione necessitatis.

30. *Resp.* Videri procedere; cum loquatur generaliter, ac indefinite, sicut constat ex verbis illis: *quod si confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus*: sicque currat regula: *lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi*: & illa alia: *beneficium Principis late interpretandum est*; quæ regulæ maxime suffragantur in bonum spirituale animæ. Ita docti Neoterici a me consulti, & valde probabiliter.

Addit *Quintanad. tr.3. sing.26. n.6.* ex decreto Clementis VIII. & Urbani VIII. revocata fuisse privilegia concessa a Sixto IV. Carthusianis, ad hoc ut semel in anno, & a Leone X. Monialibus S. Claræ, ut quater in anno ab omnibus reservatis absolverentur sine licentia suorum Prælatorum (ut notat *Rodriquez tom.1. qu.26. art.10.*) idemque esse judicandum de similibus privilegiis cuicumque alii Ordini antea concessis: quæ decreta adducit *Quintanad. singul. citato*.

31. *Dispensari possunt Moniales in iis, in quibus dispensantur viri Religiosi (idque sive ab Ordinario, sive a Prælato regulari, prout iis respective subsunt) & in præceptis Regulæ.*

32. *Gaudent variis privilegiis pro tempore Interdicti, ac cessationis a Divinis.*

33. *Afferuntur alia Privilegia, etiam majora, ad eumdem effectum illis concessa.*

34. *Puellæ, quæ educantur apud Moniales, gaudent variis Indultis pro dicto tempore.*

35. *Non tamen tenentur illis uti.*

36. *Monialium famuli tempore Interdicti admittuntur ad Divina in earum Templis.*

37. *De rigore Juris Moniales eligere possunt Conservatorem; at obstat Praxis.*

38. *Si subsint Prælatis regularibus, hi benedicunt, & reconciliant illarum Templa, benedicunt Paramenta, & consecrant Calices &c. ad earum usum.*

39. *Prælati iidem, si aliàs habeant usum Baldachini, illud erigunt in earum Templis.*

40. *Moniales gaudent Indulgentiis concessis viris Religiosis in communi, ac in specie; idque etsi immediate subsint Ordinario: quod non procedit de iis, quæ concessæ sunt Ecclesiis Ordinis: referuntur*

runtur Indulgentiæ a Paulo V. concessæ Monialibus: & hac occasione plura solvuntur dubia practica de Indulgentiis; & refertur Indulgentia Adriani VI. concessa recitantibus Vespere ad tria signa Campanæ Ave Maria: de qua Indulgentia, sicut & de Indulgentiis in communi plura notantur.

41. *Tertiariæ fruuntur Indulgentiis Ordinis, sed non omnes.*

42. *Ecclesia consulit libertati Monialium quoad susceptionem habitus Religiosi.*

43. *Monasteria earumdem resarcienda fidelium expensis.*

44. *Ecclesia opportune succurrit illarum egestati per quamdam Bullam Gregorii XIII.*

45. *Qualiter talis Bulla obliget in præsentia.*

46. *Bona violantis Monialem applicantur Conventui Monialis violatæ.*

47. *Legatum relictum fœminæ maritandæ, debetur ei etiam ingredienti Religionem.*

48. *Siquidem legatum relictum sit fœminæ determinatæ: legatum item relictum pro Monachatu debetur Tertiariæ: præterea legatum factum pro dote Puellæ Monachandæ ei debetur, si ingrediatur Monasterium, nullam recipiens dotem; immo statim pro habitu religioso, & similibus: item debetur, si maneat cælebs in sæculo: nec videtur obstare Rota Romana: item Puella, cui relictum est legatum 1500. aureorum in dotem dandum ab hærede Testatoris, quando intret Religionem; si Testatore vivente, intret cum dote minori; soluta ex bonis ipsius Testatoris absentis, potest prætendere residuum legati: legatum pro monachandis fœminis corruptis, si hæ desint, implicari potest in maritanda puella periculosa: legatum certæ puellæ, ut fiat Monialis, si ea moriatur, antequam fiat Monialis, non semper fit caducum.*

49. *Moniales Mendicantes veniunt sub dispositionibus factis de Mendicantibus.*

50. *Tertiariæ, etiam seorsim habitantes, fruuntur Privilegiis Ordinis, si servent aliquas conditiones.*

Quæres 17. *An, & per quos possint Moniales dispensari tum in impedimentis obstantibus prælationi, tum in inhabilitatibus per modum pœnæ contractis, tum in præceptis Ecclesiæ, v. gr. in jejunio, recitatione Officii &c.*

31. *Resp.* Posse eo modo, quo possunt viri Religiosi ejusdem Ordinis, & quidem per Ordinarium, si Moniales ei immediate subjaceant, uti diximus *sup. qu.4.*, sive per proprios Prælatos Regulares, si sint exemptæ ab Ordinario loci, idque juxta Privilegia concessa Ordini, quorum usus sicut non debet denegari Monialibus etiam subjectis Ordinario, ut ostendimus *qu.1.*, sic nec debet concedi nisi cum limitationibus appositis *qu. 15.* quæ servata proportione procedunt etiam in præsenti materia. Quare occurrente casu alicujus dispensationis, attendantur privilegia Religionis concessa ad talem effectum, & juxta tenorem unuscujusque illorum usurpentur: ea vero proponemus, ac exponemus *in tract. de gubern. c.3. sect.4.* Qui vult consulat *Casarubium in comp. v. Moniales*, & *v. dispensare*, memor magnæ illius concessionis, quam fecit Pius V. Ordini Prædicatorum, & nos retulimus hic *qu.15. §. Illud etiam*.

Puto autem Prælatos posse modo dicto

dicto dispensare in præceptis regulæ obligantbus sub mortali: idque colligo ex *Sanchez l.6. mor. cap.3. num.8.*, ubi supponens Prælatos Regulares posse dispensare in præceptis Regulæ, loquitur generaliter, nec excipit præcepta obligantia sub mortali.

Quæres 18. *Quibus privilegiis gaudeant Moniales pro tempore interdicti, aut cessationis a Divinis.*

32. *Resp.* Gaudere illis omnibus Privilegiis, quibus gaudent viri Religiosi sui Ordinis (loquendo de iis, quorum ipsæ, habita ratione sexus, sunt capaces) sicque non obstante Decreto Concilii Tridentini *sess.25. c.12. de Regul.* possunt Moniales tempore interdicti generalis in suis Templis dicere divina Officia submissa voce, Jannis clausis, non pulsatis campanis, ac exclusis excommunicatis, & interdictis, facere celebrare Missas (cum præfatis tamen limitationibus) recipere Sacramenta, sepeliri Ecclesiastica sepultura, & recipere ad Missas, ac Horas Canonicas audiendas, nec non ad sumenda Sacramenta in suis Templis certum numerum Personarum, quemcumque possunt admittere viri Religiosi in propriis Ecclesiis juxta ipsorum privilegia a *Casarubio relata in comp. v. interdictum* id enim inquit *Tambur. sup. d.15. qu.8. num.3.* operatur communicatio privilegiorum, ut quod conceditur Prælatis virorum Religiosorum, idem & concedatur Monialium Abbatissis, seu Priorissis, dummodo ea non repugnent illarum statui, & alioqui excludantur nominatim interdicti, ac excommunicati. Quod autem dixi, posse Moniales facere celebrare Missas, intellige per Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares; cum de utrisque sit par ratio, concedente Bonifacio VIII. in *cap. Alma Mater de Sent. excommun. in 6.* omnibus Sacerdotibus indiscriminatim, ut possint tempore interdicti localis generalis celebrare in Ecclesiis quibuscumque, ac Monasteriis, modo serventur limitationes superius propositæ. Cæterum quod diximus de tempore interdicti, proportionaliter militat etiam pro tempore cessationis a Divinis.

33. Quin etiam possunt Moniales pro tempore interdicti localis generalis recitare divina Officia, & facere celebrare Missas, januis apertis, pulsatis campanis, & interdictis etiam admissis, (qui tamen non fuerint causa interdicti) non solum in festivitatibus Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis (sicut conceditur in citato *Cap. Alma Mater*) sed etiam in festo Sanctissimi Sacramenti, ejusque tota Octava vigore Extravagantis Martini V. immo ex specialibus privilegiis Regularium, etiam in festo Conceptionis, Visitationis, ac Nativitatis Beatæ Virginis, in Nativitate Sancti Joannis Baptistæ, in festis Sanctorum respective uniuscujusque Ordinis, necnon aliorum Sanctorum, & Sanctarum, sub quorum invocationibus earum templa erecta sunt, aut quorum Corpora in iis reposita sunt; in hebdomada Sancta, ac Resurrectionis Dominicæ, & per octavas earumdem omnium festivitatum: denique quoties aliqua ex Monialibus Monasterii professionem emittit, aut in Ecclesia sepelitur. Quæ utique sunt magna privilegia, & referuntur a *Casarubio in compend. privileg. v. interdictum* cum pluribus aliis ad similem effectum concessis.

Difficultas esse posset, an Puellæ in Monasteriis Monialium degentes causa educationis possint tempore interdicti, ac cessationis a Divinis interesse divinis Officiis, audire Missam, ac recipere Sacramenta, immo & sepeliri Ecclesiastica sepultura, si tunc temporis decedant.

34. *Resp.* Videri posse; & patet tum ex dictis *sup. c.5. num.192.*, tum ex privilegio bullato Eugenii IV. concesso Cisterciensibus, & relato a *Sayro l.5. de censur. cap.7. num.22.* sub his verbis: *Quod si contingat civitates, terras, vel loca, in quibus Monasteria, sive loca dictæ Congregationis existunt, Ecclesiastico esse supposita interdicto; ipsi tamen dictæ Congregationis Prælati, Monachi, Conversi, Commissi, ac Cappellani, necnon Laici, qui intra septa ipsorum lococum pro tempore habitaverint, a præfata Congregationis* Ma-

Digitized by Google

Monachis ad id deputatis, januis clausis, interdictis exclusis, & submissa voce Missas, & alia divina Officia audire, & celebrare, ac Ecclesiastica Sacramenta licite ministrare, & suscipere valeant: quale privilegium est illud, quod refertur in *Comp. Societatis nostræ v. interdictum* §.2. concessum pro nostris pueris, seu familiaribus, procuratoribus, & operariis: quodque refertur §.4. sub his verbis. *Possunt nostri quoscumque Familiares &c. ad divina admittere, & Sacramenta illis ministrare, eorumque corpora tumulare, vel tumulari facere &c.* præterquamquod Sayrus, ubi supra notat, quod cum plures DD. testentur Religiosos multis ab hinc annis præfata præstare consuevisse, vi talis consuetudinis, secluso etiam quovis privilegio præstari poterunt a viris Religiosis, & consequenter a Monialibus, quantum patitur conditio sexus illarum: nec obstat, quod *cap. licet 11. de privileg. in 6.* dicitur, familiares Conventuum, ut tales non posse assistere Divinis Officiis tempore interdicti, nisi speciale ad id habeant privilegium: ibi enim est sermo de familiaribus extraneis, & non de commensalibus; & præterea puellæ, de quibus hic, habent ad id speciale privilegium, ut jam vidimus: ita Baldellus, Naldus, Bordonus, & alii a me consulti.

An autem dictæ puellæ teneantur uti præfatis privilegiis, audiendo Missam, v. g. tempore Interdicti in die festo.

35. *Resp.* Probabile esse non teneri; & probatur, tum quia nemo obligatur uti privilegio sibi concesso; alioqui gratia non esset gratia, sed onus, & libera facultas in obligationem verteretur: & tamen concessa in alicujus gratiam non debent retorqueri in illius odium: tum quia est juxta intentionem Ecclesiæ, quod omnes se componant ad abstinendum a divinis Officiis pro tempore Interdicti vetitis, ut sic censuræ Ecclesiasticæ suum vigorem non perdant: ita *Avila p.5. de censur. d.4. sect.2. d.6.* ex Victoria, Cano, & aliis viris doctis: aliique citati a *Fagund. præc.1. eccl. l.2. c.7. num.4.* qui tamen *num.5.* cum aliis DD. oppositam sustinent sententiam tamquam probabiliorem; eamque probant variis rationibus.

Adde ea, quæ diximus de puellis degentibus in Monasteriis Monialium causa educationis, procedere etiam in aliis fœminis, ibidem cum debita licentia degentibus titulo famulatus, aut ex alia justa causa.

36. Accedit quod cum Eugenius IV. teste *Casarubio v. Interdictum 3. num.11.* per Bullam concesserit Monachis S. Benedicti Congregationis Hispaniæ, quod *tempore Interdicti generalis, aut specialis a jure, vel ab homine quomodocumque lati possint recipere ad audiendam Missam, & alia Divina Officia, quoscumque familiares, officiales, & servitores quorumlibet Monasteriorum hujusmodi, ac eis Eucharistiam, & alia Ecclesiastica Sacramenta ministrare, eorumque corpora tumulare, seu tumulari facere: dum tamen nullus istorum dederit causam Interdicto; secreto tamen modo, januis clausis & campanis non pulsatis*: hoc eodem privilegio gaudebunt Moniales tum Ordinis Sancti Benedicti, tum aliorum Ordinum, juxta dicta hic *qu.1. 2. & 3.* sicque tempore interdicti in propriis Ecclesiis quoscumque suos famulos, ac officiales admittere poterunt ad Missam, & alia Divina Officia, & si contingat eos mori, iis concedere Ecclesiasticam sepulturam juxta limitationes positas *cap.7. qu.7. nu.10.*, quod est frui privilegio quantum patitur conditio sexus fœminei. Dixi *quoscumque suos famulos, aut officiales*, ut indicarem quod cum simus in materia favorabili, quæ debet ampliari, nomine famulorum, seu Servitorum veniunt deputati ad quotidiana obsequia tam Ecclesiæ, quam Conventus sive Masculi, sive Fœminæ; factores Urbani, Villici, Ordinarii cultores horti existentis intra Clausuram aliique similes, qui juxta communem loquendi modum vere dici possunt famuli: non item Medici, Chirurgi, fabri, bajuli, aliique artifices (qui licet inserviant Monialibus, unusquisque in suo genere, non ideo tamen juxta commu-

nem

Digitized by Google

nem loquendi modum dici possunt famuli Monialium) non denique Syndici (quamvis alias hi dici possint venire nomine Officialium Conventus, adeoque comprehensi in relato Privilegio).

Quæres 19. *An Moniales possint sibi eligere Conservatorem, eo modo, quo possunt viri Religiosi, juxta privilegia sui Ordinis.*

37. *Resp.* De rigore juris posse, etsi obstet consuetudo in contrarium inducta: & quidem quod de rigore juris possint, probatur, tum quia gaudent Privilegiis concessis proprio Ordini, accomodatis ipsarum conditioni, ac statui, ut ostendimus *qu.*1. & consequenter fruuntur indulto eligendi Conservatorem concesso viris Religiosis, ut pote illarum statui non repugnante: tum quia Pius V. in sua Constitut. 41. in ordine tale indultum expresse concessit Monialibus Sancti Dominici, ut constat ex tenore dictæ Constitutionis, in qua pluries fit mentio expressa de dictis Monialibus; quod indultum sine dubio per viam communicationis etiam Monialibus aliorum Ordinum est commune ex dictis *qu.*2. Quod si consuetudo est in contrarium, forte id inde provenit, quod cum plurima Monasteria Monialium subjaceant Ordinario, & per consequens Ordinarium habeant pro Judice, non est cur eligant Conservatorem in multis fungentem Officio Judicis.

Quæres 20. *An Prælati Regulares possint vi suorum pivilegiorum benedicere Ecclesias Monialium sibi subjectarum, immo & eas reconciliare si polluantur, necnon benedicere Paramenta, ac consecrare Calices, & Altaria, aliaque id genus præstare ad usum dictarum Monialium; si alias ad hæc extendatur facultas illorum.*

38. *Resp.* Videri posse: idque etiamsi demus eorum facultatem ad Ecclesias, & res proprii Monasterii, ac Ordinis esse restrictam: moveor ex Indulto Leonis X. bullato, quod refert *Casarubius in comp. v. benedicere num.*14. his verbis: *Leo X. concessit Generalibus, & Provincialibus, ac Custodibus, nec non & Guardianis Fratrum Minorum Observ. pro tempore existentibus, ut omnia & singula ejusdem Ordinis, & Observantiæ Ecclesias, paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad divinum cultum, & usum Fratrum necessaria solemni benedictione valeant benedicere: ac quod similiter possint reconciliare Ecclesias, quæ quomodolibet sanguinis, vel seminis effusione pollutæ fuerint &c.* Ubi noto quod, cum facultas hujus Indulti extendatur ad omnes ac singulas Ecclesias, ac res Ordinis, & Ecclesiæ, ac res Monialium vere sint, ac dici possint Ecclesiæ, & res Ordinis, cui subsunt; dicta facultas dici debet extendi etiam ad has: idque etsi dicatur *ad usum Fratrum*: siquidem in favorabilibus sub masculino comprehenditur fœmininum; & consequenter nomine Fratrum veniunt etiam Sorores, seu Moniales Ordinis: quæ ratio procedit etiam de consecratione Altarium, Calicum, & Patenarum, juxta tenorem aliorum privilegiorum. Dixi *Ecclesias Monialium ipsis subjectarum*: ut innuerem secus dicendum de Ecclesiis, ac rebus Monialium subjectarum Ordinario; quippe quæ non amplius dici possunt Ecclesiæ, ac res Ordinis, ut patet. Ita Naldus, Baldellus, Bordonus, & alii a me consulti.

Quæres 21. *An Abbates alias habentes usum Baldachini, & Pontificalium, possint erigere Baldachinum, & exercere Pontificalia in templis Monialium ipsis subjectarum non secus ac possunt intra Ecclesiam Monasterii, cui præsunt.*

39. *Resp.* Videri posse: & colligitur ex tenore decreti Sacræ Congregationis relati a *Barbosa de Officio Episcoporum allegat.*80. *num.*18. quod decretum, cum, præscribens modum exercendi Pontificalia dicat, *quando solemniter in propriis eorum Ecclesiis celebrant*, utique comprehendit etiam Ecclesias Monialium dictis Abbatibus subjectarum, quippe quæ revera sunt Ecclesiæ Ordinis, adeoque dici possunt *propriæ eorum*, idest dictorum Abbatum. Ita Naldus, Baldellus, Bordonus, aliique a me consulti, & probabiliter; nisi adsit consuetudo in contrarium, cui contravenire

nire deservit ad excitandas tricas, quas regulariter expedit evitare.

Quæres 22. *Quæ Indulgentiæ concessæ sint Monialibus*.

40. *Resp.* Concessas esse illas omnes Indulgentias, quæ concessæ sunt tam Religiosis in communi juxta Pauli V. Constitutionem editam 23. Maji 1606. a nobis late explicatam *in tract. de privil. cap.5. sect.5. subs.1. per totum* (qua, revocatis omnibus & singulis Indulgentiis alias concessis Regularibus, alias plures de novo concedit) quam in specie Religiosis sui Ordinis: his enim omnibus Indulgentiis frui possunt Moniales, si impleant ea, quæ præscribuntur ad eas consequendas; illis quidem vigore citatæ Constitutionis Pauli V. quæ §.18. loquens de Monialibus, sic habet, *volumus autem, ut omnes supradictæ Indulgentiæ, & gratiæ Religiosis Regularibus cujusvis Ordinis tam Monastici, quam Mendicantis dumtaxat concessæ, etiam omnibus Monialibus cujusvis regulæ approbatæ, & intra claustra cum tribus votis solemnibus viventibus, & perpetuam clausuram servantibus tam Ordinariis locorum, quam etiam Regularibus cujuscumque Ordinis, Regulæ, & Instituti subjectis suffragentur*: illis vero ex vi communicationis privilegiorum, & gratiarum sui Ordinis, de quibus eæ participant tamquam vera membra illius, ut pote profitentes eandem Regulam, ac Institutum: idque stando in jure communi, etsi alioqui subjaceant immediatæ Jurisdictioni Sedis Apostolicæ, aut Ordinarii Loci: non enim æquum est ex eo quod fuerunt privatæ privilegio exemptionis ab Ordinario Loci, eas privari etiam gratiis, ac privilegiis, quibus antea fruebantur, dum essent modo dicto exemptæ; sicut ostendimus *sup. qu.1.* qua de re *Portell. p.2. resp. mor. casu 14.*

Quod si quæras, quas Indulgentias lucrentur Moniales vi Bullæ Pauli V. superius relatæ.

Resp. Lucrari Indulgentiam plenariam, in susceptione habitus Religiosi, in emissione professionis, in festo principali Ordinis (quod est Festum Sancti Fundatoris, aut aliud simile universaliter celebrari solitum, ut festum Circumcisionis D. N. in Societate Jesu) & in articulo mortis; item si confessæ communicent, audita prima Missa alicujus Sacerdotis Regularis, sive ejusdem, sive alterius Ordinis: item si per decem dies faciunt exercitia spiritualia juxta formam præscriptam in ipsa Bulla Pauli; item si confessæ & Sacra Communione refectæ saltem per duas horas orent in expositione quadraginta horarum facta a Superiore pro generali visitatione Monasterii. Lucrantur verò omnes Indulgentias Stationum Urbis, si devote visitent propriam Ecclesiam, ibique orent, item lucrantur quinque annos Indulgentiæ, & totidem quadragenas, si singulis diebus ante Altare propriæ Ecclesiæ quinquies recitent orationem Dominicam, & salutationem Angelicam; nec non decem annos, & totidem Quadragenas, si per Mensem vacent Orationi mentali singulis diebus per mediam horam, & præterea in ultima Dominica dicti mensis confessæ sacram recipiant Communionem: item lucrantur annos tres, & totidem Quadragenas, si pie, ac religiose in capitulo se accusent de commissis defectibus.

Addo hic obiter Moniales, & quoscumque alios fideles, sive Sæculares sive Regulares quotidie lucrari Indulgentiam ab Adriano VI. concessam, si ad tria signa Campanæ post Solis occasum dari soluta recitent *Ave Maria* cum versu *Angelus Domini &c. Ecce Ancilla Domini &c. Et Verbum Caro factum est &c.* hæc enim Indulgentia non fuit a Paulo V. revocata in generali revocatione Indulgentiarum Regularibus concessarum: cum in ea comprehensæ fuerint tantum Indulgentiæ concessæ solis Regularibus, & hæc concessa fuerit pro universis fidelibus, teste *Rodriquez in comp. qu.77. n.51.* juncto *n.17.* Quod volui hic adnotare, ut Monialium Confessarii ipsis talem ac tantum thesaurum detegant, curentque ut eæ fruantur gratia adeo singulari.

Ad cujus Indulgentiæ explicationem placet aliqua notare, & quidem primo illam

Digitized by Google

illam solum acquiri ad tria signa, quæ post Solis occasum dantur Campana, non item ad ea, quæ dantur primo mane, aut in meridie, cum in tenore Indulgentiæ exprimatur, quo tempore obtineatur hæc Indulgentia, & alioqui concessio Indulgentiæ extendi non debeat ultra mentem concedentis expressam verbis.

Noto secundo: ad lucrandam hanc Indulgentiam non videri necessarium, ut post Trium Salutationum Angelicarum recitationem dicatur Oratio *Gratiam tuam quæsumus*, licet soleat: de hac enim non fit mentio, neque in tenore concessionis, neque a Doctoribus illam referentibus; & alias sine sufficienti fundamento multiplicari non debent obligationes.

Noto tertio: hanc Indulgentiam non acquiri, si recitatio precum præscriptarum notabiliter anticipetur, aut postponatur, ea quippe est affixa certo tempori in cjus reverentiam, adeoque servari debet circumstantia temporis, ut pote substantialis, quod non procederet, si levis esset antepositio, aut postpositio; cum de minimis non curet Prætor, & quod parum distat, nihil distare videatur.

Præterea adverto Benedictum XIII. ampliasse prædictam Indulgentiam. Anno enim 1724. Pontificatus sui primo concessit Indulgentiam Plenariam perpetuam omnibus Christifidelibus, qui genuflexi devote recitaverint ad sonitum Campanæ, manc, aut meridie, aut vespere consuetam orationem *Angelus Domini &c.* & vere contriti, & peracta Sacramentali confessione in una die cujuslibet mensis, eorum arbitrio eligenda, Sacram Eucharistiam sumserint. Ita constat ex edicto Cardinalis Fabritii Paulucci edito eodem anno primo, & impresso in Tom.XII. Bullarii Romani novissime typis vulgato Romæ anno 1736.

Cum autem occasione Indulgentiarum, quæ interdum proponuntur Monialibus obtinendæ, varia ipsis occurrere dubia soleant de illis, quorum resolutionem petunt a suis Confessariis, in horum gratiam aliqua de Indulgentiis magis practica hic placet proponere; ut horum solutione illi habeant, unde facilius proposita a Monialibus dubia resolvant.

Assero ergo 1. Indulgentiam plenariam dici illam, per quam omnis pœna pro peccatis luenda in Purgatorio remittitur, Indulgentiam vero 7. annorum v.g. diei illam, per quam remittitur tanta pœna peccatis debita, quanta deleretur per pœnitentiam septem annorum factam juxta Canones antiquos Ecclesiæ *Laym. l.5. tract.7. cap.3. num.1.*

Assero 2, Ad hoc,ut Monialis consequatur totum effectum Indulgentiæ plenariæ,requiri ut prius ei sit remissa omnis culpa, etiam venialis; unde fit, ut, si maneat Monialis affecta erga aliquod peccatum veniale, non consequatur totum effectum plenariæ Indulgentiæ, cum non obtineat remissionem pœnæ respondentis illi peccato veniali, ut bene notat *Laym. cap.6. num.3.*

Assero 3. Quod si operis injuncti ad obtinendam Indulgentiam pars tantum minima omittatur; probabile putat *Filliuc. tom.8. par.3. num.152.* non impediri effectum Indulgentiæ, cum in moralibus parum pro nihilo reputetur:quod tamen non procedit, si pars omissa, quæ in se est levis, sit gravis respective ad alias, ut si semel omittatur *Pater & Ave* in quinque denis recitandis.

Assero 4. Ad obtinendam Indulgentiam sufficere, si fiat opus, uti est secundum substantiam, sive ex objecto bonum; etsi vitiosum sit ratione alicujus circumstantiæ; eo quod sit factum v. g. ex vana gloria *Suar. d.52. de pœnit. sect.6. num.2.* contra alios, quorum opinio in praxi amplectenda videtur.

Assero 5. Absolute non requiri, ut opus injunctum pro Indulgentia impleatur in statu gratiæ, sed sufficere quod Monialis sit in Dei gratia, quando opus consumatur in tempore, quo obtinenda est Indulgentia: tunc enim necessaria est gratia non quidem propter opus, sed propter fructum, idest ad consecutionem Indulgentiæ. *Laym. sup. ex Soto S.Anton. & Navarr.* monens esse valde consultum, ac expediens totum opus in gratia implere.

Asse-

Assero 6. Ad obtinendam Indulgentiam sufficere intentionem habitualem, ac interpretativam; qua Monialis præsumitur valde sibi in spiritualibus consulere eo meliori modo, quo potest, non autem requiri actualem intentionem illam lucrandi, cum id non exigat natura Indulgentiæ, & in concessione illius solum dicatur Indulgentiam talem consequendam fore ab iis, qui talem Ecclesiam tali die visitaverint: quod totum præstare potest Monialis, etsi ignoret, aut non advertat illa die concessam fuisse illam Indulgentiam, ideoque non habeat actualem intentionem lucrandi illam. *Laym. sup. n.5.* aliique, quos citat, & sequitur *Diana par.4. tract.12. resol.6.*

Assero 7. Quod quando conceditur Indulgentia *Pœnitentibus, & confessis: seu contritis, & confessis*, non necessario requiritur confessio, sed sufficit contritio perfecta: cum verba illa juxta subjectam materiam possint intelligi distributive; ut per ea Papa intendat concedere Indulgentiam Fidelibus, dum præmittant contritionem, aut confessionem *Card. de Lugo d.7. de pœnit. n.94. ex Suarez, aliique apud Dianam sup. resol.30.*

Assero 8. In casu, quo confessio Sacramentalis vere requiratur ad consecutionem Indulgentiæ, non ideo teneri confiteri illum, qui habet solum venialia: cum Ecclesia non soleat præcipere confessionem venialium, & confessio absolute sumpta intelligatur tantum de confessione mortalium. *Filliuccius tr.8. par.3. n.145.* ex communiori DD. sententia monet contrariam in rigore esse tutiorem.

Assero 9. Videri probabile, quod eodem opere possit quis lucrari diversas Indulgentias viis diversis concessas; ut si quis dicat Rosarium habens plures benedictiones, & secundum quamlibet illarum sint concessi mille anni Indulgentiæ: simpliciter enim fit, quod unaquæque benedictio postulat, nempe recitatio Rosarii, & alias non apparet, cur Indulgentia obtineatur potius una via, quam alia. *Filliucius sup. num.167. Card. de Lugo num.92. Laym. s. c.6. n.6. Nald. v. Indulgentia n.4.* aliique apud *Dianam p.5. tr.12. resol.11.* qui tamen oppositam sententiam dicunt esse probabiliorem, requiri scilicet plura opera ad consequendas plures illas Indulgentias: cum opus bonum plerumque adjungi soleat in concessione Indulgentiarum ad supplendam causam illarum: qui finis utique non obtinetur ita bene, si uno opere exhibito plures Indulgentias similibus rebus promissas lucrari liceat: excipe, nisi opus præscriptum sit tale, quod eodem die non possit, aut non soleat repeti, ut jejunium, Communio Sacramentalis &c.

Assero 10. Posse Monialem, si quo tempore audit Missam, simul recitet Horas Canonicas, lucrari Indulgentias concessas audientibus Missam, & concessas recitantibus horas: nam sic vere implentur opera præscripta ad plures Indulgentias: & alioqui circumstantia ejusdem temporis non impedit illarum consecutionem, cum sit extrinseca actibus, qui fiunt, & teste *Sanch. l.1. mor. c.14. n.12.* eodem tempore audiri possint plures Missæ debitæ ex variis titulis v. g. ex præcepto Ecclesiæ, & ex voto *Bonac. d.6. de leg. q.1. pag.5. num.31.*

Assero 11. Quod licet Angelus Rosella, Villalobos, & alii relati a *Diana par.2. tr.11. resol.104.* sustineant Indulgentiam concessam pro tali die alicui Ecclesiæ posse sæpius obtineri, si Ecclesia pluries visitetur, visitatione multiplici moraliter (qualis non fieret, si quis millies ingrediendo, & egrediendo intraret eandem Ecclesiam) id tamen negat *Card. de Lugo sup. n.96.* ex Suar. & Bonacina, alioqui concedens *n. 65.* Indulgentiam perpetuam concessam visitantibus aliquam Ecclesiam absque temporis determinatione (dicendo v. g. *Quicumque visitaverit talem Ecclesiam, Indulgentiam consequatur*) acquiri pluries eadem die, si pluries illa Ecclesia visitetur modo supradicto. Quod admittit Cardinalis etiam in casu quo Indulgentia concedatur pro pluribus diebus ad commoditatem fidelium, qui nequeunt eadem die concurrere, vel ad fovendum concursum, ac celebritatem in ea Ecclesia

(qualis est Indulgentia concessa nostris Ecclesiis in ultimo Triduo Bacchanalium) immo hoc idem admittunt de Indulgentiis Stationum *Trullench. in Bullam Cruc. l.1. §.6. d.4. n.2. & Diana p.1. tract.11. resol.* 20.

Assero 12. Effectum Indulgentiæ obtineri in primo instanti, in quo impleta est conditio præscripta ad illam obtinendam: hoc autem instans est illud, in quo totum opus requisitum ad Indulgentiam omnino consummatum est, & est primum instans, in quo impleta est conditio prædicta, etsi alias sit primum instans non esse præcedentis operis, quatenus fit successive *Filliuc. sup. num.* F49. ubi affert alium modum explicandi tale instans.

Assero 13. Indulgentiam plenariam Religiosis concessam in morte non esse solum pro illo instanti, quod est primum non esse vitæ humanæ, in quo potest haberi effectus Indulgentiæ, etsi anima sit separata; sed etiam pro illo instanti, quod est tam propinquum illi, ut mors jam sit naturaliter inevitabilis; quod autem ex his sit, incertum est *Filiuccius tract.*8. *p.*3. *num.*139. Notat autem *Bonacina sup. p.*8. *num.*12. quod quando ad obtinendam hanc Indulgentiam requiritur Confessarii Ministerium, ea obtinetur non solum in vero mortis articulo (sicut revera obtinetur, quando in eius concessione nullum tale præscribitur ministerium) sed etiam in quomodolibet præsumpto, ac probabili mortis periculo, quando scilicet Medicorum judicio infirmus debet confiteri ad recipiendum Viaticum, alias inanis sæpe redderetur talis concessio, cum non raro mors superveniat, prius quam possit constare de vero mortis articulo. Quod idem docet *Suarez tom.*4. *de Relig. tr.*8. *l.*2. *cap.*19. *n.*13. addens, quod si infirmus in hoc posteriori eventu consequatur Indulgentiam, & non moriatur, potest illam obtinere iterum in quolibet simili eventu usque ad verum mortis articulum, idque ex præsumpta voluntate concedentis, in quo non dissentit *Bonac. sup. n.*1. citans pro se Cordubam, idque probans duabus rationibus, quæ apud ipsum videri possunt.

Assero 14. Quod quamvis *Filliuccius sup. n.*140. ex Paludano Herinquez, & Silvestro *Bonac. sup. par.*5. *n.*13., *& Diana par.*15. *tract.*2. *resolut.*4. ex Granado, aliique putent probabile esse effectum Indulgentiæ, qui tempore debito impeditur ex defectu gratiæ, recedente postea fictione obtineri, proportionaliter, ut dicunt Doctores de satisfactione Sacramentali facta in peccato mortali, idque ob plures rationes adductas a Filliuccio: probabilius tamen, ac tutius est Indulgentiam, recedente fictione, non habere effectum. Ducor, quod Indulgentiæ tantum valent quantum sonant; cum ergo communiter Indulgentia soleat concedi confessis, aut contritis; non comprehendit eum, qui tempore debito non est contritus: siquidem ad obtinendam Indulgentiam contritio impleri debet intra tempus definitum in concessione *Suarez d.*52. *de pœnit. sect.*2. *n.*12., *& seqq. Cardin. de Lugo d.*27. *de pœnitent. n.*84. *Bonac. sup.*, & alii.

Assero 15. Lucrantem Indulgentiam Plenariam simpliciter, & absolute liberari ab obligatione implendi pœnitentias a Confessario sibi impositas; cum hæ imponantur ut pœna ad satisfaciendum pro peccato, ac proinde sublato debito totius pœnæ (prout fit per consecutionem Indulgentiæ Plenariæ) cesset fundamentum præfatæ obligationis *Cardin. de Lugo n.*22. ex communi doctorum, hinc inferens Confessarium, si reperiat pœnitentem non implevisse multas pœnitentias ex ante actis confessionibus, posse, non auditis prioribus peccatis, illas commutare in aliquam Indulgentiam Plenariam acquirendam ab ipso pœnitente, immo pœnitentem ipsum, si sit doctus, posse ex se facere talem commutationem, cum id fiat per meram subtractionem materiæ, ut jam diximus, quamvis alias consulendum sit semper pœnitenti, ut pœnitentias impositas, quoad potest adimpleat. Quin etiam ille tenetur omnino implere pœnitentias sibi injunctas in remedium, ac præservationem, non obstante quod obtineat Indulgentiam plenariam; cum hæc proxime non deserviat ad illum præservandum a peccato; ut bene nota-

notavit *Bonacina d.5. de Sacrament. qu.5. sect.3. p.4. n.9.*

Quod autem dixi lucrantem Indulgentias posse liberari ab obligatione implendi pœnitentiam sacramentalem injunctam a Confessario, videtur procedere etiam in casu, quo Indulgentia hic, & nunc concessa sit partialis: dummodo prudenter (etsi non certo) judicari possit æqualis satisfactioni debitæ peccatis, pro quibus dicta pœnitentia imponitur: ut si sit Indulgentia mille annorum v. gr. sic enim procedit doctrina data §. *praced.*

Assero 16. Translato festo, non trasferri Indulgentiam in honorem illius concessam; quippe quæ ex intentione concedentis est affixa certo diei: ideoque sine speciali indulto nequit transferri: *Fagund. præc.2. Eccl. l.1. c.2. n.10.*, & ante illum *Azor p.2. l.1. c.28. qu.8.*

Adverto 17. Indulgentias a Papa concessas fidelibus vivis non posse applicari defunctis, nisi id in specie concedatur ab ipso Papa: Indulgentia enim pendet non minus a voluntate, quam ab auctoritate concedentis *Laym. l.5. tr.7. c.7. n.2.*

Assero 18. Existentem in peccato mortali posse lucrari Indulgentiam pro defunctis; cum ratio satisfactionis, quæ præstatur per Indulgentiam, non sit opus illius, qui existit in peccato, sed thesaurus meritorum Christi, ac Sanctorum: & opus particulare, per quod applicatur Indulgentia, fiat nomine Ecclesiæ, in qua non deest gratia. *Filliuc. trat.8. p.13. n.313. Portell. de dub. Regul. v. Indulgentia pro Jubilæo n.24. Nald. v. Indulgentia n.7.*, & alii, quos citat, & sequitur *Diana p.5. tract.12. resol.38.* monens in tali casu non dici malum satisfacere pro alio, sed solum facere opus, ob quod Papa impertitur satisfactionem Christi, & Sanctorum.

Assero 19. In materia Indulgentiæ sequendam esse opinionem tutiorem; siquidem opinio probabilis, & bona fides non operantur, quod Papa in hoc, aut illo eventu concesserit Indulgentiam, si ipse revera id non intendit, quod indicat *Diana p.3. tr.4. resol.153.* & est bene advertendum.

Assero 20. (Loquendo de Indulgentiis, quæ obtinentur ex vi Numismatis, Rosarii, aut Imaginis habentium Indulgentias, v. gr. S. Caroli) non videri simpliciter necessarium, quod obtinens Indulgentiam habeat Numisma, aut Rosarium apud se, itaut actu illa penes propriam personam habeat in eo loco, in quo lucraturus est Indulgentiam, v. gr. in templo, ubi communicat: sed sufficere, quod illa habeat domi: proportionaliter, ut dicit *Bonac. de censur. in particul. d.1. q.22. p.7. n.2.* obligationem detinendi apud se Bullam in Cœna Domini, contentam in tenore ipsius Bullæ, impleri sufficienter ab iis, quos adstringit, si illam habeant in propria Domo: res enim dicitur penes me esse, quæ est in domo *l. Titia cum testam §. Cajus de legat.3.* sicque in re præsenti sentire Cardinalem de Lugo audivi a viro fide digno: etsi juxta dicta §. *præcedenti* tutius sit illa habere apud propriam personam.

Assero 21. Non videri repugnare, quod idem Numisma, aut Rosarium habeat Indulgentias, seu benedictiones diversi generis, ut Indulgentias S. Caroli v. gr. & Indulgentias quinque Sanctorum institutas a Gregorio XV. idque satis aperte insinuat *Fillinccius sup.n.167.*, dum ait: *Ut si quis dicat Rosarium, quod habeat plures benedictiones*; nec appareat ex quo capite id repugnet: sicque docti recentiores nobiscum in hoc sentiunt, immo & in praxim deducunt hanc doctrinam.

Assero 22. Casu, quo Rosarium habens Indulgentias amittatur, & loco illius subrogetur aliud cum iisdem Indulgentiis juxta facultatem ad id concessam a Papa, si postea inveniatur prius Rosarium, hoc non retinebit amplius Indulgentias, sed has habebit Rosarium subrogatum; cum sic verificata fuerit conditio, ut posset aliquod Rosarium subrogari (nempe, quod prius fuerit amissum) & aliud legitime fuerit subrogatum, sicque in priori Rosario cessaverit Indulgentia *Card. de Lugo sup. n.151.* monens tamen in isto casu tutius esse retinere utrumque Rosarium.

Assero 23. Quod si cui Moniali concedantur plures benedictiones Indulgentiarum de more applicandæ Rosariis, granis,

nis, Imaginibus &c. & ea moriatur dictis benedictionibus nondum applicatis, nec delegata alteri facultate applicandi illas, neque Superiorissa talis Monialis, nec alius, quibus constet de hoc, poterunt facere postea talem applicationem; cum concessio dictarum benedictionum sit privilegium personale, adeoque desinat cum ipsa persona. Ita Baldellus, Bordonus, Zannettus, & alii docti viri a me consulti, alias concedentes præfatam Monialem ante mortem potuisse delegare facultatem applicandi illas benedictiones: etsi delegasset, tunc delegatos valide illas applicaturos post mortem illius; quod idem docet *Pasqualig. to. 1. decis. 492., & 493.* Quam tamen assertionem puto non procedere in casu, quo ea subdelegatio ante mortem a delegato fieret alicui absenti per scriptum, qui proinde illam non posset acceptare, nisi post mortem subdelegantis, cum jurisdictio delegata sit accessoria gratiæ factæ; & sicut gratia facta non perit morte concedentis, sic nec pereat dicta potestas accessoria, utpote sequens naturam gratiæ principalis; ut notat *Sanchez l. 8. de matr. d. 28. n. 43.* aliis citatis, hoc idem expresse *n. 36.* docens etiam de morte subdelegantis.

Assero 24. Benedictionem Indulgentiarum applicatam Coronæ Virginis non cessare in casu, quo Corona convertatur in Tertiam partem Rosarii; cum adhuc maneat materia capax talis Indulgentiæ, quam suppono esse applicabilem, & Coronis, & Rosariis: idque censeo procedere in eventu, quo benedictio fuisset applicata tertiæ parti Rosarii, & hæc convertatur in coronam integram Virginis; cum per talem conversionem parva fiat additio, & alioqui principale trahat accessorium. Idque puto procedere, in casu, quo benedictio applicata sit Cruci Caravaccæ v. gr. & hasta illius Superior transversalis frangatur: nam benedictio fuit applicata Cruci, non quatenus est Crux Caravaccæ, sed quatenus est Crux, qualis manet etiam post dictam fractionem. Quod si mihi surripiatur Rosarium habens benedictionem, & ego putans me illud amisisse benedictionem applicem juxta concessionem Papæ alteri Rosario, vi Rosarii surrepti non acquirerentur Indulgentiæ, cum, facta hac posteriori applicatione, benedictio cesset in priori Rosario.

Assero 25. Quod, si concedatur Indulgentia confessis, & sacra Communione refectis, qui Defunctorum Officium v. gr. recitaverint: si quis Officium hoc recitat ante Communionem (v. gr. per horam) probabile est hunc non lucrari Indulgentiam: cum tenor concessionis supponat præmitti communionem dictæ recitationi, & Indulgentia tantum valeat, quantum sonat, etsi alii oppositum putent esse probabile ex *Sd v. Indulg. n. 13.* dicente, cum dicitur in Jubilæo ut quisque ante omnia confiteatur, sufficere intra tempus Jubilæi confiteri.

Assero 26. Quod si concedatur Indulgentia iis, qui confessi, & Communione refecti Officium B. Virginis recitaverint: & tu Matutinum dicti Officii recitares vespere diei præcedentis diem confessionis, & Communionis faciendæ, in præsenti casu probabile est te consecuturum esse talem Indulgentiam, dato usu in Ecclesia legitime inducto, quod Matutini recitatio modo dicto anticipetur, & admissa doctrina *Sanch. l. 4. mor. c. 2. n. 31.* quod quando non constat de speciali alia intentione voventis, votum non aliter obligat in quavis materia, quam si lex esset a Deo, vel ab Ecclesia de ea re: quæ doctrina proportionaliter videtur procedere in præsenti casu, maxime cum præscriptio officii recitandi sit veluti quædam lex lata ab Ecclesia ad lucrandam Indulgentiam, idest a Papa, qui est caput ipsius Ecclesiæ, adeoque præsumi possit eum in casu hoc non intendere aliter obligare ad Officium Beatæ Virginis, quam in aliis casibus obliget Ecclesia ad Officium.

Dubium majus est, an Moniales immediate subjectæ Sedi Apostolicæ, aut Ordinario possint in suis Templis exponere Indulgentias Ecclesiis Ordinis concessas pro sæcularibus, v. gr. Indulgentiam Portiunculæ loquendo de Monialibus Ordinis Minorum.

Resp. Posse, ut constat ex praxi communi ubique admissa.

An

Digitized by Google

An autem Moniales Tertiariæ frui possint Indulgentiis, quæ concessæ sunt Religiosis sui Ordinis per peculiaria indulta.

41. *Resp.* Posse, si juxta dicta *qu.*7. virginalem, seu cœlibem vitam sub expresso voto ducant, & alias impleant præscripta ad dictarum Indulgentiarum consecutionem: constat ex concessione bullata Sixti IV. relata a *Lezana tom.*2. *c.*14. *num.*26. in qua indulgetur Tertiariis Ordinis Carmelitarum, ut gaudere possint, & debeant tam exemptionis privilegio, quam omnibus libertatibus, immunitatibus, indulgentiis, & aliis privilegiis quibuscumque præfato Ordini concessis, & in posterum concedendis. Ubi notandum, quod, cum ista concessio indefinite loquatur de Tertiariis, comprehendit etiam Moniales Tertiarias: & cum in specie exprimat indulgentias, non est dubitandum quin illæ etiam in ea includantur; quamvis alias sub generali Privilegiorum communicatione non veniant Indulgentiæ. Dixi *Si Virginalem seu cœlibem vitam sub expresso voto ducant*, quia Leo X. in Concilio Lateranen. statuit ejusmodi indultum non suffragari Tertiariis non viventibus collegialiter, aut non habitantibus cum claustralibus, si sint viri, vel certe vitam virginalem, seu cœlibem non ducentibus sub expresso voto, si sint Fœminæ.

Quæres 23. *Qualiter consulat Ecclesia libertati Monialium quoad susceptionem status Religiosi.*

42. *Resp.* Consulere prohibendo sub pœna excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ, quæ lata est *in Concilio Trident. sess.*25. *de regul. cap.*18. ne quis quomodocumque cogat quamcumque mulierem invitam, præter quam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem: imo & eidem pœnæ subjiciendo eos, qui consilium, auxilium, aut favorem hac in re dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo ei actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint: sed de hoc plura *cap.*3. *sect.*1. *qu.*15.

Quæres 24. *Quorum expensis resarciri debeant Monialium Monasteria, si redditus, aut eleemosynæ ipsarum ad id non sufficiant.*

43. *Resp.* Debere resarciri fidelium eleemosynis, aut certe his deficientibus, sumptibus Consanguineorum ipsarummet Monialium, qui utique ad id poterunt compelli ab Ordinario, durante in iis vinculo consanguinitatis, & consequenter obligatione, quam habent illas conservandi in debita honestate juxta *c. si quis dereliquerit d.*30.: quod si Consanguineorum facultates non sufficiant, utpote inopia laborantium, tunc ad talem reparationem adstringi debet is, cujus auctoritate, aut potius voluntate Monasterium extructum est: siquidem prævidere potuit talem casum, & præsumitur tacite voluisse se ad id obligare; ut bene notavit *Barbosa alleg.*102. *de Offic. Ep. nu.*10. quem sequuntur *Tambur. d.*18. *de jure Abbatiss. qu.*1. *num.*10. *& alii*.

Quæres 25. *An, & qualiter Ecclesia soleat succurrere indigentiæ Monialium, quo ad bona temporalia.*

44. *Resp.* Succurrere, prout hic, & nunc censetur magis expedire juxta occurrentes circumstantias; quomodo Gregorius XIII. die 30. Januarii 1572. ad occurrendum præsentibus necessitatibus Monialium in sua Constitutione *Deo Sacris*, quæ est 8. in ordine, statuit, ut quicumque solebant pauperibus Christi aliquas eleemosynas singulis annis, mensibus, Hebdomadis, aut diebus facere ex fructibus, redditibus, ac proventibus Ecclesiasticis, vel etiam tenebantur ex Testamento, ultima voluntate, vel alia dispositione etiam inter vivos, aliquales hujusmodi Eleemosynas facere, dimidiam partem talium Eleemosynarum, ac elargitionum, quocumque tempore, & modo distribui solitarum, etiamsi speciali nota dignæ, & secundum pias defunctorum, aut aliorum voluntates sub certa forma ab eis in Testamento, vel alia quacumque dispositio-

ne di-

ne distribuendæ essent, tenerentur dare, ac distribuere Monialibus etiam Tertiariis sub solemni Religionis voto, & perpetua Clausura de cætero viventibus in terris, & locis, quorum pauperibus tales eleemosynæ alias erant distribuendæ: & quidem absque ulla earum petitione, exactione, ac conquisitione, aliave Sedis Apostolicæ jussione (dummodo tamen præfatæ eleemosynæ in certas personas, nec ad certos usus pios, alios, quam victus, ac alimenta pauperum non forent distribuendæ), idque donec numerus Monialium prædictarum (qui per ipsos locorum Ordinarios etiam in Monasteriis ab illorum cura, ac regimine quomodocumque exemptis cum illarum Superiorum interventu, stabiliri, & ordinari jubebatur, nunquam postea excedendus) ita esset imminutus, ut reliquæ Moniales, ac Tertiariæ propriis redditibus Monasteriorum ipsorum, aut consuetis eleemosynis commode possent substentari, ita tamen, ut decedentibus singulis ex tribus earumdem Monialium partibus, tertiæ quoque earumdem eleemosynarum partis distributio, & sic successive in totum extinguatur, atque in pristinum statum sub debitis, aut solitis oneribus revertantur, & remaneant. Ita Gregorius XIII.

Ubi quis quærere posset, an obligatio præsentis Constitutionis etiam hodie urgeat, si dentur aliqua Monasteria Monialium, quibus desint necessaria ad sustentationem ratione paupertatis, qua etiam modo premantur.

45. *Resp.* Non urgere, si ista indigentia suborta est, postquam juxta citatæ Constitutionis tenorem Monasteria redacta sunt ad illum numerum Monialium, ut, quæ superessent, commode sustentari possent ex redditibus, aut eleemosynis ipsorum Monasteriorum: moveor ex verbis illis, *ita tamen, ut decedentibus singulis &c.*, quæ adduximus ex præfata Constitutione, sic enim jam extincta est dicta obligatio: quod si semel extincta est, non apparet, unde possit reviviscere: maxime cum in materia obligationis stricta semper fieri debeat interpetatio, sicut bene notavit *Sa. v. interpetratio n.2.* & constat *ex c.1. de jurejuran. in 6.* consentit item praxis fere communis satis aperte indicans Constitutionem illam Grerorii XIII. non esse amplius in usu, esto plura Monialium Monasteria gravi paupertate laborent; quod est signum ejus obligationem cessasse; alias Ordinarii locorum, ad quos maxime spectat cura Monialium, magis insisterent ejus executioni, alioqui optime agnoscentes gravem illam paupertatem: quod tamen non faciunt.

Addit *Barbosa lib.1. Jur. Ecclesiast. cap.44. num.66.* Sacram Congregationem 15. Aprilis 1592. declarasse ad succurrendum indigentiæ Monialium tempore penuriæ recipiendas esse puellas ad Religionem cum dote duplicata, applicandam illis tertiam partem eleemosynarum, quæ applicantur Locis Piis cum extensione citatæ Bullæ Gregorii XIII., mittendas denique Moniales ipsas ab quæstuandum, necnon earum Consanguineos cogendos esse ut illis subveniant.

Quæres 26. *Quo casu Monasterio Monialium applicari debeant bona illius, qui Monialem illius carnaliter cognoscit.*

46. *Resp. Tambur. d.11. de jure Abbatiss. qu.2. num.6.*, ex *Farin. de delict. carnis qu.146. §.Sacrilegium num.10.*, *& Homob.p.2. cas.res. c.4. sect.1.* debere applicari, si in casu proposito interveniat vis, aut raptus; idque ex *l. raptores C. de raptu Virginum Auth. de raptis mul. collat.9.* aliisque juribus relatis *ab Azorio par.3. l.3. c.15.* generaliter addicentibus bona omnia raptoris mulieri raptæ, dummodo rapta non consentiat in matrimonio cum raptore. Quæ jura utique possunt suffragari Monialibus, etsi sint juris civilis; cum Personæ Ecclesiasticæ, alias exemptæ a dispositionibus juris civilis, possint illis uti in materia sibi favorabili, ut tradunt communiter DD., & alibi nos etiam ostendemus. Constat autem in casu nostro, quod si Monialis consentiat in raptum, bona raptoris non debentur Parentibus Monialis raptæ, cum ea illis per professionem demortua sit civiliter; sed

Mona-

Digitized by Google

Monasterio, in quo degit, ut pote succedenti loco Parentum; præsertim cum præfata (etiam Moniali non consentiente in raptum) non debeantur ipsi Moniali, quæ vi voti paupertatis non potest non acquirere Monasterio, quidquid acquirit, juxta illud vulgare: *Quidquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio*.

Quæres 27. *An legatum relictum Fœminæ maritandæ, debeatur Novitiæ ingredienti Religionem*.

47. *Resp.* Deberi, si relinquatur Fœminæ determinatæ, sicut supponitur in præsenti casu: ita *Mol. tract.2. d.*207. dicens esse omnium, *Sanchez l.1. de matr. d.*33. *num.*29., aliique plures Canonistæ penes ipsum: & probatur ex eo, quod, ubi testator oppositum non declaravit, præsumit jus fore, ut idem disponeret, si meminisset casum, quo Persona jussa inire Matrimonium Religionem ingrederetur: de favore Religionis, ex quo infert *Sanchez num.*30., quod si præsentes conjecturæ in eventu proposito suadeant testatorem intellexisse de nuptiis carnalibus; tunc Fœmina legataria non obtineret legatum, si Religionem intraret; cum sic cesset dicta præsumptio, & alioqui ultimæ voluntates testatorum impleri debeant instar legis.

48. Dixi *si relinquatur Fœminæ determinatæ*; si enim legatum relinqueretur indefinite puellis maritandis; tunc putat *Sanchez n.*32. contra aliquos oppositum sustinentes ex *Auth. Sanctiss. Episc.* §.*Sed & hoc præsenti collat.* legatum non posse tradi puellis ingredientibus Religionem, probatque, tum quia dispositio illa citatæ Authenticæ statuentis conditionem nuptiarum esse invalidam, & haberi pro non scripta, quoties aliquis sub illarum conditione donaverit, vel reliquerit liberis, vel cuiquam Personæ hæreditatem, vel legatum, & talis persona intret Religionem, est exorbitans a jure petente conditiones impleri in vera, ac specifica forma, & non ficta *l. Mævius*, & *l. qui hæredi ff. de condit. & demonstrat.* Sicque ad alios casus non debet trahi: *reg.*28. *de reg. jur. in* 6., tum quia in præsenti casu militat longe dispar ratio, ac in casu §. *præcedenti* proposito: siquidem quando legatum relinquitur certæ personæ, testator habuit specialem affectionem ad subveniendum illi fœminæ, ideoque jus præsumit ipsum voluisse ei legare etiam casu, quo ingrederetur Religionem: secus si legaretur incertis fœminis maritandis; tunc quippe non censetur habuisse specialem affectum ad eam, quæ modo dicto intraret Religionem, & alias legatum potest impleri in vera, & propria forma, si detur aliis fœminis matrimonium carnale contrahentibus, quod non eveniebat in alio casu: contrarium tamen sustinet *Diana par.*5. *tract.*14. *resol.*35. citans pro se Nattam, Boerium, Ochagaviam & Pontium, monensque ex Pontio hanc opinionem fuisse inter Salamanticenses Theologos communem, & ex Ochagavia illam servari in foris contentiosis, adeoque executores testamentorum non debere timere illam deducere in praxim.

Addit *Diana p.*1. *tract.*2. *resol.* 84. mulieres Tertiarias, si habeant conditiones recensitas hic *num.*50. posse consequi legatum relictum pro puellis Monachandis: idque colligit ex §. *Sed hoc præsenti Authent. de Sanctiss. Episc.* paulo ante adducta, notans sic sæpe fuisse decisum; etsi Franciscus de Castillo, & Riccius a Diana relati oppositum sustineant: pro quibus utique non facit Bartolus in *l. commodissime ff. de lib.*, & *posthum.* cum ipse loquatur de ingressu Monasterii, non autem de simplici Monachatu, sicut nos loquimur.

An autem si 500. *aurei legentur alicui puellæ ad constituendam ipsi dotem, in casu, quo Monialis fiat, ejusmodi legatum ei debeatur, si eligat ingredi Monasterium Monialium nullam exigentium dotem, & solum recipientium necessaria ad vestitum Religiosum; aliaque levioris momenti; ut faciunt Moniales Capuccinæ Ferrariæ*.

Resp. Deberi, & quidem non solum quoad portionem necessariam emptioni habitus Religiosi, & aliorum similium (quippe quæ succedunt loco dotis, & sunt

sunt particula quædam alimentorum, pro quibus dos tradi solet Monialibus, censentur cadere sub mentem, ac dispositionem Testatoris, & sunt consentanea æquitati), sed etiam quoad totam summam, idque ob doctrinam *Lessii l.2. c.8. n.124.* nimirum quod quando aliquis donat ob certum finem, si non intendat obligare ad talem finem, sed solum allicere animum Donatarii, aut præbere media ad finem illum obtinendum, si placuerit; non est irrita donatio, etsi finis non sequatur: ut si Petrus leget puellæ 100. ut nubat, nec aliud exprimat, illa vero ante nuptias moritur; legatum non est restituendum, sed transit ad hæredes puellæ: immo etsi manens in vita coleret cœlibatum in sæculo, aut ingrederetur Religionem, non teneretur restituere, ut docet *Molina tom.1. de just. d.*208. cui doctrinæ subscribunt *Rebell. p.2. l.*10. *qu.*13. *num.*5. *& 6.*, *Rodriq. tom.*2. *qu.*127. *ar.*2., *Menoch. de præsumpt. præs.*146. *n.*27., *Diana in addit. p.*3. *resol.*28., *& alii*. Hæc enim doctrina præsenti casui mire adaptari potest: ut facile constabit considerant propositionem ipsam casus: & juxta illam Ferrariæ judicavit Reverendissimus Leoncillus tunc Vicarius Generalis, mihique amicissimus.

Dissentit Rota Romana *tom.*1. *decis.*450. statuens legatum dotis esse conditionale, adeoque non deberi, nisi purificata conditione (idest nisi legataria nupserit, aut Monasterium ingressa fuerit), & consequenter legatum non posse cedi alteri *l. unica §. Sin autem aliquid sub conditione C. de caduci: tollen. Berojus consil.*78. *num.*5. *l.*1., *Mantica de conject. ult. volunt. l.*11. *tit.*22. *num.*48. *& seqq.* quamquam dici possit Rotam non facere contra casum hic propositum; cum in eo Legataria vere ingressa sit Monasterium, sicque purificata sit conditio.

Quod si quæras, an puella, cui relictum est legatum 1500. *aureorum in dotem tradendam ab hæredibus Testatoris, quando ea nupserit, aut Religionem ingressa fuerit; si hæc vivente Testatore facta sit Monialis cum dote* 800. *aureorum, soluta ex bonis ipsius Testatoris absentis, possit prætendere residuum legati ab hæredibus Testatoris defuncti.*

*Resp. Ciarlinus p.*2. *cap.*142. *nu.*12. posse; & probat, quia quod est factum in favorem legatariæ, non debet retorqueri in odium; & cum Testator scierit eam ingressam fuisse Religionem, & statim non mutaverit Testamentum (sicut potuit) supponitur perstitisse in eadem voluntate, ut puella post ejus mortem posset petere residuum legati; ut in terminis dicit *Gullielm. de Cun. in l. cum is §. si mulier ff. de condit. indeb. per l. Publius in princ. de condit. & demonst.* Quin etiam addit *Ciarlinus num.* 19., quod si in isto casu non accepit dotem ex bonis Testatoris, ipsa post ejus mortem integrum legatum consequetur; *ex l. Publius supra citata*: monetque *num.*16. responsionem non procedere, si ex conjecturis constet de contraria voluntate Testatoris: tota enim hæc materia est conjecturalis *Bart. & Doctores in l. Lucius la* 1. *ff. de leg.* 2. *Rota apud Farinac. decis.*499. *n.*5. *part.*2. *recent.*

Concedo quidem, quod, cum Monialium dos tradi non debeat Monasterio ante professionem, sed deponi interim debeat apud Personam idoneam, juxta superius dicta in præsenti casu legatum suspendetur usque ad professionem puellæ Legatariæ. Quod tamen non procedit quoad habitum Religiosum, & alia cubiculi mobilia ministrari solita Monialibus succedentia loco dotis, quæ utique non suspenduntur modo dicto, sed juxta locorum consuetudinem dantur initio Novitiatus.

Addo, quod si puella in casu hic proposito velit manere in sæculo, frui poterit legato ipsi relicto, non tamen de eo disponere nisi in morte: & hoc ob doctrinam superius datam ex Molina, & aliis: si vero ingrediatur Monasterium recipiens dotem, & ipsa aliunde sit provisa de dote, ea nihilominus legatum hoc acquiret; cum jam ipsi acquisitum sit jus, ad quod tunc erat habilis, & alias non appareat, cur eo privari debeat.

Puto

Digitized by Google

Puto item legatum relictum pro Monachandis fœminis corruptis posse implicari, si desint tales fœminæ, in maritanda puella, cujus pudicitia sit periclitatura, si in hoc Episcopi consensus interveniat. Moveor, quod juxta Genuensem, Vasq. Graffium, Comitolum, Pennam, Fernandez, Armillam, Tabienam, & alios relatos a *Diana part. 3. tract. 17. resol.26.* potest Episcopus, & si non adsit impedimentum juris aut facti, commutare legatum in æquale, aut melius, maxime de consensu hæredum; cum in hoc non confringatur voluntas Testatorum, sed potius explicetur, servando non explicitam, ac formalem, sed virtualem, & interpretativam dispositionem Testatoris. Quod si Concilium *sess. 22. c.6. de reformat.* in talibus commutationibus petit justam, & necessariam causam, non ideo petit copulative quod causa sit justa, ac necessaria, sed disjunctive, ita ut particula, *&*, habeat vim disjungendi, & sumatur pro particula, *vel*; ut in *lib. 2. Physic. text. 3.* dicitur naturam esse principium movendi, & quiescendi, sumpta particula, *&*, pro *vel*: quare cum verba Concilii accipi debeant disjunctive, potest Episcopus commutare legata, vel ex causa necessaria, vel ex justa; ut advertit *Comitolus in resp. mor. lib.7. qu.9. n.2.*, *& cum eo Diana loco citato*.

Quod si Testator certæ Puellæ, v. g. Mariæ, leget, ut fieret Monialis, & ea prius quam fieret Monialis, mortua est, hoc legatum, si fuit relictum contemplatione personæ, & non piæ causæ (quod colligi debet ex concurrentibus conjecturis, ut si Puella diu servierat) fit caducum, & pertinet ad hæredem, si vero Testator respexit ad animam, & ad piam causam (quod in dubio præsumitur) legatum debet converti in alium usum pium. Ita *Sanchez l.4. conf. cap.2. dist. 5. num.7.* ex Abb. Anan. Anchar. Bart. & Mantica in simili. Ducor, quod in posteriori casu Testator principaliter consulere voluit animæ suæ, expendendo legatum in opus pium, & secundario in illud, quod signavit; adeoque si nequit expendi in illo; debet expendi in alio, ut habetur expresse *cap. Nos de Testament. l. legatum ff. de usufructu legato, & in Tridentino sess.25. cap.8. de reformat.* in priori vero casu Testator principaliter intendit favere puellæ; ideoque ea mortua, cessat finis legati, & consequenter corruit ipsum legatum juxta *l.final. ff.de adult. l.si Maritus §.scripsit c. de præscript. long. temporis l.final. ff. de jure patron. l. adigere §. quamvis. Tiraquel. tract. cessante causa, & de jure primogenit. qu.40. n.770. Anchar. conf.47. num. 4.*

Quæres 28. *An Moniales Ordinum Mendicantium veniant sub dispositionibus favorabilibus, loquentibus in specie de Mendicantibus.*

49. *Resp. Barbosa l.1. jur. Eccl. c.41. n.217.* quod licet aliqui DD. ab ipso relati partem affirmantem sustinere videantur; pars tamen negans videtur verior: probatque, quia alias dictæ Moniales non adeo sollicite curarent admitti ad participationem privilegiorum Mendicantium, sicut curarunt Moniales S. Claræ teste *Rodriq. tom.1. quæst.55. art.1. & 13.*

Quod si hic obiter quæras, an Moniales Tertiariæ fruantur privilegiis Ordinis, sub cujus tertiæ regulæ habitu incedunt, si seorsim habitent in propriis domibus consanguineorum suorum, aut affinium.

50. *Resp.* Frui si vitam virginalem, aut cælibem simpliciter traducant sub expresso voto, tertiæ regulæ habitum deferendo: sic enim cavetur in Constitutione Concilii Lateranensis sub Leone X. *sess.21.* ut inter alios advertit *Barbosa in collect. v. Tertiariæ*, addens ex declaratione Sacræ Congregationis 20. Dec. 1616. spectare ad Ordinarium loci indicare, num in ejusmodi Tertiariis concurrant dictæ qualitates, necne.

Digitized by Google

CAPUT X.

De Guberatione Monialium.

Um gubernatio Monialium, de qua acturi sumus in isto Capite, considerari possit, tam in ordine ad potestatem jurisdictionis, quam in illas habent Ordinarius loci, aut Prælatus regularis Ordinis, prout eæ alterutri illorum immediate subjiciuntur; tum in ordine ad potestatem civilem, seu politicam, per quam subduntur propriæ Abbatissæ, seu Priorissæ; tum in ordine ad potestatem fori pœnitentialis, per quam subsunt Sacerdoti ipsis deputato in Confessarium sive ordinarium, sive extraordinarium; ad majorem distinctionem præsens Caput dividemus in tres Sectiones; in quarum prima agemus de gubernatione Monialium quoad Ordinarium loci, seu Prælatum regularem Ordinis respective; in secunda quoad Abbatissam; in tertia quoad Confessarium tam ordinarium, quam extraordinarium. Quæ autem dicentur in hoc Capite, erunt non parum utilia, cum regimen Monialium sit difficillimum; ut proinde Joannes Mantellus tractatum de regimine Moniallum a se editum hoc titulo prudenter inscripserit: *Ars artium, sive de Regimine Monialium:* In hoc forte alludens ad id, quod habet S. Gregorius Nazianzenus *Orat. I.*, quod scilicet ars quædam artium, & scientia scientiarum esse videtur hominem regere, animal omnium maxime varium, & multiplex. Unde idem S. Gregorius, cum ad regimen animarum abriperetur, suspirans *orat. cit.* dicit hæc: *Medullas etiam meas eliquant, & carnes conficiunt, nec me audacem esse sinunt, ac sublata facie incedere: hæc animum meum dejiciunt, & mentem contrahunt, & linguæ vinculum injiciunt, faciuntque, ut non de præfectura, nec de corrigendis, aut gubernandis aliis cogitem (id quod exuberantis facultatis est) sed quomodo ipse venientem iram effugere, atque a vitii rubigine non nihil me ipsum abstrahere primum queam; purgarique prius, deinde purgare, sapientia instrui, atque ita demum instruere, lux fieri, & alios illuminare, ad Deum appropinquare, & alios adducere, sanctificari, & postea sanctificare, cum manibus ducere, cum prudentia consilium dare.*

SECTIO I.

De gubernatione Monialium quoad Ordinarium loci, aut Prælatum Regularem Ordinis.

Quoniam in aliquibus Moniales omnes tam exemptæ, quam non exemptæ, subjacent jurisdictioni Ordinarii; in aliis vero non omnes ei subjiciuntur, sed solum non exemptæ, exemptis quoad illa manentibus sub potestate proprii Prælati regularis; hinc loquuturi in præsenti Sectione de potestate Ordinarii, & Prælati regularis in Moniales respective sibi subditas. Sectionem dividemus in tres Subsectiones; in quarum prima ostendemus, quænam sint ea, in quibus Moniales tam exemptæ, quam non exemptæ subduntur potestati Ordinarii loci; in secunda proponemus ea, in quibus Moniales subjiciuntur sive Ordinario loci, sive Prælato regulari Ordinis, prout sunt vel exemptæ, vel non exemptæ; in tertia differemus de actu Visitationis, qui est inter actus potissimos præfatæ potestatis, & respe-

respectu diversorum competit tam Ordinario, quam Prælato regulari, juxta diversam rationem subjectionis, quam Moniales respective retinent circa illos.

SUBSECTIO I.
De potestate Ordinarii in omnes Moniales, sive exemptas, sive non exemptas.

1. *Moniales omnes jure communi subsunt Ordinario.*
2. *Ex privilegio tamen aliquæ ab eo exemptæ, sed non omnes.*
3. *In tali exemptione adest magna varietas pro varietate Monialium.*
4. *In quibus subsunt Ordinario, subsunt & ejus Vicario Generali, immo & Capitulo, Sede vacante.*
5. *Idque etiam quoad potestatem competentem Ordinario, ut Sedis Apostolicæ delegato.*
6. *Quod procedit etiam quoad Capitulum, Sede vacante.*
7. *Moniales exemptæ Ordinario se subjiciunt de licentia sui Prælati in favorabilibus.*
8. *Regulares juxta aliquos non possunt subjicere Ordinario suas Moniales.*
9. *Moniales melius reguntur, juxta Portellum, per Prælatos regulares.*
10. *Controverti potest, an expediat bono Regularium, quod curam gerant Monialium.*
11. *Moniales etiam exemptæ subsunt Ordinario quoad Novitiarum receptionem.*
12. *Item quoad emissionem Professionis.*
13. *Item quoad Confessariorum approbationem.*
14. *Item quoad observantiam Festorum, Censurarum, ac Interdictorum.*
15. *Item quoad Clausuram.*
16. *Possunt ab eo probiberi, ne ostio Conventus aperto colloquantur cum laicis.*
17. *Cura Clausuræ dicitur ei commissa etiam quoad form...e.*
18. *Unde potest Ordinarius sub censuris vetare accessum ad Moniales exemptas.*
19. *Ex decreto Gregorii XV. Ordinarius punit quoscumque delinquentes circa Monialium Clausuram.*
20. *De licentia Ordinarii Regulares interdum accedunt ad Moniales, idque ex Decreto Urbani VIII., vi cujus Ordinarius potest, sed non tenetur dare dictam licentiam: quæ peti debet etiam a Prælato regulari, si Monialis sit exempta: est autem nulla, si in ejus usu non serventur substantialia præscripta in Decreto: juvat pro alia die, si die destinata deservire nequeat: illicite concessa non tenet: vi illius accedens ad unam Monialium non agit cum aliis accedentibus. Quid de accedenti in babitu incognito, si aliàs servat servanda.*
21. *Sine ejus licentia non possunt Moniales conveniri, aut visitari.*
22. *Illæ subsunt Ordinario quoad observantiam Clausuræ, etsi sint exemptæ.*
23. *Immo etsi sint immediate subjectæ Sedi Apostolicæ.*
24. *Visitat Ordinarius exercentes Parochiam annexam Conventibus Monialium.*
25. *Si impediatur a Monialium Visitatione, vim vi repellit.*
26. *Punit Moniales exemptas delinquentes circa Clausuram, & spiritualia.*
27. *Non item in aliis casibus, etsi posset puni-*

Digitized by Google

punire Monialem delinquentem extra Monasterium.

28. *Potest punire Monialem delinquentem scandalose extra Clausuram, licet aliàs degeret in Conventu.*

29. *Moniales subsunt Ordinario quoad electionem Abbatissæ, etsi sint exemptæ.*

30. *Item ei subsunt quoad bonorum temporalium administrationem ex Bulla Gregorii XV., quæ tamen non comprehendit Monialium Prælatos earum bona interdum administrantes; hæ rationes non reddendæ sponte; ad eas vocandi etiam Prælati regulares, quibus seorsim reddi debent, etsi redditæ sint Episcopo coram illis; etsi hi non possint cogi, ut redditioni præfatæ interveniant.*

31. *Item quoad Monasteriorum constructionem: idque ex decreto Sacræ Congregationis; vi cujus tamen non requiritur consensus Abbatissæ aliorum Conventuum, ut novum Monasterium Monialium fiat.*

32. *Item & subsunt quoad exeundum e Clausura, & quoad recipiendum intra illam.*

33. *Concionaturi Monialibus petunt benedictionem ab Ordinario.*

34. *Celebraturi in Ecclesia Monialium non petunt licentiam ab Ordinario loci.*

Quæres 1. *An, & qualiter Moniales de jure communi subjiciantur potestati Ordinariorum.*

1. *Resp.* Quod, cum omnes personæ Religiosæ, seclusis peculiaribus privilegiis de jure communi debeant esse sub cura, ac potestate Episcopi, in cujus Territorio degunt, juxta *c. contra morem d.* 100. ubi dicitur omnes Ecclesias, & loca Sacra in unaquaque Diœcesi constituta esse Episcopo talis Diœcesis subjecta: quo modo *Suarez to.* 4. *de Relig. tract.* 8. *l.* 2. *c.* 1. *n.* 11. dicit exemptionem Religiosorum ab Episcoporum jurisdictione, non solum non esse de jure Divino, sed potius esse quamdam quasi dispensationem ipsius juris Divini, quod de se erat indifferens: eadem ratione dicendum est etiam Moniales jure communi esse subjectas Ordinariis, quippe quæ nec habent ullum indultum speciale, vi cujus dicantur exemptæ a potestate Episcopi; & alioqui ut Religiosæ non gaudent Privilegio exemptionis; cum potius tamquam accessoriæ Religionibus virorum debeant esse subjectæ Ordinariis, sicut sunt & viri Religiosi, accessorio sequente naturam principalis.

2. Dixi, seclusis peculiaribus Privilegiis: cum enim modo viri Religiosi fere omnes communiter indultis Pontificis eximantur ab Ordinariorum Jurisdictione; & alias Moniales fruantur omnibus Privilegiis sui Ordinis (quorum ipsæ sunt capaces) etiam ipsæ censeri debent exemptæ a dicta jurisdictione, nisi aliunde iterum ex legitima potestate iis subjiciantur, sive in totum (quo pacto in præsentia plura Monialium Monasteria subjiciuntur Episcopo Diœcesano in omnibus, & per omnia) sive ex parte; sicut de facto Moniales subjectæ Sedi Apostolicæ vigore Concilii Trid. *sess.* 25. *de reg. c.* 5. subjiciuntur Ordinario loci quoad observantiam Clausuræ, immo & omnes aliæ modo superius explicato; nec non quoad plures alios casus infra proponendos.

Quæres 2. *Quæ Moniales de facto subjiciantur Ordinario loci, & quæ sint exemptæ ab illius jurisdictione.*

3. *Resp.* Quod, cum juxta dicta *c. præced. qu.* 5. hujusmodi quæstio sit facti, & de facto Jurisconsultus non respondeat *l. cum quem* §. 7. *ff. de Judic.* ideo ejus resolutio peti debet necessario ex tenore privilegiorum uniuscujusque Monasterii, juxta *c. porro de privil.* quippe aliqua Monialium Monasteria sunt immediate subjecta Sedi Apostolicæ (quod tamen est ra-

rum

Digitized by Google

rum,cum raro expediat) alia subsunt gubernationi Prælatorum Regularium sui Ordinis; alia denique plene subjacent Ordinariorum jurisdictioni, & quoad Personas, & quoad bona temporalia. Notat autem *Suar.sup.tract.9.l.1. c.12.n.6.*, quod quando Papa Monasterium aliquod Monialium subjicit soli Sedi Apostolicæ (quod utique potest facere cum pendeat ex ipsius voluntate,ac privilegiis) tunc necesse est, ut alicui vices suas committat, qui in rebus necessariis exerceat jurisdictionem circa Moniales, maxime in foro interiori, ut pote magis necessario: quare *in Concil.Tridentin. sup. c.8.* hæc habentur. *Monasteria Sanctimonialium Sedi Apostolicæ immediate subjecta, etiam sub nomine capitulorum S. Petri, vel S. Joannis, vel alias quomodocumque nuncupentur, ab Episcopis tamquam dictæ Sedis delegatis gubernentur non obstantibus quibuscumque*; intellige gubernatione spirituali, non temporali: sic enim declaravit Sacra Congregatio teste *Tamb. d.17. de jur. Abbatiss. qu.3. n.5. & Barbosa l.2. de jure Eccl. c.12. n.58.*

Quæres 3. *An Moniales in iis,in quibus subjiciuntur Ordinario loci, subjiciantur etiam ejus Vicario generali, immo & Capitulo, Sede vacante.*

4. *Resp.* Subjici, & Vicario generali, ut pote constituenti unum, ac idem tribunal cum suo Episcopo; & Capitulo, Sede vacante, tanquam succedenti in ea omnia, quæ concernunt jurisdictionem Episcopalem,inter quæ sine dubio est etiam potestas in Moniales subiectas: colligitur ex *Barbosa alleg.102. de offic. Ep. n.28.*, & est communis doctorum.

Difficultas major est, an Vicarius Generalis possit exercere in Moniales jurisdictionem competentem Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ delegato.

5. *Resp.* Posse; & probatur, tum quia delegatus Principis potest sublegare; sicque de eo non procedit, quod delegatus nequit sublegare; tum quia jurisdictio ex Principis privilegio competens, non personæ, sed perpetuo dignitati, aut officio, non est delegata, sed ordinaria; potestas autem ordinaria utique potest delegari, desumitur *ex Sanch. l.2. de matr. d.40. n.14.* ubi late, aliis pluribus citatis, hanc quæstionem prosequitur.

6. Illud etiam hic placet addere,quod, cum Capitulum, Sede vacante, possit illa omnia exercere, quæ jure communi pertinent ad ordinariam jurisdictionem Episcopi, exceptis nonnullis in jure specialiter prohibitis, sicut fatentur Doctores ex *cap. cum olim de major. & obed.* & ex alia parte jurisdictio in perpetuum commissa muneri Episcopali ex delegatione Sedis Apostolicæ non in bonum Episcopi, sed subditorum, in quos ea exerceri debet tamquam ex officio, non sit delegata, sed potius ordinaria, ea consequenter transit in Capitulum, sicque Capitulum tempore Sedis vacantis exercere poterit in Moniales ea omnia, quæ præstare posset Episcopus tamquam Sedis Apostolicæ delegatus.

Quæres 4. *An Moniales exemptæ ab Ordinarii jurisdictione possint ei se subjicere, saltem de consensu suorum Superiorum.*

7. *Resp.* Probabile esse, quod possint, si id cedat in bonum ipsarum,sicut re vera potest cedere in non paucis casibus: ita *Sanchez l.4. mor. cap.39. num.32.* aliis citatis; & probatur, tum quia quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum *reg.61. in 6.* sicque cum exemptio Religiosorum inducta sit in favorem Religionis (ut scilicet Religiosi Deo quietius famulentur in iis, quæ quietem, ac favorem Religionis concernunt) non debent esse Religiosi deterioris conditionis, quam alii de Diœcesi non exempti; tum quia volenti, & consentienti non fit injuria: in casu autem, quo necessaria sit, aut admodum utilis cessio exemptionis,per epichejam censetur tota Religio consentire. Quæ rationes intentum probare videntur tam de renuntiatione exemptionis absolute facta (ut si aliqua Religio subjiciat Ordinariis locorum Moniales sibi immediate subditas censens prudenter id expedire ab bonum Ordinis) quam de renuntiatione solum facta pro aliquo casu particulari, v. g. ad obtinen-

Digitized by Google

nendam aliquam absolutionem, aut dispensationem.

8. Oppositum tamen sentit, aliis relatis *Tamb. sup. qu.4. num.2.* dicens probabilius esse, quod non possint Regulares dimittere Moniales, neque Moniales se subjicere Ordinario: cum, dato privilegio exemptionis, Papa se constituat veluti immediatum Superiorem Religiosorum exemptorum, sicque non possit absque ejus præjudicio cedi dicto privilegio: sicut nec potest Clericus unius Diœcesis se subjicere Ordinario alterius Diœcesis, sine licentia proprii Episcopi, ejus iurisdictionem prorogando, ut satis clare habetur in *cap. significasti de foro compet.*

Quæres 5. *An expediat bono spirituali Monialium, ut potius regantur per Ordinarium loci, quam per Prælatos Ordinis vel e contra.*

9. *Resp. Tortel. p.2. resp. mor. casu 13. n.2.* non expedire, sed interdum melius esse, ut regantur a Prælatis Regularibus Ordinis: probat tum ex eo, quod Eugenius IV. Moniales S Claræ, ex primaria sua institutione subjectas gubernationi unius Cardinalis, progressu temporis commisit regimini Fratrum Minorum, sentiens illas melius ab his gubernandas, quam a præfato Cardinale, idque cessurum in majus bonum spirituale ipsarum; tum quia Prælati Regulares majori studio, ac vigilantia insistent utilitati spirituali Monialium, ut pote agnoscentes illas tamquam membra sui Ordinis, sicque bonum illarum reputantes veluti proprium: quo modo Urbanus IV. auctor secundæ regulæ S.Claræ in ejus confirmatione dicit se earum regimen committere Cardinali Protectori Ordinis Minorum, qui ordinarie eas visitaret per ipsos Fratres Minores: idque ne aliàs ipsæ essent differentes in diversis modis vivendi (quod tamen eveniret, si eæ regerentur ab eo, qui ignoraret vitam, & mores Fratrum Minorum) tum quia Prælati Regulares, cum sciant se, peracto regimine, subjiciendos esse rigidissimo syndicatui, cautius procedunt in gubernatione, studentque pro viribus quam optime satisfacere muneri suo, abdicatis a se quibuscumque aliis curis extraneis: quod haud potest ita bene præstari, aut sperari de Episcopis, quippe qui distinentur tot aliis occupationibus extraneis, & alias ex metu syndicatus excitari non possunt ad munus suum rite explendum: hæc Portel. quam probabiliter, viderit ipse, & colligatur ex quotidiana experientia. Illud certe posset hic addi, Moniales opera Confessariorum Regularium cæteris paribus melius, ac utilius posse dirigi ad religiosam perfectionem comparandam, quippe qui plerumque vacant acquisitioni illius, aut saltem indicare possunt media ad illam comparandam utiliora; idque ratione status, quem profitentur.

10. An autem expediat bono spirituali ipsorum Religiosorum, quod ipsi exerceant Monialium gubernationem, judicent ii, qui tot annorum experientia discere potuerunt quid boni, malive in hoc insit. Certe Alexander IV. insigne beneficium se conferre credidit Ordini Minorum, dum teste *Cæsarub. in comp. v. Moniales num 1.* per Bullam ei concessit, quod ejus Fratres non teneantur suscipere curam quarumcumque Monialium prætextu quarumcumque litterarum Apostolicarum, quæ de præsenti Indulto plenam, & expressam mentionem non faciant, nisi Romanæ Ecclesiæ essent immediate subjectæ. Sic enim S.P.N. Ignatius *par.6. constit. cap.3. num.5.* existimavit consultum fore Religiosis Societatis, ut non susciperent curam animarum, neque mulierum Religiosarum, vel aliarum quarumcumque, ut ordinarie illarum Confessiones audiant, vel ipsas regant: sic mihi constat viros Religiosos, graves, doctos, ac zelantes, quam maxime optare a se abdicare curam quamcumque etiam Monialium proprii Ordinis, forte censentes illam esse minus expedientem bono spirituali Religionis: sic denique Summi Pontifices ducti bono spirituali, sive ipsorum Religiosorum, sive Monialium, sive utrorumque, plura Monialium Cœnobia subtraxerunt administrationi Regularium, eaque commiserunt Ordinariis locorum, & plura in dies identidem subtrahunt: quod

quod non facerent, si putarent id ipsis Religiosis, ac Monialibus non esse expediens, utile, immo & necessarium. Ut proinde non abs re futurum sit referre, quæ habet Sanctus Bonaventura *de purit. conscientiæ cap.14.* ex Sancto Augustino: *Sermo*, inquit, *brevis, & rigidus cum Mulieribus est habendus: nec tamen quia sanctiores fuerint, ideo minus cavendæ: quæ enim sanctiores fuerint, eo magis alliciunt, & sub prætextu blandi sermonis immiscent se vitiis impiissimæ libidinis. Crede mihi, Episcopus sum, in Christo loquor, non mentior: cedros libani, idest contemplationis altissimæ homines, & gregum arietes, idest magnos Prælatos Ecclesiæ sub hac spe corruisse reperi, de quorum casu non magis præsumebam, quam Hieronymi, & Ambrosii*. Hæc S.Bonaventura, quæ utinam interdum ipsa experientia non confirmarentur; usu ipso docente amicitiam, ac familiaritatem Monialium, quæ ex spiritu videtur incipere, tandem desinere in carnem, cum gravissimo dedecore status Religiosi, juxta illud Apostoli Galat.3. *Sic stulti estis, ut, cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini*. Quo circa S.Franciscus, teste eodem Sancto Bonaventura, suos studiose admonebat, ut caverent a Fœminis. *Quia*, inquit, *colloquium cum fœmina extra Confessionem, eamque brevem, inutile est, & periculosum*: quod confirmabat S.Xaverius his paucis verbis: *Majori periculo, quam fructu aditur fœmina*. Ad quod item facit, quod Seraphicus Franciscus sæpe animo turbato dicere solebat, *Timeo, ne, dum Deus nobis abstulerit uxores, Diabolus nobis procuraverit sorores*; ut refert *Wadingus ad annum 1229. num.44.* narrans, quod cum Fr. quidam Stephanus de licentia Visitatoris ad Moniales accessisset contra præceptum ipsius S.Francisci, & ab eo veniam peteret de hac culpa; S. Pater illum graviter increpavit, jussitque Mense Decembri suis indutum vestibus in frigidissimum amnem immergi, dicens: *Extingue hac aqua scintillas, quas in te lenis, & mitis, sed periculosus ignis accendit: lava, & absterge his undis secretas sordes, quæ, te inscio, tibi forte hæserunt*. Cujus rei ea est ratio, quod Fœminæ, ut monet Sanctus Antiochus Abas hom.18. in ipso aditu primæ conversationis multa cum lenitate loquuntur, & prono in terram vultu continenter illacrimantur, reverenter admodum habitum, motumque corporis ementiuntur; suspiria attollunt amarulentiæ plena; de sanctimonia, aut castitate, etiamnum interrogant; magna cum voluptate auscultant differentem: alter, atque alter mox congressus superiora illa sensim repellit, ac repudiat: audaciores dehinc factæ sermones texunt, qui præ molli quodam lenocinio demulceant, & quamvis ipsæ nolint, ad turpitudinis affectionem invitent.

Quæres 6. *Qualiter Moniales subjiciantur Ordinario quoad receptionem ipsarum Monialium*.

11. *Resp.* Subjici tum quoad taxationem dotis, eo modo, quo diximus *c.3. sect.2. qu.3.* tum quoad explorationem voluntatis puellæ recipiendæ; eo tamen modo, quo diximus hic *cap.2. sect.1. qu.4.* tum etiam quoad definiendum ipsum numerum Monialium recipiendarum juxta dicta *ibi qu.6.*

Quæres 7. *In quibus subjiciantur Moniales Ordinario loci quoad emittendam professionem religiosam*.

12. *Resp.* Subjici quoad explorationem voluntatis ante professionis emissionem præmittendam, uti docuimus *sup. c.3. sect.1. qu.2.* & quoad bonorum renuntiationem juxta Decretum Concilii Tridentini *sess.25. de regul. c.16.* a nobis relatum, ac explicatum *sup. c.2. sect.3. per totum*.

Moneo hic obiter, quod, quamvis plures DD. apud *Sanch. l.7. mor. cap.8. n.91.* dicant in bona Novitii decedentis absque renuntiatione, aut Testamento succedere Monasterium, exclusis hæredibus ab intestato; oppositum tamen omnino sustinendum putat *Castr. Palaus tr.16. d.1. p.16. n.1.* aliis pluribus citatis; & probat, quia Novitius non est Religiosus cum effectu, nec bona sua Monasterio dicavit per ingressum, sicque nulla adest ratio,

Digitized by Google

tio, ob quam Monasterium ei succedat ab intestato: qua de re *Sanch. loco citato, & Suar. to.3. de Relig. l.5. c.15. n.9.*

Quæres 8. *Quo jure Moniales subjiciantur Ordinario loci quoad approbationem Confessarii, tam ordinarii, quam extraordinarii.*

13. *Resp.* Subjici ex Constitutione Gregorii XV., quæ incipit *Inscrutabili*; & quidem eo modo, quo dicemus infra *sect.3.* de hoc ex professo agentes.

Quæres 9. *Quo jure Moniales subjiciantur proprio Ordinario quoad observantiam festorum ab ipso legitime institutorum; nec non censurarum, atque interdictorum, quæ forte ab eo ferantur.*

14. *Resp.* Subjici ex decreto Concilii Tridentini *sess.25. de regul. cap.12.* a nobis adducto supra *cap.6. q.13.* quod sine dubio afficit etiam Moniales exemptas.

Quæres 10. *In quibus subjiciantur Moniales Ordinario quoad Clausuram, etsi alias sint exemptæ.*

15. *Resp.* Subjici quoad custodiam, quidem Clausuræ Monasterii eo modo, quo diximus *cap.5. sect.1. qu.5.*; quoad egrediendum vero ex ipsa Clausura in casibus permissis ea ratione, qua explicavimus citato *cap.5. sect.2. q.9.*; item quoad recipiendas intra Clausuram Personas extraneas in casibus necessariis, aut alias concessis, ut constat ex dictis allegato *cap.5. sect.3. qu.32.*

Quod si hac occasione quæras, an Ordinarius possit prohibere Monialibus, etiam exemptis, sub pæna excommunicationis, ne accedant ad loquendum cum Personis extraneis ad ipsas accurrentibus, vel ne diutius loquantur cum dictis Personis, ostio Monasterii aperto, aut ad fenestellas carentes cratibus.

16. *Resp.* Posse, non dubitans custodiam Clausuræ Monialium fuisse commissam a Concilio Trident. Ordinariis locorum, non solum quoad materiale ipsius, sed etiam quoad formale; uti declaravimus supra *cap.5. sect.1. quæst.6.* Moveor, quod dictum Concilium *sess.25. de regul. cap.5.* præcipiens Ordinariis, ut in omnibus Monialium Monasteriis sibi subjectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicæ auctoritate Clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari *maxime procurent*, hæc addit: *inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pænas, quacumque appellatione postposita, compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis*: quod est concedere Ordinariis, ut Clausuræ observantiam procurare possint, etiam per censuras Ecclesiasticas, & quidem etiam in Monasteriis Monialium exemptarum, tamquam Sedis Apostolicæ delegati; unde fit, ut in tali casu præfatis Monialibus non prosit privilegium exemptionis, quippe quod solum operatur, ut Ordinarii non possint potestate ordinaria procedere contra dictas Moniales per censuras Ecclesiasticas: quod non evenit in præsenti casu.

17. Quod si Moniales etiam exemptæ subjacent censuris latis ab Ordinario in materia concernente Clausuram formaliter sumptam modo supradicto; a fortiori poterit Ordinarius ferre censuras contra indebite accedentes ad Monasteria dictarum Monialium exemptarum; cum sic ille operetur tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, sicque ejus potestati obstare non possit favor exemptionis competens præfatis Monasteriis: quod non procederet, si Ordinarius operaretur ex sua potestate ordinaria: cum paria sint, locum esse extra Diœcesim, ac esse exemptum; & alioqui extra territorium jus dicenti non pareatur impune: sed de hoc alibi: interim qui vult, consulat *Tamb. sup. d.25. quæst.7.*

18. Accedit quod vi Constitutionis Gregorii XV. editæ 5. Febr. 1622., quæ incipit *Inscrutabili*, possunt Ordinarii quoties, & quando opus fuerit, punire, & corrigere quascumque personas, tam Regulares, quam Sæculares, quæ forte delinquant circa personas intra septa degentes, aut circa Clausuram, vel circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium, etiam Regularibus subjectarum: & hoc tamquam ad id Sedis Apo-

Apostolicæ delegati. Puto autem per verbum illud *delinquant circa Personas* intelligi solum delictum contra castitatem: quippe quod potest frequentius intendi ab iis, qui accedunt ad Monasteria Monialium, ideoque opus erat, ut efficaciori aliquo remedio caveretur; proportionaliter, ut diximus *in tract. de prohibit. c.2. qu.14.* probabile esse violationem Clausuræ Monialium ob malum finem specialiter reservatam a Clemente VIII. in suo illo decreto derogatorio, intelligi tantum de malo fine contra Castitatem: ita docti viri consulti, & satis probabiliter; maxime attenta doctrina generali, quod ubi agitur de pœnis, stricta facienda est interpretatio: & quod in legum interpretatione potius sequenda est mens Legislatoris, quam verba; sicut pluribus juribus citatis ostendit *Laym. l.1. tract.4. c.18. num.3.*

19. Illud etiam hic placet meminisse, sacram Cardinalium Congregationem de mandato Urbani VIII. die 29. Nov.1623. concessisse Ordinariis locorum, ut quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint per 4. vices ad summum quolibet anno cuicumque Regulari, ut Moniales sibi in primo, & secundo tantum consanguinitatis gradu conjunctas convenire, & alloqui possit; id vero non aliter, quam servata ad unguem forma inferius scripta &c. qua de re late in nostra *tractat. de prohibit. c.6. per totum.*

20. Cæterum pro intelligentia decreti Sacr.Congregationis jussu Urban.VIII. editi, & paulo ante allegati aliqua breviter advertenda sunt, & quidem 1. Ordinarios vigore illius non teneri dare licentiam Regularibus, ut possint adire Moniales modo dicto consanguineas; sed solum posse, si attentis præsentibus circumstantiis judicent id expedire. Colligo ex verbis illis decreti *Quatenus sibi* (idest Ordinario) *visum fuerit in Domino expedire.*

Adverto 2. Quod si Monialis invisenda a Regulari sit exempta, licentia peti debet tam ab Ordinario, quam a Prælato Regulari Monialis: nam in relato decreto dicitur, *prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectet eam concedere*; etsi evenire possit alicubi inductam esse consuetudinem petendi dictam licentiam solum ab Ordinario.

Adverto 3. Quod si præfata licentia detur non servatis omnibus iis, quæ præscribuntur in Decreto, de rigore juris censeri debet invalida: cum in Decreto dicatur: si locorum Ordinarii per plures vices, vel in ulteriori gradu conjunctis, aut aliter quam super dicta forma licentias concesserint; Regulares pœnis supradicto Decreto contentis, *ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se noverint addictos*; & præterea addatur in eodem Decreto, Ordinarios non posse dare talem licentiam aliter, quam servata ad unguem forma inscripta. Concedo tamen, quod cum in eo decreto extent aliquæ conditiones levioris momenti (qualis est, quod præscribatur certa hora accedendi ad Monasterium, quod assistant Moniales Auscultatrices, quod Confessarius Monialium intersit & assistat) quas constat experientia non ubique observari, consequenter si qua talium conditionum omittatur, non ideo irrita debet censeri licentia; idque ob doctrinam, quam tradit ex Decio, ac Felino Naldus *v. actus. num.33.* actum scilicet non vitiari ex omissione formæ, si forma sit modici momenti, præterquamquod non est novum, legem aliquam acceptari secundum unam partem, & non secundum aliam, ut erudite ostendit *Baldell. l.5. d.18. num.25.* consentit ex parte Sanctorus in *cap.11. Const. min. stat.7 quæst.1.*

Quod autem dixi *tract.6. c.6. nu.38.* Bordonum docere Episcopos posse in præsentia dare Regularibus licentiam accedendi ad Moniales in die Mercurii 4.temporum (quod item docet *Lezana v. Moniales num.13.*) rejicit Diana *par.9. tr.7. resol.35.* ex eo quod, licet 4. Tempora in ordine ad rubricas differant a Vigiliis, in ordine tamen ad finem intentum a Papa prohibente, ne in Vigiliis Regulares accedant ad Moniales, non differunt; cum

in 4. temporibus militet finis quoad hoc intentus respectu Vigiliarum; qui est ut Moniales in diebus jejunii non distrahantur ab oratione: unde hic procedit regula Juristarum; ubi est eadem ratio, est eadem Juris dispositio: *l. illud ff. ad leg. Aquil.*, & quod ratio legis magis, quam verba, spectari debet *l. scire §. aliud ff. de excusat. tutor.*

Adverto 4. Quod si contingat Religiosum habentem licentiam accedendi ad aliquam Monialem non posse accedere die statuta, aliqui viri docti putant non esse improbabile illum vi dictæ licentiæ posse accedere alia die, si parum temporis intercedat, nullum subsit periculum scandali, & dies, qua acceditur, alias non sit vetita; probantque ex eo, quod Superior in tali casu quoad mutationem diei non censetur invitus, cum statim fieri censeatur, quod fit paulo post, & parum distans nihil distare censeatur: vel certe, si est invitus, est solum invitus quoad modum; quod non sufficit, ut utens licentia dicat r peccare mortaliter quo modo DD. apud *Lessium lib. 2. cap. 12. num. 49.* dicunt non peccare mortaliter illum, qui occulte accipit aliquid ab eo, qui est invitus solum quoad modum: sic illi; quam probabiliter, viderint ipsi.

Adverto 5. Quod si Religiosus accedat ad Moniales cum licentia ab Ordinario inique obtenta, eo quod is illam debuisset denegare, non est tutus in conscientia: siquidem ubi requiritur licentia, intelligitur legitima, ideft juste, ac rationabiliter concessa; cum idem sit non esse, vel esse minus competens, ut notat *Nald. ex Butrio v. licentia num. 1.*, & verbum licentia importet voluntatem, non liberam, sed prudentiæ arbitrio consonam, adeoque facere aliquid cum licentia invalida idem sit, ac facere sine ulla licentia: constat autem licentiam datam a non potente dare, sive absolute, sive in tali casu esse nullam.

Adverto 6. Non esse tutum in conscientia Religiosum, qui habens licentiam accedendi ad unam Monialem loquitur cum alia; & ratio est, quod licentia non operatur ultra intentionem concedentis sufficienter expressam; licentia autem accedendi ad Moniales ex intentione concedentis extenditur solum ad consanguineas in primo, & secundo gradu; ut constat ex Decreto supra relato: intellige, nisi parvitas materiæ excuset (ut si urbanitatis causa aliquam aliam Monialem salutet, aut paucis alloquatur: quod si usus est in contrarium, omnino videtur extirpandus, cum sit abusus, & corruptela.

Adverto 7. Religiosum, qui associat alium Religiosum cum debita licentia accedentem ad aliquam Monialem, non posse & ipsum loqui cum illa. Ita me citato *Diana p. 9. tract. 7. resol. 33.*, *& Pasqual. p. 2. qu. 158. num. 2.* probans licentiam alloquendi Moniales non extendi ad Regularem socium, tum quia, ut Religiosus obtineat licentiam loquendi cum Monialibus, requiritur justa causa *cap. periculoso de statu Monach.* talis autem causa non est associatio ut sic; tum quia quod dicitur, de connexis esse idem judicium, verificatur solum, quando ea sunt inseparabilia, non item quando unum stare potest sine alio (quo casu non sumus in connexis, sed in separatis. *Covar. qu. pract. c. 34. Craveta Conf. 232. nu. 1.*) Regularis autem, & socius in locutione cum Monialibus non sunt connexi; cum habens licentiam loquendi possit æque bene loqui, absque eo quod socius loquatur.

Adverto 8. Quod si contingat Religiosum habere necessitatem accedendi ad aliquam Monialem in loco, ubi ille ex justa causa incedit incognitus, mutato habitu (quod interdum potest evenire, & de facto evenit) potest talis Religiosus vi præsentis concessionis Urbani VIII. invisere præfatam Monialem de licentia Ordinarii illius loci; servatis tamen omnibus conditionibus præscriptis in dicto decreto æque, ac si accederet in proprio habitu.

Quæris 11. *An Moniales subjaceant Ordinario quoad hoc, ut absque ejus licentia conveniri non possint, ac visitari.*

21. *Resp.*

21. *Resp.* Subjacere, etiamsi alias sint exemptæ, si quidem talis sit consuetudo loci, ut absque licentia Ordinarii non adeantur Monasteria Monialium, quantumvis exemptarum: sic quippe statuit Sacra Congregatio teste *Tamburino supr. d.26. qu.2. nu.3.*, nimirum hac in re servandam esse uniuscujusque loci consuetudinem, ut vidimus *c.5. sect.5. q.7. §.quod si quæras.*

Addit Monachus *par.5. instruct. Monial.*, *ex Barbosa in Collectan. v. Monialium Clausura*, in licentiis, quæ post Ordinarii subscriptionem subscribuntur a Prælatis Regularibus ad adeunda Monasteria Monialium ipsis subjectarum, ex declaratione Sacræ Congregationis non posse quidquam addi, aut tolli per ipsos Prælatos Regulares ex iis, quæ in præfatis licentiis apposita sunt ab Ordinario ad accuratiorem Clausuræ observantiam.

Quæres 12. *An, & qualiter Moniales subjaceant visitationi, ac correctioni Ordinarii.*

22. *Resp.* Subjacere quoad observantiam Clausuræ, etiamsi sint exemptæ, ideoque eas posse quoad Clausuram visitari ab Episcopo, ejusve Vicario Generali, quoties ipsis id videbitur expedire: idque ex decreto Sacræ Congregationis, quod allegat *Nald. v.Monialis num.3.* addens ejusmodi facultatem non debere extendi ad inquirendum occulte de erratis earumdem Monialium: si quidem hoc est quid diversum ab observantia Clausuræ, cujus inquisitio, ac cura solum committitur a *Concil. Triden. sess.25. de regul. c.5.* a diversis autem non fit illatio. Quin etiam notat *Nald. nu.4.* Moniales degentes in civitate, sed subjectas alteri Ordinario, visitari posse ab Episcopo illius Diœcesis, in qua degunt; æque, ac possunt visitari Moniales subjectæ Regularibus: istas vero posse visitari quoad observantiam Clausuræ per præfatum Ordinarium, etiam absque interventu dictorum Regularium.

23. Quod vero spectat ad Moniales Sedi Apostolicæ immediate subjectas notat *Tambur. supr. d.17. qu.3. n.5.*, quod licet eæ sint exemptæ ab Ordinarii jurisdictione, possunt tamen ab eo visitari, tamquam a delegato Sedis Apostolicæ, & quidem non solum quoad Clausuram, sed etiam quoad alia; æque ac possunt visitari Moniales immediate subjectæ ipsimet Ordinario; idque ex Decreto Concilii Trident. *sess.24. de regul. c.9.* relato hic *quæst.2.*

24. Addit *Tambur. num.3. ex Barbosa alleg.74. de offic. Ep. num.20. & aliis*, posse Episcopum visitare personas Sæculares, sive Regulares exercentes curam animarum personarum sæcularium annexam ipsarum Monialium Monasteriis: in iis tamen solum, quæ spectant ad curam animarum: idque ex Decreto Concilii *supra cit.11.* quod etiam notant alii Doctores.

An autem Ordinarius possit vim inferre, ostia Monasterii Monialium frangendo in casu, quo juxta dicta habeat jus illas visitandi, & impediatur.

25. *Resp. Barbosa num.22. ex Innoc. Abb. Fusco, Campan., ac Genuensi*, quos sequitur *Tambur. nu.4.* Ordinarium posse in casu proposito vim inferre, & quidem etiam excomunicando impedientes, etiam non adhibitis solitis monitionibus; in ipso tamen actu violentiæ sibi illatæ, & consequenter titulo justæ defensionis: id quippe non solum tacite censetur concessum Ordinariis a Papa supremo omnium Monialium Prælato, sed etiam est de jure naturæ, vi cujus potest quilibet servare propria jura contra invasorem, ut colligitur *ex cap. si vero alicujus, de sent. excommun., & cap. significasti 2. de homic.* servatis tamen servandis, de quibus optime *Bonac. d.2. de contr. q. ult. sect.1. p.8. num.1.*, quæ doctrina est vera, etiam in eventu, quo Ordinarius procedat tamquam Sedis Apostolicæ delegatus: quod in specie advertit *Barbosa n.23.*

Quæres 13. *Utrum possit Ordinarius coercere, ac punire Moniales etiam exemptas delinquentes.*

26. *Resp.* De facto punire in materia Clausuræ; idque juxta aliquos ex Concilio

Digitized by Google

Tridentino *sup. cap.5.* talem potestatem quoad hoc tribuente Episcopis per ea verba : *inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes*; & hoc (inquiunt illi) ne aliàs inanis prorsus, ac frustranea sit jurisdictio Ordinarii supra Moniales, etiam exemptas, quoad Clausuram : præterquamquod cui datur jurisdictio, ea quoque concessa videntur, sine quibus jurisdictio exerceri nequit; sicut in re non dissimili notavit *Sanchez l.7. de Matr. d.33. n.22. ex l.2. ff. de jurisd. omn. judic.* sed de hoc *sup. c.9. qu.5.* Immo dicit *Barbosa sup. allegat.102. n.4.* ex Nav. & Armendar. decisum fuisse Episcopum in Moniales, alioqui exemptas, habere jurisdictionem, etiam in iis, quæ pertinent ad rerum spirituali m curam : sicque consequenter concedit hujusmodi Moniales posse puniri ab Ordinario, si delinquant in materia rerum spiritualium.

27. Unde infero, quod cum ex dictis supra : Episcopi Jurisdictionem habeant in Moniales etiam exemptas quoad observantiam Clausuræ, & in iis, quæ pertinent ad spiritualium rerum curam, stante tali decisione, sequitur Moniales dictas non posse puniri ab Ordinario in quacumque alia materia delinquant : nam exceptio firmat Regulam in casibus non exceptis. Quod tamen non facit, quominus Ordinarius posset punire Monialem exemptam, quæ forte delinqueret extra Monasterium : cum certum videatur, etiam Moniales exemptas comprehendi sub Decreto illo Concilii Trid. *sess.6. de reform. cap.3.* quod sic habet : *Nemo Regularis extra Monasterium degens etiam sui Ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quo minus, si deliquerit, ab Ordinario loci tamquam super hoc a Sede Apostolica delegato secundum Canonicas Sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.*

An autem Moniales, etiam exemptæ subjaceant dispositioni Concilii Tridentini, quæ extat in sess.25. de regul. cap.14. *his verbis* Regularis non subditus Episcopo, qui intra Monasterii claustra degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, Episcopo instante, a suo Superiore, infra tempus ab Episcopo præfigendum, severe puniatur, ac de punitione certiorem Episcopum faciat : sin minus, a suo Superiore officio privetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.

28. *Resp.* Subjacere, & probatur ex eo quod tale Decretum loquitur generaliter de Regulari non subdito Episcopis; lex autem generaliter loquens, generaliter debet intelligi; & ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus : nec obstat quod textus loquitur de Regularibus masculis, ut constat ex iis verbis *Regularis non subditus Episcopo* : siquidem Masculinum, ut diximus, concipit Fœmininum, quantum ad mentem Legislatoris, ut notat *Glossa lib.1. ff. de verb. signific.* & notant DD. Quare si Monialis exempta, sine debita licentia exiens e Monasterio committeret extra illud delictum aliquod scandalosum, posset Ordinarius etiam vigore hujus Decreti illam punire, si Prælatus Regularis ab ipso legitime admonitus in eam indebite non animadverteret : quamquam, etiam secluso isto Decreto, posset Ordinarius procedere adversus dictam Monialem taliter delinquentem tanquam ream fractionis Clausuræ; idque ex potestate ipsi competente circa custodiam Clausuræ Monialium, etiam exemptarum, eo modo, quo superius explicavimus.

Quæres 14. *Qualiter subjiciantur Moniales Ordinariis, quoad electionem Abbatissæ, seu Priorissæ.*

29. *Resp.* Subjici ex Constitutione Gregorii XV. cujus initium est *Inscrutabili* edita 5. Februarii 1622. quæ sic habet : *Ac similiter possit Episcopus una cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatissarum, Priorissarum, Præfectarum, vel Præpositarum eorundem Monasteriorum electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere, absque tamen ulla ipsorum Monasteriorum impensa.* Qua de re *sup. c.8. qu.41.*

Quæres 15. *In quibus Moniales subjaceant Ordinario loci quoad bonorum suorum*

Digitized by Google

rum administrationem etiamsi alias sint exemptæ.

30. *Resp.* Subjacere tum in eo, quod potest Ordinarius ex causa rationabili monere Prælatos Regulares, ut amoveant ab administrandis bonis Monialium eos, qui ad tale munus deputati sunt: ipsisque Prælatis id facere detrectantibus, aut negligentibus, ipsemet Ordinarius amovere potest dictos administratores, quoties, & quando opus esse judicaverit: tum in eo, quod Ordinarius singulis annis, adhibitis etiam Prælatis Regularibus, potest a præfatis administratoribus, tam sæcularibus, quam Regularibus, exigere rationes administrationis, & ad id eos compellere juris remediis. Constat ex citata Bulla Gregorii XV. *Inscrutabili*, ubi hæc expresse statuuntur, attributa etiam Ordinariis facultate, ut ii tamquam Sedis Apostolicæ delegati possint punire dictos administratores, sive sæculares, sive Regulares, qui forte delinquant circa præfatam administrationem. Ubi obiter notandum, vigore præfatæ Bullæ non concedi locorum Ordinariis jus designandi, aut approbandi dictos administratores, cum de hoc ibi nulla fiat mentio, & alioqui a diversis non fiat illatio; præsertim quando agitur de præjudicio tertii, sicut de facto agitur in præsenti casu; constat autem quod habere jus amovendi administratores bonorum, ut sic, non est formaliter habere jus illos eligendi, aut approbandi illos, sed quid longe diversum.

Cum autem plura dubia possint occurrere circa practicam intelligentiam præfatæ Bullæ Gregorii XV. placet ad eorum resolutionem aliqua hic notare ex *Sanctoro in Constit. Min. cap.* 11. *stat.* 7. *qu.*3. sicque.

Noto 1. Prælatum Regularem Monialium, qui earum contractibus interest, & consentit, multaque fieri jubet circa Ecclesiam, & conventum illarum, non debere ut administratorem sisti coram Episcopo ad rationes reddendas; cum Prælatus non sit administrator, sed Superior administratores deputans, & collega Episcopi quoad rationes reddendas; ut constat ex verbis illis Bullæ Gregorii, *adhibitis etiam Superioribus Regularibus.*

Noto 2. Administratores Monialium non teneri reddere tales rationes sponte, aut ad id se offerre; cum verbum reddere sit relativum verbi petere, ubi aliud lege non cavetur, ac jure divino aliud non disponitur (ut in furto commodato &c.) quomodo uxor tenetur reddere debitum, sed petenti, & servus tenetur ad officia, sed jussus ex *l.*41. §. *Titius ff. de fidei comm. libert.*

Noto 3. Episcopum non posse exigere has rationes, nisi vocato Prælato Monialium; idque ex verbis Bullæ Gregorianæ supra citatis *adhibitis etiam Superioribus Regularibus*: particula enim *etiam* est implicativa, ac exprimit majora expressis; & alias sumus in materia odiosa, quæ præripit ordinariam jurisdictionem Prælatis Regularibus competentem quoad exigendas præfatas rationes: unde ii non adhibentur ut testes, sed ut collegæ; adeoque administratores non tenentur reddere rationes Episcopo, si is non vocet dictos Prælatos; nec is potest contra administratores procedere remediis juris.

Noto 4. Administratores, ubi rationes reddiderunt Episcopo, teneri eas iterum reddere Prælatis Regularibus; cum Episcopi factio non tollat jus ordinarium; & per Bullam Gregorii novum onus sit impositum administratoribus, non autem adempta facultas Prælatis Regularibus, ipsis alias competens.

Noto 5. Prælatos Regulares non adstringi ad audiendas ejusmodi rationes coram Episcopo, adeoque ad id non posse ab Episcopo cogi per censuras: nam Bulla non dicit *jussis*, sed *adhibitis Superioribus Regularibus*: quo modo dicimus *adhibitis testibus*, quos constat non posse cogi, sed rogari, præterquamquod cum hoc jus sit favorabile Prælatis Regularibus, ac odiosum Episcopis; illi possunt renunciare juri suo, maxime si jam præfatas rationes viderunt.

Quæres 16. *Quo modo Moniales exemptæ subjiciantur Ordinario loci, quoad constructionem suorum Monasteriorum.*

31. *Resp.*

31. *Resp.* Subjici eo modo, quo statutum fuit in Concilio Tridentino *sess.25. de regul. c.3.*, in Constitutione Clementis VIII., quæ incipit *Ad institutam*, & est *99.* in ordine; necnon in decretis Sacræ Congregationis de mandato Gregorii XV. editis 17. Augusti 1622., & in Constitutione Urbani VIII. edita 28. Augusti 1624., cujus initium est: *Romanus Pontifex*, per quam in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub privatione vocis activæ, & passivæ, necnon officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda; necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrendis pœnis præcipitur, ne licentiarum, seu facultatum a Summis Pontificibus (quas omnes ipse ibi revocat) sive alio quovis prætextu, vel causa, etiam quantumvis privilegiata, nova Monasteria, & alia loca regularia, nisi de expressa Ordinarii licentia, ac servata in omnibus, & per omnia Sacrorum Canonum, & Concilii Trident., necnon Constitutionum Clementis VIII., ac decretorum de mandato ejusdem Clementis, necnon Gregorii XV. forma recipere, exigere, fundare, seu alia quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absolvere audeant, seu præsumant. In Concilio autem Trid. præcipitur, ne Regulares nova loca recipiant, sine Episcopi, in cujus Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta: In Constitutione item Clementis VIII. prohibetur Ordinariis ne præfatam licentiam ad novos Conventus cujusque Mendicantium Ordinis in civitatibus, & locis eorum Ordinariæ jurisdictioni subjectis erigendos impertiantur; nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Civitatibus & locis Conventuum Superioribus, cognoscant, novos hujusmodi erigendos Conventus sine aliorum detrimento commode sustentari posse. Denique in decretis Sacræ Congregationis jussu Gregorii XV. editis statuitur ne in posterum nova Monasteria erigantur, nisi in eis saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, & consuetis Eleemosynis sustentari valeant: ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum quarumcumque aliarum Religionum non solum in Civitatibus, ac locis, in quibus erigendum est novum Monasterium, sed etiam in illis per quatuor millia passuum circumvicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel alias locorum Ordinariis constiterit Religiosos Monasterii sic erigendi sine damno Religiosorum in Monasteriis antea ibi erectis in numero duodecim commode, & congrue manu teneri, & ali posse: quod si, ubi novum Monasterium erigendum est, nulli alii Regulares reperiantur; nihilominus Ordinarii locorum diligenter debent inquirere, an locorum incolæ, & habitatores, quorum consensum tenentur requirere, & adhibere, hujusmodi duodecim Religiosos in Conventibus instituendis commode alere, & manutenere valeant. Sed de hoc plura *in tract. de privil. c.7. sect.2. qu.2.* interim qui vult consulat *Peyrinum tom.2. privileg. constit. Gregorii XV. Tamburinum d.34. de jure Abbatiss. qu.1. Portellum de dub. regul. v. Monasteria, Gavantium in manu v. Monialium Monasteria, Barbosam l.2. de jure Eccles. c.12. Naldum v. Monasteria*, & alios.

Notat autem *Tambur. n.4.* ex Barbosa, Sacram Congregationem 19. Decembris 1620. declarasse, Constitutionem Clementis VIII. superius allegatam habere locum etiam circa Monasteria Monialium construenda; ideoque in his instituendis debere servari easdem solemnitates, quæ servandæ sunt in ædificandis Monasteriis aliorum Regularium. Quod si demus, jam videndum est, qualiter observari possit, & debeat præfata Constitutio quoad illam partem, quæ præcipit, in casu, quo alicubi erigendum sit novum aliquod Monasterium, vocandos esse, & audiendos aliorum Conventuum Priores, seu Procuratores, & alios interesse habentes; num scilicet ad talem effectum vocari debeant, & audiri Abbatissæ, seu Priorissæ aliorum Monasteriorum Monialium existentium in loco, ubi construendum est novum Monasterium Monialium, vel certe Prælati Regulares earum, si sint exemptæ, aut ipsarum Monialium Syndici. Puto autem neu-

neutros illorum debere vel vocari, vel audiri. Moveor, tum quia allegata Constitutio Clementis VIII. non loquitur de Abbatissis, sed tantum de Prioribus, seu Procuratoribus, aliisque interesse habentibus; ideoque cum exorbitet a jure communi, & sit valde odiosa, non debet ampliari: tum quia talis est praxis fere communis, cui omnino standum est, quamdiu contrarium expresse non statuitur.

Quæres 17. *An, & quomodo Moniales aliis exemptæ subjaceant Ordinario, tam quoad egrediendum e Clausura, tam quoad recipiendum intra Clausuram, sive causa educationis, sive alias.*

32. *Resp.* Subjacere ut constat ex dictis *c.5.* de egressu quidem e Clausura *sect.2. qu.9. §. at dices*: de receptione vero intra Clausuram causa educationis *sect.4. qu.3.* de receptione denique intra ipsam Clausuram ex alia causa *sect.3. qu.32.*

Quæres 18. *An Regulares concionaturi Monialibus teneantur petere benedictionem ab Ordinario, si eæ ab ipso sint exemptæ.*

33. *Resp.* „ Teneri; ita enim declara-
„ vit, & statuit Clemens X. in Constit.,
„ quæ incipit, *Superna*, ubi sic: Et hujus-
„ modi benedictionem teneri etiam Regu-
„ lares petere, si in quibuscumque Ora-
„ toriis sui Ordinis sermonem coram po-
„ pulo, vel in Ecclesiis, aut ad crates
„ Monasteriorum Sanctimonialium eorum
„ jurisdictioni subjectarum, licet clausis
„ januis, & nullus sæcularis ibi intersit,
„ habere voluerint.

34. Quod autem spectat ad celebrandum in Ecclesia Monialium exemptarum; regulariter videtur sufficere licentia Prælati Regularis, cui illæ subsunt: idque sive celebrantes sint Sacerdotes sæculares, sive Regulares: sic enim habet praxis communis (ut puto) nec apparet fundamentum sufficiens, cur ea licentia peti debeat etiam ab Ordinario loci; nisi forte alicubi adsit in contrarium legitima consuetudo (de qua mihi non constat) vel loquendo in specie de Clericis sæcularibus, id ipsis expresse prohibeatur; sicut revera potest ipsis prohiberi ab Ordinario, cum sint ejus subditi, ut patet.

Qualiter autem subdantur Moniales Ordinario quoad canendos in choro Hymnos Urbani VIII. jussu correctos, constat ex dictis *sup. c.8. qu.46.*

SUBSECTIO II.

De potestate Ordinarii, aut Prælati Regularis in Moniales ipsis respective subjectas.

35. *Prælati regulares habent in Moniales subditas potestatem ordinariam, & consequenter delegabilem.*

36. *Potestas competens Prælato locali in Moniales est delegata.*

37. *Sicque non potest eam subdelegare.*

38. *Potestas Prælati regularis in Moniales est ampla, æque ac potestas Prælati regularis in Religiosos subditos.*

39. *Prælatus regularis indicit Monialibus novas leges.*

40. *Ordinarius loci, & Prælatus regularis præcipiunt in virtute obedientiæ Monialibus respective subditis.*

41. *Possunt iis indicere reformationem Regulæ: immo & ejus moderationem.*

42. *Exercent in eas potestatem directivam, coactivam, & judicialem.*

43. *Illas absolvunt a reservatis.*

44. *Deputant iis Confessarium tam ordinarium, quam extraordinarium.*

45. *Aliàs approbabant earum Confessarios; non item modo, loquendo de Prælato regulari.*

46. *Reservant censuras, & casus quoad illas.*

47. *Sed juxta decretum Clementis VIII. loquendo de Prælato regulari.*

48. *Ordinarius loci potest reservare etiam pro Monialibus exemptis casus concernentes materiam Clausuræ (quod negant alii) nec ab illis eæ possunt absolvi per*

per Confessarios regulares privilegiatos.

49. *Proponitur, & solvitur objectio.*

50. *Moniales non exemptæ subsunt reservationi Ordinarii.*

51. *Si sint exemptæ subsunt Prælato regulari quoad receptionem Novitiarum.*

52. *Item quoad emissionem Professionis.*

53. *Item quoad recipiendas Puellas in educationem.*

54. *Item quoad egrediendum e Clausura.*

55. *Item quoad sæcularium accessum ad ipsas, nisi obstet consuetudo.*

56. *Item quoad canonicam Visitationem.*

57. *Item quoad electionem Abbatissæ, sicut & subsunt Ordinario.*

58. *Item quoad bonorum temporalium administrationem.*

59. *Prælatus regularis in variis casibus non ingreditur Clausuram.*

60. *Modo non subsistit Indultum quoad hoc concessum ab Urbano IV.*

61. *Non disponit libere de bonis Monialium.*

62. *Ex causa suspendit Abbatissas ex officio.*

Quæres 1. *Quam potestatem habeat Ordinarius loci, aut Prælatus Regularis in Moniales sibi respective subditas.*

35. *Resp.* HAbere ordinariam,& consequenter posse illam etiam aliis delegare; sicut in terminis notavit *Rodriquez tom.*1. *qu.*17. *art.*10. loquens de potestate Provincialium in Moniales proprii Ordinis; & ratio est, quod, cum ejusmodi potestas competat Ordinario, ac Prælato Regulari ex officio, & sit perpetua, non potest non esse ordinaria, juxta ea, quæ tradunt communiter Doctores de potestate ordinaria, ac delegata: quod ita est verum, ut *subsect. præced.* 5. *difficultas*, dixerimus illam eandem potestatem, quæ in aliquibus casibus tribuitur Ordinariis locorum in Moniales exemptas, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, non esse delegatam, sed ordinariam, adeoque illam posse committi, etiam aliis per delegationem proprie dictam.

Quod si quæras, an potestas, quæ competit Prælato Regulari locali in Moniales sibi subjectas, sit ordinaria, an delegata.

36. *Resp.* Esse, & communiter existimari delegatam: quippe ex officio competit Provincialibus, aut Generali Ordinis, & per delegationem postea committitur Superioribus localibus, ut possint in casibus ordinariis, aut frequentius contingentibus præsto esse Monialibus sibi subjectis: ita docti Religiosi variorum Ordinum a me consulti.

Majus dubium est, an Prælatus ipse localis possit subdelegare dictam potestatem in casu hic, & nunc occurrenti.

37. *Resp.* Non posse, nisi habeat potestatem expressam subdelegandi; & ratio est quod regulariter Prælatus Ordinarius Monialium exemptarum est Provincialis, ideoque Superior immediatus Monasterii est Superior earundem Monialium delegatus: delegatus autem non potest subdelegare, ut patet.

Quæres 2. *Ad quæ se extendat potestas Ordinarii, seu Prælati Regularis in Moniales respective subjectas.*

38. *Resp.* Extendi ad ea omnia,ad quæ se extendit potestas Prælati Regularis in viros Religiosos sibi subditos: quantum tamen patitur conditio sexus Fœminei; & quantum ad ea, quæ statui Monialium possunt esse proportionata: constabit autem responsio ex quæstionibus inferius solvendis.

Quæres 3. *An Ordinarius, seu Prælatus Regularis possint Monialibus sibi respective subditis, indicere novas leges, tam per modum statuti, quam per modum præcepti.*

39. *Resp.* Posse, cum habeant veram, & simpliciter dictam jurisdictionem, eamque publicam, & vim cogendi; quæ requiruntur ad condendas veras leges, & sufficiunt ad imponenda vera præcepta; ut tradunt communiter Doctores cum *Baldo in l.*1.

in l.1. ff. de just.,& jure,& S. Thomas 1.2. qu.90. art.3.

An autem Ordinarius loci, ac Prælatus Regularis possint Moniales sibi respective subditas obligare ex voto obedientiæ, ipsis præcipiendo in virtute Sanctæ Obedientiæ, eo modo, quo Prælati Regulares possunt præcipere, & aliquando præcipiunt viris Religiosis propriæ jurisdictioni subjectis.

40. *Resp.* Posse; & inde probatur, quod juxta communem, ac veram doctrinam, quicumque est legitimus superior Religiosorum, & habet spiritualem jurisdictionem in illos, is potest iis præcipere in virtute obedientiæ: idque ex vi voti obedientiæ, per quod Religiosus se totum tradit Religioni, ejusque legitimis Prælatis; ut recte indicat *Suarez tom.3. de relig. lib. 10. cap. 2. num. 3.*, & notant communiter Doctores tractantes de voto obedientiæ: at hæc duo verificantur de Ordinario loci, ac Prælato Regulari quoad Moniales ipsis respective subditas, ut facile constabit consideranti: ergo illi iis poterunt præcipere in virtute obedientiæ, eæque vi voti obedientiæ tenentur illis obedire; quod non procedit de Abbatissa, eo quod non sit capax jurisdictionis spiritualis, licet alias sit legitima superiorissa suarum Monialium; unde & hæ ex voto obedientiæ tenentur ei parere.

Quæres 4. *An Ordinarius loci, aut Prælatus Regularis Monialibus subditis indicere possint reformationem disciplinæ Regularis, eæque teneantur illam acceptare.*

41. *Resp.* Posse, & Moniales teneri illam acceptare in iis casibus, in quibus Prælati Regulares possent dictam reformationem indicere viris Religiosis subditis, & hi tenerentur eam amplecti; siquidem quoad hoc par ratio procedit in Monialibus, ac viris Religiosis, ut constat ex iis, quæ habet *Sanch. lib.6. mor. c.2. n.35.* probans Superiorem Regularem cum majori parte Capituli generalis posse regulam jam fere collapsam, ac relaxatam ad pristinum statum restituere; itaut cœteri Religiosi jam professi teneantur observare regulam taliter reformatam: sed de hoc plura in nostro tract. de statu Religioso in communi, ubi de reformatione Religionum.

Majus dubium est, an casu, quo regula Monialium alicujus Monasterii progressu temporis cognoscatur esse nimis rigida; itaut certo plurium annorum experimento constet illam non posse in eo rigore observari absque notabili dispendio sanitatis Monialium talem regulam profitentium, an, inquam, Prælatus possit sua auctoritate moderari ejusmodi regulam, & Monialibus subditis præcipere in virtute sanctæ Obedientiæ, ut in posterum regulam illam observent cum dicta moderatione, & non aliter; eæque teneantur obedire acceptando præfatam moderationem.

Resp. Quod, cum Prælatus Monialium possit facere dictam moderationem, sic & Moniales tenentur in casu proposito illam admittere. Moveor, quod licet Moniales ex dictis *c.4. qu.19.* ex voto obedientiæ non teneantur parere in iis, quæ sint contra regulam (cujusmodi est moderatio, de qua hic loquimur) ea tamen doctrina fallit in casu, quo Prælatus potest in regula dispensare; ut loco citato notavi cum *Cajetano 2. 2. qu.104. art.5.*: quare cum Prælati Monialium tam regulares, quam sæculares possint dispensare cum Monialibus respective subditis super observantia regularum, ut constat ex dictis *sup. cap.9. qu.17.*, & colligitur *ex Rodriquez tom.1. qu.26. art.1.*, sequitur, Moniales teneri acceptare moderationem illam regulæ, licet sit contra ipsam regulam, si iis modo dicto præcipiatur.

Quæres 5. *An Ordinarius loci, aut Prælatus regularis habeant in Moniales respective subditas potestatem non solum directivam, sed etiam coactivam, ac judicialem.*

42. *Resp.* Habere: patetque tum ex eo, quod potestas directiva sine aliqua coercitione fere infirma, ac inutilis est: cum absque timore, ac disciplina non possit in officio contineri communitas humana, quantumvis bona videatur in hac mortali vita, sicut bene notavit *Suar. tom.4. de relig. tr.8. l.2. c.9. n.1.* docens

postea, quod, quamvis Prælatus Religionis ex vi talis status habeat solum potestatem coercendi modo paterno, & juxta limites regulæ, ratione tamen Jurisdictionis Ecclesiasticæ habet potestatem coercitivam Episcopalem: idque ex usu, ac privilegiis omnium Religionum exemptarum: & quidem merito, cum ea sit ordinarie, & regulariter necessaria, illamque ex alia parte Papa sibi non reservaverit: quod tamen non habet locum in Monialibus immediate subjectis Ordinario: hæ enim cum non sint exemptæ, subjacent jurisdictioni Ordinarii eadem ratione, qua subjacerent etiam viri Religiosi si non essent exempti. Colligitur *ex Suarez n.3.*, qui bene notat *ex Navarro comm.2. de regul. n.63.* ejusmodi jurisdictionem magna ex parte introductam, vel auctam esse ex consuetudine, quæ vim habet dandi jurisdictionem *c. duo simul de offic. ordin.* unde infert *Suar.* hac in re habendam esse rationem consuetudinum: cum vi illarum evenire possit, quod tota jurisdictio sit in Prælato Religioso quoad omnia delicta, vel quod aliqua sint Episcopo reservata, vel quod in utrisque sit cumulative; quæ licet a Suarez non sint probata in specie de Monialibus, in iis tamen possunt verificari, & quidem etiam in exemptis.

Quæres 6. *An Moniales subjiciantur Ordinario loci, aut prælato Regulari quoad absolutionem reservatorum, ac dispensationes, prout alterutri illorum respective subduntur.*

43. *Resp.* Quod quamvis *Nald. v. Monialis n.9. & Tambur. d.16. de jure Abbatiss. qu.8. n.5.* ex quadam decisione Rotæ Romanæ dicant Moniales etiam ob enormem excessum debere absolvi ab Episcopo, eo quod exire non possint extra claustrum; & Episcopum etiam in exemptas fungi auctoritate Papæ; & licet habeant Generalem, ob reverentiam Ordinis Episcopalis hoc Episcopis indulgeri: nihilominus cum *cap.9. qu.15. §. illud etiam*, ostenderimus ex concessione Bullata Pii V. Prælatos Regulares in Religiosos subditos (sub quibus utique comprehenduntur Moniales exemptæ ab Ordinarii jurisdictione) posse exercere per se ipsos illam omnem potestatem absolvendi, ac dispensandi, quam Episcopi possunt exercere in suos subditos; non apparet, quo pacto dicti auctores sustineant, Moniales exemptas teneri adire proprium Ordinarium, ut absolvantur a reservatis, ac dispensentur: cum id potius cedat in præjudicium exemptionis, ac injuriam proprii Prælati Regularis; qui cum per se hæc possit præstare in Moniales subditas, non censetur consentire, quod eæ ad talem effectum recurrant ad Ordinarium. Nec obstat decisio Rotæ adducta; siquidem *Suarez l.7. de leg. c.11. Vasquez l.2. d.177. cap. ult. n.75. Sanchez l.9 de Matrim. d.2. n.10. Salas d.19. de leg. sect.19. num.509. & Castrus Pal. tract.3. d.3. par.2. §.3. n.7.* docent, quod quamvis decisiones Rotæ sint maximæ auctoritatis, adeoque non sit recedendum ab illis, nisi urgentissima ratio obstet in contrarium; absolute tamen non sunt necessario habendæ pro legibus, cum non procedant a Judicibus habentibus auctoritatem condendi leges: unde cum in præsenti casu urgentissima ratio obstet contra decisionem Rotæ Romanæ allegatam (nempe concessio illa Bullata Pii V., & violatio juris alterius) probabiliter colligi potest non necessario ipsi standum esse. Quod a fortiori procedit de statutis provincialibus Ecclesiarum particularium Neapolitanæ v. gr. aut Mediolanensis, quæ interdum a Doctoribus adducuntur: hæc enim non obligant extra proprium Territorium, juxta illud: Extra territorium jus dicenti non paretur impune: quod est bene advertendum, & hic circa declarationes Sacræ Congregationis notanda est insignis illa declaratio, quam eadem Sacra Congregatio jussu Urbani VIII. die 11. Augusti 1632. fecit, & refert *Lezana v. Sacra Congregatio n.5.* his verbis: *Sacra Congregatio præcipit, declarationibus ejusdem Sacræ Congregationis tam impressis, quam imprimendis, ac etiam manuscriptis nullam fidem in judicio, vel extra esse adhibendam; sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti,*

ac Se-

Digitized by Google

ac Secretarii ejusdem Sacræ Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint. Quamquam verba illa, *nullam fidem in judicio, vel extra adhibendam*, intelligi possint, ac debeant de fide certa, indubitata, & ex vi auctoritatis Sacræ Congregationis: ita ut dans fidem dictis declarationibus, non tanquam ex necessitate, sed libere, eo quod ipsi occurrant rationes probabiles suadentes assertionem in iis contentam, non possit dici contravenire mandato Santissimi facto in præsenti declaratione: præterquamquod de plurimis ejusmodi declarationibus, de quibus non constat authentice, sperari potest, quod, si a Secretario Sacræ Congregationis quæreretur copia authentica, inveniretur, ac obtineretur; ideoque sub hac spe probabili videtur iis posse probabiliter præstari fides extra judicium; nec debent damnari Doct. qui suas opiniones identidem fulciunt aliqua dictarum declarationum.

Quæres 7. *Qualiter Moniales subsint Ordinario, aut Prælato Regulari quoad deputationem Confessarii tam ordinarii, quam extraordinarii*.

44. *Resp.* Ita subesse alterutri illorum, prout respective ipsis subduntur, ut tamen Ordinarius, si velit, etiam Monialibus exemptis possit libere deputare in Confessarium extraordinarium quemcumque Sacerdotem, sive sæcularem, sive Regularem maluerit: idque ex Sacræ Congregationis declaratione sæpius facta, & præsertim 20. Decemb. 1631. sicut testatur *Naldus v. Moniales n.2.* nobiscum sentiens ex Barbosa, Armend., Ricc., & aliis sustinentibus, deputationem præfatam in totum committi arbitrio Ordinarii, etiam quoad Moniales exemptas. Dissentit *Tamburin. supra d.19. qu.3. num.3.* ex Zipæo, & Pollacco dicens, hujusmodi doctrinam non posse subsistere, ut pote repugnantem declarationi Sacræ Congregationis factæ 1609. Confessarium videlicet extraordinarium quoad Moniales exemptas non debere offerri ab Ordinario Loci, sed a Prælatis Regularibus, quibus eæ subsunt: sed cum declaratio, quam allegat Naldus, sit tempore posterior, præferri debet antiquiori, juxta doctrinam ejusdem *Naldi v. Doctor num.8.* asserentis decisiones Rotæ, si sint inter se variæ, nec possint reduci ad concordiam, posteriores potius attendendas esse; siquidem curæ posteriores communiter dicuntur esse meliores, sicut notant scribentes *in cap.1. de Constitut. in 6. & in prælud. Extravag.* 10. 22. Attentis ergo præfatis declarationibus Sacræ Congregationis, ex diametro oppositis, media via incedendum videtur, nimirum quod tunc demum Ordinarius Monialibus exemptis deputet Confessarium extraordinarium, quando ipsæ Moniales illum ab eo efflagitant: non item si eæ sint paratæ confiteri cuicumque Confessario accedenti; idque ex æquitate; esto de rigore juris practicari possit sententia Naldi ob rationem superius adductam: nam multa licent, quæ non expediunt.

Quæres 8. *An Ordinarius loci, aut Prælatus Regularis possint, & debeant approbare Confessarios Monialium respective subditarum*.

45. *Resp.* De jure antiquo debere, ut notavit *Tamburin. supra n.1.* aliis citatis: non item de jure novo inducto per Constitutionem Gregorii XV. inferius afferendam, & latius explicandam, quando agemus de Confessariis Monialium; hi enim modo etiam quoad Moniales Prælatis Regularibus subjectas, debent approbari a solo Ordinario, alias præsentandi, ac proponendi a Prælato Regulari Monialium: sed de hoc infra.

Quæres 9. *An Ordinarius loci, aut Prælatus Regularis possint pro Monialibus sibi respective subditis reservare casus, & censuras*.

46. *Resp.* Posse, & patet tum ex usu communi, tum quia potestas reservandi casus, & censuras competit iis omnibus, qui habent jurisdictionem ordinariam respectu illorum, quibus eam possunt delegare: tales autem sunt Ordinarius loci, ac Prælatus Regularis quoad Confessarios Monialium sibi respective subjectarum: colligitur ex *Suar. d.29. de pœnitent.*

Digitized by Google

nitent. sect.1. num.1. & est communis Doctorum.

Solum hic quæri posset, an Ordinarius Regularis, stante Decreto Clementis VIII. relato a Quaranta in Bullar. v. cas. reserv. *(per quod prohibentur Prælati Regulares reservare propria auctoritate casus quoad Religiosos subditos) adhuc possint sibi libere reservare casus quoad Moniales respective subjectas.*

47. *Resp.* Ordinarium quidem posse, non autem Prælatum Regularem: patetque tum ex praxi communi, qua constat Ordinarios libere casus, ac censuras reservare respectu Monialium sibi subditarum; non item Prælatos Regulares quoad Moniales ipsis subjectas; tum quia id satis clare colligitur ex allegato Decreto Clementis, quatenus concedit Prælatis Regularibus facultatem reservandi novos casus, dummodo id faciant una cum Capitulo, sive generali, sive provinciali, juxta rationem casuum respective reservandorum: quod est signum, sub eo decreto non comprehendi Ordinarios respectu Monialium sibi subjectarum (quippe non habent usum Capituli regularis) sed solum Prælatos Regulares respectu Monialium ipsis subditarum; ut pote usum capituli habentes: ita ego sentio, sicque mecum senserunt alii valde docti.

An autem Ordinarius possit reservare sibi, etiam respectu Monialium exemptarum, casus aliquos concernentes materiam clausuræ, vigore potestatis ipsi tamquam Sedis Apostolicæ delegato competentis circa custodiam clausuræ dictarum Monialium (v.g. ne prolixius loquantur cum extraneis ostio Monasterii aperto &c.

48. *Resp.* Posse; nam juxta dicta *subsect. praeced. qu.10. §. quod hac occasione*, Ordinariis locorum commissa fuit cura clausuræ Monialium, etiam exemptarum; non solum quoad ejus materiale, sed etiam quoad formale: ducor, quod in Concilio Tridentino *sess.24. de regul.cap.5.* Ordinariis datur facultas compescendi censuris, & aliis pœnis inobedientes, & contradictores circa clausuram Monialium: ex alia parte hujusmodi facultas quoad Moniales exemptas competere potest Ordinariis solum ut delegatis Sedis Apostolicæ, adeoque extendi etiam ad illas eo modo, quo explicavimus *supra c.5. sect.1. qu.5.* & iterum *cap.10. qu.5.* cum vi talis delegationis quoad hoc cesset favor exemptionis, sicque dictæ Moniales subsint Ordinario loci tamquam proprio Prælato; constat autem quod quilibet Prælatus potest jure suo reservare casus, ac censuras (si has ferre potest) prout tradunt DD. communiter. Quod si demus Ordinarium sibi casum aliquem, aut censuram modo dicto reservare, etiam pro Monialibus exemptis; certum est quod neque Regulares, quantumvis privilegiati, poterunt ab iis illas absolvere; immo neque Prælati Regulares ipsarummet Monialium, idque ex decreto Clementis VIII. edito 9. Jan. 1601. expresse prohibente omnibus Regularibus ne absolvant vi cujuscumque privilegii ipsis concessi, a casibus bus Ordinario specialiter reservatis: & postea ampliato a Paulo V. etiam ad excommunicationes eidem Ordinario reservatas: quod decretum cum loquatur indefinite de casibus, ac excommunicationibus Ordinario reservatis; utique comprehendit etiam reservata Monialibus juxta Regulam generalem, *lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi.*

Hanc meam assertionem, me citato, impugnat *Pasqual. p.2. qu.161.* dicens tenendam esse negativam sententiam, Episcopum scilicet non posse sibi reservare aliquem casum concernentem violationem clausuræ respectu Monialium exemptarum; & probat, tum quia delegatio a Tridentino Episcopis concessa in ordine ad Clausuram Monialium exemptarum est solum pro foro externo. (ut constat ex iis verbis Concilii *sess.25. c.5. de Regul. Quacumque appellatione postposita compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis*, cum ibi immediate ante dicatur *clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent.*) reservatio vero casuum spectat ad jurisdictionem fori interni; quippe

quippe quæ licet sit actus superioritatis exercitus in foro externo, tamen est circa jurisdictionem exercendam in foro interno, & circa judicium conscientiæ; sicque fundatur in jurisdictione fori interni, non autem in sola delegatione fori interni: tum quia reservatio est restrictio jurisdictionis in ordine ad absolutionem Sacramentalem (ut notant communiter DD.) adeoque supponit jurisdictionem in eos, quibus restringitur jurisdictio pro foro interno, & quod jurisdictio restricta pendeat a jurisdictione restringentis; cum tamen per præfatam delegationem Concilii non tribuatur ulla jurisdictio supra Prælatos Ordinarios Monialium, ideoque Episcopi non possint, reservando sibi casus, eorum auctoritatem restringere; tum quia violatio Clausuræ quoad Moniales est reservata Papæ, ac proinde, cum Episcopi non possint sibi reservare casus jam Papæ reservatos, nec poterunt hunc casum sibi reservare, & maxime respectu Monialium exemptarum.

Sed non subsistunt argumenta Pasqualigi; primum quidem, & secundum, eo quod supponant Episcopos non habere jurisdictionem pro foro interno in Moniales exemptas, ac earum Prælatos, quoad faciendam præfatam reservationem; quod negandum est ex supradictis; tertium vero, eo quod Episcopi possint sub censuris sibi reservare accessum ad Moniales factum sine licentia, aut locutionem cum iis de rebus obscænis, aut ad portam apertam, vel alia id genus, quæ non reservantur de facto Papæ: sicque eorum reservatio non concurret cum reservatione quoad Clausuram Monialium, facta de facto a Papa, & tamen eorum reservatio versabitur circa materiam Clausuræ.

Addo ex dictis *sup. cap.9. nu.9.* non sequi Moniales posse absolvi ab excommunicatione lata per Ordinarium in materia Clausuræ, eique reservata; ut putabat quidam Regularis admodum doctus in litteris hac de re ad me transmissis sic differens: Confessarii Regulares privilegiati eatenus in præsentia non possunt absolvere ab excommunicatione Episcopo specialiter reservata, quatenus Paulus V. amplians Clementis VIII. decretum restrictivum facultatis Regularibus olim competentis super reservata, illud extendit ad excommunicationes Episcopo specialiter reservatas; ita ut ab iis modo non possint absolvere, cum antea possent: at tale decretum non afficit Regulares, ut pœnitentes, & consequenter nec Moniales, ex dictis eo *nu.19.* ergo Moniales in præsentia poterunt absolvi ab excommunicationibus Episcopo reservatis, quæ in præfato decreto continentur, æque ac ante poterant absolvi; cum dictum decretum respectu Monialium, perinde se habeat, ac si non fuisse editum; quippe quod eas non afficit: unde sicut ante ejus promulgationem Moniales potuissent absolvi per quemcumque Confessarium Regularem ab excommunicatione Episcopo specialiter reservata in materia Clausuræ; ita & modo poterunt absolvi per quemcumque Confessarium Regularem.

Sic differebat Regularis ille pro sua opinione: sed meo judicio ejus argumentum non probat intentum: & si probat, probat item Moniales posse absolvi per quemcumque Regularem Confessarium a reservatis in Bulla Cœnæ: quod sic probo. Decretum Clem. VIII. super facultate reservatorum, quod postea ampliavit Paulus V., non afficit Moniales, adeoque hæ, eo non obstante, modo poterunt absolvi per Regulares privilegiatos a reservatis, quæ continentur in præfato decreto; cum ergo in eo contineantur casus reservati in Bulla Cœnæ, poterunt & ab iis absolvi libere, & generaliter; quod utique non admittet ille Regularis. Quod si hoc non admittet, omnino debet concedere declarationem illam Sacræ Congregationis (quod Decretum Clem.VIII. super facultate reservatorum non afficit Regulares, ut pœnitentes, & consequenter nec Moniales) non intelligi de omnibus reservatis in Decreto dicto contentis, sed solum de aliquibus, videlicet de quinque casibus in eo specialiter reservatis a Clemente, etiam respectu privilegiato-

rum

rum, ut clare colligitur ex *Nald. v. reservatio in edit. Bon.* qui primus attulit præfatam declarationem: cum enim quæreret an Regulares per Religiosum privilegiatum possent absolvi a dictis quinque casibus, & partem affirmantem sustineret; illam probavit ex dicta declaratione: quod est signum, eam procedere solum de præfatis quinque casibus, non autem de omnibus reservatis in citato decreto contentis, & consequenter eam non extendi ad casus Bullæ Cœnæ, neque ad excommunicationes, quas Episcopus in casu præmisso possit ferre, ac specialiter reservare, etiam respectu Regularium exemptorum; cujusmodi est illa, de qua hic agimus. Quare dicendum videtur Moniales exemptas nec a Regularibus privilegiatis posse absolvi a præfata excommunicatione; idque ex vi supradicti Decreti, in quo Regularibus ablata est per Paulum V. facultas absolvendi ab excommunicationibus Episcopo specialiter reservatis, nec postea a Sacra Congregatione restituta est, ut Regularis ille existimabat.

In cujus confirmationem facit, quod teste *Ciarlino to.2. controv. forens. c.*147. *num.*17. Sacra Congregatio Concilii in Viterbien. 26 Junii 1627. censuit ex Concilio Trident. *sess.*25. *de Regul. c.*5., & Bulla Gregorii XV. de exemptorum privilegiis, posse Episcopum circa aperitionem ostii Clausuræ extra casus indigentiæ, nec non circa accessus, & colloquia cum Monialibus ferre excommunicationem sibi reservatam, eaque ligare nedum Regulares accedentes, sed etiam Moniales (facta de eis mentione) adeo ut Superior Regularis ab ea absolvere nequeat.

Notat autem *Ciarlinus num.*18. esto detur requiri specialem, seu expressam mentionem de Monasteriis exemptis (stantibus illis verbis *facta de eis mentione*) quod cum talis mentio solum requiri possit, ut constet, an Episcopus in suo generali edicto velit comprehendere dicta Monasteria, adeoque sit quæstio voluntatis, non potestatis; & alias expressio voluntatis plus fiat factis, quam verbis; satisque expressum censeatur, quod verbis generalibus exprimitur, ac si specialiter, & in individuo fuisset expressum *Bart. in l. principio ff. de vulgar.*, ubi *Ripa num.*49. 67. 75., *Oldrad. cons.*322. *num.*2., *Monach. cons.*287. *n.*7. *& seqq.*, *Surd. cons.*358. *nu.*1. hoc ipso quod Episcopus v. gr. suum edictum prohibens accessum ad Moniales affigi jubet etiam ad Monasteria exempta, & punit trasgressores illius, clare indicat se velle suam prohibitionem extendere etiam ad dicta Monasteria; cum leges non debeant intelligi ex verbis, sed ex mente, & ratione: *Rota divers. decis.*208. *n.*5. *p.*5.

49. Neque ex eo, quod juxta dicta *c. præced. qu.* 15. §. *illud etiam* Pius V. per Bullam specialem indulsit Prælatis Regularibus, ut, quod possunt Episcopi in Clericos, & laicos subditos quoad absolvendum, ac dispensandum, & usum aliarum similium facultatum, ii pro foro conscientiæ per se ipsos præstare possint in Religiosos, ac Moniales ipsorum jurisdictioni subjacentes; sequitur quod sicut Episcopi possunt proprios subditos absolvere ab iis, quæ ipsi specialiter sibi reservant, sic & ab iisdem possint Prælati Regulares absolvere Religiosos sibi subditos; siquidem concessio Pii V. loquitur de reservatis Papæ, ut constat ex verbis illis Bullæ citatæ: *Et insuper quia Sacrum Oecumenicum Concilium Trident. concessit Episcopis, ut absolvere possint in foro animæ, seu conscientiæ ab omnibus &c.* quæ verba non possunt intelligi, nisi de casibus Papalibus, de quibus tantum ibi loquitur Concilium; ideoque non debent extendi ad ea, quæ specialiter reservantur Ordinariis, & alias sunt Regularibus sublata per allegatum Decretum Clem. VIII.

Quod si denique quæras, an Moniales subjectæ Ordinario subjaceant casibus, ac censuris, quæ ipse Ordinarius generaliter reservat pro sua Diœcesi, etiamsi de iis non fiat expressa mentio in edicto reservationis.

50. *Resp.* Videri subjacere: & ratio est, quod, cum edicta loquantur generaliter, adeoque comprehendant quoscumque

que subditos Ordinarii reservantis; & alias lex generaliter loquens, generaliter debeat intelligi; non apparet ex quo capite Moniales subjectæ Ordinario debeant eximi a præfatis edictis: ita docti recentiores, & talem puto esse praxim.

Quæres 10. *An, & qualiter Moniales subjiciantur Ordinario, aut Prælato Regulari quoad receptionem Novitiarum.*

51. *Resp.* Subjici alterutri illorum, prout ipsorum jurisdictioni respective subduntur: & quidem non solum quoad taxandum numerum Monialium recipiendarum (quod videtur spectare ad proprium Prælatum Monialium, quippe cui in Constitut. Pii V. *Circa Pastoralis* districte prohibetur ne recipiat plures Moniales, quam possint commode sustentari), sed etiam quoad taxationem dotis, cum talis taxatio item spectet ad proprium Prælatum Monialium, ut pote cui incumbit ex officio procurare bonum Monialium subditarum, tum spirituale, tum temporale: non item quoad explorationem voluntatis novitiæ recipiendæ: hæc enim de rigore juris spectat generaliter ad Ordinarium loci quoad omnes Moniales etiam exemptas; ut clare colligitur ex Concilio Tridentin. *sess.* 25. *de regul. c.*17. talem explorationem committente Episcopo, aut in ejus defectum ipsius Vicario generali, adeoque non includente Prælatum Regularem quoad Moniales sibi subjectas: quamquam (ut audivi) in aliquibus locis etiam Prælati Regulares dictam facere soleant explorationem quoad Moniales subditas, ultra eam, quæ fit ab Ordinario (idque sciente, & non dissentiente ipso Ordinario) non quidem ex necessitate; sed ex superabundantia, & ad bene esse.

Quæres 11. *Qualiter Moniales subjaceant Ordinario, aut Prælato Regulari quoad emissionem Professionis Religiosæ.*

52. *Resp.* Subjacere in eo, quod illæ non solent profiteri, nisi coram Ordinario, aut proprio Prælato Regulari, prout iis respective subduntur; & hoc eo modo, quo diximus hic *c.*3. *sect.*1. *quæst.*4., ubi ostendimus de rigore professionem debere acceptari ab Abbatissa, seu Priorissa Monasterii, adeoque assistentiam Ordinarii, aut Prælati Regularis non esse de valore illius, sed potius ad bene esse, & ad majorem solemnitatem.

Quæres 12. *In quibus subsint Moniales Ordinario, aut Prælato Regulari quoad recipiendas puellas intra Monasterium causa educationis.*

53. *Resp.* Subesse in eo, quod non possunt recipere dictas puellas nisi obtenta in scriptis licentia, sive ab Ordinario, sive a Prælato Regulari; prout alterutri illorum Moniales immediate subduntur: idque ex Decreto Sacræ Congregationis relato *supr. c.*5. *sect.*4. *qu.*3. & juxta ibi dicta *num.*179.

Quæres 13. *An Moniales subdantur Ordinario loci, aut Prælato Regulari, tam quoad egrediendum e Clausura, in casibus permissis, tam quoad recipiendum intra Clausuram personas extraneas legitime intrantes.*

54. *Resp.* Subdi quoad utrumque Ordinario, & etiam Prælato Regulari, si illi subsunt: quoad egrediendum quidem e Clausura ob dicta *cap.*5. *sect.*2. *quæst.*9. §. *at dicens*: quoad recipiendos vero extraneos intra Clausuram ob dicta ibi *sectione* 3. *qu.*30 *&* 32.

Quæres 14. *An Moniales subdantur Ordinario, aut Prælato Regulari quoad hoc, ut non possint visitari ab extraneis ad ipsas accedentibus absque licentia illorum.*

55. *Resp.* Subdi, si talis sit consuetudo loci, ut Monasteria Monialium exemptarum adiri non possint absque licentia non solum Ordinarii, sed etiam Prælati Regularis, ut vidimus loco superius citato *sect.*5. *qu.*7. §. *quod si quæras.*

Quæres 15. *An Moniales subjaceant Ordinario, aut Prælato Regulari quoad visitationem, prout alterutri illorum subduntur.*

56. *Resp.* Subjacere, ut videbimus *subsect. seqq.*

Quæres 16. *Qualiter Moniales subsint Ordinario, aut Prælato Regulari quoad electionem Abbatissæ, seu Priorissæ*

57. *Resp.*

57. *Resp.* Subesse; cum hoc tamen discrimine, quod si Moniales sint exemptæ ab Ordinario, electioni Abbatissæ non solum debet intervenire Prælatus Regularis, sed præterea potest ei assistere etiam Ordinarius, ut vidimus *subsect. praeced. qu.* 14. si vero Moniales immediate sint subjectæ Ordinario, solus Ordinarius debet interesse dictæ electioni: sed de hoc infra, ubi agemus de electione Abbatissæ.

Quæres 17. *Qualiter Moniales subdantur Ordinario, aut Prælato Regulari, quoad bonorum temporalium administrationem.*

58. *Resp.* Subdi, soli quidem Ordinario, si ei immediate subsint, Prælato autem Regulari, & simul etiam Ordinario, si alias sint exemptæ ab Ordinarii jurisdictione: eo tamen modo, quo indicavimus *subs. præced. qu.*15. ratio autem responsionis est, quod, cum bonorum temporalium administratio ex officio incumbat Prælato uniuscujusque Monasterii respective, ut bene ostendit *Suarez tom.*4. *de relig. tract.*8. *l.*2. *c.*26. *nu.*1. hoc ipso quod Ordinarius est proprius Prælatus Monialium sibi subjectarum, & Superior Regularis Monialium sui Ordinis, aut exemptarum, sequitur Ordinario, aut Prælato Regulari incumbere administrationem bonorum earundem Monialium ad illos respective attinentium, sive hujusmodi administrationem per se exerceant, sive per alios: & hæc de jure communi, circa quod facta est aliqua immutatio a Gregorio XV., ut vidimus *subsect. præced. qu.*15. *jam citata*.

Quæres 18. *An, & quibus in casibus Ordinarius, aut Prælatus Regularis possint ingredi Monasteria Monialium sibi respective subditarum.*

59. *Resp.* Posse, & quidem non solum in casu visitationis, sed etiam in quocumque alio casu magnæ necessitatis, aut utilitatis: dummodo ingrediantur in casu tantæ necessitatis, aut utilitatis, ut in eo dare possent aliis facultatem intrandi: ita *Barbosa de offic. Ep. alleg.*102. *n.*43. pluribus aliis citatis; & habetur expresse in Bulla Gregorii XIII. edita 23. Decembris 1581., quæ incipit *Dubiis*, & declarat Prælatos omnes tam Sæculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & a paucis, iisque senioribus, & Religiosis personis comitati: idque sub variis pœnis a nobis supra explicatis *cap.*5. *sect.*3. *qu.*3. *&* 21.

Quod si quæras an Prælatus regularis Monialium possit ingredi Clausuram Monialium sibi subditarum ad administrandam Eucharistiam Moniali infirmæ, ad conferendam illi extremam unctionem, ad assistendum ejus morti, aut exequiis; interim excluso Confessario illarum, qui ex officio hæc omnia præstare solet.

Resp. Visum est olim mihi quod posset, si Moniales vere ei subsint, sive tamquam Superiori delegato, sive tamquam Ordinario, & quidem illimitate. Ducebar, quod data hypothesi ille est Ordinarius, aut supremus Parochus Monialium (qua ratione Episcopus dicitur esse supremus Parochus totius suæ Diœcesis, utpote habens totam Diœcesim in Parochiam, sicut notavit *Barbosa de offic. Episc. alleg.*80. *n.*1.) ac proinde habet in Moniales totam illam potestatem, quam habet earum Confessarius (excepta tamen facultate audiendi illarum Confessiones, quæ fuit absoluta a Gregorio XV. in sua Bulla *Inscrutabili*): sicut ergo quilibet Episcopus potest cum quolibet suorum subditorum præstare, quidquid potest proprius illorum Parochus (& quidem eo excluso) sic & Prælatus Regularis præstare poterit cum Monialibus sibi subditis, quidquid cum illis præstare potest ipsarum Confessarius (excepta auditione Confessionum) tamquam immediatus earum Parochus: siquidem par ratio procedit in utroque casu. Unde fit, ut, sicut Confessarius ingredi potest ad ea omnia præstanda ratione officii, ita & possit ingredi Prælatus ad eadem præstanda tamquam Ordinarius, aut supremus Parochus Monialium,

Digitized by Google

tium: quod si detur, jam necessario fatendum est, quod, sicut Confessarius in propositis casibus ingredi potest; sic & ingredi poterit Prælatus ad præfata Ministeria obeunda: quod esset illum ingredi non ut Prælatum Monialium (quomodo non esset necessarius ingressus illius in talibus casibus), sed ut Parochum; & consequenter non incurrere pœnas latas contra Prælatos Monialium in casibus non permissis ingredientes: neque ex eo, quod Confessarius Monialium potest prædicta omnia ex se præstare, sequitur Prælatum ingredi in casu non necessario: cum hic necessitas sumatur, non ex parte ministri, sed ministerii exercendi cum Monialibus, quod sine dubio in additis casibus est necessarium.

„ Sed huic doctrinæ obstat nunc „ Constitutio 153. Alexand. VII., quæ incipit *Felici*, & quam retuli *c.5. sect.3. n.3.* „ in ea enim restringitur facultas Superiorum Regularium ingrediendi in Monasteria Monialium sibi subjectarum, „ & ita determinatur quomodo, & quando liceat illis talis ingressus, ut jam dicta doctrina videatur exclusa.

Addo, quod cum juxta dicenda *c.10. qu.39.* Confessarius Monialium, maxime Regularis, ingrediens Clausuram eo ipso secum possit ducere socium, etiam Prælatus Regularis Monialium, si velit in casibus permissis, ingredi poterit cum Confessario, præcise ut socius; æque ac posset ingredi quicumque alius Religiosus Ordinis: idque etsi alias ibi non extaret consuetudo ducendi socium: cum enim talis consuetudo sit laudabilis, licite posset induci, esto Prælatus ad id moveretur ex curiositate: secus, si socius non ingrederetur præcise ad associandum Confessarium, sed soleret ei inservire in ministerio ibi exercendo, & Prælatus tale servitium non præstaret: tunc enim illicitus esset ingressus, ut pote factus absque sufficienti titulo (siquidem titulus socii jam non subsisteret), & in fraudem legis talem ingressum prohibentis: idque ob doctrinam *Sanchez l.6. mor. c.16. n.49.*, quæ proportionaliter in hoc casu procedit.

60. Cæterum quod olim concessit Urbanus IV. Monialibus S. Claræ teste *Miranda qu.2. de Monial. art. 15.*, nimirum quod Generalis Minister Ordinis Minorum posset ingredi Monasteria dictarum Monialium cum 4., aut 5. Fratribus ejusdem Ordinis ad celebrandum ibi, aut faciendam exhortationem, si quando id ei videretur expedire; non apparet quo modo in præsentia subsistat, attenta Bulla Gregorii XIII. citata: in qua quibuscumque Superioribus Regularibus mandatur, ne facultate ingrediendi dicta Monasteria, siquam habent, utantur, nisi in casibus necessariis; & quidem derogando quibuscumque privilegiis: unde cum celebratio Missæ, aut prædicatio Verbi Dei audiri possint a Monialibus per fenestellas Ecclesiæ, non potest dici, quod comprehendatur inter casus necessarios, de quibus loquitur Bulla Gregorii XIII. Ita *Barbosa sup. num.44.* contra Mirandam putantem Ministrum Generalem sui Ordinis, ac ejus Provinciales posse vi præfatæ concessionis, etiam hodie, ingredi dicta Monasteria ad effectum ibi celebrandi, vel prædicandi, quod non rejicit *Tamb. d.24. de jure Abbatiss. qu.10. num.1.* dicens, *an autem hodie in praxi supradicti Minister Generalis, & Provincialis hanc facultatem ingrediendi exerceant, dubitat Barbosa*: nullo alio verbo apposito, per quod indicet se non approbare, aut rejicere ejusmodi doctrinam: quæ tamen non debet admitti ob modo dicta.

Quæres 19. *An Ordinarius, aut Prælatus Regularis de bonis Monialium sibi respective subditarum possint disponere in casibus alias permissis, etiam contradicentibus ipsis Monialibus.*

61. *Resp.* Non posse, loquendo de contractibus gravioris momenti; & inde probatur, quod neque Abbatissa, seu Priorissa, cui incumbit tota administratio bonorum Monasterii immediate, ac proxime, similes contractus regulariter potest facere propria auctoritate, absque consensu proprii Capituli: ergo neque Ordinarius, aut Prælatus Regularis, quibus minus proxime, ac immediate in-

R r cum-

Digitized by Google

cumbit administratio dictorum bonorum quoad Monasteria sibi respective subjecta, poterunt præfatos contractus facere, sine consensu Capituli; unde existimo talem esse praxim, sicque communiter observari.

Quæres 20. *An Ordinarius, aut Prælatus regularis possint deponere, aut suspendere ab Officio Abbatissas, seu Priorissas Monialium sibi respective subditarum.*

62. *Resp.* Posse, si occurrat justa causa id faciendi: & ratio est, quod supradicti in Moniales subditas habent potestatem coercitivam etiam pro foro externo; hæc autem sufficit, ut possint eas punire in foro externo pœna justa; qualis utique esse potest etiam depositio, & suspensio ab officio; unde ea non solum identidem imponitur in Religionibus virorum, sed etiam ipsis Monialibus comminatorie indicitur, illis aliqua prohibendo, aut præcipiendo sub pœna privationis, aut suspensionis ab officio.

SUBSECTIO III.

De Canonica Monialium Visitatione.

63. *Visitatio Canonica quid sit.*
64. *Alia est generalis, alia particularis.*
65. *Prælati Monialium tenentur eas visitare.*
66. *Moniales subditæ Ordinario loci, aut Sedi Apostolicæ visitantur ab Ordinario; exemptæ vero a Prælato regulari.*
67. *Capitulum, Sede vacante, visitat Moniales non minus, quam Ordinarius.*
68. *Illas item visitat Vicarius generalis.*
69. *Jus visitandi potest delegari.*
70. *Visitatio facienda singulis annis.*
71. *Proponitur materia Visitationis.*
72. *Præmonendæ Moniales de materia Visitationis.*
73. *Prælatus tempore Visitationis ingreditur Clausuram.*
74. *Ducit secum aliquos socios.*
75. *Si ingreditur ob fabricæ constructionem, ducit secum socios solitos ultra Architectum.*
76. *In tales socios assumi possunt Regulares, etiam ex Indulto Leonis X.*
77. *Et hoc indultum, licet factum vivæ vocis oraculo, juxta aliquos hodie durat.*
78. *Visitatio, quæ fit in casu particulari, facienda judicialiter.*
79. *Moniales exemptæ nequeunt obstare Ordinario, ne earum visitet Clausuram.*
80. *Et si obstent, incurrunt excommunicationem.*
81. *Ad hoc tamen requiritur, ut, apposito impedimento, Moniales moneantur, ut desistant.*
82. *Monitio ista sufficit quod sit generalis.*
83. *Ea facienda ab ipso Visitatore.*
84. *Dicta excommunicatio incurritur etiam in casu, quo impediatur Visitatio intentata a Prælato regulari.*

Quæres 1. *Quid intelligatur hic nomine Visitationis Canonicæ.*

63. *Resp.* Intelligi actum, quo legitimus Prælatus Monialium, juxta Sacros Canones, aut constitutiones Religionum inquirit statum, & mores Monialium sibi subditarum ad effectum debite corrigendi excessus, qui forte deprehendantur, ac opportunis mediis promovendi bonum ipsarum tam spirituale, quam temporale: idque ex jurisdictione sibi competente ad executionem sui Pastoralis officii.

Quæres 2. *Quotuplex sit hujusmodi Visitatio.*

64. *Resp.* Esse duplicem; generalem scilicet, & particularem: generalis est, quam Prælatus ordinarie facit, ex debito sui pastoralis officii (& de hac potissimum nobis in præsentia agendum est) particularis

Digitized by Google

laris est, quam Prælatus facit ex zelo, & charitate, & ex causa hic & nunc movente animum suum; de qua loquitur *Clem.2. §. nos igitur de censib.*

Quæres 3. *Quo jure obligentur Prælati Monialium ad Canonicam earum Visitationem.*

65. *Resp.* Obligari tum ex *Clem.2. attendentes, de stat. Monac.* statuente Monasteria Monialium Papæ immediate subjectarum visitari debere ab Ordinario loci Apostolica auctoritate; non exempta vero ab eodem Ordinario, sed propria potestate; exempta denique a propriis Prælatis Regularibus: tum ex Concilio Trid. *sess.25. de regul. c.1.* ubi præcipitur, ut omnes Regulares, tam viri, quam mulieres ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant, atque in primis quæ ad suæ professionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respective essentiam, nec non ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda, pertinentia, fideliter observent; omnisque cura, & diligentia a superioribus adhibeatur, tam in capitulis generalibus, & provincialibus, quam in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur. Ubi ad rem nostram maxime faciunt verba illa, *quam in eorum visitationibus &c.*, quæ sine dubio inducunt Prælatis Monialium obligationem illas visitandi, eamque gravissimam, ut colligitur ex gravitate materiæ, circa quam versatur talis obligatio.

Quæres 4. *Quinam Prælati possint, & debeant visitare Moniales.*

66. *Resp.* Distinguendo; vel Moniales sunt immediate subjectæ Sedi Apostolicæ, aut Ordinario loci: & hæ possunt, & debent visitari ab ipso Ordinario, auctoritate quidem propria, si sint ipsi immediate subjectæ; auctoritate vero Apostolica, si Moniales immediate subsint Sedi Apostolicæ: vel Moniales subjacent jurisdictioni Prælati Regularis; & hæ debent, & possunt visitari a Prælatis Regularibus; quamquam, quod spectat ad observantiam Clausuræ Moniales quæcumque, sive exemptæ, sive non exemptæ, visitari soleant ab Ordinario loci, eo modo quo diximus *sup. c.5. sect.1. qu.5.* patet responsio *ex Clem.2. citata qu. præcedenti*: si monuero *eum Tamburino d.14. de jure Abbatiss. qu.3. n.4.* ad illos eosdem Prælatos, ad quos spectat visitatio Monialium, spectare etiam earum correctionem, ac punitionem, si deliquisse reperiantur.

An autem Capitulum Sede vacante possit absolute visitare Moniales Ordinario subjectas, immo & exemptas, quoad observantiam Clausuræ.

67. *Resp.* Videri posse, & colligitur ex dictis *c.5. sect.1. qu.5.* quæ inde confirmari possunt, quod non est credendum Ecclesiam velle Moniales manere toto tempore Sedis vacantis omnino destitutas canonica visitatione, sive absolute, si sint non exemptæ, sive quoad observantiam Clausuræ, si sint exemptæ; cum alioqui possit contingere casus, in quo tunc temporis maxime necessaria sit visitatio. Dissentiunt tamen *Azor. p.3. l.3. c.37. qu.14.* & alii *apud Tamburinum sup. qu.5. n.3.* putantes Capitulum Sede vacante non posse visitare cœnobia Monialium exempta, quæ alias posset Ordinarius, ut delegatus Sedis Apostolicæ; sicque fuisse decisum a Rota testatur *Barbosa sup. alleg.73. n.25.* idemque sentit *Diana p.7. tract.12. resol.28.* ex Bannio.

68. Addo etiam, Vicarium generalem posse visitare modo dicto Moniales, & quidem non solum subjectas Ordinario, sed etiam exemptas; non tamen quoad omnia (sicut potest visitare Moniales non exemptas) sed tantum quoad observantiam Clausuræ, juxta dicta supra *cap.5. sect.1. qu.5.*: constat autem, jus visitandi non competere Vicario Generali, nisi specialiter id ei committatur: quod aliis citatis notavit *Barbosa n.28.*

Quod si quæras, an Prælati Monialium possint alteri delegare munus visitandi, & quidem etiam in iis, quæ ipsis competunt solum ex delegatione Sedis Apostolicæ.

Rr 2 69. *Resp.*

Digitized by Google

69. *Resp.* Posse: & constat tum ex usu, tum ex dictis *subs. praeced. qu.* 1.

Quæres 5. *Quam frequens debeat esse visitatio Monialium*.

70. *Resp.* Regulariter debere fieri singulis annis juxta *Clementinam* 2. *attendentes de stat. Monac.* ubi id expresse statuitur: & quidem merito, cum maxime conducat ad bonum gregis, quod pastor agnoscat pecoris sui vultum, suumque gregem consideret: sicut bene notavit *Fuscus l.* 1. *de visitat. c.* 3. *n.* 10. hinc inferens frequentes debere esse visitationes; quod utique etiam procedit in Monialibus.

Quæres 6. *De quibus instituì debeat visitatio Monialium*.

71. *Resp.* Debere institui non solum circa ea, quæ præscribit Concilium Trid. *sup. c.* 9. nimirum circa vota substantialia Religionis, victum ac vestitum; sed etiam circa sequentia, videlicet, quot sint Moniales, an professio fiat tempore debito, an habitus Novitiarum, ac professarum sit distinctus, an Moniales ultra vota substantialia observent regulam proprii Ordinis, Jejunia in ea præscripta, silentium, aliasque Regulares observantias: an deferant vestes debitas, an suo tempore celebrent divina officia, & an omnes conveniant: an servent debitam Clausuram, & tempore congruo claudantur portæ: an admittant conversationes suspectas, periculosas, & scandalosas: qualiter in suo munere se gerant, Abbatissa, Vicaria, & aliæ Officiales Monasterii: quam diligenter munus suum obeant Confessarii tam ordinarii, quam extraordinarii: qualis sit educatio Novitiarum, ac puellarum ibi commorantium causa educationis: qualiter expendantur bona Monasterii, ac implicentur dotes Monialium, quæ admittuntur: & alia id genus, quorum longum texit Catalogum Gavantus in tract. de visitatione.

Quæres 7. *An Moniales possint, & debeant præmoneri de tempore visitationis*.

72. *Resp.* Communiter posse, & debere præmoneri, ut illæ possint tanto melius se disponere ad visitationem, & hæc majori cum fructu ipsarum peragatur; non repugnare tamen, absolute loquendo, immo interdum expedire, aut etiam necessarium esse, ut Prælatus ex improviso accedat ad visitationem, præsertim particularem; v. gr. ut inveniat Monialem in flagranti delicto, ut reperiat supellectilem alicujus Monialis vanam, ac omnino indecentem statui Religioso, quæ alias occultaretur; ut majori cum sinceritate explorare possit statum Monasterii absque periculo subornationis: sic quippe de filio hominis scriptum est Matth. 24. *Estote parati, quia qua nescitis hora, filius hominis venturus est*: sic, & Marci 13. dicitur. *Vigilate, nescitis enim, quando Dominus domus veniat, sero, an media nocte, an Galli cantu, an mane: ne, cum venerit repente, inveniat vos dormientes*.

Quæres 8. *An Prælatus Monialium possit tempore visitationis ingredi Monasterium, & quo modo*.

73. *Resp.* Posse dummodo alias observet, quæ præscripsit Gregorius XIII. in sua constitut., quæ incipit: *Dubiis, quæ emergunt*: & sic habet: *Auctoritate Apostolica declaramus Prælatos omnes tam sæculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & a paucis, iisque senioribus, ac Religiosis personis comitati*. Cum enim Prælatus instituturus visitationem Monialium debeat illis proponere edicta visitationis, illam denunciare, habere ad ipsas exhortationem, & hæc fieri debeant secreto, ac exclusis Novitiis, conversis, & aliis fœminis in Monasterio forte commorantibus; constat in tali eventu adesse necessitatem ingrediendi, adeoque facultatem Prælatis Monialium ad id concessam extendi ad talem casum, præsertim cum in ipsa visitatione debeant visitari officinæ Conventus, cellæ Monialium, ac supellex, dormitorii decentia, aliquod ædificium, quod forte construitur, aut construendum est, aut minatur ruinam: præter quamquod, finita visitatione, ingrediendum est Capitulum conventuale ad publican-

Digitized by Google

blicandam ipsam visitationem, ac imponendam correctionem culparum inde resultantium, quæ sine dubio non possunt fieri absque eo, quod Prælatus visitans ingrediatur Monasterium; ut recte advertit *Sanchez lib.6. mor. c.16. n.54.* ex Llamas monens ad omnia prædicta debere ingredi etiam Notarium, qui eorum omnium det testimonium, & actus faciat judiciales.

Difficultas est, quot socios secum debeat Prælatus introducere in Monasterium, attento quod Gregorius XIII. non exprimit in citata constit., quot illi esse debeant, sed solum dicit a paucis, iisque senioribus, ac Religiosis personis comitati.

74. *Resp. Tambur. d.24. de jure Abbatiss. qu.10. n.3. ex Miranda qu.2. de Monial. art.15.* posse tuta conscientia introduci tres socios juxta illud *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum:* immo, & 4. & 5. secundum Victorellum, ac Bonacinam: verum in hoc standum est uniuscujusque loci consuetudini, quæ habet vim legis, & est optimus legum interpres; dummodo salvetur, quod Prælatus ingrediatur comitatus a paucis, sicut requirit Gregorius. „ Ubi est advertendum, quod hæc dicta procedunt de „ Episcopis, non autem de Superioribus „ Regularibus: ii enim tenentur servare „ formam præscriptam ab Alexandro VII. „ in Constit. quæ incipit *Fœlici*, edita „ anno 1664., & est in Bullario 153., ubi „ sic habetur. *Visitet autem Superior Regularis interiorem Clausuram per se „ ipsum, non autem per alium, etiamsi „ fuerit legitime impeditus, quo casu differetur visitatio in aliud tempus, quo „ cessaverit impedimentum, & visitationem celeriter, & unica die, debita tamen cum diligentia absolvat, nec ante „ ortum Solis eam incipiat, nec post occasum protrahat, neque ipse visitator, neque ejus socii ullam sumant in Monasterio refectionem. Porro si visitet Generalis, possit secum habere duos socios sui „ Ordinis; si alius a Generali, unum tantum, „ exclusis omnibus aliis, etiam ratione officii. Qui quidem socii assumantur exemplares, & maturæ ætatis, & in actu visitationis a visitatore nunquam separentur, sed eum aspicere, & ab ipso aspici „ semper possint.*

75. Cæterum monet *Tambur. num.6.* quod si ratione ædificii construendi Episcopus, aut Superior Monialium ingrediantur Monasterium cum aliquo Architecto, vel alio artifice, nihilominus debent secum coassumere suos ordinarios comites; prout statuitur in allegata Constitutione Gregorii XIII. siquidem Architectus ille, aut Artifex non ingrediantur tanquam comites, sed ut operarii, ac artifices.

An autem Ordinarius, ingressurus Monasterium Monialium ad illud visitandum possit, ac teneatur sibi assumere in comites visitationis viros religiosos.

76. *Resp.* Posse, saltem de jure communi; cum nullum extet jus id generaliter prohibens Regularibus; Immo potius id in specie vivæ vocis oraculo fuerit concessum Fratribus, ut videre est apud *Cæsarubium in comp. v. ingredi Monasteria n.32.* & consequenter Religiosis aliorum Ordinum per viam communicationis; non tamen teneri, esto Gregorius XIII. loquens de comitatu Episcopi ingredientis Monasteria Monialium dicat *a paucis, iisque senioribus, & religiosis personis comitatus*. Siquidem hic nomine *religiosi*, non significatur homo adstrictus tribus votis substantialibus Religionis, sed vir pius, ac timoratus, sicut bene notat *Tamburinus sup. n.4. ex Victorello*.

Cæterum illud hoc in loco bene advertendum est, quod cum concessio illa relata a Cæsarubio fuerit facta a Leone X. vivæ vocis oraculo, post generalem revocationem vivæ vocis oraculorum a Gregorio XV. & Urbano VIII. factam non amplius subsistit, nisi quis velit juxta doctrinam *Peyrini tom.3. privil. cap.12. ad Constit.18. Urbani VIII. num.1.* sustinere illud non fuisse comprehensum sub præfata generali revocatione, ut pote quod transiit in privilegium bullarum vi Constitutionis Gregorii XIII. confirmantis, & ex certa scientia innovantis omnia privilegia ab ipso, aliisque suis Prædecessoribus con-

concessa Fratribus Minimis, etiam vivæ vocis oraculo: quæ constitutio refertur a *Peyrino tom.2. privil. Constit.1. Greg. XIII.* & sic habet: *Omnia, & singula privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogativas, favores, conservationes, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extensionis inter se, & cum aliis Ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, eisdem Correctori Generali, & Zelosis, ac aliis fratribus, Ecclesiis, Domibus, Conventibus, & locis eorum quibuscumque in genere, & specie, etiam per solam signaturam, etiam vivæ vocis oraculo, ut præfertur, aut alias, tam per præfatos, & alios quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac nos, & Sedem præfatam, quam Imperatores, Reges, & alios Principes sub quacumque forma, & expressione verborum concessa, &c. quatenus sint in usu, & sacris Canonibus, & decretis Sacri Concilii Tridentini non adversentur; approbamus, confirmamus, & innovamus, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, & firmiter observari mandamus*: quod item prius fecerat Pius V. iisdem Fratribus Minimis per Bullam adductam ab eodem *Peyrino sup. Constit. Pii V. in ordine 7. §.31.* Quæ concessio utique per communicationem suffragatur etiam Religiosis aliorum Ordinum.

77. Addo ex *Rodriquez tom.1. qu.47. art.8. & Miranda supr. art.16.* præfatam concessionem Leonis X. si detur modo dicto transiisse in Indultum bullarum, non videri revocatam a Gregorio XIII. in bulla *Ubi gratiæ* superius non semel allegata, ac revocante omnes, & quascumque licentias concessas quibuscumque viris ingrediendi Monasteria Monialium: ea quippe loquitur de facultatibus, ac licentiis personalibus; ut inde constat, quod ea solum loquitur de facultatibus concessis Marchionissis, & Ducissis, & aliis quibuscumque personis (qui modus loquendi indicat privilegium esse personale, tamquam concessum, si minus certæ personæ, certo generi personarum; sicut colligitur ex *l. qui tale 24. ff. soluto matrim.* cum tamen allata concessio Leonis X. non sit personalis, sed realis, ut pote facta toti Ordini Minorum, qui fictione juris nunquam videtur perire, sicut advertit Rodriquez generaliter docens privilegium factum certo generi personarum, quæ per fictionem juris nunquam pereunt, censendum esse reale, ac perpetuum, non autem personale.

Quæres 9. *An, & quando visitatio Monialium fieri debeat in forma judiciali.*

78. *Resp.* Debere fieri, si fiat in casu particulari, v.g. occasione alicujus gravis excessus perpetrati in Monasterio; si fiat generaliter, prout fit communiter, constat ex ipsa praxi.

Quæres 10. *An Moniales exemptæ possint impedire Ordinarium, quominus eas libere visitet circa custodiam Clausuræ.*

79. *Resp.* „ Non posse, attentis de„ cretis Sacri Concilii Tridentini, & aliis „ Sacræ Congregationis Concilii, de qui„ bus dixi *cap.5. sect.1. n.6.* ex quibus „ constat, Ordinarium posse visitare Mo„ niales exemptas quoad Clausuram, „ quoties judicaverit id expedire, nec „ posse ipsi Regulares, quibus subsunt „ Moniales, impedire, quominus ille id „ præstet; & hoc, licet alias nunquam „ visitaverit illud Monasterium: quod „ declaravit Sacra Congregatio 24. No„ vemb. 1617. apud *Gavantum in man.* „ *v. Monialium Clausura n.57. addentem* „ *n.60.* ex decreto ejusdem Sacræ Congregat. facto 25. Febr. 1583. posse Ordinarium interrogare Moniales Regularibus subjectas de pertinentibus ad Clausuram. Immo docet *Fuscus l.2. de Visitat. cap.19.* (quod nos etiam supra adnotavimus) Monialibus recusantibus visitari, posse Episcopum eis resistere frangendo portas Monasterii, vim vi repellendo.

Quæres 11. *Quam pœnam incurrant Moniales, & alii quicumque impediunt visitationem Canonicam Monialium.*

80. *Resp.* Incurrere excommunicationem majorem latam in Clem. *attendentes de stat. Monac.*, & a nobis propositam *sup.* c.8.

Digitized by Google

*c.8. qu.*11. lateque a *Bonac. d.2. de censur. partic. qu.2. part.*4. explicatam, qui bene ait *n.*2. quod cum materia istius excommunicationis sit impedire Visitatorem in iis, quæ pertinent ad reformationem Monialium circa vitam voluptuosam, & ad debitum famulatum Deo præstandum, ut habetur in ipso textu: & ex alia parte talis impeditio fieri possit multis modis; sequitur tot modis contrahi præsentem censuram, quot modis fit dicta impeditio: dummodo tamen præcedat admonitio ad eam incurrendam vi textus requisita iis verbis, *nisi moniti resipiscant*.

81. Notat autem *Bonacin. num.*4. ad contrahendam istam censuram non sufficere quod præfata admonitio fiat, antequam apponatur impedimentum visitationi, sed eam debere subsequi appositionem ipsam impedimenti, ita ut Prælatus visitans impedientem moneat, ut desistat ab impediendo: cujus rei ea est ratio, quod in textu dicitur, *nisi moniti resipiscant*: non dicitur autem resipiscere is, qui non delinquit (v. g. impediendo in præsenti materia) quod etiam notarunt *Suarez d.23. de censur. sect.5. n.9. Sayr. l.3. de censur. cap.35. num.*14. *Navar. cap.27. n.*140. & alii.

82. Ista tamen monitio non est opus, quod sit specialis, & particularis, sed sufficit illam esse generalem; siquidem textus simpliciter, ac indistincte loquitur dicens, *nisi moniti resipiscant*; adeoque non debet restringi ad monitionem specialem, cum jure non distinguente nec nos distinguere debeamus. Ita Suarez Sayr. Navarr. & alii locis modo citatis, quos sequitur *Bonacin. n.*5. monens *num.*6. in præsenti eventu requiri ad incurrendam istam censuram vel triplicem monitionem, vel unam pro triplici, probatque ex Suarez supra, ac *Filliucc. tract.*14. *n.*73. quia ubi jus petit juridicam monitionem, semper loquitur de monitione Canonica; monitio autem Canonica est trina, aut certe una pro trina, nisi aliud necessitas suadeat:

83. Præterea ista monitio, ut sit legitima, debet fieri ab ipso Visitatore Monialium, qui impeditur; aut certe ab ejus Superiore in causa visitationis: patet, quia ista monitio debet esse juridica, non est autem juridica nisi fiat a legitimo Superiore, qui in causa visitationis est vel ipse Visitator, vel Superior illius in jurisdictione. Ita *Bonacin. num.*7. *ex Aug. Suar. & Filliuc.* addens *num.*8. ad incurrendam istam excommunicationem præsupponi præsumptionem; cum in textu adhibeatur verbum *præsumpserint*, adeoque illam posse evitari ex quacumque ignorantia, præterquam ex affectata cum ingenti temeritate conjuncta.

84. Et certe quod ista excommunicatio incurratur etiam in casu, quo impediatur visitatio intentata a Prælato Regulari, colligitur ex tenore ipsiusmet textus; qui cum dicat *singula Monialium Monasteria per Ordinarios, exempta videlicet, quæ ita Sedi Apostolicæ, quod nulli alii subjecta noscuntur, Apostolica; non exempta vero ordinaria auctoritate; ac exempta alia per alios, quibus subsunt, annis singulis debeant visitari*; utique comprehendit etiam Prælatos Regulares expressos in his postremis verbis, *per alios, quibus subsunt*.

SECTIO II.

De Gubernatione Monialium quoad subjectionem erga propriam Abbatissam.

Acturi in ista Sectione de gubernatione Monialium, prout se tenet ex parte Abbatissæ, seu Priorissæ, cui legitime subduntur; necesse est, ut aliqua prius explicemus de ejus electione: sicque Sectionem dividemus in duas Subsectiones; in quarum prima agemus de canonica electione Abbatissæ; in secunda de ejus potestate in Moniales subditas.

SUBSE-

Digitized by Google

SUBSECTIO I.

De Canonica Electione Abbatissæ.

Quæres I. *Quid intelligatur hic nomine Canonicæ electionis.*

85. *Resp.* Intelligi vocationem personæ idoneæ ad munus Abbatissæ, factam juxta sacros Canones, ac statuta uniuscujusque Ordinis: dixi ad munus Abbatissæ, ut indicarem, quod, cum Abbatissa non habeat ordinariam jurisdictionem, sed quasi ex commissione; & jurisdictio ordinaria sit de ratione Prælati proprie dicti: consequenter Abbatissa, proprie loquendo non potest dici Prælata: quod in specie notarunt *S.Thom. in 4. d.25. qu.2. art.2. quæst.1. ad 2. Syl. v.Abbatissa, num.1. Tabiena ibidem n.5. aliique.*

Quæres

Quæres 2. *Quot modis eligi possit Abbatissa.*

86. *Resp.* Posse eligi pluribus modis a nobis explicatis *in tract. de gubernat. c.2. sect.1.* sed potissimum tribus, qui sunt usitatiores, & habentur in *c. quia propter de electione*: nimirum per scrutinium (qui est omnium usitatissimus) per compromissum, & per communem inspirationem.

Quæres 3. *Ad quem spectet electio Abbatissæ de jure communi.*

87. *Resp.* Spectare ad Monasterium, cui ea præfici debet; & patet tum ex *cap. indemnitatibus de elect. in 6.*, ubi id satis clare indicatur, dum præcipitur, ut ad eligendum cum aliis nulla admittatur Monialis, nisi 12. ætatis suæ annum peregerit: sic enim supponitur Monialis debere concurrere ad electionem Abbatissæ: tum ex Concilio Triden. *sess.25. de regul. cap.6. & 7.*, quod cum præcipiat electiones Monialium fieri per vota secreta, ita ut singulorum eligentium nomina numquam publicentur: & quod is, qui præest electioni, sive Episcopus, sive alius Superior, claustra Monasterii non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat; aperte ostendit electionem Abbatissæ spectare ad Monasterium: & quidem merito, ut sic ea a Monialibus recipiatur majori cum amore, ac fiducia, tamquam ab ipsis electa, & digna tanto munere æstimata: quod non ita facile eveniret, si ea eligeretur ad arbitrium Ordinarii, aut Prælati Regularis: ita *Rodriq. tom.2. qu.54. art.1.*, *Miranda quæst.7. de Monial. art.1.*, *Lezana to.1. cap.26. n.2.*, *Tambur. d.28. de jure Abbatiss. qu.1. nu.2.* aliique communiter cum *Sylv. v. elect.3. qu.6.* asserentes de jure communi electionem Præfectæ Monialium spectare ad ipsas Moniales; dico *de jure communi*: modo enim post *Concil. Trid. sup. cap.7.* hac in re servari debent singulorum Ordinum, seu Monasteriorum Constitutiones, sicut advertit *Tamb. num.3.*

Quæres 4. *Quæ requirantur in Monialibus, ut possint concurrere ad electionem, Abbatissæ activam, stando præcise in jure communi.*

88. *Resp.* Requiri, ut sint professæ, saltem tacite, & quod expleverint 12: ætatis annum: habetur expresse in citato *cap. indemnitatibus*, quamquam cum hodie major ætas petatur ad professionem emittendam, major item ætas requiritur ad faciendam hujusmodi electionem, nempe 16. annorum expletorum: quod bene advertit *Suarez tom.4. de relig. tract.8. l.2. cap.5. num.18.* addens jure communi majorem ætatem non desiderari, nec peti, ut post professionem aliquod tempus intercedat ante electionem; ideoque non esse necessarium, quod Professio antecesserit diem electionis, sed sufficere ut ea ante electionem legitime facta sit. Dixi *de jure communi*, quia attentis juribus particularibus Religionum (quibus diximus standum esse ex Decreto Concil. Trident.) in aliqua Religione requiritur, ut Monialis concurrens ad electionem Abbatissæ fuerit professa aliquot annis; ut in Ordine Prædicatorum, in quo teste *Castellino c 17. de elect. num.15.* non potest Monialis habere vocem activam in electione Abbatissæ, nisi post annos 12. ab emissa professione.

Cæterum ab electione activa Abbatissæ excludi debent Moniales inhabiles: quales sunt 1. excommunicatæ excommunicatione majori: 2. suspensæ ab officio: 3. interdictæ: 4. prohibitæ eligere sine licentia Superioris: 5. quæ scienter indignam elegerunt in aliqua vocatione, aut certe peccarunt in postulando (si tamen secuta est postulatio vel electio): 6. quæ per laicalem abusum elegerunt: 7. quæ non elegerunt intra tempus præscriptum: 8. quæ sunt irregulares: & hæc ex variis iuribus, quæ adducuntur in nostro *tract. de gubernatione*, & hic brevitatis causa omittimus.

Quod si quæras, an Moniales, quæ dicuntur Conversæ, possint, & debeant admitti ad electionem Abbatissæ.

89. *Resp. Suarez supr. nu.18.*, quod cum eæ sint vere Religiosæ professæ, ut supponitur; nullum extat jus, quo exclu-

cludantur a dicta electione. Regulariter tamen non solent admitti, sive ex consuetudine, sive ex jure speciali Religionum, esto simpliciter id non repugnet.

Quæres 5. *Quæ requirantur in Monialibus ad hoc, ut eligi possint in Abbatissas, ac Præfectas Monasterii.*

90. *Resp.* Requiri non solum, ut Monialis eligenda sit professa expresse, sed etiam, ut non sit minor annis 40., & 8. annos post professionem laudabiliter vixerit in Monasterio: sic decidit Concilium Trident. *sess.25. de regul. cap.7.* sub his verbis: *Abbatissa, & Priorissa, & quocumque alio nomine Præfecta, vel Præposita appelletur, eligatur non minor quadraginta annis, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit.* Quamquam in casu, quo inter Moniales Monasterii nulla adesset his qualitatibus prædita; & alioqui superior præsidens electioni judicaret non expedire, quod eligeretur Præfecta ex alio Monasterio ejusdem Ordinis; tunc posset eligi aliqua ex illis, quæ in eodem Monasterio annum trigesimum excesserit, & quæ quinque saltem annis post professionem recte vixerit, Episcopo tamen, aut Superiore Monialium consentiente; idque ex Decreto Concilii Trident. ubi supra.

Quod si quæras, an opus sit ut Monialis eligenda in Abbatissam expleverit quadragesimum annum, vel sufficiat illum incboasse.

91. *Resp. Portel. 1. p. resp. mor. casu 13. num. 1.* sufficere quod inchoaverit, probatque ex Clem. 1. §. *Cæterum de statu Monach.*, quæ statuens ætatem petitam ad hoc, ut aliquis sit Prælatus alicujus Conventus, debere esse annorum viginti quinque ait, *nisi vigesimum quintum annum attigerit*: ergo idem dicendum est isto etiam casu, ut jura juri consonent, præsertim cum teste ipso Portello, Navarrus dicat ex duobus sensibus, in quibus lex explicari potest, accipiendum esse eum, qui benignior est. Oppositum sustinent alii cum *Garcia de beneficiis p.7. cap.4. n.71.* ex eo quod cum Sacra Congregatio Concilii 24. Septem. 1593. declaraverit verba illa Concilii Trident. *sess.24. de reform. cap.14. Ad cæteras autem dignitates, vel personatus, quibus animarum cura nulla subest, Clerici, alioqui idonei, & viginti duobus annis non minores assumantur*, debere intelligi de anno vigesimo secundo completo: eadem ratione etiam verba ejusdem Concilii *sess.25. de Regul. cap.7. Non minor annis quadraginta* (supple, si sit Monialis eligenda in Abbatissam) debebunt intelligi, ut Monialis præfata habeat quadraginta annos completos. Si enim non complevit annum quadragesimum, est minor quadraginta annis. Etsi *Henriq. lib. 14. c.8. num. 10. in glossa lit. X. Sa v. beneficium num. 31*, & alii loquentes de Decreto Concilii *sess.24. de reformat. cap.14.* asserant quoad dignitates, & personatus sine cura sufficere viginti duo annos incœptos. Unde infert *Diana part.7. tract.12. resol.9.* se exstimaturum probabilem tam sententiam Portelli, quam opinionem Garciæ superius adductas, nisi obstaret declaratio Sac. Congregationis supra allegata. „ Sed Portelli „ doctrinæ obstat 1. textus *in l.3. §. minore ff. de Minor*: ubi deciditur, hæc „ verba: *Minor viginti quinque annis* „ importare, ut annus supremus sit „ completus, & comparatio fiat de momento in momentum, ut cum *Joanne Andrea* notat *Fagnanus in cap. Cum* „ *in cunctis de elect. num.123.* Obstat 2. „ duplex responsio Sacræ Congregationis declarantis, illa verba Concil. Tridentini *sess.24. cap.12. de reform. Ad* „ *cæteras autem Dignitates, vel Personatus, quibus animarum cura nulla subest,* „ *Clerici, alioquin idonei, & viginti duobus* „ *annis non minores adsciscantur* esse intelligenda de anno vigesimo secundo „ completo: de quarum responsionum „ authenticitate non potest dubitari; cum „ illarum tenorem recitet *Garcias de benefic. par.7. cap.4. num.70.*, addens, se „ habere secundam ex illis apud se in forma authentica; & est illa, de qua supra mentionem feci. Obstat 3. alia specifica declaratio Sacræ Congregationis „ in una Neapolitana 24. Septem. 1678., „ & ha-

Digitized by Google

„ & habetur *lib.10. Decretorum*, ut refert *Matthæuccius in Officiali Curiæ c.1. nu.4.* in qua dicitur, quod annus quadragesimus Monialis eligendæ in Abbatissam debet esse completus.

Difficultas est an præfatæ duæ conditiones requirantur ad electionem tamquam substantiales, ita ut alioqui electio sit eo ipso irrita, ac nulla.

92. *Resp. Tamburinus sup. qu.2. n.7.* esse eo ipso irritam, ac nullam, probatque, tum ex quadam declaratione Sacræ Congregationis sub die 16.Maii an.1623. relata a *Barbosa lib.1. de jur. Eccl. c.45. num.19.*, tum quia, ubi verba dant formam actui, si actus fiat non servata illa forma, ipso jure est nullus, ut docent *Bartol. in l. Gallus, ff. de liber. & posth.*, *& Gomez in cap. fin. §. Si vero de judic. l.6. num.19.* Verum dissentit *Suarez n.8.* dicens: *hæ autem duæ conditiones* (quæ scilicet superius explicatæ sunt) *non declarantur a Concilio tamquam substantiales, nec irritatur electio aliter facta, sed simplex prohibitio ponitur, ut non eligatur &c.* ideoque si alioqui electio facta sit juxta commune jus, licet illæ duæ conditiones non serventur, non erit electio irrita ipso jure, sed ad summum irritanda. Ita *Suarez*, & meo judicio satis probabiliter; patetque, tum ex dictis, tum quia multa prohibentur, quæ tamen facta tenent: tum quia in dubio interpretatio facienda est pro valore actus, ut valeat potius, quam corruat *l. quoties ff. de reb. dub.*, tum quia actus sine debita forma factus tunc solum est nullus, quando forma ponitur tamquam substantialis; negamus autem id evenire in præsenti casu.

Dices: quid si duæ Moniales concurrant ad Abbatissatum, quarum utraque sit digna; altera tamen sit quadragenaria, nondum habens quinque annos professionis; altera vero habens illos completos, aut etiam octo, alias nondum attingens quadragesimum ætatis annum, licet triginta excedat: debet ne in tali casu præferri hæc posterior; an potius altera prior?

93. *Resp.* Quod, quamvis ex una parte videri possit præferenda posterior, eo quod habeat aliquo modo completam conditionem petitam a Concilio (cum alias priori Moniali omnino desit una dictarum conditionum) ex alia vero parte præferenda videri possit prior Monialis, eo quod in illa reperiatur ætas quadraginta annorum per se primo requisita a Concilio, quæ non requiritur in Moniali posteriori; & aliunde conditio ætatis magis desideretur, ut recte advertit *Suarez sup. nu.10.*, nihilominus absolute loquendo negotium istud videtur arbitrarium, cum præfatæ duæ Moniales se habeant, ut excedens ad excessum: sicque præferenda videtur in præsenti casu illa, quæ ob alias conditiones reputatur dignior: quod si ambæ fuerint æque dignæ, ex genere suo præferri debet excessus ætatis, ut pote in jure magis considerabilis; si autem excessus ætatis esset parvus, & antiquitas in Religione esset magna, ac præponderans: tunc Superioris esset prudenter dijudicare, quænam ex illis præferenda esset: ita *Suarez num.10.* addens, quod si nulla adsit Monialis habens integras illas duas conditiones quadraginta annorum ætatis, & octo professionis; illa, cæteris paribus, præferri debet, quæ judicabitur plus de iis participare.

Quæres 6. *An, & qualiter necesse sit, ut Abbatissa eligatur ex Monialibus ejusdem Monasterii.*

94. *Resp.* Debere eligi, si in Monasterio extet aliqua Monialis prædita debitis conditionibus, idque juxta Concil. Trident. *sess.25. cap.7. de regul.* secus si ibi nulla ex iis, quæ alias eligi possunt, habeat triginta annos completos: tunc enim simpliciter necessarium est illam eligi ex alio Monasterio ejusdem Ordinis; non item, si aliqua illarum habeat triginta annos completos: nam tunc in aliis conditionibus requisitis ad munus Abbatissæ facilius posset admitti benigna interpretatio, attenta aliqua incommoditate in eligendo ex extraneis: ita *Suarez num.11.* monens sufficientem causam eligendi ex alio Monasterio esse, quod in eodem Cœnobio non inveniatur aliqua ha-

habens simul dictas duas conditiones: cum sic intelligi debeant verba illa Concilii: *quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio*. Nisi enim utramque habeat, dici non potest affecta illis qualitatibus. Quod autem dicit Concilium, ad hoc ut eligi possit in Abbatissam Monialis carens præfatis qualitatibus, oportere, ut non possit commode eligi ex alio ejusdem Ordinis Conventu, quod committitur judicio Superioris; putat *Suarez num.*10. procedere in distantia loci, in quo foret eligenda Abbatissa ex alio Monasterio, si judicio Superioris distantia sit tanta, ut electio censeatur non posse fieri commode ex alio Monasterio; ad quod facit declaratio Sacræ Congregationis, quam adducit *Suar. num.*8. his verbis: *Abbatissa triginta annorum, & quæ per quinque annos solum sit professa, eligi non potest, si in Monasterio est aliqua Monialis quadraginta annorum, & quæ jam per octo annos sit professa: aut in aliquo Monasterio ejusdem Ordinis vicino istius qualitatis inveniatur*.

An autem, & quomodo Moniales, quæ sunt vel illegitimæ, vel bigamæ, vel non virgines, vel ex genere maculato, vel insanæ, eligi possint in Abbatissas, colligi potest ex dictis c.8.

95. Addo hic obiter sororem Abbatissæ non prohiberi de jure succedere sorori in Abbatissatum, dummodo aliunde non prohibeatur. Ita Sacra Congregatio 19. Aprilis 1619., apud *Barbosam in collect. v. Abbatissa*.

Quæres 7. *Quinam debeant præsidere electioni Abbatissæ*.

96. *Resp.* Debere præsidere Ordinarium, si Monasterium sit ipsi immediate subjectum, aut Sedi Apostolicæ; Prælatum vero Regularem, si Monasterium sit exemptum, idque ex jure antiquo lato in Concil. Trid. supra his verbis: *Is, qui electioni præest, Episcopus, sive alius Superior, Clausuram Monasterii non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat*. Dixi *ex jure antiquo*, ut indicarem in præsentia ex bulla Gregorii XV. *Inscrutabili* sæpius allegata, Ordinarium per se, vel per alium posse interesse electioni Abbatissæ faciendæ etiam a Monialibus exemptis; quamvis ad id non teneatur: præterea tali electioni debent interesse cum Ordinario, aut Prælato Regulari saltem duo testes, qui munus disquisitorum exerceant; alioqui electio facta esset nulla *ex c. quia propter de elect. in 6.* iique debent esse in loco patenti: ita ut, si commode fieri possit, ab omnibus videantur: non est tamen opus, ut audiantur a Monialibus vocalibus capitulariter congregatis. Quare tenentur Regulares significare Ordinario diem electionis, illumque expectare usque ad tempus præfinitum, uti diximus *sup. c.8. qu.42.* afferentes ad id decretum Sacræ Congregationis.

Notat autem *Sanctorus in const. Minor. c.11. stat.7. qu.7. d.4.* quod, quamvis in citata bulla Gregorii dicatur de Ordinario, illum posse electioni superiorissæ Monialium interesse, ac præsidere: & præses in jure antiquo summam jurisdictionem importet in provincia ex *l.1. ff. de offic. præsidis*, in præsenti tamen casu verbum *præsidere* non inducit jurisdictionem, ac superioritatem in Moniales, earumque electiones, sed solam ordinationem, ac directionem; ita ut electio fiat quiete, ac pacate, nullaque violentia, aut defectus in ea committatur; sicque ordinarius nequit recipere Monialium suffragia, sed solum ea audire, & cognoscere, quando recipiuntur a Prælato Regulari; quippe cui solum privative quoad Episcopum incumbit excipere suffragia, ut declaravit Sac. Cong. Concilii 10. Sept. 1639. in Urbanien. ad instantiam Patris Commissarii curiæ pro Monialibus S. Bernardini, illius Civitatis Episcopum in electione Abbatissæ Monialium Regularibus subjectarum non posse exquirere, seu recipere vota Monialium, sed illa exquiri, & recipi debere a Superiore Regulari, sciente tamen, & audiente eodem Episcopo.

Addit *Sanctorus sup. d.3.* non esse opus in præsenti casu significare Episcopo horam præcisam, qua fieri debet electio, sed sufficere, quod dicatur illam faciendam esse

post

post vesperas, aut Missa celebrata; tuncque expectandum esse aliquantum post illam horam (v. gr. per unam horam circiter), & si interim non veniat Episcopus, posse procedi ad electionem: siquidem in hoc casu non debet attendi præcise commoditas Episcopi, sed tempus opportunum electioni; nec ad ipsum spectat præfigere tempus, sed ad Prælatum Regularem, Episcopo se accomodante tempori, ac electioni: quæ utique cum sit actio gravissima, non debet pendere ab effectibus, ac resolutionibus Episcopi: alias, si expectari deberet Episcopus per totam diem, vel non posset celebrari electio die designata, vel celebranda esset de nocte, quod respectu Monialium grave esset inconveniens.,, Vide circa hæc responsionem Sa-,, cræ Congreg., quæ ultimo loco habe-,, tur in Bullario *tom.3. post const.18. Gre-,, gorii XV.*

Quæres 8. *In quo loco fieri debeat electio Abbatissæ.*

97. *Resp.* Regulariter debere fieri in tali loco, ut is, qui debet præsidere, non adstringatur ingredi claustra Monasterii: id quippe satis clare indicat Concilium Triden. ubi sup. dum ait: *Claustra Monasterii non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel recipiat*: quamquam si præsidens electioni prudenter judicet non posse fieri electionem canonice, nisi ipso ingrediente cum suis coassumptis ob inquietudinem Monialium, ac probabilem suspicionem subornationis, aliamve similem causam; tunc ii licite possent ingredi. Ita in terminis *Rodriq. tom.1. qu.46. art.5. Miranda qu.2. de Monial. art.15. Barb. alleg.102. de off. Ep. n.46. Jo. de la Cruz l.1. de stat. relig. c.5. d.2.* aliique; & inde probant, quod, cum Prælatus Monialium possit in casu necessitatis dare facultatem, ut alii ingrediantur Clausuram, sic & poterit sibi hanc eandem facultatem dare; sicut concessit Gregorius XIII. in sua constit. *Dubiis* dicens Prælatos omnes tam sæculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis &c.

Quæres 9. *Quo modo, & forma, quibusve cæremoniis fieri debeat electio Abbatissæ.*

98. *Resp.* In hoc servari debere statuta, aut consuetudines uniuscujusque Ordinis, ac Monasterii; videri tamen valde commendabilem formam illam eligendi, quam describit *Rainerius in rituali Monast. ritu.8. rubr.1. cæremon.* his verbis: *Opportuno tempore procedat præsidens electioni Abbatissæ, saltem cum Notario, vel Cancellario ad fenestellam sanctissimæ Communionis, ad quam ex parte interiori convocari faciet more solito ad sonum campanulæ capitularis omnes Moniales, ipsasque sic congregatas, & coadunatas alloquatur, hujusmodi evocationis certiores reddat, & ad digniorem personam, quam in conscientia judicaverint, in Abbatissam eligendam hortetur; quo facto Cancellarius nomina omnium Monialium ibi congregatarum accipiet; quod ut facilius, & citius præstare possit, paginam cum nominibus omnium Monialium vocalium sibi antea procurabit, quam manibus tenens, & juxta fenestellam se disponens, singulis Monialibus ibi præsentibus ordinatim ad fenestellam pro facienda præsidenti reverentia accedentibus, suumque nomen, & cognomen dicentibus, ipsum in pagina descriptum obsignabit; omnibusque tandem notatis, præsentibus, & in sufficienti numero congregatis, procedatur ad electionem. Unde Abbatissa officio cedens, genuflexa manibus ante pectus junctis, coram præsidente ad fenestellam sedente, pro commissis negligentiis, & erroribus in administratione sui Officii, & pro cæteris Monialibus omnibus pariter genuflexis dicet culpam, & faciet generalem confessionem dicendo* Confiteor &c. *qua completa ipsam, & cæteras omnes præsidens ad effectum electionem valide celebrandi, a censuris, & postea etiam a negligentiis more solito generaliter absolvet; ac postea Monialibus prosequentibus incipiet hymnum* Veni Creator Spiritus &c. *ipsoque completo stans subdet versum, & orationem de Spiritu Sancto:*

Digitized by Google

cto; deinde sedebit, Monialibus etiam interius suis locis remotius a fenestella, quam possit, sedentibus: ipse vero tenens præ manibus paginam, in qua Cancellarius nomina, & cognomina omnium Monialium vocalium ibi præsentium in principio descripserat, ipsas omnes propriis nominibus ordinate unam post aliam, incipiendo a senioribus, ad fenestellam vocabit, singulasque accedentes interrogabit, quamnam Monialem in Abbatissam eligant; ipsarum vero quælibet respondeat: Eligo in Abbatissam hujus Monasterii M. D. N. de talibus; *hujusmodi tamen votum præstabit submissa voce, itaut a cæteris Monialibus interius nequaquam, bene tamen a præsidente, & Cancellario exterius audiri possit; antea, & postea præsidenti exhibita reverentia. Pro quibus votis recipiendis præsidens, & Cancellarius quisque de se in quadam pagina describat nomina, & cognomina Monialium in Abbatissam successive petitarum, & ab unoquoque nomine usque ad paginæ extremitatem lineam recte ducat, quam tot vicibus parvis apiculis intersecabit, quot Monialis illius nominis in Abbatissam nominata fuerit: unde qui hujusmodi vota excipere, & adnotare debent, intentas aures habeant, Monialiumque vota, juxta quod ab ipsis prolata fuerint, fideliter notent, apiculos formando: & tandem per omnes Moniales præstito suffragio, suæ quisque paginæ apiculos votorum enumerabit, & si sibi invicem, & Monialium congregatarum numero correspondere repererint, electionem habebunt Canonicam; secus autem, si deficiente, vel excedente: in quo casu repetenda esset electio. Postmodum observabunt vota & quam plura ultra medietatem, vel duas, ex tribus partibus habuisse videbunt, illam Præsidens uti legitime, & canonice electam Abbatissam per triennium promulgabit, statimque ad se accedenti hujusmodi munus commendabit: ad quod acceptandum ipsam se subtrahentem coget, nisi justas admodum, & rationabiles causas suæ renitentiæ deduceret: tunc enim ejus renunciationem deberet admittere, & ad alterius electionem devenire: si vero officium acceptaverit, completa erit electio, pro qua tunc pulsari debent omnes campanæ solemni, & lætabundo modulo. Præsidens vero Episcopum, vel ejus Vicarium, aut alium deputatum, si electioni interfuerit, mox discedentem, ut decet, comitabitur, ac postmodum tunc, vel alio opportuniori tempore ad confirmandam Abbatissam, & benedicendam revertetur. Præsidens item, & Cancellarius, vel quicumque alius vota recipiens, completa electione, supradictas paginas apiculatas in frusta scindant, igni que tradant.*

Quæres 10. *An, & qualiter electio Abbatissæ fieri debeat per vota secreta.*

99. *Resp.* Debere fieri ex decreto Concilii Tridentini *sess.25. de regul. c.6.* quod sic habet: *In electione quorumcumque Superiorum, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, aliarumque Præpositarum, quo omnia recte, & sine ulla fraude fiant, in primis Sancta Synodus districte præcipit omnes supradictos eligi debere per vota secreta, ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Quod tamen non facit, quin Ordinarius cum suo Vicario, seu Secretario, aut alio coassumpto, vel Prælatus Regularis, præsidentes electioni possint vota singularum Monialium excipere oretenus expressa; sicut declaravit Sacra Congregatio, teste *Garcia p.5. de benefic. c.4.n,190.* addente, præfata vota modo dicto oretenus excipi posse a Præsidente electionis, etiamsi ea sciantur a quatuor, vel quinque adstantibus, nec propterea desinere esse secreta, si juxta formam Statutorum Religionis ea manifestatio facienda sit. Est autem ita necessarium, quod ejusmodi electio fiat per vota secreta, ut alioqui sit nulla, etiamsi id contingat ex ignorantia juris, & quidem ita, ut neque ex Episcopi dispensatione possit vali, dari, sic declarante sacra Congregatione apud *Samuellium to.1. de elect. can. disp.5. controv.2. n.18.*

Quæres 11. *Qui numerus suffragiorum requiratur ad canonicam electionem Abbatissæ.*

100. *Resp.* Requiri, quod electa habeat majorem numerum suffragiorum,

non

non quidem respectu minoris numeri, sed totius Capituli ferentis suffragium; sicque non sufficere, quod electa habeat plura suffragia, quam reliquæ Moniales; sed opus esse, ut numerus suffragiorum contineat majorem partem totius Capituli: ita ut, si Moniales de facto concurrentes ad electionem sint quadraginta, saltem 21. per suum suffragium concurrerint in personam Monialis electæ. Ita *Sylv. v. electio 2. qu.9. Miranda sup. qu.7. art.4. Suar. to.4. de Relig. tract.8. l.2.c.5.n.22.* addens majorem numerum, etsi sit necessarius ad electionem, non tamen sufficere, nisi etiam sit sanior; hincque inferens, quod si contingat majorem partem, quæ in unam consentit, non esse saniorem, & partem saniorem, quæ vult alteram, non esse majorem, utriusque electio per se loquendo est nulla, cum neutra pars eligentium sit copulative & major, & sanior, sicut statuitur in *c. quia propter de elect.* quamquam semper major pars præsumatur sanior, si persona electa non sit indigna, ut advertit *Suar. n.23.* Sanior autem illa pars censetur, quæ est justior, & majori ratione nititur, & æquitate, ut notat *Glossa c. in Genesi de elect. v.ad zelum*, & cum ea *Portel. de dub. regul. v. electio in addit. num.2.*

101. Dissentiunt *Barbosa l.1. de jure Eccl. c.45. num.27.* & *Tambur. sup. qu.9. n.3.* sustinentes ad canonicam electionem Abbatissæ requiri numerum duarum partium votorum ex tribus, nisi aliud petat loci consuetudo; & probant ex quadam declaratione Sacræ Congregationis sub 20. Novemb. 1585.

Quærit hic Tamburinus n.4. *quid agendum in casu, quo Præsidens electioni Abbatissæ ex schedulis receptis inveniat aliquam scissam, aut signatam, vel certe plures, aut pauciores.*

102. *Resp.* In tali casu debere frangi, ac comburi omnes schedulas receptas, facta nova electione cum majori circumspectione: ita *Tamburinus sup. n.4.* ex Navarro, Rodriquez, & Venero.

Quæres 12. *An possit dari casus, in quo Monialis possit se ipsam eligere in Abbatissam, & quando.*

103. *Resp.* Posse dari, si consuetudo permittat, quod ante electionis decretum suffragantes possint variare, addendo proprium suffragium illi Moniali, in quam plures suffragantes consenserint: tunc enim Monialis intelligens se electam per medietatem suffragiorum, si alioqui habeat jus eligendi, poterit consentire in sui electionem, ac veluti coeligere: ita *Laym. in qq. canon. cap. ult. qu.233.* & cum eo *Tambur. sup.* patetque, tum quia sic cessat suspicio ambitionis, quæ est potissima causa, cur quis non possit eligere se ipsum (cum potius talis coelectio ordinetur ad bonum commune, cui maxime confert electio legitima Superioris) tum quia sic tolluntur dissidia, & discordiæ inter eligentes; quod etiam cedit in favorem boni communis Monasterii.

Quæres 13. *An casu, quo tempore electionis ægrotet aliqua Monialis, ideoque non possit convenire ad locum electionis, possit, & debeat Prælatus præsidens electioni ingredi Monasterium ad recipiendum suffragium dictæ infirmæ.*

104. *Resp.* Non posse: cum id expresse prohibuerit Sac.Congregat. 21.Junii 1595. teste *Gavanto in manu. v.Monialium Officiales num.18;*, & talis casus non comprehendatur in Constitutione Gregorii XIII. Prælatis Monialium concedente facultatem ingrediendi in casibus necessariis: cujusmodi sine dubio non est casus præsens, stante quod Monialis infirma potest cedere pro tunc juri, quod habet, eligendi absque eo, quod impediatur electio, ut per se patet.

Concedo tamen esse satis æquum, ut in proposito casu requiratur votum dictæ Monialis; maxime, si ea sit gravis, prudens, discreta, ac zelans: ea enim habetur moraliter pro præsenti; & alias ab omnibus Monialibus capitularibus præsentibus votum debet peti: quamquam iu hoc inspici debet consuetudo uniuscujusque Ordinis, ac Monasterii, eaque servanda est.

Quæres 14. *An etiam modo, post Concilium Trident.electio Abbatissæ fieri possit tribus modis relatis qu.2.*

105. *Resp.*

105. *Resp.* Videri probabile, quod possit fieri: idque ob doctrinam, quam tradit *Miranda tom.2. manu. qu.23. art.4.* dicens non obstare Conc. Trident. *sess.25. de regul. cap.6.* quippe non intendit derogare citato *cap. quia propter*: sed, eo præsupposito, dat ibi formam servandam in ferendis suffragiis pro electione facienda per viam scrutinii: ita expresse *Miranda contra Tamburinum sup. qu.4. num.6.* docentem in Concil. Trident. admitti solum electionem per modum scrutinii; cum tamen eadem disput. *qu.8. nu.1.* disertis verbis concedat Moniales unanimi consensu posse compromittere electionem Abbatissæ idoneæ in Episcopum, aut alium Prælatum juxta *cap. causam de elect.*, immo & in confirmatorem secundum Panormitanum, & Lavorium: addens Episcopum, si in casu proposito eligat Abbatissam non idoneam, non posse amplius eligere aliam, cnm jam functus sit suo officio, sive bene, sive male: nobiscum sentit *Layman. sup. qu.131.*

Quæres 15. *An, & quando Prælatus Monialium præsidens electioni Abbatissæ habeat jus illam eligendi, aut ferendi suum votum.*

106. *Resp.* Non posse quidem unquam ferre votum, neque in casu discordiæ ortæ inter Moniales circa electionem: cum id expresse prohibuerit Sacra Congregatio 23. Maii 1621. teste *Tamburino sup. qu.6. num.6.* habere tamen jus nominandi eam, quam magis idoneam judicaverit, si Moniales inter se discordent circa electionem Abbatissæ; ita tamen, ut prius designet Monialibus tempus competens ad concordandum; sic quippe statuit eadem Sacra Congregatio 12. Octobris 1592. apud *Piasecum p.2. praxis c.3. num.57.* ita *Tambur. sup. num.5.* aliique communiter; & talis videtur praxis fere communis, ut proinde dicat Tamburinus non videri subsistere, quod ait *Portell. de dub. regul. v. Abbatissa num.9.* in electione Abbatissæ Prælatum Ordinarium præsidem ipsius electionis posse dare suum suffragium; cum sit caput illius communitatis, & cum ipsis Monialibus constituat unum corpus morale ad eligendum.

Dissentit *Sanctorus in Constitut. Min. c.11. stat.7. d.4. cum Portello v. Abbatissa nu.9.*, dicens posse Prælatum assistentem electioni Abbatissæ ferre suum votum: probat, tum ex eo, quod ille est Superior Ordinarius; tum quia id fit a multis Episcopis in Portugallia: tum quia Generales Minorum ferunt suffragium in electionibus Tertiariorum, qui sunt alterius Religionis; tum quia in Carthusianorum Constitutionibus *part.3. c.24. n.1.* dicitur; in electione Priorissæ Monialium Vicarius primam vocem habeat.

107. Et quidem quod Prælatus præsidens Monialium electioni possit in aliquo casu nominare aliquam Abbatissam, habetur etiam in concessione bulla ta Gregorii XIII. facta 16. Aprilis 1574. Visitatoribus, atque Abbatibus, seu Prælatis Monialium Ordinis S.Benedicti, nimirum quod toties, quoties faciendarum electionum Abbatissarum pro tempore casus evenerit, Moniales per duo scrutinia non convenire in faciendis ipsarum Abbatissarum electionibus, possint, & debeant ipsorum Monasteriorum Monialibus proponere duas, vel tres ejusdem Monasterii Moniales, quas ad regimen, & gubernationem aptiores esse judicaverint; quod illa ex dictis duabus, vel tribus Monialibus sic propositis, quæ plura Monialium vota in sui favorem habuerit, sit, & censeatur esse legitime, & canonice electa in Abbatissam ipsius Monasterii, & tamquam talis in Abbatissam Monasterii hujusmodi per eos, ad quos spectat, omnino institui, seu confirmari debeat. Habetur in Bulla Gregorii XIII. in ordine 15. &, cum sit valde favorabilis bono Monasteriorum provenienti ex pace, & concordia Religiosorum, utique cadit in generalem communicationem privilegiorum: sicque ejus beneficio uti poterunt Prælati Monialium, etiam aliorum Ordinum, in casu, quo eligatur Abbatissa Monasterii sibi respective subjecti; sive ii sint Regulares (de quo nemo dubitat), sive sint Episcopi, seu Ordinarii locorum, quos puto comprehendi in dicta Bulla sub nomine Prælatorum, dum ait: *Visitatores,* ac

Digitized by Google

ac Abbates, seu Prælati respective, quibus Moniales ipsorum reccommendatæ, seu sub quorum regimine, gubernio, & cura existunt: præsertim cum ista concessio dici possit facta potius Monialibus, quam Prælatis illarum, ut pote cedens in maximum bonum ipsarum.

Quæres 16. *An, & qualiter publicari debeat electio Abbatissæ.*

108. *Resp.* Debere publicari, ubi Prælatus præsidens illi repererit eam esse legitimam, ac Canonicam: & quidem sub hac, aut alia simili forma, nimirum dicendo: *Hæc est electio Canonica N. facta in hoc Conventu N. tali die, mense, & anno, in qua N. habuit tot suffragia, & N. tot*: incipiendo tamen semper a paucioribus. Ubi autem publicata fuerit electio, sive per Notarium assistentem, sive per ipsum Prælatum Monialium præsidentem (prout feret consuetudo, aut statutum uniuscujusque Monasterii) eam confirmabit idemmet Prælatus: quæ duo communiter, & ubique observantur. Quod si alicubi in tali eventu adest aliqua alia rationabilis consuetudo (v. gr. quod Moniales accedant ad deosculandam manum Abbatissæ electæ) ea omnino observari debet, cum juxta superius dicta Concilium Tridentinum dicat, *in reliquis servari debere singulorum Ordinum, vel Monasteriorum consuetudinem*. Cæterum notat *Suarez supr. num.* 15. suffragia debere publicari sine ulla morali interruptione, ut constat ex verbis, quæ habentur *cap. quia propter de elect.*, videlicet mox publicentur.

Dices, quid si facta publicatione Abbatissæ, Moniales statim opponant, se elegisse non illam, quæ fuit publicata, sed aliam?

109. *Resp. Tamburin. sup. qu.* 10. *n.* 3. ex Lavorio Sacram Congregationem declarasse, in tali casu Moniales omnes iterum audiri debere per personam non suspectam; ut sic de veritate constet, & electio censeatur Canonica.

Quæres 17. *An, & a quo debeat confirmari Abbatissa electa.*

110. *Resp.* Siquidem Monasterium sit immediate subjectum Sedi Apostolicæ, Abbatissam recens electam debere petere confirmationem a Papa, idque per Procuratorem: sin autem Monasterium subsit Prælato Regulari, confirmationem spectare ad ipsum Prælatum: sin vero subjectum sit Ordinario loci, recurrendum esse ad ipsum pro confirmatione: Ita *Laym. sup. qu.* 234., *Tambur. sup. qu.* 1. aliique penes ipsum.

Et certe, quod electio Abbatissæ confirmari debeat a Prælato, ut certum supponitur in *Clemen. de statu Monach.* dum ibi dicitur Abbatissam debere benedici intra annum a suæ confirmationis tempore computandum juxta *Azorium tom.* 1. *l.* 13. *c.* 10. *q.* 3., & quidem merito, cum per confirmationem electionis conferatur jurisdictio; sicut notavit *Tamb. n.* 2. hinc inferens Monialem exemptam non posse confirmari ab Ordinario, quamvis alias ex Bulla Gregorii XV. *Inscrutabili* habeat jus assistendi electioni: unde & Sacra Congregatio declaravit per tale jus non fuisse Episcopis attributam facultatem confirmandi Abbatissas electas. Confirmatio autem debet fieri in eo ipso loco, in quo electio habita, & publicata est. Ita *Tambur. num.* 4. quamvis *Miranda qu.* 2. *de Monial. art.* 15. putet in eo saltem casu fore licitum Prælato Monialium ingredi Monasterium ad confirmandam Abbatissam electam, si probabile aliquod scandalum, aut periculum alioqui immineret ob Monialium inquietudinem resistentium electioni, & renuentium obedire, idque ob doctrinam in simili traditam *qu.* 8.

Quod si alicubi (ut Romæ) extat contraria consuetudo, ne scilicet confirmetur electio Superiorissæ Monialium; dicendum est illam confirmari per tacitum consensum, hoc ipso, quod ei non contravenitur.

111. Notat autem *Rodriquez tom.* 2. *q.* 54. *art.* 7., & post illum *Layman q.* 232. quod si Abbatissa electa sit per compromissum, & postea Moniales aliquæ se opponant, tunc vel minor pars Conventus se opponit, & electa debet a Superiore

confirmari, ac benedici, (si extet consuetudo benedicendi, quæ utique non extat ubique), vel major pars se opponit; & tunc confirmatio, ac benedictio differri debet, donec oppositionis causa cognoscatur. Quamquam electa possit interim administrare, nisi opponentium pars duplo major existat; in quo casu non posset administrare, sed expectandus esset eventus litis, ut colligitur ex *cap. indemnitatibus §. porro de elect. in 6.*

112. Quod si electio facta sit per scrutinium, &, votis in diversa divisis, plures electiones factæ sint; ea per Superiorem confirmari debet, quæ a duabus partibus numero fuerit celebrata, & non obstante quacumque exceptione, seu contradictione, aut appellatione, sicut diximus *qu.*11. (intellige nisi forte opponatur aliquod votum eligentium fuisse nullum, ita ut in electione non superfint duæ partes votorum) quamquam Superior in tali casu debeat præmittere aliquas diligentias ad videndum num alioqui talis electio sit Canonica. Si autem nulla dictarum electionum facta fuerit a duabus partibus eligentium; tunc non obstante, quod sit publicatum scrutinium, ac processum fuerit ad electionem, possunt Moniales, quæ in aliam, seu alias sua vota direxerant, priusquam ad actus extraneos divertantur, accedere ad illam, quæ a majori parte numero totius Capituli electa est: &, si per hoc deveniatur ad duas partes, electa debet confirmari; æque, ac si ab initio habuisset duas partes votorum. Quod si denique ad illam, quæ electa est a majori parte, nolint accedere aliæ Moniales, aut non tot, quæ constituant duas partes; tunc Superior, ante confirmationem Abbatissæ taliter electæ, plane, ac sine strepitu judicii debet inquirere super objectis, quæ opposuerit major pars diversa, necnon super aliis, quæ ex officio debent inquiri in tali negotio: electa tamen interim administrante in temporalibus, ac spiritualibus; præter quam in alienatione rerum Monasterii, ac receptione Monialium: ita *Miranda sup. qu.*7. *art.*10., *Rodriquez loco supra citato*, & alii; clareque habetur in *cap. indemnitatibus de elect. in 6.* superius relato.

Quæres 18. *Ad quantum tempus fieri debeat electio Abbatissæ.*

113. *Resp.* Debere fieri solum ad triennium ex decreto Gregorii XIII. edito in Constitutione sua a nobis relata superius *cap.*8. *qu.*38., quæ tamen non habet locum in Abbatissis creari solitis per præsentationem, ac institutionem, cum talis institutio, ac confirmatio sit perpetua. Ita *Tamburinus sup. d.*30. *qu.*2. aliique communiter; inter quos bene notat idem *Tambur. qu.*1. *num.*12. præfatam Constitutionem non obligare extra Italiam; ideoque Abbatissas extra Italiam electas posse iterum eligi; in Ordine vero Fratrum Prædicatorum non posse electam in Abbatissam post triennium sui Abbatissatus iterum eligi, nisi vacet ad minus per quatuor annos: excipe, nisi forte Monasterium esset novum, aut de novo reformatum.

Notat autem *Lezana v. annus num.*5. quod, cum Gregorius in citata Constitutione statuat Abbatissas in Italia a die suæ administrationis finitæ debere vacare per triennium; & quando assignatur tempus in accusativo cum præpositione *per*, requirantur anni completi ex *l. non putabam*, & *l. si annos ff. de condition. & demonstrat.*, Abbatissæ debent vacare per tres annos completos. Quamvis idem *Lezana v. Abbatissa num.*12. ex Miranda, & Lavorio dicat illas pro parvo tempore posse exercere Vicariæ munus, donec eligatur Abbatissa: quod etiam nos diximus *cap.*8. *num.*10.

Quæres 19; *An, & quomodo Monialis Canonice electa in Abbatissam possit renunciare electionem Abbatissatus.*

114. *Resp.* Posse, nisi constet deesse aliam dignam, quæ eligatur: tunc enim præferendum esset bonum commune Monasterii propriæ quieti, & acceptandum onus, si electa alioqui videat se esse dignam: & quidem quod in priori casu possit renunciare, constat tum exemplo plurium Sanctorum, qui dignitates præsentis sæculi quam maxime aversati sunt, & eas

eas pro viribus refugerunt, tum quia non debet quis de facili se dignum putare ex *Glossa in cap. in scripturis v. maxime* 8. *qu.*1., *& cap. si electio v. renunciat. de elect. in* 6. ita *Tambur. sup.d.*31. *q.*1. monens *num.*4., quod si sponte renuncietur electioni, renuncians non debet amplius audiri, cum per renunciationem spontaneam amiserit omne jus acquisitum per electionem; ut notarunt Innoc., & Abb. relati ab ipso Tamburino.

An autem Abbatissa possit renunciare Abbatissatum in favorem alicujus particularis Monialis.

115. *Resp. Tambur. sup. qu.*2. ex Crescentio, Parisio, & Lavorio posse, si Abbatissa renuncians, Abbatissatus dignitatem habeat in titulum, aut administrationem a Papa: patetque ex iis, quæ proportionaliter procedunt in præsenti materia, secus si non habeat in titulum &c.

Quæres 20. *An Moniales eligentes Abbatissam, non servata forma cap.* quia propter, *priventur jure eligendi.*

116. *Resp.* Non privari, si id faciant ex ignorantia juris, quæ excusat Mulieres *l. regula ff. de jur. & fact. ignor.* ita *Samuellius tract.*1. *de elect. can. controv.*8. *num.*5. ex Castro, Boerio, Menochio, & alii; qua de re *sup. cap.*8. *qu.*43.

Plura alia, quæ hic controverti possent de electione Abbatissæ, seu Priorissæ Monialium, examinantur in nostro *tract. de gubern. cap.*2. *sect.*1., ideoque non est, cur ea hoc loco repetamus.

SUBSECTIO II.

De potestate Abbatissæ in Moniales subditas.

117. *Abbatissa in Moniales subditas babet potestatem civilem, ac domesticam.*

118. *Est capax jurisdictionis spiritualis delegatæ, sicut est & homo non baptizatus.*

119. *Proprie loquendo, non est Prælata Conventus, cui præest.*

120. *Quando incipiat exercere suum munus.*

121. *Interdum illud exercet ante confirmationem.*

122. *Ex potestate delegata ferre potest leges.*

123. *Imponit præcepta obligantia in conscientia, non tamen spiritualia; quod alii rejiciunt.*

124. *Imponit præcepta spiritualia ex potestate delegata.*

125. *Ex delegatione Papæ potest præcipere in virtute obedientiæ.*

126. *Non præcipit sub censura Ecclesiastica, nisi ex delegatione Papæ.*

127. *Hoc autem pluribus modis facere potest.*

128. *Præcepta Abbatissæ non obligant in conscientia ex eo, quod confirmentur, aut innoveutur a Prælato.*

129. *Abbatissa punit subditas, easque corrigit, sed cum limitatione.*

130. *Obligat in conscientia ad detegendum delictum, de quo inquirit.*

131. *Interdum confert Beneficia Ecclesiastica, iisque privat.*

132. *Quæ portio redditum annuorum assignari debeat Vicario Beneficii uniti Monasterio Monialium.*

133. *Non dispensat in legibus Ecclesiasticis, saltem ex potestate ordinaria.*

134. *Non commutat, nec dispensat in votis Monialium subditarum.*

135. *Ea tamen irritat, sed non votum transeundi ad arctiorem; quod tamen potest commutari in votum perseverandi in Ordine laxiori, etiam ab ipsa vovente. Papa non irritat Vota Regularium, quæ alii Prælati non irritant.*

136. *Et quidem absque causa, si non sint facta de ejus licentia.*

Digitized by Google

137. *Irritans vota propriæ subditæ sine causa peccat solum venialiter.*
138. *Proprie non dispensat in regularibus observantiis.*
139. *Non prædicat, nec benedicit suis subditis.*
140. *Recipit puellas ad educationem, sed servatis servandis.*
141. *Non dat facultatem ingrediendi Clausuram.*
142. *Nisi in casu, quo adsit periculum in mora.*
143. *Applicat aliis bona opera subditarum.*
144. *Indicit iis certas preces, & quidem etiam sub peccato,*
145. *Non præcipit in spiritualibus, ita ut obliget graviter.*
146. *Bona Monasterii libere administrat.*
147. *Contrahit de illis, sed de consensu Capituli, immo & Superioris, & quidem ad valide; etsi is in administrationem bonorum spectantium ad suas Moniales se ingerat jure, non dispositivo, sed solum directivo.*
148. *Dat facultatem accipiendi, dandi, possidendi &c.*
149. *Donationes aliquas facit, etiam de bonis communibus, moderatas tamen.*
150. *Idque inconsulto suo Capitulo, stando in jure communi; non item in casu speciali, qui refertur.*
151. *Ex causa impedit, ne subdita utatur concessione facta a Prælato.*
152. *Regulariter non moderatur pœnas inflictas suis subditis a Prælato.*

Quæres 1. *Quam potestatem habeat Abbatissa in Moniales subditas.*

117. *Resp.* Habere potestatem domesticam, ac civilem, qualem habet Materfamilias in filios, & magistratus in cives: non autem potestatem spiritualis jurisdictionis ordinariæ: est fere communis Doctorum sententia apud *Tamburinum d.32. de jure Abbatiss. qu.2. n.2.* contra Panormitanum *in c. dilecta, de majorit. & obed.* & alios oppositum sustinentes, (& quidem probabiliter judicio Azorii *tom.1.l.13.c.10.qu.5.*) id inde probantes, quod, sicut fœmina ratione dignitatis, aut muneris, est capax jurisdictionis temporalis, seu civilis, cum possit esse Regina, Ducissa, aut Gubernatrix alicujus Provinciæ; sic Abbatissa ratione muneris ac publici officii potest habere jus instituendi Clericos in Ecclesiis suo Monasterio subjectis, & beneficia conferendi juxta *cap. dilecta* citatum: quæ utique præstari nequeunt absque usu spiritualis jurisdictionis. Probatur autem nostra responsio, tum quia Religiosi professi laici non debent censeri deterioris conditionis, ac sint Moniales; at illi non possunt habere jurisdictionem spiritualem; ergo nec Moniales: tum quia habens jurisdictionem spiritualem potest ferre censuras, & absolvere ab illis; neutrum autem horum conceditur Abbatissis: tum quia, quod dicunt adversarii fœminam ratione publici muneris esse capacem jurisdictionis temporalis, non probat etiam Monialem electam in Abbatissam esse capacem jurisdictionis spiritualis, sed solum indicàt aliquam illi potestatem tribuendam esse, nimirum civilem, ac domesticam, quam de facto nos illi attribuimus.

Difficultas modo est, an Abbatissa saltem sit capax jurisdictionis spiritualis delegatæ, & quasi ex commissione.

118. *Resp.* Esse capacem, non quidem ex commissione, quæ illi fiat ab Ordinario, vel a Prælato Regulari, prout alterutri illorum respective subjicitur (sicut docent *Layman. in qq. canon. q.255. Henriquez l.6. de pœnit. c.2. n.3. Sotus in 4. d.20. qu.1. art.4.* & alii adducti *a Sanchez l.6.*

l.6. mor. c.1. n.23.) sed tantum ex commissione, quæ illi fiat a Papa: ita in terminis Sanch. & alii apud *Tambur. d.32. de jure Abbatiss. c.4.* patetque ex eo, quod cum fœmina sit incapax spiritualis jurisdictionis, non jure Divino, sed humano, nempe jure canonico, & aliàs inferiores Papa non possint dispensare in jure canonico, sed solus Papa; poterit quidem Papa committere aliquam jurisdictionem spiritualem Abbatissæ, sic dispensando in jure communi: id tamen præstare non poterunt neque Ordinarius, neque Prælatus regularis, utpote qui nihil efficere possunt contra jus canonicum, ac communem Ecclesiæ usum: quamvis Bartholomæus de Ledesma relatus a Sanchez neget, talem commissionem fieri posse a Papa, eo quod putet fœminam esse incapacem jurisdictionis spiritualis de jure Divino, in quo constat, Papam non posse dispensare.

Addo, non esse omnino improbabile, facultatem ferendi censuras ecclesiasticas posse committi homini non baptizato: & probatur, tum quia in hoc casu delegatus non operatur, nisi nomine, ac virtute delegantis, idest Papæ (is enim solum potest facere talem delegationem); tum quia non baptizatus jure divino est capax jurisdictionis spiritualis necessariæ ad baptizandum, si intendat facere, quod facit Ecclesia *c. a quodam Judæo de consecrat. dist.4.* ergo a fortiori jure divino erit capax jurisdictionis spiritualis ex privilegio Papali. Ita *Ugol. de censur. tab.1. c.2. §.9. alterius de censur. to.1. d.7. l.3. c.5. & 6.* a quibus non omnino dissentit *Fragosus p.1. introd. præm. §.2. n.20.* etsi dicat opinionem negantem sibi magis placere, quidquid contra sentiat *Sotus in 4. dist.20. qu.1. art.4.*

Quod si obiter quæras, an, attentis supradictis, Abbatissa dici possit Prælata Monasterii, cui præest.

119. *Resp.* Quod, cum ad rationem Prælati proprie dicti supponatur spiritualis jurisdictio, ut tradunt DD. communiter *ex S. Thoma in 4. d.19. qu.1. art.1. quæstiunc.3. ad.4* hoc ipso, quod Abbatissa caret jurisdictione spirituali ordinaria, & solum gaudet potestate civili, ac domestica; eo ipso, proprie loquendo, non potest dici Prælata: quod tamen non facit, quin improprie dici possit Prælata; quatenus in Moniales subditas ipsi competit potestas domestica, ac civilis: qua de re *Tambur. n.5.*

Quæres 2. *Ex quo tempore possit Abbatissa inchoare usum suæ potestatis in Moniales subditas.*

120. *Resp.* Regulariter non posse inchoare, nisi ab eo tempore, quo post canonicam electionem confirmatur a legitimo superiore; sicque irritum esse, quidquid agitur ab ea ante confirmationem: est communis DD. apud *Maresc. l.2. variar. c.35. n.44.* & probatur tum *ex c. nosti, c. qualiter de elect, c. si jamdudum de præbend.* aliisque juribus, in quibus id satis aperte insinuatur; tum quia juxta *Glossam in c. quanto d.63.* electio dat habitum, confirmatio exercitium; quamquam dici possit hæc regula fallere in casu, quo non sit in usu talis confirmatio, & resistat contraria consuetudo.

121. Dixi *regulariter*, quia doctrina in præsenti responsione tradita non procedit. Primo si Monialis electa ita longe distet a confirmante, ut non sine gravi dispendio differri possit administratio *cap. nihil § fin. de elect.* Secundo, quo ad conservationem rerum, quæ tempore diuturniori servari non possunt (quamvis melius sit abstinere, si aliæ Moniales illas administrare possint). Tertio si sit electa a majori parte, & pendeat cognitio oppositionum, quæ contra illam fuerunt factæ, *cap. indemnitatibus de elect. in 6.* Denique si sit electa per modum compromissi, & opponentes non sint duplo majori numero, quam consentientes *cap. cit. indemnitatibus*: in his enim casibus potest Monialis electa in Abbatissam administrare, etiam ante confirmationem; ita *Tambur. sup. d.30. qu.3. n.4.*

Quæres 3. *An, & qualiter possit delegari Abbatissæ potestas condendi leges Ecclesiasticas, ac Spirituales.*

122. *Resp.* Quod, quamvis ordinarie non expediat hujusmodi potestatem concedi

Digitized by Google

cedi fœminis; cum de illis 1. Cor. 14. scriptum sit: *Mulieres in Ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse: si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent; turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia*: nihilominus probabile putat *Bonacina d.1. de leg. qu.1. par.3. n.35.* & non improbabiliter, de potentia Papæ absoluta posse dictam potestatem committi fœminis; probatque, tum quia nulla adest ratio sufficiens implicantiæ, nec ullum jus divinum afferri potest, ex quo oppositum suadeatur: tum quia non pauci Doctores, iique graves, ac docti apud eundem Bonacinam sustinent Papam ex suprema sua potestate posse conferre mulieri jurisdictionem ad ferendas censuras; ergo & poterit conferre facultatem ferendi leges; cum in utroque casu par ratio militet. Dato autem, quod possit fœminæ conferri potestas ferendi leges, poterit & conferri Abbatissæ respectu Monialium sibi subjectarum; quod est contra *Tamburinum d.23. qu.3. n.1.* & alios absolute id negantes ob verba illa a nobis allegata *ex 1. Cor. 14.* quæ tamen solum probant regulariter non expedire, quod dicta facultas conferatur Mulieri: non item, quod absolute ea non possit conferri a Papa, ut notavit Bonacina afferens exemplum S. Catharinæ Senensis, quæ sæpius fuit admissa ad concionandum coram Papa, ac cœtu Cardinalium.

Quæres 4. *An, & quomodo Abbatissa possit Monialibus subditis imponere præcepta obligantia in conscientia, & quæ.*

123. *Resp.* Posse imponere præcepta, non quidem spiritualia, quæ supponunt in præcipiente Spiritualem Jurisdictionem, cujus est incapax Abbatissa; sed temporalia, ad quæ requiritur, & sufficit potestas civilis, ac domestica, cujus sine dubio est capax Abbatissa: ita *Rodriq. tom.1. qu.15. art.1. Sanch. sup. n.19. Suar. tom.4. de Relig. tract. 9. l.1. cap.12. num.8. Lezana tom.1. cap.26. n.8.* aliique communiter contra aliquos tacito nomine relatos a *Suarez n.7.* docentes potestatem imponendi præcepta, etiam spiritualia competere Abbatissæ cum proprietate, ac rigore Jurisdictionis (quippe quæ est capax jurisdictionis saltem per delegationem, & alias censetur eam recipere a Prælato Religionis, aut Episcopo, vel a Papa, ut pote valde necessariam ad regimen Monasterii, cui præest ipsa Abbatissa) necnon contra alios ex *Scoto in 4. d.20, quæst.1. art.5.* sustinentes Abbatissam non posse imponere præceptum obligans in conscientia, cum ad hoc imponendum requiratur potestas spiritualis, cujus est incapax Abbatissa. Et certe, quod tribui debeat Abbatissæ potestas imponendi præcepta obligantia in conscientia, & ad culpam, etiam mortalem, data gravitate materiæ præceptæ, facile suadetur; tum quia talis potestas est omnino necessaria ad bonum regimen Monasterii, ut patet, & nos jam indicavimus; tum quia Abbatissa se habet ad Moniales sibi subjectas, sicut materfamilias ad filios: at hæc potest imponere præcepta obligantia ad culpam, ergo & illa. In eo autem differunt præcepta spiritualia, ac temporalia, quod illa ordinantur ad finem spiritualem subditorum; hæc vero ad finem temporalem, nimirum ad bonum regimen Monasterii, Monialium tranquillitatem, ac pacem, &c. ut superius dictum est.

124. Porro quod diximus Abbatissam non posse imponere præcepta spiritualia, non procedit in casu, quo illa præcipiat ex jurisdictione spirituali ipsi delegata; nam tunc non apparet, cur non possit imponere præcepta spiritualia, cum habeat jurisdictionem spiritualem, quæ requiritur, & sufficit ad imponenda talia præcepta; & in hoc sensu convenimus cum iis, qui dicunt Abbatissam posse imponere præcepta spiritualia, si solum loquantur in casu a nobis proposito. Ad quod utique facit doctrina, quam tradit *Sanchez n.25.* & & bene, quod si Prælatus Monialium ipsis præcipiat sub mortali, ut obediant Abbatissæ jubenti hanc, vel illam rem concernentem finem spiritualem, & quidem in materia gravi, Moniales tunc tenentur sub mortali implere præceptum illius rei ab Abbatissa impositum; cum hujusmodi præceptum sic obligans non proveniat ab Abba-

Abbatissa, sed a Prælato, & ipsa Abbatissa in tali eventu sit velut conditio determinans illud Prælati præceptum, sine qua illud non obligaret. Immo *Cast. Pal. tract.16. d.4. p.2. n.3* cum *Suarez tom.3. de Relig. l.10. cap.11. num.20.* putat Abbatissam posse præcipere Monialibus suis, quidquid expedire judicaverit, etiam prout ea conducunt ad profectum earum spiritualem: quod est bene advertendum.

Quæres 5. *An Abbatissa Monialibus subditis præcipere possit in virtute sanctæ obedientiæ aut Spiritus Sancti, saltem ex delegatione.*

125. *Resp.* Non posse, nisi ex delegatione Papæ; idque etiamsi demus Moniales in Religiosa Professione promittere obedientiam Abbatissæ Monasterii. Ita *Sanch. sup. n.22. & 23. Rodriq. sup.* aliique penes *Sanchez contra Azorium tom.1. l.13. t.10. qu.7. & Lezanam num.10.* oppositum sustinentes: patetque ex dictis *sup. cap.4. sect.3. qu.14.* si hic monuero, quod cum Abbatissa solum jure canonico sit capax jurisdictionis spiritualis, & consequenter præcipiendi in virtute sanctæ obedientiæ; & alias Papa possit dispensare in dicto jure; consequenter poterit per dispensationem committere Abbatissæ jurisdictionem spiritualem, & per consequens etiam potestatem præcipiendi in virtute sanctæ obedientiæ: sicut innui in responsione per illa verba, *non posse nisi ex delegatione Papæ*, ex quo quis bene inferat, quod cum nullus inferior Papa possit dispensare in jure canonico, neque ullus poterit delegare Abbatissæ facultatem præcipiendi modo dicto.

Quæres 6. *An Abbatissa possit aliquid præcipere Monialibus subditis sub pœna excommunicationis, aut alterius censuræ.*

126. *Resp.* Juxta dicta *qu.præced.* non posse, nisi ex delegatione Papæ: cum facultas ferendi censuras supponat jurisdictionem spiritualem, quæ fœminæ non potest delegari, nisi a Papa, ut constat ex dictis. Et certe, quod Papa absolute possit committere Abbatissæ talem facultatem, constat ex eo, quod tradunt Palud. Navar. Ugolin. & Suar. apud *Bonacinam d.1. de censur. in com. qu.1. p.2. n.4.* non esse improbabile, fœminam de absoluta potestate Papæ posse ferre censuras; cum hoc sit solum contra jus canonicum, in quo Papa potest dispensare: qua de re *Fragosus de regimine introduct. proæmiali, §.2. num.20.*

127. Notat autem *Suar. tom.4. de Relig. tract.8. l.2. c.9. n.15.* præfatam facultatem pluribus modis concedi posse fœminis, nimirum vel ut directe, & per se id faciant; vel designando personam, quam Papa statim liget ad declarationem, seu voluntatem fœminæ habentis dictam facultatem; vel iis concedendo, ut per suos Officiales possint censurare (quod est accipere potestatem censurandi, non a fœmina, sed a Papa ad mandatum, seu designationem fœminæ) qui modi ligandi censuris utique concedi possunt Abbatissæ, ut patet.

Quæres 7. *An Abbatissa possit Moniales subditas obligare in conscientia ex eo præcise, quod ejus præcepta confirmentur, aut innoventur a Prælato ipsarum Monialium.*

128. *Resp.* Non posse; cum innovatio, aut confirmatio nullum jus novum tribuant, sed antiquum conservent; ut tradit *Glossa in cap. cum dilecta v. non videremus de confirmat. utili*;& latissime ostendit *Felin. c. inter dilect. num.14. de fide instrument.*

Quæres 8. *An, & quo jure possit Abbatissa cogere Moniales subditas ad observantiam regularum, possitque punire illarum trasgressiones, nec non inquirere Moniales de excessibus commissis.*

129. *Resp.* Posse; & hoc tum vigore potestatis dominativæ, quam acquirit Abbatissa in Moniales subditas ex voto obedientiæ ab ipsis emisso; tum vigore auctoritatis, quam eadem Abbatissa habet a Papa confirmante regulam, aut a Prælatis ipsarum Monialium, sicut indicat *Sanchez n.27. ex Vasq. l.2. d.168. cap.3. num.28.* Quamquam, cum Abbatissa regulariter careat jurisdictione proprie dicta in Moniales subjectas, non possit adhibere nisi eam correctionem, quæ locum habere potest

Digitized by Google

potest intra latitudinem familiaris domus, ac providentiæ, sicque non possit imponere pœnam gravem, neque spiritualem, ut vidimus *qu.6.*, neque corporalem: unde, si occasione alicujus gravioris excessus infligenda sit pœna gravior, debet Abbatissa recurrere ad Prælatum proprium; sive is sit Ordinarius, sive Prælatus Regularis; quod in specie advertit *Suar. sup. n.2.* monens, qualis, & quanta pœna possit infligi ab Abbatissa, judicio prudentis arbitrii relinquendum esse, spectato usu, & communi more hominum.

130. Monet autem *Sanchez num.28.* ex Barthol. Ledesma, quod sicut quilibet Judex legitime inquirens de delicto obligat suo præcepto sub mortali ad detegendam veritatem in rebus magni momenti, etiam secluso juramento; sic, & Abbbatissa inquirens de delicto Monialis subditæ potest imponere præceptum obligans ad mortale, ut Moniales subjectæ detegant veritatem: cujus rei est ratio, quod cum illa potestatem habeat puniendi tale delictum, debet habere & potestatem illud inquirendi juxta illud: *Qui dat finem, dat & media ad finem.*

Quæres 9. *An, & qualiter Abbatissa possit conferre beneficia Ecclesiastica, & Clericos instituere.*

131. *Resp.* Posse de consensu sui Capituli, si ipsius Monasterio annexum sit aliquod beneficium curatum, aut simplex; idque præsentando, seu designando Clericum, cui beneficium conferatur (quod est instituere institutione dante possessionem, & titulum) non autem conferendo beneficium quoad jus spirituale in eo inclusum, conferens usum clavium, idest potestatem exercendi curam animarum, nec non ligandi, ac solvendi; quod est instituere institutione authorizabili, ut loquuntur in subjecta materia *Rodriq. tom.1. qu.18. art.12.*, *Miranda qu.6. de Monial. art.5.*, *& Tambur. d.32. de jure Abbatiss. qu.12. num.1.* a quibus non dissentit *Suar. nu.14.* monens, quod, sicut præfata præsentatio fieri potest ab Abbatissa interdum homini (v; gr. Episcopo), ut ipse faciat collationem, ac institutionem; interdum vero per simplicem designationem, & quasi electionem, ut ipso facto beneficium, ac Jus spirituale conferatur a Papa; sic etiam interdum potest Abbatissa dare possessionem beneficii; cum talis datio non sit actus propriæ jurisdictionis spiritualis in executore; sed in præcipiente, & alioqui Abbatissa in hoc se habeat præcise tamquam is, cui delegatur executio: unde & eodem modo potest dare titulum, idest testimonium beneficii alteri collati, non a se, sed a Papa ad suam nominationem. Quin & eadem ratione poterit Abbatissa privare beneficiis, aut eorum possessione in pœnam, si id ei speciali privilegio concedatur: siquidem in tali casu non exercet proprie jurisdictionem spiritualem, sed ad ejus voluntatem ipsemet Papa aufert jurisdictionem spiritualem,

132. Cæterum monet *Tambur. nu.2.* portionem redituum annuorum assignandam Vicario, sive perpetuo, sive amovibili, ab Abbatissa præsentando ad beneficia unita Monasterio non debere excedere centum aureos, nec minorem esse quadraginta, idque ex Pii V. Bulla quadragesima septima in ordine, ubi expresse statuitur Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos in assignatione portionis ipsis Vicariis perpetuis (qui scilicet deputantur ad Beneficia unita Monasterio) ex prædicto Concilio (idest Tridentino) ipsorum Prælatorum arbitrio facienda ita se continere, & arbitrari debere, ut non major centum, nec minor quinquaginta aureorum summa, computatis omnibus incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis omnino assignetur &c.

Quæres 10. *An Abbatissa possit cum Monialibus subditis dispensare in legibus Ecclesiæ; ut in jejuniis, esu carnium, recitatione divini Officii.*

133. *Resp.* Videri non posse, cum dispensare in legibus Ecclesiæ manifeste pertineat ad solam potestatem spiritualem: & alias fœmina quæcumque jure Ecclesiastico sit incapax jurisdictionis spiritualis; quidquid contradicat *Henriq. l. 6. de penit.*

Digitized by Google

vit. c.2. num.3. (quem citat, & non rejicit *Lezana tom.1. c.26. nu.16.*) sustinens Abbatissam habere ex commissione Prælati, ut dispenset cum suis Monialibus in jejuniis, & quibusdam legibus Ecclesiasticis, urgente casu necessitatis; idque pro bona Monialium gubernatione, ad quam talis facultas videtur necessaria. Nobiscum sentit *Sanchez supr. num.24.*, & cum eo in terminis *Tambur. qu.8. n.1.* addens *nu.2.* Paulum III. vivæ vocis oraculo concessisse Abbatissæ Monialium S.Claræ de observantia, quod possit cum Monialibus suis dispensare circa jejunium præscriptum in regula, & circa esum carnium, & lacticinorum, sive ovorum, quando cognoverit Moniales subditas propter debilitatem, aut aliam legitimam causam non posse ita commode servare hujusmodi jejunia, & abstinentias. Verum ista concessio non extenditur ad jejunia, ac abstinentias universales Ecclesiæ, ut constat ex tenore textus; & cum facta fuerit vivæ vocis oraculo, non amplius subsistit, ut pote sublata generali revocatione vivæ vocis oraculorum, de qua supra: intellige, nisi admittatur doctrina tradita ex *Peyrino* in hoc ipso *cap. num.76.*

Quæres II. *An Abbatissa possit commutare vota Monialium subditarum, aut irritare, aut etiam in iis dispensare.*

134. *Resp.* Quod cum actus commutandi, ac dispensandi in votis pertineat ad spiritualem jurisdictionem (cujus est incapax Abbatissa juxta sæpius dicta) e contra vero actus irritandi vota suorum subditorum spectet ad potestatem dominativam, quæ competit Abbatissæ in Moniales subjectas, poterit quidem Abbatissa irritare vota Monialium subditarum, non item ea commutare, aut in illis dispensare: ita *Rodriqu. tom.1. qu.25. art.7.*, *Sanchez l.4. mor. cap.39. num.7.*, *Lezana sup. num.15.* aliique, quos refert, & sequitur *Tambur. qu.6. & 7.* monens *qu.7. num.3.*, quod cum Prælati Monialium vi sui muneris instituantur, ut gerant curam spiritualem ipsarum, & ad id habeant sufficientem jurisdictionem, illorum est commutare, aut dispensare vota Monialium sibi respective subditarum.

135. Addit *Tambur. qu.6. n.2.* aliis citatis, Abbatissam posse irritare omnia vota suarum Monialium; idque, etsi ea emiserint de ipsius licentia; & quidem ita, ut ea sic irritata non amplius reviviscant; excepto tamen voto transeundi ad Ordinem arctiorem, quod non cadit sub potestatem dominativam superiorum Regularium; quippe quod etiam ipsis invitis impleri potest, ut inter alios recte advertit *Less. sup. n.74.* sustinens ex Angelo, Sylv., Soto, Nav., & S. Tho. Prælatum Regularem, & consequenter Abbatissam posse irritare vota suorum subditorum, etiamsi non sint emissa super materiam supererogationis; idque ex dispositione juris, sicut bene ostendit ipsemet Lessius loco citato.

Unum hic placet obiter monere, puellam, quæ vovit ingredi Monasterium Ordinis strictioris, posse ingredi laxiorem, eo voto commutato in votum perseverandi in ordine laxiori, quod in specie advertit *Sanchez l.4. mor. c.16. n.18.* ex Palud. S. Anton., & Sylv. id inde probans, quod puella ex priori voto tenebatur solum ingredi Religionem; ex posteriori vero tenetur etiam profiteri: plus autem est teneri perseverare in Ordine laxiori, quam ingredi strictiorem cum libertate non perseverandi; sicque posterius votum habes pro objecto bonum majus, ac longe excellentius, ideoque prius votum potest commutari in hoc, etiam ab ipsa puella vovente. Quamquam teste eodem *Sanch. l.6. mor. c.7. n.23.* ad dijudicandum qui Ordo sit strictior, non solum primævæ regulæ, ac constitutionum institutio spectari debeat, sed præsens observantia. Unde fit, ut, si ex regula, & constitutionibus laxius sit alicujus Ordinis institutum, sed arctior præsens vivendi modus, eo quod alia Religio ex se strictior collapsa sit, ac relaxata, illa Religio dicatur strictior, quam hæc jam collapsa: quæ sunt bene advertenda.

Ut autem obiter id hoc loco adnotem, censet *Sanchez sup. lib.4. c.33. n.13.* Papam regulariter non posse irritare vota emissa a Religiosis, quæ ab aliis Prælatis

Regularibus irritari non possunt: adeoque illum non posse irritare votum transitus ad strictiorem ordinem, & vota annexa peculiari instituto cujuslibet Religionis, sicut nec possunt alii Prælati Regulares: probat Sanchez, quia Papa non potitur facultate irritandi vota, quatenus Papa est, ac supremum Ecclesiæ caput (alias posset irritare & vota laicorum, quorum item est caput) sed potest id præstare, quatenus est Prælatus Religionis, cui una cum aliis ejusdem Prælatis emittitur votum obedientiæ; at ut sic non est supra jus Pontificium, sed solum quatenus est Papa.

135. Addo ego, quod, quamvis Abbatissa non peccet irritando vota supererogationis facta a suis Monialibus, licet id faciat sine causa (sicut nec peccat Monialis, quæ fecit votum, si absque causa petat eius irritationem, cum illud emissum sit sub hac conditione tacita, *nisi Abbatissa irritet*) non excusaretur tamen a peccato Abbatissa, si votum de ejus licentia emissum sine causa irritaret; idque ob rationem, quam affert *Less. l.2. c.2. n.76.* alias concedens successorem Prælati Regularis, qui non consentit in votum, posse illud postea irritare, etiam absque ulla causa; cum ipse in illud non consenserit, & ejus prædecessor consentiendo non derogaverit juri alias ipsi quoad hoc competenti.

Utrum vero peccet mortaliter Abbatissa irritando sine causa votum de ipsius consensu emissum a Moniali subdita.

137. *Resp.* Videri probabile, quod peccet solum venialiter; cum sic non peccet neque contra justitiam, utpote utens jure suo, quod non censetur voluisse renunciare consentiendo in dictum votum; neque contra Religionem, stante quod ipsa non vovit, ita ut dici debeat violare votum; nec est causa violationis voti, cum votum, facta irritatione, non amplius obliget: ita *Rosella v. votum 3. n.2. Suar. tom.2. de Relig. tract. de voto l.6. c.4. n.22.* dicens raro contingere in præsenti casu culpam mortalem, seclusо scandalo, aut gravi contemptu, *Sanch. lib.4. mor. c.27. n.31.* (quamvis oppositam sententiam sequatur ut probabiliorem) *Bonac. d.4. de leg. qu.2. p.7. §.2. n.29.* contra alios apud eundem Sanchez, & Bonac. adductos.

Quæres 12. *An Abbatissa possit cum suis Monialibus dispensare in observantiis Regularibus, & quomodo.*

138. *Resp.* Non posse, nisi per modum quasi declarationis, hic, & nunc Religiosam subditam non teneri hac, vel illa Regulari observantia; quæ declaratio licet posset fieri a quacumque alia persona prudenti, immo & ab ipsamet Religiosa, cujus interest; a fortiori tamen fieri poterit ab Abbatissa, attenta superioritate, quam habet in Monialem subditam, sicque poterit Monialis tuta conscientia stare tali declarationi, nisi alias ei constet eam sine sufficienti ratione fuisse factam: constat ex dictis qu.10.

Quæres 13. *An Abbatissa possit prædicare Monialibus subditis, eisque benedicere, ut faciunt Prælati Regulares erga Religiosos subditos.*

139. *Resp.* Non posse, neque prædicare, nisi forte exhortando Moniales in capitulo, aut in claustro; neque eis publice benedicere, sed solum eo modo, quo parentes solent benedicere propriis filiis; cum munus benedicendi proveniat ex potestate clavium, quæ non potest cadere in fœminam: ita *Miranda sup.*, *Tambur. qu.10.*, & 11. aliique; & patet ex dictis tum hic, tum *qu.3.*

Quæres 14. *An, & quomodo Abbatissa possit recipere puellas ad probationem, immo & novitias ad legitimam professionem.*

140. *Resp.* Posse, eo tamen modo, quo diximus, de receptione quidem ad probationem, *c.2. sect.1. qu.20.* de admissione vero ad professionem, *c.3. sect.1. qu.4.*

Quæres 15. *An, & quomodo Abbatissa possit concedere extraneis facultatem ingrediendi Clausuram sui Monasterii.*

141. *Resp.* Quod, quamvis aliqui tacito nomine relati a Sanchez infra cum Navarro sustineant partem affirmantem, ea ducti ratione, quod tam Concilium Trident. *sess.25. de regul. c.5.* quam *c. periculoso de statu regul. in 6.* decidunt superioris esse eam licentiam concedere; & Abbatissa

batissa vere sit superior sui Monasterii; *c. dilecta de excessib. prælat. Clem. attendentes*, §. *statuimus de statu Monach.* nihilominus opposita sententia sustinenda est ob dicta *sup. c.5. sect.3. qu.32.* quam de facto sustinent Navarrus sibi contrarius *comm.4. de regul.n.59.*, *Rodriq. tom.1. qu.46. art.2. Azor. tom.1. l.13. c.8. qu.6.*, & alii, quos refert, & sequitur *Sanch. l.6. mor. c.16. n.22.* addens *n.23.* ex Rodriq. Nav., & Graff. superiores Monialium posse concedere Abbatissis licentiam generalem concedendi præfatam licentiam in casibus frequenter occurrentibus; idque ne alioqui Episcopus, aut Prælatus Regularis, qui non ita facile præ manibus habentur, passim adiri debeant.

Verum, cum modo, saltem in multis locis, non sit in usu, quod detur Abbatissis facultas illa generalis concedendi ingressum in casibus frequenter occurrentibus, difficultas esse potest, an casu, quo Abbatissa non habeat facultatem illam generalem; nihilominus, existente periculo in mora petendæ licentiæ a Prælato Monialium, ea possit concedi ab ipsa Abbatissa, atque adeo debeat peti ab illa.

142. *Resp.* In tali casu licentiam dari posse ab Abbatissa, ex præsupposita proprii Prælati voluntate, ut bene docent *Rodriq. sup.*, *& Sanchez n.37.*, ac proinde illam ab ea peti debere, & expectari; non secus, ac quando adest periculum in mora consulendi Papam ad dispensationem rei reservatæ, necessario debet expectari dispensatio ab Episcopo; quippe qui ex præsumpta voluntate Papæ potest in eo casu dispensare ratione urgentis necessitatis: ita Sanch. loc. cit. monens in proposito eventu sufficere consensum Abbatissæ, & non requiri necessario consensum discretarum, nisi aliter dicatur in constitutionibus Ordinis, aut petat legitima Monasterii consuetudo.

Quæres 16. *An Abbatissa jure suo possit applicare bona opera Monialium subditarum personis extraneis, iis tribuendo litteras communicationis, (ut vocant).*

143. *Resp.* Posse; & probatur quia eo ipso quod habet curam Congregationis, habet auctoritatem dispensativam bonorum communium ejusdem Congregationis, juxta *c. quanto de translat.* colligitur ex *Nav. de Jubilæo not.3.n.18.*, quem citat, & sequitur *Lezana tom.1. c.18. n.67.* una cum S. Thom. & aliis; quibus consentit *Sorbus in comp. v. indulg. quoad sæculares 4. in annot.* sed de hoc plura in nostro tractatu *de gubernat. c.3. sect.6. qu.4.*

Quæres 17. *An Abbatissa possit indicere suis Monialibus certas preces recitandas pro amicis, benefactoribus &c.*

144. *Resp.* Posse, & quidem etiam sub peccato, si occurrat justa causa (v. gr. ad implendam obligationem impositam Monasterio ex justitia) aut alias quo ad hoc se sufficienter declaret; idque ratione obedientiæ, quam vovent in manibus Abbatissæ, se obligando ad obediendum illi in omnibus rebus licitis, pertinentibus ad ejus Superioritatem, & alioqui non excedentibus regulam propriæ professionis: unde cum injunctio talium precum sit res licita, & non excedens regulam, sine dubio poterit indici ab Abbatissa, & debebit impleri a Monialibus modo supradicto.

Quæres 18. *An Abbatissa suo jure ordinario possit præcipere Monialibus subditis, ut frequentius confiteantur, aut communicent, audiant Missam, aut concionem, & alia id genus.*

145. *Resp.* Quod cum Abbatissa non possit juxta dicta *qu.4.* facere præcepta spiritualia suis Monialibus, ut pote carens jurisdictione spirituali, quæ omnino requiritur ad imponenda ejusmodi præcepta, & alias præcepta hic proposita sint spiritualia ratione finis, ad quem ordinantur; ea quidem poterunt imponi ab Abbatissa; non tamen adstringent Moniales eo rigore obligationis, quo adstringerent, si imponerentur a Prælatis Regularibus: unde fit, ut omissio audiendi Missam ex præcepto Abbatissæ in tali die determinato non sit mortalis; qualis vere esset, si auditio Missæ fuisset a Prælato Regulari præscripta animo obligandi ad mortale, ut vidimus *c.3. sect.3. qu.13.*

Quæres 19. *Quam potestatem habeat*

Digitized by Google

Abbatissa circa administrationem bonorum temporalium sui Monasterii.

146. *Resp.* Habere liberam administrationem omnium bonorum sui Monasterii, non minus, quam habeat Abbas circa bona proprii Conventus; ideoque posse esse Procuratricem sui Monasterii; ut proinde *Panormitanus in c.2. n.4.* de his, quæ fiunt a Prælatis, generaliter dicat, non obstante fœmineo sexu, res Monasterii disponi per Abbatissam, ac Moniales; sicut disponuntur per Abbatem, ac ejus Religiosos: quod etiam admittunt *Nav. comm.3. de regul. n.4. Cardin.conf.13.n.25. Sanch. l.7. mor.cap.19.n.44.* & alii *ex cap. dilecta juxta Glossam v. jurisdictioni de majorit. & obed.* docentes universalem administrationem tam temporalem, quam spiritualem Monasterii pertinere ad Abbatissam quo ad omnia, quorum fœmina est capax. Quamquam ut recte advertit *Tambur.d.32. de jure Abbatiss. qu.13. n.3.* hodie dicta administratio non videatur absoluta, ac independens, sed fere in omnibus Monasteriis habeat relationem ad alias Moniales; immo, & ad Episcopum, aut Prælatum Monialium, in rebus majoris momenti, cum alias standum sit legitimæ consuetudini, ut pote vim legis habenti.

Quæres 20. *An, & qualiter possit Abbatissa contrahere de bonis Monasterii, cui præest.*

147. *Resp.* Posse, de consensu tamen proprii Capituli, immo, & Superioris Monasterii, loquendo de contractibus majoris momenti; si tamen aliud non ferat consuetudo, aut præscribant peculiaria statuta Ordinis, quæ omnino servari debent: patet responsio, tum ex dictis *qu. præcedenti*, tum ex generali ratione administrationis necessario exigentis potestatem contrahendi de bonis, quæ administrantur.

Unde infert *Sanctorus in Constit. Minor. c.11. stat.7. qu.2.* contractum factum a Monialibus circa bona immobilia sine consensu Superioris esse nullum; idque ex defectu debiti consensus, eo quod Moniales subjacent suis Superioribus, sicque non habent velle, nec nolle. Consentiunt *Portell. v. alienatio bonorum n.1., & v. Moniales n.18. Rodriq. tom.1. qu.27. art.8.* referens *ar.2.* concessionem Leonis X. & Gregorii XIII. factam Monialibus S. Augustini, & S. Dominici, ut possint bona mobilia permutare, vendere, & alienare, converso pretio in utilitatem Conventus, *de consensu tamen Ministrorum Provincialium, ac majoris partis Conventuum.* Unde infert *Sanctorus sup.* quod, cum hæc sit solemnitas requisita, tamquam forma contractus, si ea deficiat, contractus erit nullus; etsi in præsentia ultra consensum Superiorum requiratur licentia expressa Sacræ Congregationis Concilii ex ejusdem Sacræ Congregationis decreto facto 7. Septemb. 1624. & approbato ab Urbano VIII. sub pœnis contentis in Paulina *Ambitiosæ*, & sub pœna privationis voti, ac inhabilitatis in posterum.

Addit *Sanctorus sup.* Provinciales posse se ingerere in administrationem bonorum Monialium, non ex Jure dispositivo, ac proprietario, (cum ii non sint pars Conventus Monialium, apud quem residet proprietas in communi) sed solum ex jure directivo; quatenus Moniales subduntur Provinciali, isque earum curam suscipit: unde contractus fiunt nomine Monasterii, ac Monialium, non autem nomine Provincialis, ac Ordinis; sicque Moniales ipsæ obligantur, non item Provincialis: quo pacto in contractibus mulierum, ac minorum intervenit consensus Judicis, & consanguineorum, ac tutoris, qui non habent jus in bona illorum, nisi qualificativum, ac legitimativum contractus, nec non prospectivum, ne fiat in damnnm mulierum, & pupillorum.

Quæres 21. *An Abbatissa Monialibus subditis possit concedere facultatem largiendi, possidendi, accipiendi, aut aliter disponendi de bonis ipsarum usui concessis; non secus ac Prælatus Regularis eam concedere potest Religiosis sibi subjectis.*

148. *Resp.* Posse; cum juxta dicta *qu.19.* liberam habeat administrationem bonorum sui Monasterii ad instar Abbatis, & hæc sufficiat ad concedendam dictam facul-

Digitized by Google

facultatem: ita *Sanch. ubi sup.* ex Corduba, Nav., Lopez, & Sorbo, quos sequitur *Tambur. sup. d.9. qu.3. n.9.* patetque ex dictis *cap.4. n.67. & cap.6. n.32.* Addo hic quod, cum apud *Azorium to.1. l.12. c.12. qu.4.* aliqui Doctores Superiorem Regularem dicant posse dare Religioso subdito licentiam expendendi singulis mensibus summam duorum, aut trium aureorum; & alii sentiant dictam licentiam pro singulis annis extendi posse ad decem, aut duodecim, aut quindecim aureos: & alioqui Sanchez, ubi supra, putet quoad hoc posse Superiorissam Monialium concedere illis licentiam, quam potest Prælatus, nisi ex consuetudine, aut Constitutionibus Ordinis, vel præcepto Superioris Prælati arctata sit ejus facultas; probabiliter dici potest Superiorissam Monasterii divitis regulariter posse dare licentiam Moniali subditæ, ut extra Monasterium donare possit duodecim aureos in singulos annos.

Quæres 22. *An, & quas donationes possit facere Abbatissa de bonis Monasterii, non obstante Bulla Clementis VIII.* de largit. mun.

149. *Resp.* Posse, si donationes sint remuneratoriæ; & alias, habita ratione redditUum, aut eleemosynarum, quæ annuatim obveniunt Monasterio, judicio prudentis non sint nimis excedentes. Colligitur ex *Suar. to.4. de Relig. tract.8. l.2. c.26. n.11. & 12.* qui bene monet, quantum in genere largitionis possit Prælatus Monasterii, non posse certam regulam præscribi, sed prudenti arbitrio relinquendum esse, consideratis Monasterii facultatibus, & aliis occurrentibus circumstantiis: quæ doctrina sine dubio proportionaliter militat etiam in Abbatissa respectu Monialium sibi subjectarum: generalis autem ratio responsionis est, quod hujusmodi donationes, (quas Juris periti vocant antidorales, ut pote non omnino liberales, sed ex aliqua naturali obligatione exortas, licet inefficaci ad agendum *l. sed & si §. consuluit. ff. de petit. hæredit.*) necessariæ sunt ad perfectam bonorum temporalium administrationem, maxime decent statum religiosum (cum sint solutio alicujus debiti moralis) & multum pertinent ad utilitatem Monasterii, ut pote aliorum benevolentiam, ac amicitiam conservantes; unde fit, ut Prælatus Regularis possit per donationes competentes remunerari beneficia jam recepta; immo & prævenire, gratis aliquando erogando; ut sic se benevolum ostendat, aliorumque benevolentiam proprio conciliet Monasterio, respiciendo semper ad majorem proximorum ædificationem, atque ad Monasterii utilitatem. Ad quod facit *cap. nullam* 18. *qu.2.* innuens Prælatum posse solum expendere bona Monasterii in Dei cultum, & proprii Monasterii utilitatem. Ex quo quis bene inferat, ipsum non posse donare de bonis Monasterii solo titulo liberalitatis, cum non sit dominus, sed dispensator fidelis, ac prudens, cujus non est liberales donationes ex alienis facere.

Dubium est, an Abbatissa possit facere ejusmodi donationes, etiam inconsulto suo Capitulo.

150. *Resp.* Seclusis peculiari statuto Ordinis, aut consuetudine Monasterii, posse, etsi alias demus, negotia Monasterii, quæ sint majoris momenti, debere tractari capitulariter, aut saltem cum discretis Monasterii: moveor, quod tales donationes regulariter non solent esse adeo excedentes, ut dicendum sit tales non venire sub generali facultate administrandi bona Monasterii: ex alia parte ad servandum debitum ordinem decet committi Abbatissæ potius, quam aliis munus faciendi tales donationes, cum sit caput Monasterii, & pleniorem notitiam habeat eorum, quibus titulo gratitudinis dictæ donationes debentur. Non nego tamen, quod si donatio hic, & nunc facienda esset judicio viri prudentis extraordinaria, ob merita extrrordinaria illius, cui ea facienda est; ea tunc debeat fieri de consensu Capituli, aut discretarum: cum donatio sit species contractus, & contractus majoris momenti in Monasteriis Monialium non fiant inconsulto Capitulo.

Addo, quod, cum remissio debiti contracti

Digitized by Google

tracti cum Monasterio sit quædam virtualis donatio; & juxta dicta Abbatissa possit etiam sine consensu Capituli facere competentes donationes: poterit Abbatissa propria auctoritate, & independenter a discretis remittere pecuniam debitam Monasterio, sive ex contractu, sive ex delicto; dummodo talis pecunia judicio prudentis non sit nimis excedens, ac immoderata; in cujus rei confirmationem facit, quod in declaratione Bullæ *de largit. muncr.* editæ a Clemente VIII. facta de mandato Urbani VIII. solum excipitur, si in hoc, aut illo Monasterio *sit constitutio requirens majorem partem Conventus consentientem tali donationi*; quod est dicere rem hanc alias esse commissam potestati Abbatissæ.

Quod si hac occasione quæras, an Abbatissa ex peculio Monialis defunctæ propria auctoritate possit expendere centum aureos in Missis celebrandis pro ipsa defuncta, si alioqui in Conventu non extet consuetudo expendendi tantam summam in Missis celebrandis pro Monialibus defunctis.

Resp. Videri non posse; cum Abbatissa sit solum administratrix bonorum Conventus, cui præest, & ut talis debeat administrare bona præfata juxta rationabilem voluntatem ipsius Conventus; qui cum habeat jus supra peculium Monialis defunctæ, dato, quod non extet usus expendendi in Missis summam adeo notabilem (ut suppono) præsumitur in præsenti casu nolle expendi dictos centum aureos in Missis, & quidem rationabiliter; adeoque si Abbatissa id faciat, male faciet, utpote administrans bona aliena contra voluntatem Domini: ita respondi in contingentia facti, & responsio fuit approbata.

Quæres 23. *An Abbatissa possit impedire quo minus Monialis subdita utatur concessione ipsi facta a Prælato Monasterii, aut etiam Privilegio aliquo concesso Ordini.*

151. *Resp.* Videri posse, si interveniat justa causa, & alioqui in concessione gratiæ factæ a Prælato Moniali particulari, aut privilegii collati universo Ordini non denegatur Prælatis potestas ea coarctandi sive in totum, sive ex parte; secus si vel non adsit justa causa, vel modo dicto denegetur facultas ea coarctandi: tunc enim non posset Abbatissa impedire: colligitur ex *Sanchez l.6. mor. c.3. n.9. Corduba in regul. S.Franc. c.14. q.2. par.6. ac Peyrino de R.S. quæst.1. cap.8. §.6.* & patet, quia in priori casu coarctatio non censetur fieri absque consensu concedentis, saltem tacito, ac interpretativo; in posteriori vero procedit *reg.17. in 6.* Indultum a jure beneficium non est alicui auferendum.

Quæres 24. *An Abbatissa possit remittere, aut saltem moderari pœnam impositam Moniali subditæ a Prælato Monasterii.*

152. *Resp.* Non posse, nisi forte in aliquo casu ex epicheja hic, & nunc ex concurrentibus circumstantiis rationabiliter concepta: patet, quia remissio, ac moderatio pœnæ legitime injunctæ, cum sit actus potestatis, non potest fieri, nisi ab eo, qui illam injunxit, ejus successore, aut illius Superiore; Abbatissa autem in proposito casu neque est successor, neque Superior Prælati, qui pœnam imposuit, immo est ejus subdita, ac inferior; ergo.

SECTIO III.

Explicatis iis, quæ spectant ad Monialium gubernationem, tam ex parte Ordinarii, aut Prælati Regularis, quam ex parte Abbatissæ, seu Priorissæ; superest modo, ut in præsenti Sectione agamus de Monialium gubernatione quoad ipsarum Confessarium: & quidem cum præter Confessarium ordinarium quotannis soleat aliquoties assignari etiam extraordinarius, & in hoc peculiares aliquæ difficultates possint suboriri, Sectionem dividimus in tres Subsectiones; in quarum prima agemus de Confessario ordinario; in secunda de extraordinario; in tertia referuntur varia monita, quibus Confessarius ordinarius, ac extraordinarius dirigant Moniales ad profectum spiritualem.

SUBSE-

Digitized by Google

SUBSECTIO I.

De Confessario Monialium ordinario.

153. *Confessarius idoneus est maxime utilis Monialibus.*
154. *An magis expediat illum esse Regularem.*
155. *Qualis esse debeat.*
156. *Quæ potestas in eo requiratur.*
157. *Quæ scientia.*
158. *Qualis bonitas.*
159. *Quæ prudentia, maxime cum Moniali patiente divina, & præsertim, si ea dicat se vivere ex sola Eucharistia.*
160. *Qualis zelus animarum.*
161. *Quanta dexteritas, maxime in inducendis novitatibus.*
162. *Quæ patientia.*
163. *Approbandus ab Ordinario loci etiam pro Monialibus exemptis.*
164. *In eo requiritur peculiaris approbatio Episcopi, non item Ordinarii, qui non sit Episcopus; idque ex Bulla Gregorii XV., & declarationibus Sac. Congreg. super ea factis, quæ non omnes afficiunt Confessarios sæculares, nec fuerunt solemniter editæ.*
165. *Confessarius Monialium exemptarum præsentatur a Prælato regulari.*
166. *Prælati ipsi Monialium non audiunt earum Confessiones, sine approbatione Ordinarii.*
167. *An puellæ, aliæque fœminæ degentes in Monasterio de rigore confiteantur a generaliter approbato.*
168. *Confessarius Monialium approbatur toties quoties: & quidem id procedit etiam de Confessario ordinario, etsi non sit expressum in jure.*
169. *Approbatus ad confessiones unius Monialis non audit alias.*
170. *Moniales tempore Jubilæi de facto eligunt solum approbatum ab Ordinario loci.*
171. *Confessarius ordinarius potest esse Regularis, aut Parochus in casu necessitatis.*
172. *Eligitur ad tres annos, & ex causa amovetur ab Ordinario, sive sit ordinarius, sive extraordinarius: in aliquibus tamen casibus durat ultra triennium.*
173. *Ex quo loco debeat audire Confessiones.*
174. *Qualiter audiat Confessionem Monialis infirmæ.*
175. *Ex decreto Sacræ Congregationis non alloquitur libere Moniales.*
176. *Quale stipendium ei detur.*
177. *In domo contigua Monasterio non pernoctat.*
178. *Quam frequentiam Sacramentorum concedat.*
179. *Non sit facilis in permittendis confessionibus generalibus non necessariis.*

Quæres 1. *Quantum conferat ad spiritualem profectum Monialium, quod habeant prudentem, doctum, ac discretum Confessarium.*

153. *Resp.* Ita conferre, ut vere dici possit inde potissimum pendere totus spiritualis Monialium profectus; idque ex multis & variis capitibus, quæ hic breviter subjiciam: nimirum 1. ex generali ratione Religiosæ perfectionis, quæ sine idoneo instructore comparari non potest, juxta illud Jeremiæ 6. *State super vias, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris*: 2. quia fœminæ sunt naturaliter minus prudentes, ideoque in vita spirituali manent expositæ variis, ac periculosis illusionibus, quas ordinarie non possunt evadere absque directione prudentis, ac discreti Confessarii, aut alterius Patris Spiritualis: 3. quia mulieres sunt

sunt ex proprii sexus conditione fragiles, ac inconstantes, ideoque facile, ac cito desistent a bene cœptis, si opportunis consiliis, ac efficacioribus suasionibus non confirmentur, & ad ulteriora excitentur: quod erga Moniales præstare non potest nisi Confessarius: 4. quia fœmina ex natura sua est valde verecunda, ideoque facile retrahi potest a detegendis pravis suis affectibus, ac interioribus infirmitatibus animæ, nisi habeat peritum Medicum spiritualem, qui summa dexteritate, ac solertia detegat dictas infirmitates, iisque salutaria applicet remedia (quod sine dubio est munus Confessarii): 5. quia ingenium mulieris est valde varium, ac lubricum, facileque afficitur iis, quibuscum agit, sicque periculosum est, ne talis affectus, qui prius se exhibet sub specie spiritualis amoris, paulatim desinat in carnalem; hoc autem in primis timendum est de Moniali erga Confessarium, nisi is sit admodum prudens, timoratus, ac circumspectus: 6. Moniales, cum vacant vitæ spiritualis acquisitioni, subjacent variis, ac gravibus tentationibus; quas certe non poterunt superare, nisi a prudenti, ac perito doctore doceantur, qualiter in iis se gerere possint, & debeant: 7. quia in progressu vitæ spiritualis plura occurrunt obstacula, ac difficultates, quæ deterrere possunt etiam viros perfectiores, ac prudentiores; ea autem facilius, & gravius deterrebunt Moniales, nisi habeant Confessarium discretum, ac sagacem, qui eas doceat, qualiter amovere debeant illa obstacula, & illas evincere difficultates; quod certe non poterit præstare Confessarius, nisi sit valde peritus, ac versatus in vita spirituali: si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt. Ex his ergo capitibus, aliisque similibus, quæ unicuique possunt facile occurrere, summopere confert spirituali Monialium profectui, quod ipsis assignetur pius, prudens, ac discretus Confessarius: ideoque Prælati illarum in hoc quam maxime debent insistere, omni studio, ac diligentia iis procurando idoneum Confessarium. Ad hoc certe facit, quod habet *S. Hieronymus l. 2. Epist. 12. Non confundant opera tua sermonem tuum; ne, cum in Ecclesia loqueris, tacita Sanctimonialis respondeat; cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? delicatus Magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat; accusare avaritiam, & affectum proprii & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.*

Quæres 2. *An expediat bono spirituali Monialium, quod iis in Confessarium deputetur Sacerdos potius Regularis, quam Sæcularis.*

154. *Resp.* Expedire, si alioqui Sacerdos Regularis sit præditus illis dotibus, quas qu. sequenti dicemus desiderari in idoneo Monialium Confessario: patet responsio ex dictis in hoc *cap. sect. 1. subsect. 1. qu. 5.*, quæ utique possunt applicari ad præsentem quæstionem.

Quæres 3. *Quæ potissimum dotes requirantur in eo, qui debet deputari in Confessarium Monialium.*

155. *Resp.* Requiri potestatem, scientiam, bonitatem, prudentiam, zelum animarum, dexteritatem, & summam patientiam: potestatem, qua legitime possit audire confessiones Monialium: scientiam, qua sciat discernere inter lepram, ac lepram, & opportuna applicare remedia: bonitatem, qua possit etiam bono exemplo, inducere Moniales ad percurrendam viam christianæ perfectionis: prudentiam, qua opportunas faciat interrogationes, & juxta spirituales uniuscujusque Monialis necessitates salutaria præbeat consilia: zelum, quo omnia omnibus fiat, ut omnes Christo lucrifaciat, nihil aliud intendens, nisi spiritualem profectum suarum pœnitentium, illumque omni studio, ac diligentia procurans: dexteritatem, qua trahat pœnitentem ad manifestandam propriam turpitudinem, ac evincendam naturalem illam erubescentiam, quæ adeo solet dominari in fœminis, & non raro est in causa, ut plures, ac plures confessiones faciant nullas, & sacrilegas: patientiam denique, qua non solum compatiatur importunis Monialium scrupulosarum deliriis, sed etiam fra-

Digitized by Google

fragilitati recidivarum, ac infirmitati sexus fœminei, juxta illud *Hebr.4. non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris.*

Quæres 4. *Qualis potestas requiratur in Confessario Monialium.*

156. *Resp.* Requiri tum potestatem Ordinis, quæ consurgit ex Ordine Sacerdotali, per quem ex institutione divina Sacerdos deputatur, ut possit esse judex in foro pœnitentiæ; tum potestatem jurisdictionis (quam Sacerdotes Regulares ratione suorum privilegiorum recipiunt a Papa, Sæculares vero ab Ordinario approbante modo inferius explicando) eamque non impeditam quoad usum, neque ratione reservationis aliquorum peccatorum (quo casu Confessarius debet petere facultatem absolvendi ab eo, cum Monialis ad talem effectum non possit se præsentare Ordinario), neque ratione Ecclesiasticæ censuræ, per quam Sacerdos sit excommunicatus, aut suspensus vitandus, neque ratione peccati mortalis, per quod impeditur Sacerdos eo irretitus, quo minus licite administret Sacramentum Pœnitentiæ.

Quæres 5. *Qualis scientia requiratur in Confessarium Monialium,*

157. *Resp.* Requiri triplicem scientiam, nimirum Judicis, Medici, ac Doctoris; Judicis quidem, ita ut sciat formam absolutionis, ac distinctionem peccati mortalis a veniali, saltem in genere (quæ duo sunt necessaria ad valorem Sacramenti), & præterea agnoscat tum differentiam peccati mortalis a veniali, etiam in particulari in singulis præceptis, modo saltem communi, ac ordinario; tum species peccatorum, numerum, ac circumstantias, dispositionem necessario requisitam in pœnitente; tum quæ peccata sint reservata, quæ habeant annexam censuram, aut obligationem restituendi (quæ sunt necessaria solum ad licitam Sacramenti administrationem); scientia vero, quæ requiritur in Confessario, quatenus est Medicus, in eo consistit, quod sciat tam regulas communes, quibus pœnitens excusari potest a præcepto, ac peccato mortali (cujusmodi sunt ignorantia probabilis, inadvertentia, impotentia, levitas materiæ, & metus gravis, quoad quædam præcepta, præsertim de jure positivo humano) quam quæ remedia cuique peccato adhiberi debeant, & qualiter Monialis instrui debeat in via spirituali. Scientia denique, quæ requiritur in Confessario, quatenus est Doctor, eo tendit, ut de Sacramentis sciat quid sint, quæ sit illorum materia, quæ forma, qui effectus, quæ sint partes Sacramenti Pœnitentiæ, quæ ratio contractuum, ad quid obligent singula vota Religionis, quibus regulis, ac constitutionibus adstringantur Moniales, quibus prohibitionibus peculiariter teneantur, quæ pœnæ in specie latæ sint contra ipsas; & similia, quæ facile colligi possunt ex præsenti tractatu.

Quæres 6. *Qualis bonitas requiratur in Confessario Monialium.*

158. *Resp.* Requiri, ut sit bonus non solum sibi ipsi (idest instructus virtutibus necessariis ad munus suum digne obeundum) sed etiam in ordine ad pœnitentes, ita ut habeat & zelum justitiæ, & compassionem proximi, & discretionem, & modestiam in increpando, & copiam in exhortando, & efficaciam in persuadendo, & alias similes dotes, sine quibus non potest utiliter exerceri munus Confessarii. Illud tamen in primis maxime conferret ad officium Confessarii rite obeundum, ut deputatus in Confessarium Monialium esset vir in vita spirituali versatissimus; ita ut eas edocere posset ex propria experientia, sicque de eo dici posset, *cœpit facere, & docere.* Quo enim modo tradet regulas orandi mentaliter, qui de oratione mentali neque novit quid nominis? quo pacto docebit rationem abnegandi se ipsum, qui nunquam vacavit sui ipsius abnegationi? qua ratione inducet alios ad opera supererogationis, qui in se ipso vix implet præcepta? qualiter instruet pœnitentes ad Religiosam perfectionem, qui nec vacat Christianæ perfectioni? quomodo proponet subtilitates spiritus, qui nec prima spiritus didicit rudimenta?

Quæres 7. *Qualis prudentia requiratur in Confessario Monialium*.

150. *Resp.* Requiri, ut sit admodum prudens, ac circumspectus, tum in faciendis opportunis interrogationibus, tum in applicandis debitis remediis; tum in modo procedendi cum ipsis Monialibus, tam intra forum pœnitentiæ, quam extra; tum in removendis occasionibus delinquendi; tum in salutaribus monitis suggerendis; tum in extirpandis pravis habitibus pœnitentium; tum in vitanda suspicione nimiæ familiaritatis, aut aliqualis acceptationis personarum; tum in pœnitentiis imponendis; tum denique in procuranda emendatione suarum pœnitentium, ad quam unam ordinatur frequentia, ac usus Sacramentorum.

Quod si quæras ex quibus regulis Confessarius Monialium cognoscere possit, an Monialis, quæ dicit se pati divina, nempe cœlestes illustrationes, & alia Dei dona extraordinaria, ducatur bono spiritu, vel certe sit illusa, ac exposita periculo illusionis.

Resp. Posse, ac debere dignoscere ex sequentibus regulis, quarum aliquæ desumptæ sunt ex aureo libello Sancti Patris Nostri Ignatii, aliæ vero ex ipsa experientia, & praxi. Prima autem regula, ex qua colligitur Monialem duci bono spiritu, est, si Monialis sit religiosis virtutibus conspicua, & in primis charitate, humilitate, patientia, sui ipsius abnegatione, ac zelo animarum, omnique studio insistat observantiæ tam votorum substantialium Religionis, quam regularum, statutorum, ac consuetudinum proprii Monasterii: secunda regula est, si Monialis sit omnino parata acquiescere consiliis, ac directioni sui Confessarii, sinatque omnino se regi ab eo cum omnimoda subjectione: tertia est, si ex occasione illustrationum, aut alterius similis gratiæ sibi concessæ nihil occurrat, quod ex se malum sit, aut avocet a bono, aut impellat ad minus bonum, quam anima prius quærendo sequi statuerat, aut quod ipsi animum defatiget, angat, ac perturbet, sublata priori animi tranquillitate: quarta est, si ex dictis illustrationibus immissis, aliisque talibus gratiis sentiat se non ferri in elationem animi, sed in majorem sui ipsius submissionem, & propriæ indignitatis conscia dicere possit cum Regio Psalte: *Quid est homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quia visitas eum?* quinta est, si inde concipiat inusitatam animi quietem, ac tranquillitatem, sentiatque se magis, & magis incitari ad proficiendum in Religiosa perfectione: sexta si ex præfatis illustrationibus experiatur se, nulla præcedente causa consolationis, mirifice recreari, ita ut neque sensibus, neque intellectui, neque voluntati quidquam propositum sit, quod hujusmodi consolationem causare possit: proprium enim est Dei creatoris suam ingredi creaturam, & illam in sui amorem totam convertere, trahere, ac mutare. Has, inquam, regulas, & alias similes, quas Spiritus Sanctus, hic, & nunc suggeret, proponere debet prudens Confessarius Moniali in proposito casu; illam monens per talia dona supernaturalia Dei famulos non reddi ipsi gratiores, eaque omnia Patri spirituali candide, & sincere detegenda esse: præterea illam exerceat in sui ipsius abnegatione, modo ei prohibendo usum Sacræ Communionis, ita ut Deum propter Deum deferat, & quidem etiam interdum occasione sumpta ex actu aliquo magna cum laude ab ea exercito, modo ei injungendo, ut aliquas mortificationes coram aliis Monialibus publice obeat; v. gr. incedendo absque velo nigro professionis, jubendo, ut aliquos defectus, interdum etiam anteactæ vitæ publice revelet; etsi in hoc magna cum prudentia, ac circumspectione procedendum sit.

Utrum vero Confessarius Moniali pœnitenti asserenti se vivere absque refectione corporali ex sola sumptione Eucharistiæ possit præbere in communione Hostiam non consecratam pro consecrata ad explorandam veritatem hujus facti, & ad dignoscendum, num sit illusa, nec ne: sicut vere esset, si sumpta Hostia non consecrata, adhuc dictitaret se vivere ex sola sumptione Eucharistiæ.

Resp.

Resp. Non posse, cum Doctores ex *S. Thoma 3. p. qu.80. art.6.* ad secundum communiter negent licere in nullo casu præbere Hostiam non consecratam pro consecrata; cum hoc sit præbere astantibus occasionem proximam Idololatriç,, Docet id ipsum magis per extensum S.Doctor in *quodlib.5. art.12. corp.* per hæc ,, verba: *Sacerdos, quantum in se est, po- ,, pulo fieret idololatrandi occasio, qui ,, quamvis peccatum idololatriæ non incur- ,, reret, æstimans probabiliter Hostiam es- ,, se consecratam, tamen Sacerdos in hoc, ,, quod Hostiam non consecratam populo ,, exhiberet adorandam, idololatriæ cri- ,, men incurreret. Unde hoc in nullo casu ,, est faciendum, ut Hostia non consecrata ,, exhibeatur uni, vel pluribus tamquam ,, consecrata.* Præmittit autem huic ra- ,, tioni alteram Angelicus Præceptor, ,, eamque petit ex natura fictionis exer- ,, cendæ, & simulationis, quæ commit- ,, teretur in proposito experimento. En ,, ejus verba: *Dicendum, quod veritati ,, non est aliqua fictio adjungenda, quia ,, nulla est conventio lucis ad tenebras, ut ,, Apostolus dicit* 2. ad Corint.6., *& pro- ,, pter hoc Augustinus probat lib.83. quæ- ,, stionum, quod Corpus Christi non fuit ,, phantasticum, quia veritas, quæ est Chri- ,, stus, non potuit fallere, & ideo in Sa- ,, cramentis Ecclesiæ, nihil est per fictio- ,, nem agendum, & præcipue in Sacra- ,, mento Altaris, in quo totus Christus ,, continetur. Esset autem quædam fictio ,, si hostia non consecrata loco consecratæ ,, daretur.* Inferri etiam potest veritas ,, datæ responsionis ex prop. 29. inter ,, damnatas ab Innocentio XI. *Urgens me- ,, tus gravis est causa justa Sacramento- ,, rum administrationem simulandi*, ut vi- ,, dere est apud *Cardenas dissertat. 20. ,, cap. 3.*

,, Sed quoniam rationes supradictæ ,, generales sunt, & aliqua possunt af- ,, ferri argumenta pro licita administra- ,, tione hostiæ non consecratæ in speciali ,, casu proposito experimenti faciendi pla- ,, cet hic illa proponere. Primum funda- ,, mentum est, quod sicut *Sanch. l.2. de ,, matr. d.38. n.6. & 7.* docet permitten- ,, dam esse copulam solum materialiter for- ,, nicariam inter conjuges, quibus post ma- ,, trimonium contractum detegitur impe- ,, dimentum dirimens, si Confessarius vi- ,, deat illos esse in bona fide, & non spe- ,, rat fructum ex admonitione: ergo & ,, in præsenti casu licitum erit ex gravis- ,, sima causa (quæ de facto adest) per- ,, mittere idololatriam illam, ut pote me- ,, re materialem: etsi *Castrus Palaus tr.21. ,, d. un. p.8. n.5.* dicat in simili casu actum ,, adorationis ex bona existimatione, ac ,, intentione procedentem esse actum Re- ,, ligionis; cum Religio non expostulet ,, necessario versari circa objectum practi- ,, ce verum (sed satis est, quod juxta pru- ,, dentiæ regulas judicetur dignum vera ,, adoratione, & cultu, quamvis ex acci- ,, denti non sit) sub ratione formali ado- ,, rationis vera. Secundum fundamentum ,, est, quod *Cæsarius l.9. hist. c.47.* refert ,, simile factum fuisse re ipsa practicatum; ,, idque non improbat *Thiepolus in suis ,, considerat: Euchar. l.4. c.10.* etiam *Cle- ,, ricatus in decisionibus de Sacram. Eucha- ,, ristiæ decis.50. n.36.* affirmat id factum ,, fuisse cum Ursula Benincasa Romæ an- ,, no 1582. sub Gregorio XIII. de consi- ,, lio virorum prudentum, inter quos fuit ,, S. Philippus Nerius tunc Romæ vivens; ,, & sequutus opinionem aliquorum recen- ,, tiorum, quos allegat *n.34.*, tandem in ,, fine decisionis sic concludit. *Cum con- ,, silio piorum, ac prudentum virorum, ,, & cum Superiorum assensu, caute ad ,, evitandum scandalum in populo crede- ,, rem fictionem prædictam non esse illi- ,, citam, juxta exemplum Venerabilis Ur- ,, sulæ Benincasæ.* Sic dicti recentiores ,,: quam probabiliter, judicent viri docti: non enim ego cum illis sentire possum; cum DD. communiter dissentiant.

Qua occasione placet hic indicare id, quod refert *Martinon. d.35. de Eucharist. sect.5. n.64.*, nimirum Paulum V. permisisse, ut honesta quædam Matrona Lemovicensis, (quæ adhuc vivit) quotidie post cibum communicet, ad compescendum totius corporis tremorem horribilem, ac mi-

Digitized by Google

ferabilem, quo post sumptionem cibi corripitur, quove in certum vitæ periculum adducitur, nisi ei statim detur communio Eucharistica; quod unicum remedium, omnibus aliis frustra tentatis, huic malo, seu maleficio tandem repertum est, sed promptum semper ac efficax: eo enim adhibito tremor eodem momento sistitur infallibiliter, nisi forte in casu (quod interdum experimenti causa factum est) Hostia non consecrata loco consecratæ ad communicandum ei exhibeatur.

Quæres 8. *Qualis zelus animarum requiratur in Confessario Monialium.*

160. *Resp.* Quod, cum munus audiendi confessiones Monialium sit valde laboriosum, arduum, ac difficile, ut quis illud cum debita alacritate obeat, ita zelo animarum debet teneri, ut non quærat, quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi; sicque spirituali animarum lucro inhiet, ut merito dicere possit: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*, Gen. 14. & illud Pauli 2. cor. 12. *non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos:* non ergo Confessarius Monialium hoc munus adeo sublime, ac excelsum exerceat ad proprium lucrum temporale, ad conciliandam benevolentiam hujus, aut illius Monialis, ad percipienda multa dona, ad privatam sui ipsius satisfactionem; sed potius ad spiritualem profectum Monialium sibi commissarum, ad perfectionem Religiosam in ipsis promovendam, ad divinum amorem in iis magis, & magis excitandum, ad veram satisfactionem in ipsas modis omnibus inducendam.

Quæres 9. *Qualis dexteritas requiratur in Confessario Monialium.*

161. *Resp.* Requiri quam maximam, & quidem non solum in extorquenda confessione peccatorum atrociorum, quæ alioqui fœminæ ex naturali verecundia, ac inordinato timore, nonnisi cum maxima difficultate solent manifestare, sed etiam in privatis rancoribus, ac odiis avellendis, in resecandis amicitiis minus bonis, ac perniciosis, in removendis occasionibus proximis peccatorum, in indicendo affectu vitæ communis, in moderanda conversatione externorum, in persuadenda sui ipsius abnegatione tum interna, tum externa, in iis denique confirmandis ad Religiosæ perfectionis acquisitionem: hæc enim omnia, cum sint valde aliena a communi propensione appetitus sensitivi, maxime in fœminis ratione sexus, ac naturalis complexionis proclivioribus ad malum, obtinere non poterit Confessarius a propriis pœnitentibus, nisi cum iis utatur summa dexteritate, illis paulatim sese insinuans, omnia omnibus factus, ut omnes Christo lucrifaciat, gaudens cum gaudentibus, & flens cum flentibus.

Unum hic præ cæteris moneo, ne Confessarius facile, aut subito immutet quidquam de iis, quæ longiori consuetudine facta sunt propria Conventus, neve novas inducat consuetudines; & si quid tale præstare opus sit, aut expediat, id non faciat sine consilio, ac voluntate Prælatæ, ac melioris partis Monasterii Monialium sententiam exquirens, non quasi consilii indigus, sed quod necesse sit habere approbatrices illius, quod ordinatum fuerit; ut earum authoritate veluti filum acu introducatur, aliæque Moniales jam factum potius sciant, quam faciendum metuant. Quare quæ non adversantur votis essentialibus Religionis, aut regulæ Ordinis, Monialium voluntati, ac electioni expedit relinquere: non enim, ut ait *Cicero l. 2. de offic.* attinet naturæ repugnare, nec quidquam sequi, quod assequi nequeas.

Quæres 10. *Qualis patientia requiratur in Confessario Monialium.*

162. *Resp.* Summam requiri; ut proinde dixerit quidam, non immerito Sacerdotes singulis diebus sub finem Primæ recitare verba illa: *Dominus autem dirigat corda nostra in charitate Dei, & patientia Christi.* Quæ enim patientia necessaria est Sacerdoti confessiones fœminarum audienti, ut audiat nugas, quæ solent ab illis admisceri in ipsa confessione, ut expiscetur veritatem eorum, quæ dicunt, modo ajentes, modo negantes, ut suadeat non expedire, quod ita crebro repetant confessiones generales, ut sinat protrahi confessionem ad diffusos discursus, quæ verbis valde compendiosis posset peragi, ut

ferat

ferat idem peccatum in eadem confessione iterum, ac iterum exprimi, & quidem sine ulla omnino necessitate, ut insurgentium scrupulorum nubes disjiciat, ut pusillanimes in spem salutis æternæ erigat, ut remissionem injuriarum animo tenacius inhærentium suadeat, ut inducat ad fugam occasionum proximarum, ut privatas amicitias statui Religioso minus convenientes eradicet, ut denique sustineat muliebrem levitatem, inscitiam, ac inconstantiam?

Quæres 11. *A quo debeant approbari Confessarii Monialium.*

163. *Resp.* Quod, quamvis ante constitutionem Gregorii XV. editam 5. Februar. 1622., quæ incipit *inscrutabili*, Confessarii quidem Monialium locorum Ordinariis subjectarum deberent approbari ab ipsis Ordinariis; Confessarii vero Monialium subjectarum Regularibus a Prælatis propriæ Religionis tamquam Ordinariis ipsarum Monialium, in præsentia tamen omnes Confessarii tam ordinarii, quam extraordinarii quarumcumque Monialium, etiam Regularibus subjectarum, debent approbari ab Ordinario loci: idque ex citata Constitutione Gregorii XV., quæ quo ad hoc sic habet: *Confessores vero, sive Regulares, sive sæculares, quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii, ad Confessiones Monialium, etiam Regularibus subjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant.*

164. Ubi notandum, ad audiendas confessiones Monialium modo non sufficere, quod Sacerdos sive Regularis, sive sæcularis, sit generaliter approbatus ab Episcopo ad confessiones personarum sæcularium audiendas, sed egere quoad hoc speciali approbatione: idque ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii; quæ etiam declaravit, Regularem approbatum ab Episcopo ad audiendas Confessiones Monialium unius Monasterii nequaquam censeri approbatum ad audiendas confessiones Monialium alterius Monasterii, ut videre est *tom.4. Bullarii post const.18. Gregorii XV.*

Notat *Sanctorus in constitut. Minor. c.11. stat.7. qu.3.* Confessarios Monasterii exempti existentis in loco nullius Diœcesis non debere approbari ab Abbate, aut alio Superiore dicti loci: cum in Bulla citata Gregorii XV. dicatur *ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur*, & Superior præfati loci vere non sit Episcopus; aliasque dispositio illa Gregorii, ut odiosa, ac exorbitans a jure communi, non debeat extendi ultra proprietatem verborum. Verum in hoc standum est consuetudini uniuscujusque loci; sicque in præsentia Moniales Carpi existentes quoad approbationem Confessariorum subsunt Episcopo Mutinensi; cum alias ditio Carpensis sit nullius Diœcesis, & habeat in proprium Ordinarium Archipresbyterum.

Addit *Sanctorus in Constitut. Minor. c.11. stat.7. qu.3.* quod cum declarationes Sacræ Congregationis factæ super relata bulla Gregorii XV. loquantur solum de Confessariis Regularibus, non autem de sæcularibus, & de his nunquam fuerit quæsitum, aut dubitatum, dictæ restrictiones non extenduntur ad Confessarios sæculares, nisi quo ad hoc, quod ii non possunt audire Monialium confessiones sine Episcopi approbatione; cum alioqui ipsa Bulla comprehendat Confessarios tam sæculares, quam Regulares. Probat Sanctorus suam assertionem ex regula juris: exceptio firmat regulam in contrarium, *l. nam quod liquide §. fin. ff. de penu legata, l. quæsitum §. idem respondit ff. de furt. instrum. & cap.2. de conjug. leprof.* notatque in *tom.4. Bullarii Cherubini* apparere dictam Bullam Gregorii fuisse solemniter promulgatam, non autem præfatas declarationes, quæ ibidem apponuntur.

165. Verum tamen est, quod Confessarii Monialium exemptarum tam ordinarii, quam extraordinarii præsentari debent a propriis Prælatis Regularibus ad effectum, ut modo dicto approbentur ab Ordinario; unde infert *Tamburinus d.16. de jure Abbatiss. qu.3. n.3.* non subsistere, quod ait *Nald. v. Moniales n.2.* Monialibus etiam exemptis assignandum esse Confessarium extraordinarium ab Episco-

po

po loci; si quidem teste *Zipæo l.3. de jure Pontificio novo n.3.* extat in contrarium quædam declaratio Sacræ Congregationis, qua decisum est, hujusmodi assignationem faciendam a Prælato Regulari, cujus jurisdictioni subsunt dictæ Moniales, licet alias indigeant approbari ab Ordinario, ut jam dictum est.

166. Quin vigore citatæ Constitutionis Gregorii XV. neque ipsi Prælati Regulares absque Ordinarii approbatione audire possunt confessiones Monialium sibi respective subjectarum: cum olim possent & ipsi illas audire, & alios approbare ad illas audiendas. Ita declaravit Sacra Congregatio Concilii, ubi supra, addens confessiones a dictis Prælatis auditas sine præfata approbatione esse nullas, & irritas.

At difficultas est, an sub citata Bulla Gregorii XV. comprehendantur etiam puellæ in Monasterio educatæ, & fæminæ quæcumque ibi forte commorantes; ita ut hæ non possint confiteri cuicumque approbato generaliter ad Confessiones in Diœcesi.

167. *Resp.* Videri probabile non comprehendi, adeoque omnes illas posse, & licite, & valide confiteri cuicumque Sacerdoti approbato generaliter ad audiendas Confessiones in Diœcesi, si alias licite possit ad eas accedere (v. g. ad aliquam illarum legitime invisendam.) Moveor, quod Gregorius XV. dum requirit specialem approbationem ad audiendas Monialium confessiones, loquitur expresse de Monialibus tantum, ut constat ex verbis textus relatis *sup. n.163*, „ Est tamen advertendum in litteris patentibus, quæ „ conceduntur Confessariis, solere excipi „ non solum Moniales, sed etiam oblatas, puellas, aliasque in Monasteriis, „ aut Conservatoriis degentes.

An autem semel approbatus ad confessiones Monialium alicujus Monasterii, vi talis approbationis pluries deputari possit in Confessarium earundem Monialium tam ordinarium, quam extraordinarium.

168. *Resp.* Quod, quamvis approbatus ad audiendas Confessiones sæcularium maneat semper approbatus usque dum approbatio revocetur ab Episcopo approbante, ejusve successore (idque juxta communem Doctorum sententiam, loquendo de approbatione facta absque ulla limitatione temporis) secus tamen evenit de approbato ad audiendas confessiones Monialium alicujus Monasterii: is enim vi talis approbationis non potest audire confessiones dictarum Monialium, nisi pro eo tempore determinato, pro quo eligitur; unde fit, ut si quis approbetur in Confessarium ordinarium ad triennium, eo elapso, non possit audire postea confessiones earumdem Monialium, nisi iterum ad talem effectum approbetur ab Ordinario, & sic deinceps: patet id ex citata Constitutione Gregorii XV. quæ cum expresse loquatur de Confessariis Monialium tam ordinariis, quam extraordinariis, de utrisque æqualiter procedit, & de facto talis est praxis. Nec obstat, quod Sacra Congregatio in responsione dubiorum, quæ fuerunt proposita circa dictam Constitutionem *dub.11.* expresse solum de Confessariis extraordinariis Monialium dicit, illos semel deputatos ad audiendas confessiones Monialium pro una vice non posse pluries vi talis approbationis earum confessiones audire: ideo namque id dicit, quia solum fuerat interrogata de Confessariis extraordinariis; cum alioqui par ratio militet in Confessariis Monialium ordinariis: sicque procedat doctrina *Sanchez l.5. mor. c.4. n.19.* nimirum quod, quamvis lex generalis posterior non intelligatur regulariter derogare legi speciali priori, id tamen fallit, quando contrarium constat ex legis generalis intentione.

Ex dictis tamen non sequitur, Sacerdotem approbatum ad confessiones Monialium per triennium, si interim moriatur Episcopus approbans (v. g: post elapsum primum bimestre dicti triennii) indigere de novo approbari a successore Episcopi defuncti, ut reliquo triennio possit earum confessiones excipere: siquidem approbatio illa ad triennium non desinit, durante illo triennio, nisi revocetur, idque etiam post Bullam Gregorii XV. *Inscruta-*

Digitized by Google

scrutabili: quippe in qua solum statuitur, approbatum ad confessiones Monialium per triennium, elapso eo triennio, non posse amplius earum confessiones audire, nisi iterum approbetur: quæ doctrina proportionaliter procedit de Confessario extraordinario; cum sit eadem ratio de illo, ac de Confessario ordinario.

Illud etiam hic controverti potest, an Sacerdos maxime Regularis ab Ordinario approbatus ad audiendam confessionem duarum, aut trium Monialium ex aliqua peculiari occasione possit audire confessiones etiam aliarum Monialium ejusdem Monasterii accedentium ad ipsum.

169. *Resp.* Non posse, & probatur quia ex una parte generalis approbatio Ordinarii ad confessiones sæcularium non sufficit ad audiendas confessiones Monialium, ut jam dictum est: ex alia parte approbatio limitata ad certum numerum personarum non suffragatur, nisi ad audiendas confessiones dictarum personarum, juxta regulam communem, *causa limitata non producit nisi effectum limitatum*: cum ergo in proposito casu approbatio sit limitata ad illas duas, aut tres Moniales, non potest prodesse ad audiendas confessiones etiam aliarum Monialium; cum in ordine ad has approbatus se habeat perinde, ac si non esset approbatus: unde fit, ut, sicut Confessarius ab Episcopo approbatus ad audiendam Confessionem unius, aut alterius fœminæ, vi talis approbationis non potest audire confessionem ullius alterius fœminæ; sic nec possit approbatus ad confessionem duarum Monialium audire confessionem cujuscumque alterius Monialis: & hoc quamvis Sacerdos approbatus sit Regularis; licet enim is vi suorum privilegiorum habeat a Papa generalem jurisdictionem in omnes fideles accedentes, & consequenter etiam in Moniales; non ideo tamen hoc ipso potest audire confessiones quarumcumque Monialium; esto alias ipsi concedatur accessus ad illas, sive ad audiendam confessionem aliquarum ex iis, sive alia de causa: siquidem ad validam administrationem Sacramenti pœnitentiæ non sufficit jurisdictio illimitata; sed præterea requiritur, ut Sacerdos administraturus sit illimitate approbatus: quod non evenit in præsenti casu, ut patet.

Majus dubium est, an Moniales tempore Jubilæi possint confiteri Sacerdoti approbato ad confessiones sæcularium, etsi in specie non sit approbatus ab Ordinario ad audiendas confessiones Monialium.

170. *Resp.* Hanc quæstionem solutam a nobis jam fuisse *supra cap.9. n.20. & 21.*

Quæres 12. *An Episcopi possint deputare in Confessarios Monialium sibi subjectarum etiam Sacerdotes Parochos, aut Regulares.*

171. *Resp. Tambur. sup. n.4. & 5. ex Barbosa l.1. de jure Eccl. c.44. num.127. & Gavanto in manu. v. Monialium cura spiritualis n.10.* non posse deputare Parochos in Confessarios ordinarios Monialium, neque Regulares eligere in Confessarios earumdem Monialium, sive ordinarios sive extraordinarios, nisi in casu necessitatis; idque ex declaratione Sacræ Congregationis relata a citatis Doctoribus; quæ tamen parum videtur esse in usu, cum multis in locis Parochi fungantur munere Confessarii ordinarii Monialium, & Regulares sæpissime destinentur in Confessarios extraordinarios illarum: forte, quia alioqui desunt personæ idoneæ ad tale munus, sicque concurrit ratio necessitatis, quæ caret lege; sicque eadem Sacra Congregatio concessit postea Patriarchæ Veneto, ut pro penuria Sacerdotum sæcularium Regulares eligere posset in Confessarios Monialium, etiam ordinarios, sicut testatur ipsemet *Tamb. sup.*

Quæres 13. *Ad quot annos eligi debeant Confessarii Monialium ordinarii, sive sæculares, sive regulares.*

172. *Resp.* Debere eligi ad tres annos tantum ex declaratione Sacræ Congregationis relata a *Gavanto sup. n.7.* & edita die 4. Julii (quæ tamen non est ubique in usu) & quidem, quod spectat ad Regulares deputatos in Confessario Monialium exemptarum, Gregorius XV. in sua Constitutione *Inscrutabili* statuit licere Episcopo *ex rationabili causa Superiores Regu-*

Regulares admonere, ut ejusmodi Confessores (idest Monialium) *amoveant, iisque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habere Episcopum facultatem prædictos Confessores amovendi, quoties, & quando opus esse judicaverit*; idque non significata causa Superioribus Regularibus, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii in declarationibus factis super citata Constitutione, dicens hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, oneransque serio eorum conscientiam, ne facultate sibi in hac parte attributa, quoquo modo abutantur, ejus rei in districto Dei judicio rationem reddituri. Ubi notandum dispositionem præfatæ Constitutionis, ac hujus declarationis æque locum habere in Confessariis Monialium, tam ordinariis, quam extraordinariis, ut constat ex verbis illis, quæ habentur in citata Constitutione *ejusmodi Confessores*, quæ referuntur ad illa alia verba præcedentia *Confessores vero, sive Regulares, sive sæculares quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii &c.* adeoque æqualiter comprehendunt Confessarios Monialium tam extraordinarios, quam ordinarios.

An autem electus ab Ordinario in Confessarium ordinarium Monialium, & post elapsum triennium ex peculiari indulto Sacræ Congregationis ad idem munus per aliud triennium immediate sequens confirmatus, hoc alio triennio absoluto, statim ad aliud triennium ab Ordinario jure proprio eligi possit ad idem munus, æque ac posset, si modo dicto non fuisset confirmatus ex indulto Sacræ Congregationis, ita ut in eo munere duret per novem annos continuos.

Resp. Dixi olim, videri posse: ita Diana, Naldus aliique docti viri a me consulti, contra Cardinalem de Lugo, Baldellum, & alios item a me consultos; ita etiam sentit Bordonus a me consultus: probatque, tum quia concessum alicui ob gratiam non est in ejus dispendium retorquendum *reg.61. de regul. jur. in 6.* neque enim idem contrarios effectus operari debet, *l. legatum ff. de adim. leg.*, tum quia interstitium vacationis intelligendum est via ordinaria, sicut jure ordinario præscriptum est: nam statuta, & leges non comprehendunt ea, quæ raro, & per accidens eveniunt, *l. nam ad ea ff. de legib*: sicque privilegium in præsenti casu intercipiens vacationem non est spectandum, sed vacatio fingitur habere suum effectum: tum quia in Religionibus extat consuetudo, quod quis ultra præfixum tempus maneat in officio secundum rem, licet non secundum nomen: Prior namque Conventus fit, & vocatur Præsidens, Vicarius &c., & postea tempore debito iterum eligitur in Priorem, ac si vere antecedenter vacasset ab officio: tum quia inducta ad augmentum non debent operari diminutionem, ut notavi- *Mandosius de privileg.* ad instar *quæst.*101 *gloss.*8. *num.*8. „ Nihilominus adverto, „ quod possunt obstare huic doctrinæ ea. „ quæ in simili diximus supra *cap.7. q.*38, „ §.*Majus dubium n.*47. „

Addo, quod si quis ex casu fortuito deputaretur in Confessarium ordinarium Monialium ad aliquot menses per modum supplementi, is nihilominus in generali deputatione Confessariorum, quæ postea fieret pro Monialibus, posset ab Ordinario eligi in Confessarium ordinarium ejusdem Monasterii ad integrum triennium; quomodo ultra triennium exerceret munus Confessarii ordinarii: & ratio est, quod prohibitio Sacræ Congregationis de non eligendo Monialium Confessario ultra triennium, cum sit odiosa, benigne interpretanda est, & in mitiorem partem; ita ut intelligatur de electione Confessarii ordinaria, non autem de ea, quæ fiat per modum supplementi, ut in casu nostro: ita docti recentiores a me consulti; sicque ego jam consului in facti contingentia.

Illud demum hic advertendum, ex quadam epicheja Ordinarios in aliquibus locis sinere Confessarios aliquorum Monasteriorum, & maxime Capuccinarum durare ultra triennium, & quidem ad plures annos: eo quod sit valde difficile reperire Confessarios idoneos pro talibus Monasteriis: quod est dicere, ex defectu materiæ.

Quæ-

Digitized by Google

Quæres 14. *Ex quo loco debeant Confessarii Monialium audire illarum Confessiones*.

173. *Resp.* Regulariter debere audire ex Sede Confessionali collocata, non quidem in Sacristia, aut alio simili loco, sed in ipsa Ecclesia exteriori; sic quippe decrevit Sacra Congregat. 7.Martii 1617. apud *Barbosam sup. num.*135. his verbis: *Confessionalia Monialium e Sacristiis, & locis occultis amoveantur, ac exterioribus Ecclesiis collocentur: quod si Moniales in hoc renitentes extiterint, interdicantur*. Quamquam si aliud deposcat necessitas (eo quod in Ecclesia extet unica Sedes Confessionalis, & eodem tempore vacare debeant Confessionibus audiendis Confessarius ordinarius, & extraordinarius) in tali casu exc. stante necessitate, licitum erit audire Confessiones ex alio loco, ita tamen dispositio, ut mutuus vitetur aspectus Confessarii, ac Monialis confitentis.

174. Quod si Confessarius ingrediatur ad audiendam Confessionem Monialis infirmæ, Cellæ janua remaneat aperta, & ambæ comitatrices ad ejusdem Cellæ januam morentur; ita ut Confessarius ab eisdem commode cerni possit. Ita statuit Sacra Congregatio 13. Septembris 1583. apud *Barbosam in collect. v.Confess.Monial.* §.4. addens §. 5. ex decreto Sacræ Congregationis Confessarium Monialium clausuram ingressum ad ministranda sanctissima Sacramenta, debere recta via, & absque diverticulo ire, ac redire, nec in alia Monasterii parte divagari, etiam occasione visitandi alias infirmas, quibus Sacramentorum administratio non sit necessaria.

Quæres 15. *An Confessarii Monialium etiam Regulares, eorumque socii possint libere alloqui Moniales sibi commissas, etiam extra casus necessarios*.

175. *Resp.* Barbosa in collectan. supr. §.2. non posse ex declaratione Sacr.Congregationis 21. Febr. 1617. edita his verbis: *Confessarius Regularis Monialium, ejusque socius, Confessionis, ac Sacramentorum administrationis casibus exceptis, easdem Moniales absque Sacræ Congregationis licentia alloqui non possunt*. Ubi notandum, quod cum Sacra Congregatio loquatur in specie de Confessariis Regularibus tantum, sub sua declaratione non comprehendit Confessarios Monialium sæculares, juxta communem juris regulam: *Odia restringi oportet*; immo talis declaratio non videtur usu recepta, neque quoad Con fessarios Regulares, qui, quamvis alias timorati, absque ullo scrupulo loquuntur cum suis Monialibus, etiam extra casus necessarios; & quidem scientibus, & non dissentientibus Prælatis ipsarummet Monialium. Certe Confessarii Regulares Monialium non videntur incurrere pœnas latas in Decreto Sacræ Congregationis de mandato Sixti V. edito anno 1590. de accessu Regularium ad Moniales; si quidem, ut facile constabit consideranti tenorem textus, ibi non prohibetur Regularibus Confessariis Monialium, ne ullo quæsito colore eas alloqui possint: qnomodo id prohibetur Regularibus missis ad Moniales, sive ad prædicandum, sive ad celebrandum: quod est signum locutionem cum Monialibus non prohiberi eodem modo Regularibus destinatis in Confessarios illarum, ac prohibetur Regularibus missis ad prædicandum, aut celebrandum; & quidem merito, cum extet major ratio amplius indulgendi quoad hoc Regularibus deputatis in Confessarios Monialium, quam iis, qui ad eas mittuntur, sive ad prædicandum, sive ad celebrandum, ut facile constabit considerandi.

Consultum tamen est, ut sermo cum Monialibus sit valde moderatus, & qui necessitatem magis indicet loquendi, quam voluntatem: siquidem, teste experientia, omnis amor nascitur, & fovetur colloquio; immo sicut splendorem lucernæ oleum, sic longum Mulieris colloquium, sæpiusque iteratum, ignem voluptatis reaccendit, teste *S.Antiocho Abb. hom.*17. Ut proinde *Navar. manual. cap.*14. §. 10. dicat fœminas in congressibus virorum de-

Digitized by Google

bere benedictionem petere: qua sanctum aliis bene precandi desiderium, inhonestum amorem cohibeat, & refrænet.

Quæres 16. *Quale stipendium tradi debeat Confessariis Monialium.*

176. *Resp.* Debere tradi illud, quod juxta morem, & qualitatem regionis censeatur sufficiens ad victum illorum: sic enim declaravit Sac.Congregatio 29.Novembris 1605. penes *Barbosam sup.* §.11. in hæc verba: Confessariis Monialium certa annua merces constitui debet, qua juxta morem, & qualitatem regionis victui illis sufficiat, eademque merces Monasterio, in quo degit idem Confessarius, si Regularis sit, persolvatur. Cæterum Ordinarii locorum prohibeant Monialibus aliquibus pœnis (non tamen censurarum) ne ultra mercedem illam aliquid communiter, vel privatim eidem Confessori, vel aliis quibuscumque Fratribus tribuant, eisdemque Fratribus, ne a Monialibus etiam sponte oblatum, aut donatum recipiant, sub iisdem *pœnis inhibeant*: quamvis ejusmodi declaratio non videatur esse in usu, neque quatenus præscribit Confessario Monialium tradendam esse mercedem, juxta morem regionis sufficientem ad ejus victum: cum stipendium, quod alicubi in præsentia dari solet Confessariis Monialium non exemptarum, regulariter non sufficiat, nec ad dimidium victus; neque quatenus prohibet Monialibus, ne ultra assignatum stipendium quidquam tribuant suis Confessariis; & istis, ne quid tale recipiant; si quidem, & praxis est in contrarium, & Scortia, Barth. a S.Fausto, ac Bertius, quos citat, & sequitur *Diana par.*1. *tract.*6. *resol.*17. oppositum sustinent; ea ratione ducti, quod talis donatio non est proprie donatio, sed potius remuneratio: immo (dixerim ego) est quædam compensatio residui mercedis, quæ alias tribuenda esset Confessario ex præsenti decreto Sacræ Congregationis, & de facto non tribuitur. Addit autem *Gavant. supr. num.*8. aliam declarationem Sacræ Congregationis sub die 22. Augusti 1605., qua decisum est Confessario Ordinario non esse a Monialibus subministrandum victum dietim, sed constituendam certam pecuniæ summam quotannis solvendam.

Quæres 17. *An, & quomodo Confessarii Monialium habitare possint in domo contigua Monasterio.*

187. *Resp.* Posse, dummodo ibi non habeantur lecti: idque ex decreto Sacræ Congregationis edito 7. Martii 1617., & in dicta habitatione non sint rotæ, neque januæ, quibus pateat aditus in Ecclesiam: sic enim statuit eadem Sacra Congregatio 13.Septemb.1683., apud *Gavantum sup. num.*26. monens *num.*25. dictos Confessarios ex decreto Concilii Mediolanensis I. non posse commorari in domibus Monialium causa cibi capiendi, nisi quo tempore vacant Confessionibus audiendis, idque ad vitandam nimiam familiaritatem, quæ ex usu contrario facile potest suboriri inter Confessarios Monialium, ac ipsas Moniales. „ Propterea Alexander VII. „ in sua Constitutione, quæ incipit fœlici „ edita anno 1664. §.6. generaliter sta- „ tuit, ut Confessarii Regulares Monia- „ lium, eorum Socii, earum Conciona- „ tores Regulares, aliique Regulares per- „ noctare debeant in proprio ipsorum Re- „ gularium Conventu; & deinde in §.7. „ sic habet. Verumtamen si Monasterium „ Sanctimonialium sit extra mœnia Ur- „ bis, vel Oppidi, & Monasterium Re- „ gularium virorum, quibus Moniales „ sunt subjectæ, sit intra dicta mœnia, vel „ e converso habeantur, vel conducan- „ tur, si commode fieri possit, mansiones „ ad usum Confessoris, quæ non sint con- „ junctæ, seu contiguæ ipsi Monasterio „ Monialium, sed ab eo penitus disjun- „ ctæ non solum per parietes, sed etiam „ per tecta: sin autem utrumque Mona „ sterium sit intra mœnia, & unum ab al „ tero, Episcopi judicio multum distans „ tunc habeantur, vel conducantur hujus- „ modi mansiones, ut supra, distinctæ, & „ separatæ a Monasterio Monialium di- „ stantia ab ipso Episcopo recognoscen- „ da, & approbanda: ita tamen, ut in „ man-

„ mansionibus Confessoris sive intra, „ sive extra mœnia constitutis, exce- „ pto ipso Confessore cum suo socio, „ alii Regulares, etiamsi Superiores „ sint, minime pernoctent.

Quæres 18. *Quam frequentiam, ac usum Sacramentorum possint, & debeant concedere Monialium Confessarii Monialibus sibi commissis.*

178. *Resp.* Quod, cum frequens usus Sacramentorum sit maxime utilis omnibus fidelibus, & præsertim Religiosis, in quibus major animi puritas deposcitur, consultum esset Monialibus, ut Sacramentum Confessionis, ac Communionis susciperent, sin minus octavo quoque die (quod esset valde commendabile) saltem unoquoque vigesimoquinto die; quamvis alioqui jure communi, juxta dicta *cap.6. qu.3.* illis non præscribatur, nisi menstrua Confessio, ac Communio. Cæterum regulariter haud passim concedenda est etiam Monialibus frequentior sumptio Eucharistiæ ea, quæ fit octavo quoque die: cum *S. Bonav. l.2. de profectu relig. cap.77.* dicat vix inveniri aliquem Religiosum non Sacerdotem adeo sanctum, cui non sufficiat semel in hebdomada communicare, nisi ex speciali causa, vel in aliqua Solemnitate, vel extraordinaria devotione; quod tamen non facit, quin, si constet Confessario Monialem aliquam multum proficere ex frequentia Communionis, etiam majori, eam possit illi concedere: cum in moralibus non possint assignari certæ regulæ, quæ nullam omnino patiantur exceptionem: ideoque nos usi sumus particula *regulariter*.

Certe Episcopus, nunc S. Franciscus de Sales *p.2. Philoth. cap.21.* asserit, duobus hominum generibus frequenter communicandum esse: *perfectis, quia, cum sint bene dispositi, debent ad illum perfectionis fontem, & authorem accedere; imperfectis, ut apte valeant ad perfectionem aspirare: fortibus, ne debiliores fiant: debilibus, ut fortiores evadant: infirmis, ut sanitatem recipiant: sanis, ne in morbum incidant.* Sic S. Bonaventura *l.2. de prof ctu Religiosor. cap.77.* ait: *Sicut ægrotantibus non potest una forma servari in dandis medicinis corporis propter diversitates complexionum, aut loci, aut temporis, aut diatæ, vel aliarum considerationum; pro quibus aut rarius, aut sæpius, aut majori, aut minori quantitate eadem medicina datur: ita de medicina spirituali, quæ est Corpus Christi, intelligendum.* Sic S. Ambrosius *l.4. de Sacram. c.6.* ait: *Grave est, quod ad Mensam tuam, Domine, mundo corde, & manibus innocentibus non venimus: sed gravius est, si de peccatis metuentes, sacrificium non reddamus.* Sanctus item Augustinus *ep.118.* relatus *cap.15. de consecrat. dist.2.* ait: *Si non sint tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet a medicina Corporis, & Sanguinis Domini separare.* Sic Cassian. *collat.23. c.21.* dicit: *Nec tamen ex eo debemus nos a Dominica communione suspendere, quia nos agnoscimus peccatores, sed ad eam magis, ac magis est propter animæ medicinam, & purificationem spiritus avide festinandum:* & infra: *Alioqui nec anniversaria quidem digne est præsumenda Communio; ut quidam faciunt, qui in Monasteriis consistentes ita Sacramentorum cælestium dignitatem, & significationem, ac meritum metiuntur, ut æstiment ea nonnisi sanctos, atque immaculatos debere præsumere, & non potius sanctos, mundosque nos sua participatione perficiant. Qui profecto majorem arrogantiæ præsumptionem, quam declinare sibi videntur, incurrunt; quia vel tunc, cum ea percipiant, dignos eorum perceptione dijudicant. Multo enim justius est, ut cum hac cordis humilitate, qua credimus,*

mus, *& fatemur*, *illa sacrosancta mysteria nunquam pro merito nos posse contingere*, *singulis ea Dominicis diebus ob remedium nostrarum ægritudinum præsumamus*, *quam*, *ut vana persuasione cordis elati*, *vel post annum dignos nos eorum participatione credamus*. Sic S. Ambrosius *sup.* addit: *Si quotiescumque effunditur Sanguis Christi*, *in remissionem peccatorum effunditur*; *debeo semper accipere*, *qui semper pecco*: *debeo semper habere medicinam*. Quo modo *Luc.5.* ait Christus: *Non egent*, *qui sani sunt, Medico*, *sed qui male habent.* Medicus autem, & medicina simul est Cæleste, ac Venerabile Sacramentum, teste *August. serm.28. de verb. Domini.* Sic *Chrysost. in Psal.22.* ad ea verba: *Parasti in conspectu meo mensam*, *adversus eos*, *qui tribulant me*; dicit, mensam illam esse S. Eucharistiam paratam contra suggestiones inimici, agitationes animi, cupiditates, voluptates, honores sæculi &c., additque *hom.51. in Matth.* ut exemplo Hemorrhoissæ accedamus ad Christum in Eucharistia, obtinendæ sanitatis causa.

„ Hæc dicta sint ad directionem „ Confessarii Monialium in concedendo „ Monialibus iisdem usu Sacræ Com„ munionis, rarius, aut frequentius, „ quam semel in hebdomada. Si autem „ aliqua sit Monialis tali fervore de„ votionis prædita, ut postulet acce„ dere quotidie ad Sacram Christi Men„ sam, Confessarius antequam quid„ quam deliberet, diligenter perpen„ dat. Primo, in quo statu, & habitua„ litate fervoris, caritatis, aliarumque „ virtutum sit Monialis, quæ ad Com„ munionem quotidianam petit admit„ ti. Secundo, an adsit ex parte Mo„ nasterii aliqua circumstantia, propter „ quam quotidiana communio possit „ Moniali petenti concedi, vel debeat „ denegari. Tertio, demum, bene pen„ satis omnibus, quæ pro utraque par„ te occurrent; si Monialis ita purita„ te mentis enituerit, & fervore spiri„ tus ita incaluerit, ut digna quotidia„ na Sanctissimi Sacramenti perceptio„ ne videri possit, id illi poterit per„ mittere, ut dicitur in decreto de „ Communione quotidiana, edito cum „ approbatione, & mandato Pontifi„ cis 12. Februarii 1679., quod hic „ appono.

DECRETUM

SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII

Circa Communionem quotidianam.

CUM ad aures SS. D. N. fide dignorum testimonio pervenerit, *in quibusdam Diœcesibus vigere usum quotidianæ Communionis*, *etiam in Feria sexta Parasceves*, *& simul affirmari*, *eamdem quotidianam Communionem præceptam esse a jure Divino*, *quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse*; *videlicet*, *quod aliqui non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis*, *& domi*, *imo cubantes in lecto*, *& non laborantes ulla gravis infirmitatis nota*, *sumant Sacrosanctam Eucharistiam*, *quam argentea theca inclusam in crumena, aut secreto illis deferunt Sacerdotes sæculares*, *aut regulares, aliique in Communione accipiant plures formas, ac particulas*, *vel grandiores solito*; *ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario*. *Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit Sac.Congreg. Cardinal. Concil. Trid. interpretum*, *eadem Sac. Congregatio prævia matura discussione super prædictis unanimi sententia ita censuit*: *Etsi frequens*, *quotidianusque Sacrosanctę Eucharistię usus a SS. Patribus fuerit semper in Eccle-*

sia probatus, numquam tamen aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantum indicavit, cum inquit: Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent, idque non immerito; multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, & Dei dona parvulis concessa, quæ cum humanis oculis scrutari non possint, nihil certi de cujusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis Panis esu potest constitui; & propterea quod ad negociatores ipsos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam accessus Confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In conjugatis autem hoc amplius animadvertant, cum B. Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admoneant, tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cælestium epularum Communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana Sacræ Communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur; sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochus, seu Confessarius sibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent; si quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis a Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum habere, ut cum fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim ad illud sumendum de magna præparatione Orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini Judicii formidine discant Cælestem mensam, in qua Christus est, revereri; & si quando se minus paratos senserint, ab eo abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget hujusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant; eamque ipsi adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in sumentibus

tibus augeantur. Quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, Divina præstante gratia, tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius resici cupiunt, suas vires expendere, seque probare, cum timore, & charitate assueverint: quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cælesti Regno in præmium est daturus, precatur Sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur.

Porro Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes, Communionem quotidianam esse de jure Divino; doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis ex dispensatione, seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam Sanctissimam Eucharistiam; nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, præterquam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, si ab Ecclesia deferatur publice, & cum pompa, juxta formam Ritualis Romani; si vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa Communionem in Feria sexta Parasceves, Missalis, Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur. Insuper admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confessarii, etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant Deo Opt. Max. rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum justam, & rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa. Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præsens Decretum typis mandari, ac publicari voluit.

Datum Romæ 12. *Februarii* 1679.

Quæres 19. *An, & quibus in casibus Confessarii Monialium possint, & debeant eas admittere ad faciendas generales Confessiones.*

179. *Resp.* Quod, cum usus Confessionum sit valde utilis profectui spirituali confitentis, & consequenter multum laudabilis, si ordinetur ad majorem sui confusionem, ac scelerum commissorum detestationem, aut etiam ad tollendos defectus, qui forte intervenerint in præteritis Confessionibus: e contra vero sit admodum perniciosus iis, qui suas repetunt Confessiones vi ingruentium scrupulorum, ac perplexitatum adacti, hinc prudens Confessarius Monialium potest quidem, & debet permittere suis Monialibus, ut Confessionem generalem suorum peccatorum instituant, sive totius anteactæ vitæ (si numquam aliàs illam fecerunt) sive annuam, aut semestrem (uti fit communiter in Societate Jesu), sive alterius certi, ac determinati temporis, si eas vel necessarias, vel utiles judicet: non item, si ad tales generales Confessiones inducantur, eo quod importunis scrupulis agitatæ intendant se liberare ab eorum molestia, & supplere defectus, quos timent a se fuisse commissos in transactis Confessionibus, trepidantes timore, ubi non est timor; sicque consequi veram animi pacem, ac quietem; cum potius magis, ac magis ex hujusmodi Confessionum iteratione perturbentur, inquietentur, & gravioribus scrupulis, ac perplexitatibus, teste experientia, repleantur; non secus, ac aqua agitata, si vas, in quo continetur, sæpius

sæpius loco dimoveas, non inde tranquillatur, sed magis agitur, ut proinde dicat *Regin. l. 2. n.* 129. eum, qui semel bene confessus est judicio prudentis, ac docti Confessarii, quiescere debere, neque per frequentes eorumdem peccatorum confessiones vulnera sua refricare, ac renovare, neque quod bene sanatum est, vulnus amplius attingere; sed posteriorum oblitum ad anteriora se convertere, & de misericordia Dei benigne sperare, neque eam securitatem quærere, quæ in hac vita haberi non potest, nisi ex peculiari aliqua revelatione.

Quæres 10. *Quænam Confessarii Monialium debeant observare, ut munus suum utiliter, ac laudabiliter peragant.*

180. *Resp.* DEbere in primis observare sequentia; nimirum Primo ne peculiari propensione affectum uni Moniali magis ostendant, quam alteri, illam apud alios enixius commendando de dotibus, sive naturalibus, sive supernaturalibus ipsi a Deo concessis; Secundo

eundo regulariter curent non retinere diutius in confessione facienda unam potius Monialem, quam aliam (seclusa tamen particulari aliqua indigentia) sed se Patres communes omnibus exhibeant; Tertio in audiendis Confessionibus, ne signo aliquo exteriori ostendant se sthomachari ex auditione alicujus particularis peccati (v. gr. altius suspirando, expuendo &c.) Quarto in faciendis interrogationibus maxime circa votum castitatis sint valde cauti, ita ut, nec sibi, nec pœnitenti injiciant laqueum perditionis: Quinto Moniali accedenti ad Confessionem magnam exhibeant confidentiam: eam adhortantes, ut cor suum effundat sicut aquam, candide, ac sincere confitendo omnes, ac singulos suos excessus: Sexto opportuna suggerant remedia unicuique pœnitenti, juxta qualitatem proprii morbi spiritualis: Septimo, quantum fieri potest, non interrumpant pœnitentem inter confitendum, nisi forte in quærendis circumstantiis peccatorum, quæ identidem a confitente manifestantur: idque ne alioqui pœnitens perturbetur, & sic excidant a memoria reliqua peccatà: Octavo si quid occurrat acriori reprehensione dignum, differant reprehendere, usque dum absoluta sit confessio omnium peccatorum; ne alias pœnitens deterreatur a manifestandis aliis gravioribus excessibus a se patratis: Nono in confessionibus audiendis severos se potius prestent, quam familiares; & sicut non debent incutere timorem ei, quam consolari oportet; sic videre debent, ne nimia clementia utantur erga illam, quam acriter increpare convenit: Decimo caveant, ne se impatientes aut tædio affectos ostendant in progressu confessionis, quam audiunt; sinantque pœnitentem pro sua voluntate exponere, quæ meminit, ac confiteri statuit, quantumcumque rudi, & crassa Minerva; nulloque modo interrumpant ad effectum se citius expediendi (oppositum quippe potius eveniet, pœnitente eorumdem peccatorum confessionem, juxta suum ingenium, non semel iterante ad pleniorem propriæ conscientiæ (ut putat) satisfactionem: Undecimo si quam advertant non audere peccatum aliquod confiteri ex superveniente erubescentia, illam benignius solito excipiant, ipsi viscera paternæ compassionis exhibeant, eam animent ad confidentiam, curentque omni studio dicti peccati Confessionem extorquere per varias interrogationes a longe factas circa materiam præfati peccati: Duodecimo in fine Confessionis tradant unicuique pœnitenti opportuna remedia juxta spirituales cujusque infirmitates, ostendantque quantum dedeceant excessus illi manifestati Sponsas Christi per professionem Religiosam Deo peculiariter dicatas; ut sic confundantur ab iniquitatibus suis.

Quæres 21. *Quam facultatem habeant Confessarii Monialium circa absolutionem reservatorum.*

181. *Resp.* Non habere, nisi illam, quam *sup. c.8. qu.15.* diximus illis competere, ut proinde in præsentia nihil novi occurrat, quod hic addamus.

Quod si obiter quæras, an Episcopus concedens Regulari facultatem generalem absolvendi a suis casibus reservatis censeatur concedere etiam casus in specie reservatos pro Monialibus subjectis.

Resp. Videri concedere, nisi ex verbis concessionis, aut aliis circumstantiis concurrentibus prudenter colligatur dictam facultatem ex intentione concedentis fuisse restrictam ad casus reservatos pro sæcularibus; & probatur, tum quia sumus in materia favorabili, quæ latam recipit interpretationem *l. beneficium ff. de constitut. princip.*, tum quia non apparet cur casus reservati pro Monialibus specialem notam requirant, ut non veniant sub generali concessione.

Quæres 22. *Qualiter procedere debeat Confessarius cum Moniali infirma, si delata ei communione, antequam communicet, dicat se velle confiteri: & in ipsa Confessione indicet se plures Confessiones nullas fecisse, ac irritas.*

182. *Resp.* Cum distinctione: vel infirmitas est periculosa, itaut merito timeri possit Monialem morituram sine confessio-

ne,

ne, si ea differatur in aliud tempus; & tunc Confessarius curet, ut Monialis pro ratione præsentis temporis confiteatur eo meliori modo, quo potest, manifestando peccata mortalia, sin minus omnia, saltem graviora, quæ ipsi tunc temporis occurrunt (& quidem animo postea revocandi Confessarium ad perficiendam confessionem, minus complete, ac integre factam ob temporis angustiam) nec non generaliter se accusando de omnibus peccatis a se commissis, ac eliciendo actum veræ contritionis, aut saltem attritionis: vel infirmitas non est adeo periculosa; & tunc, si non credatur Monialem expedituram confessionem brevi temporis spatio (v. gr. per dimidiam horam) curet Confessarius, ut illa eliciat verum actum contritionis, animo postea accersendi ipsum Confessarium ad faciendam integram confessionem suorum peccatorum. Ita *Diana par. 1. tract. 3. resolut. 75.* ex Zambrano, & Granado, bene monens ad evitandum hujusmodi inconveniens, consultum esse, ut Confessarii Eucharisticam communionem non deferant infirmo, aut infirmæ, nisi prius explorent, sive per se, sive per alios, num ante communionem velint confiteri, nec ne. Ratio autem responsionis est, quod in priori casu præmittitur confessio possibilis pro temporis illius opportunitate, confertur infirmæ absolutio Sacramentalis, administratur Eucharistia indigenti, & provide occurritur, tum periculo scandali, tum notæ, quam alias Monialis infirma incurreret, si Moniales, quæ comitatæ sunt augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, adstringerentur expectare, usque dum perficeretur exacta confessio: in posteriori vero casu cavetur scandalum, quod gigneretur, si infirma tunc non communicaret; & ex alia parte minus inconveniens est communicare absque præmissa Sacramentali confessione, cum actu veræ contritionis, quam facere illam præpropere, & sine debita præparatione.

183. Quæ doctrina posset applicari proportionaliter ad casum, in quo Monialis ad fenestellam communionis communicatura peteret a Confessario copiam confitendi ipsi quædam sua peccata ante communionem; & Confessarius interim agnosceret Monialem teneri repetere plures confessiones nulliter, ac invalide factas: si enim id fieri non posset absque gravi nota Monialis (sicut revera fieri non posset regulariter), posset Confessarius curare, ut eliceret actum contritionis sub se comprehendentis omnia peccata a se patrata, animo postea commodius reficiendi illas Confessiones nullas, sicque satisfaciendi defectibus commissis in præteritis Confessionibus. Quamquam forte melius esset Monialem in tali casu confiteri aliqua peccata in specie, & alia omnia in genere, eliciendo actum, sin minus contritionis, saltem attritionis cadentis super omnia omnino peccata a se commissa cum proposito ea confitendi postea distinctius: sic namque ex attrita posset fieri contrita, & consequenter obtineret remissionem etiam peccatorum distincte non confessorum indirectam: cum alioqui non possit esse certa a se elici actum veræ contritionis, & per consequens vi illius sibi remitti omnia sua peccata.

Quod si hac occasione quæras, an Monialis, quæ præmisit confessionem omnium suorum peccatorum memoriæ tunc occurrentium, teneatur adire Confessarium, ut ipsi confiteatur peccatum aliquod mortale, cujus recordatur adstans Altari cum aliis Monialibus parata ad communicandum, audiensque Missam, idque, etsi absque scandalo, ac infamiæ nota possit recedere, & commode, eo quod recordetur peccati, statim post Evangelium v.g.

Resp. Non teneri, sed posse communicare, si communio fiat publice, & coram aliis; præsertim quando Sacerdos jam cœpit actionem sacram, ut si ad effectum communicandi Moniales formulas consecravit, aut pyxidem e Tabernaculo eduxit: ita *Persicus l. 1. de præcipuo Sacerdot. officio cap. 2. n. 94.* citans *n. 94.* pro sua sententia Victoriam, Sotum, Cordubam, Valentiam, Henriquez, & Reginaldum, hanc opinionem expresse docentes contra Scotum, & plures alios ab eodem Persico relatos; probatque ex eo, quod dictus

 reces-

Digitized by Google

recessus adiunctam habet aliquam indecentiam (qualis esset, si quis sedens ad mensam Principis recederet, convivio nondum finito) & moraliter in tali casu nunquam deest aliqua nota, aut obmurmuratio: præter quam quod Monialis in præsenti casu accedit justa, & probata per confessionem modo supradicto. Quamvis autem Doctores adducti pro nostra sententia loquantur in specie de laico ad linteum Altaris adstante,& parato ad communicandum cum aliis, non autem de Monialibus, quæ communicaturæ non solent adstare ad linteum Altaris, tamen puto idem dicendum esse de Monialibus, quando Moniales assistentes Missæ ad communicandum in fine Missæ sunt communicaturæ, nec habent copiam Confessarii, & perinde se habent, ac si adstarent ad linteum Altaris, & alias æquiparatorum idem sit judicium:

Nobiscum sentit *Tamburinus de commun. c.1. §.8. n.63.* ex Henriquez, & Victoria relatis *a Fagund. præc. 3. Eccl. l.3. c.9. n.14.* etsi *n.62.* addat, quod, quamvis primo aspectu dicendum videatur, eum, qui confessus est ad communicandum, si ante communionem recordetur peccati alicujus mortalis obliti, posse communicare absque eo, quod tunc illud confiteatur, illud postea confessurus (idque etsi non actu celebret, nec ad linteum communicaturus expectet) siquidem per confessionem præmissam obtinuit ornatum gratiæ, ad quem obtinendum præscribitur confessio communicaturis in peccato mortali existentibus, & implevit ejusmodi præceptum de præmittenda confessione ante communionem (ut suppono) quia tamen praxis fidelium (qui in tali casu solent iterum confiteri, antequam communicent) ostendit præceptum de præmittenda confessione ante communionem non esse solum de præmittenda confessione integra formaliter, sed etiam materialiter (ut notat *Card. de Lugo d.14. de Euchar. a n.126.*) propterea in casu proposito sustinendum est, pœnitentem teneri confiteri ante communionem peccatum, cujus de novo meminit, nisi forte illius recordetur, dum actu celebrat, aut communicaturus ad linteum expectat: in quo casu dicit *Tamburinus n.63.* illum non teneri recedere ad effectum confitendi, etsi brevi sit reversurus, nullumque subsit infamiæ periculum; cum jam sit justus, at bene dispositus per absolutionem indirectam talis peccati obtentam. Immo addit Tamburinus eum nec teneri elicere tunc actum contritionis, cum jam sit justus; sicque sufficit ipsum habere voluntatem peccatum dictum confitendi debito tempore.

Quæres 23. *An Confessarius Monialium possit absolvere Sacramentaliter Monialem ex repentino morbo sensibus omnino destitutam, quæ nec petiit confessionem, nec ullum dedit signum contritionis.*

184. *Resp.* Videri posse, adhibita conditione: ita non pauci DD. apud *Dianam par.3. tract.3. resol.8.* quorum sententiam testantur viri fide digni privatim docuisse Suarez, immo & practicasse, novissime edidit Romæ *Lezana in summa v. confessio n.11.*, & nos ipsi fusius probabimus *in tractatu nostro de privilegiis cap.3. sect.2. subsect.2. qu.15.* & quidem probabiliter, tum ob authoritatem Doctorum eam sustinentium, tum etiam ob rationes, quas adducunt, quæ licet patiantur difficultates, eæ tamen sunt, ut in præsenti casu locum habere possit doctrina, quam tradit *Viva in appendice ad propositiones damnatas §. ultimo dubit.4. ex Ilsung. tract.6. disp.6. qu.4. n.146.* scilicet; „ Quando„ cumque datur saltem tenuis probabili„ tas, quod Sacramentum non ministra„ tur invalide, & simul datur summa ne„ cessitas talis Sacramenti, tunc Sacra„ mentum licite administratur (saltem „ sub conditione); nulla enim tunc ir„ rogatur Sacramento, seu potius insti„ tutori Sacramentorum irreverentia, „ eo quod non administretur temere, ac „ irrationabiliter, sed juxta voluntatem „ Institutoris. Præter quam quod satis pro„ babile est id, quod docet *Diana supra*, & „ *Cardenas tom.1. Crisis Theologicæ par.2.* „ *disp.48. cap.1.* & 3. cum sequentibus, „ ubi citat Doctores triginta octo pro „ hac

„ hac sententia, quibus adde *Viva loco* „ *cit.* §.11. *La Croix lib.6. par.2. n.1162.* „ *Reinffestuel in Theologia morali tract.14.* „ *dist.7.qu.6. n.70.* dicentem in proposito „ casu adesse materiam proximam sensibi- „ lem Sacramenti, saltem dubiam, quæ per „ ratificationem; & famam publicam effi- „ ciatur præsens, quatenus vir probus, „ & Christiano more vivens supponitur „ frequenter, & præsertim in tali casu „ conteri, & dolere de suis peccatis, & „ quatenus crebra respiratio, & creber „ anhelitus, & alii similes actus, qui sunt „ ordinaria signa doloris corporalis, & „ naturæ patientis, esse possunt in homi- „ ne Catholico, præsertim Religioso, & „ moribundo confessio aliqua sensibilis „ peccatorum, saltem dubia, ordinata ad „ Sacramentalem confessionem; cum pos- „ sit prudenter dubitari, quod ille mori- „ bundus interne a Deo illuminatus, & „ dispositus conetur edere illos actus ex „ desiderio absolutionis, sicut se fecisse, „ & sibi accidisse testatur Marchantius, „ in simili casu apud citatum Cardenas.

Sic *Jo: Præpositus qu.4. citata d.5.* sustinet licitum esse impendere absolutionem Sacramentalem ægroto periculose laboranti, qui vocavit Sacerdotem, ut confiteretur, aut dedit signa contritionis, & antequam veniat Sacerdos privatur usu rationis, nec ullum signum coram eo edere potest: idque etiam post decretum Clementis VIII. Sed in his non vacat diutius immorari.

Quæres 24. *Quid debeat facere Confessarius, si quam Monialem reperiat incidisse in casum aliquem reservatum; & alias ipsi instet necessitas communicandi, ita ut absque nota infamiæ, ac gravi periculo scandali omittere nequeat communionem.*

185. *Resp.* Quod, cum in isto casu concurrat justa causa absolvendi a reservatis, nempe vitatio scandali, ac infamiæ proximi, & alias non possit commode adiri Superior, neque a Moniali, ut patet, neque a Confessario, ut suppono, poterit Confessarius, immo & debebit absolvere hujusmodi Monialem; directe quidem a non reservatis, indirecte vero a reservatis: idque sive reservatam habeant annexam excommunicationem, sive non. Patet ex doctrina, quam tradunt *Suarez d.30. de pœnitent. sect.3. num.3., Filliuc. tract.7. n.303.* & plures alii penes ipsos generaliter docentes Confessarium inferiorem posse absolvere a reservatis, quotiescumque adest justa causa id faciendi, & non potest conveniri Superior. Cujus doctrinæ ea est ratio, quod integritas formalis sufficit ad valorem Sacramenti: hæc autem adest in præsenti casu, ut patet. Dixi *idque sive reservatam habeat annexam excommunicationem*: tunc enim præsens quæstio apud DD. majorem habet difficultatem: nihilominus etiam in tali eventu placet pars affirmans, quam esse communiorem testatur Suarez: & probatur, quia excommunicatio non reddit pœnitentem simpliciter incapacem absolutionis, si interveniat bona fides; sed tantum facit, ut non possit licite absolvi a peccatis, quin prius absolvatur ab excommunicatione: quando autem urget necessitas, sicut licitum est tunc communicare, ita & licitum erit confiteri; cum eodem præcepto utrumque æqualiter sit prohibitum, nec major adsit ratio de uno, quam de alio. Interim tamen debet Confessarius procurare facultatem reservatorum a legitimo Superiore, ut vigore illius Monialem modo dicto absolutam a reservatis directe absolvat.

Quæres 25. *An Confessarius Monialium casu, quo ingrediatur ad audiendam confessionem Monialis infirmæ, non existentis tamen in probabili periculo mortis, possit illam modo supradicto absolvere indirecte, etiam a reservatis, si quibus illam forte inveniat irretitam.*

186. *Resp.* Videri non improbabile, quod possit; & hoc ob doctrinam traditam a *Layman l.5. tract.6. cap.12. qu.5. n.12.* his verbis: *si pœnitens bona fide ad confessionem venerit, vel quia nescivit tale peccatum Superiori reservatum esse, vel si sciverit, existimavit tamen legitime se ab inferiori Sacerdote absolvi posse, cum obligatione postea tempore opportuno se præsentandi Prælato, in hoc casu arbitror*

plerumque absolutionem dari posse, modo pœnitens, præter reservatum, aliud peccatum absolutioni subjiciat; ratio est partim, quia aliqualis necessitas urget; siquidem pœnitens ægro animo discedet absque absolutione, cum ex sua parte bene dispositus sit; partim, quia graves doctores absolute docent, quod Sacerdos pœnitentem, qui peccata reservata habet, absolvere possit, cum onere, ut ea sola Superiori postea confiteatur, & ab illis directe absolvatur: excipe, nisi excommunicatio annexa sit: hæc Layman, & bene, quæ satis congrue videntur posse adaptari ad præsentem casum, & quidem a fortiori, ob peculiares circumstantias pœnitentis, quæ est Monialis adstricta lege clausuræ, adeoque non potest habere copiam Confessarii, sicut habent fœminæ sæculares, & est infirma, ac persona religiosa, sicque valde ægre ferret se inabsolutam dimitti a Confessario. Quod autem dicit Layman. *excipe nisi excommunicatio sit annexa*, non videtur obstare doctrinæ traditæ *qu. præcedenti.*, nimirum in casu necessitatis urgentis inferiorem posse absolvere a reservatis, etiamsi annexam habeant excommunicationem: siquidem, cum ipsemet Laym. hoc idem concedat *n.16.* in casu magnæ necessitatis (v.g. ad vitandam infamiam) eatenus id negat in præsenti eventu, quatenus in eo non videtur subesse magna necessitas: veluti subest in casu, quo agitur de vitanda infamia pœnitentis, aut alio simili: quare & mihi probatur exceptio ista apposita a Layman, cum sit valde rationabilis.

Quæres 26. *Qualiter debeat procedere Confessarius cum Moniali pœnitente existente in occasione proxima peccandi, sive domestica, sive externa.*

187. *Resp.* Quod, cum regula communis sit, manentem in occasione proxima peccandi teneri eam derelinquere, nec posse absolvi, si potens illam derelinquere vere non statuat eam deserere; Confessarius in isto casu non potest, nec debet Monialem absolvere, si ex concurrentibus circumstantiis videat illam posse dimittere talem occasionem absque scandalo, gravi infamia, aut damno magno, sive spirituali, sive temporali, & tamen nolle: patet, quia volens manere in periculo morali labendi in peccatum non præsumitur habere propositum efficax non peccandi; cum ex obligatione vitandi peccatum exurgat obligatio vitandi ea, quæ morali necessitate secum trahunt peccatum, saltem quando moraliter vitari possunt: est communis Doctorum.

Quod si quæras, an Confessarius debeat cogere Monialem ad vitandam occasionem proximam ei per aliquod tempus permissam ob grave damnum, quod ei provenire poterat ex remotione dictæ occasionis, si progressu temporis videat illam semper eodem modo relabi, nec in ea reperiri ullam emendationem: idque etiamsi idem damnum in præsentia ipsi immineat.

188. „ Respondeo debere cogere, „ quando occasio est voluntaria, & libe„ ra, juxta damnationem *propos.60.* in„ ter damnatas ab Innoc. XI. *Pœnitenti „ habenti consuetudinem peccandi contra „ legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi „ emendationis spes nulla appareat, nec „ est neganda, nec differenda absolutio, „ dummodo ore proferat se dolere, & pro„ ponere emendationem*: & propos. 62. „ *Proxima occasio peccandi non est fugien„ da, quando causa aliqua utilis, aut „ honesta non fugiendi occurrit.*

189. „ Ratio est, quia ex præfata „ experientia argui potest Monialem in „ præsentia carere vero dolore, ac pro„ posito requisito: qui enim efficaciter „ proponit, & serio rem aliquam, quam „ aliunde moraliter implere potest, non „ adeo facile obliviscitur statim sui pro„ positi, sed saltem per aliquod tempus „ perseverat, & difficilius, vel rarius „ cadit.

An autem Confessarius possit per aliquos dies differre absolutionem Moniali, quæ sæpe promisit dimittere occasionem proximam peccandi, & nunquam dimisit; si possit probabiliter credere ei dicenti se hic, & nunc habere dolorem, ac verum propositum; idque ad eam melius probandam.

190. *Resp.* Videri posse; & ratio est, quod,

quod, quamvis pœnitens debite dispositus, facta Confessione, habeat jus ad sententiam, & ad absolutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut statim proferatur sententia; siquidem potest judex arbitrari, quomodo, & quando debeat utilius proferri sententia: sicque potest præmittere exhortationem spiritualem, aut etiam præcipere, ut prius impleat hanc, vel illam pœnitentiam per modum medicinæ injunctam, si id judicet expedire bono spirituali ipsius pœnitentis: hæc *Jo. de Lugo* ex communi sensu Theologorum, *sup. num.168. 169., & 170.* addens ex Palatio, apud *Græcos* neminem ante expletam pœnitentiam sacramentaliter absolvi; hincque inferens non esse contra jus pœnitentis, si in ejus utilitatem interdum absolutio differatur; quidquid in contrarium sentiat *Sanctius in selectis d.9. n.6., & seqq.*

Oritur hic dubium, an Confessarius possit absolvere Monialem pertinaciter existentem in proxima occasione peccandi, si ex concurrentibus circumstantiis probabiliter conjiciat illam quoad hoc esse in bona fide (quod invincibiliter credit permanentiam in dicta occasione sibi non esse peccaminosam, nec putat se teneri sub novo peccato illam dimittere), & alias idem Confessarius moraliter certus sit, præfatam Monialem ex propria fragilitate non recessuram a dicta occasione, si id ei præcipiat, sicque se nullum emendationis fructum consecuturum ex tali admonitione, imo ei potius injecturum laqueum novi peccati.

191. *Resp.*,,Valde difficile esse generalem ,, tradere responsionem in hac quæstione ,, in terminis universalibus proposita; regula enim, quæ militat in una materia, ,, in una occasione proxima, in aliquibus ,, circumstantiis, & cum aliquibus personis, non militat in alia materia, in diversa occasione proxima, cum aliis personis, & in aliis circumstantiis; & non ,, semper, & eodem modo potest Confessarius formare judicium prudens, ,, quod vitabit Monialis per media illi ,, præscribenda periculum formale proximum peccandi. Propterea in hac re nihil volo determinare. Observabo tamen aliqua, quæ poterunt Confessario ,, in hoc puncto prodesse, ne cum magno ,, suæ, & alienæ salutis periculo erret. ,, Observo 1. cum *de Lugo disp. 22. de pænit. sect.2. num.24.*, *Sanchez lib.2. de matrim. disp.38.*, & aliis, quod, ut ,, ut in sequenti numero fusius explicabo, ,, si Confessarius comperiat pœnitentem ,, laborare aliqua ignorantia invincibili, ,, non tenetur, per se loquendo, monere pœnitentem, si ea monitio plus sit ,, nocitura, quam profectura. Observo 2. ,, cum *Cardenas part.1. Crisis tractat.1. disp.18. cap.14. num.234.* cum sequentibus usque ad finem, hanc doctrinam ,, generalem periculosissime applicari circa obligationem expellendi occasionem ,, proximam: primo, quia peccatori occasionario probabilissime plus nocebit ,, taciturnitas Confessarii, quam monitio: etenim, ut dicit citat. Cardenas, ,, monitio, & absolutionis negatio maxime deterret pœnitentes a continuatione occasionis, & pœnitens, qui si ,, non moneatur, perseverabit in occasione proxima, si moneatur, & absolutione privetur, punctus conscientiæ ,, stimulis, si non statim, aliquando saltem emendabitur. Unde genus pietatis est in hac re esse crudelem. Secundo, quia, ea doctrina admissa in hac materia occasionis proximæ, aperitur via ,, Confessariis timidis, ut sibi facile persuadeant peccatores occasionarios, qui ,, ad eorum genua provolvuntur, invincibiliter ignorare propriam obligationem. Observo tertio non posse facile ,, hanc ignorantiam præsumi in peccatore occasionario: est enim ignorantia ,, de re notissima, & quæ passim a Concionatoribus reprehenditur.,,

Quæres 27. *An Confessarius possit, & teneatur auferre Moniali pœnitenti ignorantiam circa peccata, quæ committit.*

192. *Resp.* Posse, & teneri, si ignorantia, seu conscientia erronea sit contra ipsam Monialem, eo quod ex conscientia erronea putet esse peccatum id, quod revera non est: aut certe quod ignorantia sit

fit vincibilis, & culpabilis: in his quippe casibus, quamdiu perseverat ignorantia, pœnitens est indispofita ad absolutionem, & non vitat, sed causat peccatum, ac ejus perseverantiam. Secus, si ignorantia fit invincibilis, five facti, sive juris, tam humani, quam divini, aut naturalis, & Confessarius ex concurrentibus circumstantiis pœnitentis prudenter conjiciat suam monitionem vere nihil profuturam, immo potius injecturam laqueos pœnitenti, itaut incipiat facere cum peccato, quod prius licite faciebat: tunc enim debet omittere admonitionem: ideoque esto pœnitens interdum dubitaverit; si tamen postea ex aliorum consilio, aut alia de causa dubium deposuerit, & jam nunc in bona fide invincibiliter reperiatur, & alioqui Confessarius speret pœnitentem libenter suscepturam monitionem, interim videns remedium esse difficillimum. Ratio responsionis est, quod, sicut officium docendi competens Confessario non ligat cum gravissimo damno ipsius Confessarii, sic nec obligat cum gravi detrimento pœnitentis, si alias is excusetur a peccato formali ratione ignorantiæ invincibilis: cum enim doctrina ordinetur ad bonum pœnitentis, considerandum est, tum malum violationis legis Dei materialis, & absque peccato, tum malum temporale, quod incurretur ex monitione, & oblatione ignorantiæ; hoc siquidem potest ei præponderare, & tunc monitio omitti debet: ita *Sanchez l.2. de matr. d.38. num.6., & 10.*, aliique plurimi ab ipso relati, quos sequitur *Jo. de Lugo supr. d.22. num.23., 24., & 27.* monens *num.29.* minus consequenter videri dictum, quod habet *Sanchez num.* 14. Confessarium scilicet, si a pœnitente, non cum dubio, sed ex scrupulo interrogetur de re, cujus habet ignorantiam, posse tacere, aut etiam respondere, quod deponat scrupulum: nam scrupulus non impedit bonam fidem, nec ignorantiam invincibilem, quæ ipsum excusat; quamquam alias concedi possit: Confessarium in isto casu posse dissimulare, & non respondere, ut sic pœnitens remaneat in bona fide, quam prius habebat.

Dices, quid si Confessarius nec sciat admonitionem in casu proposito esse obfuturam, nec etiam sciat esse profuturam: tenetur ne in tali dubio monere pœnitentem laborantem ignorantia invincibili.

193. *Resp. Jo. de Lugo nu.*31. distinguendo; vel Confessarius ita dubitat de profectu pœnitentis, ut non timeat damnum; & tenetur illum monere, tum ex charitate, tum ex officio magistri, ac Pastoris, ut in simili docet *Granado 2. 2. controv.3. tract.12. d.1. num.6.* de dubitante, num correctio fit profutura, necne; vel dubitat an monitio fit profutura, aut obfutura, & tunc facta comparatione utilitatis, ac damni, & gradus timoris, ac spei, omnibus bene pensatis, eligendum est illud, quod judicabitur præponderare: cum enim finis admonitionis, aut silentii fit bonum pœnitentis, aut etiam publicum, quando illud intervenit, in eam partem inclinandum est, quæ juxta præsentem statum creditur eligibilior.

Quæres 28. *Quo pacto debeat Confessarius se gerere cum Moniali non habente verum dolorem suorum peccatorum, ac propositum non peccandi.*

194. *Resp.* Debere pro viribus conari, ut ipsam excitet ad veram detestationem suorum pecccatorum, & firmum propositum non peccandi de cætero: idque ei gravitatem dictorum peccatorum ostendendo, five in genere, five in specie, prout hic, & nunc judicabitur fore utilius, proponendo damna innumera peccantibus provenientia, tam spiritualia, quam temporalia, atrocissima tormenta, quæ manent damnatis ferenda in inferno, & supplicia gravissima, quæ a Deo etiam in præsenti vita non raro solent infligi delinquentibus, exaggerando atrocitatem cruciatuum, ac dolorum, quos filius Dei sustinuit ad humani generis redemptionem, mortis certitudinem, ac incertitudinem in memoriam revocando; recensendo plurima, & maxima beneficia, quæ Deus large confert etiam iis, qui ipsum offendunt: aliaque id genus referendo, quæ hic, & nunc opportuniora censeantur ad verum dolorem, ac propositum pœnitenti

Digitized by Google

nitenti insinuandum: quod si ea nihilominus indicet se carere debito dolore, ac proposito, nullo modo debet absolvi, ut pote non habens sufficientem dispositionem. Illud tamen in præsenti casu bene advertendum est, quod, si constet pœnitentem difficilius propositurum non peccare amplius in certo genere peccati, prudens Confessarius non debet ei proponere in specie, num firmiter statuat abstinere ab illo genere peccati, sed solum in communi, num, Deo adjuvante, proponat abstinere a quacumque Dei offensa mortali: sic enim facilius, & securius extorquebit Confessarius verum dolorem, ac propositum de cætero non peccandi a pœnitente.

Quæres 29. *Quibus mediis possit, ac debeat Confessarius juvare Monialem non audentem confiteri peccatum aliquod ex nimia erubescentia.*

195. *Resp.* Posse, & debere juvare sequentibus mediis, aut aliis similibus, quæ hic, & nunc Spiritus Sancti unctio edocebit: 1. Monialem adhortando, ut si quid habet, quod præ verecundia erubescat dicere, saltem in genere fateatur se conscientiam habere oneratam gravi quodam peccato, quod nullo modo audet dicere: sic enim Confessarius ex tali notitia paulatim summa cum dexteritate expressam dicti peccati confessionem extorquebit, & quidem minori cum erubescentia pœnitentis: 2. proponendo, ut peccatum, quod erubescit fateri verbis, saltem confiteatur ex scripto, illud in pagella describendo, eamque tradendo præsenti Confessario, nec non aperte ei significando se veniam humiliter petere peccati eo modo manifestati; quo casu Confessarius interrogabit de circumstantiis præfati peccati, si quæ minus sufficienter expressæ sunt, & postea pagellam comburet, aut reddet ipsi pœnitenti (quam doctrinam in specie tradit. *Jo. Præpositus in 3. qu. 4. de pœnit. d. 1. num. 71.*): 3. monendo ante Confessionem, ut si quid habet pœnitens, quod fateri erubescat, primo loco aperiat offerens Deo in suorum criminum satisfactionem erubescentiam, ac confusionem ex tali confessione sentiendam (quod quanti sit meriti coram Deo suadet usus confessionum generalium non necessariarum, quæ a viris piis interdum fiunt ad majorem sui humilitatem, ac confusionem): 4. ostendendo Moniali ipsam majorem sensuram esse confusionem in die judicii, quando non uni tantum, sed universo Orbi, ac omnibus Angelis, & hominibus a supremo Judice manifestabitur peccatum illud, quod ipsam adeo pudet aperire soli Confessario, & quidem cum strictissima obligatione sigilli: 5. suggerendo exemplum aliquod formidabile supplicii a Deo inflicti ob reticentiam peccati alicujus factam ex verecundia in Sacramentali confessione: 6. significando, quod, sicut ad recuperandam corporis sanitatem habens plura vulnera, ea detegit Chirurgo, nullo prorsus ei occultato, variosque, ac gravissimos dolores suffert; sic pœnitens ad acquirendam animæ salutem debet aperire Confessario ulcera sua spiritualia, nempe peccata a se commissa, quamtumvis turpissima, cum hinc pendeat æterna salus, aut sempiterna damnatio: 7. pœnitentem certiorem reddendo Confessarios nequaquam scandalizari ex confessione peccatorum, licet turpissimorum; nec ideo deponere bonam opinionem, quam prius habebant de pœnitente, immo potius magis affici ipsi, ac suspicere quam maxime singularem sui ipsius victoriam obtentam in manifestatione peccati adeo atrocis; præter quamquod communiter Confessarius in excipiendis Confessionibus non audit a pœnitentibus peccata ita enormia, ut longe enormiora antea non audierit, aut in posterum auditurus non sit: 8. in memoriam revocando pœnitenti, quod, si tanta laborat verecundia in detegendo peccato illo turpi proprio Confessario; longe majorem sentiet erubescentiam postea, quando cogetur aperire non solum peccatum illud, sed etiam sacrilegia commissa in repetitis Confessionibus ex ejus reticentia: sic enim est error pejor priore: 9. indicando, quod cum dicere uni, præsertim viro prudenti, ac taciturno, perinde sit, ac dicere nulli; & alio-

alioqui Confessarius ita stricte teneatur servare sigillum confessionis, ut illud violare non possit, neque ad servandam propriam vitam: non est, cur timeat pœnitens peccata sua fore aliis manifestanda, ideoque suam famam apud alios periclitandam esse: his, inquam, aut aliis similibus mediis juvare poterit prudens, pius, ac discretus Confessarius Monialem pœnitentem, si quam forte inveniat minus paratam ad manifestanda omnia sua peccata; idque ex maxima verecundia, quæ illam adeo urgeat, ut omnino desperet se adductum iri ad faciendam confessionem omnino integram.

Placet hic proponere, & solvere difficultatem, quæ olim fuit mihi proposita, his verbis: Monialis recenter incurrit quoddam peccatum turpe, quod ipsa erubescit confiteri tamquam de novo commissum: *quæritur, an licite, petita a Confessario facultate faciendi ipsi confessionem generalem anteactæ vitæ, eaque obtenta, cum aliis suis peccatis alias rite confessis possit fateri etiam peccatum recens commissum, sicque satisfaciat suæ obligationi.*

Resp. Diana part.3. tract.4. resol.62. ex Sanchez, Conincho, & Bonacina id posse fieri: & probat, tum quia juxta Doctores allegatos probabile est pœnitentem in confessione non teneri dicere se tale peccatum commisisse post ultimam confessionem (nisi forte ob aliquam peculiarem circumstantiam mutantem speciem, quæ necessario exprimi debeat) sicque sciens, aut dubitans se tale peccatum jam fuisse confessum, non tenetur dicere, se alias fuisse confessum, vel de hoc dubitare (quæ doctrina utique procedit etiam in casu hic proposito, ut consideranti constabit), tum quia in isto casu valde parum variatur judicium Confessarii; ideoque ex hoc capite damnari non debet talis modus confitendi. Nec obstat, quod in tali casu Confessarius non potest dignoscere an peccatum illud, quod de novo commissum est, cadat sub ejus potestatem; cum possit contingere illud modo esse reservatum, & Confessarius prudenter credere post illud alias fuisse & confessum, & remissum, adeoque non esse amplius reservatum: nam Monialis per tertiam personam potest petere a Superiore facultatem reservatorum pro una Moniali non nominata: sicque Confessarius poterit absolvere ab illo reservato, etsi ignoret facultatem fuisse recens obtentam a Moniali pœnitente. Non obstat item, quod forte peccatum de novo commissum includat novam malitiam, v. gr. Sacrilegii contra votum castitatis, quam Confessarius non percipiet, forte supponens illud peccatum fuisse commissum ante Professionem Religiosam: Monialis enim, ut id manifestet Confessario, poterit in confessione dicti pecca. exprimere se illud comisisse, dum esset adstricta voto castitatis, non declarando se tunc fuisse professam.

„ Duo tamen observare debet prudens Confessarius, ne erret, prædictam audiens generalem confessionem. Primum est, ut cum primum in actu confessionis aperuerit Monialis peccatum reservatum, eam prudenter, & per hæc verba generalia interroget: *an reservatio ablata sit*, quia si sic interroget, fiet certus de sua jurisdictione, & nullam causabit in Moniali prædicta erubescentiam, necessitando illam ad confitendum suum peccatum, tamquam de novo commissum. Alterum est, ut si audiat peccatum concernens occasionem proximam, opportunas pariter interrogationes adhibeat, ut sciat, an ea occasio proxima sit ablata, vel per fugam circumstantiæ externæ, vel per ablationem periculi formalis proximi peccandi, ne alias Monialem relinquat sine necessaria medicina. Sine istis autem cautelis nunquam anteactæ vitæ confessionem confuso illo modo faciendam permittere poterit Confessarius. Addo insuper, in casu prædicto munus Confessarii esse ita se gerere in injungenda pœnitentia, ut ea esse possit proportionata peccatis auditis, etiam pro casu, quo illorum aliqua fuissent de novo commissa post ultimam confessionem.

Quod

Quod si hac occasione quæras, quid debeat facere Confessarius, si sciat Monialem pœnitentem comisisse aliquod peccatum, quod nec ex se, nec interrogata confitetur.

Resp. Confessarium in tali casu, si certo sciat Monialem comisisse aliquod peccatum, & etiam evidenter sciat illam non fuisse illud confessam, cum alias nullam habeat justam causam illud reticendi, nec posse, nec debere illam absolvere: patet, quia non licet absolvere pœnitentem indispositam: talis autem est Monialis in præsenti casu: ita *Suarez d.32. de pœnit. sect.3. num.9.*, *Henriq. lib.6. c.20. num.6.*, *Fagundez præc.2. Eccl. lib.6. c.4. num.38.*, *Jo. de Lugo d.22. de pœnit. n.21.*, aliique communiter contra *Megalam 1. p. lib.1. cap.2. num.12.* sustinentem, quod, cum possit contingere pœnitentem habere causam rationabilem (saltem in apprehensione) reticendi aliquod peccatum, potest Confessarius sæpe existimare pœnitentem negantem peccatum a se commissum, id negare ex causa rationabili, saltem putata, ideoque non intervenire defectum integritatis requisitæ formalem, sed solum materialem: quamquam hoc ipsum non negarent citati Doctores; sicque quo ad hoc non dissentit Megala, ut notavit Jo. de Lugo.

Quæres 30. *Quid debeat facere Confessarius, si Monialem reperiat in præteritis Confessionibus minus integre confessam fuisse, sive ex propria, sive ex aliorum Confessariorum incuria; v. gr. non exprimendo numerum peccatorum mortalium, aut circumstantias mutantes speciem.*

197. *Resp.* Distinguendo; vel Monialis est prudens, ac vividioris ingenii, ita ut credi possit probabiliter ipsam, præmisso diligentiori examine, exactius confessuram esse propria peccata, ac suppleturam defectus commissos in præcedentibus confessionibus; & sic Confessarius debet illam dimittere, ut propriam conscientiam discutiat, postea reditura ad debitam confessionem faciendam (si quidem confessio differri possit absque nota infamiæ, ac periculo scandali; alias facere debet Confessarius, quod diximus *sup. qu.24.*) vel Monialis est rudioris, ac hebetioris ingenii, ita ut, quamquam millies remittatur ad examinandam conscientiam, non ideo melius sit se examinatura, aut exactius confessura, quam si statim a Confessario prudenti debite interrogetur; & tunc communiter non debet dimitti, ut se examinet, ac redeat; sed statim debet interrogari a Confessario, cujus auxilio ea exactius supplebit defectus commissos, quam si millies se examinaret; unde notat *Cardinalis de Lugo sup. d.16. n.593.* excusari Confessarios, qui invenientes pœnitentem minus sufficienter præparatum, illum tamen non dimittunt, ut se præparet, ac diligenti præmisso examine redeat; sed potius illum statim interrogant, & quidem circa aliqua peccata, quorum pœnitens non meminerat ex improviso, interrogant numerum, qui alias absque aliqua recognitione, non nisi temere, aut cum magna confusione videtur posse ex improviso dici a pœnitente. Immo addit Jo. de Lugo posse evenire, quod Confessarius inveniat pœnitentem indigere generali confessione ob confessiones irritas præcedentes, & tamen persona sit talis, ut possit statim examinari, & audiri de tota vita; cum non sit spes illam sibi relictam melius examen facturam esse, quam illud, quod, juvante Confessario, ibi facere poterit. Quod etiam approbat *Vasqu. 3. p. qu.93. art.3. d.7. n.5.* dicens rusticos, licet inveniantur negligenter examinati, non esse communiter dimittendos, ut se examinent, & redeant; quia de iis præsumitur, licet millies se examinent, non fore magis aptos, quam si a Confessario breviter interrogentur, ac examinentur.

198. Et certe (ut id obiter dicam) examen, ac interrogatio Confessarii debet fieri juxta regulam prudentiæ, & quidem non metaphysice, sed moraliter, & humano modo, ita ut Sacramentum non reddatur onerosum, sed sit facile remedium, & debili hominum conditioni accommodatum, prout a Christo fuit institutum. Quare Confessarius debet se accommodare pœnitenti, & notitiam peccatorum a

singulis exquirere juxta ipsorum capacitatem, subtiliorem a subtilioribus, crassiorem a crassioribus, breviorem ab infirmioribus, & minus exactam ab eo, qui plura habet peccata, quam, qui pauciora: & ratio est, quod, cum Sacramentum pœnitentiæ requirat solum diligentiam moralem, ac examen humanum, & hoc sit illud, quod non gignit ex se fastidium, & tædium ipsius Sacramenti, sequitur minus distinctam notitiam requirendam esse ab illo, qui ratione incapacitatis, aut morbi, aut multitudinis peccatorum, aut alia de causa difficilius potest exactiorem reddere notitiam. Ita *Card. de Lugo sup. n.594.* qui in Epistola ad Lectorem posita in tomo citat. de pœnit. sequentem tradit doctrinam perpetuo Confessariis retinendam; *Cæterum in hac potissimum materia* (idest in administrando pœnitentiæ Sacramento) *si in qua alia, Lectoris prudentia desideratur, ut non statim terreatur regulis quibusdam generalibus, quæ tradi solent; sed meminerit non omnia, quæ juxta metaphysicam, & scholasticam disputationem vera significantur, debere eo ipso, aut posse in universum ad praxim applicari: nam ad praxim hujus Sacramenti considerandum non solum est, quid utcumque verum quasi in abstracto sit, sed quid etiam moraliter, humano modo fieri possit, & deceat: ita ut remedium hoc suavitate, ac dulcedine plenum non fiat sua difficultate impossibile, vel horrorem nimium ingeneret humanæ fragilitati.*

199. *QUo pacto Confessarius debeat supplere defectum a se commissum in Confessione audita.*

200. *Tenetur monere pœnitentem de dicto defectu, si ad ipsum redeat confitendi causa, servatis tamen servandis: quod non concedit Filliuccius.*

201. *Pœnitens, etsi credatur bene examinatus, interrogandus de iis, quæ omittit.*

202. *Putat Sancius, pœnitentem non debere interrogari de consuetudine peccandi; sed rejicitur communiter, & merito.*

203. *Confessio Monialis surdæ, aut surdastræ qualiter audienda.*

204. *Afferuntur aliqua remedia contra scrupulos: ostenditur item non esse iterum confitendum peccatum confessum cum circumstantiis necessariis, quod, cum vere sit mortale, a Confessario creditur esse solum veniale, & hoc ipsum scitur a pœnitente.*

205. *Traduntur remedia generalia contra peccata.*

206. *Confessiones invalidæ, qualiter revalidandæ.*

207. *Quid, si pœnitens sciat se fuisse confessum Confessario dormienti, aut distracto.*

208. *Pœnitentia Sacramentalis prudenter imponenda.*

209. *Notantur aliqua de impositione pœnitentiæ Sacramentalis.*

210. *Abstinentia a communione Eucharistica injungi potest per modum pœnitentiæ.*

211. *Item imponi possunt opera facienda pro defunctis.*

212. *Qualis pœnitentia imponenda in mortis articulo: qualis fama restitutio: & qualis retractatio doctrinæ falsæ: quid si hæc irrepsit in libro impresso.*

213. *Opera aliunde debita imponi possunt titulo pœnitentiæ.*

214. *Item & opera per alium præstanda.*

215. *Pœnitentia Sacramentalis potest imponi etiam post absolutionem, immo & mutari post longum tempus.*

216. *Confessarius in aliquibus casibus loquitur cum pœnitente de auditis in confessione.*

Quæres

Digitized by Google

Quæres 31. *Qualiter debeat Confessarius supplere defectum ab ipso commissum in Confessione Monialis pœnitentis.*

199. *Resp.* CUM distinctione vel defectus fuit commissus circa substantiam, & valorem Sacramenti, eo quod absolutio collata sit absque debita jurisdictione, aut necessaria dispositione pœnitentis; & sic Confessarius debet monere pœnitentem de commisso defectu (petita tamen prius facultate loquendi de auditis in Confessione), & quidem etiam cum suo gravi damno, si eum culpa gravi, ac mortali defectum illum commisit; constat quippe in aliis materiis, & præsertim in materia justitiæ damnum illatum proximo culpabiliter strictiori obligatione debere reparari, quam illud, quod inculpabiliter illatum est: vel defectus commissus est in damnum tertii, eo quod non fuit præscripta pœnitenti debita restitutio, aut certe præscripta est indebita; & tunc Confessarius tenetur monere pœnitentem; sive defectum commiserit positive, dicendo pœnitenti ipsum non teneri restituere; sive negative, non præscribendo debitam restitutionem, non tamen cum magno incommodo, si absque gravi culpa talem defectum modis prædictis commisit: quod si commisit cum gravi culpa, tenetur, etiam cum magno incommodo, & quidem etiam de damno, sive positive, sive negative in illud influxerit; cum quilibet culpabiliter proximum damnificans teneatur de damno, sive positive, sive negative illud intulerit. Quod non procedit in casu, quo damnum inferatur absque gravi culpa; cum tunc obligatio reparandi damnum illatum sit minor, utpote proveniens sine injusta læsione, ac proinde non adstringat cum novo incommodo: vel denique defectus commissus est solum contra integritatem Confessionis, non examinando, aut non interrogando sufficientem numerum, aut species, aut alias circumstantias necessario explicandas; & tunc, si quidem Confessarius in tali defectu se habuit negative, seu pure omissive, non tenetur monere pœnitentem extra Confessionem; cum præceptum integritatis Confessionis directe non obliget Confessarium, sed ipsum pœnitentem; & alioqui Confessarius Judicis officio fungens, ubi protulit sententiam absolutionis, jam functus sit munere suo, & amplius non teneatur interrogare, ac examinare pœnitentem; idque sive culpabiliter, sive inculpabiliter omiserit interrogare: quod si Confessarius positive fuit causa talis defectus, & quidem cum culpa gravi (eo quod docuit v. gr. non esse opus exprimere numerum peccatorum) tunc tenetur monere pœnitentem, si absque scandalo, aut gravi detrimento id facere possit; & magis stricte, quam quando sine culpa fuit in causa præfati defectus: qui enim est alteri causa violandi præceptum aliquod grave, violatione etiam materiali, debet, si commode potest, monere de errore, ut ille præceptum non violet; immo etiam cum majori incommodo, ut jam dictum est, si cum culpa gravi Confessarius fuit in causa dicti defectus: *Jo. de Lugo sup. d.22. sect.3. per totam*, aliis citatis. Non dissentiunt *Filliuccius tr.3.c.12.qu.7. & Diana par.2. tr.15. res.7.* pro se adducens Nugnum, & Reginaldum addentes Confessarium non teneri in casu proposito monere pœnitentem de restitutione facienda, quando positive in confessione ei non dixit, restitutionem non esse faciendam, sed solum tacuit; quod ego adverti in Manuali *tr.5. c.12. n.65.*

An autem Confessarius monere debeat pœnitentem in ipsa Confessione de defectu commisso in præcedenti Confessione, si redeat ad confitendum.

200. *Resp.* Jo: de Lugo *sup. n.77.* teneri; cum iterum fiat judex, & ut judex ad sententiam legitime proferendam debeat pœnitentem interrogare de iis, quæ videt a pœnitente omitti ex oblivione, aut ignorantia: quare, cum sciat omitti ea, de quibus in præcedenti Confessione debebat interrogare, consequenter & debet interrogare de iis, non tam ad supplendum defectum præcedentis Confessionis, quam ad procurandam integritatem præsentis Confessionis, & præmittendum examen requisitum ante absolutionem. Ita Jo. de Lugo; cum alioqui *Filliuc. tract.7. n.374.* absolute

solute dicat, si ex defectu commisso in confessione non pendeat damnum tertii, Confessarium regulariter ad nihil teneri, nisi ad pœnitentiam sui defectus, siquidem fuit culpabilis.

Quæres 32. *An Confessarius teneatur interrogare Monialem, si putet probabiliter illam satis diligenter examinasse suam conscientiam, & tamen omittat aliquid necessario exprimendum.*

201. *Resp.* Quod quamvis Medina *c. de confess. qu. de confess. dimidiat. iteranda* in hoc sustineat partem negantem, & *Vasquez ipse sup. d.7. n.2.* dicat hujusmodi sententiam non facile convinci posse falsitatis, immo indicet illam esse probabilem, cum contrariam solum probabiliorem esse dicat; nihilominus communis doctorum sententia est, quam sequitur *Suar. d.32. de pœnit. sect.3. n.7.* ex Magistro, S. Thom., Sylv., S. Anton., Aug., Nav., & Cano, videlicet Confessarium teneri interrogare pœnitentem circa peccata, quæ non confitetur, si rationabiliter credat, eum omittere aliquod peccatum ex oblivione, aut inadvertentia; idque etsi alias probabiliter putet eum propriam examinasse conscientiam ea diligentia, qua tenebatur. Ratio responsionis est, quod Confessarius in foro Sacramentali est Judex, & ut talis debet proferre sententiam absolutoriam: ad quod utique opus est, ut plene cognoscatur totus status conscientiæ pœnitentis, cum sententiam ferre debeat, non solum circa peccata, quæ audit, sed circa personam pœnitentis, quam absolvens Sacramentaliter indicat debere reconciliari cum Deo; sicque necessario cognoscere debeat, num pœnitens in se habeat aliquid, quod obstet dictæ reconciliationi: unde dicitur *in cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss. Sit Sacerdos discretus, & cautus more periti Medici diligenter inquirens peccatorum circumstantias:* judicium namque prudens semper prærequirit plenam informationem, & examen testium circa ea, quæ spectant ad sententiam proferendam.

Utrum vero Monialis interrogata a Confessario de consuetudine peccandi præterita, teneatur respondere, manifestando se in aliis confessionibus idem peccatum fuisse confessam, sed absque ulla emendatione.

202. *Resp. Sancius in selectis d.9.* non teneri, immo posse licite æquivocando negare se habuisse talem consuetudinem: probatque quia nemo tenetur bis idem peccatum confiteri, saltem quando non est reservatum; teneretur autem Monialis idem peccatum bis confiteri, si interrogata de præterita consuetudine peccandi, teneretur respondere, ut patet. Verum dissentiunt communiter Doctores apud *Joannem de Lugo supra d.14. n.172.* dicentem, doctrinam istam Sancii esse contra omnes Theologos, & contrariam tum praxi Ecclesiæ, tum fini, ad quem institutum est Sacramentum pœnitentiæ; & ratio est, quod, cum Confessarius sit Judex, & medicus, habet jus requirendi illa, quorum notitia necessaria est ad utilem correctionem pœnitentis, aut certe ad imponendam debitam pœnitentiam; hujusmodi vero est præterita consuetudo peccandi; ut inde cognoscat Confessarius, quæ medicina pœnitenti debeat hic, & nunc applicari, & an egeat dilatione absolutionis, ut hoc tandem modo curetur. Præterquamquod hoc non est cogere pœnitentem ad confitenda bis eadem peccata; cum in posteriori confessione non subjiciat pro materia confessionis consuetudinem præteritam, nec de ea se accuset; sed illam solum explicet indirecte ad explicandum proprium statum, ac præsentem indigentiam; quo pacto non est novum, pœnitentem interdum obligari ad declaranda iterum peccata, quæ prius erat confessus; ut constat in viro conjugato, qui petens debitum a propria uxore, postquam carnaliter cognovit consanguineam ejusdem suæ uxoris, peccat, & ad tale peccatum confitendum debet explicare suum incestum præteritum, quem jam fuerat confessus. „ Addo Doctrinam Sancii esse jam damnatam ab Innoc. XI. in propositione 58. *Non tenemur Confessario interroganti fateri alicujus peccati consuetudinem.*

Quæres 33. *Qualiter debeat se gerere Confes-*

Digitized by Google

Confessarius in audienda confessione Monialis surdæ, aut surdastræ.

203. *Resp.* Debere illius confessionem audire in loco aliquo remotiori, eam præcise interrogando de pure necessariis in peccatis mortalibus; idque sive interrogando altiori voce, si solum sit surdastra; sive interrogando nutibus, aut gestibus, si sit simpliciter surda; nisi forte Monialis sponte eligeret confiteri ex scripto; ad quod non tenetur juxta *Diana p.5. tract.6. resol.4.*

Quæres 34. *Qua ratione procedere debeat Confessarius cum Moniali vehementer vexata a scrupulis.*

204. *Resp.* Debere procedere ea ratione, qua ostendimus in *tr. de obligat. cap.3. sect.1. qu.35.* Hic aliqua principaliora, ac efficaciora remedia breviter indicabimus. Primo ergo assuescat Monialis scrupulosa ex consilio Confessarii animose repellere surgentes scrupulos, sibi certo persuadens eos immitti a diabolo ad spiritualem ipsius perniciem: secundo constanter agat contra ipsos scrupulos certa, quod, sicut timens transire super aliqua trabe, aut saxo pendente, aliis absque ullo timore transeuntibus, ubi semel, iterum, ac tertio transit, metum omnem deponit; sic agens audacter contra scrupulos, si sæpius id faciat, percipit se tandem nullo modo moveri iis, quibus antea terrebatur: tertio curet in suis dubiis ea practice deponere, tutiorem etiam partem omittendo, & amplectendo partem sibi magis favorabilem; idque saltem per principia generalia, dicendo v.g. si certo scirem hoc esse peccatum mortale, non facerem: si mihi constaret me conscientiam habere oneratam peccato aliquo mortali, non communicarem, &c. quarto sibi persuadeat, quod, si de consilio Confessarii omittat confiteri aliqua, quæ dubitat esse peccata, ea vere ipsi remittuntur indirecte per absolutionem Sacramentalem, etiamsi vere essent peccata gravia, dummodo generaliter de illis doleat; ideoque non esse opus, ut ea iterum confiteatur; non secus, ac per absolutionem remittuntur peccata inculpabiliter oblita: quinto credat certo, quod si det aditum scrupulis, se exponit periculo committendi ex conscientia erronea peccata longe graviora, quam sint ea, de quibus hic, & nunc insurgunt scrupuli: sexto existimet se non consensisse in peccatum, nec omisisse in confessione hoc, aut illud peccatum, nisi juraret, rem ita se habere; & quidem statim absque ulla indagatione: qui vult, consulat *Reginaldum l.2. cap.9. Layman l.1. tract.1. cap.6. num.2. Filliucium tract.21. cap.4. quæst.15. Sanch. l.1. mor. cap.10. n.82. & seqq. Bonacinam d.2. de legibus quæst.4. p.8., & Azorium to.1. l.2. c.20. quæst. ult.* ubi docet Confessarium non debere admittere pœnitentem scrupulosum frequenter, & in plurimum; immo potius illum repellere, ac verbis asperioribus exterrere: alias enim nunquam scrupulorum fontes exhauriet.

Quod si quæras, an Monialis confitens suum peccatum cum omnibus circumstantiis necessariis teneatur illud iterum confiteri, si ei constet Confessarium ex falsa apprehensione fundata in natura scrupulosa ipsius Monialis putasse peccatum illud non esse mortale, cum vere esset, & id certo sciat etiam Monialis.

Resp. Non teneri; & probatur ex doctrina, quam in simili casu tradit *Sanchez l.1. moral. cap.10. n.69.* ex Corduba; nimirum, non esse iterum confitendum peccatum, quod quis integre confessus est, dubitans tamen una cum Confessario, an illud esset mortale: cum enim in confessione jam facta peccatum plene fuerit detectum, nec nova circumstantia explicanda occurrat; & alioqui non sit necessarium pœnitentem, aut Confessarium scire determinate peccatum detectum esse mortale (si quidem in omnibus id scire est impossibile) non apparet quo titulo repeti debeat ista confessio: quæ ratio utique probat intentum in casu hic proposito, ut facile constabit consideranti; „ ex responsione autem hac data in „ hoc casu particulari non sequitur ge- „ neraliter pœnitentem, qui confessus est „ aliquod peccatum grave, ut dubium, „ non teneri postea illud confiteri tan- „ quam

„ quam certum, si deprehendat esse „ tale.

Dices, quid, si Monialis extreme scrupulosa, quæ, quidquid facit, loquitur, aut cogitat, ex conscientia erronea apprehendit plerumque esse peccatum mortale, post plures confessiones generaliter factas cum extrema & sui, & Confessariorum defatigatione protestetur Confessario certo scire, se omnino indigere plures confessiones invalidas repetere; potestne Confessarius ei prohibere ne dictas confessiones repetat; etsi probabiliter possit dubitare illas vere fuisse invalidas ex conscientia erronea?

Resp. Videri posse, ipsi persuadendo non esse ullo modo necessariam talem repetitionem, eique præcipiendo, ut omnino acquiescat ipsius consilio. Moveor, quod juxta *Coninchum d.7. de Sacrament. num.67. & Layman l.1. tract.1. cap.6. n.2.* fideles excusantur ab integritate materiali confessionis, ob difficultates minores iis, quibus se exponit Monialis in præsenti casu; cujusmodi est periculum hærendi perpetuo in suis scrupulis, & anxietatibus, ac incurrendi alia plura, & gravissima mala, tam animæ, quam corporis. Unde sic argumentor: eatenus Monialis tenetur in casu repetere dictas confessiones, quatenus tenetur ad integritatem materialem confessionis; at non tenetur ad talem integritatem juxta doctrinam Coninchi, & Laymani (quam sustinent etiam alii graves doctores) cum inde ei immineant gravissima mala; ergo non tenetur repetere dictas confessiones: præterquamquod repetitio hæc respectu Confessarii esset onus omnino intolerabile. In hoc ergo casu curandum est, ut Monialis, elicito actu contritionis de omnibus iis peccatis, quorum confessiones putat se teneri repetere, de illis coram Confessario se accuset in genere, & confidens infinitæ Dei misericordiæ acquiescat, certo sibi persuadens se non teneri quo ad hoc ad quidquam aliud: ita ego sentio, & meum sensum approbavit P. Zanettus vir doctissimus, immo & hanc doctrinam non semel practicavi.

Quæres 35. *Quæ remedia possit, & debeat Confessarius tradere Monialibus pænitentibus ad vitanda peccata, quibus ea magis sunt obnoxiæ.*

205. *Resp.* Posse, & debere tradere sequentia, prout ex confessione uniuscujusque illarum cognoscit eas indigere; nimirum contra superbiam, ut sæpius attendant ad propriam vilitatem, ac defectus animæ, & corporis, ac exteriores: ut observent meliores se, & maxime Christum dicentem: *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde*: ut considerent superborum servitutem, & ignominiam eorum, qui per superbiam decidunt a dignitate filiorum Dei, & fiunt dæmonis mancipia. Ut versentur cum humilibus, ac modestis: ut in vestitu, habitatione, aliisque externis operationibus sese, quantum fert decentia status cujusque, demittant.

Contra vanam glòriam, ut suas dotes naturales quam maxime occulient: ut reflectant ad proprios defectus: ut de se ipsis humillime sentiant, & loquantur: ut honorem, & laudem oblatam statim Deo offerant, extenuando verbis ea, quæ in ipsis commendantur, ac suspiciuntur.

Contra Avaritiam, ut affectu relinquant omnia, cum per votum paupertatis omnia effectu reliquerint: ut sæpius meminerint eo molestiorem, ac graviorem esse mortem iis, qui plura habent relinquenda, ideoque expedire, ut ante mortem præsentis sæculi bonis omnino emoriamur: ut cogitent, quanta fuerit paupertas Christi, qui non habebat, ubi caput suum reclinaret: ut se totas committant Deo memores vel ipsos passerculos ab eo copiosissime ali: ut suspiciant bona cælestia, eorumque acquisitioni inhient.

Contra Luxuriam, ut fugiant conspectum, & multo magis familiaritatem eam, quæ ad libidinem accendit: ut recedant a convictu eorum, qui suo pravo exemplo excitant ad turpia: ut vitent otium, & semper vacent honestis exercitiis: ut non nutriant corpus delicate, sed potius ament abstinentiam: ut statim repel-

Digitized by Google

repellant malas cogitationes, & sensus custodiant: ut carnem doment flagris, ciliciis, & aliis macerationibus, præsertim urgente carnis tentatione; ut invalescente carnis tentatione occulte muniant se signo Crucis, inclament devote nomen Jesu, & Mariæ, renovent votum religiosæ castitatis, Deique opem enixe implorent, adhibita pia aliqua oratione: qualis est, *Deus in adjutorium meum intende: Cor mundum crea in me Deus: Domine vim patior, responde pro me*: & similes.

Contra Iram, ut parent se ad toleranda ea omnia, quæ solent incitare ad iram: ut intelligant injuriam non nocere patienti, sed potius inferenti: ut recolant, quam patienter, ac benigne Deus sustinuerit ipsarum gravissima peccata: ut saltem linguam comprimant, iramque in pectore accensam extinguant: ut mentem vertant ab injuria accepta, & se convertant ad aliud quippiam agendum: ut meminerint majorem molestiam se alias percepisse ex verbis offensivis contra alias sorores prolatis, quam si injuriam sibi illatam patienter dissimulassent.

Contra Invidiam, ut non ament terrena, ut attentius recogitent ex eo, quod alia Soror careret bono, quod ipsæ ei invident, non ideo illas melius habituras, & consequenter nullam omnino utilitatem percipi ex invidia: ut considerent ea, quæ possunt juvare, & accendere ad charitatem fovendam.

Contra odium alterius, ut benefaciant iis, in quos naturalem sentiunt aversionem, iisque libenter inserviant, ut illis sese spontanee submittant: ut exurgente motu interioris aversionis Deum positive pro illis orent, fausta quæque ipsis deprecantes: ut majori affabilitate cum iis tractent, curentque eorum benevolentiam sibi conciliare.

Contra gulam, ut vitent ciborum suavitatem, varietatem, ac condimenta, ut bene percipiant delectationem consurgentem ex gula non esse propriam hominum, sed bestiarum rationis expertium: ut diligentius perpendant damna, tum spiritualia, tum corporalia provenientia ex inordinato appetitu gulæ.

Contra Acidiam, ut crebro recolant innumera Dei beneficia, quorum recordatione se excitent ad illum amandum, eique quam studiosissime inserviendum: ut frequenter meminerint propinquæ mortis tempus bene merendi omnino auferentis: ut eligant certum aliquod genus exercitiorum, quibus vacent: ut sæpe recordentur, quantum ipsimet sæculares laborent pro acquirendis, & conservandis temporalibus bonis, quæ per mortem prorsus relinqui debent: ut assidue meditentur quot, & quantos labores perpessi sint Sancti ad comparandam cælestem gloriam.

Hæc, aut alia similia remedia tradere potest, & debet prudens, ac sollicitus Confessarius Monialibus pœnitentibus juxta spiritualem uniuscujusque illarum indigentiam ex ipsarum confessione perspectam.

Quæres 36. *Quomodo procedere debeat Confessarius cum Moniali pœnitente, quæ forte indigeat repetere nonnullas confessiones.*

206. *Resp.* Cum distinctione: vel Confessarius, coram quo repeti debent confessiones, est ille idem, cui factæ sunt dictæ confessiones nullæ, & recordatur status pœnitentis, saltem in confuso, & in genere; vel est alius; aut certe, si est idem, nullo modo recordatur status pœnitentis, neque in confuso. Si primum, debet Confessarius curare, ut Monialis distincte confiteatur peccata, quæ forte omisit confiteri ex verecundia, reliqua in genere confitendo sub his, aut aliis similibus verbis: *Confiteor tibi etiam omnia peccata, quæ tibi ipsi confessa sum his duobus postremis mensibus*, v.gr. Sic enim Confessarius acquirit sufficientem notitiam status pœnitentis, ita ut possit de ipsa judicare; quod certe non procederet, si ille, neque in confuso recordaretur status pœnitentis: unde tunc teneretur Monialis singula peccata, etiam præcedentium illarum confessionum invalidarum explicare, cum tales confessiones perinde se habeant, ac si non

si non essent factæ. Si secundum debet Confessarius adstringere Monialem ad repetenda distincte omnia peccata explicata in præteritis illis confessionibus; idque ob rationem modo adductam, quæ proportionaliter militat etiam in præsenti casu. Ita *Suarez d.22. de pœnitent. sect.6.*, *Coninc. d.7. de Sacrament. num.109.*, & *10. num.102.*, *Reginald. l.8. num.33.* aliique, quos citat, & sequitur *Bonacina d.5. de Sacram. quæst.5. sect.2. par.3. num.16.* contra *Medinam qu.24. de Confess.*, & alios asserentes in casu, quo pœnitens confiteatur eidem Sacerdoti, non esse opus, ut distincte explicet singula peccata expressa in confessionibus, quas modo repetit, etiamsi Confessarius, neque in genere recordetur status illius. Addo ex *Jo. de Lugo d.16. de pænit. num.599.*, & aliis, quos refert, & sequitur *Diana part.3. tract.4. resol.108.* quod, si quis ante annos 10. v. gr. tacuit culpabiliter peccatum mortale, & postea in aliis Confessionibus intermediis illius oblitus est, quando deinde Confessarius reperit vitium illius confessionis præteritæ, non debet obligare pœnitentem ad repetendas omnes Confessiones intermedias bona fide factas, sed illam solam, in qua commissus fuit ille defectus: siquidem aliæ omnes confessiones potuerunt esse validæ, ac fructuosæ, dum pœnitens non recordaretur sacrilegii commissi. Quod idem ait *Jo. de Lugo num.611.* procedere etiam in eventu, quo pœnitens omisisset confiteri aliquod peccatum mortale ex ignorantia culpabili solum venialiter; cum talis culpa venialis impedire non potuerit valorem, ac effectum præteritæ absolutionis, quæ sunt bene notanda Confessariis.

207. Quod si Monialis post absolutionem sibi a Confessario datam advertat ipsum Confessarium aliquod, aut aliqua peccata non intellexisse ob somnum, vel distractionem; nescit tamen, quod fuerit illud peccatum; siquidem constet illum ita dormisse, ut prudenter dubitari possit de singulis peccatis, an hoc peccatum audierit, debet tota Confessio reiterari: si vero de singulis non possit ita dubitari, sed ad summum de aliquo in communi; non est obligatio reiterandi totam confessionem, sed solum confitendi peccatum illud in communi: sic *Jo. de Lugo n.607.* addens *num.609.* quod, si pœnitens sciat se aliquando in vita fecisse Confessionem menstruam irritam ex defectu potestatis in Confessario, non ideo reiterare debet omnes confessiones totius vitæ, cum vere non adsit dubium morale de singulis in particulari; sed sufficit ipsum se accusare de peccatis in ea confessione manifestatis, non quidam distincte, sed in communi; *si ea non potest determinare*. Quæ doctrina locum proportionaliter haberet in casu, quo pœnitens sciret in sua generali confessione unum peccatum non fuisse a confessario auditum propter somnum; nesciens tamen, quod esset illud peccatum: tunc enim non debet repetere omnia peccata: cum in tanta multitudine de singulis nequeat prudenter dubitare. Secus si evenisset id in confessione brevi: nam tunc teneretur iterum confiteri singula peccata tunc confessa; cum de illis singulis prudenter dubitari possit, an fuerint audita a Confessario.

Quæres 37. *Qualiter debeat se gerere Confessarius Monialium in imponenda pœnitentia Sacramentali.*

208. *Resp.* Quod, quamvis in Concilio Trident. *sess.14. cap.8.* dicatur debere Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutares, & convenientes satisfactiones injungere, ne, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur; Confessarius tamen debet diligenter cavere, ne imponat pœnitentiam adeo gravem, ut pœnitens illam omittat cum animæ suæ præjudicio; sicque ejus gravitatem debet temperare cum lenitate, ut neque nimis rigida, neque nimis facilis videatur: unde monet *Regin. l.37. ex Henriq. lib.5. cap.20. §.5. lit. Q.* quod si pœnitens propriam imbecillitatem exponat Confessario, & præsuma-

sumatur ob debilitatem corporis, aut animi spiritusque teporem non impleturus pœnitentiam congruam; debet ea illi injungi, quam libenter admittet, addito, quod alia bona, quæ fecerit, aut mala, quæ pertulerit patienter, offerat Deo in debitam suorum peccatorum satisfactionem.

Placet hoc loco advertere, quod notat *Diana par.9. tract.7. ref.54.* ex Leandro, & Amico, vi verborum illorum, quæ adduntur in absolutione Sacramentali: *Quidquid boni feceris, & mali sustinueris, &c.* fieri ut omnia, quæ pœnitens postea faciet, & mala, quæ patienter sustinebit, operentur ex opere operato ipsi pœnitenti: quippe quæ virtute clavium elevantur ad operandum ex meritis Christi ultra id, quod operarentur ex sola ipsorum intrinseca bonitate: idque ex intentione Confessarii absolventis, qui cum virtute clavium posit elevare omnia bona pœnitentis ad hoc, ut operentur ex meritis Christi supra proprium valorem ipsorum; verbis illis intentione hac prolatis omnia bona opera pœnitentis elevat ad operandum effectum ultra proprium valorem ex opere operato meritorum Christi, & hoc licet Confessarius expresse id non dicat pœnitenti: dummodo præfatam habeat intentionem; cum in hac re non requiratur notitia, ac expressa acceptatio pœnitentis, sed sufficiat sola intentio Confessarii, ut dicta bona opera operentur tamquam pars Sacramenti ex Christi meritis.

209. Accedit, quod pœnitenti disposito ad majorem pœnitentiam recipiendam major potest imponi juxta qualitatem peccatorum confessorum: cum hoc sit magis conforme menti Concilii Trid. superius allegati, & alias satisfactio Sacramentalis sit longe majoris meriti: præterea concedi potest pœnitenti, ut pœnitentiam injunctam redimat aliqua alia, (v.g. jejunio, eleemosinis) quædam etiam relinqui possunt ejus arbitrio, ut eligat in satisfactionem suorum peccatorum, quæ maluerit: denique levior pœnitentia imponi potest ei, qui ostendit signa magnæ contritionis, aut certe est lucraturus aliquam indulgentiam, maxime plenariam: qua de plura *Regin. sup. cap.4., & 5.* qui bene notat, ad imponendam justam, seu quantam, & qualem oportet pœnitentiam, requiri tum impulsum Spiritus Sancti, tum considerationem peccatoris, peccati, & finis, qui est salus animæ.

Dubium modo est, an Confessarius possit imponere Moniali in pœnitentiam, ut aliquot diebus abstineat a Communione.

210. *Resp.* Quod, cum frequens usus Communionis non sit res ita determinate bona, & non possit interdum, & in aliquibus circumstantiis melius esse abstinere, quam accedere, esto quis non habeat conscientiam peccati mortalis, ut erudito probat *Jo. de Lugo d.17. de Euchar. sect.3.* & alioqui Confessarius imponere possit in pœnitentiam opera honesta, ac virtutum, absolute loquendo, non repugnat Confessarium præcipere pœnitenti, ut abstineat tali die a Communione: quando scilicet constet ex præsenti statu pœnitentis melius esse abstinere, quam accedere; dummodo tamen talis omissio Communionis non sit aliis occasio judicandi: quod a Confessario injuncta fuerit in pœnitentiam: ita *Jo. de Lugo d.25. de pœniten. num. 65.* contra *Sancium in selectis d.33.*, monens tamen regulariter non expedire ejusmodi pœnitentiam imponere; addensque *n.66.* contra eumdem *Sancium supr. d.30.* non solum Confessarium posse imponere in pœnitentiam sumptionem Eucharistiæ, sed etiam pœnitentem teneri illam acceptare: cum falsum sit, quod supponit Sancius, pœnitentem non posse obligari ad acceptandum opus, quod impleri debeat in statu gratiæ; nihil enim magis commune est, quam imponere pro pœnitentia frequentiam Confessionis menstruæ, v.g. cum tamen sit certum non posse Sacramentum pœnitentiæ recipi, nisi in statu gratiæ, saltem in ultimo instanti, in quo complete suscipitur Sacramentum.

An autem liceat imponere in pœnitentiam Sacramentalem opera facienda pro Animabus Purgatorii.

211. *Resp.* Non apparere, cur id non li-

liceat: quamvis enim pœnitentia imponatur pœnitenti ad ipsum puniendum, id tamen vere consequitur in præsenti casu; cum non minus puniatur pœnitens pro defectu iejunans, aut dans eleemosynam, immo magis: quippe sic non solum privatur cibo, aut pecunia, sed etiam satisfactione sibi respondente ex opere operantis; interim sibi retenta satisfactione respondente ex opere operato: ita *Jo. de Lugo supra num.64.* contra *Vegam tom.2. sum. c.64. casu 4., & Sancium supr. d.16. num.1.* addens *num.59.* quod, cum Confessarius imponat pœnitentiam in persona Dei, & juxta institutionem Sacramenti pœnitentiæ, cujus vim non potest ipse Minister temperare; non potest Confessarius pœnitenti imponere gravem pœnitentiam sub veniali, sed juxta capacitatem materiæ, quæ injungitur in pœnitentiam. Nobiscum sentit *Diana par.3. tr.7. resol.57.* cum Marchantio, Amico, & Castro Palao, id inde probans, quod, licet Sacramentum pœnitentiæ institutum sit ad delenda peccata pœnitentis, tam quoad culpam, quam quoad pœnam, non ideo inde infertur, orationes pro Animabus Purgatorii applicandas non posse habere effectum in ipso pœnitente: in eo enim habent effectum ex opere operato, ac virtute Sacramenti, qui effectus communicari nequit a pœnitente animabus Purgatorii; esto illis communicet satisfactionem dictis orationibus respondentem, quatenus ab eo procedunt; qui effectus satisfactionis est distinctus, ac seperabilis ab effectu satisfactionis, quem dictæ orationes habent, quatenus sunt injunctæ a Confessario, & fiunt pars Sacramenti pœnitentiæ.

Quod si quæras, an, & qualis pœnitentia imponi debeat pœnitenti constituto in articulo mortis.

212. *Resp.* Non debere imponi pœnitentiam magnam, externam, & mox implendam, sed potius in tali casu excitandum esse pœnitentem ad interiorem contritionem, quam fieri potest, maximam, ei proponendo non tam pœnas inferni, quam spem misericordiæ Christi pro ipso Crucifixi: nec non monendum esse, ut jubeat fieri de bonis suis congruas eleemosynas, & Missas celebrari, rogetque amicos, si quos præsto habet, ut precibus, & aliis bonis operibus ipsi ferant opem ad dignam pœnitentiam pro suis peccatis peragendam: ita *Regin. sup. num.41. ex Nav. Palud., & S. Antonino*, monens cum Hostiensi, pœnitenti in articulo mortis posito significandum esse, quæ pœnitentia ei imponi deberet, si bene valeret, quamque teneatur implere, si convalescat, quod satis aperte significatur in *c. ab infirmis 26. qu.7.* his verbis: *Ut quo periculo si divinitus ereptus convaluerit, impositum sibi a Sacerdote pœnitentiæ modum diligenter observet.*

Qualiter autem debeat se gerere Confessarius cum Moniali proxima morti, quam invenit teneri restituere famam proximi gravissime læsam, aut retractare doctrinam falsam ad mores spectantem apud aliquos sæculares.

Resp. Debere Monialem adstringere, ut convenienti modo famam ablatam restituat per ipsum Confessarium, aut aliam idoneam personam, & ad aliud non teneri, idemque procedere de retractatione doctrinæ illius falsæ, si scienter, aut ex ignorantia graviter culpabili doctrinam illam docuit: secus, si bona fide, aut inadvertenter: tunc enim, cum teneatur ex sola charitate, puto Monialem de rigore non teneri retractare per Confessarium modo dicto doctrinam illam.

Addo obiter ex dictis *tract.12. c.12. num.63.*, quod si in codice aliquo impresso inadvertenter irrepsit aliquis error, qui debeat corrigi; si brevi codex est reimprimendus, sufficit anthorem illius corrigere præfatum errorem in nova editione mox futura, nec teneri illum corrigere in exemplaribus prioris editionis apud ipsum, aut alios ipsi notos existentibus; & hoc, licet ipsum commode præstare posset. Moveor, quod, cum præfatus author in hoc casu non peccaverit, non tenetur ad diligentiam extraordinariam non levia incommoda secum afferentem; & alioqui charitas proximi non obli-

obligat cum tanto incommodo. Confirmatur ex ipso usu authorum libros edentium, qui in casu proposito non adhibent diligentiam illam extraordinariam, & si qui adhibent, id faciunt ad bene esse, non autem ex necessitate.

Dubitari hic etiam potest, an Confessarius possit imponere in pœnitentiam opera alias debita ex præcepto?

213. *Resp.* Posse, immo & interdum expedire, ut id faciat attenta infirmitate, ac dispositione pœnitentis: cum enim opus præcepti sit satisfactorium, adeoque per illud possit perfici Sacramentum, vi cujus dicatum opus elevetur, ut satisfactio evadat Sacramentalis; non apparet, cur vigore clavium dictum opus non possit injungi in pœnitentiam, quamvis regulariter non fiat, immo nec fieri debeat: unde fit, ut, Confessario imponente aliqua jejunia in pœnitentiam, non satisfiat regulariter per jejunia aliunde debita, sed per jejunia supererogationis; nisi ex occurrentibus circumstantiis oppositum colligatur de mente ipsius Confessarii; ita *Laym. l.6. tract.6. cap.15. n.10.*, *Fagund. præcep.2. Eccles. l.6. cap.5. n.8.*, *Turrian. d.37. de pænit. d.2.*, *Jo. de Lugo d.25. de pænit. num.67.* aliique, quos citat, & sequitur *Diana par.3. tract.4. resol.84.*, *& part.4. tract.4. resol.241.* ubi notat ex Mercero, quod sicut implens opus alias debitum (v. gr. ex præcepto Ecclesiæ), & a Confessario injunctum in pœnitentiam, duplicem reportat fructum, unum ratione operis præcise considerati, ac præcepti; alterum ratione virtutis, quam opus trahit ex vi potestatis clavium; sic præfatum opus omittens facit duplex peccatum, siquidem (ut bene advertit Jo. de Lugo) præceptum Ecclesiæ illud opus, v. gr. jejunum, constituit in specie temperantiæ: præceptum vero Confessarii intendit virtutem pœnitentiæ; sicque peccata dictis virtutibus opposita erunt diversa.

214. Addit *Diana citata resol.* 241. aliis citatis, quod sicut Confessarius in pœnitentiam Sacramentalem imponere potest opus internum; quippe quod est sensibile, sin minus per se, per accidens, quatenus imponitur, & acceptatur cum opere externo: sic & potest injungere opera implenda per alium: cum unus possit satisfacere pro alio quoad pœnam temporalem relictam post remissionem peccati, & alias obligatio implendi pœnitentiam Sacramentalem oriatur ex voluntate ipsius Confessarii.

Utrum vero Confessarius imponere possit pœnitentiam Moniali pœnitenti, etiam post absolutionem impertitam.

215. *Resp.* Posse; quamvis usus obtinuerit, ut id fiat ante absolutionem, sicque regulariter faciendum videatur. Ita *Diana par.3. tract.4. resol 136.*, *& par.5. tract.13. resol.36.*, patetque tum ex *cap. fin. de censib. in 6.* tum quia, si quid obstat, maxime obstat obligatio sigilli Sacramentalis: at hæc non obstat, cum in hoc nulla interveniat violatio sigilli; siquidem moraliter non censetur fieri extra Sacramentum, quod statim fit post absolutionem Sacramentalem.

Quæres 38. *An, & quibus casibus possit Confessarius loqui cum Monialibus de auditis in Confessione.*

216. *Resp.* Posse in aliquibus casibus, & quidem primo, de licentia pœnitentis formali, ac expressa, nec non libera, ac spontanea: secundo, si in præsenti Confessione Monialis subjiciat peccatum aliquod, etiam in præterita Confessione manifestatum: Confessarius enim ad bene curandum pœnitentem debet attendere peccata, etiam præterita, quæ vel sunt circumstantiæ præsentium, vel indicant passionem vehementem, aut aliquid aliud consideratione dignum ad statum pœnitentis melius cognoscendum: tertio, si statim finita confessione Confessarius aliquid addat, aut advertat Moniali, quod oblitus fuerat: idque ob rationem §. *preced.* adductam sub finem: & inde confirmari potest, quod in tali casu moraliter censetur durare idem judicium quoad actus, qui debuissent præcedere absolutionem. Ita *Jo. de Lugo sup. d.23. sect.5.* addens *num.* 140. ex communi doctrina, non posse Confessarium, pœnitente renuen-

te, petita, & non obtenta licentia, loqui cum eo de auditis in Confessione; quamvis contrarium sustineant Suarez, Filiuc., Nugnus, Diana allegati ab ipso Jo. de Lugo *supra num.*140. contra ipsum *Dianam par.*5. *tr.*11. *resol.*18.

217. *INgreditur Confessarius Clausuram in casibus necessariis.*

218. *Et quidem cum socio, si sit Regularis.*

219. *Decreta Sacræ Congregationis circa hunc ingressum.*

220. *Sæpius ingreditur ad audiendam Confessionem Monialis infirmæ; item præcise ad monendam Monialem de periculo mortis proximo, sed non semper.*

221. *Item ad ministrandam Eucharistiam, & quidem sæpe, immo & quotidie interdum.*

222. *Comitantes tamen Eucharistiam in tali casu non possunt ingredi.*

223. *Communicans mane, vespere ejusdem diei iterum communicat per modum Viatici. Ostenditur in quibus casibus violetur jejunium naturale, & in quibus non.*

224. *Pluries ingredi potest Confessarius ad ministrandum Viaticum, servatis alias servandis; & si Monialis ægrota sit novitia, curat, ut faciat Professionem; ad hanc autem non requiritur consensus Capituli; idque etsi novitia absolverit annum novitiatus: quod si hæc convalescat, juxta aliquos resilire potest a Religione, necnon renunciare bonis, si antea non renunciavit: juxta nostram sententiam non tenetur complere novitiatum.*

225. *Item pluries ingreditur ad ministrandam extremam Unctionem, si aliàs ea repeti possit.*

226. *Quod temporis intervallum requiratur ad repetendam extremam Unctionem.*

227. *Ingreditur ad assistendum Moniali in extremis laboranti.*

228. *Et quidem pluries, ac pro longiori tempore.*

229. *Non tamen sine socio, si Confessarius sit Regularis.*

230. *Ostenditur, qualiter juvari debeat Monialis pro tempore agoniæ: eam ut absolvat sacramentaliter, coram astantibus illam de levioribus defectibus in specie interrogat.*

231. *Non ingreditur ad faciendas exequias Monialis defunctæ.*

232. *Parochus ministrat Sacramenta suo Parochiano morienti in Ecclesia exteriori Monialium, vel intra Monasterium.*

233. *At mulieri ingressæ Monasterium animo ibi degendi perpetuo dat in morte ultima Sacramenta, & sepulturam Confessarius Monialium, ubicumque illa sepeliatur: quod dici potest etiam de puella degente in educatione apud Moniales (quod alii negant) non item de muliere ingressa animo ibi perpetuo habitandi conditione suspensiva: & in casibus propositis Confessarius lucratur Quartam, & ordinat funus.*

234. *Non ingreditur Confessarius, ut coram infirmis, & convalescentibus celebret.*

235. *Non item ad deferendam Moniali infirmæ Sacram Reliquiam, seclusa consuetudine.*

236. *Non ad impertiendam benedictionem Episcopalem, aut indulgentiam Moniali morienti.*

237. *Non ad exorcizandam Monialem energumenam.*

238. *Non*

Quæres 39. *An, & in quibus casibus possit Confessarius Monialium ingredi Clausuram ad exercendos actus concernentes suum munus.*

217. *Resp.* Posse ex licentia Ordinarii, & Prælati Regularis Monialium, prout ipsæ alterutri illorum respective subjiciuntur: & quidem etiam noctu, si occurrat casus urgentis necessitatis: idque in omnibus casibus inferius proponendis, aliisque similibus, qui forte eveniant: patet, tum ex communi Ecclesiæ praxi, tum quia alioqui status Monialium esset miserrimus, si occurrente casu necessitatis non possent Confessarii ingredi Clausuram tum ad ministranda Sacramenta tempore infirmitatis, tum ad assistendum morientibus, tum ad alios similes effectus, qui progressu temporis evenire possunt; tum quia id satis aperte deciditur, tam in Constitutione Gregorii XIII., quæ incipit *Gratiæ*, & est superius adducta; quatenus statuit licentiam ingrediendi Clausuram Monialium non esse dandam, neque adhibendam, nisi in casibus urgentibus tantum; quam in Concilio Trid. *sess.* 25. *c.* 5. *de Regul.* per ea verba *in casibus necessariis*, & *in cap. periculoso de stat. regul.* sub istis verbis, *nisi rationabilis, & manifesta causa existat*: ex quibus textibus ego infero, quod cum plures casus evenire possint, in quibus urgeat necessitas Monialium, ut Confessarius ipsarum ingrediatur Clausuram ad exercendum aliquem ex actibus concernentibus ipsius munus; in iis casibus ingredi poterit Confessarius, obtenta debita licentia; prout exposuimus *sup. c.* 5. *sect.* 3. *qu.* 32.

Quod si quæras, an Confessarius Monialium ingrediens Clausuram ad exercendum suum munus in casu necessario, & cum legitima licentia (quæ scilicet specialis sit, & in scriptis) possit secum ducere socium, absque eo, quod hic exprimatur in licentia.

218. *Resp.* Posse, immo & id maxime decere; præsertim, si Confessarius sit Regularis. Ita *Sanch. l.* 6. *mor. c.* 16. *n.* 46. *Mir. qu.* 2. *de Monial. art.* 17. *Barbosa alleg.* 102. *n.* 50. *Diana par.* 3. *tract.* 2. *resol.* 51. *Tambur. d.* 24. *de jure Abbatiss. qu.* 3., & ex parte *Bonac. qu.* 4. *de clausf. pag.* 4. *n.* 4. nobiscum sentiens in iis casibus, in quibus Confessarius ingrediens Clausuram indiget ope, ac ministerio socii; non autem in casu, quo excepturus sit confessionem alicujus infirmæ ibi existentis. Moventur, tum quia decentia videtur requirere, ut Confessarius habeat testem omnium suarum actionum, & ex ejus præsentia tanto majori cum circumspectione procedat (quod præsertim observari debet, si Confessarius sit Regularis, quem nunquam decet incedere absque socio) tum quia hoc ipsum non obscure significavit Gregorius XIII. in sua Constitutione *Dubiis*, dum Prælatis in casibus necessariis ingredientibus Monasteria Monialium jubet, ut comitati ingrediantur: tum quia talis est praxis fere communis (loquendo de Confessariis Regularibus) eaque approbata a Sacra Congregatione, quæ *teste Barb. in Collect. v. confess. Monial.* 2. decrevit Confessarium ex anti-

antiqua consuetudine absque socio ingredi non posse Monasteria Monialium ad audiendam ibi confessionem alicujus infirmæ, sed debere ei assignari socium, qui ipsi assistat, & sit ætatis excedentis annos quinquaginta, vitæque exemplaris.

219. „ Addo hic primo *ex Pignattel-* „ *lo to.6. consult.85. n.231.* Sac. Congre- „ gationem 13. Septembris 1583. hæc in- „ ter alia statuisse, scilicet *ut Confessarii* „ *Monialium ingredientes Sacramentum* „ *pœnitentiæ ministraturi absque socio in-* „ *grediantur, idemque faciant in admini-* „ *stratione Eucharistiæ, & extremæ un-* „ *ctionis. Dum vero confessiones audiunt* „ *infirmarum, cellæ janua remanere de-* „ *bet aperta, & ambæ Comitatrices ad* „ *eamdem Cellæ januam, ita ut ibi ma-* „ *nentes Confessarium, & infirmam com-* „ *mode cernere possint, audire tamen non* „ *possint.* Sed de Confessario Regulari con- „ trarium statuit Alexander VII. in supra- „ citat. constit. *felici*, per hæc verba: *Nun-* „ *quam ingrediatur, nisi cum socio, qui sit* „ *probatæ vitæ, & maturæ ætatis, sem-* „ *perque maneat in ea parte Monasterii,* „ *qua Confessorem videre, & ab eo videri* „ *semper possit.*

Quæres 40. *In quibus casibus possit Confessarius Monialium ingredi Clausuram ad audiendas confessiones Monialis infirmæ, & an possit ingredi præcise ad monendam Monialem de periculo mortis proxime imminentis.*

220. *Resp.* Posse, quotiescumque Monialis ita laboret, ut non possit commode accedere ad sedem Confessionalem, hoc est sine dispendio sanitatis, idque non solum sub initium morbi, sed etiam quoties urget præceptum Ecclesiæ, aut regulæ, aut etiam propria devotio; immo etiam quoties Monialis dicit se indigere Sacramento pœnitentiæ: ita *Rodriq. tom.1. q.47. art.4. Portel. de dub. reg. v. Clausura n.9. Villalob. tom.2. sum. tract.35. diffic.47. n.4. Diana sup. resol.67. Tambur. sup. qu.2. n.1.*, & alii; patetque ex eo, quod juxta dicta licitus est ingressus intra Clausuram in casibus necessariis; usus autem Sacramenti pœnitentiæ est necessarius, & quidem necessitate, quæ per se est nota soli pœnitenti; ut proinde mirum non sit, Doctores permittere Confessario Monialium, ut ingrediatur ad excipiendam confessionem Monialis infirmæ, aut aliter sic impeditæ, ut non possit ipsa ad illum accedere absque notabili dispendio sanitatis, quoties illa dicit se indigere Confessione; cum alias obligatio Clausuræ ab ipsis Doctoribus dicatur esse strictæ interpretationis: quæ enim sunt favorabilia animæ, latam admittunt explicationem.

Addo Confessarium posse ingredi præcise ad monendam Monialem de periculo mortis proxime imminentis, si attentis concurrentibus circumstantiis probabiliter judicetur, talem monitionem minus utiliter faciendam esse a Medico, aut a Monialibus: moveor, quod, data suppositione, sumus in casu necessitatis urgentis; cum hic agatur de spirituali salute Monialis: secus dicendum, si dicta monitio æque bene posset fieri a Medico, aut a Monialibus: sic enim cessaret ratio necessitatis: quamvis in præsenti casu, aliisque similibus standum sit consuetudini cujusque regionis, ac Diœcesis.

Quæres 41. *In quibus casibus Confessarius Monialium possit ingredi ad ministrandum Moniali infirmæ, aut aliter impeditæ Sacram Communionem.*

121. *Resp.* Posse ingredi non solum ad ministrandam Eucharistiam Moniali in probabili periculo mortis constitutæ (de quo nemo dubitat; cum in tali periculo quilibet fidelis teneatur communicare per modum Viatici) sed etiam quoties aliæ Moniales communicant ex præcepto, sive Ecclesiæ, aut regulæ, sive etiam ex alia pia, & rationabili causa. Ita Portellus supra, & ante illum *Rodriq. tom.1. qu.47. art.4. Miranda tract. de Monial. quæst.2. art.7. & Sanchez n.45.* addens se credere Confessarium posse ingredi ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, ac Eucharistiæ Moniali infirmæ, quotiescumque ista solebat uti his Sacramentis: patetque tum ex dictis *quæst. præced.* tum quia rationi consonum est infirmas hoc solatio non destitui, ne alioqui addatur af-

afflictio

Digitized by Google

flictio afflicto; immo justum est tristitiam infirmæ levari tam salutaribus medicinis: unde infert Sanchez, quando dicunt Doctores posse Confessarium ingredi ad audiendam confessionem Monialis infirmæ, aut aliter impeditæ, quoties ipsa ait se indigere hoc Sacramento, haud stricte interpretandam esse hujusmodi indigentiam, ideoque posse ingredi etiam in casu, quo illa cupiat confiteri solum ad meram consolationem spiritualem.

„ Confirmari potest hæc responsio „ declaratione Sacræ Congregationis, „ quam refert Pignattellus supra citatus: „ Sicuit *n.232.* Cumque Sanctiss. D. N. „ Bulla cautum sit, ne quis Monasteria „ Monialium sine urgentibus necessitati- „ bus ingrediatur, quæsitum fuit, an Sa- „ cerdotibus in Monasterium sæpius in- „ troire liceat, ut iis Monialibus, quæ „ perpetuo, aut diuturno aliquo morbo „ laborant, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ „ Sacramenta sæpius administrent, licet „ alias, cum ægrotare cœperunt Sacram „ Eucharistiam sumpserint; *Sacra Congre-* „ *gatio Concilii die* 18. *Martii censuit* „ *licere*.

Addit *Quintanad. tr.3. sing.3. n.10.* quod si Monialis ægrota solita sit quotidie communicare, ad eam posset deferri Communio; cum hujus sumptio judicio viri prudentis necessaria videri possit ad profectum, & consolationem spiritualem. Ad quod faciunt, quæ habentur in Constitutionibus S. Dominici *cap.13.* nimirum, *quod quanto præstantior est anima corpore, tanto diligentius procuranda est salus animæ supra salutem corporis; & si ob corporis necessitates introire in Monasteria licet, multo magis id licebit Confessariis, qui curæ animæ Monialium deputati sunt.* Quæ confirmat *Sanctius in selectis d.22. n.22.* dicens: *si ob necessitatem temporalem Conventus v. g. ob delineandum parietem, aut solium, permissum est fabris claustra introire; quare ob utilitatem spiritualem Monialium id negandum erit Ministris servantibus requisita?* Confirmat & *Quintanad. sup. num.13.* his verbis: *Quod si corporalis Medicus quotidie ingreditur, etiamsi ita necessarium non sit, ut cum nulla Monialis graviter laborat, sed solum sunt leves alicujus curandi præservandique morbi; cur ad animæ morbos sanandos, & ægrotantis profectum, & consolationem augendam Medicus spiritualis ad spirituale medicamentum non ingredietur?* Quibus consentit *Sanchez l.6. mor. c.16. num.45.* „ Hæc tamen relata hic a „ me, velim, ut Superiores, ad quos „ spectat, prædictum ingressum ad quo- „ tidianam Communionem permittere „ possint, nisi ipsi aliter judicaverint, „ non ut Confessarii ex suo tantum arbi- „ trio, & judicio id faciant.

222. „ Decreto supra relato *n.221.*, „ in quo cavetur, ut Confessarii mini- „ straturi Eucharistiam ingrediantur soli, conformis est doctrina, quam tradit *Sanchez n.46.*, dicens non subesse justam causam, quod comitantes Eucharistiam ingrediantur clausuram; cum ipsæ Moniales satis decenter cereis accensis comitari possint Eucharistiam, statim ac ad clausuræ fores accedit. Quamquam quo ad hoc mihi magis placeat consuetudo inducta in civitate Ferrariensi; nimirum, ut Confessarius Monialium in casu, quo administranda sit Moniali infirmæ Eucharistia, particulam consecratam in decenti vase ponat super fenestella, ex qua Moniales solent communicare; eaque sic posita, ingrediatur cum debita modestia, ac devotione, ibique indutus superpelliceo, & stola procedat ad chorum, indeque sumptam particulam consecratam deferat ad Monialem infirmam, cæteris Monialibus ipsum comitantibus cereis accensis.

Quæri hic posset, an Monialis, quæ mane communicavit, possit eodem die iterum communicare per modum Viatici, si sub vesperam ejusdem diei contingat eam incurrere periculum mortis, cum antea bene valeret, nec extaret ulla suspicio talis periculi.

223. *Resp.* Licet DD. communiter apud *Dianam p.5. tract.3. res.33.* sustineant partem negativam; nihilominus non videtur improbabilis pars affirmans, quam sustinet idem Diana ex Hurtado de Men-

Mendoza, Turriano, Ochagavia, ac Kellisonio: & suadetur, tum quia jura prohibentia, ne quis communicet bis in die, non comprehendunt casum istum adeo specialem; tum quia fideles debent in articulo mortis communicare ex præcepto divino, cui non satisfit per anticipatam communionem (sicut nec satisfit præcepto audiendæ Missæ per anticipatam auditionem) præceptum autem hoc divinum, ut fortius, prævalet prohibitioni Ecclesiasticæ de non communicando bis eadem die ex *Sanch. l.1. mor. c.10. n.17.*

Cum autem jejunium naturale, quod ordinarie requiritur ad Communionem Eucharisticam, violetur per sumptionem cibi, ac potus: cibus vero, & potus sit ille, qui in stomacho alteratur, seu digeritur, aut ad digestionem pertinet, idque per actionem, quæ sit comestio, aut potatio: qualis non est, nisi ex cibo, & potu assumatur, ac in stomachum trajiciatur: sequitur hujusmodi jejunium violari ex receptione grani anisi consulto deglutiti. Card. de Lugo *d.15. de Euchar. sect.2. num.22. & 28. Hurtad. d.9. de Euchar. diffic.15.* item ex sumptione tabaci per os assumpti, ac pilulæ medicinalis. Præpositus *3.p. qu.80. art.8. d.1. n.39.* item ex receptione papyri, seu chartæ, ac fili ex lino (quippe quæ habent originem ex herbis, & in substantia sunt herbæ, quæ digeruntur) imo, & ex sumptione muscæ, culicis, ac vermiculi. Cardin. de Lugo *sup. num.32.* item ex receptione cretæ, quam fœminæ comedunt ob delectationem, aut ad diminuendum colorem *Tamburin. de commun. cap.2. §.6. num.19.* idem asserens de Lapide Bezzuar., & terra Cypria; item ex receptione ceræ, ut pote aliquibus partibus mellis immixtæ *Tambur. num.20.* (etsi dissentiant *Summa Diana v. communionis dispositio n.33.* male citans pro se Cardinalem de Lugo) non item ex sumptione ossiculi fructuum, aut alterius generis frusti ligni solidi, monetæ aureæ, globuli plumbei, frusti unguis, fili ex ferro, serico, aut lana; quippe quæ in stomacho non alterantur, sed integra a stomacho etiam valido egeruntur. Cardin. de Lugo *sup.* & cum eo *Tambur. n.18.*

Sic violatur jejunium naturale ex sumptione unius guttæ aquæ, ex receptione potionis medicinalis, auri potabilis, & sanguinis, quem quis exugat e proprio digito. *De Lugo sup. Tamburin. num.22.* monens haurientem aquam, imo, & quodlibet aliud non esse jejunum, etsi statim e stomacho ejiciat rem sumptam; cum semper aliquid illius remaneat in stomacho: item si ex proposito deglutiantur reliquiæ cibi manentes in dentibus *de Lugo n.36. Vasq. d.211. de Euchar. cap.3. n.30. Hurtad. d.9. de Euchar. difficul.15.* (quod negant Tabiena, Henriq., Jo: a Cruce, Diana, Suarez, Rodriquez, & Coninch. apud Tamburinum *num.25.* nec improbabiliter.) E contra jejunium naturale non violatur, si per modum salivæ sumas guttam aquæ, aut jusculi, vel sanguinem e capite fluentem in os, ac immixtum salivæ. *De Lugo sup. num.23.:* item si trajicias culicem, muscam, aut pulverem in os casu volitantes, vel etiam sanguinem, aut humorem e capite, aut gingivis descendentem, etiam in magna copia, etiam non immixtum salivæ; *De Lugo sup.* item si sumas tabacum per nares, sive in folio, sive in pulvere, sive in fumo, vel etiam aliquantulum aquæ per nares attrahas. *Granad. in 3. par. contr.6. tract.10. d.8. num.4. Suarez d.68. de sacr. sect.4. §. quæres rursus:* item si per narium afflationem sumas odorem. *Granad. sup.* item si aromata teneas in ore, immo & conteras dentibus, sed non deglutias. *Tamb. n.26. ex Bonacina* addens ex *Tanuero tom.4. d.5. qu.8. art.8. not.1.* si quid ex dictis aromatibus cum saliva descendat in stomachum, non violare jejunium; cum talis descensus sit solum per modum salivæ, quæ cohiberi nequit, ne descendat affecta dictis aromatibus: quod non admittit Tamburinus in casu, quo volvens aromata in ore granum aliquod ex illis in stomachum involuntarie trajiciat: cum hic interveniat vera comestio, etsi non volita; nec sit eadem ratio de musca in os volitante, & casu deglutita; si quidem

ßem hæc actio nullo modo est comestio, sed respiratio, cum granum aromatis in ore contritum, volutatum, & trajectum in stomachum (etsi contra voluntatem) sit comestio: quomodo decidens in flumen, & aquam involuntarie deglutiens, vere dicitur potare: ita Tamburin.

Addit *Pasqualig. par.2. decis.426.* ex Paludano, & Persico, non solvi jejunium naturale, si quid cibi, aut potus intret in conductum respirationis; cum talis deglutitio non pertineat ad manducationem, ut pote non ordinata ad nutritionem, sed potius ad suffocationem: dum enim fit descensus non in stomachum, sed in canalem respirationis, non completur manducatio, aut potatio; cum non sit in termino, nisi fiat transmissio in stomachum, ita ut descensus cibi, aut potus in stomachum sit pars manducationis, adeoque ea sublata, jejunium non frangatur; quippe quod solum violatur per completam manducationem, aut potationem. Quod si in hoc casu conans ejicere, quod ingressum est in canalem respirationis, aliquid modicum illius in stomachum deglutiat, non solvitur jejunium naturale; quippe quod ingreditur præter intentionem, & vi actionis egestivæ, quæ opponitur manducativæ, aut potativæ, sicque ingredi nequit per modum manducationis, aut potationis, & consequenter non solvit jejunium naturale.

Dubium majus est, an censeri debeat jejunus jejunio naturali, qui casu deglutit, & trajicit in stomachum aquæ quantitatem notabilem, ut si cadat in flumen.

Resp. Pasqualigus sup. decis. 425. quod licet *Tabiena v. communicare qu.*45. *num.*51. sustineat debere censeri jejunum, dummodo id contingat præter voluntatem, siquidem, ut aliquid sumatur per modum cibi, debet sumi ex intentione, non casu; Doctores tamen communiter oppositum sustinent cum *Sylv.v.Euchar.*5. *qu.*6. *num.*8. *Soto in* 4. *d.*12. *qu.*1. *ar.*8. *ad* 4. *Sà v. Euchar. num.*17. *Nav. cap.*21. *num.*53. & probant, tum quia actio deglutiendi magnam quantitatem aquæ nequit induere rationem alterius actionis, quam potationis, licet violentæ, ac præter intentionem; cum sit motus, quo per se primo aqua trajicitur in stomachum: tum quia dici non potest in hoc casu intervenire solum respirationem, aut deglutitionem salivæ; cum in his actionibus id, quod per se primo descendit in stomachum, non sit materia potabilis, sed aer, aut saliva; si autem hic intervenit actio potativa, solvitur jejunium, ut patet.

Quod si aqua sic hausta ejiciatur e stomacho, dicit *Pasqualig. n.*4. posse censeri adesse jejunium naturale, si probabiliter judicetur totam aquam fuisse ejectam: nam jejunium violatur solum per cibum, ac potum; & alioqui in hoc casu aqua, cum intret in stomachum præter intentionem, & ab eo ejiciatur, non habet rationem potus, sed cujusdam lavationis, qua stomachus lavetur: haustio enim illa aquæ eatenus haberet rationem potationis, quatenus conjungeretur cum termino ipsius potationis (cum omnis motus sit talis per conjunctionem cum suo termino) & alias in hoc casu haustio non conjungitur cum termino potationis, qui est permanentia liquoris recepti in stomacho, ut possit alterari, & digeri: sic *Pasqualig. n.*5. subdat in hoc caute procedi debere, & ex concurrentibus circumstantiis videndum esse, an totus liquor sit ejectus: si enim aliquo tempore mansit in stomacho, vel sit facile alterabilis, nequit censeri totus ejectus, sed præsumi debet aliquam ejus particulam fuisse alteratam: præterquam quod, etsi probabiliter censeri possit totum liquorem fuisse ejectum, satius est abstinere a communione Eucharistica ob reverentiam Sacramenti.

Utrum vero Confessarius possit sæpius ingredi ad ministrandam Moniali infirmæ Eucharistiam per modum Viatici.

224. *Resp.* Posse, si inter unam, & aliam communionem detur conveniens intervallum temporis; v. gr. octo, aut decem dierum juxta *Suar. d.*68. *de Euch. sect.*5., & *Henriq. l.*8. *c.*5. *n.*1., aut etiam solum sex dierum, juxta *Famum v. Communio* §.18., & *Majorem in* 4. *d.*9. *qu.*3. *ad* 5. Ducor, quod, cum juxta citatos Doctores, quos

sequitur *Fag. præcep.3. Ecclesiæ l.3. c.5. n.20.* licitum sit fidelibus infirmis communicare per modum Viatici non semel, sed iterum, atque iterum, & quidem secundum *Laym. l.5. tract.4. c.6. n.20.* altero statim die in aliquo casu, licitum erit Confessario Monialium ingredi ad talem effectum, ne alioqui Monialis infirma destituatur tam salutari remedio, & quidem valde necessario; ut proinde dici possit comprehendi sub regula generali a nobis assignata superius, quod potest Confessarius Monialium ingredi in casibus necessariis.

Quod si Monialis, cui administranda est Eucharistia per modum Viatici, sit Novitia, curet Confessarius, ut illa ante communionem faciat Religiosam Professionem juxta Pii V. indultum relatum *c.9. n.18.* pro cujus intelligentia unum tantum placet hic adnotare; nimirum ad essentiam Professionis factæ vi talis indulti non videri necessarium, quod ea fiat de consensu capitulari Monialium illius Monasterii, adeoque illam sine dicto consensu esse validam. Moveor, tum quia Pius V. si voluisset ad Professionem in isto casu faciendam requiri consensum capitularem Monasterii modo dicto, id expressisset in tenore indulti; sicut de facto expressit requiri, ut Novitia vigore præfati indulti professura annum ætatis decimumsextum expleverit: cum ergo non expresserit circumstantiam consensus capitularis, signum est, quod illam noluit, juxta illud: *Si voluisset, expressisset: non expressit, ergo noluit:* Tum quia versamur in materia valde favorabili animæ, quæ proinde non debet restringi ultra id, quod restringitur in concessione indulti: tum quia usus talis indulti posset impediri a Monialibus Monasterii talem consensum denegando; ut bene notavit P. Bordonus a me consultus, qui nobiscum sentit.

Et hanc doctrinam puto procedere etiam in casu, quo professura vigore indulti Pii V. jam explevisset integrum annum probationis: hanc scilicet valide, ac licite profiteri in morte absque consensu capitulari Monialium. Ducor, quod vi dicti indulti dispensat Papa non solum in integritate anni probationis, (cujus in præsenti casu nulla est necessitas) sed etiam in exploratione Puellæ, & consensu capitulari Monialium alias præmittendis (quæ duo etiam in præsenti casu deservire possunt): cum ergo in casu hic proposito indultum possit suffragari quo ad hæc duo posteriora, non apparet, cur usus ejus denegari debeat ex eo, quod non suffragetur etiam quoad supplendam integritatem anni probationis: maxime attenta regula juris: *cui licet, quod majus, non debet, quod minus est, non licere l. non debet ff. de regulis juris*, & attenta natura privilegii favorabilis animæ, quod debet ampliari: sic ego respondi novissime in contingentia facti, & responsionem approbarunt viri docti.

An autem Novitia virtute præfati indulti professa, possit resilire a statu Religioso, & redire ad sæculum, si supervivat, data doctrina Hjeronymi Rodriquez, & Vecchii apud Dianam p.5. tract.3. resol.139. sustinentium Novitiam hanc egere nova professione, & consequenter professionem in morte factam esse nullam (quod tamen negat ipse Diana cum Lezana, & nos negabimus in tract. de profess. c.2. qu.3.).

Resp. Data illa doctrina, posse resilire Novitiam a statu Religioso; cum juxta illam doctrinam ipsa perinde se habeat, ac si nullam fecisset professionem; & non entis nullæ sint partes, seu qualitates *l. ejus, qui insulam ff. si cer. pet.* Verum tamen est, quod, licet dicta professio non habeat vim voti simplicis Religionis ex doctrina *Sanchez lib.7. de matrimonio d.34. a n.8.* habet tamen vim voti simplicis castitatis ob rationis identitatem expressæ *in cap. quidam de convers. conjugat.* ut indicat idem *Sanchez l.7. d.27. n.13.* cum declaratione ac præsumptione juris, quas ille habet *d.34. n.3.*

Addo Novitiam in morte profitentem modo dicto, inhærendo doctrinæ Rodriquez supra relatæ, posse, si antea non renunciavit bonis, postea renuntiare (servatis alias servandis) idque ob rationem *§. præcedenti* adductam, quæ procedit æque in re præsenti, ut consideranti patebit.

Quam-

Quamquam in foro externo talis bonorum renunciatio posset esse admodum controversa, stante nostra sententia sustinente professionem factam in morte vigore indulti Pii V. esse veram, ac validam professionem: quam sententiam amplectuntur plures, & graves doctores apud *Dianam par.3. tract.2. resol.17.*

Accedit, quod, licet Rodriquez consequenter ad illam suam doctrinam cum aliis sustineat Novitiam in casu proposito profitentem, si convalescat, teneri absolvere residuum anni integri probationis, in nostra tamen sententia oppositum sustinendum est; cum sic cesset finis probationis, quæ ordinatur ad professionis emissionem tamquam via ad terminum, & dispositio ad formam; quæ omnia cessant hoc ipsô, quod vera, ac legitima professio facta est (sicut vere facta est in præsenti casu) unde procedit juris regula: *Cessante legis ratione, cessat lex, l. final. ff. de adul.*

Quæres 42. *An, & quoties Confessarius ingredi possit Monasteria Monialium ad ministrandam extremam unctionem Moniali infirmæ.*

225. *Resp.* Quod, cum Sacramentum extremæ unctionis non respiciat solum infirmitatem, sed etiam statum infirmitatis, quo juxta humanam æstimationem infirmus appropinquat morti; & alioqui durante eodem morbo (v.gr. hydropico) possit sæpius incurri periculum mortis, potest infirmus licite inungi sæpius, etiam in eadem infirmitate; si occurrente uno periculo mortis semel inunctus incurrat postea aliud periculum; quod potest non raro evenire: ita *Diana part.5. tractat.3. resol.36.* aliique communiter, & patet ex Concil.Trident. *sess.14. cap.3. de extr. unct.*, ubi dicitur; *Quod si infirmi post susceptam hanc unctionem convaluerint* (intellige, sive valetudine omnino recuperata, sive, quod evadant periculum mortis) *iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile discrimen inciderint.* Constat autem ex dictis *qu. præced.* quod si Monialis modo dicto potest sæpius inungi, poterit Confessarius sæpius ingredi ad talem effectum: cum talis inunctio recenseri probabiliter possit inter casus necessarios, in quibus conceditur ingressus.

226. Porro intervallum temporis, quod requiritur, & sufficit ad reiterandum Sacramentum extremæ Unctionis, recurrente novo periculo mortis, censet *Fagund. sup. lib.1. cap.1. num.7.* prudentia viri judicio definiri debere, & videri sufficere 15. aut 20. dies: mensem integrum requirit *Henriq. lib.3. c.9. num. 4. Mancinus vero in pract.9. d.21.* censet sufficere octo dies post præcedentem Unctionem, ita ut probabiliter præsumi possit infirmum peccasse saltem venialiter: inter has opiniones ego consulo opinionem Fagundez tamquam probabiliorem.

Quæres 43. *An, & quoties Confessarius Monialium ingredi possit ad assistendum infirmæ laboranti in extremis.*

227. *Resp.* Posse: ita in terminis *Sanchez sup. nu.48. ex Llamas, Peyrin. to.2. privil. constitut.6., Pii V. num.3., Victorel. citatus a Tambur. supr. qu.2. num.6.*, & alii communiter. Moveor, quod, cum talis assistentia sit non solum utilis, sed valde necessaria Moniali in tali statu constitutæ, enumerari potest inter casus necessarios, in quibus jura concedunt ingressum intra septa Monialium: munus quippe assistendi Moniali in tali eventu, illamque confirmandi piis verbis, est proprium Sacerdotis; eo vel maxime, quod tunc potest occurrere aliqua animi perturbatio, aut scrupulus, ad quæ sedanda sit opus consilio Confessarii; ut propterea non parum suspicer esse minus authenticam declarationem illam, quam affert *Gavant. in manu. v. Clauf. Monial. num.43.*, ut factam a Sacra Congregatione; nimirum Confessarium Monialium, administrato extremæ Unctionis Sacramento, debere relinquere Monialem infirmam morientem, eam commendando aliis Monialibus, ut eam juvent ad bene moriendum, & e Monasterio egredi: quod certe videtur admodum durum, præsertim fœminis, quæ morientibus sibi cognatis vellent semper assistere aliquem Sacerdotem ipsis in tanta necessitate spirituali opitulantem.

 Diffi-

Difficultas est, an Confessarius non semel, sed iterum, atque iterum ingredi possit ad talem effectum, immo & longiori tempore continuato assistere Moniali animam agenti, etiam per noctem integram.

228. *Resp.* Posse, & sæpius ingredi, & diuturniori tempore assistere, si judicio prudentis viri Monialis censeatur brevi moritura, ideoque indigere assistentia Confessarii, qui piis verbis eam consoletur, & opportunis mediis adjuvet ad bene moriendum. Ducor, quod Confessarius licite potest ingredi ad assistendum Moniali; cum juxta dicta a jure concedatur ingressus in tali casu, ut pote comprehensus inter casus necessarios: at potest evenire quod Monialis agonizans indigeat assistentia Confessarii, sive pro longiori tempore continuato, eo quod variis, & gravibus tentationibus tunc temporis vexetur, & judicio Medici credatur brevi moritura; sive quod sæpius ad eumdem effectum ingrediatur, eo quod Moniali superveniant plura symptomata, per quæ probabiliter creditur mox moritura, cum tamen, iis cessantibus, tempus agoniæ ulterius protrahatur: ergo in hoc utroque casu poterit Confessarius & ingredi Clausuram sæpius, & longiori etiam tempore permanere in Monasterio; maxime cum præcepta Ecclesiæ (cujusmodi est præceptum Clausuræ Monialium) non obligent in eventu tanti dispendii, & alioqui simus in materia adeo favorabili animæ, in qua melius est abundare, quam deficere. Unde Ordinarii locorum, ac Prælati Regulares Monialibus sibi respective subjectis quoad hoc deberent non parum indulgere, memores ex brevissimo mortis momento pendere totius æternitatis progressum, plurimumque conducere cuicumque morienti, ut assistentem habeat Sacerdotem, qui in tanta necessitate, & tam gravi periculo opportunum præstet auxilium.

Quod si quæras, an Confessarius Monialium in casu, quo cogeretur longiori tempore commorari in Monasterio ad assistendum Moniali morienti, & quidem noctu, aliàsque magnam haberet necessitatem aliquantulum requiescendi, posset ad aliquod tempus secedere in cubiculum aliquod intra ipsum Monasterium, ibique parumper requiescere.

Resp. Quod in tali eventu consultum esset potius secedere in Domum Factoris Monialium proximam Monasterio, ibique requiescere, præsto adfuturum Moniali morienti, ubi primum advocabitur: sic ego consului in contingentia facti, & consilium postea approbarunt viri valde docti: quin etiam postea reperi Fratres Carmelitas Discalceatos *part.* 3. *stat. cap.* 30. *num.* 3. statuisse, quod si Monialis aliqua sit morti proxima, non liceat Sacerdoti Confessario intra Clausuram pernoctare, nisi ægrota sit in eo periculo, ut eo pietatis officio egeat, quod in morientes exerceri solet: ac ea defuncta, statim cum socio exeat; quod statutum fuit confirmatum ab Urbano VIII. & ostendit rationabilem esse nostram assertionem.

An autem Confessarius in præsenti casu ducere possit, & debeat socium intra Clausuram, vel certe debeat ingredi solus.

229. *Resp.* Posse, & debere ingredi cum socio, si Confessarius sit Regularis: idque ob dicta *qu.* 39. §. *Quod si quæras*: si vero sit sæcularis, non est quidem regulariter in usu, quod secum ducat socium (forte, quia hic, & nunc illum habere non potest in promptu, qualis in tali eventu requireretur, virum scilicet pium, & non minus ætate, quam moribus gravem): esset tamen multum laudabile, ac expediens, quod Confessarius Monialium sæcularis in ingressu Clausuræ secum haberet socium, qualem modo indicavimus. Verum in hoc serventur consuetudo uniuscujusque Diœcesis, Religionis regula, & præcipue Sacræ Congregationis decreta, a quibus nefas est recedere in re tanti momenti.

Quæres 44. *Quibus mediis possint, & debeant Confessarii Monialium juvare illas ab bene moriendum tempore agoniæ.*

230. *Resp.* Posse, & debere juvare sequentibus mediis, aut aliis similibus quæ

fug-

Digitized by Google

ſuggeret Spiritus Sanctus, videlicet illas excitando ad varios actus fidei, ſpei, & charitatis, ſicque illas muniendo adverſus tentationes, quæ tunc temporis immitti ſolent a Diabolo, & hoc brevi aliqua oratione deſumpta e ſacris ſcripturis; cujuſmodi eſſent, pro actibus quidem fidei recitatio ſymboli Apoſtolici, & verba illa. *Adjuva incredulitatem meam*, vel *adauge nobis fidem*, vel *Credo quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum &c.* pro actibus ſpei verba illa: *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*; vel *Pone me juxta te, & cujuſvis manus pugnet contra me*; vel *non in arcu meo ſperabo, neque gladius meus ſalvabit me, ſed dextera tua*; vel *Deus meus miſericordia mea*; vel *In te Domine ſperavi, non confundar in æternum*; vel *Quoniam tu es Domine ſpes mea*; vel *In te eripiar a tentatione, & in Deo meo transgrediar murum*; vel *Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo?* pro actibus charitatis verba illa: *Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*; vel *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* vel *Quid mihi eſt in cælo, & a te quid volui ſuper terram?* vel *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo meo ſpem meam*; vel *Deus meus, & omnia*: pro actibus contritionis, verba illa: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine*; vel *Sana Domine, ſana animam meam, quia peccavi tibi*; vel, *Ubi me abſcondam a vultu iræ tuæ?* vel, *Parce mihi Domine, nihil enim ſunt dies mei*: vel, *Non intres in judicium cum ſervo tuo, Domine*; vel *Propitius eſto mihi peccatori*; vel *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies*; vel *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum eſt enim*. Curet item Confeſſarius ut Monialis infirma opportuno tempore debitas faciat proteſtationes, videlicet ſe velle mori in fide catholica, firmiterque credere, quidquid credit, ac docet S.Mater Eccleſia: ſe quam maxime dolere de omnibus offenſis Deo factis, eſſeque paratam millies potius mori, quam ipſum amplius offendere, ut pote ſuper omnia amabilem: ſe æternam ſalutem ſperare, non ex propriis meritis, ſed Chriſti, ejuſque ſacratiſſimæ paſſionis: ſe nolle conſentire ulli ſuggeſtioni dæmonis, quæ tempore agoniæ ab eo immittatur: ſe commendare animam ſuam Deo, B.Virgini, Angelo Cuſtodi, Sanctis, & maxime ſui Ordinis, ac tutelaribus. Denique Confeſſarius aſſiſtens Moniali agonizanti non ſolum ipſam juvet identidem ei ſuggerendo voce moderata aliquam ex orationibus jaculatoriis ſuperius relatis, ſed etiam piam Chriſti crucifixi imaginem exhibeat ſæpius oſculandam in cicatricibus: lectulum ſæpius aſpergat aqua benedicta: curet appendi collo Monialis benedictum aliquod numiſma habens indulgentias: ſæpiuſque ei revocet in memoriam, ut in extremo mortis articulo curet obtinere plenariam indulgentiam conceſſam dicto numiſmate: coram ipſa recitet devotas preces, ſive ſolus (v. gr. Officium S. Crucis, paſſionem Chriſti deſcriptam a S.Joanne, commendationem animæ), ſive cum aliis Monialibus aſſiſtentibus (v. gr. Litanias) curetque ut Moniales, quæ modo dicto aſſiſtunt infirmæ, ſingulæ ſeorſim dicant, ſive Roſarium B. Virginis, ſive Pſalmos Pœnitentiales, ſive alias orationes: ponat etiam ſuper lecto aliquas Sanctorum reliquias ad fugandos dæmones, illorumque tentationes removendas: curet etiam affigi lecto aliquam imaginem Beatæ Virginis, & alicujus Sancti, aut Sanctæ, quos Monialis agonizans ſpeciali devotionis affectu proſequebatur, v.gr. Sancti Joſeph, Sancti Fundatoris Ordinis, Sancti tutelaris, aut alterius ſimilis: illam item, quamdiu eſt capax, faciat confiteri identidem aliqua peccata, ſaltem alias confeſſa, & abſolvat Sacramentaliter ad majus gratiæ incrementum.

Moneo hic unum, quod ſi Confeſſarius ad majus augmentum gratiæ, ac meriti velit identidem abſolvere Sacramentaliter Monialem morientem, quæ non poteſt loqui, ſed bene audit, poteſt abſque ſcrupulo coram aſtantibus ei altiori

voce

voce dicere, ut se accuset de verbis otiosis, aliisque similibus defectibus in specie expressis; & hoc, ut detur materia absolutionis in particulari: probatur tum ex praxi usitata etiam apud viros doctos, ac timoratos, quæ sine dubio non debet condemnari: tum quia confessio Sacramentalis publica non est prohibita, nisi per accidens, videlicet ratione scandali, quod posset suboriri, si in casu proposito detegeretur aliquid grave, ac infamatorium, quod alioqui erat astantibus ignotum: tum quia in præsenti casu nulla intervenit violatio sigilli Sacramentalis; cum non Confessarius detegat peccata Monialis pœnitentis, sed ipsa Monialis, cedens juri suo. Quamquam in tali eventu Confessarius abstinere debeat, ne proponat Moniali culpas graves, de quibus modo dicto se accuset; cum debeat solum proponere defectus leviores, aut certe peccata in communi.

Quæres 45. *An Confessarius Monialium ingredi possit ad exequias demortuæ Monialis peragendas.*

231. *Resp.* Quod *Gavantus in manu. v. Monial. clausf. num.*40. dicit Sacram Congregationem sub 13. Septemb. 1583. statuisse, ne Monialium Confessarii clausuram ingrediantur prætextu sepeliendæ Monialis, aut Officium funerale peragendi.

„ Hanc eamdem declarationem refert *Pignattellus tom.6. consult.*85. „ *num.*234. per hæc verba: *Non liceat* „ *ei, nec aliis Regularibus ingredi Mona-* „ *sterium sub prætextu sepulturæ tradendi* „ *cadaver alicujus Monialis, aut officia* „ *funeralia peragendi, sed hoc officii, si* „ *intra clausuram sepelienda est, ab aliis* „ *Monialibus, vel a duobus operariis ab* „ *Ordinario approbandis peragatur; vel* „ *si in Ecclesia exteriori humanda, cadaver* „ *ad portam clausuræ deferatur, rece-* „ *ptumque a Regularibus ibi sepeliatur.* „ Alia etiam extant decreta hujusmo- „ di ingressum generaliter prohiben- „ tia, quæ videri possunt apud *Nico-* „ *lium in flosculis verbo Sepultura, n.6.*

Quod si contingat aliquem defunctum laicum asportari ex speciali privilegio intra Monasterium Monialium ibi sepeliendum (quod tamen hodie vix potest evenire, attenta declaratione Sacræ Congregationis relata *a Tamburino sup. d.*34. *qu.*1. *num.*2. id expresse prohibentis) Confessarius Monialium poterit, & debebit comitari cadaver usque ad locum sepulturæ; cum in tali casu ingressus sit necessarius, ne alioqui defunctus sepeliatur sine precibus, ac cæremoniis ordinariis Ecclesiæ: & ex alia parte, gaudente Monasterio Monialium privilegio exemptionis, Parochus proprius defuncti sepeliendi non habeat jus supra cadaver existens intra dictum Monasterium; quippe quod ibi incipit esse subjectum dicto Confessario, tamquam Parocho proprio Monasterii, sicut indicat *Tamb. sup. d.*24. *qu.*5. *n.*4. docens, quod si vir sæcularis, aut fœmina jubeant se sepeliri intra Monasterium Monialium, & a sæcularibus nobilibus deportetur cadaver, hi neutiquam ingredi possunt; sed iis in hoc munere succedere debent Fratres ad id deputati: intellige, si Monasterium sit subjectum Prælatis Regularibus: alioqui puto posse intrare præfatos portitores; cum sic illorum ingressus sit necessarius, & consequenter exceptus a communi prohibitione ingrediendi clausuram Monialium: qua de re *Portell. sup. & Rodriq. to.*1. *qu.*47. *art.*4.

232. Addo hic obiter, quod si contingat aliquem in Ecclesia Monialium exteriori ex improviso incurrere periculum mortis, extrema Sacramenta ei conferri debent, non a Confessario Monialium, sed a proprio Parocho illius: cum in tali casu jurisdictio dici possit ipsi collata a jure, etiam in illo loco exempto, & alias Parochus habeat jus in suum subditum ubicumque existentem, quamdiu non mutat domicilium: ita Pollachus, Baldellus, Bordonus, Stephanus a S. Gregorio, Zanettus, & alii a me consulti: quamvis Bordonus ex dictis a se *to.*1. *resolut. resol.*20. *num.*18. §. *Viaticum* putet probabile Confessarium Monialium in proposito casu posse Sacramenta ministrare; & Baldellus censeat

Digitized by Google

censeat Parochum in tali eventu teneri petere ab Abbatissa Monasterii facultatem ministrandi Sacramenta : quod tamen de rigore juris non puto necessarium.

Et hanc doctrinam censeo procedere, etiam in casu, quo quis intra Monasterium Monialium ex inopinato casu incurreret periculum mortis: hunc enim puto debere recipere Viaticum, ac extremam Unctionem, non a Confessario Monialium, sed a proprio Parocho, per se loquendo; nisi scilicet periculum sit in mora: tunc enim ratione extremæ necessitatis id præstari posset, & deberet a quocumque Sacerdote, qui primo occurreret. Moveor, quod Parochianus ille ex eo, quod est in Monasterio Monialium, non desinit esse subditus proprii Parochi, & alias administratio dictorum Sacramentorum non est actio, quæ respiciat locum, sed respicit solum personam, quæ in nostro casu remanet subjecta proprio Parocho. In casu autem proposito posset Parochus ingredi clausuram sine licentia superioris, si esset periculum in mora, & commode adiri non posset Superior: secus, si non esset periculum in mora, & Superior commode adiri posset.

Quod si hac occasione quæras, an casu, quo sæcularis fœmina ingressa Monasterium animo ibi perpetuo degendi moriatur, spectet ad Confessarium Monialium ei ministrare ultima Sacramenta, & associare cadaver, quod forte sepeliendum sit extra Ecclesiam Monialium, & lucrari quartam funeralem cum aliis juribus Parocho obvenientibus intuitu sepulturæ.

233. *Resp.* Spectare omnia supra dicta ad Confessarium Monialium, cum Monasterio Monialium competat non solum exemptio personalis, sed etiam localis; & fœmina illa sæcularis illud sibi eligendo in domicilium, effecta sit de ovibus Confessarii præfati Monasterii; qui proinde tanquam Parochus illius erga ipsam poterit exercere Parochialia modo dicto: præterquamquod a quo viventes recipimus Sacramenta, ab eodem post mortem debemus recipere & sepulturam; & consequenter ipse a nobis recipit jura Parochialia, seu effectus dictorum jurium: sicut ergo fœmina illa vivens recepit Sacramenta a Confessario Monialium, tamquam ejus Parochiana; sic post mortem debet ab eo recipere sepulturam, & ille lucrari ab ea jura Parochialia, cum vere sit ejus Parochus, habeatque ut talis in illam jurisdictionem ordinariam, non autem solum delegatam. Quæ doctrina a fortiori procederet in casu, quo fœmina sepelienda esset in ipsa Ecclesia Monialium, sive interiori, sive exteriori; idque ratione acquisiti domicilii, ut jam dictum est: quæ acquisitio domicilii non adest in casu proposito §. *præcedenti*; ideoque aliter de eo differuimus: nobiscum sentit Bordonus a me consultus, id inde probans, quod ad acquirendum jus passivum Parochiæ, vel quasi Parochiæ, & consequenter ad Sacramenta, ac funus sufficit sola habitatio majore anni parte, etiam sine domicilio, teste Innocentio in *cap. Omnis 12. de pœnit.* cum jura in ordine ad prædicta ponderent habitationem, non autem domicilium: talis autem habitatio verificatur de præfatis puellis.

Immo puto doctrinam hic traditam de fœmina sæculari posse probabiliter sustineri de puellis in Monasterio degentibus causa educationis; quippe quæ ibi acquirunt quasi domicilium, adeoque fiunt Parochianæ dicti Monasterii juxta probabilem doctrinam traditam a *Sanchez l.3. de Matr. d.23. d. n.9.* unde, si ibi moriantur, Confessarius Monialium exercebit cum illis omnia jura Parochialia, tam quo ad Sacramentorum ministrationem, quam quoad sepulturam, ut dictum est de fœmina sæculari: quamvis de dictis puellis sustineri possit etiam opinio opposita, quam Sanchez censet esse probabilem.

Quod si fœmina illa sæcularis ingrediatur, non animo determinato degendi perpetuo in Monasterio, sed ut eripiatur, aut ibi commode possit habitare, & , si viderit ita futurum, habeat animum ibi perpetuo degendi; tunc non videtur ibi acquirere domicilium; cum non habeat animum absolute ibi perpetuo habitandi, sed solum conditionatum, qui non sufficit ad

ad acquirendum domicilium (si sit conditionatus conditione suspensiva) siquidem Doctores apud *Sanchez l.3. de Matr. d.23. num.1.* ad acquirendum domicilium exigunt absolute animum perpetuo ibi habitandi. Dixi *si sit conditionatus conditione suspensiva*; qualis est, si talis inhabitatio mihi placuerit; ut indicarem secus dicendum, si dicta conditio sit resolutiva, qualis est, *nisi talis ibi inhabitatio mihi displicuerit*: cum enim, eveniente eo casu, resolvatur ille animus ibi inhabitandi; signum est illum absolute, & simpliciter præcessisse, & non fuisse suspensum quoad perpetuitatem, sicut esset in priori casu: qua de re consulatur in simili *Sanchez l.7. mor. c.5. a num.59.*

Et quidem quod acquiratur domicilium in casu proposito, si adsit animus perpetuo ibi inhabitandi, constat ex eo, quod *Sanchez l.3. de Matr. d.23. num.1.* ex communi Doctorum sensu docet ad acquirendum domicilium requiri, & sufficere animum perpetuo ibi habitandi: ex alia parte Monasterium Monialium est locus exemptus a jurisdictione Parochi, intra cujus Parochiam existit; ac proinde, cum in dicto Monasterio exerceatur cura animarum a Confessario Monialium, dicendum est fœminam illud ingressam animo perpetuo ibi inhabitandi, per acquisitionem novi domicilii factam esse de jurisdictione præfati Confessarii.

Quod vero Quarta in casibus propositis debeatur Confessario Monialium, suadetur, tum quia ea debetur propter onus, quod sustinetur in administratione Sacramentorum. *Cap.1. cap. relatum cap. de his sepult.* Confessarius autem Monialium in casu præsenti non minus sustinet onus administrandi Sacramenta Monialibus, & aliis fœminis existentibus intra clausuram, quam si esset Parochus respectu suarum ovium: tum quia esto Quarta dicatur deberi Ecclesiæ Parochiali, quando Parochianus extra eligit sepulturam (quo nomine non videtur venire Ecclesia Monialium, sicut nec Confessarius earum dicitur Parochus respectu illarum): is tamen habet jus ad Quartam; cum ratio militans pro Parocho item militet pro Monialium Confessario; quippe qui, licet non vocetur Parochus, in re tamen est Parochus; cum ex Officio curam habeat animarum æque, ac si esset Parochus respectu sæcularium: ita Bordonus a me consultus, addens, quod si Ecclesia Monialium habeat jus Parochiale in sæculares annexum Monasterio (sicut alicubi habet) & habeat proprium Rectorem, in tali casu is intra Ecclesiam perficiet officium cœptum a Confessario; cum Rector, non autem Confessarius ibi habeat regimen Ecclesiæ.

E contra si Ecclesia Monialium non sit Parochialis, & ibi debeat sepeliri aliquis Parochianus, ordo funeris fieri debet non a Parocho defuncti, sed a Confessario Monialium, huicque debebitur Quarta funeralis; cum ipse sit, & dici possit Parochus Ecclesiæ Monialium sibi commissarum, ideoque gaudeat omnibus Juribus Parochorum.

Advertit idem Bordonus in litteris ad me rescriptis, quod si forte Monialis ex privilegio eligat sepulturam extra Clausuram, funus inchoatum ducetur a Confessario Monialium; quippe qui per talem electionem non amittit jus alias ipsi competens super cadaver Monialis: aitque id esse certissimum, cum Parochus, non obstante electione sepulturæ facta a suo Parochiano in aliena Ecclesia, funus levando cadaver inceptum prosequatur ad Ecclesiam, in qua electa fuit sepultura.

Quæres 46. *An Confessarius Monialium possit ingredi Clausuram ad effectum ibi Missam celebrandi coram infirmis, aut convalescentibus.*

234. „ *Resp.* Non posse: sic enim plu„ ries declaravit Sacra Congregatio, vide„ licet in una Pistoriensi 16. Julii 1585. „ *Intra Clausuram nemo celebret, nec ser„ monizet*: apud *Pignattellum tom6. con„ sult.85. num.156.* in una Bononiensi „ 2. Januarii 1601. *intra eamdem Clausu„ ram non potest Missa celebrari, non ob„ stante qualibet contraria consuetudine*: „ apud eumdem *num.245.*

Quæ-

Digitized by Google

Quæres 47. *An Confessarius Monialium ingredi possit Clausuram ad deferendam Moniali infirmæ insignem Reliquiam alicujus Sancti, quam ipsa summopere cupiat venerari, & alias summa devotione prosequatur.*

235. *Resp. Peyrin. tom.3. privil. Constitut.6. Pii V. num.30.* posse, idque frequenter fieri Genuæ, ubi maxima in veneratione habetur caputium S. Francisci de Paula. Verum cum in tali casu non appareat sufficiens necessitas ingrediendi Clausuram; non audeo appprobare hujusmodi doctrinam, seclusa legitima consuetudine, quæ alicubi quoad hoc extet in contrarium (quo modo forte extat Genuæ respectu præfati caputii S. Francisci de Paula) ut proinde non immerito *Tambur. sup. qu.2. num.7.* referens istam doctrinam Peyrini dicat se ignorare, in re adeo singulari quid dicat: usus certe communiter videtur esse in contrarium, ideoque opinio Peyrini non ita facile admittenda; cum jura ad ingrediendam Clausuram Monialium requirant causam necessariam, urgentem, rationabilem, ac manifestam, ut non semel superius dictum est.

Quæres 48. *An Confessarius ingredi possit Clausuram Monialium ad impertiendam Moniali morienti benedictionem Episcopalem, aut Indulgentiam illi concessam a Papa, Legato de latere, aut ab Episcopo.*

236. *Resp.* Non posse, nisi in specie id ei concedatur a Papa; patetque, quia ad talem effectum non est necessarius ingressus; cum præfata indulgentia, ac benedictio possit concedi Moniali absque hujusmodi ingressu, per alias Moniales dictæ Moniali significando talem concessionem: sicque iste casus non videtur exceptus a communi prohibitione ingrediendi Clausuram.

Quæres 49. *An Confessarius Monialium ingredi possit Clausuram ad effectum exorcizandi Monialem energumenam.*

237. *Resp.* Non posse ex decreto Sacræ Congregationis relato a *Barbosa in collect. v. Monial. Clauf. quoad egressum* §.5., & a nobis adducto *supr. c.5. sect.2. quæst.30.*

Quæres 50. *An Confessarius Monialium ingredi possit ad benedicendum Monasterium in Sabbato Sancto, aut aliqua alia occasione: ut si Monasterium infestetur a spiritibus immundis.*

238. *Resp.* Non posse quidem ingredi ad benedicendum in Sabbato Sancto: cum in tali casu vere non sit necessarius ingressus: adeoque Sacra Congregatio sub 4. Septembris 1596. teste *Gavanto in manu. v. Clauf. Monial. num.37.* declaravit Confessarium non habere justam causam ingrediendi Clausuram ad aspergendum Monasterium in Sabbato Sancto; videri tamen posse ingredi ad talem effectum in casu, quo Monasterium graviter infestetur a spiritibus immundis cum magna perturbatione, ac inquietudine Monialium: sic enim ingressus censetur necessarius, cum benedictio Sacerdotis in simili eventu multum prodesse soleat, multumque levamen afferat fidelibus; ut propterea Prælatus Monialium justam habeat causam concedendi ingressum in tali casu, ut pote judicio viri prudentis comprehenso inter casus exceptos: ita docti viri a me consulti, & ita de facto fuit practicatum Ferrariæ sub Eminentissimo Domino Cardinali Magalotto Pastore piissimo, ac zelantissimo fœlicis recordationis.

Quæres 51. *An Confessarius Monialium ingredi possit ad sumendam Hostiam consecratam ipsi in Ecclesiam interiorem e manibus lapsam in præbenda comunione Monialibus.*

239. *Resp.* Videri non posse; cum ingressus Confessarii in tali eventu non sit necessarius; & alias juxta sæpius dicta non liceat ingredi Clausuram Monialium absque causa necessaria, urgenti, rationabili, & manifesta, ut non semel jam diximus: patet responsio ex dictis, si ostendero ingressum Confessarii in tali eventu non esse necessarium: id autem inde suadetur, quod Moniales ipsæ decenter possunt elevare a terra particulam illam consecratam media patena, eamque postea præ-

præbere Sacerdotis e fenestella communionis, cum in tali casu permitti possit Moniali, ut tangat patenam, excusante necessitate: præterquam quod dictam particulam consecratam posset lingua ipsa sumere Monialis, cui præbeatur, quando decidit: mundando postea locum, super quem ceciderat, illum aliquantulum abradendo, & pulverem, seu abrasionem in sacrarium projiciendo, juxta communem rubricam Missalis: quæ item observanda esset in casu, quo particula consecrata attolleretur e terra media patena, uti paulo ante diximus. Et certe cum rubrica Missalis simpliciter, & absolute dicat. *Si Hostia consecrata, vel aliqua ejus particula dilabatur in terram, reverenter accipiatur, & locus, ubi cecidit, mundetur, & aliquantulum abradatur, & pulvis, seu abrasio hujusmodi in sacrarium projiciatur*, non exprimendo, num hæc præstari debeant a Sacerdote, an a quocumque alio, etiam laico: non apparet, cur id non possit fieri etiam a Moniali: ita Cardinalis de Lugo, Diana, Aversa, & alii docti viri a me per litteras consulti contra Naldum, Baldellum, & alios item consultos oppositum sustinentes.

240. Nec obstat dictis, quod laici, vel non Diaconi non possunt, deficiente Ministro, sibi ministrare Eucharistiam, saltem extra articulum mortis, & quod Moniales quoad hoc comprehendatur inter personas laicas: id enim non videtur procedere in præsenti casu, in quo adest rationabilis causa secus faciendi, & ipsa Eucharistia non sumitur manibus (de qua sumptione loquuntur DD., quando negant laicos posse sibi ipsis ministrare Eucharistiam) sed lingua ipsa particulam consecratam lambendo: in quo utique minor adest irreverentia, præsertim urgente necessitate.

Quod si hic obiter quæras, an casu, quo particula consecrata labatur super vestem Monialis communicantis, aut super aliquam aliam rem, vel etiam super manibus ipsiusmet Monialis, observari debeat rubrica Missalis, quæ ita habet; Si ceciderit (*hostia scilicet consecrata*) extra corporale in mappam, seu alio quovis modo in aliquod linteum; mappa, vel linteum hujusmodi diligenter lavetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.

241. *Resp.* Quod cum ista rubrica loquatur expresse de mappis, seu linteis, non videtur extendenda ad alios similes casus, & consequenter neque ad eos, qui hic proponuntur; idque juxta communem regulam, quod, ubi agitur de obligatione imponenda, stricta interpretatio facienda est: præterquam quod observantia istius rubricæ esset valde onerosa in casibus hic propositis, ut facile consideranti constabit: verum tamen est, quod in simili eventu diligenter inspiciendum est, num in loco, super quo cadit hostia consecrata, adsit aliquod illius fragmentum; &, si quod est, aliquo ex modis indicatis attollendum est reverenter: quin etiam esset valde decens, ut Moniales ipsæ abluerent rem illam, super quam cadit particula consecrata; idque ad majorem reverentiam Sacramenti: quæ omnia confirmari maxime possunt ex doctrina, quam tradit *Suar. d.85. de Euchar. sect.*1. nimirum ea, quæ in Missali proponuntur sub titulo *de defectibus*, solum esse instructiones quasdam doctrinales (non vero speciales constitutiones inducentes novam obligationem) & quidem datas juxta doctrinam probabilem; non tamen magis obligare, quam res ipsas, aut doctrinam, in qua ex fundantur: ita docti viri a me consulti, & præsertim P. Zanettus alibi citatus.

Addo, quod si fragmentum hostiæ inter comunicandum decidat super vestem communicantis, & forte supra pavimentum: si quidem fragmentum sit parvum, non tenetur Sacerdos ministrans communionem adhibere solitam diligentiam ad illud reperiendum; cum id sit admodum incertum, & non parum tumultuosum, cedatque in gravamen Sacerdotis non leve. Secus, si fragmentum sit de magnis: sic enim cessat ratio allegata saltem magna ex parte: cum probabiliter credi possit ejusmodi fragmentum facile posse reperiri, ut patet: sic docti viri consulti.

Quæ-

Quæres 52. *An Confessarius Monialium ingredi possit Clausuram in casu, quo Monialis non posset accedere ad ipsum, & alioqui ex gravissima tristitia, aut alia urgentissima tentatione censeretur exposita periculo desperationis, cui opportune posset consulere ipse Confessarius, salutaria consilia, ac monita suggerendo.*

242. *Resp.* Videri posse; de licentia tamen proprii Prælati Monialium, qui sine dubio haberet justam causam illam concedendi; cum in tali casu interveniat necessitas spiritualis adeo gravis, ac urgens; & in similibus casibus licitus reddatur ingressus in Monialium Monasteria, ut jam diximus.

Quæres 53. *An Confessarius Monialium ingredi possit Monasterium, si contingat infantem recens natum ex fœmina conjugata ibi cum legitima licentia habitante ita periclitari de vita, ut probabiliter timeri possit ipsum moriturum sine baptismo, nisi ipse baptizetur statim ab illo, aut certe ab aliqua Moniali, & ideo infans non possit absque gravi periculo deferri ad locum, in quo extra Clausuram possit baptizari.*

243. *Resp.* Videri non posse; cum in præsenti casu non adsit urgens necessitas, per quam licitus reddatur ingressus Confessarii; ut inde patet, quod per aliquam Monialium scientem materiam, & formam baptismi succurri potest spirituali indigentiæ infantis; sicque non est opus, quod Confessarius ad talem effectum ingrediatur, videlicet ad illum baptizandum; cum id æque bene præstari possit ab aliqua Moniali; ut jam innui, & hic suppono: nec obstat, quod in ministrando baptismo, etiam tempore necessitatis, servari debeat aliquis ordo, ita ut, præsente viro, maxime Sacerdote, fœmina non baptizet, ut tradunt *Suarez d.31. de Sacr. sect.4. Sà v. baptismus n.7. Tol. l.2. c.20. n.8.* aliique plurimi apud *Bonar d.2. de Sacr. qu.2. p.5. n.11.* si quidem in casu proposito non potest dici præsens Sacerdos hoc ipso, quod Confessarius Monialium non potest ingredi, & alias absque periculo gravi infantis ipse non potest ad illum deferri, ut ipsum baptizet: sic ergo sentio, &, ut puto, valde probabiliter.

Quæres 54. *An dato, quod Confessarius Monialium ingrediatur Monasterium in casu permisso, v. gr. ad excipiendam confessionem Monialis infirmæ, ea occasione possit consequenter ibi præstare aliquod munus, ad quod præcise exercendum non potuisset ingredi; v. gr. benedicere aliquod ædificium recens constructum.*

244. *Resp.* Hanc quæstionem resolvendam esse juxta dicta *c.5. sect.3. n.166.*

Quæres 55. *An Confessarius Monialium in casu permisso ingrediens Monasterium incurrat pœnas latas contra violantes Clausuram Monialium ob malum finem, si in ipso ingressu simul habeat intentionem pravam v. gr. fornicandi cum aliqua Moniali.*

245. *Resp.* Videri probabile, quod non incurrat; & patet, quia hujusmodi ingressus est quidem peccaminosus ratione pravæ intentionis adjunctæ; non tamen habet malitiam secundum esse extrinsecum requisitam ad incurrendas dictas pœnas; nimirum quod ingressus fiat sine debita licentia: pœnæ autem Ecclesiasticæ feruntur solum contra actus externos absque respectu ad actus internos; ut in simili notat *Diana p.5. tract.5. resol.45.* ex Sanch., & Portello.

Quæres 56. *An ad hoc, ut Confessarius Monialium ingredi possit Clausuram in casu rationabili, non tamen comprehenso in generali facultate ingrediendi ipsi data, egeat speciali licentia, eaque in scriptis.*

246. *Resp.* Egere, patetque ex dictis *sup. c.5. sect.3. qu.33.*

SUBSECTIO II.

De Confessario Monialium extraordinario.

247. *Confessarius extraordinarius bis, aut ter in anno deputandus pro Monialibus.*

248. *Et quidem etiam pro Monialibus infirmis.*

249. *Pro his tamen requiritur specialis licentia ad ingrediendum: immo Ordinarius Moniali moritura potest concedere extraor-*

Digitized by Google

dinarium, qui ei in omnibus expleat munus Confessarii Ordinarii.

250. *Concedendus bis, aut ter in anno; potest vero concedi etiam sæpius.*

251. *Potest sæpius peti ab ipsis Monialibus.*

252. *Concedendus præscriptis vicibus, licet ex alio titulo fuerit concessus alia vice.*

253. *Si injuste denegetur, Moniales illum non eligunt, quod alii negant.*

254. *Ordinarius Monialibus exemptis concedit Confessarium extraordinarium a regulari Prælato injuste negatum.*

255. *Ordinarius extraordinarium Confessarium nequit denegare in pœnam.*

256. *Is concedendus, etiam non interjectis debitis intervallis inter vices præscriptas.*

257. *Deputandus a proprio Prælato Monialium.*

258. *Approbandus ab Ordinario loci.*

259. *De rigore eligi potest a Prælato Monialium pro arbitrio.*

260. *Deputandus quolibet quadrimestri, aut alio tempore ad arbitrium Prælati.*

261. *Magis expedit illum deputare, ipsi non limitando tempus.*

262. *Facultas data his verbis (valeat pro octo diebus) qualiter intelligi debeat.*

263. *Finito tempore præscripto, non potest de rigore confessiones audire ulterius.*

264. *Idque probabile videtur quoad ingrediendam Clausuram in casu, quo Confessarius esset deputatus ad audiendam Confessionem Monialis infirmæ.*

265. *Ingressus ad audiendam Confessionem unius infirmæ, potest item audire aliam infirmam, si generaliter deputatus sit ad Confessiones totius Monasterii.*

266. *Deputatio hæc facienda in communi, non autem pro voluntate cujusvis Monialis.*

257. *Qualis esse debeat Confessarius extraordinarius Monialium.*

268. *Decet ei concedi quam maximam potestatem quoad absolvendum a reservatis.*

269. *Ad quos fines flat deputatio Confessarii extraordinarii.*

270. *Quomodo Moniales teneantur accedere ad Confessarium extraordinarium.*

271. *Si accedant, audiendæ omnes.*

272. *Concedendus pro Moniali, quæ ægrotabat, quo tempore deputatus est pro toto Monasterio, & postea convaluit.*

273. *Confessarius extraordinarius sine licentia non celebrat in Templo Monialium, pro quibus deputatur.*

274. *Non potest illis publice concionari.*

275. *An possit cum Monialibus differere de rebus non pertinentibus ad Confessionem.*

276. *An Ordinarius possit mittere Regularem ad aliquod Monasterium ad aliquod opus pietatis.*

277. *Tutus est in conscientia deputatus in Confessarium Monialium, si, nullius earum Confessione audita, det iis consilia bona, conciliet dissidia &c.*

278. *Electus in extraordinarium ad decem dies, si octo diebus absolvat Confessiones Monialium, reliquo tempore potest ad eas accedere, stando in rigore juris: idque a fortiori procedit, si deputatio*

tatio facta sit sine temporis limitatione.

279. *Si, auditis Monialium confessionibus, iis concionetur, caute se gerat in earum defectibus arguendis.*

280. *Interrogatus, an audierit Confessionem Monialis, quam dimisit inabsolutam, debet affirmare se audivisse.*

281. *Peccat, si Moniali non nominata aliquid dicat, ex quo reddatur odiosa Confessio.*

282. *Quid si manifestet consilii causa.*

283. *Indigens facultate reservatorum, caute illam petat. Eucharistiam non potest negare Moniali, quam ex Confessione scit indignam: non violat sigillum, si dicat illam Monialem esse scrupulosam: de peccato noto ex Confessione complicis interrogat alium complicem, sed caute: non violat sigillum, qui revelat virtutem pœnitentis, aut loquitur cum pœnitente de peccatis auditis statim finita Confessione ex justa causa, aut post absolutionem dat pœnitentiam, aut manifestat aliis, quam dederit pœnitentiam, si hæc sit levis.*

284. *Plura debet observare Confessarius, ut suum munus bene expleat.*

Quæres I. *An, & quo jure Prælati Monialium teneantur aliquoties in anno illis assignare Confessarium extraordinarium.*

247. *Resp.* TEneri assignare ex decreto Concilii Tridentini *sess.25. de regul. c.10.*, quod sic habet: *Præter ordinarium autem Confessarium alius extraordinarius ab Episcopo, & aliis superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Ubi notandum, quod, cum Concilium utatur verbo *offeratur*; & verbum *offerre* juxta suam proprjetatem importet spontaneam exhibitionem, vi hujus decreti tenentur Prælati Monialium non solum iis concedere Confessarium extraordinarium duabus, aut tribus vicibus in anno, si ipsæ illum efflagitent, sed etiam eum illis offerre motu proprio, etiam si ipsum non efflagitent: propterea reprobandus est usus illorum Prælatorum, qui non sponte assignant Monialibus Confessarium extraordinarium, sed solum ab iis requisiti: forte quia Moniales sunt diligentiores in petendo Confessario extraordinario suis temporibus, sicque præveniunt exhibitionem illius, alias faciendam ab Ordinario; & quidem sub mortali, ut constat ex gravitate materiæ, circa quam versatur hæc obligatio; & ex doctrina, quam tradit *Sanch. l.6. mor. c.4. n.31.* modum scilicet imperativum (cujusmodi est verbum *offeratur*) importare in re gravi (qualis est ea, de qua hic agitur) gravem obligationem, & consequenter sub mortali.

„ Addo Summum Pontificem BENEDICTUM XIV. ad supplendam Ordinariorum negligentiam statuisse in sua Constitutione quæ incipit *Pastoralis curæ* edita quinta Augusti 1748. *Cardinalem Majorem Pœnitentiarium statim, ac pro parte Monialium requisitus fuerit, debere earum Monasterio extraordinarium Confessarium, ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Monialium Confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus necessariis, & opportunis facultatibus concedere, & deputare.* Voluit insuper præfatus Pontifex Ordinarios locorum eodem modo supplere debere negligentiam Superiorum Regularium circa Monasteria ipsis subjecta in deputando Confessario extraordinario.

Dubium hic esse posset, an Confessarius extraordinarius concedi debeat non solum Monialibus bene valentibus, sed etiam infirmis, & quidem toties, quoties debet concedi bene valentibus.

248. *Resp.* Debere concedi; cum decretum Concilii loquatur generaliter, ut con-

constat ex illis verbis: *qui omnium confessiones audire debeat*; & alioqui lex generaliter loquens generaliter debeat intelligi, præsertim in materia adeo favorabili animæ: præterquamquod finis intentus in concessione Confessarii extraordinarii potiori ratione militat in Monialibus infirmis; quippe quibus magis proxime imminet mors, ideoque magis necessaria sunt media opportuna, quibus ad pie, sanctèque moriendum se disponat. Quare, sicut *sect. praced. qu.*40. diximus Confessarium ordinarium posse ingredi clausuram ad audiendas confessiones Monialium ægrotantium, quotiescumque aliæ Moniales cofitentur ex præcepto, aut regula, vel consuetudine; immo etiam quoties asserunt se indigere confessione: sic & Confessario extraordinario, justum est, ut detur facultas ingrediendi ad eundem effectum, quoties deputatur pro Monialibus bene valentibus, sicque Prælati Monialium debent esse faciles in concedendo Monialibus infirmis Confessario extraordinario. Unde Cardinalis Petrus Aldobrandinus Archiepisc. Ravennatensis in Constitutionibus editis pro Monialibus *c.*12. statuit extraordinarium posse concedi Monialibus in periculo mortis existentibus. „ Imo annuendum facile esse „ Moniali graviter ægrotanti, si Confessarium extraordinarium petat, pluries „ approbavit Sacra Congregatio Concilii „ suis Decretis, quæ refert, approbat, „ & confirmat Summus Pontifex BENEDICTUS XIV. in supra citata Constitutione, in qua statuit, ut idipsum præstent Episcopi erga Moniales Regularibus Prælatis subjectas, cum aliqua ex „ illis a suo Superiore Regulari hujusmodi gratiam impetrare non potuerit.

249. Ut tamen extraordinarius intret ad hunc effectum, petitur licentia specialis; cum facultas ingrediendi clausuram etiam ad Sacramenta ministranda non veniat sub generali facultate audiendi confessiones Monialium hujus, aut illius Monasterii juxta regulam 81. in 6. *non veniunt in generali concessione ea, quæ quis non esset verisimiliter concessurus in specie*: quare hoc ipso quod Sacerdos deputatur in Confessarium extraordinarium alicujus Monasterii Monialium, non ideo censetur ei concessum, ut possit etiam ingredi Monasterium ad excipiendas confessiones Monialium infirmarum; sed eget ad talem effectum licentia speciali, & in scriptis; ea ratione, qua indiget quicumque aliu s in Monasteria Monialium ingressurus est.

Quod si hac occasione quæras, an Prælatus Ordinarius Moniali morituræ authoritate propria concedere possit in Confessarium Regularem aliquem, qui loco Confessarii ordinarii ei tunc conferat omnia Sacramenta, & assistat tempore agoniæ, idque ad præcisam Monialis spiritualem consolationem; seclusa peculiari necessitate.

Resp. Videri, sicque a me de hoc in specie interrogati responderunt Pollaccus, Baldell., Bordonus, Zannettus, Stephanus a S. Greg. aliique viri docti, inter quos P. Baldellus vir doctissimus, & Urbi, ac Orbi ob egregia sua volumina edita, atque edenda notissimus, his verbis ex Italico idiomate in Latinum fideliter conversis sic rescripsit: *Nulla mihi occurrit ratio dubitandi, quod Ordinarius Moniali morituræ concedere non possit Sacerdotem aliquem, sive sæcularem, sive Regularem, qui loco Confessarii ordinarii ipsi conferat extrema Sacramenta, & assistat tempore agoniæ: idque ad præcisam Monialis consolationem spiritualem. Certe Romæ Cardin. Bellarm. fa: mem: cum esset Protector Monasterii S. Marthæ, & post illum alii Cardinales ejusdem Monasterii Protectores, quo ad hoc Monialibus facillime alias indulserunt, & in præsentia etiam indulgent, si requirantur. Quin etiam Card. Vicarius Urbis, qui præest reliquis Monialium Conventibus, me ipso præsente, cum scivisset a quodam suo Ministro ad Monialium administrationem deputato, Moniali cuidam morituræ id pertinacius denegatum fuisse, illum acriter reprehendit dicens in articulo mortis ea omnia debere concedi, quæ ad animæ salutem conferre possunt.* Sic Baldellus; & inde probat responsionem, tum quod Confessarius

rius ordinarius Monialium est delegatus, & alioqui Ordinarius suam jurisdictionem delegare potest tam uni, quam alii, tam pro una Moniali tantum, quam pro multis simul, & tam pro una vice, quam pro multis vicibus, prout ipsi magis placuerit: tum quia Ordinarius Moniali bene valenti concedere potest Confessarium extraordinarium, quoties judicaverit expedire: ergo & illum concedere potest Moniali morienti, cum in tali casu sola lex clausuræ difficiliorem reddere possit concessionem; quæ tamen dispensari potest ratione necessitatis, ac utilitatis se tenentis ex parte Monialis, ut patet: tum quia parum refert quod talis concessio trahi facile possit in exemplum: nam tale exemplum in casu mortis non est timendum.

Quæres 2. *Quot vicibus in anno debeant Prælati Monialium ipsis concedere Confessarium extraordinarium.*

250. *Resp.* Vigore citati decreti Tridentini debere illum concedere duabus, aut tribus vicibus in anno; ut constat ex illis verbis, *bis, aut ter in anno offeratur*; per hoc tamen non tolli: quin, si velint concedere etiam sæpius, id facere possint: & ratio est quod, cum decretum Concilii Trident. adhibeat verbum *offeratur*, & verbum *offeratur* sit diversum a verbo *concedi potest*, inclusio unius non est exclusio alterius; sicque Prælati Monialium non tenentur quidem offerre ipsis Confessarium extraordinarium in anno pluries, quam bis, aut ter: possunt tamen, si volunt, illum concedere etiam crebrius: cum talis potestas ipsis ex munere suo competat, & per Concilium non sit diminuta: ita in terminis *Bordon. resol.* 5. *n.* 11. ex Galetto referente sic fuisse decisum, & aliis, beneque; cum possit accidere, quod Moniales interdum egeant Confessario extraordinario frequentius, quam duabus, aut tribus vicibus in anno: ergo cum Confessarii deputatio pendeat a Prælato Monialium, necesse est, ut habeat potestatem illum deputandi: alioqui ejus potestas esset valde diminuta, & manca in necessariis. Nec obstat, quod in præfato decreto Concilii videtur quo ad hoc restringi facultas Episcoporum; cum in eo adhibeantur termini numerales habentes rationem dictionis taxativæ, quæ impedit, ac excludit extensionem, & continet negationem omnium aliorum casuum non expressorum *l. Julian.* §. *item tantum ff. de neg. gest.* nam limitatio illa restricta ad tertiam vicem refertur ad obligationem, quam habent Episcopi quo ad offerendum Monialibus Confessarium extraordinarium ter in anno, non autem ad potestatem ulterius illum offerendi; adeoque Prælati Monialium pluries, quam ter in anno, possunt etiam modo iis offerre extraordinarium.

Quod si aliqui Episcopi in hoc nimis scrupulose procedunt nixi dicto decreto Concilii; contra illos facit, quod habetur in *c. consuluisti* 2. *qu.* 4. *Quod Patrum testimoniis decretum non est, superstitiosa inventione non est præsumendum*: præsertim cum censeatur concessum, quod non est expresse prohibitum *cap. sunt nonnulli* 16. *qu.* 1. *c. jam nunc* 28. *qu.* 1. quod maxime procedit in permissivis teste *Naldo v. concessio n.* 37. & locum habet in casu nostro. Præterquamquod decretum Concilii est summe favorabile animæ (ut colligitur ex fine, ad quem factum est) sicque magnam admittit ampliationem. Unde fit, ut plures Episcopi pietate, prudentia, doctrina, ac muneris Episcopalis peritia conspicui in concedendo Monialibus Confessario extarordinario se admodum faciles, ac liberales exhibeant; dummodo ipsis in extraordinarios proponantur viri graves, pii, docti, ac prudentes; cum, teste experientia, videant id plurimum conferre tum ad promovendum profectum spiritualem Monialium, tum ad evitandas plurimas confessiones sacrilegas, quæ alias identidem fierent a Monialibus peccatorum suorum maculas detegere formidantibus Confessario ordinario. Illustrissimi ergo Episcopi, me authore, non sint difficiles in concedendo Monialibus subditis extraordinario: qui enim nimis emungit, elicit sanguinem: videant, ne nimio hoc rigore animas illarum in damnationis æternæ barathrum præcipites detrudant,

dant,

Digitized by Google

dant, sicque reos in hoc se constituant juxta illud *Ezech. 3. Sanguinem ejus de manu tua requiram*: noverint majora esse mala, quæ proveniunt ex nimia difficultate concedendi extraordinarium Monialibus, quam quæ gigni possunt ex nimia facilitate, quæ in hoc ostenditur; sicque procedere commune axioma *ex duobus malis minus eligendum*: quamvis si electi in extraordinarios sint, quales supponuntur, vix ullum possit occurrere malum: meminerint Prælatos, qui se minus difficiles exhibent in concedendo Monialibus Confessario extraordinario, nequaquam recedere a pia mente Concilii Tridentini, sed operari juxta mentem ipsius, ut jam ostendimus: compatiantur infirmitati sexus fœminei valde verecundi, ac meticulosi; sicque ipsi pro viribus subtrahant æternæ salutis offendicula; ad quod multum conferet facilis concessio Confessarii extraordinarii.

251. Quin etiam docet *Bordonus resol. 5. num. 11.* quod, sicut Prælati Monialium possunt ultra tres vices ipsis offerre Confessarium extraordinarium, ut nos ipsi jam ostendimus, sic & illæ ultra tres vices possunt illum petere; cum sit eadem ratio de illis, ac de Prælatis; adeoque procedat regula juris: *Ubi militat eadem ratio, militat & eadem juris dispositio*.

Major difficultas est, an casu, quo Moniales ex occasione alicujus Jubilæi, aut ex indulto bullæ Cruciatæ habeant Confessarium extraordinarium, nihilominus Prælatus teneatur illo ipso anno eum illis concedere, etiam istis tribus vicibus præscriptis in Concilio Trident.

252. *Resp.* Teneri: & probatur ex eo, quod Decretum illud Concilii continet privilegium factum Monialibus: verba autem privilegii ita debent accipi, ut aliquid ultra jus commune operentur, sicut notavit *Layman lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 3. ex Suar. d. 80. de Sacram. sect. 4.* unde fit, ut eligens Confessarium vigore Jubilæi, aut bullæ Cruciatæ, si aliunde etiam habeat facultatem illum eligendi, possit eum eligere etiam tot vicibus, quot de facto conceditur in dicta facultate: siquidem unum privilegium per se non tollit aliud, & alias indultum cedens in favorem animæ late explicandum est; cum summum jus sit, quod facit pro religione *l. sunt personæ, ff. de Religios. & sumpt. funerum*.

Quæres 3. *An casu, quo Prælatus Monialium ipsis irrationabiliter, ac injuste deneget Confessarium extraordinarium vicibus præscriptis in citato Decreto Concilii, eæ nihilominus possint illum eligere licite, & valide.*

253. *Resp.* Non posse, neque valide, neque licite; & ratio est, quod post Constitutionem Gregorii XV., quæ incipit *Inscrutabili*, non potest ullus Sacerdos, sive Sæcularis, sive Regularis audire Confessiones quarumcumque Monialium, etiam exemptarum, nisi sit approbatus ab Ordinario in specie pro ipsis: quod si Episcopus deneget Monialibus Confessarium extraordinarium, utique non illum approbat; quod tamen est necessarium ad hoc, ut valida, & licita sit electio Confessarii extraordinarii. Quæ etiam possunt inde confirmari, quod communiter DD. teste *Jo. de Lugo d. 21. de pœniten. num. 52.* contra *Navarrum cap. 27. num. 264., & 265.* aliosque relatos a *Diana par. 3. tract. 2. resol. 24.* sustinent Regulares sine causa sufficiente non approbatos ad confessiones audiendas, aut rejectos ab examine non posse, neque valide, neque licite audire Confessiones sæcularium (immo doctrina contraria reprobata est ab Alexandro VII. in damnatione prop. 13. *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato*) esto Ordinarius illos injuste rejiciens peccet, & faciat ipsis injuriam, ut pote vi suorum privilegiorum jus habentibus ad audiendas Confessiones: sic ergo in præsenti peccat quidem Ordinarius denegando Monialibus Confessarium extraordinarium ipsis concessum a Concilio Tridentino, at, hoc posito, non possunt Moniales illum valide eligere, & consequenter nec licite; cum approbatio Ordinarii sit de valore talis electionis, quæ proinde absque illa non subsistit. Unde si talis casus eveniret, possunt Moniales,

Digitized by Google

les, quarum intereſt, recurrere ad Sacram Congregationem Regularium, ac Epiſcoporum, ut, qua poteſtate fungitur, illas manuteneat in poſſeſſione indulti quoad hoc ipſis conceſſi a Concilio Tridentino, vel ad Cardinalem maiorem Pœnitentiarium juxta Conſtitutionem BENEDICTI XIV. ſupra allegatam *n.*247.

Quod ſi quæras, an loquendo de Monialibus exemptis Epiſcopus loci deputare illis poſſit Confeſſarium extraordinarium, ipſis injuſte denegatum a Prælato proprio Regulari.

254. *Reſp.* Poſſe; & probatur, tum quia ex decreto Sacræ Congregationis relato a *Naldo v.Epiſcopus num.*13. Epiſcopus dat Confeſſarium extraordinarium Monialibus etiam exemptis; tum quia ex Bulla Greg. XV. *Inſcrutabili* poteſt Epiſcopus amovere Confeſſarium Monialium, etiam exemptarum, ſi Prælatus Regularis ab ipſo monitus renuat id facere: ergo & poterit eum deputare, eodem Prælato injuſte invito; cum contrariorum eadem ſit diſciplina: tum demum ex citata Conſtitutione BENEDICTI XIV.

Quæres 4. *An poſſit Epiſcopus ſaltem in pœnam exceſſus gravioris commiſſi a Monialibus alicujus Monaſterii illis denegare Confeſſarium, etiam pro illis vicibus, quibus tenetur eum concedere vigore Concilii Tridentini.*

255. *Reſp.* Videri non poſſe; & probatur, tum quia non poteſt inferior tollere, aut diminuere privilegium conceſſum a Superiore abſque ejus conſenſu, ſaltem interpretativo, qui certe in præſentia non videtur adeſſe reſpectu Concilii; præſertim cum non deſint alia genera pœnarum, quibus puniantur exceſſus Monialium abſque ſpirituali illarum diſpendio: tum quia denegatio Confeſſarii extraordinarii nocet omnibus, & ſingulis Monialibus; cum alias probabile ſit non omnes ſemper fore reas exceſſus, qui ſic punitur; ubi autem non adeſt culpa, nec debet infligi pœna, ſaltem communiter.

Quæres 5. *An Epiſcopus, aliuſve Prælatus juſte denegare poſſint Monialibus ſibi reſpective ſubditis Confeſſarium extraordinarium, ſi ea illum petant abſque certis temporis intervallis pro illis vicibus, quibus ipſis conceditur a Concilio Trid., v.gr. primis tribus menſibus anni.*

256. *Reſp.* Quod quamvis communiter deputatio Confeſſarii extraordinarii non ſoleat fieri, niſi per certa temporis intervalla (& regulariter unoquoque quadrimeſtri anni) & hoc ipſum cenſeri poſſit fuiſſe intentum a Concilio Tridentino in allegato decreto, ut ſic deputatio tanto magis redundet in bonum ſpirituale Monialium; nihilominus abſolute loquendo, ſi Moniales Monaſterii alieujus unanimes convenirent in eo, quod primis tribus menſibus anni ipſis deputaretur Confeſſarius extraordinarius præfatis tribus vicibus a Concilio conceſſis, deberet Prælatus cui eæ ſubſunt, illum ipſis deputare (niſi prudens aliquod motivum habeat Epiſcopus ad denegandum). Moveor, quod ubi Jus non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus *l.præſes ff. de offic.præſid.* cum ergo in citato decreto Concilii deputatio Confeſſarii extraordinarii non limitetur ad certa intervalla temporis, ſed abſolute præſcribatur his verbis: *alius extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur*; non debemus nos illam reſtringere ad certa temporis intervalla: præſertim cum juxta dicta ex præfato decreto Concilii Moniales habeant jus petendi Confeſſarium extraordinarium, idque non reſtrictum ad certa temporis intervalla.

Quæres 6. *Per quem debeat deputari Confeſſarius extraordinarius Monialium, ſive illum efflagitent, ſive non.*

257. *Reſp.* Debere deputari a proprio Prælato, cui reſpective ſubjiciuntur; cum hac tamen differentia, quod ſi Moniales ſint exemptæ ab Ordinario, Confeſſarius extraordinarius præſentari debet a Prælato Regulari, & approbari ab Ordinario juxta inferius dicenda; ſi vero ſint ſubjectæ Ordinario, ab iſto debet Confeſſarius extraordinarius offerri, & approbari: patet tum ex Decreto Conc.Tridentini adducto *qu.*1., tum ex Conſtitut. Gregorii XV. citata *qu.*3., quæ ſic habet:

Confessores vero, sive Regulares, sive Saeculares, quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & approbationem, quae gratis concedatur, obtineant.

Quæres 7. *Ad quem spectet approbare Confessarios Monialium extraordinarios, stando in jure novo.*

258. *Resp.* Spectare ad Ordinarium loci, idque ex relata Constitutione Gregorii XV. cum jure antiquo id spectaret ad Prælatos proprios Monialium, nempe ad Prælatum Regularem, si eæ erant exemptæ; ad Ordinarium vero, si immediate subjacebant illius jurisdictioni; sicut notavit *Tambur. d.16. de jure Abbatiss. qu.2. num.3.* ex Armendaro, & aliis. Ubi notandum ex declaratione Sacræ Congregationis, quæ refertur in *Bullar. to.4. Constitut. Gregor. XV. in ordine* 18. Confessarios extraordinarios semel ab Episcopo deputatos, & approbatos ad audiendas Monialium confessiones pro una vice infra annum ad præscriptum sacri Concilii Tridentini non posse pluries in vim talis approbationis illarum confessiones audire; sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

Quæres 8. *An Prælati Monialium teneantur deputare in Confessarium extraordinarium illarum Sacerdotem ab ipsis Monialibus electum, vel certe possint deputare illum, quem ipsi maluerint.*

259. *Resp.* Quod, licet regulariter Prælati Monialium soleant illis concedere in Confessarium extraordinarium illum, quem eæ unanimiter proponunt, ac petunt, absolute tamen dicendum videtur eos posse ex proprio arbitrio deputare illum, quem ipsi maluerint. Moveor tum quia Concilium Tridentinum in allegato decreto solum præcipit Prælatis Monialium, ut Confessarium extraordinarium illis offerant bis, aut ter in anno, non autem ut concedant illum, quem ipsæ Moniales deposcunt: ideoque cum a diversis non fiat illatio (maxime ubi agitur de obligatione, quæ est stricti juris) præceptum Concilii non debet ampliari ab uno casu expresso ad alium non expressum; tum quia non expedit, ut designatio Confessarii extraordinarii fiat a Monialibus; quippe quæ interdum possent eligere virum minus idoneum, sin minus quoad sufficientiam doctrinæ, quoad mores; sicque potestas data in ædificationem cederet in destructionem: tum quia communis, & certa sententia Doctorum confirmata pluribus Decretis Sacræ Congregationis, & Pontificum habet Moniales neque tempore Jubilæi posse vigore illius confiteri cuivis Sacerdoti approbato ab Ordinario, sed solum ei, qui de facto fuerit approbatus ab ipso Ordinario in specie pro Monialibus; & consequenter negat Ordinarium tempore Jubilæi teneri deputare Monialibus in Confessarium illum, quem in specie illæ efflagitent; at in præsenti casu par ratio militat, ut consideranti patebit.

Quæres 9. *Quibus temporibus, & ad quantum tempus teneantur Prælati Monialium ipsis deputare Confessarium extraordinarium.*

260. *Resp.* Quod, cum Concilium Tridentinum non determinet expresse, quibus temporibus fieri debeat talis deputatio, ut constat ex tenore illius, id relinquitur arbitrio ipsorummet Prælatorum, qui proinde debent facere talem deputationem, prout suadent circumstantiæ hic, & nunc concurrentes: praxis tamen fere communis est, ut dicta deputatio fiat unoquoque quadrimestri, & quidem in præcipuis solemnitatibus sive proprii Ordinis, sive totius Ecclesiæ: quare in hoc servanda est consuetudo cujusque Diœcesis, aut Ordinis, cum consuetudo habeat vim legis.

261. Quod vero spectat ad tempus concedendum Confessariis extraordinariis pro audiendis Monialium Confessionibus varia est Diæcesum consuetudo: alicubi enim determinatur tempus certum, v. gr. spatium 15. aut 16. dierum (ut Ferrariæ) alibi nulla fit temporis determinatio: quod mihi

mihi magis probatur, & omnino consulendum Prælatis Monialium; cum sic Confessarius minori sollicitudine suum munus obeat, & majori cum utilitate spirituali ipsarum; ad quam solam ordinatur deputatio Confessariorum extraordinariorum, & quam Prælati earum tenentur procurare omni studio, ac diligentia.

Difficultas est, qualiter intelligi debeat facultas data Confessario extraordinario ad audiendas confessiones Monialium alicujus Monasterii sub his, aut similibus verbis, (quæ facultas valeat pro 10. diebus) *an scilicet vi talis facultatis possit accedere ad audiendas confessiones octo diebus, etiam interpolatis; vel certe quod possit a die concessæ facultatis per 10. dies continuos accedere ad audiendas Monialium confessiones, ita ut, elapsis dictis 10. diebus non possit amplius accedere.*

262. *Resp.* Tenorem hujusmodi facultatis intelligi in hoc posteriori sensu, nisi aliter constet de mente concedentis: idque ne alias nimis facilis reddatur accessus ad Moniales, & aperiatur ostium variis inconvenientibus, quæ inde possent consequi: etsi forte non omnino improbabiliter posset quis dicere ex rationabili epicheja dictam facultatem posse pie intelligi de octo diebus utilibus.

Addo facultatem audiendi confessiones Monialium datam pro octo diebus extendi ad decem dies; idque juxta regulam juris communiter receptam: *Dies termini non computantur in termino*; quæ sine dubio maxime admittenda est in præsenti materia, ut pote in primis favorabili animæ. Sic respondit Reverendissimus Ciarlinus Vicarius Regiensis Ecclesiæ vir doctissimus P. Dominico Zanetto Societatis Jesu, responsionem approbanti.

Illud paulo majorem habet difficultatem, an Confessarius absque nova licentia possit accedere ad Moniales, etiam post elapsos illos decem dies, si ultima die reperiat Monialem indigere absolutione alicujus reservati, ad quod non extenditur ejus facultas; aut teneri instituere confessionem aliquam longiorem, quæ non possit expediri tempore adeo brevi.

263. *Resp.* Quod, quamvis de rigore non possit, obstante *l. boves*, §. *hoc sermone*, *ff. de verb. significat.* ex qua sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, nihilominus attento fine, ob quem conceditur Confessarius extraordinarius, improbabile non est Confessarium in proposito casu, etiam post absolutos decem dies, posse accedere ad Monialem indigentem absolutione illius reservati, aut confessione generali, ut illam absolvat, ejusque confessionem generalem, sive inchoatam, sive inchoandam audiat: ita docti, ac ingeniosi recentiores a me consulti; sicque in facti contingentia interrogatus consului, ea ductus ratione, quod in tali eventu adest justa causa faciendi epichejam, & procedit regula communis: *Qui vult finem, vult media necessaria ad finem*: quamquam hac in re opus sit magna cautela, ne offendantur Ordinarii, &c.

264. Immo (ut id quoque obiter dicam) probabile puto, quod si Confessarius ingressus Monasterium ad audiendam confessionem Monialis infirmæ inveniret eam esse irretitam aliquo reservato, aut velle facere confessionem generalem, quæ non posset expediri una die; absque alia licentia posset iterum ingredi ad absolvendum a reservato, obtenta facultate a Superiore, & ad excipiendam confessionem generalem; idque ob rationem, §. *præced.* adductam. Quod item puto dicendum, si in casu proposito Monialis jam confessa, & absoluta statim revocaret Confessarium jam egressum e Clausura ad manifestandum ei peccatum oblitum: cum enim id fiat incontinenti, antequam Confessarius divertat ad actus extraneos (ut suppono) moraliter unicus reputatur ingressus, etsi physice multiplex: ea proportionaliter ratione, qua unicus censetur ingressus, si in præsenti Confessarius, ubi cœpit audire confessionem Monialis, ex gravissima causa revocaretur extra Monasterium, prius quam perficeretur confessio: tunc quippe peracto negotio, ad quod fuisset evocatus, sine nova licentia posset iterum ingredi ad per-

perficiendam illam confessionem; sicut & posset, si ingressus ad audiendam confessionem Monialis infirmæ, illam ex improviso reperiret morbi vehementia ita correptam, ut nunc non posset ullo modo confiteri: quæ sunt bene notanda, quia facile occurrere possunt, & (quod ego sciam) non sunt ab aliis decisa, faciuntque etiam pro Confessario ordinario.

Sic puto Monialem, si confitens Regulari tamquam Confessario extraordinario obliviscatur alicujus peccati, quod erubescit confiteri ordinario Confessario, sub alio prætextu posse Regularem advocare, eique cum legitima facultate accedenti peccatum illud confiteri, & absolvi: idque, licet approbatio Confessarii extraordinarii toties quoties debeat renovari. Ducor, quod coram eo judice debet causa definiri, coram quo cœpta est ejus cognitio; ibique finiendum judicium, ubi est cœptum, & ipsa inchoatio judicii prorogat jurisdictionem: quæ omnia procedunt in casu præsenti.

265. Addo, quod, si Confessarius ingressus ad audiendam confessionem unius Monialis infirmæ inveniat aliquam aliam item infirmam, quæ petat confiteri, utique potest illam audire, quantumvis confessio ad longum tempus esset duratura; & hoc esto facultas ingrediendi concessa fuisset expresse ad audiendam confessionem determinatæ Monialis: hoc enim non obstante, locum habet epicheja; & Confessarius, cum sit deputatus in extraordinarium totius Monasterii, est approbatus pro omnibus Monialibus, & consequenter pro illa alia infirma.

Quæres 10. *An Confessarius extraordinarius Monialium deputari debeat in communi, vel etiam in particulari.*

266. *Resp.* Debere deputari solum in communi, regulariter loquendo; idque ex decreto Sacræ Congregat. sub 15. Februar. 1593. relato *a Tamburino d.16. de jure Abbatiss. qu.1. n.7.* quamquam in casu, quo deputandus sit Confessarius extraordinarius, consultius est, ut Abbatissa congreget Moniales subditas, interrogetque quem velint in Confessarium extra ordinarium: ut sic constet, in quem plures Moniales conveniant, sicque deputatio illis sit gratior, & consequenter utilior. Dixi *regulariter loquendo*, ut innuerem posse contingere, quod, concesso Confessario extraordinario Monialibus alicujus Monasterii modo dicto in communi, expediret ad bonum spirituale particularis Monialis ut alius ei Confessarius designaretur, cui majori confidentia, ac sinceritate propriam conscientiam detegeret, & a quo opportuniora reciperet remedia pro spirituali sua infirmitate.

„ Tres casus assignat BENEDICTUS „ XIV. in supracitata Constitutione, in „ quibus annuendum facile esse Moniali „ extraordinarium petenti docet, & ad sic „ faciendum hortatur Episcopos. Primo „ quando Monialis in mortis periculo po„ stulat alium Sacerdotem, qui tunc non „ sit ordinarius Monasterii Confessor, su„ prema sibi Ecclesiasticæ pietatis officia, „ & pœnitentiæ Sacramentum ministrare, „ ut pluries decrevit Sacra Congregatio „ Concilii, cujus decreta approbantur, & „ confirmantur a BENEDICTO XIV.: „ Secundo quando aliquæ Moniales, licet „ non sint infirmæ recusant confiteri prop„ ter animi debilitatem ordinario Con„ fessario, quibus Confessarium extra or„ dinem semel, vel pluries deputandum „ esse vel sæcularem, vel Regularem al„ terius Ordinis diversi ab illo; cujus Præ„ lato Moniales subsunt; ut pariter ex „ decretis Sacræ Congregationis Concilii „ decernit idem BENEDICTUS XIV.: „ Tertio annuendum eodem modo beni„ gne esse peculiaribus Monialibus, quæ „ licet non sint infirmæ, nec recusent or„ dinarium pœnitentiæ ministrum, tamen „ pro majori animi sui quiete, atque ul„ teriori in via Dei progressu facultatem „ petunt confitendi aliquoties alteri Sa„ cerdoti ad excipiendas Monialium Con„ fessiones jam approbato, nisi aut Mo„ nialis postulantis, aut Confessarii requi„ siti qualitas aliter faciendum suadeant. „ Ita citatus BENEDICTUS in supra cita„ ta Constitutione adducens exemplum, „ & pra-

„ & praxim S. Caroli Boromæi, & Venerabilis Cardinalis Gregorii Barbadici „ Episcopi Patavini.

Quæres 11. *Qualis debeat esse Confessarius extraordinarius Monialium.*

267. *Resp.* Debere esse, qualem nos ipsi descripsimus Confessarium ordinarium *sect. præced. qu.3. 4. 5. 6. 7. 8. 9., & 10.* Hic solum addo, quod etiam adverti *citata sect. præced. qu.12.* decretum Sac. Congregar. relatum *a Tambur. sup. qu.3. n.4.* quo prohibetur Ordinariis, ne utantur opera Regularium, etiam pro Confessariis extraordinariis, communiter non observari ex defectu materiæ; eo quod scilicet desint Sacerdotes sæculares, qui æque bene hoc munus præstent; unde & ipsa Sacra Congregatio caute addit, *nisi in casu necessitatis.*

Quæres 12. *Cum quanta potestate deceat Confessarium extraordinarium Monialium accedere ad earum confessiones audiendas.*

268. *Resp.* Quod, cum juxta dicenda *qu. sequenti* Confessarius extraordinarius deputetur Monialibus ad extricandas ipsarum conscientias, omnino decet, ut ad illas accedat cum ea majori potestate, quam habere potest, sicque consultum esset, ut Ordinarii Monialium sive sæculares, sive Regulares Sacerdotibus deputatis in Confessarium extraordinarium concederent non solum casus, & censuras sibi reservatas, sed etiam quamcumque aliam facultatem, quam ipsi possunt delegare, & putant posse Monialibus deservire pro foro pœnitentiali. Quamquam alias Confessarius non debeat uti dicta potestate, nisi cum grano salis, idest cum magna prudentia, ac circumspectione; interdum etiam dissimulans sibi concessam fuisse facultatem absolvendi ab hoc, vel illo reservato: ne nimia facilitas absolvendi nimiam inducat facilitatem delinquendi, sicque reservatio frustetur suo fine. Ratio responsionis est, quod Prælatus deputans Monialibus Confessarium extraordinarium utique intendit illum plene absolvere Moniales confitentes a quibuscumque etiam reservatis: alias non esset, cur fieret talis deputatio: quo modo autem absolvet plene, si non habeat facultatem etiam reservatorum. Quod si dicas illum posse convenire Prælatum, ut dictam facultatem obtineat; jam onus reservationis afficiet, non pœnitentem (sicut intendit reservans) sed Confessarium, qui sic duplicem cogetur sustinere laborem, & audiendi confessiones Monialium, & accedendi toties, quoties ad Prælatum causa petendi facultatem reservatorum: quod certe est minus conforme æquitati; præsertim si Confessarius deputatus sit Regularis, adeoque non habeat libertatem discurrendi huc, atque illuc, nec copiam vagandi: præterquam quod in casu, quo Confessarius audiat confessiones in Monasterio parum numeroso, posset interdum periclitari sigillum confessionis; quatenus Prælatus Monialium audiens facultatem alicujus reservati hic, & nunc a se peti, & alias agnoscens conditionem cujusque Monialis dicti Monasterii, potest saltem dubitare facultatem dicti reservati efflagitari pro hac, vel illa Moniali: quod omnino cavendum est, ut patet.

Quæres 13. *Ad quem finem fiat deputatio Confessarii extraordinarii pro Monialibus.*

69. *Resp.* Fieri ob varios fines, nimirum primo, ut consulatur libertati Monialium confitentium; quippe quæ interdum ex naturali erubescentia non audent manifestare Confessario ordinario peccatum aliquod ab ipsis perpetratum, sicque exponuntur periculo multiplicandi confessiones invalidas; cum alioqui extraordinario Confessario peccatum illud confidentius detegant, & repetendo confessiones invalide factas propriæ obligationi satisfaciant: secundo in tanta varietate Confessariorum extraordinariorum tandem inveniant virum secundum cor suum, cui ipsæ sincere, ac confidenter manifestent omnia sua interiora, sicque tanto melius dirigi possint in via Religiosæ perfectionis: tertio ut vacante Confessario extraordinario confessionibus Monialium audiendis majori otio, ut pote temporis angustiis minus adstricto, eæ possint commodius proponere sua dubia, petere necessariam instructionem, recipere salutaria documenta, & efficaciter

ficaciori exhortatione magis excitari ad proprium spiritualem profectum: sicque Prælati Monialium deberent quam maxime curare, ut qui deputantur in Confessarios ipsarum extraordinarios, essent non minus scientia, ac prudentia, quam dexteritate, ac pietate conspicui, & ita munus ipsis commissum sustinere possent pro dignitate, & cum magna Monialium utilitate.

Quæres 14. *An Moniales omnes teneantur confiteri Sacerdoti ipsis legitime deputato in Confessarium extraordinarium.*

270. *Resp.* De rigore non teneri. Ducor, quod exhibitio Confessarii extraordinarii est favor factus Monialibus; quilibet autem potest renunciare favori sibi concesso; quo modo Concilium Tridentinum supra citatum loquens de præfata exhibitione caute adhibuit verbum *offeratur*. Expedit tamen, ut omnes ad illum accedant, sin minus ut confiteantur, saltem ut ei proponant dubia, quæ habent circa proprium statum Religiosum, recipiant salutare aliquod monitum, exerceant actum illum submissionis, & ab eo obtineant benedictionem. Ut proinde in quadam Synodo Florentina, teste *Tamb. sup.* statutum sit Moniales omnes, exceptis infirmis, sub pœna amissionis vocis activæ & passivæ per triennium ipso facto incurrenda, teneri comparere coram Confessario extraordinario: ideoque quamdiu is vacat confessionibus Monialium excipiendis, Confessarium ordinarium quam rarissime debere ad eas accedere, sive ad illas alloquendas, sive ad illarum confessiones audiendas.

Quin etiam in eadem Synodo Confessari ordinarii, qui ausu temerario impedire directe præsumpserint Confessarii extraordinarii petitionem, electionem, concessionem, vel accessum ad Monasteria causa audiendi confessiones, sunt ipso facto excommunicati: & si quocumque tempore, vel modo significaverint Monialibus sibi displicere Confessarii extraordinarii adventum, vel non libere, & integre, sed perfunctorie tantum, & per transennam eidem esse confitendum, in aures Monialium, aut aliorum insusurrare tentaverint, debent in perpetuum suspendi ab audiendis confessionibus Monialium in iis Monasteriis, in quibus taliter deliquerint: hæc Synodus Florentina. Quæ licet non obligent extra Diœcesim Florentinam, consultum tamen esset, ut etiam in aliis Diœcesibus a propriis Ordinariis inducerentur, ut pote spirituali Monialium utilitati in primis proficua.

„ Inhærens proinde hujus Synodi „ vestigiis Eminentissimus Urbis Vicarius, „ approbante Clemente XI. edictum pu- „ blicavit sub die 12. Decembris 1708., „ jubens, ut Moniales Urbis ita saltem „ extraordinarium acceptent, ut eidem „ se præsentent monita salutis accipiu- „ ræ, subiectionis actum exercendo, im- „ posita pœna Abbatissis privationis of- „ ficii, & cæteris Monialibus privatio nis „ vocis activæ, & passivæ ad annum. „ Allegat hoc decretum Mattheuccius in „ Officiali Curiæ *cap.13. n.9.*, addens sub „ iisdem pœnis prohiberi tempore depu- „ tationis Confessarii extraordinarii con- „ fiteri ordinario; in quem pœna suspen- „ sionis ab audiendis Monialium Confes- „ sionibus infligitur, si pro eo tempore „ ad Monasterium, & Ecclesiam accedat. „ Meminit etiam ejusdem Decreti, illud- „ que commendat, & approbat BENE- „ CTUS XIV. in supracitata Constitu- „ tione.

Quæres 15. *An Confessarius ipse extraordinarius teneatur audire confessionem omnium, & singularum Monialium ad quas deputatur, idque ex præcepto Concilii Tridentini* sess.25. de Regularibus c.10. *ibi lato his verbis*: Qui omnium confessiones audire debeat.

271. *Resp.* Teneri; cum verbum *debeat* ex natura sua importet vim præcepti, ut notavit *Baldell. l.5. d.21. num.5. ex Clavi regia l.3. c.7. num.26.* & Concilium Tridentinum tale præceptum imponere potuerit cuicumque Sacerdoti, sive sæculari, sive Regulari; quod tamen loquitur de Monialibus volentibus confiteri: si enim hæ confiteri nolint, utique,

nec

nec ille tenebitur eas audire, nec propterea fit ulla injuria Sacerdoti deputato in extraordinarium: quippe qui hoc ipso, quod subit munus Confessarii, subit etiam quamcumque obligationem dicto muneri annexam; & alias procedit regula juris: *Volenti, & consentienti non fit injuria.*

Quæres 16. *An casu, quo aliquæ Moniales ex præsenti infirmitate non possint accedere ad Confessarium extraordinarium, ubi convaluerint, possint jure suo petere pro se ipsis Confessarium extraordinarium, & Prælatus teneatur illum ipsis concedere.*

272. *Resp.* Et Moniales posse petere, & Prælatum teneri concedere Confessarium extraordinarium in tali casu: moveor, quod Concilium Tridentinum *in decreto relato qu.*1. statuit Confessarium extraordinarium ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno Monialibus offerendum esse, qui omnium confessiones audiat; sicque intendit omnes omnino Moniales gaudere tali beneficio; non gauderent autem omnes, si in proposito casu non deberet concedi Confessarius extraordinarius pro iis Monialibus, quæ ex infirmitate, aut alio legitimo impedimento non potuerunt accedere ad Confessarium extraordinarium in communi antea concessum toti Monasterio: præterquamquod alias adderetur afflictio afflicto, si præfatæ Moniales ultra molestiam morbi, quem perpessæ sunt, cogerentur etiam carere eo solatio, quod solet sequi ex accessu ad Confessarium extraordinarium: ita docti Neoterici a me consulti, & bene, præsertim P. Stephanus a S. Gregorio mihi amicissimus.

Quæres 17. *An Confessarius extraordinarius possit absque speciali licentia celebrare in Ecclesia Monialium, ad quarum confessiones audiendas deputatus est, immo & iis ministrare Eucharistiam, quamdiu vacat earum confessionibus excipiendis.*

273. *Resp.* De rigore non posse, nisi de præsumpta voluntate Prælati Monialium ex concurrentibus circumstantiis oppositum hic, & nunc suadetur. Colligo ex doctrina, quam tradunt *Filliuc. tract.*4. *num.*263. & alii contra *Cajetanum v. excommunic. c.*63. nimirum concessa alicui facultate ministrandi Sacramentum confessionis, non censeri concessam facultatem ministrandi Eucharistiam (addo ego, loquendo de Monialibus neque celebrandi in earum Ecclesia), cum enim istæ actiones sint diversæ, & a diversis non fiat illatio: concessio unius non importat consequenter concessionem alterius, nisi vel id clare exprimatur, vel certe ex concurrentibus circumstantiis probabiliter præsumatur de voluntate concedentis: quæ præsumptio voluntatis in præsenti materia absque dubio sufficeret, cum ad ministrationem Eucharistiæ non requiratur expressa, & formalis concessio, sicut requiritur ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, ut pote ad sui valorem præsupponens jurisdictionem, quæ non requiritur ad validam ministrationem Eucharistiæ: sicut bene adnotavit in simili Card. de Lugo *d.*18. *de Euchar. num.*19.

Quæres 18. *An deputatus in Confessarium extraordinarium pro Monialibus alicujus Monasterii possit sine speciali licentia coram illis concionari, publicamque habere exhortationem.*

274. *Resp.* Simpliciter loquendo videri non posse: & hæc tum ob rationem adductam *qu. præced.* tum quia actus concionandi, aut exhortandi publice, & actus audiendi confessiones non sunt ita connexi inter se, ut unus dependeat ab alio: ideoque ex concessione unius non potest inferri concessio alterius, juxta regulam Juris: *Cui licet, quod majus est, non debet, quod minus est, non licere: l. non debet ff. de reg. jur.* tum quia talis de facto est praxis fere communis; maxime cum regulariter non expediat Confessarios Monialium, sive ordinarios, sive extraordinarios, habere propriis Monialibus publicas conciones, aut exhortationes, ne forte ex reprehensione alicujus defectus facta inter concionandum, aut exhortandum, alicui Moniali minus prudenti, & plus æquo suspicaci ingerat suspicionem se loqui ex notitia habita in confessione: quod omnino vitandum est, præsertim cum privata exhor-

exhortatio unicuique Moniali seorsim facta in audienda ejus confessione magis prodesse possit; quippe quæ est ex propriis, & tota accomodata spirituali ipsius necessitati.

Quæres 19. *An deputatus in extraordinarium Confessarium alicujus Monasterii Monialium possit differere cum Monialibus, etiam de rebus nullo modo pertinentibus ad confessionem (v.g. de aliquo negotio domestico) & quidem etiam cum Moniali, quæ nullo modo vult ei confiteri.*

275. „ *Resp.* Videri posse, dummodo „ talis collocutio fiat conformiter ad de- „ cretum supra memoratum editum Romæ „ a Cardinali Vicario, videlicet ut Mo- „ nialis, quæ confiteri non vult, se præ- „ sentet Confessario ad exercendam hu- „ militatem, & subiectionem, & nego- „ tium suum domesticum eidem propo- „ nat, non ad consumendum tempus inu- „ tili, & vana confabulatione, sed ut a „ Confessario monita salutis recipiat, & „ directionem, secundum quam pruden- „ ter in illo negotio se gerat, & prout „ requirit obligatio, decentia, & per- „ fectio status Religiosi. Si enim Confes- „ sarius hoc modo se gerat, non con- „ traveniet Constitutioni *Sacrosancti* edi- „ tæ ab Alexandro VII. ubi inter alia sic „ habetur. *Præterea interdicimus omni-* „ *bus & singulis prædictis* (tam ordina- „ riis, quam extraordinariis Confessa- „ riis) *sub eisdem pariter pœnis* (uti- „ que gravibus, & Summo Pontifici re- „ servatis) *colloquia quæcumque cum San-* „ *ctimonialibus prædictorum Monasterio-* „ *rum, comprehensis etiam Abbatissis,* „ *Priorissis, & Officialibus extra actum* „ *confessionum.*

Quod si hac occasione quæras, an ordinarius possit mittere Religiosum ad aliquod Monasterium Monialium causa ibi exercendi aliquod opus pietatis v.g. ad componendam aliquam seditionem exortam inter Moniales, ad consolandam Monialem gravissima tristitia affectam, ad consulendum in re gravi concernente bonum Monasterii, & ad alios similes effectus.

276. *Resp.* Id posse facere. Nec obstat, quod Sacra Congregatio in decreto jussu Sixti V. edito anno 1590. expresse statuit nulli Religioso cujuscumque Ordinis, gradus, qualitatis, ac dignitatis (exceptis Superiore, ac Visitatoribus respectu Monialium subjectarum, nec non Confessario tam ordinario, quam extraordinario) licere absque licentia expressa ejusdem Sacræ Congregationis accedere ad Monasteria quarumcumque Monialium ad colloquendum, sive tractandum cum eis; siquidem Sacra Congregatio per hoc non intendit limitare authoritatem Episcoporum pro simili casu pietatis, & charitatis, qui regulariter non præsumitur comprehensus sub generali prohibitione, juxta regulam: *Non veniunt sub generali prohibitione, quæ quis non esset verisimiliter prohibiturus, si in specie exprimerentur.*

277. Unde si Episcopus mittat Religiosum ad Monasterium aliquod Monialium, ut tamquam Confessarius extraordinarius excipiat earum confessiones; & talis Religiosus revera ibi nullam excipiat confessionem, sed solum vacet componendis dissidiis, præbendis salutaribus consiliis, & instruendis Monialibus in vita spirituali, iste erit tutus in conscientia, etiamsi sciat de facto nullam Monialem ex eo Monasterio accessuram ad ipsum causa confitendi, sed solum ob aliquem alium finem, pium tamen, ac bonum; dummodo ipse ex sua parte sit paratus excipere etiam confessiones: patet autem responsio ex dictis *sup.* §. *quod si hac occasione.*

Quæres 20. *An Religiosus destinatus in extraordinarium Confessarium alicujus Monasterii Monialium ad decem dies v. g. possit tuta conscientia accedere ad ipsas causa tractandi cum aliqua illarum de re pertinente ad bonum spirituale ejusdem etiam illis diebus, qui supersunt post exceptas confessiones omnium, & singularum Monialium.*

278. *Resp.* De rigore juris posse; cum adhuc maneat Confessarius illarum Monialium, & quidem non solum in actu primo (quod etiam sufficeret) sed etiam in actu secundo; & maxime, si accedat ex sua parte paratus ad audiendas item confessio-

Digitized by Google

fessiones Monialium, quæ forte iterum accedant.

Quæres 21. *An Confessarius extraordinarius Monialium, auditis illarum confessionibus, possit absque violatione sigilli confessionis postea carpere aliquos defectus illarum auditos in confessione, si iis concionetur, aut etiam monere Prælatum illarum, vel Abbatissam Monasterii, ut circa hoc, vel illud invigilent, loquendo tamen in communi.*

279. *Resp.* Quod quamvis prædicta fieri possint, si inde non possit deveniri in notitiam personæ particularis eo defectu laborantis, præsertim si Monasterium sit valde numerosum, ideoque ex notitia illa generali difficilius constare possit de persona particulari; nihilominus quia semper consulendum est integritati sigilli confessionis, & quam maxime curandum est, ut tollatur omnis suspicio, etiam remota violationis illius, ne alioqui odiosum nimis reddatur Sacramentum pœnitentiæ, præsertim fœminis natura sua valde suspicacibus; propterea puto Confessarium Monialium, sive ordinarium, sive extraordinarium, debere in hoc uti magna circumspectione, ac proinde regulariter debere cavere, ne defectus magis particulares Monialium reprehendat inter concionandum, aut eos detegat Monialium Superioribus ad illos in posterum præcavendos. Colligitur ex *Diana par.5. tr.11. res.36.* & Maldero, ac Beja ab ipso allegatis; qui *Diana p.2. tr.15. res.13.* ex Nugno, & Fagundez monet peccare peccato revelationis sigilli illum, qui etsi non nominet personam detegendo defectum illius auditum in confessione, nominat tamen religionem, ex qua est pœnitens; cum sic ignominia redundet in Religionem, & consequenter in ipsum pœnitentem tamquam in membrum illius: quod etiam advertit *Jo: de Lugo d.23. de pœn. num.63.*

Quærea 22. *An peccet contra sigillum Confessarius, qui interrogatus ab Abbatissa Monasterii, num audiverit confessionem hujus, aut illius Monialis, dicit se non audivisse, cum revera audiverit, non tamen absolverit, eo quod careret debita dispositione.*

280. *Resp.* Peccare, si constet Abbatissæ hanc, vel illam Monialem, de qua interrogat Confessarium, ei revera fuisse confessam, verb. gr. ex assertione illarum ipsarum Monialium. Moveor, quod Confessarius in talibus circumstantiis negans se audivisse confessionem dictarum Monialium indirecte negat se illas absolvisse; & quidem ex ipsarum indispositione; cum nullam afferat causam dilatæ absolutionis oppositum suadentem (qualis esset, si Confessarius diceret illam inchoasse confessionem generalem, sed non absolvisse, redituram postea ad illam perficiendam, vel certe se fuisse vocatum alio, & regressum non invenisse illam &c.) Constat autem, quod Confessarius non potest sine violatione sigilli dicere se non absolvisse pœnitentem ipsi confessum, quando ex occurrentibus circumstantiis negatio absolutionis probabiliter præsumitur provenisse ex indispositione ipsius pœnitentis; sicut bene notavit *Jo. de Lugo sup. num.83.* ex *Navar., Soto, Suarez*, & aliis contra *Cajetanum v. Confessio* dicentem non revelari indirecte confessionem dicendo *non absolvi illum*;

281. Addo, quod si Confessarius Monialium dicat aliquam ex suis Monialibus violasse Clausuram, non nominata Moniali, utique peccaret; cum sic odiosa reddi possit confessio.

Ex quo infero, quod si Confessarius Monialium consilii causa cogatur aperire alicui tertio excessum auditum in confessione Monialis sibi auditæ, illum proponere debet in genere, & quasi in abstracto; vel certe dubium, cujus petit solutionem, ut ab alio sibi propositum, solerti adhibita æquivocatione referre, ne ullo modo indicet illum a se fuisse auditum in confessione: sic quippe consulit, & propriæ ignorantiæ, & secreto sigilli Sacramentalis, quod omni studio, ac diligentia servandum est.

282. Puto autem, quod si Confessarius Monialium consilii causa, vel alia de causa manifestet delictum Monialis sibi

commissæ in pœnitentem, non manifestato nomine, nec violat sigillum, nec mortaliter peccat, si delictum non sit infamatorium; & hoc licet indicet se illud audivisse in confessione Monialium: & ratio est, quod ex una parte non manifestatur persona, ideoque non læditur sigillum, ex alia parte communitas ipsa Monialium non offenditur, cum delictum illud non cedat in dedecus, ac infamiam Monasterii, & consequenter non peccatur mortaliter.

Sic censeo non posse, nec deberi condemnari Confessarium Monialium, qui amico dicit se nolle amplius vacare confessionibus Monialium illarum audiendis, eo quod aliquæ illarum sint scandalosæ, ideoque nolit se exponere periculo æternæ damnationis; si alias notorium sit Moniales illas esse scandalosas, & Confessarius sic loquatur ex notitia publica.

Quæres 23. *Qualiter possit, & debeat procedere Confessarius extraordinarius Monialium in petenda facultate absolvendi aliquam Monialem a reservatis, si probabiliter putet Prælatum, a quo petitur talis facultas, ex tali petitione deventurum in suspicionem non improbabilem dictam facultatem peti pro hac, vel illa Moniali particulari; idque ex variis circumstantiis ipsi Prælato notis.*

183. *Resp.* Posse submittere tertiam aliquam personam ad petendam illam facultatem a Prælato pro quadam Moniali, non manifestando cujus ea sit Monasterii; vel certe, si hoc non juvat, posset, & deberet illam absolvere indirecte a præfatis reservatis, monendo Monialem, ut curet postea directe absolvi ab illis per Confessarium Monasterii ordinarium, obtenta debita facultate modo convenienti. Ex quo colligant Prælati Monialium, consultum esse, ut deputatus in Confessarium extraordinarium non accedat ad illas sine reservatorum facultate, sicut advertimus *sup. qu.*12.

Quod si hac occasione quæras, an citra violationem sigilli Sacramentalis possit Confessarius denegare communionem Moniali, quam ex confessione scit esse indignam.

Resp. Non posse, sive communio petatur in publico; nam hoc esset indirecte manifestare peccatum pœnitentis: sive petatur in occulto, & alioqui ex negatione oriatur aliqua vel revelatio, vel exprobratio indirecta peccati occulti: quin etiam hoc procedit, etsi ea non sequatur: id enim redderet confessionem odiosam, ac difficiliorem, si sciret pœnitens posse Confessarium ipsi postea negare petita, & resistere propter notitiam habitam in confessione: ita *Cardinalis de Lugo d.*23. *de pœnitent. num.*126., *Sanchez l.*3. *de matrim. d.*16., aliique plures apud *Bonacinam d.*5. *de Sacram. qu.*6. *sect.*5. *part.*4. *n.*17. a quibus nec dissentient ii, qui dicunt Sacerdotem, qui non tenetur ex officio ministrare Sacramenta, posse, & teneri negare Sacramenta occulte petita ei, quem ex confessione scit esse indignum, si cesset periculum fractionis sigilli; siquidem Confessarius Monialium ex officio tenetur iis ministrare Sacramenta, sicque in eo nequit habere locum hæc doctrina.

Adverto hic ex *Sa v.Confessio n.*32., *Henriquez l.*6. *cap.*21., & aliis non violari sigillum, si manifestentur virtutes, revelationes, & similes gratiæ pœnitentis cognitæ ex confessione; quippe quæ non sunt peccata, nec materia confessionis: excipe cum *Cardinali de Lugo sup. num.*58. nisi prædicta in confessione manifestentur ad magis declarandam propriam ingratitudinem erga Deum: sic enim saltem in obliquo sunt materia confessionis.

Sic *Diana par.*6. *tract.*11. *resolut.*50. ex Granado, & communi sensu Doctorum putat non violari sigillum, si Confessarius dicat Monialem hanc, vel illam pœnitentem suam suis minutissimis peccatis, ac scrupulis caput sibi obtundere; cum in tali casu non manifestetur ullum peccatum in particulari, & nomen *scrupulosus* communiter significet hominem timoratum, & volentem abstinere etiam ab iis, quæ licita sunt, sed aliquod periculum inducunt: idem sentit *Coninchus sup. d.*1. *num.*11. monens, etsi in tali casu directe non violetur sigillum, male tamen, ac periculose id fieri, ideoque

Digitized by Google

que abstinendum esse a tali modo loquendi.

Illud etiam hic obiter moneo, quod si Confessarius peccatum alicujus Monialis novit ex confessione complicis, & Monialis illa de eo non se accuset, potest quidem hanc interrogare generatim, an habeat aliud peccatum, quod ejus gravet conscientiam, immo & speciatim, si peccatum illud sit, de quo Moniales solent interrogari, non item, si sit peccatum inter Moniales non usitatum: tunc enim si Monialis neget se illud commisisse, absolvi debet; cum pœnitenti credendum sit tam pro se, quam contra se, & non sit ratio, cur uni potius credatur, quam alii: ita *Diana supra resol.21. ex Toleto, & Fagund.* cum quibus sentit *Laym. n.24.* monens, quod si complex dedit facultatem loquendi cum alio, potest Confessarius speciatim examinare alium complicem, si sic expedire judicetur: & absit scandalum.

Addit *Cardinalis de Lugo num. 129. ex Henriquez lib.6. cap.23. n.2.* probabile esse non violari sigillum, si Confessarius statim, finita confessione, aliquid circa illam advertat pœnitenti, quod oblitus fuerat: nam moraliter non intelligitur fieri extra Confessionem, quod fit incontinenti, & falsum est, quod supponit *Fagund. præcep.2. Eccles. lib.5. cap.4. num.33.* a nobis dissentiens, finita confessione, statim censeri finitum Sacramentum, & judicium; cum aliquando pœnitentia imponatur ex oblivione post datam absolutionem, & alias impositio pœnitentiæ gravis satis significet confessionem gravium peccatorum: quod est signum, non adversari sigillo loqui de peccatis post absolutionem; cum censeatur adhuc durare idem judicium Sacramentale, cujus actus sunt absolvere, puuire, consulere, monere, corrigere, & similia: cum Cardinali de Lugo sentiunt Tannerus, & Jo. Præpositus relati a *Diana par.5. tract.11: resol.10. qui resolut.31.* ex Granado monet sine violatione sigilli non posse manifestari pœnitentiam injunctam pœnitenti in confessione, si ea sit talis, ut sit signum culpæ mortalis certæ, aut dubiæ; vel certe peccatorum venialium specialium quoad numerum, aut specie n: secus, si ea sit levis, ita ut ex ea solum colligi possit, pœnitentem confessum fuisse peccata tantum venialia: quod certum, & commune est, ut patet.

Quæres 24. *Quænam in primis observari debeant a Confessario Monialium extraordinario, ad hoc, ut utiliter fungatur suo munere.*

284. *Resp.* Debere observare sequentia; nimirum primo ut, antequam incipiat audire Confessiones, curet videre regulas, ac Constitutiones Ordinis, cujus sunt Moniales, quibus deputatus est in Confessarium: secundo ut accedens ad Monasterium primo alloquatur Abbatissam, eamque interroget, num ei occurrant aliqua in bonum spirituale Monasterii, ac Monialium subditarum manifestanda, quæ præsentiori indigeant remedio: tertio ut semper laudabiliter loquatur de Confessario ordinario, illum etiam excusans in iis, quæ forte illi objiciuntur a Monialibus: quarto ut non permittat Confessiones generales minus necessarias, ex quibus proveniat major inquietudo, ac perturbatio interioris pacis: quinto ne se minus festinantem ostendat in audiendis Confessionibus, sed patienter, ac benigne sinat unamquamque Monialium aperire cor suum, eas non interrumpendo, nisi in casu necessario, neque insinuando, ut quam citissime se expediant: sexto ut juxta rationem, & naturam defectuum, quibus unamquamque Monialium vidit esse affectam, opportuna tradat remedia, salutaria det consilia, & fructuosam adhibeat exhortationem: septimo ne inter confessiones audiendas sinat permisceri discursus extraneos, & ad rem non pertinentes, quibus Monialis pœnitens distrahatur a principali proposito: octavo ne admittat negotia temporalia ullius Monialis tractanda, sive cum aliis Monialibus, sive etiam cum sæcularibus, &, si de hoc requiratur, cum prudenti dexteritate ab iis omnino se subtrahat: nono ne ullam Monialium interroget de nomine, cognomine, patria, & similibus ad Sacramenta-

lem confessionem non spectantibus; nisi forte occurrentes circumstantiæ hic, & nunc suaderent oppositum. Moniales enim regulariter nollent cognosci a Confessario, maxime si sint ætate juniores, & inciderent in aliquem excessum turpiorem, cujus vel sola recordatione summopere confundantur: decimo ut cum omnibus æqualiter agat, omnem suspicionem acceptionis personarum devitans: quod bene monet *S. Bonavent. lib. de 6. alis, cap.6.* his verbis: *Licet meliores in effectu præferendæ sint* (loquitur de fœminis) *& omnes propter spem salutis in Christo amplectendæ sint, in actu tamen exhibitionis exterioris taliter superior se gerat ad omnes, ut nulla se ab eo contemni propter alias suspicetur, sed quælibet ab eo se diligi præsumat, & fiducialiter ei, quasi singulari amico confidat, ne alicui indignatio, & invidia in alias nutriatur: sicut fratres Joseph, qui oderant eum, quod a patre singularius amaretur.*

SUBSECTIO III.

Referuntur varia, ac utilia monita, quibus Moniales dirigantur ad profectum spiritualem per Confessarium tam ordinarium, quam extraordinarium.

QUoniam in audiendis Monialium Confessionibus identidem expedit, immo & oportet iis tradere opportuna monita juxta spirituales necessitates, quæ in iis ex ipsarum Confessione deteguntur; & alioqui non omnes, qui ad earum Confessiones deputantur, sive ut ordinarii, sive ut extraordinarii, ejusmodi monita habent in promptu, ut par esset: proinde in gratiam illorum, & in bonum spirituale ipsarum Monialium, ad complementum hujus tractationis placet in hac Subsectione afferre varia monita, eaque efficacia, ac valde utilia ex sacris litteris, Sanctis Patribus, Magistris vitæ spiritualis, & ex ipsa experientia deprompta; quæ deserviant ad consulendum variis indigentiis spiritualibus Monialium ab ipsis in Confessione manifestatis. Hæc autem monita sæpius lectitent Confessarii, eaque sibi sic faciant familiaria, ut in audiendis Monialium Confessionibus ea parata habeant, iisque illa opportune suggerere valeant juxta necessitatem spiritualem ipsarum hic, & nunc cognitam.

285. *Referuntur monita pro Monialibus ad comparandam perfectionem.*

286. *Item pro Superiorissis ad gubernationem rectam.*

287. *Item pro Officialibus Conventus ad suum officium recte obeundum.*

288. *Item pro Monialibus vulgo dictis Conversis ad suum munus bene explendum.*

289. *Item pro Novitiis ad vitam Religiosam rite instituendam.*

290. *Item pro puellis causa educationis manentibus intra Monasterium ad bonam ipsarum educationem.*

291. *Item ad Orationem fructuose faciendam.*

292. *Item ad Horas canonicas devote recitandas.*

293. *Item ad examen tum generale, tum particulare utiliter faciendum.*

294. *Item ad Confessionem peccatorum fructuose faciendam.*

295. *Item ad Communionem Eucharisticam digne recipiendam.*

296. *Item ad Missam reverenter audiendam.*

297. *Item ad Conciones cum fructu spirituali audiendas, ac pios libros utiliter legendos.*

298. *Item ad timorem mortis corporalis moderandum.*

299. *Item ad infirmitates corporis patienter sufferendas.*

Digitized by Google

300: *Item ad ærumnas, ac infortunia præsentis vitæ fortiter sustinenda.*

301. *Item ad superandas tentationes.*

302. *Item ad confirmandum animum in vocatione Religiosa vacillantem.*

303. *Item ad fovendam charitatem fraternam.*

304. *Item ad ablegandam spiritualem tepiditatem.*

305. *Item ad promovendam regularem observantiam.*

306. *Item ad perfectam Religiosæ paupertatis observantiam.*

307. *Item ad votum Religiosæ Castitatis exacte custodiendum.*

308. *Item ad perfectam obedientiam in Religione servandam.*

309. *Item ad vitandam sæcularium personarum conversationem.*

310. *Item ad aversandum quodcumque peccatum mortale.*

311. *Item ad vitanda peccata venialia.*

312. *Item ad abigendos conscientiæ scrupulos.*

Quæres 1. *Quæ monita tradi possint, ac debeant Monialibus, ut eæ facilius, ac expeditius Religiosam perfectionem consequantur.*

285. *Resp.* POsse, & debere tradi sequentia, videlicet.

1. Sacramenta frequentent, & sacram Communionem regulariter octavo quoque die recipiant; sicut de facto in Ordinibus virorum Religiosorum observantioribus fieri solet: at id faciant cum debita præparatione, juxta dicenda inferius; curentque ex frequenti Communione in dies magis, ac magis proficere in via Dei, ita ut de qualibet earum veraciter dici possit illud Prov.32. *Panem otiosa non comedit.*

2. Certum tempus habeant deputatum orationi mentali, & in ea quotidie se exerceant, eam semper dirigentes ad proprium spiritualem profectum: quod omnino consequentur, si juxta inferius dicenda, omni studio curabunt, ut ipsarum oratio non sit mere intellectualis, & speculativa, sed practica, & effectiva, videlicet ordinata ad emendationem defectuum, & acquisitionem virtutum, quibus maxime indigent.

3. Certis temporibus sive privatim, sive publice (ut fit in Societate Jesu) vota suæ Professionis, præmissa aliqua præparatione, magno animi sensu renovent.

4. Pios libellos attente, ac devote legant, eosque de consilio proprii Confessarii.

5. Saltem semel in die faciant conscientiæ examen, non solum generale, sed etiam particulare, juxta formam inferius *qu.*9. tradendam.

6. Omni studio curent singularum Regularum, etiam minimarum, observantiam; ne modica spernentes paulatim decidant, & in excessus graviores paulatim labantur cum gravi salutis spiritualis discrimine.

7. De defectibus commissis debitam pœnitentiam a Superiorissa deposcant, vel certe ab ea impositam, prompte, ac humiliter impleant; idque etsi contingat illam imponi ob defectum vere non culpabilem; cum in tali casu majus acquiratur meritum, juxta illa verba Sancti Petri 2.c.2.: *Quæ vobis est gloria, si peccantes, & colaphizati sufferetis; sed si bene facientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum.*

8. Monasteria Conventus, ad quæ juxta consuetudinem Monasterii deputantur, obeant diligenter, fideliter, ac prompte; memores se obire ea propter unum Deum, & ab eo solo debitam mercedem esse obtinendam.

9. In

9. In omni loco Divinæ meminerint præsentiæ, scientes *ex 23. Eccl. Quod oculi Domini multo plus lucidiores sunt super Solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes*; sicque juxta monitum Sancti Bernardi *in Psalm. Qui habitat*: *Ne audeant illo præsente, quod vidente homine non auderent.*

10. In exercitio bonorum operum, juxta consilium S. Bernardi *in spec. Monach.* identidem sibimetipsis dicant: *Si modo moritura esses, faceres istud?* adeoque sive confiteantur, sive communicent, sive Officium Divinum recitent, sive Missæ assistant; hæc omnia eo faciant modo, quo facerent, si certæ essent se tunc ultimo confiteri, communicare &c. Constat autem, quod, si id certo nossent, prædicta facerent cum commoda perfectione ipsis possibili: quo pacto S.Basilius *in Instructione ad filium spiritualem*, ait: *Semper ante oculos tuos versetur ultimus dies, ut facilius te possit refrenare ab omnibus vitiis*: quod monet etiam *Horatius l.1.ep.4. Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*

11. In omnibus curent majorem sui abnegationem tam animi, quam corporis, ita ut cum *Paulo Gal.* veraciter dicere possint: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo*: ad hoc enim vocantur Religiosi a vita communi ad religiosam, ut per continuam sui abnegationem mundo moriantur, uni Deo viventes.

12. Otium quam maxime aversentur, ideoque ab exercitiis mentalibus ad corporalia transeant, juxta monitum, quod dedit Deus S. Antonio his verbis. *Antoni, quæris Deo placere? ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito.*

13. Totam suam conscientiam candide, ac sincere suo Confessario aperiant, ipsi manifestantes tam defectus, ac depravatas animi propensiones, quam virtutes, corporis afflictiones, tentationes, Divinas illustrationes, & quæcumque ipsis occurrunt in vita spirituali: *Tamdiu enim*, inquit Cassianus *collat.2. Abb. Moys. c.10.*, *suggestiones ejus noxiæ* (idest dœmonis) *dominantur in nobis, quamdiu celantur in corde: illico enim, ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcescit.*

14. Mutuam inter se unionem, & charitatem servent, se invicem sustinentes, & defectus Sororum, quibuscum vivunt, ingeniosa, ac sedula charitate dissimulantes: siquidem, ut loquitur S.Hieronymus *in regul. Monach.*: *Sine charitate Cœnobia sunt tartara, habitatores sunt dæmones; cum hac vero sunt Paradisus in terris, & in eo degentes sunt Angeli.*

15. Attendant non mala exempla, (si quæ forte viderint) sed bona (quæ, Deo dante, non desunt in quolibet Monasterio); hincque sumant rationem proficiendi magis, ac magis in virtutibus religiosis.

16. Maxime abstineant a sæcularium conversatione; sicque valde raro accedant ad collocutoria, & non nisi cum assistentia auscultatricum, ac præmissa brevi aliqua oratione, qua Deum exorent, ne ipsum ullo modo offendant in tali accessu, ac collocutione: ad quod possent deservire verba *in Psalm.140. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis.*

17. Proponantur iis monita, quæ Beatus Ægidius per modum Paradoxorum docuit, ut ab iis sedulo in praxim deducantur, videlicet: Si vis bene videre, erue oculos tuos, & esto cœcus: si vis bene audire, esto surdus: si bene loqui, esto mutus: si bene ambulare, abscinde tibi pedes: si bene operari, mutila tibi manus: si bene amare, habeas te odio:

Digitized by Google

te odio : si bene vivere, te mortifica : si bene lucrari, disce perdere : si vis esse dives, esto pauper : si vis esse in deliciis, affl ige te : si vis esse securus, esto semper in timore : si vis exaltari, humilia te : si vis honorari, despice te, & honora te despicientes : si vis habere bonum, sustine malum : si vis esse in quiete, labora : si vis benedici, desidera maledici; O quam magna sapientia scire hæc facere ; & quia magna sunt, non omnibus data sunt.

18. Paupertatem diligant tamquam matrem, Castitatem æmulentur angelicam, Obedientiam servent perfectissimam; in omnibus propriam abnegantes voluntatem, eamque subjicientes Superiorum nutibus, ne dicam præceptis ; idque ex amore Christi, qui factus est obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.

Quæres 2. *Quibus monitis juvari possint Superiorissæ Monialium ad rectam Monasterii gubernationem.*

286. *Resp.* Posse juvari sequentibus monitis, videlicet :

1. Cultum Dei, & bonum spirituale subditarum in primis omni studio, ac diligentia promoveant, juxta illud Christi monitum : *Quærite primum regnum Dei* : cultum quidem Dei curando, ut horæ Canonicæ in Choro statutis temporibus frequenter, ac devote recitentur ; Missæ in Templo celebrentur, ejusque Altaria sint munda, ac bene præparata : bonum vero spirituale subditarum, fovendo in ipsis exercitium orationis mentalis, ac frequentiam Sacramentorum ; necnon curando, ut Confessarium habeant prudentem, pium, doctum, ac zelantem ; & bonos Concionatores, qui identidem illas ad perfectam Regularum observantiam, plenam sui abnegationem, & religiosarum omnium virtutum acquisitionem efficaci exhortatione impellant.

2. Omnimodam Regularum observantiam procurent, etiam in minimis ; scientes, modica spernentem paulatim decidere : sicque prudenter, ac discrete illas transgressiones puniant salutaribus pœnitentiis, interdum tamen dissimulantes, juxta illud : *Nescit regnare, qui nescit dissimulare* : & interdum monentes prius materno affectu Monialem transgredientem, comminando pœnam ei infligendam, nisi resipiscat ; ut si non amore virtutis, saltem formidine pœnæ a delinquendo imposterum deterreatur.

3. Quam maxime invigilent circa mores Monialium juniorum, sollicite observantes, a quibus advocentur ad collocutorium, quas litteras accipiant, & scribant, & a quibus ; quos libros legant ; quas habeant conversationes ; an mittant, & a quibus recipiant, aliaque id genus ; memores, adolescentem juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedere ab ea. *Prov.* 22.

4. In regimine Monasterii non ducantur respectibus humanis, nec omittant implere munus suum ex metu incurrendi offensionem subditarum ; quin potius dicant cum Apostolo *Galath.* 1. *An quæro hominibus placere? si hominibus placerem, Christi servus non essem.*

5. Identidem inspiciant, an Officiales Monasterii recte, ac fideliter munus suum exerceant : &, si quam illarum forte minus bene se gerere reperiant in munere ipsi commisso, illam admoneant ; &, si opus fuerit, non puniant solum, sed etiam amoveant.

6. Invigilent super famulos utriusque sexus ad Monasterii servitia deputatos, num deferant Monialibus nuncia, aut epistolas, quæ cedant in præjudicium boni spiritualis earum, boni nominis Monasterii, honoris Dei, ac bonæ ædificationis.

7. Facilem, ac benignum accessum exhibeant unicuique suarum subditarum ;

rum;sicque hæ erga ipsas magnam concipiant confidentiam, cognoscentes se habere matrem, quæ possit compati omnibus infirmitatibus ipsarum.

8. Confessariis Monasterii ea solum conferant, quæ possunt prodesse bono spirituali, ac communi quieti Monasterii; non item quæ spectant ad distributionem officiorum, aut negotia temporalia Conventus; aliàs Moniales suspicari possent identidem hoc, vel illud factum fuisse a Superiorissa ex consilio, ac suggestione Confessarii, & se ab illo offensas existimantes, debitam in illum confidentiam amitterent; quæ tamen adeò est necessaria in tribunali Sacramentalis confessionis, maxime in fœminis.

9. Etiam personaliter visitent identidem ostium Clausuræ, collocutorium, & alia similia loca, ut subditæ ex metu ne deprehendantur in flagranti delicto a propria Superiorissa, magis sibi caveant; ad quem effectum forte consultum esset, ut Abbatissa existente in Choro tempore Divinorum Officiorum, aut in Refectorio, vel alio loco publico, ejus Vicaria, seu Priorissa ipsi subordinata maneat extra; ita ut, occurrente necessitate, possit accurrere ad hunc, vel illum locum; sicque Moniales numquam esse possint tutæ, quin ab aliqua ex Superiorissis deprehendi possint in delicto, quod forte meditentur: fælix enim necessitas, quæ ad meliora compellit.

10. Moniales magis modestas, & melius morigeratas suavius tractent, iis facilius petita concedant, illas ad officia digniora promoveant, & in ipsas majorem ostendant confidentiam: e contra pro viribus infringentes audaciam, ac libertatem Monialium pervicacium, ac regularem disciplinam subvertentium: siquidem de Deo ipso dicitur: *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles. Lucæ 2.*

11. Venerentur, ac honorent Moniales antiquiores, eas præsertim, quæ jam fuerunt Abbatissæ; ab iis consilium petant in negotiis gravioribus Monasterii, & erga ipsas magnam ostendant confidentiam; non ita tamen, ut de ulla ipsarum dici possit: hæc regit, ac moderatur nos, & nostram Abbatissam; idque cum gravi offensione, ac perturbatione Conventus.

12. Non ducantur suis sensibus, sed in rebus arduis petant consilium a suis Discretis, illas libenter audiant, & si consilium suggerant opportunius, illud sequantur, memores, *ubi sunt multa consilia, ibi esse salutem. Prov. 11.*

13. Non sint faciles in præstanda fide subditis referentibus hunc, vel illum excessum fuisse ab hac, vel illa Moniali commissum; sed prudenter, & caute disquirant, vera ne sint, an falsa, quæ referunt: nec umquam manifestent a quibus id scierint.

14. Si quam noverint discordiam exortam fuisse inter subditas, statim per se, aut aliquam ex aliis Monialibus gravioribus, aut etiam per Confessarium illam componere studeant, juxta illud *Ephes. 4. Sol non occidat super iracundiam vestram.*

15. Monialibus ægrotantibus maximam exhibeant charitatem, iis non solum suppeditando omnia necessaria ad sanitatem recuperandam, sed etiam illas sæpe visitando, ac recreando tum per se, tum per alias Moniales, & procurando eis tempestive remedia spiritualia juxta occurrentem indigentiam.

16. Ne subditis committant officia Conventus supra vires ipsarum: & si ex suorum consanguineorum inopia non habeant, unde faciant ordinarias expensas in officio commisso; aut aliud ipsis non committant, aut ex bonis communibus Monasterii necessarias subministrent expensas.

17. Nec se ostendant magis amicas, ac fa-

Digitized by Google

ac familiares uni, quam alii, sed se matrem communem omnibus exhibeant, memores apud Deum non esse exceptionem personarum; sicque curent cuilibet subditarum materni affectus viscera ostendere, ut quælibet putare possit se præ aliis esse dilectam.

18. Ne sinant induci novas consuetudines regularis disciplinæ relaxativas intra Monasterium, sed eas quam citissime eradicent, implorato etiam, si opus sit, auxilio proprii Prælati.

19. Bono exemplo in omnibus præeant Monialibus subditis, certo sibi suadentes, quod agitur a Prælatis, facile trahi a subditis in exemplum, *c. magnæ de voto*: salutaria item consilia, ac monita illis tradant, prout hic, & nunc necessarium judicaverint; immo & acrius reprehendant, si opus fuerit, dicente ipsis Domino Deo *Jer. 1.*: *Ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum*.

20. Monialibus subditis necessaria ad victum, & vestitum, habitationem, ac recreationem, si ferant annui reddituus Monasterii, abunde potius, quam parce subministrent; animo recolentes, ubi est abundantia, ibi esse observantiam; & quod, *si non fuerint saturati, & murmurabunt. Psal. 58*.

21. Caveant pro viribus, ne Monasterium gravent novis debitis; si tamen necessitas exigat, ut aliqua contrahantur, ea ne detrectent facere, servatis servandis; cum sit cosultius Monasterii bona gravare ære alieno, quam Monasterium implere querimoniis, ac murmurationibus contra Superiorissas, ac Officiales Conventus.

22. Illam propriæ Vicariæ, seu Priorissæ conferant potestatem, ut inde conjiciant Moniales subditæ in quanta æstimatione, ac veneratione ipsa haberi debeat, sicque inducantur ad promptius exequenda ejus jussa, licet aliàs non deceat illam passim se ingerere in reprehendendis subditis, aut concedendis licentiis majoris momenti.

23. Quotidie se, & omnes suas subditas Deo, Sancto Fundatori Ordinis, Sancto Tutelari Ecclesiæ, proprio, & Angelo suo Custodi enixe commendent: necnon identidem reflectant super necessitatibus tum spiritualibus, tum temporalibus singularum subditarum, iisque omni studio conentur afferre opportuna remedia.

24. Ne subditas suas permittant vacare certis speciebus negotiationis muliebris, quæ impediant regularem observantiam, animum distrahant a spiritualibus exercitiis, corporis obsint sanitati, & præbeant ansam tractandi cum sæcularibus.

25. Sint constantes in decretis, ac suis deliberationibus, nec ita facile mutent consilium ob humanos respectus; quamquam consultum sit, interdum mutare consilium, sed semper in melius, si occurrant justæ rationes id faciendi.

26. Puellarum educationis causa degentium in Conventu peculiarem habeant curam, accurate dispicientes, quibus moribus sint prædítæ, a quibus vocentur ad crates collocutorii (ad quas numquam accedant sine propria Magistra) an, quas, & quibus personis epistolas scribant, aut accipiant; an secedant in loca Monasterii secretiora, & ad quem effectum; an frequentent Sacramenta; an debitam servent modestiam in vestitu, incessu, ac sermone; aliaque id genus.

27. Meminerint durissimum esse judicium his, qui præsunt, eosque teneri reddere rationem de animabus subditorum; ideoque studeant exercere munus suum coram Deo, ac hominibus, ut decet, ac oportet: sic enim a Deo condignam referent remunerationem, majoremque meritorum cumulum obtinebunt.

Digitized by Google

Quæres 3. *Quæ documenta a Confessariis Monialium suggeri possint, & debeant Monialibus ad officia Conventus deputatis, ut ea laudabiliter exerceant.*

287. *Resp.* Posse, & debere suggeri sequentia, videlicet:

1. Munus sibi commissum fideliter, ac exacte, semoto quocumque humano respectu, exerceant, juxta regulam, statuta, & consuetudines proprii Monasterii, in omnibus unum Deum, ejusque gloriam, & bonum commune Religionis intendentes, ac omni diligentia procurantes.

2. Sint omnino subordinatæ Superiorissæ Monasterii in capite; ejus sensibus omnino acquiescant (quod tamen non facit, quin ei significare possint modeste proprium sensum circa res concernentes officium illis commissum, se aliàs ejus arbitrio, ac judicio in totum subjicientes) ei fideliter referant, si quid in suo officio occurrerit, quod judicent ei referendum esse ob commune bonum Monasterii, sive spirituale, sive temporale, ne postea cum *Isai. 6. cap.* cogantur dicere: *Væ mihi, quia tacui.*

3. Curent in exercitio proprii muneris placere non hominibus, sed Deo; sicque ad captandam aliarum Sororum benevolentiam non faciant contra propriam conscientiam, permittentes, ac dissimulantes ea, quæ cedere possunt in Dei offensam, ac præjudicium grave spiritualis boni Conventus: non formident incurrere odium, ac offensionem Monialium minus observantium, quarum excessus impedire satagunt; memoria retinentes, quod habetur 1. *Petri 2. Si quid patiamini propter justitiam, beati.*

4. Crebro meminerint, si ex ipsarum incuria, ac negligentia gravis excessus committatur ab aliqua Monialium, illius rationem ab iis exigendam esse; quippe quæ ex officio tenebantur illum impedire, & facile impedivissent, si tempestive Superiorissam admonuissent, ut sua prudentia, ac vigilantia, probabili periculo, ac proximæ occasioni commissi excessus obstaret, juxta illud: *Principiis obsta; sero medicina paratur.*

5. Suum munus prompto, ac hilari animo exequantur; scientes, hilarem datorem diligi a Deo: si enim ægre, & quasi invite illud impleant, eumdem laborem subibunt, nihil meriti coram Deo inde comparantes; sicque in fine cogentur dicere: *Per totam noctem laborantes nihil cepimus.*

6. Sicut non debent recusare, aut negligenter obire communia Monasterii officia ob studium propriæ quietis, & ut commodius vacent Deo, & sibimetipsis, si ad ea deputentur a Superiorissa; sic cavere debent quammaxime, ne iis ita se immergant, ut non supersit tempus vacandi consuetis exercitiis pietatis, vel certe, si ea obeant, incuriose, ac negligenter ea præstent cum gravi damno proprii profectus spiritualis.

7. Si ex officio commisso curam habeant bonorum temporalium Monasterii, ea curent conservare diligenter; nec de iis disponant, nisi juxta mentem Superiorissæ, sive expressam, sive tacitam, ac interpretativam; quippe quæ sunt de Christi patrimonio, adeoque tractari debent tamquam res sacræ.

8. Si re ipsa nequeant satisfacere Sorori petenti aliquam ex rebus pertinentibus ad officium ipsarum respective, curent ei satisfacere saltem verbis humanioribus, magno animi sensu significantes, sibi maxime displicere, quod ei in re proposita gratificari non valeant; sic quippe magis fovebitur fraterna charitas, & minus tristabitur Soror, cui res illa petita denegatur.

9. Si

9. Si ratione officii demandati occasionem habent agendi cum sæcularibus, agant semper magna cum ædificatione; ita ut vere possint dicere cum *Paulo* 2. *Cor.*2. *Christi bonus odor sumus*: quod facile assequentur, si se ostendant graves, modestas, patientes, humiles, ac devotas, & cum sæcularibus nonnisi spirituales, aut saltem necessarios admisceant sermones, hosque breves.

10. Caveant, ne sumptus immoderatos faciant non necessarios in proprio officio; &, si quos coguntur facere, ne faciant ad pompam, ac vanam ostentationem: alias de iis diceretur, *receperunt mercedem suam*, *Matth.* 6. præterquamquod hac ratione exercitium officiorum communium inter Moniales efficitur intolerabile respectu illarum, quibus non suppetunt facultates ad faciendas expensas adeo excedentes: unde fit, ut eæ ab aliis negligantur, inquietæ vivant, & interdum etiam cogantur indigna præstare, ut parent necessarias expensas; idque cum gravi jactura proprii profectus spiritualis, ac bonæ existimationis Conventus.

Quæres 4. *Quibus mediis juvari possint, & debeant a Confessariis Monialium Moniales vulgo dictæ* Conversæ, *ad hoc ut bene se gerant in exercendis ministeriis temporalibus Monasterii*.

288. *Resp.* Posse, & debere juvari sequentibus mediis; nempe.

1. Ut contentæ sorte Marthæ tota animi promptitudine in vilioribus officiis Conventus se occupent, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut famulæ Christi facientes voluntatem Dei ex animo: sic enim condignam remunerationem recipient ab eo, qui dicit *Gen.*15. *Protector tuus sum, & merces tua magna nimis*.

2. Meminerint sæpius fœminas similis conditionis longe majores labores sustinere, & graviores ærumnas perpeti ad victum, & vestitum præcise comparandum; quin & ipsas idem facturas fuisse, si ad statum religiosum non fuissent vocatæ: cum in præsentia pari labore, vel etiam minori, non solum victum, ac vestitum sibi acquirant, sed præterea cælestis beatitudinis thesaurum lucrentur: sicque se excitent ad labores Monasterii subeundos majori cum alacritate, gratias Deo identidem de hac ipsa re agentes.

3. Sibi persuadeant se servire Christo in Monialibus juxta illud *Matth.*25. *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*; ideoque sua ministeria ea animi alacritate præstent, qua præstarent, si ea Christo corporaliter præsenti exhiberent.

4. Se promptas Superiorissæ exhibeant ad quodcunque genus ministerii, ac servitii, nec se ostendant addictas uni potius, quam alii; quin potius se offerant ad exercenda ea, quæ sunt viliora, & ab aliis communiter refugi solent, scientes se hac ratione majora meritorum incrementa acquisituras esse, & rem Deo longe gratiorem facturas.

5. Otium quam maxime evitent, ac proinde, si, expleto proprio munere superfit tempus, ubi solita devotionis exercitia impleverunt, adjuvent socias, si forte earum opera indigent in suo ministerio obeundo, vel certe quærant a Superiorissa, an ipsi occurrat aliquid, quod faciant: idque juxta consilium Salomonis *Ecclesiast.* 9. *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare*.

6. Numquam conquerantur de Superiorissa, aut alia quacunque Moniali, quod illas nimis gravent: quin potius, si coram Deo re vera sentiant se esse nimis gravatas, confidenter adeant Superiorissam, eique proponant suas difficultates; interim paratæ ad facienda quæcumque illa in Domino judicaverit.

7. Moniales ad usum chori destinatas debito honore, ac reverentia prosequantur tum verbis, tum factis; cum iis magna animi submissione tractent; suam illis operam in omnibus exhibeant; Deoque agant gratias se factas fuisse sorores illarum in Religione, a quibus in sæculo nec forte in famulas admissæ fuissent.

8. Ex rebus Monasterii ipsis ratione officii commissis ne unquam audeant sibi quidquam usurpare sine debita licentia, &

Digitized by Google

de iis omnino disponant juxta præscriptum Superiorissæ, caveantque ne in iis distribuendis sint personarum acceptatrices, meliora dantes sororibus magis amicis, & quibus eæ gratificari cupiunt: alias in die judicii audient contra se proferri quod habetur *Lucæ 16. Redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris villicare.*

9. Bona Monasterii ipsarum curæ commendata custodiant diligenter, ac si essent propria; memerintque sibi de iis reddendam esse rationem non solum Superiorissæ, sed etiam Deo, si ipsarum culpa ea pereant, vel deteriorentur.

10. Non ita se dedant proprii officii exercitiis, ut consuetas orationes, examen conscientiæ, & alia pietatis opera vel omnino omittant, vel magna cum negligentia impleant, oblitæ moniti Evangelici: *Quærite primum regnum Dei, & justitiam ejus.*

11. Dum occupantur in exercitio proprii officii, sæpissime recordentur divinæ præsentiæ; recitent frequenter orationes jaculatorias; identidem offerant Deo quod agunt, aut patiuntur in suorum peccatorum remissionem; studeant ad Dei honorem, ac gloriam dirigere omnes suas operationes, habeantque in omnibus debitam rectitudinis intentionem: quo modo ostendent se non esse famulas mercenarias, sed ancillas Christi, sed servas Dei, sed religiosas christianæ perfectionis studiosas.

12. Sint fortes in sustinendis laboribus proprii officii, humiles in tolerandis reprehensionibus Superiorissæ, & patientes in audiendis querimoniis contra ipsas juste, aut injuste excitatis; memores acquisitionem religiosæ perfectionis potissimum pendere ex continua sui abnegatione, juxta illa verba Christi: *Lucæ 9. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.*

13. Non contristentur, nec ægre ferant labores suos esse minus acceptos Superiorissæ, ac Monialibus: non enim propter ipsas, sed propter Deum debent laborare; nec par est, ut Christi famulæ intendant placere hominibus; cum potius conari debeant, ut placeant Deo, verba illa Pauli sæpe repetentes: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem*; & animo recolentes non eum probatum esse, qui seipsum commendat, sed quem Deus commendat, ut habetur 2. *Corinth.* 10.

14. In exequendo proprio officio sint diligentes, ac sollicitæ, ita ut omnia temporibus debitis, quantum ad ipsas spectat, sint parata; sicque ex illarum culpa in Monasterio non excitentur querimoniæ, & obtrectationes, quæ charitati fraternæ maxime adversantur, ac communem pacem perturbant.

15. Munditiem omni studio curent in propriis officinis, & in rebus omnibus ad ipsarum officium spectantibus; quippe quæ maxime decet religiosos homines, & omnibus esse solet acceptissima.

Quæres 5. *Quæ documenta a Monialium Confessariis tradi possint, ac debeant Monialibus Novitiis ad vitam religiosam rite in iis instituendam.*

289. *Resp.* Posse, & debere tradi sequentia; nimirum.

1. Intelligant beneficium vocationis religiosæ esse singulare; de eo quotidie gratias Deo agant quam maximas, & perseverantiam toto animi affectu deprecentur; memores non eum, qui incœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, salvum futurum esse.

2. Animo sæpe recolant religiosos in religione vivere purius, cadere rarius, surgere velocius, incedere cautius, irrorari frequentius, quiescere securius, mori confidentius, purgari citius, remunerari copiosius, ad æternam gloriam pervenire facilius.

3. Frequenter meditentur, unde erutæ, quo vocatæ, quæ mala evaserint, quæ bona acceperint; ad quid religiosum statum susceperint; quibus mediis finem intentum assequi possint; quas, & quantas obligationes susceperint in ipso Religionis ingressu.

4. Meminerint frequenter, quod *locus non facit sanctos, sed operatio bona locum*

eum sanctificat, *& nos*, teste *S. Augustino in serm.27. ad Fratres in Eremo*: *peccavit enim Angelus in cælo*, *peccavit Adam in Paradiso*; *& tamen nullus locus sanctior illis erat*: *si habitatorem loca beare possent*, *nec homo*, *nec Angelus*: *a dignitate corruissent*.

5. Recogitent assidue, quales fuerint prima die, quando exierunt de sæculo, & receptæ sunt intra Monasterium; talesque semper curent permanere, ut pie dicebat Agatho: quin etiam semper in dies debent crescere in spiritu, ac fervore dicentes cum David *Psal.76. Dixi, nunc cœpi*.

6. Insistant sedulo abnegationi sui ipsius tam quo ad intellectum, quam quo ad voluntatem; carnem discreta, ac moderata castigatione juxta Confessarii consilium edoment, corporis sensus mortificent, & inordinatos animi affectus fræno rationis coerceant: ut dicere merito possint cum Paulo *Rom.8. propter te mortificamur tota die*, *æstimati sumus sicut oves occisionis*.

7. Quammaxime afficiantur exercitiis spiritualibus, orationi, meditationi, examini conscientiæ, lectioni piorum librorum, frequentiæ Sacramentorum; & hæc assuescant facere omni studio, ac diligentia, illorum usum præferentes cuicumque alii occupationi temporali juxta consilium Sapientis: *Eccles.12. Deum time*, *& mandata ejus observa*: *hoc est enim omnis homo*.

8. Quasi a facie colubri fugiant peccatum mortale, & a venialibus, præsertim magis voluntariis, pro viribus abstineant; quippe quæ paulatim disponunt ad mortale, minuunt divini amoris fervorem, animæ potentias debilitant, ejus pulchritudinem aliqua labe inficiunt, & non parum impediunt divinæ gratiæ augmentum; ut communiter docent Theologi.

9. Magni faciant intentionis puritatem in omnibus, etiam particularibus; unicum Deum intendant, & quærant, magnam cum illo familiaritatem contrahant per frequentem piorum actuum, ac orationum jaculatoriarum usum: proprium spiritualem profectum præferant universis vitæ hujus bonis, & quæcumque illum possunt retardare, omnino amoveant, scientes nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, animæ propriæ detrimentum patiens, ut habetur *Matthæi 16*.

10. Sincere, ac fideliter proprio Patri spirituali totam suam conscientiam manifestent: ipsi aperiant non solum proprios defectus, pravas inclinationes, ac tentationes, sed etiam pœnitentias voluntarias, actus bonos, & divinos favores; sibi certo persuadentes in vitæ spiritualis curriculo nullum medium dari utilius, efficacius, & magis necessarium, quam sit fidelis, clara, ac sincera manifestatio conscientiæ.

11. Paupertatem diligant ut matrem; castitatem æmulentur Angelicam; Christi obedientiam perfectissimam imitentur; fraternam charitatem puram propter solum Deum absque nota singularitatis custodiant; simplicitatem, & animi candorem sequantur, ab omni artificio, duplicitate, & quacumque politica procedendi ratione prorsus abhorrentes; regularum, etiam minimarum exactam curent observantiam; modestas denique, humiles, patientes, ac devotas in omnibus se exhibeant.

12. Bonorum temporalium, quibus renunciarunt amplectentes statum religiosum, penitus obliviscantur: nullam mentionem faciant de bonis parentum, nobilitate familiæ, & consanguineorum amplitudine, ac dignitate: non ostentent præclaras animi, & corporis dotes, quibus forte insignitæ sunt; memores religiosis in Deo solo gloriandum.

13. Curent compositionem non solum internam animi, coercendo inordinatos animi affectus, & pravas propensiones corrigendo, sed etiam externam ita ut caput non leviter huc, illuc dimoveant; oculos ut plurimum demissos teneant; rugas in fronte, & multo magis in naso evitent; labia nec nimis comprimant, nec nimium deducant; in facie non præferant

tri-

tristitiam, nec alium minus moderatum affectum; manus, si non occupentur in detinenda veste, decenter quietas detineant, incedant passu moderato, sine notabili festinatione, nisi urgeat necessitas: omnes denique gestus, ac motus ipsarum ii sint, ut apud omnes pariant ædificationem.

14. Parce loquantur, maxime coram Superioribus, & Monialibus antiquioribus, juxta *Proverb.* 11. *In medio seniorum ne adjicias loqui*: &, si loquendum fuerit, meminerint modestiæ, ac ædificationis tum in verbis, tum in ratione, ac modo loquendi: *si quis enim putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio*, inquit *S. Jacobus capit.* 1.

15. Modum recitandi divinum Officium, & varias Chori cæremonias bene percipiant; assuescant illas exacte observare; accurate considerent regulas, ac constitutiones Ordinis, sedulo examinent obligationes vitæ religiosæ, & ex proposito sæpe recogitent, num ipsis suppetant vires sufficientes ad illas perfecte implendas; ne postea de iis dici possit, quod habetur *Lucæ* 14. *Cœpit ædificare, & non potuit consummare*.

16. Caveant quammaxime a fœminarum sæcularium vanitatibus: abstineat a quocumque corporis ornatu, simplicitatis religiosæ limites excedente: fuci, cincinni, & similia vanæ pulchritudinis fomenta in iis nec nominentur: speculi usum aut nullum, aut brevissimum habeant: unam denique animæ pulchritudinem affectent, & curent juxta verba *Pauli* 1. *Corinth.*7. *Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore, & spiritu: quæ autem nupta est, cogitat, quæ sunt mundi, quo modo placeat viro*: quippe omnino dedecet vanam corporis pulchritudinem affectari a sponsis illius, cui teste *Isaia c.*53. *non est species, neque decor; qui est despectus, & novissimus virorum, vir dolorum, & sciens infirmitatem, & quasi absconditus vultus ejus, & despectus, unde nec reputavimus eum*.

17. Attendant bona exempla, quæ Deo dante in quolibet Monialium Monasterio non desunt; &, si in Moniali aliqua antiquiori aliquid inspiciant redolens aliqualem regularis disciplinæ relaxationem, non ideo illud sibi etiam permissum existiment: æquitas enim petit, ut aliqua permittantur religiosis senioribus, quæ in ipso religionis ingressu non decet permitti junioribus; aliàs si junioribus permittantur quæcumque permittuntur antiquioribus religiosis, ubi ii fient ex antiquioribus, si quoad hoc consequenter procedant, ad omnimodam religiosæ observantiæ dissolutionem devenient: unde fit, ut, si quæ exempla minus bona animadvertant in aliqua Moniali, debeant compati fragilitati humanæ, ac excusare intentionem, interim tamen ab iis abstinentes.

18. Ad collocutoria vel numquam, vel valde raro accedant; & si ex causa justa accedant, in omnibus procedant cum religiosa ædificatione, & quam citissime se expediant, memores in multiloquio non deesse peccatum *Prov.* 10. Jesumque inveniri, non inter cognatos, & notos, sed in templo, & quidem non statim, sed post triduum.

19. Litteras neque recipiant, neque scribant, nisi de licentia Superiorissæ, aut propriæ Magistræ juxta Monasterii consuetudinem; &, si quas scribunt, eæ sint, quæ deceant sponsam Christi, ac novitiam religiosam: fabulas sæculares scire non curent: libros denique minus honestos omnino aversentur, sicut & sermones minus pios; scientes corrumpere bonos mores colloquia prava.

20. Identidem se excitent ad novum fervorem, & amorem Dei: erubescant conversæ ad Dominum minori affectu sectari justitiam, quam iniquitatem antea sectarentur: *Pudeat negligentius nunc in vitam, quam prius in mortem ire, & minori studio salutis acquirere, quam perditionis augmentum*; ut loquitur *S. Bernardus Epist.*140. considerent quanto labore ac studio sponsa carnalis curet placere proprio sponso; & erubescant se ita parum laborare, ut placeant Christo qui eas elegit in sponsas.

Quæ-

Digitized by Google

Quæres 6. *Quibus monitis possint, & debeant Confessarii Monialium instruere Puellas intra Monialium Monasteria degentes in educatione, ad hoc, ut educatio cedat in majus bonum ipsarum Puellarum.*

290. *Resp.* Posse, & debere instruere sequentibus monitis; nempe,

1. Intelligant se intra Monasterium admissas in educationem primo, & principaliter ut instruantur in Christianis moribus, & actibus pietatis; ideoque ut finem intentum consequantur, ad studia pietatis maxime incumbant, suas preces quotidie recitent, Missam audiant devote singulis diebus: unoquoque mense confiteantur sua peccata, immo & communicent, si jam ad communionem admittuntur; pios libellos ipsarum statui, ac ætati proportionatos legant; interdum jejunent, sin minus jejunio rigoroso (ad quod tenentur solum post annum 21. expletum) saltem per modum aliqualis abstinentiæ, ut sic paulatim assuescant jejuniis Ecclesiæ observandis: conciones, ac pios sermones, qui habentur ad Moniales, attente audiant: reliqua denique pietatis opera exerceant juxta conditionem ipsarum ætatis, ac status.

2. Debitam servent modestiam in omnibus, in vestitu, incessu, corporis ornatu, ac locutione: cantiones prophanas nullo modo canere permitttantur, sed solum pias, ac spirituales: non scribant, nec accipiant litteras, nisi de consensu propriæ Magistræ: ad collocutoria non sinantur accedere sine assistentia ipsiusmet Magistræ: & quidem regulariter solum in casu, quo ex vocentur a consanguineis; quod si interdum vocentur ab extraneis personis, in puellis dimittendis cautius procedat Magistra, & majori vigilantia assistat: ne allas innocens ovicula commissa fidei lupi alicujus infernalis misere discerpatur.

3. Debitam reverentiam, ac obedientiam propriæ Magistræ præstent: ejus consilia libenter audiant; patienter ferant illius reprehensiones, immo & punitiones: de ea minime conquerantur, sive apud puellas socias, sine apud Moniales, illam speciali affectu diligant, habeantque in magna æstimatione, æqui, bonique consulant quidquid de ipsis dicat, agat, aut disponat, certo existimantes ab ea totum dirigi ad bonum ipsarum sive spirituale, sive temporale: Moniales omnes Conventus, & maxime antiquiores venerentur.

4. Nullam ex puellis sociis habeant præ aliis magis familiarem; caveant maxime, ne cum aliqua illarum secedant in loca secretiora; nullo modo se tangant invicem, neque in facie, neque in manibus; ne inter se misceant colloquia virginali pudicitiæ minus conformia, ne sibi mutuas largitiones faciant, quibus foveatur inter ipsas amor inordinatus, aut concilietur.

5. Abstineant a mendaciis, etiam jocosis, a quocumque genere juramenti, ab imprecationibus, detractionibus, conviciis, & aliis quibusvis linguæ defectibus.

6. Se diligant invicem tamquam sorores; nullæ inter ipsas rixæ, contentiones, ac dissensiones permittantur; non se offendant verbis, & multo minus factis; & si interdum se offendant, curent Magistræ, quarum curæ commissæ sint, ut quam primum reconcilientur.

7. Otium omnium malorum originem in primis evitent, ac proinde semper in aliqua re occupentur; somno ne sint nimis deditæ: gulam fræno temperantiæ cum debita moderatione contineant, sicque caveant, ne comestibilia occulte surripiant a propria Magistra, aut ab aliis Monialibus: in ordinariis recreationibus modum non excedant, seque in iis ita gerant, ut impleant consilium Apostoli. *Philip.* 1. *Gaudete in Domino semper; iterum dico gaudete; modestia vestra nota sit omnibus hominibus.*

8. Magnam concipiant confidentiam erga Confessarium: & si forte ex humana fragilitate aliquid cogitarunt, aut commiserunt, naturalem erubescentiam omnino evincant, ne alioqui pluribus confessionibus sacrilegis se implicent; & fiat error pejor priore: graviores tentationes, cujuscumque generis ex sint, illi sin-

sincere manifestent, ab illo opportuna remedia exposcant, eaque suis temporibus cum Dei gratia usurpent.

9. Propriam pudicitiam tam animæ, quam corporis Deo, Beatæ Virgini Mariæ, Angelo suo Custodi, & Sanctis Tutelaribus assidue commendent: diabolicas tentationes adversus illam quomodocumque insurgentes statim repellant, quæcumque ejus nitorem labefactare possunt, sollicite effugiant; ad hunc etiam effectum sensus corporis, visum, auditum, gustum, tactum, & olfactum accurate custodiant: animæ affectus, ac potentias imperio rationis subjiciant; & carnem ipsam, si opus sit, corporali aliqua afflictione castigent.

10. Bonam, & salutarem electionem status a Deo in suis orationibus efflagitent quotidie: nec ad statum religiosum amplectendum sinant se temere induci, sive ex suggestione parentum, sive ex importuna suasione Monialium, cum quibus degunt, sive ex consilio propriæ Magistræ: sicque prius quam in re adeo gravi deliberent, consulant Deum, Patrem suum spiritualem, vel alium prudentem, pium, ac discretum virum: alioqui, si incaute, ac imprudenter, & ob humanos respectus consentiant in susceptionem status religiosi; temporis progressu ipsas pœnitet promissionis, & (quod pejus est) ex puerili erubescentia non audentes revocare consensum, invitæ religionem ingrediuntur, & in ea inquiete viventes veraciter de se ipsis dicere possunt, quod ex pia animi submissione, ac modestia dicebat *S. Bernardus ep.249. Clamat ad vos mea monstruosa vita, mea ærumnosa conscientia: ego quædam chimæra sæculi sum: nec Clericum gero, nec Laicum: nam Monachi jam dudum exui conversationem, non habitum.*

Hinc enim in *Concilio Trident. sess.25. de Regul. cap.17.* præscribitur, ut puellæ admittendæ ad novitiatum voluntas accurate exploretur ab Ordinario, & quidem eo modo, quo diximus: *cap.2. sect.1. qu.4. per totum*: quamvis talis exploratio non videatur necessaria, neque in casu, quo Monialis novitia profiteatur vigore indulti Pii V. relati *cap.9. num.18.* (idque ob rationem adductam in hoc ipso *cap. num.224. §. Quod si*) neque in casu, quo novitia transiret ad suscipiendum habitum alterius Ordinis, in quo nulla major difficultas appareret in regulari observantia, quam esset in priori Monasterio: intellige, si aliunde sufficienter constet Ordinario novitiam voluntarie, ac libere transire ad illum alium Ordinem; si enim de hoc non constet, iterum explorari debet illius voluntas quoad hoc particulare, utpote principaliter intentum a Concilio; non item quo ad alia; cum de iis sufficienter constet exploratione facta in ingressu prioris Monasterii: & alioqui cessante fine legis cesset lex *l.1. ff. de act. emp. & vend. & c. eum qui, ff. de reg. jur. lib.6.*

Quæres 7. *Qualem modum orandi mentaliter facilem, ac utilem possint Confessarii Monialium illis tradere, ut in eo se exercere valeant majori incremento proprii profectus spiritualis.*

291. *Resp.* Posse tradere sequentem; quem majoris claritatis gratia in §§. sequentibus distinctis subjicio; videlicet.

1. Oratio mentalis, ut utiliter, ac fructuose fiat, aliqua requirit ante ipsam orationem, aliqua in ipsa oratione, & aliqua post illam.

2. Ante orationem ex consilio Sapientis *Eccl.18. Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum*; duplex requiritur præparatio: altera in eo consistit, quod ex libello ad id destinato opportuno tempore meditationis puncta colligantur: idque ne ipso orationis tempore mens distrahatur ad quærendam materiam meditationis: altera consistit in eo, quod Deum præsentem vivaciter concipiamus per fidem, eumque profundissima corporis, & animæ reverentia adoremus, adhibitis verbis illis Abrahæ *Genes. 18. Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis*: tum enixe petamus a Deo, ut quæcunque ea die cogitaturi, locuturi, facturi, ac passuri sumus, omnia cedant ad majorem ipsius honorem, ac gloriam: denique cogite-

Digitized by Google

gitemus, quid tunc temporis simus a Deo petituri.

4. In ipsa oratione curandum in primis, ut mysterium, quod sumus meditaturi, bene intelligamus, & firmiter credamus; tum considerandæ attentius causæ, ac rationes illius, tum indagandi veri fines, ob quos peractum est mysterium; tum inquirendi effectus illius, fructus scilicet, & damna inde provenientia; denique perpendendæ circumstantiæ, ac proprietates dicto mysterio annexæ: v.g. meditatura est Monialis mysterium Incarnationis: primo debet bene intelligere per tale mysterium Filium Dei in unitate personæ naturam humanam sibi copulasse; ita ut Deus diei possit homo, & homo diei possit Deus: secundo indagare debet causam hujus mysterii, quæ fuit divina bonitas: tertio debet investigare fines dicti mysterii, qui fuerunt redemptio generis humani, & divinæ charitatis manifestatio. Inspicere debet fructus ex præfato mysterio provenientes, qui sunt remissio peccatorum, mortis destructio, aditus ad cœlum, & similes: quinto considerare debet circumstantias talis mysterii, locum scilicet, tempus, & modum, nec non proprietates animæ, & corporis, quæ Verbum Divinum modo dicto sibi copulavit.

5. In consideratione autem cujuslibet harum rerum immorari debet intellectus Monialis meditantis, quamdiu in iis devotionem invenit, ac gustum spiritualem absque anxietate transeundi ulterius: & curandum est, ut voluntas ipsa inde excitetur ad varios affectus (cum ad hos potissimum ordinetur orario mentalis) & fiant variæ petitiones, & colloquia juxta materiæ propositæ exigentiam: ubi vero Monialis unam ex dictis rebus hoc modo perpenderit, ac ponderaverit, eadem pace, & animi quiete ad aliam progredietur eodem modo, & sic deinceps, usque dum totam perfecerit meditationem.

6. Affectus, qui in progressu meditationis excitari debent, esse possunt ex iis, qui comprehenduntur in præsenti alphabeto, videlicet Adoratio, admiratio, aspiratio, amor, sui ipsius accusatio: Benedictio, beneficentia: Confessio, cognitio Dei, & sui, compunctio, congratulatio: Devotio, desiderium, delectatio, detestatio, donatio: Exultatio, electio, eleemosyna: Fides, fiducia, fruitio: Glorificatio, gaudium, gratiarum actio, gratitudo, Humiliatio, honoratio, holocaustatio: Imitatio, invocatio, interrogatio, indifferentia: Laudatio: Mortificatio, mansuetudo, mendicitas spiritualis, magnanimitas: Nitor intentionis in operando: Obedientia, oblatio, obsecratio, odium peccati: Prostratio, propositum, petitio: Quærelæ adversus se ipsum, diabolum, & alios humanæ salutis hostes: Reverentia, resignatio, religio: Spes, submissio: supplicatio: Timor, tristitia, Unio cum Deo: Zelus honoris Dei, & salutis animarum.

7. In proposito igitur mysterio Incarnationis elici poterunt, & debebunt affectus amoris in Deum, fiduciæ in divinam bonitatem, gratitudinis, gratiarum actionis, odii, ac detestationis peccati, propositi de cætero non peccandi &c.

8. Admisceri possunt, & debent etiam in meditatione petitiones, & colloquia pro conditione materiæ, quam meditamur: petitiones quidem, quibus imploremus Dei auxilium, petamus gratias necessarias, aut postulemus liberari a malis tam spiritualibus, quam temporalibus: colloquia vero modo cum Deo (& quidem etiam cum unaquaque ex tribus divinis personis seorsim) modo cum Christo, modo cum B. V. Maria, modò cum Angelis, modo cum Sancto aliquo, modo nobiscum ipsis, prout exiget materia meditationis, suggeret affectus, & Spiritus Sancti illustratio insinuabit.

9. Quamvis ad actum orationis mentalis potissimum concurrant intellectus, memoria, & voluntas; ad illam tamen non parum conferunt etiam aliæ potentiæ animæ inferiores, & maxime imaginatio; qua Monialis meditatura mysterium v.g. Nativitatis Christi, sibi efformet imaginem porticus undequaque frigori expositæ, ibique parvulum pannis involutum:

Digitized by Google

sic enim imaginativa, quæ alias tempore meditationis vagatur, & discurrit, manebit certo loco affixa, & multum juvabit ad mysterium propositum attente meditandum.

10. Juvabit etiam ad meditationem locutio ipsa corporalis, Moniali in decursu meditationis prorumpente in orationem aliquam vocalem, per quam illa excitetur ad majorem attentionem, ac devotionem: & hoc, sive recitando aliquam orationem compositam ab Ecclesia, aut ab aliquo Sancto, sive illam hic, & nunc ex se concinnando juxta præsentem devotionem, ac necessitatem spiritualem.

11. Præterea juvari potest meditatio etiam per usum sensuum, & per ipsum situm corporis; sed de his non potest tradi certa regula: alii quippe melius, ac fructuosius meditantur detinendo oculos clausos; alii aspiciendo cœlum, vel devotam aliquam imaginem, alii audiendo cantus musicales, alii recedendo a quocunque strepitu, alii crebris ictibus pectus percutiendo, alii frequentes genuflexiones iterando, alii brachia extendendo in modum crucis, alii se prosternendo super terram, alii in certo loco firmis pedibus se sistendo, alii leniter deambulando, alii sedendo ex humili aliquo loco. Quare quo ad hoc eligat Monialis, quod experitur sibi magis conferre ad devotionem cordis, attentionem, & quietem, habita ratione tam propriæ infirmitatis corporalis, quam ædificationis astantium, si meditatio fiat in loco publico.

12. Finita meditatione cogitare debet Monialis qualiter in ea se gesserit: an ante orationem se præparaverit, materiam ad meditandum prævenerit, fructum ex ea eliciendum prævideritt; an statuto tempore inchoaverit statim meditationem; an distractiones passa sit, & quas, qualiterque in iis abigendis se gesserit, an dormiturierit aliquantulum, & cur; quid fuerit meditata; an intellectui plus æquo laxaverit habenas discurrendi; quos affectus in se excitaverit; quid a Deo postulaverit, quæ bona proposita elicuerit, qua reverentia ac humilitate apud Deum astiterit, an aliquem alium defectum in meditatione commiserit.

13. Quod si Monialis velit meditari aliquod ex novissimis, mortem v.g. aut turpitudinem peccati mortalis, aut aliquam ex regulis sui Ordinis, vel aliud simile; debet proportionaliter servare regulas hactenus traditas: sicut in casu, quo ope meditationis vellet se disponere ad gravem mortificationem fortiter sufferendam, ad implendam aliquam obedientiam admodum difficilem, ad sustinendam magnam injuriam sibi extrinsecus illatam, ad prompte excipiendum e manu Dei infortunium aliquod grande sibi imminens, ad molestam, ac longam infirmitatem patienter ferendam, & in aliis similibus casibus: in his enim omnibus considerari debent natura rei propositæ, ejus causæ, seu rationes, fines illus, effectus, seu fructus, & reliquæ circumstantiæ, quæ rem illam comitantur: tum excitandi varii affectus, & faciendæ variæ petitiones juxta exigentiam rei cadentis sub meditationem, & indigentiam Monialis meditantis.

14. Cavendum, ne Monialis desistat ab oratione mentali ex eo, quod in ea nesciat diutius differere de re proposita ad meditandum, & statim arescat, nulla bona cogitatione ei recurrente, qua puncta meditationis extendat: siquidem vigor mentalis orationis plus consistit in iis affectibus, ac bonis desideriis voluntatis, quam in diffluxis discursibus, ac speculationibus intellectus: unde fit, ut sæpe homines rudiores melius, ac fructuosius orent mentaliter, quam viri sapientes, ac docti, eo quod illi per simplicem aliquam cogitationem statim transeant ad pios affectus, & in his se diutius detineant, qui utique in oratione mentali principaliter intenduntur: quo pacto Philosophus quidam apud *Gersonem super magnificat alph.86. lit. D*, dicere solebat; *Inquiramus, quid sit virtus, non ut sciamus, sed ut boni efficiamur*.

15. Cum finis orationis mentalis sit emendatio nostrorum defectuum, & remedium nostrarum infirmitatum spiritualium; propterea Monialis accessura ad oran-

orandum debet præmeditari, ac prævidere non solum puncta meditationis, ut jam diximus, sed etiam fructum, quem determinate intendit percipere ex illa, ad illum ordinando totam meditationem, & omnes pias cogitationes in ea recurrentes tanquam media ad illum consequendum.

16. Ut fructuosior sit oratio mentalis, confert non solum post illam in aliquo libello adnotare breviter fructum illius, & bona proposita in ea elicita, sed etiam ipso tempore orationis determinare fructum aliquem in ea die practicandum: ut, si ope meditationis tibi proposuisti patienter sustinere injurias, & molestias a socio inferendas; debes determinare aliquid particulare, in quo patientiam exerceas illa die: v. g. in casu, quo injuste tibi contradicatur in iis, quæ dicis, aut certe honor debitus denegetur.

17 Oratio mentalis curandum semper est ut si practica, adeoque descendat ad casus particulares; non autem sistat in generali voluntate, ac desiderio alicujus virtutis: quare non sufficit, quod Monialis in oratione mentali afficiatur circa virtutem obedientiæ in genere, sed debet determinare casus particulares, in quibus exerceat obedientiam, & in quibus majorem sentiat repugnantiam.

18. Quod si Monialis inter orandum frequentes patitur distractiones, quibus Dæmon conatur impedire orationis fructum; contra illas pugnandum est tum humilitate, per quam orans suam infirmitatem agnoscat, & confundatur se Deo astare adeo irreverenter, tum fortitudine, qua firmiter statuat pro viribus repellere quamcumque cogitationem alienam a materia orationis, quantumvis ea fuerit de re sibi grata, utili, ac necessaria; tum oratione ipsa, qua Deum deprecetur, ut regat potentiam suam imaginativam, & colligat cogitationes suas dissipatas; tum fiducia in Deum elicita, qua confidat, sicut dat velle orare, daturum & posse; tum denique sua industria, ac diligentia, qua ante orationem illa omnia a mente sua amoveat, quæ cupit non irrepere sibi in ipsa oratione, ut monet *Cassianus collat.9. cap.2.*

19. Si quando Monialis ex propria infirmitate, aut justo Dei judicio in oratione omnimodam patitur ariditatem, ita ut se habeat per modum stipitis, tunc consultum est, ut vel aliquem pium librum legat non festinanter, ponderando verba, & ex iis eliciendo varios actus pios, vel ut recitet aliquas orationes vocales, offerens Deo in suorum peccatorum remissionem illius ariditatis molestiam.

20. Non turbetur Monialis ex eo, quod in actu orationis mentalis plures, & graviores solito patitur tentationes; siquidem, ut bene advertit B. Ægidius S. Francisci Socius, id facit diabolus, ne obtineamus per orationem a Deo vires necessarias ad illum profligandum: *Ut si litem ageres*, ait B. Ægidius, *& regem adires, ut auxilium ab eo deposceres, nonne adversarius tuus pro viribus contenderet, ut iter tuum impediret? Cum igitur in oratione contra Satanæ astutias auxilium deposcamus, versutus ille omnibus viis studet hoc sanctum exercitium nobis impedire*. Verum non est cur hac in re multum timeamus; quin potius dicere debemus, *si Christus pro nobis, quis contra nos?* tantoque ardentius ad Deum debemus confugere.

21. Fructus porro orationis mentalis sunt reformatio morum, evitatio cujuscumque peccati, etiam minimi, fuga occasionum illius, edomatio passionum, coercitio sensuum, mortificatio pravarum inclinationum, victoria difficultatum a Dei servitio retardantium, fortitudo contra quascumque tentationes, generosa sufferentia molestiarum, prompta executio divinæ voluntatis, consecutio christianarum virtutum, & maxime charitatis, humilitatis, obedientiæ, patientiæ, & mortificationis.

Quæres 8. *Quibus monitis induci possint Moniales per suos Confessarios ad Horas Canonicas, aliasque orationes vocales attente, devote, ac reverenter recitandas.*

 292. *Resp.*

292. *Resp.* Posse induci sequentibus, videlicet.

1. Cogitent homines orationis tempore curiam intrare cœlestem; illam, inquam, curiam, in qua Rex regum stellato sedet solio, circumdante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu; ut notavit *S. Bernard. de 4. modis orandi*, inde inferens: *Quanta ergo cum reverentia, quanto timore, quanta illius humilitate accedere debet a palude sua procedens, & repens ranuncula vilis? quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis, & solicitus, & totus intentus animo majestati gloriæ in præsentia Angelorum, in consilio ipsorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio?*

2. Considerent cum eodem *S. Bernardo serm:8. in Cant.* Angelos Sanctos astare orantibus, offerre Deo preces, & vota hominum, ubi tamen sine ira, & disceptatione levari puras manus perspexerint. *Doleo proinde*, subdit S. Bernardus, *aliquos vestrum gravi in sacris vigiliis deprimi somno, nec Cœli cives revereri, sed in præsentia principum tamquam mortuos apparere; cum nostra ipsi alacritate permoti nostris interesse solemniis delectentur. Vereor, ne vestram desidiam quandoque abominantes cum indignatione recedant: at si se a nobis boni spiritus elongaverint, impetus malignorum quis sustinebit?*

3. Caveant, ne Regi Deo assistere, & colloqui proficiscentes, imparatæ hunc cursum faciant, ne forte eas absque armis, & stola regia digna conspectu a longe conspiciens, ministris, & famulis jubeat, ut vinctas illas longe a facie sua in exilium mittant, negligentesque, & interruptas ipsarum orationes in faciem iis exprobrent, ut loquitur *Climacus Grad.28.*

4. Meminerint frequenter, quæ habet *S. Cyprian. de orat. dom.* his verbis: *Quo modo te audiri a Deo postulas, cum te ipsum non audias? vis Deum memorem esse tui, cum rogas, quando tu ipse memor tui non sis? hoc plane est vigilare oculis, & corde dormire; cum debeat Christianus, cum dormit oculis, corde vigilare, sicut scriptum est, Ego dormio, & cor meum vigilat.* Quæ omnia confirmat *S. Bernard. lib. de ani. c.8.* his verbis: *Loquitur mihi Deus in Psalmo, & ego illi: nec tamen cum Psalmum dico, attendo cujus Psalmus sit: ideo magnam injuriam Deo facio, cum illum precor, ut meam precem exaudiat, quam ego, qui fundo, non audio: deprecor illum, ut mihi intendat, ego vero nec illi, nec mihi intendo.* Sic etiam *S. Cyprianus in Ps.37.* ait: *Quo modo nos audiet Deus, cum nos ipsum non audiamus? quo modo faciet ille, quod volumus; cum nos, quod ille vult, non faciamus: vult nos tamen esse Deus, ut quasi dii cum Deo loquamur.*

5. Bene perpendant, quod homines quidem aliquos allocuturi, qui sunt nobis superiores, & habitum, & incessum, & amictum, & omnia componimus, inquit *S. Chrysostom. in Ps.4. ad Deum autem accedentes hiamus, fricamus, nos huc, & illuc versamus, negligentes, & socordes sumus; humi genibus flexis per forum oberramus.*

6. Attendant in actu orationis Christianos elevare manus in cœlum, non solum quod hic habitus est supplicis, ac petentis, & sperantis auxilium ab alio (sicut submergendus extendit manus tanquam auxilium petens) sed quod manuum elevatio significet, ac excitet elevationem mentis in Deum, ut notavit *Clemens Alex. l.7. strom.* Quamquam dici posset cum *Tertullian. apolog.30. Orantes extensione manuum se Deo offerre, & quasi in manu ejus dedere*; vel certe magnam affectus vehementiam designare, quasi manus elevando vim Deo inferant, & magna fiducia velint manu prehendere quod petunt; vel denique ostendere se nolle torpentes rem petitam obtinere, sed velle manus simul ad opus admovere, & hoc juxta *Psal.118. Levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi.*

7. Meminerint placere Deo latinas preces, quas ipsæ recitant, etsi illas non intelligant: nam Abbas Pastor *in vitis Patrum*, cum quidam ei conquerendo diceret: *Ecce oro, & non est compunctio in corde meo, quia nescio virtutem*) idest significationem verborum), respondit: *Et tu tamen orare perge, quoniam sicut incantator, licet virtutem verborum, quæ dicit, nesciat,*

Digitized by Google

ſtiat, ſerpens tamen audit, & intelligat ea, iiſque ſubjicitur incantanti, & humiliatur; ſic & nos, quamvis ignoremus virtutem eorum, quæ loquimur, dæmones tamen audientes ea intelligunt, terrentur, atque diſcedunt.

8. Si voluntarie diſtrahantur in recitandis orationibus vocalibus, putent ſibi exprobrari a Chriſto verba illa, quæ habentur *Matth.26.Sic non potuiſtis una hora vigilare mecum?* quæ verba ſic expendit Drogo: *quis autem eſt, Domine, qui tecum una hora vigilet? etiam in Cœlo non eſt factum ſilentium, niſi quaſi dimidia hora; quanto minus in terra una hora vigilabimus tecum?* hæc ille: ex quibus colligitur humanam mentem difficillime quietam ſilere in oratione: ut proinde Chriſtus ei oppoſuerit vallum ſpinarum, quibus redimitum fuit illius caput, quem minime tranſilire poſſit: quod his verbis expreſſit *S.Athanaſius:Spineam coronam geſtavit Dominus, ut omnes in ſecuritatem aſſereret, quæ in precibus mentem inconcuſſam poſſideret: tanto opus fuit vallo, ut mens humana ſe quieta in precibus contineret.*

9. Ut attente horas 7. canonicas recitent, meminerint illas inſtitutas fuiſſe ab Eccleſia ad conſervandam memoriam humanæ redemptionis; quippe his horis principalia myſteria illius completa ſunt: hora enim veſpertina (unde Officium Eccleſiaſticum ſumit initium) Chriſtus cœnavit cum diſcipulis: hora completorii captus eſt in horto: matutina initum eſt conſilium perdendi Chriſtum: prima ductus eſt ad Pilatum, ac Herodem: tertia crucifixus vocibus Hebræorum, flagellatus, & coronatus ſpinis: ſexta crucifixus re ipſa: nona ſpiritum emiſit.

10. Accedentes ad orandum vocaliter perinde ſe gerant, ac ſi eo die nihil aliud ipſis faciendum foret; ſicque cogitationem omnem extraneam, & alienam ab oratione diligentiſſime abigant, ſive ea ſit de officio, quod exercent, ſive de negotio, quod tractant, ſive de injuria illata a ſocia, ſive de malo ipſis imminente, ſive de qualibet re impertinente ad materiam meditationis: ſiquidem *omnia tempus habent. Eccl.3.*& *ſufficit diei malitia ſua. Matth.6.* Quin etiam conſultum eſt, ut ſervi Dei, quandocumque accedunt ad orandum, omnes ſuas cogitationes temporales jubeant manere extra locum orationis, verba illa Abrahami *Gen.22.* uſurpantes: *Expectate hic cum aſino; ego, & puer illuc uſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos:* ac identidem ſibi inculcent verba illa: *Hoc age, hoc age,* quæ Sacerdoti ethnico diis ſacrificanti per tibicinem altiori voce inculcabantur ad inſinuandam reverentiam diis debitam.

11. Ad attente orandum ſummopere conferet elicere firmum propoſitum attendendi non ſolum ad initium orandi, ſed etiam renovare propoſitum in principio cujuslibet Pſalmi, & ſi is ſit longior,etiam in progreſſu illius; maximeque quando majores, ac moleſtiores ingruunt diſtractiones; & quidem iterum, atque iterum implorato ad talem effectum Dei auxilio.

12. Conferet item ad attente orandum meminiſſe,de quacumque diſtractione admiſſa voluntarie reddendam eſſe Deo rationem: ac proinde, ſicut orans conaretur attente orare, ſi noſſet cogitationes ipſi tunc occurrentes ab aſtantibus clare cognoſci, aut ipſum cogendum eſſe eas manifeſtare proprio Superiori; ſic omni ſtudio procuranda eſt attentio; cum nobis conſtet Deo notas eſſe omnes noſtras diſtractiones, de iis reddendam a nobis eſſe rationem,immo & ſubeundam eſſe debitam pœnam, ſi fuerint culpabiles; quod eſt contrahere reatum pœnæ, ubi acquirendum eſſet incrementum meriti: quo modo dici poteſt, quod habetur *Luc.11.Vide, ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint.*

13. Cum autem varia poſſit eſſe attentio in oratione vocali, videlicet una ad verba (quæ dicitur materialis) alia ad ſenſum literalem verborum (quæ dicitur literalis) & alia, qua cogitatur ad Deum, & ad rem, pro qua oratur (quæ dicitur ſpiritualis (quæcumque ex his attentionibus habetur, ſufficit ad ſatisfaciendum propriæ obligationi.

Quæres 9. *Quibus monitis Confeſſarius inſtruere poſſit Moniales ad utiliter inſtituendam*

tuendum examen conscientiæ tam generale, quam particulare.

293. *Resp.* Posse instruere sequentibus monitis, nimirum.

1. Examen generale conscientiæ sic instituendum, ut in primis commemoremus Dei beneficia nobis collata, de iis debitas ipsi reddentes gratias; tum petamus gratiam cognoscendi omnes, & singulos defectus a nobis commissos: postea diligenter nos ipsos discutiamus modo infra explicando: denique doleamus quammaxime de defectibus commissis, & aliquam de iis pœnam spontanee subeamus.

2. Discussio conscientiæ versari debet circa cogitationes, verba, ac operationes sive ex objecto bonas (cujusmodi est oratio tam mentalis, quam vocalis, auditio Missæ, Confessio, Communio, &c.) sive malas ex natura sua: item circa inspirationes divinitus immissas, sancta desideria concepta, occasiones bene merendi exhibitas, bona proposita elicita, aliaque id genus, quæ ab ultimo examine habito usque ad illud tempus occurrerunt, sive bona, sive mala.

3. Quod principaliter intenditur in generali examine conscientiæ, non est cognitio defectuum commissorum, sed vera pœnitudo de illis, & firmum propositum abstinendi imposterum ab illis: ideoque in his duobus punctis insumi debet major pars temporis assignati pro examine conscientiæ. Quo dato, non possunt Moniales conqueri tempus examinis generalis videri nimis prolixum, eo quod citissime se expediant in inquisitione defectuum commissorum, utpote statim memoriæ occurrentium, sicque non habeant, in quo insumant reliquum temporis, quod superest: possunt enim utiliter se occupare in concipiendo vero dolore de defectibus factis, & firmo proposito abstinendi in posterum ab illis; quæ duo principaliter intenduntur in generali examine conscientiæ.

4. Plures, & magnæ sunt utilitates, quæ proveniunt ex generali examine conscientiæ: nimirum facilior, & celerior emendatio morum; cum Monialis suos defectus ex habito examine quotidie intuens magis de iis confundatur, & firmius propositum concipiat de iis vitandis, faciliusque ex proposito frequentius iterato emendetur, juxta illud, *Gutta cavat lapidem, non bis, sed sæpe cadendo*: præterea examen generale conscientiæ confert tum ad confessionem peccatorum facilius faciendam; cum per illud sine alio labore commissi excessus in memoriam promptissime recurrant; tum ad minuendam pœnam alias in Purgatorio pro delictis patratis sufferendam; cum juxta formam examinis superius propositam eo pacto quotidie voluntariam aliquam subeamus pœnitentiam de defectibus ea die commissis: denique illud beneficium provenit ex generali examine, quod existens in peccato mortali, si vespere, antequam petat dormitum, examinet conscientiam, & in fine examinis eliciat actum contritionis, ut fit; in casu, quo nocte moreretur ex improviso; absque confessione (quod interdum evenit) æternæ damnationis periculum evaderet, alias illud incursura.

5. Examen conscientiæ saltem semel qualibet die instituendum, id est vespere: imo consultum est illud sæpius facere qualibet die, & maxime in fine cujuslibet nostræ operationis, quæ sit majoris momenti: quin etiam expediret illud facere qualibet hora.

6. Quod autem spectat ad examen particulare, illud fit de aliquo vitio particulari, quod sit velut capitale, ac radicale, a quo alia vitia quasi rami suppullulant, & quo eradicato, illa pariter eradicantur: fit autem hoc modo; mane resolute proponas vitium illud tota die heroice supprimere; assidue per diem in illud intendas, illudque jugiter cohibeas; si quando in illud labaris, mox inoleas, fortiorque resurgas; vespere memoreris quoties, quomodo, & qua occasione per diem in illud lapsus sis, & per novum, ac fortius propositum cavendi, aut superandi occasiones illius, opportunis remediis emendare satagas; demum notes quot vicibus in vitium illud cecideris; & hoc totum

Digitized by Google

tum facias qualibet die hebdomadæ: die vero Dominica lustres, & videas quid elapsa hebdomada profeceris, aut defeceris, illudque sequenti septimana compensare, imo & augere serio constituas.

7. Meminerint Moniales expedire quidem, ut examen particulare prius fiat de iis defectibus externis, quibus summopere offenduntur ii, quibuscum vivimus: at curandum, ut quam citissime ab his nos expediamus vacaturi sedulæ acquisitioni virtutum internarum, in quibus potissimum consistit religiosa perfectio; sicque eniti debemus, ut ope examinis particularis quam primum ea omnia corrigamus, quæ extrinsecus in Proximis gignere possunt offensionem, & scandalum.

8. Examen item particulare debet trahi ad unum quid, idest ad illud vitium, per quod credimus magis impediri profectum nostrum spiritualem: siquidem pluribus intentus minor est ad singula sensus; & *Exodi* 3. dicitur *Dominus Deus tuus consumet nationes has in conspectu tuo paulatim, & per partes non poteris eas delere pariter*. Verum tamen est, quod cum vitium illud dividi possit in plures partes, seu gradus, examen particulare trahi debet prius ad unam partem, postea ad aliam, & sic deinceps: v. gr. vult quis adipisci perfectam humilitatem ope examinis particularis: is illud debet instituere hoc ordine; primo ne proferat verba cedentia in propriam laudem, ac honorem; tum ne delectetur laudari ab aliis, hinc potius sumens occasionem se magis humiliandi; tum ne quid faciat ad conciliandam sibi bonam existimationem apud homines; tum ne reprehensus de aliquo defectu se excuset, defectum alteri imputans; tum ut statim resecet cogitationes vanas, ac superbas, quæ forte insurgant; tum ut practice existimet omnes tamquam suos Superiores, eosque ut tales revereatur; tum ut libenter amplectatur omnes occasiones se exercendi in humilitate; & sic deinceps.

9. Materia particularis examinis variari non debet, nisi vitium, ad cujus extirpationem fit examen, perfecte vicerimus, aut virtutem, quam intendimus obtinere, re vera obtinuerimus; idque juxta illud *Psalm.*17. *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar, donec deficiant*. Quamquam non sit necesse, ut omnino vitium illud extirpaverimus, ita ut nec minimus sensus illius in nobis insurgat: nam, teste Seneca, *contra vitia pugnamus, non ut penitus vincamus, sed ne vincamur*; sicque sufficit, ut motus vitii, aut passionis insurgentes facillime repellamus.

Quæres 10. *Quibus monitis possint Moniales excitari ad confessionem peccatorum cum spirituali fructu faciendam*.

294. *Resp.* Posse excitari sequentibus monitis; nimirum.

1. Cum frequens usus confessionis Sacramentalis maxime conferat ad profectum spiritualem, si confessio fiat non perfunctorie, & quasi ex consuetudine, sed studiose, & diligenter; curent, quoties confitentur, ea animi præparatione, ac sensu id facere, ac si tunc ultimo essent confessuræ.

2. Si certo sibi persuadeant se majori studio teneri in se excitare verum dolorem de defectib s, quos confessuræ sunt, ac firmum propositum in eos amplius non relabendi, quam suam examinare conscientiam (quamvis id ipsum fieri debeat diligenter) atque omni conatu eniti debent, ut dolorem maximum concipiant de propriis defectibus (præsertim, si sint graviores) & firmissimum propositum eos de cætero non committendi.

3. Ad hoc autem multum juvabit se excitare pia aliqua consideratione, eaque varia; pro ut unctio Spiritus Sancti edocebit, & exiget præsens pœnitentis dispositio. Hinc modo se sistant coram Deo instar servi illius Evangelici, qui cum Domino suo deberet decem mille talenta, & non haberet, unde redderet, procidens coram illo oravit eum dicens, *patientiam habe in me; & omnia reddam tibi*, *Matthæi* 18. modo cum filio prodigo dicant: *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei, Pater peccavi in cælum, & coram te*,

te ; jam non sum dignus vocari filius tuus : fac me sicut unum de mercenariis tuis, *Lucæ* 15. modo cum publicano a longe stantes pectus suum percutiant, & dicant, *Deus propitius esto mihi peccatori*, sibique putent dici a Christo : *Descendit hic justificatus in domum suam*, *Lucæ* 18. modo putent sibi a Christo ingeminari verba, quæ Joseph fratribus suis dixit, quando illis se manifestavit : *Ego sum frater vester, quem vendidistis in Ægypto : nolite pavere ; neque durum vobis esse videatur, quod vendidistis me in his regionibus : pro salute enim vestra misit me Deus in Ægyptum*, *Gen*.45. modo imaginentur sibi exprobrari innumera beneficia a Deo accepta (sicut olim exprobrata fuerunt Davidi a Nathan.2. *Reg*.12.) additis iis verbis : *Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum?* Et dicant cum ipso Davide *peccavi Domino* : ut sic mereantur audire verba illa jucundissima, *Dominus quoque transtulit peccatum tuum* : modo existiment sibi inculcari verba illa *Isaiæ* 5. *Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Sicque propriam agnoscentes ingratitudinem, eam quammaxime detestentur.

4. Caveant, ne ex erubescentia omittant confiteri aliqua pudenda sub prætextu, quod ea non sint peccata, aut saltem non sint mortalia : id enim est valde periculosum, maxime fœminis, quæ ex defectu doctrinæ, ac prudentiæ falso, & quidem etiam culpabiliter, existimare possunt aliqua non esse peccata, vel certe non mortalia, quæ vere sint talia ; sicque exponunt se periculo faciendi confessiones sacrilegas : quod item procedit de iis Monialibus, quæ similia quidem confitentur, sed verbis ambiguis, & modo palliato ; ita ut Confessarius minus bene, ac distincte percipiat rationem defectus manifestati, aut saltem non attingat sufficienter ejus gravitatem : cum potius in simili casu pœnitens sincere, ac simpliciter debeat confiteri suum peccatum, in remissionem illius afferendo verecundiam, quam sentit in eo manifestando.

5. Quod si clare agnoscant peccatum, quod erubescunt confiteri, esse mortale, omnino enitantur illud confiteri, memores vulnera clausa plus cruciare ; cum e contra, teste *Sancto Gregorio l.7. moral. cap. ult.* quando putredo, quæ intrinsecus fervet, ejicitur ad salutem, dolor aperiatur : attente perpendant verba illa *Oseæ* 13. *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus : dolores parturientis venient ei* : recolant item, quæ habet *Isaias cap.*37. *Venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parturiendi* : eis denique ad talem effectum proponantur a Confessario quæ dicimus in *hoc cap. num.*195.

6. Ut minus sentiant repugnantiam, ac difficultatem, quæ sentiri solet in confessione peccatorum, existiment sibi dici ab Angelo Custode ea verba, quæ olim Naam Syro dicta fuerunt a servis, dum renueret juxta consilium Elisæi descendere in Jordanem ad se lavandum in remedium lepræ : *Etsi rem grandem præcepisset tibi Propheta, certe facere debueras ; quanto magis, quia nunc dixit tibi, lavare, & mundaberis* : re vera enim Sacramentalis confessio, habita ratione bonorum, quæ ex ea consequuntur (quorum principale est remissio cujuscumque peccati, quantuncunque atrocissimi) non est onus adeo grave, ut non prompto, ac lubenti animo non debeat suscipi, ac sustineri.

7. Curent, ut confessio ipsarum habeat sexdecim illas conditiones, quæ a Doctoribus versibus comprehenduntur.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

8. Ut minimum confiteantur decimoquinto quoque die : immo consultum est, ut id faciant qualibet hebdomada ; cum frequens usus confessionis majus odium peccati inducat, uberius auxilium conferat ad illud vitandum, actum ipsum confitendi

tendi faciliorem reddat, aliaque plura, & magna bona spiritualia tribuat.

9. Confessiones generales totius anteactæ vitæ non repetant sine justa causa; ut ostendi in *hoc cap. num.* 179. præsertim si angantur scrupulis: expedit quidem, ut generaliter confiteantur in fine cujuslibet anni ab ultima generali inchoando: sicque *Sanctus Bonaventura in regula novitiorum cap.* 3. monet religiosum, ut annuatim generaliter confiteatur: & Benedictus XI. in *extravag. Inter cunctas* §. *cæterum de privil.* dicit *licet hoc non sit necessarium, esse tamen salubre, saltem propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars.*

10. Quod si velint generalem totius anteactæ vitæ confessionem instituere; id faciant apud illum Sacerdotem, qui illarum futurus est Confessarius ordinarius: sic enim illas melius dirigere poterit in via spirituali, & salubriora iis remedia tradere ad spirituales morbos ipsarum curandos, quo pleniorem notitiam habebit ipsarum conscientiæ non solum præsentis, sed etiam præteritæ: quod est bene advertendum.

11. Si eæ sint confessuræ solum leviores aliquos defectus, eosque frequentissimos; ita ut non improbabilem rationem habeant dubitandi, num habeant sufficientem dolorem, ac necessarium propositum illos de cætero non committendi: consultum est, ut præfatos defectus confessæ ante absolutionem se accusent de aliquo peccato graviori anteactæ vitæ alias remisso, de quo sint certiores moraliter se habere necessarium dolorem, ac sufficiens propositum; cujusmodi peccatum esse possent detractiones graves, periuria, imprecationes voluntariæ, & similia, a quibus in præsentia, Deo dante, abstinent.

12. Peccata, quæ frequentius committi possunt a Monialibus, revocari possunt ad quatuor classes sequentes; videlicet contra Deum, contra Religionem, contra se ipsas, & contra Proximum; sicque hunc ordinem servare poterunt in faciendo examine conscientiæ ante confessionem: nimirum.

Contra Deum.

An divinis inspirationibus responderint, & bona proposita cœlitus immissa adimpleverint.

An debita præparatione, ac fructu susceperint Sacramenta confessionis, ac communionis.

An horas canonicas debita attentione recitaverint, vel certe eas omiserint.

An, & quas distractiones admiserint in oratione mentali, aut vocali voluntarie habita.

An vota aliqua particularia emissa violaverint.

An blasphemiæ tentationes passæ sint, & qualiter in iis repellendis se gesserint.

An Missam omiserint, maxime in die festo.

An emiserint juramenta falsa, aut non necessaria.

An commiserint aliquam superstitionem.

An diffiderint de divina misericordia, vel certe de ea nimis præsumpserint, hinc sumentes ansam liberius, ac gravius delinquendi.

An indevote, ac irreverenter se gesserint in Ecclesia.

An laboraverint serviliter in die festo.

An fidem dederint somniis.

An Deum debite amaverint, ei convenienter servierint, ipsique de beneficiis acceptis gratias egerint.

Contra Religionem.

An aliquam ex regulis, statutis, aut consuetudinibus violaverint, & quas.

An debite frequentaverint chorum.

An deliquerint contra votum religiosæ paupertatis, sive dando, sive accipiendo absque legitima licentia, & maxime ad fines illicitos: sive usurpando aliquid de bonis communibus Conventus, aut ea distribuendo contra voluntatem Superiorissæ, aut ea negligenter custodiendo, & conservando; præsertim si ad hoc tenentur ex officio.

An peccaverint contra votum Castitatis aliquo ex modis recensitis *c.* 4. *n.* 83.

An votum obedientiæ violaverint, contraveniendo præceptis Superiorum, pertinaciter detrectando illorum mandata, officia Monasterii negligentissime obeundo.

An irreverenter egerint cum propriis Superioribus, de iis detraxerint, ac graviter conquestæ sint, nec non contra illos odium subditarum concitaverint.

An ex affectu inordinato suum suffragium dederint, aut denegaverint, sive in eligendis Superiorissis, sive in recipiendis puellis ad novitiatum, sive in admittendis novitiis ad professionem, &c. aut aliquam Sororum in his subornaverint.

An voluntarie contristatæ sint de statu religioso assumpto, & de hoc ipso illas pœnituerit.

An clausuram violaverint, quo modo, & ad quem finem.

Contra se ipsas.

An vanas, otiosas, ac impertinentes cogitationes admiserint, & in iis voluntarie se detinuerint.

An, & qualiter negligentes fuerint in procuranda propria salute spirituali.

An se, & sua indebite ostentaverint.

An gloriatæ sint de rebus malis, & de quibus.

An verba otiosa protulerint, ac mendacia jocosa.

An sibi complacuerint de peccatis alias remissis.

An se exposuerint scienter probabili periculo peccandi, & quo genere peccati.

An sibimetipsis ex animo gravia mala imprecatæ sint.

An impatientes fuerint in sufferendis præsentis vitæ ærumnis, & calamitatibus.

An, & qualiter excesserint in edendo, bibendo, ac dormiendo.

An nimis alte de seipsis senserint.

An tempus otiosè insumpserint.

An nimis indulserint propriis sensibus corporis.

Contra Proximum.

An illum oderint voluntarie, ejusque bono inviderint.

An temere de eo in re gravi judicaverint, falsasque suspiciones conceperint, immo & aliis manifestaverint.

An de eo graviter detraxerint, & cum præjudicio famæ, aut alios excitaverint ad detrahendum, eosve audierint.

An verba contumeliosa contra illum protulerint.

An dederint prava consilia, & quidem interdum etiam cedentia in grave damnum Proximi.

An ex corde gravia mala Proximo imprecatæ sint.

An discordias graves disseminaverint inter Sorores Monasterii.

An rixas, contentiones, ac litigia excitaverint, sive referendo quæ viderunt, aut audierunt, sive alia ratione.

An, & qualiter iracundas, ac impatientes se ostenderint.

An malum exemplum dederint, & in quo.

An debitam reverentiam gravioribus Monialibus denegaverint.

An grave malum Proximo exoptaverint deliberate.

An deliberate gavisæ sint de malo gravi illius, & e contra tristatæ de bono gravi.

An aliquid ei surripuerint, aut quoquo modo personam illius offenderint, & qualiter.

An ipsum, & res ipsius libere despexerint, illum deridendo, illudendo, aut aliter contemnendo.

An secretum naturale in re graviori violaverint.

13. Meminerint in confessione peccatorum mortalium aperiendum esse numerum, immo & circumstantias speciem mutantes (quod maxime procedit in peccatis contra castitatem commissis) nec expectent se de his interrogari a Confessario; cum sponte exprimi debeant a pœnitentibus.

14. Pœnitentiam a Confessario injunctam quam primum impleant, curentque eam peragere in statu gratiæ: si enim fiat in peccato mortali, non prodest ad remissionem pœnæ, durante statu peccati mortalis; etsi, obice sublato, suum postea sortiatur effectum.

Quæres 11. *Quæ monita dari possint*
Moniæ

Monialibus a Confessario ad communionem Eucharisticam digne sumendam.

295. *Resp.* Posse dari sequentia; nimirum.

1. Caveant, ne ad Eucharistiam accedere præsumant cum conscientia peccati mortalis: sicque antequam accedant, probent se ipsas juxta pæceptum Pauli 1. *Corinth.* 11. se examinando, num sint digne dispositæ ad tanta mysteria, memores quod *qui manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit*, ideſt damnationem animæ: præterquamquod notat *Sanctus Anselmus super hæc verba*, hodie multos post Pascha variis morbis corripi, eo quod indigne corpus Domini acceperunt; addens per illa alia verba, *& dormiunt multi*, aliquos plures præmature mori, vel potius mortuos esse ob indigne sumptam Eucharistiam.

2. Videant, ne communicent ex consuetudine absque ulla præparatione, ac ullo sensu devotionis (id enim maxime impedit fructum Eucharisticæ communionis) meminerintque consultius esse non communicare, quam communicare absque debita præparatione; cum nimia familiaritas pariat contemptum, aut saltem multum minuat reverentiam alias debitam; unde fit, ut sic communicanti non impertiantur dona illa cælestia, quæ digne communicantibus copiose solent concedi.

3. Cum *S. Thomas p. 3. qu. 24. alias 83. art. 5. ad 1. ex S. Dionysio cap. 2. de Eccl. Hierarch.* dicat ablutionem extremitatis manuum, quæ fit a Sacerdote in Missa, significare emundationem, etiam a minimis, & requiri in iis, qui accedunt ad Eucharistiam, juxta illud *Jo. 3. Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet*: quis non videt summa diligentia curandum esse Monialibus, ut accedant ad communionem conscientia purgata a mortalibus culpis, immo etiam a venialibus, quantum patitur humana fragilitas? ut proinde fidelibus communicaturis olim ante communionem clamare soleret præco, *Sancta Sanctis*.

4. Conferet autem ad debitam præparationem faciendam ante communionem uti aliqua pia consideratione, & ea varia pro varietate festivitatis, in qua facienda est communio: v. g. Monialis communicatura in Nativitate Domini pie imaginetur sibi a B. V. Maria infantulum Jesum tradi in manus: modo existimet se a Christo invitatam ad cœnaculum, in quo instituta est Eucharistia: modo putet sibi dici a Christo ex altari, quod olim dictum fuit Zachæo. *Lucæ 19. Festinans descende, quia in domo tua oportet me manere*: modo sibi persuadeat se admitti ad sugendum pretiosissimum Christi sanguinem e sacratissimo ipsius latere: modo dicat cum Regina Esther: *Cras cum rege pransura sum*, & singularem Christi benignitatem suspiciat.

5. Conferet item ad debitam præparationem faciendam ante communionem, ut varios actus diversarum virtutum eliciamus; & maxime fidei, reverentiæ, humilitatis, confidentiæ, charitatis, admirationis, & similium; pro ut hic, & nunc Spiritus Sancti unctio suggeret: in his enim actibus consistit actualis devotio, quam Magistri vitæ spiritualis requirunt ad fructuose communicandum.

6. Quod si Monialis judicet se non habere actualem illam devotionem, quam cupit, procurat, & a Deo enixe petit, non ideo angatur, sed summopere recreetur; memor de Deo dici, *Psal. 38: Desiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua.* Quo modo sancta Gertruda, cum quadam die cupida digne se præparanda ad sacram communionem, Virginem Mariam, & omnes Sanctos exorasset, ut pro ipsa offerre dignarentur Deo omnem illam præparationem, qua quilibet illorum aliqua die se ad communionem præparaverat; dixit ei Dominus: *Jam vere omnibus cæli civibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti.*

7. Post sumptam communionem gratiæ Deo agendæ de tanto beneficio, immo & habendæ: ad quod utique multum proderit agnoscere recepti beneficii magnitudinem; quam *Sanctus Chrysostomus homil. 60. ad pop. Antioch.* commendat his verbis: *Quot nunc dicunt, vellem illius*

 (ideſt

(idest Christi) *formam aspicere , figuram, vestimenta , calceamenta : ecce eum vides, ipsum tangis , ipsum manducas ; & tu quidem vestimenta cupis videre ; ipse tibi concedit non tantum videre , iterum & manducare , & tangere , & intra te sumere .*

8. Hæc autem gratiarum actio consistit in variis actibus , & quidem in primis adorationis , qua Deum Creatorem , ac Redemptorem nostrum intra cor nostrum receptum veneremur toto animi affectu : confusionis , qua confundamur nos adeo ingratos in Deum tanta gratia dignatos fuisse , sicque dicamus Christo cum Petro: *Exi a me , quia homo peccator sum , Domine* , *Luc.5.* Amoris Dei , per quem feramur in ipsum dicentes cum Sponsa , *Cant.3. Inveni , quem diligit anima mea , tenui eum, nec dimittam* , aut cum David *Ps.17. diligam te Domine , fortitudo mea* : displicentiæ de peccatis commissis , qua illa ex animo detestemur , firmiter statuentes in posterum ab iis omnino abstinere . Præterea peti debent a Christo variæ gratiæ , ac dona juxta nostras spirituales indigentias , videlicet peccatorum nostrorum plena remissio , fortitudo contra tentationes, patientia in adversitatibus , perseverantia in bene cœptis , edomatio pravarum affectionum , humilitas , obedientia , mortificatio , & aliæ virtutes nobis magis necessariæ : item debemus concipere multa bona proposita , & quidem non solum in generali , sed etiam in particulari, v.g. remittendi injuriam acceptam , & procurandi reconciliationem erga illum , qui eam intulit ; exequendi aliquam obedientiam impositam a Superiore , sensui valde contrariam , nostri appetitus abrogandi in hac, vel illa re particulari : debemus item Christo offerre nos ipsos , & omnia nostra , dicentes cum David *Ps.117. quid retribuam Domino pro omnibus , quæ retribuit mihi ?* vel etiam devote recitantes orationem illam , quam S. P. N. Ignatius proponit in exercitiis spiritualibus his verbis : *Suscipe Domine universam meam libertatem , accipe memoriam , intellectum , atque voluntatem omnem : quidquid habeo , vel possideo , mihi largitus es ; id tibi totum restituo , ac tuæ prorsus voluntati trado gubernandum : amorem tui solum cum tua gratia mihi dones , & dives sum satis , nec aliud quidquam ultra posco .* Denique orare debemus pro necessitatibus tam spiritualibus , quam corporalibus tum totius Ecclesiæ , tum parentum, consanguineorum , ac amicorum ; nec non comparare indulgentias tum pro nobis ipsis , tum pro defunctis , quas lucrari possumus , sive ex numismate aliquo benedicto , sive aliunde .

9. Qua die communicant Moniales , majori diligentia caveant ab iis omnibus , quæ Christum offendere possunt , sive loquendo , sive cogitando , sive operando : e contra vero majori studio , ac devotione vacent exercitiis spiritualibus, quo modo P. Suarez dicit linguam Sacerdoti , & communicaturo maxime custodiendam esse ; quippe quæ est primum membrum , quod Christum excipit . Ad quod faciunt, quæ habet *S. Chrysost. hom.61. ad pop. Antioch.* his verbis : *Cum nos ab ira corripi viderimus , vel ab alio vitio , cogitemus quibus facti sumus digni , & sit irrationabilium nobis motuum correctio talis cogitatio .*

10. Caveant Moniales, ne statim, sumpta Eucharistia , ab Ecclesia transeant ad negotia temporalia absque debita gratiarum actione : id enim magnæ irreverentiæ, ac inurbanitatis indicium est ; non secus ac inurbanus censeretur, qui Principem domi suæ exceptum statim desereret, domesticis negotiis vacaturus : caveant , inquam ; alias assimilabuntur cani , qui, accepta de manu Domini buccella panis, statim ab ejus conspectu recedit .

11. Fructus principalis Eucharisticæ communionis in eo consistit, ut corrigamus vitia , acquiramus virtutes , & vitam commutemus in melius ; ita ut de nobis dici possit : *Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit* , *Prov.31.* & nos ipsi de nobis dicere possimus cum Paulo *Galat.2. Vivo ego , jam non ego , vivit vero in me Christus .*

12. Quod si ex frequenti communione non sentimus in nobis illos effectus , qui

qui alias ex ea solent oriri: id provenit tum ex defectu debitæ præparationis, eo quod communicemus quasi per consuetudinem, & ob humanos respectus, tum ex nimia facilitate, qua consentimus in peccata venialia magis deliberata, ac voluntaria, Deum sic ad aliqualem iracundiam provocantes, & nos magna ex parte privantes effectibus divinis Eucaristiæ cum magno præjudicio nostri profectus spiritualis. Quamquam ex justo Dei judicio interdum communicans sibi videatur nullum percipere fructum ex communione; cum vere magnum, ac multiplicem capiat: quo modo infirmus cibo sumpto nutritur, & juvatur, etsi in eo sumendo nullum sentiat gustum.

13. Non ergo fideles debent omittere communionem ex eo, quod sibi videntur communicare absque ullo fructu: non exiguus fructus communionis est in via Dei non retrocedere labendo in defectus graviores, in quos forte communicans incideret, si frequenter non communicaret: quo modo *Concil.Trident.sess.*13. *cap.*2.Eucharistiam dicit esse antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur.

14. Cum de Eucharistia dicatur *Ps.*22. *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me*; fideles quo magis vexantur hujus vitæ malis, ac tentationibus, eo frequentius debent communicare; memores Eliam, dum fugeret ab ira Jezabelis, non ambulasse in fortitudine cibi ab Angelo ei præstiti usque ad montem Dei Horeb.3.*Reg.*17.nisi postquam bis comedit: siquidem, *Rabano teste*, Elias bis pastus exprimit nostræ naturæ infirmitatem, quibus non sufficit simplex pastus, quatenus ad superna valeat ascendere.

15. Quam frequenter Moniales debeant communicare, constat ex dictis in *hoc cap.num.*178. nimirum consultum esse, & valde commendabile, ut ex regulariter octavo quoque die communicent: quod non facit, quin aliquæ illarum etiam frequentius communicare possint, si earum Confessarius id judicaverit ipsis expedire.

Quæres 12. *Quibus monitis juvari possint Moniales ad Missam debita cum devotione, ac fructu audiendam.*

296. *Resp.* Posse juvari sequentibus, & quidem.

1. Meminerint Angelos Sanctos sacrificium Eucharistiæ adeo venerari, ut ad illud propius accedere non audeant: sicque viros Sanctos, & in primis S. Joan. Chrysostomum,& Sanctum Gregorium Papam Angelos in terram pronos, dum Missam celebrarent, conspexisse: ut vel hinc colligatur, quanta reverentia homo debeat assistere augustissimo huic Sacrificio.

2. Quoties assistunt Sacrificio Missæ, pie sibi persuadeant se in monte Calvariæ interesse crucifixioni Christi:siquidem una, eademque est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit; sola offerendi ratione diversa, ut loquitur *Concil. Trid. sess.*22. *cap.*2. ac proinde eo sensu animi, ac devotionis affectu Missæ assistant, quo tunc astitissent crucifixioni.

3. Advertant fideles Missæ Sacrificio astantes omnes una cum Sacerdote celebrante concurrere ad illud Deo offerendum; ideoque Sacerdotem in ipsa Missa dicere fidelibus assistentibus: *Orate fratres, ut meum, & vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem*; idemque repetere in canone iis verbis: *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*: hincque colligitur, quod, sicut Sacerdos celebrans summa devotione, reverentia, & attentione debet Sacrificium Missæ peragere; sic, & ex pro sua parte ad illud debent concurrere ea majori devotione, ac reverentia, qua possunt.

4. Proderit multum ad audiendam Missam debito devotionis affectu imaginari in Sacerdote celebrante Christum ipsum patientem (qui revera in Sacrificio Missæ est principalis minister, ideoque verba consecrationis a Sacerdote proferuntur in persona ipsius: *Hoc est enim corpus meum*: & in vestibus Sacerdotalibus agnoscere varia mysteria Dominicæ passionis, nimirum in amictu velum, quo vultus Christi a Judæis velatus est; in alba vestem, qua ille

ille indutus est ab Herode ad illum illudendum; in cingulo funes, quibus constrictus est in captura; in manipulo ligamina, quibus alligatus est columnæ flagellandus; in stola funes ejus collo appositas, dum Crucem bajulaturus esset ad Calvariæ locum; in planeta denique vestem purpuream, qua ipsum ludibrii causa induerunt, vel certe vestem inconsutilem, qua crucifigendus exutus est.

5. Proderit item ad audiendam Missam devote, ac religiose in singulis actionibus Missæ agnoscere mysteria vitæ, ac passionis, quæ in iis significantur; videlicet in introitu Missæ, quæ canitur a Choro, dum Sacerdos celebraturus accedit ad altare, ardentissima Sanctorum Patrum desideria, quibus divini Verbi incarnationem expetebant; & quidem frequenter, unde & a Choro introitus Missæ repetitur: in confessione, quam facit Sacerdos initio Missæ, Christi humilitatem, qua non est dedignatus subire formam peccatoris, ut peccatores redimeret: in repetitione *Kyrie eleyson* (quæ verba idem significant, ac, *Domine misericordia*) abyssum innumerarum miseriarum, quibus homo detinebatur: in variis signis, ac crucibus, quæ formantur a Sacerdote super hostia, & calice, varios cruciatus, ac dolores a Christo in Cruce toleratos; in elevatione hostiæ, & calicis elevationem Crucis a Judæis factam, ut Christus in ea clavis confixus ab omnibus conspiceretur: denique in consumptione hostiæ Christi sepulturam. Hæc ergo mysteria vel omnia, vel aliqua tantum, prout suggeret præsens devotio, considerent Moniales, dum audiunt Missam, & juxta conditionem mysterii eliciant varios actus, amoris Dei, odii peccati, confusionis sui ipsius, gratiarum actionis, & similium: sic enim devote, & cum fructu audient Missam.

6. Cum Sacerdos in Missæ celebratione pluries invitet fideles adstantes ad orandum, dicendo: *Oremus*, &, *Orate fratres*; consultum est, ut quicumque Missæ Sacrificio intersunt, quo tempore Sacerdos facit *Memento vivorum* (ut vocant) etiam ipsi idem præstent, & quidem discurrendo per quinque Christi vulnera (uti faciebat S.P.Borgia) commendantes Deo in vulnere manus dexteræ Papam, Cardinales, Episcopos, & reliquos omnes Ecclesiasticos; in lævæ manus vulnere Imperatorem, Reges, Principes, & alios Ministros laicæ potestatis: in vulnere pedis dexteri omnes Religiosos; in vulnere vero lævi pedis parentes, consanguineos, amicos, benefactores, & quoscumque ipsorum precibus commendatos: latus ipsum Christi sibimetipsis reservantes, ut ibi securi requiescant. Faciant item *Memento mortuorum* (ut vocant) dum facit Sacerdos, orentque pro parentibus, ac consanguineis, pro amicis, ac benefactoribus, pro iis, qui nullum habent ipsis suffragantem, aut graviores cruciatus patiuntur, aut præ aliis citius exituri sunt e pœnis Purgatorii.

7. Conferet item ad Missam devote audiendam, si in eius progressu se studiose disponant ad spiritualem communionem, ea die non communicaturæ sacramentaliter: se disponent autem concipiendo ardentissimum desiderium communicandi, ac usurpando verba illa, *Jobi* 31. *Quis det de carnibus ejus, ut saturemur?* immo quando Sacerdos aperit os ad recipiendam, & consumendam hostiam, os animæ ipsæ aperiant, existimentque se illam accipere, & de illius sumptione invisibili delectentur, dicentes: *Inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam Cant.*3. præmittentes tamen verba illa Centurionis: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. Matth.*8. eliciant etiam varios actus ex iis, quos diximus supra elici debere post communionem sacramentalem: sic enim fructuosa, ac devota erit auditio Missæ.

Quæres 13. *Quæ monita suggeri possint, & debeant Monialibus, ad hoc ut magno cum fructu spirituali audiant conciones, & legant pios libros.*

297. *Resp.* Posse, & debere suggeri sequentia; nempe.

1. Meminerint Deum ipsum loqui in Ministris verbi Dei, juxta illud *Matth.*10.

No

Non estis vos, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis; & libros pios esse veluti epistolas nobis a Deo missas e Cœlo, dicente *Sancto Augustino in Psal.90. conc.2. De illa civitate, unde peregrinamur, literæ nobis venerunt; ipsæ sunt scripturæ, quæ nos hortantur, ut bene vivamus*: quod etiam confirmat *Sanctus Gregorius lib.4. epistolarum ep.84.* his verbis: *Quid est Scriptura sacra, nisi quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam? si quis scripta terreni Imperatoris acciperet, non cessaret, nec quiesceret, somnum oculis non daret, nisi prius, quid sibi Imperator terrenus scripsisset, agnovisset. Imperator Cœli Dominus hominum, & Angelorum pro vita tua tibi epistolas suas transmisit, & tu gloriose fili easdem epistolas ardenter legere negligis?* quæ verba belle faciunt contra illos, qui vel detrectant audire conciones, & legere libros pios, vel utrumque faciunt perfunctorie, ac sine ullo fructu spirituali.

2. Ea reverentia, ac devotione audiendum est verbum Dei in concionibus, aut legendum in libris piis, qua ipse Christus audiretur, si præsens loqueretur: sic enim habet *Sanctus Augustinus tract.30. in Jo. Nos itaque*, inquit, *sic audiamus Evangelium, quasi præsentem Dominum*: propterea namque, quando legitur Evangelium, omnes ei assurgunt, quasi Christum in eo venerantes, simulque ad cœlum, quod in eo promittitur, anhelantes; idque ex Apostolorum sanctione, teste *S. Clemente lib. 2. Constit. Apostol. cap.61.*

3. Quantam timendi de propria salute rationem habeant qui divini verbi auditioni, aut lectioni sunt minus affecti, conjiciant ex eo, quod dicit *Sanctus Bernardus serm.1. in Septuages.* illum, scilicet, qui verbum Dei cum fructu audit, legit, meditatur, signum habere, & tesseram suæ prædestinationis: qui enim *ex Deo est, verba Dei audit, Jo.8.* unde de iis inferri potest, *propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*.

4. Notent fideles ex *Sancto Basilio in Monasticis Constit. cap.2.* omnem sermonem Christi excolendæ pietatis, virtutisque obeundæ esse regulam: propter hoc enim humanam naturam suscepit, ut in se, velut in tabula quadam, veram nobis pietatem, ac virtutem depingeret, eamque omnibus nobis ante oculos statutam unicuique pro viribus imitandam, ceu archetypum proponeret. Unde fit, ut, sicut studiosus addiscendi artem pingendi fixo obtutu inspicit archetypum ipsi propositum a Magistro ad imitandum, ita fideles quammaxima attentione in sermone Dei, sive a Concionatoribus audito, sive in piis libris lecto, inspiciant, qualiter vitam suam pie, ac religiose instituere debeant.

5. Hæc porro multum conferent ad verbum Dei fructuose legendum, vel audiendum: nimirum ne auditio, vel lectio divini verbi non fiat ex consuetudine, sed ex desiderio inde percipiendi magnum fructum spiritualem; ut non fiat ex vana, ac inutili curiositate addiscendi res novas: ut nobis ipsis applicemus, quæ audimus, aut legimus, & pro nobis dictum, aut scriptum putemus, juxta illud *Eccl.21. Verbum sapiens quodcumque audierit scius, laudabit, & ad se adjicet: audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum*.

6. Præterea, ut auditio, aut lectio divini verbi multum conferat ad nostrum profectum spiritualem; eam debent comitari invocatio Sanctorum, attentio, diligentia, ruminatio, oratio ante, & post, desiderium proficiendi, nulla celeritas, ponderatio rerum, motio affectuum, assiduitas, moderatio in legendo, executio, rara piorum librorum mutatio: siquidem fortuita lectio, & quasi casu reperta non ædificat, sed reddit animum instabilem.

7. Ad rem præsentem etiam facit monitum, quod tradit *S. Augustinus Ep.143. ad Demetriadem* his verbis: *Optime uteris lectione divina, si eam tibi adhibeas speculi vice*; ut ibi velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet: curandum tamen, ut simus factores verbi, & non auditores tantum fallentes nosmetipsos:

Digitized by Google

fos : quia , *si quis auditor est verbi , & non factor , hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo : consideravit enim se , & abiit , & oblitus est statim , qualis fuit* , ut loquitur *S.Jacobus cap.1.* huic certe verbi divini auditio , aut lectio non est utilis ; cum teste Paulo *Rom.2. Non auditores legis justi sint apud Deum , sed factores legis justificentur .*

8. Optimum est item monitum , quod tradit *S. Bernardus tract. ad fratres de monte Dei* , dicens : *Hauriendus est sæpe de lectionis serie affectus , & formanda oratio , quæ lectionem interrumpat , & non tam impediat interrumpendo , quam puriorem continuo animum ad intelligentiam lectionis restituat .* Quare qui audit concionem , aut legit pium librum , & inde ipsi proponitur salutare aliquod documentum , quod putet posse multum conferre ad profectum sui spiritualem , debet in ejus consideratione aliquantulum insistere , & conari non solum ut illud bene percipiat intellectu , sed etiam affectu amplectatur .

9. Fructus lectionis spiritualis non consistit in eo , quod legantur plures paginæ , & percurrantur plures libri ; sed ut ponderetur, quod legitur , immo & deducatur in praxim : quo pacto bona corporis nutritio provenit non ex multa comestione , sed ex bona digestione illius , quod comeditur ; & hoc est bene advertendum .

10. Ut lectio spiritualis sit fructuosa, ac utilis profectui nostro spirituali , non legantur libri curiosi , ac difficiles , sed simplices , ac faciles : illi enim mentem defatigant , & curiositatem pascunt ; hi vero pietatem excitant , & fovent devotionem , juxta illud *Prov.3. Cum simplicibus sermocinatio ejus .*

Quæres 14. *Quibus monitis juvari possint Moniales ad moderandum metum mortis corporalis .*

298. *Resp.* Posse juvari sequentibus ; videlicet .

1. Meminerint vitam hanc corporalem esse vitalem quamdam , longam , & lentam mortem : cum e contra mors justorum sit finis laborum , & principium quietis ; fuga tristitiæ , & adventus lætitiæ ; sedatio tempestatis , & initium tranquillitatis ; consummatio exilii , & reditus in patriam .

2. Considerent ex *S.Cypriano lib. de mortalitate* , & identidem cogitent se renunciasse mundo , & tamquam hospites , & peregrinas hic interim degere : amplectantur diem , qui assignat singulos domicilio suo , qui nos hinc ereptos , & laqueis sæcularibus exsolutos Paradiso restituit , & regno cælesti : *Magnus illic nos charorum numerus expectat , parentum , fratrum, filiorum frequens nos , & copiosa turba desiderat jam de sua immortalitate secura , & adhuc de nostra salute sollicita : ad horum conspectum , & complexum venire quanta & illis , & nobis in communi lætitia est ?* ita *S.Cyprianus* .

3. *Si vere amas Deum* , dicebat Thomas Morus , *certe nihil adeo grave esse potest , atque summam illius majestatem etiam in minimis offendere ; nec quicquam tantopere expetes , atque remedium aliquod , quo securus esse possis te nunquam de cætero Deum amplius offensurum : quod cum in hac vita haberi non possit , continue clamabis cum Psalmista : Heu mihi , quia incolatus meus prolongatus est .*

4. Refert *Possidonius in vita S.Augustini cap.27. ex S.Cypriano* Sacerdoti cuidam infirmitate defesso , & de appropinquante morte sollicito , commeatumque sibi precanti astitisse Angelum , qui non sine quadam animi , ac vocis indignatione infremuit , ac dixit : *Pati timetis , exire non vultis ; quid faciam vobis ?*

5. De S. Tiburtio M. referunt ejus acta, illum Torquato judici dixisse ; *Applica equuleos , suspende Christianos , damna , percute , incende , universa denique supplicia adhibe : si exilium minaris , hoc philosophantibus est totus mundus ; si mortis supplicium , evadimus mundi carcerem : si ignes , majora his in cupiditatibus incendia vincimus: decerne quidquid libet; omnis nobis vilis est pœna , ubi pura comes est conscientia .*

6. Con-

Digitized by Google

6. Consideret homo se a Deo conditum esse, ut aliquando ex hac vita migret, & quæcumque habet mundus, ipsi pro viatico data esse, ne quid deesset ad hoc iter conficiendum; sicut ergo peregrinus remeans ad suam patriam, quidquid in itinere obvium occurrit, etsi jucundum, ac delectabile, aversis oculis prætergreditur, vidensque eminus Civitatem propriam, Deo gratias agit: sic homo hoc iter ingressus animo in cœlum defixo eo currat, quo tendit, morteque appropinquante non doleat, sed gaudeat se ad metam propositam pervenisse, dicatque cum David *Psal.*121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini lætantes ibimus*.

7. Ne gravis sit separatio a parentibus, consanguineis, & aliis præsentis vitæ bonis per mortem, curandum ut, dum vivimus, paulatim animum ab iis deducamus, iisque moriamur quo ad effectum; quippe qui, velimus, nolimus, tandem relinqui debent, & quidem brevi; cum breves sint dies hominis.

8. Si mortem corporis non metuere, sed desiderare volumus, curandum nobis est, ut mundi mala, & incommoda sentiamus, mortificationem Jesu Christi in corpore nostro semper circumferentes: sicut enim proficiscenti per loca sylvestria, aspera, ac latrociniis infesta unicum solatium est brevitas viæ, si certa sequatur quies: sic tendens ad æternam beatitudinem mala præsentis vitæ sentiat, ipsique jucunda erit mors, per quam via beatitudinis cælestis quasi brevior redditur.

9. Cum mors sit gravis, ac molesta homini etiam ex eo, quod anima egressa e corpore sola, ac inermis incedere debet inter sævissimas hostium cohortes; curandum est, ut statim a morte socios, & amicos illic inveniamus, qui solitudinis illius tædium sublevent, nosque tutos per hostium agmina ducant: hi antem erunt Sancti nostri tutelares, Angelus custos, & animæ parentum, & aliorum defunctorum suffragiis Ecclesiæ a nobis eductæ ex Purgatorio: hi omnes, inspecto de cœlo nostro periculo, accurrent nobis, associabunt, defendent, ac recreabunt.

10. Terribilis item est mors hominis ex severitate æterni Judicis, coram quo sisti debet anima egressa a corpore, ut reddat rationem boni, & mali, quod homo gessit in vita: proinde multum minuetur mortis metus, si ante judicii tempus Judicem placemus, ipsum piis officiis promerendo, eique debitam satisfactionem exhibendo pro peccatis.

11. *S.Birgitta l.4. revelat. c.7.* scribit in Purgatorio esse locum, in quo nulla alia adest pœna, nisi desiderium perveniendi ad Deum, ejusque visionem beatificam: ibique hoc desiderio torqueri illos, qui in hac vita non habuerunt perfectum desiderium perveniendi ad Dei præsentiam, ejusque visione fruendi: tales autem sunt ii, qui adeo mortem timent, ut, si possent, numquam vellent mori: quod est quasi vilipendere visionem Dei, & gloriam Dei.

Quæres 15. *Quibus monitis excitari possint Moniales ad infirmitates corporis patienter sufferendas.*

199. *Resp.* Posse excitari sequentibus monitis, nimirum.

1. Meminerint infirmitatem nullam homini advenire absque justo Dei consilio; qui cum nobis sit pater, & amet nos, utique infirmitates corporis immittit ad nostrum bonum: ut proinde, teste *S.Hieronymo in vitis Patrum* Abbas Joannes Monacho cupienti liberari gravissima febri, dixerit: *Rem tibi necessariam cupis abjicere: ut enim corpora nitro, vel hujusmodi aliis linimentis abluuntur a sordibus; ita animæ languoribus, aliisque hujusmodi castigationibus purificantur*: par ergo est, ut infirmi dicamus cum *Job.*1. *Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.*

2. Infirmitas corporis est magnum Dei beneficium; cum per eam patienter toleratam solvere possimus gravissima debita cum Deo contracta, alias solvenda in Purgatorio: faciamus ergo de necessitate virtutem, & patienti sufferentia infirmita-

Digitized by Google

tum, quas patimur, luamus in hac vita pœnam peccatis nostris debitam.

3. Attendamus admirabilem patientiam Sanctorum in sufferendis morbis gravissimis, ac longissimis, & in primis S. Liduinæ V. quæ 38. annis passa est continuas infirmitates, easque graves, ac extraordinarias atrocissimis doloribus conjunctas, & his talibus, ut 30. annorum spatio nunquam e lectulo, in quo jacebat, assurgere potuerit, aut pedibus terram attingere. S. item Clara 28. annorum intervallo graves sustinuit infirmitates ea patientia, ut ex ejus ore nulla querimoniæ vox eruperit, immo gratias Deo ageret: attendamus, inquam, singularem patientiam Sanctorum, & confundamur de nostra impatientia, ac ignavia.

4. Dum corripimur molesta aliqua infirmitate, ea non adeo gravis videbitur, si meminerimus nos peccando pluries factos esse reos æternæ damnationis; ac proinde magni beneficii loco ducendum esse, quod Deus ex singulari sua bonitate pœnas æternas inferni a nobis promeritas commutarit in temporalem corporis infirmitatem: sicque, ea super veniente, dicere debemus cum Fratribus Joseph, *Gen.* 42. *Merito hæc patimur, quia peccavimus.*

5. Infirmitas a Deo immissa, velimus, nolimus, sustinenda nobis est, usque dum statuerit Deus: videamus ergo, ne amittamus nostra impatientia meritum sufferentiæ; ideoque sine lucro laboremus, quod per patientiam acquirere possumus juxta illud Petri: *Per totam noctem laborantes nihil cepimus*, *Luc.* 5.

6. Correpti aliqua gravi infirmitate, recolamus animo, quæ habet *S. Augustinus serm.* 2. *de festo omnium SS.* his verbis: *Si quotidie oportet nos tormenta perferre; si gehennam ipsam parvo tempore tolerare, ut Christum videre digni essemus venientem in gloria, & Sanctorum ejus numero sociari; non ne erat dignum pati omne, quod triste est, ut tanti boni, tantæque gloriæ participes haberemur.* Recolamus item, quod ajebat S. Franciscus: *Tanta est gloria, quam expecto, ut omnis me pœna delectet, omnis morbus, humiliatio omnis, persecutio omnis, mortificatio omnis.*

7. Si viri Sancti, ac insignes famuli Dei gravissimas ac longissimas infirmitates passi sunt, Deo ipso ita disponente; qua ratione ab iis eximi prætendent ii, qui toties, & tam graviter peccaverunt? audiant, quæ dicit Dominus *Jerem.* 49. *Ecce, quibus non erat judicium, ubi biberent calicem, bibentes bibent; & tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens, sed bibens bibes.*

8. Mens in corpore afflicta ad cœlum, ac resurrectionem anhelat; aspernatur quidquid fluxum est, turbulentum, interituique obnoxium, nec præsenti, sed futuro ævo vivit, mortisque moderationem (ut ajebat Plato) hanc vitam existimat: denique totam se Deo, & cœlestibus addicit: anima enim morbo affecta Deo propinqua est; ut dicit *Nazianz. orat. ad cives Nazianzenos.*

9. De SS. Aquilino, & Audomaro refert *Surius in eorum vita*, quod cum essent cæci, & per miraculum a Deo visus ipsis fuisset restitutus, iterum ab eo petierunt sibi oculos adimi, seseque reddi cæcitati, ut carerent distractionibus, concupiscentiis, & tentationibus, quas ereant oculi: ut quid ergo nos ita affligimur, si qua interdum corripimur infirmitate, quamvis non adeo gravi?

10. De S. Clemente Ancyrano, qui passus est sub Diocletiano Imperatore, refertur, cum omnis generis tormentis cruciaretur, corpore confracto, animo in dies factum robustiorem nova semper appetiisse tormenta, & ad ea excipienda vitam sibi quam diutissime prorogari petiisse, ac obtinuisse; ita ut 28. annis tortus, & excarnificatus fuerit: cumque a Diocletiano, & Præsidibus rogatus fuisset, qualiter tot, & adeo gravia tormenta tolerare posset, respondit: *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.*

11. Non doleat homo de corporali ægritudine, eo quod per eam impediatur, ne munus sibi injunctum a Superioribus exe-

Digitized by Google

exequi possit, & vacet exercitio bonorum operum, quæ præstare consueverat: nam, teste *S. Bonaventura de grad. virt. c.24. perfectius est adversa tolerare patiendo, quam bonis operibus insudare.* An non servus tenetur inservire domino suo juxta voluntatem illius? si ergo Deus vult ei modo inserviamus detenti gravi morbo, & lectulo affixi; non est æquum, ut ei velimus inservire magna operando: committe te ipsius voluntati; ipsius hic negotium agitur: ipse scit, quid conveniat, quid opus sit.

12. De S. Clara legitur, quod, cum per viginti octo annos fuerit infirma, cilicium e setis porcinis semper gestavit; ut hinc colligamus infirmum non debere solum sufferre infirmitatem a Deo immissam, sed etiam quæcunque alia incommoda occurrunt occasione infirmitatis: accessorium enim trahitur a principali; & qui vult antecedens, debet velle & consequens.

Quæres 16. *Quæ monita tradi possint Monialibus ad ærumnas, ac incommoda præsentis vitæ fortiter sustinenda.*

300. *Resp.* Posse sequentia, nempe.

1. Meminerint ex *Chrysostomo in 2. Timoth.3. Impossibile esse, ut qui malis bellum indixerit, pressuris careat; nefas esse pugilem Dei vacare deliciis; non licere epulari luctantem: luctamen enim sunt præsentia omnia, certamen, bellum pressura, angustia, stadium, aliud est quietis tempus, hoc ærumnis deputatum est, atque sudoribus; nullus, ubi ad certamen se exuit, unctusque est, requiem quærit: si enim requiem quæris, cur te exuisti?* cur libidinibus, & naturæ bellum indixisti?

2. Si putas te non habere persecutiones, nondum cœpisti esse Christianus, ait *S. Augustinus in Ps.55.* monens *in 127. Ps. Quod si mortuus est diabolus, mortuæ sunt persecutiones: si autem ille adversarius noster vivit, unde non tentationes suggerit? unde non sævit? unde non minas, & scandala procurat?*

3. Videmus aliquando homines (ait *Sanctus Anselmus exponens verba illa* Pauli *Hebr.12. Flagellat Deus omnem filium, quem recipit*) desperatos filios suos dimittere, quod ad hæreditatem suam admittere nolunt, nec eos ut filios habere; quem autem flagellat filium, huic & hæreditatem servat; tanquam filiis ergo se nobis offert Deus; det disciplinam, dum non auferat hæreditatem.

4. S. Franciscus rogatus, in quo consisteret perfectio religiosa, cum lætitia respondit, non in magna scientia, vel sapientia, non in gratia miraculorum, non etiam in magno sanctitatis, & ædificationis exemplo, non denique in conversione omnium infidelium; sed si fame, frigore, nuditate afflicti, innocentes, convitiis, injuriis, verberibus exagitemur, illaque cum gaudio, amore Christi, toleremus: ibi perfecta est lætitia, quia præ omnibus donis maxime est propter Deum opprobria sustinere: nam in cæteris mirabilibus nos gloriari non possumus, quia non sunt nostra, sed Dei; sed in cruce tribulationis, & afflictionis gloriari possumus, quia est nostrum. Sic etiam S. P. N. Ignatius rogatus, quænam esset via ad perfectionem, respondit: *Si multa, & magna pro Christo patiamini.*

5. Cum Soror Maria Vela gravissimis tentationibus, ac tribulationibus vexata quadam die cum Christo amice conquereretur, ducta est ab illo in spiritu in montem excelsum, ibique vidit virtute Solis omnes lapides in eo monte existentes in gemmas pretiosas mirabiliter converti: visionem porro declaravit illi Christus dicens, sic virtute divinæ gratiæ lapides tentationum, quas patiuntur Servi Dei, converti in lapides pretiosos meritorum. Ut proinde B. Junipetus, teste *Pontio in ejus vita*, sic probra exciperet quasi gemmas Christi, & exprobranti sibi aliquando dixerit: *Projice has gemmas in sinum meum: vellem utique talibus gemmis lapidari Romam usque.*

6. Refert *S. Chrysostomus homil. 26. in 1. ad Cor.* quendam ex Philosophis externis, cum malam haberet uxorem, & nugatricem, & convitiatricem, rogantibus cur eam sustineret dixisse, ut domi haberet gymnasium, & palestram philoso-

 phiæ

Digitized by Google

phiæ: *ero enim*, inquit, *cæteris mitior, si in ea quotidie erudiar*.

7. Cum Christus S. Catharinæ Senensi duas coronas obtulisset, unam spineam, & alteram gemmeam, dans ei optionem eligendi utram mallet; sed ea lege, ut si unam eligeret in hac vita, alteram in futura ejus vice reciperet: mox illa accipiens coronam spineam de manu Christi, illam capiti suo inflixit adeo valide, ut per plures dies capitis dolorem senserit. Sic etiam Sanctus Agapitus, cum esset 15. annorum, & capiti ejus prunæ ardentes imponerentur, exultans ajebat: *Parum est in terra caput aduri coronandum cœlo; quam decorè corona gloriæ ornabit caput afflictum pro Christo*.

8. Numquam in re quapiam dicas, perdidi hoc, sed reddidi, ait *Epictetus in Enchirid. cap.*14. *puer obiit, redditus est; ager ereptus, redditus est*. Quomodo etiam *Job. cap.*1. dicebat, *Dominus dedit, Dominus abstulit, &c.*

9. Sic Seneca epist. 24. de tribulatione loquens ait: *Levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum*: quod *repetit epist.*70. his verbis, *Summi doloris intentio invenit finem: nemo potest valde dolere, & diu: sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut brevem faceret*.

10. *Seneca*, Item *epist.*24. loquens de amissione bonorum temporalium sic habet: *Si illud diu habuisti, perdis postquam satiatus es; si non diu, perdis, antequam assuescas pecuniam minorem habebis? nempe & mæstitiam: gratiam minorem? nempe & invidiam*. Ad hoc item facit, quod habet idem *Seneca ep.*26 dicens, *Ago gratias senectuti, quod me lectulo affixerit: quid ni gratias illi hoc nomine agam? quidquid debebam nolle, non possum*.

11. Vir pius, & tribulatio sunt duo cursores, qui simul currunt; sed cum ille tribulationi non cedit, quasi victor antecedit, præcurrit, tribulatione à tergo illius subsequente, & post cum currente: sicque persecutio dicitur, non autem consecutio, quia persequitur virum pium, sed non assequitur: nam Sancti per patientiam velocissime currunt ad bravium gloriæ, & in persecutionibus maxime elucet illorum vigor, ac fortitudo in currendo; ut benè notat *Sanctus Gregorius Nissenus lib. de Beatitudinibus*.

12. Quam gloriosum sit pati pro Christo, ostendit *Chrysost. in hom.*8. *in* 3. *Eph.* ad verba illa: *Ego Paulus vinctus*, ubi sic ait: *Vinctum esse propter Christum illustrius est, quam sive Apostolum, sive Doctorem, sive Evangelistam esse: magna dignitas hæc, & Regno quovis, ac Consulatu major: qui diligit, & ardet Christum, eligit potius vincula ferre propter Christum, quam Cælos inhabitare: non ita Beatum dico Paulum, quod in Paradisum raptus, atque quod vincula sustinuit; potius mihi habetur male affici pro Christo, quam honorari a Christo. Si mihi quisquam dixisset: elige utrum velis; vis esse Angelus Petrum solvens, aut Petrus vinctus? Petrus utique esse maluissem: majus hoc vinculorum donum est, quam Solem sistere, aut Mundum movere, aut dominari dæmonibus, eosque expellere*.

13. Patientiam homini in hac vita omnino necessariam esse docuerunt tum Dion, dicens, teste *Laertio lib.*4. *cap.*7. magnum malum esse non posse ferre malum: absque hoc enim nulli potest esse vita suavis; tum Anthisthenes, qui, teste *eodem Laertio l.*6. *c.*1. dicebat, virtutem sibi sufficere ad fælicitatem; nec ulla re opus habere, nisi robore *Socratico*: Socrates autem ad rerum omnium patientiam obduruerat.

14. Quam fortes se debeant exhibere fideles in sufferendis vitæ hujus infortu-

fortuniis, ostendit *B. Prosper in Epigr. de dilect. Cristi*, ubi dicit:

Carcere si cæco claudar, nectarque catenis,
Liber in excessu mentis adibo Deum.
Si mucrone paret cervicem abscindere lictor,
Impavidum inveniet mors cita, pœna brevis.
Non metuo exilium, mundus domus omnibus una,
Sperno famem, Domini sit mihi sermo cibus.

Sic *Salvianus lib.* 1. *de vero judicio, ac provid.* ostensurus, neminem esse miserum, qui sua miseria est contentus, sic habet: *Nemo aliorum sensu est miser, sed suo; & ideo non possunt esse falso judicio miseri, qui sunt vere sua conscientia beati: nulli, ut opinor, beatiores sunt, quam qui ex sententia sua, atque voto agunt. Humiles sunt Religiosi, hoc volunt; pauperes sunt, paupertate delectantur; sine ambitione sunt, ambitum respuunt; inhonorati sunt, honorem respuunt; lugent, lugere gestiunt; infirmi sunt, infirmitate lætantur. Itaque quidquid acciderit iis, quicumque vere Religiosi sunt, beati esse dicendi sunt, quia inter quantumlibet aspera nulli lætiores sunt, quam qui hoc sunt, quod volunt.*

15. Cum tot, & tanta bona tum temporalia, tum spiritualia a Deo acceperimus; quare ita conquerimur de malo non tam gravi nobis inflicto? nonne potius deberemus verba illa *Job.* 2. usurpare: *Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* maxime cum mala, quæ ipsi patimur, forte sint longe minora iis, quæ plurimi alii patiuntur, ut proinde id ipsum summi beneficii loco existimare debeamus, juxta illud: *Aliena mala sunt beneficia nostra.*

Quæres 17. *Quibus monitis juvari possint Moniales ad tentationes quascumque fortiter repellendas.*

301. *Resp.* Posse juvari sequentibus monitis, nimirum:

1. Meminerint sibi dici, quod habetur *Eccles.* 8.: *Fili accedens ad servitutem Dei sta in justitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*: siquidem *Job.* 7. *Militia est vita hominis super terram*: nec ideo diffidant, aut animum despondeant: quin potius bono sint animo, memores, nullum certius argumentum, teste *Climaco*, esse, quod dæmones victi a nobis sint, quam si nos acerrime oppugnant: *Eos enim*, inquit Sanctus Gregorius *lib.* 15. *Mor. cap.* 12. loquens de diabolo, *pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit*: quod confirmat *S. Aug. de verb. Dom. serm.* 43. *in Joannem*, explicans verba illa Apostoli, *Caro concupiscit adversus spiritum*, his verbis: *In bonis concupiscit adversus spiritum; nam in malis non habet contra quem concupiscere: præterquam quod origo tentationum in nobis est, juxta verba illa Jacobi* 4. *Unde bella, & lites? nonne hinc ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris?*

2. Notant Patres passim per tentationem hominem maxime progredi in virtutibus, & per virtutes augeri, ac roborari: nam tentationibus resisti non potest, nisi per actus virtutum contrarios, & hos fortes, ac intensos; quos dum elicit tentatus, per eos magis corroborat illarum habitus: & hoc insinuat Paulus 1. *Corinth.* 10. iis verbis: *Sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.*

3. Quod Deus non patiatur nos tentari supra id, quod possumus, docet Paulus *loco citato*, & explicat Sanctus Ephrem *tractat. de patientia*, similitudine jumentorum, & vasorum figuli: *si enim*,

Digitized by Google

si enim, inquit, *homines suis jumentis non plus oneris imponunt, quam ferre queunt; multo minus hominibus plus tentativum imponet Deus, quam ferre queant. Rursum, si figulus vasa sua igne excoquit eo usque, dum rite coquantur, & fiant solida, nec ulterius ea sinit in igne, ne adurantur, fiantque inutilia; multo magis idem faciet Deus, ut igne tentationum eo usque nos coquat, dum percoquat, & perficiat; ulterius vero tentatione aduri, & consumi nos non finet.*

4. Dæmoniacum, ait S. Gregorius *p.1. pastoral. cap.11. maligna tentatione vinci, & peccare ex malitia; Angelicum eam non sentire; humanum sentire, & vincere.*

5. *Necesse est*, inquit S. Bernardus *serm.64. in Cant. ut veniant tentationes; quia non coronabitur, nisi qui legitime certaverit: at quomodo certabunt, si desit, qui impugnet*: sic etiam *Jacobi* 1. dicitur: *Beatus vir, qui suffert tentationem; quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ: & Tobiæ* 12. dicitur: *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.*

6. Tentatio maxime confert ad humilitatem comparandam; & sic de se dicit Paulus 2. *Cor.*12. *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet.* Quare S. Hieronymus *ep.*25. *ad Paulam* dicit: *Paulo datus est ad premendam superbiam, uti in curru triumphali triumphanti datur monitor suggerens, hominem te esse memento.*

7. *Vasa figuli probat fornax*, dicitur *Eccl.*27., *& homines justos tentatio tribulationis*: & *Sap.*3. habetur: *Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se*: quod confirmabat B. Nilus his verbis: *Plantas enutriunt venti, & tentatio confirmat animæ fortitudinem.*

8. Cato olim suasit Romano Senatui, Carthaginem non delendam, ne Romani otio, & torpore languerent; dixitque: væ Romæ, si Carthago non steterit: sic Deus, teste *Chrysost. hom.*14. *ad Pop. Antioch. Cum nos ad torporem declinantes viderit, & ab ipsius familiaritate resilientes, & spiritualium nullam rationem facientes, paululum nos dereliquit, ut ita castigati ad ipsum redeamus*. Quod confirmat *Gerson. de Myst. Theologia pract. considerat.*6. dicens: *Quod sicut mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, & illa vicissim blandiatur suavius; ita nos Deus permittit a diabolo terreri variis tentationibus, ut ad Deum ipsum confugiamus celerius.*

9. Expetendas esse tentationes docet S. Jacobus c.1. dicens: *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis*; sicque de sancto quodam Monacho refert Dorothæus *doct.*13., quod, cum Deus ipsum liberasset molesta quadam tentatione, summopere indoluit; & ad Deum conversus sic confidenter ipsum allocutus est: *Siccine ergo, Domine, indignum me existimasti, qui tantillum patiar pro te?*

Caveant Dei famuli, ne Deo conquerantur, quod sinat ipsos vexari quibusdam tentationibus eorum voluntati plane contrariis; cum alias majori animi alacritate pugnaturi essent adversus tentationes alterius generis: non enim hominum est dare leges Deo, & statuere, quid ipsis expediat: quin potius repelli quo ad hoc possunt iis verbis: *Nescitis quid petatis*: quomodo Nilus *c.*29. *de orat.* dicit: *Non ores, ut fiant, quæ fieri velis, sed potius ora, ut fiat voluntas Dei.*

11. Sciens Dæmon, quantum conferat

ferat oratio ad profectum nostrum spiritualem,ut hunc pro viribus impediat, nobis orantibus graviores, ac molestiores tentationes nobis immittit ; itaut tempus deputatum orationi videri possit tempus tentationis : unde fit , ut ex institutione Ecclesiæ singulæ horæ Canonicæ incipiant ab illis verbis: *Deus in adjutorium meum intende* ; *Domine ad adjuvandum me festina* : quia tunc majori auxilio Dei egemus , ut strenue , ac fortiter possimus repellere tentationes , quibus tunc temporis invadimur .

12. Ut autem facilius resistamus tentationibus dæmonum , initio ipso tentationis invictum animi robur adversus illas ostendere debemus , juxta monitum S. Jacobi 4. *Resistite diabolo , & fugiet a vobis* : si enim videat nos trepidare ad primos illius impetus sustinendos , & quasi animum despondere; nulla bestia est super terram ipso efferatior , acrior , & pertinacior in hominem , ut cum pernicie nostra malignæ , ac obstinatæ mentis suæ desiderium adimpleat .

13. Cum S. Antonius dæmoni conquerenti omnes homines sibi maledicere , dixisset , id merito , & culpa ipsius fieri , eo quod omnes vexet , ac turbet: ei respondit dæmon : *Ego nihil officio , quia in nolentem nihil possum ; sed ipsi seipsos ad invicem perturbant : ipsi suo in suggestionem meam consensu sibi mali sunt auctores.* Quod confirmat S. Augustinus *l.*20. *de Civit. cap.*8.. , dicens de diabolo : *Latrare potest , sollicitare potest ; mordere omnino non potest , nisi volentem* . Sic etiam S. Hieronymus *in* 4. *Matth.* , expendens verba illa : *Mitte te deorsum* , ait : *Vox diaboli est , qui semper omnes cadere deorsum desiderat;persuadere potest , præcipitare non potest* .

14. Si is , qui vexatur a tentationibus , dicere potest cum Hieremia 20. *Dominus mecum est quasi bellator fortis ; idcirco qui persequuntur me , cadent , & infirmi erunt , confundentur vehementer* : ipsique dicenti cum Giezi 4. *Reg.* 6. : *Heu, heu, heu ; Domine mi, quid faciemus ?* respondet Deus : *Noli timere : plures enim nobiscum sunt , quam cum illis* : utique bono debet esse animo , & dicere modo cum *Job.* 17. *Pone me juxta te , & cujusvis manus pugnet contra me* ; modo cum Paulo *Rom.*8. *Si Deus pro nobis , quis contra nos?* modo cum Davide *Psal.*15. *Providebam Dominum in conspectu meo semper , quoniam a dextris est mihi , ne commovear*; & *Psal.*93. *Si dicebam, motus est pes meus , misericordia tua , Domine , adjuvabat me* .

15. Cum diabolus hominem urgeat tentationibus in odium non solum ipsius hominis , sed etiam Dei , cupiens iram suam explere adversus hominem ad imaginem Dei conditum (cum explere eam non possit contra Deum ipsum) etiam ex hoc capite certiores sumus nobis tempore tentationis non defuturum Dei auxilium; quippe qui sic dici potest agere causam suam , ut proinde ei dicere possimus cum Davide *Psal.*71. *Exurge Deus , judica causam tuam* ; & *Ps.*34. *Apprehende arma, & scutum, & exurge in adjutorium mihi* .

16. Neque ex eo , quod Deus non ita cito videtur ferre auxilium homini tentato ; propterea debet diffidere, cum dicat *Habach. cap.*2. *Si moram fecerit , expecta illum , quia veniens veniet , & non tardabit*; & *Matth.*8. dicatur Christus dormiisse , dum navicula , in qua ipse erat cum suis discipulis , ex magna procella in mari suborta operiretur fluctibus , ejusque discipuli viderentur periclitari , adeoque dicerent : *Salva nos, perimus* . Confidat ergo quicumque vexatur tentationibus , fretus iis verbis , quæ *Isaia* 43. habentur : *Noli timere , quia redemi te,& vocavi te nomine tuo,*

meus

Digitized by Google

meus es tu; cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, Sanctus Israel, Salvator tuus.

17. Cum David dicat *Ps.* 16. *Qui salvos facit sperantes in te*; & Deus ipse *Ps.* 90. dicat: *Quoniam in me speravit, liberabo eum*: constat ad evincendas tentationes maxime conferre, ut magnam in Deum concipiamus confidentiam, nobis ipsis omnino diffisi; itaut veraciter dicere possimus cum Davide *Ps.* 56. *Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarum sperabo*; & *Ps.* 90. *Protegam eum, quoniam cognovit nomem meum*; ubi S. Bernardus sic habet: *Si tamen cognoverit nomen meum, ne sibi tribuat, quod liberatus est, sed nomini meo det gloriam.*

18. Conferet iterum summopere ad evincendas tentationes usus orationum jaculatoriarum, cujusmodi sunt hæ: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos, Psal.* 24. *Domine vim patior, responde pro me; Isa.* 38. *Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem: quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? Psal.* 43. *Usquequo, Domine, oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me? Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? Respice, & exaudi me, Domine Deus meus: illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum, Psal.* 12. *In umbra alarum tuarum sperabo, Ps.* 65. *Sub umbra alarum tuarum protege me, Ps.* 16. *Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus, & fugiant, qui oderunt eum, a facie ejus, Ps.* 67.

19. Quia *a scintilla una augetur ignis, Eccles.* 11. Et optimum est consilium Ovidii: *Principiis obsta; sero medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras*: proinde fortiter resistendum tentationi in ipso ejus principio: quod monet etiam David, *Ps.* 136. *Beatus qui tenebit, & allidet parvulos suos ad petram*; & Salomon *Cant.* 2. iis verbis: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas.*

20. Vitandæ item pro viribus occasiones peccandi, ex quibus proxime proveniunt tentationes: qui enim amat periculum, peribit in illo: & hoc ipso quod quis se exponit periculo tentationis, se facit indignum iis auxiliis, sine quibus non evincitur tentatio, etsi possit evinci. Ut proinde Innocentius Papa *in Ps.* 37. dicat: *Quid insipientius peccatore, qui & cognoscit facinus, & committit, præcipitans se scienter in mortem? Certe brutum animal, si videt foveam, declinat ab ea, ne labatur in illam: etsi forsitan alicubi difficultatem incurrit, non potest illuc sine difficultate reduci: homo vero ab illicito semper illicitur, & in deliciis jugiter delectatur.*

21. Cum Angelus custos a Deo nobis deputetur in custodiam, tum ut pericula animæ, ac corporis avertat, tum ut nos illuminet, instruat, & impellat ad bona opera, tum ut coerceat dæmonem, ne pravas nobis cogitationes suggerat, vel saltem non prævaleat; statim ac nos invadit tentatio, ad custodem Angelum debemus confugere, eique dicere cum juniore Tobia *cap.* 6. *Domine, invadit me*; nec abs re erit illum devote, ac reverenter compellare iis verbis: *Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna hodie illumina, custodi, rege, & guberna. Amen.*

12. Optimum contra cujuscumque generis tentationes remedium est, quod tenta-

tentatio manifestetur Patri spirituali candide, & sincere: *Omnis enim, qui male agit, odit lucem*, *Jo.3.* &, ut dicit *Cassian. col.2. Abb. Mosi cap.*10. loquens de diabolo: *Antequam judicium discretionis proferatur, serpens deterrimus velut e tenebroso, ac subterraneo specu virtute confessionis pertractus ad lucem, & traductus quodammodo, ac dehonestatus abscedit*. Quod confirmat Sapiens *Eccl.*27. dicens: *Si denudaveris abscondita illius, non persequeris post eum*: cum e contra perniciosissimus sit morsus illatus a serpente in silentio, juxta illud *Eccl.* 10. *Si mordeat serpens in silentio*. Sic de leprosis refert *S. Lucas c.*17., quod cum irent ad Sacerdotes juxta Christi præceptum: *Ite, & ostendite vos Sacerdotibus*; *dum irent, mundati sunt*.

23. Cavendum quammaxime, ne tempore tentationis ex tædio vitæ spiritualis omittamus solita exercitia spiritualia, & præsertim orationem, ac meditationem: quin potius ea debemus obire majori applicatione, & augere: alias, si nobis sinamus subtrahi arma, quibus nos defendamus, & hostes offendamus, facillime ab inimicis debellabimur.

24. Cavendum item, ne, durante tentatione, quidquam deliberemus, aut innovemus circa propositum animi, aut vitæ statum: sicut enim vigente consolatione spirituali non nostro proprio, sed boni spiritus instinctu regimur; ita durante tentatione agimur a malo spiritu, cujus instigatione nihil umquam recte conficitur.

25. Tempore tentationis non solum frequentandæ sunt orationes jaculatoriæ, ut jam dixi; sed constanter insistendum orationi, juxta illud Christi *Matth.*26. *Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem*: idque tum ut audiamus Dei monita ad præsentem necessitatem opportuna; tum ut obtineamus auxilium necessarium ad superandam tentationem.

Quæres 18. *Quibus monitis confirmari possint Moniales in vocatione religiosa, si forte in ea titubent, sive ante, sive post Professionem*.

302. *Resp.* Posse confirmari sequentibus monitis, nimirum:

1. Meminerint non esse magnum inchoare, quod bonum est (ut loquitur S. Augustinus *ser.*8. *ad Fratres in Eremo*) *sed consummare hoc solum perfectum esse*: *nam in Christianis non quæruntur initia, sed finis* (inquit S. Hieronymus *ep. ad Furiam Virg.*) *Paulus male cœpit, sed bene finivit*: *Judæ laudantur exordia, sed finis proditionis damnatur*. Quæ confirmat S. Bernardus *ep.*253. *ad Abb. Guar.* his verbis: *Quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Paulus ajebat; sic currite, ut comprehendatis*: *ibi, Christiane, fige tui cursus, profectusque metam, ubi Christus posuit suam*: *factus est, inquit, obediens usque ad mortem*; *quamtumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perveneris, bravium non apprehendes*: confirmat Christus, *Luc.*9. dicens: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei*: confirmat & Paulus *Galat.*3. iis verbis: *Sic stulti estis, ut, cum spiritu ceperitis, carne consumemini*.

2. Meminerint conjugium a S. Basilio *cap.*1. *Constit. monast.* vocari curarum abyssum, & *lib. de Sancta Virginit.* dolorum officinam: idque jure, ac merito; cum conjugium comitentur onera uteri, partus dolores, liberorum educatio, curæ, timores, zelotypia, rixæ, familiæ apparatus, opum, affinitatum, statuum curandorum, & augendorum sollicitudo, mariti dominatio, cholera, ebrietas, prodigalitas, paupertas, orbitates, & ex his perpetua animi distra-

ctio, & circa hæc occupatio. Ut proinde 1.*Cor.*7. loquens Paulus de conjugatis dicat: *Tribulationes carnis habebunt hujusmodi*; nomine *tribulationis* intelligens præfata incommoda conjugii; eamque opponat voluptati carnis annexæ matrimonio, quæ per dictam tribulationem, utpote longe graviorem, ita opprimitur, ac eliditur, ut vix sentiatur. Ab his autem incommodis, ac oneribus liberantur Moniales per statum religiosum; de quo propterea debent sibi maxime complacere, gaudentes se cum Maria optimam partem elegisse, Deumque exorare, ut non auferatur ab iis.

3. Cum S. Paulus 1. *Cor.*7. dixisset: *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat*; paulo post subdit: *De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do*: & quidem merito, cum cælibatus det otium cogitandi, quomodo Virgo placeat Deo, quomodo se paret ad iter Cœli, quomodo rationes suas ad judicium futurum componat, & adæquet: quomodo se sistat Deo; & alia innumera commoda secum adferat, quibus de facto potiuntur Moniales: ut quid ergo invideant fœminis conjugatis, quæ sunt expositæ incommodis §. *præcedenti* relatis; iisque talibus, ut, teste Possidonio *in vita S. Augustini cap.*27. is secutus S. Ambrosium, nulli unquam conjugem, aut conjugium suadere voluerit: *Ne* (inquiebat ille) *dum inter se conjugati jurgantur, eum maledicant, per quem conjuncti sunt*.

4. Cogitent Moniales sibi imminere mortem, sed ad illam currere velocissimo cursu, instare judicium, instare æternitatem, arctari se, & cogi a Deo, ut ad illam festinent: meminerintque quid dicat Paulus 1.*Cor.*7. *Tempus breve est: reliquum est, ut qui habent uxores, tamquam non habentes sint: præterit enim figura hujus mundi*: quod si hæc dicit Paulus conjugatis, quid diceret Monialibus Christo desponsatis, quæ forte invideant fœminis conjugatis, earumque statum, vitæ religiosæ pertæsæ, exoptent.

5. Cum plures fœminæ conjugatæ, contracto jam matrimonio, cogantur manere, & quidem usque ad mortem, cum viro sæpe ignoto, molesto, importuno, ac omnino ingrato; a quo resiliissent, si annum probationis haberent conjuges, ut eo se invicem probarent ante matrimonium (sicut de facto habent religiosi utriusque sexus, antequam faciant religiosam professionem) Moniales, quæ solemni promissione Deo facta professæ sunt castitatem (quam prius experiri potuerunt, & debuerunt) æquum ne est, ut ab assumpto statu resiliant, Deoque, cui sunt desponsatæ, renuncient?

6. Nec adeo difficilis est observantia Castitatis: cum illam in ipso conjugio servaverint Pulcheria, & Martianus Imperator; Basilissa, & Julianus; Eduardus, & Editha; Cæcilia, ac Valerianus; Cunegunda, & Henricus Imperator: hi omnes in ipso conjugio non caste solum vixerunt, sed etiam perpetuam virginitatem servaverunt: cum S. Bernardus *serm.*65. *in Cant.* dicat: *Cum fœmina semper esse, & non cognoscere fœminam, plus esse, quam mortuum suscitare*. Quod si fœminæ nobilissimæ, ac pulchritudine insignes illibatum virginitatis candorem in ipso conjugio conservare potuerunt; hoc idem præstare non potuerunt Moniales a Christo electæ in sponsas in Monasterio? poterunt utique, si voluerint: sicque sibimetipsis dicant, quæ S. Augustinus initio suæ conversionis sibi (ut constat *ex lib.*8. *confess. cap.*11.) dicebat: *Tu non poteris quod isti, & istæ? an vero & isti, & istæ in semetipsis possunt, an non in De-*

Digitized by Google

in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis: quid in te stas, & non stas? projice te in eum, noli metuere, non se subtrahet, ut cadas: projice te securus, excipiet te, & sanabit te.

7. Cum S. Hieronymus *ep.34. ad Julianum*, dicat difficile, immo & impossibile esse, ut præsentibus quis, & futuris fruatur bonis, ut hic ventrem, & ibi mentem expleat, ut de deliciis transeat ad delicias, ut in utroque sæculo primus sit, ut in cœlo, & in terra appareat gloriosus: omnino orandum, ut via salutis, quæ est arcta, incedamus, & regnum cœlorum, quod vim patitur, & violenti rapiunt, nobis comparemus, magna agendo, & fortia patiendo. An non Simeon Stylites 49., aut etiam 80. annis, juxta Baronium, sub dio perdiu, & pernox stetit in columna, ibique per annos 28. quotannis quadragesimam totam transegit absque ullo cibo, ac potu, teste Theodoreto *in Philotheo cap.26.* quis quæso non admiretur?

8. Audiant fideles quid dicat Christus *Lucæ 13. Contendite intrare per angustam portam:* ubi pro *contendite* græce est *agonizate, & quasi in agone, & agonia contendite;* extremas, & summas vires velut agonizantes exerite, quasi pro vita, si vincitis, vel morte, si vincimini, luctaturi, juxta illud Pauli *1.Cor.9. Omnis, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant.* Sic etiam S. Perpetua vidit scalam auream, sed undique circumseptam gladiis, & cultris, per quam scandendum erat in cœlum; & inferne draconem horribilem, qui scandentes impediret: hacque visione cognovit sibi, & suis portendi martyrium. Audiant hæc & religiosi, & lætentur se Dei gratia a via lata perditionis ad viam arctam salutis evocatos esse, & strenue ambulent per eam.

9. *Multi sunt vocati, pauci vero electi, Matth.20.* dicit Christus: & confirmat S. Chrysostomus *hom.40. ad populum*, censens etiam ex fidelibus vix quemque millesimum salvari: ait enim loquens de Antiochenis, qui erant fideles: *Quot esse putatis, qui in Civitate nostra* (Antiochia) *salvantur? infestum quidem est, quod dicturus sum; dicam tamen, non posse in tot millibus* (facile Antiochiæ erant centum millia, & plura) *centum inveniri, qui salventur; quin & de his dubito. Quanta enim in juvenibus est malitia? quantus in senibus torpor? nemo zelum habet &c.* ita Chrysostomus. Ex his autem sequitur, standum esse consilio Pauli *1.Cor.9. Sic currite, ut comprehendatis.* Et velocissime currendum, cum ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currant, sed unus accipiat bravium: non ergo desistendum est a cursu, si curris; sed currendum strenue usque ad mortem: *Si enim, Christo currente, tu gradum sistis*, inquit S. Bernardus *epist.253. ad Guarin., non Christo appropias, sed te magis elongas; timendumque tibi est, quod ait David: Ecce qui elongant se a te, Domine, peribunt.*

10. Totum mundum esse plenum laqueis, in quos incidant animæ e terra in cœlum avolantes, iisque capiantur veluti aves, vidit S. Antonius Abbas, teste S. Athanasio *in ejus vita*, & ingemiscens exclamavit: *Domine quis evadet hos laqueos?* vidit S. Antonius, & in se ipso expertus est, qui dicebat: *In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi, Ps.141. Quot enim vitia, tot retia*, inquit S. Ambrosius *in Psalm.118. ser.6. quot peccata, tot laquei.* Quomodo ergo Religiosus, qui ex Dei auxilio ingrediens Religionem dicere potuit: *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, & nos liberati*

L l l 2 *sumus,*

Digitized by Google

sumus, *Psalm.* 123. Sin minus effectu, saltem affectu cupit se iterum exponere laqueis, quos jam evasit?

11. Caveat Religiosus, ne ex inordinato affectu parentum, & consanguineorum ipsum tædeat vitæ religiosæ susceptæ, & per affectum revertatur ad sæculum; cum *Lucæ* 14. dicatur: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus*: meminerit neque Christum inter cognatos, & notos fuisse inventum, *Lucæ* 2. recolat, quod habet S. Hieronymus *ad Heliodorum*, dicens: *Licet parvulus ex collo pendeat nepos; licet sparso crine, & scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat: licet in limine pater jaceat: per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum Crucis evola: solum pietatis genus est in hac re esse crudelem: facile rumpit hæc vincula amor Dei, & gehennæ timor*.

12. Caveat Monialis, ne ex tædio Clausuræ aversetur statum religiosum susceptum: meminerit, quid acciderit Sponsæ *Cant.* 3., quæ de se ipsa sic ait: *Per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni*: audiat, & attente meditetur, quod ait S. Bernardus *ser.* 40. *in Cant. Sola esto, ut soli omnium serves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti; fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis, & intimis, etiam ab illo, qui tibi ministrat. An nescis te verecundum habere sponsum, ut nequaquam suam velit tibi indulgere præsentiam, præsentibus cæteris?* audiat & quod dicit Hieronymus *hom.* 22. *ad Eustoch. de custodia Virginis*. *Audies ab Sponso, hortus conclusus, soror mea sponsa; hortus conclusus, fons signatus: cave, ne domum exeas, & velis videre filias regionis alienæ; Dina egressa corrumpitur: nolo te sponsum quærere per plateas; nolo te circumire angulos Civitatis: foris vagentur Virgines stultæ: tu intrinsecus esto cum sponso: zelotypus est Jesus; non vult ab aliis videri faciem tuam*.

13. Caveat item Monialis, ne ex amore divitiarum, affectu redeat ad sæculum; memineritque, quod, teste Sancto Gregorio *homil.* 32. *in Evang. Nudi cum nudis* (dæmonibus scilicet) *luctari debemus: nam si vestitus quisquam cum nudo luctatur, citius ad terram dejicitur, quia habet unde teneatur: quid enim sunt terrena omnia, nisi quædam corporis indumenta? qui ergo contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abjiciat, ne succumbat*. Cum ergo in hac vita sit nobis colluctatio non adversus carnem, & sanguinem, sed adversus Principes, & Potestates; & Religiosus per votum Paupertatis deposuerit indumenta bonorum temporalium; ut quid ea modo tam studiose affectat, non advertens se inde ab hoste, cum quo luctatur, facile dejici posse in terram, & turpiter superari?

14. Status religiosus spem adeo certam, & signum adeo expressum continet Divinæ prædestinationis, ut sine ulla dubitatione (citra revelationem quidem) nullum expressius, ac certius haberi possit. Quomodo Beatus Laurentius Justinianus *de perfect. Mon. con.* loquens de Religioso, ait: *Secure speret post hanc peregrinationem ad illam supernam intrare Hierusalem, quicumque in justorum congregationem fuerit vocatus: magnum quippe electionis indicium est hujus fraternitatis habere consortium, facileque ab illa excluditur, qui ab hac fuerit segregatus*. Et hoc est ita verum, ut Pius V. electus in Papam expalluerit, & pæne in deliquium inciderit; rogatusque causam, præ singulari

gulari sua humilitate dixerit: *Cum essem religiosus, bene sperabam de mea salute; creatus vero Episcopus cœpi de ea formidare; nunc vero electus in Pontificem jam pæne de ea despero.*

Quæres 19. *Quibus monitis incitari possint Moniales ad mutuam charitatem inter ipsas conservandam.*

303. *Resp.* Posse incitari sequentibus monitis, videlicet:

1. Sicut initio nascentis Ecclesiæ *multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, Act.* 4., sic Christus *Joan.* 15. ait de fidelibus, & maxime de Religiosis: *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem;* & *Joan.* 13. *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Moniales ergo, & quicumque alii Religiosi omni studio, ac diligentia mutuam inter se charitatem servent, ut dicere possint: *Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum, Psalm.* 132., ubi Sanctus Hieronymus: *Vere bonum, vere jucundum: unum fratrem dimisimus, & ecce quantos invenimus: frater meus sæcularis non tantum me amat, quantum substantiam meam: cæterum fratres spirituales, qui sua utique negligunt, aliena non quærunt.*

2. Quod si charitas *ex* 1. *Cor.* 13. *patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt,* ut charitas servetur inter Moniales, eæ debent esse patientes, benignæ, non procaces, seu protervæ, non invidæ, non ambitiosæ, non quærentes quæ sua sunt. Quod bene exponit Sanctus Gregorius *lib.* 10. *mor. cap.*8. dicens: *Charitas patiens est, quia illata mala æquanimiter tolerat; benigna est, quia pro malis bona largiter ministrat; non æmulatur, quia per hoc, quod in præsenti mundo nihil appetit, invidere terrenis successibus nescit; non inflatur, quia cum internæ retributionis anxia desiderat, de bonis se exterioribus non exaltat; non agit perperam, quia quæ se in solum Dei, ac Proximi amorem dilatat, quidquid a rectitudine discrepat, ignorat; non est ambitiosa, quia quæ ardenter intus ad sua satagit, foris nullatenus aliena concupiscit: non quærit quæ sua sunt, quia cuncta, quæ hic transitorie possidet, velut aliena negligit &c.*

3. Monialis suarum Sororum defectus patienter sustineat, sicut proprios defectus ab aliis patienter sustineri cupit: sustineat, ut sustineatur; dissimulet alienos leves defectus, ut dissimulentur graviores ab ea commissi; taceat alienas miserias, ut taceantur suæ: sic enim monet Paulus *Galat.*3. dicens: *Alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

4. *Tu*, inquit Sanctus Bernardus *serm.*29. *in Cant. accepta forte injuria, non continuo more sæculari obliqua referire fratrem responsione festines: commotio tua ibi moriatur, ubi oritur; nec permittatur exire, ut dicere possis; turbatus sum, & non sum locutus:* sic Bernardus adhortans Religiosum sui Ordinis Monachum.

5. *Quemadmodum* (ait S. Chrysostomus *hom.*3. *de Davide, & Saule*, explicans verba illa *Prov.*15. *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat furorem*) *si infles in scintillam ignis, excitas incendium; si inspuis, extinguis: idem fit & in inimicitia Proximi; si inflatos, ac vecordes ingeras sermones, excitas ignem; sin mites, ac moderatos, iram omnem extinxeris.* Sic etiam Salomon *Prov.*25. ait: *Patientia lenietur Princeps, & lingua mollis confringet duritiam.* Vertit autem Chaldæus *pro, patientia lenietur Princeps: In patientia spiritus lætatur Princeps:* quasi patientia respondentis iratum Principem

Digitized by Google

pem reddat non minus placidum, quam infantulum lactaneum: &, sicut infans epoto lacte consopitur, ita Princeps, audito molli responso, a furore detumescat.

6. Sint Religiosi faciles in condonandis mutuis injuriis, juxta monitum S. Pauli *Ephes.4. Donantes invicem*: si enim Thomas Morus dicebat, Christianum debere insculpere beneficia marmori, & maleficia pulveri (cum Ethnici, & ingrati beneficia pulveri, &, si quid mali patiantur, marmori insculpant) multo magis id tenentur facere Religiosi: præterqnam quod dolor de injuria accepta melius curatur oblivione, quam locutione, cum locutione potius ægrescat, ac recrudescat, oblivione sensim extenuetur, & aboleatur: &, si talis oblivio temporis processu paulatim inducitur sine mercede; cur non patiemur per legem Divinam citius induci cum mercede? ut monet S. Chrysostomus *hom.52. ad pop. Antioch.*, dicens: *Quod tempus facit, hoc per legem Dei ante tempus facere non sustines? & sine mercede potius, quam cum mercede vis tibi vitium extingui?*

7. Cum quotidie dicamus Deo, *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*; apparet hanc quasi conditionem nobis præsc[illegible]ibi ad obtinendam a Deo remissionem nostrorum peccatorum; ut scilicet etiam nos facile condonemus Proximo injurias nobis illatas: *si enim*, inquit Christus *Lucæ 11. dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester Cælestis delicta vestra: si autem non dimiseritis, non dimittet*. Unde infert Sanctus Augustinus *Enchir.73.* hoc esse quasi pactum Dei cum peccatore: *Si dimittis, dimitto; si non dimittis, non dimitto*: & Glossa explicans illud *Matth.6. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet peccata vestra*, ait Deum in nostra potestate posuisse, qua conscientia judicium Dei provocemus erga nos, & sententiam temperemus, non aliud exigit Judex, quam, ut, qualem eum volumus erga nos, tales nos præstemus fratribus.

8. De Sancto Joanne Eleemosynario refert Leontius *cap.38. vitæ illius*, quod cum Principem iram servantem ad reconciliationem vellet inducere, Missam coram eo celebrans, & dicens: *Dimitte nobis debita nostra*, illico siluit, idque consulto: & cum Princeps prosecutus fuisset, *sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, Joannes ad illum conversus: *Vide*, ait, *in quali terribili hora quid dicas Deo; quoniam sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi*: qua voce quasi fulmine ictus Princeps: *Quæcumque jusseris, Domine*, inquit, *faciet servus tuus*; & illico reconciliatus est inimico. E contra de Sapritio narrat Surius *in vita Nicephori die 9. Februarii*, quod, cum in fide constans jam capite plecti deberet, & juberetur genua flectere, abnegavit; eo quod Nicephoro petenti veniam nollet offensam condonare: qui proinde in ejus locum se substituens, martyrii palmam ei eripuit, ac obtinuit.

9. S. Elzearius Arriani Comes meditatione, ac imitatione passionis Christi omnes injurias sibi illatas ita superabat, ut videretur esse apatos, ac insensibilis: ut ergo nos patienter sustinere velimus injurias nobis factas, attente consideremus Christum sicut ovem ad occisionem ductum, & quasi agnum coram tondente se obtumuisse; consideremus probra, calumnias, injurias, ac tormenta ipsi irrogata; nec a tali consideratione cessemus, donec mens nostra in imitatione patientiæ Christi tranquille quiescat.

10. Si Religiosum contingat pro fragilitate naturæ concitari ad iram, & subito

Digitized by Google

ſubito iraſci; ne iræ per voluntatem, & rationem conſetiant, ut illi inhæreat, vindictam machinando, ac perficiendo; ſed quam citiſſime per dominium rationis, & Dei metum iram compeſcat,itaut Sol non occidat ſuper iracundiam ipſius, juxta monitum Pauli *Ephe*ſ.4. Quomodo in aliquibus Religionibus hæc pia lex ſtatuta eſt, ut ſi quis alium per diem offendat, nocturnæ quieti non ſe det, niſi prius veniam ab eo, quem offendit, petat, ipſique reconcilietur. Quod, teſte Leontio *ſup.*, præſtitit S. Joannes Eleemoſynarius, dum juſta ira commotus contra Nicetam Patritium, ut ante veſperam ei ſe reconciliaret, ad illum miſit Presbyterum ſuum, qui ipſi diceret: *Sol jam eſt in occaſu, vir maxime veneraude*: & ſic compunctus Nicetas ad Joannem accurrit, & uterque ante Solis occaſum in mutuos ruerunt amplexus.

11. Vindicare ſe non eſt actus fortitudinis, ſed abjectionis, & timiditatis, inquit Sanctus Ambroſius *lib.* 2. *offic. cap.*36. *Vincitur ab inimico, non vincit, qui ſe vindicat*. Ariſtoteles item *lib*.4. *Ethic. cap*.3. docet, quod ſicut debilis ſtomachi eſt cibum duriorem non poſſe concoquere; ita puſillanimi eſt, verbum duriuſculum non poſſe ſuſtinere.

12. Chriſtiana Virgo ſanctitate illuſtris, cum moriens rogaretur quomodo ad tantam ſanctitatem perveniſſet, ſic reſpondit: *Afflictiones meas nulli, niſi Deo, queſta ſum: erga omnes liberalis fui, ſaltem animo; iis, a quibus læſa fui, beneficium ſingulare rependi: quod non feciſſem, niſi ab eis læſa fuiſſem*.

13. Monet Plntarchus, ut iratus ſe, & ſuos mores contempletur in ſpeculo: videns enim faciem, ac geſtus furibundo, & phrenetico ſimiles, deteſtabitur, & cavebit iram. Cato autem Senior dicebat, iratum ab inſano non diſtingui, niſi mora: iram enim eſſe brevem inſaniam.

14. *Angelorum eſt nullatenus litigare, ſed in omnimoda, & perpetua pace conſiſtere*, ait Leontius *in vita S. Joan. Eleemoſynarii c.*14. *hominum vero eſt altercari quidem, ſed ſtatim reconciliari: dæmonum autem eſt totum diem litigare, & totum diem tranſire irreconciliatos*.

15. *Relinque munus tuum ante Altare*, ait Chriſtus *c*.5. *Matth. Vade reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum*: ſicque olim in Miſſa uſus fuit, ut ante ſanctam Communionem Chriſtiani darent ſibi oſculum pacis, quaſi reconciliationis, ac unionis ſymbolum: cujus loco jam datur oſculanda tabella pacis, quam vocant. Unde patet, quam cito debeant Religioſi inter ſe reconciliari, ſi qua forte offenſio inter ipſos intercedat.

16. Si ergo aliqua offenſio oritur inter duos Religioſos, uterque eorum ſtudeat quam primum reconciliari fratri ſuo, illumque in hoc præveniat, ut nemo accipiat coronam ſuam *Apoc*.3.; idque licet ipſe ſit majoris authoritatis, aut etiam paſſus ſit injuriam: eique dicat *ex Gen*.13. *Ne quæſo ſit jurgium inter me, & te; fratres enim ſumus &c.* Sic hortatur Sanctus Gregorius *hom.*32. *in Evang.* dicens: *Ecce inter nos, & Deum diſcordiam peccando fecimus: & tamen ad nos Deus ſuos legatos prior miſit, ut nos ipſi, qui peccavimus, ad pacem Dei rogati veniamus. Erubeſcat ergo humana ſuperbia; confundatur quiſque, ſi non ſatisfaciat prior Proximo, quando poſt culpam noſtram, ut ei reconciliari deberemus, & ipſe, qui offenſus eſt, legatis intervenientibus obſecrat Deus*.

17. *Non vides*, inquit S. Chryſoſtomus *hom*.11. *in* 1. *Theſſal.*, *in ædibus*,

Digitized by Google

bus, quando ex adverso, & directe steterint duæ januæ, sitque ventus vehemens; si alteram clauseris, nihil potest ventus:sed magna pars virium ejus præciditur: ita nunc quoque duæ sunt januæ, os tuum, & ejus, qui te contumeliis affecit, & conviciis; si tuum clauseris, extinguis totum spiritum; sin autem aperueris, non potest cobiberi. Sic *S. Basil. hom.9. de ira ait. Contumeliam tibi imposuit iratus, siste silentio malum, & ne ventos imiteris, qui per reflatum id, quod appulsum est, repellunt:* sic *Basilius*, & merito; ut enim silet tempestas, si venti ventis non adversentur; ita plane tollitur jurgium, si ex altera parte sileatur.Idem confirmat *Beatus Laurentius in ligno vitæ de timore cap.3.* dicens:*Sicut nihil est deformius,quam respondere furiosis: ita nihil est utilius, quam tacere, dum provocamur, quia nullus est finis inimicitiis, nisi ad tempus obtemperetur iratis.*

18. Memorabile est,quod habet *Tertull. lib. de patientia cap.8.* his verbis: *Idcirco quis te lædit, ut doleas, quia fructus lædentis in dolore læsi est: ergo, cum everteris fructum ejus non dolendo ipse doleat necesse est amissione fructus sui:*

19. Caveant omnino Religiosi a qualibet contentione juxta monitum Sapientis *Eccl.11. De ea re, quæ te non molestat,ne certeris,*&Pauli *1.Timoth.2. Noli contendere verbis: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientiæ*: nam *servum Domini non oportet litigare* (subdit Paulus) *sed mansuetum esse, ad omnes docibilem, patientem*: & alioqui Sapiens, *Prov.20.* ait, *Honor est homini, qui separat se a contentionibus*. Videat ergo Religiosus, ne ulla in re fratri suo contradicat; &, si alter ipsi contradicat, ne se pertinacem ostendat in suo sensu: sed, ubi modeste illum increpuerit ex amore veritatis, cedat, memor de Christo dici *Matth. 12. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus*: & *2. Tim.2* dici *Servum Domini non oportet litigare*: quo pacto sanctus Ephrem moriens in suo testamento gloriatur, quod numquam cum ullo Christiano verbis contenderit, aut litigarit.

20, Videant item Religiosi, ne alteri referant, quæ ab alio adversus ipsum dicta, aut gesta sunt: nam *sex sunt, quæ odit Dominus* (dicitur *Prov.6.*) & *septimum detestatur anima ejus; eum, qui seminat inter fratres discordias*; & de hoc habetur *Eccl.21. Susurro coinquinabit animam suam, & ab omnibus odietur, & qui cum eo manserit, odiosus erit*: idque jure optimo, cum *sanctus Basilius hom.9. de ira* ostendat, deteriorem esse referentem, quam inferentem contumelias.

21. Ad servandam charitatem inter Religiosos juvat plurimum, ut quilibet illorum cuicunque in omnibus se postponat, seque exterius ita gerat, ut id ipsum opere demonstret, juxta consilium Pauli; *Philip.3. In humilitate superiores sibi invicem arbitrantes*. Quod satis aperte indicat *Sanctus Chrisostomus hom.13. ad popul. Antioch.* ponderans verba illa *Matth.7. Omnia quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*: ait enim:*Vis beneficia capere, confer beneficium alteri: vis laudari, lauda alium: vis amari, ama: vis partibus primis potiri, cede illas prius alteri*:quod *S. P. N. Ignatius 3.p.const. cap.1.n.4.* nobis proponit dicens:*In omnibus procurando, atque optando potiores partes aliis deferre*: ad quod facit illud Pauli *Rom.12. honore invicem prævenientes*.

22. Juvat item ad fovendam mutuam charitatem, quod Religiosi invicem se juvent,& mutua sibi præstent obsequia; cum teste Paulo *1. Cor.12.* non possit

Digitized by Google

possit *oculus dicere manui, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarii; sed multo magis quæ videntur membra corporis infirmiora, necessaria sunt*. Quare idem Paulus *Galath.5.* ait *Per charitatem spiritus servite invicem*: qui enim vera charitate flagrat, ad infima, ac servilia obsequia quibuslibet, maxime afflictis, ægrotis, ac pauperibus exhibenda se demittit; sicque fratris voluntatem sibi promeretur: *Sicut enim*, inquit Chrysostomus ibi, *ignis admotus ceræ, facile mollit eam; sic & amoris calor omnem fastum, & arrogantiam vehementius, quam ignis solvit*. Sic etiam Christus *Jo.13.* cum lavisset pedes Discipulorum, dixit: *Si ergo lavi pedes vestros Dominus & Magister; & vos debetis alter alterius lavare pedes: exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*.

23. *Sicut verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, Eccl.5. sic sermo durus suscitat furores Prov.15.* proinde in Communitate Religiosorum cavendum est, ne ii invicem se offendant verbis asperioribus; cum per hæc facile violari possit fraterna charitas, maxime si alias frater sit perturbatus, ac naturaliter morosus: *sicut enim* (ait Chrysostomus *hom.1. de Anna*) *acerba vulnera ne levem quidem contactum ferunt; sic & animus perturbatus difficilis est, ac morosus, & ad omnia indignatur, quousque mordeatur, & offenditur*. Quod si frater sit modestus, ac patiens, non ideo verbis male tractandus est: cum ipse possit dicere ex *Matth.20. An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?*

25. Multum charitati inter Religiosos nocet, quod se invicem indebite reprehendant, videlicet non expectata opportunitate temporis, loci, & aliarum circumstantiarum, quæ hac in re attendi debent: unde fit, ut qui reprehenditur, reprehendentem repellat iis verbis: *Quis te constituit Principem, & Judicem super nos? Exodi 2.* immodica quippe objurgatio nec prodest objurgato, nec decet objurgantem: quæ vero ex amore, ac rigore rata poportione conditur, & digna est objurgante, & objurgato.

26. In communitate Religiosorum maxime vitari debent amicitiæ particulares, contra quas acriter invehitur sanctus Basilius *serm. de institut. Monach.* his verbis: *Quod si quis inventus fuerit, qui majori quadam animi propensione Monachum, Fratrem, vel propinquum, vel alium quemvis quavis de causa videatur diligere, hunc castigare oportebit ut injuriam publicæ charitati*: qui enim unum aliquem magis, quam cæteros diligit, is quod non perfecte cæteros diligat, de se ipso judicio est.

Quæres 20. *Quibus monitis excitari possint Moniales ad cavendam tepiditatem in Dei servitio, ac Religiosæ perfectionis acquisitione.*

304. *Resp.* Posse excitari sequentibus monitis, & quidem.

1. Meminerint tepiditatem ita a Deo improbari, ut Deus de tepido dicat: *Apoc.3. Utinam frigidus esses, aut calidus esses; sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo: & Jeremiæ* 48. de eo dicitur, *maledictus qui opus Dei facit negligenter*.

2. Noverint indicia hominum tepidorum ex S. Bernardo *serm. de Ascens. Dom.* esse, quod sunt pusillanimes, & remissi, deficientes sub onere, virga, & calcaribus indigentes; quorum remissa lætitia est; quorum brevis, & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio; quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine ædifica-

ficatione; quos vix gehennæ metus cohibet, vix pudor inhibet, vix frænat ratio, vix disciplina coercet.

3. Tepiditas e diametro pugnat cum statu hominis Religiosi, quippe qui ratione status tenetur tendere ad perfectionem, ideoque magis in dies proficere in ea: cujus oppositum facit homo tepidus, quem propterea S. August. *in Psal.* 56. sic compellat: *Quantumcunque hic profecerimus, nemo dicat, sufficit mihi, justus sum: qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire: ubi dixit, sufficit, ibi hæsit: attende Apostolum, cui non sufficit; Fratres, inquit, ego me non arbitror comprehendisse: ille ergo currit, tu hæsisti: ille dicit nondum se perfectum, & tu jam de perfectione gloriaris? confundantur qui dicunt tibi euge, euge: confundaris & tu, qui dicis, euge euge.*

4. Religiosus tepidus est expositus tribus magnis periculis; videlicet amittendi peculium meritorum jam acquisitorum, juxta illud *Prov.* 18. *Qui mollis, & dissolutus in opere fuerit, Frater est sua opera dissipantis*; dandi occasionem graviori ruinæ spirituali, juxta *Prov.* 16. *Ante contritionem præcedit ruina, & ante ruinam mala cogitatio*; & nunquam emergendi ex tepiditate juxta illud Cassiani *coll.* 4. *c.* 19. *Frequenter vidimus de frigidis, atque carnalibus, idest de sæcularibus, atque paganis ad spiritualem pervenisse fervorem, de tepidis, atque animalibus omnino non vidimus.*

5. Fervor spiritus, teste sancto Basilio *in regulis brevioribus respons.* 259. *in tribus consistit: nimirum, ut in eo, quod agimus, adsit tota intentione; ut adsit inexplebilis cupiditas bene operandi; ut accedat assiduitas, & continuatio, qua nullum charitatis erga Proximum, aut virtutis officium recusemus*: sicut enim olla, quæ fervet, non quiescit, sed semper bullit, in altum se egerit, atque ignitas bullas sursum ejaculatur; sic charitas otiosa esse non debet, nec potest, sed oportet, ut continuo ad majora semper proficiat, & exiliat.

6. *Videte*, inquit Paulus *Ephes.* 5. *Quo modo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes redimentes tempus: est enim vita nostra* (ait Nazianzenus *in sententiis*) *quasi mercatus, cujus dies cum abierit, tempus amplius non erit emendi quæ velis: sit ergo vivamus, & tanta faciamus, quanta voluerimus fecisse, cum hoc tempus elapsum erit: quod enim hic facimus, per totam æternitatem nobis proderit; & quod nunc negligimus, irreparabiliter amittimus: vivamus uti in hora mortis optabimus nos vixisse: sic enim tempus redimemus.*

7. *Religiosus tepidus*, ait Thomas de Kempis *l.* 1. *de imitat. Christi c.* 25. *n.* 7. *habet tribulationem super tribulationem, & ex omni parte patitur angustiam, quia interiori consolatione caret, & exteriorem quærere prohibetur.*

8. *Si omni anno*, inquit idem Thomas *supra cap.* 11. *n.* 5. *Unum vitium extirpemus, cito viri perfecti efficeremur: sed modo e contrario sentimus, ut meliores, & puriores in initio conversionis nos fuisse inveniamur, quam post multos annos professionis: fervor, & profectus noster quotidie deberet crescere; sed nunc pro magno videtur, si quis primi fervoris partem possit retinere: si modicam violentiam faceremus in principio, tunc postea cuncta possemus facere cum lenitate, & gaudio.*

9. *Vox multorum est*, (dicit Gerson. *de Myst. Theol. pract. considerat.* 4.) *sufficit mihi vita communis: si cum imis salvari potero, satis est; nolo merita Apostolorum; nolo volare per summa, incedere per planiora contentus sum.* At hæc vox indigna est Dei famulo, indigna est Religioso, cui dicitur; *Ambula coram me,*

Digitized by Google

me, *& esto perfectus*, *Gen.*17. hæc est vox hominum imperfectorum, de quibus *Matth.*20. dicitur: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*. Audiant Religiosi, quod dicit Sapiens *Eccl.*9. *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare; quia nec opes, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas*.

10. *Si tanto studio, & solicitudine quæreretur conscientia*, inquit S. Bernardus *de inter. domo cap.*21. *quanto quæritur sæcularis, & vana scientia; & citius apprehenderetur, & utilius retineretur*. Quod confirmat S. Doroth. *doc.*10. loquens secum ipso his verbis: *Si tantus labor, tantusque fervor fuit tibi in adipiscenda eloquentia, quanto major tibi nunc adhibenda est cura, ut veras virtutes acquirere valeas?*

11. Dicebat olim quidam ex SS. Patribus, ut refertur *in vitis Patrum*, virum perfectionis studiosum debere imitari canes venaticos: ut enim hi leporem velocissime, & toto conatu persequuntur, non respectantes, quæ in via sunt, aut offeruntur, sed omnibus oculis, sensibus, & viribus etiam per saxa, sentes, & vepres in leporem feruntur, nec quiescunt, donec eum ceperint: sic virtutis studiosus idem circa virtutem facere debet: quomodo S. Marcianus Anachoreta, teste Theodoreto *in Philotheo*, rogatus a venatore, quid solus, ac otiosus ageret in eremo, respondit: *Ego Deum meum hic venor, nec ab hac pulchra venatione cessabo, donec eum apprehendero*.

12. Religiosus ita se gerat in via virtutis, ut de eo dici possit veraciter: *Consummatus in brevi explevit tempora multa*, *Sapient.*4. Quo pacto Eusebius Emissenus *homil.*9. *ad Monachos* dicit: *Non te fallat, quicumque ille est, numerus dierum, quos hic, relicto corporaliter sæculo, consumpsisti: illum tantum diem vixisse te computa, in quo malis desideriis restitisti, quem sine ulla regulæ transgressione duxisti; illum diem vixisse te computa, qui puritatis, & sanctæ meditationis habuit lucem*.

Quæres 21. *Quibus monitis incitari debeant Moniales ad perfectam suarum regularum observantiam*.

305. *Resp.* Debere incitari sequentibus monitis, videlicet:

1. Cum Religiosi dicantur Regulares a regula; utique necesse est, ut regulam sui Ordinis observent; alias essent Religiosi æquivoce eo modo, quo homo pictus dicitur homo; & indigne ferrent nomen Regularium: sicque iis dici posset, quod olim Magnus Alexander dixit militi illi ignavo: *Aut muta nomen, aut muta mores*.

2. *Custodi legem, atque consilium*, dicit Sapiens *Prov.*3., *& erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis*: sicque docet, perfectionem religiosam, quæ est vera vita Religiosorum, consistere in perfecta regularum observantia, itaut Religioso suæ regulæ transgressori adaptari possit illud *Apoc.*3. *Nomen habes, quod vivas, & mortuus es*. Quare sanctus Bernardus *epist.*24. *ad fratres de S. Anastasio* sic scribit: *Rogo vos, fratres, & multum obsecro, sic agite, & sic state in Domino, dilectissimi, solliciti semper circa custodiam Ordinis, ut Ordo custodiat vos*.

3. De religiosis regulam Ordinis negligentibus dicit S. Prosper *lib. de vita contemplat. cap.*4. non mente mutatos esse, sed veste; non actu, sed habitu: quippe qui *sermone tantum, non opere sæculo renunciasse contenti sæculariter vivunt, & vitia sua inani professione vitæ melioris abscondunt; ac religionis imaginariæ nomine palliati, opinionem virtutis pro virtute suscipiunt; prædicant magna, nec faciunt; accusant vitia, nec deponunt; publice sibi displice-*

re simulant, quod occulte committunt; magni student videri, non fieri. Quapropter de se dicere possunt, quod habet S.Bernardus *ep.149. Clamat ad vos mea monstruosa vita, mea ærumnosa conscientia: ego enim quædam chimera mei sæculi, nec clericum gero, nec laicum: nam Monachi jamdudum exui conversationem, non habitum.*

4. Regulas Ordinum religiosorum vocant alii vincula, quibus tria vota substantialia colligata conserventur; alii sepimenta, quibus lex Dei monita circumsepitur; alii nervos, & ossa Religionis, sine quibus mysticum corpus religionis non consistit; alii scalam, quæ tot gradibus distincta, quot sunt particulares regulæ, Religiosum observantem ad perfectionis culmen attollit; alii aphorismos spirituales, in quibus continentur præceptiones curandi spirituales morbos; alii fulcra, quibus ædificium religiosæ perfectionis fulcitur; alii denique speculum, in quo Religiosus inspicere potest, qualis sit, sive pulcher, sive fœdus, sive justus, sive injustus; utrum proficiat, an deficiat; utrum Deo placeat, an displiceat. Quid autem erit de Religioso, qui hæc vincula dissolvat; hæc sepimenta destruat, hæc ossa conterat, hanc scalam projiciat in terram, hos aphorismos practice ignoret, hæc fulcra dejiciat, hoc speculum in minutissimas partes frangat?

5. Regula religiosa necessitatem moralem bene vivendi affert: at fælix necessitas, quæ ad meliora compellit; præterquam quod ejusmodi necessitas progressu temporis efficitur voluntaria, juxta illud Hieronymi *epist.4. ad Rusticum: Tibi*, inquit, *cum in Monasterio fueris, hæc facere non licebit, & inolescente paulatim consuetudine quod primum cogebaris, velle incipies, & delectabit te labor tuus, oblitusque præteritorum semper priora sectaberis.*

6. De S. Pachomio legimus ei ab Angelo allatam regulam universam ipsi, ejusque Fratribus servandam tabulis descriptam, in qua singillatim omnia explicabantur, quis habitus, quæ munerum distributio, quæ in victu, quæ etiam in accubitu servanda esset ratio: immo S. Birgitta *l.7. revelat. cap.20.* testatur, sibi revelatum fuisse a Christo, omnes, & singulas regulas Ordinum religiosorum divinitus fuisse dictatas, & ex aspiratione Sancti Spiritus. Qua ergo reverentia, ac devotione jussum Dei implеremus, quod nomine ejus ab Angelo indiceretur; eadem debemus observare regulas nostri Ordinis, utpote a Deo ipso cœlitus dictatas ex speciali Spiritus Sancti illustratione, ac assistentia.

7. Ex eo autem, quod regula non obliget ad culpam, non ideo facilius violanda est; cum non timor culpæ, sed Dei amor trahere debeat nos ad implendam divinam ejus voluntatem in regula expressam, juxta illud *Jo.14. Si diligitis me, mandata mea servate*: & religioso viro adaptari possit, quod in alio sensu ait S.Gregorius *l.3. dial.c.16. Si servus Dei es, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi*: quod S.P.N. Ignatius indicavit *par.6. Constitution. cap.6.* dicens: *Loco timoris offensæ succedat amor, & desiderium omnis perfectionis; & ut major gloria, & laus Christi Salvatoris consequatur.*

8. Cavendum, ne aliqua regula violetur, eo quod judicetur esse de re minima: nam *Lucæ* 16. dicitur: *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est; & qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est*:& 19. *Eccles.* dicitur; *Qui spernit modica, paulatim decidet*: Quare S.Bonaventura *in specul.discipl. ad novit. in prologo* dicit: *Minima neglecta eo turpius moribus maculam ingerunt, quo vitari facilius cognita potuerant*; quod confirmat S. Augustinus

l.14.

Digitized by Google

*l.*14. *de Civit. Dei cap.*15. dicens de Adami inobedientia: *In Paradiso tanto major inobedientia fuit, quanto id, quod praeceptum est, nullius difficultatis fuit.*

9. Cum *Lucæ* 22. dicatur de viris tendentibus ad perfectionem: *Qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui praecessor est, sicut ministrator*; hinc conjiciant Religiosi ex eo, quod sint antiquiores ætate, ac professione, immo & bene meriti de religione; non ideo ipsis concedi, ut violent regulas; quin potius, quo sunt antiquiores, eo se debent ostendere observantiores, providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus: iis enim in primis dicitur: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cælis est. Matth.*5.

10. Caveat Religiosus, ne quam ex regulis violet, ut non reputetur scrupulosus; cum potius ex studio regularis observantiæ dicere deberet cum Paulo: *Non erubesco Evangelium*. Christus certe *Lucæ* 9. ait: *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, & Patris, & Sanctorum Angelorum.* Non scrupulosus, sed observans reputatur Religiosus, qui omni studio abstinet a violanda quacumque regula, etsi minima; & inter Religiosos, qui est exactior in observanda propria regula, eo perfectior, & sanctior existimatur: non est ergo, cur Religiosus de hoc erubescat, quin potius gloriari debet in Domino, neglecto quocumque respectu humano.

11. Ut autem Religiosi perfectius suam observent regulam, confert plurimum, ut illam sibi faciant familiarem; ac bene intelligant, memoriam illius sæpe renovantes illam sive audiendo, sive legendo, immo & attentius meditando. Quomodo S. Augustinus *in regula cap. ult.* dicit: *Ne per oblivionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur* (loquitur de regula); & S. Benedictus mandat suam regulam sæpe legi, *ne quis fratrum se de ignorantia excuset*. Porro ille dicetur habere regulam familiarem, qui cognitionem illius habebit quasi habitualem, ita ut totam habeat in promptu, sicque judicio practico illam huic, vel illi rei applicare possit, definiendo illam fieri, aut non fieri posse.

12. Cæterum, quia, teste S. Bernardo *tract. de dispensat.*, & *praecepto' pars regulæ est regularis correctio, & regulæ transgressio corrigitur per pœnitentiam*; propterea Religiosi non solum prompte, ac humiliter debent implere pœnitentias ipsis a Superiore injunctas pro transgressionibus regulæ, sed etiam debent illas sponte petere a Superiore, & libenter implere: ut hæc cura indicium sit illius, quam de suo profectu spirituali in via Dei quisque habet, ut dicitur *Reg.*51. *summarii Constitut. nostræ Societatis*. Sic quippe regula conservatur in viridi observantia, ut notat S. Bonaventura *tract. de* 6. *alis Seraphim ala* 2., & in hac vita satisfacientes pro commissis defectibus evadimus pœnam alias in Purgatorio subeundam pro dictis defectibus.

Quæres 22. *Quibus monitis induci debeant Moniales ad perfectam religiosæ paupertatis observantiam.*

306. *Resp.* Debere induci sequentibus monitis.

1. Meminerint paupertatem religiosam esse fundamentum Evangelicæ perfectionis; ideoque Christum *Matth.*19. adolescenti provehendo ad perfectionem dixisse: *Si vis perfectus esse, vade, & vende quæ habes, & da pauperibus*: & merito, cum paupertas primo succidat divitias, honores, ac delicias, quæ sunt

sunt materia, ac fomes omnium vitiorum; pariat humilitatem, quæ est fundamentum sanctitatis; nosque relinquat liberos ab omni cura rerum temporalium, ad effectum vacandi Deo soli, ac virtutum omnium acquisitioni.

2. Paupertas est abdicatio sollicitudinum sæculi, iter ad Deum sine impedimento, expulsio omnis tristitiæ, fundamentum pacis, munditia vitæ, quæ nos liberat curis omnibus vitæ transeuntis, & facit, ut Dei mandata perfecte exequamur, ut notat *Climacus grad.*17.

3. Cum Christus *Matth.*5. aliis ferme virtutibus remunerationem polliceatur post hanc vitam, paupertati in præsenti cœlorum regnum decernit, dicens: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum:* sive quia paupertas adeo remota est ab omnibus periculis amittendi gloriam cœlestem, ut eam quasi manibus teneat; sive quia ita omnibus curis sæcularibus expers est, ut etiam in hac vita fælicitatis futuræ dulcedinem etiam modo prægustet.

4. Cassianus *collat. ult. cap. ult.* alludens ad centuplum Religiosis a Christo promissum *Matth.*19.iis verbis:*Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit*, sic ait: *Quisquis patris unius, vel matris, seu filii pro Christi nomine charitate contempta in omnium, qui Christo serviunt, dilectionem sincerissimam transit, pro uno scilicet tot patres, fratresque habebit ferventiore, ac præstantiore affectu devinctos; multiplicata etiam domorum, atque agrorum possessione ditabitur, quisquis, una domo pro Christi dilectione rejecta, innumera Monasteriorum habitacula tamquam propria possidebit in quacumque orbis parte, velut in suæ domus jure succedens. Quomodo enim non centuplum, &, si Domini nostri sententiæ supra adjici aliquid fas est, plusquam centuplum recipiet, qui decem, vel viginti servorum ministeria infida, & coactitia derelinquens, tot ingenuorum, atque nobilium spontaneo fulcitur obsequio.*

5. *Divitias, & paupertatem ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria:* hoc olim efflagitavit Salomon a Deo *Prov.*30., & hoc omnino concessum est Religiosis, qui, cum necessaria habeant alimenta aliorum laboribus curata, & Dei benignitate provisa, propria sorte contenti dicunt cum Paulo 1.*Tim.*6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus*; & merito, cum habeant proprii victus quasi œconomum, & procuratorem Deum ipsum, qui dat omnibus affluenter, sicque eos ab omni cura, ac sollicitudine liberet.

6. *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt* (bona scilicet temporalia) inquit David *Psal.*143., qui tamen rejicit, ac sugillat sic loquentes, dicens: *Beatus populus, cujus Dominus Deus ejus* (cujusmodi sine dubio in primis sunt Religiosi) non enim bona temporalia beatum efficere possunt hominem, cum sint falsa, vana, & apparentia, ut ostendit S. Chrysostomus, dicens *in* 1. *Tim.*6. *Candore lucentis margaritæ attraheris? cogita maris esse aquam, & in ejus finibus ante jacuisse dejectam: rapit animam auri fulgor, & nitor argenti? cogita terram, ac cinerem ea prius fuisse, ac modo esse: placet pretiosa, & serica vestis? at vermium ille contextus est, opinio est, & humana præsumptio.*

7. *Qui volunt divites fieri*, teste Paulo 1.*Tim.*6, *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, inutilia, & nociva, quæ mergunt*

gunt hominem in interitum, & perditionem. Quod confirmavit Christus *c.* 19. *Matth.* iis verbis: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum.* At Religiosos a periculo salutis adeo gravi liberat religiosa paupertas; quippe qui carnis affectibus exuti, & a terrenis bonis expediti (ut ita dixerim) filo gracili similes per foramen illius mysticæ acus transeunt, spirituales effecti, ut loquitur Gaudentius Brixiensis *serm.* 5. *tom.* 2. *Biblioth. veterum Patrum.*

8. Cum triplex sit paupertas, alia censu, alia sensu, seu spiritu, & alia censu simul, ac sensu; paupertas Religiosorum, ut sit perfecta, debet esse paupertas & censu, & sensu; quomodo Christus *Matth.* 5. dixit: *Beati pauperes spiritu.* Ea ergo debet esse non necessaria, non coacta, non ex vana gloria, aut alio fine humano; sed voluntaria, libera, & ex Spiritu Sancto. Quamquam, ut bene advertit S. Gregorius *hom.* 10. *in Evang.*, in hoc affectus debeat potius pensari, quam census: *Cum multum relinquat, qui sibi nihil retinet, multum relinquat, qui quantumlibet parum, totum deserit.*

9. Cavendum Religiosis, ne effectu relinquentes quæcumque bona in sæculo possidebant, & quidem magna, in Religione immoderatum retineant affectum erga regulas quasdam parvas, v. g. erga cubiculum, vestem, librum, imaginem, & similia: sic enim vere non essent pauperes; quippe qui, ut loquitur Cassianus *collat.* 4. *Abb. Danielis c.* 21. *vitium cupiditatis, & avaritiæ, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscidisse, sed immutasse probant pristinam passionem: quasi vero differentia tantummodo metallorum, & non ipsa passio cupiditatis habeatur innoxia: sed idcirco* (concludit Cassianus) *pretiosiores abjecimus materias, ut facilius disceremus viliora contemnere.* Quod confirmat S. Bernardus *ad Monach. S. Bert.* dicens: *Miserabiliores sumus omnibus hominibus nos Monachi, si pro tam exiguis tanta patimur detrimenta: quid enim insipientiæ, immo quid insaniæ est, ut, qui majora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus.* Confirmavit & S. Antonius, dum cuidam sæculum renunciare volenti aliquibus in tempus necessitatis sibi reservatis, jussit, ut nudo corpori suo carnes a se emptas imponeret: quod cum fecisset, certatim canes, & aves ad carnem illam rapiendam accurrentes, totum ejus corpus lacerarunt: tunc Antonius: *Qui non renunciant omnibus, sic* (inquit) *lacerantur a dæmonibus.*

10. Si quando Religiosis occurrit occasio sentiendi effectum aliquem paupertatis, etiam circa necessaria, illum prompto animo sustinere debent: quomodo *in Constitutionibus nostræ Societatis par.* 3. *cap.* 1. §. 25. dicitur: *Diligant omnes paupertatem ut matrem, & juxta mensuram sanctæ discretionis suis temporibus ejus effectus aliquos experiantur.* Sic etiam S. Basilius *in regulis fusius disputatis interrogat.* 22. notat 1. *Tim.* 6. dici: *alimenta, & quibus tegamur*; non autem dici: *oblectamenta, & quibus ornemur*; ut indicet, Religiosum vere non posse dici pauperem, nisi animo sit paratus sentire effectus aliquos paupertatis, eosque occurrente occasione libenter, & prompte sustineat; alias est pauper solo nomine, ac æquivoce. Idque potissimum procedit de iis Religiosis, qui cum in sæculo paupertate premerentur, in religione nullum omnino paupertatis effectum volunt experiri: contra quos invehitur S. Bernardus super *Missus est*, dicens: *Quodque perversum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui;*

ptus, qui in sua non nisi contemptibiles esse potuerunt.

11. *Nolite solliciti esse, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur*, ait Christus fidelibus, & maxime Religiosis *Matth.6. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis: nolite solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi: sufficit diei malitia sua.* Quod explicans S. Chrysostomus *ibi* ait: *Nequaquam ulterioris diei cura te conterat; cum ejus enim diei spatium te visurum nescias, quam ob causam illius sollicitudine torqueris? & certe quid prodest sollicitum esse de futuris contingentibus, quæ forte numquam erunt?* Religiosi ergo, cum sciant Deum scire, velle, & posse subvenire eorum indigentiis; ne sint solliciti circa temporalia, sed omnem sollicitudinem in ipsum devolvant, juxta illud *Ps.154. Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet*; se totos dedant ejus servitio, nec sint anxii circa vestitum, ac victum; memores inter ipsos, & Deum initum fuisse hoc quasi pactum, ac fœdus, ut ipsi ex una parte omnia relinquant (sicut dicebat S. Franciscus) ille vero pro sua parte ipsos sustentet, & alat, non solum ut herus famulos, sed ut pater filios, hósque dilectissimos.

Quæres 23. *Quibus monitis suaderi debeat Monialibus perfecta Castitatis religiosæ observantia.*

307. *Resp.* Debere suaderi monitis sequentibus, & quidem:

1. Meminerint ipsis dici, quod habet Paulus 1.*Thessal.*4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos ab omni fornicatione: non enim vocavit vos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem*: cum ergo illi pluries in die recitent orationem dominicam, & dicant, *fiat voluntas tua*; quo studio debent curare, ut hac in re omnino impleatur Dei voluntas?

2. Meminerint se esse sponsas Christi, juxta illud Apostoli 2. *Cor.*11. *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo*: quomodo Tertullianus *de velandis Virginibus c.*16. ait: *Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam, illi desponsasti maturitatem tuam, incede secundum Sponsi tui voluntatem.* Sicut ergo Sponsa carnalis fidem suam obligat Sponso, cavetque maxime, ne datam fidem violet; ita Monialis per votum castitatis fidem dat Christo, sicque cavere debet, ne eam ullo modo frangat; memor *in nulla parte oportere virginem adulteram esse; non lingua, non auribus, non oculo, non alio omnino sensu, immo neque cogitatione*, ut loquitur *S. Basilius de vera Virg.*

3. Dei altare vocat S. Hierononymus *ep.*8. Virginem Demetriadem, dicens se intermisisse tractationem de templo Ezechielis, & de altari thymiamatis, quam cœperat, ut ad illam Virginem scriberet, *Ut de altari*, inquit, *transirem ad altare*. Sicut ergo atrox, execrabilis, & sacrilega omnium judicio reputatur altaris violatio; sic atrox, execrabilis, & sacrilega est violatio virginitatis Deo per votum promissæ, adeoque omni modo cavenda.

4. Item meminerint, si quam turpitudinem contra castitatem committunt, illam in die judicii a Christo Judice manifestandam esse ad sonitum tubæ non solum Prælatis ipsarum, ac Sororibus proprii Conventus, sed etiam parentibus, fratribus, sororibus, aliisque consanguineis, ac amicis: & quidem cum ea ipsarum confusione, quam inde possunt conjicere, quod interdum similes excessus ex nimia verecundia neque Confessario audent aperire, etsi sciant illum sub nullo prætextu posse eos cuiquam aperire, neque ad salvandam propriam vitam.

5. *Sicut voluptatem vicisse magna est*

Digitized by Google

est voluptas, teste Cypriano *lib. de discipl. & bono pudicitiæ*, *cum nulla major sit victoria*, *quam quæ a cupiditate refertur*; sic fructus carnis, & concupiscentiæ est dolor, & tristitia; siquidem, ut docet S. Chrysostomus *hom.13. in acta Apost. Impura voluptas similis est voluptati*, *qua afficiuntur scabiosi*, *cum se scalpunt*: *huic enim voluptati*, *quæ brevis est*, *succedit longior dolor*, *& molestia*.

6. Cum violatio castitatis magnam post se relinquat confusionem in delinquente, juxta illud Pauli *Rom.6. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis*, *in quibus nunc erubescitis?* utique omni conatu debet Monialis resistere tentationi impuræ, ut se eximat a tali confusione, quam sensura est tum in die judicii juxta dicta hic *n.4.* tum in manifestanda violatione castitatis Confessario: quæ aliquando est talis, ut dicere possit pœnitens cum Davide: *Circumdederunt me dolores mortis*, *& torrentes inquitatis conturbaverunt me*; *dolores inferni circumdederunt me*: ut proinde urgens tentatio repelli posset iis verbis: *Non emo tanti pœnitere*.

7. Caveat Religiosus, ne semel sinat se præcipitem agi in foveam carnalis voluptatis, memor impossibilem moraliter ipsi postea futurum egressum ex illa, juxta illud *Oseæ 5. Non dabunt cogitationes suas*, *ut revertantur ad Deum suum*, *quia spiritus fornicationum in medio eorum*: quod confirmat Paulus *Eph.2.* dicens: *Spiritus*, *qui nunc operatur in filiis diffidentiæ*, intelligens juxta *Hieron.* nomine *spiritus*, *fornicationis* spiritum, qui operari dicitur in filiis diffidentiæ, idest in iis, qui desperant de sua salute: nec dissentit Sapiens *Prov.2.* dum ait de meretrice: *omnes*, *qui ingrediuntur ad eam*, *non revertentur*: nec mirum; cum Sapiens *vers. præced.* dicat *Inclinata est ad mortem domus ejus*, *& ad inferos semita illius*.

8. Cavendum item est a fornicatione; eo quod illa in corpore hominis defigat stimulos veneris, qui etiam post peccatum, cum vult pœnitere, ad pristina illum titillent: quod notavit Sanctus Hieronymus *ep. ad Amandum* dicens: *Libido etiam in ipso tempore pœnitendi præteritos stimulos patitur*, *& titillationem carnis*, *& incentiva peccati*, *ut per hæc*, *quæ corrigi cupimus*, *cogitantes sit materia peccandi*: immo & experta est Maria Ægyptiaca, quæ, Sophronio teste *in ejus vita*, totidem annos, quot veneri servierat (scilicet 17.) hos stimulos pœnitens passa est.

9. Insurgente tentatione venerea, meminerit Religiosus momentaneum esse, quod delectat, sempiternum quod cruciat: meminerit quod si consentiat, Deo moritur, seque exponit periculo æternæ damnationis, &, si in eo statu moreretur, præceps rueret in infernum, ubi suam deplorans infælicitatem dicere cogeretur cum Ionatha 1. *Reg.14. Gustans gustavi in summitate virgæ*, *quæ erat in manu mea*, *paululum mellis*, *& ecce morior*: meminerit, quod ait Satyricus: *Ubi voluptas regnat*, *ibi virtus exulat*, *brevis voluptas*, *longa pœnitentia est*: *vix voluptas est*, *quæ abit*, *venitque more fulminis*.

10. Curet porro Monialis, ut juxta monitum Pauli 1. *Cor.7.* sit sancta & corpore, & spiritu: castitas enim corporis sine castitate spiritus Deo non placet, & nihili apud ipsum æstimatur: sicut nec ab eo æstimatæ sunt virgines fatuæ, sed potius rejectæ verbo illo, *Nescio vos*; quod ipsa gehenna gravius fuit: quem enim nescit Deus, hunc nescit cœlum, nesciunt Angeli, nesciunt Beati; sed scit diabolus, scit mors, scit gehenna ad eum jugiter cruciandum. Et quidem quod castitas vera debeat esse tam mentis, quam corporis, indicat Cassianus *l.6. cap.15.* dicens: *Et mulierem ignoro*, *& virgo*

Digitized by Google

non sum; & Sanctus Hieronymus *ep. ad Faustum* dicens: *Perit & mente Virginitas*.

11. Illius præcepti jugiter meminisse debemus (ait Cassianus *l.6. instit. c.13*) *omni custodia serva cor tuum, & secundum Dei principale mandatum sollicite serpentis observa noxium caput, idest cogitationum malarum principia, quibus serpere in animam nostram diabolus tentat: ne, si caput ejus per negligentiam penetraverit cor nostrum, reliquum ejus corpus, idest oblectationis assensus illabatur: qui procul si fuerit intromissus, morsu virulento mentem interimit captivatam*. Sic Sanctus Cyprianus *serm. de jejunio* dicit: *Diaboli primis sitillationibus obviandum est, nec coluber foveri debet, donec in serpentem formetur*.

12. *Si virginitatem animæ integram servare desideras* (inquit Sanctus Augustinus *l.50. homil. hom.35.*) *quantum potes, observa blandimenta draconis, ne forte, si incautus fueris, quinque sensus, qui in te sunt, quasi quinque virgines permittas a serpente corrumpi*. Hinc Paulus 1. *Cor.6.* ait, *fugite fornicationem*: alia enim vitia pugnando, sola libido fugiendo vincitur; scilicet fugiendo fœminas, objectas occasiones libidinis, divertendo oculos, & mentem, ut alia videat, & cogitet: nam si turpi cogitationi te opponas, & cogitationi repugnes cogitando, magis commoves imaginationem eorundem, indeque carnem, & concupiscentiam innatam, ac libidinem profusam magis accendis.

13. Ad profligandas tentationes carnis confert inspicere exempla Sanctorum quo ad hoc nobis relicta; ut sancti Benedicti, qui abjectis vestibus ad hunc effectum se abjecit in urticas, ac spinas, iisque se tamdiu volutavit, donec per cutis vulnera eduxisset vulnus mentis: Sancti Bernardi, qui ad eundem effectum in vicinum lacum tempestate præfrigida desilijt, in eoque immersus collo tenus usque eo constitit, dum exanguis omnem libidinis calorem extingueret: & Sancti Francisci, qui ad talem finem chorda se atrociter verberavit dicens: *Eja frater asine, sic te decet manere, & sic subire flagella*; posteaque in medias nives se abjecit: qua pœna sic ardorem extinxit libidinis, ait S.Bonaventura *cap.5. vitæ illius*, ut deinceps tale aliquid minime senserit: quod item in se ipsis experti sunt Sanctus Benedictus, teste S. Gregorio *l.2. dial. cap.1.*, & Sanctus Bernardus, teste Surio *in ejus vita*.

14. Cum in vita, & martyrio sanctarum Virginum pulcherrimas Virgines ab impurissimis Tyrannis promissis, metu, & vi ad struprum folicitatas, immo publico judicio damnatas sæpissime legamus, nullam tamen violatam, sed omnes Deo, & Angelis tutoribus virginitatem conservasse; merito sperare possunt Moniales, quod, si pro sua virili parte tentationibus venereis restiterint, Deus earum virginitatem proteget, nec sinet eas a teterrimo hoste subjugari.

15. Cum S. Hieronymus *ep.22. ad Eustochium* de se dicat: *Ille ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram* (idest Sylvestri eremo) *scorpionum tantum socius, & ferarum sæpe choris intereram puellarum: pallebant ora jejuniis, & mens desideriis æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum jam carne præmortua sola libidinum incendia bulliebant*: quis sibi non timeat, quis non perhorrescat, quis non contremiscat· *Gravem enim*, ait Sanctus Augustinus *lib. de honest. mul. fortita est castitas inimicum, cui quotidie resistitur, & semper timetur*.

16. Quod ait Sanctus Leo *ferm.1. de nat. Domini*: *Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam, & divinæ consors factus*

Hus naturæ noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire: memento cujus capitis, & corporis sis membrum: reminiscere, quod erutus de potestate tenebrarum translatus es in Dei lumen, & gloriam: potiori ratione dici potest Religioso mox consensuro in violationem castitatis: qui sibi item exprobare potest illud Pauli 1. *Cor.6. Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? absit*. Certe Arnobius *lib.4. con. gentes* Jovem in cygnum, & taurum conversum ad explendas suas libidines sic irridet: *O ægregia merces culpæ; o digna, & pretiosa dulcedo, propter quam Jupiter maximus cygnus fieret, & taurus: quid quæso magis infame, ac ignominiosum?*

17. De Sancta Gorgonia sorore sua dicit S. Gregorius Naz. *orat. de laudibus illius:Unus illi rubor placebat,quem gignit pudor; unus candor, quem parit abstinentia: nam picturas, & oculorum fucos illis relinquebat, quibus pudori, & probro est erubescere*. Caveant ergo Moniales a fucis, pigmentis, alijsque similibus vanitatibus; immo nec nominentur in iis: cum teste Sancto Hieronymo *epist.47. nitens cutis sordidam ostendat animum*: & juxta consilium Tertulliani *lib. de habitu fœminarum, mulieres honestæ, etiam conjugatæ sumere debeant de simplicitate candorem, de pudicitia ruborem, depicto oculos verecundia, & os taciturnitate, inferentes in aures sermonem Dei, annectentes cervicibus jugum Christi*: post quæ concludit Tertullianus: *Taliter pigmentatæ Deum habebitis amatorem*.

18. Caveat Monialis, ne suo aspectu inijciat iis, quibus cum agit, offensionis scandalum: memineritque quod ait *Sanctus Bernardus de Grad. humilit.* loquens de Dina egressa, ut videret mulieres regionis illius, *Gen.34. O Dina*, inquit, *quid necesse est, ut videas mulieres alienigenas? qua utilitate? an sola curiositate? &, si tu otiose vides, sed non otiose videris; tu curiose spectas, sed curiosius spectaris: quis crederet tunc illam tuam curiosam otiositatem, vel otiosam curiositatem fore post non sic otiosam, sed tibi, tuis, hostibusque tam perniciosam? en quam facile a curiosis aspectibus in perniciosos deciditur;sicque cavendum a curiosis, ne decidatur in perniciosos*.

19. Confert plurimum ad evincendas carnis tentationes meditatio Passionis Christi: ideoque *Sanctus Augustinus in manu.cap.32.*ait nullum tam potens esse, & tam efficax medicamentum contra ardorem libidinis, sicut est mors Redemptoris. Quod confirmat *Hugo S. Victor. l.3. de ani. cap.23*. dicens: *Quoties te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicitam delectationem affici, toties pone ante mentis oculos, quo modo Christus in Cruce est Crucifixus pro te: intuere, quomodo a Juda Judæis traditur, & quam viliter pertractetur, blasphemetur, & colaphizetur, judicetur, & condemnetur, expolietur, & flagelletur: ad ultimum vero contumeliis affectus inter duos latrones suspenditur, clavis Cruci affixus, sputis derisus, spinis coronatus, lancea perforatus: ex omnibus partibus sanguis emanat, & incliuato capite emittit spiritum. Ita Redemptor tuus moritur pro te, & tu nescis cujusmodi sordida cogitatione sordidaris in mente?* Idem confirmat & Sanctus Bernardus *in formula honestæ vitæ* his verbis: *Deus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo*.

20. Confert item ad profligandas carnis tentationes meminisse novissima hominis, mortem, judicium, infernum, ac Paradisum juxta illud *Eccl.7. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabit. Sicut*

enim (inquit Sanctus Isidorus *lib. de summo bono*) *clavus clavum expellit, ita sæpe recordatio ardoris gehennæ ardorem excludit luxuriæ*. Sic etiam dicit Sanctus Gregorius *lib.26. mor. cap.31. Nihil sic ad edomandum desiderium carnalium appetituum valet, quam ut unusquisque hoc, quod vivum diligit, quale sit mortuum, pensct*. Quo modo pius Eremita Scythiæ ad extinguendam recordationem fœminæ defunctæ, cujus memoria sæpe ipsi recurrebat, ingressus ejus sepulchrum partem putridi cadaveris inde abstulit, eamque pannis involutam servavit, ad sensum quemcumque libidinis fœtorem illum applicans naribus non minori victoria sui, quam sensus molestia.

21. Invalescente carnis tentatione Religiosus se ipsum sic compellat: *Si mox essem moriturus, consentirem ne huic tentationi?* minime vero: cur ergo non facis modo, quod tunc faceres; cum mors sit certissima, & ejus hora incerta? De quodam Sancto sene dicitur in *vitis Patrum*, quod, cum vidisset quendam ridentem, ei dixit: *Coram cæli, & terræ Domino rationem totius vitæ nostræ reddituri sumus, & tu rides?*

22. Si Religiosus videat se esse in periculo succumbendi tentationi, bene ponderet hæc tria verba, *Nunc, Statim, Nunquam*: nunc possum mori; statim descendere in infernum; nunquam inde exire: sicque reprimet vehementem impetum tentationis, Deo dante.

23. Confert etiam ad evincendas tentationes carnis, quod Religiosus cor suum muniat signo Crucis, devote imploret Sanctissimum nomen Jesu, se commendet B. Virg. Mariæ, Angelo Custodi, Sanctis tutelaribus; attente inspiciat imaginem Crucifixi; renovet votum Castitatis jam emissum, & aliquam brevem recitet orationem; qualis maxime est ea, qua utebatur Sanctus Augustinus *l.10. confess. cap.29. Continentiam jubes; da quod vis*, & illa *Isai.38. Domine, vim patior, responde pro me*, & similes.

24. Conferet denique ad carnis tentationes profternendas fuga otii: nam *multam malitiam docuit otiositas*, ait Sapiens *Eccl. cap.36.*, & teste Ovidio, *Otia si tollas, periere Cupidinis arcus*: quare ait Sanctus Hieronymus *ep.4. facito aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat occupatum*.

Quæres 24. *Quibus monitis incitari debeant Moniales ad perfectam Religiosæ obedientiæ observantiam.*

308. *Resp.* Debere incitari sequentibus monitis; videlicet.

1. Meminerint, quod ait Sanctus Bernardus *de præcep. & dispens. sive Deus, sive homo Dei Vicarius aliquid jusserit, quodcumque illud fuerit, pari obsequendum cura, pari reverentia deferendum esse; ubi tamen Deo contraria non præcipit homo.* Sicut ergo prompte, & libenter impleremus præceptum, quod forte Christus imponeret nobis in specie visibili apparens; sic prompto, & alacri animo implere debemus præcepta Superioris; cum is Christi personam repræsentet, & Christus ipse *Lucæ* 10. de eo dicat: *Qui vos audit, me audit. Quid enim interest*, addit S. Bernardus loquens de Deo, *utrum ipse, aut per suos ministros, sive homines, sive Angelos hominibus innotescat suum beneplacitum.*

2. Quod dicit Paulus 6. *Ephes. Servi obedite dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo; non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate servientes, sicut Domino, & non hominibus*; potiori ratione convenit Religiosis, qui proinde non levem Deo inferrent injuriam, si ejus jussa per Superiorem mani-

Digitized by Google

manifestata ægre, ac negligenter implerent perinde ac si simpliciter obedirent homini; seque singulari merito obedientiæ privarent, si Superiori parerent ad ejus favorem aucupandum, & conciliandam benevolentiam; ita ut & de iis dici posset: *Receperunt mercedem suam, Matth.6.*

3. Religiosa obedientia maxime debet elucere in Religioso; quippe quæ, teste S. Gregorio *lib.35. mor. c.10. Sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit*. Quo modo in aliquibus Ordinibus in professione expresse promittitur sola obedientia juxta regulam sub voto obedientiæ comprehendendo etiam votum paupertatis, & castitatis: ita ut Religiosus sine obedientia non sit vere Religiosus. Immo scapulare ipsum, quod Religiosi collo injiciunt, ipsos admonet obedientiæ, utpote repræsentans jugum Christi, quod subit Religiosus per votum obedientiæ.

4. Obedientia facit aurea, & valde meritoria quæcumque agit Religiosus: sicque S. Franciscus cedens Generalis officio petiit Guardianum, cujus voluntati per omnia subjaceret: ajebat enim tam uberem esse fructum obedientiæ, ut eis, qui jugo ipsius colla submitterent, nihil temporis sine lucro transiret: unde & fratri, cum quo solitus erat itinerari, sem. per obedientiam promittere solebat, & servare, ut refert S. Bonaventura *in ejus vita cap.6.* Quare cibum sumere, curare corpus, ambulare etiam causa recreationis, & alia opera ejusmodi sive naturalia, sive etiam necessaria, si ex obedientia fiant, magnam apud Deum acquirunt gratiam, suntque valde meritoria.

5. Obedientia, ait Climacus *gradu 4. est perfecta abnegatio propriæ animæ, & proprii corporis, mors voluntaria, vita sine solicitudine, navigatio sine damno, sepultura voluntatis, vita humilitatis, & quasi si quis dormiendo iter faciat. Vivere in obedientia nihil aliud est, quam suum onus aliorum humeris imponere; natare super aliorum ulnas, & sustentari in aquis, ne mergamur, sed sine periculo hoc grande pelagus hujus vitæ transeamus, & quidem brevissima navigatione.* Quod si tot, & tanta bona proveniunt ex obedientia, an non illam toto affectu prosequi debemus?

6. Religiosum teneri obedire, etiam in rebus spiritualibus, & in iis, quæ per se bona sunt, docent S. Bernardus *serm. 1. de convers. Pauli*, dicens: *Grande malum propria voluntas, qua fit, ut bona tua tibi bona non sint*; & S. Basilius *in exhort. ad vitam monasticam* his verbis: *Hoc apud te constanter teneto, ut nihil omnino quidquam præter illius* (idest Superioris) *sententiam facias: quidquid enim, eo insciente, facis, id furtum, & sacrilegium est, tibique exitium, non autem utilitatem ullam apportat, esto tu id bonum judices*. Ut proinde Religiosi ex propria voluntate bona operantes cogantur dicere cum *Isaia cap.58. Quare jejunavimus, & non aspexisti; humiliavimus animas nostras, & nescisti? ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra*. Caveat ergo Religiosus, ne contra Superioris voluntatem oret, jejunet, corpus flagellet, & alia pia opera exerceat: hæc enim Deo non erunt accepta, sed diabolo, cui ea censebuntur oblata tanquam sacrificia absque ullo merito operantis.

7. Obediendum est non solum Superioribus in capite, sed etiam illorum Officialibus subordinatis in rebus omnibus ad ipsorum munus pertinentibus: si enim his non præstetur integra obedientia, nec ulli Superiorum præstaretur; quandoquidem vera obedientia non considerat personam, cui fit, sed propter quem fiat; &, si propter solum Creatorem, & Dominum Christum fiat, eidem omnium Domino obeditur. Unde nulla ratione

tione considerandum est, an sit coquus, vel Superior domus; an hic, vel ille sit, qui jubet: quandoquidem non illis, nec propter illos (sane intelligendo) ulla obedientia prestatur, sed soli Deo, & propter solum Deum.

8. Caveat Religiosus, ne Superioris voluntatem ad proprios sensus trahat: nam *quisquis vel aperte, vel occulte satagit, ut, quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis Pater injungat, ipse se seducit, si sibi quasi de obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit*, ut loquitur S. Bernardus *serm. de* 3: *ordinibus Eccl. ad Patres in capitulo*, addens religiosum, qui modo dicto inducit Superiorem ad præcipienda ei, quæ sunt grata, & accepta, similem esse cœco illi, cui Christus *Marci* 10. dixit: *Quid tibi vis faciam? qui verè cæcus*, inquit S. Bernardus, *quia non consideravit, non expavit, non exclamavit: Absit hoc, Domine, tu magis dic, quid me facere velis: sic enim decet, sic omnino dignum est non meam a te, sed a me tuam quæri, & fieri voluntatem*.

9. Quam prompta debeat esse obedientia, ostendit S. Bernardus *serm. de obedientia*, dum ait: *Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, prævenit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manum operi, itineri pedes, totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem*. Sic *p.6. Constit. Societatis nostræ c.*1. §.1. dicitur: *Omnibus in rebus ad ejus vocem* (id est Superiori) *quam promptissimi simus, re quavis, atque adeo litera a nobis inchoata, nec dum perfecta relicta*. Unde, dato signo adeundi chorum, aut refectorium, vel faciendi aliquam aliam obedientiam, dicere deberet obediens religiosus cum sanctis Magis: *Hoc signum magni Regis est, eamus, & offeramus ei munera*. Sic etiam Albertus Magnus *lib. de virt. cap.*3. ait: *Verus obediens nunquam præceptum expectat, sed solum voluntatem Prælati sciens, vel credens ferventer exequitur pro præcepto*.

10. Verus obediens semper debet optare, ut sibi præcipiantur res ingratæ, difficiles, ac sensui repugnantes; quod indicat S. Gregorius *l.* 35. *mor. cap.*13. dicens: *Debet obedientia in adversis aliquid ex suo habere, & in prosperis ex suo aliquid omnino non habere*.

11. In eo consistit perfecta obedientia, quod Religiosi non solum in executione externa eorum, quæ injunguntur, integre, prompte, ac fortiter pareant, & quidem cum humilitate debita, sine excusationibus, & obmurmurationibus, licet difficilia, & secundum sensualitatem repugnantia jubeantur; verum etiam conentur interius resignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis; & judicii habere; voluntatem, ac judicium suum cum eo, quod Superior vult, & sentit in omnibus rebus (ubi peccatum non cerneretur) omnino conformantes, proposita sibi volntate, ac judicio Superioris pro regula suæ voluntatis, & judicii; ut dicitur *par.*3. *Concit. Societatis c.*1. *n.*23.

12. Non repugnat perfectioni obedientiæ, quod Religiosus agnoscens aliquid sibi nocere, vel quid aliud necessarium sibi esse circa victum, vestitum, habitationem, officium, aut exercitationem, ea de re Superiorem moneat, duobus interim observatis; nimirum ut religiosus prius se recipiat ad orandum, &, si post orationem putet rem debere deferri ad Superiorem, deferat; ubi verò detulerit, sive verbo, sive scripto, ei totam curam rei delatæ relinquat; quidquid ille statuerit, optimum ducens,

cens, nec contendens, aut urgens per se, vel per alium; sive res petita concedatur, sive non, ut habetur *par.3. Constit. Societatis nostræ cap.2. num.1.* In isto autem casu non est orandum obiter & perfunctorie, sed coram Deo attente considerandum est, an ad majorem Dei gloriam expediat rem illam proponere, nec ne; & res ipsa debet proponi cum debita indifferentia absque animo trahendi voluntatem Superioris ad sensum Religiosi petentis: qualis petitio fuit facta à Maria V. in nuptiis Canæ Gallileæ, dum dixit: *Vinum non habent Jo.2.* & à Sororibus Lazari, *Jo.11. Ecce quam amas, infirmatur.*

13. Religiosus ex eo, quod Superior ei aliquid præcipit voluntati ipsius repugnans, non ideo debet contristari, aut de eo conqueri, aut obloqui, memor facta Superiorum oris gladio ferienda non esse, quamvis reprehendenda videantur: alias Superior non audebit præcipere utilia subdito, sed ei solum proponet, quod ei est gratius, ac jucundius; sicque subditus non solum obedientiæ merito privabitur, sed etiam periculo æternæ salutis exponetur: Quod insinuat Paulus *Hebr.13.* iis verbis: *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri; ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.*

Quod ait Seneca *ep.94. Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur, velut emissa divinitus vox sit: jubeat, non disputet, nihil videtur mihi frigidius, nihil ineptius, quam lex cum prologo: mone, dic quid me velis fecisse; non disco, sed parco:* quod, inquam, ait *Seneca*, sæpe inculcandum Religiosis, qui jussa Superiorum non implent, nisi longa persuasione inducantur; ita ut Superior censeri possit cum iis potius disputare, quam iis præcipere. Quo modo S. P. Ignatius, cum dixisset se non dubitaturum absque velo, ac remis turbulento mari se se committere, si ei id præciperet Superior; & sciolus nescius quis dixisses: *Quæ hæc prudentia foret?* respondit: *Viaerit id, qui imperat: nec enim ad subditum spectat Prælati sui jussa discutere, &c.*

Quæres 25. *Quibus monitis incitari debeant Moniales ad vitanda commercia sæcularium.*

309. *Resp.* Incitari debere sequentibus, & quidem.

1. Meminerint quod, teste *S. Ambrosio in exhortat. ad Virgines, decet solitudo verecundiam, & gymnasium pudoris secretum est.* Quod est dicere scientias quidem in publicis scholis excolendas esse, castitatem in secretis. Quo pacto quæ in Latina editione dicuntur *Virgines* in Scripturis sacris, in Hebrea nominantur *Abscinditæ*: quasi latebræ sint ita propriæ virginum, ut non aliunde melius, quam ab illis nomen sortiantur.

2. Audiant, quod dicit *S. Hieronymus ep. ad Eustoch. de custodienda virginit. Tu semel sæculi onere projecto, ait, sede ad pedes Domini, & dic: Inveni eum, quem quærebat anima mea; tenebo eum, & non dimittam. Semper te cubilis tui secreta custodiant; semper tecum sponsus ludat intrinsecus: oras, loqueris ad sponsum: legis, ille tibi loquitur: ab eo audies: Hortus conclusus, soror mea sponsa, fons signatus: cave, ne domo exeas, & velis videre filias regionis alienæ: Dina sponsa corrumpitur: nolo te sponsum quærere per plateas, &c.*

3. *Dixit quidam* (ait *Thomas de Kempis l. 1. de Imitat. Christi cap.20. num.2.*) *quoties inter homines fui, minor homo redii*: hoc sæpius experimur, quando diu confabulamur: facilius est omnino tacere, quàm verbo non excedere; facilius est domi latere, quam foris

ris se posse sufficienter custodire: qui igitur intendit ad interiora, & spiritualia pervenire, oportet eum cum Jesu a turba declinare: nemo secure apparet, nisi qui libenter latet.

4. *Caveas tumultum hominum, quantum potes* (ait idem *Thomas sup. cap.* 10.) *Multum enim impedit tractatus sæcularium gestorum, etiamsi simplici intentione proferantur: cito enim inquinamur vanitate, & captivamur. Vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse*; sic ille, & bene; nam, ut ait *Plato lib.* 5. *de leg. Qui se improbis immiscet, necesse est eadem pati, & agere, quæ tales agere, & loqui inter se didicerunt*.

5. Periculosa est conversatio Monialis cum sæcularibus: quod enim dicebat Senior ille apud *Moschum in Prato spirituali cap.* 217. *Sal ex aqua est, &, si appropinquaverit aquæ, continuo solvitur, & deficit. Monachus similiter ex muliere est; itaque si appropinquaverit mulieri, solvitur & ipse, atque in id desinit, ut jam Monachus non sit*: hoc idem procedit de Moniali conversante cum viro; & est eadem ratio de utroque. Certe *S. Ephipanius hæresi* 26. censet Christum *Jo.* 20. prohibuisse Magdalenæ, ne ipsum tangeret, ut nobis daret exemplum perfectissimæ castitatis, qua cautela agendum sit cum fœminis, nimirum coram aliis, & non seorsim: nam qui noluit tangi à Magdalena, cum esset sola, paulo post permisit se tangi in præsentia aliarum mulierum: ut hinc videant Moniales, quam exacte debeant curare, ut absque assistentia Auscultatricum non agant cum sæcularibus, & maxime cum viris.

6. Monialis dum sæculares ad ipsam accedentes alloquitur, ea circumspectione loquatur, ac si Christus ex improviso appropinquans iis dicturus esset, quod dixit Discipulis euntibus in Emmaus: *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem?* ideoque non nisi pios, ac Sanctos sermones misceat, qui deceant personam religiosam, memor in die judicii reddendam esse rationem de quocumque verbo otioso, *Matth.* 12. quod si de verbo otioso, an non reddenda erit de detractionibus, & aliis peccatis, etiam gravioribus, quæ committantur à Monialibus in collocutoriis?

7. *Nemo vestrum parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis* (ait *S. Bernardus serm. de triplici custodia*) *siquidem tempus acceptabile est, & dies salutis: volat verbum irrevocabile, volat tempus irremeabile, nec advertit insipiens, quid amittat. Libet confabulari, ajunt, donec hora pertranseat: donec prætereat hora, donec pertranseat tempus, donec prætereat hora, quæ tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miseratio Creatoris indulget: donec transeat tempus, quo divinam tibi repropitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspirare ad promissam fælicitatem, &c.* hæc *Bernardus*, quæ utinam attentius meditentur Moniales, quæ adeo sunt addictæ sæcularium conversationi, & ita frequentant collocutoria. Certe Paulus 1. *Cor.* 7. ait: *Tempus breve est, reliquum est, ut, & qui uxores habent, tanquam non habentes sint, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur*.

8. O si bene cogitaremus, quam breve tempus sit agonis, & cursus nostri, quam volet irrevocabile tempus, quam ab hoc momento pendeat æternitas; quam fervidi, & assidui essemus in omni bono opere: quod enim modo negligimus, per totam æternitatem recupera-

Digitized by Google

perari nequibit; quia brevi finietur omne tempus vivendi, agendi, merendi: *juravit Angelus*, ait *Jo. Apoc.* 10. *quia tempus non erit amplius*. Quod si de Tito Vespasiani filio refertur, cum quadam nocte sero meminisset se nihil boni ea die fecisse, amicis dixisse: *Hodie diem perdidi*; nos non putamus perire nobis horam, diem, momentum, tempus, ætates, cum otiosum verbum loquimur, pro quo reddituri sumus rationem?

9. Nec solitudo monasterii religiosis est adeo gravis, atque molesta, ut ad declinandam illius molestiam debeant se convertere ad conversationes sæcularium: nam *Sanctus Hieronymus Ep.* 4. *ad Rusticum Monachum* dicit: *Viderint alii, quid sentiant: unusquisque enim suo sensu ducitur: mihi oppidum carcer, & solitudo Paradisus*. Quod confirmat *S. Bernardus Ep. ad Fratres de Monte Dei*, dicens: *Nunquam minus solus, quam cum solus*. Confirmat & *Thomas de Kempis sup. c.* 20. *n.* 5. his verbis: *Cella continuata dulcescit, & male custodita tædium generat: si in principio conversionis tuæ bene eam incolueris, erit tibi postea dilecta, & gratissimum solatium.*

10. Solitudo amplectenda a Religioso, si attente, ac fructuose velit vacare orationi, ac meditationi: ex conversatione enim habita cum sæcularibus multa audiuntur, ac videntur, quæ tempore orationis recurrunt, & animum innumeris distractionibus replent. Ut proinde *Thomas de Kempis sup. cap.* 20. *num.* 8. dicat: *Claude super te ostium tuum, & voca ad te Jesum dilectum tuum: mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem: si non exisses, nec quidquam de rumoribus audisses, melius in bona pace permansisses*. Certe de quodam Eremita refert *Cassianus in monast. instit. l.* 3. *c.* 32. quod cum missum ad se literarum fasciculum ex Patria accepisset, illud ne resignare quidem voluit, sed in ignem conjecit dicens: *Ite cogitationes patriæ, pariter concremamini, ne me ulterius ad illa, quæ fugi, revocare tentetis*.

Quæres 26. *Quibus monitis excitari possint Moniales ad aversandum peccatum quodcunque mortale*.

310. *Resp.* Posse excitari sequentibus monitis; nimirum.

1. Considerent ex unico Adæ peccato quot millionum hominum morbi, fames, ærumnæ, necesque provenerint; quam multi, & parvuli, & adulti propter illud damnentur; quod Dei Filius ad illud expiandum mori debuerit; & ubi voluptas ad peccandum solicitaverit, dicant: *Ego tantillo pretio mortem, & æternum pœnitere non emo*.

2. Considerent per unicum peccatum mortale hominem e Dei gratia, amicitia, ac familiaritate exturbari, spoliari participatione meritorum Christi usque dum pœnitentiam agat; exui donis Spiritus Sancti, ac virtutibus infusis, amittere pacem, ac serenitatem conscientiæ, privari consolatione Spiritus Sancti, participatione bonorum Ecclesiæ, merito, ac fructu bonorum operum, ac denique vita æterna. Rursus homo per unicum mortale peccatum fit capitalis Dei inimicus, diaboli mancipium, peccati servus, reus æternæ damnationis, insipiens, crudelis, sordidus, fœtens, & spiritualiter mortuus.

3. Si quis cum Symeone Stylite annos 49. vel certè 50. ut vult *Baronius*, stetisset perdius, & pernox sub dio in columna faciendæ pœnitentiæ causa: cum Romualdo asperrime annos 100. vixisset in Eremo: per annos 38 summa patientia cum Virgine Liduina sustinuisset molestissimas, ac gravissimas infirmitates cujusvis generis, & maximum peculium meritorũ tam operando quam patiendo lucratus fuisset; totum hoc meritum per unicum mortale peccatum ipsi perit, nisi redeat in gratiam & perinde est, ac si nihil boni unquam fecisset.

Digitized by Google

4. Si consensurus in peccatum mortale certo sciret se, eo commisso, statim projiciendum esse in fornacem ardentem, ibique detinendum per horam; certe pro viribus resisteret tentationi, nec ullatenus consentiret: idque etsi solum per horam in pœnam commissi peccati esset detinendus in olei ebullientis dolio: & consentit homo in peccatum mortale sciens se sic exponi periculo ardendi per totam æternitatem in fornace ignis infernalis: ubi est consilium? ubi prudentia? ubi sapientia? Certe S. Edmundus Cantuariensis dicebat se malle insilire in rogum ardentem, quam peccatum ullum scienter admittere in Deum.

5. Cum Aloysia uxor Thomæ Mori ad ipsum Thomam ab Henrico VIII. Angliæ Rege submissa fuisset in carcerem ad tentandum ejus animum, ut Regis libidini assentiretur, eique ad hunc finem, suam, mariti, ac familiæ miseram sortem proponeret, alia ex parte ipsi ostendens magnas opes, ac honores a Rege promitti, si consentiret: *Quamdiu* (inquit Thomas) *o Aloysia, hisce opibus fruemur?* ea respondente, *facile adhuc ad 20. annos, marite mi*; mox increpans, & indignans ille subjunxit: *Vade, o stulta mercatrix: ego ne pro 20. annis modicæ fœlicitatis vendam annos æternos fœlicitatis cælestis? non ita desipio; quin vero malo carcerem hunc tota vita, bonorum confiscationem, opprobria, mortemque ipsam pati, quam æternitatem meam beatam prodigere.* Quod dixit Thomas Aloysiæ, dicere debet homo propriæ carni, quoties incitatur ad mortale peccatum.

6. Peccatum mortale formidandum magis est, quam ipse infernus: sicque Eleazarus 2. *Macch.6.* dicebat se malle præmitti in infernum, quam in peccatum: & *S. Anselmus* teste *Edinero in ejus vita lib.2.* dicere solebat, si hinc peccati horrorem, hinc inferni dolorem corporaliter cerneret, & necessario uni eorum immergi deberet, se prius infernum, quam peccatum appetiturum. Quod idem *S. Anselmus* repetit *lib. de Beatit. c.19.* his verbis *mallem purus a peccato gehennam intrare, quam peccati sorde pollutus cælorum regna tenere.*

7. Peccatum mortale merito vocatur deicidium, & christicidium; cum homo peccans mortaliter, quantum est in se, iterum Christum crucifigat, juxta illud Pauli *Rom.6. Rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei.* Quæ major impietas, ac ingratitudo? Sicut ergo summè aversamur impietatem Judæorum, qui Christum mortalem crucifixerunt in Calvariæ monte, & iis pro viribus restitissemus, si licuisset; cur modo toto animi conatu non resistimus peccato, per quod Christus iterum crucifigitur? cum id facere possimus, & teneamur.

8. Peccatum mortale inde etiam summopere aversandum, quod *S. Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 5.* docet peccata sequentia esse pœnas peccatorum præcedentium (quod est dicere esse peccatorum inter se colligationem, & velut catenam, in qua alia sint causa sequentium peccatorum, alia pœnæ præcedentium) sicque dicit: *Crimina criminibus vindicantur, & supplicia peccantium non tantum sunt tormenta, sed & vitiorum incrementa.* Quo modo *Psal.80.* dicit Deus: *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus suis.*

9. Peccatum mortale est injuria Deo facta ita gravis, ut licet omnes homines, & Angeli universi sponte sua omnia tormenta gehennæ per totam æternitatem paterentur, nunquam pro uno peccato mortali dignam pœnitentiam, & satisfactionem Deo præstarent: sicque solus Christus id facere potuit, utpote Dei Filius, ac verus Deus, cujus satisfactio ratione personæ, quę est dignitatis infinitę, est infinita & æqualis, atque condigna injuriæ infinitæ factæ Deo infini-

finito: tanta est malitia peccati mortalis.

10. *S. Anselmus lib. de similitudinibus cap.* 189. ostensurus, quam difficile corrigatur peccator habitualis, illum assimilat aviculæ filo diaboli ligatæ, & ait: *Instar hujus pueri jocatur diabolus cum peccatoribus, quos irretitos suis laqueis pro sua voluntate in diversa vitiorum impedimenta pertrahit. Sunt enim multi avari, ebriosi, luxuriosi, qui proponunt avaritiam, gulam, libidinem deserere, & putant instar avis se libere avolaturos: sed quia pravo usu irretiti ab hoste tenentur, nolentes in eadem vitia dejiciuntur, fitque hoc sæpius, nec omnimode liberatur, nisi magno conatu, & gratia Dei funis rumpatur pravæ consuetudinis.*

11. Porro ad vitandum peccatum mortale omnino necessarium est vitare occasionem proximam illius: qui enim *amat periculum, peribit in illo*, ait Sapiens *Eccl.* 3. hinc ait *Innocentius in Psal.* 37. *Fuge personam suspectam, locum idoneum, tempus aptum, & quidquid est opportunum ad faciendum peccatum; quia, sicut difficile est in igne esse, & non ardere, ita difficile habere opportunitatem peccandi, & non peccare.* Quod confirmat *Seneca Epist.* 117. *ad Lucilium*, dicens: *Quantum possumus a lubrico recedamus: in sicco quoque parum firmiter stamus.*

Quæres 27. *Quibus monitis incitari debeant Moniales ad aversanda peccata etiam venialia.*

311. *Resp.* Incitari debere monitis sequentibus, videlicet.

1. Cavendum a peccatis venialibus, ne ruamus in mortalia: nam, ut ait *S. Chrysost. hom.* 87. *in Matth. Nemo repente ad extremam improbitatem insiliit: habet quippe insitum quemdam anima pudorem, atque innatum, quem subito calcare, atque projicere non potest, sed sensim, & paulatim ex negligentia paritur.* Sic ille, & merito; quia visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio, ut notavit *Glos. in c.* 31. *Jobi.*

2. *Mirabile quiddam, atque inauditum dicere audeo*, (inquit *S. Chrysostomus, ubi supra*,) *solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse vitanda, quam parva, et vilia: illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit; hæc autem hoc ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere: unde cito ex parvis magna fiunt negligentia nostra.*

3. *Sane nescio* (ait *S. Hieron. Ep.* 14. *ad Celant.*) *an possimus leve aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptu admittitur: estque ille prudentissimus, qui non tam considerat, quid sit, quam illum, qui jusserit; nec quantitatem imperii, sed imperantis cogitat dignitatem.*

4. *Tu, qui dicis* (loquitur S. Augustinus *serm.* 244. *de tempore* de negligente peccata levia) *quia parvum peccatum est; velim scire, quoties tale peccatum admittis, si tot parvulas plagas in corpore, & tot maculas, aut scissuras in vestibus tuis fieri velis? cum ergo nec in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras, vel maculas fieri acquiescis, qua conscientia hoc facere in anima tua non metuis? ac si quicunque hoc fecerit, plus amet vestem suam, & carnem suam, quam animam.*

5. In eandem sententiam idem S. Augustinus *lib. de* 10. *chordis cap.* 11. sic habet: *Attendite, minuta sunt, non sunt magna* (loquitur de peccatis venialibus) *non est bestia quasi Leo, ut uno morsu guttur frangat; sed bestiæ plerumque minutæ necant: si projiciatur quisquam in locum pulicibus plenum, numquid non moritur ibi? non sunt*

Digitized by Google

quidem majores; sed infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis bestiis interimi potest. Sic & modica peccata attendite, quia modica sunt, & cavete, quia multa sunt.

6. *Quando parvam animi perturbationem susceperis, ne eam neglexeris, quod parva sit; sed considera, quanta mala pariat: nam si in domo parum aliquid stuppæ accensum viderimus, conturbamur, & tumultum movemus: non enim attendimus initium, sed ex initio finem considerantes movemur, & concurrimus, ut totum caminum extinguamus: hoc igne vehementius exedit animam peccatum*: ita Sanctus Chrysostomus *in Psal.*6.Nec dissentit S. Augustinus *Ep.*108. *ad Seleucian.* dum ait: *Illa peccata, quæ humanæ fragilitati quamvis parva, tamen crebra subrepunt, quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, & oppriment, sicut unum aliquod grave peccatum. Quid enim interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur, & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta, atq; contempta impleat navim, atque submergat?* Intellige, nō quod multa venialia, ut talia exequari possint uni mortali; sed quod neglecta disponant ad mortale; sicut vulnus curabile, si negligatur, fit incurabile, &c.

7. Idem S. Augustinus *ser.*41. *de Sanctis*, loquens de peccatis venialibus ait: *Quibus peccatis licet occidi animam non credamus; ita tamen eam veluti quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie replentes deformem faciunt, ut eam ad amplexus Sponsi cœlestis aut vix, aut cum grandi confusione venire permittant.* Hoc bene considerent Moniales; hincque intelligant, quod, sicut toto conatu abstinerent a venialibus, si certo scirent se ex iis fœdam contracturas scabiem in corpore; ita multo magis ea debent aversari, ne in anima inficiantur scabie illa spirituali, de qua S. Augustinus hic loquitur.

8. Considerentur mali effectus, qui ex peccato veniali oriuntur, & sunt: 1. obligare ad pœnam illius luendam, sive in hac vita, sive in purgatorio: 2. animam sordidiorem reddere: 3. imminuere charitatis fervorem: 4. animi vires debilitare: 5. retardare gloriam æternam: 6. minuere meritum, & gloriam vitæ æternæ: 7. disponere ad peccatum mortale: 8. impedire augmentum gratiæ: 9. ponere obstaculum devotioni in orando, & progressui in vita spirituali: 10. displicere Deo, & Angelis: 11. placere dæmoni, qui inde arripit occasionem nos perdendi.

9. *Quando parum deliquimus, aut etiam pigri, aut socordes fuerimus, ne illud parum negligamus: cito enim neglectum fit magnum: ita etiam vestimentum ab initio ruptum, & neglectum per totum producit scissuram: & tectum, si cum pauca regulæ deciderint, fuerit neglectum, totam domum dejicit: nos ergo hæc considerantes, parva nunquam despiciamus, ne in magna incidamus*: ita S. Chrysost. *hom.*8. *in* 1. *Cor.* idem confirmans *hom.*19. *ad pop. Antioch.*

10. *Diabolus non pugnat cito contra aliquem per grandia vitia*(ait S.Hieron. *in Psal.*140.) *sed per parva, ut possit quomodocumque intrare, et dominari homini, & postea eum in majora vitia impellat: non per fornicationem, non per avaritiam, sed per minora vitia ingreditur.*

11. Qua diligentia vitare debeamus peccata venialia, ostendit S. Chrysostomus *ho.*60: *super Genes.* dicens: *Scitis, quod hostem habemus perpetuum, & fœderis nescium: unde nobis magna vigilantia opus est: non aliter autem eum vincemus, quam si per vitam optimam supernum nobis auxilium conciliemus.* Quod confirmat S. Basilius *in Constit. monast. cap.*2. his verbis: *Qui a Deo se optat juvari, is nunquam desti-*

Digitized by Google

stituitur: quapropter danda in eo opera est, ne ulla in re conscientia nostra nos condemnet. Ita Sancti Doctores: & bene; cum juxta Theologos homo per peccata venialia se indignum reddat auxiliis illis specialibus, sine quibus de facto non resistit tentationi, nec respondet divinæ inspirationi, adeoque peccat, & omittit bonum opus ipsi propositum: etsi vi gratiæ sufficientis, quæ ei non deest, simpliciter possit resistere tentationi, & respondere divinæ inspirationi: ut ergo Deus se nobis liberaliorem ostendat in conferendis dictis auxiliis, simus & nos liberales in ipsum abstinentes pro viribus non solum ab offensione ejus gravi, sed etiam levi.

12. *Mens Christo dedita æque, et in majoribus et in minoribus* (idest peccatis) *sciens etiam pro otioso verbo reddendam esse rationem*: ita S. Hieron. *ep.3. ad Heliodorum*. Præterquamquod etiam de venialibus luenda est debita pœna in Purgatorio, nisi in hac vita pro iis satisfiat.

Quæres 28. *Quibus monitis juvari possint Moniales ad abigendos scrupulos.*

312. *Resp.* Posse juvari sequentibus monitis; & quidem.

1. Iis proponendo aliquod ex illis remediis, quæ in hoc ipso *cap. num.* 204. propnsuimus, eruntque valde salutaria.

2. Consideretur cum Chrysost. *ho.6. in 2. Rom.* quam benignum, ac longanimem se Deus ostendat in trahendis peccatoribus ad pœnitentiam: *Aversati sumus vocantem* (ait S. Doctor.) *& undequaque illectantem; ac ne sic quidem de nobis ille pœnas sumpsit, sed accurrit ipse, ac restitantes, fugitantesque inhibuit: ipsi tamen ab illius manibus excussi ad Diabolum transfugimus; ac ne sic quidem destitit ille, sed & sexcentos rursus, qui nos hortarentur, misit Prophetas, Angelos, Patriarchas: at nos legationem non solum non admisimus, sed & legatos nobiscum agentes injuria affecimus: ille autem ne per hæc quidem nos respuit, sed quod facere ii solent, qui vel vehementissime, per quem amant, negligantur, tamen circuveniens ad omnes adiit tum in cœlo, tum in terra sese manifestans congressusque nunc cum Hieremia, nunc cum Michea, non ut gravaret, sed ut defensione uteretur, vel super iis, quæ in ipsum a nobis commissa fuerant: quin & una cum Prophetis ad illos accessit, qui ipsum aversarentur, paratus etiam, ac postulans ad rationis reddendæ calculos descēdere; tum autem ad omnia surdos ad colloquium secum trahens, popule mi, inquit, quid feci tibi, aut quid te attristavi, responde mihi?* hæc *Chrysostomus*; ex quibus ad solatiū Monialis scrupulosæ sic licet differere: Si Deus per tot annos in sæculo tanto affectu nos secutus est, dum peccando illum fugiebamus, & aversabamur; an modo in religione nos fugiet, ac deseret, dum totis viribus studemus illum sequi, bene operando juxta ejus præcepta, & consilia: apage; nefas est hoc credere, utpote contrarium summæ ejus bonitati, ac desiderio, quod habet homines salvandi.

3. *Cum quidam anxius inter spem, & metum fluctuaret frequenter* (inquit *Thomas de Kempis l.1. de Imitat. Christi c.25. n.2.*) *& quadam vice mærore confectus in Ecclesia ante quoddam altare se in oratione prostravisset; hæc intra se revolvit dicens: O si scirē quod adhuc perseveraturus essem: statimque audivit divinum intus responsum: Quid si hoc scires, quid facere velles? fac nunc, quod tunc facere velles, & bene securus eris: moxque consolatus, & confortatus divinæ se commisit voluntati, & cessavit anxia fluctuatio.* Quod autem isti tunc dictum fuit nomine Dei, inculcari debet Moniali scrupulosæ, ut timorem deponat divinæ bonitati confidens.

4. *Ad Dominum jam conversos non nimium cruciet præteritorum conscientia delictorum* (dicit *S. Bernard. ser.3. de SS. Petro, & Paulo*) *sed tantum humiliet vos; sicut & Paulum*. Monialis

nialis ergo ſcrupuloſa, ubi debita diligentia confeſſa eſt ſua peccata, non ſit anxia circa illa, ſed ſtudeat dignos pœnitentiæ fructus facere; &, ſi anxietatem deponere nequit, coram Deo ſe humiliet dicens, modo cum Davide *Pſ.* 118. *Bonum mihi quia humiliaſti me*; modo cum Joſephi Fratribus, *Gen.* 12. *Merito hæc patimur, quia peccavimus*; modo cum bono Latrone prope Criſtum crucifixo, *Luca* 23. *Nos quidem juſte: nam digna factis recipimus*.

5. Meminerit Monialis ſcrupuloſa, quam ſit *bonus Iſrael Deus his, qui recto ſunt corde, Pſal.* 7., & quod *Ezechiel.* 18. ait: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor amplius*: non enim vult mortem peccatoris, ſed magis, ut convertatur, & vivat; quippequi non venit vocare juſtos, ſed peccatores.

6. Monialis ſcrupoloſa ſibi perſuadeat ſcrupulos plerumque immitti à Diabolo: & quidem eo fine, ut quos nequit inducere ad peccata manifeſta, ſaltem peccare faciat ex conſcientia erronea; ut perplexitatum, quæ identidem iis ſuboriuntur; ſicut de facto peccare facit non raro.

7. Bene intelligat non poſſe quid imputari ad peccatum, quod non ſit voluntarium; voluntarium vero non conſiſtere in ſenſu, ſed in conſenſu: unde fit, ut delectatio poſſit eſſe in ſenſu, & tamen non ſit culpabilis, eo quod deſit conſenſus. Quare hæc duo bene debent diſtingui, ſenſus, & conſenſus: certoqui credendum eſt ſolum ſenſum non ſufficere ad peccatum, cum non ſit liber, niſi accedat conſenſus: qui tamen in ſcrupuloſo timorato non ita facile debet præſumi.

8. Ingentem moleſtiam, quam patitur ex ſcrupulis, patienter ſuſtineat, Deoque offerat in debitam præteritorum peccatorum ſatisfactionem, memor ſic tanto minorem pœnam ipſi fore ſolvendam in Purgatorio; ac proinde dicat cum S. Auguſtino: *Hic ure, hic ſeca, ut in æternum parcas*.

9. Meminerit certa conſtare experientia eos, qui in vita adeo vexantur ſcrupulis, Dei miſericordia in morte ſummam animi tranquillitatem, ac pacem obtinere: quo modo Albertus Magnus gloſſans verba illa *Matth.* 26. *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem*, hoc verbo *excluſive tantum*, dicit Chriſtum nobis triſtitia illa, quam paſſus eſt in horto Gethſemani, promeruiſſe ut triſtitia, quam fideles patiuntur ex ſcrupulis, duret uſque ad mortem excluſive, iis in morte ſummam animi tranquillitatem conſequentibus.

10. Conſideret, quod, ſi Deus voluiſſet ipſam perdere in gehennam, & excludere ab æterna ſalute, illam non vocaſſet ad religionem, nec tot auxilia contuliſſet ad comparandam cæleſtem gloriam; ſed eam e terra viventium abſtraxiſſet, & in locum damnationis æternæ deturbaſſet, dum vivebat in peccato mortali; quod utique facere potuiſſet juſtè: non fecit tamen; ſed patiens, & miſericors expectavit ad pœnitentiam: quod eſt ſignum nolle ipſum ejus mortem, ſed ut convertatur, & vivat, volens omnes ſalvos fieri.

11. Qua ratione dubitare quis poteſt, num Deus velit ipſum ſalvare, ſi ille, teſte *Sancto Dionyſio Areopagita ep. ad Demophilum cum iis etiam, qui ipſum deſerunt, amanter hæret, contendit, & rogat, ne indigni habeantur, & repellantur; deliciis diffluentes, & temere eos accuſantes fert, atque ipſe defendit, aut potius curationem pollicetur; eis, cum procul abſunt, tamen accedentibus occurrit, & prodit obviam, totoſque complexus oſculatur, nec ſuperiora maleficia exprobrat, ſed ea bona, quæ adſunt, diligit, feſtum diem*

ogit

agit, convocat amicos, idest bonos, ut sit omnium lætantium habitatio: hæc Sanctus Doctor; & ex his quis non videat sentiendum de Domino in bonitate *Sap.* 1.? Consentit *SanctusBernardus ep.* 107. his verbis: *Nemo se amori diffidat, si jam amat: lubenter enim amor Dei, quem prævenit, amorem sequitur: nam quo pacto redamare pigeat, quos amavit nec amantes?* Consentit *Blosius in consolat. pusillanim. cap.* 17. §. 2. dicens: *Quantumcumque peccaveris, semper Dei misericordia in infinitum excedit tuas iniquitates: quantumcumque infirmus sis, semper illius benignitas a juvare parata est tuam fragilitatem*; & c. 7. dicit: *Tanta ejus misericordia est, ut stuppa aliqua, sive lignum in immenso igne positum non tam cito incendi possit, quam ipse peccatori veraciter dolenti peccata omnia condonare paratus est*.

12. Cum salus æterna hominis pendeat ex voluntate tum Dei, tum hominis; & alias nobis certo constet de voluntate Dei ex certissimo testimonio Pauli 1. *Tim.* 2. *Qui omnes homines vult salvos fieri*: si ipsi velimus salvari, jam sumus certi de salute; quippe quæ jam pendet ex voluntate nostra, qua velimus cooperari gratiæ Dei, quæ nobis non deest, immo in religione superabundanter confertur; ut proinde dicatur *Oseæ* 13. *Perditio tua ex te Israel; tantummodo in me auxilium tuum*.

13. Moniali scrupulosæ prohibeatur lectio librorum, qui solent renovare scrupulos; & ne agat cum iis, de quibus dubitari potest, quod eam confirment in perplexitatibus: item ei suadeatur, ut de peccatis præteritis rite confessis non amplius cogitet, nisi in communi, memor consilii a Pinufio Abbate dati cuidam scrupuloso, quod refert *Cassianus collat.* 10. *cap.* 9. his verbis; *Quod dixisti te etiam de industria præteritorum peccatorum memoriam retractare, hoc fieri penitus non oportet; quin immo, etiam si violenter irrepserit, protinus extrudatur*.

14. Confugiat Monialis scrupulosa ad pia opera, dum urgetur scrupulis, memor hominis scrupulosi figuram in Evangelio gessisse lunaticum a spiritu malo obsessum, qui nunc in ignem, nunc in aquam se jactabat [scrupuloso se jactante de una cogitatione tristi in aliam); ideoque sicut ille non potuit curari, nisi in oratione, ac jejunio, ex *Matth.* 17. sic scrupulosum difficile posse curari, nisi per orationem, jejunium, & alia pia opera, in quibus se exerceat.

15. Si non juverint hæc monita, disertis verbis dicatur Moniali scrupulosæ infirmitatem scrupulorum oriri ex occulta ipsius superbia, eaque graviori omnibus peccatis per scrupulos in memoriam refricatis, nec posse eam curari, nisi sensum suum omnino abneget, se totam simpliciter submittendo judicio Confessarii; sibi certo persuadens illum a Deo regi, adeoque ipsam teneri stare consiliis illius, cum non sit ipse, qui loquitur, sed spiritus Dei, qui loquitur in ipso. Unde fit, ut sicut acquiesceret Angelo ipsi nomine Dei significanti, ut bono esset animo; sic & debeat acquiescere Confessario id ei attestanti nomine ipsius Dei; dicente Christo *Lucæ* 10. *Qui vos audit, me audit*; cum re vera uterque nomine Dei loquatur, &, ut Dei nuncius.

16. Meminerit se alias non semel vi vehementis alicujus imaginationis ipsius animo irrepentis falso apprehendisse aliquid esse grave peccatum, quod postea, deferescente falsa illa apprehensione, clare cognovit non esse peccatum, adeoque trepidasse timore, ubi non erat timor; hincque in simili casu colligat, quod, sicut alias modo dicto fuit decepta, sic etiam hic, & nunc similiter decipitur; ac proinde intrepida deponat timorem, immo & interdum operetur contra scrupulum, memor, quod, sicut volens lignum distortum facere rectum, illud in contrariam partem inflectit; sic habens con-

Digitized by Google

conſcientiam per ſcrupulos diſtortã debet ſe inflectere in contrariũ,ut debitam conſequatur conſcientiæ rectitudinem: ut advertit *Gerſon. in tract.de reg.mor.*

17. Recolat ſæpe,quod dicit *Bloſius in conſolat.puſillanim.c.1.§.6.* ex *Taulero eorum* ſcilicet, *qui confeſſiones recipiunt, poteſtati, & autoritati fidem adhibendam eſſe,ſicut verbis Domini,quibus ait: Quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis;& quacumque ſolveritis ſuper terrã, erunt ſoluta et in cælis:in veritate dico, chariſſimi, ubi quis peccata ſua rite confeſſus adhuc remorſus ex iiſdem in conſcientia patitur, multo melius fecerit, ſi in hac parte Deo confidendo, & fidem virtuti confeſſionis adhibendo eadem denuo non confiteatur, quam ſi iteret confeſſionem*. Ad quod faciunt,quæ habentur *Matth. 23. Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ,& Phariſæi:omnia ergo, quæcumque dixerint vobis,ſervate, & facite*: ſi enim id ſervandum a quibuslibet,multo magis a ſcrupuloſis;&,ſi erga Scribas,& Phariſæos, multo magis erga viros probos,ac doctos, ut advertit *Breſſerus de conſcientia lib.7. c.5.n.38.* referens ex *Antonino* quemdam ſcrupuloſum divinitus fuiſſe monitum, ut conſuleret diſcretos, & acquieſceret illis; addenſque S. P. N. Ignatium, cum valde ſcrupulis vexaretur, nec precibus, jejuniis, aliiſque pœnitentiis ab iis liberari poſſet, tandem ſummam conſcientiæ quietem conſecutum fuiſſe acquieſcendo conſilio,ac mandato Confeſſarii,ut deinceps quietus eſſet. Et hanc regulam inquit *Breſſerus n.40.* eſſe indubitatam, certiſſimam,& ſecuriſſimam,eamq; ſcrupuloſos ſequi poſſe, & credere certiſſimam,quaſi articulum fidei, abſque omni peccandi periculo,imo cum magno merito (quidquid ſibi videatur) cæco quodam modo captivando intellectum, ac judicium ſuum,acquieſcendo dictis judicioque aliorũ; & hoc,licet alii errarent: hic enim ſibi errarent, non ſcrupuloſis. Ita *Breſſerus*,

18. Scrupuloſus non debet ſecum diſputare an certiſſime aliquid ſit, vel non ſit peccatum; hoc enim ei eſt perniciosum: ſed, ſi primo intuitu non videatur id ita certum,libere, ac fortiter rejiciat tanquam ſcrupulum;idemque faciat ſi dubitet,an jurare auderet:nam eo ipſo id ei non eſt certiſſimum: ita *Breſſerus ſup. n.49.* addens, etſi ſcrupuloſus putet tam certo aliquid eſſe peccatum,ut auderet jurare,poſſe nihilominus, imo debere Confeſſario contrarium dicenti credere.

19. Avertat ſcrupuloſus fortiter,& conſtanter cogitationem;ac imaginationem ab omnibus ſpectantibus ad ſuum ſcrupulum eo fere modo, quo averteretur ab impuris objectis: & ad hoc conferet continua aliqua occupatio, ac diſtractio intellectus ad objecta læta, & aliena a ſcrupulis: & ratio eſt,quod ceſſatione actuum,quę fit per dictam occupationem,habitus, & ſpecies ſcrupuloſæ remittuntur,& tandem omnino pereunt; cum e contra intendantur cogitationibus,& diſputationibus ſcrupuloſis ſcrupuli,ut habitus exercitio ſuorum actuũ, viſque imaginativa lædatur forti, ac frequenti imagnatione prævia ad dictas cogitationes ſcrupuloſas.

20. Confeſſarius cum Moniali ſcrupuloſa nunquam agat dubie, ac obſcure, ſed reſolute, & clare; ne augeat ſcrupulos,dum vult curare: ne deſperet,aut diffidat ob moleſtã curam Monialis ſcrupuloſæ,ſed confidat in Domino, qui illuminat omnem hominem; eamque pergat curare in omni patientia, ac doctrina non ſolum remediis propoſitis, ſed ſuis precibus,aliiſque medicamentis,quæ unctio Spiritus Sancti edocebit: illam nunc reprehendat, jubeatque ſibi obedire, ſi eſt importuna: nunc eam ſoletur,jubeatque bono animo eſſe, ſi eſt nimis puſillanimis: nunc totum ejus periculum in ſe ſuſcipiat, ſpondeatque ſe pro ea reſponſurum in die judicii.

A P.

Digitized by Google

APPENDIX
CONSTITUTIONUM
SS. D. N. BENEDICTI PP. XIV.
AD MONIALES PERTINENTIUM.

Constitutio Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI PP. XIV. super Clausura Monialium.

Est XL. tom. 1. Bullar. pag. 106.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

SAlutare in Catholica Ecclesia institutum ab ipsa antiquitate susceptum, ac tanta cum sollicitudine & pastorali zelo custoditum, ut flos ille Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritalis, læta indoles, laudis & honoris opus integrum atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, Sacræ Virgines, quarum, quo sublimior gloria est, major & cura est, intra Monasteriorum septa & claustra vigili sollicitaque custodia servarentur, tam ante, quam post Tridentinæ Synodi Decreta Romani Pontifices Prædecessores nostri tot sanctissimis Legibus, & initis Apostolicæ providentiæ charitatisque consiliis communire & confirmare studuerunt; ut, quæ se Christo dicaverint, & a carnali concupiscentia recedentes, tam carne, quam mente se Deo voverint, consumment opus suum magno præmio destinatum. Quoniam autem, etsi providas hujusmodi Sanctiones Constitutionesque; si ea, qua decet, regularis disciplinæ observantia custodirentur, satis esse scimus, ut Virgines ea, quæ Cœlestis earumdem Sponsi Jesu Christi sunt, cogitantes, sint sanctæ & corpore & spiritu; longa tamen experientia edocti, & assiduis Venerabilium Fratrum aliarum Ecclesiarum Antistitum querelis admoniti, supremas Apostolicæ auctoritatis providentiæque partes requiri, ut abusibus quamplurimis ex nimia quorumcumque, aut sibi quocumque pacto arrogantium, aut prætendentium, aut obtendentium facultatem alias sibi quomodolibet sive a jure, sive ab homine concessam, vel demandatorum munerum ratione debitam esse, ut sive ipsi, sive alii ingredi clausuram Monialium, aut ipsæ Moniales e clausura ob quascumque etiam non legitimas causas egredi, & extra clausuram hujusmodi commorari possint, licentiam concedendi indulgentia sensim invectis opportune occurratur: Hinc est, quod Nos pro suprema omnium Christifidelium procuratione imbecillitati nostræ in universalis Orthodoxæ Ecclesiæ regimine divinitus imposita opportunum abusibus hujusmodi remedium, quantum cum Domino possumus, adhibere satagentes, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium omnes, & singulas Constitutiones a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini Decreta super clausura Monialium editas renovamus, & confirmamus, necnon in posterum ab omnibus & singulis, ad quos spectat, & in futurum spectabit, sub iisdem pœnis in Constitutionibus eorumdem Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, & Decretis Concilii Tridentini præfati contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Præterea motu proprio & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earumdem

 præsen-

præsentium tenore omnia & singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessiones omnibus & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis, quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiam de Latere Legatis, sive qui Provinciis & Legationibus Status nostri Ecclesiastici pro tempore præsunt, sive quos ad Carissimos in Christo Filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges & Reginas illustres, aliasque Summas Potestates, prout rerum conditio postulaverit, mitti & ablegari contigerit; sive qui, licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tamquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de Latere alias nuncupati & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi, & esse prætendunt, & in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii nostri, & ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque, etiam apud ipsos Imperatorem & Reges ac Summas Potestates Nuntii, sive Inter-Nuntii resident (exceptis dumtaxat locorum Ordinariis, iisque omnibus Superioribus, quibus tamquam Ordinariis & ordinaria jurisdictione utentibus Monialium Monasteria subjecta, & addicta sunt, in casibus tamen necessariis, & servatis aliis de jure servandis, & non aliter omnino), ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine & expressione nuncupatis personis quocumque tempore a quibusvis, etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore & prætextu per quascumque Apostolicas sive in simili forma Brevis, sive sub Plumbo expeditas Literas sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, & impertita, sive factas, datas, concessas & impertitas super hujusmodi ingressu revocamus, abolemus, annullamus atque irritamus; necnon a datarum earumdem præsentium die revocata, abolita, annullata & irrita, ac nullius prorsus momenti, ac vigoris esse & fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari; ac quemlibet omnium antedictorum, etiam speciali mentione dignorum quacumque facultate hujusmodi sive pro se, sive pro aliis temere uti audentem, ipso facto absque ulla alia declaratione pœnas & Ecclesiasticas censuras contra Violantes Clausuram Monialium inflictas, a quibus, præterquam a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi possit, incurrere & incursum esse; licentiamque hujusmodi concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti perinde ac, si minime concessa fuisset, ipso facto fore, & haberi, ac pœnas, & censuras Ecclesiasticas ipso etiam facto, ut præmittitur per contrafacientem incurri, & incursas esse statuimus, decernimus, ac declaramus. Decernentes easdem præsentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, & dignitatis existant, seu alia specifica, & individua mentione & expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati & auditi, causæque, propter quas præsentes emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ & justificatæ non fuerint; aut ex alia qualibet; etiam quantumvis juridica, & privilegiata causa, colore, prætextu & capite, etiam in corpore juris clauso: etiam enormis enormissimæ, & totalis læsionis nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac incogitato, & inexcogitabili individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ

tiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia & potestatis plenitudine paribus concesso vel emanato quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare ullo modo posse; sed ipsas præsentes Litteras semper firmas, validas & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri & continere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter & inconcusse observari: sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quatenus opus sit nostra & Cancellariæ Apostolicæ Regula *de jure quæsito non tollendo*, aliisque Constitutionibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & consuetudinibus, ac usibus & stylis, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque indultis & Litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis etiam quacumque ecclesiastica vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, scientia & potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis ac pluries iteratis, & quanticumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & in illis tradita, observata, exprimerentur & insererentur, præsentibus pro plene & sufficienter axpressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earumdem præsentium Literarum transumtis seu exemplis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die tertia Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo Pontificatus Nostri Anno secundo.

De Clausura Monialium, & admissione Famularum in Monasteria. Venerabili Fratri Josepho Mariæ Episcopo Portugalliensi.

Est XXVI. Bullarii tom. 2. pag. 177.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater Salutem & Apostolicam Benedictionem.

PER binas alias nostras in simili forma Brevis literas, quarum unæ quidem datæ fuerunt die 1. mensis Junii anno MDCCXLI. incipientes: *Cum Sacrarum Virginum*: alteræ vero die 3. mensis Januarii anno MDCCXLII. itidem incipientes: *Salutare in Catholica Ecclesia institutum*: ea opportuna adhibere curavimus Apostolicæ providentiæ supremæque auctori-

ctoritatis nostræ remedia, quæ ad instaurandam regularem quoad clausuram Monialium observantiam, a primæva disciplina per Prædecessores nostros Romanos Pontifices, & Sacros Canones confirmata sensim dilabentem, satis esse in Domino duximus. Quoniam autem non sine gravissimo animi nostri angore accepimus novas artes, ac nova inventa, etsi antiqua sint, ac toties proscripta, sub variis exquisitisque causis, & rationibus in dies excogitari, quæ non solum per præscriptas leges prohibentur, sed quampluribus etiam inordinationibus, & offendiculis aditum patefaciunt: Ac primum quidem eo pervenit famularum ad Monialium ministerium in Monasteria admittendarum abusus, ut indultum, quod ab Apostolica hac Sancta Sede sub tot salutaribus conditionibus concedi solet, etsi pro prima vice servatis iisdem conditionibus executioni demandetur, deinceps tamen quoties admissam famulam, aut e Monasterio egredi, aut viam universæ carnis ingredi contingat, toties, nulla indulti hujusmodi habita ratione, ad libitum Monialium, sine alia Antistitum Ordinariorum locorum, ad quos spectat, scientia & licentia, sed de Superiorum Regularium eorumdem Monasteriorum dumtaxat aliquando consensu, aliæ, atque aliæ in Monasterium inducantur famulæ, de quarum moribus, fama, vitiis, ac virtutibus nulla præcesserit legitima cognitio; unde fit, ut sub Famularum nomine ac prætextu, fœminæ quæcumque in Clausuras, non sine Clausuræ violatione admittantur: Illud præterea in more positum esse dolentes audivimus, ostia nimirum Monasteriorum, quæ semper clausa esse, nec nisi ad necessaria eorumdem Monasteriorum commoda recludi debent, ita assidue patefieri, ut Moniales, & quæcumque aliæ in Monasteriis degentes Virgines in propatulo sedentes, sive stantes, cum quibusvis utriusque sexus hominibus illuc accedentibus indiscriminatim colloqui, & jocari etiam non erubescant, ut sæpe quamlibet fœminam in quacumque ætate constitutam sive consanguineam, sive affinem, sive tamquam famulam cujuslibet earumdem Monialium in ipsam Clausuram accersant; & quamvis ipsæ Moniales impellant, sponte tamen ingressam deinde afferant; nec Religioni ducant censuras, ac pœnas canonicas, quibus eapropter obnoxiæ fiunt: Nos sane, qui pro imposita Nobis divinitus suprema Apostolicæ servitutis procuratione saluberrime occurrere debemus hisce abusibus, & inordinationibus, etsi abusus, & inordinationes hujusmodi in ista Fraternitatis Tuæ Diœcesi neque unquam irrepsisse, neque unquam irrepturos esse in Domino confidimus; Fraternitati tamen Tuæ notum esse volumus, quod Nos non solum omnes, & singulas Constitutiones tam ab iisdem Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus, quam a Nobis ipsis super clausura Monialium editas, verum etiam omnia & singula decreta tam a Concilio Tridentino, quam a Congregationibus Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium super eadem clausura, & admissione, & receptione Educandarum puellarum, & famularum, sive quarumcumque fœminarum promulgata, quatenus opus sit, tenore præsentium auctoritate Apostolica confirmamus, & sub pœnis etiam per easdem Constitutiones, & Dacreta contra inobedientes inflictis, servari mandamus, ac præcipimus. Insuper tenore, & auctoritate paribus statuimus, ac declaramus, admissionem receptionemque quarumcumque fœminarum, sive puellarum Educandarum, sive Famularum in Monasteria, quacumque ex causa, sine legitima authenticaque ejusdem Apostolicæ Sedis licentia toties, quoties opus fuerit, impetranda, & prævio examine super moribus, fama, habilitate, & necessitate ipsarum Educandarum puellarum, vel Famularum, per Antistites locorum Ordinarios tantummodo, & non alios quoscumque Superiores toties itidem, quoties necessitas postulaverit, habendo, non obstante quacumque consuetudine etiam longi temporis, fieri non debere. Quod si secus factum, ac fieri in po-

in posterum contingat, statuimus pariter ac declaramus, tam Moniales, & quascumque in Monasteriis degentes, quæ fœminas quascumque in eadem Monasteria quomodocumque admiserint, receperintque, quam ipsas fœminas admissas & receptas, canonicis censuris, & pœnis obstrictas esse, ac fore, a quibus easdem Moniales, & fœminas hujusmodi ejusdem tuæ Diœcesis, si fortasse hac in parte deliquisse contigerit, de præterito tantum absolvendi facultatem Fraternitati Tuæ, cum facultate etiam alios subdelegandi, tribuimus & impertimur. Cæterum Fraternitati Tuæ injungimus, ac pracipimus, ut omnium, & singularum ordinationum per laudatum Concilium Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, & dictarum Congregationum decreta, super clausura Monialium, & delegata Antistitibus locorum Ordinariis Visitatione tam interna, quam externa præscriptarum memor, easdem ordinationes sub pœnis desuper inflictis debitæ executioni mandare satagas, & studeas, nec non mandari facias, cures, & adnitaris. Interim, ad prosperi successus auspicium, Tibi, Venerabilis Frater, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die XXIV. Jan. MDCCXLVII. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Constitutio qua certus ordo præscribitur, pro Causis super nullitate Professionis Regularis mature discutiendis, & valide definiendis.

Est XLVII. tom.2. Bullar. pag.393.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Si datam hominibus fidem frangere, conventionesque eas, quæ ab humanis legibus robur accipiunt, abrumpere, ac violare non licet; multo magis necesse est obligatum Deo mentis propositum immutabiliter servari, Nosque præsertim, utpote sacrarum Legum custodes a Deo constitutos, oportet earum pactionum, quæ Divino, & Ecclesiastico jure indissolubiles sunt, perpetuam firmitatem, & observantiam asserere. Eam ob rem jam usque ab anno Incarnationis Dominicæ MDCCXLI. Pontificatus Nostri II., Apostolicas Literas dedimus, incipientes: *Dei miseratione*, in Bullario Nostro deinde editas *Tom.1. num.33.*, quibus certum præscripsimus ordinem, in Tribunalibus Ecclesiasticis servandum, quum in ipsis discuti & definiri deberent Causæ, in quibus de nullitate alicujus matrimonii contracti ageretur; non eo quidem consilio, ut si quod forte matrimonium cum impedimento aliquo dirimente initum fuisset, de illius nullitate judicium postulari, aut fieri prohiberemus; sed ut in hoc gravissimo judicii genere, in quo de sacro Connubiorum fœdere agitur, pleniori veritatis elucidationi consuleremus; utque Judices, non sine certissima cognitione omnium, quæ ad rem maxime conducunt, hujusmodi vinculum ex tot rationibus insolubile sententiis suis, tamquam irritum ab initio, dissolverent. Cujus quidem Constitutionis utilitas, Deo favente, ad hunc diem aperte comprobatur: quum ex eo tempore, neque tot Causæ super prætensa Matrimoniorum nullitate in Tribunalibus pendeant; nec tam frequenter, ut antea, Nobis exhibeantur preces pro obtinendis dispensationibus super Matrimonio rato & non consummato, dum scilicet ante omnium oculos propositæ sunt difficultates paulo quidem majores, sed omnino justæ, quæ, ex novo ordine a Nobis statuto, cuilibet superandæ se offerent, antequam optatum finem assequatur.

Quemadmodum itaque pro Matrimoniis carnalibus a Nobis provisum fuit, ita nunc de spiritualibus animarum nexibus, de Religiosis videlicet utriusque sexus Regularium Professionibus, pari ratione statuere decrevimus: nimirum certam normam, ac methodum tradere, quam observare debeant Judices Ecclesiastici, quoties judicia super nullitate Professionum in aliquo Ordine Regulari a Sede Apo-

Digitized by Google

Apostolica approbato factarum, coram ipsis agitari contingat; neque id quidem ad hunc finem, ut aditus intercludatur iis, qui justis de causis hujusmodi actiones intentare velint, ac postulent, Professionem a se factam ex capite nullitatis irritam declarari; sed ut ipsi Judices rerum veritatem in specie dignoscere, suasque sententias indubiis fundamentis innixas proferre valeant; ac ne unquam, ex ignorantia factorum, aliquem decernant solutum vinculo, dum is forte, valide solemnium votorum professione emissa, Religioso Ordini, cui nomen dedit, re ipsa maneat adstrictus. Qua ex methodo a Nobis tradenda hunc fructum similiter obventurum speramus, ut & rariores in posterum in Tribunalibus futuræ sint Causæ super prætensa Professionum nullitate; & qui deinceps hujusmodi nullitatis declarationem in foro externo obtinuerint, & consequenter a Religione discesserint, non amplius anxia aut male tuta, conscientia vivant, ac propterea ad Nos, aut ad Officium Pœnitentiariæ Nostræ Apostolicæ, ut non semel evenisse novimus, confugere cogantur, occultato; ut moris est, in precibus nomine, fatentes sententiam super Professionis nullitate pravis artibus extortam a se fuisse, decepto judice, vel per mendacia in facti expositione adhibita, vel per corruptos Testes; ideoque flagitantes, ut ex gratia & dispensatione Apostolica, facultas manendi in sæculo ipsis indulgeatur.

Ut autem ordinate procedamus, distinguendum initio est inter Regulares illos, qui intra quinquennium a die factæ Professionis, de illius nullitate actionem promovent; & eos, qui post elapsum quinquennium reclamant. Quod ad priores attinet, celebre est de illis decretum Sacræ Tridentinæ Synodi *sess.25. de Regular. cap.19.* in hæc verba: *Quicumque Regularis prætendat, se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere, sine licentia Superiorum; non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die Professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo & Ordinario.* In quo sane decreto licet in littera Virorum Regularium dumtaxat mentio fiat, nihilominus etiam fœminæ Religionem professæ comprehenduntur; quum, ex regulis juris, masculinum genus etiam fœmininum includat, ubi una eademque causa pro fœminis æque, ac pro masculis militat. Quamvis autem Decreti verba satis clara sint, variæ tamen quæstiones circa eorum sensum ac vim excitatæ fuerunt.

Quum etenim ibi sermo dumtaxat sit de Regulari Professo, qui suam Professionem nullam fuisse contendat: *Quicumque Regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem &c.*, nihil vero expresse statuatur de ipsa Religione, cujus aliquando interest alicujus Alumni sui Professionem irritam declarari; ut si quis, exempli causa, comperiatur occultum aliquod impedimentum non revelasse, de quo interrogatus fuerat, adjecta declaratione, quod, eo forsan existente, & non patefacto, ipsius admissio a Religione minime rata habenda foret; hinc dubitatum fuit, an in hujusmodi casu solus Superior Regularis sine Ordinario procedere posset, an vero etiam in hac facti specie discutienda esset Causa coram Regulari Superiore simul & Ordinario Loci. Super quo Congregatio S. R. E. Cardinalium ad ipsius Concilii Tridentini Interpretationem ab Apostolica Sede deputatorum constanter decrevit, Causas hujusmodi super nullitate Professionis, tam a Regulari Professo, quam a Religione, intra quinquennium in judicium deductas, & a Superiore Regulari, & ab Ordinario Loci simul cognoscendas esse.

Quum item quinquennium, intra quod admittitur reclamatio adversus Professionem, Sancta Synodus computandum voluerit *a die professionis*; cumque potior, atque communior causa, quæ pro nullitate Professionis adduci solet, in metu consistat; metus autem per totum quinquennium,

nium, atque etiam ulterius, aliquando perseveret; quæsitum fuit, an, ubi de metu agitur, initium quinquennii desumendum sit ab ipso die Professionis emissæ, an vero a die, quo Professus liberam reclamandi facultatem habere cæpit. Eadem vero Congregatio declaravit, in utroque pariter casu, concessum quinquennii tempus a die emissæ Professionis esse computandum.

Ad idem pariter quinquennium pertinet alia agitata quæstio, an scilicet prædicti Ordinarius & Superior Regularis cognoscere possint Causas nullitatis Professionis etiam post ipsum quinquennium, ubi nempe Professus intra illius decursum reclamaverit, sed judicium prosequi deinde neglexerit aut nequiverit. Decretum est autem ab eadem Congregatione, coram præfatis Judicibus a Concilio memoratis agendam esse Causam, etiam post elapsum quinquennium, dummodo satis constet, eam intra præscriptum tempus à reclamante serio intentatam fuisse.

De ipsis autem Judicibus pro hujusmodi Causarum cognitione a Sancta Synodo designatis, per ea verba: *coram Superiore suo, & Ordinario*; complures similiter motæ sunt quæstiones, quæ majori eorundem verborum elucidationi causam dederunt. Et primo quæsitum fuit, quisnam censendus esset Superior Regularis in casu, & ad effectum, de quo agitur; utrum scilicet Provinciæ Rector, an Generalis Ordinis Moderator; Congregatio autem ejusdem Concilii Interpres definivit esse Superiorem localem, nimirum Abbatem, vel Guardianum, sive Priorem, aut alio quocumque nomine nuncupatum Præpositum, seu Rectorem illius Monasterii, aut Cœnobii, in quo reclamans Professionem emisit; eum nempe, qui hujusmodi Monasterii aut Cœnobii regimen exercet, quo tempore Causa super nullitate Professionis in judicium deducitur. Quæsitum item fuit, quisnam Monialium proprius Superior dicendus sit, ad effectum judicandi una cum Ordinario de earum Professionis nullitate. Responsum fuit, quod, si agatur de Monialibus Ordinario Loci immediate subjectis, tunc, quum nullus sit earum Superior Regularis, solus Ordinarius judicat de Professione reclamantium intra quinquennium: Si vero Moniales Regularium regimini subsint, tunc hujusmodi Causæ judicandæ sunt ab Ordinario loci simul, & a Superiore Regulari; ab eo nimirum, cui concreditum est universum Monasterii regimen, non autem a Confessario Regulari Monialium. Dubitatum est etiam, utrum Superior Regularis jus suum cedere possit Ordinario Loci, eique permittere, ut in hujusmodi Causis solus procedat, & judicet: Id autem prædicta Congregatio fieri posse negavit; permisit tamen Superiori Regulari, ut si judicium assumere nolit, aut non possit, alium subrogare valeat vel Regularem, vel etiam Ecclesiasticum Sæcularem juris Canonici peritum, qui una cum Ordinario Judicis partes exerceat. Denique quæsitum fuit, si forte Ordinarii & Superioris Regularis judicia inter se discrepantia extiterint, quodnam ex ipsis alteri prævalere debeat. At in hoc casu responsum fuit, Causam ipsam ad Apostolicæ Sedis judicium devolutam censeri.

Quum vero inter capita nullitatis Professionem Regularem irritantia, unum etiam adnumeretur, si nempe aliquis Professionem emiserit in Cœnobio ad Novitiorum institutionem minime destinato, in iis tamen locis, in quibus rec. mem. Prædecessor Noster Clemens Papa VIII. Decreta de Regularibus a se edita vim habere mandavit; si quis ex hoc capite Professionem a se factam intra quinquennium impugnare voluerit, aut etiam si Religio intra idem quinquennium postulaverit alicujus Professionem ex hujusmodi capite irritam declarari; decretum extat a fel. record. Urbano Papa VIII. altero Prædecessore Nostro justis gravibusque de causis, ac de consilio præfatæ Congregationis Conc. Trident. Intepretis, editum die v. Januarii anni MDCXXXVI., incipien. *ad occurrendum*, quo statutum fuit, hujusmodi Causas ad eandem Congregationem privative pertinere. Hæc sunt

sunt potiora in hoc genere Decreta ex Regestis prælaudatæ Congregationis excerpta, quæ licet alias a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus Apostolica Auctoritate non semel approbata fuerint, & confirmata; Nos tamen eadem, præsentium Litterarum tenore, atque Auctoritate simili, novo approbationis & confirmationis Nostræ robore communimus, atque ab omnibus, ad quos spectat, seu respective spectabit, in posterum pro regula haberi, ac plenariæ executioni demandari præcipimus.

Quibus ita constitutis, firmataque pertinentia Causarum, quæ intra quinquennium a die Professionis emissæ adversus illius validitatem introducuntur; consequens est, ut & ea indicemus, quæ de ordine ac methodo in hujusmodi judiciis servanda, a Majoribus sapienter constituta sunt, tum ea proferamus, quæ Nos ipsi opportune addenda censuimus, quæque pari auctoritate, ac præsentium litterarum vigore, perpetuis futuris temporibus servari volumus & mandamus. Jam de ipsa hujusmodi Causarum introductione notum est decretum ejusdem Concilii Tridentini *cit. Sess.25. cap.19. de Regular.*, *ut si quis antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam Apostata puniatur; interim vero nullo privilegio suæ Religionis juvetur*. Ex quo sequitur Regularem postulantem judicium fieri de suæ Professionis nullitate, ab ipso judicii limine repelli, nisi constet eum in Religionis suæ Claustris morari, & Habitum Regularem resumpsisse, si ipsum antea deposuerit.

De probationibus vero, licet non ignoremus, apud Superiores Regulares, Ordinariosque Locorum usu receptum fuisse, in re tanti momenti, judicia sua fundare in extrajudicialibus attestationibus, quantumvis juramento firmatis, quæ *ad perpetuam* dicuntur; hoc tamen de cætero usurpari prohibemus; volentes, atque districte mandantes, ut ad adstruendas probationes in hujusmodi Causis necessarias; verus & judicialis Processus omnino conficiatur; in quo & Articuli exhibeantur ex parte illius, qui adversus Professionem agit; & Interrogatoria dentur ab ea parte, quæ stat pro ipsius Professionis validitate; & Testes tam super Articulis, quam juxta hujusmodi Interrogatoria examinentur; utque, hac forma non servata, Processus ipse, & Sententia dependenter ab eo prolata, insanabili nullitatis vitio corruere censeantur; salva etiam dispositione juris communis, quoad alia nullitatis capita, si quæ forte in ipsa Processus compilatione intervenerint.

Sub eadem pœna nullitatis, decernimus atque statuimus, ut in hoc judicio citari, & audiri debeant tum Defensores Monasterii, seu Cœnobii, in quo Professus Vota Religiosa suscepit, tum ipsius Professi Consanguinei, sive propinqui, sive alii, quibus bona sua donavit, aut cessit; uno verbo omnes, quorum interest illius Professionem sustineri; in primis autem ii citentur (si superstites fuerint) qui indicati erunt tamquam Auctores aut complices metus eidem incussi, ut Votis invitus se obstringeret. Quemadmodum vero in citata Constitutione Nostra, quæ incipit *Dei miseratione*, decrevimus, ut in singulis Diœcesibus ab Ordinario deputari deberet aliquis probitate ac doctrina commendatus, cujus officium esset in Causis Matrimonialibus in judicio stare pro validitate Matrimonii; ita nunc omnibus & singulis Locorum Ordinariis committimus & mandamus, ut personam aliquam similibus qualitatibus præditam in suis respective Diœcesibus eligant, cui *Defensoris Professionum* munus imponant; utque huic omnia demandata, injuncta, & respective applicata esse censeantur, quæcumque Nos in præcitatis Litteris de Matrimonii Defensore statuimus; Nos enim eadem omnia, præsentium tenore, ad hujusmodi Professionum Defensores expresse extendimus, & respective applicamus, & quoad istos pari modo locum habere decernimus. Id solum peculiariter pro Defensore Professionis in præsentibus statuentes, ut scilicet quidquid pro ipsius

Digitized by Google

ipsius honorario, aut mercede, sive pro expensis in defensione Causæ occurrentibus, eidem præstandum esse Judex prudenter arbitratus fuerit, id omne ab illis exsolvi debeat, quibus a Professo renunciata fuerunt bona in Religionis ingressu dimissa; Si vere hi non existant, aut si Professus nihil renunciandum habuerit, ipsa Religio, quatenus ex illis sit, quæ temporalia bona possident, ad hujusmodi solutiones teneatur; Si autem nec adsint bona renunciata, nec Ordo Regularis de quo agitur, quidquam possideat, tunc Defensori Professionis satisfiat ex pecuniis mulctarum illius Tribunalis, in quo Causa agitata fuerit, sive alterius, prout in aliis prædictis Litteris Nostris de Matrimonii Defensore statuimus.

Lata demum Sententia a Superiore Regulari, & ab Ordinario Loci, si ea pro validitate Professionis pronunciata fuerit, neque Professus appellationem interponat, Causam finitam esse non dubitatur, Si vero Professus ad Judicem secundæ instantiæ appellaverit, vel etiam ulterius eadem Causa retractanda fuerit; in omnibus hisce judiciis volumus similiter Defensorem Professionis ex Officio deputatum intervenire, eodem prorsus modo, quo in citata Constitutione decrevimus, Defensorem Matrimonii, in secunda & ulteriori instantia, judicio semper adesse. Ac sicuti præterea statuimus, hujusmodi Defensoris partes esse a Sententia Judicis primæ instantiæ pro Matrimonii nullitate lata ad ulterioris instantiæ Judicem provocare; & formam prosequendi judicium in ulterioribus hujusmodi instantiis præscripsimus; ita porrò volumus ut Defensor Professionis a Sententia in prima instantia pro nullitate Professionis edita appellare omnino debeat; atque in secunda seu ulteriori hujusmodi Causarum revisione, eadem omnia volumus observari, quæ pro Causis Matrimonialibus in eadem Constitutione mandavimus.

Quemadmodum denique legitimas pœnas ibidem constituimus adversus eos, qui post unicam obtentam Sententiam pro prioris Matrimonii nullitate, sive pendente appellatione, sive ea per incuriam aut fraudem Defensoris non interposita, ausi fuissent novas Nuptias contrahere; atque decrevimus nemini licere ad altera Vota transire, nisi duæ saltem Sententiæ conformes pro nullitate prioris Matrimonii emanaverint; ita, si quis in Ordine Regulari Professus, post unicam Sententiam favore Nullitatis Professionis pronunciatam, sive pendente, sive omissa culpabiliter appellatione, e Claustris exire, a Religione discedere, quodque magis est, Habitum Regularem abjicere præsumserit; volumus, atque statuimus, omnibus eum pœnis atque censuris a Sacris Canonibus, & a Constitutionibus Apostolicis contra Apostatas latis atque sancitis, subjacere, & obnoxium esse; decernentes pariter, in hujusmodi Causis de Professionis nullitate, liberum Professo non esse a Religione migrare, nisi duas saltem obtinuerit Sententias conformes, quibus ab eo emissa Professio nulla & irrita declarata fuerit.

Et primæ quidem Instantiæ Judices super validitate Professionum, quæ intra quinquennium judicialiter impugnantur, ut supra dictum est, Superior Regularis, simulque Ordinarius Loci esse debent. Si vero eædem Causæ in secunda, aut ulteriori instantia sint discutiendæ, statuimus, inhærentes antiquis quibusdam sæpedictæ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Decretis, quæ pariter tenore præsentium approbamus, & confirmamus, ut Causæ hujusmodi ad eos Judices devolvantur, ad quos de jure aliæ omnes Causæ Ecclesiasticæ, post Sententiam Ordinarii, in gradu appellationis respective devolvuntur; ita tamen, ut hi quoque Judices, sicuti Ordinarius in prima instantia una cum Superiore Regulari processit, & ipsi procedere & judicare debeant una cum Superiore Regulari, non quidem illius Monasterii, in quo reclamans professus est, sed alterius Monasterii ejusdem Ordinis in eorum Civitate aut Diœcesi existentis, vel eo non extante, cum Superiore vicinioris Monasterii ejusdem pariter ordinis, seu cum alia per-

sona Ecclesiastica, cui juxta præmissa, Superior ille ad quem pertinet, suas vices ad hunc effectum delegaverit. Si autem hujusmodi Causæ in secunda aut ulteriori instantia ad Sedem Apostolicam devolvantur, & a prædicta Congregatione Concilii, sive ab altera super Consultationibus Episcoporum, & Regularium, aut denique ab Auditorio Rotæ, ut respective assolet, discutiendæ fuerint; nullus erit locus ad judicandum Superiori Regulari; qui neque tunc ad ferendam Sententiam admittitur, quum ab eadem Congregatione Concilii, juxta relatum superius Urbani Prædecessoris Decretum, examinanda fuerit, etiam in quinquennium, validitas Professionis ex eo capite impugnatæ, quod facta fuisse asseratur in Monasterio, aut Cœnobio Religiosis Tyronibus instituendis minime addicto.

Hactenus de judiciis super nullitate Professionis, quæ intra quinquennium a die ipsius Professionis emissæ introducuntur; de quibus hoc etiam declarando decernimus, ut quæcumque in superioribus statuta sunt, & omnia locum habere, & observari debeant etiam in Curia S.R.E. Cardinalis, Nostri & Romani Pontificis pro tempore in Urbe ejusque Districtu Vicarii in Spiritualibus Generalis; quoties hujusmodi Causas intra idem quinquennium in ipsius Tribunali Ordinario judicandas esse contingat. Jam vero videndum est de ejusdem generis Causis, quæ post elapsum quinquennium hujusmodi, in judicium adducuntur.

Porroquum Sancta Tridentina Synodus, post quinque annos ab emissa Professione transactos, omnem aditum ad reclamandum Professis interclusum esse sanxisset, per ea aperta verba superius relata: *Non audiatur, nisi intra quinquennium a die Professionis*: adeo inhærendum hujusmodi sanctionis litteræ duxerunt Majores Nostri, ut sub piæ mem. Prædecessore Nostro Gregorio Papa XIII. decretum fuerit, ac veluti pro regula statutum, nullius Causæ introductionem super nullitate Professionis, elapso quinquennio, admittendam esse; etiamsi Professio per vim & metum facta diceretur, atque probari vellet, hujusmodi vim & metum toto quinquennii tempore permansisse. Verba Decreti die v. Martii anni MDXCVIII. editi, quæ habentur *Decretorum Congregationis Concilii Tomo 9. fol. 55.*, hæc sunt: *Gregorius XIII. ex Sententia Congregationis Concilii declaravit, eos, qui per vim & metum se Religionem professos prætenderent, nisi intra quinquennium reclamaverint, eo elapso, non esse audiendos, tametsi allegarent, vim & metum semper durasse*.

At vero procedentibus temporibus, non sine justis gravibusq e Causis, ut plane persuasum habemus, inductum fuit, ut admitterentur instantiæ pro *restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii*.

De quibus tamen judicium facere ad Apostolicam Sedem semper privative pertinuit, sive ex parte Professi, sive ex parte Religionis instantiæ hujusmodi proponerentur, ac licet ipsa reclamatio ob impedimentum per totum quinquennium perseverans dilata fuisse diceretur. Hoc enim remedium restitutionis in integrum, extraordinarium in jure vocatum, cujus concedendi facultas Judicibus inferioribus competere nequit, non obstante quacumque contraria consuetudine, etiam immemorabili, aut quolibet asserto privilegio, ut patet ex compluribus in eandem sententiam decretis ejusdem Congregationis Tridentini Concilii Interpretis, quæ recensita fuerunt in Decreto edito die xxiv. Septembris anni MDCCXL. in Causa *Sicula Restitutionis in Integrum*, quod a Nobismet ipsis die xxviii. ejusdem mensis, & anni approbatum & confirmatum fuit, quodque iterum præsentium tenore approbamus & confirmamus; reservato Nobis & successoribus Nostris Romanis Pontificibus jure concedendi Ordinariis, & Superioribus Localibus, in quibusdam peculiaribus casibus, facultatem examinandi etiam Causas restitutionis in integrum, ac super ipsis pronunciandi, antequam ad sententiam ferendam super Professionis validitate, aut nullitate deveniant;

tiant; ut non semel ex Apostolicæ Sedis dispensatione factum fuisse non ignoramus.

Hujus autem judicii methodus diversa quondam fuit ad ea, quæ in præsenti observatur. Antiquis enim temporibus, visa probabili ratione, seu fumo, ut ajunt, causarum restitutionis in integrum, ea ab Apostolica Sede concedebatur, nimirum facultas indulgebatur reclamantibus adversus Professionem, ut licet elapsum esset quinquennium, nihilominus de illius nullitate coram Judicibus competentibus actionem promovere possent; pro cujus judicii instructione deinceps a Superiore Regulari, & ab Ordinario Loci legitimus conficiebatur Processus, atque sententia super validitate, aut nullitate ferebatur. Quæ sane methodus si hoc etiam tempore in usu esset, oporteret Nos eorum præcipue, quæ ad hujusmodi judicium consequentia sunt, rationem habere; ac providere, ne unius tantum sententiæ vigore Professiones Regulares dissolverentur. Sed alius hodierno tempore est ordo, qui in præfatis Congregationibus, seu Tribunalibus Urbis, pro concedenda restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii, observatur. Nam priusquam super eo quidquam decernatur, committitur Ordinario Loci, & Superiori Regulari, ut Processum conficiant; eoque demum transmisso, proponitur dubium super concessione restitutionis in integrum, idque non minus accurate ac severe examinatur, ac si dubium propositum esset super ipsa validitate, aut nullitate Professionis. Si autem petita in integrum restitutio concedatur, tunc Ordinario & Superiori Locali committitur, ut sententiam proferant super controversa Professionis validitate. Sed quamvis in hujusmodi Commissionibus plena ipsis relinquatur facultas judicandi sive pro validitate, sive pro nullitate Professionis, prout ipsis justum visum fuerit; usu tamen compertum est, quod, quum iidem satis noverint quam diligenti, & gravi judicio apud Sedem Apostolicam discussæ fuerint Causæ, propter quas restitutio in integrum concessa fuit; viso dumtaxat hujusmodi concessionis rescripto, nec ulteriori instituto examine, ad ferendam pro nullitate Professionis sententiam, ut plurimum sine dubitatione procedunt.

Accuratum hujusmodi examen Causarum restitutionis in integrum apud Romanæ Curiæ Judices in more positum, non modo non immutare intendimus, verum etiam approbatione Nostra singulis, ad quos pertinet, magnopere commendatum, ab ipsis in posterum observari volumus ac jubemus; hoc tamen addito, ut in Commissionibus, quæ diriguntur Superioribus Regularibus, & Ordinariis Locorum pro conficiendis Processibus, iisdem sub pœna nullitatis actuum injungatur, ut in omnibus procedere debeant cum interventu Defensoris Professionis; ad quem nimirum pertinebit Interrogatoria dare, juxta quæ examinari debebunt Testes, aliaque ad Officium sibi impositum pertinentia diligentissime præstare. Item volumus, ut in ipsa propositione dubii super concessione restitutionis in integrum, tam in præfatis Cardinalium Congregationibus, Concilii Tridentini interpretationi, & Episcoporum ac Regularium consultationibus præpositis, quam in Auditorio Rotæ, aut quacumque Congregatione peculiariter forsan deputata, sub simili nullitatis pœna, Defensor Professionis, ab eo, qui Tribunalis caput est, deputatus, expensis eorum, de quibus supra, semper & in omnibus actibus in judicio stare debeat; neque solum in prima hujusmodi dubii propositione, sed etiam in ulterioribus, quatenus reclamans in prima rejectus, ad novam audientiam admittatur. Denique, ut pro fruendo beneficio restitutionis in integrum, unica favoribilis resolutio nequaquam sufficiat, nisi ea per secundam conformem, iterato Causæ examine, auditoque semper Defensore Professionis, confirmata fuerit; quemadmodum in altera Constitutione Nostra, præsentis initio allegata, de Causis super nullitate Matrimonii constituimus; Nos enim præsentium tenore decernimus,

ac sub pœnis adversus Apostatas sancitis districte prohibemus, ne quis sub clypeo unicæ resolutionis pro concessione restitutionis in integrum obtentæ, e Religiosis Claustris migrare, multoque minus Habitum Regularem deponere audeat, seu præsumat: quum ad prædictas pœnas declinandas, & altera resolutio super restitutione in integrum priori consentanea, & sententia super nullitate Professionis a Superiore Regulari, & ab Ordinario ferenda, expectari omnino debeant; nec nisi per hujusmodi sententiam, a prædictis Judicibus, præviis duabus resolutionibus pro concessione restitutionis in integrum, legitime latam, Judicium absolutum censeri queat.

Quæ omnia si ita observabuntur, ut a Nobis constituta sunt, utque omnibus, ad quos pertinet, ac pertinebit in posterum, sedulo observanda & implenda a Nobis præscribuntur, & enixe inculcantur; profecto non dubitamus, quin multo rariores in posterum futuræ sint instantiæ & contentiones eorum, qui vel intra quinquennium a die Professionis emissæ, vel etiam eo elapso, susceptum Religiosæ vitæ Institutum relinquere adnitantur. Ad hoc autem certius obtinendum magnopere contulerit, si a Superioribus quoque Regularium Ordinum in Novitiorum admissionibus ea observabuntur, quæ & in eorum Constitutionibus, & in Decretis fel. recordat. Clementis Papæ VIII. Prædecessoris Nostri statuta sunt quæque omnia ab ipsis plenissime observari & impleri, Nos pariter ipsis præcipimus ac jubemus; tum etiam si ipsi minus facile consensum suum præbebunt, ut admittantur ad Professionem Tyrones, sive qui ætatem quidem a Concilio præscriptam compleverint, at non ad eam pertigerint, quæ a Constitutionibus Ordinis statuta est, sive illi, qui licet annum Novitiatus expleverint ad normam Concilii, adhuc tamen ulterius in eo manere deberent, juxta præscriptum suarum peculiarium Constitutionum; multoque magis ii, qui nec per integrum annum, sed per octo, aut sex menses dumtaxat Tyrocinium posuerunt; ac demum si ipsi Superiores haud se interponent, neque curabunt, ut Professi ante legitimam ætatem ad Ordines Sacros promoveantur. Quæcumque enim sive in Sacris Canonibus, aut Pontificiis Constitutionibus, sive in peculiaribus Ordinum statutis, circa præmissa provide constituta sunt, non parum habent momenti ad religiosam vocationem in hominum cordibus stabiliendam, & ad cohibendam versatilem animorum mobilitatem, quæ ut plurimum aut sola, aut potissima causa est, qua Professi adducuntur, ut vota, quibus obstricti sunt, irrita declarari cupiant. Neque vero Apostolica Sedes ullas unquam dispensationes in præmissis concedere consuevit, nisi prævio assensu, aut etiam accedentibus precibus Superiorum Regularium; quibus nempe æquum & necessarium est fidem adhiberi in expositione Causarum, quas urgere asserunt pro concedendis dispensationibus, quæ petuntur. Illud autem nullo modo ferri, aut probari potest, quod tamen apud plerosque invaluisse constat, ut scilicet reclamantibus adversus Professionem sive intra quinquennium, sive post ejus decursum, Superiores ipsi contradictores sese non exhibeant, aut etiam aperte suffragentur; ex falsa nimirum opinione, quod Religiosorum Virorum societate Indignus censendus sit, quicumque ab ea discedere exoptat; quodque ex inutili Monacho, utilis fortasse Clericus Sæcularis existere possit. Nunquam enim licitum est justitiam deserere aut procedere, quæ jubet omni ratione sustineri actum adeo solemnem, & natura sua irrevocabilem, in quo perficiendo, una cum Professo, ipsa quoque Religio intervenit.

Ad prædictum finem præterea quammaxime proderit, si & Ecclesiastici Præsules, & Judices, debitas officii sui partes explere non prætermittent. Ecclesiarum quidem Præsules, si anathemati subjectos declarabunt omnes & singulos, cujuscumque qualitatis, conditionis, & dignitatis fuerint, qui Virgines, aut Viduas, seu alias quascumque Mulieres invitas,

vitas, præterquam in casibus in jure expressis, coegerint ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum Habitum cujuscumque Religionis, vel ad emittendam Professionem; juxta sanctionem Sacræ Tridentinæ Synodi *Sess.xxv. cap.*18. *de Regular.*, ubi etiam pares censuræ statuuntur adversus eos, qui in hujusmodi factis consilium, auxilium, vel favorem dederint; ac si omnes similiter, quotquot ausi fuerint compellere viros ad ingediendam Religionem, & ad Vota profitenda, justis gravibusque pœnis afficient. Judices vero, si falso ante omnia deposito præjudicio, quo nonnulli arbitrantur latissimam viam, quoad fieri potest, aperiendam esse iis, qui inde migrare cupiunt, ubi invito animo commorantur ad exactam justitiæ lancem expendent, & numerum, & qualitatem Testium, qui ad comprobandam nullitatem Professionis inducuntur; & vim majorem a minori, metum gravem a levi, debilem a constantiori sexu, interclusam a permissa reclamandi facultate discernent; aliasque omnes circumstantias sedulo animadvertent, quæ in hoc toto rerum genere ab Auctoribus considerari solent.

Itaque prædictis omnibus & singulis gravissime denunciamus, districteque præcipimus, ut in cunctis, quæ ad eorum officia pertinent, a justitiæ tramite, & a præscriptis sibi legibus ne minimum quidem discedant; ac meminerint, omnium, quæcumque gesserint, severissimam sibi rationem tum apud Divinum Judicem, tum apud homines reddendam fore. Nos vero, si Deo placuerit, valetudinem Nobis cum vita servare, non parum operæ conferre intendimus, quo planius atque facilius de Causis hujus generis ab ipsis in posterum judicari valeat. Siquidem Nobis propositum est cum consilio delectorum Virorum in Theologica & Canonica facultate præstantium, nonnullas quæstiones accurate examinare, ac dirimere, quæ variis Scriptorum opinionibus jactatæ, & varias species induentes, juxta diversas occurrentium casuum circumstantias, ancipites atque sollicitos detinere solent Judicantium animos; ut Nobismet ipsis in minoribus olim constitutis non semel evenisse meminimus, quum pro munere Secretarii præfatæ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, hujusmodi Causas ad regulam Juris exigendas præ manibus haberemus. Ejusmodi sunt, exempli causa, quæstiones: Utrum Professio quamvis initio nulla fuerit, per subsequentes tamen actus convalidetur; quinam sint actus, ex quibus hujusmodi convalidatio, seu ratificatio inducatur; & quid momenti habeat ad hunc effectum susceptio Sacrorum Ordinum *ad titulum Religiosæ paupertatis*. Præterea, si quis forte ante legitimam ætatem ignorans Professionem emiserit, & in ea ignorantia per plures annos in Religione permanserit, seque valide Professum existimans, ea omnia, quæ Professorum sunt, una cum Sociis præstiterit, an hic deinde intelligens qua ætate Vota emiserit, non obstantibus actibus veri Professi a se gestis, adhuc, præfatæ ignorantiæ præsidio, actionem habeat ad reclamandum adversus Professionem a se factam; an vero talis ignorantia nihil eidem suffragetur, quo minus Professionem initio nullam per subsequentes actus ratam habuisse censeatur. Item, an Professus, qui in Professionis actu impedimentum aliquod, sive defectum, occultavit, de quo interrogatus fuit, addita declaratione ad formam Constitutionum, quod scilicet Religio ipsum cum hujusmodi defectu aut impedimento forsan occultato admittere non intendebat; an, inquam, talis Professus, qui Religioni dolum struxit, ejusmodi commodum ex propria fraude desumere possit, ut validitatem suæ Professionis ex eo capite impugnare valeat. Denique, an ullam vim habere debeat in foro externo ad suadendam Judici nullitatem Professionis, quod reclamantes Professi asserere sæpe non dubitant, se in proferendis Religiosis Votis, mentem servasse alienam a proposito se obligandi. Hæc omnia, aliaque similia in hujusmodi judicii frequenter occurrentia, & in utramque partem hactenus disputata, tum No-

Digitized by Google

Nostro, tum aliorum, quos, ut supra diximus, in consilium advocaturi sumus, diligenti studio, Deo adjuvante, explanare deliberavimus.

Interim præsentes Literas, cum omnibus & singulis in ipsis decretis atque statutis, firmas, validas, & efficaces existere ac perpetuo fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, & omnibus & per omnia plenissime & inviolabiliter observari volumus & decernimus. Sicque & non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores: prædictasque S. R. E. Cardinalium Congregationes Generales & Particulares, aliosque ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sanctæ Sedis Nuncios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, auctoritate, & potestate fungentes & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, ubique judicari & definiri debere; ac nullum, irritum, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus, tam Causarum forsan ad hunc diem introductarum pendentia, quas quidem causas, in quibuscumque statibus & terminis de præsenti repeniantur, juxta superius præscripta omnino tractari, judicari, & definiri debere expresse decernimus; quam Nostra & Cancellariæ Apostolicæ Regula de Jure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, Decretis quoque, & Resolutionibus a præfatis Cardinalium Congregationibus, sive ab Auditorio Rotæ prædicto, aut aliis quibuscumque Judicibus, & Tribunalibus, alias forsan, & aliter factis, conditis, & emanatis, nec non quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, Privilegiis, Exemptionibus, & Indultis, etiam in corpore juris clausis, aut Literis Apostolicis quibusvis Personis, Collegiis, Locis, Ordinibus, etiam Militaribus, Congregationibus, Societatibus, & Institutis, etiam Societatis Jesu, & S. Joannis Hierosolymitani, aliisve quibuslibet specifica & individua mentione dignis, etiam sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, & cum quibusvis etiam clausulis, & decretis, etiam derogatoriarum derogatoriis, & irritantibus in genere, vel in specie, etiam motu simili, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, & occasiones præsentibus pro plene & sufficienter expressis, & exactissime servatis, & specificatis respective habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, & ad præmissorum effectum, plenissime & amplissime motu pari derogamus, & derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus insuper, & eadem Auctoritate prædicta mandamus, ut eædem præsentes, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam facilius deducantur, nec quisquam de eis ignorantiam prætendere valeat, ipsas præsentes, seu earum transumpta, ad valvas Ecclesiæ S. Joannis in Laterano, & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, nec non Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis Innocentianæ in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ per aliquem ex Cursoribus Nostris, ut moris est, publicari, & affigi, sicque publicatas & affixas, omnes, & singulos, quos concernent in futurum, perinde afficere & arctare, ac si unicuique illorum personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent.

Utque earundem præsentium transum-

sumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, ac sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum Confirmationis, Approbationis, Voluntatis, Mandatorum, Statutorum, Decretorum, & Declarationum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, quarto Nonas Martii, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Constitutio super designatione Confessariorum extraordinariorum pro Monialibus.

Est LVI. tom.2. Bullar. pag.471.

BENEDICTUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

PAstoralis curæ Nobis impositæ munus hanc inter alias sollicitudinem a Nobis exposcit, ut pusillorum animis in afflictione & angustia constitutis opportuna solatia ac remedia afferre non negligamus, quorum ope interiorem conscientiæ tranquillitatem recuperare aut conservare valeant, sine qua impossibile est debitam Omnipotenti Deo servitutem alacri & prompta affectione exhibere; hujusmodi angoribus & afflictionibus confici passim constat Religiosas Mulieres in Claustris degentes, quibus certus & unicus Sacramenti Pœnitentiæ Minister a Monasterii Prælato ad tres ut minimum annos designari solet; cui si aliquando, præ pudore, vel alia quapiam de causa, non omnes conscientiæ suæ recessus aperire audeant, atque ideo Confessionis integritati detrahere incipiant, in barathrum perditionis æternæ se ipsas misere conjiciunt. Quod sane haud raro evenire, satis Nobis exploratum atque compertum est, tum ex iis, quæ in Apostolicæ Pœnitentiariæ Officio tractari vidimus, dum olim in minoribus constituti plurium annorum spatio munus Doctoris in Decretis in eodem Officio sustinuimus; tum etiam ex iis, quæ in Episcopalis Anconitanæ primum, deinde in Metropolitanæ Bononiensis Ecclesiæ regimine, frequenti usu cognovimus; tum demum ex his, quæ sæpius ad Nos in Petri Cathedra octavum jam annum Dei miseratione residentes, deferri contingit, sive ex parte diversarum hujusmodi Monialium, quæ animarum suarum angustias paternis oculis Nostris identidem subjicere coguntur, sive ex parte Venerabilium Fratrum Nostrorum Ecclesiarum Antistitum, qui Nobis earumdem Monialium in suis diœcesibus existentium calamitates, ex prællegata causa ortas, aut viva voce, aut per Literas non semel repræsentarunt, ac super ea re Apostolicæ providentiæ opem postularunt. Hinc est, quod Nos earum spiritualibus indigentiis per hanc Nostram perpetuo valituram Constitutionem opportune prospicere volentes; non quidem intendimus consultissimam illam, & veteris disciplinæ auctoritate roboratam Legem tollere, aut abrogare, qua generaliter statutum esse dignoscitur, ut pro singulis Monialium Monasteriis unus dumtaxat Confessarius deputetur, qui Sacramentales Confessiones universæ earum Communitatis excipiat, neque liceat unicuique Moniali peculiarem Confessarium pro libito sibi deligere; sed hoc dumtaxat Nobis propositum est constituere, ut si quando generalis hujusmodi Legis rigor, in peculiaribus casibus, non sine animarum detrimento aut periculo, servari posse videatur; in promptu sit opportunæ dispensationis & indulgentiæ remedia occurrentibus necessitatibus admovere.

Sane jamdudum S. Thomas Aquinas

nas Scholarum Princeps, Ecclesiæque Doctor, *in Supplemento tertiæ Partis*, *qu.8. art.4.ad sextum*, sive *in quartum sententiarum*; ex quo Commentario desumptum est hujusmodi *Supplementum*, hoc Superioribus monitum dedit, ut Subditis suis, quibus certum & unicum Confessarium designare solent, haud difficulter licentiam concedant confitendi peccata sua alteri Sacerdoti; propterea quod multi infirmi & imbecilles animo reperiuntur, qui potius eligerent sine sacramentali expiatione ex hac vita migrare, quam ipsa peccata certo alicui Sacerdoti a Superiore designato aperire. Jam vero Sacrosancti Concilii Tridentini Patres, hanc legem districte sanxerunt, *sess.25. cap.10. de Regular.*, ut Episcopi, aliique Monasteriorum Prælati, subjectis sibi Monialibus Confessarium extraordinarium, duabus, aut tribus vicibus in singulos annos, exhibere debeant; per hæc verba: *Præter ordinarium autem Confessorem, alius extraordinarius ab Episcopo, aut aliis Superioribus, bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat*. Quod quidem non alia de causa præscriptum fuit, quam quia satis constabat nonnullas aliquando Moniales esse, quæ nulla ratione adduci possunt, ut aliquod peccatum suum ordinario Confessario confiteantur; adeo ut necesse omnino sit, alterius Confessarii copiam ipsis suppetere, ut apud hunc de peccatis suis integre, rite, atque utiliter confiteri possint. Id ipsum probe animadvertit Magnus Ecclesiæ Dei Sacerdos S. Carolus Borromæus, qui prædicti Concilii Tridentini absolutionem ope sua plurimum juvit, ejusque executionem & observantiam in sua Mediolanensi Civitate & Provincia non sine immensis laboribus & curis invexit; is enim hac de re ita decrevit; *Præterea Superiores, ex decreto Sacri Tridentini Concilii, quotannis idoneum Confessorem extraordinarium Monialibus sibi subjectis exhibeant, cui curent, ut universæ confiteantur, ut quæ hujusmodi indigent medicina, propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possit, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo sua peccata confitendo*, uti legere est *in Actis Ecclesiæ Mediolanen. impress.anno 1599. pag.53. in Editione autem Lugdunensi tom.1.pag.46.*

Porro quicumque Conciliaris Decreti sensus penitius introspexerit, non modo salutarem illius providentiam facile agnoscet; sed & circumspectam ejusdem æquitatem mirari debebit. Superioribus enim tantummodo injungitur, ut duabus tribusve vicibus infra annum, Confessarium extraordinarium Monialibus exhibeant; *bis, aut ter in anno offeratur*. Hujusmodi autem Confessarius jubetur earum omnium Confessiones excipere, quotquot eidem confiteri velint: *Qui omnium Confessiones audire debeat*. Neque tamen omnibus & singulis Monialibus præcipitur, ut peccata sua extraordinario Sacerdoti confiteantur. Nihil aliud enim requiritur ab omnibus in Monasterio degentibus, tam scilicet a Superiorissa, cæterisque Monialibus Professis, atque Novitiis, quam a Sæcularibus, quæ vel educationis causa, vel alio titulo in eodem Monasterio cum debitis facultatibus commorantur, nisi ut extraodinario Confessario singulæ se sistant, sive ad Sacramentalem Confessionem apud ipsum, si placuerit, peragendam, sive ad salutaria monita, etiam extra Sacramentalem Confessionem, ab ipso accipiendo. Atque ita prudentissime consultum est, ne, si Moniales aliquæ extraordinarium Confessarium adirent, aliæ autem coram ipso non comparerent, suspiciones atque oblocutiones excitarentur; & illæ quidem censerentur necessarias habuisse causas, ob quas ad extraordinarii opem confugere coactæ essent, aliæ vero ab hujusmodi necessitatibus & causis immunes judicarentur. Quam agendi rationem communi Doctorum calculo comprobatam, san.mem. Prædecessor Noster Clemens Papa XI. Edicto suo, (quod est *XV. in secunda parte ipsius Bullarii*) inviolabiliter servari mandavit, eamdemque omnium Diœcesum

fum confuetudo recepit. Nec aliud Nobis hac in re addendum fupereft, nifi, ut Venerabiles Fratres Noftros Ecclefiarum Antiftites enixe hortemur, ut, quamvis Tridentina Synodus de folis clauftralibus Monialibus in præmiffo decreto loquatur: nihilominus eandem difciplinæ formam obfervent, tam cum aliis Monialibus, quæ licet Claufuræ legibus minime adftrictæ fint, in communitate tamen vivunt; quam cum aliarum quarumcumque Mulierum, aut Puellarum Cœtibus, feu Confervatoriis, quoties tum illæ, quam iftæ, unicum Ordinarium Pœnitentiæ Miniftrum a Superioribus defignatum habeant. Quæcumque enim circa Moniales in rigorofa claufura viventes cavenda funt, eadem in aliis quibufcumque Mulieribus, five Regularibus, five Sæcularibus, in Communitate, aut Collegio degentibus, locum habere poffunt; ideoque pari providentia, iifdemque remediis arceri, aut emendari debent. Et nos quidem, quum hanc confuetudinem offerendi Confeffarios extraordinarios bis, aut ter in anno fingulis tam Monialium non Clauftralium Communitatibus, quam piis aliarum Puellarum & Mulierum Cœtibus & Communitatibus in noftra Civitate & Diœcefi Bononienfi induxerimus; (qua de re extat Edictum Noftrum *num. LVI.* inter Paftorales Inftitutiones Italico primum fermone a Nobis vulgatas, deindeque in latinum converfas) omnibus teftari poffumus, vel potius debemus, uberem fpiritualium utilitatum Meffem Nos inde evidenter collegiffe.

Quum vero fuper relati Conciliaris Textus intelligentia nonnullæ quæftiones aliàs excitatæ, eædemque jam pridem per opportuna Sedis Apoftolicæ decreta definitæ fuerint, operæ pretium ducimus hujufmodi definitiones ab omnibus, ad quos fpectat, omnino tenendas, atque fervandas, his noftris Apoftolicis Litteris complecti, & auctoritatis quoque noftræ robore communitas, in prædictorum omnium notitiam deducere. Et primo quæfitum fuit, ad quem Superiorem pertineat extraordinarium Confefforem Monialibus deputare, atque offerre: fed facilis fuit refponfio, quam Nos quoque decreto noftro ratam habemus, hujufmodi fcilicet deputationem ad eum regulariter fpectare, ad quem pertinet Confeffarii Ordinarii electio & deputatio; ideoque Epifcopus, five Ordinarius Loci, qui Monialibus fibi fubjectis Confeffarium Ordinarium dare confuevit, idem Confeffarium extraordinarium bis aut ter in anno, ad normam Tridentinæ fanctionis, eifdem offerre tenetur; Prælatus vero Regularis, ad quem pertinet Ordinarium Confeffarium fubditis fuis Monialibus, fervata Apoftolicarum Conftitutionum forma, defignare & conftituere: ipfe etiam eifdem extraordinarium Confeffarium in vim præfati decreti, & juxta eafdem Conftitutiones, duobus aut tribus per annum temporibus exhibere poteft, ac debet. Quæ tamen ideo *regulariter* obtinere diximus; quia fi Epifcopus aliquis (quod Deus avertat) adeo hac in re negligens effet, ut Monialibus fuis, bis terve in anno, extraordinarii Confeffarii copiam facere prætermitteret; obtendens, ut moris eft, nullam hac de re Monialibus ipfis follicitudinem, aut curam effe; tunc volumus Dil. Fil. Noftrum S.R.E. Cardinalem modernum & pro tempore exiftentem Majorem Pœnitentiarium, ftatim ac pro parte Monialium hujufmodi requifitus fuerit, Ordinarii Paftoris negligentiam fupplere debere, earumque Monafterio extraordinarium Confeffarium, ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Monialium Confeffiones ab ipfo Ordinario Loci approbati fuerint, cum omnibus neceffariis, & opportunis facultatibus, concedere, & deputare. Quod fi Prælatus Regularis eamdem Concilii legem de Confeffore extraordinario bis aut ter in anno Monialibus fibi fubjectis exhibendo, fimiliter implere neglexerit; tunc locus fiet Decreto Congregationis S.R.E. Cardinalium ad ipfius Concilii interpretationem, & exequutionem auctoritate Apoftolica quo fcilicet eadem Congregatio ad quæ-

 ftio-

stionem ab Episcopo Vercellensi propositam *die 25. Augusti anni MDCXXXI.* rescripsit, ut infra: *Episcopus Vercellen. supplicat sibi responderi, an deputatio Confessarii extraordinarii Monialium Regularibus subjectarum spectet ad Ordinarium Loci: Sacra Congregatio censuit, ad Episcopum non pertinere, nisi in casu negligentiæ eorumdem Regularium*, ut videre licet *Decretor. Lib. XIV. pag. 493.* Nec aliter respondit quæstionibus ab Episcopis Belgii exhibitis, *die 6. Aprilis anni MDCXLVII.*, ut legitur *Decretor. Lib. XVIII. pag. 327.* Quæ quidem rescripta & Decreta Nos etiam præsentium tenore, & Apostolica auctoritate, in omnibus & per omnia approbamus, & confirmamus.

Quam autem Tridentina Synodus de universa quidem Monialium Communitate, ut supra, decreverit, sed nihil de singulis Monialibus statuerit, ut patet legenti Textum citati Capitis X. utque etiam jam usque ab anno MDLXXXV. judicatum fuit ab ipsa Congregatione Cardinalium Concilii Interpretum, quod subsequens Rescriptum, quod extat *Decr. Lib. IV. pag. 90. Sacra &c. censuit, extrardinarium Confessorem offerendum non alicui Moniali singulariter, sed omnibus Monialibus universe, ut omnium Confessiones audire debeat; in arbitrio tamen cujusque Monialis esse, ut Confessario extraordinario velit confiteri.* Hinc ortum habuit alterum controversiæ, seu dubitationis caput; an scilicet, ubi jam universæ Communitati bis terve infra annum Confessarii extraordinarii copia facta est, & nihilominus aliqua Monialis Confessarium peculiarem extra ordinem sibi concedi petit, an, inquam, hujusmodi petitioni sit indulgendum. Id autem primo loco quæsitum fuit, proposito casu Monialis graviter ægrotantis, quæ in mortis periculo, pro spirituali consolatione, postulet, alium Sacerdotem, qui tunc non est Ordinarius Monasterii Confessor, suprema sibi Ecclesiasticæ pietatis officia, & Pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Huic annuendum facile esse, prædicta Congregatio pluries judicavit, ut videre est ipsius *Decret. Lib. XVIII. pag. 322. a tergo*, sub *die 6. Aprilis anni MDCXLVII.* & eodem Libro *pag. 586. die 22. Februarii anni MDCXLIX.* quæ pariter Decreta a Nobis præsentium tenore approbantur, & confirmantur; ut scilicet Episcopi subjectis sibi Monialibus in gravi infirmitate constitutis, & id expetentibus, peculiarem Confessarium concedere debeant; iidemque etiam idipsum præstent erga Moniales Regularibus Prælatis subjectas, quum aliqua ex illis a suo Superiore Regulari hujusmodi gratiam impetrare non potuerit. In hoc autem casu nihil statuitur de Cardinali Majore Pœnitentiario, nod ideo, quia nequeat is pro singulis Monialibus idem facere, quod supra diximus eumdem pro toto Monasterio facere posse; sed quia tunc, ob temporis angustias, interclusa præsumitur via recurrendi ad ipsius Officium. Quod si nihilominus ipsius adeundi tempus & modus suppetat; ad eum pertinebit, eadem prorsus ratione peculiaribus supplicantium necessitatibus providere, qua dictum est superius, universæ Religiosæ Communitati ab ipso consulendum esse.

Actum deinde fuit de peculiaribus quibusdam Monialibus, quæ nec corpore infirmæ, nec morti proximæ, Ordinario tamen Ministro confiteri obfirmate recusant. Istarum quoque animi debilitas commiseranda est, & sublevanda; adeoque, ubi earum reluctantia superari nequeat, Confessarius extra ordinem deputandus est, qui earum Confessiones peculiariter excipiat. Id vero, circa Moniales Episcopo, seu Ordinario Loci subiectas, ab ipso Ordinario præstari debet. Quod autem ad illas pertinet, quæ Regularium Regimini subsunt, ad Regularem Prælatum pertinet, servatis servandis, peculiarem ipsis destinare Confessarium ex approbatis ab Ordinario ad Confessiones Monialium; vel si Sacerdos ille, cui ejusmodi Monialis confiteri cupit, pro illis non sit approbatus, cum ipso Ordinario agendum erit, ut pro excipienda saltem illius Monialis Confessione, & pro tot vici-

vicibus, quot expedire judicabitur, eundem approbet. Sin autem contingat (neque id adeo rarum est) ut Regularis Superior ad concedendum hujusmodi Confessarium extraordinarium Moniali communem Confessarium recusanti nullo pacto adduci possit; jam huic casui provisum est per Decretum anno MDLXXIII. a prædicta Congregatione Concilii editum, & a fel. record. Gregorio Papa XIII. tunc Apostolicum Thronum obtinente approbatum, & confirmatum, quod nunc iterum confirmationis Nostræ auctoritate roboramus. Decreti verba relata *Libro* 1. *Decretorum ipsius Congregationis pag.66. a tergo*, hæc sunt: *Monialis per aliquod tempus noluit confiteri Confessariis Regularibus. Dubitatum fuit, an Episcopus Regiensis possit dare dictæ Moniali Confessorem alterius Ordinis Regularem, vel Sæcularem, cui illa semel, vel pluries confiteatur peccata sua, & a quo absolvi possit. Sanctissimus Dominus Noster, etiam ex sententia Congregationis Concilii, declaravit, dictum Caput decimum ita esse intelligendum, ut etiam possit Episcopus concedere Confessarium alterius Ordinis, vel Sæcularem*: Præterea nihil obstat, quo minus ipsa Monialis recursum habeat ad Cardinalem Majorem Pœnitentiarum, a quo ipsi providendum erit, ut supra dictum est, per deputationem Confessarii ex approbatis ad Moniales, apud quem illa confiteatur.

Quæsitum denique fuit de Monialibus illis, quæ neque ægrotant, neque recusant Ordinarium Pœnitentiæ Ministrum a Monasterii Prælato pro universa Communitate deputatum; verum pro majori animi sui quiete, atque ulteriori in via Dei progressu, facultatem petunt confitendi aliquoties Sacerdoti ad excipiendas Monialium Confessiones jam approbato. Qua de re non semel Nobis in minori statu degentibus accidit, ut cum aliquibus Episcopis, aut Regularibus Monialium Superioribus agere debuerimus. Porro in aliquos ex iis incidimus plus nimio severos; qui aspera quadam verborum brevitate respondebant, quod quum Moniali postulanti libera fuisset facultas confitendi extraordinario Sacerdoti, qui universæ Communitati non semel eo anno jam datus fuerat, tunc oportebat eam conscientiæ suæ consuluisse: Quod si oblata commoditate uti noluerat, id sibi imputaret, neque pergeret Superiori molestiam afferre, ut peculiarem Confessarium extra ordinem ipsi concederet. Nobis autem objicientibus, Monialem hujusmodi ad Apostolicæ Pœnitentiariæ Officium facile recursum habituram, ibique haud ægre impetraturam id, quod ab ipsis Superioribus ei denegatum fuisset; iterum constanter respondebant, extraordinarium hujusmodi Confessarium, post impletam ab ipsis erga universum Monasterium Tridentini Concilii legem, ab alio quidem concedi posse, sed a se nunquam concessum iri.

At vero, neque tunc Nobis arridebat, neque profecto nunc Nobis placet rigida isthæc agendi ratio; Persuasum enim habebamus, adeoque habemus, non solum integræ Communitati, sed singulis etiam Monialibus indulgendum esse in iis rebus, quæ juste & rationabiliter petuntur, maxime quum illæ ad earum conscientiæ quietem & securitatem conferre dignoscuntur. Neque sane hujusmodi postulationes aut temere exaudiri, aut sine causa rejici debere censemus, sed inquirendum in primis esse de qualitatibus tum Monialis, quæ Confessarium extra ordinem petit, tum Confessarii, qui ab ea requiritur; ut utrisque diligenter inspectis, deliberari possit, an illius votis annuendum sit, an non. Si enim Monialis ex una parte nullum det adversæ suspicioni locum, ex altera vero Confessarius non modo legitimam Ordinarii approbationem, sed etiam commune probitatis testimonium pro se habeat, nullo modo probare possumus tam firmum hujusmodi Prælatorum in renuendo propositum; nec intelligimus, cur post Confessarium extraordinarium integræ Communitati, juxta legem Concilii Tridentini, oblatum, nulla omnino Monialibus singulis spes re-

linquatur obtinendi peculiarem Confessarium, cujus consilio, & opera, justis fortasse de causis, indigere se arbitrentur. Non ita sane hac de re sentiebat sapientissimus ille Animarum Rector S. Franciscus Salesius, cujus doctrinæ summam ex illius Operibus, tum editis, tum manuscriptis, collectam, bon. mem. Joannes Petrus le Camus Episcopus Bellecensis justo volumine complexus est, cui Titulum fecit: *Spiritus Sancti Francisci Salesii*: Iu hujus compendio, quod ex Gallico in Italicum sermonem conversum Venetiis anno MDCCXLV. pro quarta vice Typis editum est, *parte XVII. cap.6.* aperte legitur, quod, quum Beatus Episcopus non ita intelligeret præmissum Concilii Tridentini Decretum, ut vetitum existimaret, Confessarium extraordinarium, pluribus etiam quam tribus vicibus in anno, Religiosæ Communitati offerre; quæ quidem sententia plures habet suffragatores, quos refert *Diana in Editione coordinata Tom.7. Tract.1. resol.348.*; non solum solebat suis Monialibus Visitationis Beatæ Mariæ Virginis quater in anno, videlicet in singulis Hebdomadis Quatuor Temporum, Confessarium extraordinarium deputare; verum etiam earum respectivis Superioribus commendatum reliquit, ut singulis Monialibus, quæ non ex animi levitate, neque ex indiscreta affectionis singularitate, Confessarium extraordinarium peculiariter peterent, haud se difficiles in eo concedendo præberent. Nec aliter se gerere consuevit Ven. mem. Gregorius Cardinalis Barbadicus Episcopus Patavinus; Is enim, ut testatur illius quondam Vicarius Generalis Joannes Clericatus in *Tractatu de Pœnitentia, decis.41. num.7.*, & Patrum Tridentinorum decretum quoad omnia Monialium Monasteria in sua Civitate & Diœcesi existentia quotannis reipsa exequebatur, & nihilominus exorari se patiebatur a Monialibus, quæ aliquando rationabilibus de causis peculiarem pro se Confessarium expeterent. Hujusmodi regulis & exemplis nostram quoque agendi rationem in spirituali Monialium regimine conformare curavimus; maximumque utilitatis & quietis fructum Nos inde percepisse cognovimus. Quapropter Venerabiles Fratres Ecclesiarum Antistites, atque Dilectos Filios quarumcumque Religiosarum Mulierum Rectores hortamur in Domino, & enixe monemus, ut eandem viam, quoad fieri potest, insistere non recusent, & non adeo difficiles se præbeant peculiaribus Monialibus extraordinarium Confessarium aliquando expetentibus; quin potius, nisi aut Monialis postulantis, aut Confessarii requisiti qualitas aliter faciendum suadeant, earum justis precibus obsecundare studeant: illud cogitantes, quod etsi liberum sit cuilibet Moniali Cardinalem Majorem Pœnitentiarium adire, cui ea in re facultas cumulativa cum omnibus locorum Ordinariis a Romano Pontifice tribuitur; nihilominus ea est aliquando necessitatis urgentia, ut remedium, quod de longinquo petendum est, non satis tempestive adveniat: Et quamvis etiam quorumlibet negociorum expeditiones, quæ in Officio Pœnitentiariæ Apostolicæ fiunt, ab omni vel minima pecuniæ solutione inviolabiliter sint immunes; non omnibus tamen Monialibus facile est invenire, qui earum negocia in Urbe procurare velit & possit.

Jam vero postrema superest quæstio, nimirum de qualitatibus Confessarii extraordinarii, qui vel pro universa Monialium Communitate, vel pro aliqua Moniali peculiariter deputari debeat. Porro nullo unquam tempore dubitatum fuit, an in hujusmodi Sacerdote ætatis maturitas, morum integritas, prudentiæ lumen requiratur; quas quidem dotes in eo, qui ad hujusmodi munus adhibetur, necessarias esse, omnes fatentur. Sicut etiam minime dubitatur, quin idem ab Ordinario Loci specialiter pro Monialibus approbatus esse debeat, quum hujusmodi approbatio, ex Apostolicarum Constitutionum lege, omnino requiratur non solum in omnibus tam ordinariis, quam extraordinariis Confessariis, qui Monialibus, etiam Regularibus subjectis, ab earum

res-

respective Superioribus deputantur; sed etiam in iis, qui a Cardinali Majori Pœnitentiario conceduntur, etiam Apostolica Sede vacante, quo nimirum tempore amplioribus is pollet facultatibus; ut videre est in Nostra Constitutione super illius facultatibus edita, quæ est XCV. in Tomo I. Bullarii Nostri, ubi paragrapho 54. eidem conceditur, ut, vacante Sede, *Monialibus Confessarios extra ordinem valeat deputare, si eos ex aliqua rationabili causa petierint, pro earum libitu, inter approbatos ab Ordinario ad audiendas Monialium Confessiones, eligendos*. Quamobrem ad id dumtaxat redacta est controversia, an scilicet e Clero Sæculari, an vero e Regulari, eligendus sit hujusmodi Confessarius; tum inter Regulares, an assumi possit ex quolibet Ordine alias permisso, an vero semper deputari debeat ex ipso Ordine Prælati Regularis, ad quem Monasterii regimen spectat.

Sane pro Monialibus Episcopo immediate subjectis, regula est, ut Ordinarius earum Confessor sit Sacerdos Sæcularis. Extraordinarium vero ex Ordinibus Regularibus sæpissime assumi apud plerosque Episcopos usu receptum esse constat; deficiente forsan per singulas Diœceses Sæcularium Presbyterorum ad id muneris idoneorum copia. Regulares autem Prælati Monialibus sibi subjectis Confessarium Ordinarium designant e suo ipsorum Ordine; extraordinarium autem etiam ex alio Ordine Regulari deputare possunt, juxta Decretum a sæpedicta Congregatione Concilii editum *die 26. Septembris anni MDXCV.* ac relatum in *Libro VIII. Decretorum pag.149. a tergo*, ubi sic legitur: *Sacra &c. respondit, Superiores Regulares teneri offerre Confessarium extraordinarium ejusdem Ordinis, alterius vero Ordinis posse quidem, sed non teneri*. Nunquam tamen, quod meminerimus, ullum Sacerdotem Sæcularem, aut diversi Ordinis Regularem, vidimus a Regulari Prælato Monialibus sibi subjectis extraordinarium Confessorem deputari. Denique quum aliquando evenire possit, ut in casu negligentiæ Superioris Regularis, ad Episcopum, ut supra dictum est, pertineat deputatio Confessarii extraordinarii etiam pro Monialibus Regularium regimini subjectis; nulla ipse lege tenetur ad hujusmodi Confessarium eligendum ex eo Ordine, cujus est Monasterii Prælatus; sed tali casu liberum est illi quemlibet idoneum Presbyterum Sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem, ad audiendas earum Monialium Confessiones deputare.

At quum superioribus annis Apostolicæ Sedi expositum fuisset, pluribus de causis, iisque gravissimis, quas hic referre opus non est, non tam opportunum, quam plane necessarium videri, ut Monialium Monasteria Regularium regimini subjecta, semel saltem in anno Confessarium extraordinarium diversi Ordinis Regularem, aut e Sæculari Clero Presbyterum haberent; hujus rei examen, jubente fel. recordat. Prædecessore Nostro Innocentio Papa XIII., assumptum fuit a peculiari Congregatione ex quinque tunc existentibus S.R.E. Cardinalibus composita, cui Nos tunc in Minoribus constituti in Secretarii munere operam præstabamus; quæque, per annum & ultra, singulis Hebdomadis cogebatur, ad discutienda, & definienda complura Ecclesiasticarum quæstionum capita, quæ deinde inserta sunt in Apostolicis Literis ab eodem Innocentio Prædecessore editis die xiii. Maji anni MDCCXXIII., quarum initium est: *Apostolici Ministerii*: quæ etiam a san. mem. Prædecessore quoque Nostro Benedicto Papa XIII. in forma specifica confirmatæ fuerunt, per alias similes Literas datas die xxiii. Septembris anni MDCCXXIV.

Cum autem negocia, quæ in ea Congregatione tractabantur, nullius privatas rationes attingerent, sed de restituenda potissimum Tridentini Concilii observantia in quibusdam Catholici Orbis Regionibus, ut ferebatur, non parum labefactæ, unice ageretur; necessarium minime judicatum fuit, aliquem velut in judicium vocare, ad deducenda jura, siquæ sibi

sibi adversus illa, quæ decernenda viderentur, competere forsan putaret. Sed Nostra peculiaris cura erat, ad singula proposita capita totidem Dissertationes, unicuique ex præfatis Cardinalibus exhibendas, elucubrare; ad demonstranda videlicet fundamenta illius disciplinæ, quæ in usum revocanda censebatur. Nec aliter se res habuit, quum in eadem Congregatione, ut præfertur, in deliberationem venit, an decernendum foret, ut Regulares Monasteriorum Prælati, una saltem ex tribus vicibus, quibus extraordinarium Confessarium Monialibus sibi subjectis in annos singulos exhibere debent, aliquem Sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem Presbyterum ad id deputare tenerentur, utque ipsis hac in re deficientibus, liberum esset Episcopis Locorum Ordinariis eorum defectum supplere & emendare.

Verum quum Regularibus innotuisset, a prædicta Congregatione conditum esse Decretum eorum intentioni contrarium, utpote qui minime adstringi volebant ad hujusmodi annuam deputationem Confessorum extraordinariorum e Clero Sæculari, vel ex aliis Ordinibus; nonnullarum Religionum Procuratores Generales petierunt admitti ad deducendas rationes, quas hujusmodi Decreto obstare putabant; cumque id facile impetrassent, ac suam, totiusque Cœtus Regularium causam per eximios illius temporis in Romana Curia Advocatos defendi curassent; sed nihilominus prædicta Cardinalium Congregatio in priori sententia permansisset; placuit præfato Prædecessori Innocentio, antequam Decretum hujusmodi approbatione sua confirmaret, aliorum Cardinalium sententias audire. Itaque exclusis illis omnibus, qui ex ipsius Pontificis deputatione, in præcedentibus Sessionibus per annum integrum negocia discusserant; aliisque advocatis Cardinalibus, quibus exhiberi secreto fecerat conscriptarum allegationum exempla; Nobis etiam adesse jussit, qui rationum momenta a priori Congregatione præ oculis habita, si opus esset, exponere possemus; novam Cardinalium Congregationem ex improviso coram se convocavit, in qua iterum proposita quæstio diligenter ac mature discussa fuit; ac demum ipse Pontifex de ipsius Congregationis consilio & assensu, super hac re decrevit, ut sequitur: *Cumque ex eodem Concilio Tridentino Confessor extraordinarius bis, aut ter in anno offerri Monialibus debeat, qui omnium confessiones audiat; si in posterum Superiores Regulares, quoad Monasteria ipsis subjecta, toties prædictum extraordinarium Confessorem deputare neglexerint, vel si etiam ex proprio eodem Ordine semper deputaverint, nec saltem semel in anno ad id munus elegerint Sacerdotem aut Sæcularem, aut Regularem alterius diversi Ordinis professorem, in his casibus Episcopi, pro sui arbitrio & conscientia, deputationem hujusmodi facere possint, nec illa quovis titulo, aut prætextu, a Superioribus Regularibus valeat impediri.*

Perscriptum sane fuit hujusmodi Decretum ea occasione qua agebatur de restituenda in certis quibusdam Regionibus Ecclesiastica disciplina ad formam Concilii Tridentini; Verum ipsius Decreti vigor ad eas dumtaxat Regiones minime restrictus fuit; quum & animarum pericula, quæ ex perpetua Confessorum ejusdem Ordinis deputatione timebatur, in omnibus Monasteriis Regularium regimini subjectis locum habere possint; & quæcumque adversus Decretum ipsum adducta fuerunt, ex generalibus Ordinum Statutis, & ex Constitutionibus Monialium Regularibus subjectarum, fuerint desumpta. Cumque judicatum fuerit, ea omnia nequaquam obstare, quo minus ita decerneretur; sequitur, ut quamvis eidem Decreto causam dederint peculiarium quarundam Regionum necessitates Apostolicæ Sedi eo tempore expositæ, illud tamen generale sit, & universos per Orbem Regulares Monasteriorum Monialium Prælatos afficere debeat. Cum vero deinde alter laudatus Prædecessor Benedictus XIII. Innocentii Litteras in forma spe-

ſpecifica confirmarit, Nobis conſtat, illius mentem fuiſſe, ut hujuſmodi Decretum univerſalis, & inviolabilis legis vim obtineret. Super quo nihilominus ne ulla apud aliquos ſuperſit dubitatio; Nos ipſi, præſentium Litterarum vigore, ac Motu proprio, & certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ipſum relatum Innocentii Prædeceſſoris Decretum, ſtatutum, mandatum, atque præceptum, ad omnia per Orbem ubique exiſtentia, & Regularium regimini ſubjecta Monialium Monaſteria, quatenus opus ſit, expreſſe extendentes & ampliantes; decernimus atque ſtatuimus, ut ſingulis annis, incipiendo a proximo milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo nono a Nativitate Domini decurrendo, Regulares Monaſteriorum Prælati teneantur bis, aut ter in anno Confeſſarium extraordinarium univerſis Monialibus in iis degentibus offerre; ſi vero ipſi forſan hujuſmodi Confeſſarii extraordinarii deputationes intra præſcripta tempora omiſerint, vel ſemper proprii Ordinis Regularem Sacerdotem ad hunc effectum deputaverint; itaut præfatæ Moniales ſemel ſaltem in anno Confeſſarium extraordinarium e Clero Sæculari, aut ex alio Ordine Regulari non habeant; ad Epiſcopos Diœceſanos, omni appellatione remota, devolvatur jus ſupplendi eorundem Prælatorum defectum (ſi nempe penſatis rerum circumſtantiis, ita expediens eſſe judicaverint) per deputationem Confeſſarii extraordinarii; quem tam in uno, quam in altero caſu, aut e Clero Sæculari, aut ex alio Regulari Ordine, pro ipſorum arbitrio, deligere poſſint, & valeant.

Quo circa dilecto Filio Noſtro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, moderno Noſtro, & pro tempore exiſtenti Romani Pontificis in Urbe ejuſque Diſtrictu Vicario in Spiritualibus Generali, earundem præſentium tenore committimus, & mandamus, ut hæc noſtra Decreta, atque Statuta, tam in omnibus ejuſdem Almæ Urbis Monaſteriis, quæ Regularium regimini ſubſunt, quam in aliis quibuſque Regularium, aut Sæcularium Mulierum, aut Puellarum Domibus, ſeu Collegiis, atque Conſervatoriis, quibus unicus ordinarius Confeſſor a Superioribus deputari ſolet, in omnibus & per omnia, juxta earundem Litterarum præſcriptum, exactiſſime obſervari, & adimpleri faciat; ne forte audiri contingat, quod cum magna animi noſtri moleſtia dictum aliquando eſſe cognovimus, Apoſtolicas Conſtitutiones Romæ quidem ferri, & publicari, ſed eas minime in ipſa Urbe ad effectum perduci.

Eandem porro curam, & ſollicitudinem injungimus, & demandamus Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis per omnes univerſi Orbis Eccleſias conſtitutis; quibus, ut ſatis perſpectum putamus voluntatis noſtræ ſtudium, tam in eorum rationabilibus querelis, juſtiſque petitionibus ſuſcipiendis, quam in corruptelis, quas irrepſiſſe indicaverint, eliminandis: idque non ex ingenio noſtro quidquam ſtatuendo, nec peregrinas novitates inducendo; ſed veteres ut plurimum leges, & regulas, vigili Prædeceſſorum noſtrorum providentia jam pridem conſtitutas, in priſtinum debitumque vigorem, & uſum revocando; Ita eoſdem meminiſſe volumus, proprium zeli Paſtoralis officium non in eo ſitum eſſe, ut adverſus ea, quæ contra leges fiunt, inutiliter deplorando declament; ſed ut illa de medio tollere curent, adhibitis opportunis remediis in eum finem jam præſtitutis, implorato etiam Apoſtolicæ Sedis auxilio, ubi impedimentum aliquod eorum auctoritati, & legum executioni, afferri contingat, omneſque diligentias, & curas, quas in corrigendis abuſibus ipſi fideliter impenderint, in irritum cedere videant.

Quoniam vero tam in ſuperius allegato Clementis XI. Edicto, quam in Synodalibus plurium Epiſcoporum Conſtitutionibus ſtatutum eſſe conſpicimus, ut quo tempore extraordinarius Confeſſor

ali-

alicui Communitati deputatus ministerio suo fungitur, ordinarius Confessor nullum ipsi impedimentum afferre audeat, multoque minus præsumat per id temporis alicujus Monialis, sive Superiorissæ, sive Novitiæ, sive Conversæ, neque demum alterius cujuscumque Personæ intra septa Monasterii, aut piæ Domus commorantis, Sacramentalem Confessionem audire; Nos id quoque approbatione nostra roborantes, & confirmantes, statuimus, & mandamus, ut Episcopi quidem, si de Monasterii, aut Domibus eorum regimini subjectis agatur, Regulares autem Superiores, quod ad illas Communitates attinet, quibus ipsi præsunt, pro hujusmodi Legis implemento advigilent, & contravenientes meritis pœnis coerceant, & afficiant.

Ac demum quibuscumque Confessariis extraordinariis, qui vel alicui Communitati generaliter, vel peculiariter alicui personæ in Monasterio degenti concessi, ac deputati fuerint, districte inhibemus, sub pœnis adversus accedentes ad Monasteria Monialium, & cum ipsis conversantes, præsertim Regulares, a Prædecessoribus nostris quandocumque statutis (quas etiam præsentium vigore confirmamus, & innovamus) ne, postquam suum officium impleverint, ad idem Monasterium ulterius accedere, aut ullius generis commercium intra ipsum quomodocumque continuare, & fovere, etiam sub spiritualis causæ, aut necessitatis obtentu, & colore, audeant, aut præsumant.

Decernentes, ipsas præsentes Litteras, atque omnia, & singula in eis statuta, atque præscripta, etiamsi quicumque in iisdem interesse habentes, seu habere prætendentes, ad id vocati, & auditi non fuerint, nec præmissis consenserint, aut alterius cujuscumque generis defectus forsan adversus eas objiciatur, semper & perpetuo valida, & efficacia esse & fore, & ab omnibus, ad quos spectat, atque in futurum spectabit, inviolabiliter etiam perpetuo observari. Sicque & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Congregationes ordinarias, aut peculiariter deputatas, aliosque Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Vice-Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuncios, judicari, & definiri debere; sublata eis, & eorum cuilibet, aliter judicandi, definiendi, ac interpretandi facultate, & auctoritate; atque irritum, & inane decernentes, quidquid secus a quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus quibuscumque etiam Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, nec non quarumcumque Ecclesiarum, & Ordinum Regularium, seu Congregationum, aut Societatum, & Institutorum, etiam S. Joannis Hierosolymitani, aliorumque Militarium Ordinum, seu Monasteriorum Virorum, aut Monialium, aliarumque piarum Domuum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, usibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus; Privilegiis quoque, exemptionibus, & Indultis, etiam in corpore juris clausis, aut Litteris Apostolicis, cuilibet præmissorum, sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, etiam hic de necessitate exprimendis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam irritantibus in genere, vel in specie, & derogatoriarum derogatoriis, quomodolibet in contrarium concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus, & singulis, hac vice dumtaxat, & ad præmissorum effectum, illis alias in suo robore permansuris, de Apostolicæ potestatis plenitudine derogamus, cœterisque contrariis quibuscumque.

6 Volumus demum, ut earundem præsentium Transumptis, seu exemplis, etiam im-

Digitized by Google

impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in judicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omnino Hominum liceat paginam hanc nostrarum confirmationis, approbationis, innovationis, voluntatis, mandati, statuti, decreti, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCXLVIII. Nonis Augusti Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Ad Monasteria Monialium ne quis etiam exemptus, & Ecclesiastica Dignitate præfulgens, accedat, sine Ordinarii Localis permissu. Ad Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Locorum Ordinarios per Ecclesiasticam Ditionem constitutos.

Est XII. tom.3. Bullarii pag.98.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

GRavissimo animi mœrore affecti fuimus, dum a certis viris renuntiatum Nobis est, aliquos esse Præsules, qui regimen Civitatum Ditionis Nostræ obtinentes, nec habita, immo nec petita quidem ab Episcopis, Locorumque Ordinariis facultate, ad Monialium Monasteria se conferunt, & libere cum iis colloquuntur; Synodorum decreta, & Episcoporum Constitutiones omnino infringentes, in quibus hujusmodi licentia dignis pœnis prohibetur: Sed non solum in iis Civitatibus, in quibus sunt cum imperio, eos ita se gerere audivimus; verum in cæteris quoque, per quas casu transeunt, ea ratione innixi, quod a peculiaribus Episcoporum, aliorumque Ordinariorum Constitutionibus sese exceptos esse contendant. Hæc, quæ ad Nos delata sunt, excipere, ac credere non dubitavimus; quum id Nobis etiam Anconitanam, & Bononiensem Ecclesias regentibus coràm contigerit, quamvis ægre id ferentes, acriter, sed frustra, quos decebat, admonere non prætermiserimus.

Nihil, aut parum negotii res facesseret, si ante oculos ponerent Tribunalium Urbis decreta confirmata a Prædecessoribus Nostris, qui res omnes præteritis temporibus non providerunt solum, verum etiam in iis sapientissime consuluerunt. Sed quoniam aut illa ignorant, aut si sciunt, arbitratu suo vivere contendunt, ad eum, qui Ecclesiæ præest, omnino spectat illa ad memoriam revocare, tum jubere eadem observari.

Præteritis temporibus Sacræ Congregationes, annuentibus Summis Pontificibus Prædecessoribus Nostris, opportune statuerunt quæ sibi necessaria visa sunt, quoad Regulares, qui suis fulti legibus, sive immunitatibus, putabant injussu Episcopi libere se adire posse sibi addicta Monialium claustra, ut videre licet in nostro Tractatu *de Synodo lib.7. cap.41. num.7.*, ubi eadem decreta indicantur; sed providentes etiam non tam Gubernatoribus, quam Episcopis, qui aut in Civitates, aut Oppida alterius Episcopi juri subjecta veniunt, aut inibi commorantur, sanxerunt, ne quis inscio Ordinario Monasteria adiret, aut Moniales alloqueretur; cujusmodi decreta a recentioribus auctoribus indicantur, ut legitur apud Pellizarium *de Monialibus cap.5. sect.5, n.210.*, apud Gratianum *discept.392. num.1.*, apud Tamburrinum *de Jure Abbatissarum disput.25. quæst.2.*, & apud Ferrar. *in sua Bibliotheca, in verbo Moniales artic.4. num.34.*

Canonicis sanctionibus Monialium custodia juri Ordinario Episcopi, si Monasteria ejus potestati subjecta fuerint, delegato, si exempta, committitur; quemadmodum statutum fuit a Pontifice Prædecessore nostro Bonifacio VIII. *in*

cap. Periculoso, de statu Monachor. in sexto, atque a Sacro Tridentino Concilio renovatum *in cap. 5. sess. 25. de Regularibus & Monialibus*. Hinc porro omnino sequitur, Monasteria adire, Monialesque invisere sine Custodis jussu licere nemini; ac propterea debere omnes hujusce rei veniam ab Episcopo impetrare, omnes demum subesse directivæ interdicti auctoritati, sicut probant citati auctores, & argui facile potest ex præteritis Congregationum decretis.

Quæ quidem confirmata omnino volumus, ac si opus sit, quod non putamus, nova lege sancimus, imperamusque, ne Episcopi alienæ Diœcesis Monasteria conveniant, atque cum Monialibus colloquantur inscio Ordinario Loci; eademque omnia firma, rataque esse jubemus, etiam quoad Vicelegatos, & Gubernatores licet Præsules, quibus ad Monasteria accessum sine debita venia, in iis quoque Civitatibus, in quibus cum imperio fuerint, interdicimus.

Jam dictum est hosce omnes directivæ Episcoporum auctoritati, eorumque Constitutionibus subjacere, quæ omnino accessum vetant ad Monialium Claustra sine debita facultate. Cum vero iidem Ordinariæ Episcoporum jurisdictioni minime subsint; ideo sunt immunes a vi coactiva, idest a pœnis contra transgressores statutis, uti ex responso patet Clementis III. Prædecessoris nostri *in cap. A Nobis 21. de sententia excommunicationis*. Ne vero ab hujusmodi immunitate aliquid mali exoriatur, volumus, & mandamus, ut si aliquando contigerit, quod futurum non credimus, ut eorum aliqui, quos supra memoravimus, ad Monasteria Monialium se conferant, & cum iis Episcopi injussu agant, infringentes Synodorum sanctiones, atque Episcoporum edicta; volumus, inquam, & imperamus, ut Episcopi Nos, aut Congregationem Episcoporum & Regularium certiorem faciant, ut aliqua ratione contempta Episcopalis auctoritas vindicetur; eoque libentius hujusmodi consilium amplectimur, quod idem a Prædecessoribus nostris decretum novimus, quoties ab Ordinariis adversus personas immunes, & Sedi Apostolicæ immediate subjectas, procedendum sit; Joannes XXII. *in cap. Cum Matthæus, de hæreticis in Extravag. com.*, Eugenius IV. *in cap. Divina, de Privileg. in Extravag. com.*

Hæc sunt, quæ a Nobis facienda esse duximus. Tuum nunc est Venerabilis Frater, hanc Epistolam nostram in Cancellaria tua diligenter servare, eamque meliori, qua decet, forma promulgare, iisque, ad quos pertinet, indicere, ejusque executionem procurare: ac Fraternitatem tuam in Domino amplectentes, Tibi & gregi tibi credito Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die trigesima prima Octobris, Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo nono, Pontificatus Nostri Anno Decimo.

Sunt Constitutiones aliæ SS. D. N. ad peculiares Monialium Ordines, sive Monasteria pertinentes.

I. *Constitutio* Sæpe Romanorum *data die 5. April. ann. 1741. num. XV. tom. 1. Bullar. pag. 42. qua Canonici & Moniales Ordinis Hospitalarii S. Spiritus in Hispaniarum & Poloniæ Regnis commorantes a jurisdictione Præceptoris Generalis eximuntur, & Locorum Ordinariis subjiciuntur.*

Moniales ejusdem Ordinis S. Spiritus in prædictis Hispaniarum Regnis & Poloniæ Regno existentes, tam in spiritualibus, quam temporalibus curæ & regimini & omnimodæ Ordinariorum prædictorum, in quorum Diœcesi ipsarum Monasteria sita reperiuntur, jurisdictioni pariter perpetuo eadem Apostolica auctoritate subjicimus, & subjectas esse volumus, easque propterea a quacumque Fratrum Hospitalariorum Ordinis prædicti subjectione, & regimine penitus, & omnino dicta auctoritate similiter perpetuo tenore earumdem præsentium eximimus & liberamus; eisdemque Fratribus, ne ipsi

ipsi in iis, quæ Monasteriorum prædictorum gubernium & regimen quomodolibet pertinent, in posterum, sub excommunicationis ac privationis utriusque vocis, aliisque arbitrio nostro imponendis pœnis se ullatenus inserere audeant, Apostolica auctoritate prædicta earumdem præsentium tenore etiam perpetuo inhibemus, penitusque prohibemus.

II. *Epistola Antistibus Regnorum Portugalliæ & Algarbiorum* Cum Sacrarum Virginum, *data die 1. Junii anni* 1741. *num.XXI.tom.1. Bull. pag.54. qua Monialibus in Portugalliæ, & Algarbiorum Monasteriis rigorosam Clausuram professis, & extra illa degentibus injungitur reditus ad Claustra & egressus in posterum prohibetur.*

Quoniam autem sicut accepimus quamplurimæ Moniales variarum Diœcesium Regnorum hujusmodi, quæ Regularem in Monasteriis quorumcumque Ordinum rigorosæ & perfectæ clausuræ emiserunt professionem variis & in speciem quæsitis coloribus & simulationibus, ac præsertim prætensis curandarum infirmitatum causis, non solum e Monasteriis exeunt, nec ad breve tempus, nec ad Civitatis oppida, ubi cujuslibet Monialis Monasterium reperitur, divertunt, verum etiam per integrum unius ac plurium annorum spatium, & in locis a proprio uniuscujusque Monasterio longissime dissitis moram ducunt &c. Illico notum faciatis & nuntietis omnibus & singulis Monialibus Monasteriorum, sive vestrarum respective, sive aliarum Diœcesum in uniuscujusque vestrum Diœcesi, quacumque auctoritate, facultate, licentia, Indultis ac privilegiis, sive per hanc Sanctam Sedem, sive per Congregationem Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositam, sive per vos ipsos aut Prædecessores vestros Antistites, sive per Ordinarios nostros & ejusdem Sanctæ Sedis pro tempore Nuntios quomodolibet concessis, extra Claustra suorum Monasteriorum, quacumque etiam infirmitatis causa commorantibus, in virtute sanctæ obedientiæ præcipiatis, ut intra 15. aut 20. dies & non amplius, ab earumdem præsentium nostrarum litterarum publicatione & affixione ad proprium Monasterium, in quo Regularem Professionem emiserunt, redeant, ibique permaneant &c. tum fraternitatibus vestris, vestrisque successoribus, tum Ordinariis ejusdem Apostolicæ Sedis pro tempore isthæc Nuntiis, tum denique ipsi Congregationi Cardinalium Episcoporum & Regularium, quamcumque facultatem tribuendi, expediendique Indulta hujusmodi, quacumque auctoritate, potestate, privilegiis, & indultis, quibus omnibus, quoad hanc partem, earumdem præsentium tenore derogamus, attributam, omnino inhibemus, & inhibitam esse volumus, & declaramus.

III. *Constitutio* Singularis *data die 1. Septemb. anni* 1741. *num. xxxi. Tom.1. Bullar. pag.74. In ea confirmans Synodum Nationalem habitam in Monte Libano anno 1736. confirmat expresse Canonem* quoad cohabitationem prohibitam Monialium, seu Mulierum cum Monachis, *quem Sacra Congregatio de Propaganda Fide jam probaverat.*

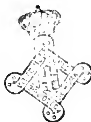
IV. *Constitutio* Demandatam *data die 24. Decembris anni* 1743. *num.LXXXVII. Tom.1. Bull. pag.290. Monasterium Monialium in Kesruano erectum a Græco-Melchitis, eidem Græco-Melchitarum nationi jure proprietatis acquisitum esse declarat, ejusque gubernationem ad Monachos Congregationis S. Joannis de Soairo spectare, cum immediata subjectione Episcopo Ordinario & mediata Patriarchæ Græco-Melchitarum Antiocheno, itaut Confessarius Ordinarius sit Monachus professus dictæ Congregationis, ab ipsius Abate Generali electus & præsentatus, ab Episcopo vero Diœcesano probatus: non aliam vero Regulam profiteantur quam genuinam S. Basilii Monachis in eadem Constitutione præscriptam.*

V. *Constitutio* Pastor bonus, *data die 13. Aprilis anni* 1744. *num.XCV. Tom.1. Bull.pag.319. Inter ceteras facultates Majori Pænitentiario, & Officio Pænitentiariæ*

Digitized by Google

concessas, hæ præcipuæ sunt quæ ad Moniales pertinent.

Concedere itidem possit transitum ab uno Monasterio ad aliud Monialibus tantum ultra Montes existentibus, legitima concurrente causa, in signatura discutienda & approbanda; committendo tamen facultatem hujusmodi transitus admittendi & exequendi arbitrio Ordinarii cum clausulis opportunis pro casuum varietate. Quo vero ad censuras seu pœnas in quas Moniales incurrere, & peccata reservata, quæ ab eisdem committi contigerit, etiam in casibus violatæ clausuræ, qui tamen casus occulti fuerint, vel ubi agatur de aliquo occulto defectu dispensando, possit idem Major Pœnitentiarius præfatis Monialibus Confessarium cum opportunis facultatibus concedere. In casibus vero publicis clausuræ a Monialibus prædictis, vel ab aliis quibuscumque personis ad malum finem violatæ delinquentes non absolvat, nec absolvi mandet, nisi pro ipsis Episcopi seu Ordinarii supplicaverint, & casus ad Congregationem S.R.E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præpositam deducti non fuerint. „ Concedimus, ut dicta Sede vacante pro „ Foro externo facere & expedire valeant quæ ad Regularium & præsertim „ Apostatarum & fugitivorum remedium „ in superioribus facultatibus concessa „ sunt. Nec non ut Monialibus Confessarios extra ordinem valeant deputare, si eos ex aliqua rationabili causa „ petierint, pro earum libitu inter approbatos ab ordinario ad audiendas Monialium confessiones eligendos.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM MAGIS NOTABILIUM,

QUÆ IN HAC TRACTATIONE CONTINENTUR.

Prior numerus designat Caput, posterior vero numerum Capitis.

A

ABBATISSA.

Id fa-

Digitized by Google

ABORTUS.

ABSOLUTIO.

Absol-

Immo

C

Non

Digitized by Google

COACTIO.

CON-

In ali-

Digitized by Google

CONFESSARIUS EXTRAORDINARIUS.

De

CON-

Digitized by Google

Item

G

GABELLA.

GUBERNATIO.

H

HABITATIO.

HABITUS RELIGIOSUS.

HÆREDITAS.

HÆRESIS.

HORÆ CANONICÆ.

Digitized by Google

Non

Ei

Digitized by Google

Digitized by Google

Item

O

Licen-

ORNATUS CORPORIS.

P

PAPA.

PAROCHUS.

In

Non

Ipsæ

Item

Con-

Digitized by Google

SCRU-

Digitized by Google

Abba-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google